

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
עשירי

היכל
רביעי

מאמרי אדמו"ר האמצעי נביאים וכתובים

מאת

כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הגדול החסיד והעניו אור עולם
מופת הדור איש אלקים קדוש וטהור כ"ק שם תפארתו

מוה"ר **דובער** נבג"מ ז"ע

— אדמו"ר האמצעי —

יוצא לאור בפעם הראשונה מכח"י

חזקתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים לבריאה

מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

MAAMOREI ADMUR HOEMTZOEE

NEVIIM — KESUVIM

Published and Copyrighted by
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213
Tel. (718) 493-9250 • 774-4000 • 778-0226
Printed in the U.S.A.
5750 • 1990

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneersohn, Dov Beer, 1773-1827

Ma'amre Admur ha-emsai, Neviim — Kesuvim.

(Sifriy. Otsar ha-Hasidim—Lyubavitsh)

(Kovets shalshet ha-or; hekhal 4, sha'ar 10)

Title on t.p. verso: Maamorei Admur hoemtzoe, Neviim — Kesuvim

"Yotse la-or ba-pa'am ha-rishonah mi-ket. y."

Includes bibliographical notes and index.

I. Bible. O.T. Sermons. 2. Sermons, Hebrew. 3. Jewish-Sermons. 4. Habad-Sermons. I. Title. II. Title: Maamorei Admur hoemtzoe, Neviim — Kesuvim. III. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh. IV. Series: Kovets shalshet ha-or; hekhal 4, sha'ar 10.
BM740.S3625 1990

ISBN 0-8266-5493-2

Library of Congress Catalog Card #86-18516

נדפס בדפוס
שמחה ובנו גרשון גלוקמן
BOOKMART PRESS, INC.
N. BERGEN, N.J. 07047

נסדר בדפוס "עמפיער פרעסט"
ע"י מרדכי ליב בן פינא ויוסף יצחק בן ברכה
EMPIRE PRESS
550 EMPIRE BLVD. • BROOKLYN, N.Y. • (718) 756-1473
FAX (718) 604-7633

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דאור ליו"ד כסלו (יום גאולת כ"ק אדמו"ר האמצעי) תשמ"ה אודות הדפסת מאמרי כ"ק אדמו"ר האמצעי שנמצאים לע"ע בכת"י, ובהמשך להנדפס מכבר על חמשה חומשי תורה¹ ודרושי חתונה² – הננו מוציאים לאור בזה מאמרי כ"ק אדמו"ר האמצעי על נביאים וכתובים.

המאמרים נלקטו מכו"כ ביכלאך³ כתבי יד מעתיקים⁴, פרט לשני מאמרים שנמצאו תח"י בגוף כ"ק אדמו"ר האמצעי, כמצויין בפרטיות בשוה"ג לתחילת כל המאמר.

בסוף הספר הוספנו: (א) ד"ה מזמור שיר ליום השבת – באידיש – מכ"ק אדמו"ר האמצעי (נדפס בקונטרס בפ"ע – קה"ת, תשט"ז). (ב) ד"ה ועוזו נוראותיך וד"ה חנון ורחום ה' – שאינו ברור לע"ע אם הם מכ"ק אדמו"ר האמצעי. (ג) הקדמות המו"ל למאמרי ד"ה ויספו ענוים בה' (יצא לאור בשנת תשמ"ה) וד"ה מזמור לתודה (יצא לאור בשנת תשנ"ג). (ד) רשימת מאמרי כ"ק אדמו"ר האמצעי ע"ס הפסוקים דנביאים וכתובים. (ה) פקטימיליות.

בשוה"ג באו שינויי נוסחאות ומראי מקומות.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' אלכסנדר זיסקינד שי' פיקארסקי.

* * *

(1) ספר בראשית (מוצאי ר"ה תשמ"ט), ספר שמות – ח"א (כ"ה אד"ש תשמ"ט), ח"ב (י"א-י"ג אלו"ל תשמ"ט), ספר ויקרא – ח"א (ב' ניסן תשמ"ה), ח"ב (עשק"מ כסלו תשמ"ז), ספר במדבר – ח"א (ו' אד"ש תשמ"ז), ח"ב (ט"ז סיון תשמ"ז), ח"ג (לפני לג בעומר תשמ"ז), ח"ד (כ"ף מ"ח תשמ"ח), ח"ה (עש"ק פ' שירה, ט"ז בשבט תשי"ג), ספר דברים – ח"א (ב' אייר תשמ"ז), ח"ב (עשק"מ כסלו תשמ"ז), ח"ג (ה' מניא תשמ"ז), ח"ד (ר"ח שבט תשמ"ח).

(2) ח"א (ר"ח כסלו תשמ"ט), ח"ב (נמצא ב1910).

(3) המאמרים שהיו תח"י בכמה כת"י, נדפסו ע"פ אחד מהם, וכמה שינויים צוינו בפנים ובשוה"ג. מכמה מאמרים ה"י תח"י (לע"ע) רק כת"י מעתיק אחד, ואפשר שאינו מדויק כו', ובבקשה רבה שכל מי שיש בידו עוד כת"י או נוסח שונה של מאמרים הנ"ל, יודיענו בהקדם, וזכות הרבים תלוי בו.

(4) ולהעיר מרשימת כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) ני"ע (נדפסה בהתמים חוברת ב ע' עט): דער זיידע [כ"ק אדמו"ר האמצעי] פלעגט זיין כתב-יד געבן חסידים אויף צו לערנען און איבער שרייבן . . . באַ בעשען זיינען געווען איבער פערציק ביכער דעם זיידנס האַנטשריפט וועלכע זיינען פאַרברענט געוואָרן אין דער שריפה דשנת תקפ"ד.

(5) ד"ה הר ציון וד"ה לך ה' הגדולה.

מגלגלין זכות ליום זכאי – שהו"ל ספר זה היא בסמיכות ליום כ"ח סיון, תש"נ
– התחלת שנת החמישים להצלת כ"ק אדמו"ר שליט"א והרכנית הצדקנית נ"ע –
יבלח"ט – מעמק הבכא האירופאי ובואם צלחה לארצות הברית (יום ב' כ"ח סיון
ה'תש"א), שאז התחילה תקופה חדשה בהחזקת והפצת התורה והיהדות והפצת
המעיונות.

מערכת „אוצר החסידים”

ג' תמוז, ה'תש"נ (ה'י' תהא שנת נסים),
מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ
ארבעים שנה לנשיאת כ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

מ פ ת ח

שמואל

להבין מ"ש שמואל לשאול הגה שמוע מזבח טוב א

מלכים

ואחר הרוח רעש יד

ישעיה'

ויספו ענוים בה' שמחה כז
לבך יהגה אימה (תקע"ט – תקפ"ח) נה
שאו מרום עיניכם – שמיני תקע"ז פב

ירמיה'

זכרתי לך חסד נעוריך – תצא תקע"ז פז
כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך צז
ביאור קז

תהלים

הר ציון ירכתי צפון קכא
ביאור קל
מזמור לתודה (תקע"ג – תקפ"ט) קלט
זכר רב טובך יביעו (תקע"ג – תקע"ז) קנח

שיר השירים

לריח שמניך טובים רב
ביאור שחורה אני ונאווה רכג
שחורה אני כו' רלג
צאינה וראינה רמט
צאינה וראינה – שבועות תקפ"ב רסו
מה יפו פעמיך בנעלים רצד

מה יפו פעמיך בנעלים (תק"פ – תקפ"ח) שיא
להבין שרשי הדברים הנ"ל שכח

אסתר

ובהגיע תור אסתר – פורים תקפ"ג שמח
ויושט המלך לאסתר – פורים תקפ"ז שעח
ביאור – והנה להבין ענין מ"ש ותוסף אסתר תיא
וקבל היהודים – פורים תקע"ה תלו
ובבואה לפני המלך – פורים תקפ"ז תסה
קימו וקבלו היהודים תקיז

דניאל

יהב חכמתא לחכימין תקכג

דברי הימים

לך ה' הגדולה תקלב

הוספות

תהלים

מזמור שיר ליום השבת תקלט
ועזוז נוראותיך תקמט
חנוך ורחום תקעא
הקדמת המריל למאמר ויספו ענינים בה' שמחה תרו
הקדמת המריל למאמר מזמור לתודה תרה
רשימת מאמרי אדה"א על סדר פסוקי נביאים וכתובים תרט
פקסימיליות תרטו

להבין מה שאמר שמואל לשאול [הנה] שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים. כי הנה יש להבין המחלוקת הידוע בגמרא דחד מ"ד ס"ל דמצות בטילות לע"ל ואידך ס"ל דאינו בטילות לע"ל, ובהיות ידוע שגם זה במחלוקת שנוי אם מצות צריכות כונה או אינו צריכות כונה. והענין הוא כי במצות יש ב' דברים. הא' גופה של מעש' המצות בלא כונה דהיינו רק שמקיים גזירת המלך שאמר ונעשה רצונו בלבד בבחי' קעמ"ש גם שאינו יודע [כלל] טעם וסוד ענין המצוה על מה היא נעשית ולאיזה טעם ותועלת כו'. וזהו מ"ד דמצות א"צ כונה לידע הכוונה והטעם שבה אלא כמו שהעבד מקיים מצות האדון גם שא"י טעמו של דבר ואין רצונו לידע כלל כי מצד קבלת עול לא יוגבה לבבו לומר שידע הטעם ואח"כ יעשה כי עיקר קבלת עול הוא בלא טעם כמלך שגזר על המדינה שאינו מודיע להם טעם לגזירתו כלל שאין עליהם רק לקיים רצון המלך ולא איכפת להם לידע טעמו וכוונתו כידוע. והב' קיום המצוה בידיעת פנימי' הכוונה שבמצו' זו דהיינו בסוד ה' בטעם המצוה בפרטי אופני מעש'י כמו מצות סוכה לכיין בטעם שבה שהיא בחי' המשכות והשראות המקיפי' בסכך וגם בחי' העלאה דסכך גשמי שמבחי' נוגה שנעשה כלי לבחי' מקיף העליון שנתעלה חיות גשמי דצומח זה מבחי' נוגה [ל' בחי'] מקור דמקור שרש התהוות דעולמות בבחי' כלי' דאצי' שרשם בחי' המקיף דאימא מתלבש בו. וא"כ יש כאן ב' דברי' [הא'] בחי' המשכה ו[הב'] בחי' העלאה, וכמ"כ יש בכל מצוה ב' דברים הללו, כמו במצות תפילין שמאיר אור ח"ע בפ' קדש ופ' זו נכתבה בקלף גשמי דעור בהמה ששרשה [מ] בחי' נוגה וה"ז בחי' העלאה וגם יש כאן בחי' המשכה שנתלבש בחי' ח"ע בפ' זו שבקלף, וכן במצות ציצית ולולב ושופר, וכה"ג בשבתות ויר"ט [ש] בימים האלה מאיר מבחי' מוחין דאור' בור'א וישראל דקדשינהו מלמטה למעלה בתפילות וקידוש היום ובשמירת [מ] מלאכה וכה"ג. וכללות

להבין . . . (הנה) שמוע מזבח טוב: נדפס מבדך א' - 1084 ע' קעז ובין אר"היים ניתוספו בפנים איתיות או חיבות מבדך ב' - 2041 ע' קמו [ונמצא עד לקמן ע' י. ויתר הדפים חסרים בהבדל].
מאמר זה מיוסד על מאמר ד"ה זה שנדפס במאמרי אדה"ז נביאים ע' ה ובשנינויים באתהלך לאזניא ע' קמו (ובשניהם ישנו חלק נוסף שלא נתבאר כאן).
(הנה) שמוע מזבח טוב: שמאל"א טו, כב.
דמצות בטילות . . . דאינו בטילות לע"ל: ראה נדה סא, ב. לקמן ע' ח וע' תא. אגרת הקדש סכ"ו (קמה, סע"א). מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רכז. ושי"ג.
מצות צריכות . . . אינו צריכות כוונה: ראה ש"בין צה, סע"ב. מאמרי אדה"א שמות שם ע' רכז ואילך.
ושי"ג. ח"ב ע' שעג וס"ע תכג ואילך.

המצות נק' רמ"ח אברי' דמלכא ונמשך בהם בחי' [הארת] רצון העליון שבכל מצוה נמשך הארה פרטי' מרצון [הפשוט] שבעצמו' אא"ס [מ]למעלה היינו בחי' הארת פנימי' א"א דאצי' בבחי' רמ"ח אברי' דמלכא שהן רמ"ח פיקודין, והוא ענין יחוד עליון דע"ס במאציל דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד כו'. וחיובור זה דאיהו וגרמוהי הוא ע"י [הארת פנימי' רצון עליון שבכל מעשי המצות גם שאינו משיג טעמו ושרשו ברמ"ח אברי' דמלכא רק שמקיים רצון עליון המלוכבש בה וד"ל.

וזהו טעם פלוגתייהו, דמ"ד מצות צריכות כוונה ס"ל מטעם רמ"ח פיקודין שהן רמ"ח אברי' דמלכא וצריך לכוון להמשיך אור בפרט כפי הכוונה שבה בבחי' העלאה והמשכה כנ"ל במצות סוכה ותפילין וכה"ג, והוא לכוון ברצון פרטי שבכל מצוה [ועל מה] ולמה ולא יזוה [טעם ו]כוונה כו' כדי שיהי' יחוד פרטי בכל מצוה כפי מה שהוא בטעמה ושרשה למעלה ברמ"ח אברי' וכו'. אבל מ"ד מצות אין צריכות כוונה כנ"ל מטעם שרצון עליון הפשוט הוא למעלה מן הטעם רק ברמ"ח אברי' מתפשט רצון [פרטי] בכל מצוה מבחי' טעם לאותו רצון בכוונה מיוחדת והוא ע"י התלבשות הרצון הפשוט בחכמה כידוע, ע"כ כשמקיים המצוה מפני גזירת המלך בלבד לפי שאמר ונעשה רצונו בכלל מבלי שידע וישיג הטעם לרצון זה בשרשו ברמ"ח אברי' ה"ז מגיע בבחי' רצון העליון הפשוט שלמעלה מן הטעם שכולל כל רמ"ח אברי' שמתפשטי' ממנו, ולכך ס"ל דמצות א"צ כוונה [כלל] כנ"ל וד"ל.

וזהו ג"כ טעם פלוגתא שבגמרא אם מצות בטילות לע"ל אם אינן בטילות, דמ"ד דבטילות לע"ל ס"ל כמ"ד מצות צריכות כוונה בבחי' העלאות והמשכות שבהן כנ"ל בפרטי', וכל ענין המצוה הוא בחי' הכירורי' דנוגה לאהפכא חשוכא לנהורא כו' ולהמשיך אור מאצי' לבי"ע לברר לנוגה דרמ"ח מ"ע [הן] ה"ח הנמשכים למטה בבחי' גילוי אלקות לברר ולהאיר את החשך דנוגה כו' ושס"ה ל"ת הן ה"ג והעלאות ואתהפכות חשך לאור וכיטול היש ואתכפ"י ואתהכפא כו' כידוע, וגם במ"ע עצמן שיש בהן בחי' העלאה והמשכה הנ"ל הוא רק בחי' בירורים דנוגה כידוע. אמנם לעתיד הנה ידוע דכל בחי' נוגה יתברר ויתעלה הכל עד שרש שרשם באצי' שהוא בחי' כלים ואברים דז"א שמתפשטי' בבי"ע כמ"ש אז אהפוך אל העמים שפה ברורה וכן וראו כל בשר כו', וא"כ לא יצטרכו אז בקיום רמ"ח מ"ע בכוונת פרטיות

רמ"ח אברי' דמלכא: ראה תקוני זהר ת"ל (עד, סע"א). הנסמן כמאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ק. דברים ח"ד ע' אקצא. לקמן ע' קב.

דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד: ראה תקוני זהר בהקדמה ג, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תנג בהערה. לאהפכא חשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א. לעתיד . . . בחי' נוגה יתברר ויתעלה: ראה תניא סל"ז. אז אהפוך אל העמים שפה ברורה: צפני' ג, ט [ושם: עמים. וראה לקמן ע' ט].

שלהן ברמ"ח אברי' דמלכא בשביל הבירורי' דנוגה אחר שכבר הובררו ונתעלו כל בחי' נוגה דבייע, ולזה הטעם לא יהי' לעתיד בחי' העלאו' כלל רק בחי' המשכות בלבד והוא בחי' ההמשכה מעצמו' אא"ס עד למטה ביחוי'ע ויחוי'ת בהשוואה א' כו'. וזהו דעכשיו צדקתך כהררי אל בעלי' [כו'] ולעתיד משפטיך [תהום רבה] כו' בבחי' המשכות למטה מטה [כמו למעלה מעלה וכמ"ש במ"א ולכך ס"ל דמצות בטילות לע"ל. אבל מ"ד דמצות אין בטילות לע"ל ס"ל] כמ"ד מצות א"צ כוונה בפרטי' הטעם לרצון שבה כנ"ל אלא רק לקיום הרצון עליון שלמעלה מן הטעם כנ"ל שהוא בחי' פנימי' א"א, והן בחי' תרי"ג ארחין דגולגלתא דא"א שמתפלגין ונמשכין בז"א ונק' ארחות הוי' שהן חיות רמ"ח אברי' דז"א כמ"ש באד"ר, וזה הדבר אין לו ביטול גם לעתיד אחר [כל] הבירורי' כי אין זה בשביל העלאו' הבירורי' כלל רק בחי' המשכת עצמו' אא"ס שבפנימי' רצונו שיומשך למטה ע"י המצות שנק' תרי"ג ארחין כמ"ש דוד ואביטה אורחותיך כו', ובחי' המשכה זו היא למטה כמו למעלה באצ"י בשוה לפי שהוא מבחי' טובב ומקיף הכללי דכתר דא"א כו'. וזהו שנאמר לעתיד ולא יכנף עוד כו' שהמצוה עכשיו [הן] בבחי' לבוש דנוגה שמסתיר על רצון עליון שבה אבל לאחר הבירור יהי' כל מצוה בלי לבוש אלא רק בחי' רצון [ה]עליון כמ"ש למעלה בגולגלתא דא"א שנק' ארחין כו', וזהו שכר מצוה מצוה עצמה והוא ענין מצוה בחילוף א"ת ב"ש שם הוי' ממש כמ"ש במ"א וד"ל.

והנה ידוע בענין שבה"כ דזה הוי' סיבת התהוות בע"ג ותכלי' ובבחי' יש נפרד לגמרי כו'. דהנה ידוע בביאור ענין אור וכלי שהוא כמו עדי"מ אותיות המחשבה המגבילים לאור השכל כמו הכלי שמגביל את האור ומכסה עליהם לבלתי יצא חוצה כך האותיות של המחשבה מתארים ומגבילי'

וראו כל בשר: ישעי' מ, ה.

ביחוי'ע ויחוי'ת בהשוואה: ראה סידור שער כהמ"ז ק, ג.

צדקתך כהררי אל . . . משפטיך: תהלים לו, ז. במאמרי אדה"ז נביאים סגן מציין וכמ"ש במ"א בענין

צדקתך כהררי אל. וראה גם מאמרי אדה"ז מאד"ל ע' תעד.

תרי"ג ארחין דגולגלתא . . . כמ"ש באד"ר: ראה שם (זהר) נשא קכט, א. קלו, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב

ע' תקב. דברים ח"ד ר"ע ארצט. ח"ג ע' תתקלג בהערה.

ארחות הוי': תהלים כה, י. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט. ושי"ג. שמות ח"ב ע' תעו ושי"ג לקמן

ע' לד, ע' צג וע' חמג.

כמ"ש דוד ואביטה אורחותיך: תהלים קיט, טו.

ולא יכנף עוד: ישעי' ל, כ. הנסמן בסמוך הערה מצוה

שו"ה אלא — כמ"ש: ב' כמו שהוא.

שכר מצוה מצוה: אבות ס"ד מ"ב. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' נד ואילך. הנסמן במאמרי אדה"א

שמות ח"ב ע' שכ. לקמן ע' לה.

מצוה בחילוף א"ת ב"ש: ראה תקוני זהר תכ"ט (עג, א). ת"ע (קלא, ב). סידור ערב שבת קסו, ב. מאמרי

אדה"א במדבר ח"ב ע' תשנז ואילך. ושי"ג. דברים ח"ד ע' איתקטו. ושי"ג. לקמן ע' מ.

שבה"כ . . . התהוות בע"ג: ראה לקמן פיסקא ועכ"ז.

שו"ה אותיות — האור . . . יצא . . . מתארים: ב' המים . . . יצאו . . . מסתירים.

להתפשטו' אור השכל שהוא היולי לכלי יתפשט ויצא חוצה מכפי הראוי
 אותיות המחשבה שחושב את השכל והן המכסי' על אור השכל ומכניסי' אותו
 לתוכו כו'. אך הנה זהו כ[ש]אור השכל הוא מצומצם במדה ושיעור כפי
 הגבלת כלי אותיות השגתו במחשבה ועיון, אבל כאשר אור השכל עמוק יותר
 מכפי הבנת כלי השגתו שאין ביכולת כלי השגתו להכיל אור עומק השכל
 אזי מפני שא"א [ל]הכלי לסבול אור הגדול מערכה [אזי] תבלבל כלי אותיות
 המחשבה של השכל ההוא לגמרי ולא יוכל לחשוב ולעיין עוד בשכל ההוא
 ויסתלק אור השכל ההוא מכלי השגתו והי' כלא הי', משא"כ כשכלי השגתו
 תכיל לאור השכל מפני שאינה עמוקה מערך כלי השגתו אזי אדרבה יוכל
 להעמיק במחשבתו ולהשיג לאור השכל עד לעומקו שיהי' נתפס כולו בתוך
 המחשבה והמחשבה תקיפנו ותכסנו כמו הכלי שנתפסי' המים בתוכה ומכסיים
 עליהם מכל צד לפי שאור השכל נשפע כפי ערך הכלי ע"כ יסבלנו הכלי
 ויכסנו, אבל כאשר יושפע השכל יותר מכפי ערך קבלת הכלי לא יסבלנו
 הכלי כענין לאו כל מוחא סביל דא כו' ותפול המחשבה ויסתלק אור השכל
 למקורו כנ"ל.

והנה בהיות אותיות כלי המחשבה מגבילי' ומכילים לאור השכל הי' כל
 אותיות השכל מחוברים יחד והי' אור השכל שופע בכללות חיבורם
 יחד, ואע"פ שבכל אות מן המחשבה יש חלק פרטי מן השכל ההוא מ"מ אין
 הארת השכל ההוא כמו שהוא בשלימות אמיתות ענינו רק בחיבור כל
 [האותיות] יחד או בכל תיבה מחוברת מכמה אותיות יחד אזי מאיר שלימות
 ענין השכל כמו שהוא, משא"כ בהפרד האותיות יתפרדו חלקי השכל והי'
 כלא הי', וא"א לומר שנשאר חלק פרטי מן השכל בכל אות ואות גם בהיותן
 מפורדים כיון שאין הארת השכל נתפס רק בקיבוצן יחד ולא נמצא שכל
 פרטי בכל אות פרטי' כלל רק דוקא בכללותם יחד, כמו בתיבת ויאמר
 שהשכל הוא שאמר דבר מה ונתפס זה בה"א אותיות הללו דויאמר א"א
 לומר שיותפס שכל זה רק בחיבור ה' אותיות הללו יחד אזי משמעותן כך
 אבל כשיפרדו כל אות מזולתו או שנפרד א' בריחוק מקום א"א שיש באות
 הנפרד חלק פרטי מן השכל הזה כמו אם נפרד אות וי"ו או רי"ש דויאמר
 א"א לומר בהן איזה משמעות אמירת דבר כלל רק הן אותיות וי"ו [או] רי"ש
 בלבד כשאר אותיות וי"ו רי"ש רק בחיבורן יחד אזי יאיר השכל דענין
 אמירה מפני שבהפרד האותיות נפרדו חלקי השכל ונסתלקו לגמרי, וגם כלי
 המחשבה בהפרד אותיות שלה אינה בחי' כלי כלל רק כמו כלי שנשבר

ש"ה להתפשטו' — לכלי . . הראוי: ב: שלא יצא לחוץ ויתפשט הארות.

ש"ה הגבלת — במחשבה . . ביכולת כלי השגתו: ב: ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: השגתו
 . . השגתו.

לאו כל מוחא סביל דא: ראה תניא ספכיג. שליה תולדות אדם ב, א (וכן צ"ל במאמרי אדה"א בראשית ע'
 רלח). לקמן ר"ע קו.

לחלקי [דקים] שא"א לומר שיותפס קצת מים בחלק קטן כו' כי אין המים נתפסי רק בחיבור כל הכלי בגוף א' דוקא, כך א"א לומר שנשאר חלק חמישית מן השכל באות וא"ו [או] רי"ש דויאמר אחר שנתפרדו וד"ל. אך הנה עכ"ז מאחר שבעוד שהי"ן] אותי' התיבה מחוברי' יחד ומקובצים הי' כל אור השכל מאיר בהם כמו שהוא בשלימותו ואז הי' גם כל אות פרטי שבו מקבל הארת השכל בפרט לפי חלקו המגיע לו ובכלל מהארת כללות השכל בכללות החיבור של אותיות התיבה, ע"כ גם לאחר שנתפרדו האותיות זו מזו גם שנסתלק מהן אור השכל לגמרי כנ"ל מ"מ נשאר גם בכל אות הנפרד לעצמו בחי' רשימא בעלמא מאותו אור השכל שהי' מאיר בה בעודינה בחיבור אותיות התיבה וכו' (ודוגמא לדבר הוא ענין החלומות שהן מעין הרהורי לבא ביום וכידוע וכמ"ש במ"א שהרי הרהורי אותיות [מחשבתו] ביום הי' אור השכל מאיר בהן כ"ש ובשינה נסתלק [אור] השכל מאותן הרהורי' לגמרי רק נשאר בהן בחי' רשימא בעלמא מאותו אור השכל שקבלו בהיותם כלי חיבור ובית קיכול גם לאחר שנתפרדו וכו' וע"כ החלומות [הן] מעין ודוגמא להרהורי המחשבה שביום דהיינו שינוי צירופי' בלבד אבל הן הן האותיות שחשב ביום [כנ"ל]).

והדוגמא מכ"ז המשל הנ"ל יובן למשכיל למעלה בשרש ענין שבה"כ. דהנה כתיב אתה פוררת בעוזך ים שהוא עולם התוהו [ש]נק' ים כידוע, וענין הפירור הזה הוא בחי' פירור ופירוד אותיות שנק' כלים כנ"ל. דהנה ידוע הכלל בכ"מ בבחי' הכלי' דאצי' שהוא בחי' אותיות ושמות המגבילי' ומתארים את האור, כמו בחי' אורות המדות דאצי' חג"ת הן הנה מגבילי' באותיות כמו בחי' אותיות והרהורי לבא של אדם שהוא בחי' התגלות המדה שבלב בבחי' אותיות [ש]גילוי המדות נק' אותיות' כמו אתא בוקר שתרגום בא אתא והיינו שבא מן ההעלם לגילוי כמ"ש במ"א. וגילוי זה הוא רק בחי' אור הארה בעלמא מן העצם של המדה בערך התגלות אור וזו מן עצם השמש כידוע או כמשל המראות והגוונים שהן מתארינן את העצם בבחי' גילוי בעלמא ואינן נמשכין כלל מבחי' עצמי', כמו מראה גוון תפוח

החלומות . . הרהורי לבא: ראה ברכות נה, סעי"ב. מאמרי אדה"ו כתובים"א ע' לו ואילך. הנסמן במאמרי אדה"א דברים חיד ע' איתם. לקמן ע' קה וע' קעו.
 אתה פוררת . . פירור ופירוד אותיות: תהלים עד, יג. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרלד. ושי"נ. במדבר ח"ב ע' תשפו. דברים ח"א ע' ט. ושי"נ. ח"ב ע' תקפ ואילך. (וראה גם) ח"ד שם. לקמן ע' קפו.
 עולם התוהו (ש)נק' ים: ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' סג. דברים ח"ב שם.
 הכלי' . . בחי' אותיות: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' רפ. ושי"נ.
 אותיות . . שבא מן ההעלם לגילוי: ראה מאמרי אדה"ו פרשיות התורה ח"א ע' ו.
 אותיות' כמו אתא בוקר: ישע"י כא, יב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קנת. ושי"נ.
 שחרגום בא אתא: תרגום אונקלוס לך יד, ה.
 שו"ה הוא — של . . מן עצם: ב' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: העצם . . עצם.
 כמשל המראות והגוונים: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקסו. דברים חיד ע' ארלו.
 שו"ה בבחי' — נמשכין: ב' נחשבין.

שאינו בגוון זה ממשות כלל מן ממשות עצם התפוח רק שמגלה ומראה את התפוח שיראה לעין באותו הגוון בלבד ואין זה ערך כלל לגבי העצם כי העצם יכול להתגלות לפעמי' באופן זה ולפעמי' באופן אחר ובכמה מיני שינוי גוונים ואין זה נוגע אל העצם כלל כידוע ומכואר במ"א. וככה יובן למשכיל למעלה בבחי' גילוי אור מדות דאצי' שנק' כלים ושמות או אותיות שהוא רק בחי' ההתגלות מן עצם המדות כמו ענין הגוונים בלבד שבהם נתפס אופן מציאו' המדה בהתגלות לפעמי' כך ולפעמי' כו' והיינו ג' גוונים חיזור כו' כמ"ש בזהר ע"פ כשושנה בין כו' כתפוח כו' ואין להם ערך לגבי עצם המדות רק בערך זיו לגבי המאור העצמי, וזה עיקר ענין שמות דע"ב ס"ג כו' שם ע"ב כלי החכמה בחי' התגלות העצם דאור החכמה וכך הוא בשאר פרטי הספי', והוא כללות ענין אר"כ דאצי' כידוע וד"ל.

ואמנם הנה בחי' גילוי אותיות המדות הנ"ל הוא בחי' מקור השפעה והמשכה למטה ובלעדו לא הי' בחי' השפעה והמשכה כלל למטה כנראה בחוש שבלתי בחי' גילוי המדה בלב לא יבוא אור שפעה למקבל כלל כמו אור חסד בלתי גילוי אותיות בהבל הלב לא הי' בא אור השפע' החסד למקבל, כך מבחי' אור חסד דאצי' בלתי הגבלת אותיו' החסד הזה שהוא שם הוי' בניקוד ציר"י וכה"ג לא הי' בא ונמשך למטה להיות מקור התהוות נברא בבחי' החסד כמו מיכאל שנק' שר של חסד שנברא יש מאין מבחי' חסד שבמל' דבריאה ששרשה בחסד שבמל' דאצי' שנק' בחי' הדיבור העליון שמקבל מהבל הלב דז"א שהוא בחי' כלי החסד דז"א כו', וכיוצא בזה כל ענין בחי' הכלי' דאצי' הוא כשביל התהוות בראי' בע"ג כי בחי' הכלי' שהן האותיות הוא בחי' מקור למקור להיות בחי' השפעה והמשכה בבחי' הגבול ובלעדו לא הי' באפשרי להיות השגת מיכאל בע"ג מאא"ס שבאצי' דאיהו וחיוהי כו' וד"ל.

אך הנה בחי' האותיו' של המדות מאחר שהן בחי' גילוי המדות בהכרח שאין מהות ועצם המדה כ"ש ממש באה לידי גילוי רק אפס קצהו

שורה חיוור: ב: בכל [אצי'ל: בכלל] חיוור וסומק וירוק.
 ג' גוונים . . . בזהר ע"פ כשושנה בין: שיר השירים ב, ב. ראה זהר ויח רכא, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתצו. ושי"נ חיד שם. ושי"נ לקמן ע' שסב.
 ג' גוונים . . . כתפוח: שיר השירים שם, ג. ראה זהר נשא (אדרא רבא) קלג, ב. שמות דע"ב ט"ג: ראה הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנג.
 החסד . . . הוי' בניקוד ציר"י: וכיה במאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' סג. תורת חיים נח סד, ג. ב: סגול — ראה אמרי בינה פתח השער ת, ג. מאמרי אדה"א מארז"ל ע' יד.
 מיכאל . . . שר של חסד: ראה שלחן ערוך אדה"א הל' תפלה סק"ב, ס"ב.
 שבמל' . . . בחי' הדיבור: ראה זהר לך פו, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפכ. ושי"נ לקמן ע' שכת.
 דאיהו וחיוהי: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.
 שורה שאין — כ"ש: ב: כמו שהיא.

ומיעוטה בלבד כי איך אפשר שבחי' גילוי אותיו' יקבלו כל העצם, ע"כ גם בחי' גילוי המדות כשבאין עוד ונמשכין בדיבור ג"כ אינן באין בדיבור בכל מהות הגילוי כמו שהוא בלב רק אפס קצהו. אך כאשר לפעמי' מתגבר אור מהות ועצם המדה לבוא בבחי' גילוי אותיו' הנ"ל יותר מדאי דהיינו יותר מבחי' ערך קבלת כלי הגילוי דאותיות המדות הנק' שמות וכלי' ה"ז כמו משל כח כלי המחשבה שנשפע בה בחי' אור השכל יותר מכפי ערכה שתכלכל ותפרד לחלקים רבים כנ"ל, כך כאשר לא יכילו אותיות המדו' לאורות המדות ולא יכלו לסובלם מתו[קף] עצם מהות המדה אזי מוכרח בחי' גילוי המדות שבלב שנק' אותיות לחלוק לחלקים רבים, והיינו בבוא הארת הגילוי הזה בכלי אותיות הדיבור בה' מוצאות יתפרד בפירוד לחלקים רבים, וכנראה בחוש שהתגברות התפעלות אהבה בלב גורם ריבוי דברים בדיבור מפני ריבוי התחלקות גילוי הבל הלב כו'. ומבואר למעלה במשל התפרדות אותיות המחשבה שנשאר בחי' רשימו בעלמא באות הנפרד כו', כך נשאר רשימו מאור מהות המדה גם בחלק אות הנפרד בתכלית הצמצום והמיעוט מפני שבהיותו מחובר באותיו' המדה בלב ה' מקבל אור המדה כמו שהוא כו'.

ובכ"ז יובן למשכיל למעלה בבחי' גילוי המדות עליונות דאצי' כמו בחי' גילוי אור ומדת חסד דז"א דאצי' שממנו מקור למקור להתהוות מיכאל דבריאה כנ"ל הרי בחי' אור החסד הוא כמו אור האהבה שבלב האדם וכלי החסד הוא כמו הבל הלב שבו מתגלה אור אהבה כמו חסד גשמי שהוא בחי' כלי לאור האהבה שבעבור האהבה עושה עמו חסד כידוע, והרי בחי' החסד דאצי' הוא בחי' מקור המשכת חי' העליוני' להשפיע בלי גבול ותכלי' מאחר דאיהו וחייהו חד בבחי' אא"ס ממש וא"כ איך נמשך מבחי' חסד הזה המשכה והשפעה בבחי' גבול. אך הענין הוא משום דהאור של החסד עליון שהוא מהות עצם מדת חסדו ית' כמו שנאצלה מעצמי' המאציל נתגבר אורה להאיר בבחי' גילוי אותיו' ושמות כ"ש יותר מכפי ערך קבלת אותיות והכלים והשמות כו' כנ"ל במשל, ועי"ז שנתגבר האור תוך הכלי נתפרדו אותיו' הכלי חסד דאצי' עד שאינו מאיר אור המדה כלל באות הנפרד, כנ"ל במשל תיבת ויאמר שאין באות הנפרד שום רמז מהארת השכל דאמירה כו'. ומזה הטעם שנתצמצם ונסתלק מהות אור החסד לגמרי באות הנפרד ע"כ בבוא גילוי האות הזה בה' מוצאות בצירופי אותיו' בדיבור יוכל להתהוות ממנו בחי' נברא בע"ג ותכלי' כמו מיכאל דבריאה כנ"ל וד"ל. אך סיבת היות בחי' מיכאל דבריאה מעין ודוגמא לבחי' אור חסד דאצי' בהיות שר[שו] של חסד בבחי' החסד דוקא אחר שכבר נסתלק אור החסד בבחי' גילוי אורו כשבא

שו"ה מיכאל — דבריאה: ב' דיצירה. וראה בסמוך בפנים. לעיל פיסקא, ואמנם.
שו"ה מאחר — אא"ס: ב' א"ס.

בהשתלשלו' להתגלגל בצירופי אותו' הדיבור, הענין הוא מטעם הנ"ל במשל אותו' המחשבה בתיבת ויאמר שנשאר רשימו עכ"פ מאור השכל כו', גם כאן נשאר בחי' רשימו באות הנפרד קצת הארה מאור חסד דאצי' מפני שקבלה האור בעודנה מחוברת עם שאר האותיות' כנ"ל במשל דתיבת ויאמר, וגם מזה הטעם אין בו בחי' פירוד גמור כי הוא תמיד בבחי' הביטול מיש לאין אע"פ שיצא להיות בבחי' נפרד מפני שנשאר באותיות' הנפרדי' אותו בחי' רשימו דאור אצי' דשם אמרו דאיהו וחייהי חד כו' וד"ל.

ועכ"ז יובן ענין שבה"כ דמזה הי' סיבה להתהוו' בע"ג ותכלית, שאם לא הי' בחי' השבירה בכלים שהוא בחי' הפירור והפירוד באותיות ושמות דאורות העליוני' הי' הכל בהמשכות בלתי מוגבלי' רק ע"י הכלים שנתפרדו לחלקי' קטני' שבכל אות [ואות] לא נשאר עצם האור ע"כ יוכל להיות ממנו התהוות בע"ג, וגם בריבוי השתלשלות האותיות' שנפרדו בעולם התוהו' כאשר הן מתגלגלין למטה מטה שכבר נסתלק מהן גם בחי' הרשימו אז יוכל להתהוות מהן בחי' נפרד גמור שאין בו בחי' ביטול כלל, כמו התהוו' בחי' נוגה דבי"ע שהוא מריבוי שבירת הכלים דתוהו' שנפלו בעולם הבריאה, ומשם ירדו בריבוי השתלשלות בבחי' הפירוד יותר וכמ"ש ומשם יפרד כו' עד שבחי' נוגה דעשי' הן הנה הע' שרים שמעורבים טו"ר ביטול ופירוד כו' עד שבעוה"ז החומרי רובו רע ופירוד גמור וכמו שר של מצרים שאמר לי יאורי כו' וכמו שר של אדום וישמעאל שנסתעף מהם רציחה ותאוות כידוע, וכ"ז מבחי' שבה"כ מז' מלכי' שמתו ולא נתבררו עדיין כידוע וד"ל.

ומעתה הנה יוכן בתוס' ביאור ענין טעם פלוגתא שבגמרא אם מצות בטילוי' לע"ל אם אינן בטילות, דדעת האומר שמצות בטילות לע"ל הוא להיות כי כל בחי' נוגה הוא שנתהווה בסיבת ענין שבה"כ הנ"ל שהוא ענין פירור ופירוד אותיות' המדות דאצי' עד שלא נשאר רק רשימו בעלמא לאחר הסתלק' האור ואף גם זאת הרשימה בריבוי השתלשלות צירופי אותיות למטה מטה נתהווה בחי' נפרד גמור שהוא בחי' נוגה דעשי' כו', ואמנם לע"ל יבורר כל בחי' נוגה דהיינו שיתעלה למקור שרשו כמו שהי' קודם

שו"ה מזה — תמיד . . הנפרד: ב: ליחא . . המהווים.

שו"ה אז — ביטול . . מריבוי: ב: אור חסד . . מסיבת.

ומשם יפרד: בראשית ב, י.

לי יאורי: יחזקאל כט, ג.

אדום . . רציחה: ראה ספרי ברכה לג, ב.

וישמעאל . . ותאוות: ראה לקוטי תורה במדבר א, ג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תצה. ושינ. לקמן

ע' צד.

מז' מלכי' שמתו: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלה, א.

השבירה והנפילה והוא לבחי' אותיות המחשבה שנק' כלים, וכלים דאצי' קודם שנתפר[ר] ונפרדו הרי מהות ועצמות המדה מאיר בהן בתגבורת גדולה הנ"ל שמטיבה זו נתפרדו, אבל לאחר התיקון והבירור דמ"ה שמכרר ב"ן דתוה"ו הרי ב"ן יתעלה לשרשו בבחי' ס"ג שהוא בחי' ישות המדות שיהיו מאירי' בתוקף בכלי' שלהם והכלים מפני [שהן מ]בחי' התיקון דשם מ"ה. אך גם באות הפרטי גם שחלק מעט מזעיר מאיר בו מן האור של המדה מ"מ [מ]מהות המדה הוא שמאיר בו ובהיות אור המדה כולה מאירה כ"ש בשלימות עצמותה כנ"ל בתיבת ויאמר שאז מקבל גם אות הפרטי מהארה זו דשלימות מהות ועצמות המדה מאחר שיתעלו ויתקבצו כל בחי' אותיו' וכלים של המדות ויתחברו יחד להיות בחי' כלים לאורות שלהם כמו שהי' קודם השבירה (וכמ"ש במ"א בענין וירץ עשו לקראתו כו') שהוא בחי' כלים דתוה"ו שמתבררי' ע"י יעקב שם מ"ה והוא ע"י המנחה מבחי' התוה"ו שהעלה יעקב עיזים מאתיים כו'), ולפי"ז הרי יתעלה גם בחי' הנפרד גמור [וכל] נבראים למעלה מעלה בתכלי' העילוי שאין כמוה (שהוא למעלה מבחי' התיקון כמ"ש לפני מלך מלך כו') וכמ"ש אז אהפוך אל עמים כו' שכס א' שיהי' בחי' שכס וכתף א' כו'). וע"כ ס"ל למ"ד זה שהמצות בטילות לע"ל כי עיקר המצוה הוא רק לאהפכא חשוכא לנהורא כו' והוא להעלות לבחי' נוגה להיות במקור שורשם בכלים דתוה"ו כמו קודם השבירה וא"א לומר כלל שלעתיד יהי' מן הצורך בזה אחר שכבר יבורר הכל וע"כ [אז] המצות בטילות כלומר שאין מהצורך בהן כלל ואין רצון העליון מתלבש בהן כלל רק עכשיו שרצון המאציל הוא בבחי' הבירורי' דנוגה כו' וד"ל. ודעת האומר שהמצות אינן בטילות [לע"ל], הענין הוא דגם שלעתיד לא יצטרך לבחי' הבירורי' דנוגה [להעלות עד] שרשן למעלה בבחי' כלים ואותיו' דמדות עליונות, עכ"ז הרי יוכל להיות עדיין בחי' ההעלאה מן אותיות המדות עליונות עד רום המעלות בעילוי אחר עילוי והוא עד עצמות אא"ס שבראשית הארת קו"ח שהוא מקור כל האוי"כ כידוע, וכמ"ש במ"א שיש ב' מיני מצות הא' מצות שלנו שהן בחי' בירורי' נוגה והב' מצות עליונות שבאצי' שהוא לאחר הבירורי' וא"צ בירור כלל כי הוא בחי' שם מ"ה דתיקון, והמצות שבאצי' נק' רמ"ח אברי' דמלכא אינם בשביל בחי' בירורי' כלל רק הן בחי' המשכות אא"ס באצי' בלבד מבחי'

שוריה השבירה — המחשבה: ב: המדות.

דמ"ה שמברר ב"ן: ראה עץ חיים שער (ה) סג"א ס"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ה. ושי"נ. ח"ב ע' תקעג ואילך. ח"ד ע' אריג ואילך.

ב"ן יתעלה . . בבחי' ס"ג: ראה לקוטי תורה בחוקותי מו, ג ובהגסמן במראי מקומות לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אריג ושי"נ. לקמן ע' שצו וע' תקסו.

וירץ עשו לקראתו . . עיזים קאתיים: וישלח לג, ד. שם לב, טו. ראה ד"ה ויקח . . מנחה בתורה אור וישלח כה, ד ואילך. ומקבילו בספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' עא ואילך. תורת חיים וישלח מה, סע"א ואילך.

לפני מלך מלך . . אז אהפוך אל עמים [ב: העמים]: וישלח לו, לא. צפני"ג, ט.

שוריה בעילוי — אא"ס . . האוי"כ: ב: דא"ס . . האותיות וכלים.

ב' מיני מצות: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתק ואילך. דברים ח"ד ע' אתסו ואילך.

פנימי א"א שנק' ארחין כנ"ל. והוא ג"כ ענין המצות שקיים א"א ע"ה כמ"ש
וישמור משמרתו כו' אפי' ע"ת כידוע, והיינו שקיים כל המצות כמו שהוא
למעלה ביחודים עליוני' דאוי"כ מהארת עצמי' המאציל וכמ"ש במ"א וזה אין
לו ביטול גם לעתיד כנ"ל וד"ל.

והנה יש במעשה המצות ב' עניני', הא' בחי' ההעלאות וההמשכו' ע"פ סוד
ה' הנרמו באופני פרטי מעשי' בין במצות הגשמי' שלנו שהוא בחי'
העלאות והמשכה מאצי' לבי"ע בין במצות עליוני' דאצי' שהוא רק בחי'
המשכות מן המאציל לנאצלי' לעתיד ועכשיו יש בהן ג"כ בחי' העלאה באצי'
עצמה כמו ריח הקרבנות למעלה באצי' דכתיב וירח הוי' כו' וכיוצא, ודרך
כלל הנה מצות הצדקה כוללת כל המצות ויש בה סוד וטעם כמוס לייח שהוא
בחי' השפעת חסד שיורד מגבוה לנמוך כמו לדל ועני הנמוך ממנו, כך הוא
למעלה מעלה עד רום המעלות שהוא בחי' ירידה מגבוה לנמוך למעלה
מעלה כמו [מ]עצמו' אא"ס להאיר בדרך זו הוא בבחי' ירידה והשפלה מגבוה
לנמוך לפי שאין ערוך [כלל] בין אצי' לגבי המאציל ובאתעדל'ת דצדקה
הגשמי' למטה מעורר אתעדל'ע זו למעלה בעצמי' אא"ס ממש, וכך הוא בכל
אורות עליונים כשיורד ונשפל למטה נק' צדקה, וז"ש והלך לפניך צדקך
בהמשכו' למעלה מעלה עד שכבוד ה' יאספך כו' מטעם הנ"ל. והבי' במעשי
המצות הוא לעשות המצוה בלי ידיעת טעם וכוונה כלל [בבחי'] העלאות
והמשכות בבי"ע ע"ד הנ"ל רק שעושה רצון ה' שגזר ואמר וצוה לעשות כך
ולא איכפת לו להתכוון [כלל] בטעם וכוונה שבה בהעלאה או בהמשכה וכל
המצות בכוונה א' אצלו שהוא רק לקיים גזירת המלכות בקבלת עומ"ש
לציית בכל אשר יגזור ואמר וכנ"ל בענין מצות א"צ כוונה כו' (וע"פ פשוט
מצות צריכות כוונה לצאת י"ח בקבלת עומ"ש והוא ענין קיום גזירת המלך
למ"ד א"צ כוונה לצאת רק גוף המעשה בלבד גם בלתי כוונה לצאת כו'),
והרי אין כאן רק בחי' ביטול העצמות בלבד שמבטל א"ע בתכלית לשמוע
מצות המלך בכל אשר יגזור, וזה גבוה במדריגה מפנימי' הכוונה שיכוון
במצות כמו במצות הצדקה כשעושה מפני גזירת המלך מגיע למעלה
במדריגה עליונה יותר גם מפנימי' הכוונה בצדקה למעלה שהוא בחי' ירידה
מעצמו' אא"ס באצי' כו', וכך כל המצות בחי' הביטול והשמיעה לעשותם
יותר גבוה מגוף המכוון שבהם למעלה מעלה כו'.

וישמור משמרתו כו' אפי' ע"ת: תולדות כו', ה. ראה יומא כח, ב. מאמרי אדה"א ויקרא שם. ושי"ג. במדבר
חי' ע' איכנ. שמות ח"א סי' נה. ושי"ג. חי' ע' שמו וע' שנד.
שורה למעלה — דאוי"כ: ב: דאורות וכלים.
וירח הוי': נח ת, כא.
מצות הצדקה כוללת כל המצות: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קיב. ושי"ג. ויקרא חי' ע' עדרת.
שי"ג. לקמן ע' צה. ושי"ג.
שורה מעלה — בדרך זו: ב: בבחי' קייח.
והלך לפניך צדקך: ישעי' נח, ת.
שורה במצות — הצדקה: ע"כ נמצא בבוך ב.

וַיִּוָּבֵן זֶה עֲדִימַ מִצֹּת מֶלֶךְ בִּי לִבְנוּ הַחֲכִים לוֹ בִּיּוֹתֵר לִבְנוֹת לוֹ בְּנֵי אֹר לְנִיצוֹחַ מִלְחָמָה שְׁפִנִימִי רִצּוֹן הַמֶּלֶךְ בְּדָז וְכֹאשֶׁר הַשְּׁלִים הַבֵּן בְּנֵי הַמְּפֹאֵר שֶׁהוּא כְּפִי פְּנִימִי רִצּוֹן הַמֶּלֶךְ אֹר לְנִיצוֹחַ מִלְחָמָה שְׁנוֹגֵעַ לְפְּנִימִי רִצּוֹן אֲבִיו בּוֹדָאִי מִקְּבֵל הַמֶּלֶךְ תְּעֻנּוּג גְּדוֹל מִזֶּה שְׁנִשְׁלֵם פְּנִימִי רִצּוֹנוֹ, אֲךָ אֵין תְּעֻנּוּג זֶה עֵרֶךְ לִגְבֵי הַתְּעֻנּוּג שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁמִּקְּבֵל מִבְּחִי הַבֵּיטוֹל שֶׁל הַבֵּן שְׁבִיטֵל וְהַפְּקִיר אֲעָ כְּדִי לְהַשְׁלִים פְּנִימִי רִצּוֹן אֲבִיו לְפִי שׁוֹה הַבֵּיטוֹל בֵּא מִצַּד הַתְּקַשְׁרוֹ הַבֵּן בְּנִפְשׁ אֲבִיו מִצַּד שֶׁהִי עֵצֶם א' עֵמוּ אִיכ הִרִי תְּעֻנּוּג זֶה גִּכְּ בְּחִי עֵצִמִי יוֹתֵר בְּנִפְשׁ הָאֵב מִן הַתְּעֻנּוּג שְׁנִשְׁלֵם פְּנִימִי רִצּוֹן שְׁלוֹ כִּי פְּנִימִי רִצּוֹנוֹ אֵינָה רֶק הָאֵרָה א' שֶׁהוֹרְדָה מִעֵצֶמוֹ הַנִּפְשׁ כּו' וְדִל. וְהַנְּמַשֵּׁל מִזֶּה יוֹבֵן לְמַשְׁכִּיל לְמַעֲלָה בְּבְחִי הַתְּעֻנּוּג הַעֲלִיּוֹן שְׁבַעֲצֻמוֹ אֲאִס מִצַּד קִיּוֹם הַמִּצְוֹ שֶׁהֵן בְּחִי בִּירוּרִים לְמַטָּה בְּבִיֵּעַ וְלְמַעֲלָה בְּאֵצִי הוּא בְּחִי תוֹס' אֹר הַמֵּאֲצִיל כְּנִיל, הִרִי כָל תְּעֻנּוּג זֶה אֵינוֹ רֶק מֵה שְׁנִשְׁלֵם פְּנִימִי רִצּוֹן עֲלִיּוֹן כּו' אֲבֵל אֵין לוֹ עֵרוֹךְ לִגְבֵי בְּחִי הַתְּעֻנּוּג הַעֵצִמִי שְׁבַעֲצֻמוֹ אֲאִס מִצַּד בְּחִי הַבֵּיטוֹל בְּתַכְלִית שְׁבִקִיּוֹם הַמִּצְוֹ רֶק לְעִשׂוֹת רִצּוֹן ה' כְּנִיל. וְזֶהוּ מִצַּד כִּי יִשְׂרָאֵל עָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה עֵצִמִי כְּמִשׁ בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל כּו'. וְזֶהוּ עֵנִין מִי גִילָה רִז זֶה לְבִנֵי שֶׁהַקְּדִימוֹ נַעֲשָׂה לְנִשְׁמַע וְכַמְשִׁיית. וְזֶהוּ עֵיקֵר הַטַּעַם דְּמִצְוֹת אֵינֵן בְּטִילוֹת לְעִל מִלְּבַד טַעַם הַנִּיל שֶׁלְעֵתִיד יִהִי בְּחִי הַמְּשֻׁכּוֹ תוֹס' אֹר כִּי גַם זֶה אֵין לוֹ עֵרוֹךְ לִגְבֵי בְּחִי הַבֵּיטוֹל שְׁבִקִיּוֹם הַמִּצְוָה שְׁמַגִּיעַ בְּבְחִי הַעֵצֻמוֹ שׁוֹה אֵין לוֹ בֵּיטוֹל עוֹלָמִי. וְזֶהוּ שְׁעֵתִיד הַקְּבִיָּה לְעִשׂוֹת קְנִיגִי לְצַדִּיקִים וְכַמִּשׁ בְּמִיָּא וְדִל.

וְזֶהוּ שֶׁאֵמֵר שְׁמוּאֵל לְשֹׁאֵל הֵנָּה שְׁמוּעַ מִזְּבַח טוֹב כּו'. דֶּהֵנָּה שֹׁאֵל אֵמֵר לְשְׁמוּאֵל הַקִּימוֹתִי אֵת דְּבַר ה' כּו'. כִּי הֵנָּה שֹׁאֵל הִי בְּחִיר ה' צְדִיק גְּמוֹר וְאֵין אִישׁ בְּכָל יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת מִלֵּב וְנִפְשׁ בְּכָל אֹפֶן הַכוּוֹנָה וְהַטַּעַם הַמְּרוֹמֵז בְּהֵן לְמַעֲלָה מַעֲלָה בְּבְחִי הַעֲלֹאוֹת וְהַמְּשֻׁכּוֹת כְּנִיל אֲשֶׁר לִזֶּה הַטַּעַם נֶקֶד בְּחִיר ה' כִּידוּעַ, וְלִזֶּה כְּשִׁצִּיּוֹה ה' אֵת שֹׁאֵל לְמַחֲוֹת אֵת זְכַר עַמְלֶק וְדָאִי הַשְּׁתַדֵּל שֹׁאֵל לְקִיּוֹם מִצְוָה זֹו בְּכָל עוֹז וְתַעֲצוּמוֹ בְּתַכְלִית טוֹב הַכוּוֹנָה וְהַטַּעַם שְׁבָה מִלֵּב וְנִפְשׁ. וְזֶהוּ שֶׁאֵמֵר לוֹ שֹׁאֵל הַקִּימוֹתִי אֵת דְּבַר ה', פִּי דְּבַר ה' הוּא עֵנִין הַמִּצְוָה הַזֹּאת שְׁנִמְשֶׁךְ לְמַטָּה בְּעֵלְמָא דֶּאֱתַגְלִי בְּעוֹלָם הַדִּיבּוּר הַקִּימוֹתִי אוֹתָהּ לְהִיּוֹת נַעֲשָׂה בְּבְחִי תַכְלִית הַמְּכוּוֹן שְׁבָה בְּטַעֲמָה וְשִׁרְשָׁה לְמַעֲלָה מַעֲלָה, בֵּין בְּבְחִי הַבִּירוּרִי לְמַטָּה שֶׁהוּא לְבַעַר קְלִיפַת עַמְלֶק

יִשְׂרָאֵל עָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה: רֵאָה בְּרֵאשִׁית רַבָּא פִּיא, ד. מֵאֵמֵרִי אֲדֵהִיא בְּרֵאשִׁית ע' כו. וְשִׁינ.

בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל: שְׁמוֹת ז, כב.

מִי גִילָה רִז זֶה לְבִנֵי: רֵאָה שְׁבַת פַּח, א. מֵאֵמֵרִי אֲדֵהִיא דְּבָרִים חִיב רִיעַ תְּקַצַּ וְעִי תְּקַצַּב.

שְׁרִיָּה נַעֲשָׂה — וְכַמְשִׁיית: כִּיָּה בְּהַכְּתִיב. וְרֵאָה לְקַמֵּן סוּף פִּיִּסְקָא, וְהֵנָּה.

שְׁעֵתִיד הַקְּבִיָּה לְעִשׂוֹת קְנִיגִי לְצַדִּיקִים: רֵאָה וְקִרָא רַבָּא פִּיא, ג. הַנְּסַמֵּן בְּמֵאֵמֵרִי אֲדֵהִיא דְּבָרִים חִיא ע'

רַצָּה. בְּרֵאשִׁית ע' רַמֵּד וְאֵילך.

הַקִּימוֹתִי אֵת דְּבַר ה': שְׁמוּאֵל־א טו, יג. רֵאָה שְׁעַר הָאֲמוּנָה כַּח, ב.

שֹׁאֵל . . . בְּדִרְ ה': שְׁמוּאֵל־ב כּא, ו.

למטה מטעם וסוד ה' כי אין השם שלם למעלה עד שימחה זכר עמלק ואין הכסא שלם למטה כמ"ש כי יד על כס י"ה כו', וכמ"ש במ"א בשרש קליפת עמלק שהוא בבחי' הדעת ע"כ ראשית גוים עמלק והוא מלך בלע בזי"ן מלכי' קדמאי' כו', ובין בטעם ושרש עמלק למעלה מעלה באצי' כו', הכל הקימותי עד תכלית פנימי' הכוונה ברצון המאציל בזה (כמ"ש במ"א בענין להקים את דברי התורה כו' ודוד הקים על כו').

והנה בפרטי אופן הכוונה במצות מלחמת עמלק הי' ג"כ בחי' העלאה למעלה מכל מיטב הצאן והבקר שלהם להעלו' מהם עולה וזבח והי' העלאת ריח הקרבן מהם לריח ניחוח להוי' מבחי' בירור דשרש קליפת עמלק עד למעלה רק כל זכר הרגו כי אין להם בירור כו', וגם על אגג מלכם חמל לבלתי המית אותו מצד איזה טעם וסוד שהי' לשאול בזה ע"פ כוונה אמיתית במלחמת עמלק מאחר שאמר הקימותי את כל דבר ה' שבמצוה זו כו'. אך שמואל השיב לשאול שטעה בזה כי יש במצות מעשיות ב' עניני', הא' לקיים אותה בכוונה וטעם בבחי' העלאו' והמשכות כנ"ל, והב' בקיום המצוה לעשות רצון ה' שהוא רק בחי' ביטול העצמות ולא איכפת לו כלל לידע טעם וכוונה בזה כו' שזה מגיע בבחי' עצמי' יותר כנ"ל במשל גזירת המלך על בנו כו'. וזהו גם כן במצות מלחמת עמלק גם שיש בזה טעם וכוונה עד רום המעלות לא הי' צריך שאול לילך אחר הכוונה בלבד בזה רק לעשות רצון וגזירת המלך בלבד שהוא למעלה מן הטעם והכוונה עד רום המעלות, ובפרט מה שחמל שאול על מיטב הצאן להעלות עולה וזבח שהוא בחי' הברור' מקליפת עמלק הנ"ל להיות מזה בחי' ריח ניחוח להוי' שהוא כללות הכוונה במצות הקרבנו' להיות רוח אייתי רוח כו' להמשיך ע"י העלאות ריח הקרבנות המשכות אצ"ס בתוס' אור בעולמות דאבי"ע, והשיב לו שמואל דגם שזה פנימי' הכוונה בקרבנות עכ"ז גופ' של המצוה בבחי' הביטול בלא טעם וכוונה כלל גבוה מזה הרבה ולא הי' לו לילך אחר הכוונה בלבד. וזהו הנה שמוע בבחי' הביטול רק לעשות גזירת המלך בלא טעם טוב הרבה בעיני ה'

אין השם שלם . . ואין הכסא שלם . . כי יד על כס י"ה: בשלח יז, טז. ראה רש"י שם. תנחומא ס"פ תצא. ראה לקמן ע' תקיד. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תפב ואילך.
קליפת עמלק . . הדעת . . ראשית גוים עמלק: בלק כד, כ. ראה גם לקמן ע' תקטז. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תצו. ושי"ן. וע' תקנו ואילך.
עמלק . . מלך בלע: וישלח לו, לב. ראה לקוטי תורה להארי"ל בלק כד, כ. אור התורה בלק ע' אינג. לקמן שם. מאמרי אדה"א שם ע' תצו. ושי"ן.
להקים את דברי התורה: ראה תבוא כו, כו. מלכים"ב כג, כד. וכ"ה גם במאמרי אדה"א בראשית ע' שנא. שמות ח"א ע' צט וע' רכד. ח"ב ע' שעו. ויקרא ח"ב ע' תשסא. במדבר ח"ב ע' תרנט. ח"ג ע' אינה.
ודוד הקים על: שמואל"ב כג, א. ראה במדבר רבא פי"ח, כא. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רכה. מיטב הצאן והבקר . . אגג מלכם חמל: שמואל"א טו, ט.
רק כל זכר הרגו: כ"ה בהכתי"י.
רוח אייתי רוח: ראה זהר תרומה קסב, רע"ב. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשג. מאמרי אדה"א בראשית ע' רל. ושי"ן.

מפנימי רצונו בקרבן עולה וזבח מצד שמגיע זה בבחי' פנימי' עצמותו יותר מפנימי' רצונו בריח הקרבנות מטעם הנ"ל, וזהו שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים, וא"כ למה חסת על מיטב הצאן להעלות בירורי' מעמלק ולא שמעת בקול ה' להחרים כל אשר לעמלק גם שזה נגד הכוונה הפנימי' במצוה זו כי המעשה בבחי' הביטול הוא העיקר כנ"ל וכמ"ש ישראל נעשה ואח"כ נשמע כמ"ש במ"א.

וזה הי' כל עיקר ענין החטא דשואל, ובעוון זה אמר כי נחמתי כי המלכתי את שואל וכו' וניתן לדוד שנק' ריעהו הטוב ממנו רק במדריג' זו שהוא בחי' ביטול העצמו' מכל וכל רק לקיים גזירת המלך כמ"ש דוד נאום הגבר הוקם על עולה של תורה למעלה מן הטעם לגמרי כו' כי סוף מעשה בבחי' הביטול מגיע בתחלת המחשבה והרצון הפשוט שבעצמו' ממש כנ"ל בענין מצות א"צ כוונה. וזהו שאמרו דוד בשתים ועלתה לו שואל באחת ולא עלתה לו כו', לפי שדוד נמשח בקרן ושואל בפך, וזהו שאמר דוד רמה קרני ולא כו' כי שרש בחי' הביטול דדוד הוא עולה בבחי' רצון הפשוט שלמעלה מבחי' התחלקות קוין שנמשך בבחי' הקו כו' שאין שם שינוי רצון משא"כ בפך כו' וכמ"ש במ"א. וע"כ הי' ביכולת דוד לאמר ואם כה יאמר לא חפצתי בך הנני כו' לפי שהתקשרותו למעלה מן הרצון שמתלבש בהטעם כו' וכמ"ש במ"א בענין מה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כו' וד"ל. וזהו שאמר בזהר דכתר מל' איהי כתר עליון כי נעוץ תחילתן בסופן דהיינו בחי' מל' דא"ס כתר דא"ק במל' דאצי'. וזהו כי נר מצוה ותורה אור בחי' המל' נר מצוה ונק' מצות המלך והתורה הוא בבחי' ז"א ושרש נר מצוה דמל' למעלה מאור התורה מטעם הנ"ל וד"ל.

וכמ"ש ישראל נעשה . . נשמע: ראה לעיל פסקא ויובד'.
 כי נחמתי כי המלכתי את שואל: שמואל-א טו יא (בהוספת תיבת כ"י).
 לדוד . . ריעהו הטוב ממנו: ראה שמואל שם. כט.
 נאום הגבר הוקם על: שמואל-ב כג, א [ושם: ונאום — ראה הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קג].
 דוד בשתים ועלתה לו: ראה יומא כב, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רכא.
 שדוד נמשך בקרן ושואל בפך: ראה שמואל-א טז, יג. שם י, א. מגילה יד, א. ספר המאמרים תקס"ט ע'
 קנו-קנט. ומקבילו בתורה אור יתרו עב, ג. שער האמונה ע' כט.
 שאמר דוד רמה קרני ולא: כ"ה בהכתי"י. שמואל-א ב, א. מגילה שם.
 ואם כה יאמר לא חפצתי בך הנני: שמואל-ב טו, כו.
 שהקדימו ישראל נעשה לנשמע: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' שעה.
 דכתר מל' איהי כתר עליון: ראה תקוני זהר בהקדמה יו, א. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תתיט.
 מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארצו.
 נעוץ תחילתן בסופן: ראה ספר יצירה פ"א מ"ז.
 כי נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.
 מצוה ונק' מצות המלך: ראה אסתר ג, ג. לקמן ע' רלה. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' יא.
 והתורה הוא בבחי' ז"א: ראה פרי עץ חיים שער (כט) הלולב פ"ד [וכן צ"ל בהמובא בסמוך]. מאמרי
 אדה"א שמות ח"א ע' ב.

ואחר הרוח רעש לא ברעש ה' ואחרי הרעש אש לא באש ה' כו'. הנה י"ל דמשמע שיש אש שאינו אש ה' ויש אש שהוא אש ה' מהו ההפרש ביניהם וכן ברוח ורעש יש רוח ורעש שאינו רוח ה' ולא רעש ה' ויש רוח ה' ורעש ה' כו'. הנה יש בזה ב' פירושי', הא' דרך כלל והוא אשר ד' מדריגות הללו דרוח ורעש ואש וקול דממה דקה הן ד' מדריגות דאבי"ע כו', והאש בבחי' בריא', כידוע דשרפי' בבריא' וחיות ביצי' ואופנים בעשי' ובחי' אימא מקננא בכורסייא שהוא עולם הבריא' והיינו בחי' הג' דאימא שבבריא' וכמ"ש אש תמיד תוקד כו', ובחי' הרעש דחיו' ביצי' שז"א מקנן ביצי' כו', ואופנים דעשי' הוא בבחי' הרוח כמ"ש כי רוח החי' באופנים כו' והוא בחי' מל' דמקנן בעשי', וכל הג' מדריגות דרוח ורעש ואש הללו שבג' עולמות בי"ע אינן רוח ורעש ואש ה' דהיינו שאין בהן הארת שם הוי' להיו' נקי אש הוי' או רוח הוי' אלא כולן הן בבחי' שם אלקי' דקטנות לבד דק"ך צירופי אלקי' מתלכשים כבי"ע כידוע, וזהו שדקדק לומר לא באש הוי' אלא בשם אלקים, אבל מ"מ בחי' אלקי' דשם אלקים ושם אד' יש בהן כו'.

וביאור הדברי' הנה ידוע דג' עולמו' בי"ע נק' עולמות הנפרדי' בבחי' יש מאין כו' לפי שאין מלך בלא עם נפרד כו' ובחי' המל' מרומם ומתנשא עליהם מרחוק ביותר כמ"ש המלך המרומם לבדו המתנשא מימות

ואחד הרנח רעש: נדפס מבוך א' - 131 ע' רמו ובין אריחיים ניתוספו בפנים אותיות או תיבות מבוך ב' - 2069 ע' קסט (ומתחיל מלקמן ע' טו ושם הכותרת בראשי העמודים: ואחרי הרוח רעש). מאמר זה מיוסד על מאמר ואחר הרעש אש שנדפס בספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תרסא. וראה גם סה"מ תקס"ב ח"ב ס"ע תקמ ואילך וע' תקמו.

ואחד הרוח רעש לא ברעש ה': מלכים-א יט, יא.

ואחרי הרעש אש: מלכים שם יב (ושם: ואחר - אבל כ"ה לקמן ע' יט וע' שמג. ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' תקמ. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרל. ושי"נ. דרושי חתונה ח"א ע' רעו). ב' פירושי': פירוש הב' מובא לקמן בפיסקא, ומעתה.

דרוח ורעש . . . דאבי"ע: ראה גם ספר המאמרים תקס"ב שם. תקס"ג כאן.

וקול דממה דקה: המשך הכתוב ואחר הרעש.

והאש בבחי' בריא': ראה גם אור התורה זכרי' ע' תקו.

דשרפי' בבריא' . . . בעשי': ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' מד. ושי"נ. שמות ח"א ע' כת. ושי"נ. אימא מקננא בכורסייא: תקוני זהר תי"ז (כג, א). ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ריו. ושי"נ. אש תמיד תוקד: צו ו, ו.

שז"א מקנן ביצי': ראה תקוני זהר שם. עץ חיים שער (מב) דרושי (כללות) אבי"ע פי"ג. תניא פלי"ט. וראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכז. שמות ח"ב ע' תקמו.

ואופנים . . . מל' דמקנן בעשי': ראה תקוני זהר שם.

כי רוח החי' באופנים: יחזקאל א כ, כא.

דק"ך צירופי אלקי': ראה עץ חיים שער (טו) הוי"ו גיב פי"ו. שער (מד) השמות פי"ה. לקמן ע' כ וע' תקלב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קלו.

שאי' מלך בלא עם: בחי' וישב לת, ל. ראה הנסמן במאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב לע' תרלא. מלך . . . עם נפרד: ראה שער היחוד והאמונה רפ"ז.

המלך המרומם . . . מימות עולם . . . ה' מלך: ע"פ ברכת יוצר. תהלים צג, א. ראה שער האמונה פמ"ז. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקפג. ושי"נ. שמות ח"ב ע' תטז וע' תעט. לקמן ע' שכט וע' תיב.

עולם כי ה' מלך גיאות לבש כו' כמ"ש ביאור זה במ"א, ולהיות כן א"א שיקבלו ההארה וההשפעה מקרוב אלא מרחוק דוקא שהוא בבחי' אין כו' ואז יתכן לומר בהם בחי' התשוקה בהתפעלות מורגשת להיותם רחוקי' מאור פני מלך חיים חפצי' ומשתוקקי' להתקרב וליהנות מזיו כו' כמו כאשר משתוקק איש אל רעהו העומד למעלה בגובה או במרחק גדול וכה"ג. ואמנם מי שעומד מקרוב אל המלך לא יתכן בו ענין התשוקה אליו בהתפעלות כלל מאחר שהוא קרוב וסמוך אליו מה ישתוקק אליו הלא אצלו הוא, רק יתכן בו בחי' הביטול במציאות להיות קרוב אליו המלך מאד ע"כ מתבטל מפניו ביותר משא"כ אם היה רחוק ממנו שלא הי' בו בחי' הביטול כ"כ כו', או כמו שמתאווה לדבר יקר ונחמד ביותר ורחוק ממנו הדבר שיתכן בו התשוקה כאשר אינו משיגו אבל כשמשיגו וקרוב אצלו לא יתכן ענין התשוקה כו'.

וכן יובן ההפרש בין אש הוי' לאש שאינו של הוי'. דהנה השרפי' דבריאה להיותם בבחי' יש נפרד והן רחוקים מבחי' המל' שמתנשא עליהם יתכן בהן אש התשוקה שתוכסף וגם כלתה נפשם באש הצמאון להתקרב אל אור פני מלך כו' והוא בחי' ה"ג דאימא דמקננא שם, וז"ש ואל אישך תשוקתיך ונק' אש שלמעלה, אבל הוא בבחי' אלקי' דקטנות שבא מחמת הצמצום והריחוק דאין מלך בלא עם כו' וד"ל. וזהו לא באש הוי' שאש התשוקה דשרפי' וכה"ג אינו אש של הוי' דאצי' אלא רק מבחי' אלקים כו'. אבל אש הוי' הוא בבחי' האצי' עצמו, להיות כי ידוע בפני' ענין אור האצי' מלשון ויאצל מן הרוח כו' וגם הוא ענין אצל וסמוך כו' לפי שבחי' האצי' קרוב וסמוך ודבוק אל עצמו המאציל כי אין זה רק כמו ניצוץ מן השלהבת או כמו שלהבת קשורה בגחלת כו' וע"כ אמרו דבאצי' איהו וחייהי חד כו', ע"כ ממילא לא יתכן שם ענין התשוקה שהיא מרחוק דוקא אלא רק ביטול כו' כמו עד"מ העומד מקרוב אל המלך כו' כי בחי' תשוקה לא יתכן רק בבחי' נפרד דוקא כנ"ל, וא"כ אש דהוי' דאצי' אינו בבחי' אש התשוקה אלא הוא בבחי' ביטול גדול, וזהו בחי' קול דממה דקה בתכלית הביטול משום דתמן קאתי מלכא ששם הוא בחי' גילוי אור מקרוב דאיהו וחייהי חד כו' וכמשל

מאור פני מלך חיים: ע"פ משלי טו, טו.

ואל אישך תשוקתיך: בראשית ג, טו.

האצי'. ויאצל מן הרוח: בהעלותך יא, כה. ראה פרדס שער (טו) אבי"ע רפ"א. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קסד. וש"נ. דברים ח"ג ע' תתפד. וש"נ. דרושי חתונה ח"א ע' קצג. וש"נ.

האצי'. . . אצל וסמוך: ראה פרדס שם מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' שיא ובהנסמן לשם. ח"כ ע' תקעב.

שלהבת קשורה בגחלת: ראה ספר יצירה פ"א מ"ו. זהר אחרי ע, א.

איהו וחייהי חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

שורה בבחי' — זהו: מכאן מתחיל בוך ב.

דתמן קאתי מלכא: ראה זהר פינחס רכג, ב. תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

העומד מקרוב למלך כו' וד"ל. ועד"ז יובן ג"כ ענין רעש ורוח שאינו רוח ורעש הוי' אלא בבחי' אלקות כו', דהיינו גם בחי' התפעלו' החיות והאופנים שזהו מצד הריחוק יותר ע"כ הוא ברעש כידוע וכ"ז אינו ברעש הוי' אלא רק בבחי' אלקים מצד הצמצום, וכן ברוח החי' באופנים כו' לא ברוח ה' דגם דז"א מקנן ביצי' ומל' בעשי' הכל הוא בבחי' אלקי' לבד שאם הי' בהן בחי' הארת שם הוי' דאצי' הי' בהן בחי' הביטול במציאו' ולא הי' רעש כלל כו' וד"ל (אך מה שנק' אש הוי' הוא בחי' אור המאיר ולא אור השורף כו' וכמו שהי' הסנה בוער כו' וכן והר סיני עשן כו', ומ"ש הושיט הקב"ה אצבעו קטנה בנייהו ושרפן היינו בחי' ביטול במציאו', ומ"ש כי הוי' אלקיך אש אוכל"ה הוא בבחי' אש דאלקי' או באש דהוי' אבל הוא אש אוכלת אש כענין הושיט ושרפן כו' וד"ל).

וזהו ג"כ ענין ד' מדריגו' שבתפלה שנק' בזהר ד' תיקונין דשכינת' מטה ושולחן כסא ומנורה כו' והן עשי' ויצי' ובריאה ואצי' שזהו רק רוח ורעש ואש וקול דממה כו' רוח באופני' דעשי' ורעש בחיות כו' והיינו [ב]פסוד"ז וברכת יוצר עד ק"ש שהוא בבחי' בינה לבא באש כמ"ש שמע כו' ואהבת כו' ובש"ע הוא באצי' בחי' קול דממה דקה כו' בחי' ביטול כידוע וד"ל. וזהו ענין אד' שפתי תפתח כו', דהנה א' בזהר בפ' אלקים אל דמי לך דשם אלקי' שהוא נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך לעלמין כמ"ש למען יזמרך כבוד ולא ידום כו', ובחי' אלקי' זה היינו בחי' ה"ג שבמל' שע"ז נאמר ואל אישך תשוקתיך להתעלות למעלה ברשפי אש שלהבת י"ה כמ"ש רשפי' רשפי אש כו', וזהו הנק' אש"ה א"ש ה"א תתאה דנוק' ולא באש הוי' דז"א, שזהו ההפרש בין אש הוי' לאש שאינו של הוי'

הסנה בוער . . . והר סיני עשן: שמות ג, ב. יתרו יט, יח.
הושיט הקב"ה [ב]: ליתא] אצבעו קטנה: סנהדרין לח, ב. ראה עטרת ראש שער ר"ה ע' 56. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קסא. ושי"נ. שמות ח"א ע' ריז. ושי"נ. לקמן ע' רלב.
כי הוי' אלקיך אש אוכל"ה: ואתחנן ד, כד. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרל. במדבר ח"ב ע' שמו.

אש אוכלת אש: ראה יומא כא, ב.
ד' תיקונין . . . מטה ושולחן: ראה זהר תרומה קלג, א. תורת חיים תצוה ע' תקטו ואילך. וראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תת. ושי"נ. לקמן ע' שמב.
שויה ושולחן — רק: ב: ליתא. ואולי גם בכת"י זה נמחק.
בינה לבא: תקוני זהר בהקדמה י, א.
אד' שפתי תפתח: תהלים נא, יז. ראה בסמוך בסג"ס. מאמרי אדה"א בראשית ע' צט. ושי"נ.
אלקים אל דמי לך . . . נהורא תתאה . . . למען יזמרך כבוד: תהלים פג, ב. שם ל, יג. ראה זהר תרומה קמ, רע"א. וישלח קעה, ב. לך עז, ב. פו, ב. לקמן ע' תקכה.
רשפי' רשפי אש: שיר השירים ת, ה.
אש"ה א"ש ה"א: ראה זהר בראשית מה, ב. ביאורי הזהר נח ז, ב. בהערה הבאה.
אש הוי' . . . איש ביו"ד: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ס"ע א"רס ואילך. ע' א"רסג ואילך. ובהנסמן בריש המאמר שם.

והוא שאש הוי' הוא בבחי' החסדי' דאבא ע"כ נק' איש ביו"ד כו' ואש דאלקים בחי' נוק' הוא בבחי' הגבורו' דאימא כמ"ש כאמה בתה, והן בחי' ה"ג מנצפ"ך דאימא אלקים עילאה דאזויפת לברתא והוא אלקי' תתאה כידוע בענין ב' ההי"ן דשם הוי' כו', אבל בחי' ז"א רובו חסדי' דאבא כמ"ש מ"ה שמו מה שם בנו כו' כי זכר חסדו כו'. והנה בחי' ה"ג דנוק' נמתקי' בחסדי' דדכורא ע"י שגם הגבורו' שלו הן גבו' ממותקו' כו', וז"ש מלפני אדון יסוד ז"א חולי ארץ בחי' ה"ג שבמל' ונהפכי' לחסדי' דאגם מים כמ"ש במ"א, והיינו לפי שמאיש לוקחה זאת כו' וד"ל. וזהו עיקר ענין סמיכת גאולה לתפלה כו'.

וזהו אד' שפתי תפתח כו' דאדון בחי' דכר ואד' בחי' נוק' וכאשר נמתקו הגבו' שבה בחסדי' דמ"ד ששרשן מאבא נק' אדניי ביו"ד וע"כ שפתי תפתח דאבא יסד ברתא כמ"ש פי' פתחה בחכ' כו'. והענין הוא שאין למל' אז דיבור עצמותה כלל רק אתה תפתח שפתי כו', ומ"ש אלקי' אל דמי לך כו' קארי תדיר כו' כמ"ש למען יזמרך כו' היינו קודם היחוד שבש"ע והוא בפסד"ז וברכת יוצר כו' עד ק"ש שהמל' עולה בבחי' ה"ג שבה לבד כנ"ל בענין התשוקה שהוא דוקא בבחי' נפרד וכשהוא רחוק מן המשפיע כו' ואז נק' רוח ורעש ואש, והכל בבחי' אלקי' לא בבחי' הוי', והן ג' מדריגות דבי"ע שבמל' שעולין עמה בבחי' העלא' מ"ן בתשוקה כמ"ש ואל אישך תשוקתך, אבל בש"ע בחי' ברכאן דצלותא שהן בחי' המשכו' דשם הוי' באלקי' מלמעלה למטה אז אין להמל' דיבור עצמותה כלל אלא נמשך לה כח לדבור

כאמה בתה: יחזקאל טז, מד.

ה"ג מנצפ"ך דאימא: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רלו. ושי"ן. דברים ח"ג ע' איג ואלך. לקמן ע' מו. ע' תעג וע' תק.

מנצפ"ך: ראה תודיה גרועי שבת קד, א. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא שם.

דאימא אלקים: ראה זהר בהקדמה ב, א ובמקדש מלך שם. (תוספתא) בראשית לא, ב.

דאימא . . דאזויפת לברתא: ראה זהר בהקדמה שם. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רלו. ושי"ן.

ב' ההי"ן דשם הוי': ראה תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

ז"א רובו חסדי': ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' קכא.

מ"ה שמו מה שם בנו: משלי ל, ד [ושם: ומה שם — אבל כ"ה גם לקמן ע' עב. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. ושי"ן. דברים ח"ב ע' חקג. ושי"ן].

כי זכר חסדו: תהלים צח, ג [בהוספת תיבת כ"י. וכ"ה לקמן ע' צט. ביאורי זהר במדבר טו, ב. ד. ספר

המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשנג. ע' תשפט. ע' תתקא. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקלד: ויקרא ח"א ע' ל

ושי"ן].

מלפני אדון . . חולי ארץ . . דאגם מים: תהלים קד, ז. ח. ראה לקמן פ"טקא. אך עדיין מאמרי אדה"א

במדבר ח"ב ע' תצט. ח"ג ע' תתקנ.

שמאיש לוקחה זאת: בראשית ב, כג.

דאדון . . דכר ואד' . . נוק': ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשנג ובהנסמן לשם.

דאבא יסד ברתא: ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רנו, ב. רמח, א. רנה, א. אגרת הקדש ס"ה. הנסמן

במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שש הערה ד"ה: מצירופי.

פי' פתחה בחכ': משלי לא, כו.

זה מלמעלה דוקא כמ"ש ומה' מענה לשון כו', והוא ע"י בחי' הח[ס] דז"א שממתיקי' לגבורות דנוק' ונכללת בו ביחוד עליון עד שאין לה מצד עצמה כלום רק מה שמקבלת מז"א [כו'] ולא יתכן אז בחי' התשוקה מרחוק מאחר שמתקרבת ומתיחדת בתכלית וע"כ או' שפתי תפתח אתה להודו' ולברך בחי' ברכות הללו כו' וכמ"ש ח"י ח"י הוא יודו'ך כו' ב"פ ח"י שהוא מפני התכללו' המל' בז"א כו' וט"ס דארי' וט"ס דאוי"ח שכלולי' בחי' ברכו' שהן ח"י חוליות כשכורע בכרוך וזוקף בשם המה כפולים ב"פ מפני התכללות המל' בחי' העליון כי היתה אם כל חי למטה כו' וכידוע בענין אדם וחוה כו' וד"ל.

והנה כיאור ענין שפתי תפתח יובן ע"ד דוגמא מ"ש דשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה, דידוע בשרש בחי' משה שהוא בחי' יסוד אבא ואבא יסוד ברתא ששרש צירופי' אותיו' מתהווים מבחי' הארת כ"ח מ"ה דחכמ' דוקא וע"כ בחי' המל' שהוא בחי' דבה"ע שנק' שכינה היתה מדברת מתוך גרונו דמשה ממילא ומאליו, כמו עד"מ שצירופי' האותיו' דדיבור האדם מתהווים מעצמם ממילא מצד הארת אור החכמ' בלי שיצטרך לשכל והשגה תחלה באיכו' אופן צירופם כמ"ש במ"א. וז"ש דשכינה היתה מדברת מעצמו וממילא בלי בחירה ורצון בשכל והשגה לפי שאין הה' מוצאו' שבגרוניו דמשה' רק בחי' כלי שיקבל אור כח מ"ה דחכמ' ואז ידברו ממילא לפי שדבר ה' שבח"ע הוא שמתלבש בצרופי' שבדיבור זה וכמ"ש ומה' מענה לשון כמו רוח ה' דיבר בי כו' לפי שח"ע נמשך בחי' ומתאחדי', ואין זה הדיבור עצמי רק מכח ח"ע שהוא המוציא את האותיו' בה' מוצאו' והוא הפותח הפ"ה לדבר כמ"ש מי שם פה לאדם כו' אנכי אהי' עם פיך כו',

ומה' מענה לשון: משלי טז, א.

ח"י ח"י הוא יודו'ך . . . בחי' ברכו' . . . ח"י חוליות: ישע' לח, יט. ברכות כח, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתט. ושי"ג.

כשכורע בכרוך וזוקף בשם: ראה ברכות יב, סע"א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רעו. ושי"ג.

כי היתה אם כל חי: בראשית ג, כ (בדילוג).

שויה והנה — ענין שפתי תפתח: ב: הענין.

דשכינה היתה מדברת מתוך גרונו: תניא פליד. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' רלא ובהנ"מ לשם. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמט. ושי"ג. דברים ח"ב ע' שפו האילך. ח"ד ע' ארג.

משה . . . יסוד אבא: ראה לקוטי שיחות שמות סרך ו ע' 244 ואילך.

כ"ח מ"ה דחכמ': זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א, לד, א.

המל' . . . שנק' שכינה: ראה תניא רפני"ב. אגרת הקדש סכ"ה (קלט, א). מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תשלט ובהנ"מ לשם. לקמן ע' פט וע' תסו.

שויה מיה — דבה"ע: ב: דבור העליון.

שצירופי' האותיו' . . . מתהווים . . . ממילא: ראה אגרת הקדש ס"ה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתקכב ואילך.

רוח ה' דיבר בי: שמואל"ב כג, ב.

מי שם פה לאדם . . . אנכי אהי' עם פיך: שמות ד, יא. יב [ושם: ואנכי. אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שלא].

להיות שבחי' חכמ' הוא כח מ"ה בתכלי' הביטול בבחי' אי"ן וכמ"ש והחכמ' מאי"ן כו' ע"כ גם בהארתו בדיבוי' נמשך הדיבור ממילא בבחי' ביטול גדול מבלי שמרגיש שהוא המדבר עד"מ הטרוד בעיון החכמ' שאז מרחשין שפתיו ממילא בביטול גדול בלי בחירה והרגשה כלל (כמ"ש במ"א בענין יום ליום יביע אמ"ר), וכדוגמא זו אמרו השמע לאזנך רק מה שאתה דחכמ' מוציא מפיך כו'. וכך הי' גרונו דמשה רק בחי' כלי לח"ע שמוציא הקול בגרונו, והי' כדוגמת משל הכינור שאין בו קול מצד עצמו רק ע"י המנגן שמנגן ומוציא בו קול כו'. וכמ"כ בבחי' הי"ג שבמל' כשעולין מצד הארת אור העליון לבד אז או' אד' שפת"י תפת"ח שאתה הפות"ח לשפת"ים להודות ולהלל כו', וכענין כנור הי' תלוי למעלה ממטתו של דוד שבחצות לילה שהוא זמן עליי' המל' מצד התעורר' חסדי' העליוני' הי' מנג'ן מאליו כמו ענין שכינה מדברת הנ"ל. וזהו ופי' יגיד תהלתך, פי' תהלתך היינו אותן התהלות שאתה מתהלל ע"י העלא' מ"ן דשם אלקי' כמ"ש למען יזמרך כו' אלקי' אל דמי לך כו' כנ"ל הרי הוא תהלתך שלך היא ואין זו התהלה מצד כח המהלל כלל מאחר שאתה מגי'ד וממשיך בפ"י תהלה זו ופ"י אינו רק כמו בחי' כלי לקבל ולהגי'ד מה שמגי'די לו. וזהו ופ"י יגיד תהלתך דפ"י אינו רק כלי לקבל בחי' ההגדה וההמשכה שאתה ממשיך תהלתך ע"כ פי יגיד וימשיך תהלתך למטה כמו ענין נהר דינור דנגיד ונפיק כו'. וזהו עיקר ענין צלותא דבלחש דוקא בבחי' ביטול גדול כמו משל המתקרב אל המלך ביותר שמדבר בחשאי מעוצם בחי' הביטול הגדול כנ"ל, כך בחי' המל' שהוא עולם הדיבור כשעולה באצי' ממש אז הדיבוי' שלה מקבלת רק מלמעל' כנ"ל וע"כ הוא בחשאי כו', משא"כ קודם היחוד שבש"ע היא מזמרת ומשבחת בקול רם ובבחי' השגה בכינה ע"י הי"ג מנצפ"ך דאימא כו' כמ"ש למען יזמרך כו' אלקי' אל דמי כו' קארי ולא שכיך כו' כנ"ל וד"ל.

ומעתה יש להבין פי' הכי' בפסוק זה ואחרי הרעש לא באש ה' כו' והוא בדרך פרטי יותר. להיות ידוע דבי' שמות דהוי' ואלקים הן בחי' חסדי' וגבורו' דמ"ה ובין, בחי' אלקי' הוא בחי' גבורו' דקטנות ובחי' הוי' בחי' חסד דגדלות, ובי' שמות הללו ישנם בין בוי"א בין בנוק' כידוע שבז"א

והחכמ' מאי"ן: איוב כה, יב.

יום ליום יביע אמ"ר: תהלים יט, ג. ראה גם תורת חיים נח נב, ג. פירוש המלות כ, ב. לקמן ע' סיג וע'

שנט.

השמע לאזנך . . מה שאתה . . מוציא מפיך: ברכות יג, א. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשפד.

מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' שעה. עטרת ראש דרוש לשי"ש ע' מה. לקמן ע' רס.

כנור הי' תלוי למעלה ממטתו: ברכות ג, ב. ראה סידור שחרית לשבת קפט, ב. שם שחרית עא, ב. פירוש

המלות סכ"ז (פב, ב). לקמן ע' מה.

ופ"י יגיד תהלתך: ראה גם לקמן ע' שט.

יגיד . . ההגדה וההמשכה: נסמן לקמן שם.

נהר דינור דנגיד ונפיק: דניאל ז, י [ושם: נגד. וכ"ה בספר המאמרים תקס"ג כאן ע' תרטב].

יש הוי' ואלקי' בחי' גדלות וקטנות וכן בנוק' יש [בחי'] הוי' ואלקי' גדלות וקטנות, ובחי' המל' הוא בחי' מקבל מבחי' אלקי' שבז"א דהיינו שבחי' אלקי' דקטנו' שבז"א נעשה בחי' הוי' [דגדלות] במל', ונמצא בחי' היותר אחרונ' הוא בחי' אלקי' שבמל' שהוא בחי' אלקי' דאלקים כי המל' נק' אלקים בכלל וגם נק' אד' כידוע, וכמ"כ בענין שילוב אד' בהוי' והוי' באד' כידוע בענין סמיכת גאולה לתפלה הרי' בחי' אד' שבהוי' למעלה מבחי' הוי' שבאד' דהיינו שבמל' אדני דהוי' נעשה בחי' הוי' שבאד' כו' וד"ל. ולפי' פסוק זה דואחרי הרעש אש כו' הכל קאי בבחי' המל' עצמה לפי שיש בה ב' מדריגות בחי' אש הוי' שבמל' ובחי' אש שאינו של הוי' דמל' אלא רק מבחי' אש דאלקי' שבמל' שהוא בחי' אלקי' דאלקי' בכלל וכן רוח ורעש יש רוח ורעש דהוי' שבמל' ויש שהן של אלקים שבמל' כו' וד"ל.

אך הנה תחלה י"ל ביאור ענין ב' מדריגות שבמל' הוי' ואלקי', להיות ידוע בבחי' המל' שנק' שם אלקים בכלל הוא כולל לבי' שמות דהוי' ואדני שעולים גי' פ"ו כמו שם אלקים כו'. והענין הוא דשם אלקים יש בו ק"ך צירופים, וע"ב צירופים הן בבחי' המוחין דחכ' שבמל' והן ע"ב סנהדרין כמ"ש וה' הוא ובית דינו כו' ודינא דמלכות' אותיות אדני כו' וכל ע"ב צירופים הללו הן בבחי' הגבורות ממותקות בחסדי' דחכ' כו' ונק' אש הוי' שבמל' וכולל לבריאה ורוב עולם היצ' כו', ומ"ח צירופים האחרונים דשם אלקים הוא בחי' גבורות קשות שבמל' בבחי' אלקי' שבאלקי' בבחי' קטנות והיינו לא באש הוי' שבמל' אלא באש דאלקים שבמל' וכן הרוח והרעש כו'. ועיקר ההפרש ביניהם היינו שזה שנק' אש הוי' שבמל' נק' נהורא חיוורא שבמל' ונק' נר הוי' כמ"ש כי אתה תאיר נרי, ואעפ"י שהוא בחי' נהורא תתאה שמתלבש בעולמות הנפרדי' יש מאין אבל הוא בבחי' הביטול דחכמה

כי המל' נק' אלקים: ראה מאורי אור בערכו ספ"ג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרכב. ושי"נ.
המל' . . . נק' אד': ראה זהר ויקרא י"א, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנה. ושי"נ.
שילוב אד' בהוי' . . . באד': ראה מבוא שערים שי"ג ח"ב פ"ה. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתקס"ו ואילך.
ומקבילו בלקוטי תורה דרושים לשי"ש סה, ד (ובהנמטן במראי מקומות לשם סד, ב). סידור שער החנוכה רע"א, ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תמה. ושי"נ.
שילוב אד' . . . סמיכת גאולה לתפלה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"י. ושי"נ.
דהוי' ואדני . . . גי' פ"ו: כ"ה בהכתי".
גי' פ"ו . . . שם אלקים: עץ חיים שער (כ) המוחין פ"א.
אלקים יש בו ק"ך צירופים: נסמן לעיל ע' יד.
ע"ב סנהדרין: ראה זכרים י"א, ב. זהר (רע"א מהימנא) שופטים ערה, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרג. ושי"נ. שם ח"ג ס"ע תתקס"ו. בראשית ע' שנד.
וה' הוא ובית דינו: וירא י"ט, כד. בראשית רבא פנ"א, ב. ירושלמי בריכות פ"ט ה"ה.
ודינא דמלכות' אותיות אדני: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"ט. ושי"נ.
אש . . . נהורא חיוורא: ראה זהר בראשית נ"א, רע"א.
שו"ה שבמל' — נר . . . כו': ב: ליתא . . . ליתא.
כי אתה תאיר נרי: שמואל"ב כב, כט. תהלים י"ח, כט.

שנק' אור המאיר ולא אור השורף ומכלה וכמו אש ה' שירד על הר סיני כו' וכה"ג שהוא בחי' גבורו' ממותקו' בחסדי' דחכ' כו', וע"כ אין אחיזה ויניקה משם כלל לבחי' נוגה, דמ"ש את זלעז' עשה האלקים וכמ"ש מלך אלקים על גוים כו' היינו דוקא בבחי' אלקים שבמל' במ"ח צירופים האחרונים שבה אבל בהוי' שבמל' לא יש להם שרש שם כלל, וז"ש וכבודי לאחר לא אתן כו' כבוד ל"ב נ"ח דמל' בחי' שם ע"ב דמל' ע"ב סנהדרין כו' וז"ש למען יזמרך כבוד כו', וז"ש אלקים אל דמי לך נהורא תתאה בחי' נהורא חיור[א] שבמל' קארי כו', והן בחי' ה"ג ממותקו' שבמל' שנק' אש הוי' שבמל' דינא רפי' כו' וד"ל. אבל בחי' מ"ח צירופי' האחרונים שהן בחי' גבורו' קשות בבחי' אלקים דקטנות שבמל' משם יש יניקה ושפע לגבורות קשות לגמרי שבבחי' נוגה, והן בחי' רוח ורעש ואש שאינו של הוי' אלא בבחי' אלקי' דמל' שמתהווה מזה בחי' רוח ורעש ואש דנוגה שנק' רוח סערה וענן ואש מתלקחת כו' (וכמ"ש במ"א בענין בא נחש על חויה כו' באורך).

והנה בחי' מ"ח צירופי' האחרונים דשם אלקים הוא שמתפשט ומשפיל עצמו בירידת המדריגו' בהעלם אחר העלם עד שמשפיע לע' שרים דנוגה דעשי', וע"ז אמר מלך אלקים על גוים כו' וכן מי לא יראך מלך הגוים כו' שזהו מפני שאוה"ע מקבלים שפע מבחי' מל' דקדושה וכמ"ש ומלכותו בכל משלה. ואעפ"י שהע' שרים הן בבחי' הפירוד [ב] בחי' יש ודבר מה כו' כמו לומר כחי ועוצם ידי כו' וכה"ג, מ"מ יש בהן בחי' הביטול למל' דקדושה וקרו ל"י אלקא דאלקיי' באימה כו' ואו' שירה ולא יוכלו לעבור ולעשות נגד רצון אור האלקי המאיר עליהם לפי שאור האלקי מושל עליהם כמו גם בלעם שא' לא אוכל לעבור את כו' כמ"ש הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים כו' וכמו ענין מרכבה דסוסים שחורים ואדומים שבזכרי' כו'. ובחי'

אש ה' שירד על הר סיני: יתרו יט, יח.

שויה וכה"ג — דחכ"י: ב: דחסי: ז: דחיס:ז.

את זלעז' עשה האלקים: קהלת ז, יד. ראה ביאורי הזהר מקודי גט, ב. מאמרי אדה"א שמות חיב

ע' תצה. ושינ.

מלך אלקים על גוים: תהלים מז, ט.

וכבודי לאחר לא אתן: ישעי' מב, ח. מח, יא.

כבוד ל"ב נ"ח: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת כבוד. ספר המאמרים תקס"ה חיב ע' תקצב.

דינא רפי': זהר סינחס רלא, ב.

רוח סערה וענן ואש מתלקחת: יחזקאל א, ד (כדילוג. ושם: ענן גדול).

בא נחש על חויה: שבת קמו רע"א. ראה מאמרי אדה"א דברים חיב ע' תרטו.

מי לא יראך מלך הגוים . . ומלכותו בכל משלה: ירמ"י י, ז. תהלים קג, יט.

כחי ועוצם ידי . . אלקא דאלקיי': עקב ח, יז. מנחות בסופה.

לא אוכל לעבור את [ב: ליתא]: בלק כב, יח. ראה תניא מכ"ד ובליקוט פירושים לשם.

הנה ה' רוכב על עב קל: ישעי' יט, א.

מרכבה דסוסים שחורים ואדומים: ראה זכרי' ז, ב.

ביטול היש שלהם לאין הוא בא מבחי' גבורו' קשות שבמל' שנק' אשא תכלא דאכיל ושצי כו' ונק' אש אוכלת אש כמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, וכמ"ש בזהר דאית אש ואית אש כו' שיש ב' מיני אש א' אש הוי' שלמעלה מהיות מקור לנוגה באת זלעז' כו' כנ"ל ויש אש אוכלת אש שהוא בחי' אלקי' שבמל' במ"ח צירופי' האחרונים שזהו ענין שביבין דנור דנפיק מקדמוהי לאכפי' לון כמ"ש בזהר. וביאור הדברי' היינו לפי שבבחי' אור שפע זאת דמל' שמלך אלקים על גוים כו' בזאת הוא שורף ומכלה אותם שעושה בהם בחי' ביטול היש לאין כמו אש הפתילה שדולק ושורף את הפתילה וע"כ מראהו חשוך כו' והיינו לאכפי' לון, ולכך נק' אשא תכלא או נהורא אוכמא שהוא אש אוכלת אש (כמו ע"ד דוגמא מזיעתן של חיות נעשה הגיהנם והגיהנם שורף לחום התאוה הגשמי' כו', כך ע"מ פסולת גבורות דקדושה שורף ומכלה לגבורו' ודינין קשין דנוגה. וזהו ונתתי מופתים בארץ ח"ם שמקבלי' ממ"ח צירופים כו' וכמו במצרים שעשה שפטי' באלקי' אחרי' שמקבלי' מבחי' אחורי' דאחורי' דאלקי' דקדושה), וזהו סיבת הביורו' דע' שרים לעתיד דכתיב והיו מלכים אומניך ושרים כו' ונהרו אליו כל הגוים כו'. ולזה הטעם בחי' אשא תכלא זה שמברר לפסולת הגבורו' דנוגה לא נק' אש דהוי' שבמל' שהן ע"ב צירופים כו' אלא אש דאלקים שבמל' בבחי' הקטנות ודינין ע"כ יש מזה שרש יניקה לרוח ורעש ואש דנוגה משום שבזה נאמר את זלעז' עשה האלקים דוקא שהוא בחי' אלקי' שבאלקי' כו' רק שהוא מברר אותן לפי שאין ברור ומיתוק הדין אלא בשרשו דוקא כידוע וד"ל. ונמצא לפי כל הנ"ל יתפרש הפסוק דלא באש ה' ולא ברוח ורעש ה' הכל בבחי' המל' עצמה שהוא לא ברוח ורעש ואש דהוי' שבמל' אלא בבחי' אלקים שבמל' לברר לבחי' נוגה כנ"ל וד"ל.

והנה שני הפירושים הנ"ל אמת לענין כוונה אחת בכלל שהוא לא באש הוי' אלא באש דאלקי', אלא דפי' האי מדבר בכללות דה' אלקי' שהוא ז"א

אשא תכלא דאכיל ושצי: ראה זהר בראשית נא, א.
 אש אוכלת אש . . . כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא: נסמן לעיל ע' טז.
 דאית אש ואית אש: מובא באור התורה שלח כרך ו ע' איתנו בשם תנין.
 שביבין דנור דנפיק מקדמוהי: ע"פ דניאל ז, ט. י. ראה זהר ויקהל ריא, ב.
 נהורא אוכמא: ראה זהר בראשית נא, רע"א.
 מזיעתן של חיות נעשה הגיהנם: ראה חגיגה יג, טע"ב.
 ונתתי מופתים בארץ ח"ם: ע"ד תהלים קה, כו. ברכת אמת ואמונה (תפלת ערבית). וכ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרג. ושי"נ. בראשית ע' רסג. ויקרא ח"ב ע' תרמו [ושם: באדמת בני חם].
 במצרים שעשה שפטי' באלקי' אחרי': בא יב, יב.
 והיו מלכים אומניך ושרים: ישעי' מט, כג [ושם: ושרותיהם — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצד].
 ונהרו אליו כל הגוים: ישעי' כ, ב.
 שאין ברור . . . הדין אלא בשרשו: ראה טרי עץ חיים שער (כ) השופר פ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרטו. ושי"נ.

ומל' וא"כ אש זה דאלקים הוא בבחי' המל' בכללותה שכולל הוי' ואלקים, ולפי"ז גם הוי' שבמל' אינו אש הוי' אלא הוי' דז"א דוקא, ושם אפשר דגם אלקים שבז"א נחשב [ל]אש הוי' ואפשר לא נחשב לאש דהוי' אלא רק הוי' שבז"א לבדו כו'. אבל בדרך פרט לפי פי' הב' הרי לא נחשב אש דאלקים רק בחי' אלקי' שבאלקי' אבל גם הוי' שבמל' נק' אש הוי' ומכ"ש אלקי' שבז"א שנעשה הוי' במל' כנ"ל וד"ל.

אך עדיין י"ל ביאור ענין איך שמבחי' אלקי' שבז"א נעשה הוי' במל' ומהו בחי' אלקי' שבז"א כו'. והנה תחלה יש להקדי' ביאור מה שאנו אומרי' אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו כו', דלכאורה שינה כאן מלשון נקבה ללשון זכר שבתחלה אמר ואמונה ל' נקבה כל זאית ואח"כ אמר וקיים עלינו ל' זכר והל"ל וקיימת עלינו כו'. אך הענין הוא כידוע בפי' אמת ואמונה שזהו בחי' יחוד ת"ת ומל' שהת"ת דז"א נק' אמת מדתו של יעקב בריח התיכון כו' והוא ג"כ חותמו של הקב"ה בחי' יסוד שנק' פועל אמת שפעולתו אמת בבחי' השפעתו למל' שנק' אמונה, כמ"ש בזהר בטעם שהמל' נק' אמונה ע"ש ענין נאמנות להיות שהמל' הוא בחי' מקבל דל"ל מג"כ וכמו הלבנה שמקבלת מאור השמש וא"כ לא תוסיף ולא תגרע באופן השפעתה למטה רק כמו שקיבלה מן המשפיע שהוא בחי' ז"א, וה"ז כאדם נאמן בבית שלא יעשה דבר בלתי ציוי בעה"ב [לא יוסיף] ולא יגרע או כמשל השליח שהוא נאמן לשולחיו שלא יוסיף ויגרע דבר מכמו שציוה לו משלחו כו', והיינו פי' אמונה למעלה בבחי' מל' דאצי' שמשפעת לבי"ע רק כפי שקיבלה מבחי' ז"א לא תוסיף ולא תגרע כלל, וזהו פועל אמת חותמו שפעולתו אמת בבחי' מל' בלי תוס' ומגרעת כלל וכלל וכמו אותיו' החותם בשעוה כו' וד"ל. אך הנה גם שהמל' הוא בחי' מקבל מז"א היינו בבחי' האצי' שנק' בחי' נוקבא לקבל השפע בעצמותה תחלה וכמו הלבנה מן השמש וכמו תלמיד דטריד למבלע ולקבל מרבו כו', אך אח"כ בירידתה למטה בבי"ע נעשית בחי' דכ"ר

אמת ואמונה כל זאת: ברכת אמת ואמונה (תפלת ערבית). ראה סידור שער בהמ"ז קיב, ב. ביאורי הזהר וילך ככד, ד. קיג, ד. לקוטי תורה עקב טז, ד. יז, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' קעג. ושי"נ שמות ח"ב ע' תמג. אמת ואמונה . . . ת"ת ומל': ראה סידור תפלה למשה (להרמיק) במקומו. אמת . . . ת"ת: ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' שסח. שהת"ת . . . מדתו של יעקב: זהר (סתרי תורה) ויצא קנו, ב. זח"ג (תוספות) שב, א. אמת . . . יעקב: ראה מיכה ז, כ. זהר תולדות קלט, סע"א. ויצא קסא, א. זח"ג שם. תניא ספ"ג. יעקב בריח התיכון: ראה זהר תרומה קעה, ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' יט. פועל אמת שפעולתו אמת: ברכת קידוש הלבנה (סנהדרין מב, א). למל' שנק' אמונה כמ"ש בזהר: ראה שם פקודי רכג, א ובאור החמה שם. פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת אמונה. ספר המאמרים תקס"ג כאן ע' תרסג. שו"ה שפעולתו — בזהר: ב' ליתא. אבל כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ג כאן. שהמל' . . . דל"ל מג"כ [ב: מגרמה כלום]: ראה עץ חיים שער (ו) העקודים פי"ו. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמג. הנסמן במאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ל"ע תקיא. שו"ה מבחי' — חותמו: ב' ליתא.

משפיע להחיות רוח שפלים מאיין ליש כו', והיז היפך ממש מכמו שהיא בבחי' האצ'י ששם היא בבחי' הגבו' דאו"ח לקבל ולאחר שקיבלה נהפכת לבחי' חסדים דאו"י להיות בבחי' דכ"ר להשפיע למטה בכי"ע וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה בבחי' חסד דוקא (וכמ"ש חסד אמר יברא כו'). וז"ש ההופכי הצור אגם מים, דצור זה הוא בחי' גבורו' דאו"ח דשם אלקי' כו' כמ"ש אין צור כאלקינו כו' ונהפך לחסדי' להיות ראש לשועלים בכי"ע להחיו' רוח שפלים מאיין ליש שזהו מטבע החסדי' שיורדין מגבוה לנמוך דוקא היפך בחי' ההעלא' דאש מלמטה למעלה כו' וד"ל.

ונמצא מובן עכ"פ דגם שהיתה המל' בתחלה בבחי' מקבל מז"א מדרגיגה זאת למעלה ממה שנעשית אח"כ בחי' משפיע למטה בכי"ע, ע"ד שא' הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלי' דגם שהוא בחי' טפל ובטל לגבי העליון מ"מ זהו עליון יותר מכמו שהוא נבדל בפ"ע להיות ראש לשועלים כו' וכן אמרו הדבק לשחוו"ר וישתחוו לך שגם שהוא כמו משרת וטפל לגבי השר הגדול גדולה זו למעלה מכמו שהי' מושל קטן בפ"ע כו'. ויובן זה יותר ע"ד דוגמא מתלמיד לפני רבו שגם שהוא בטל ביותר יש בו הארה גדולה דחכמ' יותר מכמו שנפרד אח"כ להיות משפיע לשלמטה הימנו שהרי איא שישפיע כפי מה שקיבל לעצמו דמה שקיבל לעצמו הי' זה בחי' פנימי' שלו ומה שמשפיע לקטן הימנו זהו מחיצוניו' שלו לבד כו', וכמו הלבנה שמתמלאת מאור השמש אז אורה גדולה יותר מכמו שהיא מתרחקת ומאירה לארץ ולדרים אע"פ שאור השמש היא מאירה, וכן אמרו פני יהושע כפני לבנה ופני משה כפני חמה וכמ"ש נער לא ימיש כו' ואח"כ כתיב ונתת מהודך עליו כו', דבודאי בהיותו באהל משה הי' הארתו מפני משה עצמו גדולה מכמו שנפרד אח"כ גם שהי' בו הוד פני משה כו' וד"ל. ובכל זה יובן ג"כ למעלה בבחי' מל' שנק' מקבל מז"א שהוא למעלה הרבה ממה שנעשי' אח"כ כתר' לבי"ע שנק' ראש לשועלים (וזהו מה שרמזו הוי זנב לאריות כמ"ד זנב הי' ואח"כ נבני' בבנין פרצוף להיות ראש לשועלים בכי"ע כידוע בענין הנסירה וד"ל).

להחיות רוח שפלים: לשון הכתוב ישעי' נו, טו.

כי אמרתי עולם חסד יבנה . . . חסד אמר יברא: תהלים פט, ג. בראשית רבא פ"ח, ה. ההופכי הצור אגם מים: תהלים קיד, ה. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' כח ואילך. ושי"ג. לעיל ע' יז.

אין צור כאלקינו: שמואל"א ב, כ (ושם: ואין — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' כט. ושי"ג. שם ע' שצב. דברים ח"ב ע' תקנז. ושי"ג].
ראש לשועלים: ראה זהר חדש (מדרש הנעלם) שיר השירים ע"א, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קעט.

הוי זנב לאריות: אבות פ"ד, מ"ז.
הדבק לשחוו"ר וישתחוו לך: ספרי דברים א, ז הובא ברשי" שם. ובלק ית, טו.
פני יהושע כפני לבנה . . . נער לא ימיש . . . ונחת מהודך עליו: ראה בכא בתרא ע"ה, א. תשא לג, יא. פינחס כו, כ. לקמן ע' תסא ואילך.
כמ"ד זנב הי' . . . הנסירה: ברכות סא, א. ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישפ.

וזהו מה שא' אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו, פי' גם שנק' המל' אמונה בבחי' מקבל מז"א כנ"ל וזהו כל זאת בחי' נוקבא כמ"ש כי מאיש לוקחה זאת כו' אבל בירידתה למטה בבי"ע להיות ראש לשועלי' להחיות רוח שפלים בבחי' החסדי' לירד מגבוה לנמוך כו' כנ"ל אז הרי היא בבחי' דכ"ר, וזהו וקיים ל' זכר ולא אמ' וקיימת כו' לפי שבחי' מקבל שבעליון נעשה בחי' משפיע לתחתון כו', וזהו אמונה כל זאת לגבי בחי' ז"א בחי' מקבל ולמטה לגבי המקבלי' [ו]קיים עלינו בחי' דכ"ר משפיע ולא בחי' נוק' כנ"ל וד"ל, וכמ"כ מבואר בזהר ע"פ ויסע מלאך האלקי' ההולך לפניהם בבחי' מקבל ויעמוד מאחריהם לגבי התחתונים כנ"ל, וכן מבואר במ"א בענין המלאך הגואל אותי כו' דא שכינתא יכרך את הנערים בחי' מט"ט וסנד"ל כו' דמל' דאצי' למעלה נק' מלאך הוי' בחי' שליח לבד ולגבי העולמו' נק' משפיע כו' וכמ"ש בזהר זילי' נטירי' ביתיך כו' וד"ל. ובכל זה יובן מ"ש כי ה' הוא האלקי' דאלקים זה הוא למעלה משם הוי', דהיינו שבחי' הוי' שבמל' דאצי' כשנק' בחי' דכ"ר משפיע לבי"ע הוא רק בחי' האלקי' בחי' מקבל באצי' לגבי ז"א כו', וזהו ענין ז' עליות דנעילה בפסוק זה דה' הוא האלקי' בכל הפרצופי' העליוני' שבחי' הוי' של התחתון עולה להיות בבחי' אלקי' בחי' מקבל מעליון לפי שבחי' מקבל לגבי העליון גבוה מבחי' משפיע בתחתון והוא שמבחי' מקבל שבעליון נעשה בחי' משפיע לתחתון כנ"ל, והיינו ענין הנ"ל דבחי' אלקי' שבז"א בחי' ב"ן מקבל נעשה בחי' הוי' במל' בחי' דכ"ר משפיע לבי"ע ובבחי' ההעלא' הרי מבחי' הוי' שבמל' עולה להיות בבחי' אלקי' דז"א כו', וזהו כי ה' הוא האלקי' כו' וד"ל. וגם לפעמים נק' המל' אלקי' כבריאה ויצו', והוא רק מפני שהוא בחי' אלקי' לגבי האצי', אבל לגבי המקבלי' בחי' הוי' הוא כו'. ולפי"ז מ"ש וארא כו' באל שדי הוא בחי' אלקי'

כי מאיש לוקחה זאת: בראשית ב, כג.

מבואר בזהר: ראה שם בשלח מו, א. וראה גם תורה אור בשלח סה, א.

ויסע מלאך האלקי' ההולך לפניהם . . . ויעמוד מאחריהם: בשלח יד, יט [ושם: לפני מתנה ישראל (אבל כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ג כאן ע' תרסג) וילך מאחריהם (אבל כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ז ע' מ) — חיבת, לפניהם מוכא שם יג, כא. וחיבת, ויעמודי' מוכא בסיום פסוק זה].

המלאך הגואל אותי: ויחי מה, טו. ראה ביאורי זהר בלק קמו, ג ואילך. ומקבילו כמאמרי אדה"ז תקס"ה חיב ע' תרצב ואילך. תקס"ב חיב ע' תפד ואילך ומקבילו שם ע' תפט ואילך. תקס"ז ע' רעא.

המלאך הגואל . . . דא שכינתא: ראה זהר (רע"א מהימנא) משפטים קטז, ב. יכרך את הנערים בחי' מט"ט וסנד"ל: ראה זהר בלק קפו, ב. ביאורי זהר שם קמח סע"ב ואילך. ומקבילו בספר המאמרים תקס"ה חיב ע' תרצז ואילך. תקס"ז שם ס"ע ערב ואילך.

וכמ"ש בזהר זילי' נטירי' ביתיך: זהר בלק קפו, א.

כי ה' הוא האלקי': ואתחנן ד, לה. שם לט. ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה חי"א ע' קמג. חיב ע' תשמב. מאמרי אדה"א בראשית ע' קעג. ושי"ג. לקמן ע' תג.

ז' עליות דנעילה: ראה פרי עץ חיים שער (כו) יוה"כ"פ פ"ה. מאמרי אדה"א בראשית שם. ושי"ג. דברים חי"ג ס"ע סה ואילך. ושי"ג. לקמן שם.

וארא . . . באל שדי . . . ושמי הוי' לא נודעתי: וארא ו, ג. ראה מאמרי אדה"א שמות חי"ב ע' שגז. ושי"ג.

דז"א ושמי הוי' לא נודעתי כו' הוא בחי' הוי' דז"א ומ"ש וה' אמר לאברהם
כו' היינו הוי' שבמל' לבד כו' וד"ל.

ואחר כל זה יובן מ"ש קול דממה דקה שהוא בבחי' הוי' בכלל דתמן קאתי
מלכא אא"ס בחכמ' דבחי' גדלות המוחין כו', אבל רוח ורעש ואש
בכלל אינן של הוי' אלא בבחי' אלקי' דקטנות, ויובן זה עד"מ רוח ורעש ואש
של המטר שאינן עיקר השפע אלא רק הכנה ואח"כ המטר יותר בחשאי
שהוא עיקר השפע וכל בחי' הקטנות הוא בבחי' הרעש לפי שקודם שיתגלה
עיקר הדבר יש רעש גדול תחלה וכמו חבלי משיח וכעובדא דר"ש בגמ' שנו'
ע"פ זה, וע"כ קול דממ"ה הוא כאשר אתא מלכא דוקא כנ"ל וד"ל.

וה' אמר לאברהם: ראה לך יב, א (ויאמר ה' אל אברהם). שם יג, ד (וה' אמר אל אברהם). וירא יח, יג (ויאמר
ה' אל אברהם).
קול דממה דקה . . דתמן קאתי מלכא: מלכים-א יט, יב. ראה זהר פינחס רכג, ב. תקוני זהר בהקדמה
ג, ב.
וכעובדא דר"ש בגמ': ברכות נח, א.

ויספו עונים בהוי' שמחה ואכיוני אדם בקדוש ישראל יגילו, הנה יש להבין מ"ש בהוי' שמחה הוליל לשמוח בהוי' כמו שמחו צדיקים בה' כו', וכן יש להבין מ"ש ויספו מהו ענין תוספת זה כו'. אך הנה תחלה יש להבין מה שייכות יש לענין השמחה עם הענוה עד שתולה זה בזה כמ"ש ויספו העונים דוקא בה' שמחה כו' להיות כי ידוע בכ' האריז"ל ששאלוהו תלמידיו למה זכה לרוה"ק וגילוי אליהו כו' והשיבם רק בזכות אחד על אשר הי' שמח בשמחה של מצוה בשמחה רבה ועצומה ביותר, ויובן הטעם לזה מהפסוק תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה ובטוב לבב כו'. ובאמת הנה לא רצה לגלות להם שהי' ניצוץ משה רבינו ע"ה שהי' עניו ביותר ומפני הענוה לא גילה, אך זה ידוע שהענוה והשמחה ענין א' ממש והא בהא תליא (וכמשי"ת בסמוך בעז"ה) לכך זכה בזכות שמחה של מצוה מעין מה שזכה משה רבינו ע"ה ע"י הענוה מאחר שהי' ניצוץ משה לפי שהענוה והשמחה הכל א'.

ויספו עונים: מיוסד על מאמר ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' נא. וקיצורים מהצ"צ שם בחי"ב ע' תקצו. וראה אור התורה נצבים ס"ע א'רסכ ד"ה ויספו. שם ע' ארסכ ד"ה א'. נדפס בקונט' בפ"ע בשנת תשמ"ה (עם מ"מ וציונים) — ונעתק כון בתוספות עוד מ"מ — ראה לקמן ע' (תרו) וניתוספו כאו בפנים בין אריחים אותיות או תיבות מכוך ג' ומכוך טו. ושינויי נוסחאות נרשמו בשולי הגליון (השינויים שנדפסו בקונט' הנ"ל נסמנו להלן באות ט).
המאמר נמצא בכוך א=20 פג, כ. ב=123 ע' קו (ויסומו ע' קה ואילך). ג=194 ע' קמט והמשכו בע' קנג (בשינויים. ונסמנו ח' פרקים. ונסמנו הפרקים להלן בשולי הגליון של המאמר. ביכל זה הוא כתיי מאוחר, והשינויים ציון הפרקים שבו כנראה שנעשו ע"י א' מנכדי וכו' כ"ק אדה"א]. ד=273 ע' קעה [נמצא עד לקמן ע' מו]. ה=397 ע' קנג [בכותרת: תורת אדמו"ר דובנער נ"ע. ונסמנו ח' פרקים ונרשמו להלן בשולי הגליון. ו=443 ע' כו. ז=514 ע' רטו [בכותרת: תורת אדמו"ר דשנת תר"א(1)]. נמצא עד לקמן ע' לח]. ח=554 ת, א [מתחיל ללקמן ע' לב]. יא=613 ע' עו. יב=769 ע' רמו. יג=873 ע' קנג, כ. יד=960 ע' סע"ב [נמצא עד לקמן ע' נג]. טו=975 ע' לת. טז=997 ע' קיב. יז=1078 ע' שצב. יח=1215 ע' פה וע' פה [בכותרת ביאור — ראה לקמן ע' מא בהערה]. יט=1254 ע' רג. יט=1278 ע' טא [נמצא ע' לקמן ע' ג]. כ=1748 ע' מה [בכותרת בעזריה שבת פ']. כא=2031 ע' קסח [בכותרת: תורות אדמו"ר נ"ע נב"מ. ובסיומו נרשם: זאת תורת אדמו"ר נ"ע דובנער וצוללה"ה. — הביכלאך טז (יז ח') כא נעתקו מכת"י אחד ורבו בהם דילוגי השורות וכו').

ויספו עונים בהוי' שמחה . . שמחו צדיקים בה': ישע"י כט, יט. תהלים צו, יב.
כ' האריז"ל ששאלוהו תלמידיו: כיכ בהקדמת ס' חרדים (תנאי המצות, התנאי הרביעי): וכן גילה הרב החסיד המקובל כהר"ר יצחק אשכנזי זצ"ל לאיש סודו שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקודש בשכר שהי' שמח בעשיית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית, ואמר דהיינו דכתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל פירוש מרוב כל מיני תענוג שבעולם ומכל זהב ופז רב ואבנים טובות ומרגליות. עכ"ל. הובא בשליה מסכת יומא דרך חיים תוכחת מוסר (רלט, סע"ב ואילך). ושם בעשרה מאמרות (מט, א) מובא ע"ד הנ"ל בשם, והעידו תלמידי האלקי [האריז"ל] הנ"ל. ראה הנסמן במאמרי אדה"ו פרשיות התורה ח"א לע' שמח: מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קצ; ח"ג ע' תתקד: שמות ח"ב ע' שכג (ושם: צ"ל: מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ס"ע אימח בשם הע"ת. דברים ח"ד ס"ע איתפח): ד"ה לה"ע ק"יס מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט) ע' 21 בשם הע"ת. לקמן ע' רעת.
תחת אשר לא עבדת: תבא כה, מז (ושם היא) ראה תניא פכ"ו. מאמרי אדה"ו פרשיות התורה ח"א ע' שגא. ובהנסמן לשם. בהערה הקדמת. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שיה ואילך.
שהי' ניצוץ משה: ראה עמק המלך שער (יג) אבא ואמא רפ"ג. שם שער (יד) קרית ארבע רפ"י. שם הגדולים מערכת רבינו הארי.
שהענוה והשמחה ענין א': ראה גם תורת חיים תצוה תעב, ב ואילך. וראה מאמר השפלות והשמחה (להר"א מהאמליע). ס"א. סניג ואילך.

ולהבין זה איך הענוה והשמחה א' והלא נראה לכאורה להיפוך מבחי' המנגד לשמחה שהוא העצבות שבאה מצד פחיתות עצמותו כשמכיר שפלותו ביותר אז יתעצב אל לבו, א"כ השמחה באה מצד מעלתו וחשיבות עצמותו כשימצא א"ע בכל דרכיו זך וישר כו' ולפי זה השמחה באה מצד הרוממות היפוך הענוה שהוא השפלות ואיך נאמר שהשמחה עם הענוה עניו א' כו'. אך הענין הוא דאין פי' ענוה ענין פחיתות ערכו מצד שיודע א"ע שאינו הולך בדרך טוב ובחשבונות רבות כו' שמזה גורם העצבות כנ"ל, אלא פי' ענוה הוא רק העדר הרגשת עצמותו שאינו מרגיש א"ע כלל באיזה מעלה ומדה גם שיעשה כל הטוב והישר במס"נ על תומצ' כו' אינו מרגיש בעצמו שעושה דבר מה בכל אשר הוא עושה בתורה ותפלה כו' וכאילו לא עשה כלום בעיניו, ע"ד שאמרו בענין גילוי אליהו דיהבו ב"י עינייהו ברבי אבא כו' דגרים באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשי' כלל וכלל דהיינו שאינו מרגיש שהוא עושה דבר כו' ונדמה בעיניו שלא עשה כלום, והוא בחי' מ"ה בחי' ביטול העצמי' מכל וכל והוא הנק' ענוה דוקא כמו במשה שנאמר בו והאיש משה עניו מאד מכל האדם אפי' מנכרי וגוי עע"ז, כי זהו טבע בחי' הענוה שהוא שפל בעצמו ביותר מכולם מפני שאינו מרגיש א"ע לבחי' יש ודבר מה כלל וכמשארז"ל במי שמשים א"ע כאילו אינו וא"כ הכל גדולים ממנו דהיינו כל הברואי' שבעולם כו', ומסיבה זו גם שעושה דבר גדול במאד אינו מרגיש א"ע בנפשו כלל כו' וד"ל.

אך יש להבין איך יוכל להיות עניו מכל האדם גם מגוי עע"ז כו', אבל הענין הוא כאשר יתבונן בנפשו אשר מה שהוא מאמין בה' אחד ויאחוז ויקשור בו בחבלי עבותות אהבה רבה כו' כ"ז אינו מצ"ע כלל כי לא הגיע לזה מצד עבודתו והשגתו שהשיג והכיר בוראו מעצמו כו' אלא זהו רק ירושה מאבותינו מאברהם שהאמין בה' כו' והלך והכיר בוראו והלך ונסע

פי' ענוה . . העדר הרגשת עצמותו: ראה ביאורי הזהר סקודי נט, ב. ולהצ"צ שם ע' שט. אור התורה עקב ע' תקעה. ספר המאמרים תרס"ד ע' רמב. עטר"ת ע' צא. לקוטי שיעור בהעלותך כרך יג' ע' 33. מא' השפלות והשמחה סע"א.

בענין גילוי אליהו: ג' ליתא [וראה הנרשם בריש המאמר]. י"ד: כגמרא. אבל בשאר הכתי"י הוא ככפנים. דיהבו ב"י עינייהו ברבי אבא: ראה סנהדרין פה, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ע' ת. דרושי חתונה ח"א ע' קעד.

והאיש משה: בהעלותך יב, ג. ראה גם מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תריח ואילך. ספר המאמרים עטר"ת ע' תסד. תרפ"ח ע' קמה.

והאיש משה . . אפי' מנכרי: ראה גם תורת חיים וארא קכ, ב. תשובות וביאורים מכ"ק אדמו"ר שליט"א סי"ב (ע' 60). לקוטי שיעור אבות כרך ד ע' 1212 ואילך. במי שמשים א"ע כאילו אינו: ראה סוטה כא, ב. שו"ה אד: ג' נרשם כאן ב.

מאמין . . ירושה מאבותינו מאברהם: ראה תניא פ"ח ופ"ג. סידור שער תגה"מ רפד, א ואילך. ספר המאמרים תקס"ד ע' פח ואילך. דרך מצותיך ע' סה. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תריס ואילך. אור התורה ראה ע' תשכח ואילך.

שו"ה ירושה — שהאמין בה' כו' והלך: ט' שהשיג.

בדרכי ה' והוריש כח זה לבני, עדי"מ בירושה הגשמי' שאדם מוריש לבניו עושר ורכוש גדול שאין הבן מכיר ומשיג במהות העושר מהיכן מוצאו כו' מאחר שלא יגע בה כלל מעולם רק נוטל ומסתפק מן המוכן כבר שהכינו לו אבותיו. אמנם אין הירושה הזאת מתיישבת רק בבן ולא באחר משום דברא כרעא דאבוה הוא ואחסנת' דאבוהא ירית ודילי' הוא כו' וד"ל. וכך מה יפה ירושתינו מן האבות שהורישו כח האמונה והדביקות באהוי"ר לכנסי' לכ"א, ואע"פ שאינם מכירים ומשיגי' מצ"ע אבל מ"מ כרעא דאבוה הם ואין האמונה מתיישבת רק בכני' ולא באומה אחרת כו'. וזהו שבני' נק' אמונה לשון אומן את הדסה אומן את היונק וכה"ג היונק שנמשך אחר אמו תמיד לפי שהרגילה אותו והנהיגתו להיות נמשך אחרי' כו' כך כנסי' נמשכים אחרי ה' באמונה ודביקות מצד האבות שנק' אומן כו' והם הכירו מצ"ע אך לבניהם המשיכו אחר זה כאשר ירגיל וימשיך האומן את היונק כו' וזהו ויהי אומן את הדסה כו' וכן כאשר ישא האומן כו' וכיוצא וד"ל. ולזאת אין לישראל להתנשאות כ"כ במעלה זו שאינו מצד עצמו רק שמברך ע"ז שלא עשני גוי כו' שהוא רק מסיבת הירושה בלבד כנ"ל אבל מצד עצמו ה' נופל מעבודתו ואמונתו כו' כי מה שמשיג מצ"ע יש להשגה זו סתירה כו' וגם זה שעובד באהוי"ר יפול הנופל מעט מעט כמארז"ל יצרו של אדם מתגבר כו' ואלמלא הקבי"ה עוזרו אינו יכול לו, וא"כ גם כל מה שנשמר מכל דבר רע כמו תאוות רעות וכה"ג הכל אינו מצ"ע ג"כ, וע"כ יוכל להיות עניו ביותר מכל האדם אפי' מגוי, רק שמברך שלא עשני גוי מצד הירושה בלבד כו' וד"ל.

והנה סיבת הנפילה של אדם מעבודתו באה מעט מעט בהדרגה עד שיפול הנופל ברע גמור כעובד ע"ז וג"ע כמ"ש שאו' לו היצה"ר לך ועבוד

דברא כרעא דאבוה: בספר החקירה להצ"ע ע' מו: וכמרגלא בפומי' דאינשי. ובע"ח שער (כד) פרקי הצלם פ"א בשם רז"ל. ראה הנסמן במאמרי אדה"ו פרשיות התורה ח"א לע' שדמ. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקצה. לקמן ע' רצה.

מה יפה ירושתינו: תנא דבי אליהו רבא ספכ"א. נוטה תמלת השחר.
ואין האמונה מתיישבת רק בכני': ראה הנסמן בהערה דלעיל ד"ה מאמין.
שבני' נק' [ט: תושביכ שנק'] אמונה: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תריט.
אמונה לשון אומן: ראה תניא פמ"ב (סא, א). מאמרי אדה"א שמות שם ע' תרכ.
אומן את הדסה אומן את היונק: נסמן בסמוך.
ש"ה את — וכה"ג [יג: ליתא] היונק [ו: ביונק. גדיג: (ח)כמשל היונק] . . . כנסי': ט: גם כשאנו.
האבות שנק' אומן: ראה גם מאמרי אדה"א שם ע' תרכא. וש"נ.
ויהי אומן את הדסה . . . כאשר ישא האומן: אסתר ב, ז. בהעלותך יא, יב.
ש"ה את — לישראל להתנשאות [ט: לו גבהות להתגאר א"ע. יד: ניתוסף: בעצמותו] . . . שמברך . . .
שלא עשני גוי: בברכות השחר.
יצרו של אדם: ראה סוכה נב, רע"ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרט. לקמן ע' שמש.
ש"ה והנה: ג: גרשם כאן: ג.
שאו' לו היצה"ר לך ועבוד ע"ז: שבת קה, ב. ראה גם קונט' ומעין ע' 66. לקוטי שיחות בחוקותי כרך יז ע' 527.

ע"ז כו' והוא מתחיל מדבר קטן ועובר על איסור דרבנן ועבירה גוררת עבירה כו' עד שיעבור על דבר חמור, כמו מעשה הנז' בכהאריז"ל בא' שלא ה" תיקון לנשמתו מזמן התלמוד כו' וסיבת נפילתו ה" רק שזול באיסור דרבנן ונתעצב ביותר והעצבות הזאת שלא היתה לש"ש רק מחשבת היצה"ר כדי להפילו עוד באיסורי' חמורים כו' ע"ז ניטלה הימנו שמירת המקיף שלא יגעו בו החיצוני' שאלמלא הקב"ה עוזרו ה" אדם נכשל בעוונות ע"י החיצוני' המסיתין ביותר רק שמוזהרים למעלה על החיצונים שלא יקרבו כמ"ש בגמ' בר"ע ור"מ ואביי שהכריזו הזהירו בפלוני כו', ובחי' אזהרה זו הוא מבחי' המקיפי' העליונים שנק' שומרים כמ"ש רגלי חסידיו ישמור כו' כי מלאכיו יצוה לך לשמרך כו' והוא בחי' עצמות אלקות שנעשה בחי' מקיף לכל נשמה שלא תפול בידי החיצוני' כמ"ש אך בצלם יתהלך איש כו' הנק' מזלא כו' כידוע, ואותו האיש שנופל בעבירות חמורות כ"כ הוא לפי שהי' בהיפוך שנטלו ממנו שמירת אור המקיף שהוא בחי' המשכת אות ורושם שרואי' אותו החיצוני' ונוהרי' ממנו, כמו וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כו' וע"כ ממילא יפול בידי החיצוני' ויטמאוהו בידים ממדריגה למדריגה יותר חמורה, וזהו הבא לטמא פותחין לו כו' פי' פותחין כו' דהנה לכאורה יש להבין מ"ש למעלה דע"י העצבות שנתעצב גרמה לו נפילה ביותר דלכאורה זאת העצבות היא מעלה טובה שהוא מתמרמר בנפשו על חטאיו שזה מביא לידי עזיבת החטא כידוע, ואיך נאמר להיפך שתגרום נפילה בחטא יותר כו', אך הענין הוא כידוע דאת זה לעו"ז עשה האלקים

ועבירה גוררת עבירה: אבות פי' מ"ב.

מעשה הנז' בכהאריז"ל [ג': בשבחי הבעש"ט — וראה הנרשם בריש המאמר]: כ"ה בהכתי' ובספר המאמרים תקסיב כאן ע' נא: וכידוע מעשה בא'. וראה גם בשבחי הבעש"ט בתחלתו (מונדישין — ירושלים תשמ"ב ע' 126 וע' 146).

שו"ה ה" — כו' [ג': והאריז"ל — וראה הנרשם בריש המאמר] . . . שזול באיסור [ט': בנטיין]: בספר המאמרים תקסיב כאן ע' נא: שנכשל.

שו"ה כדו' — כו': א: ניתוסף: כי. בדויגטז: כי

שו"ה החיצוני' — המסיתין [ט': המסיתין. יג': ניתוסף: והמסיתין] . . . בר"ע ור"מ ואביי: קדושין פא, א (ר"ע ור"מ). פסחים קיב, סעי'ב (באביי).

המקיפי' העליונים שנק' שומרים: ראה בהערות הבאות.

רגלי חסידיו ישמור: שמואל"א ב, ט. ראה סידור שער הסוכות רנז, ג. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' יד.

חי'ב ע' שמא. דברים ח"ד ע' אישעה. לקמן ע' שמת.

כי מלאכיו יצוה לך לשמרך: תהלים צא, יא. ראה סידור שם. שערי תשובה חי'ב שער התשובה ט, א ואילך. מאמרי אדה"א שמות חי'ב שם. במדבר חי'ב ע' תט. לקמן שם.

אך בצלם יתהלך איש: תהלים לט, ז. ראה מאמרי אדה"א דברים חי'ב ע' תצח ואילך ובהנסמן שם (ובריש המאמר שם). שערי תשובה ח"א שער התשובה ז, ב ואילך. לקמן ע' קל וע' תקעג.

שו"ה בהיפוך — אות: ט: אור.

וישם ה' לקין אות: בראשית ד, טו. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כז. וש"נ.

שו"ה אוחו — בידים [ה"יג"ד: ליתא] . . . הבא לטמא פותחין לו: ראה שבת קד, א.

שו"ה למדריגה — דהנה: ג': נרשם כאן ד.

דאת זה לעו"ז עשה האלקים: נסמן לעיל ע' בא.

דהנה כמו שבסט' דקדושה יש בחי' ביטול העצמו' מכל וכל הנק' ענוה כניל שהוא העדר הרגשת עצמו לגמרי והוא הנק' אסקופה הנדרסת למעלה שהכל דורסים עליה כמו ונפשי כעפר לכל תהי' כו', וכך הוא בחי' אסקופה למעלה שהוא כמו אסקופת הבית שעוברים הכל עלי' מחדר לחדר פנימי וכל כניסה וכניסה מחדר להיכל פנימי אינו אלא ע"י שעובר על האסקופה והיא יסוד הפתח ליכנס כו', וכך בחי' הענוה בחי' ביטול הנ"ל הוא כמו האסקופה שיכנס להיכלות הקדושה מהיכל להיכל פנימי יותר לפי שכל האורות הנכנסים עוברי' עליו כו', וז"ש זה השער לה' היינו בחי' יסוד לכל פתחי' העליוני' כמ"ש והנשאו פתחי עולם כו', והיינו דוקא בחי' העדר הרגשת עצמותו בכל אשר הוא עושה שהוא בחי' הפשטת עצמותו לגמרי בתכלית כידוע. וכמו"כ הנה את זלעז' כו' כי יש כסט' דקליפה בחי' אסקופה לפתחי' דהיכלות הטומאה והוא היפך ממש מבחי' אסקופה דהיכלות דקדושה הנ"ל, והוא בחי' העצבות שהוא רק בחי' לגרמי' דוקא שזהו רק מצד הרגשת עצמו ביותר כי למה יעצב אדם בחסרונות שבו אם לא הי' יודע ומרגיש בנפשו איזה מעלה ומדה טובה בכל אשר הוא עושה כו' אך זה רק מפני שאוהב א"ע ביותר וזה כל חיותו להיות יש ודבר מה דוקא ע"כ כשרואה א"ע בשפלות המדריגה יתעצב אל לבו ביותר, וזה כל עיקר מדת העצבות בכל אדם מפני שהוא [בעיניו] יש ודבר חשוב. וגם אם יתעצב מצד חסרון מזונותיו ומלבושי' או איזה צער ממאורע לא טובה הכל מסתעף מבחי' לגרמי' שהוא הרגשת עצמו ביותר ע"כ בהעדר לו דבר מה יתעצב ביותר, משא"כ כשאינו מרגיש א"ע כלל כאילו אינו במציאות כלל לא יתעצב כלל מכל מה שיחסר לו כי אין צריך לכלום מפני שנפשו כעפר לכל כו'. וגמצא הרי בחי' העצבות היפוך ממש מבחי' הענוה והוא אזלעז' ממש כניל [ודיל].

והנה בחי' העצבות הנ"ל נק' [בחי'] נוק' דקליפה נוקבא דסי"מ ונק' לילית כידוע, כי בחי' דכר דקליפה הוא בחי' גסות הרוח והוא בחי' כח המתפשט להיות יש ודבר וזהו כל חיותו להתגאות ולהתגדל בגסות וגבהות גדולה וע"כ נק' גס הרוח שרוחו גסה וגבוהה (והוא מתלמידיו של בלעם

אסקופה הנדרסת: עירובין צח, א. רש"י משלי ו, ג. ראה סידור שער הלולב רסה, א. ספר המאמרים תקס"ב כאו ע' נא. אור התורה בא ע' שכה.
 שו"ה שהוא — למעלה [יג': ליתא. וראה בשורה שלאח"ז] . . ונפשי כעפר: ברכות יז, א (תפלת אלקי בצור).

זה השטר לה: . . והנשאו פתחי עולם: תהלים קיח, כ. שם כד, ז. וראה זהר בהקדמה ז, ב. העצבות: . . לגרמי': ראה גם תניא פכ"ז (לד, א). לקוטי תורה תבא מג, סע"א. תוריע כ, ג. מאמרי אדה"ז הקצרים ס"ע סב ואילך. דרך חיים שער התפלה ע' 108.
 שו"ה בשפלות — עיקר: . . שהוא: ט' מקור: . . ט': שאינו.
 שו"ה והנה: ג': גרשם כאן ה. ה': גרשם כאן ב.
 העצבות: . . ונק' לילית: ראה תקוני זהר תכ"א (נט, א). וראה גם אור התורה דברי הימים ע' תשט.
 נוק' דסי"א: . . לילית: ראה תקוני זהר תכ"ב (סח, א).
 מתלמידיו של בלעם: . . אברהם: אבות פ"ה, מ"ט.

הרשע רוח גבוהה בחי' דכר דקליפה ובקדושה הוא רוח נמוכה מתלמידיו של אברהם אבינו ע"ה כו') ובכל מקום רוח ונפש הן בחי' דכר ונוק', והרוח הוא בחי' המקור המשפיע לנפש שנק' נוק' בחי' מקבל השפע וזהו בחי' העצבות הנ"ל שהוא בחי' נוק' דדכר דקליפה הנק' גסי הרוח כי בחי' העצבות הנ"ל היא המקבלת השפע של הטומאה מבחי' גה"ר, שהרי אנו רואים בחוש שגסות הרוח הוא המקור לכל מיני העצבות שהרי מפני מה הוא עצב רק מפני שהוא יש ודבר מה מפני שאוהב א"ע להיות בחי' יש כו' ובהעדר לו הכבוד שהוא בחי' השפע דגסה"ר או יהי' עצב כמו הנוק' שתתעצב בהעדר קבלת השפע, א"כ מזה הוראה שקבלת השפעתה הוא מבחי' גסה"ר שהוא המשפיע להיות יש ודבר מבחי' מקבל שפע זו היינו כשהוא יש ודבר מה וכשיעצב הוא מפני בחי' העדר השפע הזאת וכמו ואל אישך תשוקתך שבהעדר השפע תעצב כו'. אך זהו דוקא בנוק' דקליפה אבל בבחי' נוק' דקדושה הוא להיפוך שבחי' הדכר הוא הנק' עניו בחי' העדר התפשטותו בחי' הביטול בתכלית כנ"ל ונק' רוח שפילה ורוח נמוכה היפוך בחי' גסה"ר. והוא בחי' משה שנק' איש שנא' והאיש משה עניו מאד כו', וגם בחי' מקבל הענוה הרי הוא בחי' האסקופה הנדרסת לכל שנק' נפש שפילה ונפשי כעפר לכל תהי', והנה הוא להיפוך ג"כ שבהעדר השפע לא אכפת לי' כלל, גם שאל אישך תשוקתך אבל בהעדר השפע לא יעצב אדרבה הוא בשמחה וכל עיקר השמחה אינה באה רק מפני שאינו כלום בעיניו באמת ע"כ ישמח תמיד בחלקו חלק אלוך ממעל [ו]לא מצד עצמו כלל רק מצד הירושה מאבותינו כנ"ל, ושמחה זאת מקבלת מבחי' הענוה דוקא וכל שהוא עניו ביותר יותר יהי' תמיד בשמחה, שהרי נראה לעין שמי שהוא חפץ להיות איזה יש ודבר במעלות ומדריגות חשובות ע"כ ממילא הוא מדמה ומרגיש א"ע ביותר בכל אשר הוא עושה שהוא עושה דבר טוב שמחזיק מעלה לעצמו דוקא היפוך הענוה וממילא כשרואה בעצמו בלתי מעלה ובהעדר כל טוב נופל בעצבות גדולה, אבל כשאינו חפץ כלל להיות יש ודבר להשיג מעלה ומדריגה כו' וגם בכל אשר עשה טוב אין זה מצד עצמו כלל וכלל רק מאת ה' הוא כו' אזי לא יפול בעצבות כלל מחסרון השפע כו' אדרבה יהי' תמיד בשמחה כי אין שמחה יותר ממי שאין לו דאגה להיותו עניו ושפל בעצמו ואינו חפץ כלום שידאג ויתעצב מהעדר לו דבר מה, וזהו שהשמחה והענוה הכל אחד ממש דהיינו שמן הענוה יסתעף השמחה והוא בחי' נוק' שמקבלת מדכר

רוח ונפש . . דכר ונוק': ראה עץ חיים שער (כ) המוחין פ"ה.

ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.

שו"ה בחי' — בתכלית: מכאן מתחיל בוך ח.

משה שנק' איש . . והאיש משה: בהעלותך יב, ג. ברכות נד, ב.

שו"ה עיקר — כלום . . עצמו כלל: טז: מרגיש א"ע כלל.

שו"ה ממש — שחן הענוה יסתעף: ט: שאין הענוה ממעטת.

השמחה . . בחי' נוק' שמקבלת מדכר: ראה ספר המאמרים תקסיב כאן ע' תקצד ט"ב.

היפך העצבות שהוא בחי' נוק' דקליפה שמקבלת מדכר דקליפה שהוא גסה'ר כו'. וידוע דבקליפה בחי' הנוק' יותר קליפה גסה מן הדכר והיינו מה שהוא מתעצב על שאינו יש ודבר מה הוא קליפה, וגסה יותר מבחי' קליפה דגסה'ר עצמו כשהוא מתפשט להיות יש ודבר מה כו'. וזהו שנק' העצבות אסקופה לכנוס עלי' להיכלות דקליפות ממדריגה למדריגה פנימיות יותר, כמו שע'י [השמחה] שבאה מן הענוה נק' אסקופה ליכנס עליה בהיכלות דקדושה ומדריגה יותר פנימי' כו'. וזהו'ע אות ורושם הנרשם בנשמות מבחי' המקיפים לשמרם מן החיצונים, שלא יפלו בעצבות שנק' אסקופה שנכנס' להיכלות הטומאה וכמשארז"ל הבא לטמא פותחין לו פתחי טומאה נו"ן שערי טומאה כו' ואותו האיש שנפל ביותר הוא מפני שניטל ממנו האות השמירה ונפל בעצבות ע"כ נפל בידי החיצונים וטמאוהו ממדריגה למדריגה יותר חמורה כו'. וזוה מתורץ הקושי' דלעיל איך ע"י העצבות גרמה לו נפילה הלא הוא עצב ע"ד העון והחטא כו' לפי שיש הפרש בזה בין שהוא דואג ועצב רק על אשר חטא נגד ה' לעשות הרע בעיניו כו' ובין כשלא איכפת לי' כלל על אשר חטא ועשה הרע בעיני ה' והפריד א"ע מיחודו ואחדותו ית' כו' רק על אשר נחשב כריקן ופחות הערך בלתי מעלה כו'. וכיוצא, שזו היא רק בחי' קליפה דאזלערו' עשה כו' כדי להמשיכו ולהפילו יותר בעבירות חמורות ונק' אסקופה ליכנס להיכלות הטומאה יותר כניל, וע"כ העצבות הזאת גרמה לו נפילה בחטא יותר ולא ענין עזיבת החטא וד"ל. וזהו כשביד של מעלה פוסקים וגוזרים על איזה נשמת אדם בעוה"ז שיטרד מחיי העולם ויפול בהיכלות הקליפות (וכמו ענין נזיפה שהוא הרחקה לגרשו מהיכלות דקדושה כמו שגרש ה' לקיץ כו') הנה יגזרו לסלק ממנו את השמירה מהחיצונים והוא יפול בעצבות ע"ד הנ"ל עד שיאמר ללבו נואש כו' ומעט מעט יפול בעבירות חמורות כו' כי עבירה גוררת עבירה כו' וכניל במעשה דאותו האיש שלא הי' לו תיקון כו' וד"ל.

והנה מאחר שנתבאר היטב למעלה שהענוה והשמחה הכל א' ממש, מזה יובן הטעם למה שזכה האריז"ל לרוה"ק ולגילוי אליהו רק ע"י שהי' שמח ביותר בשמחה של מצוה כו' כניל, לפי שהשמחה מסתעפת רק מן הענוה וענוה גדולה מכולם להשיג על ידה לבחי' רוה"ק ונבואה וכמ"ש במשה והאיש משה עניו מאד מכל האדם כו'. אך הנה יש להבין למה דוקא

שו"ה כו' — וידוע: ג: נרשם כאן ו.

דבקליפה בחי' הנוק' יותר קליפה גסה: ראה זהר פינחס רלא, ב. עץ חיים שער (מח) הקליפות פ"ג. שער היחוד פניג. דרך חיים שער התשובה פ"ה. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' יג.
שו"ה דקדושה — ומדריגה: ג: ממדריגה למדרי'. וראה בשורה שלפני.
שו"ה המקיפים — שנכנס' . . . הטומאה: ג: לכנוס בהיכלות החיצוני.
שגרש ה' לקיץ: בראשית ג, יב ואילך.
שו"ה והנה: ג: נרשם כאן ו. ה: נרשם כאן ג.

משמחה של מצוה ולא שמחה סתם שבאה מצד העונה דוקא כנ"ל, אמנם הנה עיקר ענין שמחה זו רק בחי' ביטול עצמותו מאחר שאינו מרגיש שהוא עושה הדבר כנ"ל, ולפי"ז הרי גם השמחה בתפילה בהתבוננו' באוא"ס וכל ההשתל' באבי"ע כמ"ש אם הבנים שמחה כידוע אין השמחה שלו נרגשת בבחי' עצמותו מצד טוב עבודתו והתפעלותו כלל וכלל, רק מצד בחי' אלקות בלבד שנק' שמחה בה' דוקא דהיינו מצד השגתו ב[א]א"ס איך דכולא קמי' כלא כו' ואפי' בחי' אורות עליונים דע"ס דאצי' מקיפי' ופנימי' אינם רק בחי' שמות וכינויים לגבי עצמות המאציל כמ"ש בזוה"ק קרא בני' גרמי' חכם כו' והוא שם ע"ב במילוי יודי"ן וכן מבין בשם ס"ג כו', וכך כל ההשתל' דע"ס עד מל' דמל' דעשי' אינו רק בחי' צירופי אותי' ושמות בלבד דכלא ממש חשיבא לגבי העצמיות, כמו ביטול שם ראובן לגבי עצמותו כידוע וד"ל. וז"ש ישראל עם קרובו פי' שניצוץ האלקי אין התפעלותו מצד ריבוי האורות העליונים עצמן אלא דוקא מצד ביטולם לגבי העצמות כמ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה כו' וכ"ז אליו ולא למדותיו והוא לפי שנש"י בבחי' העצמי' מקושרין כטיפה במוח האב כמ"ש בנים אתם כו' וע"כ נק' עם קרובו שמקורבים בבחי' עצמותו דוקא וד"ל. וזהו"ע השמחה בהתבוננות בתפלה שהוא השמחה בה' דוקא ע"ד הנ"ל ולא מצד ההשתל' כו' וכנ"ל, וכמו"כ יובן ענין שמחה של מצוה ע"ד הנ"ל. והנה שרש התורה והמצות אעפ"י שהן רצונו וחכמתו באצי' הן הנה רק אורות עליונים כמו כתר וזכ' והוא שם אהי' ושם הוי' וכה"ג, אך מ"מ הרי נקראו ארחות הוי' והן בחי' ארחין דגלגלת' כו' בחי' פנימי' הכתר שבו שורה עצמות אוא"ס ממש להיות שהן בחי' פנימי' רצונו ופנימי' חכמתו העצמית שבעצמות אוא"ס ממש למעל' מן ההשתל' דאבי"ע כו', ולכך אנו אומרים ונשמח בדברי תורתך כי הם חיינו

אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט. ראה ביאורי זוהר במדבר קמה, ד. לקוטי תורה דרושים לשמ"ע פת, ד. דכולא קמי' כלא: ראה זהר בהקדמה יא, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרגם.
 קרא בני' גרמי' חכם: ראה זהר (רע"א מהימנא) בא מב, ב.
 שם ע"ב . . סיג: ראה עץ חיים שער (יח) רפ"ח ניצוצין פ"ה. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנג. וש"נ. לקמן ע' תקכב.
 שם ע"ב במילוי יודי"ן: ראה עץ חיים שם פ"א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקצב.
 ישראל עם קרובו: תהלים קמה, יד. ראה גם ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשלג. אמרי בינה פתח השער יד, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קסה.
 לך הוי' הגדולה והגבורה: דברי הימים"א כט, יא. ראה תורה אור ויצא כא, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנג. לקמן ע' תקכו.
 אליו ולא למדותיו: ואתחנן ד, ז. ראה פרדס שער (לב) הכוונה פ"ב בשם הספרי. אילמה רבתי מעין א תמר א. ס' חרדים המצוה העיקרית רפ"ה. אמרי בינה שם פט"ז. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' נ. בנים אתם: פי' ראה יד, א. ראה תניא פ"ב. מאמרי אדה"א שמות שם ע' תרד.
 כתר . . שם אהי': ראה זהר ויקרא יא, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רכו (וכן צ"ל במאמרי אדה"א שמות שם).
 זכ"י . . שם . . הוי': ראה זהר (רע"א מהימנא) סינחס רנה, ב. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' קלה. ארחות הוי' . . ארחין דגלגלת': נסמן לעיל ע' ג.
 ונשמח בדברי תורתך: ברכות ק"ש דערבית.

כו' כמ"ש כי הוא חייך כו' והוא ג"כ בחי' השמחה בה' חיי החיים דוקא ע"ד הנ"ל. וז"ש תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה ובטוב לבב דוקא מן מעשה מצות שהוא גבוה הרבה גם מרוב כל שהוא חיי העוה"ב שביו"ד נברא העוה"ב שאינו רק אות אחת משמו ית' והמצוה עצמה שרשה בפנימי' רצונו ועצמותו כנ"ל, ולכך אמרו שכר מצוה מצוה עצמה כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. וזהו הטעם שזכה האריז"ל לרוה"ק וגילוי אליהו דוקא משמחה של מצוה שהי' שמח שמחה עצומה ביותר ולא בשמחה סתם (גם לא משמחה בה' בתפילה שאיננה מצוה רק כמו רב ברונא דלא פסיק חוכא מפומי' משום דסמיך גאולה לתפילה וכה"ג), והרי מבואר למעלה דבחי' השמחה שהיא באה רק מבחי' העדר וביטול עצמותו דוקא שהוא מדת הענוה וע"כ הענוה והשמחה א' ממש, וע"כ זכה האריז"ל משמחה ש"מ לרוה"ק וגילוי אליהו בבחי' מדריגות משרע"ה שהי' עניו מכל האדם לפי שהשמחה מסתעפת מן הענוה וענוה גדולה מכולם להשיג ע"י נבואה ורוה"ק כו' וד"ל.

וזהו ויספו ענוים בה' שמחה פי' ויספו שהענוים מוסיפים תוספת שמחה בה' ע"י שמחה של מצוה שמסתעפת מן הענוה בחי' ביטול העצמות לגמרי כנ"ל, כי באתעדלית נתעורר אתעדל"ע ג"כ ע"ד זה בבחי' עצמות המאציל להיות בבחי' שמחה כמו ישמח הוי' במעשי' וכה"ג ובחי' השמחה בעצמות המאציל הוא גורם בחי' ביטול עצמותו דהיינו לצמצם א"ע כביכול ולהיות מקור למקור בהתפשטות גילוי אורו בנאצלים ונבראים כו', והוא ע"י בחי' השמחה בה' דוקא, וז"ש שמחו צדיקים בה' שישמחו לשם הוי' ע"ד הנ"ל בפי' ויספו ענוים בה' שמחה כו'. אמנם יש להבין מהו"ע תוס' שמחה זו בה' כו' דמשמע שכבר שמח ה' רק שנתוסף שמחה בה' ע"י שמחה של מצוה למטה וכה"ג, אך הנה תחילה יש להבין בתוס' ביאור ענין השמחה למעל' שגורמת להניח עצמותו כו' כנ"ל, ויובן זה בהקדים משל א' ידוע בטבעי

כי הוא חייך . . חיי החיים: נצמים ל, כ. ראה יומא עא, א.

מרוב כל שהוא חיי העוה"ב: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שיח ואילך וע' תרנה. דברים ח"ג ע' תתמה. ושי"נ. ח"ד ע' איתמו.

שביו"ד נברא העוה"ב . . שכר מצוה מצוה: מנחות כט, ב. נסמן לעיל שם.

בתפילה שאיננה מצוה: ראה שולחן ערוך אדה"א הל' תפלה סק"ו ס"ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקנב.

ושי"נ. שמות ח"ב ע' שכו. ושי"נ.

רב ברונא דלא פסיק חוכא מפומי': ברכות ט, ב. וראה שער המצות בהקדמה (קרו"ב לתחלתו). שער רוח

הקודש [תל אביב תשכ"ג] לג, רע"ב.

וענוה גדולה מכולם: עבודה זרה כ, ב.

שוריה וזהו: ג' נרשם ח.

באתעדלית נתעורר אתעדל"ע: ראה זהר לך פח, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קצח. ושי"נ. ח"ב ע'

תנה. ח"ד ע' אישכ. לקמן ע' ע.

ישמח הוי' במעשי': תהלים קד, לא. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קיט.

שמחו צדיקים בה': תהלים צו, יב.

בנ"א כמו הקמצן והכילי שטבעו לקמץ ביותר וכאשר יבואו ב"א לסעוד אצלו לא יתן להם כלום כמו נבל הכרמלי שלא רצה ליתן מאומה לעבדי דוד, אך כאשר הכילי הזה עושה סעודה ומשתה לבנו ביום חתונתו וכה"ג בשאר סעודות שמחה שלו כמו נבל הכרמלי שעשה סעודה גדולה לגוזי צאנו וכה"ג הרי נהפך לבנו או מטבע[ו] הקדום ונעשה פזרן וחסדן גדול כמו איש החסד בטבעו שכל חיותו שיקבלו ב"א ממנו רוב טובו וכאשר אוכלי סעודתו מקבל תענוג נפלא כל שאוכלי ונהני' יותר משבחי' טעמי המאכלים ומפליא לעשותם באופן היותר טוב ויוכל לפזר ממון רב רק על זה, כמו ואל הבקר רץ אברהם כו' והוא עומד עליהם כו' כידוע, וכך גם הכילי והקמצן הזה בעת שמחתו וטוב לבבו כשעושה סעודות שמחה שלו יקבל באהבה ורצון כל מי שיבא לסעוד ויתענג מזה שיאכלו יותר וישבחו המאכלים בטוב טעמן כי מאד הפץ להשביעם בטוב וחסד עצהיו"ט כמו טבע איש החסד ממש ויותר מזה עוד עד שיכול לפזר ממון רב ע"ז יותר מאיש החסד בטבעו כו', וזהו רק מפני השמחה שהפכה טבעו מרע לטוב מן הקצה לקצה כי שלא בשעת שמחתו הרי הטבע שלו רע ביותר עד שיהי' מצטער בנפשו ויכלה ממה שיאכלו ממנו, רק בסעודת שמחתו נהפך לבנו מקמצנות לפזרנות כאלו נולד בטבע זו בנדיבות כזאת שמתענג במה שאוכלי' יותר היפך הקמצנות ממש כו', וא"כ הרי אנו רואים בחוש בטבע בנ"א מהות ענין השמחה שמהפכת מרע לטוב וכו' וד"ל. והנה באמת יש לחקור היטב במהות השמחה מדוע תגרום רוב שפע החסד והטוב דוקא עד שמהפך לב הכילי מרע לטוב כנ"ל, אם זה מצד ששורש השמחה בחס' דוקא ולא תמצא בבחי' הדין והגבורות שא"כ הי' מהראוי שלא תמצא מדת השמחה בבני אדם שהם קמצנים ואכזרים בטבע כלל רק באנשי החסד והטוב בלבד, ואנו רואים שהשמחה שוה לכל נפש בבני אדם רעים ואכזרים בטבע כמו באנשי החסד וטוב ותמצא בכולם בשוה כידוע, אלא צ"ל במהות השמחה שהיא בחי' מדה נבדלת בפ"ע למעלי' ממדות הנטועים בטבע הלב בחסדים וגבורות ע"כ נוהגת בשניהם בשוה, אך עיקר ענין השמחה אינו רק בחי' היציאה וביטול העצמות להניח כל עצמותו מפני שיוצא מגדרי טבע מדותיו לפי שמדת השמחה הוא שמחת הנפש עצמה שהיא בחי' הגבהתה בפנימיות עצמותה ואז יוצא' מגדרי הגבלתה במדות שלה. אך א"כ למה דוקא מטה כלפי חסד להטות גם הדין לחסד כנ"ל, אמנם הענין הוא להיות שורש השמחה מגעת בעצם פנימיות התענוג שבנפש שמשם מקור החסדים להמתיק כל דין כנראה בחוש שבעת שמחתו ימחול

נבל הכרמלי שלא רצה ליתן: שמואל-א כה, יא.

שויה לעשותם — ממון רב רק על זה: ט: הון רב על בשר ודגים. חיגדי"ט: תיבת רק ליתא (והשאר כבפנים). וראה בסמוך שויה מזה. ט"ז: במקום התיבות רק. . זה: על בשוד"ג.

ואל הבקר רץ אברהם . . והוא עומד עליהם: וירא ית, ד"ח.

שויה שמחתו — ויכלה: יגיד"טז"ט: ליתא, אבל כ"ה גם ב"ח.

שויה מרע — והנה: ה: נרשם כאן ד.

לשונאיו כו' ולא ישנא לשום מקטרג וכו' וכמ"ש דכד אנפוהי דמלכא נה[י]רין בחדוה כל דינין אתכפיין כו' שלא יוכלו לבוא לפניו כו', והטעם להיותו מוחל על כבודו בעת השמחה גם שעושיין נגד רצונו לגמרי והוא לפי שהשמחה עושה בחי' ביטול העצמות מכל וכל שלא להרגיש א"ע כלל ולהניח כל עצמותו בשביל זולתו, וכנראה בחוש שהמלך בשמחתו ישפיל א"ע ביותר כו' מפני שהשמחה גורמת יציאת הנפש מגדר גבולה במדות שכל ורצון כו' ע"כ ממתקת כל דינין לעובר על רצונו ו[גם] לשונאי', וזהו הטעם שהשמחה מהפכת את הלב מרע לטוב דוקא אעפ"י שהשמחה שוה בכל נפש בטובים ורעים, אבל מפני שהוא בחי' ביטול העצמות ע"כ נוטה לחדס רוב טוב [ב]יותר עד אשר שכל אשר לאיש יתן בשעת שמחתו, גם הכילי שכליו רעים כנ"ל לפי ששרש החדס להשפיע לזולתו דוקא הוא ג"כ בא מבחי' הביטול של עצמותו כמ"ש במ"א בחדס דאברהם מפני שהי' בנפשו כעפר ואפר כו' ע"כ בטבע השמחה לצמצם ולהניח כל עצמותו בשביל זולתו ולא ישאיר לעצמו כלום כידוע וד"ל.

ומעתה יש להבין הנמשל מכל הנ"ל, בהיות מובן מכל הנ"ל במהות השמחה למטה שהוא עושה בחי' ביטול והנחת עצמותו כו' כך יוכן למעל' בבחי' שמחה העליונה שבעצמות המאציל שעושה בחי' ביטול והנחת עצמותו כביכול כו'. והענין הוא כידוע שאין ערוך כלל בין הנאצלים לגבי עצמות המאציל שאינם מקבלים רק מבחי' הארה דהארה כו', וע"כ כדי שיוכל להיות התהוות הנאצלים מעצמות המאציל הוצרך להיות ע"י בחי' צמצום עצמותו דוקא בבחי' ענוה כמו שאמרו במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו והשמחה מסתעפת מן הענוה שהיא הגורמת צמצום וביטול העצמות כנ"ל, וכמו כאשר נאצל אור החכ' מעצמות אוא"ס שלמעל' מעל' מבחי' חכ' הוצרך להיות ע"י בחי' צמצום העצמות דוקא, אז יוכל להאציל לאור החכ' וכן מחכ' למדות א"א שיהי' התהוות המדה מן החכ' כ"א ע"י צמצום החכ' תחילה בעצמותה ואם לאו א"א שיתהווה מהות מדה. וכמ"ש בלק"ת בפ' ויצא יעקב כו' מחרן שהוא בחי' מיצר הגרון המפסיק בין המוחין שבראש למדות שבלב כי כדי שמדה שהיא מהות אחר יתהווה ממהות השכל

דכד אנפוהי דמלכא נהי[י]רין: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלג, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' שטז. במדבר ח"ב ע' תצט. דרושי חתונה ח"א ע' קצו. ושי"ג. לקוטי תורה בלק עב, ב. לקמן ע' תכ. בחסד דאברהם . . . בנפשו [ט: בגופו]: ראה אור התורה בראשית ח"א ע' צ ואילך. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ס"ע תתז ואילך. דברים ח"ב ע' תקלת. ושי"ג. דרושי חתונה ח"א ע' רצ. שויה שיוכל — התהוות: ט: התפשטות. במקום גדולתו: ראה מגילה לא, א. ספר המאמרים תרנ"א ע' עא. הש"ת ע' 40 בערה. מאמרי אדה"א דברים ח"א ס"ע קצט ואילך. בלק"ת [ד': בלק"א(ו)] בפ' ויצא יעקב . . . מיצר הגרון: ראה גם הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' לט. שמות ח"ב ע' תמט. ויקרא ח"א ע' פג. שויה בלק"ת — כו': יג"ט: ליתא, וכן ליתא בספר המאמרים תקס"ב כאן ע' נג.

צריך להיות הפסק בנתיים שהוא מקום הגרון והצואר הארוך שאין שם מהות שכל כי הוא מקום שנסתלק ונתצמצם שם הארות המוחין וגם עדיין לא יש בו מהות מדה ונק' מקום פנוי מיצר המפסיק בין מהות שכל למהות מדה, וכך הוא בכל התהוות דבר מדבר (כמ"ש במ"א בענין התהוות הציפור בניצה שנעשית הביצה תחילה עפרא ושדי' תכלא בכולה וכן סרחון הטפה ורקבון הגרעין בארץ קודם שיתהווה הוולד או הפרי וכה"ג לפי שצריך להיות הפסק בנתיים בבחי' אין היולי מפני שא"א להיות התהוות יש מיש בלי הפסק בחי' אין בנתיים כו'). ולפי"ז יובן דרך כללות בכל בחי' השתלשלות הנאצלים בבחי' עו"ע מעילת העילות עצמות אוא"ס ב"ה שא"א כ"א ע"י בחי' צמצום בעצמות והוא ע"י השמחה דוקא שמסתעפת מן הענוה כנ"ל, וזה א"צ לפרש שבחי' שמחה עליונה זאת אין לה דמיון וערך כלל לשמחה שלמטה כי אין לו גוף וכמו שאין לדמות חכ' שלמטה לגבי חכ' שלמעלה באצ"י לא מינ"י ולא דוגמתו כלל וכלל, רק שבחי' החכ' דאצ"י הוא בחי' מקור דמקור להתהוות חכ' דבי"ע כך בחי' שמחה עליונה שבעצמותו שנאצלה תחילה כדי שיוכל לצמצם א"ע כבי' בשביל התהוות הנאצלים כנ"ל הוא מקור דמקור למציאות שמחה למטה מטה כו' וד"ל.

וזהו ויספו ענוים בה' שמחה שנתוסף שמחה עליונה בה' עצמו ע"י אותי' הוי' כמו שנאצלה החכ' באותי' הוי' אעפ"י ששמחה זו הוא בעצמותו דוקא כדי להניח א"ע מ"מ הרי זה בשביל השתלשלות בלבד כו', וא"כ באתדל"ת כמו בשמחה של מצוה מוסיפי' ומעוררים אור שמחה עליונה בעצמותו שע"ז יצא מבחי' עצמותו כנ"ל. אך א"כ הל"ל שמחה בה' ולמה אמר בה' שמחה דמשמע שמוסיפי' אור הוי' בשמחה זו שבאצ"י, אבל הענין הוא שע"י ד' אותי' דהוי' שנתוסף האור אזי יתוסף אור השמחה וכמ"ש ישמח ה' במעשיו כו' וכמו ויקרא הוי' הוי' אל רחום וחנון ארך אפים כו' פי' ע"י

התהוות הציפור . . . סרחון הטפה: ראה תמורה לא, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקנו. וש"נ. במדבר ח"א ע' קמג. וש"נ. דברים ח"ג ע' תתק. וש"נ.
 שו"ה וכך — הציפור: כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ב כאן ע' נג.
 שו"ה שנעשית: ע"כ נמצא בכרך ז'.
 ושדי' תכלא בכולה: ראה חולין סד, ב.
 שא"א להיות התהוות יש מיש: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' נג ואילך. תקס"ח ח"א ע' קכח ומקבילו בתורה אור ויקהל פט, ג. תקס"ח שם ע' תקנג ומקבילו בתרא בראשית ז, ג. תורת היים בראשית ע' לד.
 תקס"ט ע' קמה ומקבילו בתרא יתרו ע' ד.
 מעילת העילות: תקוני זהר בהקדמה יז, א.
 שו"ה לו — גוף: ט: ערך.
 שו"ה שיוכל — כבי' [=כביכול]: ח"ג טז: כו'.
 שו"ה וזהו: ה: נרשם כאן ה.
 שו"ה דוקא — א"ע . . . וא"כ: ח"ג ט: ניתוסף: כו' . . . ח"ד ט: וע"כ. טז: וכמו"כ.
 ישמח ה' במעשיו . . . ויקרא הוי' הוי': תהלים קד, לא. תשא לד, ו.

הוי' נמשך להיות אל רחום כו' וד"ל. אך הנה עדיין יש להבין ענין הוספת השמחה זו מהו להיות מבואר מתוך משל הנ"ל בשמחת סעודת הכילי כו' ב' דברים הא' בחי' השמחה הנגלית לעין כל והוא כאשר כבר הכין כל סעודתו ומבקש ומפציר לכל קרואי הסעוד' לאכול ולשבוע כו' כנ"ל שזהו מצד שכבר שמח לבו בגילוי גדול כידוע, והב' הוא כאשר עדיין לא עשה והכין סעודתו כלל רק הגיע לאזנו איזה בשורה טובה מבן הנולד לו או מיד בהגיע זמן חתונת בנו שזהו העושה התעוררות לעשות משתה ושמחה וסעודה לשמוח והו"ע חדוה שנתמלא לבבו חדוה ויגיל לבבו ועדיין הוא בכחי' העלם בלבבו ולא נגלה לאדם כלל ויוכל להצפין בלבבו לגמרי החדוה ולא להראות השמחה כלל רק מבחי' החדוה שבלבו הצפונה בלבבו הוא מקור להתעוררות המשתה והשמחה לשמוח בהתגלות ולעשות סעודה לכל, ועיקר ההפרש הוא שבחי' החדוה הוא באותו הדבר עצמו שמשמחתו עושה משתה וסעודה והו"ע בן הנולד לו או חתונת בנו וכיוצא שמוזה באה חדוה בלבבו, והשמחה [הוא] בהתגלות כמו הקורא לאנשים ומבקשם לאכול מסעודתו אין זה מצד הדבר עצמו רק מחמתו ומכחו מתפשט כו'. והוא ההפרש בין בחי' פנימי' בינה שהיא החדוה שמצד הדבר עצמו דוקא, ומה שמחמתו ומכחו מתפשט השמחה בגילוי כמו לעשות סעודה ולקרוא אנשים כו' הוא בכחי' חיצוני' בינה וכמ"ש אם הבנים שמחה כו' פי' בבחי' גילוי דוקא שהוא רק בחי' התפשטות חיצוני' דבינה המתפשט ובא מכח עצם הדבר עצמו שנק' פנימי' בינה כו' כנ"ל. והנמשל מזה יובן ג"כ למעל' מעל' ברום המעלות בעצמות אוא"ס כמ"ש הוד והדר לפני' עוז וחדוה במקומו וכתוב ישמח ה' במעש' כו', ולכאורה יש להבין למה בשמחה אמר במעש' דוקא ובחדוה אמר במקומו ממש, אך הנה מובן עפ"י הנ"ל בשרש ההפרש בין חדוה לשמחה דבחי' החדוה [הוא] בעלם ומקור השמחה בגילוי כו', לכך כתיב עוז וחדוה במקומו פי' במקומו העצמי שהוא [בחי'] עצמות אוא"ס ממש שלפני הקו"ח כו', וכדי שיומשך הקו"ח שאינו רק ע"י בחי' שמחה שהיא סיבה להנחת וצמצום העצמות כנ"ל אין זאת השמחה באה בגילוי כ"א כשקדם לה בחי' החדוה שבמקומו העצמי דוקא שהיא צפונה ונעלמה בעלם עצמותו כבי' ומשם נמשך בחי' השמחה בגילוי כמובן מבחי' חדוה ושמחה למטה במשל הנ"ל. וא"כ הרי א"א שיהי' סיבת המשכת הקו מקור הנאצלים מצד בחי' החדוה שבמקומו העצמי כמו שלא תהי' סיבת הקריאה והבקשה לאנשי הסעודה כ"א מבחי' השמחה בגילוי ולא מבחי' חדוה הצפונה, אך מ"מ בחי' החדוה מקור להתעוררות השמחה

שור'ה ומבקש — ומפציר . . . ולשבוע: ט: שיקראו לכל קרואיו ונותן להם אכילה ושתי.
 שור'ה שבחי' — שמשמחתו . . . והו"ע: ט: שמחמתו . . . יג: כמו.
 שור'ה בהתגלות — הקורא . . . הדבר עצמו: יג: לקרוא . . . ט: הבשורה עצמו. טז: הבשורה.
 אם הבנים שמחה . . . פי' [יגטז: ליתא]: תהלים קיג, ט.
 הדר והדר לפני': דברי הימים א טז, כז.
 שור'ה בעלם — ומקור: ט: והוא מקור.

והסעודה כו'. וכך למעלה בחי' המקור להמשכת הקו"ח כו' שבא ע"י בחי' השמחה הוא נמשך ע"י בחי' החדוה שבמקומו דוקא, אבל המשכת הקו"ח הוא ע"י השמחה. וזהו ויספו ענוים בה' שמחה כנ"ל שבחי' שמחה שבעצמות המאציל גורם לצאת מבחי' עצמותו להאיר בבחי' קו"ח כדי שיהי' מעל' ומטה כמ"ש בע"ח וד"ל.

וזהו הוד והדר לפניו עוז וחדוה כו' פי' הוד והדר הוא בחי' יחוד ת"ת ומל' דהדר הוא בחי' הת"ת שכלול מב' גוונים כמ"ש קול ה' בהדר כידוע, והוד הוא בחי' המל' ונק' הוד מל' וכמ"ש ותלבש אסתר מלכות וכתוב ונתת מהודך עליו כו' משום דאיהי בהוד כו', וזהו שכתוב הוד והדר לפניו הכל עדיין לפני' בלבד בבחי' העלם עצמותו ממש, כמשל החדוה שהוא בהעלם והוא מקור להתעוררות עשיית הסעודה בשמחה נגלית לעין כל. וזהו דסמיך ל"י עוז וחדוה במקומו וד"ל. והנה לעתיד יעשה הקב"ה סעודה לצדיקים ונק' סעודת לויתן כמ"ש לויתן זה יצרת לשחק בו והשחק הזה הוא בחי' גילוי החדוה שבמקומו העצמי שעכשיו בהעלם עצמותו כבי'. והענין הוא כידוע כי כל עיקר המצות הוא רק להוסיף אור באצ"י כי מצוה היא אותי הוי' בחילוף א"ת ב"ש כו' וע"י כל מצוה ומצוה נמשך אור שם הוי' באצ"י בתוספת גדול, ועכשיו הוא בהעלם ולעתיד יתגלה בחי' תוספ' אור הזה (כדמיון דבר המונח בקופסא שנק' מתן בסתר כמ"ש כמ"א). אך הנה בחי' שמחה של מצוה גדולה הרבה גם מן המצוה עצמה עד שניתוסף אור גדול במצוה מחמתה, ומ"ש שכר מצוה מצוה הוא המצוה עצמה בבחי' תוס'

קרו"ח [ג': קו] . . מעל' ומטה כמ"ש בע"ח: במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתקכ"ט כמ"ש בע"ח בהקדמה — ראה שם שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף ב.
דהדר הוא בחי' הת"ת . . קול ה' בהדר: תהלים כט, ד. ראה ערכי הכינויים (לבעל סדר הדורות) מערכת הדר. קהלת יעקב שם את ג. ספר המאמרים תקס"ב כאן ר"ע נד. תורת חיים בראשית יד, ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' תפז. דברים ח"ד ע' אהמט. ושי"ג.
והוד הוא בחי' המל': ראה ערכי הכינויים לבעל סדר הדורות מערכת הוד. ספר המאמרים אתהלך לאזניא ע' קמג ואילך (אור התורה דברי הימים ע' תשיב).
ותלבש אסתר מלכות . . ונתת מהודך עליו: אסתר ה, א. פינחס כו, ב.
דאיהי בהוד: ראה עץ חיים שער (כט) הנסירה פ"ה ופ"ז. שער (לח) לאה ורחל פ"ח. מקדש מלך לוח"א כו, ב. סידור ערב שבת קסה, ג. לקושי תורה ואתחנן ה, ג. מאמרי אדה"א תקס"ה ח"ב ע' תקצז וע' תרכ. תקס"ז ע' נט ואילך.
לעתיד . . סעודה [ט': שמחה] לצדיקים . . לויתן זה יצרת: כבא בתרא עה, א. תהלים קד, כו.
המצות . . להוסיף אור באצ"י: ראה פרי עץ חיים בהקדמה. עץ חיים שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש יא כלל טז. סידור שם קסו, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אהמט. ושי"ג. שמות ח"ב ע' תיג. ושי"ג.
מצוה . . הוי' . . א"ת ב"ש: נסמן לעיל ע' ג.
שו"ה הזה — כדמיון דבר [ט': ועכשיו הנה הוא כדבר] . . מתן בסתר: ראה סידור שם. דרך חיים שער התפלה פה, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' נה. ושי"ג. שמות ח"א ע' ט. ושי"ג. ח"ב ע' תע. אור התורה עקב ע' תקז.
שמחה של מצוה גדולה . . מן המצוה: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקכ. ח"ד ע' אתפו ואילך.
שכר מצוה מצוה: נסמן לעיל שם.

אור הנ"ל, אך השמחה של מצוה גדולה הרבה גם מבחי' תוס' אור זה כי הרי בחי' השמחה העליונה שבעצמות המאציל הוא מקור כל תוס' אור באצו' כנ"ל רק שבא במדה וקיצבה, אבל מבחי' החדוה שבמקומו העצמי נתוסף אור השמחה בתוס' ברכה והמשכה בלי מדה ושיעור כלל וזהו ויספו ענוים בה' שמחה לעתיד שיתגלה העלם החדוה להוסיף אור השמחה ומלבד תוס' האור בשמחה שלמעלה הרי גורם בחי' גילוי האור וירידתו למטה מטה דוקא ולא ישאר בבחי' האצו' בלבד, והו"ע השחוק שישחקו הנ"ל. וזהו ענין שמחה של מצוה שזכה האריז"ל לרוה"ק וגילוי אליהו יותר מעשיית המצוה עצמה וכו' וד"ל.

והנה מאחר שהשמחה היא מקור כל גילוי אור ושפע מעצמות המאציל מטעם הנ"ל, הנה מההכרח לומר שיש בה בהעלם מכל מה שמסתעף מחמתה ומכחה בהשתל' בקו"ח כו' שהוא בבחי' הע"ס דאצו' בכל פרטיהן ממש, והיינו שיש בשמחה מבחי' החס' והגבורה ונצח שבחסד וכן חכ' שבחסד או חסד שבחכ' וכה"ג בכל פרטי התכללות הע"ס דאצו' יש בשמחה שגורמת יציאתן מן ההעלם לגילוי להיותו עושה בחי' יציאה ממהות למהות כנ"ל, והוא סיבה כללית לכללות כל השפעות אורות עליונים כנ"ל, הרי כלולה מכל מה שימצא בנאצלים ונבראים כו'. וכן אנו רואים בחוש שיש בשמחה כל מיני אופנים שונים שבע"ס כמו חס' שבגבורה וגבורה שבחסד וכה"ג והוא ממה שישמח האדם משמיעת קול כל"ז עד שיתפעל בשמחה גדולה וירקד וכיוצא הרי הסיבה ידוע לפי שמאד יערב לנפש השומע הקולות דכל"ז בכמה מיני קולות ממוזגות מחדוה ומרירות יחד, ובבחי' עליות וירידות שונות כידוע בתנועות הקולות במדות ידועות (עפ"י חכ' המוזיקע שקורין נאטיז). ובאמת יש לחקור היטב בסיבות התפעלות השמחה מקול כל"ז דבשלמא בשיר שבפה בקול היוצא מהבל הלב יתכן שיתפעל גם זולתו השומע מפני שיש חיות הלב בקול זה כמו דברים היוצאים מהלב שנכנס' ללב, אבל בקול הכנור אין בו חיות רוחני מהבל הלב המנגן בידו רק קול גשמי היוצאים מחללי הכנור ע"י תנועות הנימין בלבד כידוע. אך הענין הוא משום דבסתם אמרו קול מעורר הכוונה ואין חילוק בין קול אדם או קול

שירה ולא — הנ"ל: יגטז: הכל.

שירה וכו': יז: מדלג עד לקמן ע' מה שירה שופר [ע"ד גירסת טז שם]. ולאחרי סיום המאמר מתחיל ע' חדש וממשיך [מה שדלג] והנה מאחר שהשמחה עד פסקא ואביוני אדם. תחת הכותרת "ביאור".

שירה ממש — ונצח שבחסד: ט: ונצח וחסד שבחסד. טז: וחסד שבחסד.

שירה וכה"ג — כל"ז [כלי זמר]: ט: ערב.

שירה גדולה — לנפש השומע הקולות דכל"ז בכמה: טז: לנפשו השמחה בכ"ז מכמה.

שירה עליות — ידועות: ט: ותנועות.

דברים היוצאין מהלב: ספר הישר לר"ת שער יג. הובא בשליה שער האותיות אות כ סט, א. שירת ישראל לר' משה בן עזרא (ירושלים תשכ"ז ע' קנ).

קול מעורר הכוונה: ראה שלייה שם אות ק פב, ב. מספר עמק ברכה (ירושלים תשל"ע קל) וראשית

כנור שלא אמרו בטעם קול מעורר הכוונה מצד שהקול יוצא מהבל הלב דוקא שא"כ א"א רק שיוקדם תחילה הכוונה שבלב וכמו דברים היוצאין מן הלב וכיוצא, וזה היפך ענין המאמר שהקול מעורר הכוונה דמשמע שלא הי' בלבו כוונה עדיין כלל רק שהקול מעורר לכוונה שבלב, א"כ הרי לא אמרו שהקול מעורר רק מצד עצם הקול עצמו לבד ולא מצד שיצא מהבל הלב בכוונה דווקא, ולפי"ז שווין הכל קול אדם וקול כנור ששניהם בלי כוונה בלב כלל רק שמעוררים לכוונה. אך מ"מ יש להבין למה הקול פשוט שבלב חיות הכוונה שבלב מעורר לכוונה שבלב ומכ"ש קול הכנור או קול אדם זולתו שבלי כונה כו', אמנם הנה זה מוכן מקול אדם עצמו כמו מגביה קולו בקול רם אז יעורר לבו בכוונה כידוע בנסיון והסיבה לזה הוא מפני שקול זה היוצא מהבל לבו עולה בכחי' העלאת מ"נ לגבי רוח החיים שבלב עד שיתפעל רוח החיים שבלבו לפי אופן קול הניגון דוקא אם בקול חדוה או בקול מרירות כנראה בחוש שמקול בכי' גם שאינה יוצאה מהבל הלב מתפעל האדם בככי' בין בקול עצמו בין בקול זולתו שניהם שוין לענין התפעלות הלב, וכן בקול חדוה מתפעל בחדוה גדולה כו' רק שבקול של עצמו עולה הבל הפה להבל הלב ובקול זולתו ע"י שמיעה באזנו נכנס הקול באזנו ומשם לאודני' דלבא וכן בקול עצמו מבחי' שמיעה ג"כ יתפעל בלבו כענין השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיך דוקא, כי בינה ליבא כו' כידוע וד"ל. עכ"פ יהי' איך שיהי' הנה מה שהקול מעורר הכוונה הוא מצד הקול עצמו דוקא לפי שהוא ממוזג מקולות הפכי' במזיגה טובה עד שתערב לנפש השומע ויתפעל בכוונה בלבו רק כפי אופן העלאת מ"נ דקול הניגון דוקא, אם בקול חדוה ממוזגים במרירות באופן מיוחד הנה לפי אופן אותה המזיגה ככה ממש יהי' אופן ההתפעלות הכונה שבלב ומוח כו' (והו"ע המאמר קול מעורר בהעלאת מ"נ לכוונה שבלב). ובזה אין חילוק בין קול אדם לקול כנור מטעם הנ"ל וד"ל. ולפי"ז גם התפעלות השמחה והריקוד שמחמת שמיעת קול שבכלי' וכה"ג ממוזגות רק כפי אופן מזיגת הקולות דכלי' דוקא לפי שהקולות דכלי' אינם מעוררים לשמחה שבלב רק כפי אופן מזיגתם דוקא בלי תוס' וגירעון כלל. והנה ידוע שהמדות שבלב ממוזגים בכמה מדות והתכללות שונות כמו גבורה שבחסד [ו]חס' שבגבורה וכה"ג, וכך הוא בהתפעלות השמחה בלב יש בה כמה מזיגות והתכללות מחו"ג לפי אופן התכללות מזיגות הקולות דכלי' בעירוב הקולות דחדוה ומרירות וכה"ג.

חכמה שער הקדושה ספטי"ז. ספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' רפב ואילך וע' רפח ואילך. תורת חיים בא ע' ר ואילך. ביאורי הוהר פינחס קיג, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' פא. וש"נ. דברים ח"ג ע' אקו. וש"נ. דרושי חתונה ח"א ע' לט. לקמן ע' דש.

שו"ה בלב — אן: ה': נרשם כאן ו.

לאודני' דלבא: ראה זהר (רע"א מהימנא) משפטים קטז, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרפד.

השמע לאזניך . . בינה ליבא: ברכות יג, א. תקוני זהר בהקדמה יו, א.

שו"ה בלי — מדות: יגט"ז: מיני מזיגות.

והרי אנו רואים שיש במדת השמחה ג"כ חו"ג בחי' החסד בשמחה הוא כמו שישמע האדם מן הגבהות וההתנשאות הגדולה של אוהבו הנאמן כשעולה לגדולה ומצליח (וכן השמחה מבשורה טובה או שמחת הכן באביו או אב בכנו ומלך בעבדו ומשפיע במקבל, אך שמחת המקבל במשפיע הוא מבחי' הגבורה שבשמחה כמו ואל אישך תשוקתך משא"כ תיאובת' דדכורא כו' שנק' שמחת חתן הוא מבחי' החסדי' שיורד מגבוה לנמוך כו'), וגם בזה יש כמה מדריגות אופנים ומזיגות שונות. וכך יש בחי' הגבורה והדינין בשמחה הוא אשר ישמח במפלת שונאו או כמו באבוד רשעים רינה ושמחה וכן בשמחת ניצוח מלחמה או ניצוח לזולתו בדבר חכ' שישמח מאד יותר משמחתו בעצם החכ' וכו', שכ"ז הוא בבחי' כח הדין בבחי' הגבורה ויש בזה שמחה גדולה יותר משמחה שבבחי' החסד והטעם כידוע שיותר ישמח המלך במפלת שונאו מכל שמחת הטוב שתבא לו בכל הון יקר כו', וכמו היחפוף המלך במוהר ומתן כ"א להנקם מאויביו כו' וד"ל.

וזהו כללות ענין ב' מדות חו"ג שבשמחה המה מסתעפים כפרטי אופנים שונים כמו נצח שבחס' ונצח שבגבורה וכה"ג וכמו בהתכללות המדות עצמן שבלב כנ"ל, וע"כ יובן שבאופן מזיגת הקולות בניגון הכל"ז כך יהי' אופן התפעלות השמחה בלב (כידוע שיש ניגון באופן מיוחד לעורר השמחה בלב במפלת השונא או בתרועת המלחמה, ויש ניגון באופן מיוחד לבשורת הטוב שתבא לעורר השמחה בבחי' החסד כנ"ל) ובניגון יש כמה מיני מזיגות אופנים שונים כלולים מחו"ג ופרטי פרטיהן כמ"ש במ"א ע"פ ושם אחיו יובל אבי כל תופס כנור ועוגב כו'. והנה הנמשל מכל הנ"ל יובן ג"כ בענין שמחה העליונה של עצמות המאציל [ב"ה] כנ"ל, לפי שהוא רק לפי אופן בחי' העלאת מ"ג דיו"ד מיני כל"ז הנז' במזמור הללו אל בקדשו כו' נבל וכנור תוף ומחול כו', והנה ענין השיר ביו"ד מיני כל"ז למטה הוא מעורר בחי'

שו"ה שישמע . . הגבהות . . כשעולה: טו: שישמח . . ט: הגבורה . . טו: כשעמד האדם מן הגבורה. תיאובת' דדכורא: ראה זהר לך פה, ב. תרומה קסה, סע"א. באבוד רשעים רינה: משלי יא, י. שו"ה יותר — והטעם: ט: והטוב. היחפוף המלך במוהר . . להנקם מאויביו: שמואל-א יח, כה [ושם: איך חפץ למלך במהר כי . . להנקם באיבי המלך].

שו"ה אופן — ניגון באופן מיוחד לעורר השמחה . . או: טו: בניגון ב' אופנים שמחה . . יגטו: ליתא. ושם אדיו יובל: בראשית ד, כא [ושם: הוא הי' אב]. ראה מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' עא. תקס"ח ח"א ע' תקנו וע' תקס. תורה אור בראשית ז, ג. תורת חיים שם לג, ד ואילך. דיו"ד מיני כל"ז . . במזמור הללו אל בקדשו: תהלים קנ, ג"ה. ראה בחיי תשא לב, יט. תשעה מיני זמר" סידור ר' הירץ שיץ (טוהינגן שיץ) י' מיני כלי שיר עם כלי הנשמה. סידור שחרית עא, ב. הזכיר י' מיני כ"ז נגד י"ס הגנוזות' ושם (עא, ג): והן י' מיני כלי זמר . . שופר נבל וכנור ותוף ומחול מינים ועוגב צ"ש וצ"ת' ומקבילו במאמרי אדה"ז מארזיל ס"ע תכה (עשר מיני זמר). מאמרי אדה"ז תקס"ב כאן ע' נד (בכל מיני כלי זמר). תקס"ג ח"א ע' רלו (הנחת כ"ק אדה"א — מובא כפנים) ומקבילו (הנחת הר"מ) שם ע' רי נדפס בלקוטי תורה קרח נה, ג (ושם: כמה כלים). תורת חיים בראשית שם.

שמחה שלמטה בעבודה שבלב כגון בתפילה ופסוד"ז מזמורי תהילים בין בשמחה של מצוה או לצורך גבואה דכתיב והי' כנגן המנגן כו' וכה"ג כל בחי' שמחה של מטה מעורר לבחי' שמחה של מעלה להיות ישמח ה' במעשיו שהוא מקור וסיבה לצאת כל אור ושפע מן המאציל כנ"ל, והרי מבואר למעלה שהשמחה כלולה בכל פרטי התכללות דע"ס שבאבי"ע וע"כ כמו שעולה בהעלאת מ"נ מלמטה מבחי' שמחה של השיר של מטה שיש בו כמה מיני מזיגות והתכללות שונות חסד שבגבורה כו' שהוא לפי אופן מזיגות הקולות דכל"ז כנ"ל, כך מתעורר באותו האופן ממש בבחי' שמחה של מעלה בעצמות המאציל וה"ז ממש כמו התעוררות השמחה בלב השומע הקולות דכל"ז שהוא רק לפי אופן מזיגות הקולות הכלולים מכמה הפכים כו' כך לפי אופן [מזיגות] שמחה של מטה כן יתעורר אופן השמחה של מעלה אם מבחי' החסד שבשמחה אם מבחי' הגבורה שבשמחה כו' וכפרטי אופני התכללותם שנמצא במדת השמחה כנ"ל שיש כל פרטי המזיגות דע"ס בשמחה כמו שיש במדות בניגונים כו', ולהיות שבחי' השמחה העליונה שבעצמות כלולה מכל מה שיהי' התהוות אצ"י בע"ס ופרטיהן כנ"ל, ע"כ צריך להיות בחי' העלאת מ"ן ביו"ד מיני כל"ז למטה שהם בחי' שמחה של מטה בנאצלים ונבראים כו' כדי לעורר יו"ד מיני אופני התעוררות בשמחה של מעלה, וכל א' מן היו"ד כל"ז מורכב בו תערובות הקולות הפכים כמו מחדוה ועצבות והרמת קול למעל' מעל' וירידות הקול למטה מטה בחי' רוי"ש כו' בחי' חו"ג, רק שכלי זה עיקרו בבחי' הגבורה וכלי זה עיקרו בבחי' החסדים או בבחי' ממוצע מחו"ג וכיוצא, אבל בכל אחד כלול מהכל כמו שבכל א' מהיו"ד ספי' כלולים י"ס כידוע. והן הנה היו"ד כל"ז שנו' במזמור דהללו כו' כמו נבל וכנור עיקרו לעורר השמחה בלב בבחי' מתיקות ועריבות הקול שהוא בחי' גבורה שבחסד או חסד שבגבורה שכלול בשמחה כמו על ענין בשורה טובה או שמחת האב לכן וכה"ג שהוא מבחי' החסד וכלול מבחי' הגבורות כמו כאשר הי' הבן זמן רב רחוק מתחילה שישמח בכלות הנפש בשמחה ובכי' יחד כו', וכמו שרה שפרחה נשמתה מבשורת יצחק. וכן יש כל"ז שעיקרו בבחי' הגבורות שבשמחה כמו בניצוח מלחמה או לעורר הכח והגבורה על השונא והם כמו תוף כו' וצלצלי שמע כו' להרים קול בבחי' הגבורות לאיום כו', וכן כלול מבחי' החסד כמו בשמחה שלאחר הניצוח שעושים שמחה מפורסמת ביציאת תופים ומחולות כמו שיצאו לקראת שאול כו' וכה"ג, וכן אמר לכן

והי' כנגן המנגן: מלכים-ב ג, טו.

שמחה של מטה . . של מעלה: ראה זהר תצוה קפד, ב. לקוטי תורה תזריע כ, ג. אגרות קודש אדמו"ר הצי"צ ע' שכד וסי"ע שכה ואילך. לקוטי שיחות כ"ד טבת כרך ד ע' 1262. (וראה גם שם) תצא כרך ט ע' 148. וש"נ.

שירה דכל"ז — הפכים . . מטה: ט: אופנים . . ט: ניתוסף: (בנאצלים ונבראים).

שרה שפרחה נשמתה: ראה בראשית רבא פניה, ה. הגסמן בלקוטי שיחות חיי שרה כרך ג ע' 772.

שורה והס — בבחי' הגבורות לאיום: ט: ברעש לאיים.

תופים ומחולות . . לקראת שאול: שמואל-א יח, ו.

ואשלחך בתופים ובמחולות וכן תשמח בתולה במחול וכה"ג. אך יש שעיקרו מבחי' העצבות וכלול מבחי' החדוה והן צלצלי תרועה לשון תרועם לשבר הלב ומתוכו יתעורר בשמחה כי יש הרבה ניגונים שמחולקים זה בעצבות וכלול החדוה בהעלם כגון ניגוני ישמעאלים, וזה בחדוה וכלול בו מן העצבות כמו ניגוני היוונים, כי כל א' מורכב מהפכו ובכל א' מלוכש בחי' התענוג והשמחה כידוע. וזהו שנאמר בדוד ויהי דוד יודע נגן שהי' יודע איך לסדר הניגון בשיר הכלי אם באופן ממוזג כך או כך כדי שיהי' התעוררות השמחה למעלה כפי אופן זה והי' דוד יודע נגן בכל מיני אופנים שונים הכלולים בע"ס כדי שיומשך השמחה העליונה כריבוי אופנים שונים לפי ריבוי אופני העלאות מ"נ בקולות השיר כו' (ומ"ש כנור הי' תלוי למעלה ממטתו של דוד כו' הוא בחי' עליות המל' בחצי הלילה שינגן מאל"י כמ"ש למען יזמרך כבוד כו'). וזהו הללו אל בקדשו פי קדשו הנה כל קודש הוא מבחי' החכ' וקדשו לשון נסתר הוא בבחי' החכ' הגנוזה בעצמות המאציל שנק' ח"ס או חה"ק כו', וכן פי' ברקיע עוזו בחי' בינה דאוא"ס הנק' רקיע כידוע ביותר בזה"ק, והוא בבחי' הגבורות להבדיל כמ"ש יהי רקיע להבדיל בין מים העליונים כו', כי בחי' בינה הוא בחי' יש בהשגה המסתיר על נקודות דחכ' בחי' אין, וכיום א' יהי אור בחי' חכמה עילאה וביום ב' רקיע עוזו ומשם באה בחי' הסתלקות ופיזור השפע לחלקים רבים כמ"ש אתה

ואשלחך בתופים ובמחולות: וצא לא, כו' [ושם: בשמחה ובשרים בתוף ובכנור].

תשמח בתולה במחול: ירמי' לא, יב.

תרועה לשון תרועם: תהלים ב, ט. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' איה. ושי"נ.

ניגוני ישמעאלים . . היוונים: ראה מאמרי אדה"א הקצרים ע' תלט ושי"נ. פרשיות התורה ח"א ע' רנ ובהנסמן לשם. שערי תשובה ח"ב שער התשובה פכ"ב.

ויהי דוד יודע נגן [כ"ז ליתא בא"ג]: שמאל"א טז, יח [ושם: יודע נגן].

שו"ה התענוג — כידוע יודע . . בשיר הכלי: א"ג: ניתוסף: נגן שהי' יודע (וראה הערה שלפניו) . . י"ג: ליתא.

כנור הי' תלוי . . עליות המל': נסמן לעיל ע' יט.

למען יזמרך כבוד: תהלים ל, יג. ראה תורת חיים בראשית לו, ב. ויקהל ע' תרי.

הללו אל בקדשו: תהלים קג, א.

קודש . . החכ': ראה זהר (רע"א מולימנא) בא מג, רע"ב. משפטים קכא, א. אמור צד, ב. האיזנו רצו, א.

מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכ. ושי"נ.

וקדשו לשון נסתר: ראה סידור שחרית ע', רע"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשעג.

ברקיע עוזו . . בינה . . ביותר [א"ב ליתא] בזה"ק [א"ב"ג: בזה"ר]: ראה זהר ויקהל ר"ג, א ובהגהות

הרח"ו שם. לך פה, ב. סידור שם ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קס. ושי"נ. דברים ח"ד ע' ארב וע'

אירלב.

יהי רקיע להבדיל בין מים: בראשית א, ו [ושם: בתוך המים יהי מבדיל].

בינה . . יש . . דחכ' בחי' אין: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' א ואילך. ושי"נ.

יהי אור בחי' חכ': בראשית א, ג. סידור שער התנוכה עדר, א בשם זההר. ראה (זהר בראשית ל, ב.

תרומה קסז, א) מאמרי אדה"א בראשית ע' תכ. ושי"נ.

שו"ה עוזו — הסתלקות: י"ג"ז: התחלקות.

אתה פוררת בעוז יום: תהלים עד, יג. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצח. ושי"נ.

פוררת בעזך ים בחי' ים החכ' ברוח קדים עזה דגבורות דבינה דאוא"ס כו', והם יו"ד וה"א דשם הוי' שבאוא"ס יו"ד חסד ה' בינה לאורך ורוחב ומשם יש התחלקות וריבוי משא"כ בנקודת דחכ' כו', ואח"כ נמשך בחי' התחלקות זאת בקול להפרידה לחלקים רבים כו', וז"ש בגבורותיו לשון נסתר מבחי' ה"ג מנצפ"ך דבינה וא"א שהוא בחי' הארת חו"ב בחיך וגרון דא"א להפריד הקול שהוא שרש ומקור לכל פרטי התחלקות הצירופי אותי' שעושין מדה וגבול באבי"ע כמ"ש כי הוא צוה וכו' חק נתן כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

וזהו הללוהו כרוב גודלו ולא אמר כגודל גודלו דפי' גדולה הוא הרוממות כמו שהוא בעצם כמ"ש ולגדולתו אין חקר, אך כדי שיבא האור למטה בריבוי התחלקות שזה ג"כ תלוי לפי ערך עצם הרוממות והגדולה עד"מ שפע איש גדול ביותר יותר מרבה שפעו לפיזור חלקים רבים שכל דבר הגדול יותר בעצם כן ירבה חלקים יותר. וזהו שכתוב גדול אדונינו ורב כח שהוא גדול בעצם בבחי' א"ס כך ירבה חלקים להתחלק בריבוי מיני כחות מחולקים באבי"ע ואין שיעור למטה כמו למעלה עד אין קץ כו', וז"ש משה ועתה יגדל נא כח אדני היינו שיגדל בעצם לזה ירבה חלקי התפשטות אורות למטה מטה והוא בחי' יו"ד רבתי דהיינו בחי' מל' דא"ס וז"ש כאשר דברת לאמר כו' וד"ל. וזהו שלא אמר כגודל גודלו אלא כרוב גודלו הבא בריבוי התחלקות לאין שיעור והוא לפי אופן ריבוי ההעלאות הקולות השיר מלמטה למעל' שכמו"כ מעורר ריבוי התחלקות ההמשכה מלמעלה למטה כנ"ל בענין השמחה. וזהו כללות ענין זה המזמור דהללו אל בקדשו ורקיע עוזו ובגבורותיו דהקדים תחילה לעורר למעל' להיות בחי' ריבוי התחלקות בהמשכת שמחה עליונה שהו"ע הגילוי של העלם הע"ס הגנוזות במאציל עצמו כנ"ל ע"י העלאות מ"ן דיו"ד כל"ז למטה, ואח"כ מזכיר היו"ד מיני

י . . . החכ"י ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' שסא.

ברוח קדים עזה: בשלח יד, כא.

החכ' . . . דבינה . . . יו"ד וה"א: ראה זהר ויקרא יז, א. תקוני זהר בהקדמה ו, ב. אגרת התשובה פ"ד. שו"ה והם — חסד: י"ג: חכמה.

ה"ג מנצפ"ך דבינה וא"א [י"ג: דאר"ך] . . . חו"ב [ט: חו"ג]: נסמן לעיל ע' יז.

כי הוא צוה . . . חק נתן: תהלים קמח, ה. ו. ראה בהנסמן בהערה שלפניו.

שו"ה באבי"ע — במ"א: ע"כ נמצא בבוך ד.

הללוהו כרוב גודלו: תהלים קנ, ב. ראה סידור שחרית ע, ד. ערב שבת קסב, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשעה. ושי"ב.

ולגדולתו אין חקר: תהלים קמח, ג. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תקעה ואילך.

שו"ה כמו — אך . . . עד אין קץ כו': י"ג: מובא זה לקמן בשו"ה וכנור אחרי תיבת וד"ל.

גדול אדונינו ורב כח: תהלים קמח, ה. ראה סידור שחרית ט, א ואילך.

למעלה [ט: שא"ס למטה] עד אין קץ: ראה זהר חדש יתרו לד, ג. תקוני זהר תי"ט (מ, ב). סוף תניז.

ספר המאמרים מלוקט ח"ג מכתב אדמו"ר שליט"א ע' מג. ושי"ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' ריד. שמות ח"א ע' רמה.

זו"ש [אי"ג: ומ"ש] . . . ועתה יגדל נא: שלח יד, יז.

שו"ה למטה — יו"ד: א: שם אדני. ב"ג: שם.

כלים שמעורר למטה והוא מ"ש אחר זה הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור כו' עד צלצלי תרועה כו' וד"ל. אך עדיין יש להבין מ"ש בתקע שופר קודם לכל הפסוקי' דכלי הזמר ולכאורה אין עריבות ומתיקות כלל בקול השופר כידוע, אמנם הנה ידוע ומבואר ג"כ למעלה דע"ס כח"ב כו' הן כלולין ביו"ד מיני כל"ז הללו ובחי' קול שופר הוא לנגד בחי' הכתר שלמעלה מבחי' חו"ב והוא למעל' מבחי' התחלקות קוין ימין ושמאל מקור דחוי"ב כו' כידוע, והוא בחי' רצון הפשוט שלמעלה לגמרי מבחי' הטעם והשכל שנק' נקודת הרצון קודם שנתחלק לימין ושמאל בחי' רצונות מחולקות מבחי' ז"ג כו', וכידוע דחו"ג דכתר הוא מקור של התחלקות הקוין חח"ן מימין ובגיה' כו' אבל נקודת הרצון הוא קודם שנתחלק [ו]ממנו נמצא מקור כל מיני רצון כמו שידוע בנקודת הלב בתפילה שממנו מקור התהוות כל מיני רצון בסו"מ כו' בבחי' חו"ג שברצון כל היום והיינו מ"ש ממעמקים קראתיך מעומקא דלבא, והוא בחי' קול הפשוט שיוצא מהבל הלב פתאום בלתי טעם וכוונה בחו"ב כלל שהוא התפעלות עצמיות הרצון ע"כ יבא קול פשוט בלי אותי' כלל ובלי ניגון ממוזג בקולות, כי כל ניגון ממוזג בהרכבת רוי"ש וכה"ג הוא בבחי' החכ' (כמ"ש [במ"א] בענין קולו של משה כו') וזהו"ע קול השופר שהוא קול פשוט מהבל עומק הלב שלמעלה מן חו"ב, וזהו תקע בשופר גדול שזהו בחי' גילוי פנימיות ע"י בפנימי' כינה כידוע בכוונה דתקיעת שופר כו'. ואמנם מה שיומשך אח"כ בהרכבת הקולות מחו"ג בחי' הקוין דחוי"ב כו' הוא נמשך מבחי' קול הפשוט הזה דעומקא דלבא שבתקיעת קול השופר שהוא בחי' פנימי' אור הכתר שנעשה אח"כ מקור להתחלקות דחוי"ב, וזהו שתחילה אמר הללוהו בתקע שופר כו' ואח"כ מזכיר בנבל וכנור בבחי' קול ממוזג מקולות הפכ"י דחו"ג חדוה ומרירות כו', ויש בו מתיקות ועריבות [לנפש] בריבוי התחלקות אופנים שונים לפי אופן הכוונה דחוי"ב כו', כידוע בענין שיר הלויים כמ"ש בזהר ע"פ ועבד הלוי הוא כו' וכנ"ל בענין דוד שהי' יודע נגן כו', והוא בבחי' התחלקות הקוין דאצי' בריבוי התכללותם כאופנים שונים כנ"ל. ואח"כ בתוף ומחול שהתוף הקול שלו גס

קול השופר . . בחי' הכתר: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תרפח ואילך ובהנסמן שם. דברים ח"ג ע' תשעה.

שו"ה מחולקות — דחוי"ג [ט: דחוי"ב] . . חח"ן . . ובגיה': ראה זהר (רעיא מהימנא) בהעלותך קנג, ב. פרס שער (ו) סדר עמידתן פ"א. מאמרי אדה"א בראשית ע' ריו.

ממעמקים קראתיך . . קול פשוט: תהלים קל, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשסה.

קולו של משה: ברכות מה, א. ראה ביאורי הזהר ויצא קלד, ג.

קול השופר . . קול פשוט: ראה סידור שער התקיעות רמב, א ואילך. עטרת ראש שער ר"ה ע' יח ואילך.

מאמרי אדה"א שם.

תקע בשופר גדול: גוסס שמונה עשרה. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקס ובהנסמן שם.

שו"ה בשופר — גילוי פנימיות [ט: קול פשוט] ע"י בפנימי' [ג: ליתא] . . בכוונה דתקיעת שופר: יג:

בכוונת דתקע.

שיר הלויים כמ"ש בזהר ע"פ ועבד הלוי הוא: קרח ית, כג. ראה ביאורי הזהר שם צה, ב.

ועב ביותר והוא להיפך מקול הכנור שהוא קול דק ביותר, ואנו רואים שיש מי שיתפעל מקול התוף יותר מקול הכנור כי הוא מרעיד את הלב ומפעיל בו התפעלות מורגשת ביותר, ויש מי שיתפעל מקול הכנור הדק ביותר לעוצם דקות מתיקותו כו' וכמו שנצח ענף החסד כו' וכן בריקוד ע"י המחולות הוא שמחה בהתפעלות מורגשת ביותר, וכל זה הם כמה מיני מדריגות שונות שבשמחה בבחי' ריבוי התחלקות דע"ס שבשמחה ובחי' מדריג' העליונ' שבה הוא [שמחה שמן קול הנבל וכנור כו' ומדריגה האחרונה שבה הוא] כמו השמחה [ש]בקול התוף ולא ראי זה כו'. ועד"ז יובן ענין מינים ועוגב וצלצלי שמע וצלצלי תרועה שכולן מיני שמחה במדריגות שונות וכולן הן בחי' העלאות מ"נ לעורר לבחי' שמחה העליונה לצאת מן ההעלם עצמות וז"ש הללו אל בקדשו אל עליון בחי' או"א"ס שבכתר להיות יוצא לידי גילוי בקדשו וברקיע עוזו בחי' חו"ב, וכ"ז ע"י יו"ד כל"ז מקול שופר עד צלצלי תרועה. ולפי"ז מובן יותר פ"י ויספו ענוים בה' שמחה פ"י ע"י ענוה ביטול עצמותו] למטה שגורם השמחה כנ"ל, כך למעלה הי"ס הגנוזות בעצמות שנק' ענוים יוסיפו אור השמחה העליונה להיות תוס' אור באצי' תמיד, והוספה זו היא בבחי' א"ס כנ"ל וד"ל.

ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו, כתיב ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, בשמחה הרי יש ב' מדריגות ששון ושמחה, וידוע דשמחה בבחי' בינה כמ"ש אם הבנים שמחה וששון הוא בגמר השמחה שהוא בחי' יסוד ונק' צדיק אות ברית קודש כו', והמל' נקראת שושנה שמקבלת מששון כמו העיר שושן כו' כמ"ש בכהאריז"ל. וזהו ושאתם מים בששון היינו מגמר

שנצח ענף החסד: ראה תקוני זהר תכ"ב (סח, ב).

ש"ה מדריגות — דע"ס: יג' ליתא.

ש"ה שונות — מן ההעלם עצמות. . . בקדשו אל עליון. . . שבכתר: ט' מהעלם לגילוי עד עצמי כנ"ל . . . יג' כו' . . . יג' שבחכ.

ש"ה ואביוני: ה': נרשם: ז. ה': באה כותרת: ביאור ענין סוף הפסוק של יוספו כו' היינו ואביוני כו'.

טזכ"א: באה כותרת: תורת אדמו"ר על סוף הפסוק הנ"ל (ולהעיר מספר המאמרים תקס"ב כאן ע' נה). ושאתם מים בששון: ישעי' יב, ג.

דשמחה בבחי' בינה. . . אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט. ראה זהר חדש שיר השירים סב, ב (נת' בפרדס

שער (ח) מהות והנהגה פ"ז). זהר ויקרא טו, ב (הובאו בפרדס שער (כג) ערכי הכנויים מערכת שמחה). ויצא קנד, א (הובא באור התורה תצוה ר"ע איתקנו).

וששון. . . בחי' יסוד: ראה זהר בלק ריב, ב. אור התורה תשא ע' איתקלו (פס"ז).

והמל' נקראת שושנה: ראה זהר בהקדמה א, א. פרדס שער (כג) ערכי הכנויים מערכת שושנה. הנסמו במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתעח. לקמן ע' שסב.

והמל' . . . העיר שושן [יג' ניתוסף: צהלה. טז: ניתוסף: נבוכה]: אסתר ג, טו, ת, טו [ושם: והעיר — ראה

אוה"ח דבסמוך]. ראה זהר (היכלות) פקודי רג, רע"א ובאור החמה שם. לקמן ע' שסב.

שושנה שמקבלת. . . שושן: ראה גם לקמן ע' תיד.

ש"ה כמו — היינו מגמר. . . דיסוד: יג' מגמר. טז: כגמר. . . ט: דיחוד.

השפע דיסוד שנק' ששון ושרש נביעתו ממעייני הישועה הוא ע"י בחי' השמחה הנ"ל. ולהכין ביאור הדבר הנה מבואר למעלה בענין משל שמחת הסעודה כשמבקש לקרואים לאכול שהוא בחי' התגלות השמחה, אך הנה יש עוד מדריגה ג' והו"ע גמרה של שמחה זו והוא לאחר שכבר אכלו הקרואים שישבעו ויתענגו ומקבלים תענוג גדול מכל מה שאכלו ושבעו ומשבחים לבעל הסעודה ומברכים אותו כו' שמזה מקבל בעל הסעודה עיקר התענוג והוא תענוג נפלא, ואז שש לבו ביותר מכל מה שמתענגים ביותר והוא עיקר התענוג שבסוף אשר בזה נגמר מה שהי' שמח לבו בתחלה בקריאתו אותם לאכול כו' שלא הי' רק התחלת גילוי השמחה אבל עדיין אין עיקר השמחה והתענוג רק בסופה והוא כאשר מתענגים האוכלים ביותר שמזה עיקר קבלת התענוג, וע"כ נק' זה בחי' ששון שהוא גמרה של השמחה ועיקר[ה] המסתיים דוקא בסופה וגמר השפע של החסד, וכמו"כ השפעת חסד לעני בשעת שמחתו שעיקר התענוג כשהעני שמח ומקבל השפע בתענוג ושמחה כו'. ויובן זה עוד ע"מ שמאחר שאנו רואים ההפרש בין ששון לשמחה שבחי' ששון יותר עיקר ויותר בתגבורת גדולה מן השמחה והוא כמו הבן יחיד ורך לאביו ואביו יצא לדרך רחוקה ביותר ונתעכב כמה שנים שבדאי מיד שישמע [הבן] שאביו נוסע לביתו יגיל וישמח לבו ביותר, וכן האב מיד בנסיעתו לביתו שנוצר על בנו ואשתו ישמח לבו בהיות שמתבונן שבקרוב הימים יראה אותם ויוצא מן הדאגה שדאג עליהם ביותר זה זמן רב, ושמחה זו באב ובנו ובני ביתו הוא בגילוי מאד ואעפ"כ אין שמחה זו עיקר מאחר שלא ראו זה את זה עדיין רק שמצפים לראות זא"ז, אך כאשר יבא האב לביתו ויראו זא"ז אז נק' ששון שישישו לבכם בבחי' ששון שהוא הפלגת התענוג והשמחה ביותר, וכל מה שקרוב הדבר ביותר לגמרה יותר ישיש הבן בבוא האב סמוך לעיר ב' או ג' פרסאות שמצפה לראות ב"ב בקרוב יותר אזי לבבו יגיל וישיש יותר עד שכמעט יוצא לבבו מן התענוג להיותו קרוב מאוד לביתו, ובבואו לפתח ביתו ישיש יותר עד שבראותו אותם ממש יתמלא לבבו תענוג נפלא עד שיכול להיות כלות הנפש כו' כי זה הוא גמר הדבר של השמחה שהיתה בלבו כל זמן נסיעתו לביתו כו' וד"ל. וכיוצא בזה יובן ג"כ בבחי' כל השפעות שפע שמלוּבש בו תענוג גדול, כמו הזיווג גשמי (או השפעת הרב לתלמיד דיותר משהעגל רוצה כו') שעיקר התענוג הוא בגמר השפע דוקא כמו בזיווג שעיקר התענוג הוא בגמר שפע דהיינו בגמר ביאה דוקא (ואעפ"י שלענין חיוב מיתה בג"ע הוא רק בהכנסת עטרה לבד, זהו

ש"ה התענוג — הבן: יג'. וכן. טז: ניתוסף: כמו.

דיותר משהעגל רוצה: ראה פסחים ק"ב, א. לקמן ע' רס. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפז. וש"נ.

שעיקר התענוג . . בגמר ביאה: ראה גם לקמן ס"ע רעט.

ש"ה השפע — שפע דהיינו בגמר: יג': ליתא.

חיוב מיתה . . בהכנסת עטרה: יבמות נה, ב. רמב"ם הל' אסורי ביאה פ"א, ה"י. טור ושלחן ערוך אבו

העזר סי"ב.

מפני בחי' גילוי היחוד דיסוד שהוא די בזה אבל לענין בחי' התענוג שביסוד אינו אלא בגמר ביאה דוקא) וכידוע במעשה דשמשון דכתיב ותאלצהו ואמרו בגמרא שבגמר ביאה היתה נשמטת מתחתיו שזהו צער גדול ביותר להיות כי בגמר ביאה הוא עיקר התענוג בתגבורת גדולה הרבה יותר מתחילתה, ואעפ"י שמתענג מיד בצאת הטפה מן המוח דרך חוט השדרה ומרגיש התענוג בכל האברים, אין זה ערך לגבי סוף התענוג בכללות השפע בגמר ביאה כידוע, וככה [הוא] בכל [בחי'] התענוג המלוכש בכל השפעת חסד וטוב כמו שפע שכל לתלמיד או שפע ממון לעני וכה"ג דגם שמתענג משפע זו, שכל משפיע הוא משפיע מצד התענוג שיש לו בהשפעה זאת מ"מ עיקר גילוי רוב התענוג הוא בכללות השפע דוקא שהוא שש ושמה על שנגמר שפעו הטוב בכי טוב והוא תענוג גדול בתגבורת למטה הרבה יותר מתחילת התענוג כשרוצה להשפיע כו' וד"ל. וכך הוא בכל בחי' תענוג המלוכש בכל מדה כמו במדת הניצוח כאשר גמר ניצחון שלו במלחמה התענוג בתגבורת יותר מתחילתה, וכמו ינאי המלך שעשה משתה לאחר שכבש כו' וכן בגמר מלאכת בנין מפואר וכה"ג שהוא עיקר התענוג יותר מתחילתה, וכן תענוג שבחכ' שמ[ת]חדש דוקא בכללות שפע החכ' על גמרו [אז] מתענג תענוג גדול כו' ונק' יסוד שבחכ' כידוע שזהו כמו ויצא ככרס חיצו שהוא בחי' הברקת גילוי אור השכל ממקור המשפיע החכ' כמו טיפת יסוד בזיווג הגשמי בגמר ביאה, וזהו שלשת החיצים צידה אורה שנק' יורה כחץ, וכך הוא בבחי' יסוד שבכל מדה שם הוא עיקר גילוי התגבורת התענוג שבאותו מדה כמו במדת הניצוח שהוא בגמרו דוקא וכך בכללות המדות דחג"ת וענפי' בכולם עיקר התענוג בכלות שפעם דוקא שהוא נק' יסוד בכלל. והדמיון בכל זה יובן למעלה בבחי' יסוד ז"א דאצי' ולמעלה שנק' צדיק אות ברית קודש כו' שהוא בחי' כלות וגמר כל שפע דמדות כו', והוא הנק' ששון ובחי' [מל'] המקבל נק' שושנה ובו התענוג בתגבורת גדול מתחילתו [ש]הוא בבחי' שמחה שהוא רק תחילת גילוי התענוג מן השפע, אבל בחי' יסוד הוא גמרה של השמחה הנק' ששון. וזהו ושאתם מים בששון דוקא הוא בחי' גמר וכלות השפע דיסוד כו' וד"ל.

ו"ש וירא אלקים את כל אשר עשה דוקא בבחי' גמר השפע והנה טוב מאד הוא בחי' פנימי' התענוג שלמעלה מתחל' כנ"ל שנק' טוב מאד בלי

ש"ה מפני — שביסוד [ט: שכמוח] . . ותאלצהו . . נשמטת מתחתיו: סי' שופטים טז, טז. סוטה ט, ב.
 ינאי המלך שעשה משתה: קדושין טו, א.
 ויצא ככרס חיצו: זכרי' ט, יד. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרי. דברים ח"א ע' רג ובהנמנן שם.
 שלשת [ט: ליתא] החיצים צידה אורה . . יורה כחץ: שמואל"א ב, כ. ראה חגיגה טו, א.
 ש"ה למעלה — ולמעלה: ט: ליתא.
 ש"ה רק — השמחה: ט: השפע.
 ש"ה דיסוד — וד"ל: ע"כ נמצא בבוך י"ט.
 וירא אלקים . . והנה טוב מאד: בראשית א, לא.

גבול כו', ומ"ש נעוץ תחב"ס אינו מדבר בבחי' זיווג ויחוד ומשפיע ומקבל כו'. וזהו ואביוני אדם כו' פי' אדם בגימט' מ"ה הוא בחי' אור אבא שנק' כ"ח מ"ה ונק' אדם קדמאה, ובחי' ז"א בחי' המדות נק' אדם בתראה כמ"ש מה שמו ומה שם בנו כידוע, ובחי' התלבשות מוחין דאבא בז"א הו"ע בחי' אדם בכלל כו'. ובחי' יסוד ז"א שנק' צדיק ונק' ששון כנ"ל יש בו יתרון מעלה גם מתחילת השפע דאור"א וז"א שהוא [ה]תענוג שבחכ' ושמחה שבכינה המאירים בכלל המדות דז"א מטעם הנ"ל שעיקר התענוג הוא בכלות השפע דוקא כו', אך כל זה הוא דוקא כאשר אור השפע מאיר מחו"ב בז"א אז שייך לומר שבחי' יסוד שהוא בחי' כלות השפע שם דייקא עיקר התענוג אבל כאשר נעדר אור השפע מצדיק ח"י עלמין בחי' יסוד שאינו מאיר מתחילת המקור שהוא בחי' אור"א [ה]תענוג ושמחה כו' לפי שהעוונות גורמין העדר אור השמחה והתענוג למעל', אז נק' הצדיק הנה בשם אביון, וזהו ואביוני אדם שאין בחי' אדם בתראה בהארה גדולה ממקורה (ע"י בחי' הדעת שנק' עשיר) אלא העדר והסתלקות ההארה לגמרי, ע"כ נק' אביוני אדם עד"מ האביון שאין לו מאומה והוא היפך בחי' ששון הנ"ל כו' וד"ל. והנה הסיבה לזה הוא העוונות ואין זה מצד עצם החטא שהוא פוגם האור ומסתלק, שזה נק' חטא לשון חסרון, אבל עיקר ענין העון הוא רק בחי' מסך מבדיל כמ"ש עוונותיכם מבדילים וכתוב עם כבוד עון וכן עוונותי כו' כמשא כבוד [יכבדו] כו', וענין זאת הכבדות הוא בחי' ירידה והנפילה למטה להיות בבחי' יש נפרד לעצמו ולגרמי' דוקא שהוא בחי' קליפה הנ"ל. ובחי' נוק' דקליפה זו הוא עצבות כנ"ל, והיינו מדות הקימוץ לגמרי שלא להשפיע לזולתו היפוך בחי' שמחה שנמשכת מן העונה שמשפיע לזולתו כנ"ל, והיינו שרש בחי'

נעוץ תחב"ס: ראה ספר יצירה פ"א, מז.

אדם בגימט' מ"ה: ראה עץ חיים שער (י) התיקון פ"ג. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה חי"ב לע' תקסו.

שנק' כ"ח מ"ה: זהר (רע"א מהימנא) צו כח, א. לד, א.

אדם קדמאה . . . אדם בתראה . . . מה שמו ומה שם בנו: משלי ל, ד. ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' לה וע' רסא. ענינים ע' קי. תורת חיים בראשית כט, ג"ד.

נק' הצדיק . . . אביון: ראה מאורי אור מערכת אביון אות כה. תורה אור ויקהל קטו, ד. לקוטי תורה נצבים מת, ד. לקמן הערה ד"ה: מאשפות.

הדעת שנק' עשיר: ראה ביאורי הזהר תשא נד, סע"א ואילך ולהצ"צ שם ע' ערה ואילך ובהנסמן שם. חטא לשון חסרון: ראה ס' שופטים כ, טז. מלכים"א א, כא. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקד. ושי"ג העון . . . מסך מבדיל: ראה אגרת התשובה ס"ה ופ"ו.

עוונותיכם מבדילים: ישעי' נט, ב [רשם: היו מבדילים — ראה ספר המאמרים תקס"ה חי"ב ע' תתכה. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתקיא. ושי"ג לקמן ע' תח].

עם כבוד עון: ישעי' א, ד.

עוונותי [יג': ליתא. טז': עוונותיכם] כו' [יג': ליתא] כמשא כבוד: תהלים לח, ה. ראה ספר המאמרים תקס"ג חי"ב ע' תקח.

שור' בחי' — שרש: ה"ג: שיש.

העוונות [ה]מבדילים ונק' יותרת הכבד דנטיל כל פוסלת כו', וזהו כבד עון כמשא כבד [יכבדו ממני כו'] והוא היפך הענוה שהוא [בחי'] ביטול העצב דוקא, וזהו שאותי' עון הוא היפך אותי' ענו ולכך הענוים יוסיפו שמחה וששון היפוך העוונות שגורמים הסתלקות השמחה, ולכך נק' כבד עון היפך בחי' ביטול העצמ[י] אלא לעולם א"א לו לצאת ולהבטל [מ]מקומו כלל, והיינו דסמיך לי' ויספו ענוים שמחה ואח"כ ואביוני אדם כי ענוים ודאי הוסיפו שמחה למעלה אבל אביוני אדם העליון שהוא מפני שבניי למטה א"א שיעוררו [בחי'] שמחה עליונה ואז נק' צדיק חיי עלמין אביון כמי' מאשפות ירים אביון [ו]המל' נק' דל היפוך ששון ושמחה כו', ע"כ אמר עצה אחרת לזה והוא מ"ש ואביוני אדם שנעדר להם בחי' אור השמחה כגילוי דבינה אם הבנים שמחה, אבל מ"מ בקדוש ישראל יגילו פי' בקדוש ישראל דלעילא שלמעלה מבחי' השמחה שלמעלה והוא בחי' החדוה שבמקומו העצמי כמ"ש עוז וחדוה במקומו כנ"ל, וזהו יגילו שגילה וחדוה ענין א' הם כידוע וד"ל.

ולהבין זה איך יוכלו בחי' אביוני אדם שנעדר מהם כל אור ושמחה האלקי להגיע למעלה הארת אור החדוה הצפונה בעצמות המאציל כו', הנה הוא ע"י בחי' התשובה דוקא שהוא מלמטה למעל' דוקא. כי הנה עד"מ האביון הגשמי שישמח מדבר קטן מאד כמו פרוטה א' כמו שישמח העשיר מהון רב, כי טבע האביון להתאוות לכל דבר גם לדבר קטן ביותר מפני שנעדר מכל טובה גם שוה פרוטה תגדל בעיניו כמו הגדולת הון יקר בעיני העשיר, ולזה ישמח האביון מאד כאשר ישיג שוה פרוטה משום דלית לי' מגרמי' כלום. וא"כ הרי יובן ההפרש בין שמחת העשיר בהרויח הון גדול לשמחת האביון בפ"א שבעשיר השמחה מפני שהעושר שלו וההון יקר וגדול מצד עצמו כי הוא ממון רב וכיוצא, ע"כ מתכבד העשיר בהון זה וכמו רבי מכבד עשירים לפי שנחשב מעלות עצמו מה שנתכבד בכבוד העושר כי העושר והכבוד ענין א', אבל האביון שמחתו בהשגת פרוטה מושלל מב' דברים הללו שהרי אין לו כלום מצד עצמו וגם הפרוטה נתנו לו בדרך

יותרת הכבד דנטיל כל הפוסלת: תצוה כט, כב, צו ת, טז. כה. ראה זהר (רעיא מהימנא) צו כה, א. פינחס רלב, רע"ב.

שריה כמשא — העצב: ט: העצמי.

עון הוא היפך אותי' ענו: ראה גם ספר המאמרים תקס"ב כאן ע' נו.

שריה הוסיפו — שבניי למטה . . חיי עלמין: ט: שבניי עוונת שלמטה. ג': העדר הענוה שלמטה כניל . . יגטו: עליון.

מאשפות ירים אביון: תהלים קיג, ז. ראה מדרש בחידוש לר' אליעזר נחמן פואה בסידור תפלה למשה

בסדר ההגדה (עה"פ). סידור קול יעקב כוונת ראש חודש (עה"פ). לקמן ע' שנו.

(ו)המל' נק' דל) ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' סב וע' תכו, ושי"נ.

שריה ירים — דל . . ששון ושמחה: יגטו: ליתא . . שושנה ושושן [טז: וששון].

טבע האביון להתאוות לכל דבר: ראה רשי' פי' ראה טו, ד.

רבי מכבד עשירים: עירובין פו, א.

צדקה בלבד והרי גם הפרוטה אינו כלום מצד עצמותה רק ישמח בה מצד שמחי' אותו, ונמצא עיקר השמחה מפני שמחי' אותו (שהוא [מצד] עצם ענין השמחה [משא"כ השמחה] של העשיר שהוא רק בבחי' התפשטות העצם) וע"כ האביון יגיל בחדוה דוקא והעשיר הוא בשמחה ולא מצד עצמו שהרי איננו כלום אלא מצד הפרוטה שכלא חשיבא. וככה יובן ענין התשובה שהרי הבע"ת אינו כלום כמו במדות אהו"ר ומעש"ט כלל וכלל והוא כמו האביון בחסרון שפע גשמיות כך נחסר ממנו כל טוב העליון שנמשכים ע"י אהו"ר בתו' ומע"ט וכה"ג, אך מה שחוזר בתשובה הוא דבר מועט ביותר שאינו רק עזיבת החטא בפועל ממש כאשר מתחרט מאד כו', והרי"ז כמו ערך פרוטה א' לגבי כל הון יקר העליון שנמשך לצדיקים ע"י עבודתם באהו"ר בתומ"צ כו' שנק' עשיר כנ"ל. ועז"נ אל יתהלל עשיר בעשרו כו' והרי הבע"ת עולה בהם רק בעזיבת החטא ולא במעלת עצמותו כלום שהרי אין לו כלום ולא במעלת התשובה מצד עצמו שכלא חשיבא לגבי כל הון יקר ותומ"צ כו'. אך יגיל וישיש האביון הוא הבע"ת יותר משמחת צדיקים בעושרם לפי שחוזר נפשו האלקית למקור חוצבה באלקים חיים ע"י התשובה והרי"ז כמו הפרוטה שמחי' לעני שאין שמחתו רק מפני שמחי' אותו ולא מצד אחר כלל כנ"ל. וא"כ הרי יובן ממילא מזה שבע"ת מעוררים למעל' ג"כ בחי' החדוה שבמקומו העצמי דוקא שלמעל' מבחי' השמחה שמוסיפים הענוים שהם צדיקים ע"י עושרם בתומ"צ וכה"ג. ולכך אמרו דצדיקים אינם יכולין לעמוד במקום בע"ת והוא כנ"ל דשמחה העליונה נמשך מן החדוה שבהעלם העצמות וא"א שיעמדו הצדיקים בשמחה בבחי' החדוה הנעלמה שלמעלה מהיות גם בחי' מקור לגילוי אור כנ"ל בענין עוז וחדוה במקומו. ומזה יובן ג"כ בחי' צדיק עליון שנק' עשיר כי כאשר נמשך לו כל ריבוי אור שפע חו"ב וז"א בתענוג ושמחה בכל הון יקר כנ"ל אז נאמר ויספו ענוים כו' מלמעלה למטה כנ"ל, אבל כאשר יקרא אביון הוא ע"י הבע"ת שאז עושה העלאות מ"נ מהבע"ת בעצמות המאציל ע"י הצדיק בחי' יסוד מלמט' למעל' דוקא כנ"ל, והוא כמשל חדות האב מהשכלות בנו הקטן גם לדבר קטן ביותר חדוה, משא"כ כאשר שמע מחכמת בנו הגדול שזהו לפי עצם החכ'. וזהו ואביוני אדם דלעילא בקדוש ישראל דלעילא פי' בחי' קדוש מובדל בערך

ש"ה השמחה — העצם) . . בשמחה . . אלא: יג' העצם . . בשמח) . . ולא.

ש"ה איננו — וככה . . אינו: ה' נרשם: ח . . יגט"ז: אין לו.

ש"ה בתו' ומע"ט: יג' ותרי"מ.

אל יתהלל עשיר בעשרו: ירמי' ט, כב.

ש"ה שמחי' — אותו: ע"כ נמצא בבוך י"ד (רשם: אותו כו').

דצדיקים אינם יכולין לעמוד: ראה ברכות לד, ב. לקוטי שיחות נצבים כרך יד ע' 361 וע' 363. מאמרי

אדה"א בראשית ע' סד. ושי"נ שמות ח"א ע' סד. ושי"נ לקמן ע' פד. ע' רו וע' שצו.

צדיק עליון שנק' עשיר: ראה אור התורה ויחי כרך ו ע' תתשמג.

ש"ה חו"ב — וז"א: ט' וא"א.

בבחי' גילוי אור קו"ח כו', ולפי שהוא בחי' החדוה שבמקומו העצמי וזהו כי לא יחדל אביון מקרב הארץ כי א"א בלי תשובה שהתשובה קדמה לעולם סוף מעשה כו' ובזמן הגלות נאמר על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים נעל דשכינה כמ"ש בנעלים בת נדיב כו' ודוד אמר דל ואביון אנכי, וזהו מקימי מעפר דל בחי' מל' דשכיבא לעפרא מאשפות דבע"ת ירים אביון להושיבי עם נדיבים העשירים ולמעלה מהם וד"ל.

כי לא יחדל אביון: פי' ראה טו, יא.
 שהתשובה קדמה לעולם סוף מעשה: פסחים נד, א. פיוט לכה דחיי.
 על מכרם בכסף צדיק: עמוס ב, ו. ראה כיאורי הזהר ויחי לא, א.
 בנעלים בת נדיב: שיר השירים ז, ב.
 דל ואביון אנכי: ראה תהלים קט, כב [שם: עני ואביון אנכי].
 מקימי מעפר דל: תהלים קיג, ז.
 מל' דשכיבא לעפרא: ראה זהר במדבר קט, ב. עץ חיים שער (מח) הקליפות פ"ג. מאמרי אדה"א דברים
 ח"א ע' יד הערה ד"ה דרישא.
 להושיבי עם נדיבים . . . ולמעלה [יג': למעלה מראש]: תהלים שם ח.

לבך יהגה אימה אי' סופר אי' שוקל אי' סופר את המגדלים. הנה אמרוז"ל עריבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה כו', ויש להבין מה שנקראים בשם דברי סופרים דוקא ולא א' דברי חכמים וכה"ג. והנה ידוע מ"ש בס"י בג' דברים נבד"ע בספר וסופר וסיפור, ספר וסיפור היינו תושב"כ ושבע"פ, ספר היינו תושב"כ שנק' ספר כמ"ש זה ספר כו' וסיפור הוא תושבע"פ שהוא הסיפור בע"פ, ולהיות ידוע המאמר בזה דאסתכל באורייתא וברא עלמא וכמ"ש בראשית בשביל התו' שנק' ראשית שנאמר ה' קנני ראשית דרכו וכן מ"ש ואהי' אצלו אמון כו' אומנא כו', וזהו שברא בספר, וענין סיפור הוא תושבע"פ מל' קרינן לה כמ"ש מתניתין מלכתא כו' כמלך שגוזר וכן יקום וכך היי"ד מאמרות שגזר ואמר יהי אור ויהי רקיע כו' ויהי כן זהו מפני שדבר מלך שלטון כו' היינו בסיפור באמצעות תושבע"פ שנק' מל', ויש בי מלכים ימלוכו כו' להיות מלכותך מל' כ"ע להחיות העולמות בדבר מל' כמ"ש בדבר ה' כו' וד"ל.

והנה ידוע דתושבע"פ הן הנה הלכות המקובלים למשה בסיני שנק' בע"פ כמ"ש תו' צוה לנו משה כו' כמו ניסוך המים בחג הלי"מ וכה"ג, אבל ד"ס הן הלכות שנדרשים עפ"י חכמי ישראל בנוסף על תושבע"פ שבאה

לבך יהגה אימה: נדפס מבוך ג=988 ע' רטו. וכין חצאי ריבוע ניתוספו בפנים אותיות או תיבות מבוך א=191 ע' קא [מתחיל מלקמן ע' עד] ומבוך ג=2020 מה, ב [וחסר קצת בתחלתו. ונחתק עד לקמן ע' עה].
 בש"פ בא תקס"ה נאמרו ד' מאמרים, שנים מהם בליל ש"ק. ושנים ביום ש"ק והם: א) כי טובים דודיך מיו. ב) איה סופר. ג) בעצם היום הזה. ד) זה שמי לעלם (ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' רב"ר). ובליל ש"פ בשלח נאמר ד"ה אני חומה (נדפס בתוס' הגהו' וכו' באור התורה שיר השירים כרך ב ס"ע תשמח ראה סה"מ תקס"ה ח"ב ע' אק"ב).

מאמר הב' והד' [א"י סופר, וזה שמי] נדפסו גם בתורה אור פ' שמות (נב, ג ונג, א) ושם מתחיל: לבך יהגה אימה איה סופר [ועם קיצורים וכו' באור התורה שמות כרך ח ס"ע בתתנא] ועוד נוסח במאמרי אדה"ז נביאים ע' קכג [שם ב' המאמרים הם בד"ה אחד].
 ומאמר דידו מיוסד על שלשה מאמרים אלו א) עד לקמן ע' סו מיוסד על ד"ה זה שמי ב) מע' סו עד ע' פ מיוסד על ד"ה איה סופר ג) מע' פ מיוסד על ד"ה אני חומה [וכנראה שלא נגמר המאמר כאן].
 בהכתי"י לא נרשם זמן אמירת המאמר. אבל ממה שלקמן ע' סד מזכיר את ספרו דרך חיים שנדפס לראשונה בשנת תקפ"ט, הנה מאמר שלפנינו נאמר בין השנים תקפ"ט-תקפ"ח.
 לבך יהגה אימה: ישע"י לג, יח.
 עריבים עלי ד"ס: ראה עבודה זרה לה, א וברש"י שם.
 שויה עריבים — ויש: מכאן מתחיל בוך ג. ושם (אך) י"ל.
 מיש בס"י בג' דברים נבד"ע בספר: ראה שם בתחלתו.
 ספר וסיפור היינו תושב"כ ותושבע"פ: נסמן לקמן ע' קמג.
 זה ספר: בראשית ה, א. ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' תתקעט.
 דאסתכל באורייתא וברא עלמא: נסמן לקמן ע' תקא.
 בראשית בשביל התו' . . . ה' קנני ראשית דרכו . . . ואהי' אצלו . . . אומנא: נסמן לקמן שם.
 תושבע"פ מל' קרינן לה . . . מתניתין מלכתא: תקוני זהר בהקדמה יז, א. כיצה כה, ב.
 יהי אור ויהי רקיע . . . ויהי כן . . . שדבר מלך שלטון: בראשית א, ג. ו. ז. קהלת ח, ד.
 בי מלכים ימלוכו . . . מלכותך מל' כ"ע . . . בדבר ה': משלי ח, טו. תהלים קמה, יג. לג, ו.
 תו' צוה לנו משה . . . ניסוך המים בחג הלי"מ: ברכה לג, ד. סיכה לד, א.
 למה נקוד: ראה נזיר כג, סע"א. בבא מציעא פו, א. ועוד.

בקבלה והוא מדקדוקי הפסוקים בקרי וכתיב חסר ויתיר שנק' דקדוקי סופרים וגם בנקודות ותגין כמו למה נקוד וכו', וכר"ע שהי' דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלי' של הלכות, שכ"ז נק' ד"ס, וכן ז' מצות דרבנן וכמו גזירת י"ח דבר וכה"ג וכן ברכת המצות מד"ס כו' כנ"ל. ולזה חכמים נקראו בשם סופרים מפני שסופרים כל האותיות שבתו' לדרשות רבות וכמ"ש אי"ה סופר שהי' סופרים כל אות ואות כו'. ונמצא דמדריגה זו שנק' ד"ס הוא למעלה גם מבחי' ספר דתושב"כ עצמה מאחר שביכולתם לספור האותיות כמו יש אם למקרא כו', והוא הנק' סופר שלמעלה מבחי' ספר, ועד"מ הסופר שכותב דבר חכ' בספר במספר אותיות קצובים בשיעור ומדה כפי הצריך לא יוסיף ולא יגרע כו' הרי במה שכבר כתוב בספר החכ' באה במדה והתחלקות שיעורים מצומצמים אבל הסופר שכתב את הספר בדקדוקים ודאי הוא למעלה הרבה במדריגה מכפי שיעור החכ' הנכתב מפני שהוא יודע שרש ומקור החכ' שצריך להביא בכתב ויקצר ויאריך כפי הצריך לו עפ"י מקור ושרש החכ' הזאת שמפני זה יבוא באותיות קצובות, ע"כ הוא הנק' סופר מב' טעמים, א' לשון ספי' שצריך לספור האותיות כשבא להביא בכתב ולשון לא יוסיף ולא יגרע כדי שיהי' מכוון עפ"י שרש ומקור החכ' ולא יוכל לספור במדה זו כפי הצריך רק הוא לבדו שיודע היטיב בתמצית ושרש מקור החכ' כו', והב' הסופר הוא הכותב כל כתב שצריך לכתוב, כמו סופר המלך שנק' כותב וסופר לפי שיכול להביא בכתב ולשון בדקדוק היטיב באותיות קצובי' לכוון [א]ל הכוונה בשלימותה בלי תוס' ומגרעת כלל משא"כ איש אחר וזולתו יוסיף או יגרע שלא יובן מזה אמיתית הכוונה או שיוסיפו בה או יגרעו כי אין מספר הצירופים מכוונים בטוב כ"כ שלא לנטות ימין ושמאל כידוע. ונמצא ב' הטעמים בסופר הכל א' בספיר' וכתיבה שלזה נק' בשם סופר וד"ל.

וכך יובן בענין ד"ס מאחר שסופרים כל אותיות שבתו' כנ"ל בענין דקדוקי סופרים ויש ביכולתם לחדש דינין והלכות לדרוש על כל קוץ וכו' ודאי יש להם כח ושרש במקור החכ' עילאה דתו', דמה שכבר כתוב בתורה

וכר"ע שהי' דורש . . . תלי' של הלכות: מנחות כט, ב.

ז' מצות דרבנן: ראה גם מאמרי אדה"א שמות חיב ע' חכ. ושי"ג.

גזירת י"ח דבר: ראה שבת יג, ב.

ברכת המצות מד"ס: ראה ברכות טו, א. רמב"ם הל' ברכות פ"א, ה"ב"ג. שו"ת פאר הדור — להרמב"ם — סכ"ז.

ברכת המצות מד"ס כו' כנ"ל: ראה ד"ה כי טובים (מאמר "א" הנ"ל). מאמרי אדה"א תקס"ה ח"א ס"ע רג ואילך. ומקבילו בכתובים חיב ע' ז ואילך.

יש אם למקרא: קדושין יח, ב.

סופר שלמעלה מבחי' ספר: ראה גם תורה אור שמות נב, ג. ומקבילו בספר המאמרים תקס"ה ח"א ס"ע

רי ואילך. הנסמך במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' טו.

סופר המלך: לשון הכתוב מלכים"ב יב, יא.

הרי היא באה במדה ושיעור כפי האותיות כו' כנ"ל והרי הוא בא מכת ומקור הח"ע כנ"ל בענין סופר שכותב את דבר החכ' בספר שיוכל לכוון בדקדוקי המלות כפי שהוא במקור חכ' זו כו' בלי תוס' ומגרעות כלל, וכך הוא בענין ד"ס דע"ז אמר אי"ה סופ"ר שלמעלה מן הספר מטעם הנ"ל, והוא ענין כל יסוד התלמוד והמשנה שמוסיפי' וגורעי' על הפשט דתו' שבכתב עפ"י דרשות שלהם בפסוקים נחסר ויתיר, כמו בסוכ"ת בסוכו"ת וכה"ג, אך בלא דרש מדקדוקי' אי"ה לחדש דבר, וכמו במלקו' דכתיב ארבעים יכנו כו' ורבנן גרעו חדא מדרש, וכה"ג אפי' 'בתוס' שהוסיפו דברים במ"ע וגדרים וסייגי' כגזירות י"ח דבר וכנטי' הכל מדרשא לפי שנק' סופרים דוקא, ולכך כל הגדרים וסייגי' שמדקדוקי' סופרים עפ"י הרוב הם בל"ת, ומה שהוסיפו להחמיר או להקל במ"ע ג"כ בכמה פרטי' רבים הכל הוא בא משרש ומקור דח"ע שבתו' שמוודד וסופר כל אותיות שכתו' שהוא בבחי' סופר הנ"ל (ואעפ"י שנא' לא תוסיף כו' יש כח ביד חכמים שנק' סופרים להוסיף ולגרוע כרצונם ואדרבה הוזהרו בלאו דלא תסור ימין ושמאל כו' מפני שהם יודעים שרש ומקור החכ' דתו', וראי' ממה שמצינו בזמני המועדים דאפי' טעו ב"ד כו' א' אפי' מוטעים דכתיב אשר תקראו את"ם חסר כו', וזהו שא' רבא כמה טפשי אינשי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי' רבנן דגרעו חדא מארבעי' כו'), וגם זה מרמז על ענין זה דד"ס שרשם במקור הח"ע דס"ת (וזהו שא' בינה יתירה ניתנה באשה יותר כו' כמ"ש במ"א בענין תושבע"פ). ובכ"ז יובן ענין ברכת המצות שהן מד"ס שע"ז א' ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תו' שהוא למעלה גם מפנימיות התו' לפי שבחי' סופר הוא למעלה גם מבחי' הסוד דטנת"א כמשי"ת.

וזהו אי"ה סופ"ר אי"ה שוק"ל אי"ה סופ"ר את המגדלים כו', ונו' כאן ג"פ אי"ה ויש להבין למה א' אי"ה לשון הפלאה והעלם לגמרי כמו אי"ה מקום כבודו כו' (ולנגד זה ג"פ קדוש בו"ו שהוא בחי' ירידה והמשכה למטה היפוך הפלאה וההעלם למעלה עד שנמשך להיות הוי' צבאות, וזה נעשה ע"י ברכות המצות שהן מד"ס דבחי' אי"ה סופר שבהעלם בא לגילוי בבחי' מקיף באמרו ברוך אתה ה' אשר קדשנו כו' מטעם הנ"ל וד"ל). והנה כתיב

בסוכ"ת בסוכו"ת: ראה סוכה ו, ב.

ארבעים יכנו . . . גרעו חדא: תצא כה, ג. ראה מכות כב, א.ב.

לא תוסיף . . . דלא תסור ימין ושמאל: פ' ראה יג, א. שופטים יז, יא (בדילוג).

אפי' מוטעים . . . אשר תקראו אח"ם: ראש השנה כה, א. אמור כג, ד.

שא' רבא כמה טפשי אינשי: ראה מכות כב, ב.

בינה יתירה ניתנה באשה: נדה מה, ב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' סה ובהנסמן שם, ובריש

המאמר שם.

אי"ה מקום כבודו: נוסח קדושת כתר.

ג"פ קדוש בו"ו . . . ירידה והמשכה: ישעי' ו, ג. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכ. לקמן

ע' רמט.

והחכ' מאין תמצא ואיזה מקום בינה כו', הרי החכ' בבחי' אין שנק' העלם ותמצא משם לגילוי במציאות יש עכ"פ, וכמו חכ' דמע"ב דבראשית נמי מאמר הוא, וגם חכ' דתר' באה לגילוי מן העלם דח"ע כו' והוא מבחי' יינה של תו' הנ"ל ונכנס יין יצא סוד סוד ה' לגילוי כמו בציור בטנת"א כו', והוא ע"י שם הוי' יו"ד צמצום כו' כמו בכל פ' שא' ויאמר ה' אל משה כו', וידוע דהוי' הוא ראשית גילוי אור הח"ע מאיין כו', אבל בחי' אי"ה הוא למעלה מעלה גם מאין דחכ' כו' שהרי תיבת אי"ה מורה על עוצם ההפלאה וההעלם לגמרי כנ"ל, והוא אות האל"ף דאי"ה שלמעלה מעלה גם מבחי' מקור החו"ב שהן י"ה והוא שנק' כ"ס י"ה להסתיר ולהעלים בתכלית ל"ה בהעלם העצמות ממש (שהוא פנימיות דשם אהי' המוסתר לגמרי דפי' אהי' אנא זמין לאתגלאה בימי משיח ואשר אהי' בימי העוה"ב שנק' עד"ן דאין דחכ' כו'), וזהו עד יעבור עמך הוי' כו' וכמ"ש במ"א וכידוע במ"ש בזהר ע"פ היש הוי' בקרבנו אם אין דכת"ר שהוא אותיות אני בהיפוך אותיו' כמ"ש אני ראשון כו', אבל אי"ה הוא בפנימיות ועצמות הכתר והוא הא' דאי"ה כנ"ל. וזהו אי"ה סופר דבחי' סופר הנ"ל דלמעלה מספר וסיפור דחו"ב (תושב"כ ותושב"ע"פ) הוא בבחי' אי"ה דוקא כו' וד"ל.

ולחבין זה יש להקדים להבין תחילה בתוס' ביאור בענין ההפרש בין תושב"כ לתושב"ע"פ בכלל. דהנה ידוע בזהר בפ"י לשון תושב"כ דהיינו תו' שירדה ונתלבשה בתוך הכתב דוקא והיינו תו' דבכתב. וביאור הענין הנה ידוע דאורייתא מח"ע נפקת ופי' נפקת יוצאת לחוץ, ואעפ"י שזהו

והחכ' מאין תמצא ואיזה מקום בינה: איוב כה, יב.
 דבראשית נמי מאמר הוא: בראשית א, א. ראש השנה לב, א.
 ונכנס יין יצא סוד: ערובין סה, סע"א.
 שם הוי' יו"ד צמצום: . ויאמר ה' אל משה: ראה אגרת התשובה פ"ד. שמות ד, ד.
 החו"ב שהן י"ה: ראה זהר (אדרא זוטא) האוינו רצ, ב. אגרת התשובה פ"ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שסו וע' תרנו.
 כ"ס י"ה: בשלח יו, טו.
 אהי' אנא זמין לאתגלאה: שמות ג, יד. ראה זהר ויקרא יא, א. אחרי סה, ב.
 ואשר אהי' בימי העוה"ב: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תס. וש"נ. דברים ח"ד ע' אקפד. וש"נ.
 העוה"ב שנק' עד"ן: ראה ברכות לד, ב. לקמן ע' רד.
 עד יעבור עמך הוי': בשלח טו, טו. הנסמן במאמרי אדה"א שמות שם.
 היש הוי' בקרבנו אם אין: בשלח יו, ז. ראה זהר (אדרא רבא) גשא קכט, א. שלח קנת, ב. מאמרי אדה"א בראשית ס"ע קצח. וש"נ.
 אין . . . אני . . . ראשון: ישעי' מד, ו. ראה פרדס שער (ג) אם הא"ס הוא הכתר פ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רלד. וש"נ. ח"ד ע' אית"ט. וש"נ.
 בזהר בפ"י לשון תושב"כ: ראה זהר ויקהל ר, א.
 דאורייתא מח"ע נפקת: זהר בשלח טב, א. יתרו פה, א. (רע"א מהימנא) משפטים קכא, א. קדושים פא, א.
 חוקת קפב, א. ואתחננו רסא, א.
 ופי' נפקת יוצאת לחוץ: ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' קלח.

בבחי' חיצונית דח"ע דוקא שירדה לברר בעה"ד כו' כנ"ל, וגם פי' נפקת היינו מה שח"ע דתו' ירדה להתצמצם בצורות ותמונות אותיות דתו' שבכ' שנק' ספר כנ"ל וידוע דראשית גילוי אא"ס בחכ' דוקא לפי שהחכ' מאין ובחי' מ"ה כו', וא"כ הרי ירד גילוי אא"ס שבחכ' ונתלבש בציור ותמונה דאותיות הכתובים בקלף ודיו גשמי שזהו ענין קדושת הס"ת, וע"כ העיקר הקדושה בס"ת הוא תמונת האותיות שיכתבו כהלכתן דוקא וא"ל נכתב גם אות א' כהלכתו או שחסר פסולה (וכידוע שבס"ת תמונת אות האל"ף ביוד"ן יוד"ד וי"ו ירד כו' משא"כ בתפילין כו' לפי שכללות ענין הס"ת הוא בבחי' היר"ד דחכ"ע ע"כ היא מלובשת בתמונה שביו"ד דוקא), וכ"ז הוא רק מפני שירד אא"ס שבח"ע דתו' בציור אותיות דוקא, וז"ש אורייתא מח"ע נפקת להתלבש באותיות. וזהו פי' תושב"כ היינו מה שגילוי אור דח"ע מתלבש בתוך ציור ותמונות [ה]אותיות שבכתב נק' תושב"כ שבאה בכתב כו' וכמ"ש אשר כתבתי להורותם כו', אבל ענין תו' שבח"ע הוא שלא בא בכתב בציור ותמונת אותיו' כלל שלא ניתן לכתוב כמו שדברים שבכתב אי אתה רשאי לומר בע"פ כך דברים שבח"ע לא נתנו בכתב, לפי דעיקר הקדושה בעצם ומהות דתושב"ע הוא רק הקבלה בע"פ בציורי הדיו והלכות בטעמיהן דוקא והוא הטעמים והסברות בלבד ואין ג"מ בצורת אותיות כלל רק שנאמרים בע"פ באיזה לשון ונוסח שיהי' רק שיובן הדבר והטעם (וכמ"ש במ"א בענין ותהי' להם הלבנה לאב"ן כו' דאותיות תושב"כ הן אותיות עצמיי' ע"כ יש בהן דקדוק בציור ותמונה וחסר ויתיר משא"כ תושב"ע כו'), שהרי אם יכתבו אותיו' דתושב"ע כמו משנה דיציאות השבת כו' בקלף ודיו אין בהם קדושה כלל וכלל כו' כי עיקר ענין ההלכות דתושב"ע הוא ההלכות והדינין כמו שהן בעצמן (שזהו גילוי עצם רצה"ע לבד) יהי' איך שיהי' בכל לשון שיאמרם בפה ולא צריך בכתב כלל. והנה הטעם לזה למה לא ניתנו הלכות דתושב"ע בכתב כמו תו' שבכתב, הענין הוא לפי ששרשן של ההלכות שבח"ע בא ממקום ומדריגה גבוה מאד נעלה עד שלא יוכלו להתלבש ולירד למטה במעשה ציור הכתב כלל (לפי שהוא רק רצה"ע כמו שהוא טרם שיבא

דראשית גילוי אא"ס בחכ': תניא פליה בהג"ה. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' כא. ושי"נ. שמות ח"כ ע' תקנב. ושי"נ.

בס"ת . . וא"ל נכתב . . אות א' כהלכתו: ראה שו"ע יורה דעה הל' ספר תורה סע"ד, ס"ה.

או שחסר: ראה גם לקמן ע' קמה. ושי"נ.

שבס"ת . . האל"ף . . משא"כ בתפילין: ראה שו"ע אדה"ז הל' תפילין סל"ז ס"ב. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ר"א ומקבילו בתורה אור כאן שמות נב, ג. לקוטי תורה חוקת סד, רע"א.

אשר כתבתי להורותם: משפטים כד, יב.

שדברים שבכתב אי אתה רשאי לומר בע"פ: גיטין ס, ב.

שויה לומר — הקדושה: ג' הגדול.

ותהי' להם הלבנה לאב"ן: נח יא, ג. ראה ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' סז ואילך. שם ע' עז ואילך. שמות

ח"א ע' עז ואילך. דברים ח"ד ס"ע איתנ ואילך. ושי"נ.

משנה דיציאות השבת: ריש מ"י שבת.

לכלל כתב באותי, כמו מצות תפילין בתו' שבכ' מלובש בחכ' שבפ' וקשרתם לאות כו' ובע"פ ה"ז גילוי הרצון העצמי, וע"כ נק' שבע"פ לשון מל' הוא בחי' מקיף משא"כ תו' שבכתב הוא בחי' פנימי המלובש בתוך הכתב כו' לפי שגם בפה הוא בא בבחי' העלם ומקיף מצד שרשן בפנימיות הכת"ר שלמעלה מגילוי והתלבשות גם באותיות הדיבור דאבא יסד ברתא כו' (וכמ"ש בע"ח דתלמוד בבריאה ומשנה ביצירה ומקרא בעש"י כו', אבל שרש מעשה הכתב ודאי למעלה מן הסברות וטעמים דתלמוד וכמ"ש במ"א, וגם הקריאה בפה בתושב"כ למעלה מהגיון ועיון דתלמוד, וכמ"ש פי' פתחה בחכ' שהוא קריאה דתושב"כ בפה ואז תורת חסד על לשונה בתושבע"פ ללמוד דינין והלכות, כי כל חידושי הדינין וההלכות דתושבע"פ הכל למדין מן המקרא דוקא כמו מ"ט דרבי א' קרא כו' וכל דקדוקי סופרים הכל מן האותיות דתו' שבכ' שנק' פנים מאירות ותושבע"פ נק' פנים מסבירות כו', ועכ"ז שרש תושבע"פ למעלה מתושב"כ מטעם הנ"ל, ובחי' משה הי' למעלה משני התורות דכתב ופה וע"כ א' כבד פ"ה בתו' שבע"פ וכבד לשון בתו' שבכ' כו' ומחמת זה דווקא ניתנו ע"י לכנ"י שיקבלו בפה ולשון כו' כנ"ל כמ"ש פי' פתחה בחכ' דתו' שבכ' כו' וד"ל).

והנה ידוע ומבואר במ"א בענין מאמר [רו"ל] בפי' זה שמ"י וזה זכר"י כו' דשמ"י עם י"ה הן שס"ה ל"ת וזכר"י עם ו"ה הן רמ"ח מ"ע, וא"כ הרי ה"ל"ת יש להן שרש ביו"ד ה"א דשם הוי' שלמעלה מו"ה דמ"ע, וזה פלאי איך ה"ל"ת שהוא רק שב ואל תעשה בסו"מ לבד כמה ששנאווי ותעב לפני ה' יהי' יותר עליון ממ"ע שהן גילוי רצה"ע במעשה דועשה טוב כו', וידוע ד"ה הוא עיקר שם הוי' שזהו בבחי' חו"ב כו'. והתירוץ ידוע דזהו הכלל בלאו והן בלאו קודם להן לפי שהלאו הוא השלילה שקדם להן, כך הלאו דל"מ קודם להן דמ"ע. וביאור הדבר ידוע שיש ב' מיני השגות א' השגה בעצם הדבר

וקשרתם לאות: ואתחנן ה' ת.

דאבא יסד ברתא: נסמן לעיל ע' יז.

וכמ"ש בע"ח . . ומקרא בעש"י: נסמן לקמן ע' קלט.

שרש מעשה הכתב: ראה גם תורת חיים וארא ע' קב.

פי' פתחה בחכ': משלי לא, כו.

דתו שבכ' . . פנים מאירות . . מסבירות: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' סה. וש"נ. דברים ח"ד ע' א"רד. וש"נ.

כבד פ"ה בתו' שבע"פ . . שבכ"י שמות ד, י. ראה זהר (רעיא מהימנא) צו כה, רע"א. מאמרי אדה"א

דברים ח"ג ע' תצו. וש"נ. שמות ח"ב ע' שלא ואילך. וש"נ.

ומבואר במ"א בענין . . זה שמ"י: ראה תורה אור כאן שמות נב, רע"ד. ומקבילו במאמרי אדה"א תקס"ה

ח"א ע' ריא. נביאים ע' קצח"ט. שם ע' רא. לקוטי תורה פקודי ג, ב ואילך. ה, ב ואילך. תורת חיים פקודי ע'

תרמח ואילך. שם תרנה, ב ואילך וע' תרס ואילך. דרך חיים שער שער התפלה פס"ד. לקמן ס"ע צג ואילך.

זה שמ"י . . זכר"י . . דשמ"י עם י"ה הן שס"ה: ראה שמות ג, טו. הנסמן לקמן שם.

הכלל בלאו והן: ראה לקמן ע' רלו. וש"נ.

כמו שהוא והב' למעלה מזה והוא הידיעה והשגה בדרך שלילה בלבד מצד שלא יוכל להשיג במהות ועצם הדבר שזהו ודאי יותר עליון, והענין הוא שכאשר הדבר מובדל ומופלא בערך מאד עד שא"א להשיגו כמו שהוא בכחי' השגה ממש אזי אין בו ידיעה רק בדרך שלילה בלבד והוא לשלול ממנו כל דבר היפוכו ומנגדו, שבוזה לבד יוכל להשיג איכותו אבל לא שמשגו במהותו כמו שהוא כלל, ועכ"ז ידיעה זו שבדרך שלילה בדבר הגבוה מאד נעלה מכל השגה יותר גדול מבחי' ההשגה גמורה בדבר הנמוך במדריגה ממנו כו', ועד"מ כאשר ישבחו לאיש גדול בחכ' מאד נעלה על כל החכמים הנה יש בזה ב' אופנים, הא' שחכמים גדולים משבחים אותו שגדול מהם בחכ' שזהו ע"י השגות שלהם בהפלאות חכמתו שיש בזה ידיעה והשגה בעצם מהותו כי יוכלו להשיגו עכ"פ רק שהוא גדול מהם כו', אבל כאשר הוא חכם מופלא בערך לגמרי מהם עד שלא יוכלו לשבחו בשבח שלפי ערך כלי השגה שלהם כלל, וכמו ר"מ שלא יכלו לעמוד ע"ס דעתו כו' וכחכמת שלמה במשלי' כו', הנה שבח שלהם אינו בהשגת מהותו כלל רק בדרך שלילה לבד, והוא שאמרו שכל החכמים לגבי' כלא וכאין וכזר נחשב כו' כמו שא' כל חכמי ישראל כקליפת השום כו' שאין להם ערוך עמו כלל כי אינם יכולים לשבח בעצמות חכמתו כלום מאחר שנפלא מהם ואינם משיגים בו כלל רק שזה ידעו בו שמופלא ומובדל חכמתו מחכמת אחרים בלבד. וכמו"כ למעלה שגם שאנו או' מלך מהולל בתשבחות וכל ס' תהלים מדבר בשירות ותשבחות, באמת אין זה בהשגת מהות ועצמות אא"ס דלית מחשב' והשגה תבי"כ רק בדרך שלילה לבד יוכלו לשבחו, והוא כמו שאו' נור"א תהילות' כו' כמ"ש לך דומי' תהלה ואנו או' אין ערוך לך ה' בעוה"ז ואין זולתך כו' לחיי העוה"ב אפס בלתיך כו', שזהו הכל בבחי' השלילה מחמת עצם הרוממות שהוא מאד נעלה עד שא"א שישגו במהו"ע כלל כי מופלא ומרומם לבדו כו' גם [מ]בחי' מקור דמקור לנאצלים כו' עד שא"א שיבא ויגיע אליהם האור דא"ס כמו שהוא בבחי' השגה ותפיסא במהותו ממש להדבק בו כו' כי למת"ב כלל אפי' מח' הקדומ' דא"ק כו', וע"כ לא יגיע אור עצמותו כ"א בשבח דבחי' שלילה לבד כנ"ל, אבל כמה שנפ[שט] ונמשך אא"ס בנאצלים אחר הצמצום דקו"ח כו' שם יוכלו להשיג בהשגות דשבח והלל כמו ענין הללויה

ר"מ שלא יכלו לעמוד ע"ס דעתו: ראה ערובין יג, ב. לקמן ע' שמא.

וכחכמת שלמה במשלי': ראה מאמרי אדה"ו אתהלך לאזניא ע' כג בשם הבעש"ט. מאמרי אדה"א דברים

ח"ד ע' אר"ב. ושי"נ. בראשית ע' תלט.

כל חכמי ישראל כקליפת השום: ראה בכורות נח, א.

שאנו או' מלך מהולל בתשבחות: בברכת ברוך שאמר. סדר הלל. ע"ד ברכת ישתבח.

דלית מחשב' . . . תבי"כ: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

נור"א תהילות' . . . לך דומי' תהלה: בשלח טו, יא. תהלים סה, ב.

אין ערוך לך ה' בעוה"ז: ברכות יוצר לשבת (ושם: ה"א).

יהללו שם הוי': תהלים קמה, ה: יג (ושם: את שם).

יהללו שם הוי' שהן ע"ס דאצילו' כמו שהן מקבלין ממקורן ע"י הקו"ח כו' הגם שזהו נק' השגה בעצם אבל הוא למטה הרבה מידיעה והשגה שבדרך שלילה שהוא מצד עצם הרוממות דמהות העצמות ממש דלמתב"כ כו' כנ"ל וד"ל.

ולחבין ענין השלילה לשלול מן היפוכו לבד שנק' ידיעה קצת בעצם הדבר ממש, יובן זה ממשל הידיעה בענין רוחניות וגשמיות שבודאי מוכן ומושג ההפרש הגדול בין הרוחני והגשם ואיך שנבדל ערך החי על הצומח ודומם, ויש בזה ב' אופנים, הא' הידיעה וההשגה בדו"צ הגשמי ואיך שחסר מכל מעלת החי כמו במה שאין לו תנועה והרגשה, שנמצא השיג מחסרון הדו"צ קצת מעלת החי ממילא אבל מה שהחי הוא בעצם הרי הוא בלתי מושג בעצם כלל רק משיג הפלאת ערכו על הדו"צ לבד שאין בו חטרונות שלהם, וכמו"כ בכל רוחני וגשם איך יוכל לתאר ולצייר אופן מהות הרוחני מאחר שלא ראוהו מעולם ולא יוכל לראותו רק דרך שלילה לבד והוא מה שישלול מן הרוחני כל תוארי הגשם בתכלית והיינו איך שאינו גשמי בזה עצמו יש קצת ידיעה באיכות הרוחני, אבל אין זה השגה ותפיסא גמורה בעצם מהות הרוחני עדיין כו'. (וכך למעלה אנו או' אין ערוך לך כו' וכן חכים ולא בחכ' ידיעה כו' שאינו בא בידיעת והשגת המהות רק בידיעת המציאות וגם זה בדרך שלילה כמ"ש ולא מכל אינון מדות כלל וז"ש לך הוי' הגדולה כו' שמכ"ז מושלל כו', וזהו ענין עיקר השבח רק במה שהוא מושלל מכל תואר ספי' ומדה כו' אבל אין זה השגה במהו"ע דאח"פ ממש דלמתב"כ כנ"ל, ואמנם עי"ז יש יותר קירוב לעצמות מן השבח דא"ס בחו"ב מטעם הנ"ל וד"ל.

ומכ"ז יובן הענין גם בטעם מל"ת שגבוהים ממ"ע שהוא ענין הלאו שקדם להן כנ"ל, והוא מפני שכל"ת באה הדבר בדרך שלילה בלבד שהוא רק במניעה דשב ואל תעשה לבד שזהו גבוה מאד נעלה מן ו"ה דמ"ע אעפ"י שבא האור שבמ"ע בגילוי השגה בטוב כו', משום דמצד עוצם רוממות האור לא ישיגוהו בדבר מעשה אלא רק בשלילת היפוכו לבד שהוא הל"ת להיות מונע מדבר שהוא לנגדו לבד, ואעפ"י שבמ"ע בא גילוי רצונו מקדושתו ונמשך בבחי' השגה בעצם ממש מ"מ הרי שרש האור דל"ת שבא בשב ואל תעשה שהוא בחי' השלילה הנ"ל גבוה הרבה מאד נעלה בשרשו מבחי' השגה הנ"ל דמ"ע מפני שזהו בא מאור עליון מאד שא"א להשיגו בעצם כלל וכלל ע"כ א"א שיבא וישיג כ"א בדרך שלילה לשלול היפוכו ומנגדו לבד כו' כנ"ל בענין השלילה וד"ל.

ויובן זה בתוס' ביאור עפ"י משל המבואר במ"א (בתו' דאלה פקודי כו') כאשר ירצו השרים והעבדים להתראות לפני המלך יבקשו דבר שיתרצו בו רק בקיום דבר שרצונו הפנימי בו נמשך וכאשר יעשו לו פנימי' רצונו שלו אז נמשך נפשו אליהם ויקובלו בגילוי אור פני מלך בקירוב וחיבוק אה"ר כו', אך בזה עדיין לא נודע אמית' מהותו ממש כלל ולא נתקרבו אליו בעצמו מפני שפנימיות רצונות אלה אינם מגיעים בעצם מהותו כ"כ, אך במה ידעו קצת במהו"ע שלו ממש הוא במה שלא יחפוץ וימאס מאד בדבר מה זהו מפני שהדבר הזה הוא היפוכו ומנגד לעצמותו ממש בזה נודע עכ"פ בדרך שלילה הדבר שהוא היפוכו ומנגדו ממש איכות עצמו, וכאשר יתרחקו מדבר המנגדו לעצמו ממש הרי בזה יגיעו לעצם מהותו יותר מכדברים שעושים רצונו שאין זה עצם מהותו ממש אעפ"י שבגילוי אור יש בזה קירוב ודיבוק אהבה יותר כו'. וכך הוא הנמשל בהפרש שבין מ"ע ול"ת דגם שבמ"ע שהן פנימי' רצונותיו שבכחי' הנח"ר שלפניו שא' ונעשה רצונו הפנימי נמשך ומתגלה בגילוי אור פני מלך חיים כו' בכל קיום מצוה ומצוה, אך זהו עדיין אינו מגיע בעצם מהותו ממש וכמ"ש קדושים תהיו ע"י מ"ע יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתו בעצמי למעלה מקדושתכם שע"י המצות, אבל במניעת דבר היפוכו המנגד לעצמו' ממש הן ה"ל"ת שבזה שרואים שהוא מנגדו אליו ממש ע"כ שנאוי ותאב בעיניו ודאי יש בזה קירוב וידיעה למהו"ע בדרך שלילה מן ההיפוך יותר מן ההשגה בעצם שע"י מ"ע כו' וד"ל.

וזהו שאמרז"ל שמ"י עם י"ה הן שס"ה ל"ת ו"ה עם זכר"י רמ"ח כו', דמטעם הנ"ל ודאי שרש ה"ל"ת גבוהים מן המ"ע וע"כ שרש ה"ל"ת ב"ה דשם הוי' שהוא במקיף דחוי"ב שנק' י"ה צמצום דיו"ד והתפשטות דה"א הכל למעלה עדיין טרם שיומשך למדות ודיבור לפי שהוא בשב ואל תעשה דוקא מטעם הנ"ל כו' כנ"ל, וזכר"י עם ו"ה בוי"ו וה"א שהן רמ"ח מ"ע אעפ"י שהוא גילוי אא"ס בקדושת המצות למטה הוא אחר שמ"י בעצם רק זכר"י לבד מטעם שלאו קדם להן מטעם כל הנ"ל וד"ל.

והנה מבואר למעלה ביתרון מעלת תושבע"פ על תושב"כ בשרשה שמפני זה לא ירדה להתלבש באותיות כלל, ויובן זה כמו בענין הנ"ל ביתרון מעלת ה"ל"ת על המ"ע במה שבא בדרך שלילה לבד כו', וכך כל מקור של תושבע"פ הרי הוא רק לעשות הרחקות וגדרים וסייגים וחומרות יתירות

ולאו מכל אינון מדות כלל: תקוני זהר בהקדמה י, ב.

לך הוי' הגדולה: דברי הימים-א כט, יא.

הנח"ר שלפניו שא' ונעשה רצונו: ספרי פינחס כח, ת.

אור פני מלך חיים: ע"פ משלי טז, טו.

קדושים תהיו . . . קדושתו . . . למעלה מקדושתכם: קדושים יט, ב. ויקרא רבא פכ"ד, ט.

בדברים האסורים עפ"י תו' בשס"ה ל"ת והן הן הדרשות של חכמי ישראל שנק' דקדוקי סופרים שרובם ככולם הם גדרים וסייגים בלבד לעשות משמרת למשמרת שלא יגעו בדבר האסור עפ"י תו', וזהו כל עיקר ענין ד"ס להתרחק גם מדבר המותר פן יגיעו לדבר האסור, והוא הרחקה יתירה הרבה יותר מהרחקת האיסור דל"ת עצמו כמו בדם וחלב ושעטנו הוסיפו להחמיר בהן בכל מיני הרחקות גם במותר כדי שלא יגיעו לעצם האיסור כו' (וגם מה שיש בד"ס כמו במעשה מצוה כמו ערובין ונט"י ונ"ח וכה"ג, גם זה עיקר המכוון לשמירה מן החיצונים כנט"י שבא לטהר טומאת יניקות החיצונים בצפרנים כו' ועירובין שלא לעשות פירוד בין ד' רשויות כו' וגם נ"ח הוא להאיר את החושך דק"נ וכו' כמ"ש בד"ח) (ומבואר למעלה שד"ס הוא למעלה גם מתושבע"פ, וזהו סופר שלמעלה מספר וסיפור שהן תושב"כ ותושבע"פ ולזה אמרו עריבים עלי ד"ס דוקא יותר מיינה של תו', וזהו שא' אי"ה סופ"ר דוקא כמשי"ת) (וידוע דגם הדקדוקים ושיעורים שבמ"ע כמו במצות טו"ת וציצית וסוכה ושופר ולולב וכה"ג גם זה עפ"י דקדוקי סופרים שהוא ג"כ מבחי' הגבורות שיהי' רצה"ע באופן כך וכך דוקא וא"ל פסול כו'), אך עיקר ד"ס הוא הגדרים וסייגים לאיסורי' דל"ת דוקא כמו גזירות י"ח דבר וכה"ג וכל הרחקות וחומרות יתירות שבכל מאכלי' אסורים וביאות אסורות וכל הל"ת כו'). ולפי"ז הרי דקדוקי סופרים שמחמירים ביותר על ל"ת הן בשרשן למעלה מבחי' השרש דל"ת שהוא שמ"י עם י"ה כנ"ל, וראי' לזה הוא ממה שגם הל"ת ששרשן בי"ה כנ"ל באו בתו' שבכ' בציור תמונת אותיות וצירופים בקדושת ס"ת כמו בלאו דלא תאכל חלב ודם ולא תלבש שעטנו כו' וכה"ג כל הלאוין דל"ת כתובים באותיות ובחסר ויתיר כו', אבל ד"ס שמחמירים ועושי' הרחקה יותר באיסור דל"ת לא באו בכתב כלל שזהו הוראה על היות שרשן למעלה מעלה מן הל"ת. והענין הוא דבחי' השלילה הנ"ל בל"ת לא בא רק כללותו בלאוין דל"ת, אבל הרחקה יתירה שבאה מבפרטיות דקדוקים דד"ס הוא היותר מכוון למה שהוא המנגד והיפוך לגבי העצמיות כו', אעפ"י שהוא הרחקה יתירה לבד דאדרבה היא הנותנת דמאחר שמתרחק ביותר ניכר בזה יותר עוצם דבר ההיפוך והמנגד עד שמתרחקי' ממנו כ"כ כמו עד"מ שאומרים לנזירא סחור סחור כו' שהוא מצד הפלגת האיסור עושין לו גדר לגדר ומשמרת למשמרת שכל שעושין גדר לגדר יותר בזה דוקא ניכר יותר עוצם היפוכו משא"כ לדבר שאינו מנגד כ"כ לא יעשו כ"כ גדרים וסייגים כו' וד"ל. ויובן זה ע"ד משלים הנ"ל בענין השלילה דודאי שכל שבא בשלילה יותר שרשו מגיע בעצמות יותר, או כמשל הנ"ל

שו"ה מעלת — מקור: ג' עיקר.

לעשות משמרת למשמרת: ראה מועד קטן ה, סע"א.

כמ"ש בד"ח: ראה שם שער התפלה פני' ואילך. פס"ד.

דלא תאכל חלב ודם ולא תלבש שעטנו: ויקרא ג, יז. תצא כב, יא.

שאומרים לנזירא סחור סחור: ראה שבת יג, א.

בעבדיו שמתרחקים מאד מדבר שנגד רצון המלך ששנאו בעיניו ודאי כל מה שהן מתרחקי' בגדרים יותר זהו רק מצד שהוא בדבר שהוא שנאו מאד ביותר לפי שהוא מנגד לעצמו ביותר כו' וד"ל.

וזהו אי"ה סופר כו' שד"ס ששרשן בכחי' סופר כנ"ל (דבזה יש יתרון מעלה בד"ס על תושבע"פ ג"כ במה שאין יסודם ע"פ לכד אלא על דרש בטנח"א שזהו שנק' סופרים שסופרים כל אות כו' וכנ"ל) הוא בכחי' אי"ה שהוא למעלה גם מיו"ד היא דבחי' ל"ת והוא בחי' הא' דאי"ה שהוא המקיף הנעלם דח"ב שהן י"ה כנ"ל לפי שד"ס הן הרחקות יתירות בגדרים וסייגים הרבה ומטעם הנ"ל והוא שלא באו ד"ס בכתב כל"ת כנ"ל אלא הוא בתכלית ההעלם בעצמות, וזהו אי"ה לשון הפלאה והעלם לגמרי כו' כנ"ל וד"ל (וגם מטעם שנעוץ תחב"ס דוקא וכן סובת"ח ותושבע"פ מל' קרינו לה שבאה בסוף כל דרגין, ובפרט ד"ס שלמטה יותר שהן דקדוקים שגדרו ועשו הרחקות יתירות גם בדבר המותר כנ"ל הוא העולה למעלה מעלה יותר שזהו באות הא' דאי"ה שלמעלה גם מהחכ' שבאי"ה] כנ"ל). וזהו אי"ה סופר שסופרים כל אותיות כו' שהוא בחי' סופר שלמעלה מספר וסיפור הנ"ל, והן ד"ס שלמעלה גם מי"ה מטעם הנ"ל וד"ל. וזהו עריבים עלי בכחי' מקיף היותר עליון ד"ס דוקא יותר מיינה של תו' שהוא פנימיות התו' שאינו אלא בי"ה שהוא פנימיות דח"ב כמ"ש הנסתר' להוי' אלקינו וכו' אבל ד"ס הן בא' דיו"ד היא שנק' אי"ה שהוא בהעלם עצמיו' ממש וד"ל (ונמצא שברכת המצות שהוא מד"ס אעפ"י שהוא בו"ה דשם הוי' הוא בשרש א' למעלה עם ד"ס שבהרחקות דל"ת כנ"ל ועל שניהם א' כי טובים דודיך מיין עריבים עלי ד"ס יותר מיינה של תו' שהוא הסודות בתו' שבכ' ושבע"פ, רק נברכות המצות נמשך האור מלמעלה למטה בכחי' מקיף ההעלם ביותר כנ"ל וכד"ס של הרחקות איסור עולה ממטה למעלה מעלה כו' כנ"ל וד"ל).

והנה גם בתושב"כ עצמה מצינו ג"כ הפרש הנ"ל שבין תושב"כ לתושבע"פ וד"ס שלא באו בכתב אותיות כו' כנ"ל, דהנה אנו רואים בכל פרשיות שבתו' שהוכפל כל דבר ב' פעמים א' מה שא' ה' למשה והב' מה שאמר משה לישראל, כמו ויאמר ה' אל משה לאמור לבני כו' שבודאי מה ששמע משה מפי ה' הוא שא' לבניי והביאו בכתב כו', וע"כ נק' משה מחוקק וסופר ע"ש שחקק וכתב בספר כל מה שקיבל ושמע כו'. אבל הנה יש כמה דברי' שא'

שנטוץ חכמים . . . סובת"ח: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.
מיינה של תו' שהוא פנימיות התו': ראה לקמן ע' ריו, ע' רעז וע' תקי. מאמרי אדה"א וברים ח"ב ע' תקצא. וש"נ.

הנסתר' להוי' אלקינו: נצבים כט, כח.
כי טובים דודיך מיין: שיר השירים א, ב.
נק' משה מחוקק: ברכה לג, כא. ראה גם מאמרי אדה"א וברים ח"א ס"ע קצג ואילך. וש"נ.
נק' משה . . . וסופר: ראה חרגום שם, מאמרי אדה"א שם ע' קצד.

משה לישראל ולא הוזכר ששמע כך מפי ה' ולא נאמר ויאמר ה' אל משה כו' ורק זה שדיבר משה לישראל הוא שבא בכתב אבל מה ששמע זה מפי ה' לא נכתב, וגם יש דברים רבים שנאמרו למשה ולא הזכיר שכך שמע רק שמדבר מפי עצמו, כמו פ' שמע ישראל דק"ש וגם בפ' והי' א"ש א' ונתתי מטר ארצכם כאילו הוא הנותן, וכך הוא כל המשנה תו' אעפ"י שכל הדברים שא' מ' לי' הכל שמע מפי ה' מ"מ לא נכתב שא' לו ה' כך בלשון זה והם דברי ה' ממש, וגם בפ' בא יש כמה פרשיות שאמר משה מפי עצמו כמו בפ' קדש לי כל בכור שכתב ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה כו' עד סוף הפ' דוהי' כי יביאך וכו' ולא נכתב בה שכך א' לו ה', גם בעשרה מכו' שבכא"א נזכר שא' לו ה' ויאמר אל פרעה כמו במכו' דם צפרדע א' ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כו' עד סוף פ' וארא, רק בפ' בא במכו' ארבה לא נכתב איך שא' ה' למשה ויאמר לפרעה רק א' ויבא משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה א' ה' כו', וזה דבר פלא למה במכות ארבה לא הוכפל הדבר כמו בשאר מכות. אך הענין הוא דזהו הכלל הגדול שכל האור האלקי שבא מעצם הרוממות יותר לא יוכל לבא למטה בכתב ואותיות כלל וכל המכות מצרים היו אותות ומופתים עליונים שנמשך מאור האלקי ממש כמושא"א גם החרטומים אצבע אלקי' היא ונמשך האור ממקום ומדריגה העליונה דשם הוי' דאצילות למשה תחילה ואח"כ א' משה לפרעה כו', רק מכות ארבה להיותה באה ממקום ומדריגה גבוה יותר מכל המופתים כי הארבה שרש[ן] מבחי' הגבורות העליונות שבקדושה דהיינו שהיא בחי' ריבוי אור השפעה הבאה בהתחלקות לאין שיעור כמ"ש בליקתה'ו בענין וארבה את זרעו כו' דארבה גימ' יצחק כו', ובירידת האור האלקי שבבחי' הגבורות העליונות כמו להכות למצרים בארבה הגשמי שאוכל כו' ואין מספר לריבוי (שהוא בא בחום האויר שהוא מ"ש ורוח הקדים נשא את הארבה ורוח ים נשאו ותקעו לים סוף כו'), ולזה הוא בא בפ' בפ"ע בפ' בא אל פרעה כו' ולא נזכר איך שא' ה' למשה שיא' לפרעה שיכהו בארבה רק מה שא' משה לפרעה כו'

פ' שמע ישראל: ואתחנו ה' ד.

ונתתי מטר ארצכם כאילו הוא הנותן: עקב יא, יד. ראה לקוטי תורה בחוקתי נ, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' טו.

ויאמר משה אל העם: בא יג, ג ואילך.

שבכא"א נזכר שא' . . . ויאמר אל פרעה: כ"ה בהכתי' וראה גם (בפנים) בסמוך. ראה וארא ז, יב. ט, ת.

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה: וארא ז, כו, ט, א.

ויבא משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה א' ה': בא י, ג (ושם: אל פרעה ויאמרו אליו).

כמושא"א [כמו שאמרו] . . . אצבע אלקי' היא: וארא ח, טו.

כמ"ש בליקתה'ו [ג]: בליקוטי התו' . . . וארבה את זרעו . . . גימ' יצחק: יהושע כד, ג. ראה לקוטי תורה

ר"פ בא [עה"פ וירא כב, ז]. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תרא וע' תתמג. מאמרי אדה"א בראשית ע' רמא.

דברים ח"ג ע' איל. ח"ד ע' אתלת. ובהנסמן בהג"ל.

ורוח הקדים נשא את הארבה: בא י, יג.

ורוח ים נשאו ותקעו לים סוף: בא שם, יט.

ולא נזכר איך שא' ה' למשה: ראה תורה אור כאן נב, סע"ד בהצאי עיגול.

נכתב כנ"ל לפי שלא יכול האור הגבוה כזה לירד כ"כ ולהתמשך למטה באותיות שבכתב ולהכתב איך שה' א' למשה כו' כנ"ל, רק מה שא' משה לפרעה יכול לבא בכתב כי ידוע דמשה שרשו מפנימיות אבא שממשך לדיבור לאמור לבנ"י דאבא יסד ברתא כו' כידוע אעפ"י שהי' כבד פה כו' הרי א' ואהרן אחיך יהי' לך לפה כו', אבל מה שבא האור מבחי' עצמות המאציל למשה א"א לבא באותיות הכתב אם האור הוא מבחי' ומדריגה הגבוה ביותר כמו בחי' גבורות עליונות דארבה שנבדל בערך משאר המופתים שיוכלו לבא בכתב גם מה שא' ה' למשה כו' כנ"ל, כמו ענין הל"ת דתו' שבע"פ בד"ס שלא באו בכתב מצד ששרשם למעלה בבחי' הגבורות עליונות ביותר כו' כנ"ל וד"ל. וכך יובן גם בשארי פרשיות שלא באו בכתב מה שא' ה' למשה רק מה שמשה א' לי' כנ"ל, והוא ג"כ מטעם זה מפני ששרש הפרשיות הללו באים ממקום ומדריגה גבוה מאד נעלה שלא יוכל לבא בכתב מה שא' ה' למשה רק מבחי' ומדריגות משה ולמטה לאמור לבנ"י הוא שיכול לבא בכתב כו' מטעם הנ"ל וד"ל. ובזה יובן בתוס' ביאור יותר לענין ההפרש הנ"ל בין תו' שבכ' לתו' שבע"פ וד"ס במה שלא באו בכתב כו' כנ"ל וד"ל.

ומעתה י"ל מ"ש ברישא דקרא לבך יהגה אימיה אי"ה סופ"ר כו',
 דלכאורה מה שי"ך ענין האימה למה שא' אי"ה סופ"ר ואי"ה שוק"ל כו', והנה מ"ש לבך יהגיה אימיה הגיון זה הוא דבר נעלם וסתום בתוך נקודות הלב בעומק ובחשאי כאדם שפחדו בלבו צפון וטמון בו בהגיון הלב שלא יוכל לומר כפה כמו והגיון לבי וכו', ובודאי בחי' אימה זו שבלב בבחי' הגיון היא באה מצד רוממות ההפלאה במעלה וערך כמו כאשר אדם יראה גדולת ורוממות המלך שבא אליו מקרוב לבו ימלא אימה ופחד גדול שלא יוכל שאת רק האימה יהגה הוגה בלבבו (וכמו הגיון המח' כך הגיון הלב כמו והגית בו כו' שהוא בעיון והגיון עמוק במוח ולב כו'). והענין הוא שזהו ההפרש בין פחד ויראה לאימיה, שהפחד ויראה מקרוב דוקא שהוא לפי אופן הדבר גדלות ורוממות שרואה מקרוב כו', אבל האימה היא הנופלת מרחוק דוקא מצד עוצם ההפלגה הגדולה ביותר כמו תפול עליהם אימתה ופחד כו', כמו המלך האדיר טרם בואו תפול אימתו ביותר מכפי המדה

דמשה שרשו מפנימיות אבא: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' כט. ושי"ן. ויקרא ח"ב ע' תרלו וע' תתצה. ושי"ן. דברים ח"ד ע' א'רפא. ושי"ן.

שהי' כבד פה: שמות ד, י.

ואהרן אחיך יהי' לך לפה: וארא ז, א (ואהרן אחיך יהי') שמות ד, טז (לך לפה).

והגיון לבי: תהלים יט, טו.

והגית בו: יהושע א, ח.

ההפרש בין פחד ויראה לאימיה: ראה לקמן ע' צ. ושי"ן.

תפול עליהם אימתה ופחד: בשלח טו, טז.

והפלגת הרוממות מאד נעלה ואז אימה גדולה נופלת רק בעומק הלב שנק' הגיון וכו' כנ"ל ואח"כ בכואו מקרוב יפול הפחד לפי אופן של מלכותו הנגלה לעין כל לאין כו', כמו"כ בדבר שאדם מפחד מדבר רע מאד המזיק לו עד לחייו מרחוק תפול אימה בלבו כהעלם ביותר ולבו יג"ה אימ"ה יתירה ובכואו מקרוב הדבר יהי' יראה ופחד לפי המדה כו' כידוע. וכך יובן בענין יראת ה' כמ"ש בזהר דאית יראה ואית יראה עילא ויר"ת כו', וידוע שיראה עילאה היא ירא[ה] פנימיות שבאה בלב מקרוב כמו כאשר כבר נכנס בהיכל המלך פנימה שהוא יתבטל ממציאיותו לגמרי ונעשה כאבן דומם בלא הרגש עצמותו כלל כו', וכמו במשה שהי' בו גילוי אור א"ס מקרוב פא"פ הי' בו בחי' ביטול כמציאיות מכו"כ בבחי' מ"ה בעצמות, ויש [בו] בחי' מ"ה זה שהוא בחי' ביטול העצמי מצד הראי' מקרוב בכא"א ע"י אור אלקי השורה בכ"א שנשמתו בכח מ"ה שבנשמתו לפי ערכו, וזהו שא' הן יראת ה' היא חכ' דיראה אותיות ראי' דחכ' כנ"ל כידוע. והיראה ה' היא יראה תתאה שהוא הנק' יראה חיצונית כידוע, והענין הוא שאינו מתבטל וניזון ממקומו כלל וכלל רק שירא למרוד ולהיות יש ודבר נפרד אלא מקבל עול המלך לקיים גזירתו לבד וזהו הכל הנק' רק בחי' ביטול היש לבד וכידוע, שזהו כמשל הרוצה לכנס בהיכל המלך ועדיין עומד בחוץ שמתבטל מישותו והתפשטותו לבד, אבל בהגיעו בהיכל המלך פנימה נתבטל לגמרי כו' כנ"ל.

והנה ידוע דנעוץ תחב"ס וסבת"ח דיראה תתאה גם החיצונית נעוץ ביראה עילאה הפנימיות כמ"ש סוף דבר הכל נשמע את אלקים ירא כו' בחי' יראה תתאה בעול מל' לבד בביטול חיצונית ביטול היש כו' אבל כי זה כל האדם שבבחי' יראה עילאה כל זה ריבוי הוא למעלה גם מיראה עילאה מיראה פנימיות הנ"ל, כמאמר אם אין יראה אין חכ' כו' דהיינו אם אין יראה תתאה אין חכ' דיראה עילאה הנ"ל ואם אין חכ' די"ע אין יראה תתאה כו'. וכך הוא במלאכים שמקבלים עליהם עומ"ש באימ"ה מרחוק ואו' קדוש כו', וזהו והאופנים ברעש גדול כו' ביתר מכפי המדה ואח"כ או' ברוך בבחי' קירוב ההשגה שבא כפי המדה והצמצום דאלקות בתוכם כו' וד"ל. ויומתק

שו"ה הנגלה — לאין: כ"ה בכתי' זה. ג: ליתא.

דאית יראה ואית יראה: ראה זהר בהקדמה יא, ב. תקוני זהר בהקדמה ה, סע"ב. ת"ל (עג, ב). רתל"ג.

שו"ה פא"פ . . . תכריכ: פנים אל פנים . . . מכל וכל.

הן יראה ה' היא חכ': איוב כח, כח.

דיראה אותיות ראי': ראה סידור שער ה"ג בעומר שו, א. עטרת ראש שער ר"ה ע' 96. מאמרי אדה"א בראשית ע' כח. וש"נ.

דיראה תתאה . . . נעוץ ביראה עילאה: ראה ביאורי זוהר אמור פא, ב. מאמרי אדה"א בראשית ס"ע לד. דברים ח"ב ע' תרנט. וש"נ.

סוף דבר הכל נשמע: קהלת יב, יג.

אם אין יראה אין חכ': אבות פ"ג, מ"ז.

במלאכים . . . ואו' קדוש . . . והאופנים ברעש גדול . . . ברוך: ראה ברכת יוצר.

זה עפ"י הנ"ל בענין לב"ך יהג"ה אימה כו' בהפרש שבין אימ"ה [ל]פחד, שהפחד ויראה מקרוב כנ"ל הרי זה בחי' ביטול במציאות ממש בראותו אור פני מלך ברוממות שלו הנגלית לעין כל כו', ועכ"ז הרי האימה שבאה בהתחלה דוקא מרחוק מצד הפלגת עוצם הרוממות שבאה ביתר מכפי המדה כנ"ל ולבו יהג"ה אימ"ה הרבה יותר עד שלא יכילנו לבו בגילוי הפנימי רק עצור וטמון בחשאי בלבו שנק' הגיון כנ"ל וכך א' חבקוק שמעתי שמערך מרחוק יראתי כו' ביראה ואימה כו' וכמו במ"ת דמה שעמדו מרחוק כמ"ש וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק כו' הוא למעלה מיראה הפנימיות שמקרוב וכמארז"ל מה להלן באימה כו' וכמו אימתך תבעתני כו' הר"ז בא רק מצד עוצם ההפלגה מפני הריחוק וההבדלה בערך ביותר כו', וכמו"כ בגדולת ורוממות עצמיות אא"ס ב"ה שמרומם ונשגב לבדו ונפלא בהפלאת הערך ביותר מזה יפול אימה יתירה בלב בבחי' הגיון כו' כנ"ל וכמ"ש לב"ך יהג"ה אימ"ה כו', והוא נמצא ג"כ בקבלת עומ"ש מפני עוצם הפלגת הרוממות מקבל עליו כל עול וביטול רצון אעפ"י שלא בא זה הביטול בפנימיות רק בחיצוניות אבל שרשו מגיע למעלה מביטול הפנימי דיראה פנימיות שמקרוב והיינו בבחי' אימה שבלב מרחוק דוקא שבאה מצד הפלגת הערך ביתר מכפי המדה לגמרי כנ"ל וד"ל.

וזהו לב"ך יהג"ה אימ"ה אי"ה סופ"ר כו', לפי שבחי' אי"ה זה הרי הוא בעצם הרוממות בעצמות אא"ס ב"ה שלמעלה מעלה גם ממקור דמקור לנאצלים כו', והוא א' דאי"ה שבא מבחי' ההעלם דעצמיות ממש כנ"ל, ע"כ אומר לב"ך יהג"ה אימ"ה כו', יהג"ה בהגיון שבלב בעיון בעומק כ"כ שלמעלה מביטול העצמיות דיראה ופחד שמקרוב כו' כנ"ל לפי שזהו מצד עוצם הרוממות שהוא מרחוק ביותר כו' כמו מרחוק הוי' נראה לי כו' שנמשך בזה בחי' אימה דוקא כנ"ל וד"ל. וזהו פשט המקרא לב"ך יהג"ה כו', כאשר תשכיל ותבין במעלות ומדריגות דאי"ה סופ"ר כו' הוא ענין ד"ס הנ"ל ששרשן בא' דאי"ה שנפלא ומרומם ביותר גם משרש החכ' עילאה דתו' שבכ' כו' כנ"ל, לב"ך יהג"ה אימ"ה בלבבך יותר מיראה עילאה דחכ' דתושב"כ כו' כנ"ל מטעם הנ"ל וד"ל. (וכמו שאנו רואים בחוש שכל ד"ס הגוזרים וגודרים גדרים וסייגים ועושי' משמרת למשמרת לדבר האיסור אינו בא רק מצד עוצם הפלגת האימה היתירה שמרחוק דוקא, כמו אימת המלך שנופלת מצד ההפלגה יעשו העבדים גזירות והרחקות יתירות בדבר מל' ביתר מכפי המדה הרבה כו', וכנראה בעליל שכל דברי חכמים בתלמוד להוסיף חומרות רק

שמעתי שמערך . . . יראתי . . . וירא העם וינועו: חבקוק ג, ב. יתרו כ, טו.

מה להלן באימה: ברכות כב, א.

אימתך תבעתני: איוב ט, לד, יג, כא [ושם: ואמתו (ואימתך) אל תבעתני], לג, ז [ושם: אימתי לא תבעתך].

מרחוק הוי' נראה לי: ירמ" לא, ב.

מפני עוצם היראה יתירה שלא יקיימו ח"ו גוף האיסור, וכל שירא ביותר ואימת המלך מלכו של עולם עליו יותר מחמיר ביותר כמו רב יהודא דאימתא דמרי' עלי' כו', וגם האחרונים שאחר התלמוד גזרו והוסיפו יותר זהו רק מפני האימה ויראה יתירה יותר לפי שהן רחוקים ביותר מאור פני מלך כו' וד"ל.

ומעתה י"ל מ"ש אי"ה שוקל כו' כנ"ל. דהנה ידוע דכל סדר השתלשלות העולמות הוסד על ענין העלאת מ"ן והמשכות מ"ד שנק' אתערותא דלתתא שמעורר אתדל"ע כמ"ש רוח איתי רוח ואמשיך רוח כו' כידוע שכל עו"ע נק' משפיע ומקבל וכפי העלאת העלול המקבל כך יאיר שפע העילה אליו כתלמיד לרבו וכמ"ש אם ישים אליו לבו כו', וכן ביחוד איש ואשתו דכתיב ואל אישך תשוקתך כו', כך כנ"י גם נשמות בגופים כאשר יתעורר בלבם ונפשם לאהבת ה' כך יומשך אליהם אור אהבה עליונה וכמ"ש כמים הפנים אל פנים כו', וכך בכל פרטי השתלשלות בעו"ע במלאכים עליונים ותחתונים דכתיב וקרא זא"ז כו' ותרגומו ומקבלי' דין מן דין כו', ולכך הוסד בטבע כל עלול שיעורר עצמו בחשק כו' לקבל מעילה שלו ובטבע העילה הוטבע להשפיע אחר העלאת מ"ן דעלול דאל"כ הי' נמנע אור ושפע כל ההשתלשלות מעילה לעלול כו', וגם בצבא השמים כשמש וירח סובב בהילוכם זה לנגד זה בקירוב וריחוק ולא ישנו את תפקידם כלל כו', וכ"ז נמשך במדה ושיעור מכח עליון כמה וכמה יהי' ערך העלאת מ"ן מהמקבלים שנק' עלולים וכמה וכמה יומשך אור ושפע מן המשפיע שנק' עילה בכל פרט ופרט שבהשתלשלות בג' עולמות ב"ע בכל עו"ע עד גם באצ"י בכל פרטי פרטיו האו"כ כו' עד עילת כל העילות שהוא עילאה על כל עילאין סת[ימא] דכל סתימין דלמתב"כ כו' וד"ל.

והנה אעפ"י דאתעדל"ע אינו רק לפ"ע אתעדל"ת באותה מדה ושיעור ממש, אבל זה גופא כמה היא ערך התעוררות המקבל שבאופן זה איך וכמה יבא האור ושפע מן המשפיע כו' זה דבר נמדד במדה זו איך וכמה כו' והיינו מכח עליון ה' על הכל שמשם נמדד כל אופן ערך העלאות מ"ן והמשכות מ"ד שזהו רק לפי אופן היחוד דכל עו"ע משפיע ומקבל בכל

רב יהודא דאימתא דמרי' עליי' נדה יג, סע"א.

אתערותא דלתתא שמעורר אתדל"ע: נסמן לעיל ע' לה.

רוח איתי רוח: נסמן לעיל ע' יב.

אם ישים אליו לבו . . . ואל אישך תשוקתך: איוב לד, יד. בראשית ג, טז.

כמים הפנים אל פנים: משלי כו, יט [ושם: לפנים — אבל כ"ה גם בפיסקא הבאה. במאמרי אדה"א בראשית ע' תקמ. ויקרא ח"א ע' ג. דברים ח"ב ע' תרעא. וראה גם לקמן ע' רעג, ע' שה, ר"ע שטז וע' תקלא].

וקרא זא"ז . . . ומקבלי' דין מן דין: ישעי' ה, ג ובתרגום יונתן שם.

שויה כו' — ה': ג: ליתא.

אופני השתלשלות דאבי"ע, וזהו בהכרח בא מעצמיות המאציל שהוא המודד שיעור וקצבה לכל השתלשלות דעו"ע מראש לסוף באיזה אופן יהי כל יחוד עו"ע במדה ושיעור מוגבל דוקא ע"ד שכל פרטי אופני התעוררות בכל מקבל ומשפיע נתעורר בהם רק מעצמיות ומקור הראשון שנק' עילת העילת כו' הכל במדה ומשקל דוקא, והוא הנק' מא[מר] קו המדה, ונק' בשם מתקלא כמו עד"מ קו המשקלות בכף המאזנים ששוקל שני הכפות בהכרעתו לימין ושמאל במדה ושיעור מוגבל כו' וד"ל. וגם בכל פרטי אופני המשכות והעלאות דאו"י ואו"ח שבעולם האצילות באו"כ ובכל פרטי אופני היחודים עליונים דאו"א וזו"נ ובכל פרטי השמות דע"ב ס"ג מ"ה וב"ן ואו"מ ואו"פ שבכל פרצוף וספי' ומדה כו' כ"ז כבר נמדד עפ"י מאמ' קו המדה הנ"ל הנק' בצ"ק ונק' מתקלא לשון מפעיל שעושה כל מדידה ושיעור כו', וכמ"ש בישע"י סימן מ' מי מדד בשעלו מים כו' מים דאורייתא, ושמים בורת תכן כו' הוא המדות דתורה דא"ש ומי"ם, וכל בשליש עפר הארץ כו' עד ושקל בפלס הרים כו' בחי' נו"ה, וכמו"כ הוא מ"ש במשלי מי עלה שמים וירד כו' זה משה שעלה לשמים כו' ומי אסף רוח כו' ומי צרר מים כו' מי אסף רוח כו' הוא בחי' קו המדה הנ"ל, מי צרר מים בשמלה כו' שנק' מים עליונים כידוע, ומי אסף רוח בחפניו כו' הוא מקור קו המשקל בחכ' ובמדות כו' וכמ"ש בישע"י סימן מ' מי תכן רוח ה' כו' באיכות אופן יחודם כו' ומי הקים כל אפסי ארץ כו' שזהו בחי' נו"ה שמשפיעים למל' שנק' ארץ כו' הכל במדה ושיעור כו' וד"ל (ובאמת קאי זה על התו' שנתנה במדה ושיעור קצוב בכל מצוה ומצוה באיזה אופן יהי' בחי' ההעלאה ובחי' ההמשכה, כמו מצות דקרבנות הוא בחי' ההעלאה באיזה אופן יהי' הקרבן זה כך וכך, וכל בחי' ההמשכה שיהי' ע"י ההעלאה כך וכך הכל במשקל ומדה כפי רצון המאציל בכוונת הביוררים דרפ"ח ניצוצין כו', וכן תפילות במקום קרבנות בעבודה שבלב כו' הכל כפי המדה שנמדד במאמ' קו המדה הנ"ל שנמדד בהעלאת

מאמר) קו המדה: נסמן בסמוך.

השמות דע"ב ס"ג: נסמן לעיל ע' לד.

השמות . . מ"ה: ראה זהר בהקדמה ד, א ובדרך אמת שם. תקוני זהר בהקדמה י, א ובהדרת מלך שם (ע' קיב). פרדס שער (יט) שם בן ד' פ"ב ופ"ג. עץ חיים שער (ו) התיקון פ"ב ופ"ד. ועוד.

קו המדה . . הנק' בצ"ק: [בוצינא דקרדוניתא] ראה זהר בראשית טו, א. ית, ב. פקודי רלג, א. ספר

המאמרים תקס"ה ח"א ע' ב. ביאורי הזהר פקודי נו, ד.

ונק' מתקלא: ראה בפיסקא הבאה.

בישע"י סימן מ' מי מדד: פסוק יב.

במשלי מי עלה שמים . . זה משה שעלה לשמים . . ומי . . ומי: משלי ל, ד (ושם: מי . . מי). ראה במדבר

רבא פ"ב, יא.

בישע"י סימן מ' מי תכן רוח ה': פסוק יג (ושם: את רוח).

ומי הקים כל אפסי ארץ . . למל' שנק' ארץ: משלי ל, ד (ושם: מי). ראה זהר (תוספתא) בראשית לא, ב.

תפילות במקום קרבנות: ראה ברכות כו, א"ב. אור התורה תשא ע' איתתקפג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א

ס"ע ד. ושי"ג.

והמשכות כו'). (רק התשו' שהיא בחי' ההעלאה בבחי' או"ח בלתי מוגבל וגם ההמשכה שבאה מלמעלה בלי גבול, והוא יתרון מעלת התשובה על התו' דכל התו' אינו רק לברר להבדיל בין טו"ר והתשובה עושה ומהפך את הרע עצמו לטוב כידוע, ועכ"ז בכל יום ב"ק מכריזו שובו בנים כו' לעורר התעוררות התשובה כדי שיומשך ר"ר העליונים וכבקשתנו השיבנו כו', ויש בזה ג"כ מדה ושיעור שלפעמים אין רוח התעוררות מלמעלה רבה כ"כ ולא קבלו כלל כו' דעכשיו גם זה עפ"י קו המדה כו'), וכן גם במצות ת"ת בדיבור בחי' ההעלא' בהבל קול להמשיך גילוי אא"ס בחכ' כו' הכל במדה, וכן במצות צדקה וחסד להחיות רוח שפלים, וכה"ג כל המ"ע הן באים בדקדוקים ושיעורים כמו במצות טו"ת ומזוזה וציצית ולולב וסוכה ו[ש]ופר וכה"ג הכל בא באופנים בפרטים רבים שבאופן זה דוקא יהי' נק' מצוה ורצה"ע ולא באופן אחר זולתו מפני שכל אמרות ה' צרופה אמרות אלוה שבתו"מ צרופה בלי' תוס' ומגרעות ע"פ מאמ' קו המדה שכך עלה ברצון המאציל באופני המעשה שבמצות כו', וכמו"כ בהרחקות דל"ת ודקדוקי סופרי' כנ"ל שבודאי עפ"י קו המדה נמדד הכל לא יוסיף ולא יגרע כלל כו', כנ"ל בפ"י אי"ה סופר דכמו שבחי' סופר הוא אשר בא במדה ושיעור באותיות כו' כמו"כ אי"ה שוקל כו' כך הוא אח"כ המשקל השוקל ומודד באותיות קצובי' באותו שיעור עצמו כו', רק שבבחי' סופר הנ"ל הוא המדה בספירת מספר האותיות שבתו' ובחי' שוקל הוא במה שבא למעשה באופן הצריך ויחז"ע בכל המדריגות עליונות דעו"ע עד עה"ע כו' כנ"ל, והכל א' ממש והא בהא תליא ממש וד"ל. וזהו מי עלה שמים וירד זה משה שנק' סופר ומחוקק מצות כו' כנ"ל, והיינו ג"כ כ"ד ספרים כו' כנ"ל דותמלא כד"ה כו' כ"ד ספרים כו' שזהו מי מדד כו' כמ"ש מי אסף רוח כו' שזהו המשכת רוח העליון באופן קצוב במדת כשר פסול כו'. ושתי אלה הן א' הנק' סופר אותיות ושוקל רוח כו' והן אי"ה סופר המגדלים הוא מה שא' מי הקים כל כו' כמשי"ת. וזהו מ"ה שמ"ו מ"ה דחכ' הקדומה שהוא בחי' קו המדה הנ"ל וד"ל, מ"ה שם בנו חכ' שבמדות שבתו' כו' וד"ל. ולזה אי"ה סופר אי"ה

בכל יום ב"ק מכריזו שובו בנים: ירמ"ג, יד. כב. ראה זהר נשא קבו, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ט. וש"נ. בראשית ע' שמב. וש"נ.

השיבנו: איכה ה, כא.

במצות ת"ת בדיבור: ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב, הי"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רמ. וש"נ. שמות ח"ב ע' תפח. וש"נ.

להחיות רוח שפלים: ישעי' נג, טו.

שויה בדקדוקים — במצות טו"ת ומזוזה: ג' ת"ת.

שכל אמרות ה' צרופה: נסמן בסוף פסקא זו.

דותמלא כד"ה . . . כ"ד ספרים: חיי שרה כד, טז. ראה תקוני זהר תכ"א (מו, ב). מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ק. וש"נ. ח"ב ע' שצו.

שויה רוח — א': ג' ליתא. וכנראה שגם בכת"י זה נמחק.

מ"ה שמ"ו . . . מ"ה שם בנו: נסמן לעיל ע' יז.

שוקל כו', איה סופר זה משה שעלה לשמים וירד התו' במ"ת שנק' ספר ומשה נק' סופר ומחוקק שוהו בבחי' אי"ה א' דאי"ה, וכך הוא ענין אי"ה שוקל שוהו בחי' קו המדה הנ"ל בכל פרטי ההשתלשלות דאבי"ע מראש לסוף שנמדד מדה וקצבה לאופני היחודים דכל עו"ע כו' כנ"ל זהו ג"כ בבחי' א' דאי"ה שהוא בבחי' ההעלם שברצון עצמיות המאציל ממש, וכך הוא במדה ומשקל בכל אופני יחו"ע דתו"מ איך וכמה כמ"ש במשלי שם כל אמרות אלוה צרופה כו' אל תוסף על דבריו כו'.

והנה בודאי בחי' כח ומקור למדידה זו הי' כלול תחלה בעצמיות ממש ואח"כ יצא לגילוי כמו עד"מ כשמודדים בקו המדה שכבר הוסכם תחלה איך וכמה למדוד כו'. וזהו הנק' בזהר בשם מתקלא, כי תקלא הוא כאשר בא לכלל מדידה אבל בחי' כח ומקור זאת המדידה כמו שהיתה תחלה כלול בעצמות [ממש] להיות מדידה וקצבה זאת לכל ההשתלשלות דאבי"ע וכן בתו"מ כנ"ל נק' מתקלא עד"מ הכף מאזנים שהוא הכלי שבו ישקלו כל משקל ומדידה כו' וד"ל. וז"ש בסד"צ עד דלא הוי מתקלא לא הוו משגיחי' אפיו באפיו כו', פי' בכל עו"ע שנק' משפיע ומקבל יש כמה אופנים ביחודם, ועיקר היחוד האמיתי הוא בחי' פב"ב, כמו בכני' שאמר לך א' לבי בקשו פני כו' וכמו במ"ת שקבלו פב"פ וכה"ג בכל ג' רגלים דכתיב יראה כל זכורך את פני ה' כו' וכמ"ש יאר ה' פניו אליך כו', ואין זה עיקר היחוד דפב"פ רק כ"א בבחי' העלאת מ"ן והמשכת מ"ד ג"כ בבחי' הפנימיות דוקא וכמ"ש כמים הפנים אל פנים כן לב האדם לאדם כו', ועד"מ כמו מי שמקורב לחבירו בפנימיות לבו גם הוא יקרב עמדו ומדבר בפנימיות לבו ואם ידבר עמדו בחיצוניות לבבו גם הוא יפנה לבו בחיצוניות ואחוריים כו' שנק' יחוד זה אב"א כו', וכמו"כ כי פנו אלי עורף [בחיצונית] ולא פנים גם מלמעלה לא יאיר ה' פניו כו' כ"א בחיצוניות ואחוריים כו'. והנה בכדי שיהי' יחוד דכני" עם הקב"ה פנים בפנים וכמ"ש ישקני מנשיקות פיהו כו' הוא דוקא ע"י בחי' מאמ' קו המדה הנ"ל שהוא מקור ועיקר לבחי' התיקון דשם מ"ה דחכ' שבתו' וכמ"ש מ"ה שמ"ו כו', והוא כל עיקר ענין התו"מ שבאים במשקל ומדה בכל מצוה ומצוה כך וכך כו' שוהו שנק' סופר ושוקל כו' כנ"ל, והוא בחי'

כל אמרות אלוה צרופה . . אל תוסף על דבריו: משלי ל, ה. ו.

הנק' בזהר בשם מתקלא: מובא בסמוך (בפנים) בסד"צ זהר תרומה קעו, ב.

מתקלא . . תיקלא: ראה פסקא שלפניו. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' ג. תורת חיים וירא קיג, רע"א.

מאמרי אדה"א בראשית ע' רג.

וז"ש בסד"צ: ראה לעיל הערה הנק' בזהר.

לך א' לבי בקשו פני: תהלים כו, ח.

יראה כל זכורך . . יאר ה' פניו אליך: תשא לד, כג. ראה טו, טו. נשא ו, כה.

שו"ה הפנים — מ"י: אינו ברור בהכתיב. ובג': ליתא.

כי פנו אלי עורף . . ולא פנים: ירמ"י ב, כו. ראה גם לקמז ס"ע רי ואילך.

ישקני מנשיקות פיהו: שיר השירים א, ב.

מתקלי"א הנ"ל שממנו מקור כל מדידה זו והוא שעושה מדידה בכל בחי' יחוד עליון שיהי' עי"ז בחי' פכ"פ בכל הפרצופים העליונים דאו"א וזו"נ עד רום המעלות, לפי שבמדה זו דוקא עלה ברצון העליון שיהי' אופן היחודים בבחי' פכ"פ כנ"ל ובלא מדה זו א"א שיהי' יחוד כל עו"ע בבחי' פכ"פ כ"א אב"א בבחי' הפירוד כו'. וז"ש עד דלא הוה מתקלא כו' להיות מודד כל אופן העלאת והמשכ' בעו"ע לא הוו משגיחין אפין באפין בבחי' פכ"פ כו' וד"ל (וכמו"כ בזמן הגלות דרישא שכיבת לעפרא כו' ואתתא אתתרכא כו' וכתיב הסתר אסתיר פני כו' וכתיב פנו אלי עורף ולא פנים וזהו יחוד אב"א, ואעפ"י שמקיימין התו"מ בפו"מ שזהו עפ"י מאמר קו המדה שנק' מתקלא כו' שע"י משגיחין אפין באפין כו' כנ"ל אבל בקיום התו"מ צ"ל כוונה ורעותא דלבא ולא כמו מצות אנשים מלומדים כו'), רק ע"י התשובה מעומקא דלבא נעשה החזרת פכ"פ ממש כמ"ש השיבנו ה' אליך ונשובה כו' כנ"ל ומזה דוקא יבא משיח בכ"י.

והנה עדיין י"ל בגוף ענין המדידה בקו המדה הנ"ל ששרשו בעצמות המאציל דוקא כנ"ל הלא עצמיות הא"ס הוא בבחי' בלתי גבול ומדה כלל וכידוע שהוא למעלה מהתחלקות קוין כו' וכ"ש שיסתעף ממנו להיות מקור כל מדה וגבול שהוא קו המדה הנ"ל שזהו כמו דבר והיפוכו ממש, ובודאי קו המדה הזה הוא בא מבחי' עצמות א"ס ממש הוא כנ"ל. אך הנה ידוע ומבואר במקום אחר בענין מקום הארון אינו מן המדה כו' שיוכל להיות דבר והיפוכו כא' ממש כו', שאם הארון הוא מלמעלה מן המדה ע"כ אינו תופס מקום ואינו מן המדה למה הוא נתפס במקום שהוא [בגדר] מדה ואם הוא נתפס במקום הי' ראוי שיתפס במדה כנ"ל כו'. ועוד דוגמא כזו כמו ארון נושאי נשא יש כאן ג"כ דבר והיפוכו כא', אם הארון צריך לנושאים איך נושאי נשא ואם נשא נושאי א"כ א"צ לנושאי כו' ואיך יסכול דבר והיפוכו כו'. אך מזה יובן בדוגמא למעלה בעצמות א"ס ב"ה שכל יכול הוא שהוא עצמו בלתי מוגבל כלל וכלל וכלול בו גם בחי' זו שמתצמצם במדה וגבול דוקא דהיינו שעושה כל מדה וגבול במאמר קו המדה הנ"ל כו', וראי' לזה ממה שצמצם שכינתו שבבחי' א"ס בין ב' בדי הארון כו' דכתיב ב'

דרישא שכיבת לעפרא: נסמן לעיל ע' נד.

הסתר אסתיר פני: וילך לא, יח.

מצות אנשים מלומדים: ראה ספר המאמרים תרמ"ח ע' רא. ולהעיר ממאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקיב.

שו"ה והנה: מכאן מתחיל בוך א.

שו"ה ובודאי — הוא בא . . א"ס ממש הוא: א' ליתא . . א' א"ס ממש הוא בא.

מקום הארון אינו מן המדה: יומא כא, א. ראה אמרי בינה שער הק"ש מ, ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא

ח"א ע' קפה. חיב ע' תמה. בראשית ס"ע שפג. לקמן ע' תקנא.

ארון נושאי נושא: ראה סוטה לה, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' שעג. וש"נ. לקמן שם.

שצמצם שכינתו . . בין ב' בדי הארון: ראה בראשית רבא פ"ד, ד. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע'

קכט. ספר המאמרים תקס"ג ח"א ס"ע שמח ואילך (ומקבילו שם (נוסח א') ע' שמו ואילך).

השמים ושמי השמים לא יכלכלוך כו' וד"ל, ולא עוד אלא שמה שהוא עושה כל מדידה וגבול זה בא מפנימיות ועצמיות רצונו דוקא כמו בתו"מ ובהשתלשלות עו"ע הנ"ל. ושרש הענין הוא כמ"ש במ"א באריכות בענין קו המדה הנ"ל שהוא כלול מדבר והיפוכו דהיינו מבחי' חו"ג שבעצמות א"ס ממש והוא ענין וי"ו דוהנורא כו'. והענין הוא כידוע דא"ס ב"ה בעצמו הוא למעלה מעלה מכל ההשתלשלות דקו"ח ומרומם לבדו בעילוי אחר עילוי עד אין שיעור למעלה שבלתי אפשר שיבא לכלל צמצום וירידה ומדידה כזו להיות נק' גם בשם עה"ע וסדכ"ס כו', וזהו בחי' הגבורות שב[א]א"ס, וכחי' החסדים הוא מה שחפץ חסד בעצמותו להיות מתצמצם בעצמו להיות מקור כל [חי' העולמנים עי'] בחי' קו"ח כו' עד שחסד זה יתפשט למטה מטה עד אין תכלית כו', וזהו דבר והיפוכו ממש, שלזאת אחר הצמצום שהוא בקו"ח יש בקו[ח] זה מעצמות א"ס שלפני הצמצום שבבחי' הגבורות דאו"ח וגם מבחי' החסדים דאו"י הנ"ל, וע"כ נק' קו"ח זה ג"כ בשם קו המדה שהוא עצמו אינו מן המדה והצמצום כי הרי הוא [נמשך] מעצמות א"ס שבבחי' החסדים ושהתפשטותו בלי גבול ומדה כלל כו' כנ"ל, אך מצד בחי' הגבורות דא"ס שבבחי' או"ח שלמעלה מעלה דוקא הוא הכח ומקור להיות מגביל לגבול ומדה כו' כי הרי בא"ס יש גם כח הגבול להגביל כל גבול כו' אעפ"י שמצד עצמו הוא בחי' א"ס כו' כי כל יכול הוא כו' כמ"ש שם באורך וד"ל.

וזהו ענין קו המדה שנק' שוק"ל שהוא עצמו אינו בבחי' גבול ומדה והוא המודד כל גבול ומדה כנ"ל, וכמו הארון שהוא עצמו אינו בבחי' מדה ונתפס במקום ומדה וכענין ארון נושאו נשא כו' כנ"ל וד"ל. וזהו אי"ה שוקל שהוא מאמ' קו המדה הנ"ל ששוקל ומודד כל או"כ שהוא איך שיהי' אופן גילוי אור החסד איך וכמה ואופן הגבול של הכלי המגביל את האור איך וכמה כו' להיות שיש בו מבחי' חו"ג דא"ס עצמו כנ"ל ע"כ יכול ליתן מדה וגבול בחסד דאורות ובגבורות דכלים שיהי' כלול מדבר והיפוכו כא' במדה ושיעור הכל כפי הרצון שבעצמות א"ס ב"ה. וזהו [ה]וי"ו דוהנור"א, דגדול וגבור הוא בחי' חו"ג שבעצמות, והנור"א הוא הממוצע דהיינו הקו"ח שהוא כציור וי"ו שהוא מקור כל או"כ כו' באופן התכללותם יחד מחו"ג גם ההחליף [ה]מדריג' זה לזה כמש"א לאכללא שמאלא בימינא וכה"ג וכמו

השמים ושמי השמים לא יכלכלוך: מלכ"ס א ת, כו.

כמ"ש . . . בענין קו המדה: ראה מאמרי אדה"ז ענינים ע' שמג ואילך. שם ע' שע ואילך.

וי"ו דוהנור"א: ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' שיב וע' שיש ומקבילו בלקוטי תורה ואתחנן ת, סע"א.

הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קפ.

קו המדה שהוא עצמו אינו מן המדה: ראה גם אמרי בינה ומאמרי אדה"א ויקרא שבהערה דלעיל ד"ה

מקום.

שו"ה ונתפס — שוקל: ע"כ נעתק בבחי' ג.

שו"ה וגבול — ובגבורות: א: וגבול.

לאכללא שמאלא בימינא: ראה זהר ר"פ קרח.

שיכול להחליף האור דחסד בכלי הגבו' ואור הגבו' בכלי החסד כמו בב' פ' דק"ש כמ"ש במ"א באורך וד"ל.

אך הנה לפי כל הנ"ל הרי בחי' קו המדה הזה שנק' מתקל"א הוא בכל עו"ע דכל ההשתלשלות דאבי"ע ובכל או"כ מדבר והיפוכו דחוי"ג הוא שעושה מדה ושיעור מריש כל דרגין עד סוף כל המדריגות וגם בתו"מ שבאים במדה כנ"ל הכל הוא מקו המדה הנ"ל, א"כ י"ל מ"ש ברישא דקר' לב"ך יהג"ה אימ"ה אי"ה כו' מה שייך אימה במה שיראה שאי"ה שוקל גם אם הוא בא' דאי"ה שהוא בחי' העלם העצמות ממש. אך הנה מ"ש לבך יהג"ה אימה כו' הוא כאשר יבין וישכיל דקו המדה הזו הוא מיוחד וכלול בעצמו ממש ואיך שהוא נמשך מעצמות א"ס ממש ואינו דבר יש ונפרד בפ"ע כלל אעפ"י שהוא ההיפוך מבחי' עצמות א"ס למדוד כל מדה כו', ע"כ לב"ך יהג"ה אימ"ה לומר איה שוקל כו', והוא וי"ו דוהנור"א שמזה הוי"ו דקו המדה נק' נור"א ומזה יהג"ה לבך אימ"ה כו'.

והענין הוא כמ"ש אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכ' וסור מרע בינה כו', א"ז מקדמת דנא הוא בעצמות א"ס טרם הצמצום דקו"ח, רא"ה בבחי' ראי' דחכ' וקאי על רישא והחכ' מאין תבוא ואיזה מקום בינה כו', אלקי' הבין דרכה כו' ויספרה בבחי' בינה, הכינה וגם חקר[ה] הוא בבחי' סופר ושוק"ל הנ"ל דהכינה בספר כמ"ש ויספרה כו' וגם חקר"ה בגילוי במשקל דקו המדה הנ"ל, ויאמר לאדם אחר החקירה והכנה הן יראת ה' כו'. והענין הוא כידוע דישראל עלה במח' והיינו שרש נש"י שעלו במח' הק' בעצמות א"ס ב"ה ממש כמאמר ז' דברים קדמו לעולם תו' ותשו' כו' ומח' דישראל קדמה לכולן וכמ"ש בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית שנא' קודש ישראל לה' ראשית תבואתו כו' וכמאמר ג' קשרים

בב' פ' דק"ש: ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה חי"ב ע' תשח ואילך. ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רעו ואילך ובהנסמן שם.
 שו"ה דכל — דאבי"ע: א' דבי"ע.
 שו"ה אימ"ה — הוי"ו: א' המאמר.
 אז ראה ויספרה . . . ויאמר לאדם: איוב כה, כו. כה.
 והחכ' מאין תבוא . . . אלקי' הבין דרכה: איוב שם כ. שם כג.
 דישראל עלה במח': ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. וש"נ.
 ז' דברים קדמו לעולם: בסידור שער בהמ"ז קט, ב: במדרש. ראה בראשית רבא שם (מדרש תהלים — באבער — צ, יב. וש"נ). הנסמן במאמרי אדה"א דברים חי"ב ע' שע.
 קדמו לעולם . . . ותשו': ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקסד. וש"נ.
 בראשית בשביל ישראל: בראשית א, א וברש"י שם. ראה הנסמן בלקוטי שיחות מקץ כרך ג ע' 820.
 קודש ישראל לה' ראשית תבואתו: ירמ" ב, ג. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א בתחלתו ובהנסמן שם.
 ג' קשרים הן: נסמן לקמן ע' תקא.

הן ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה כו' והיינו ס"ר נש"י שקשורים בס"ר אותיות התו'. וכמו שמבואר למעלה בענין אי"ה סופר כו' שיש ג' בחינות ספר וסיפור וסופר כו' כנ"ל, כך הוא בשרש נש"י ש[הן] בא"י במספר ס"ר וכמ"ש ז"ה ספ"ר תולדות אד"ם כו', ויש מקור למספר זה שנק' סופר וכמ"ש אם תעבורנה הצאן ע"י מונה דוקא וידוע דצאן הוא נש"י ותעבורנה הצאן במספר כו'. וזהו אז ראה ברא"י דחכ' לשרש נש"י כמו שכלול"י בחכ' הק' העצמי' שז"ש ישראל עלה במח', ויספרה שהביאם למספר או בחכ' ספירות ובהירות כשיבואו למטה לברר בירורים דרפ"ח כו', הכינה וגם חקרה כו' הכינה במח' ו[גם] חקרה בדיבור שהוא בבחי' סופר ושוקל היינו באותיות דתו' ובמשקל דמעשה המצות כאופן העלאות והמשכות כו' כנ"ל, ואחר שספר ושקל כו' שזהו הכינה וחקרה ויאמר לאדם שהן כנ"י שהן בבחי' התיקון הן יראת ה' היא חכ' כו' וכמ"ש סוף דבר הכל נשמע את האלקי' ירא כסור מרע שהוא בבחי' בינה כמ"ש וסו"מ בינה כו' ואת מצותיו שמור בקיום המ"ע שהיא בבחי' יראה עילאה דחכ' וכמ"ש הן יראת ה' היא חכ' כו' כי זה כל האדם דכנ"י שנק' אדם ותושב"כ ותושב"עפ שנק' ספר תולדות אדם והן ב' בחי' דספר וסיפור, והן ג"כ ב' בחי' דאי"ה סופר ושוקל דתו"מ שז"ש הכינה וגם חקרה כנ"ל וד"ל. וכ"ז משום דנעוץ תחב"ס דוקא וסבת"ח, ופי' תחלתן היינו בתחילת כל התחלות כו' שהוא בהעלם העצמיות דסדכ"ס ממש כו' שז"ש עלו במח' הק' כו', וז"ש והחכ' מאין תמצא כו' מאין האמיתי כו' וכמאמר במי נמלך בנשמתן של צדיקים דהיינו בחי' סוף מעשה דנש"י בגופים דוקא הוא שעלה בתחלת המח' הק' הנ"ל. וזהו שא' סוף דבר כו', סוף דבר הרצון והמח' הק' הוא סוף מעשה דאלקים ירא כו' שעלה במח"ת משום דנעוץ תחב"ס דוקא, ע"כ זה כל האדם דתו"מ שהן ירדו ג"כ בבחי' העלם העצמיות וכמ"ש ואהי' אצלו אמון כו' וכן מ"ש והחכ' מאין תמצא כו', וז"ש לאחר שראה ויספרה כו' בספר וסיפור כו'. הכינה וחקרה בבחי' סופר ושוקל כו' ויאמר לאדם דוקא הן יראת ה' היא חכ' בחי' סוף מעשה דתו"מ שבאי"ה סופר ושוקל הנ"ל (ומה שחלק לשנים במ"ע שהן

ס"ר נש"י שקשורים בס"ר אותיות התו': ראה זהר חדש שיר השירים עד, ד. תניא פליז. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שכו. ושי"ג דברים ח"ג ע' תשעט. ושי"ג לקמן ע' רכא.
ז"ה ספ"ר תולדות אד"ם: בראשית ה, א.
אם [אז] תעבורנה הצאן ע"י מונה: ירמ"י לג, יג [ושם: עוד].
דצאן הוא נש"י: ראה בראשית רבא פס"ה, יד. פעה, ו. הנסמן בס' ערכי הכיניים לבעל סדר הדורות מערכת צאן.

סוף דבר הכל נשמע: קהלת יב, יג.
דכנ"י שנק' אדם: יבמות סא, א.
דנעוץ תחב"ס . . . וסבת"ח: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.
והחכ' מאין תמצא [א: תבוא]: איוב כה, יב. שם כ.
במי נמלך בנשמתן של צדיקים: ראה בראשית רבא פ"ה, ז. רות רבא פ"ב, ג.
ואהי' אצלו אמון: משלי ת, ל.

החסדים בחכ' ובלית דסו"מ בנינה יתירה דהיינו דקדוקי' דתו' שבע"פ
ובפרט דקדוקי חומרות דד"ס שהן גדרים וסייגים שלמעלה גם מיראת ה'
דחכ' בשרשה מטעם הנ"ל באורך וד"ל).

וזהו לב"ך יהג"ה אימ"ה אי"ה סופר כו', והוא כאשר ישכיל ויתבונן איד
שנעוץ תחב"ס דוקא דהיינו מבחי' העלם העצמות ממש דוקא ששם
הוא נק' בשם אי"ה א' די"ה שבלתי יוכל לבא כלל בשום השגה כמא'
דלמתב"כ כמו אי"ה מקום כבודו כו' שנעלם בהפלאה לגמרי, וגם אחר שבא
לכלל מדה ומספר ע"י סופר ושוקל הנ"ל אין זה דבר והיפוכו כלל ולא
בבחי' יש ודבר בפ"ע כלל אלא אדרבה זהו מיוחד וכלול בעצמותו ממש
כמ"ש מי מדד כו' עד גם שכל מדה ושיעור שניתן עד למטה מטה גם בג'
אלה דתו"מ ונשיי' כמו בהשתלשלות דכל עו"ע (וכמ"ש כי הוא צוה ונבראו
כו' חק נתן ולא יעבור כו' כידוע דגם כל ציור ותמונה של כל בריאה
גשמיות ורוחניות כך עלה ברצונו העצמי' כמו שיהי' צורת הבהמות כמו
השור בקרנים וכו' והחיות בתמונתם למיניהם כך עלו ברצונו כמ"ש בצביונם
נבראו ובקומתן כו', וגם למעלה בעולמות הרוחני' כפני ארי' לפני שור ונשר
כו' וכל מיניהם הכל במדה קצובה כו'), ולא עוד אלא שזה המדה והשיעור
לכל העולמות כאשר הוא בא למטה מטה ביותר כמו בסוף מעשה דתו"מ
הנ"ל נעוץ מתחלת הכל דוקא לפי שסוף מעשה עב"ת, ע"כ מזה דוקא לב"ך
יהג"ה אימ"ה יתירה, והוא במה שנמצא כחו הגדול דעצמות א"ס ממש
בצמצום היותר אחרון דוקא יותר ולא נבדל ממנו כלל אדרבה הנה זה הוא
בא מפנימיות כחו העצמי', כנ"ל בענין וי"ו דוהנור"א דוי"ו זה נק' נורא
בגילוי ע"ש התגלות כחו בחיבור דבר והיפוכו מצד שכלול מחו"ג שבעצמות
א"ס כנ"ל.

אבל הנה בחי' מהו"ע א"ס ממש [ש]למעלה גם מבחי' חו"ג שבו, שחו"ג
שבו אין זה רק כח ואור התפשטות שלו לבד למעלה ולמטה כו' אבל
הוא עצמו ממש למעלה מבחי' העלאה למעלה והמשכה למטה כו', וכידוע
בפי' אני ה' לא שניתי כו' לא שניתי ממש בין קודם שנאצל כו' שהאצילות
בא ע"י התפשטות אורו שבא מהתכללות חו"ג שבעצמות דהיינו בחי' הקו"ח
הנ"ל, וזהו לפני א' מה אתה סופר שאינו בגדר מדות וספי' כלל שיהי' נק'
בשם חו"ג אפי' בהעלם דהעלם אלא נק' יחיד כמו שהוא כמוס בעצמו ממש

כמא' דלמתב"כ . . אי"ה מקום כבודו: תקוני זהר בהקדמה יו, א. נוסח קדושת כתר.

מי מדד: ישעי' מ, יב.

כי הוא צוה ונבראו . . חק נתן ולא יעבור: תהלים קמת, ה, ו.

בצביונם נבראו ובקומתן: ראה ראש השנה יא, א.

אני ה' לא שניתי: מלאכי ג, ו.

לפני א' מה אתה סופר: ספר יצירה פ"א, מ"ו. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקסג.

וד"ל. אך מאחר שעצמות א"ס ב"ה למעלה מבחי' קו"ח דחו"ג איך נמשך ונסתעף ממנו שרש ומקור לכל חיות העולמות ע"י ב' מדות דחו"ג שהוא צמצום והתפשטות, והן ב' אותיות ד"ה צמצום דיו"ד והתפשטות דה"א כו' וכמ"ש כי ב"ה ה' צור עולמים כו' יו"ד צמצום בו נברא העוה"ב ובה"א התפשטות נברא העוה"ז וז"ש ברוך ה' כו' מעולם ועד עולם כידוע, וגם בחי' הקו"ח הנ"ל הוא כלול מב' אלה י"ה צמצום והתפשטות יחדיו וזהו ציור הוי"ו שראשו בא יו"ד ונמשך למטה בו' כידוע, ולא עוד אלא גם אחר שנסתעף מן העצמות ב' מיני מדריגות הללו יחד אין בו שינוי בעצם כלל וכלל וכמ"ש אני הוי' לא שניתי כלל וכלל כנ"ל וד"ל. אך הענין הוא כמ"ש במ"א ע"פ המגביהי לשבת המשפילי לראות כו', דיו"ד בראש במגביהי מעלה מעלה ויו"ד בסוף במשפילי למטה מטה שהן ב' מדות דחו"ג שנק' עמ"ר ועמ"ת שוין לפניו ממש וכמ"ש כי רם ה' ושפל יראה כו' לפי שמהו"ע נבדל בערך ומרומם לבדו מעמ"ר ומעמ"ת מטעם הנ"ל וד"ל.

וזהו ענין אי"ה סופר כו', דהנה בחי' אי"ה זהו אות הא' דאי"ה שכולל ליו"ד וה"א שהוא הצמצום וההתפשטות יחדיו, והיינו להיותו מופלא ונעלם מ"ה זה לגמרי. ואמנם הנה ידוע שזהו הכלל גדול בכ"מ שכל הגבוה גבוה ביותר הנה יש בכח זה עצמו לירד ולהשפיל א"ע למטה מטה ביותר, ומאחר שבכח הא"ס למעלה מעלה בבחי' אין קץ גם הוא יורד למטה מטה עד אין תכלית כמ"ש המגביהי לשבת כו', וא"כ כל מה שבא הדבר לתחתית המדריגות דעמ"ת ביותר שם א"א להעלות כ"א מהיותר עליון שבעומק רום כו', ודוגמא לדבר הוא מ"ש ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך כו' אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו דוקא, והיינו לפי שנש"ט דמצרים אין עוד למטה הימנה ע"כ א"א שיאיר אור בחושך גם כזה כ"א מהיותר עליון דעמ"ר דוקא כו' וד"ל, וכך יובן בענין המגביהי כו' ומשפילי דמשפילי זה בא מכח דמגביהי לשבת דוקא והוא וי"ו דוהנורא הכלול מב' אלה דמגביהי ומשפילי כו'. אך שרש שרשם במהו"ע אעפ"י שמרומם לבדו מב' מדות אלה לגמרי כנ"ל והוא למעלה מעלה הרבה ממה שנגלה אפס קצהו בו"ו זה דקו"ח ונק'

ד"ה צמצום . . . והתפשטות: ראה אגרת התשובה פ"ד.

כי ב"ה ה' צור עולמים . . . יו"ד . . . העוה"ב: ישעי' כו', ד. מנחות כט, ב.

ברוך ה' . . . מעולם ועד עולם: דברי הימים"א כט, י (בדילוג). ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ריג.

ציור הוי"ו . . . יו"ד ונמשך למטה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרעת. ושי"ג ח"ג ע' תתקכ וע'

תתקמ"ד.

המגביהי לשבת המשפילי לראות: תהלים קיג, ה. ו. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תכד וע' תלב. דברים

ח"ב ע' תערה. ושי"ג.

כי רם ה' ושפל יראה: תהלים קלח, ו.

הכלל גדול בכ"מ שכל הגבוה: נסמן לקמן ע' קמה.

ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך: בא יב, ב. ספרי תבוא כו, ת. זהר (מדרש הנעלם) וירא קיז, א. הגדה

של פסח. ראה גם סידור סדר הגדה רצט, א ומקבילו בלקוטי תורה צו יב, ג.

יחיד בעצם, אבל בקו המדה דתו"מ הנה זה בא ממהו"ע ממש לפי שזהו כל עיקר כוונת רצונו הפשוט שיהי' לו דירה בתחתונים דוקא והן ישראל ותו"מ ע"כ בא לכלל קו המדה דוקא שהוא המגביה ומשפילי דעמ"ר ועמ"ת כו', והיינו נור"א בגילוי שזה מורה על עצמותו ומהותו הנעלם רק שבא בהתלבשות בקו"ח בבחי' סופר ושוקל דתו"מ כו' כנ"ל וד"ל. וזהו לב"ך יהג"ה אימ"ה בהתבוננות דמהו"ע ממש שלמעלה מעמ"ר ועמ"ת איך שהוא סופר כו' ונק' אי"ה סופר א' [דא]י"ה מקור העמ"ר ועמ"ת ד"ה ומיוחדים בעצמותו ממש משום דס"מ עבמ"ת, והוא שנתאוה להיות לו [דירה] כו' שמחמת זה אין המדה נבדל הימנו כלל אלא אדרבה זהו בא מבחי' מהו"ע ממש וד"ל.

וזהו אי"ה סופ"ר את המגדלים, דהנה מבואר למעלה דג"פ אי"ה נגד ג"פ קדוש כו' ואי"ה זה האחרון הוא נגד הקדוש הג' שהוא קודש הוי' צבאות כו' ואי"ה הוא בבחי' ההעלם דאי"ה בא' ד"ה דוקא. והענין הוא דהנה כתיב אני חומה ושדי כמגדלות כו' הרי א' מגדלות לשון נוק' ובכאן הרי א' מגדלים לשון דכר. ויובן ענין זה מה שא' סופר [את] המגדלים דבחי' דכר ממש ושדי כמגדלות בבחי' נוק'. וביאור הדברים הנה מ"ש אני חומה אמרו"ל זו תו', וי"ל איך נק' התו' בשם חומה. והענין הוא כידוע שהאותיות נק' בשם אבנים כמ"ש בס"י ה' אבנים בונות ק"כ בתים כו', כמו עד"מ מן האבנים שמסדרים זעג"ז בסדר נכון כפי המדה הצריך לבנין יבנו בהם כמה בתים רבים עד שנק' בשם עיר, וכידוע בענין גדול ה' כו' בעיר אלקינו הר קדשו ואמרו"ל אימת[ן] הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו כו', וכך הוא ענין האותיות דתושב"כ המסודרים בצירופים בתיבות בדקדוק גדול נמשלו לאבנים שמהם נבנה עיר גדול כו', וזהו כל התו' שנק' שמותיו כו' שהוא בבחי' או"פ בכלים מכלים שונים ונק' היכלין ואדרין עילאין וכמ"ש הביאני המלך חדריו כו'.

שו"ה והיינו — הנעלם: א: הגילוי.

דס"מ עבמ"ת . . . שנתאוה להיות לו: פיוט לכה דודי. תניא רפלי"ו. ראה בהנסמן בליקוט פירושים לשם. מבואר למעלה דג"פ אי"ה נגד ג"פ קדוש: ריש פסקא, וזהו אי"ה סופר אי"ה שוקל".

שו"ה צבאות — דאי"ה בא' ד"ה: א: דא' דאי"ה.

אני חומה ושדי כמגדלות: שיר השירים ת, י.

מגדלות לשון נוק' . . . מגדלים לשון דכר: ראה ד"ה אני חומה בשלח תקס"ה נדפס בתוס' הגה' וכו' באור

התורה שיר השירים כרך ב ע' תשנט ואילך.

שו"ה ממש: א: ומ"ש.

אני חומה . . . זו תו': פסחים פז, א.

כמ"ש בס"י ה' אבנים: שם פ"ד, מ"ד (כדפוס מנטובא שכ"ב. ובד"א ראה שם מ"ב).

גדול ה' . . . בעיר אלקינו . . . אימתני הוא גדול: תהלים מז, ב. ראה זהר פקודי רלה, א. ויקרא ה, א. זהר

חדש תשא מד, א. חוקת נא, רע"ד. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' רכו ואילך ומקבילו בתורה אור

וארא נ, ב. תורת חיים וארא ע' פז ואילך. לקמן ע' קעה, ע' שצד, ע' תסג וע' תקלב.

כל התו' שנק' שמותיו: ראה זהר יתרו פז, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' נב. וש"נ.

הביאני המלך חדריו: שיר השירים א, ד.

אמנם מ"ש אני חומה זו תו' היינו בחי' המקיף הכללי דכל התו' כולה כמו
עד"מ החומה המקפת כל העיר כולה והאבנים דחומה אינן בסדר כבנין אלא
מונחים זע"ז כו', וזהו אני חומה בחי' מקיף כללי לכל אותיות שבתו' שזהו
למעלה הרבה מבחי' טנת"א שכתו' כו'. וזהו שהתו' היא בחי' מקיף כללי לכל
נשמה ונשמה שתעסוק בתו' תחי' ותשמור ותגן עליו כמ"ש כי אמרת"ך
חייתנ"י משום דס"ר אותיות דתו' שרש ס"ר נש"י וענפיהם וכל אות יאיר
אור בפרט דכל נשמה, ואמנם הרי הכל נשמרים באור תורה ת"ח וע"ה בשוה
זהו מצד בחי' המקיף הכללי שנק' חומה (וכמו בש"ת ששמחים הכל בשוה
מצד שש"ת הוא בחי' המקיף דאור תורה כו'). ונמצא דבחי' מקיף הכללי
דאור תורה שנק' חומה הוא למעלה גם מבחי' אי"ה סופר שהרי בחי' סופר
הוא שסופר האותיות כו' כנ"ל והמקיף דחומה הוא הכולל כל האותיות
ומקיפים כו' כנ"ל וד"ל.

כי אמרת"ך חייתנ"י: תהלים קיט, ג.
וכל אות יאיר אור בפרט דכל נשמה: ראה גם לקמן ע' רטו. מאמרי אדה"א בראשית ע' קכו. ושי"ג.

פ' שמיני תקע"ז

שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא מרוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר. הנה הנביא הוכיח לבנאי שיראו וישגיחו איך שהעולמות חיים מאלקות ולא כמו שנרא' שהעולם הוא איזה דבר בפ"ע וה' הוא על השמים. [ו]להבין ענין ז[ה] צריך להקדים כי כל תכלית עבודת האדם בעוה"ז הוא בב' דברי' תשובה ותפילה תשובה היא קודם התפילה ובלתי התשובה לא יוכל להיות התפילה [כראוי] כי הא בהא תליא והי' לאחד' [ממש] כו'. כי הנה כתי' סמכוני באשישות ר[פדו]ני בתפוחי' כי חולת אהבה אני, והענין יובן עד"מ אדם שהוא בריא אזי בודאי יש לו תשוקה ותענוג מהמאכל שאוכל ומה שאוכל נעשה דם וחיות לכל אבריו כידוע שהמאכל נתעכל והפסולת נדחה לחוץ והמובחר נעשה דם וחיות לכל אבר ואבר בפרט, אבל אדם שהוא חולה א"א לומר שאין לו תשוקה כלל להמאכל שהרי הוא יודע שע"י המאכל הוא חיותו ובלתי זה לא יחי' רק כשאוכל המאכל אינו נכנס בתוך תוכו להיות חיות לכל אבריו מחמת שנחלה ונתקלקלו אבריו ואדרבה המאכל מזיק לו, והטעם הוא כי במאכל יש פנימי' ופסולת וכל אדם בריא אוכל המאכל אזי מהפנימי' נעשה לו חיות בכל אבריו והפסולת נדחה לחוץ אבל כשאדם חולה אוכל אזי הפסולת נעשה לו לחיות לכן הוא מזיק אותו ולא די שאינו מועיל לו רק אדרבה הוא לרע לו כי כל אוכל תתעב נפשו ויגיעו כו'. וכמו"כ [י]ובן בעבודת ה' שכמו שיש בנפש הטבעי' בריאות וחולאת ואדם חזק או חלוש כמו"כ עד"מ בנשמה האלקית יש ג"כ כחי' נשמה אשר היא בבריאות ולהיפוך נשמה שאינה] בריאה. כי הנה כתי' נשמה שנתת בי טהורה היא כו' שלכל אור"א מישראל אפי' לפחותי הערך יש לו נשמה האלקית, וענין נשמה הו"ע התפעלות אלקות כי היא נלקחה מאלקות לכן מתפעלת מאלקות, ויש בזה חילוקי מדריגות כמו ת"ח שהשגתם באלקות הוא במדריגה גבוה כו' ויש פח"ע וע"ה ואעפ"כ יש להם נשמה כמ"ש נשמה שנתת בי כו' והוא זה שאנו רואי' שהוא סומועי"ט מחמת שה' הוא אלקים ויש לו חוש בזה הנק' [דער הער] זהו הנק' נשמה, משא"כ מי שלא מבנאי הוא לא יתפעל כלל מזה [הגם שיבין בשכלו

שאו מרום עיניכם: נדפס מבוך ג' 1366 ע' רלא. וניתוספו בפנים אותיות או תיבות מבוך א' 184 ע' נא. ומבוך ב' 968 ע' סא. המאמר הוא כפי הנראה הנחה מרשימת השומעים ממאמר כ"ק אדה"א. שאו מרום עיניכם . . . לא נעדר: ישעי' מ, כו. סמכוני באשישות: שיר השירים ב, ה. ראה גם ספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' ערב. שויה יש — דם וחיות: אב:לו חיות. וראה בשורה הבאה. שויה יחי' — נכנס: א: ניתוסף: כלל. ב: ניתוסף: לו. כל אוכל תתעב נפשו: ע"פ תהלים קו, יח. נשמה שנתת בי . . . היא [ב: בראת יצרת כו']: ברכות ס, ב. ברכת אלקי נשמה. פח"ע וע"ה: פחותי ערך ועם הארץ. סומועי"ט: סור מרע ועשה טוב.

איך שאמת הוא הדבר כו' מ"מ לא יתפעל מזה] כי אין לו החוש כלל מצד שאין לו נשמה רק מי שהוא ישראל יש לו נשמה אלקי[ת ולכן נתפעל מאלקות וכמ"ש לאה' את ה' אלקיך כי הוא חייך כו' היינו שבחי' אלקות נכנס בתוך תוכו ונעשה לו לחיות גמור כמו המאכל שאדם בריא אוכל שנעשה לו לחיות ממש כמו"כ ענין התפעלות אלקות נעשה לו לחיות [גמור] וכמ"ש כי הוא חייך כנ"ל. אך כ"ז [הוא רק] כשהנשמה היא כבריאותה היינו שלא נפגמה בחטאים ובעוונות, אבל כשהנשמה נחלה [היינו] שנפגמה בחטאים ועוונות כי ע"י חטא ועון פוגם בנפשו האלקית כמ"ש ואם פגמתי כו' אזי ההתפעלות אלקות אינו נכנס לתוכו [כלל] להיות לו לחיות, וזה אא"ל שאינה רוצה כלל באלקות כי הרי הוא יודע שבחי' אלקות הוא המח"י אותו כנ"ל במשל, רק ע"י שנחלה הנשמה ע"י ח"נ שלו הן בתאוות איסור והן ב[תאוות] היתר כאשר ידע אינש בנפשו עי"ז אינו נעשה לו בחי' התפעלות לחיות רק אדרבא הוא מזיק ומקלקל אותו להיות נעשה יש ודבר שהרי הוא מתפעל כו' והוא לוקח [עוד זאת] על אופן אחר שאינו טוב כו', כי בזמן הבית כתי' יראה כל זכורך כו' שהי' בחי' אלקות להם לחיות ממש כו' אך [ב]גלותא מחמת עון ופגם לא יוכל להתקבל בתוכו בחי' אלקות לחיות מחמת חטא ועון. אך התרופה לזה ש[י]תחזק הנשמה ו[י]הי' כבריאותה הוא מ"ש הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחל[ו]א[ני]כי וכמ"ש רפאינו ה' אלקינו ונרפא כו' שע"י סליחת העוונות אזי חוזר[ת] הנשמה לבריאותה ואז יהי' [לה] אהבת ה' לחיות כמ"ש לאה' כו'.

ובזה יובן ענין תשו' ותפילה, כי התפילה הו"ע קרבת אלקי' באה' ותשוקה, אך מחמת פגם ועון אזי מזיק לו כו' כנ"ל, לזה צריך תחלה תשובה שהוא בחי' הכנעה ובושה כמארז"ל אין עומדי' להתפלל אלא מתוך כובד ראש ופירש"י הכנעה שהוא רק ביטול עצמותו (הנקי בלי"א אָרַפ פָּאָל פּוֹן זִיך כו') וכמ"ש הראית כי נכנע אחאב מלפני יען כי נכנע כו' הגם שעשה כמה חטאי' כו', וכמו"כ הוא בענין התשו' שקודם התפילה ע"י שיהי' ממארי דחושבנא על כל פרטי מעשיו ואיך שבהבל [בא] ו[ב]צלמות הולך רוב הזמן

לאה' את ה' אלקיך כי הוא חייך: נצבים ל, כ (בדילוג).

כמ"ש ואם [אם] פגמתי... אא"ל [אב:איא לומר]: ראה ק"ש שעהמ"ט נוסח הארז"ל.

שו"ה והן — עי"ז... והוא לוקח: ב:ליתא.

יראה כל זכורך: תשא לד, כג. ראה טז, טו.

הסולח לכל עוניכי: תהלים קג, ג.

רפאקו ה' אלקינו ונרפא: תפלת שמונה עשרה (בהוספת חיבת אלקינו). ב:רפאני ה' אלקים וארפא

— ירמ"י יז, יד (בהוספת חיבת אלקים).

שו"ה ובוה — הו"ע: אב:הוא בחי'.

אין עומדי' להתפלל: ברכות ל, ב.

אָרַפ פָּאָל: ב: אראפ פאליו.

הראית כי נכנע אחאב: מלכים"א כא, כט.

ממארי דחושבנא: ראה זרזר קרח קעה, א.

עיי' מעורר רחמי' להיות מוחל וסולח חטא ועון ואז יוכל להיות תפילה וכמ"ש כי לא אחפוץ במות המת שזהו קודם התשובה והתפילה כ"א בשוכו מדרכו וחי' שעיי' תשו' שקודם התפילה אז וחי' הנשמה בתפילה כו' כנ"ל.

וזהו סמכוני באשישות ר[פד]וני בתפוחי' כי חולת אה' אני, שהנשמה היא בבחי' חולה עיי' הפגם מעוונות, והתקנה לזה הוא סמכוני כמ"ש סומך ה' לכל הנופלי' שאין פי' נופלי' בגשמי' כו' רק הכוונה הוא על הנשמות שנפלו כו' כנ"ל וכמ"ש וחשב מח' לבלתי ידח ממנו נדח, ועיי' שיערה עליו רוח תשובה אזי מעורר עליו רחמי' [רבי'] הוא רופא לכל תחלואי הנשמה כנ"ל וד"ל. וזהו הטעם שארז"ל במקום שבע"ת עומדי' אין ציג יכולי' לעמוד כי ציג נק' מה שיש להם התפעלות אוי"ר כו' אבל התשובה היא מקור ושרש לזה כו' כנ"ל. והנה יש עוד טעם מה שחולת אה' מפני שבגלות הוא בחי' הסתר אלקות וכמ"ש אתה אל מסתתר, ולפי"ז הפי' של חולת אה' הוא מפני שלא יכול לאדבקא כמשל אדם המשתוקק לאיזה דבר בהשתוקקות רב ולא יכול להשיג הדבר שמשתוקק אזי נעשה חולה מזה.

[ו]להבין זאת צ"ל מ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה מפני מה לא כתיב הוי' ברא אלה כי ענין מי משמע דבר שאינו מושג. וגם להבין מ"ש המוציא במספר צבאם מה היתרון מעלה בזה כי הלא מספר נופל על דבר בע"ג כו'. אך הענין יובן עפי' הידוע כי כל ספר תהלים המדבר בשבחי השי"ת הכל הוא [מדבר] מדברי' תחתוני' כמו בכרכי נפשי כו' זה הים גדול ורחב ידים כו' הכל הוא מדברי' תחתוני' ואין מדבר בענין ע"ס דאצי' ויחור'ע כו', וכן כל פסודי' הכל הוא על אופן זה כו'. [ו]הענין הוא כי ענין התפילה הוא להיות דבר ההתבוננות קרוב אליו היינו שיהי' נתאמת אצלו הדבר כמו ב"ש והי' העולם שבאמירה א' נתהווה העולם, ולכן הוא דוקא מדברים תחתוני' הנראי' כמ"ש וראו מי ברא אלה שבכל בקר ובקר צריך להשגיח עיי' איך שהעולם גשמי' שאנו רואי' וגלגלים וד' יסודות ועולם המלאכי' כולם חיים וקיימי' מאלקות. ואם יתאמת זה אצלו היטיב זהו יסוד מוסד ששיגי עוד יותר מדרגה גבוה מזה, כ"א נתאמת אצלו הדבר

שויה עיי' — רחמי' . . להיות תפילה: א:ר"ר . . להיות בתפילה.

כי לא אחפוץ במות המת . . בשוכו מדרכו וחי': יחזקאל יח, לב. שם כג.

סומך ה' לכל הנופלי' . . הנשמות [א:ניתוסף: הנפגם מעוונות]: תהלים קמה, יד.

וחשב מח' לבלתי ידח: שמואל-ב יד, יד.

במקום שבע"ת עומדי': נסמן לעיל ע' נג.

שויה כי — אוי"ר: א: אלקות באוי"ר. ב: מאלקות.

אתה אל מסתתר: ישעי' מה, טו.

זה הים גדול ורחב ידים: תהלים קד, כה.

ביש והי' העולם שבאמירה א' נתהווה: נוסח ברוך שאמר. ראה שערי תשובה היא שער התפלה כו, ב.

מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשעה.

שעולם הלזו הנראית חי מאלקות דוקא מסתמא הנשמה היא בכוחה ובריאותה וממילא הוא מוכן לכל מיני התבוננות כו'. והנה התבוננות זאת צ"ל על אופן זה דוקא דהיינו איך שבחי' א"ס מאיר בהם, כי באמת אינו מוכן איך יכול שיברא בע"ג מבחי' א"ס אשר הוא בלתי גבול, אך הטעם [הוא] כי הן הן גבורותיו כו' שמבחי' בלתי בע"ג [יתהוו בחי' בע"ג] אך מאחר שנלקחו מבחי' א"ס לכן גם אחר שנבראו [ב]בחי' בע"ג גם בהם יש [הארת] בחי' א"ס, והוא מה שאנו רואים חידוש התהוותם מאין ליש בתמידות בלי הפסק כמ"ש המחדש בכ"ו תמיד מע"כ שצ"ל חיות אלוקי שופע על כל הנבראים להוציאם מאין ליש ואלו ה' נסתלק חיות אלוקי אפי' רגע [א'] אזי היו חוזרים למקורם נמצא שיש בהם בחי' א"ס גם אחר שנבראו בבחי' בע"ג, ועוד ראי' שיש בהם הארת א"ס ממה שאנו רואים שינוי העיתים בכ"י ויום כמו שאנו רואים בנ"א שדרכם צלחה היום ולאחר זמן הם נופלים ממעמדם ואח"כ נעשה כהנ"ל, וכמו שיש בבנ"א כמו"כ יש בדצ"ח כמ"ש כי הנה ההרים ימושו ופעם נתגדל ההר יותר וכן בחי' כו' וכן בצומח יש שינוים [בהם] שפעם צומח מין זה מצליח וזולתו אין מצליח ופעם להיפור, והטעם הוא כי הכל תלוי במזל כמארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה וכמו מזל מחכים ומזל מעשיר כו' וכמו אפשר דאיברי בשעתא דמזוני כו' וכת"י מסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו שענין סידורי הכוכבים והמזלות והשרים של מעלה כמו שר שלום ושר של פרנסה וכמו ממגד תבואות שמש כו' הכל תלוי מצד רצה"פ שבעצמות א"ס דוקא. והנה ההתבוננות צ"ל דוקא בזאת כמ"ש חדשי' לבקרי' כו' דהיינו איך שהם מחודשים בכל רגע מאין ליש נמצא שבחי' א"ס מאיר בהם וצריך שיתאמת זאת והגם שאינו בבחי' התפעלות רשפי אש רק שיתאמת אצלו הדבר.

והנה כ"ז גם שמתבונן בזה היטיב עד שנתאמת אצלו הדבר היטיב מ"מ אין זה רק מציאותו לבד ולא מהותו כי הלא מהות א"ס איך ומה [הוא]

ש"ה שעולם הלזו: **אב**: שעה"ז.

הן הן גבורותיו: לשון ילקוט שמעוני נחמ"י רמז תתרט"ו. ראה יומא ס"ט, ב. המחדש בכ"ו תמיד מע"כ: ברכת יוצר [בדילוג תיבת, וכטוב"ו] — ראה הערה במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמ).

ש"ה חוזרים — גם . . הארת א"ס: **א**: ליחא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: א"ס . . א"ס. ש"ה ואח"כ — כהנ"ל: **אב**: עוד צלחה.

כי הנה ההרים ימושו: ישע"י נד, י [בהוספת תיבת, הנה"].

הכל תלוי במזל: ראה הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ת"א ע' קלת.

אין לך עשב מלמטה: ראה בראשית רבא פ"י, ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמת.

מזל מחכים ומזל מעשיר: שבת קנ"ו, א.

אפשר דאיברי בשעתא דמזוני: ראה תענית כה, א.

מסדר את הכוכבים: תפלת ערבית.

ממגד תבואות שמש: נסמן לקמן ע' קכב.

חדשי' לבקרי': איכה ג, כג.

ש"ה זאת . . אצלו הדבר: **א**: ליחא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: שיתאמת . . שיתאמת.

א"א להשיג בשום אופן. וזהו מי ברא אלה שברא הוא גוף הבריאה ומי הוא הארת א"ס המחדש אותם כרצונו כו', וענין מי הוא ל' נסתר שהגם שמשיגי' אינו רק מציאותו לבד ולא מהותו וכו'. ומרוב אונים ואמיץ כת, היינו הכח של א"ס שמאיר בהם תמיד לחדשם מאין ליש בלי הפסק, וזהו איש לא נעדר כו'. וזהו כי חולת אה' אני בגלותא שהוא בחי' הסתר אלקות כנ"ל שגם שמשיגים אינם משיגי' רק מציאותו של א"ס ולא מהותו ולכן היא חולת אה' מחמת שלא יוכל לאדבקה כנ"ל.

והנה רישא דקרא כתיב סמכוני באשיות כו' כי חולת אה' אני כו', ולכן סמכוני באשיות זה קאי על התו' כי התו' היא מהותו של הקב"ה וכמ"ש ודברי אשר שמתו בפוך כו' דברי ממש כו', הגם שיש חכמות עמוקות כמו חכ' התשבורת ותכונה וחכ' הרפואה אך שאינם דבר ה' אבל התו' היא דבר ה' ממש בחי' מהותו. ולכן ארז"ל אין העולם מתקיים אלא בהבל של תשב"ר כי השתל' העולמות הם רק מציאות וקיום העולמות הוא מבחי' מהותו לכן אינו מתקיים אלא בהבל תשב"ר כי ע"י שתינוק שאין בו חטא כמו בן ו' [שנים] שלא ראה קרי כו' לומד איזה פרשה אזי מהות ועצמות א"ס מלוכש בהדיבור, וכמו שא"ל ר"פ לאביי דידי ודידך מאי א"ל אינו [דומה] הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא כו'. וזהו סמכוני באשיות כי חולת אה' אני שלא יכול לאדבקה [ל]מהות ועצמות א"ס, וע"י התו' כתי' ונשמחה בדברי תורתך שהוא מהות של א"ס ב"ה כו' כנ"ל וד"ל.

נמצא שצ"ל ג' דברי' תשובה תפילה ותו', תשובה הוא כדי שיהי' הנשמה בבריאותה ותוכל להתקבל בתוכה להיות בחי' אלקות כמ"ש לאה' את ה' כי הוא חייד, וע"י [ה]תשובה שמעורר עליו רחמי' אזי מוחל וסולח כל הפגמי' ואז יוכל להיות לו בתפילה השגת אלקי' במוח ולב. אך כל התפי' הגם שמשיג אין זה רק מציאות לבד לכן צ"ל תו' אחר תפילה שהיא מהותו של א"ס וכמארז"ל אפי' פ"א שחרית כו' ואפי' בק"ש בלבד [לאותם הטרוודים ביותר באופן שאין להם פנאי כלל באיזה יום ולא ללמוד מזה קולא ח"ו] יש דיעה שיוצא בה ידי חובת ת"ת כי כל התו' הוא מהותו של א"ס ב"ה כו' כנ"ל וד"ל.

ודברי אשר שמתו בפוך: ישעי נט, כא.
 אין העולם מתקיים . . . תשב"ר: נסמן לקמן ע' תקא.
 שו"ה תשב"ר — השתל': אב: ליתא.
 שתינוק . . . בן ו' . . . שא"ל ר"פ לאביי: ראה גם לקמן ע' צה.
 ונשמחה בדברי תורתך: ראה ברכות ק"ש דערבית.
 שו"ה בבריאותה — להיות: אב: לחיות.
 שו"ה הפגמי' — השגת: אב: ברכת.
 אפי' פ"א שחרית . . . בק"ש בלבד: ראה מנחות צט, ב.

בעז"ה, בוחאב ישן תקע"ז לפ"ק

זכרתי לך חסד נעורייך וגו' ותאמר ציון עזבני ה' ואד' שכחני. וצ"ל בזה,
הנה ותאמר ציון עזבני הוא דבר האפשרי כמ"ש [בזהר] קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא כו' אלכה ואשובה כו', אבל מהו וה' שכחני הלא כתי' כי אין שכחה לפני כסא כבודך ואיך אפשר לשכח על ישראל. ועוד הלא שכחה אינו שייך כ"א בדבר שהוא תחת הזמן היינו כאשר יתארך הדבר שנה או שנתיים, אבל אוא"ס למעלה מן הזמן ה"י הוה ויהי' ברגע א' איך שייך לשון שכחה. אך האמת כי אין שכחה לפני כסא כבודך רק השכחה הוא מצד המקבלים, והיינו מה שדקדק הכתוב לומר שכחני ולא וה' שכח אותי כי השכחה הוא מצד המקבלים, וזהו שכחני עשה אצלנו השכחה, ומהו הגורם מחמת ותאמר ציון עזבני ה'.

ולהבין זה צריך להקדים תחילה ב' בחי' שבתורה שנק' משפט וצדקה,
והוא כי צדקה היינו להבדיל בין טמא לטהור כשר ופסול אסור ומותר, ומשפט הוא דיני ממונות זכאי חייב והיינו להציל העשוק מיד עושקו להצדיק את הצדיק ולהרשיע את הרשע, הגם שלכאורה הוא במדריגה למטה מאיסור והיתר כשר פסול אעפ"כ המשפט שבתורה בשרשו הוא גבוה יותר ולמעלה במדריגה מבחי' צדקה שבתורה, והראי' שעיקר הגלות ה"י בזמן בית ראשון שגלו סנהדרין השופטים וע"ז אנו מבקשים השיבה שופטינו כבראשונה.

והענין הוא ידוע מ"ש בזהר מאן דלא מהפך חשוכא לנהורא ומרינו למתקא לית לי' חולקא בההוא עלמא כי ההוא עלמא [הוא] עולם

זכרתי לך חסד נעורייך: נדפס מבוך א' = 691 יב, א [ובסיום המאמר רשם: ע"י בהקדמה לשער האמונה בתוס' ביאור באריכות ע"פ ותאמר ציון]. ונמצא גם בבוך ב' = 872 ע' 5 [בכותרת: תורה מאדמו"ר פ' תצא בבוחאבו ישן, נכתב ע"פ השמועה ולא מן כתבי אדמו"ר. ונמצא עד לקמן ע' צה. ואחיכ רשם: חסד חבל על דאבדו].

למאמר זה ראה גם מאמרי אדה"ז נביאים ע' רב ואילך (הנחת כ"ק אדה"א). שם ע' קצח ואילך. ד"ה שלאח"י, שער האמונה בהקדמה.

זכרתי לך חסד נעורייך . . ותאמר ציון . . וצ"ל [ב' = וצריך לדקדק: ירמיה ב, כ. ישע"י מט, יד.

קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא: ראה זהר ויגש ר"י, א. ויקרא כ, ב.

אלכה ואשובה כו' [כ"ז ליתא ב']: הושע ה, טו [ושם: אלך אשובה — אבל כ"ה בכ"מ ראה לקמן ע' צג, ע' שג, ע' שעט, ע' תב וע' תקסא. מאמרי אדה"א בראשית ע' ריד ושי"נ. שמות ח"א ע' קנ וע' קסו. דברים ח"ג ע' תשסד. ושי"נ].

כי אין שכחה לפני כסא כבודך: תפלת מוסף לר"ה (ברכת זכרונות). ברכות לב, ב. ראה גם המשך תרס"ז ע' רמג.

משפט וצדקה: לקמן (בסוף המאמר) פיסקא "ועתה" מציין: בדה"י — א יח, יד.

השיבה שופטינו כבראשונה: תפלת שמונה עשרה.

מאן דלא מהפך חשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קפ. שמות

ח"א ע' ד ואילך. לקמן ס"ע שצו.

האמת שיהי' לו שם מקום בשרשו ולא יאבד ח"ו כ"א בהתהפכות כנ"ל וכמ"ש ויורהו ה' עץ וכו' וימתקו המים (וכידוע שיש ב' בחי' מואס ברע ובוחר בטוב ובחי' סור מרע). כי ידוע שיש ב' בחי' לאכפייא לסט"א ולאתהפכא כו', שזהו ענין סומ"ר כו' ומואס ברע כו', כי מואס ברע הוא שמואס לגמרי שאין לו שום חוש תשוקה והתפעלות עוד בזה וזהו נק' אתהפכא כו', ובחי' סומ"ר היינו שלבו שלם רק שלבו ברשותו ומושל ברוחו להתגבר שתהי' כפופה ולא תבא לפועל כנ"ל. ו[גם] עיקר הסו"מ למשול ברוחו שלא יבא לחשוב כלל בזה כ"א יחשוב בזה או לא יהי' בכחו להתגבר על לבו, וזהו ולא תתורו אחרי לבבכם וכו' כי עיקר ההסרה הוא מן המחש' כנ"ל כי תיכף בכואו אליו המחש' ידחהו לאלתר, וזהו המבואר בתני' ע"כ דחי' ודחי' מקבל שכר כו', פי' שזהו גופא מצוה סו"מ ממ"ז, ואף גם אם הי' בטוח שגם אחר חשבו יהי' בכחו להתגבר שלא תבא לידי פועל רק שרצונו לחשוב בזה ולהתענג בה, כי גם בזה הוא עיקר האזהרה להיות סו"מ, כמאמרז"ל הרהורי עבירה כו' הגם שעפ"י דיני התורה ארבע מיתות ב"ד ואפי' מלקות אינו רק על פועל ממש ואין עונשין על המחש' אעפ"כ הרהור קשה מעבירה עצמה, והטעם הוא כידוע שעיקר יניקת החיצונים הוא מטומאת המחש' הגם שזהו רק חיצונית כי אינו רק חושב בזה מחש' בעלמא רק שזהו גופ[א] מצד מחשבתו בזה ניכר שהתקשרותו בלבו לזה, הגם דלכאורה צריך להעמיק עצמו במחש' זהו רק בדבר שרצונו להטות עצמו למחש' זו כמו באי[נה] מו"מ וכיוצא אבל בלאו הכי אנו רואים בחוש שאין המוח ריק בשום אופן ומשוטט במחש' לפי ערך האדם וממחשבותיו ויכול להכיר להיכן לבו נוטה ולהיכן שלבו מקושר בזה הוא ממילא משוטט מחשבתו ע"כ העיקר מ"ע דסו"מ הוא דחי' במחש' כו' כנ"ל.

ומעתה יובן הפסוק ותאמר ציון עזבני ה' כו', כי ציון הוא בחי' רשימו האלקי שבכל או"א מישראל כמ"ש ושכנתי בתוכם ומשכונתי דלי' גבייכו אני הוי' השוכן אתם בתוך טומאותם ובלשון הגמ' גלו לאדום שכינ[ה]

ויורהו ה' עץ . . . וימתקו המים: בשלח טו, כה. ראה לקמן פיסקא, ועתה.
(וכידוע . . . מרע): ב: ליתא.

ולא תתורו אחרי לבבכם: שלח טו, לו.

המבואר בתני' ע"כ דחי' ודחי': פכ"ז.

הרהורי עבירה: יומא כט, רע"א. ראה לקמן ע' צד ור"ע קד. מאמרי אדה"ז נביאים ע' קצט. וע' רג ואילך. וראה גם שער האמונה ו, א. שערי אורה שער החנוכה ז, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קיד. וש"נ. ד"ה ככ"ה בכסליו מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט) ע' 7. המשך תרס"ו ע' רסו. רבינו בחיי נצבים כט, ית. רקנטי ויחי מט, לג. נשמת אדם (לר' אהרן שמואל מקרעמניץ — ירושלים תשמ"ט) פ"ז (ע' קיג) ופי"ח (ע' קמט). ושכנתי בתוכם ומשכונתי דלי' גבייכו: תרומה כה, ח. ראה זהר פקודי רמא, א. בחוקותי קיד, א. ביאורי הזהר שם קמג, א"ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ס"ע תקיג ואילך. פרשיות התורה ח"ב ע' תר. ומקבילו בלקוטי תורה בחוקותי מה, ד.

אני הוי' השוכן אתם בתוך טומאותם: חיבור ב' פסוקים מסעי לה, לד. אחרי טו, טז.

ולו לאדום שכינה) עמהם: ספרי מסעי לה, לד. הנסמך במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תלה. ראה לקוטי

עמהם. ולהבין מהו בחי' שכינה הוא בחי' [מל'] מלכותך מלכות כ"ע ואתה מחי' את כולם, כי אין לך שום נברא ונברא שאינו מבחי' חיות אלקי כמ"ש כי ממך הכל כו', ובוזה מודים הפלוסופי' וכו' מי לא יראך מלך הגוים כי בכל חכמי הגוים וכו' וכמאמר דקרו לי' אלקא דאלוקי' כח כל הכחות מאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים ובודאי יש כח ראשון כי אין הדבר עושה א"ע רק שזהו מחש' בעלמא הודי' ואינו נוגע לעצמותו כלל, אבל ישראל העיקר שידע וירגיש חיות אלקי' איך שהוא מחי' מאין ליש תמיד ובטובו מחדש כו', וזהו צריך להרגיל א"ע מידי יום ביום הגם שידוע כבר מזה רק העיקר ההתחדשות החיות בהרגשתו כמ"ש שאו [מרום] עיניכם וראו מי ברא אלה כמו שמרגיש חיות עצמו כמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייך כמו הרגשת חיותו ממש כן יכיר וירגיש חיות כל עולם בכלל ובפרט, וזהו נק' בחי' דעת כמ"ש וידעת כו', וזהו הציווי השמר לך פן תשכח כי השכחה הוא מצד הניח הדעת והיפוכו ממש, כי אין הפי' דעת לשון ידיעה והתחכמות רק לשון הרגשה, וכמו באברהם כתי' הכיר את בוראו שהוא הי' מרגיש חיות אלקי' שבכל נברא ובכל העולמות בכלל ובפרט, אבל עכשיו הסיח הדעת כמ"ש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח היינו רוח האדם כו' מחמת שהכלי מלא מטורדה ועבודה קשה ואין [להכלי] ביכולתה להכיל כו', והראי' מ"ש ואתה שלמה בני דע את אלקי אביך ועבדהו כי אם הי' הפי' דעת לשון השכלה הלא ידוע חכמת דוד המלך ע"ה ובנו שלמה ומדוע לא למדו שבודאי הי' כלי קבלה לזה רק שהעיקר הוא ההרגשה כנ"ל וזה אי"א להתלמד ע"כ ציווהו ע"ז שירגיל עצמו בזה ויתייגע שיהי' לו חוש ההרגשה כו'. ובחי' זאת יהי' לע"ל כמ"ש וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה כו' ויעשו כולם אגודה אחת כו' לעשות רצונך בלבב שלם כו', כי

תורה שם תצא לה, ד. ומציון, ע' בע"ח שמ"א פי"ג [ובדפוסים אחרים הוא שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א].
מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תשפ"ו. ענינים ע' רצו. מאמרי אדה"א בראשית ע' רצט.
שכינה . . . (מל'): נסמן לעיל ע' יח.

מלכותך מלכות כ"ע ואתה מחי' את כולם: תהלים קמה, יג. נחמי ט, ו.
כי ממך הכל . . . מי לא יראך . . . כי בכל חכמי הגוים: דברי הימים א כט, יד. ירמי' י, ו (בדילוג).
דקרו לי' אלקא דאלוקי' . . . מאמיתת המצאו: מנחות בסופה. רמב"ם ריש הל' יסודי התורה.
ובטובו מחדש: ברכת יצור.

שאו (מרום) עיניכם . . . לאהבה את ה': ישעי' מ, כו. נצבים ל, כ (בדילוג).
וידעת . . . השמר לך . . . הניח [ב: היסח]: ואתחנן ד, לט. שם ו, יב. עקב ה, יא. ראה סידור שער הלולב
רסד, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' רפב ואילך. תקס"ה ח"ב ע' תשכט ואילך. לקמן ע' צו.
דעת . . . לשון הרגשה: ראה תניא ספמ"ו. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תרא ובהנסמו לשם.
תקס"ה שם.

באברהם . . . הכיר את בוראו: נדרים לב, סע"א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ר"ע תקפ"ו. דברים ח"ג ע'
תתקמט. וש"נ.

ולא שמעו אל משה: וארא ו, ט.
ואתה שלמה בני דע את אלקי אביך ועבדהו: דברי הימים א כח, ט. ראה סידור שם רסג, סע"ג ואילך.
וידע כל פעול . . . ויעשו כולם אגודה אחת: תפלת העמידה לראש השנה.

לכאורה מהו שקאמר על העתיד הלא גם האידנא כך הוא, רק שעכשיו הוא ידיעה חיצונית מן השפה ולחוץ ולבו בל עמו אבל לעתיד ירגישו זאת בפנימיות, והמופת לזה מן הפחד דכתי' על העתיד ובאו במערות צורים ובמחילות כו' מפני פחד ה' כו' כי הפחד הוא דוקא מקרוב כשרואה כו', וכמ"ש וראו כ"ב כו' גלה כבוד מלכותך הגם שגם עכשיו מלכותך מל' כ"ע אך עכשיו נק' כי אל מסתתר רק לעתיד אנו מבקשי' ובכך תן פחדך כו' ואימתך כו' על כל מה שבראת ויעשו כולם כו', והראי' מחמורו דר' פנחס ב"י ששרשו מבחי' בהמות בהררי אלף שקודם חטא אדה"ר שלא הי' עדיין שום רע כי עיקר התערובות טו"ר אחר חטא אדה"ר ולא קודם החטא, וכן יהי' לעתיד שכולם ירגישו והראי' דכתיב לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי [ופרה] ודוב תרענה יחדיו כו', וזהו ויעשה כולם אגודה אחת כו' ויאמר כל אשר נשמה באפו כו' כי כולם ירגישו בקרוב, אבל עכשיו רק הודי' חיצונית מן השפה ולחוץ מודים אנחנו לך. וזהו בחי' שכחה היפוך הדעת הנ"ל.

וזהו [ו] והי' שכחני עשה אצלנו השכחה היסח הדעת, ומי [הוא] הגורם מחמת ותאמר ציון עזבני ה'. ולהבין כ"ז הוא מ"ש כי אין אלוה' בקרבי מצאוני הרעות האלה כי העיקר מחמת שאין אלוה' בקרבי מצאוני כו', וכידוע מקום שהי' שם קדושה ונסתלקה וע"כ נשאר רשימו כידוע אז הוכרח להתגברות רצון חיצוני' ויונקי' חיות מזה.

ולתוס' ביאור צריך להקדים הענין דכתי' תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב כו' ועבדת את אויביך כו', והקושי' עצומה מפני מה העונש שמפני מניעת שמחתו וטוב לבו בעבודתו יענש כ"כ לעבוד את אויבו כי אין לך עונש גדול כזה כי לא זו שלא עבר שום ל"ת כי

ובאו במערות צורים: ישעי' ב, יט.

הפחד הוא דוקא מקרוב: ראה מכילתא בשלח טו, טז. ספרי עקב יט, כה. הובא ברש"י שם. שער האמונה מה, ב. לעיל ע' סז. לקמן ע' תקסא. וראה מכילתא דרשב"י ורבינו בחיי בשלח שם. רש"י סוטה כ, ב. לקוטי שיחות בשלח תשי"ג.

וראו כ"ב [ב: כל בשר] . . גלה כבוד מלכותך: ישעי' מ, ה. תפלת מוסף לירוש' וימים נוראים. שיה אן נק' [ב: ליחא] כי: ב: אולי נכתב כו'.

אל מסתתר . . ובכך תן פחדך: ישעי' מה, טו. תפילת העמידה דימים נוראים. מחמורו דר' פנחס ב"י . . בהמות בהררי אלף: חולין ז, סע"א. תהלים נ, י. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' צו. ושי"ג.

התערובות טו"ר אחר חטא אדה"ר: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' מדש. ושי"ג. דברים ח"ד ע' קעו. לא ירעו ולא ישחיתו . . (ופרה) ודוב תרענה יחדיו: ישעי' יא, ט. סה, כה. שם יא, ו.

מודים אנחנו לך: נוסח מודים.

כי אין אלוה' בקרבי: וילך לא, ז.

תחת אשר לא עבדת . . ועבדת את אויביך: תבוא כה, מז. מה.

גם זה שעבד רק מחמת העדר שמחתו וטוב לב יענש כ"כ. וזאת הקושי לכאורה אין לה תירוץ. אך הענין אמרו"ל אין רע יורד מלמעלה כמ"ש כי מפי עליון לא תצא הרעות כו', פי' כי הרע אינו השתלשלות מלמעלה כמו החסד כו', כי החסד הוא בחי' המשכה מלמעלה הזן את העולם כולו בחסד כו' השפעה מלמעלה למטה, אבל הרע אינו יורד מלמעלה ואינו בחי' השפעה ח"ו כלל שהוא נעשה ממילא ומאיליו למטה כמ"ש תיסרך רעתך אויבך אשר רדפוך, כי מאיזה טעם נעשו שונאים ומקטרגים על האדם בגשמיות וברוחניות, [ב]גשמיות היינו הרודפי' אותו בפרנסה וכיוצא כמ"ש נבלע ישראל בגוים וברוחניות מקטרגי' למעלה כמ"ש ויאכל ישראל בכל פה בכל מיני בליעה ככל מיני קטרוג, וזהו רק מצד רעתך שעושה האדם על עצמו, וזהו מהרסייך ומחריבייך ממך יצאו פי' ממך עצמך מהרע שלך בעברו הן במח' או דו"מ. רק עכ"ז אם ה' גילוי אלקו' בקרבו לא היו פועלים עליו שום פעולת דין כמ"ש כהמס דונג מפני אש כו' וזהו משל ממש כן יאבדו רשעים מפני אלקי' וגם לא ה' באפשרם לקבל ממנו שום יניקה, אך הסיבה לזה על כי אין אלקי בקרבי או מצאוני הרעות ותיסרך רעתך כתי'.

[וזה] הפי' תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב, וזהו בשפתי' כבדוני ולבם רחוק ממני, פי' הגם שכבדוני היינו אף שבתפלת ב"ש ופסד"ז נתרצית אצלן ושכן הוא ומבין זה לתכליתו אעפ"כ לבם רחוק ממני כי זהו רק בחיצוניות ופנימיות לבו כל עמו, ומחמת זה אין לו שמחה וטוב לב מזה ע"כ ממילא האויבים והמקטרגי' שעשה ע"ע מרעתו יש ביכולתם להתעורר ולקטרג עליו על כי אין אלקי בקרבו בפנימיותו והמופת לזה הוא העדר שמחתו וטוב לבו כנ"ל וממילא ועבדת את אויבך כו'. וזהו ותאמר ציון עזבני ה' היינו שאינו מאיר גילוי אלקות בקרבו בפנימיות, ע"כ וה' שכחני הוא השכחה היסח הדעת הנ"ל.

אין רע יורד מלמעלה: ראה בראשית רבא פנ"א, ג. מאמרי אדה"ז פרישיות התורה ח"ב ע' תקסו ובהנסמו לשם [וכן צ"ל במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תצד].

כי מפי עליון לא תצא הרעות: איכה ג, לח [בהוספת תיבת כ"ז].

הזן את העולם: ע"פ נוטח ברכת המזון.

תיסרך רעתך: נסמן לקמן ע' תצו.

אויבך אשר רדפוך: נצבים ל, ז (בדילוג). ראה גם דרך חיים כה, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' סו.

נבלע ישראל בגוים: הושע ח, ח (בדילוג) — וכ"ה במאמרי אדה"ז נביאים ע' קצט וע' רג. לקמן ע' קב וע' קיו.

שער האמונה ו, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' ש. וש"נ].

ויאכל ישראל בכל פה: ישעי' ט, יא [ושם: ויאכלו את ישראל — ראה גם (שער האמונה בהקדמה ה, סע"כ). מאמרי אדה"ז שם. המשך תרס"ו ע' רנב].

מהרסייך ומחריבייך ממך יצאו: ישעי' מט, יז.

כהמס דונג מפני אש . . . יאבדו רשעים מפני אלקי': תהלים סה, ג.

בשפתי' כבדוני ולבם [כ]: וליבין [רחוק ממני: ישעי' כט, יג [ושם: ובשפתי . . . ולבו — לבס מובא גם

במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תסט. דברים ח"ב ע' תקמו].

שו"ה ופסד"ז — נתרצית אצלן ושכן: כ: נתאמת אצלו שכו.

והנה יש ב' מיני שכחה, שכחה שהיא לגמרי ושכחה אשר לפעמי' תתעורר, וזהו [מ"ש] ואדני שכחני אינה שכחה לגמרי כי באמת הארה אלקי' מושרשת בכאור"א מישראל והוא בחי' ציון משכונא דילי גבייכו ושכחתי אתם בתוך טומאותם והוא פי' שכינה השוכנת בתחתונים, רק שהוא בהעלם ונק' אהבה מסותרת וכו', והראי' שמתעוררת לפרקי' כמו בהתעוררות תשובה הבאה ע"י ביטוש מלמעלה אפי' בגשמיות כמו בני חיי ומזוני רק ע"ז נשבר לבו ויתמרמר בקרבו עד ששב בתשובה בפנימיות נקודת לבו, והוא מחמת שבאמת היתה מסותרת בו רק שע"י הביטוש באה בגילוי, כמ"ש בצר לך ומצאוך כו' ושבת עד ה' אלקיך פי' מחמת בצר לך פשוט במיל' דעלמא אעפ"כ ע"ז נשבר לבו ושב עד ה' וכו', וזהו כי תדרשנו היינו שבודאי תדרשנו בכל לבבך וכל לבבות דורש ה' כו' ואז ימצא לך, ומשמע שלא בכל עת ימצא לך היינו כשהדרישה אינו מפנימיותו אבל כשתדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך אז בודאי ימצא לך, וזהו בעשיית כמו דרשו את ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב אלו עשיית שאז הדרישה מעומקא דליבא ע"כ ימצא לך. נמצא מכל הנ"ל מובן ומבואר שאין השכחה לגמרי כ"א שהי' בהעלם וע"כ ביכולתה להתעורר כנ"ל.

וזהו מ"ש זכרתי לך חסד נעורייך לכתך אחרי כו' כמ"ש אחרי ה' תלכו ואינו מזכיר מה שהי' במית גילוי אלקות פכ"פ דבר ה' עמכם כו' רק לכתך אחרי כו'. ויובן זה עד"מ מהאב המנסה את בנו לראות עצמות אהבתו וחכמתו הוא מתחבא ממנו והתינוק מתשוקת אהבתו למצוא אותו הוא הולך ומחפשו בדרכיו ונתיבותיו אשר אביו הולך בהם, והגם שאינו מוצא [ו] זמן רב אעפ"כ מחמת אהבתו אותו הוא מתחזק א"ע לחפשו כי ידוע לו שבדרכים ונתיבות אלו הוא מוכרח להתגלות, וגם זאת שבעת חפשו ואינו מוצא בדרכי [ו] ונתיבותיו הנ"ל הוא מחפשו ג"כ בדרכים אחרים אשר אין האב לגיל להיות בהם, והפעולה מזה כשמתגלה אח"כ לבנו אז האהבה נתוספות

שכינה השוכנת בתחתונים: פרדס שער (כג) ערכי הכינויים בערכו. תניא פמ"א (נו, ב). אגרת הקדש סכ"ה (קלט, א). לקוטי תורה שיר השירים ת, ב. לקמן ע' רכו.
 בצר לך ומצאוך . . . ושבת עד ה' אלקיך: ואתחנן ד, ל.
 כי תדרשנו . . . בכל לבבך: ואתחנן שם כט.
 כי תדרשנו . . . ימצא לך: דברי הימים-א כח, ט. [ושם: אס. אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקכד וע' תקכו].
 וכל לבבות דורש ה': דברי הימים שם (ושם: כל).
 כמו [ב: כתי] דרשו את ה' . . . אלו עשיית: ישעי' נה, ו [בהוספת תיבת. את' וכ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תכג. ח"ג ע' א"נ]. ראש השנה ית, א.
 אחרי ה' תלכו: ראה יג, ה [ושם: ה"א].
 פכ"פ דבר ה' עמכם: ואתחנן ה, ד.
 עד"מ מהאב המנסה את בנו: ראה גם מאמרי אדה"א נביאים כאן ע' רב. לקמן ע' ק. שער האמונה ב, ב ואילך. המשך תרס"ח ע' רמת.

בכפליים, וזהו נק' נשיקין כפולים כו'. וכמו כן יובן למעלה בנמשל קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא אלכה [ונשובה] כו', רק שכנ"י מתחזקי' מחמת אהבת עצמיותם כנ"ל לחפשו בדרכי[ו] ונתיבותיו, וזהו בתו"מ שהן דרכי ה' כמ"ש הליכות אלי מלכי בקודש ונק' ארחות ה' (תרי"ג ארחין) דרך הוי' כו' כמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט כו', והגם שבזמן הגלות אין להם התגלות אלקו' אעפ"כ מתחזקין והולכין אחריו בדרכיו ונתיבותיו היינו בתו"מ כו', ומחמת זה נתעוררת למעלה אהבתו העצמיות לכנ"י בכפליים היינו נשיקין כפולים. וזהו והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, פי' שאהבה העצמיות נתגלית מאא"ס לכנס"י ומכנ"י לאא"ס. וזהו וזכרתי לך כו' לכתך אחרי דוקא כנ"ל שמחמת זה ממילא הי' מ"ת והגילוי פב"פ בחי' נשיקין כפולים וד"ל.

ומעתה יובן ענין ההפרש שבין גלות בית ראשון לאחרון, כי גלות בית ראשון הוא מחמת גילוי עריות גזל וש"ד, אבל כתי' ויתר הקב"ה על גזל וכו' ולא ויתר על עון ביטול תורה וזהו גלות האחרון כמ"ש על מה אבדה הארץ על עונם את תורתו, נמצא שהעון ביטול תורה גדול מכולם והראי' שויתר על גזל כו', וגם לא נתארך כ"א שבעים שנה ונבנה בית שני, אבל עכשיו מחמת עון ביטול תורה מתארך זה ערך י"ז או י"ח מאות שנה.

ויובן זה בהקדמי' ענין מ"ע ומל"ת כי שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח, והוא פלא לכאורה כי מ"ע שהם המשכות וגילוי אלקות הוא

נשיקין כפולים: ראה בהנסמן בהערה שלפניו.

קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא אלכה: נסמן בריש המאמר. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קכו.

וש"ג. לקמן ע' תקסא.

בתו"מ . . . ארחות ה' (תרי"ג ארחין): נסמן לעיל ע' ג.

הליכות אלי מלכי בקודש: תהלים סח, כה.

ושמרו דרך הוי': וירא ית, יט.

והשיב לב אבות: מלאכי ג, כד.

גלות בית ראשון . . . גילוי עריות גזל וש"ד: ראה בהערה הבאה.

ויתר . . . גזל . . . ולא . . . ביטול תורה: ראה שער האמונה בהקדמה ו, סע"א: שאמר במדרש איכה שויתר

ה' על גזל ועריות וש"ד (וראה שם (ה' ב): במס' יומא [ט, ב] . . . ע"ז וגיע וש"ד). ראה פתיחתא דאיכא רבא ב.

ירושלמי חגיגה פ"א, ה"ז. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' קכח ובהנסמן לשם (ח"ב ע' תחקג ובהנסמן לשם).

מאמרי אדה"א בראשית ע' שמה. דברים ח"א ר"ע קטו. וש"ג. ח"ג ע' תחקג. לקמן ע' קכ.

על מה אבדה הארץ על עונם את תורתו: ירמיה ט, יא. יב.

לא נתארך כ"א שבעים שנה: ירמיה כט, י. מגילה יא, ב ואילך.

מתארך . . . י"ז או י"ח מאות שנה: השהה תקס"ה ח"א ע' קו (בי' הנוסחאות) ומקבילו בתורה אור וישב כו,

ד.

שמי עם י"ה שס"ה: בלקוטי תורה פקודי ג, ב: בת"ז בהקדמה ד' ד סע"ב וד' ה' ע"א. וראה הנסמן במראי

מקומות לשם. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקי. שמות ח"ב ע' תרמ. המשך תרס"ז ע' רנא ואילך.

מבחי' ו'ה שבשם הוי' ול'ת שהם רק השלילה העדר העשי' יהי' מבחי' י'ה שבשם הוי'. אך באמת הל'ת בשרשם יותר גבוה ממ"ע כי הם מגן ומחסה למ"ע כמ"ש אתה הוי' מחסי ומצודתי כו' לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך כו', פי' נגעי ב"א כמו אדם שמתחבא א"ע תחת איזה מחיצה שלא יגיעו אליו חיצים בגוף גשמי, וכמו"כ יש חיצים ההורגים הנשמה כמו מח' זרות והרהורי עבירה אך ע"י שמירת מל'ת נעשה בחי' שומר ומחסה מן החיצים כי כמ"ע יכול להיות יניקת החיצונים. והטעם יובן עפ"י הנ"ל דעיקר סו"מ הוא במחש' כי עיקר יניקתם לתוס' חיותם [הוא] מטומאת המח' כמבואר בספרי הקבלה שזהו מעלמא דאתכסייא, פי' בחי' מחש' הוא מעצמות הנפש כנראה שאין אדם יכול להיות אפי' רגע אחת מבלתי השוטטות המחש' ומהו נעשה רצון ושכל כו', וע"כ כשיש להם איזה יניקה מטומאת המחש' אז נעשה אצלם תוספות חיות מזה יותר מכפי ערך המדה שלהם, כי עיקר חיותם הוא מן המדות כי את זלע"ז כו', וכמארז"ל לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל [הוא] בחי' חסד דקליפה תאות רעות ולא כיצחק שיצא ממנו עשו שהוא בחי' גבו' דקליפה כמ"ש על חרבך תחי' כו' כי ז' מדות הם וכל אחד כלול מעשר נמצא עולה שבעים אומות, אך מצד יניקתם מן המדות כבר הי' כלה חיותם כו', רק עיקר תוס' חיותם הוא מן טומאת המחש' ששרשה הגבה למעלה כנ"ל, וע"כ עיקר [מצות] הסו"מ הוא במחש' כנ"ל. ומטעם זה מל'ת הם מגן ומחסה על מ"ע של[א] ינקו מהם החיצונים כנ"ל.

ומכ"ז יובן ומבואר היטיב בחי' התורה שכת' בה והגית בו יומם ולילה כו' פי' בהגיון הוא במחש' ומחמת שהמחש' ימולא בתורה אז ממילא אין לו פנאי [כלל] להרהר כו', ועוד זאת שבלימודו ובהבינו כנ"ל הוא מברר בין רע לטוב ובין טמא לטהור. וזהו מארז"ל אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תשב"ר, והגם שישראל אינם כ"א חלק קטן נגד אוה"ע ומכש"כ נגד

הל'ת . . . מגן ומחסה למ"ע: ראה המשך תרס"ז ע' רסד.
 אחת הוי' מחסי ומצודתי: חיבור שני כתובים תהלים צא, ת. ב.
 והוא פלא לכאורה: ראה לעיל ע' ס.
 לא תאונה אליך רעה: תהלים שם, י.
 שו"ה החיצים: ב: החיצונים.
 את זלע"ז: נסמן לעיל ע' כא.
 לא כאברהם שיצא . . . ישמעאל . . . עשו: כ"ה בכ"מ. ראה פסחים נו, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקלח. ויקרא ח"ב ע' תרנה.
 ישמעאל . . . חסד דקליפה: ראה מאמרי אדה"א דברים שם. לקוטי שיחות תולדות כרך כ ע' 102 בהערות.
 ישמעאל . . . תאות . . . עשו . . . גבו' דקליפה: ראה גם לעיל ע' ת.
 על חרבך תחי': תולדות כו, מ [ושם: ועל — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א בראשית ע' רנא. וש"נ. שמות ח"א ע' קעד]. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קסה. וש"נ.
 והגית בו יומם ולילה . . . במחש': יהושע א, ת. ראה גם לעיל ע' סז.
 אין העולם מתקיים: נסמן לקמן ע' תקא.

כל העולם אעפ"כ מחמת שהתורה הוא המברר כנ"ל ע"ז הוא קיום העולמות, וכמאמרז"ל א"ל רב פפא לאב"י דידי ודידך מאי א"ל אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא כמו תינוק בן שש שלא ראה קרי אעפ"י שאינו לומד רק מירא[ת] הרצועה עכ"ז הוא קיום העולמות כו'. וזהו על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתה כי מחמת שלא למדו תורה הי' ממילא תוס' יניקת חיות לחיצונים וד"ל. ובהו יובן שבבית ראשון שהי' רק גזל וכו' היינו במדות ע"כ הי' להם סוף וקץ ע"ז בירור ע' שנה בגלות, אבל בגלות האחרון מחמת תוס' יניקה של המחש' מתארך כ"כ וד"ל.

ועתה יובן הב' בחי' שבתורה משפט וצדקה כמ"ש בדה"י עושה משפט וצדקה, כי פי' צדקה הוא בחי' להבדיל כנ"ל וזהו כמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות כו' שכל המצות נק' בשם צדקה רמ"ח פיקודין רמ"ח אברי' דמלכא שיש מצות בחי' חסד דרועא ימינא כו' היינו דמות ציור קומת אדם, אבל משפט הוא בדיני ממונות גבוה למעלה כי משפט איהו רחמי. ויובן זה ההפרש הנ"ל שבין אתכפייה לאתהפכא, כי כל המצות הוא רק להבדיל בין טמא לטהור בין דם לדם כו' אבל מטמא א"א לעשות טהור וטמא טמא יקרא, והתורה הוא רק לברר כמשל אור הנר אשר ע"ז יראה להלך ד"מ ב' דרכים דרך הישר ודרך העקום כו' כמו"כ התורה נק' אור ותורה אור שמורה דרך שמבלעדי זה לא הי' יודע את האיסור ואת ההיתר את הטמא ואת הטהור, וזהו סו"מ, אבל בחי' משפט שבתורה הוא בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקו, כמ"ש ויורהו עץ וימתקו המים פי' שהמים המרים בעצמם נהפכו לגמרי להיות מתוקים ולא מצד חלישותם מהערכות כם דבר המתוק, וכמו"כ המשפט שבתורה הוא בחי' אתהפכא כו' כי שרשו עץ החיים למעלה מעץ הדעת טו"ר וע"כ בכחה להפוך מרע לטוב.

א"ל רב פפא לאב"י: שבת קיט, ב.

תינוק בן שש: וכיה גם לעיל ע' פו. ראה שלחו ערוך אדה"ז הל' יו"ט סתק"ז, ס"י: פחות מט' שנים. שו"ה גזל — סוף: ע"כ נמצא בכרך ב.

כמ"ש בדה"י עושה משפט וצדקה: א, יח, יד.

וצדקה תהי' לנו . . . שכל המצות נק' בשם צדקה: ואתחנן ו, כה. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שעא. ושי"ג. לעיל ע' י. לקמן ע' קב, ע' רסב וע' שכה.

רמ"ח פיקודין רמ"ח אברי' דמלכא: ראה תקוני זהר ת"ל (עד, סע"א). הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ק. דברים ח"ד ע' אקצא.

חסד דרועא ימינא: תקוני זהר בהקדמה יו, א.

משפט איהו רחמי: ראה תקוני זהר בהקדמה יו, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קח. ושי"ג. שמות ח"א ע' קכו. ושי"ג.

להבדיל בין טמא לטהור בין דם לדם: ע"פ שמיני יא, מז. פי' שופטים יו, ח.

וטמא טמא יקרא: לשון הכתוב תזריע יג, מה.

ותורה אור: משלי ו, כג.

אתהפכא חשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א.

ויורהו עץ וימתקו המים: בשלח טו, כה (בדילוג השם). ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קח. ושי"ג.

וזהו דוקא בדיני ממונות היינו עד"מ אחד גוזל מתבירו פי' שגוזל החיות שלו בנטלו ממונו ממנו רק ע"י משפט התורה והשיב את הגזילה נמצא נוטל ממנו חיותו בחזרה ונותן להנגזל ומתהפך מרע לטוב מחמת ששרשו מעץ החיים כנ"ל, והעיקר המשפט הוא שנעשה שלום בין ריב לריב כי בעת בואם למשפט עדיין אינו ידוע מי יהי' הזכאי כו' ועדיין הריב ביניהם שכל א' מהם אומר על חבירו שהוא הגוזלו ואחר שיבורר המשפט נעשה שלום ביניהם, ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה הוא בחי' התגלות אא"ס אלא השלום, כי מחמת הפירוד המה ענפין מתפרדין, כי זהו הכלל בכל מיני מחלוקת הוא מצד רוח עושים והוא הכל ע"י שנאת חנם מטעם תיסרך רעתך כו' ועושה א"ע שונא כו' וכן חבירו עליו וע"כ אין זה קומה שלימה וא"א שיהי' בהם השראת אלקות, משא"כ כשיש שלום נעשה בחי' יחוד שכאז"ל צריך להיות מרגיש חיות חבירו, כמו עד"מ שיכול להיות שהאדם ירגיש כאב הצפורן שברגל יותר מכאב היד עד"מ מחמת תערובות והתכללות איבריו זע"ז, וכמו"כ יובן למעלה כי כל הנשמות בציוור קומת אדם שיש נשמות שהם בחי' ראש ורגל כו' וכשיש בהם שלום יחוד והתכללות אז מרגיש כאז"ל צרכי חבירו ועי"ז יוכל להיות השראות אלקו' כו', ובהיפוך מזה כשכאז"ל בפני עצמו הם ענפין מתפרדין ושרשם מעולם התוהו א"א להיות בהם השראת אוא"ס כו', וזהו משאמרז"ל קודם התפילה לישתתף אינש בהדי דציבורא ואהבת לרעך כמוך, וזהו שאמר הלל לגר מה דעלך סניי לחברך לא תעביד וזהו כל התורה כו', והגם דלכאורה מה דעלך סניי כו' הוא שלילת העשי' ומאיזה טעם יהי' מחמת זה ואהבת לרעך וכו', אך הא בהא תלי' כי מאיזה טעם מה דסניי לי' אין עושה לחבירו מצד הרגשתו אותו ומזה הטעם גופא נעשה ואהבת לרעך כמוך ומחמתו יהי' יחוד והתכללות ויהי' השראות אלקות בתפילתם כו' וד"ל.

והשיב את הגזילה: ויקרא ה, כג.

ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה: סוף עוקצ"י.

רוח עוטים: ישעי' יט, יד.

קומה שלימה: ראה הערה הכאה.

כל הנשמות בציוור קומת אדם: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תקעב. שמות ח"ב ע' תרמה. ויקרא ח"ב ע' תערה. וש"נ. דברים ח"א ע' מו. וש"נ.

קודם התפילה לישתתף . . . ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע'

תשמט. וש"נ.

שאמר הלל לגר מה דעלך סניי: ראה שכת לא, א.

כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך כו' לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. כתיב ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני, ויש לתמוה מאד איך נאמר וה' שכחני הלא אין שכחה לפני כסא כבודך והאיך ישכח ח'ו (כי אין השכחה רק מגדר הזמן והוא יתברך למעלה מן הזמן וכמאמ' מי איכא זקנה קמ' כו'). אך הענין הוא דאין השכחה מצד אלקות ח'ו רק מצד בחי' התלבשות אור האלקי בתחתוני' בתוך נפשו' ישראל שנק' שכינה מפני ששוכן אתם בתוך טומאותם שם שייך בחי' שכחה מצד בחי' כלי המקבל דוקא מפני שבחי' הנוק' אין לה דעת כידוע דנשים דעתן קלות כו' והשכחה באה מצד היסח הדעת דוקא כידוע, וע"כ כנסי' היא בבחי' הנפילה לפרקים ונק' סוכת דוד הנופלת כו' מצד בחי' השכחה על ה' כמ"ש השמר לך פן תשכח את ה' כו', ולזה הטעם נצטוינו בבחי' הדעת שהוא היפך השכחה כמ"ש וידעת היום כו' אתה הראת לדעת כו', כי בחי' הדעת הוא בחי' התקשרו' תמידית בלי הפסק ונפילה לעולם כו', וע"כ הוכיח הנביא ישראל לא ידע כו' הוי גוי חוטא כו' דהא בהא תליא דלאו דהשכחה תליא בביטול העשה דדעת כו' וכמ"ש במ"א. וזהו ותאמר ציון עזבני ה' שבחי' גילוי אור האלקי ממש נסתלק מכנסי' ולא נשאר בה רק בחי' הארה אלקית שמצד בחי' כלי המקבל

כה אמר ה' זכרתי לך: מיוסד על ד"ה זה שנדפס במאמרי אדה"ו נביאים ע' רב (ונת' בהמשך תרס"ו ד"ה: ועשית חג שבועות ע' רמג ואילך. ד"ה השמים מספרים ע' רמח ואילך. ד"ה אז ישיר ע' רפד ואילך. ד"ה כי מראש צורים ע' רצג ואילך). וראה גם ד"ה שלפניו.

המאמר נדפס מבורך א' = 129 ע' קנ (ובסופו נרשם: וחסר סוף המאמר). ובין אריחיים ניתוספו כפנים אותיות או תיבות מבורך א' = 523 מו, ב (ומתחיל מלקמן ע' קז). בוך א' = 1748 ע' לח ומבורך א' = 2022 ע' ע. [ורק בכת"י זה נחלק למאמר וביאור — הביאור מתחיל מלקמן ע' קז]. נמצא גם בבורך ב' = 176 ע' רו [חלק עד לקמן ע' קו ונסמנו בו ד פרקים. ונרשמו להלן בשולי הגליון]. ג' = 182 ע' יג. ו' = 2011 ע' רפב [ונעתק רק עד לקמן ע' קב]. ח' = 2020 ע' ריט.

כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך . . . ותאמר ציון עזבני ה': ירמי' ב, ב. ישעי' מט, יד.

אין שכחה לפני כסא כבודך . . . ח'ו [א': הוי']: נסמן לעיל ע' פו.

מי איכא זקנה קמ': יכמות טו, ב.

התלבשות אור האלקי בתחתוני' . . . שנק' שכינה: נסמן לעיל ע' צב.

ששוכן אתם בתוך טומאותם: אחרי טו, טז.

הנוק' אין לה דעת: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשמא ובהנסמן שם.

דנשים דעתן קלות: שבת לג, ב. ראה הנסמן בסמוך הערה ד"ה דנוק'.

כנסי' . . . ונק' סוכת דוד הנופלת . . . על ה' [הז"ח: ליתא]: נסמן לקמן ע' שנב.

השמר לך פן תשכח את ה': ואתחנן ו, יב. עקב ח, יא.

וידעת היום . . . אתה הראת לדעת: ואתחנן ד, לט. לה.

הדעת הוא בחי' התקשרו': ראה תניא פ"ג. פמ"ב. אגרת הקדוש סוסט"ו. תורה אור ר"פ משפטים עד, ד.

מאמרי אדה"ו תקס"ה ח"א ס"ע שמא ואילך ור"ע שמה. שם ח"ב ע' תשכט. תקס"ו ע' קמו. תקס"ט ע' טו.

ישראל לא ידע כו' הוי גוי חוטא: ישעי' א, ג. ד.

דלאו דהשכחה: ראה ספר המצות (להרמב"ם) מל"ת א לדעת הרמב"ן. ס' חרדים בשם ר' יונה מל"ת

התלויות בלב ו, ז.

העשה דדעת: ראה ס' חרדים (פ"א, מ"ע התלויות בלב כ"ב) בשם ר' יונה. וראה ג"כ מאמרי אדה"ו

פרשיות התורה ח"א ע' קעב ובהנסמן לשם. לקוטי שיחות יתרו כרך כו ע' 116.

דלאו דהשכחה . . . העשה דדעת: ראה לעיל ע' פט. ושי"ג.

דכני' בלבד שנק' שכניה כמ"ש רז"ל גלו לאדום שכניה עמהם השוכן אתם גם בתוך טומאתם והוא בחי' נוקבא שאין לה דעת ויפול בה בחי' שכחה. וזהו וה' שכחני ולא אמר שכח אותי אלא שכחני שנפל בה בחי' שכחה מצד עצמותה ולא מצד עצמותו ח"ו וד"ל.

והנה אף ע"פ שמצד כלי קיבול דכנסי' יוכל להיות בחי' נפילה ושכחה לפרקים כנ"ל, אבל בחי' הארת סובב כ"ע המאיר בכל נפש מישראל בבחי' נקודת הלב שלמעלה מן הדעת בחי' בכל מאדך שמעורר להאיר בנפש מבחי' מא"ד העליון בחי' סובב כו' הנה אור זה מאיר בקביעות ובתמידות כלי שינוי והפסק כלל משום שנאמר אני ה' לא שנית ע"כ אתם ב"י לא כליתם כו' (והטעם הוא כי בחי' נקודת הלב דכנסי' הוא בחי' כתר מל' דרחל שלמעלה מבחי' החכמה שבה, והוא למעלה באצי' בבחי' כתר מל' שהוא [מ]בחי' סובב דממלא וכמ"ש שמני כחותם על לבך דאע"ג דאזיל הכא והכ"א (בחי' ט"ס דמל' שבכ"ע) מ"מ דיוקני (בחי' כתר שבה) אשתאר בך, וכידוע דכתר דנוק' דבו"ק תמיד בחוה דז"א וכמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים כמ"ש בע"ח, ובחי' השכחה הוא במוחין דנוק' מפני שדעת"ה קל"ה קל ה' כמ"ש במ"א, והיינו בחי' מס"ג, כי נקודת פנימי' הרצון שהוא מהות הנפש הוא מאיר בנקודת הלב ולזה נק' הרצון נפש כמו אין נפשי כו' היש את נפשך וכיוצא שהוא כל מהות הנפש ולא רצון פרטי שאינו רק הארה א' מעצם הנפש, והיינו כמו במילי דעלמא שיתפעל אדם בנקודת הלב לעומקו מאד עד שיחלה חולת אהבה כשלא ישיג הדבר שהוא כל רצונו ואמיתת חפץ נפשו כמו א' שהעלה בלבו כו', וכמו"כ בהשיג חפצו מפני התגברות התשוקה אליו יגיע לעומק לבו כ"כ עד שתצא נפשו מחושי הגוף ויתעלף כו', ובעבוד' ה' היינו נקודת הלב לה' לבדו ועמך לא חפצתי כו' עד שמואס וקץ בחייו

גלו לאדום שכניה עמהם: נסמן לעיל ע' פת.

שוריה והנה: ב: נרשם כאן פ"ב.

אני ה' לא שנית' . . . אתם ב"י לא כליתם: מלאכי ג, ו [ושם: ואתם].

שמני כחותם על לבך דאע"ג דאזיל הכא והכ"א: שיר השירים ח, ו. ראה זהר ויחי רמד, סעיב ואילך.

(סבא) משפטים קיד, א.

דכתר דנוק' דבו"ק תמיד בחוה דז"א . . . לעולם ה' דברך נצב בשמים: ראה עץ חיים שער (כג) מוחין דצלם ספ"ה. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפב. במדבר ח"א בתחלתו ובהנסמן לשם בע' שג. תהלים קיט, פט.

דנוק' . . . שדעת"ה קל"ה קל ה': ראה עץ חיים שער (כו) הצלם פ"ג. לקוטי תורה ושער הפסוקים שמות ג, ד. פיסקא שלאח"י. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' עדרת. מאמרי אדה"א בראשית ע' פ. במדבר ח"ג ע' ארסח. ח"ד ע' אישצח. דברים ח"א ע' רלו. ח"ב ע' תרצו. ובהנסמן במקומות הנ"ל. המשך תרס"ו ע' רמג. אין נפשי: ירמ"ו טו, א ובתרגום: רש"י ורד"ק שם.

היש את נפשך: נסמן לקמן ע' תפה.

אין נפשי . . . היש את נפשך: ראה לקוטי שיחות לך כרך ב ע' 456 בהערה.

א' שהעלה בלבו: סנהדרין עה, א.

ועמך לא חפצתי: תהלים עג, כה.

מפני התגברות הרצון והתשוקה לה' לבדו ואין זר אתו כו', וזהו הנק' מס"ג באמת, ואע"פ שאמר [ו]בכל נפשך אין זה רק כלי לבחי' מאד"ך שלא תתישב בכלי כלל משא"כ גם נקודת הלב הנ"ל שיש כלי לאור זה רק שיוצא האור מתוך הכלי. וכמו"כ למעלה בחי' מס"ג דמ"ל שרש כנס"י כמ"ש אליך הוי' נפשי אשא כי המל' נק' נפ"ש כמ"ש נשבע ה' בנפשו כו' עיי"ז יש כלי להשראת בחי' טובב בחי' הוי' דז"א שבחזה שמאיר לכתר דרחל שהוא מס"ג (ודלא כדלעיל שבחי' כתר דנוק' נק' טובב כי אינו רק טובב דממלא).

וזהו זכרתי לך חסד געוריך כו', פי' חסד הוא בחי' המשכת האהבה כמים כו' שמצומצמת בלב דכנס"י בבחי' קטנות המוחין עד שיפול בה בחי' שכחה כנ"ל, ונק' חסד געוריך בבחי' הקטנות והנערות כמ"ש כי נער ישראל כו'. אבל זכרתי לך זאת האהבה להעלותה למעלה מבחי' הנוק' והוא בבחי' עלמא דדכורא שנק' זכירה כמ"ש כי זכר חסדו כו', והוא בבחי' טובב כ"ע הנ"ל שנק' עלמא דאתכסייא שאין שם שכחה כמ"ש אין שכחה לפני כסא כבודך דוקא לפני כסא כבודי כמ"ש השמים כסאי כו' ולא בבחי' ממלא שמצד כלי המקבלים יש שכחה כנ"ל. והיינו זכרתי לך חסד געוריך בבחי' הזכירה דדכורא שלמעלה מבחי' השכחה דנוק', והטעם הוא כי שרש הזכרון הוא מבחי' אור אבא דוקא כמ"ש במ"א בענין זכור ושמור כו', ובחי' נוק' שאין לה דעת היינו שאין לה חלק הדעת שמצד ה"ח דאבא רק ה"ג דאימא שנק' קל ה' הוי' וזהו דעתן קלה כמ"ש במ"א, משא"כ בדכורא נא' כי סר לראות י' הוי' גם ה"ח דאבא שהוא דעת שלימה וע"כ כח הזכרון מאיר יותר בדכר מצד דעתו, אבל הנוק' שחסר לה ה"ח דאבא ע"כ [כח] הזכרון אינו מאיר בה כ"כ ויש בה בחי' שכחה. וז"ש ותאמר ציון בחי' יסוד דנוק' עובני הוי' בחי' חסדים דז"א מאור אבא ע"כ ממילא וה' שכחני להיות בבחי' הקטנות כנ"ל. אך מ"ש זכרתי לך הוא היפך זה שהעלה לקטנות דנוק' להיות

(ו)בכל נפשך . . מאד"ך: ואתחנן ו, ו.

אליך הוי' נפשי אשא: תהלים כה, א.

המל' נק' נפ"ש: ראה פרי עץ חיים בתחלתו.

נשבע ה' בנפשו: ראה ירמיה נא, יד. עמוס ו, ת. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתעא. בראשית ע'

נט.

כי נער ישראל: הושע יא, א.

כי זכר חסדו: נסמן לעיל ע' יז.

שויה הנ"ל — שאין שם שכחה: הו': ליתא.

לפני כסא . . דוקא: ראה גם ה"ל ת"ת לאדה"ז פ"ב, סה"י.

השמים כסאי: ישעיה סו, א.

שרש הזכרון . . בענין זכור ושמור: ראה גם תורת חיים יתרו ע' שצג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע'

תקמא. וש"נ.

ובחי' נוק' . . דעתן קלה . . כי סר לראות: שמות ג, ד. נסמן בפסקא שלפניו.

קל ה' הוי' . . ה' הוי': קל גימט' ה' פעמים הוי', ב: סר גימט' י"פ [י"ד פעמים] הוי'.

בבחי' הזכירה דאור אבא כנ"ל (ועי"ל כפשוטו דהוי' שכח אותי משום שנסתלק אור אבא מז"א שנק' הוי' והוא משום שנעזב היחוד דזו"ג שלא נמשכו מוחין דאבא רק בשביל היחוד ע"כ וה' שכחני גם לבחי' רוחא דשביק בגווה המעלה מ"ן כו', אבל זכרתי לך הוא ע"י המשכת מוחין דאבא שהוא נזכר על חסד דקטנות דנעוריין [שהאשה] כרתה ברית אז דוקא כביאה ראשונה שעשאה כלי כמ"ש כי בועלייך עושייך כו', וזהו אהבת כלולותיך לכתך אחרי בבחי' רוחא דשביק בגוי' שהוא כח המעלה מ"ן בנוק' ללכת אחרי שם הוי' גם במדבר העמים דקליפות בארץ לא זרועה שם מבחי' צדיק חי עלמין כו' כמו המדבר שאינו מצמיח כלום גם שזרעו בארץ מפני שהוא תכלית הגבורות הקשות שאין מגיע שם מיתוק דחסדים העליונים שנק' [ה"א כמ"ש] ה"א לכם זרע וזרעתם את האדמ' כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

והנה פשט הכתוב כך הוא, זכרתי לך חסד כו' וע"י מה זכרתי לך ע"י לכתך אחרי במדבר כו'. דהנה עדי"מ האב שיש לו בן קטן וחביב לו מאד ורוצה לנסותו בחכמה ואם נאמנה אהבת התינוק אליו הנה האב מסתיר א"ע ומסתלק במקום מוצנע ונעלם כדי שיחפשהו התינוק, והנה אם תינוק טפש הוא אינו מבין שהרחקה זו שנתרחק האב אינה אמיתית וכסבור שנתרחק באמת ומתיימש לחפשו ובוכה על זה שלא יראה אביו עוד לעולם לדעתו ואעפ"י שבוכה אין זה רק לפי שעה אבל אח"כ ישכח עליו ואינו בוכה, ונמצא שאין אהבת התינוק נאמנה ג"כ מלבד שאינו חכם, אבל התינוק החכם מבין מיד שמסתיר א"ע רק לפי שעה לנסותו ומתאמץ בכל יכולתו לבקש את אביו בכל מקום ולא יבכה כלל אלא ירוץ לבקשו בכל דרכי נתיבות אביו לילך בעקבות אביו במסיל[ו]ת שדרכו בהו, ואע"פ שאינו רואה ומוצא אותו אך יודע שדרכים הללו ידרכו רגלי האב מתאמץ לרוץ בהן גם לראות את אביו מאחוריו [כשיפגשנו] אע"פ שלא יראה פניו, וכשיראה האב גודל התאמצותו וגודל התקשרותו אליו לרוץ אחריו גם בדרכי חושך ולא אור הארת פני האב, אז יתוסף בלב האב אהבה רבה לבנו בכפליים ומחזיר

שו"ה נמשכו — דק . . . מוחין דאבא: ניתוסף ע"פ ב"ה.

רוחא דשביק בגווה: ראה זהר (סבא) משפטים צט, ב. עץ חיים שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש ז. ה. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כד.
(שהאשה) כרתה ברית . . . כי בועלייך עושייך: ראה סנהדרין כב, ב. ישעי' נד, ה. ראה גם לקמן ר"ע רג.

במדבר הנעמים: ע"ד לשון הכתוב יחזקאל כ, לה. ראה לקמן ע' שפד וס"ע תקכה ואילך. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תעה.

שו"ה אחרי — מבחי' צדיק: ב' ניתוסף: איס מ"ד לצדיק, ה': אור זרוע לצדיק.
המדבר שאינו מצמיח כלום: ראה חולין פח, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתמא. ספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תקכו (נוסחא שני).

ה"א לכם זרע: ויגש מז, כג.

שו"ה והנה: ב': נרשם כאן פ"ג.

עדי"מ האב שיש לו בן קטן: ראה לעיל ע' צב ובהנסמן שם.

האב פניו ומתגלה אל בנו בהארט פנים ברוב אהבה וחיבה יתירה ומחבקו ומנשקו בבחי' נשיקין' כפולים, פי' כפולים כי האהבה הוכפלה עיי' בכפליים מכמו שהיתה תחילה קודם שנתרחק ממנו כי הרי בהעלם וריחוק זה הי' האהבה הזאת בהעלם ועתה בהמצאו שמחזיר לו פניו יוצא אור האהבה שמצד הריחוק לידי גילוי שהוא בכפליים מאהבה הראשונה, וזהו [הנק'] נשיקין כפולים וד"ל.

ועפ"י משל זה יובן ג"כ למעלה במ"ש לכתך אחרי במדבר [בארץ לא זרועה] כו' שיצאו אחרי ה' אלקים במדבר לקבל תורתו ועבודתו גם בהיותם בארץ אויביהם בגלות קשה בקוצר רוח ועבודה קשה רק בבחי' הקטנות כמו הבן אל אביו שנמשך אחריו (וכידוע בענין המצה כו') וניסה אותם בנסיונות ברדיפת פרעה וחילו אחריהם ויאמינו בה' כו', ובחי' זו נק' הסתר אלקות כמו בעבודה שבלב שיגברו המונעים לבלבל במ"ז כו' שלא יבא לבחי' נקודת הלב הנ"ל בבחי' בכל מאדך בחי' [זכירה] שלא ימוט לעולם, והיינו כמו האב שמתרחק ומסתתר מבנו כניל כך מסתתר גילוי אור אלקי דבחי' סובב בלב כנסי' שלא יותפס בגילוי אדרבה יקשה עליו העבוד' הזאת וכו'. ומי שהוא חכם יבין בחי' ריחוק זה שאינו אמיתי רק לנסותו אם ידרוש ויבקש אלקים גם בהעלם והסתר זה להתאמץ ככל כחו ביתר עוז ותעצמות ללכת אחרי ה' הליכות עולם דרכי ה' בתורתו ועבודתו בהתבוננות דכולא קמי' כו', אף שאין השגתו רואה פני אלקים בבחי' פנימי' רק מרחוק ה' נראה לו בבחי' אחוריים וחיצוניות מ"מ יחזיק במעוזה שלא יסוג לבנו אחור גם במחשבה ודיבור כל היום להיות דבוק ומבקש ה' כו' כמ"ש דרשו ה' בהמצאו כו' כי ה' יחזין] ר לו הארת פנים בפנים בבחי' אה"ר בבחי' נשיקין כפולים בכפליים מאהבה הראשונה מטעם משל הנ"ל בתוס' אהבת האב אל בנו כשרואה עוצם השתדלותו גם בחושך לראות גם מאחוריו כו'. וזהו לכתך אחרי כו' עיי' ניתן להם התורה פב"פ בבחי' נשיקין כפולים כמ"ש ישקיני מנשיקת פיהו דקאי במ"ת כידוע וד"ל.

וזהו אחרי ה' תלכו שהוא ענין ההילוך בדרכי ה' בתורה ומצות ה' גם שהמה מלובשים בענינים גשמיים ובחי' רצון העליון מוסתר ונעלם בבחי' לבוש חיצוני [ונק' אחרי ה' מ"מ] עכ"ז הרי נק' ארחות ה' עדי"מ

נשיקין' כפולים: ראה הנסמן לעיל ע' צג.

בבחי' הקטנות . . . בענין המצה . . . ויאמינו בה': ראה שער האמונה פ"א. פ"ד. בשלח יד, לא.

מרחוק ה' נראה לו: ע"ד ירמיה' לא, ב.

דרשו ה' בהמצאו: ישעיה' נה, ה.

ישקיני מנשיקת פיהו . . . במ"ת: שיר השירים א, כ וברש"י שם.

אחרי ה' תלכו: ראה יג, ה [ישם: ה"א].

ארחות ה': תהלים כה, י. וראה גם הנסמן לעיל ע' ג.

שהולך אחורי המלך בנתיבות הידועים שהולך בהן וז"ש אביטה אורחותיך, וזהו אחרי ה' תלכו להתאמץ בכל עוז וכח לעסוק בתו"מ כל היום וכל שעה, וע"י השתדלותו אחרי ה' בתו"מ גם בהיותו בבחי' הריחוק וההסתר ע"ז תגבר אהבת ה' אליו בכפליים ויאר ה' פניו אתו להאיר את נפשו באור החיים בבחי' סובב כ"ע על ידי הגלות נגלות פנימי' נקודת הלב והיינו בחי' פב"פ וד"ל.

ולהבין כ"ז בתוספת ביאור, הנה יש להקדים מ"ש זה שמי לעלם וזה זכרי כו' שמי עם י"ה שס"ה ל"ת וזכרי עם ו"ה רמ"ח מ"ע, וזה פלא איד מניעת האיסור ב"ה ועשיית הטוב ב"ה [שהוא] למטה מ"ה כו'. אך הנה אמרז"ל דויתר ה' על גזל וע"ז כו' ולא ויתר על ביטול תורה ובהמ"ק נחרב רק בעון ביטול תורה, ולכאורה זה פלא הלא כל עיקר התור' הן המצות ומה מועיל תורה בלא מצות. אך הנה כנס"י נק' רעייתי שמפרנסים לאביהם שבשמים והוא ע"י המצות שעושי' שמוסיפים אורות ברמ"ח אברים דמלכא וע"י רמ"ח מ"ע מתקשרים ברמ"ח אברים דמלכא ונכללים ונבלעים באורות עליונים שנק' מצות כו', וזהו פי' זכרי עם ו"ה גי' רמ"ח כו'. והנה כללות המצות נק' צדקה וכתוב וילבש צדקה כשריון ושריון קשקשים הוא לבוש והוא לשמור מחץ יעוף יומם מבחי' יניקות החיצונים. דהנה את זלע"ז כו' ויש בחי' אכילה ויניקה לסט"א מחיות ואור דקדושה (כמו שיש פרנסת מזון למעלה מרמ"ח מ"ע) והוא ע"י דברים האסורים משס"ה ל"ת שע"ז בולעים החיצונים מסטרא דקדושה בחי' אלקים השוכן בישראל בתוך טומאותם ע"י התקשרות ישראל בדבר איסור כמ"ש נבלע ישראל בגוים שניצוצ' האלקים נבלע בע' שרים וכמ"ש ויאכלו את ישראל בכל פה פי' בכל פה מיני בליעה כפה וכמ"ש בקום עלינו אדם כו' ברוך ה' שלא נתננו טרף כו',

אביטה אורחותיך: תהלים קיט, טו (ושם: ואביטה. אבל כ"ה גם לקמן ע' עדר. ובמאמרי אדה"א כראשית ע' מג. ושי"ג).

שריה ולהבין: ב' נרשם כאן פי"ד.

זה שמי . . . שס"ה ל"ת: שמות ג, טו. ראה הנסמן לעיל ע' צג. לקמן ע' רלג ואילך. ע' רעו.

דויתר ה' (ה"ז: הקב"ה) על גזל וע"ז: נסמן לעיל שם.

רעייתי שמפרנסים לאביהם שבשמים: שיר השירים א, ט. ראה זהר ויקרא ז, כ. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרעט.

ברמ"ח אברים דמלכא: נסמן לעיל ע' צה.

כללות המצות נק' צדקה: נסמן לעיל שם.

וילבש צדקה כשריון: ישע"י נט, יז.

ושריון קשקשים הוא לבוש: שמואל"א יז, ה.

מחץ יעוף יומם . . . את זלע"ז: תהלים צא, ה. נסמן לעיל ע' כא.

שריה למעלה — מ"ע: ע"כ נמצא בכרך ו'.

נבלע ישראל בגוים . . . ויאכלו את ישראל בכל פה: נסמן לעיל ע' צא.

בקום עלינו אדם . . . ברוך ה' שלא נתננו טרף: תהלים קכד, ב. ו.

ולעתיד כתיב והוצאתי את בלעו מפיו חיל בלע ויקיאנו כו', וכל זה [הם מקבלים] ע"י דברים האסורים דשס"ה ל"ת. וזהו ענין הל"ת למנוע יניקות לחיצוני[ם] ע"י שהוא סור מרע במניעת ההתקשרות לחיצוני, והיינו וילבש צדקה כשריון להגן מבעלי חיצים כו' וד"ל.

וזהו שמי עם י"ה גי' שס"ה ל"ת כי בחי' המקיף הזה שמצות ל"ת מגינים על מעשה המצות שברמ"ח אברים שלא יקבלו החיצוני, ובחי' מקיף זה הוא בחי' י"ה שלמעלה מבחי' ו"ה. דהנה ידוע שבחי' י"ה הוא בבחי' חו"ב כמ"ש כי ב"יה [ה'] צור עולמים בחי' עלמא דאתכסייא בבחי' מחשבה שנק' לאה שבה יחוד פנימי דאויא שנק' י"ה. וביאור [הדבר] הנה שורש מהות המחשבה הוא במהות הנפש ממש אע"פ שלכאורה אין המחשבה רק בחי' לבוש כידוע מ"מ הנה היא בחי' לבוש מקיף ממהות הנפש ממש, והמופת לזה ממה שהמחשבה משוטטת כל רגע בלתי הפסק כלל שאין זה בשאר כחות זולתה שאינם פועלים פעולתם בתמידות כ"כ והמחשבה פועלת פעולתה בתמידות בלי הפסק אפי' רגע שהרי אין רגע בלא מח' שיחשוב האדם באיזה ענין מה, וגם המחשבה משוטטת בכל הכחות גם בעליונים הימנה [והחתונים הימנה] ככולן שולטת לחשוב ולעייין על כל פרטיהם בסקירה א' והוא ענין הידיעה שאדם יודע א"ע במחשבה א' מראשו לסופו כו', וכל אלה הוראה גמורה על היות שרש המחשבה במהות הנפש ממש רק שנמשכת בבחי' לבוש מקיף לחו"ב ומדות כו' וד"ל.

ולזה הטעם אמרו דהרהורי עבירה קשי' מעבירה, וזה פלא איך ההרהור לעשות קשה מגופה של המעשה. אך הענין הוא שההרהור פעולתה פוגמת יותר מגופה של המעשה ועלול לקבל טומאת העון יותר משאר כחות הנפש להיותה פעולתה תמידית בלי הפסק והוא ממהות הנפש בבחי' המקיף ע"כ גם שכבר חלפה ועברה המחשבה אין לה איבוד כלל כי נשארת בבחי' מקיף משא"כ גוף המעשה שיתוקן כי יש לו איבוד וכליון. וזהו שאמרו קשין מעבירה ולא שחמורין מן המעשה שהרי אין עונשי' על המחשבה רק על

והוצאתי את בלעו מפיו . . חיל בלע ויקיאנו: נסמן לקמן ע' תצט.

י"ה הוא בבחי' חו"ב: נסמן לעיל ע' נח.

כי ב"יה (ה') צור עולמים: ישע"י כו', ד.

עלמא דאתכסייא . . לאה: ראה זהר (סתרי תורה) ויצא קנב, א. עץ חיים שער (כג) מוחין דצלם פ"ד.

לקמן ע' קצד.

מחשבה שנק' לאה: ראה סידור שחרית ס, ג, טט, א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' קנו: ובהוספות

לשם (בהוצאת תשמ"ט) ע' 7 ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקמו. ושי"ג. לקמן ע' קפח וע' קצד.

שו"ה ולזה: ב' נרשם כאן פ"ה.

דהרהורי עבירה קשי' מעבירה: נסמן לעיל ע' פח.

המחשבה אין לה איבוד כלל: ראה ספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תרעה. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ר"ע

קיד ובהנסמן שם.

המעשה לבד, אלא קשין הרהורי עבירה במה שאין להם איבוד וכליון כי נצחיים המה, וכמ"ש בזה בענין קרבן עולה שהוא על המחשבה כו' והיינו בחי' י"ה שבנפש בחי' חו"ב שמלוכשים במחשבה כמשי"ת, וכשהיא מתלבשת בדבר איסור או תאות היתר שאין לו עלי' למעל' כו' הנה שולטים בה הקליפות ונעשים להם בחי' חיות גמור הרבה יותר משהי' מקבלים מטומאת שאר כחות הנפש מטעם ששרשה בחי' מקיפים דחו"ב י"ה בחי' עלמא דאכתסייא וכל אחיזת החיצוני' אינו אלא מבחי' ו"ה דהוי' דהיינו במדות מהחזה ולמטה בבחי' המל' עלמא דאתגלייא ולא בחסדים המכוסים בי"ה כו' רק ע"י הרהורי עבירה מקבלי' מעולם המחשבה שבבינה. ולזה קשי' הרהורי עבירה מגופה של עבירה שגופ[ה] של עבירה אינו פוגם רק בו"ה לנגד רמ"ח אברים דזו"ג כנ"ל אבל הרהורי עבירה פוגמים בי"ה בחי' חו"ב שמלוכשים במחשבה שנק' לא"ה כמשי"ת.

וזהו שמי עם י"ה שס"ה ל"ת שהן השומרים שלא יומשך לחיצוניות. והענין הוא כי עיקר השמירה בסור מרע למנוע ההתקשרות לחיצוני' בדבר איסור הוא במחשבה דוקא לדחות כל הרהורי רע מחשבת עון ולהסיח דעת מהרהורי עבירה מפני היותן פוגמים בחו"ב בחי' י"ה בבחי' מקיף דמחשבה ממהות הנפש כנ"ל וע"כ פגם דל"ת בי"ה, וכן במצות הצדקה הוא לבוש ומגן להגן מקבלת יניקת החיצוני' והוא ע"י בחי' מקיף דמניעת סור מרע דל"ת כנ"ל וד"ל.

והנה שורש המח' היא מבחי' אחוריים דאימא שהוא בחי' מל' דתבונה שנק' לא"ה, ואמנם יחוד או"א עילאי' התדירי שנק' תרין רעין דלא מתפרשי' לעלמין הוא המאיר במחשבה בתמידות ג"כ בלי הפסק לעולם אפי' רגע. כי הנה בחי' או"א היינו בחי' הארת הנקודה של המושכל שבבחי' ההעלם שנק' משכיל על דבר שבא לידי גילוי והשגה והבנה מאין ליש והוא הנק' יחוד חו"ב, ולפי שתמיד נמשך מן ההעלם לגילוי ע"כ אמר דיחוד חו"ב שנק' או"א תדיר דזווגייהו תדיר ולא מתפרשי' לעלמין, והרי אנו רואים שא"א להיות שום גילוי שכל המושג בלתי לבוש המחשבה שנתפס השכל במח' עיון שהן בחי' אותיות השכל שנק' אחוריים דבינה כמו מחשבת כל

וכמ"ש בזה בענין קרבן עולה: ראה זהר פקודי רלט רע"ב.
שו"ה והנה: ב' נרשם כאן פ"ו.

אחוריים דאימא . . . לא"ה: ראה עץ חיים שער (לו) יעקב ולא"ה פ"ד. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א בהוספות ע' 8 ובהנסמן לשם.

או"א . . . תרין רעין דלא מתפרשי': ראה זהר בשלח נו, א. ויקרא ד, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' א. ושי"ג.
או"א . . . זווגייהו תדיר: ראה זהר (אדרא זוטא) האוינו רצ, ב. עץ חיים שער הכללים פ"ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' שנו. ושי"ג.

שכל וסברא כשחשבה כמו המחשבה של אותיות אדון עולם שחושב השכלת ענין האדנות כו' עד שמתהווה אותיות מחשבה ממש מן ההעלם לגילוי ג"כ כמ"ש במ"א. ולפי"ז כמו שיחוד או"א תמידי בלי הפסק כך כח המחשבה שמתהווה מבחי' אחוריים דבינה מיני' וכי' הנק' מל' דתבונה הנ"ל ג"כ בלי הפסק, וע"כ המחשבה משוטטת בתמידות בלי הפסק, וגם כאשר בלתי משכיל שכל בהשגה גמורה כמו בשינה וכה"ג שאז בחי' חו"ב שבנפש בבחי' ההעלם כלולים בעצם הנפש מ"מ נשארה המחשבה רק שאינה מהות כח המחשבה שחושב כל שכל הנ"ל שנק' מחשבה עצמיות ששייך אל עצם אור השכל כנ"ל אלא רק בחי' גילוי אותיות המחשבה ממש שנק' הרהור המלבשת את המדות ג"כ. וגם בו יש בחי' פנימי' וחיצוניות, כי הרהור השכל או המדה שכלב בהגוף הוא בתוקף אור וחיות, משא"כ החלומות שמדמה בנפשו בכח הדמיון שבשינה גם שהן מעין הרהור לבו שבהקיץ ביום מ"מ הוא מדריגה החיצונית יותר ופחותה מכל המדריגות שבמחשבה הרוחניות ואינו רק מעין ודוגמא לבד לגבי פנימי' הרהור שביום וקרוב לערך דמיון הבהמה כו' וכמ"ש במ"א (ומ"ש ביד הנביאים אדמ"ה בחלום' אדבר בו הוא מדריגה החיצונית שבמחשבה כאשר נסתלקו כל בחי' פנימי' המחשבה וח"ב למעלה כו'). ואמנם גם בשינה לא פסק יחוד חו"ב שבנפש בהעלם עכ"פ וכל בחי' כחות של המחשבה דלא"ה שהיא מל' דתבונה הנ"ל מסתלקים ג"כ למעלה ולא מאיר למטה רק האותיות דמחשבה שנק' חלומות בבחי' החיצונית מאד כנ"ל, אבל גם בבחי' גילוי יש יחוד חו"ב גם בשינה רק הוא בבחי' אחוריים דחו"ב, והיינו ענין אני ישינה בגלות כו' קול דודי דופק כו' קפ"ד אחוריים דאבא כו' כמ"ש במ"א וד"ל. וזהו הטעם שהמחשבה נק' לאה ל' נלא"ה כי נלאה המח' מהכיל כל בחי' התענוג שבחו"ב ביחודם שנק' תענוג תמידי שאין לו הפסק וכל דבר שאין לו הפסק ילאה הנושא מפני תדירות המנושא, וגם שלפרקים יכול הכח של המחשבה לתענוג דאו"א אבל לא כתמידות לכך נק' לא"ה (ולפעמים גם בפעם א' לא תכיל המחשבה ולא תסבול גודל התענוג

אדון עולם . . שמתהווה אותיות מחשבה: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתקכד.
 החלומות . . בכח הדמיון: ראה שמונה פרקים להרמב"ם פ"ב. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א בהוספות ע' 7 ובהנסמן לשם.
 החלומות . . מעין הרהור לבו: ראה לעיל ע' ה. ושי"ג.
 ביד הנביאים אדמ"ה: הושע יב, יא (ושם: וכיד. אבל כ"ה גם לקמן ע' קצב וע' ר. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקנא. ושי"ג).
 בחלום' אדבר בו: בהעלותך יב, ו.
 אני ישינה . . קול דודי דופק . . קפ"ד אחוריים דאבא: שיר השירים ה, כ. זהר אמור צה, א. טעמי המצות להאריזל פי' וירא. עץ חיים שער (יח) רפ"ח פ"ב מדריגה ת. ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' שנב (נדפס גם בכתובים ח"ב ע' קג).
 לאה ל' נלא"ה: ראה לקוטי תורה להאריזל סי'פ תולדות. מאמרי אדה"א נביאים כאן ע' רד. פרשיות התורה בהוספות שם ובהנסמן לשם.

שבחו"ב כמו בר"ע שזלגו עיניו דמעות וכמ"ש לאו כל מוחא סביל דא כו'.
ולפי"ז גם בשינה יש בחי' הארת התענוג בבחי' חיצונית גם במחשבה רק
שהיא בהעלם גדול. ובוה יובן סוד הגלות שנמשל לשינה כמ"ש עורה למה
תישן ה' כו' קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא בבחי' דורמיטא הסתלקות
רק קול דודי דופק בהעלם כו' גם בבחי' לא"ה הנ"ל וד"ל.

וזהו שאמרו שויתר הקב"ה בבית ראשון על עון גזל כו' ולא ויתר על
ביטול תורה, דהנה בשעת בחי' התקשרות הנפש בחכמה שבתורה
שהיא בחי' י"ה שבשם הוי"ו הרי בחי' י"ה שבנפש מקושרים למעלה במהות
חכמתו ית', וגם שחכמה שבתורה מלוכשת בענינים גשמיים דנוג"ה אין זה
הסתר כלל כידוע דבבחי' החכמה אין מסתיר כלל להיותה כח מ"ה בחי'
הביטול כו', וע"כ בזמן בית שני שהי' מחשבתם קשורה בעניני התורה תמיד
לא נפגם בחי' י"ה שבבני' להיות מזה יניקה לחיצוני' כי עיקר השמיר' היא
במחשבה כנ"ל, ואע"פ שחטאו בגזל וכו' ופגמו באברי' דמלכא לא נחרב
בהמ"ק כי החכמה שבמוח היא מקור כל חיות האברים כידוע, אבל בעון
ביטול תורה שפגמו ב"ה שבנפשם ונמשכה מחשבתן בדברים בטלים פסקה
השמירה מן החיצוני' ע"כ נחרב וכו' וד"ל.

וזהו לכתך אחרי במדבר כו' בבחי' סור מרע להבדיל מן החיצוני' וסט"א
שבמדבר העמים כמ"ש מי זאת עולה מן המדבר שנק' ארץ לא זרועה
פי' בחי' לא נזר"ע שם כי בחי' שס"ה ל"ת הוא המניע מלהיות שפע יתירה
לחיצוניים והיינו ארץ לא זרועה לשם הלכו אחרי ה' בבחי' ההסתר כנ"ל עי"ז
זכרתי לך חסד נעורייך בבחי' עשיית הטוב דרמ"ח מ"ע שהוא זכרי עם ו"ה
כנ"ל. וז"ש זה שמי לעלם כו' שמי עם י"ה שס"ה בבחי' יחוד חו"ב וזכרי עם
ו"ה רמ"ח בבחי' יחוד זו"ג שזהו שאמר זכרתי לך כו' חסד וד"ל.

בר"ע שזלגו עיניו דמעות: ראה מדרש הנעלם (זהר) וירא צח, ב: זהר חדש ז, א. מאמרי אדה"א דברים
ח"ג ע' אקכג. וש"נ.

לאו כל מוחא סביל דא: נסמן לעיל ע' ד.

הגלות שנמשל לשינה: ראה זהר אמור צה, א. ספר המאמרים תרנ"א ע' צד ואילך.

עורה למה תישן ה': תהלים מד, כד.

קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא: ראה זהר ויגש רי, א. ויקרא כ, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע'
קכו. וש"נ.

שויה וזהו . . בבית ראשון: ב: נרשם כאן פי"ז. ה': ליתא.

החכמה . . כח מ"ה: זהר (רע"א מהימנא) צו כת, א. לד, א.

מי זאת עולה מן המדבר: שיר השירים ג, ו. ת. ה.

שויה ויה — וד"ל: ע"כ נמצא בכרך ב.

מכלי התלמיד גם שנתצמצם כפי מדת קבלתו מאחר ששכל זה המצומצם עדיין לא באה בדיבור בגילוי אלא היא כלולה בעצם שכל הרב הרי הוא מערך שכל והשגת הרב ג"כ שאין ערוך למקבלים אליו ג"כ כי אין [ב] יכולת התלמיד לקבל רק מדיבור הרב ולא מכח פנימי שבעצמות השגות הרב גם שהיא בצמצום גדול רק לפי ערך קבלת התלמיד. אמנם ודאי שצמצום שכל זה נעשה מקור לקבלת התלמיד ע"י הדיבור כמו מקור הנובע הנעלם ומתגלה כך בחי' מקור זה נובע בהיותו אצל הרב המשפיע לפי צמצום המקבל ומתגלה בדיבור אליו, אבל עצם אור השכל שרצה הרב להשפיע כמו שהוא קודם שצמצם לפי מדת כלי המקבל למעלה מהיות גם בחי' מקור להשגת התלמיד ע"י הדיבור כי נחשבת מעצם השגת הרב, ועכ"ז עדיין יש לה ערך ויחוס עם השגה המתצמצם אצל הרב שנק' מקור לקבלת התלמיד הנ"ל כי הרי ממנה מקור מוצא הצמצום הזה וא"כ גם היא עדיין אין לה ערך לגבי עצם השגת הרב ממש דהיינו כמו שהשכל מושג להרב עצמו קודם שרוצה להשפיע שאינו בגדר השפעה והמשכה לזולתו עדיין שהוא בחי' עצמיות השגתו ממש שאינו בערך ירידת שפע לכל מקבל כלל, וכאשר ירצה להשפיע אור זה השכל המושג לעצמו ודאי בא הוא לידי צמצום בעצמותו ומהותו בהכרח מלבד זה שמצמצמו לפי אופן ערך כלי קבלת המקבל. ובאמת צמצום זה של עצמיות השגתו כשירצה להביאו לידי שפע גדול יותר מצמצום הב' מפני מיעוט כלי המקבל בלבד, כי הצמצום בסיבת מיעוט כלי המקבל אינו צמצום אמיתי בעצם השכל רק שמעלימו ומקצרו וממעטו באופן שיתקבל אבל הצמצום שמצמצם כשרוצה להשפיע הרי עצם השכל ירד ממהותו ועצמותו כמו שהוא בתכלית העילוי והעומק אצלו כו'. ונמצא יש כן ג' שינויים וג' מיני צמצומים, הא' שינוי מהות עצם השגת הרב לעצמו כשרוצה להביאו לידי השפע' כנ"ל, והב' כאשר רוצה להביאו לידי שפע מצמצמו עוד שיהי' רק באופן כלי המקבל כנ"ל, והג' לאחר שנתצמצם כפי כלי המקבל מצמצמו עוד בדיבור שממנו משיג המקבל שאין ערך כלל להשכל המושג בדיבור לשכל שאצל עצמות המשפיע קודם בואו בדיבור גם שהוא מצומצם רק לפי כלי המקבל כנ"ל (מלבד צמצום הד' כאשר המקבל שומע מן הדיבור כמשי"ת).

והדוגמא בכל זה מובן ג"כ בפרטות יותר במשל השפעת המדות שבלב בגילוי בדיבור בפה לתלמיד השומע ומקבל [מן הדיבור] כידוע. דהנה ודאי נחשב הדיבור מקור להשגת התלמיד השומע ומקבל מן הדיבור דהיינו שהשגת התלמיד מן הדיבור אין לו ערך כלל לגבי השגת השכל המושג בדיבור מצד עצמו, הגם שהשכל מצומצם לפי צמצום חלקי האותיות הדיבור המגבילות אור השכל מ"מ מה שהמקבל שומע ומשיג ע"י אותיות הדיבור הוא בצמצום גדול יותר, וראי' לדבר ממה שמצינו דלא קאים אדעת' דרבי' כו' גם ששמע הדיבור אך לא עמד על עומק המושג שבדיבור כלל כו' וד"ל. וגם הנה עוד מובן שגם צמצום השכל באותיות הדיבור אינו

צמצום ומיעוט רק לגבי המקבלים מן הדיבור, אבל להמדבר עצמו הרי א"א לומר שיקרא צמצום (גם עומק המושג מהמקבלים ע"י הדיבור הנ"ל) מאחר שח"א המדבר בעצמו איך יתצמצם אצלו השכל המושג אצלו בסיבת אמירת אותיות בהבל פה גשמי, גם שבאמת נתמעט והוגבל אורו בדבור כי הדיבור מגביל השכל כנ"ל אך אינו מגביל לגבי עצמות נפש המדברת כלל וד"ל. והנה ידוע שהדיבור עצמו הוא בחי' מקבל מן המדות שבלב ע"י אמצעות הבל הלב שבוקע ויוצא לה' מוצאות הפה כידוע וכל פרטי התגלות אותיות הדיבור בגילוי כולו הן תחילה כלולים בהבל הלב מקור הדיבור ושם אינם מצומצמים בהגבלה כ"כ כמו בדיבור ממש ואין ערך כלל לדיבור לגבי מקורו בהבל הלב שמשם נמצא מוצא הדיבור, אך גם בחי' מקור הדיבור שבלב הוא רק בבחי' צמצום לפי ערך קבלת הדיבור ואין לו ערך לגבי מהות המדות עצמן שבלב שנק' חג"ת, ומובן ג"כ שצמצום זה שהמדות מתצמצמים א"ע בשביל השפיע' לדיבור למעלה מבחי' הדיבור למטה ממהות המדות עצמן כמו שהן קודם שירצו לבל לידי שפע כנ"ל ברב ותלמיד וד"ל. וכמו"כ יובן בהשפעת השכל למדות שבלב ככל פרטי אופני' האלה (כמשי"ת). וגם זה מובן דלגבי השכל המשפיע אל המדות ואל הדיבור אין הפרש בין צמצום השכל להשפיע במדות ובין צמצום המדות בדיבור מאחר שהכל בבחי' עצמותו הוא הנפש עצמה הנק' נפש המדברת רק שירדה בירידות מדריגות עוד עד שנמשך לגילוי הדיבור אבל ענין ההסתר משניהם שוין לגבי עצמותו מלבד מה שבא בבחי' נפרד מן הדיבור לזולתו כנ"ל. ונמצא מובן במשל זה דהשפעת המדות בדיבור ג"כ [יש בו] ג' מיני צמצומים הנ"ל, הא' צמצום ושינוי מהות עצם המדות כשבאי' לכלל השפעה בדיבור, והב' בחי' הצמצום שמתצמצמים עוד רק כפי כלי הדיבור, והג' לאחר צמצום זה מתצמצם עוד ככלי הדיבור עצמו (מלבד צמצום הד' דקבלת כלי המקבל מן הדיבור כו').

וככל דוגמא זו יובן למעלה בבחי' יחוד ז' דאצי' שנק' משפיע ומקבל כנ"ל. דהנה ידוע שבחי' ז"א דאצי' הן המה בחי' מדות דאצי' חג"ת נה"י כו' המקבלים כללו' אורות השפע מעצמות המאציל באמצעות חו"ב שמתלבשים במדות שנק' או"א דאצי' עד"מ התלבשות השכל במדות למטה באדם התחתון כידוע, ואחר שמקבל מן המאציל הוא משפיע לבחי' המל' שהוא בחי' דיבור העליון כידוע וכמ"ש בע"ח דנוק' דו"א מקבל מהחזה דו"א ולמטה כו' עד"מ הדיבור באדם שמקבל מהבל לבו כנ"ל, ולפי"ז בחי' צמצום המדות שבז"א שמתצמצם להיות מקור לדיבור כמובן במשל הנ"ל הוא בחי' יסוד ז"א שבהבל הלב כו', והיינו צמצום האמצעי, כי צמצום הא' הוא בחי'

דלא קאים אדעתה' דרבי': ראה לקמן ע' קסט. וש"נ.
וכמ"ש בע"ח דנוק' דו"א: ראה עץ חיים שער הכללים רפ"ז. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תסד.

צמצום עצם המדות דו"א להיות באי' לכלל בחי' השפעה למל' שנק' דיבור כנ"ל וצמצום הב' הוא בחי' צמצום הדיבור עצמו לאחר שמקבל [מצמצום] המדור, והדיבור הוא מקור כל בע"ג דבי"ע כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו' ובודאי א"א שיקבלו הנבראים רק מבחי' הדיבור שהוא בחי' המל', כי אם היו מקבלים מבחי' מדות דאצי' גם מבחי' צמצום שלהם מקור הדיבור המשפיע כל פרטי הדבור היו מתבטלים ממציות הגבלתם לגמרי כו' כמו עד"מ השומע שמקבל מן הדיבור שבא אליו בהגבלה וא"א לו לקבל מהמדות שבלב המשפיע גם לאחר צמצום וד"ל. וענין יחוד זו"נ בבחי' האצילות היינו שהדיבור העליון עולה לקבל מבחי' צמצום המדות דו"א דאצי' ובחי' מדות דו"א מתצמצמים ומתחברים להשפיע בדבור ואח"כ יורד הדיבור העליון להשפיע למטה, וגם מובן מכל הנ"ל דלגבי עצם אור המשפיע אל המדות ודיבור שנק' זו"נ אין הפרש בין צמצום המדות לצמצום הדבור מאחר שהכל בבחי' עצמות כנ"ל רק שיורד האור והשפע בירידות המדריגות מעילה [לעלול] עד הדיבור שיוצא נפרד מהעצמות לנבראים בע"ג כו' וד"ל.

ובכל זה מובן ענין הנ"ל שבחי' זו"נ דאצי' נק' בחי' ממוצעים כללים בין עצמות המאציל עם הנבראים בע"ג ותכלית, להיות כי בחי' ז"א שהוא המשפיע לדבור בצמצום עצמותו ובצמצום ב' כפי הכנת המקבל הנה הוא בחי' מקבל תחילה מן המאציל בבחי' צמצומים כאלו ואז נמשך על ידו אור המאציל למטה בדיבור מקור המקבלים, וכמו"כ בחי' המל' שהוא מקור המקבלים ממוצע בין האצילות לבי"ע אחר שמקבלת בחי' צמצום עצם המדות וצמצום הב' הנ"ל נעשים בחי' משפיע לבי"ע ג"כ בבי' צמצומים כאלה [הא'] צמצום עצמי קבלתה ע"י בחי' הירידה שלה להשפיע בדבור כשמדבר לזולתו כנ"ל שאינו דומה לדבור עצמותו כו' והב' צמצום הגבלת הדיבור שנעשה מקור לשומע המקבל שאינו משיג רק אפס קצהו כנ"ל, וכל זה מפני שצ"ל בחי' ממוצע בין האצי' לבריאה ובין עצמות המאציל לנוק' מקור הבריאה ע"י ז"א וע"י בחי' יחוד זו"נ [ע"י] שניהם נמשך ונתחבר אור המאציל לנבראי' ויש להם חיבור ובלעדם אין ערך כלל וכלל ביניהם כנ"ל. ונמצא בכללות נק' זו"נ ממוצע בין מאציל לנברא וד"ל.

ומעתה הנה יש להבין ענין הנ"ל דלצורך עלי' הנוקבא בבחי' פכ"פ ושיוין בקומתו כו' צריך להיות תחילה בחי' ההסת' והצמצום דמל' להיות רק בבחי' נקודה תחי' ואח"כ בבחי' אב"א ואח"כ פכ"פ כו'. והנה תחילה יש להקדים ענין א' בבחי' השפעת השכל במדות שהוא ג"כ בכל פרטי האופנים

הנ"ל בג' מיני שינויים וצמצומים שמן המדות אל הדבור כי (גם) השכל והמדות [נק'] משפיע ומקבל שהמדות מקבלים מן השכל ונולדים הימנו כידוע דח"ב נק' א"ב וא"ס המולידים המדות כו'. אך הנה יש להקדים את הידוע דכל מדה כלולה מ"ס בחי' חב"ד חג"ת נהי"ם, כמו מדת החסד כלול מג' אלה דהיינו הנק' מושכל מורגש מוטבע [בחי' מוטבע] הוא בחי' נה"י שבמדה שהוא בחי' כלי השפעה של המדה, כמו מדת החסד שבטבעו להטיב ולהשפיע חסד לכל מקבל כפי ערכו [ו]בחי' זו אינה עצם מדת החסד רק בחי' כלי השפעה שלה לחוץ בלבד, ובחי' עצם מדת החסד קודם שישפיע הוא בחי' חג"ת שבה ונק' מורגש (או להיפוך שגילוי השפע נק' מורגש ועצם המדה נק' מוטבע), ובחי' הטעם והשכל למדת החסד שכלב נק' מושכל בחי' חב"ד שבה. והנה יש להבין הרי המד' נולדה מן השכל והטעם כידוע א"כ מהו ההפרש בין השכל שממנו נולדה ובין השכל המלוכב בה שנק' חב"ד שבה. אך הענין הוא דאותו אור השכל הנותן טעם ואור וחיות למדה הוא רק בצמצום גדול ואין לו ערך כלל לגבי אותו אור השכל שממנו נולדה המדה שנק' עצם שכלו [בבחי'] שכליים ולא בבחי' מדה כלל, משא"כ השכל המלוכב במדה הוא מצטייר רק כפי אופן מהות המדה בלבד, ע"ד דוגמא כאשר אור השכל יגזור ויחייב לאהוב דבר מה מאיזה השכלה וטעם הנה אותה ההשכלה נלקחת מעצמיות אור השכל רק שהולידה לאותה האהבה כמה שגזרה ויחייבה אותה בלבד כמו מלך שדן את העולם לזכות ולחייב עפ"י שכלו דמה שדן הוא חיוב שכלי ולא בחי' מדה כלל ונק' שכל המטה כלפי החסד או שכל המטה כלפי דין (והוא בחי' ו"ק דאבא כמ"ש במ"א) ונק' חסד שבחכמה, אבל חכמה שבחסד הוא לאחר שנתפעל באהבה במהות מדה מלוכב ומשוער בה שכל וטעם והוא משוער ומוטבע גם בבחי' מדה או"א שהוא בחי' חכמה שבה וזהו ע"י בחי' הדעת שימשיך אור החכמה העצמי להיות משוער ומצוייר גם במדות ונק' דעת נוטה או דעת המתפשט במדות וכמ"ש במ"א בפי' נודע בשערים בכל מיני שיעור השכל במדות עפ"י הדעת שמצייר לטפת אור אבא במדות ומזה יסתעף מה שיוכל להיות כמה מיני התפעלות מחכמה ושכל א' הכל לפי הדעת הממשיך השכל במדות כו' וד"ל. ונמצא מובן מזה עכ"פ שבחי' חב"ד שבמדה הוא נמשך אחר בחי' צמצום עצם השכל שגזר והוליד לעיקר המדה, והיינו ע"ד הנ"ל בשפע המדות לדיבור שמהות המדות כשבאי' לכלל השפעה הוא צמצום הא' וכו',

דח"ב נק' א"ב וא"ס המולידים המדות: ראה תניא פ"ג.

מושכל מורגש מוטבע: ראה פי' הראב"ד והרמב"ן לספר יצירה פ"א, מ"ה. פרדס שער (יב) הנתיבות נתיב כד-כה. וראה גם פירוש המלות א, ג ואילך. שם יג, ד. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תקיד וס"ע תרנה. וש"ג. שכל המטה כלפי חסד . . . חסד שבחכמה: ראה גם לקמן ר"ע תקלו. שו"ה במהות — ומוטבע גם בבחי' מדה או"א: דה"ז: ומצמצם בבחי' מדה אלא.

כך בחי' עצם השכל שנק' אור [אבא] כשבא לכלל השפעה להוליד המדה כמו לגזור לזכות הוא צמצום הא', ואח"כ מתצמצם עוד לפי אופן כלי קבלת התהוות המדה והוא צמצום הב' של עצם השכל לאחר שירד לכלל משפיע שמצמצם רק כפי אופן המדה, וצמצום הג' הוא צמצום השכל המלוכב במדה שמתהווה מצמצום עצם השכל כנ"ל במשל השפעת רב לתלמיד באורך וד"ל.

והנמשל מכל זה מובן למעלה בבחי' המדות דאצי' שמקבלים בחי' חב"ד שלהם מבחי' אור אבא דאצי' ע"י בחי' מיעוט וצמצום גדול והמדות משפיעים למל' דאצי' ג"כ ע"י בחי' צמצום גדול כנ"ל, ונמצא בחי' הארת אור אבא במל' באה אחר מיעוטים וצמצומים רבים כי המדות לא יוכלו לקבל רק הארה מצומצמת מאד כנ"ל וגם זה האור דחכמה שבמדות דז"א מקבלת המל' ע"י צמצום גדול. אמנם בחי' יחוד זו"נ בבחי' פב"פ שהוא חב"ד בחב"ד כנ"ל הרי אז מקבלת בחי' חב"ד דנוק' מחב"ד דז"א ממש ולא ע"י צמצום חב"ד דמדות בג' מיני שינויים הנ"ל. והענין הוא דבחי' הדבור העליון הוא בבחי' שלימות המעלה שראוי לקבל בחי' אור חכמה שבמדות דז"א כמו שהוא בעצמות המדות ממש בלתי מיעוט אור וצמצום כלל, והיינו שבחי' חב"ד שבדיבור מקבלים מבחי' חב"ד דז"א עצמן מבלתי ירידת ומיעוט האור כלל רק כמו שהורק מכלי אל כלי שמהות הדבר בכלים שהוריקם שם ממש כמו שהוא בכלי שממנו נירוק ואין כאן שינוי מהות כלל רק שינוי מקום בלבד (ולא כקבלת הלבנה מאור השמש שמשנתנה האור בכלי הלבנה, אבל לעתיד כתיב והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה כו') דהיינו שהחמה תשפיע ללבנה אבל לא יהי' שינוי האור כלל בלבנה מכמו שהוא בחמה), וכמו השגת התלמיד מהות השגת הרב ממש [כמו שהוא אצל הרב] ולא ישונה השגת המקבל מהשגת המשפיע כלל וכלל רק כמו שהורק מכלי אל כלי ולא כמשל הנ"ל ברב ותלמיד שנשתנה השפע בריבוי הצמצום כו'. וזהו פי' וענין חב"ד דז"א בחב"ד דנוק' ולא כמו שמקבלת חב"ד שבה מבחי' חג"ת דז"א שבהם מצומצם יותר אור השכל ובפרט חזה דז"א שהוא צמצום יותר והוא בבחי' נה"י דמדות בחי' מוטבע בחי' כלי השפעה לחוץ כנ"ל ששם צמצום האמצעי שבמדות רק כפי קבלת הדיבור כנ"ל. וכאשר חב"ד דנוק' בבחי' יחוד בחג"ת דז"א ע"ז אמר ימינא ושמאלא ובנייהו כלה דאתתא בין תרין דריעין כו' ובבחי' יחוד הנוק' בבחי' פרק התחתון דשליש תחתון דת"ת שבחזה הוא יותר בצמצום כו' וד"ל.

קבלת הלבנה מאור השמש: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתפג. ושי"נ. דרושי חתונה ח"א ע' כט. לקמן ע' תסא.

והי' אור הלבנה כאור החמה: ישע"י ל, כו. ראה גם לקמן ע' שסג וע' תסד. ימינא ושמאלא ובנייהו כלה: פיוט אומר בשבחין (זמירות ליל שבת).

אך הנה גם בחי' חב"ד דז"א שמשפיע לחב"ד דנוק' הרי הוא בא אחר הצמצום הגדול מעצם אור אבא כנ"ל, ויש עלי' יותר נעלה לבחי' הנוק' כשבחי' חב"ד שבה אינם מקבלים מבחי' חב"ד דז"א אלא מקבלים ג"כ מאור אור"א כמו שז"א מקבל, וזהו הנק' שוין בקומתן כמו דוגמת השמש והלבנה שנק' ב' מאורות הגדולי' ושניהם הי' משתמשים בכתר א' קודם שמיעטה הירה א"ע לקבל מן השמש, ולמעלה היינו בחי' ת"ת דאי' שנעשה כתר א' לזו"נ כו'. ואמנם בחי' האור והשפע לשניהם ע"י צמצום המוחין דאבא כנ"ל, ויש עוד עלי' לזו"נ יחד שיקבלו בחי' הארת אור אבא עצמו כמו שהוא קודם ירידת אורו במדות גם להיות בחי' משפיע כלל כמו לגזור ולחייב דבר מה שאין זה עצם השכל רק שעצם השכל פועל וממשיך חיוב זה כנ"ל, והי' עדי"מ כלי המקבל מוכשר לקבל עצם שכל הרב כמו שהוא אצלו במהותה העצמי מבילתי יצטרך להורידה ולמעט אורה כלל מכמו שהיא בעצמיות שכלו רק כמו שהורק מכלי אל כלי בלבד כנ"ל בחב"ד שבמדות כך הוא בבחי' חכמה העצמי' שנמשכת בלי מיעוט ושינוי מהות כלל וכלל אלא אומ' למקבל כמו שהענין אצלו בעצמיות השכלתו כו' הוא הנק' בחי' פכ"פ באופן אחר דהיינו דבחי' פנימי' חב"ד דז"א ממקורו באור אבא כמו שהיא בעצם מתקבל בחב"ד דנוק', וז"ש במ"ת פכ"פ דיבר [הוי'] עמכם וכן יאר ה' פניו אליך למל' שלא ע"י צמצום אור אבא כלל, שנמצא בחי' פנימי' חב"ד דז"א שוה ממש עם בחי' פנימי' חב"ד דמל' וד"ל.

ולהבין זה בתוס' ביאור עדי"מ חכמה שבדב"ו שנק' למעלה חב"ד דנוק'
 כאשר אין השכל המושג ע"י הדבור נמשך כדיבור עצמו רק מעצם כח השכל שבכלי המוח ממש כמו הטרוד מאד בשכל עמוק שיבטא בשפתיו בחשאי כפי השכל עצמו והוא מ"ש אד' שפתי תפתח כו' כמ"ש במ"א ואין הדבור רק כלי לעצם השכל בלי העלם וצמצום השכל כלל, כך למעלה בחי' חב"ד דנוק' כלי לחכמה בראש שאז בחי' פנימי' דח"ע מלובש בבחי' פנימי' חכמה דמקבל שהוא שורש שכל שבדיבור דאבא יסד ברתא כמ"ש לנפש חי' לרוח ממללא ששרש הדיבור בעצם אור אבא והוא נק' פנימי' חכמה שבמל' והיינו פכ"פ [דמ"ת] דחכמה שבז"א מפנימי' אבא קבלה המל' בבחי' פנימי' חב"ד שבה, משא"כ בבחי' השתלשלות דאור"א וזו"נ הרי אמרו די"ב שעות הוי

השמש והלבנה שנק' ב' מאורות הגדולי': בראשית א, טז.

ת"ת דאי' שנעשה כתר א' לזו"נ: ראה לקוטי תורה שיר השירים כ, ד. שם מו, ג. תורה אור תשא קיב, ב.

פכ"פ דיבר [הוי'] עמכם . . . יאר ה' פניו אליך: ואתחנן ה', ד. נשא ו, כה.

אד' שפתי תפתח: תהלים נא, יז. ראה סידור תפלת ר"ה רלז, ד. דברים ח"ג ע' אימא. ויקרא ח"ב ע' תרנט.

לקמן ע' שנט. לעיל ע' יט. וש"נ.

דאבא יסד ברתא: נסמן לעיל ע' יז.

לנפש חי' לרוח ממללא: בראשית ב, ז ובתרגום אונקלוס שם.

די"ב שעות הוי היום: ראה עבודה זרה ג, ב. ראה גם אמרי בינה שער הק"ש סז, ב.

היום ג' שעות עוסק בתורה להיות בחי' חב"ד בוי"א ג"ש יושב ודן בחי' השפעת מוחין דאבא למדות ג"ש יושב וזן בחי' חג"ת ונה"י כו', בליל"א שהוא בחי' המל' מעין יממא ע"י ריבוי הצמצומים כנ"ל ואבע"א רוכב על כרוב קל הוא בחי' אותיות הדבור להעלותם בפנימי' אבא שהן ח"י אלפים ב"פ ט"ס דו"נ הכוללם יחד כו' וד"ל.

ונמצא מובן מכל הנ"ל שיש ד' מדריגות זו למעלה מזו במשפיע ומקבל שהן זוי"ג, הא' בחי' צמצום המשפיע שהוא בחי' ז"א שמצטרך לצמצם בחי' החכמה העצמיות שנק' אור אבא עד שמתצמצמת במדותיו וגם בהם מתצמצם עד בחי' נה"י שבמדות שנק' חזה דו"א ושם מקבלת חב"ד דדיבור כנ"ל בענין השפעות המדות בדיבור, והב' בחי' למעלה מזו כשמקבלת המל' מחג"ת עצם המדות קודם ירידתם להשפיע, והג' כשמקבלת מחב"ד דמדות ממש כנ"ל, והד' כשמקבל' ממקור חב"ד דו"א עצמו דהיינו כמו שהוא בעצמיות כח השכל שנק' אבא ואינו משפיל לחב"ד שבמדותיו כלל אלא אומר למקבל שהוא הדיבור כמו שהוא אצלו בכח השכלתו העצמי' כנ"ל וד"ל. ועוד זאת ידוע שבכל השפעת ז"א לנוק' הוא מבחי' הת"ת שבו דוקא כמו מבחי' ת"ת שבחזה או ת"ת שבדעת או ת"ת שבחכמה העצמי', אך יש הפרש בזה בין ב"ש העליונים דת"ת, שמפרק העליון בחי' חב"ד שבת"ת נעשה בחי' כתר למקבל כידוע דת"ת דא"א נעשה כתר' לאו"א כו' עד ת"ת דו"א שהוא כתר לנוק', אבל בחי' קבלת שפע הנוק' הוא מפרק התחתון דת"ת דו"א שהוא בחי' נה"י שבו וכמ"ש בזהר שזהו ענין וג' עדרי צאן רובצי' עלי' כו' וכמ"ש בע"ח וד"ל. והטעם לזה כי בבחי' הת"ת יש ב' הפכים בנושא א' ומאחר שנושא וסובל ב' הפכים כא' בהכרח שיש בו מבחי' הארת אי"ן דכת"ר שנק' רצון מקור החכמה רק שבכתר האי"ן הוא בהעלם ובת"ת הרי בא אי"ן זה לידי גילוי כמ"ש במ"א, ע"כ ע"י הת"ת דוקא נמשך הארת כתר עליון להיות בחי' כתר למקבל וגם הוא מקור לחב"ד דמקבל ע"י בחי' נה"י דת"ת כנ"ל וד"ל.

והנה קודם שיבא המקבל בבחי' פכ"פ חב"ד בחב"ד עם המשפיע כנ"ל צריך שתהי' הנוק' תחילה בבחי' צמצום רק כמו נקודה בלבד וגם קבלתה הוא בבחי' ריחוק גדול מן המשפיע דהיינו שאינה מקבלת רק מבחי' נה"י

בליל"א שהוא בחי' המל': ראה עבודה זרה שם. זהר בא לת, ב.
 ב"ש העליונים: ראה לקוטי תורה ראה כת, ב. ושי"ג מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפז.
 דת"ת דא"א נעשה כתר . . . לנוק': ראה עץ חיים שער (יג) א"א פ"ז.
 וכמ"ש בזהר . . . וג' [ג'] עדרי צאן . . . בע"ח: ראה זהר (סתרי תורה) ויצא קנא, ב. ויצא כט, ב. עץ חיים שער (כז) פרטי ע"מ פ"ב. שער (ל) הפרצופים דרוש ב.
 תח"ת יש בו ב' הפכים: ראה סידור שער המועדים ר"ז, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תז. ושי"ג לקמן ע' תקנב.
 שו"ה נמשך — כתר עליון: דה"ה: סוכ"ע.

שבנה"י דז"א, והוא ענין נקודה תחת יסוד שהוא תכלית וסוף כל הצמצומים דמשפיע, וגם שיש בו ג"כ בחי' מוחין דחב"ד דז"א אבל הוא מצומצם בתכלית הצמצום ונק' מוחין דקטנות כי גם בחי' נו"ה דז"א נק' כדי ערבות שאין בהם טעם המוחין כי אינם רק כלי ההשפעה לחוץ לבר מגופא עצם המדות כנ"ל, אך עכ"ז יש בו הארת המוחין קצת כמו מדת הנצוח כו' וכמ"ש במ"א, אבל בבחי' יסוד שהוא כלות כל השפע וכניסתם יחד בנקודה א' בלבד וכמ"ש ויצא כברק חיצו הוא בחי' צמצום כל המוחין בתכלית (וזהו מ"ש יקוו המים אל מקוים אח"ד בחי' יסוד ותראה היבשה בחי' המל' כו' כמ"ש בווה') והמל' נעשית רק בבחי' נקודה א' תחת בחי' יסוד ולא לקבל הימנו רק שנכללת בו כידוע בענין ה"א לחמ"א עני"א ד"י כו' וד"ל.

ויו"ב זה ג"כ בעבודת ה' בתפילה בבחי' ההתפעלות של מרירות הנפש על אודות עוצם ריחוק נפשו מאלקים שהוא רק העדר וביטול עצמותו מהתקשרותו בעוה"ז ע"י מרירות זאת אבל אינו מתפעל מצד אלקות כלל כי אין לו השגה כלל באלקות רק בבחי' מוחין דקטנות מאד מרחוק ה' נראה לו כו' ואין מוחו ולבו מתפעלים מצד אלקות כלל רק שהתפעלותו על אודות הריחוק שנתרחק וצועק במר נפשו כמ"ש ויצעקו בצר להם כו', והוא בחי' קטנות המוחין כמו התינוק שצועק אחר אביו שנתרחק ממנו ואינו רואהו רק מרחוק מאד. (וכמו"כ למעלה בחי' מל' שעולה מן המדבר דנוג"ה ונסתר כל פרצופה ונעש' רק נקודה תח"י כמ"ש בווהר אזעירת גרמה כו' וכמ"ש במ"א) וזהו בחי' נקודה תח"י שהוא עליי המקבל אל המשפיע שהוא רק העדר התפשטות היש עדיין [ו]אינו דורש ומבקש לקבל בבחי' השגה במהות המשפיע רק מרחוק נראה לו בבחי' צמצום היותר אחרון, וזהו תח"י כו' וד"ל.

והנה בשעת יציאת מצרים היו בני ישראל בבחי' קטנות המוחין מאד וזהו לחמא עניא די כו' בחי' נקודה תח"י והוא ענין היציא' מן המיצר בלבד כו' כידוע. וזהו מ"ש לכתך אחרי במדבר כו' שהלכו במדבר אחרי ה' והוא כמשל התינוק שהולך ומבקש את אביו ואינו רואהו רק מאחוריו והולך

נו"ה [ד': נה"י] . . . כדי ערבות: ראה זהר ויחי רכ, ב ובאור החמה שם. שם (בהשמטות) רסב, א. בלק קצג, ב. ובמקדש מלך שם.
יש בו הארת המוחין קצת: ראה לקמן ע' קעט. ושי"נ.
ויצא כברק חיצו: זכר"י ט, יד.
יקוו המים אל מקוים אח"ד . . . בווה: בראשית א, ט (בדילוג). ראה זהר בראשית יח, א. לג, א ובמפרשים שם. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' רפה.
היא לחמ"א עני"א ד"י: ראה שער האמונה פ"ב.
מרחוק ה' נראה לו: ע"פ ירמי' לא, ב.
ויצעקו [ד': ניתוסף: אל ה'] בצר להם: תהלים קו, ו. כח.
אזעירת גרמה: ראה זהר בלק קצא, א. מאמרי אדה"א שמת ח"ב ע' תמו. ושי"נ. לקמן ע' רל.

בדרכי נתיבות אביו לבקשו שעי"ז מתפעל האב באהבה בכפליים כנ"ל. וענין ההליכה הזאת בדרכי נתיבות האב בבחי' אחוריים דאב למעלה היינו בחי' ההליכה אחרי ה' בבחי' נקודה תחי' הנ"ל בבחי' מוחי' דקטנות הנ"ל, כי גם בקירוב והילוך זה אע"פ שהוא בבחי' הקטנות מאד כנ"ל מ"מ יש בו קצת מוחין והשגה אלקי' כמו התינוק שמכיר את אביו מרחוק כו' ויודע לקרות אבא עכ"פ וכה"ג, וגם מבחי' הארת אור אבא בז"א מאיר ג"כ בחי' מוחין לכנ"י רק שהוא בתכלית הקטנות (והוא ענין המצה שהוא בחי' קטנות דאור אבא), ונק' אחרי הוי' בחי' אחוריים וחיצוני' בחי' נה"י שבנה"י כו', וז"ש לכתך אחרי ה' כו'. אך עי"ז נתעלה המל' אח"כ לקבל בבחי' פכ"פ וכמ"ש זכרתי לך חסד כו' ע"י מה ע"י לכתך אחרי במדבר תחילה בבחי' הקטנות זכרתי לך חסד געורייך כו' דמיעוט וקטנות זאת הוא לצורך עלי' לגדלות המוחין במ"ת בבחי' פכ"פ בתכלית הקירוב, כי כך היא המדה בכל מקום שמסיבת תכלית הריחוק יבא תכלית שלימות הקירוב כמשל המרקדים שמתרחקים ובסיבת הריחוק יתקרבו קירוב אמיתי יותר מאם לא הי' מתרחקים תחילה כי מוספת אהבה בכפלים ונק' נשיקין כפולים כנ"ל וד"ל, ולא הי' הריחוק בתחילה רק בשביל שלימות הקירוב שאח"כ וד"ל.

וזהו ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני, פי' עזבני ה' בבחי' הקטנות והצמצום מאד כי נסתלקו המוחין ולא נשאר רק בחי' קטנות המוחין המצומצמים תחי' ושם המל' מקבלת בבחי' נקודה לבד, וזהו וה' שכחתי בבחי' השכחה בקטנות הדעת כנ"ל כי מחמת שהשפעה מצומצמת וכן המקבל מוגבל ומצומצם מאד ע"כ השכחה והנפילה מצוי' במקבל, והיינו צמצום הארה האלקית שבכנס"י בשעת [התפלה] שהוא בבחי' הקטנות מאד כנ"ל, ולמעלה היינו רק בחי' צמצום ההשפעה מצדיק חי העולמים להיות מקור לבחי' נברא בע"ג כו' וד"ל. וזהו זכרתי לך חסד כו', פי' זכרתי הוא בחי' העלאת הקטנות לבחי' הגדלות דאור אבא שנק' זכירה ויש בזה העלאה כמו הנזכר על הדבר שמעליהו לפנימי' המוח הזכרון שהוא מוח אבא, ואח"כ נמשך מזה בחי' המשכה מאור אבא שהוא פנימי' ומקור חב"ד דז"א להיות בבחי' פכ"פ עם חב"ד דנוק' כנ"ל באריכות, וע"י מה ע"י לכתך אחרי כו' להיות בבחי' נקודה תחי' שבשביל עלי' פכ"פ נעשית תחילה בבחי' צמצום כנקודה כו' כדי שיהי' שלימו' הקירוב אח"כ, וכענין משל הנ"ל באב ובנו שניתוסף אהבת האב בכפלים כשרואה השתדלות הנו' לבקש אותו במדבר כו' וגורם בחי' נשיקין כפוליים כמ"ש ישקיני מנשיקות פיהו חב"ד בחב"ד רוח"א ברוח"א כידוע וד"ל. אך קודם שהמל' עולה להיות בבחי' פכ"פ צ"ל

המצה . . קטנות דאור אבא: ראה שער האמונה פ"א. פ"ד.
כמשל המרקדים: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' ריד.
ישקיני מנשיקות פיהו: שיר השירים א. ב.

תחילה בבחי' אב"א למטה מהחזה שהיא בבחי' נה"י כו' דהיינו שאין המל' בבחי' נקודה בלבד שהוא רק ביטול עצמותה מן ההיפך המסתיר כנ"ל אלא עולה למעלה יותר להיות בבחי' מדות ושכל שאינם בקטנות כ"כ, כמו למטה בעבודת ה' כשמתפעל באוי"ר שכלים שהוא בחי' הארת המוחין במדות למעלה כידוע אבל אין ההתפעלות רק כפי ערך צמצום ההשגה שבמדות ולא יותר מזה והיינו כשאין רשפי אש ההתלהבות בלב בבחי' נקודת הלב שלמעלה מן ההשגה רק כפי ההשגה בלבד ואין מאיר שם מבחי' פנימי' החכמה ממקורה שהוא הרצון שלמעלה מן הטעם לגמרי. משא"כ בחי' התפעלות נקודת הלב שמגיע לנקודת הרצון שלמעלה מן הטעם כנ"ל שם מאיר מבחי' טוב כו' שהוא בחי' הכתר שלמעלה מן החכמה ומזה יוכל להיות בחי' פב"פ שהוא פנימי' חב"ד ומקורו (כמו בהיכל הרצון דאמת ויצוב שהוא נשיקין' דיעקב לרחל בחי' אתדבקות רוחא ברוחא מרצון העליון בחי' מקיף דחכמה ובחי' רצון דנוק' נקודת הלב כו' ע"ז נעשה פ"ג פב"פ בשמ"ע).

וּנְמָצָא מובן שסיבת יחוד פב"פ בא מב' דברים, הא' ע"י בחי' הריחוק בבחי' נקודה תח"י בתחילה שגורם סיבת שלימות הקירוב כנ"ל, והב' מה שיסתעף ע"י בחי' הריחוק והשפלות הזאת בחי' התפעלות נקודת הלב (כמו ופרעה הקריב לבם כו' שע"י המיצר מן ההיפך יבא לכלל נקודת הלב שלמעלה מן הטעם כו'), ומחמת נקודת הלב יבא מזה מקור הארת חב"ד כנ"ל. וגם מצד הדרגת העלי' בתחילה בבחי' חג"ת בחי' דו"ר שכליים יבא ג"כ לבחי' יחוד פב"פ כנ"ל. אך סדר זה שמבחי' הריחוק בא לבחי' נקודת הלב הוא שלא בהדרגה, וע"ז אמר זכרתי לך חסד נעוריך לכתך אחרי כו', פי' ע"י לכתך אחרי מבחי' הריחוק נעשה ונזכה אמיתית הקירוב להיות חסד נעוריך דבחי' הקטנות הנ"ל בבחי' הגדלות ממקור החכמה להיות מזה בחי' פב"פ כנ"ל וד"ל. ובזה יובן ענין הנ"ל דבחי' נקודת הלב דכנס"י מאיר שם בחי' טוב כלי [שום] שינוי כלל (והוא בחי' כתר דרחל שבחזה דו"א שמעורר לבחי' כתר עליון שלמעלה מן אור אבא) ע"כ זכרתי לך כו' להעלות גם בחי' קטנות לגדלות כנ"ל וד"ל.

וְהִנֵּה כל הנ"ל בבחי' המרירות על הסתר אלקות שהוא בחי' הריחוק אינו ריחוק אמיתי דהיינו שלא נבל"ע ישראל בגוים ממש שהוא בליעת ויניקת החיצוני' שאוכלים את ישראל בכל פ"ה בכל מיני בליעה כנ"ל.

בהיכל הרצון דאמת ויצוב . . . בשמ"ע: ראה פרי עץ חיים שער (ח) ק"ש פכ"ז ואילך.
 ופרעה הקריב לבם: נסמן לקמן ר"ע תצו.
 שו"ה פי' — ונזכה: אינו ברור כ"כ בהכתי"י. ד' ע"ז. ה' מכ"ז. ז' ונזכר.
 נבל"ע ישראל בגוים: נסמן לעיל ע' צא.
 שאוכלים את ישראל בכל פ"ה: נסמן בסמוך הערה ויאכלו.

וכאשר לא עשו ישראל בחי' רע גמור ולא חי' שליטה לחיצוני' בבליעת דבר איסור ורע גמור כנ"ל בענין סס"ה ל"ת כו' לא נבלע בחי' אלקות שבכנס"י בגוים בסוד גלות השכינה, ומה שנק' ריחוק והסתר אין זה רק ע"ד הילוך השפע לע' שרים כמ"ש ושפחה כי תיר"ש גבירתה כו' לקבל השפעה האלקי' כידוע. אבל כאשר הריחוק אמיתי שנבלע ישראל בגוים ויאכלו כו' הרי בחי' הניצוץ אלקי בידי החיצוני' בלי עלי' כלל למעל' ואיך יוכל להיות הקירוב דפכ"פ אחר הריחוק, ע"כ אין יחוד פכ"פ בזמן הגלות כידוע בענין ובפשעיתם שולחה אמכם כו'. אך לעתיד הנה כתיב קדש ישראל לה' כל אוכליו יאשמו כו' שלא יהי' עוד בחי' בליעה ואכיל' לחיצוני' ולא יאכלו את ישראל לבלוע ניצוצות הקדושה וכל אוכליו יאשמו כמו על בחי' קד"ש ממש להיות לעתיד יחזור להיות היחוד בבחי' פכ"פ עד שיקבל בחי' חב"ד דנוק' מפנימית אור אבא שנק' קד"ש לה' כו', וזהו קד"ש ישראל לה' כל אוכליו כו', וגם מה שכבר בלעו החיצונים בזמן הגלות יבורר מהם הכל ויתעלה למעלה כמ"ש והוצאתי את בלע"ו מפיו כו' וד"ל.

אך הנה עדיין יש להבין בפי' זכרתי לך חסד כו' אחר כל הנ"ל למה הזכירה דוקא לבחי' המל' ומבחי' אור אבא דוקא כנ"ל ולמה לא נמשך מבחי' אור אימא בחב"ד דנוק' כו'. אך הענין הוא כמ"ש בע"ח דבחי' יסוד אבא ארוך מיסוד אימא שיסוד אימא מסתיים בחזה דז"א בבחי' נו"ה עד הוד דז"א אתפשטת ולא יותר אבל יסוד אבא לאחר שמסתיים יסוד אימא ומסתלק בחזה כו' נמשך למטה עד בחי' יסוד דז"א (וע"כ נק' יוסף יתום מאמו ולא מאביו כמ"ש בע"ח כי אור אימא לא מתפשט ביסוד שהוא יוסף אבל יסוד אבא מאיר בו, וזהו יתום ואלמנה יסוד ומל' כו' וד"ל). וביאור הדברים, הנה פי' יסוד אימא הוא בחי' השפעת גילוי ההשגה דבינה שנמשכת במדות או"ר כו' עד בחי' נו"ה כלי השפעת המדות והיינו דבינה עד הוד התפשט' אמנם בבחי' חזה שהיא נו"ה שם מסתיים אור אימא דהיינו שמסתלק ההשגה שממנה נולדה המדה כידוע, ובחי' יסוד אבא הוא בחי' אין דחכמה למעלה מבחי' השגה דבינה כידוע, אך מכוסה ונעלם בחי' אין כח המושכל העצמי

ושפחה כי תיר"ש גבירתה: משלי ל, כג.

ויאכלו: ישעי' ט, יא.

ובפשעיתם שולחה אמכם: ישעי' ג, א. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קעז. לקמן ע' קצד וע' שנג.

קדש ישראל לה' כל אוכליו יאשמו: ירמ"ו ב, ג (בדילוג).

והוצאתי את בלע"ו מפיו: ראה לקמן ע' תצט. וש"נ.

יסוד אבא ארוך מיסוד אימא: ראה עץ חיים שער הכללים פ"י. ביאורי הוהר תשא נד, ג. מאמרי אדה"א

דברים ח"ב ע' שעה. וש"נ. בראשית ע' רצד. וש"נ.

יוסף יתום מאמו: ראה עץ חיים שער (כו) הצלם פ"ג. לקוטי תורה ושער הפסוקים וישב לט, ו. שער

הקדמות דרוש ו' בכניסת המוחין ובהגדלת ז"א.

יתום ואלמנה יסוד ומל': ראה סידור שחרית נת, ג. ומקבילו במאמרי אדה"א מארז"ל ע' שפח.

בתוך הרחב ההשגה דבינה כידוע והיינו פי' יסוד אבא מכוסה ביסוד אימא, ומה שאמר דיסוד אבא ארוך היינו לאחר שמסתלק ההשגה מן המדות עדיין בחי' הארת אור אבא קיימת ומשתלשלת למטה במקום שאין יסוד אימא מגיע לשם, והוא בבחי' יסוד ז"א, לפי שבחי' עצמיות כח המושכל בחי' אי"ן של ההשגה יוכל להשפיל א"ע ולהתמש' מטה מטה יותר מה שאין השגה דבינה נמשך לשם. ויש לדבר זה ראיות הרבה, הא' מבחי' התפעלות המדות או"ר שמסתלק התבוננות בהתפעלות או"ר רק אהבה בלא טעם כלל כי א"א שיהי' מציא' השגה דבינה נמצאת למטה במקבל שהן המדות כמו שהוא בעצם לפי שאין משתלשלת כ"כ למטה שתהי' למטה כמו שהיא בעצמותה ע"כ בהרגשת התפעלות המדות שהוא בחי' יסוד כו' מסתלק אור ההשגה לגמרי רק עד הוד אתפשט' כנ"ל, כמו עד"מ שא"א למקבל להשיג כמו שמשגי המשפיע דהא לא קאי' אדעת' דרבי' כו' מאחר שהורק השכל מכלי אל כלי כו' ואין כלי המקבל ערך אל כלי המשפיע כידוע, ומכ"ש א"א שיהי' בכלי המדות שהוא יסוד בחי' מהות השגה דבינה, ומכ"ש בכלי הדיבור (וע"כ לא קאים אדעת' דרבי' לפי שלא נמצא מהות השכל בכלי הדיבור), אבל בחי' אין דחכמה שלמעלה מן ההשגה הרי יאיר גם בבחי' מורגש של המדו' שהוא בחי' יסוד כמ"ש ולבי ראה הרבה חכמה ונק' עין השכל שבלב שנק' מחז"א (כמו לבי ובשרי ירננו אל אל חי בחי' חכמה כו', ונק' כוונת הלב כמו אם כיון לבו וידוע דכוונה באור אבא שהוא נקודת המושכל בחי' אי"ן כו' וכמ"ש במ"א, וכמו"כ ירד אור אבא ויתמשך גם למטה יותר והוא בבחי' כלי הדיבור שנק' חכמה שבדיבו' למעלה מבחי' גילוי השגה שבדבור, כנראה בחוש שיוכל להרחיב דברים יותר מכפי השגתו במוח בינה ולהיות חידוש שכל מעיקרו ומקורו דוקא בדבור משום דאבא יסד ברתא כי חכמה שבדבור מקבל עצם כח החכמה כמו שהיא למעלה בעצמותה רק שהורק מלמעלה למטה בכלי הדיבור לפי שבחי' אין יוכל להתמשך למטה בלתי שינוי כמו שהוא למעלה ממש משא"כ בכח הבינה כנ"ל וד"ל. ועוד ראי' מהולדת ולד מטפת אבא דוקא שמוליד בדומה לעצם כידוע כי העצם יומשך כמו שהוא בלי שינוי כמו הגרעין שיצמיח כמו שהוא משא"כ דבר שאינו עצם שמתנהג כו'. ועוד ראי' ממה שאנו רואי' עד"מ כאשר אדם מצוה לבנו שיעשה דבר מה ונותן טעם לדבר בשכל והשגה הרי יעשה הבן רק כפי ערך השגתו בהשגה וטעם ההוא וא"א שישגי אותה כמו שהיא אצל האב א"כ לא יעשה כמו שצוהו אביו ממש כו', אבל כאשר יצוהו האב שיעשה הדבר בלי נתינת טעם רק יאמר לו איזה כוונה כללית באותו הדבר בלי הסבר בהשגה והבנה הרי יוכל הבן לקיים מאמר אביו על בוריו כי יודע עיקר המכוון ועצמיות

י' יסוד אבא מכוסה ביסוד אימא: ראה עץ חיים שער הכללים שם.

ולבי ראה הרבה חכמה: קהלת א, טז.

שו"ה בחי' — מחז"א (כמו): דה"ל: חזה וכמו.

לבי ובשרי ירננו . . . אם כיון לבו: תהלים פד, ג. ברכות יג, א (במשנה).

הדבר, ומכש"כ כאשר יצוהו בגזירת רצונו וחכמתו בלי ידע גם הכוונה באותו הדבר שאז ודאי יעשה הדבר ממש כמו שהוא בלי נטי' ימין ושמאל, הרי אנו רואי' שבחי' עצמיות הדבר יוכל יותר להתמשך למטה להיות למטה במקבל ממש כמו במשפיע, שהרי בחי' רצון ותוכן כוונת המשפיע יוכל המקבל לעשות כמו שהוא אצל המשפיע אע"פ שאין ערוך לכלי המקבל אל כלי המשפיע, אבל בחי' השגה וטעם דמשפיע לא יתקבל במקבל כמו במשפיע כנ"ל וד"ל. ועוד ראי' מבחי' צירופי אותיות הדיבור שאין השגה דבינה מגיע לשם רק בחי' האין דחכמה הוא המצרף כמ"ש מצרף לחכמ' כמ"ש במ"א וד"ל.

והנה כל ענין הנ"ל בבחי' אור אבא שיש בו יתרון מעלה במה שהוא נמשך למטה יותר והוא נמצא למטה כמו למעלה היינו כאשר יוצא הארת יסוד אבא מתוך יסוד אימא כמ"ש בע"ח בפ"י ומרדכי יצא כו', אבל כל זמן שיסוד אבא מלובש ומכוסה בבחי' יסוד אימא אין אורו נמשך ג"כ למטה כמו אור אימא כו' (וראי' מענין יו"ט שהוא בבחי' אור אימא אך בחי' נה"י דאבא מלובשי' בנה"י דאימא ע"כ נקרא מקראי קוד"ש כו' כמ"ש במ"א), וכמ"ש בזוהר ע"פ והובא את בדיו בטבעו' כו' עייל דא בדא כו', ואם הי' אור אבא בגילוי הי' נק' קדש כו'). וביאור הדבר דכל זמן שההשגה דבינה מקפת לבחי' אין דחכ' אזי בחי' החכמה מכוסה ונעלם בבינה ואין אורו נמשך ג"כ למטה כו'.

דחכמה הוא המצרף: ראה אגרת הקדש ס"ה. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפ. וש"נ. ח"ג ע' תתקכד. וש"נ.

מצרף לחכמה: כ"ה בכ"מ — ראה לקמן ע' תקלו. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תרכז ובהנסמן לשם. עטרת ראש ע' יג וע' יח. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' לא. וש"נ. דברים ח"א ע' קה. וש"נ. ח"ג ע' תתקנח. וש"נ.

כמ"ש בע"ח בפ"י ומרדכי יצא: וכ"ה במאמרי אדה"א בראשית ע' פז. ראה פרי עץ חיים שער (ט) הפורים פ"ה. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפא. וש"נ. אסתר ת, טו.

יו"ט . . . אור אימא . . . מקראי קוד"ש: נסמן לקמן ע' שעה.

והובא את בדיו בטבעו' . . . עייל דא בדא: תרומה כו', ז. ראה יתר תזריע מט, ב. ראה גם מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תקלה וע' תקמ.

(בעזרה, (משנת

ה'ר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב. כתיב צפון וימין אתה בראתם, ויש להבין דה. . ועוד דהל"ל להזכיר דרום ואח"כ צפון כמ"ש הולך אל דרום וסובב אל צפון כו' וגם לפי הידוע דדרום ימין וצפון שמאל ימין קודם בכל מקום. ועוד מהו אתה בראתם מהו הרבותא בצפון וימין מגוף הבריאה עצמה כו'. אך הנה בחי' צפון ודרום שהוא בחי' ימין ושמאל בכל העולמות העליונים והתחתונים ובכל הנבראים שבג' עולמות דבי"ע, וז"ש אתה בראתם דכמו שגוף הנברא נתהוה מאין ליש כך בחי' ימין ושמאל שלו כבחי' בריאה כו', לפי שאור שפע האלקי על כל העולמות נמשך מעצמות המשפיע ג"כ בבחי' ימין ושמאל בבחי' חו"ג כמו אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, כי בכללות ההשתלשלות העולמות הרי נקראו בשם מעשה ידיו של הקדב"ה וכמ"ש ביום עשות ה' כו' ולזאת יש בכל עולם ועולם בכללו בחי' ימין ושמאל שלו שהוא ענין דרום וצפון שהוא בחי' קבלת השפע של המקבל ג"כ בבחי' חו"ג כו' (ובחי' האורך שהוא ענין מזרח ומערב ממילא בא כי בבחי' הרוחב דימין ושמאל נכלל גם האורך משא"כ באורך לבדו לא נכלל הרוחב כו' ולזה לא הזכיר בריאה באורך כ"א ברוחב ההתפשטות דימין ושמאל שהוא צפון וימין כו') (ובמ"א מבואר דמן המזרח בא שרש בחי' התחלקות דחו"ג כו').

והנה להבין בחי' דרום וצפון שבעולמות עליונים הרוחני' יש להבין תחילה בבחי' דרום וצפון שבעוה"ז החומרי שהוא בגדר מקום גשמי וממנו יובן בבחי' עולם הרוחני'. דהנה ידוע מ"ש בס' מ"מ בענין השאלה ששאל

ה'ר ציון: נדפס מבוך ב = 1278 ע' לג. והוגה מבוך א = 1194 ע' קנו גוכתי"ק שקרוע בכ"מ.
 המאמר והביאור מיוסדים על ד"ה זה במאמרי אדה"ז כתובים חלק א ע' נ והגהות באור התורה (ג"ד) תהלים כרך ג ע' אישה. וראה גם בהנסמן במקומות הנ"ל.
 המאמר והביאור שלפנינו מיוסד רק על חלק קטן ממאמר הנ"ל. וכנראה שהביאור לא נגמר בגוכתי"ק.
 ה'ר ציון ירכתי צפון . . צפון וימין אתה בראתם: תהלים מח, ג. שם פט, יג.
 שריה להבין — ד"ה . . ועוד: ב: **ליחא.**
 הולך אל דרום וסובב אל צפון: קהלת א, ו.
 דדרום ימין: ראה מפרשים לתהלים פט, יג שם.
 ימין קודם בכל מקום: ראה שבת סא, א. לקח טוב ויחי מת, יד. שלחן ערוך אדה"ז הל' השכמת הבקר ס"ב ס"ד (במהדו"ק וכמהד"ת).
 אף ידי יסדה ארץ: ישע"י מח, יג.
 ביום עשות ה': בראשית ב, ד.
 דמן המזרח . . התחלקות דחו"ג: ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קמב. אמרי בינה פתח השער (פ"ב) פ"ג ואילך.
 בס' מ"מ: באור התורה כאן ע' אישה; יתרו תתקעט: בספר מק"מ. וראה גם בהנסמן באורה"ת כאן: מאמרי אדה"ז ענינים לע' שלא.

מפני מה אין בדרום שום ישוב מבני אדם כמו בקרוב לקו השווה שהשמש מאיר שם בתוקף חום גדול עד שא"א להיות שם ישוב בנ"א כלל וגם א"א שיגדל שם איזה צמח ותבואה מעוצם יבישות הארץ, ובחלק הצפון בעולם נמצא שם עיקר ישוב בנ"א ורוב הצמיחה דתבואות וכל מיני מזון ומחי' לפי שאין חום השמש שם בתוקף כ"כ אדרבה בכחי' קרירות קצת ע"כ שם דוקא נמשך כל מיני השפעות דכל דצח"מ כידוע. ודבר זה לפלא יחשב דהלא ידוע דבחי' דרום הוא בחי' ימין שהוא בחי' חסד שירוד מגבוה לנמוך כו' שזהו עיקר מקור כל שפע והמשכה כידוע בפ"י כי אמרתי עולם חסד יבנה כו' ובצפון שהוא בחי' שמאל הוא בחי' הדין והצמצום להעלים ולהסתיר כל שפע, ואנו רואי' להיפך שכל ההמשכו' וההשפעות הוא בחלק הצפון דוקא כמו שאמר שולחן בצפון כמ"ש בזוהר ובחלק הדרום הוא מדבר שממון ריקן מכל שפע, ולכאורה אם נאמר שעיקר מקור השפע דגידול הצמיחה דתבואות בא ע"י אור השמש וכמ"ש ממגד תבואות שמש (וכמ"ש במ"א בענין אין לך עשב למטה שאין לו מזל כו' שהארת חום השמש מכה בכח הצומח שתוציא כח צמחה להצמיח העשב והתבואה כו' ע"ש) א"כ לכאורה הי' מהראוי להיות התגברות רוב השפע דגידול דצח"מ בחלק הדרום הרבה יותר מבצפון מפני תגבורת אור וחום השמש בדרום יותר מבצפון כו' ונהפוך הוא שמסיבת תגבורת של תוקף האור וחום השמש בדרום נעדר כל שפע גידול צמיחה לפי שמתייבשים כל חלקי לחלוחית הארץ לגמרי עד שקשה כסלע כו'.

אך הנה יש להקדים הקדמה אחת בענין ההשתלשלות בכללות מבחי' מלכותו ית'. דהנה ידוע שבחי' מלכותו ית' מהווה ומחי' את הכל מאין ליש, וידוע שההשפעה מאין ליש הוא בא ע"י בחי' צמצום גדול ויריד' גדולה בדילוג הערך ביותר לפי שאין ערוך כלל לנברא בע"ג לבחי' הבורא שהוא בלתי בע"ג כו' ולהיות שאין הנברא' בע"ג מערך דערך לגבי הבורא ע"כ

אין בדרום שום ישוב: ראה ערכי הכינויים (מבעל סדר הדורות) מערכת דרום בשם חכמי התכונה שאין בדרום ישוב אלא י"ו מעלות ואינן מיושבות בריבוי מפני התפשטות השמש. ע"ש. לקוטי תורה במדבר ד, סע"ד. תורת חיים בראשית מב, ב.
א"א שיגדל שם איזה צמח ותבואה: ראה תורת חיים שם. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצט. במדבר ח"ב ר"ע תשו. דברים ח"ד ע' איתמא.
דרום . . חסד . . ובצפון . . הדין והצמצום: ראה זהר בראשית כט, ב ובאור החמה שם. הנסמן במאמרי אדה"א דברים שם.

כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג. ראה לקוטי תורה האיזונו עו, ב.
שולחן בצפון כמ"ש בזוהר: ראה יומא כא, סע"ב. זהר תרומה קנד, ב. לקמן סוף פיסקא, ואחר"י. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשעה. ושי"נ.
ממגד תבואות שמש: ברכה לג, יד [ושם: וממגד. אבל כ"ה בגוכתי"ק (כאן ולקמן פיסקא, ואחר"י), וכן הובא בכ"מ — ראה לעיל ע' פה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרב. ושי"נ. במדבר ח"א ע' לג. ח"ג ע' אקצ. אור התורה על מארז"ל ע' ד].
אין לך עשב למטה: מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אקצ. הנסמן לעיל ע' פה.

בהכרח לומר שאור שפע התהוות הבריאה בע"ג בחי' יש מאין האלקי בא ע"י צמצום וירידה והשפלה גדולה שלא ע"י הדרגה דכל שפע עו"ע כידוע והיינו כמו בחי' השפע שנמשך ע"י בחי' יניקה מצומצמת שבשערות שנמשך רק מבחי' מותרי מוחין כו' כמ"ש במ"א. וזהו ענין בחי' הצמצומים דבחי' אותיו' שהוא בחי' צרופי' דשם אלקים שהוא בחי' הצמצום בכלל ובפרטי פרטו' כידוע בענין שמש ומגן הוי' אלקים כו' וזהו אלקי' חיים ומלך עולם כו' וד"ל.

אמנם הנה לכאורה יש סתירה לזה שהרי נאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה וכן נא' והוכן בחס"ד כסא הרי עיקר בנין העולמות הוא מבחי' החסד דשם הוי' ולא מבחי' דין וצמצום דשם אלקים כו'. אך הענין הוא דשניהם אמת, דהנה כתיב בראשית ברא אלקים ויאמר אלקים הכל בשם אלקים דוקא וכמארז"ל תחלה עלה במח' לברוא במדה"ד כו', והיינו מטעם הנ"ל שבחי' ההשפעה מאין ליש בהכרח הוא בא ע"י בחי' הצמצום וההסתר דבחי' הדין והגבורות כו', אך לפי שעיקר הכוונה בצמצום זה אינו רק בשביל ההשפעה וההמשכה שתוכל להתקבל במקבלים בבחי' גבול דוקא לזה אמר כי אמרתי עולם חסד יבנה שהעיקר הוא בחי' החסד שירד מגבוה לנמוך דוקא וא"ל אינו נק' חס"ד רק שא"א להיות בחי' החסד הזה לבוא בבחי' גבול דבחי' הנכראי' כ"א ע"י הצמצום דוקא כו'. וזהו שא' צפו"ן וימין תחלה צפון בחי' הדין דקו השמאל כו'. ולכך כל ההשפעות וההמשכות מסט' דצפון דוקא אבל מסט' דימין בחי' החסד כמו שהוא אצל המשפיע לא יוכל לבוא למקבל כלל מפני תוקפו ולכך אין בדרום שום ישוב מבני אדם ואין שם גידול וצמיחה כלל כנ"ל וד"ל.

אך עדיין י"ל דהלא עיקר אמיתית החסד הוא למקבל כאשר כל בחי' עצמות ופנימי' השפע כמו שהיא במשפיע עצמו באה אליו ולא כאשר באה אליו אחר כמה צמצומים והעלמות במיעוט אחר מיעוט וא"כ איך א' עולם חסד יבנה הרי אין זה עיקר החסד מאחר שאינו נמשך רק ע"י צמצום

שבשערות שנמשך . . . מותרי מוחין: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' רנג. וש"נ. לקמן ע' קעז.
 שמש ומגן הוי' אלקים: תהלים פד, יב. ראה שער היחוד והאמונה פ"ד. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שכד. דברים ח"ג ע' תתקכ. וש"נ.
 אלקי' חיים ומלך עולם: נוסח ברכת יוצר. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' מה. ח"ב ע' תקעג.
 והוכן בחס"ד כסא: ישעי' טז, ה.
 החסד דשם הוי': ראה טעמי המצות להארז"ל פ' עקב ענין ברכת המזון. מאמרי אדה"א בראשית ע' קעג. וש"נ.
 דין וצמצום דשם אלקים: (דין) ראה זהר (רעיא מהימנא) תרומה קנט, ב. פרי עץ חיים שער (ב) הברכות פ"ג. הנסמן בסמוך. (צמצום) מאמרי אדה"א שם. וש"נ.
 בראשית ברא אלקים ויאמר אלקים: בראשית א, א. שם ג.
 תחלה עלה במח' לברוא במדה"ד: ראה רש"י בראשית א, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א"כ.

דשם אלקים דוקא כנ"ל. אמנם שרש הדברים דכאמת נהפוך הוא דזהו עיקר אמיתית החסד כמו שהוא אצל המשפיע עצמו בבחי' עצמי' השפעתו כאשר בא השפע למקבל אחר כמה צמצומים דוקא שאז נתלבשה אור השפע הרוחניות בכמה לבושים והעלמות עד שתתגשם בערך הגשמת כלי צמצום המקבל ממש ויוכל לקבלה ולהשיגה לפי כלי השגתו המצומצמת או הוא עיקר בחי' החסד האמיתי דעצמי' המשפיע, כי עיקר עצמי' ופנימי' אור השפעתו הוא כשירד האור מגבוה לנמוך מטה מטה דוקא עד צמצום הגשמת כלי המקבל דוקא וכל זמן שלא ירד מטה מטה כ"כ בהעלמות ולבושין כ"כ הגם שהאור קרוב במעלת הרוחני' והדקות אל ערך אור זה כמו שהוא במושג במשפיע עצמו אין זה עיקר אמיתי' החסד כלל מאחר שלא נתקבל במקבל. ונמצא מובן שאין עיקר שלימות אור שפע המשפיע נשלמת כ"א כשירד מגבוה לנמוך למקבל בהגשמה דוקא או נשלם עצמי' השפעתו וכל זמן שלא ירדה בהגשמה למקבל לא נשלם שלימות אור ההשפעה זו עדיין וכאלו לא השפיע מאומה והגם שהיא דקה במעלת הרוחני' יותר אבל לא נשלם עיקר כוונת המשפיע בפנימי' ועצמי' השפעה הזאת עד שתומשך למטה מטה ביותר וכל שתומשך למטה מטה ביותר יותר נשלם עיקר ענין כוונת השפעתו העצמי' כו' וד"ל.

ויובן דבר זה בתוס' ביאור ע"ד דוגמה ממה שאנו רואים בהשפעת שפע שכל וחכמה מרב לתלמיד, דהנה ידוע שיש בכל השפעת שכל וחכ' בחי' פנימי' ועצמי' השכל כמו שהוא בעצמות המכוון בשכל המשפיע עצמו ובחי' החיצוני' של השכל המושג בהשקפה ראשונה לכאורה כו', וכאשר יודע הרב המשפיע שאין מערך כלי צמצום שכל התלמיד ההוא לקבל עומק אור פנימי' השכל כלל אז בהכרח שיתחכם הרב איך לצמצם ולהעלים אותו אור השכל בכמה מיני לבושים וצמצומים לצמצם כ"כ עד שתהא השגה מוגבלת רק כפי צמצום כלי הגבלת המקבל לבד שיוכל הכיל ההשגה, ואז אחר שהשיגה המקבל הרי אז דוקא נשלם אור שפע זאת עצמי' השגת המשפיע ממש שהרי אז דוקא נדמה להרב המשפיע שכוונת אור שכל זה כמו שהוא אצלו ממש נמשך ונתקבל במקבל, ואמנם כל זמן שלא יכיל המקבל אור זה עדיין השגה זו נשארה בעצמי' המשפיע טרם שהשפיע כלום אע"פ שהשכל ההוא נתגלה למטה בדקות יותר הרי אין לו ערוך לכמו שהוא אצלו בהשגתו א"כ ה"ז בעיני המשפיע כאילו כלום, וזהו הטעם שנעוץ תחילתו בסופן דוקא שאז נשלם כח התחלה ולא באמצען אעפ"י שהוא ברוחני' ודקות יותר לפי שאין זה בחי' התחלה ממש כו' וד"ל (וזהו מ"ש בזוהר כללא דדכר ונוק' אז

שנעוץ תחילתו בסופן: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

כללא דדכר ונוק': ראה זהר בהקדמה יג, ב. בראשית נה, ב. ויצא קסה, א. תוריע מו, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ח: תקס"ח (ובהנסמו לשם): מאמרי אדה"א שמות שבהערה הבאה.

נק' אדם דוקא ולא ע"י המשפיע אלא נשלם ע"י המקבל דוקא משא"כ בלא מקבל עד צמצום היותר אחרון הגם שזהו כמו שנשאר בעצמי' טרם שמשפיע אין לו שלימות כי אינו מתברך ממקורו להוליד חדשות עד אין שיעור בלתי מקבל וז"ש ויקרא שמים אד"ם זכר ונקבה כו' ויאמר פרו ורבו כו' וכן אמרו אין נותנין לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו שנאמר להניח ברכה אל ביתך דוקא וא"כ מה שנעוץ תחלתו בסופן הרי נשלם שלימות התחלה בסוף דוקא. ודוגמא לדבר זה מ"ש ר"א הגדול הרבה קבלתי מרבתי ומתלמידי יותר מכולן כו' וזה פלא לכאורה שלימותו מרבתי ימעט מקבלת שלימותו מתלמידי, אך מטעם הנ"ל מובן מפני ששלימות העילה אינו רק מהשפעתו בעלול כשנתקבל בהעלול. והגם שאין זה ראי' ממש ומתלמידי יותר שזהו מפני פלפול של שאלות וקושיות התלמידים כמו ענין תלמיד המחכים את רבו כידוע ומבואר במ"א, אבל זה גופא למה יש בכח התלמיד בשאלותיו המצומצמי' להחכים עצמו' חכמת רבו אין זה רק מטעם הנ"ל ששלימות האמיתי של המשפיע להתברך ממקור עצמי' חכמתו אינו בא רק ע"י המקבל דוקא לפי שנעוץ תחלתו בסופן כו', ולזה הטעם לעתיד נא' א"ח עט"ב נקב"ה תסובב גבר כו' וד"ל).

ונמצא מובן עכ"פ מכל הנ"ל בענין צמצום ירידת שפע למקבל אחר כמה צמצומי' ולבושי' והעלמו' שונות, דאעפ"י שמצד מדריגת המקבל הרי ירד אור שפע זו בתכלית הירידה שאין למטה הימנו אבל מצד עצם כוונת אור שפע זו כמו שהיא בעצמי' המשפיע בטרם שהשפיע נהפוך הוא דכל מה שירד אור שפע זאת מטה מטה בתכלית הצמצום היותר אחרון הזה אז יותר נשלמת בעצם שלימותה במקור חוצבה בעצמי' המשפיע מטעם הנ"ל וד"ל (ולפי זה נמצא אור שפע זו היא בבחי' ב' הפכים לדעת המשפיע הרי באה לתכלית העילוי והשלימות ובדעת המקבל באה לתכלית היריד' וההגשמה כו' ואינם תרתי דסתרי כלל דשניהם אמת מטעם הנ"ל, וכך הוא בכל השפעת עו"ע שהם ב' דיעות הפכיי' מטעם זה, ואמנם דעת המשפיע

ויקרא שמים אד"ם זכר ונקבה: בראשית ה, ב (ושם: א) בהיפך הסדר ב) .את" שמים — אבל בהשמטת תיבת „את" מובא גם בעמק המלך שער (טיז) רישא דזעיר אנפין קמג, ד. סידור שער בהמ"ז קטו, ב. ביאורי הזהר ח"ש קל, סע"א. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' שח. תקס"ח ח"א ע' תיח. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ס"ע ת. במדבר ח"ב ע' תתע"א. דברים ח"ב ע' תנב. דרושי חתונה ח"א ע' קצ"א. לקמן ע' רב (ושם: שמו).
ויאמר פרו ורבו: בראשית א, כח (ושם: ויאמר להם אלקים — אבל כ"ה גם בסידור ומאמרי אדה"א שמות [שם]).

אין נותנין לאדם פרנסה . . להניח ברכה אל ביתך: ראה בבא מציעא נט, א. יחזקאל מד, ל. יבמות סב, ב. ועד"ז הובא בסידור שער התפילין יג, ג. (וראה שם) שער בהמ"ז הנ"ל. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תשמה. פרשיות התורה ח"א בהוספות ע' 24. וראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שו. דברים ח"ד ס"ע א'תנו.
ח"ש ר"א הגדול הרבה קבלתי: ראה תענית ז, א (ושם: ר"ח). מכות י, א (ושם: רבי).
תלמיד המחכים את רבו: חגיגה יד, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רנו. דברים ח"ב ע' תרצט.
א"ח עט"ב נקב"ה תסובב גבר: משלי יב, ד. ירמ' לא, כא.

עיקר מאחר שזה הי' עיקר כוונת שפעו בתחלה ועי"ז דוקא נשלם עצם אור שפעו כנ"ל וד"ל (ובכ"ז יובן בתוס' ביאור שרש ענין המבואר במ"א באריכות שבחי' היש של כל נברא שרשו למעלה הגבה במדריגה מבחי' האין שלו המשפיע אותו כו' עד שבחי' היש שבהשתלשלות היותר אחרון כמו בחי' היש הגשמי דשמים וארץ וכהנ"ל שרשם למעלה מבחי' האין היותר עליון כי מאחר שבא השפע לבחי' ירידה כ"כ להיות גשם ממש הי' עיקר שלימות כוונת אור השפע היותר עליון כנ"ל בענין שלימות דתחלתו בסופן דוקא וכמשי"ת כו' וד"ל).

והנה הנמשל מכל הנ"ל יובן למשכיל למעלה דרך כלל בכללות כל ההשתלשלות דעולמות עליונים ותחתונים שכל שהמשכה וההשפעה באה בירידת המדריגה ביותר שם דוקא הוא שלימות עיקר המקור הראשון מאחר שלזה דוקא הי' עיקר כוונת אור שפע האלקי בעצמותו ממש מטעם שנעוץ תחי' בסופן כנ"ל באריכות וד"ל. ולפי"ז הרי יובן שבנבראים היותר מצומצמי' כמו שמים וארץ וכל צבאם שבאין בבחי' יש ודבר ממש במדריגה היותר תחתונה הרי דוקא בהם נשלם עיקר תחילת אור שפע עצמי' המאצי' כשעלה ברצונו להאציל ולברוא כו', ואע"פ ששפע זאת דהגשמת שמים וארץ ודאי למטה גם מבחי' ומדריג' אור המשפיע שלהם שהן בחינ' האופנים דעשי' וגבוה מעל גבוה כו' שהאופנים מקבלים מחיות הקודש כו' עד בחי' ט"ס דעיגולים דמל' דמל' דעשי' וכך עד למעלה מעלה מעשי' ליצי' ומיצי' לבריאה עד מקור הראשון דקו וחוט כו' שהוא בחי' רצון הפשוט שבעצמותו ממש, אבל מצד שנעוץ תחלתו בסוף היותר אחרון דוקא כשבאה ההשפעה לבחי' הגבלה והצמצום היותר אחרון הרי זהו יותר עיקר פנימי' כונת המשפיע שבעצמו' היותר ראשון (ולא עוד אלא שנשלם התחלה ע"י הסוף כנ"ל, ולפי"ז בחי' שלימות דרצון הפשוט אינו רק כאשר נמשך האור למטה מטה כ"כ עד התהוות הגשמה דשמים וארץ כו', וכמשל רצון האדם לבנות בנין ששלימות רצון זה אינו רק כאשר בא לידי מעשה בפ"מ דוקא ולא כאשר רק הרצון הזה בדבור ובמח' בלבד כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. ולפי"ז לא . . בחי' שלימות דעצמו' אא"ס ב"ה בכל העולמות העליונים הרוחנים עד שבא השפע לתכלית הירידה שהוא בחי' בריא' שמים וארץ בפ"מ דוקא, וכמו ויאמר אלקים יהי אור או יהי רקיע עדיין לא נשלם רצונו הפשוט למקור

ש"ה שפעו — וד"ל (ובכ"ז: אוצ"ל: וד"ל) (ובכ"ז).

שבחי' היש . . שרשו למעלה . . מבחי' האין: ראה גם תורת חיים שמות מ, ב. ביאורי זוהר בשלח מג, ג. שערי תשובה ח"א שער התפלה כג, ג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תח. וגבוה מעל גבוה: ע"פ קהלת ה, ז. וכמשל רצון האדם: ראה גם תורת חיים ויגש פט, רע"ג. ש"ה כאשר — לא . . בחי': בנוכחתי'ק נרשם לעיני עה"ג, אבל הגליון קרוע. ואוצ"ל: לא הי' בחי'. ויאמר אלקים יהי אור . . יהי רקיע . . יהי אור: בראשית א, ג. ו.

ההשתלשלו' כשהוא בבחי' אמירה לבד עד שבא לפ"מ והוא במ"ש ויהי אור וכה"ג וכמשל גזירת מלך שאין פנימי' כתר מלכותו נשלמת רק דוקא כשנתקיים גזירתו בפ"מ כו', וכ"ז מטעם שנעוץ תחלתו בסופן דוקא כנ"ל (אך זה גופא אינו מובן למה נשלם שלימות דתחלתו בסופן דוקא איך הסוף ישלים את התחלה להמשיך בו כח ועוז ממקור חוצבו יותר מכפי מדתו הראשונה כו'. ושרש ענין זה מבוא' במ"א ע"פ ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני כו' לפי שעצמות אא"ס ב"ה ממש כמו שהוא אור פשוט בתכלית הפשיטות ואם הי' האור והשפע באה מאתו בבחי' ההשתלשלו' דעו"ע לבד הכל הי' בבחי' א"ס ממש אלא הוצרך לצמצם א"ע בבחי' מקי"פ וחלל כו' כמ"ש בע"ח שהוא ענין דילוג הערך לגמרי, אשר לזה גם כאשר עלה ברצונו להאציל שהוא בא אחר הצמצום והדילוג הגדול אינו נשלם כ"א ע"י סוף ההשתלשלו' לפי שאין לו שלימות מצד עצמו כלל כו' וד"ל מאחר שמצד עצמו אא"ס פשוט ומובדל מבחי' רצון פשוט ג"כ כו' וכמ"ש במ"א באריכות וד"ל).

ואחר כל הנ"ל יובן שרש ענין צפון וימין כו' הנ"ל. בהיות מבואר למעלה כפי' צפון וימין כו' שיש בחי' ימין ושמאל בכל העולמו' לפי שהשפע אלקי נמשך ג"כ בבחי' ימין ושמאל בחי' חו"ג כו'. והנה בחי' חסד שנק' ימין היינו כמו שהארת אור השפע נמשך בראשיתה מעצמות המשפיע ממש מצד עצם חסדו וטובו כמו שהוא ומשם יורד ומתצמצם בצמצום והעלם אחר העלם עד שיוכל לבוא לבחי' המקבל שהוא בתכלית הריחוק מן המשפיע כנ"ל בענין נעוץ תחב"ס כו', ונמצא בחי' ריחוק גדול זה מעצמות המשפיע הוא סיבת הקבלה של המקבל וכל שהשפע קרובה עדיין אל עצם המשפיע הוא סיבת העדר הקבלה למקבל, ולפי"ז מבחי' ימין דמשפיע שהוא בקירוב לעצמותו יותר רחוק מלבוא למקבל ומבחי' שמאל שהוא בחי' הצמצום וההעלם כנ"ל משם דוקא יוכל לבא למקבל אחר כמה העלמות וצמצומי'. וכך יובן ממה שאנו רואי' בהשפעה גשמי' דשמים וארץ כידוע דהארץ בכלל היא מקבל מן המזלות שבשמי' שמאירי' בחלקי הארץ שתוציא כחה בכל מיני צמיחה וכן בחלק החי והמדבר כו' ובפרט באור השמש שזורח בחומו בארץ שמזה בא סיבת כל צמיחה מכח הצומח שבארץ וכמ"ש ממגד תבואות שמש כו' וכמ"ש במ"א. ולזאת בחלק הדרום שהשמש הולך שם כמ"ש הולך אל דרום כו' שמאיר בתוקף גדול ה"ז בבחי' קירוב גדול לעצם המשפיע והארץ כשמקבלת האור בקירוב לא יוכל להכיל בה האור והשפע כלל כמשל הנ"ל

ביום ההוא יצאו מים חיים: זכרי' יד, ת. ראה ביאורי הזוהר שלח צ, סע"ד ואילך.

מקי"פ וחלל . . . כמ"ש בע"ח: שער (א) דרוש עגולים ויושר ענה ב.

עצמו אא"ס . . . ומובדל מבחי' רצון: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרל ואילך ובהנסמן שם.

ממגד תבואות שמש: נסמן לעיל פ"סקא, והנה"ו.

הולך אל דרום: קהלת א, ו.

בכל השפעת עו"ע שאין העלול יכול לקבל בקירוב רק אחר כמה צמצומי דוקא ולכך נעדר כל צמיחה בארץ בחלק הדרום שקרוב לקו השווה כנ"ל מצד הקירוב שלא יוכל לבא בהגבלה וצמצום רק כפי טבע קבלת הארץ כי נבדל כח המזל הרוחני בערך נעלה ביותר מכלי קבלת הארץ הגשמי, אבל בחלק הצפון שרחוק מעצם השמש שם נגבל האור והשפע הרוחני בכמה מיני צמצומי והעלמות שונות עד שמגיע לארץ בצמצום והגבלה רק כפי טבע גשם הארץ ומתקבל בתוכה להוציא כל מיני צמיחה (וכל חלקי דומם וגם בבחי' החי והמדבר כמו מזל מחכים ולא בכל הארצות בשוה כי יש ארץ מגדלת חכמי' וארץ מגדל' טפשי' וכה"ג וד"ל). ולזה הטעם כל עיקר השפע הנמשך למטה הוא דוקא בצפון, ולזה הטעם השולחן בצפון דוקא כי שפע המזון דבע"ח ואדם הכל בצפון מפני ששם הוא בא בבחי' ריחוק מעצמות המשפיע אשר לזה בא בירידו' המדריג' למטה מטה עד שמתקבל למקבלי' דצח"מ שבארץ כו' וד"ל.

ומעתה מתורץ הקושיא הנ"ל למה כל ההשפעות בצפון מאחר שעיקר החסד הוא בדרום כו', דבאמת בחי' עיקר ושרש החסד הוא בדרום בחי' ימין, אמנם אין זה שלימותו עדיין מאחר שלא יוכל לבוא למקבל כלל אלא דוקא בצפון בבחי' הצמצום והריחוק מן עצמותו יותר עד למטה ממש שם הוא עיקר שלימות החסד הזה כנ"ל בענין נעוץ תחילתו בסופן כו', ולזה אמר צפון ואח"כ ימין מפני שהימין נשלם ע"י בחי' השמאל כשבא לקבל כמובן מכל הנ"ל וד"ל.

אך עדיין י"ל מ"ש צפון וימין אתה בראתם שזהו בחי' חו"ג דמקבל שנק' בריאה מאין ליש, ולכאורה כל עיקר בחי' צפון ודרום הנ"ל הוא בבחי' המשפיע מאין ליש כו'. אמנם הנה מבואר למעלה דכשם שיש בחי' חו"ג במשפיע כך יש בחי' חו"ג במקבל ובחי' ימין דמקבל לנגד ימין דמשפיע ושמאלו כנגד שמאל המשפיע, והענין שעומד לנגד העשיר הרי מתהפך ימין דמקבל לנגד שמאל דמשפיע ושמאל המקבל נגד ימין דמקבל, וכן בזיווג דזכר ונקבה כו', וכך מבואר במ"א דצפון ודרום שבעולם הגשמי בהיפוך מצפון ודרום שבעולם הרוחני המשפיע כי השכינה במערב ונעשה דרום

מזל מחכים: שבת קנו, א.

ארץ מגדלת חכמי': כ"ה בכ"מ. ראה הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תרלד שמות ח"א ע' קצח.

במדבר ח"ד ע' א'תמט. ח"ה ע' א'תתכה.

השולחן בצפון: נסמן לעיל פ'סקא, והנה"ו.

שו"ה ושמאלו — ימין דמקבל: כ"ה בגוכתי"ק.

דצפון ודרום שבעולם: . בהיפוך . . שבעולם הרוחני: ראה גם ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קמג. אמרי

כינה פתח השער פ"ח. וראה גם מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תרטו.

השכינה במערב: כבא כתר א כה, א.

צפון וצפון דרום כמו חותם המתהפך כו', ולפי"ז ימין דמקבל בדרום הגשמי הוא לנגד צפון המשפיע ושמאל דמקבל בצפון הגשמי הוא לנגד ימין דמשפיע שהוא דרום הרוחני כו'. ולפי"ז צפון וימין דקאי על המקבל כמ"ש בראתם למעלה הוא דרום וצפון דמדרום העליון נעשה צפון למטה ולכך אומר צפון במקבל תחלה, ולפי ששמאל המקבל מקבל מימין דמשפיע ובוה לא יתכן כלל ענין הנ"ל בקירוב וריחוק דמשפיע ומקבל דבצפון הארץ ריחוק המקבל וקירוב מצד דרום המשפיע ובדרום קירוב המקבל וריחוק המשפיע והי' מהראוי בשניהם בשוה או העדר השפע מצד הקירוב או קבלת השפע מצד הריחוק מאחר שבשניהם יש קירוב וריחוק כו', אבל בכאן אין הענין כן אלא דרום וצפון דמקבל שהוא הארץ הוא דרום וצפון דמשפיע ימין נגד ימין כו' כמו הנה מקום אתי שו"ק העליונים מאירים בו"ק הגשמי כו', ונמצא בדרום שבארץ מניעת השפע מצד הקירוב דמקבל ומשפיע ובצפון הארץ סיבת השפע מצד הריחוק דמקבל ומשפיע כו' (וראי' מן השמש שמאיר ביום ולא בלילה בארץ וכך הוא בשמים דהשמש הולך אל דרום בגלגל השמים י"ב השעות דיום לבד כו' ומדת יום ומדת לילה הן בחי' חו"ג והן בשמים וארץ בשוה וז"ש עוד כל ימי הארץ קיץ וחורף יום ולילה כו' וכתוב כימי השמים על הארץ כו' וד"ל), ובחי' שמאל דמקבל שם מתרחק האור והשפע מן המשפיע ונגבלת מאד ע"כ כל גידול התבואות וריבוי שפע פרנסה דאדם כו' הכל בצפון משא"כ בדרום שהוא ימין המקבל שהוא יותר קרוב אל המשפיע אין השפע נגבלת שם כ"כ להיות בבחי' יש ודבר גשמי נבדל מן הרוחני בפ"ע כנ"ל וד"ל.

הנה מקום אתי: תשא לג, כא.
 יום . . . לילה . . . בחי' חו"ג: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ס"ע קמא ואילך. וש"נ.
 עוד כל ימי הארץ . . . ולילה: נח ה, כב [בדילוג. ושם: וקיץ ויום].
 כימי השמים על הארץ: עקב יא, כא.

ביאור בעזרה

להבין שרש ענין צפון ודרום הנ"ל. הנה תחלה יש להקדים שרש ענין או"מ ואו"פ הנו' בע"ח תמיד, ודרך כללות כל השתלשלות הרי גם בחי' אור הארת הקו והחוט שנמשך מעצמות אא"ס בראשיתו אחר צמצום הראשון הנק' מקום פנוי כו' נק' ג"כ רק בחי' אור פנימי' והוא מבחי' מל' דא"ס, ועצמות אא"ס ממש נק' בחי' מקיף בכלל שמקיף וטובב לכל ההשתלשלות דאבי"ע שנמשך מן הקו מראשו לסופו כו', וידוע דבחי' א"ק נמשך מראשית הקו כו' ועקביים דא"ק מסתיים בסוף העשי' וכל אורות דא"ק מקיפים ופנימי' הכל בחי' או"פ יחשב לגבי עצמות אא"ס שלפני הארת הקו (הנק' טה"ע שלפני הצמצום כו', והוא מ"ש בל' האריז"ל ששיער בעצמו בכח מה שעתידי להיות בפועל בהארת הקו, ונק' ע"ס הגנוזות בעצמות א"ס ממש ובחי' מל' דא"ס הוא בחי' האחרונה דהיינו מ"ש בריש הורמנא כו' גליף גליפו כו' בחי' מל' שבמל' וכו' וכמ"ש במ"א באורך). וכמו שבכללות הכל יש ב' מדריגות הללו או"מ ואו"פ כנ"ל כך בכל פרט ופרט שבהשתלשלו' דאבי"ע עד הנברא המצומצם היותר אחרון שבעשי' יש בו ב' מדריגו' הללו בחי' א"פ ואו"מ שבו כו'.

ולהבין זה הנה ביאור ענין פנימי ומקיף יובן מנפש האדם בגופו שהוא בבחי' אור וכלי דהיינו בחי' או"פ המוגבל ככלי ובחי' מקיף שאינו מוגבל בכלי הגוף כלל אלא טובב ומקיף מראש לרגל בהשוואה א', וכמ"ש אך בצל"ם יתהלך איש הוא בחי' מקיף דיחיד"ה דקיימא עלי' דב"נ (ומתפשט

להבין שרש ענין: מכאן מיוסד על ד"ה הר ציון שבמאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' נא שויה כו' — וזהו. וראה בהנסמן בריש המאמר.

הקו . . מבחי' מל' דא"ס: ראה ספר המאמרים תרניט ע' עז הערה ד"ה נקודת. צמצום הראשון הנק' מקום פנוי: עץ חיים שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף ב. א"ק נמשך מראשית הקו: ראה עץ חיים שם.

ועקביים דא"ק מסתיים בסוף העשי': ראה עץ חיים שם ענף ד. שער (ב) השתלשלות י"ס סוף ענף ב. שער (ג) סדר האצ"י פ"ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' טו. ושי"נ.

טה"ע שלפני הצמצום: ראה ספר המאמרים תרניט שם הערה ד"ה בא"ק. בל' האריז"ל ששיער בעצמו בכח: בשער היחוד פ"י: במק"מ [(ע' כא) לזהר בראשית טו, א]. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' שצה: בכתבי האריז"ל. דברים ח"ג ע' תתיף בשם הע"ח.

ששיער בעצמו בכח . . גליף גליפו: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כה וע' קלב ושי"נ. בראשית ע' טו. ושי"נ.

ע"ס הגנוזות בעצמות א"ס ממש: ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' סד ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתסא. ספר הערכים חב"ד ח"ג ע' קג ואילך.

מל' דא"ס הוא בחי' האחרונה: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א. בריש הורמנא כו' גליף גליפו: ראה זהר בראשית טו, א.

מקיף מראש לרגל בהשוואה . . דיחיד"ה: ראה אור התורה בראשית ע' תעט.

אך בצל"ם יתהלך איש: ראה הנסמן לעיל ע' ל.

דיחיד"ה . . ומתפשט עד ד"א: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אשעו. ושי"נ. שמות ח"ב ע' תקכ. דרושי חתונה ס"ע פד ואילך.

עד ד"א) שהוא מקומו של אדם כו', ויש עוד מקיף למטה הימנה ונק' חיה ובלשון הגמ' מזלא שהוא המאיר לפרקים בכלי הגוף כמ"ש במ"א, ועד"מ אברי הגוף שמקבלי' חיות הנפש כ"א לפי מזגו ותכונתו ויש בהם מעלות ומדריגו' שאין זה דומה לזה כלל, כי ודאי אינו דומה חיות פרסת הרגל עם חיות שוק הרגל ושוקי הרגלי' מקבלים חיות נבדל לפי מזגן וכן הירכיים מקבלי' בחי' חיות נבדל לפי מזגם, הרי גם בסוג א' שהן הרגלים יש בהן ג' מדריגו' חלוקות כ"א בפ"ע והן ג' פרקי' בכלל, וכן באבר היד יש בו ג' פרקי' כידוע וכ"א מקבל חיותו נבדל לפי מזגו דוקא כו' (ודרך כלל הכוללים לכל האברים המה ג' מדריגו' חלוקות זה למעלה מזו והן מוח ולב וכבד כו' שזהו בחי' חב"ד חג"ת נה"י והרגלים הן בחי' נה"י כלול מג' פרקי' כו' וגם בלב יש ג' מדריגו' כו').

והנה דרך כלל מוח ולב וכבד הן ג' מדריגות חלוקות כ"א נבדל בחיות בפ"ע כי אינו דומה חיות הלב לחיות המוח כו', ואעפ"כ הרי כולם ממקור א' הן מקבלים והוא מעצם אור וחיות הנפש שמחי' את כל האברים שהוא בחי' חיות רוחני דק מאד מושלל מכל בחי' תואר גשמי כידוע, וא"א לומר שבעצם מהות הנפש יש חילוק חיות האברים גם בבחי' הרוחני' כל א' מובדל בפ"ע שהרי ודאי א"א לומר שקודם התפשטו' אור הנפש להחיות הגוף בכלל ימצא בה חלקים נבדלים במהות כמו מהות אור וחיות שכל בפ"ע ואור וחיות הרגלי' בפ"ע שהרי אין בחי' התחלקות בעצם כח הרוחני להיות בהבדל דבר מה בבחי' מהות לא מהות שכל ולא מהות רגל רק עצם אור פשוט והיולי כו', וא"כ אין הפרש כלל בעצם אור הנפש בין חיות השכל לחיות הרגל כו' רק בבחי' המשכת והתפשטו' אור חיות הנפש להחיות הגוף שם נמצא בחי' חילוק מדריג' הרבה בין אופני מהות החיות עד שמהות חיות השכל שבמוח נבדל בערך הרבה ממהות חיות הרגל, והוא מצד בחי' הצמצום שבמוח שם הוא בחי' ראשית הגילוי אור העצם ומשם יורד ומתצמצם האור והחיות בצמצום ומיעוט בשינוי המהות כמו ממהות אור וחיות שבשכל למהות חיות רוח המדות שבלב ומשם יורד עוד ומתצמצם לבחי' נה"י שהן הרגלי' ששם צמצום ומיעוט היותר אחרון, והן ג' מיני צמצומים בכלל מחב"ד לחג"ת ומחג"ת לנה"י שהן כלי המעשה והתנועה של

ד"א שהוא מקומו של אדם: ראה ערוכין מה, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. לקמן ע' רמא.

זיה . . המאיר לפרקים: ראה בהנסמן לעיל שם.

ובלשון הגמ' מזלא: ראה מגילה ג, א.

באבר היד יש בו ג' פרקי': ראה זהר ויחי רמא, א. מאמרי אדה"א תקס"ח ח"א ע' שעה ובהנסמן בח"ב

במראי מקומות לשם. פרשיות התורה ח"א ס"ע רסח. שער האמונה פניה. ד"ה לה"ע קי"ס מכ"ק אדה"א

(קה"ת תשמ"ט) ע' 9.

והרגלים . . כלול מג' פרקי': ראה הנסמן בהערה דלעיל באבר היד.

הגוף שמסתעפי מצד בחי' חיו' המדות שבלב בחי' חג'ת' כידוע, ע"ד דוגמא אדם שאוהב לחבירו בלבו ובעבור אהבתו חפץ לעשות לו טובה וחסד בפומ' מפועל מעשה החסד הזה צ"ל בהליכה ברגליו או בפועל ידיו שהן כלי המעשה, והנה ההליכה ברגליו לעשות טובת חבירו אינו רק מפני אור אהבתו שבלבו אם רב או מעט ואעפ"כ אין הליכה זו ממהות אור האהבה שבלבו שהרי אינה רק הליכה בעשי' ותנועה גשמי', ואדרבה בהכרח לומר שאין מבחי' מהות אור האהבה בהליכה זאת רק בחי' הארתה והתפשטותה לבד וגם זאת ע"י צמצום והעלם הנק' התלבשו' שמתלבש ומתעלם בהליכה זאת וכאשר תופסק האהבה מלבו לגמרי מיד תבטל המעשה של ההליכה כי לא יחפוץ בהליכה זאת, ונמצא אין הסתעפות הליכה זו מאהבה שבלב דרך עו"ע שהוא הכרחית רק ע"י צמצום והתלבשות שפושט ולובש כו' שזהו דילוג ממהות למהות לפי שעה לבד כו'. וכך יובן בבחי' דילוג והתלבשות והתעלמות של אור השכל שבמוח להיות מחמתו באה הסתעפות התפעלות המדות שבלב, שהגם שבא דרך בחי' השתלשלו' והדרגה שהוא לפי ערך אור השכל כך יבוא מחמתו ערך התפעלו' האהבה שבלב כמ"ש לפי שכלו יהולל איש כידוע שהתינוק ששכלו קטן מדותיו קטני' כו', עכ"ז אין זה דרך עו"ע שהוא הכרחי' אחר שאנו רואי' שאין האהבה שבלב ממהות השכל כלל אלא רק הארה מצומצמת מן השכל בשינוי המהות הוא שמתעלם ומתלבש במהות המדות להחיותו ולקיימו ע"ד קיום חיות ההילוך מצד אהבה שבלבו כו' (ועכ"ז יש הפרש בזה שהמדות יש להן קירוב ואחדות יותר אל המוחין משא"כ מן המדות אל המעשה שכח המעשה נבדל לגמרי מן המדות וראי' מן הריקוד כו' וכמ"ש במ"א בענין אף עשיתו כו').

והנה כל אלה הצמצומי' אין זה רק בחי' ההמשכה וההתפשטות של עצם הנפש שבהתפשטו' והמשכה שהוא בחי' נבדל מן עצם הפשוט בזה דוקא יתכן להיות חילוק מדריגו' מצד ריבוי צמצום ההמשכה וההתפשטות, מפני שבצמצום המשכה יתכן חילוק מדריגות שבמוחין שבראש אין הצמצום כ"כ כמו במדות שבלב עד שברגלי' מתצמצם ביותר להיות שבחי' המשכת האור והחיות להחיות דבר זולתו שהוא הגוף יש בו בחי' הדרגה והשתלשלו' בדילוג ממהות למהות לפי שצריך להתלבש ולהתעלם תוך גוף עצם הדבר להחיותו ולקיימו כמו מחב"ד מתצמצם ומתלבש במדות להחיותו ולקיימו כנ"ל ומן המדות שבלב מתצמצם עוד להחיות לבחי' כלי המעשה שהן בחי' נהי' כנ"ל, אבל בבחי' עצם מהות הנפש ממש לא יתכן כלל וכלל בחי' חילוק

לפי שכלו יהולל איש: משלי יב, ח. ראה גם לקמן ע' שלב.

בענין אף עשיתו: ראה ספר המאמרים תקסי"ג ח"ב ע' תרא (נוסחא שני'). ומקבילו בלקוטי תורה בלק סז, סע"א. ד"ה לה"ע ק"ס הנ"ל ע' 6. וש"נ.

מדריגות בין מוח ולב שכל ומדות מאחר שאינו בא עדיין בבחי' המשכה והתפשטות ההארה בכלים כלל.

וזהו הפרש בין בחי' או"פ לבחי' או"מ, דבחי' או"פ היינו בחי' התפשטות והמשכות אור העצמות להחיות לדבר חוץ ממנו ואין זה נחשב מבחי' אור העצמו' כלל והוא אשר אינו נמשך ומתפשט רק ע"י אופני צמצומי' שוני' דהיינו רק לפי מזג כלי המקבלי' האור והחיות שהוא בא בבחי' הדרגה והשתלשלות בבחי' התלבשות והתעלמות מול"ז כנ"ל, אבל ענין או"מ הוא ענין בחי' עצמות האור כמו שהוא בעצם מהותו שהוא פשוט והיולי כו' בלי התחלקות מדריגות שונות כלל להיות שעדיין לא בא לבחי' התפשטות להיות נמשך בכלים כלל ואינו נק' בשם משפיע עדיין, כי כאשר נק' בשם משפיע היינו כאשר משפיע אורו וזיוו לזולתו אבל כמו שהוא בעצמו עדיין טרם שרוצה להשפיע אינו נק' משפיע ואין כאן בחי' זיו והתפשטות המשכה כלל וממילא אין כאן חילוק מדריגות בין ראש לטוף וע"כ נק' או"ר מקי"ף לראש וסוף בשוה כו' וד"ל.

ולהבין זה בתוס' ביאור, הנה עיקר הפרש בין או"פ לאו"מ הוא אשר בא"פ בא האור והשפע בכלים מכלים שונים כנ"ל ואו"מ אינו בא בהתחלקות כלים כלל, והטעם הוא לפי שהמקי"ף הוא בחי' עצם האור טרם שבא לכלל בחי' התפשטו' המשכה כנ"ל. אך הנה גם בזה יש ב' מדריגו', הא' כאשר בידו הרצון להשפיע וכבר עלה ברצונו להשפיע, דהגם שלא נק' בשם משפיע עדיין כי אינו משפיע עדיין מאומה ואין כאן בחי' המשכה והתפשטו' כלל אעפ"כ מאחר שעולה ברצונו להשפיע הנה ודאי קודם שישיפע צריך שיתבונן איכות אופני השפעותיו כך או כך דהיינו איכות אופני פרטי השפעות אורותיו והמשכתם איך יהיו הגם שעדיין לא שלח האורותיו והשפעותיו כלל כו'. והנה באמת איכות אופני השפעות האורות של תלויים באיכות אופני מזגי הכלים המקבלים האור והשפע דוקא דהיינו שלפי אופן מזג כלי המקבל דוקא כך יומשך אור ושפע אליו ולא באופן אחר, עדי"מ הרב שרוצה להשפיע שכל לתלמידיו הנה זהו ודאי שצריך להתבונן היטב באיכות כלי המקבלים דוקא ואז ימשיך להם אור שפע שכלו לפי אופני כלי קבלתם לכל חד לפום שיעורא דילי' דוקא כידוע, ולפי"ז הרי מובן ממילא שמה שנעשה שינוי חילוקי מדריגות הרבה באור ההשפעה אין זה בא מצד עצמות המשפיע כמו שהוא טרם שרוצה להשפיע רק דוקא אחר שעולה ברצונו להשפיע שבהכרח אז דוקא שמתבונן איכות אורות השפעתו איך יהיו באיזה אופן וזה תלוי באיכות הכלים המקבלים כנ"ל, וא"כ הרי בהכרח לומר שאיכות אופני התחלקות הכלים המקבלים הוא שעולה בהתבוננו' תחילה בעצמו' המשפיע כשעול' ברצונו להשפיע ולפי אופן שינוי מדרגות כלי המקבלים כך יהי' שינויי אופני השפעו' אורותיו אח"כ, ונמצא שכלי המקבל עלה במח' במשפיע תחלה וקודם לאור שפעו וכמשל הנ"ל ברב שמתבונן

תחלה באיכות המקבלים ואח"כ שולח הארותיו לכל חד כו' וד"ל (וזהו מ"ש בע"ח דשרש התהוות הכלים הוא מבחי' המקיפים שהוא טרם שבא האור והשפע בבחי' או"פ בכלי המקבל כו' וד"ל).

והנה אע"פ שבחי' שינויי הכלים באין תחילה במחשבת המשפיע כאשר רוצה להשפיע היינו דוקא טרם שמשפיע בפ"מ שמתבונן איכות השפעתו עדיין איך להשפיע כנ"ל, אבל כאשר הוא משפיע האור בבחי' התפשטות והמשכה או נהפוך הוא שבודאי האור והשפע קדם תחלה להתהוות הכלי המקבל ושינויי מדריגות הכלים בא מחמת שינויי מדריגות האורות כידוע דמהתעבות האור נעשה הכלי כו' הרי לפי אופן התגלות האור בבחי' ומדריגה התחתונה שבו כך לפי דוגמתו דוקא יתהווה אופן מזג כלי הקבלה שלו, ולפי"ז לא נעשה אצל המשפיע בחי' שינויי מדריג' התחלקות הכלים כ"א מצד שינויי מדריגות אורות השפעותיו שבא בתחלה והקדמה להתהוות הכלים (וזהו מ"ש בע"ח דבהתהוות הכלים ממש באין אחר התהוות האור כי מהתעבות האור נעשה הכלי. וזהו בבחי' או"פ אבל מצד בחי' או"מ אדרבה שרש התהוות הכלים קדמו להתהוות אור מטעם משל הנ"ל, וזהו ענין המחלוקת שבגמ' אם שמים קדמו או ארץ קדמה כו' ומ"ד ארץ קדמה היינו בבחי' שרש התהוות הכלים אצל עצמו המשפיע טרם שמשפיע וכידוע דסוף מעשה עלה במחשבה תחלה כו' ומ"ד שמים קדמו הוא בבחי' או"פ שהוא בחי' גילוי אור השפע למקבל שהאור קדם לכלי כו' ומ"ד שמים וארץ כא' נבראו היינו לגבי עצמו המשפיע כמו שהוא טרם שרוצה להשפיע שזהו מדריגה השנית שית' דקמ' ממש שוה בחי' העלם המקיף וגילוי האו"פ כו' וכמ"ש במ"א וד"ל).

והמדריגה הב' הוא כאשר אין המשפיע רוצה להשפיע כלל אלא הוא בבחי' עצמותו ומהותו ממש שאז א"צ לבוא להתבוננו' באיכות אור ושפע כלל מאחר שאין ברצונו כלל להשפיע, ובזה לא שייך לומר גם לשון מקיף שאינו נמשך בכלים מאחר שהוא עדיין בבחי' עצמותו ממש, ולשון מקיף לא יתכן רק לגבי מקבלי השפע או לגבי אור הנמשך שיש אור

בשרש התהוות הכלים . . . מבחי' המקיפים: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתקטו. וש"נ. שמות ח"א ע' ככג וע' קכט. ח"ב ע' תח.
 דמהתעבות האור נעשה הכלי: ראה עץ חיים שער (ו) העקודים פ"ג ואילך. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תשג ובהנסמן לשם. אמרי בינה שער הק"ש פל"ו. ספר המאמרים תרס"א ע' קעו ואילך.
 דבהתהוות הכלים . . . אחר . . . האור: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' צח. ח"ב ע' תח. ויקרא ח"ב ע' תתנט ואילך. במדבר ח"ג ע' תתקעד. ובהנסמן בהג"ל.
 אם שמים קדמו או ארץ קדמה: חגיגה יב, א.
 דסוף מעשה עלה במחשבה תחלה: פיוט לכה דודי.
 דקמ' . . . שוה . . . המקיף וגילוי האו"פ: ראה גם שער האמונה לד, ב.

הנמשך בכלי ויש אור שאינו נמשך ומוגבל בכלי אלא הוא מאיר בבחי' מקיף אבל עכ"פ בכלל בחי' המשכה הוא רק שאינו מוגבל בכלי ולכך נק' בשם או"מ שם אור עכ"פ רק שמאיר בבחי' מקיף כו', והיינו כאשר עולה ברצונו להשפיע שאור זה עדיין בהעלם הוא בעצמותו אבל יתכן בו ענין השפעה והמשכה רק שעדיין אינו מוגבל ובא בכלים אלא הוא בבחי' מקיף כמו שמתבונן איכות ההשפעה ואיכות כלי המקבלים כנ"ל שזהו בחי' המשכה חוץ מעצמותו ממש כמו שהוא טרם שרוצה להשפיע מאומה כו' רק שהמשכה זו מבחי' עצמותו כללית היא שכוללת כל פרטי אורות וכלים שיבואו בגילוי אח"כ וסוקרם בסקירה א' ממש, עד"מ הידוע מן מח' הכללי' שכוללת כל פרטי מעשה הבנין דאע"פ שכאשר עולה ברצונו לבנות בנין ודאי עולה דרך פרט כל מעשה הבנין דהיינו איכות ההשפעת שכל המצטרפת לכל פרט ואיכות הכלים שמהם נעשה הבנין בכל פרטיהם ויש בהן חילוקי מדריגות הרבה עד שיש ראש וסוף כמו מן הרצפה והחלונות עד סוף הגג וכה"ג ולכ"א יש שכל מיוחד ודבר מיוחד שממנו נעשה כו' ועכ"ז כולם נכללים במחשב' הכללי' בסקיר' א' ממש מבלי הקדמת א' על חבירו דהיינו ראש וסוף כא' ממש, והוא הנק' בחי' מקיף שמקיף וסובב בהשווא' א' לכל מעשה הבנין במח' א' ממש ואין הפרש במחשבה א' הזאת בין עשיי' הראש שבבנין לעשיית הסוף לא במעלה ולא בהקדמת זמן שניהם שוים בהעלאה במח' זאת הכללית, ואעפ"י שאח"כ מתחלקת מח' כללית זו לכמה פרטים בהדרגה מראש עד סוף בהתחלקות פרטים הולך ויורד ממדריג' למדריג' או הולך ועולה מסוף לראש כו' אבל ברצונו הכללי כולם נכללים כא' ממש. וזהו דמיון אמיתי לבחי' או"מ הכללי למעלה, כמו כאשר עלה ברצונו להאציל או לברוא כמ"ש בלשון הוהר כד סליק ברעותי' למיברי עלמא כו' הנה רצון זה בחי' או"מ כללי הוא ועדיין בהעלם העצמות הוא ולא נמשך בגילוי אור למקבלים, אבל בחי' אור נבדל מן העצמות ממש הוא שהרי מצד העצמו' לאו מכל אינון מדות כלל וכמו שאו' יהי רצון כו' וכמשל האדם כשאינו רוצה להשפיע עדיין כו' כנ"ל. ואמנם בחי' רצון ומחשבה כללית היא שכוללת כל ההשתלשלו' דאבי"ע מראש לסוף בהשווא' א' כמ"ש בע"ח והוא בחי' מחשבה אחת שצופה ומביט עד סוף כו' בסקירה א' ממש מבלי הקדמה לראש על סוף כלל אלא הראש והסוף שניהם שוין ממש כנ"ל.

וכמו"כ יובן עדי"מ מהארת אור וחיות הנפש באברי הגוף הנ"ל, דהגם שמבואר למעלה שבבחי' או"מ הוא התחלקות חיות הנפש במוח ולב עד חיות הרגליי' שנק' המשכה והתפשטו' מן העצמו' ובחי' או"מ הוא

בלשון הוהר כד סליק ברעותי' למיברי עלמא: ראה זהר לך פו, סע"ב.

לאו מכל אינון מדות כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

שצופה ומביט . . בסקירה א': ראה ברכת זכרונות. ראש השנה יח, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' קעה.

ושי"נ. דברים ח"ג ע' תשצד. ושי"נ. לקמן ע' רה.

עצמו' הנפש ממש קודם שנק' משפיע אור וחיות כו', הנה ע"פ כל הנ"ל מובן שגם בזה יש ב' מדריגות, הא' בחי' עצמו' הנפש כמו שהיא היולית קודם שיהי' רצון להשפיע כו' שאין זה בבחי' השפעה כלל וכלל רק העצמו' כמו שהוא לבד שלא יתכן בו לומר לשון מקיף שמקיף בשוה לחיות המוח וחיות הרגלים כו' אלא דוקא על בחי' הארה כללית השפיע חיות שנמשך מן העצמו' של הנפש להחיות כלי הגוף וחומר הוא הנק' בחי' מקיף שמקיף וסובב בהשוואה א' לחיות הראש עם חיות הרגל בסקירה א' והוא הנק' צלם כנ"ל באורך ואח"כ מתחלק האור והחיות דרך פרט מראש לסוף אור השכל במוח עד חיות הרגלים כו', אבל לגבי עצמו' הנפש ממש גם זה לא יתכן לומר שראש ורגל נסקרין כאחת כי אין שם בחי' ראש ורגל כלל שיתכן לומר ששניהם שוים כו' מאחר שעדיין לא בא לכלל בחי' המשכה בבחי' כללית ג"כ עדיין כו'. ומזה מובן למעלה שזהו מדריגה הב' הנ"ל בבחי' עצמות א"א"ס ממש כמו שהוא ושמו בלבד טרם שעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו' שלא יתכן לומר בזה בחי' מקיף וסובב גם בכללו' הכל מראש הקו' והחו"ט לסופו עד שנא' שהראש וסוף שוין כי אין שם בחי' ראש וסוף שיהיו נסקרים כא' כנ"ל, והיינו עד"מ העיגול עצמו טרם שנמשך בו קו מראש לסוף כידוע (והוא עיקר הפרש בין טה"ע שלפני צמצום הקו כו' ובין שהירו תתאה שהוא שרש מח' הקדומה הכללי כו' וכמ"ש במ"א). ונמצא מובן מכל הנ"ל שהן ג' מדריגות בכלל, הא' בחי' העצמו' טרם שעלה ברצונו להשפיע והב' כאשר עלה ברצונו להשפיע שנק' בחי' מקיף בכלל והג' כאשר נק' משפיע בגילוי אורות וכלים כו' וד"ל).

והנה להבין עוד בתוס' ביאור ענין ג' חילוקי המדריגות הנ"ל בבחי' העצמו' ממש ובחי' מקיף ופנימי, הנה יובן בדרך קצרה ע"ד דוגמא מהשפעת שכל וסברא אחת שהרב משפיע לתלמידו הקטן. דהנה כלי השגת התלמיד הקטן כמו תינוק קטן מצומצם מאד מאד בקטנות ביותר ואין לו דמיון וערך כלל לגבי בחי' גדלות כלי מוח הרב המשפיע כערך גרגיר חרדל לגבי כדור השמים עד"מ, ולזאת כאשר הרב רוצה להשפיע איזה שכל וסברא שבכלי השגתו היא בתכלית הגדלות וההרחבה והעמקות לתינוק זה אשר אין ביכולתו לקבל גם החלק האחרון היותר מצומצם וטפל דטפל שבשכל זה הנה ודאי שצריך לצמצם ולהעלים בכמה מיני העלמות שונות זא"ז עד שישאר בגילוי רק החלק היותר חיצוני ומצומצם באופן שיוכל התינוק להשיגה. והנה הגם שהעלימה בתכלית ההעלם והצמצום עד שהתינוק משיגה מ"מ כל פרטי החלקים שבשכל וסברא זו מראש לסוף בכמה חילוקי מדריגות שונות ומובדלות זו מזו בבחי' פנימי' וחיצוני' וחיצוני' דחיצוני' הכל נמצא באותו צמצום ההשפעה שהתינוק משיג כי גם אותו צמצום השכל שלגבי השגת הרב הרי אצל התינוק הוא תופס מקום גדול בהרחבה ועמקות גדולה

לפי ערך קטנות מוחו ממש כמו שאותו שכל כמו שהוא בגדלותו בהשגת הרב שתופס מקום בהרחבה ועמקות לפי אופן גדלות כלי מוח הרב, וה"ז עד"מ המפה שמצוייר בה כל חלקי כדור הארץ שבודאי כל פרטי חלקי הארץ כמו שהן בבחי' גדלות ההתפשטות נמצא' בציור במפה זו בקיצור וקטנות מאד כו', ואמנם אעפ"כ מה שבמקבל זה תופס מקום בהתפשטות ראש וסוף לגבי הרב המשפיע נסקר בסקיר' א' מבלי שימצא ראש וסוף בהדרגה כו', וזהו הנק' כל עילה מקיף עילתו כידוע. ולפי"ז יש להבין למה נק' מקיף להשוות לראש וסוף כא' ממש הלא גם בעילה המשפיע נמצא בחי' ראש וסוף זה בהדרגה רק שהוא' בבחי' הגדלות ביותר וכמשל ציור המפה כנ"ל.

אך הענין הוא דמתחילה י"ל ביאור ענין כל עילה מקיף עילתו הקפה זו מה היא, להיות שאע"פ שמבואר למעלה דפרטי התחלקות שבקטנות המקבל הן הן הפרטי' שבבחי' הגדלות, מ"מ אנו רואים שכל פרטי ההתפשטות לאורך ורוחב ועומק שבקטנות הנה לגבי הגדול בדעת כלא וכאין חשיבא דהיינו שלא נתפס כלל לבחי' יש לאיזה שכל והשגה במדריגו' הרבה אלא נסקר כולו בסקירה א' בדבור ומחשבה א' לבד הרי טובב במעט רגע לכל אריכות הדרוש מראשו לסופו עד מבלי ימצא בו בחי' התחלקות ראש וסוף בהדרגה אלא בתנועה א' לבד נסקר הכל כא' בעיון כל שהוא במח' ודבור א' מה שהקטן בדעת מאריך בו בעמקות המח' ואריכות הדבור ערך שעה ושתיים, ונמצא נק' זה בחי' מקיף שמקיף לכל אורך ורוחב השכל של זה הקטן מראשו לסופו בבת א' מבלי ניכר התחלקות ראש וסוף כלל, וה"ז עד"מ כמו שיצייר אדם במחשבתו איזה שטח דבר גשמי כמו בנין גדול הנה הגם שבבנין זה יש כמה פרטים רבים מאד מראש הגג לסוף הרצפה מ"מ כשנוכח על בנין זה ומעלהו במחשבתו הנה נסקר כולו בסקירה ותנועה א' במחשבתו מראשו לסופו כא' ממש מבלי התחלקות כלל וה"ז כמו הקפה ועיגול ממש דהיינו שסובבת מח' זו ומקפת לדבר זה הנתפס במח' בבחי' עיגול במח' כו', וכך כל שכל וסברא קטנה שנתפס בשכל הגדול והרחב הנה נתפס כולו ומוקף בשכל הגדול והשכל הגדול מקיפו מכל צד בכל חלקיו מראשו לסופו בסקיר' א', כמו שאנו רואי' בחכם גדול כשלומד שכל קטן גם שיש בו ריבוי פרטים מאד יסקרנו בסקירה א' מבלי שיצטרך להעמיק דעתו בו כלל מפני שגדלות שכלו מקיף וטובב לשכל זה הקטן במעט רגע אשר הקטן בדעת יצטרך להעמיק דעתו בערך שעה במח' וירבה בו הדיבור ביותר מפני שתופס מקום גדול אצלו מצד קטנות דעתו כו' וכל אריכות הדיבור שלו נסקר ונכלל בדיבור א' אצל הגדול בחכ' (ודוגמא לדבר ממה שמצינו בכהאריז"ל שהי' משיג סודו' התורה בחלומו בשעה א' אשר צריך להביאם בכתב ולשון משך ס' שנה כי הי' צריך להאריך בדיבור ובכתב אשר

בכהאריז"ל . . . בכתב ולשון משך ס' שנה: מובא בכ"מ בדא"ח בשינויים — ראה פרי עץ חיים שער (טז)

בהשגתו נפלאה השיג בשעה א'). וכדוגמא זו הוא ענין המח' עם הדבור שהרי אנו רואים בחוש שכל אשר צריך אדם לדבר בדבור כמו חצי שעה במדריגות שונות הרבה מאד הנה נסקר במח' העיונית במעט רגע ממש לפי שהמח' העיונית נבדל הרבה בערך ומדריגה מן הדיבור עד שכל האריכות שבדיבור סובבו המח' בבת א' בתנועה וסקירה א' מבלי התחלקות ראש וסוף כלל כו', וגם בשעה שמאריך בדיבור הנה אנו רואי' שהמח' עיונית מקפת כל הדרוש מראשו לסופו בבת א' בלי התחלקות כלל לפי שהדבור נכלל ונתפס במח', וכמו"כ כל עלול הוא שנכלל ונתפס בעילתו והעילה מקפת וסובבת אותו מראשו לרגלו כא' דהיינו כמו שכל שכל גבוה מקיף וסובב לשכל קטן הנמוך ממנו כנ"ל וד"ל.

ומעתה יובן ג"כ במשל הנ"ל בהשפעת הרב לתלמידו הקטן אחר כמה ריבוי צמצומי והעלמות כנ"ל, הנה ודאי צמצומי הללו הן מעילה לעלול דהיינו ע"ד הנ"ל שכל עילה מקפת עילתו, ובחי' הקפה זו מרחוק היא בודאי דהיינו ע"ד דוגמא מן המח' הסוקרת וכוללת ומקפת לכל אריכות פרטי הדיבור מרחוק בבחי' הסתלקות והעלם וכדוגמת ציור אופן בתוך האופן עיגול בתוך עיגול הסובבו ומקיפו הרי מקיפו מרחוק ולא מקרוב, כך כל עלול המוקף בעילתו המקיפו הנה עילתו המקיפו מקיפו מרחוק בבחי' העלם, והוא ענין סקירה א' של שכל הגבוה שבהעלם מן המקבל הנמוך הוא סובבו ומקיפו בלתי הגלות נגלות במקבל כלל. וזהו ענין בחי' מקיף ופנימי שנק' עילה ועלול שהמקיף הנק' עילה מקיף בהעלם לאו"פ הבא בגילוי בפרטי התחלקות מדריגות שונות הרבה כנ"ל, והנה ע"ד ענין ריבוי צמצומי והעלמות זא"ז מעילה לעלול שזהו ממקיף לפנימי היינו ריבוי העיגולים זה תוך זה וכל עליון מקיף לתחתו, וזהו הנק' צמצום שהעליון המקיף לתחתו הוא בא צמצום והעלם, והעיגול הראשון הוא מקיף הראשון ועלול שלו שנק' או"פ נמשך ממנו מן ההעלם לגילוי ומוקף בתוכו מראשו לרגלו כא' כנ"ל, וכן מתצמצם עוד העיגול הב' הנק' עלול לגבי עילה שלו ונעשה בחי' עילה מקפת בצמצום והעלם לעלול שלו והוא העיגול הג', ועד"ז אופן בתוך אופן הנק' עיגולים עד עיגול היותר אחרון שהוא כמשל צמצום היותר אחרון להיות מושג בכלי התינוק הקטן ומה שמושג בתינוק זה בהרחבה גדולה נסקר בסקירה א' בבחי' מקיף בעליון הימנו וכן עד ההארה הראשונה שאצל הרב המשפיע עצמו שבו הארת אור השכל זה בבחי' גדלות החכ' ביותר שהוא בחי' מקיף הראשון.

ק"ש שעהמ"ט פ"א. מאמרי אדה"ו פרשיות התורה ח"א ע' רסד ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ז. וש"נ.

בדבור כמו חצי שעה . . . במחז . . . במעט רגע: הווה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפג. וש"נ. דברים ח"ג ע' תשצו וע' אי"ב.

בעזרה

מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ ר'ת זהריעו לה' כו' הלכיה, והשתחו לה' בהדרת קודש ר'ת קבליה כאותיות למפרע כו'. ולהבין זה יש להקדים מ'ש בע"ח דמקרא בעש' משנה ביצי' תלמוד בבריאה קבלה באצי' כו', וזה פלא לכאורה דהלא מקרא הוא תושב"כ שלמעלה מתושבע"פ ונק' כתבי' הקדש וכידוע דאסור להניח משנה ותלמוד על חומש כו' ואיך אמר שהמקרא בעש' בלבד. אך הנה יש להקדים תחלה כיאור ענין אור א"ס בבחי' סובב וממלא בכללות, דהנה ידוע בפ' אור א"ס שהוא רק בבחי' אור וזיו בלבד ואינו מהותו ועצמותו ממש שמהותו ועצמותו ממש נק' מאור ולא אור, כמו עד"מ מאור ואור בגשמיות כשמש וזיו שלו שהשמש נק' מאור והזיו נק' אור השמש (וכך פי' אור א"ס אור וזיו דמהות הא"ס שנק' מאור,

מזמור לתודה: כנראה מיוסד על ד"ה השתחו לה' בהדרת קודש שנדפס במאמרי אדה"י כתובים ח"א ע' ו. והוא מאמר זה בשער האמונה פט"ו ע' ל. ונזכר בתורת חיים בראשית לה, ג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקמה. וראה גם אמרי בינה שער הקיש לא רע"ד. (ומזה שנוכר בשער האמונה שנדפס בפעם הראשונה בשנת תק"פ, משמע שמאמר זה הוא מלפני שנת תק"פ).

מאמר זה יר"ל בקונטרס בפ"ע בשנה זו (תש"נ) וניתוספו כאן איזה מראי מקומות. המאמר נדפס מכוך י"ג = 1748 ע' כו וניתוספו בפנים בין אריחיים אותיות או תיבות מכוך א' = 555 ע' קסא. ומכוך ט' = 2068 ע' צח. ונמצא גם מכוך א' = 126 ע' סה [שם נמצא המשך נוסף להמאמר, והתחלתו: אך הנה ארזיל המתפלל, אבל המשך זה נשתרבו וכר ממקום אחר ואינו שייך להמאמר כאן — (ראה מזה במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' תרפ"ה הערה 29)]. ב' = 297 בתחלתו. ג' = 368 ע' קיז [וחסר קצת, כי הבתי' קרוע בשולי העמודים]. ד' = 369 ע' תמא. ה' = 384 רטז, ב' (נעתק רק עד לקמן פיסקא, וזהו מזמור). ו' = 434 קרוב לסופו. ז' = 624 ד, ב. ט' = 797 ע' רמב [ובסופו רשום מהמעתיק: והמשכיל יבין בטוב טעם ודעת]. י"א = 1215 ע' רצג. י"ב = 1278 ע' רנ. י"ד = 2015 ע' רפט.

בביכילאך ד"א מחולק המאמר לח' פרקים. והיא הוספה מאוחרת וכי' ונרשמו ציוני הפרקים כאן בשולי הגליון.

מזמור לתודה . . . ר'ת . . . הלכיה: תהלים ק, א. ראה לקוטי תורה ושער הפוסקים שם. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' סד. דברים ח"ד ע' אתעה.

והשתחו לה' בהדרת קודש ר'ת קבליה: תהלים כט, ב. ראה פרי עץ חיים שער (יח) השבת ספכ"א. שער הפוסקים הנ"ל. הנסמן במאמרי אדה"א שמות שם. ויקרא ח"ב ע' תשל.

מ'ש בע"ח דמקרא בעש': וכיה בשם הע"ח באמרי בינה שער הקיש פנ"ג (גב, ב). מאמרי אדה"א שמות שם. ראה תניא פ"מ בהגה אחרונה בפרע"ח [ראה שם שער (יז) הנהגת הלימוד. שם שער (י) הקדישים פ"ב (ובדפ"א במקדרי"ב)]. תורה אור-ח"י שרה יז, א. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קפב. שמות שם. ויקרא ח"ב ע' תתמב. לעיל ע' ס.

דאסור להניח משנה ותלמוד על חומש: ראה זהר נח עא, סע"ב ואילך ובניצוצי אורות שם. ספר חסידים סקמ"א הובא בבית לחם יהודה לשלחן ערוך יורה דעה רטרפ"ג.

שהשמש נק' מאור: נסמן לקמן ע' רמד. אור א"ס שהוא . . . אור וזיו בלבד: ראה מאמרי אדה"י הקצרים ע' תמ וע' תמא, (נדפס גם בשינויים

ב) ענינים ע' מה (ובתוס' הגהות באור התורה ענינים ע' קג) וע' קצת. תקס"ח ח"א ע' שכ. לקוטי תורה שיר השירים ח, סע"א ואילך. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רפא. וש"נ.

אור א"ס שהאור והזיו נק' א"ס: ראה מאמרי אדה"י תקס"ז ע' כב (ובתוס' הגהות שם ע' תנב ומקבילו ב) ענינים ע' נב ואילך. שם ע' פד. לקוטי תורה פקד"י ז, ב.

ובמ"א מבואר בפ"י אור א"ס שהאור והזיו נק' א"ס אבל בבחי' מהות ועצמות לא יתכן גם שם א"ס כי אין סוף היינו אין סוף להארתו כו'. אך להבין בתוס' ביאור ענין אור ומאור למעלה בא"ס מאחר שהוא למעלה מעלה מכל מציאות דבר מה רק שהוא בבחי' אי"ן האמיתי באח"פ בתכלית הפשיטות, מ"מ יובן בו ב' מדרגות הללו דאור ומאור ע"ד דמיון למטה, גם בכל דבר שנברא יש מאין כמו הנפש בגוף וכה"ג הרי יש בו ג"כ ב' מדרגות הללו דאור ומאור אמנם הוא בבחי' הרוחני' ולא ע"ד הגשמה כאור ומאור הגשמי דשמש וכה"ג והוא הנק' מהות' ועצמות' דהיינו מהות ועצם הנפש כמו שהוא ממש ובחי' מציאותה הוא רק בחי' מציאות אור התפשטות' והתגלותה בכלים מכלים שונים, וכמ"כ בפרט בשכל בכלי מחשבה במוח ואור הראי' בכלי העין וכה"ג הרי אנו רואי' שאין לאדם השגה כלל וכלל בבחי' מהות ועצמות השכל והמחשבה כמו שהוא או במהות ועצם הראי' רק בבחי' מציאותו בלבד, והוא כאשר משיג בשכל בכלי המוח באיזה סברא וכה"ג אבל קודם שמשכיל ומשיג איזה שכל וסברא הרי לא נודע כלל מהות ועצם זאת החכמה מה היא במהותה, וראי' לזה הוא גם מן שכל וסברא שכבר למד וכבר ה"י השכל ההוא במוחו במציאות בגילוי ואחר זמן נסתלק גילוי [ה]שכל וסברא זאת כשלומד ענין אחר וכה"ג ולא ששכחה רק שנשארה בהעלם במוח הזכרון וכשנוכר עלי' מיד באה בגילוי במציא' שכל וסברא כמו שהי' יודע אותה מכבר, וא"כ בשעה שהיא בהעלם אצלו הרי לא נודע לו מהותה כלל באיזה אופן היא כי ודאי אינה אז באופן זה שבאה בגילוי במוח במציא' שכל וסברא ממש אלא כלולה בעצם ומהות החכמה שאין שם תוארים הללו דגילוי השכל שבמוח כלל וכלל לא מיני' ולא דוגמתו כלל מפני שאין לגילוי אור במציא' ההתפשטו' ערך השתוות עם העצם והמהות כלל (והוא יותר מושלל מבחי' דמיון ערך אור וזיו לגבי המאור כו' שזה נק' התפשטו' וזה נק' גילוי כמ"ש במ"א שהאור הוא בבחי' התפשטו' כו' אבל ענין זה דמהות ומציאות הוא בחי' עצם וגילוי ולא עצם והתפשטו' כו' וד"ל), וכך הוא בכלל בנפש יש ב' מדרגות הללו בחי' מהותה ועצמותה שלא נודע ומושג כלל מה היא כו', ובחי' מציאותה שהוא בחי' התגלותה בגוף שנודע ומושג לבחי' חיות עכ"פ שזה נק' ידיעת המציאות בלבד ולא ידיעת המהות. וכך יובן למשכיל למעלה בביאור ענין גילוי אור א"ס שהוא בחי' מציאותו ולא בחי' מהותו כלל, והוא ההפרש בין טובב כ"ע הכללי שהוא מהותו ובין בחי' ממלא כ"ע הכללי הנק' גילוי אור א"ס בבחי' קו להאציל כל אורות העליונים כו' כידוע

שו"ה ובמ"א — א"ס: גחידטו: אור א"ס.

שו"ה דשמש — ועצמותיו: אגזטו: ומציאותו.

שו"ה בכלים — בכלי מחשבה במוח: גחידטו: ומחשבה בכלי המוח.

שהאור הוא בבחי' התפשטו': ראה סידור שחרית מה, א ואילך. ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע"פ ופ"ר.

ח"ב ע' תקנ. אמרי בינה שער הקיש פ"ב. המשך תעריב ח"ב ע' תרנז.

שו"ה הכללי — כל: גחטו: ליתא.

וד"ל. ומעתה הרי יובן בתוס' ביאור ענין היחוד העליון דע"ס במאציל עצמו שזהו בחי' התכללות דאור' א"ס הנגלה במציאות ע"ס בבחי' מהות ועצמות הא"ס [ב]התכללות האור במאור כו', וזהו שאמרו דאיה"ו וחיה"י חד שזהו בחי' מהותו ובחי' מציאותו שבחי' גילוי המציאו' נכלל בבחי' מהותו העצמי וזהו ענין יחוד ממלא בסובב בכללות כידוע וד"ל.

והנה להבין בתוס' ביאור בענין ההפרש בין בחי' מהות לבחי' מציאות הנ"ל, הנה אנו מוצא' ב' מדרגות הללו בענין ההפרש שבין הנביאי' לחכמי הקבלה האמיתיים כבעלי הזוהר והאריז"ל וכה"ג. דהנה לכאורה יש בזה פלא גדול שהרי ידוע דכל הנביאי' שרש נבואת אור נבואתם הי' בבחי' ע"ס דבי"ע בלבד כמו נבואת יחזקאל ביצי' ונבואת ישעי' בבריאה וגם נבואת משה רבן של כל הנביאים הרי לא הי' רק בנצח והוד דז"א דבריאה וגם נבואת שמואל בנצח דז"א דבריאה רק נבואת משה בנצח דאבא שבז"א ושמואל בנצח דז"א עצמו, וז"ש וגם נצח ישראל כו' וכמ"ש בכתבי האריז"ל, וא"כ מאד יפלא על הגלות נגלות לבעלי הזוהר והאריז"ל גם באורות היותר עליונים גם ממקור האצ"י כמו בפרצופי א"א וע"י וא"ק עד בחי' טהירו עילאה שבעצמו' אא"ס כידוע, וא"א לומר שמשה וכל הנביאים לא השיגו רק בע"ס דבי"ע ובעלי הזוהר והמקובלים השיגו גם בלמעלה מן האצ"י כו'. אלא הענין הוא כנ"ל בהפרש שבין ידיעת המהות לידיעת המציאות בלבד כו', דהנה עיקר ענין הנבואה הוא בהשגת המהות וגם שהנביאים כולם לא קבלו רק מבחי' ע"ס דבריאה או דיצי' מ"מ ראו והשיגו מהות אור האלקי ועצמותו כמו שהוא ממש בבריאה ויצי' ולא בדרך ידיעת המציאות בלבד כמו ישעי' הנביא ששרש נבואתו מבחי' נו"ה דז"א דבריאה וכה"ג הרי ראה ממש לבחי'

דאיה"ו וחיה"י חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

שו"ה והנה: **דז"א: נרשם כאן פ"ב.**

ההפרש שבין הנביאי' לחכמי הקבלה: ראה אגרת הקדש סי"ט. מאמרי אדה"א וקרא ח"א ע' לו ואילך.

ובמקומות שנשמנו בריש המאמר שם.

שו"ה בזה — נבואת: **ז"א: נביע(ו)ת.**

נבואת יחזקאל ביצי': ראה תקוני זהר בהקדמה ד, א. עץ חיים שער (מט) קליפת נוגה פ"ב. בביאורי זוהר

בשלח מג, ב ומקבילו במאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ס"ע תנג: מרכבה דבריאה ודיצי'. וכמאמרי אדה"ז תקס"ח

ח"א ע' קעה: שבעולם היצירה כו' או בעולם הבריאה. ראה שערי קדושה להרחיז ח"ג השער הו'. ונבואת ישעי' בבריאה: ראה לקוטי תורה להאריז"ל ישעי' פ"ה. סידור שער הקיש ע"ט, א.

נבואת משה . . . בנצח דאבא שבז"א: ראה שער היחוד והאמונה פ"ה. אגרת הקדש סי"ט שם. ושי"נ. לקוטי

שיחות שמות ח"ז ע' 251 ואילך. ושי"נ.

משה רבן של כל הנביאים: שמות רבא פכ"א, ד.

נבואת שמואל בנצח דז"א . . . וגם נצח ישראל: שמואל"א טו, כט. ראה זהר בראשית כא, ב. (סבא)

משפטים ק"א, ב. לקוטי תורה להאריז"ל שמואל שם.

שו"ה וא"כ — מאד יפלא: **ט"ו: ודאי פלא.**

שו"ה עילאה — אא"ס: **דה"ז: אי.ס.** ובשאר הכתי"י כבפנים.

שו"ה דהנה — קבלו: **ט"ו: נבאו.**

נו"ה דו"ק דבריא וכו"ש וראה את ה' צבאות כו', וארא"ה ממש בידיעת מהות של נו"ה דו"ק כו', וכך יחזקאל ראה בחי' ראיית מהות דנו"ה דז"א דיצי' וכמ"ש ויראני ה' כו', וגם שע"ס דבריא ויצי' ה[ם] למטה הרבה במדרגה מבחי' ע"ס דאצי' דבאצי' איהו וחיוהי חד כו' וע"ס דבריא ויצי' הם לאחר צמצום המסך שמבדיל ומפסיק בין אצי' לבריא וע"כ נק' הנבואה מראה דמו"ת כבוד הוי' דאצי' וכמ"ש הן במראה אליו אתוודע כו', מ"מ זה הרבה יותר גבוה ממעלת השגת המקובלים גם שמשיגי' בלמעלה מן האצי' כנ"ל לפי שהשגת המקובלים הוא רק בהשגת המציא' בלבד ולא במהות כלל, כמו כאשר בעלי הזהר וכיוצא בהן מדברים בענין אור חכמה דאצי' שנק' אור אבא או באור הכתר דאצי' שנק' א"א וע"י וכה"ג הרי אינם רואי' בראי' המהות דחכמה וכת"ר דאצי' כמו שהן ממש למעלה כראיית הנביאים אלא משיגים בהשגת שכל בלבד שיש מציאות אור חכמה דאצי' אבל לא נודע להם מהותה כלל וכלל שהרי כל מה שמשיגי' הנשמות שלהם בחכמה הוא בא ע"י צמצום אור גילוי דמהות אור אבא בז"א דאצי' ומז"א מתצמצם רק גילוי אור בלבד בבחי' המל' ובחי' מל' מתלבש ומתצמצם בבחי' גילוי בעלמא דבריא ויצי' לנשמות שנבראו יש מאין ע"כ יוכלו הנשמות לדבר ולהשיג גם באור אבא דאצי' וגם למעלה מעלה כו' וא"כ לא בא עיקר מקור התהוות כח כלי השגתם רק ע"י צמצום גילוי אור מעילה לעלול ברבבות מדרגות שכ"ז ודאי אינו רק בחי' התפשטות אור דח"ע הנק' בחי' מציאות בלבד ולא ממהותו כלל, ולפ"ז לא יוכלו להשיג ולידע בחי' מהות דח"ע עצמו וזהו שנק' חכ"ם ולא בחכמ"ה ידיעא כלל דגם שחכמה דאצי' הרי הוא בחי' מקור למקור כו' להיות התהוות חכמה דנשמות דבריא ויצי' כחכמת שלמה וכל השגת נשמות דחכמי הקבלה וכה"ג מ"מ נק' חכ"ם ולא בחכמה ידיעא להיות נודע מהותו ממש רק בחי' התגלות אורו הבא' מעילה לעילה בלבד כנ"ל אבל במהות חכמה דאצי' עצמו לא ידיעא כלל לנשמות וגם למעלה באצי' כו', וכך הוא כל ענין פרטי הידיעות וההשגות האלקי' שבחכמי הקבלה עד רום המעלות בכל פרטי היחודים העליונים שלמעלה מן האצי' כו' אין כל זה רק בידיעת המציאות בלבד.

ואראה את ה' צבאות: ישעי' ה, א [ושם וראה את אדני. אבל כ"ה בכ"מ ומהם: תורת חיים בא ע' קפח: מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרכח: במדבר ח"ב ע' תרכט. הוי' צבאות. שם ע' תשמו. ה. צבאות].
 ויראני ה': לשון הכתוב בזכרי' ב, ג.
 המסך . . . בין אצי' לבריא: ראה הנסמן לקמן ע' תלת. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתפא.
 מראה דמו"ת כבוד הוי': יחזקאל א, כח. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תתקנא. ד"ה להיע קיים מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט) ע' 5. המשך תעריב ח"ב ע' תשטו.
 הו' [ז': ליחא] במראה אליו אתוודע: בהעלותך יב, ו [בהוספת תיבת. ה' מובא גם במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שכו. ד"ה להיע קיים הנ"ל. ושינ].
 אלא משיגים בהשגת שכל בלבד: ראה אור התורה ויקרא כרך ד דרושים לפסח ע' תתקעו.
 חכ"ם ולא בחכמ"ה ידיעא: זהר חדש יתרו לד, ד. תקוני זהר בהקדמה י, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ס"ע א"פס ואילך. ח"ד ע' א"ריט.

ובזה מתורץ הקושיא דלעיל איך נגלה יותר להמקובלים כו', דודאי כל השגת המקובלים בבחי' ידיעת מציאות נודע גם להנביאים אך בגילוי ראיית המהות לא ראו כל חכם מחכמי הקבלה גם במדרגות התחתונ' דיצי' ועשי' כמו גם במל' דמל' דעשי' (וגם כמו גילוי המגי"ד להרבי' שהי' בדוגמא מעין רוה"ק מ"מ הוא לגלות סודות הקבלה בלבד והי' מלאך ומדרגתו למטה מאד ולא מבחי' ע"ס דעשי' משא"כ בת קול שנשתמשו בו אחר החורבן שהוא כמו בחי' נבואה אור האלקי כמ"ש בכתבי האריז"ל וכן הלל הזקן ושמואל הקטן וכה"ג כו' וד"ל). אבל הנביאים ראו ראיית המהות כנ"ל ומפני שהנבואה היא בראיית המהות ע"כ לא יכלו [הנביאים] לראות במהות דאורו' דאצי' רק באורות דבריאה ויצי' בלבד להיותם נשמות יש מאין כו', וגם משה שנא' בו פא"פ אדבר בו כו' ג"כ לא [הי'] יכול לראות במהות דאור ח"ע דאצי' וכמ"ש ופנ"י לא יראו כו' וד"ל.

ואחר כ"ז יובן בתוס' ביאור ענין ההפרש למעלה בין בחי' המהות לבחי' המציאות כנ"ל. ובזה יובן מ"ש בע"ח דמקרא בעשי' ומשנה ביצי' כו' וקבלה באצי', דגם שמקרא הוא תושב"כ שלמעלה מתושב"כ מ"מ מקרא בעשי' ומשנה ביצי' כו', דהנה ודאי בבחי' האצי' יש ג"כ ד' מדרגות דמקרא ומשנה תלמוד וקבלה וכידוע דתושב"כ דאצי' הוא בבחי' אור אבא שנק' ספר ותורה שבע"פ דאצי' הוא בחי' בינה שנק' סיפור כו', וא"כ באצי' המקרא למעלה מכולם בחכמה דאצי' והמשנה בוי"ק יצירה דאצי' ותלמוד במוחין דמדות כי התלמוד הוא טעמי המשנה בריאה דאצי' כו', אך בבחי' ירידת האור למטה בג' עולמות דבי"ע אז נהפוך הוא דמקרא בעשי' ומשנה ביצי' כו' וקבלה באצי' כי הנה מה שאמר קבלה באצי' אין הכוונה ששרש של חכמת הקבלה הוא [מ]בחי' מהות דאור האצי' שהרי מבואר למעלה דכל

ש"ה ובזה — נגלה: ז' נגלה האור.

כל השגת המקובלים . . . נודע גם לנביאים: ראה לקמן ע' שסא. מאמרי אדה"ז כתובים ח"א כאן ע' ת. ש"ה ראיית — ראו כל חכם מחכמי: ג' ראו חכמי: ח' ראה כלל כל חכם מחכמי. ט"ו: ראה(ו) כלל בחכמת.

ש"ה ראיית — דיצי' . . . דמל' . . . כמו: ג"טו: דאצי' . . . ג"טו: ליתא. ג"טו: בחי'.

בת קול שנשתמשו בו אחר החורבן: ראה סוטה מה, ב (ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תרב. שער האמונה ע' ז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתמד). כנפי יונה ח"ג ס"ה.

הלל הזקן ושמואל הקטן: ראה סוטה שם. אמרי בינה פתח השער יב, ב.

ש"ה במהות — דבריאה ויצי': ג"ח"ד"טו: דבי"ע.

פא"פ אדבר בו . . . ופנ"י לא יראו: בהעלותך יב, ת. תשא לג, כג.

ש"ה ואחר: ד"ו"א: נרשם כאן פ"ג.

בבחי' האצי' יש ג"כ ד' מדרגות: ראה פרי עץ חיים שער (יז) הנהגת הלימוד. תניא פ"מ בהגה אחרונה בשם הפרע"ח. אגרת הקדש סכ"ז (קמד, א) בשם ספר הכוונות. וראה גם המשך תער"ב ח"ג ס"ע אשסד ואילך.

דחושב"כ . . . ספר ותורה שבע"פ . . . סיפור: ראה ספר יצירה בתחלתו. תורת חיים שמות ע' יז. הנסמו במאמרי אדה"א בראשית ע' יז. ושי"ג שמות ע' לב. לעיל ע' נה.

השגות הקבלה למטה אינו רק בבחי' ידיעת מציאת בלבד כו' וא"כ מה שאמר קבלה באצי' היינו בהשגות מציאות דאור האצי' עד רום המעלות שהוא בהשגות שכל בלבד כנ"ל באריכות, אבל ידיעת התלמוד והמשנה והמקרא להיות שרשן באצי' למעלה מן הקבלה כנ"ל ע"כ ידיעתם למטה הוא בבחי' המהות יותר ע"ד דוגמא בחי' ח"ע דאצי' שמלוּבש במקרא ומשנה כו' הוא בחי' מהותה יותר מבחי' אור התגלותה להמקובלים בהשגותיהם בסודות היחודים העליונים כו' שהרי עיקר התהוות כח השגתם אינו בא רק מצמצום גילוי דגילוי אור דח"ע בלבד כנ"ל אבל בחי' ח"ע המלוּבש בהלכה דשנים אוּחזין הוא בא מבחי' מהותה יותר (וא"כ ידיעת פשט הפשוט בהלכה דשנים אוּחזין שרשו בעצמות ח"ע יותר מסוד הקבלה שמשיג בה כו'), רק שבא הדבר בהלבשת ענין גשמי דשנים אוּחזין בטלית כו' בעולם שלנו, ועד"ז גם בג"ע התחתון והעליון הרי גם להם באה הלכה זו בהלבשה כמו שלומדי' הנשמות בג"ע אם בהרת קדמה לשער לבן כו' רק שלבוש שלהם רוחני יותר כידוע וע"ד הנ"ל בהפרש שבין הנבואה להשגת הקבלה דגם שנבוא' ביצי' ובריאה מפני שהיא בבחי' המהות הוא למעלה מהשגת הקבלה למעלה מן האצי' שאינו אלא במציאות כנ"ל באריכות [ו] כך יובן גם כאן בהפרש שבין קבלה לתלמוד ומשנה כו' דגם שקבלה באצי' ותלמוד ומשנה בבריאה ויצי' מ"מ שרשם יותר נעלה מן הקבלה מפני שהן בשרשם בבחי' ח"ע דאצי' הוא בבחי' המהות ע"כ ידיעתם למטה ג"כ בבחי' ידיעת המהות יותר, וגם שמתלבשים בדברים גשמי' ה"ז כאדם שתופס מהות גוף המלך באמצעות לבושו ש"מ תופס מהותו ממש משא"כ כשתופס ע"י השגת שכל שאינו תופס מהותו רק בחי' מציאותו כו', וכך מהות ח"ע שמלוּבש בתלמוד שתופס המהות ע"י הלבוש דשנים אוּחזין וכה"ג משא"כ בהשגת הקבלה שאינו תופס למהות דח"ע רק בחי' מציאותה בגילוי דגילוי כו' כנ"ל וד"ל.

וזהו הטעם שגם באצי' המקרא למעלה מכולם ובירידתן למטה בני"ע המקרא למטה מכולם דלכאורה אין לזה טעם והכנה כלל דהלא ידוע דהאצי' כלול מבי"ע וא"כ מקרא באצי' שבאצי' ותלמוד בבריאה שבאצי' ומשנה ביצי' שבאצי' וקבל"ה בעשי' שבאצי' וכאשר באין למטה מתהפך העליון לתחתון יותר שהמקרא בעשי' ומשנה ביצי' כו' וקבלה באצי', ואם מפני שהמקרא שרשו למעלה באצי' שבאצי' יותר בבחי' מהות דח"ע (כי אור אבא אצי' שבאצי' וכינה בריאה שבאצי' והוא ספר וס[ני]פ[ו]ר תושב"כ ותושבע"פ שבאצי' כנ"ל) גם מן התלמוד ומשנה ע"כ בא בהתלבשות למטה

בהלכה דשנים אוּחזין: ריש מ"ב בבא מציעא.

אם בהרת קדמה לשער לבן: בבא מציעא פ"א, א. נגעים ספ"ד. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמג ואילך. ושי"נ. שם ע' תנו ואילך.

דהאצי' כלול מבי"ע: ראה עץ חיים שער (מב) כללות אבי"ע פ"ד.

יותר שהוא בעש"י כו', היא גופא יש להבין למה הענין כך כו'. אך כ"ז יובן בהקדים ענין הכלל הידוע בכ"מ שכל אור הגבוה גבוה למעלה ביותר הוא יורד ונמשך ובא בהתלבשות למטה מטה ביותר וכל אור שאינו גבוה למעלה מעלה כ"כ לא יוכל לבא למטה מטה כ"כ כו' ע"כ ממילא מובן הטעם דמקרא בעש"י דוקא לפי ששרשו גבוה יותר שהוא בחי' אצ"י דאצ"י בבחי' פנימי' דאור אבא כנ"ל ע"כ יורד ונמשך למטה מטה ביותר והוא בבחי' העש"י באותיות גשמי' בכתב ודיו ע"ג קלף גשמי וכו' וכידוע דכל נגיעה פוסלת וחסר ויתיר כו' משא"כ המשנה והתלמוד ששרשן באצ"י אינו גבוה כ"כ כי הוא רק בבחי' בריאה ויצ"י דאצ"י כנ"ל ע"כ לא באו למטה בהתלבשות דעש"י גשמי' כ"כ כ"א ברוחניו' הדיבור בלבד וכידוע דהדיבור הוא רוחני גם שמבטא ה' מוצאות הפה גשמי' בקול גשמי מ"מ גם הוא רוחני יותר מאותיות הכתב שע"ג הקלף, ועוד דגם עקימת שפתיו שבדיבור שנק' עש"י שבדיבור כידוע שרשו רוחני ביותר והוא בבחי' הרוחניו' דאותיות הנפש הנק' נפש המדברת או רוח ממלא כמ"ש במ"א בענין בומ"ף מהשפתיים שקמיצת השפתיים נעשה ע"י תנועת אותיות בומ"ף תחלה לפי שרשם באותיות שבנפש ולא שהשפתיים מניעות אלא מתנועעי' כו' ולא ככלי המוזיקא כו' ורא"י מתינוק קודם שיכול לדבר כו' וא"כ גם עקימת שפתיו בדיבור רוחני הוא מרוחניו' הנפש עצמה כו' וד"ל.

אמנם הנה עדיין יש להבין היא גופא למה הכלל כך דכל אור עליון מתלבש למטה ביותר עד שאור היותר עליון שבאצ"י מתלבש [יותר למטה] בעש"י גשמי' דוקא שלזה הטעם המקרא בעש"י דוקא כנ"ל. והנה יש להקדים [ל]זה ענין הידוע בביאור מארז"ל דארץ קדמה לשמים כו' להיות ידוע בבחי' ההשתלשלות דעו"ע דגם שכל עלול מקבל מעילתו רק בבחי' האחרונה שבו מ"מ יש לכל עלול ערך והשתוות אל עילתו מאחר שממנו נמשך ומתהווה וממנו מקור מציאותו כו', כמו התהוות המדות מן השכל דגם שהמדות הן מהות אחר מ"מ שרשם בשכל הוא וממנו מקור מציאותם בתולדה וכנראה בחוש שגם בהתבוננות יש התפעלות אהבה רק שהיא כלולה

הכלל הידוע בכ"מ שכל אור הגבוה: ראה לעיל ע' עט: הכלל גדול בכ"מ. שערי אורה שער הפורים נח, א. סה, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שמח. ושי"נ.
 דכל נגיעה פוסלת: ראה שלחן ערוך יורה דעה סע"ד ס"ד.
 וחסר ויתיר: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' עא ובהנסמן שם. לעיל ע' נט.
 עקימת שפתיו: . שנק' עש"י שבדיבור: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכו. ד"ה לה"ע ק"ס הנ"ל ע' ז. לקמן ע' קפב.
 רוח ממלא: ראה תרגום אונקלוס לבראשית ב, ז.
 בענין בומ"ף מהשפתיים: ראה ספר יצירה (מנטיבא שכיב) פ"ב, מ"א. לקמן ס"ע שלב ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתקכ ואילך. ושי"נ.
 דארץ קדמה לשמים: חגיגה יב, א.

בהתבוננות בהעלם ובאה לידי גילוי כמהות אהבה כו' וכמו"כ התהוות המחשבה מהרהור הלב דכל מה שלבו חפץ מהרהר במוח וכן התגלות הדיבור מן המחשבה כו', אבל השכל כשנמשך מלמעלה מן השכל אינו נמשך בדרך עו"ע אלא מאין ממש וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שהוא בחי' הכתר שבו בחי' אין האמיתי דעצמות אא"ס בבחי' סוכ"ע הכללי שהוא בחי' מהותו למעלה מבחי' מציאותו שמתפשט בבחי' השתלשלות דעו"ע כנ"ל וד"ל. והנה ידוע בס"י הכלל דנעוץ תחלתו בסופן וסופן בתחלתו דהיינו בבחי' סוף מעשה כהתהוות עשי' גשמי' נעוץ בה מבחי' תחלתו שהוא בחי' האין דכתיב שבחכמה וכמ"ש והחכמה מאין כו' (וע"כ יש בארץ דוקא כח המהווה מאין ליש משא"כ בכל ההשתלשלות דעו"ע כו' וכמ"ש במ"א בענין מים חיים שבאפר הפרה כו'), דהנה לכאורה נראה לנו שהתהוות עשי' גשמי' מן הרוחני הוא בא ג"כ בבחי' השתלשלות עו"ע הנ"ל כמו התהוות העשב הגשמי מכח הצומח שבארץ שבודאי כל רגע מגדל כח הרוחני הזה שנק' כח הצומח לגשם העשב או התבואה וכה"ג וממנו מקור מציאותו וא"כ לכאורה הרי התהוות הגשמיות מן הרוחניו הוא כשאר כל התהוות עלול מעילתו שהוא בקירוב הערך בבחי' יש מיש כמו משכל למדות כנ"ל, אבל האמת אינו כן דגם שצמיחת עשב הזה צומח וגדל מרוחניו דכח הצומח שבארץ אבל עצם מהות גשם העשב לא מן כח הצומח נתהווה לפי שא"א לומר שמתהווה עצם הגשם מן עצם הרוחני מאחר שאין להם שיתוף כלל בעצם מהותו שזה רוחני וזה גשמי וידוע דהרוחני מושלל בתכלית מכל תוארי הגשם, וכל דבר לא יוליד רק בדומה לו כו' וא"כ איך יוליד הרוחני את הגשם (וכן בהתהוות הולד מן הטפה שהולד גשמי והטפה היא רוחניו ואעפ"כ כח המוליד שלה מוליד גשם הולד וכידוע דכל אברי הולד כלולי' בטפה בהעלם וכמו התפוח בגרעין כו', אך בהכרח לומר שאין תולדה זאת כתולדת המדות מן השכל וכה"ג בכל בחי' יש מיש כנ"ל אלא הוא בא בבחי' יש מאין ממש והוא מבחי' אין דא"ס כי נעוץ תחלתו בסופן דוקא שבהתהוות עשי' גשמי' בהכרח שיאיר בו בהתהוות עצם מהותו מבחי' אין דתחלתו נעוץ בסופן דוקא כנ"ל וד"ל), אך הענין הוא דהתהוות מהות הגשם אינו בא מן הרוחני כלל רק גידולו וצמיחתו בלבד, אלא שרש התהוות מהותו בא מלמעלה מעלה מהשתלשלות דעו"ע והוא מבחי' אין ממש (וכך הוא ג"כ בכל עו"ע דגם שכל עלול

שורה בדרך — מאין ממש: יד' יש מאין. טו': מאין ליש כו'.

והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשעט. ושי"נ דברים ח"ד ע' אהט וע' איתמט.

דנעוץ תחלתו בסופן: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

בענין מים חיים שבאפר הפרה: ראה לקוטי תורה חקת ט, רע"ג. שער האמונה ע' נג. מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' אישצב ואילך ובהנסמן שם.

דכל אברי הולד כלולי' בטפה: ראה ביארי הזהר בלק קג, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ט. דברים ח"ד ע' איתנא. ושי"נ דרושי חתונה ח"א ע' קפד.

מתהווה מעילתו כנ"ל היינו רק בבחי' הצורה שלו אבל בבחי' חומר גופו מתהווה מלמעלה מכל ההשתלשלות כו'. ובוה מתורץ מ"ש כולם בחכמה עשית ולפעמי' [כתיב] כל אשר חפץ [ה'] עשה כו' דבעשי' גשמי' כל אשר חפץ דוקא ובחכמה באה בחי' השתלשלות דעו"ע בבחי' הצורה שלהם כו' וכמ"ש במ"א באריכות וד"ל). ובכ"ז יובן מארז"ל דארץ קדמה לשמי"ם, דשמי"ם הוא קודם לארץ עפ"י סדר ההשתלשלות דעו"ע מבחי' החכמה ולמטה כמ"ש בראשית ברא כו' שמי"ם ואח"כ ארץ אבל ביום עשות ה' אלקים ארץ קדמה לשמים לפי שבחי' התהוות מהות הגשם מן הארץ קדמה לבחי' החכמה שברא בה את השמים כו' מפני שנעוץ תחלתו בסופן וסופן בתחלתו כנ"ל וד"ל.

ומעתה יובן יותר ענין מקרא בעשי' דוקא משום דשרש המקרא באצי' בח"ע שמאין תמצא בבחי' פנימי' מהותה יותר כנ"ל (וכידוע דפנימי' אבא הוא פנימי' ע"י ששם שורה עצמו' אא"ס בחי' אין האמיתי ממש כידוע וד"ל) ע"כ בירידתה למטה מתלבשת בבחי' עשי' גשמי' דאותיות בקלף גשמי דוקא ולא בדיבור הרוחני כתורה שבע"פ כו' משום דנעוץ תחלתו בסופן דוקא מטעם הנ"ל דארץ קדמה כו' וד"ל (וזהו ש' הדברות הי' כתובי' דוקא בעשי' גשמי' כמ"ש והמכתב מכתב אלקי' הוא חרות על הלוחות ולא די בבחי' הדיבור בלבד אעפ"י שדבריו חיים וקיימים כו' מטעם הנ"ל וד"ל. וזהו ג"כ הטעם שאמר לא בשמים היא כו' אעפ"י שיש סתירה לזה ממש מן השמים השמיעך את קולו וכמארז"ל דהתורה מן השמים ניתנה, אך זהו רק בבחי' הדיבור בלבד אבל תורה שבכתב באה בעשי' גשמי' כמעשה הכתב שעל הלוחות כו' הנה ע"ז אמר לא בשמים היא שכבר ירדה לארץ מטעם הנ"ל דנעוץ תחלתו בסופן דוקא וע"כ או' המלאכים מלא כה"כ דוקא וכמ"ש במ"א וד"ל), משא"כ משנה ותלמוד שבאצי' אין שרשם רק מבחי' בריאה ויצ' שבאצי' שהוא בחי' בינה ומדות שבא בבחי' השתלשלות עו"ע כנ"ל ע"כ אינו באי' בהתלבשות למטה כ"כ בבחי' עשי' גשמי' רק בדיבור בלבד כנ"ל וד"ל.

כולם בחכמה עשית . . . כל אשר חפץ (ה') עשה: תהלים קד, כד. שם קלה, ו. ראה שערי אורה שער הפורים ע' עה ואילך. וראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארפד ואילך.
בראשית ברא כו' שמי"ם . . . ביום עשות ה' אלקים ארץ: בראשית א, א. שם ב, ד.
שו"ה ומענתה: **דו"א: נרשם כאן פ"ד.**
דפנימי' אבא הוא פנימי' ע"י: ראה לקוטי תורה נצבים מט, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כה. וש"נ.
דברים ח"ג ע' תתע וע' תתקי. וש"נ.
והמכתב מכתב אלקי' הוא חרות על הלוחות: תשא לב, טז.
שדבריו חיים וקיימים: ע"פ ברכת אמת ויציב.
לא בשמים היא . . . מן השמים השמיעך את קולו: נצבים ל, יב. ואתחנן ד, לו.
דהתורה מן השמים ניתנה: ראה בבא מציעא נט, ב.
או' המלאכים מלא כה"כ: ישעי' ו, ג. ראה לקוטי תורה אמור לג, א.

אך הנה מעתה יש להבין מ"ש השתחוו לה' בהדרת קדש ר"ת קבלה כנ"ל, ויש להבין למה כליל שבת דוקא או' השתחוו לה' כו' ובחול או' מזמור לתודה הריעו לה' [כל הארץ] כו' ר"ת הלכה והלא הלכה שהוא התלמוד בבריאה וקבלה באצי' כנ"ל, ואם מפני זה או' הריעו לה' כו' בחול והשתחוו לה' כו' כליל שבת הרי מבואר למעלה להיפך דמה שהתלמוד בבריאה זהו יתרון מעלה ממה שהקבלה באצי' לפי שזה בבחי' מהות וזה בבחי' מציאות בלבד כו' כנ"ל באריכות. אמנם הנה להבין זה יש להקדים תחלה בשרש ענין השבת מהו, דהנה ידוע בעיקר ענין השבת שהוא בחי' עליות העולמות. והענין הוא כידוע בפ"י ויכולו השמים כו' שהוא ענין תענוג כמו ותכ"ל נפש דוד, כלתה נפשי כו' וכה"ג ויכל אלקים כו' להיות שכל עיקר ענין השבת הוא בבחי' העלאה בעולם התענוג דוקא בהיות ידוע שכולם בחכמה עשית הרי כל התהוות העולמות ב"י מאמרות נמשך שרשם הראשון מן החכמה שמתלבשת במדות ומן המדות לדיבור כו' שזה נק' בחי' השתלשלות דע"ע כנ"ל וידוע דהשבת הוא ענין המנוחה כמ"ש כי בו שבת וינפש עד"מ אדם שעושה מלאכה במחשבה טרודה שנק' מלאכת מחשבת שכאשר ינוח ממלאכתו שובת ונח גם שכלו ומחשבתו שהי' נטרד במלאכה זאת וכך כי בו שבת וינפש ששבת וינפש גם בבחי' חכמה שמלוכש ב"י מאמרות כנ"ל וד"ל). אך א"כ מה זה שאמר ויכולו השמים לשון תענוג דוקא מאחר שאין זה רק הסתלקות כח השכל וכח המלאכה אל עצמותו בלבד, וכן ויכל אלקים מה שייכות יש לו לענין התענוג דוקא כו'. אמנם הנה ידוע שהחכמה שרשה בבחי' התענוג וע"כ נק' החכמה לפעמים בשם עד"ן כידוע והוא בחי' התענוג המלוכש בחכמה וכך במעשה בראשית שכולם בחכמה עשית מתלבש בהן בחי' התענוג העליון שבחכמה זאת כו' וגם זה התענוג שבע"מ עולה גם הוא למעלה בבחי' שביתה והשבת הנפש כמ"ש כי בו שבת וינפש שכולל הכל, וזהו עיקר ענין עליות העולמות דשבת שהוא העלי' דתענוג שבחכמה שבע"מ למעלה מעלה [ב] בחי' עצמות התענוג הפשוט וע"כ או' בסעודת ליל שבת דא

שו"ה אך: דו"א: נרשם כאן פ"ה.

השבת . . עליות העולמות: ראה עץ חיים שער (מ) פנימיות וחיצוניות דרוש ג. ת. טו. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקטו וע' תשסה. לקמן ע' שכ, ר"ע שפג וע' תעד.

ויכולו השמים: בראשית ב, א.

ותכ"ל נפש דוד: שמואל-ב יג, לט [הוספת תיבת נפש הוא ע"פ] חרגום יונתן ומפרשים שם.

כלתה נפשי: תהלים פד, ג.

כי בו שבת וינפש: חיבור ב' כתובים, בראשית ב, ג. תשא לא, יז. וכ"ה גם במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפט. ושי"ג.

עד"מ אדם שעושה מלאכה: ראה גם תורת חיים ויקהל תקפ, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ס"ע תרסה ואילך. ושי"ג.

נק' החכמה . . עד"ן: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ס"ע תתסד. ושי"ג.

שו"ה בחי' — שבע"מ: טו: המלוכש במע"ב כע"מ.

או' בסעודת ליל [טו: יום] שבת דא (היא) סעודתא: ראה סידור אדה"ז סדר קידוש ליום שבת. אגרות

[היא] סעודתא דעתיקא קדישא כי פי' קדישא הוא בחי' חכמה שנק' קד"ש כידוע והתענוג שבה נק' עתיקא קדישא ועולה בליל שבת למקור כל התענוגים כו' שנק' עתיקא דעתיקין או עתיקא סתימאה וכה"ג וכידוע ומבואר במ"א וד"ל. ונמצא מובן מכ"ז עכ"פ שגם שהתהוות כל ההשתלשלות דעו"ע בי' מאמרות מח"ע הוא מן החכמה ולמטה בבחי' יש מיש כנ"ל אך בענין המנוחה בשבת הרי עולה גם החכמה למקור חוצבה בבחי' אי"ן כנ"ל בפ"י והחכמה מאין כו' וגם בחי' התענוג שבחכמה עולה גם הוא למקור כל התענוגים כו' כנ"ל שכ"ז הוא בבחי' האי"ן דא"ס שלמעלה מהשתלשלות דעו"ע שנמשך מן החכמה ולמטה כו' וד"ל. וזהו והשתחוה לה' בהדרת קדש, פי' השתחוה הוא בחי' ביטול דחכמה כ"ח מ"ה וזהו השתחוה להוי' דוקא שהוא בהוי' דחכמה וכמ"ש והי' מדי חדש ושבת יבא כל בשר להשתחוות לפני ה' בבחי' ביטול דחכמה, וזהו בהדרת קד"ש דוקא כידוע דקד"ש הוא בחכמה ופי' בהדרת קדש בהידור"ו של קד"ש הוא בחי' יסוד דע"י שמלוּבש ביסוד אבא כו' והוא בחי' התענוג המלוּבש בחכמה כנ"ל [כ]מארז"ל א"ת בהדרת אלא בחרד"ת כו' שהה"א נעשה ח"ת כי בחי' חרדה הוא בחי' הביטול הגדול שזהו בפנימי' החכמה דוקא כמו שהוא בבחי' אין דכתיב כו' ומפני שזה וזה שרש א' [שהוא בחכמה] ע"כ אמר א"ת בהדרת אלא בחרד"ת כו' וד"ל.

ומעתה יובן ענין ר"ת דהשתחוה לה' [בהדרת קודש שהוא ר"ת] קבל"ה שהיא באצ"י דוקא, דהנה עליות העולמות דשבת הרי עולה לבחי' אין דחכמה כנ"ל שבאצ"י הוא הנק' הדר"ת קד"ש וזהו השתחוה לה' [שהוא] בחי' ביטול דחכמה כו' והרי ידוע [ב]סדר עליות העולמות בליל שבת דעשי' נכלל ועולה ביצ"י ויצ"י בבריאה ובריאה באצ"י כו' ונמצא בליל שבת הרי הוא בבחי' קבל"ה שבאצ"י כו' וד"ל.

קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א חט"ו ע' סז. וראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפז ואילך. ושי"נ לקמן ע' תעא.

חכמה שנק' קד"ש: ראה זהר (רע"א מהימנא) בא מג, רע"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכ. ושי"נ שו"ה כידוע — בליל: טו: ביום.

עתיקא דעתיקין . . . עתיקא סתימא: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' מד. ובהנסמן שם.

דחכמה כ"ח מ"ה: זהר (רע"א מהימנא) צו כת, א. לד, א. והי' מדי חדש ושבת [יא"ב: וכו'] . . . לפני ה': ישע"י סו, כג [בדילוגים — ראה הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רל].

א"ת בהדרת אלא בחרד"ת: ברכות ל, ב.

חרדה . . . הביטול הגדול: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקנב ואילך.

שו"ה ומעתה: דו"א: נרשם כאן פ"ו.

שו"ה אין דחכמה כנ"ל: טו: פנימיות אין.

[ב]סדר עליות העולמות בליל שבת: ראה פרי עץ חיים שער (יח) השבת פ"ו ואילך. ומקבילו בשער הכוונות ענין קבלת שבת דרוש א.

אמנם עדיין יש לתרץ הקושיא דלעיל דהלא מה שהתלמוד בבריאה הוא יתרון מעלה מקבלה שבאצי' כנ"ל וא"כ כליל שבת שהוא עליות העולמות ה' ראוי שיהי' בבחי' מקרא שהוא בעשי' ושרשה באצי' בבחי' אצי' שבאצי' כנ"ל ונהפוך הוא שהלכה בחול וקבלה בשבת שהרי אומרים מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ בחול והשתחוו לה' בהדרת כו' שהוא קבלה בשבת דוקא. אך הענין הוא דיש הפרש גדול בין בחי' אור ישר לבחי' אור"ח, דהנה בחי' אור ישר הוא בחי' המשכה וירידה מלמעלה למטה מן המאציל לנאצלים ומאצי' לבריאה כו' וידוע דכל בחי' ירידה והמשכה הוא בא בהכרח בסדר השתלשלות עו"ע בבחי' יש מיש כו' כנ"ל, אבל בחי' אור חוזר הוא העולה מלמטה למעלה מעשי' ליצי' ומיצי' לבריאה ומבריאה לאצי' עד עצמות המאציל בבחי' אין דחכמה כנ"ל, ועד"מ הידוע בירידת ועליית המים שאין ביכולת המים לעלות מלמטה למעלה כ"א לגבי מקום שיצא משם בירידה ולא יותר כי אין כח חזרת המים מגיע רק למקור חציבתן מלמעלה למטה ולא יותר וכך בחי' עליית דאור חוזר אינו מגיע ועולה כ"א למדרגה דאור ישר בתחלת ירידתו, וכך יובן בענין ירידת והמשכת דאור ישר בימות החול שהוא מבחי' החכמה דאצי' ולמטה כמ"ש כולם בחכמ"ה עשית כנ"ל דהחכמה מלובשת במדות ומדות בדיבור כו' ובשבת עולה מלמטה למעלה בבחי' אור"ח בבחי' עליית העולמות כנ"ל וא"כ ודאי שלא יגיע ויעלה כ"א לראשית מקור ירידת האור דחכמ"ה בימות החול כמובן ממשל הנ"ל ולפ"ז לכאורה איך יוכל להיות העלאה דא"ח בשבת אל בחי' פנימי' החכמה בבחי' אי"ן למעלה ממקור חוצבה בתחלת ירידתו מחכמה בחול. אך הענין הוא דבמנוחה דשבת יש ב' דברים הא' בחי' הסתלקות אור אשר ירד שחוזר ומסתלק ובא למקור חוצבו בלבד כמו בחי' כח הפועל אשר בנפעל שחוזר למקור חוצבו בעצם כח הפועל, וכן כח שכל פרטי דאומן שמלובש וטרוד במלאכה זו שחוזר אל עצם כח השכל שלוקח משם ובודאי לא יעלה ויגיע רק למקור חוצבו כמו שהוא בתחלת ירידת אור השכל הזה כו', אמנם בחי' כיטול והתכללות זאת הרי מגיע בעצם השכל ובעצם הכח שהוא למעלה מבחי' התפשטות וירידה עדיין שזהו למעלה הרבה גם מראשית ירידת אור שכל זה או חיות וכח זה שבמלאכה זו וזהו מסיבת אור החוזר שחוזר לקדמותו כלומר לבחי' עצמות[ו] ממש וזהו ענין הב' במנוחה דשבת שהעלא' דאור"ח עולה ונכלל בבחי' עצמות המאציל שלמעלה עדיין גם מבחי' ירידת האור דחכמה מאי"ן, והיינו למעלה גם מבחי' אי"ן דחכמה עצמו שמשם תמצ"א בחי' מקור חוצבה, כי מה שעולה לבחי' אין מקור חוצבה אינו רק

ש"ה דהנה — מן המאציל: **חסו:** מאצי'.

ש"ה העולה — עד: **גטו:** ניתוסף: רום המעלות.

ש"ה ביכולת המים לעלות . . רק למקור חציבתו: ראה יומא לא, א. הנסמן במאמרי אדה"א במדבר ח"ד

ע' איתסא. ספר המאמרים תרנ"ד ס"ע ר.

אור החזר שחוזר לקדמותו: נסמן לקמן ע' תצ.

לפי ערך המקור דירידת אור ישר דאין כמ"ש והחכמה מאי"ן תמצא בבחי' ירידה מאי"ן ליש כו' אבל לא למעלה מזה כמשל הנ"ל וד"ל.

וזהו השתחוו לה' כו' בחי' ביטול זה יש בו ב' מדרגות, הא' בבחי' פנימי' דחכמה שנק' אי"ן דחכמה כנ"ל בפני' הדרת קדש, והב' למעלה גם מבחי' אי"ן זה ג"כ והוא בבחי' העצמות כו', אך הנה מה שיש בבחי' או"ח בבחי' העלאה בלבד אל העצמו' כנ"ל, כמו"כ יש בבחי' או"י ג"כ בבחי' ירידת העצמו' ממש בחכמה הבא' למטה ב' מאמרות עד עולם העשי' הגשמי. ויובן זה במה שאנו רואים בענין הניסי' שהוא היפוך הטבע בלבד כמו שנהפך ים ליבשה ותחת"מ וכה"ג, שהאותיות שבי' מאמרות נהפכו כידוע בענין המאמר מי שאמר לשמן כו' והיפוך הצירופי' שבדיבור בהכרח שבשרש האותיות שבחכמה ג"כ נהפך עד גם מקור החכמה בבחי' אין כמ"ש והחכמה מאי"ן כו' גם שם נהפך להיות אור והמשכה חדשה כו' וא"כ בהכרח שגם בחי' אי"ן דחכמה נתחדש ממקורא דכולא שהוא בחי' העצמו' ממש, ע"כ מברכי' ברוך את"ה לנוכה על מקום שנעשה שם הנס מפני שנתגלה שם מבחי' העצמות ממש מטעם הנ"ל וא"כ גם בבחי' ירידה יש הארת העצמות כמו בהעלא' דאוי"ח שעולה עד העצמו' כנ"ל וד"ל.

ואמנם הנה יובן למשכיל עוד דמ"מ יש הפרש גדול בין העלא' דאו"ח אל העצמו' שהוא ביטול הי"ש לאי"ן עד רום המעלות עד גם אי"ן דחכמה מתכלל ועולה בעצמות שנמצא נק' מופלא ונעלם סתימיו [ד] כל סתימין כו' אבל בחי' הארת העצמו' בניסים וכה"ג הגם שיש ג"כ בחי' ביטול הי"ש [לאי"ן] כאשר מסתלק כח הטבע הראשונה למעלה ואח"כ חוזר [בו] מיד בחי' המשכה חדשה אך כ"ז הגילוי הרי הוא בא בבחי' יש נפרד דוקא כמו כאשר נהפך הים ליבשה שנסתלק צירוף דים ונמשך עליו צירוף [חדש] דיבשה הרי בא הגילוי הזה בבחי' יש דיבשה עכ"פ, וכן כשאמר לחומ"ץ והדליק בפועל ממש או להחיות המת וכה"ג אשר דוקא בבחי' היש הנברא בא גילוי אור העצמו' שלמעלה ממקור החכמה כנ"ל וד"ל, ונמצא דמה שע"י בחי' או"ח מגיע בבחי' דעצמו' בבחי' העלם העצמות הוא עצמו שיורד ונגלה למטה בניסי' וכה"ג, [ו] כמ"כ יובן ההפרש בין ח"ע לח"ת שנק' יחודא עילאה ויח"ת כמ"ש מ"ה שמו ומ"ה שם בנו, דח"ע בחי' מ"ה ואי"ן דח"ע עולה בעצמות בבחי' ביטול עצמי שזהו שרש בחי' השבת כנ"ל ובחי' ח"ת אינו רק

ש"ה העצמות — ב' מאמרות . . שבי' מאמרות: א' בע"ס . . שבע"ס.

מי שאמר לשמן: תענית כה, א. ראה סידור שער המועדים רכ, ב. מאמרי אדה"א שמת ח"ב ע' שלב. וש"נ.

מברכי' . . על מקום שנעשה שם הנס: ראה ברכות נד, א ואילך.

סתימיו (דכל סתימין: זהר יתרו פט, א. תרומה קמו, ב.

מ"ה שמו ומ"ה שם בנו: משלי ל, ד.

ביטול היש של הנברא כמו בניסי' וכה"ג שנהפך הטבע כנ"ל אבל מ"מ הרי יש בו מבחי' הארת העצמו' ממש מטעם הנ"ל, וזהו ביום ההוא יהי' ה' אחד כו' [ש"יח"ת [יהי'] שוה ליח"ע ממש כי אור א"ס כמו שהוא למעלה עד אין קץ בעילוי אחר עילוי עד שנק' סתימו דכל סתימין כנ"ל כך אור א"ס למטה מטה עד אין תכלית בגילוי אחר גילוי עד היפך הטבע דניסי' וכה"ג עד שלעתיד יהי' גילוי א"ס למטה ביח"ת כמו למעלה ביח"ע ממש וזהו יהי"ה ולא שם הוי' כו' וד"ל.

וזהו מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה, דהנה מזמור זה הוא על קרבן תודה דוקא שהוא בא על הנס וההצלה כמו ארבעה צריכים להודות יורדי הים שהיו בסכנה וניצולו שישמחו כי ישתקו הגלים ויביאו קרבן תודה להודות לה' על החסד שגבר עליהם כמ"ש יודו לה' חסדו וכן חולה שנפל למשכב שכל אוכל תתעב נפשו וכו' ומי שיצא מבית האסורי' כו' וכה"ג שכל אלה המה ניסים שנעשו בדרך הטבע כמו עמידת רוח סערה שישתוק בשעת זעפו דוקא וכן חולה מסוכן שישלח ה' דברו באיזה סיבה להשתיק החולה המסוכן וכן מי שיצא מבית האסורי' שהצלתו מאיזה סיבה כמו יוסף שיצא מבית האסורי' ע"פ סיבה שהזכירוהו לפותר חלומות וכה"ג, הרי כל הצלות האלה נעשו בדרך הטבע עצמו והוא ענין הממשלה גם באותיות דרכי הטבע עצמן שלא יעשו כרצונם וטבעם לגמרי אלא בהכרח יגזור עליהם לצאת מדרכי טבעם כמו להשתיק מרוח סערה מזעפו ולחולי ברע שיצא לחוץ וכה"ג, ואין זה דומה לניסי' שלמעלה מן הטבע לגמרי כמו הפך ים ליבשה ותחמה"מ וכה"ג שזהו הארה עליונה שלמעלה מאותיות הטבע לגמרי רק שמאיר ובא בעולם הטבע כמו להחיות המת ממש וכה"ג וגם שחי בחיות טבעי אח"כ אבל לא נלקח חיות זה מבחי' הטבע כלל רק מלמעלה מן הטבע כמו מד' רוחות באי הרוח ופחי בעצמות האלה כו' שביחזקאל שאין זה

ביום ההוא יהי' ה' אחד: זכרי' יד, ט. ראה לקוטי תורה וספר הליקוטים להאריז"ל שם. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תתע. תקס"ה ח"ב ע' תקצט. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תקסב וע' תשסב. אור א"ס . . . למעלה עד אין קץ . . . למטה: נסמן לעיל ע' מו. שויה מטה עד אין תכלית: ז"ט: ליתא. יהי"ה ולא שם הוי': ראה הנסמן בהערה דלעיל ד"ה ביום. שויה ולא — וד"ל: ע"כ נעתק בבוך ה'. שויה וזהו מזמור: דו"א: נרשם כאן פ"ז. קרבן תודה . . . בא על הנס וההצלה: ראה רש"י צו ז, יב. ארבעה צריכים להודות: ברכות נד, ב. יודו לה' חסדו . . . שכל אוכל תתעב נפשו [טו: נפשם]: תהלים קז, ח. עפ"י פסוק יח שם. יוסף שיצא מבית האסורי' . . . לפותר חלומות: מקץ מא, יב ואילך. הפך ים ליבשה: לשון הכתוב תהלים סו, ה. מד' רוחות . . . בעצמות האלה . . . שביחזקאל: לו, ט [ושם: בהרוגים — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' שכג. ח"ב ע' תעג].

בדרך הטבע כלל שהעצמות יבשי' יחיו מן הרוח כו', אבל החולה המסוכן שחוזר רוחו אליו עפ"י הצלה מסיבה ידוע ה"ז רק שינוי גדול בדרכי הטבע עצמו כמו להשתיק רוח זעף בלבד וכן מי שיצא מבית האסורי' ממות לחיים שעלה ברצון המלך חמלה וחסד עליו, שזהו רק הוראה על כח השתררות הנהגה האלקי' בכל דרכי הטבע להפוך בהם עצמם מדין לחסד ומרע לטוב וכה"ג וזהו אלקי"ם בגי' הטבע להיותו מושל על הטבע ונק' אלקים לשון שררה' כמו נשיא אלקים כו', אך האות והמופת בהיפוך הטבע לגמרי זהו מלמעלה מבחי' הטבע לגמרי כמו י' מכות דם צפרדע כו' שהי' [במצרים שהן] למעלה מן הטבע והיינו אותות ומופתים בארץ ח"ם מ"ח צירופים דטבע שהאיר בהם מלמעלה מהם (וזהו שבהיפוך מטה לנחש ובדם וצפרדע עשו החרטומים כן ולהוציא הכנים לא יכלו ואמרו אצבע אלקים היא למשול בטבע כו').

ולכאורה יש להבין בזה דהלא עיקר הענין בכל זה הוא רק בחי' ביטול היש לאין בלבד א"כ מהו ההפרש בין הנס בדרך הטבע לנס שלמעלה מן הטבע כו'. אך הענין הוא דנס שבא מלמעלה מן הטבע לגמרי אין לטבע האנושי השגה בו כלל וכלל רק בדרך מציאות בלבד ולא במהותו כלל דהיינו שאין מהות אותו האור שלמעלה מן הטבע מושג כלל וכלל רק בחי' מציאת התפשטותו בלבד הוא שרואה ומשיג שהרי עכ"פ רואה בעיניו תחיית המתים או שנהפך ים ליבשה וכמו י' מכות דמצרים וכה"ג, אבל לא נודע לו מהותו ממש מה הוא כו' ע"כ הרי יפלא אורו ונק' נפלאות כמ"ש לעושה נפלאות כו' (וכן הי' מכות נק' נפלאות ונק' מופתים כו'), וכמ"ש כימי צאתך כו' אראנו נפלאות כו' וכה"ג, משא"כ בחי' הצלה שנעשה בדרכי הטבע עצמו כמו להשתיק רוח סערה וכמו החולה המסוכן שינצל וכה"ג הרי מושג מהות אותו ההארה בתפיסא והשגה ממש כמו השגת מהות הטבע עצמו מאחר שנעשה הנס וההצלה בדרך הטבע עצמו כו', וכמו נס דאחשורוש שהי' מלובש בדרך הטבע שנהפך הדבר מרע לטוב ע"י סיבה טבעי כידוע אך זאת הסיבה עצמה נשלחה מבחי' אלקות המושל על הטבע כנ"ל וכמ"ש לב מלך

אלקיים בגי' הטבע: ראה שער היחוד והאמונה רפ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תחקעג.
אלקים לשון שררה' כמו נשיא אלקים: חיי שרה כג, ו. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' קצו ובהנסמן שם.
אותות ומופתים בארץ ח"ם: ע"פ תהלים קה, כו (ברכת אמת ואמונה).
בארץ ח"ם מ"ח צירופים: ראה גם פרי עץ חיים שער (כא) חג המצות פ"ה. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"סא.
שבהיפוך מטה לנחש ובדם וצפרדע . . אצבע אלקים היא: וארא ז, יא. שם כב. שם ה, ג. שם ה, טו.
לעושה נפלאות . . כימי צאתך . . אראנו נפלאות: תהלים קלו, ד. מיכה ז, טו.
לב מלך ביד ה' . . וכנ"ל [א"ת]: משלי כא, א.

ביד ה' כו' וכנ"ל. וזהו מ"ש לאחזו שאל לך אות כו' העמ"ק שאל"ה או הגב"ה למעלה, העמק"ה זו להיות מלובש הנס בדרך הטבע שהוא עוצם הירידה של אור האלקי להיות מוסתר בתכלית ההסתר בטבע כמ"ש אתה אל מסתתר, או הגב"ה למעלה מבחי' נפלאות ה' שלמעלה מעלה מכל ההשתלשלות שנק' סתימו דכל סתימין להיות מאיר למטה מטה שלא בדרך הטבע כלל וכלל וכמו במצרים ועברתי אני ולא מלאך כו', ולכך נק' נפלאות כנ"ל. וזהו ענין עומ"ק ר"ם ועומ"ק תח"ת כנ"ל דאור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית (והאות שהראה לאחזו אמר לו הנה העלמה הרה כו' שבטבע עצמו יהי' הנס כמ"ש אותותיני' לא ראינו כמ"ש במ"א וד"ל), והוא כמו ענין הפרש הנ"ל בין העלא' דא"ח אל העצמות שנק' מופל"א כו' ובין בחי' או"י שנמשך בחי' העצמות למטה וגם הרי בניטול הי"ש בצירוף ים אעפ"י שנהפך ליבשה בצירוף יש חדש ה"ז בחי' אי"ן לגבי נס שבדרך הטבע ממש שאין כאן אפי' ביטול היש לאין כלל רק בבחי' היש של הטבע עצמו ולא נק' נפלא ונעלם מן ההשגה שהרי משיגים מהותו כמו שמשיגים מהות הטבע כו' וד"ל.

וזהו מזמור לתודה על הניסים שמביאין קרבן תודה לה' שהוא על גילוי אלקות בדרכי הטבע ג"כ כמו יורדי הים וכה"ג, מזמור שלהם הוא מ"ש הריעו לה' כל הארץ דוקא, פי' כל הארץ הוא שם אלקי' המושל בכל דרכי הטבע להפוך בהם כרצונו כו'. והריעו להוי' הוא בבחי' ההודאה להוי' שלמעלה מבחי' שם אלקים זה כי גם שמוסתר [שם] אלקי' זה בדרכי הטבע מ"מ כאשר עולה למעלה בשם הוי' עולה בבחי' קול תרועה דוקא והטעם שבקול תרועה דוקא וכמו כל העמים תקעו כף הריעו לאלקי' בקול רנה כו'. כי הנה ידוע בהפרש שבין קול תקיעה לקול שברים ותרועה, שזה קול פשוט וזה קול קצר מופסק לחלקים קטנים, אך ההפרש בין שברים לתרועה הוא מ"ש דגנוחי גנח וילולי יליל כו'. דהנה אנו רואי' בקול הבוכה על דבר מרירות עצומה ביותר כשמת לו מת וכה"ג או על דבר צרה וגזירה עצומה ביותר שאז אין קול הבכי' קול משוך בתנועו' אלא הוא קול קצר ונפסק

שאל לך אות . . העמ"ק שאל"ה או הגב"ה למעלה: ישעי' ז, יא. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' שעו ואילך (ומקבילו שם ע' שסח ואילך). ביאורי הזר ויקרא סג, א. אתה אל מסתתיר: ישעי' מה, טו. ועברתי אני ולא מלאך: בא יב, ב. ספרי תבוא כו, ח. זהר (מדרש הנעלם) וירא קיז, א. הגדה של פסח. עומ"ק ר"ם ועומ"ק תחית: ספר יצירה פ"א מ"ה. הנה העלמה הרה: ישעי' ז, יד. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א שם ע' שעח ואילך ומקבילו שם ע' שעב ואילך.

אותותיני' לא ראינו: תהלים עד, ט.
כל העמים תקעו כף הריעו לאלקי' בקול רנה: תהלים מז, ב.
דגנוחי גנח וילולי יליל: ראה ראש השנה לג, ב. לד, א.

לקולות קצרים ביותר (הנק' בלי"א חליפע"ן), והוא כמו קול התרועה שהן ט' טרומיטי"ן קצרים כידוע, והנה סיבת הפסקת קול הבכ"י דקולות קצרים כ"כ הוא בא מחמת ריבוי התפעלות הלב מן המרירות עד שלא יכילנו הלב הנק' עומקא דליבא ויש עומק אחר עומק בלב בעוצם עומק ההתפעלות מפני שנוגע בדבר לנקודת לבו כ"כ עד שלא יכיל כלי הלב ע"כ יהי' הקול בלתי מתיישב כהבל הלב אלא נפסק ויוצא וחוזר ונמשך וחוזר כן חלילה בלי הפסק (כידוע בבכ"י שנק' חליפע"ן שהקולות קצרות שנק' יללה הם באין במרוצה בלי הפסק זה אחר זה והרי זה ממש כמו הטרומיטי"ן של התרועה שהן קולות מופסקי' ובאי' זא"ז במהירות בלי הפסק בנתיים כלל), והיינו שאמרו ילולי יליל בקולות מופסקי' שנפסקי' מצד עומקא דליבא ביותר (ולנגד זה כשמחה עצומה ביותר הוא השחוק שעושה ג"כ קולות קצרות מופסקות במהירות זא"ז בלי הפסק (בלי"א לאחע"ן), גם היללה שבקולות מופסקי' הוא בא ג"כ מן הטחול שהרי נראה תנועתו בשחוק ובבכ"י שנק' יללה הנ"ל בענין א' ממש כו') שכמו שהבכ"י מוצא דמעות כך השמחה מוצא דמעות, והכל תלוי בעומק הלב ביותר). והנה קול זה שנק' ילולי יליל הוא בא מעומקא דלבא שלא יכיל הכלי והוא מלמטה למעלה וכמ"כ מלמעלה למטה יובן מזה שיש בחי' אור המשכה עליונה ביותר שא"א להתקבל ולהתיישב כלל בכלי המקבל כ"א מיד שנמשך האור חוזר ומסתלק וחוזר ונמשך וכך חוזר חלילה והוא הנק' למעלה בשם מולי"מ שהוא ענין התפשטות האור שנק' מטי ומיד [חוזר ו]מתסלק ולא מטי וכך חוזר חלילה כו' וד"ל. וזהו הטעם שבקול תרועה דוקא יריעו [לה'] כל הארץ לפי שאור האלקי שמוסתר בטבע עולה בבחי' העלאה בלתי מתיישב אלא עולה בקול תרועה מים תחתונים בוכי"ם כו' וכמ"כ מלמעלה למטה נמשך האור בבחי' הפסקה בבחי' מולי"מ כו', וזהו ר"ת הלכ"ה כי גם ההלכות הן נאמרי' פסקי פסקי כי כל הלכה והלכה המשכה קצרה ומצומצמת כמ"ש הליכות עולם לו הליכו' אלי כו', ולהיות שההלכות נתלבשו בעינינו גשמים דוקא כאלו הוא שכל פשוט ומובן בדרכי עינינו העולם כמו הלכה דשנים או חז"י וכה"ג אך מלובש בה חכמה עילא' דאצי', ה"ז כמו הלבשת אור האלקי בדרכי הטבע, ע"כ בא האור בהמשכו' קצרות ומופסקו' פסקי פסקי מטעם הנ"ל ומכ"ש במקרא שהוא בעשי' בכתב באותיות גשמי"י בא ההמשכה פסקי פסקי יותר והן הן הפסוקי' שבתשבי"כ וכה"ג וד"ל.

החרוטה שהן ט' טרומיטי"ן קצרים: ראה שלחן ערוך אדה"ז הל' ר"ה סתק"צ ס"ו.
 עומקא דליבא: ראה זהר בשלח טג, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקצ.
 מולי"מ [מטי ולא מטי]: זהר בראשית טז, ב. נח סה, א. ראה מאמרי אדה"ז כתובים ח"א כאן ר"ע יא.
 מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רפ. וש"נ.
 מים תחתונים בוכי"ם: ראה ת"ז ת"ה (יט, ב). הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קג. שמות ח"א ע' לו.
 הלכ"ה . . הליכות עולם לו הליכו' אלי: חבקוק ג, ה. תהלים סח, כה. ראה נדה בסופה. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ק. וש"נ.

ואחר כ"ז יתורץ הקושי' דלעיל למה קבלה באצי' בשבת והלכה בחול מאחר יש יתרון מעלה בהלכה כו'. דהנה ענין ההלכה שהוא ר"ת דהריעו לה' כו' ה"ז כמו התלבשות אלקו' בעניני הטבע שיש בזה השגת המהות יותר מניסים שלמעלה מן הטבע כו' וכך הוא השגת הקבלה ה"ז רק בבחי' המציא' שנק' נפלאו'ת כמו שאמר במופלא' ממך כו' ונק' פלאות חכמה כו' אבל השגת ההלכה היא השגת המהות שהרי מבין ומשיג מהות השכל דשנים אוחזין בטלית כו'. אך לפי זה למה בקושי התירו לדבר ד"ת בשבת כמ"ש בירושלמי, אבל הענין הוא דהשגת המהות זה מלובש ונתפס ע"י לבוש חיצוני דענין הגשמי דשנים אוחזי' וכמו שאדם תופס למהו המלך בלבושו כו' וכן בענין הנס בלבוש [ב]דרך הטבע הגשמי ודוקא לעתיד שיהי' גילוי אור א"ס למטה בלי לבוש כמ"ש ולא יכנף עוד כו' אז יהי' יתרון מעלה בהלכה מקבלה אבל עכשיו הרי קבלה באצי' בלי לבוש דבריא' ויצ' גם שאינו אלא השגת המציאו' כנ"ל מ"מ בלתי מכוסה בכיסוי לבוש המסתיר דבריא' ויצ' והוא ענין השתחוו לה' כו' ר"ת קבל"ה שאומרי' בשבת דוקא שהוא בחי' עליות העולמו' מיש לאין בבחי' א"ס עד סתימו דכל סתימין כו' ולכך בקושי' התירו [לדבר] דברי תורה להיות ההלכה מלובש באותיות דטבע גם שבוה נתפס מהו' דח"ע כו', ובשבת הוא עליו' העולמות מופשט מלבושי' דבי"ע כמ"ש אפשיטת מלבושהא כו', וע"כ או' מזמור לתודה בחול והשתחוו לה' בשבת שה"ז כמו הפרש בין ניסים שמוסתר' בטבע שע"ז עיקר קרבן תודה והוא בחול שמלובש אלקו' בהטבע והשתחוו כו' להיות בבחי' אין של היש כו' ה"ז כמו הניסים שנק' נפלאות שעכשיו הן למעלה מניסים שבהטבע וכמ"ש אותותינו לא ראינו אך לעתיד כתיב אראנו נפלאו' כו' פי' שהנפלאות עד עצמו' המאציל יבואו בגילוי השגת המהו' למטה ולא יהי' מופלא' בבחי' אין בבחי' מציאו' בלבד והיינו אראנו כמו שהוא במהותו דוקא משא"כ ביצי"מ שהיו הנפלאו' בבחי' מציא' בלבד כנ"ל, וז"ש כימי צאתך [מארץ מצרים] אראנו מן ההעלם לגילוי, וז"ש עד יעבור עמך ה' ביצי"מ, עד יעבור [עמך] סתם שהוא ההעלם שבא לגילוי לעתיד, וע"ז רמזו

שו"ה ואחר: דו"א: נרשם כאן פ"ח.

במופלא' ממך: חגיגה יג, א.

פלאות חכמה: ראה גם לקמן ע' רנו וע' תקמט. מאמרי אדה"א בראשית ע' שנ. וש"נ. שמות ח"ב ע' תנב. וש"נ.

בקושי' התירו... כמ"ש בירושלמי: ראה ירושלמי שבת פט"ו, ה"ג. רבינו יונה בספר היראה. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תשסט ובהנסמן לשם. תקס"ב ח"ב ע' תפא וע' תפג. ענינים ע' רג. פירוש המלות פ"ח וס"פ לה. אמרי בינה שער הק"ש ית, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשלה. במדבר ח"ג ע' ארנב. דברים ח"א ע' רפב. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"א ע' קפב. לקוטי שיחות תשא כרך כא ע' 484.

ולא יכנף עוד: ישע"ל, כ.

אפשיטת מלבושהא: ראה תקוני זהר תכ"ד (סט, רע"ב).

עד יעבור עמך ה'... עד יעבור: בשלח טו, טז.

כל שאינו בהסתר פנים כו' כי עוצם ההסתר שם מלובש [מ]בחי' עצמו' יותר וז"ש העמק שאלה כו' וד"ל. וז"ש שמים חיים למעלה מים הקדמוני שהן מים תחתונים בוכין שיהי' למעלה כו' והוא ר"ת הלכה כו' הכל"ה, וז"ש לעתיד ולא ילמדו עוד כו' בבחי' עילה ועלול אלא בבחי' המאור עצמו' [ו]מהותו [כו' וד"ל].

כל שאינו בהסתר פנים: חגיגה ה, סע"א.
 שמים [טו': ביום ההוא יצאו מים] חיים למעלה מים הקדמוני: זכר"י יד, ח.
 הלכה . . הכל"ה: פרי עץ חיים שער (יו) הנהגת הלימוד. ראה לקמן ר"ע תב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' סד. וש"נ.
 ולא ילמדו עוד: ירמ" לא, לג.

בעזרה

זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו, הנה להבין פי' אור דא"ס הנז' בס' הקבלה יש להקדים תחלה שיש הפרש גדול בין בחי' עצם והתפשטות לבחי' העלם וגילוי כו', דהנה לשון התפשטות ידוע שהוא כמו דבר מה המתפשט מכאן לכאן כמו מים המתפשטים ממקום זה למקום אחר שבוודאי יש שינוי בזה בין קודם שמתפשט לאחר התפשטותו, שקודם שמתפשט אין מציאות אותו הדבר כמו המים וכה"ג נמצא כלל במקום הזה שנתפשטו לשם אח"כ, ואחרי התפשטותם לשם נמצאו המים שם הרי יש באותו המקום שינוי גמור, וכך הוא בענין התפשטות אור כמו אור הנר שמאיר למקום הרחוק שהרי לא מגיע האור שם בלתי שיתפשט לאותו המקום, הרי גם זה נק' התפשטות ממקום למקום (רק שאינו נק' המשכה והילוך כמים ההולכים ונמשכים אבל האור מתפשט בכל השטח בבת א' כו'), ואין זה נק' בחי' גילוי אור בלבד אלא נופל ע"ז לשון התפשטות אור, ובכל בחי' התפשטות נתפס בבחי' מציאת דבר מה עכ"פ עד שיקרא שינוי לגבי העצם בין קודם שיתפשט לאח"כ, וכמו התפשטות הפעולה מן כח העצם הפועל שעושה שינוי והתחדשות בעצם כח המגיע במה שבא לכלל תנועה שנק' התפשטות, והיינו

זכר רב טובך: מאמר זה מחולק לג' חלקים ומיוסד על המאמרים כדלהלן:

(א) חלק הראשון (עד לקמן ע' קעו) מיוסד על ח"א מדיה זכר רב טובך שנדפס בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' פ (ובשינויים קלים במאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' רנב). ראה אור התורה שמות כרך ז' ע' בתקעו ואילך. ובהנסמן בהערות וציונים לשם (ע' ב' תחטו). אהית ענינים ע' קס. לקוטי ביאורים — להר"ר הלל מפאריטש — לשער היחוד ס"ג.

חלק זה של המאמר נדפס — כלשונו כאן — גם בסידור שחרית מה, א ואילך, בתוך הביאורים על סדר „אשרי דיה. ועוד יש לפרש זכר רב טובך“ [ולהעיר שחלק זה לא נמצא בנוכחיק כ"ק אדה"א מביאור „אשרי של הסידור (בוך 1025 (משנת) תקס"ז)]. ורק חלק קטן נמצא במקבילו בהנחת הר"מ נדפס במאמרי אדה"ז מארזיל ע' שטז"ח — וראה בהערות וציונים למאמרי אדה"ז שם לע' שסה: ולסידור שם].

(ב) חלק השני (עמודים קע"קצד) מיוסד על דיה זכר רב טובך ח"ב, בסה"מ תקס"ב שם ע' פג ואילך (וסה"מ אתהלך לאזניא שם ע' רנד ואילך). וראה אמרי בינה שער הק"ש פרקים כו"לד (כמצויין להלן בהערות) אור התורה מצורע כרך ג' ע' תתיט ואילך. ענינים שם. ספר המאמרים עז"ת ע' קפב ואילך. (ג) חלקו השלישי של המאמר (ע' קצד ואילך) מיוסד על דיה וללבן שתי בנות שנדפס בתורה אור ויצא כב, ג ואילך.

בהכתי' לא נרשם תאריך אמירת המאמר אמנם מזה שחלקו הראשון נדפס בסידור — שנדפס בפעם הראשונה בקפוסט בשנת תקע"ז — מסתבר שהמאמר נאמר לפני תקע"ז.

מאמר זה נדפס מבוך 1=2023 רמב, ב ובין אריחיים ניתוספו בפנים אותיות או תיבות מבוך א=107 ע' קנד, ומבוך ד=817 קט, ב [ובראשו נרשם: נדפס בסידור, ואחר חלקו הראשון נרשם סליק. וכח"ב נרשם: תריץ צפרים. נעתק עד לקמן ע' קצט]. נמצא גם בבוך ב=169 ע' לג. ג=661 ע' צב. ה=1092 ע' קב. ז=2129 ע' עג.

המאמר בשלימותו נמצא בניכלאך ד"ז וחלקו הראשון נמצא גם בבוך ה' וחלקו הב' והג' בניכלאך אבג.

זכר רב טובך . . . אור דא"ס [ד' אוא"ס]: תהלים קמה, ז.

שו"ה שהרי — מגיע האור שם: ד' ובסידור: יגיע (ל)שם האור. ז' מגיע אור.

מפני שתנועה זו נתפס בבחי' מציאת דבר מה עכ"פ שהוא ענין הפעולה והתנועה ממקום למקום שלא הי' זה בעצם כח הפועל קודם שיפעול ויניע כו', וזהו דמיון אמיתי לכל בחי' התפשטות גם בבחי' התפשטות אור שהוא כמו ענין הפעולה והתנועה כי הרי עצם האור אינו נק' האר"ה (לייכטען בל"א) אלא הרי הוא עצם ממשי מלבד מה שמאיר או"ר (ל'יקט'ו) שהוא פועל יוצא לחוץ העצם [גם] שיסתירו אותו כו', ומה שמאיר אור נק' הארה מן העצם המאור שזה ממש כדמיון התפשטות הפעולה מעצם כח הפועל, רק שמ"מ אינו דומה לו כענין השינוי בעצם, שהפעולה עושה שינוי בעצם ואין ההארה עושה שינוי בעצם המאור כלל וממילא אין זה התחדשות כ"כ כו' (והנה מ"ש במ"א בענין ההפרש בין אור לשפע היינו שהשפע נק' המשכה שהוא למטה גם מתנועה ופעולה, שבתנועה ופעולה אין שם מהות ממש רק בחי' הארת כח העצם (עד שקרוב לבחי' גילוי האור מן המאור רק כשעושה שינוי בעצם ונתפס כקצת מהות כנ"ל), ונמצא יש כאן ג' מדריגות זו למעלה מזו בחי' שפע והמשכה כמים ובחי' התפשטות דפעולה ותנועה ובחי' התפשטות דאור השמש), אבל בחי' העלם וגילוי היינו שאין שינוי כלל בין קודם שיתגלה לאחר שיתגלה (מלבד שאין [גילוי] עושה שינוי כלל בעצם כמו אור הנ"ר כנ"ל), דהיינו גם במה שהוא מתגלה אין באותו דבר שבא שם הגילוי בחי' שינוי בכח העצם ששורה בו וישנו לכח העצם שנק' העלם לכל מציאותו ומהותו שם גם בטרם שיתגלה כמו לאחר גילוי ואין הגילוי בחי' התחדשות כלל שם ולא כמו בחי' ההתפשטות הנ"ל שיש שינוי בין קודם שיתפשט לאח"כ, לפי שנופל בו לומר ענין התפשטות מכאן לכאן כנ"ל, אבל בבחי' הגילוי מן ההעלם אין נופל בו לשון גילוי המשכת דבר מכאן לכאן עד שאין בחי' חידוש כלל וכלל בגילוי זה כו' וד"ל.

וליהבין ביאור זה דהעלם וגילוי הנה יש לזה ה' משלים הא' משל חיות הנפש בגוף שנק' ג"כ אור וחיות והוא רק בבחי' גילוי ההעלם ולא בבחי' התפשטות, והב' במשל כח הראי' בעין שאור הראי' בעין נק' גילוי ההעלם ולא בחי' התפשטות כאור הנר, והג' אור השכל שמאיר בהתחכמות דבר מכח עצם השכל שהוא רק גילוי ההעלם ולא בחי' התפשטות, והד' אור וניצוץ היוצא מן הצור ע"י ההכאה שהי' בהעלם תחלה בצור ויצא מן ההעלם לגילוי או כשלהבת הקשורה בגחלת כו', והה' כמו גילוי המח' שבהעלם כאשר יבא בגילוי הדיבור כידוע. וכל הה' משלים הנ"ל הוא דמיון אמיתי לבחי' גילוי והעלם למעלה ונק' חושך ואור, כמ"ש יוצר אור ובורא חושך שהחושך למעלה מן האור דהיינו בחי' ההעלם והאור הוא בחי' גילוי

שו"ה שמי"ח — כענין: ז' ובסידור כאן מה, ב: בענין.

ההפרש בין אור לשפע: ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' ש.ע.

יוצר אור ובורא חושך: ישעי' מה, ז. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ריא.

כו, וז"ש יש"ת חושך סתרו ברישא חשוכא בהעלם העצמות ואח"כ בא לידי גילוי אור כו' ואין זה בחי' שינוי כלל וכלל וכמ"ש אני ה' לא שנית"י [בלי שינוי] כלל בין קודם שיצא לידי גילוי לאח"כ והוא פי' דאוא"ס שבא בגילוי מהעלם עצמותו כו' וד"ל.

ולהבין כ"ז בתוס' ביאור, הנה תחלה יש להבין במשל דאור וחיות הנפש באברי הגוף. דהנה ידוע בענין הגלגולים שנפש האדם מתגלגל בבהמה וכיוצא, א"כ יש להפלא למה אין לבהמה זו שכל האדם בכל הדברים, ואנו רואים שאין לבהמה זו [שום] שינוי בטבעה כלל כנפשה וגם בתאות הגשמ' כאכילה ושת' אוכלת כבהמה ולא כאדם שיש לו גם בתאות המאכל טוב שכל להכיר באיכות טוב טעם המאכל כו', ואם נא' מפני שאין חומר אברי גוף הבהמה מוכנים לקבל צורת וכחות הנפש השכלי' דאדם משא"כ בחי' חומר אברי האדם שמוכנים לקבל כו', א"כ למה זה שנק' גלגול נפש האדם בבהמה מאחר שאינה נמצאת בה כלל. אך הענין הוא כך דזה אמת שאין חומר מוח הבהמה מוכן לקבל רק צורת נפש הבהמה הגשמ' שבלי דעת כלל, ע"כ כבא הארת נפש השכלית המגולגל בה לא תוכל להתפשט ולהיות גם היא כמו צורה לחומר המוח דבהמה רק שמתצמצמת בעצמותה דהיינו שלא תבא לבחי' התפשטות אור כלל וכלל רק כמו שהיא בעצם מהותה יתלבש בלבוש דנפש הבהמה ממש כמו שמתלבש הרוחני בגשם או כמו שיתלבש אדם בלבוש וכה"ג, כי אין זה דומה להתלבשות נפש האלקי' בנפש החיונית דאדם אעפ"י שגם נפש החיונית שנק' שכלית לגבי נפש הבהמה נק' טבעית ובהמ' לגבי נפש האלקי' דמ"מ שווין הם בבחי' אדם בחי' דעת ומדות ורצון כו' שנעשה בצלם אלקי' כו', ע"כ כל כחות פרטי' דנפש האלקי' מתלבשים בכחות פרטי' דנפש האדם החיונית רק שהוא בדרך התלבשות צורה בחומר כמו התלבשות הנפש החיונית בחומר הגוף וכיוצא, אבל גלגול נה"א בנפש הבהמה הגשמ' שאין לה ערך כלל גם מהיות כמו חומר לצורה כו' ע"כ ענין התלבשות זאת אינו רק כמו התלבשות הרוחני בעצם ממש שלא בבחי' צורה וחומר כעשב הגדל מכח הצומח כו' אלא כמו התלבשות בלבוש נפרד לגמרי בלבוש האדם או כבית שהאדם דר בו כו' וד"ל.

והנה מעתה יש להבין בנפש הזאת המגולגלת בנפש הבהמה אם יש בה שינוי מכמו שהיא בגוף אדם, ולכאורה יש שינוי שהרי באברי אדם

יש"ת חושך סתרו ברישא חשוכא: תהלים יח, יב. שבת עו, ב [כג"י רש"י].

אני ה' לא שנית"י: מלאכי ג, ו.

שו"ה בחי' — חומר: ד: אור.

שו"ה בחי' דעת — פרטי' . . . בדרך התלבשות: ד: ליתא.

שו"ה בעצם: ז ובסידור כאן מת, ג: בגשם. ד: בגשמ'.

באה בגילוי בבחי' צורה לחומר כמות מאיר כח השכל כו' משא"כ באברי הבהמה שהיא רק במהותה כו' כנ"ל, אבל באמת אין זה שינוי כלל וכלל דמה שנעשית כמו צורה לחומר אין זה נק' בחי' התפשטות אור כמו מים שמתפשטים לכאן ולכאן כנ"ל עד שנא' שבבהמה לא תפשט ובגוף האדם היא מתפשטות שמזה ההכרח לומר שיש שינוי בין קודם התפשטות לאח"כ כנ"ל, אלא הוא הנקרא רק בחי' גילוי העלם עצמותה בלבד ובגוף אדם באה לידי גילוי באברים המוכנים לכך ובגוף הבהמה היא בהעדר הגילוי בלבד שאין זה שינוי כלל בין קודם הגילוי לאח"כ כנ"ל, וראי' לדבר זה הוא ממה שאנו רואים שקודם התלבשות בגוף [הנפש] כלל לא היתה בגדר גשמי כמו להתאות תאוה גשמי' לאכול ולשתות וכה"ג רק בבואה לגוף תבא הנפש לכלל הגשמה זו באמצעות גשם חומר הגופני, וא"כ ודאי א"א לומר שתתפעל הנפש הרוחניו' מצד עצם מהותה מן התאוה גשמי' דמאכל מאחר שאין זה מהותה כלל ואעפ"כ הרי ממנה מתפשט הארת אור וחיות בתאות המאכל, רק שבהכרח לומר שלא תתפעל ותשתנה כלל וכלל מפעולת תאוה גשמי' זו אעפ"י שמאירה בה לעשותה, וא"כ אם ה' זה בבחי' התפשטות כמו בחי' התפשטות הפעולה מכח הפועל איך לא תתפעל ולא תשתנה שהרי כל פועל יפול בו שינוי [ו]התפעלות מפעולתו כנ"ל, אך מזה הוראה גמורה שאין זה בחי' [ו]התפשטות אלא רק בחי' גילוי ההעלם כנ"ל ע"כ לא יפול בה שינוי כלל בזה שמתגלה אורה בפעולת הגשם הוה שהוא שוה בבחי' עצם א' אחר הגילוי הוה כמו קודם הגילוי, ולפי"ז גם בנפש אדם המאיר בגוף לא נפל בה שינוי כלל בהיותה מתגלית בכחות בחומר גוף האדם מכמו שהיא בגלגול בבהמה ממש רק שבבהמה מצומצמת היא בהעדר הגילוי בלבד מטעם הנ"ל ואין זה שינוי והתפעלות בעצמותה כלל ולא בחי' התחדשות דבר מה כלל כנ"ל וד"ל.

אך הנה עדיין יש להבין בעיקר טעם ההפרש בין בחי' התפשטות לבחי' התגלות במה שאין בו גילוי בחי' התחדשות כלל וכלל כנ"ל, דלכאורה גם בגילוי אור מן ההעלם זהו עצמו מחודש במה שבא לידי גילוי ומתחלה לא נגלה כמו שנק' בחי' התפשטות דבר חדש מטעם זה שהוא עצמו מה שבא לידי התפשטות זהו דבר חדש, וא"כ מהו עיקר ההפרש בין התפשטות להתגלות כו', אך הענין הוא דאין זה עיקר ההפרש ביניהם רק בבי' דברים עיקר ההפרש, הא' במה שבהתפשטות נופל בעצם שינוי והתפעלות כנ"ל משא"כ בגילוי כו', והב' והוא העיקר שבהתפשטות יש כאן דבר חדש בעיקר העצם דהיינו כמו במה שבאו המים בהתפשטות למקום זה שלא היו שם תחלה כלל וכמו"כ בחי' התפשטות הפעולה עצמה ומהותה דבר חדש כו', משא"כ בחי' התגלות שעצם הגילוי אינו דבר חדש כלל מאחר שלא נסתלק מעולם עיקר העצם שממנו בא הגילוי וישנו במציאותו ומהותו כאותו מקום מכבר רק שנגלה לעין הרואה בלבד כמו שנגלה המטמון המכוסה בתיבה שאין בגילוי זה התחדשות דבר כי המטמון כבר ישנו במציאות גם קודם

שנגלה לעין כמו לאחר שנגלה ממש, וא"כ גם גוף הגילוי לעין אינו דבר חדש כלל, משא"כ הפעולה בגילוי שזהו דבר נוסף ומחודש על העצם הכח כו' וד"ל.

ויובן זה עד"מ הידוע בדם הוא הנפש שחיות הרוחני דנפש מלוכש בדם הגשמי ומה נמצא כח התנועה וההרגש כו', והנה כאשר לפעמים יקרה קלקול בדם כמו שנתקרה ביותר מפני הקרח או ששכב על ידו הרבה ונעדר ממנה כח התנועה לגמרי עד שאינה במורגש כלל וכלל כאבן דומם כידוע, הנה ודאי א"א לומר שנסתלק כל עיקר החיות הרוחני שבדם זה שבידו והלך לו לגמרי וע"כ נעדר בה כח התנועה לגמרי, שא"כ זה נק' מיתת האבר של היד שצריך לחתכו כידוע ואין זה בקרירות הדם שע"י הקרח או מסיבה אחרת, שהרי נק' אבר חי כמו שחי תחלה רק מפני קרירות הדם אין החיות הרוחני מאיר בו בגילוי רק בהעלם בלבד ע"כ לא יפעול הדם הפעולה והתנועה לגמרי עד שנראה כמת אותו אבר, אבל באמת במעט רגע הרי יחזור לחיות התנועה ופעולה כמו ע"י שיתחמם הדם באיזה רפואה וכה"ג, וא"כ בהכרח לומר שגם קודם שנתחמם הדם לא הי' הסתלקות החיות לגמרי שא"כ לא הי' מועיל החימום או השפשוף ב[י]ותר כמו שלא יועיל למת כו', אלא שהחיות ישנו במציאותן ומהותן [ממש] כמקדם גם עכשיו בשעה זו שנתקרה הדם רק שהוא בהעלם אבל שוכן מהותו בו רק שאינו [שוכן] בו בגילוי בלבד, וע"י החימום יתגלה בדם וממילא יחזור כח התנועה ונמצא דגם שיש כאן שינוי גדול שתחלה חסר התנועה ואח"כ נמצאת התנועה אין זה שינוי כלל להיות נק' חסרון בתנועה בעצם מפני הסתלקות החיות לגמרי מאחר שלא נסתלק כלל רק חסרון תנועה זו הוא חסרון הגילוי אבל יש כח תנועה זו בעצם רק שאינה באה לידי גילוי בלבד ואין זה נק' חסרון בשינוי, וא"כ אין זה דבר חדש כלל גם לענין גוף גילוי התנועה אעפ"י שלא היתה קודם כו' כי מיד בהסיר המניעה שנתגלה החיות בדם גילוי זה אינו דבר חדש כלל במהות חיות הדם מאחר שכבר ישנו במציאות בדם זה רק זהו כמו מטמון המתגלה כנ"ל וד"ל.

ומעתה יש להבין במשל הב' שהוא כמו כח הראי' בעין שאור הראי' בעין אינו נק' בחי' התפשטות דבר עד שנאמר בהעדר הראי' בעין מפני מכה וכה"ג שנסתלק כח ואור הראי' לגמרי דהיינו שנסתלק כח התפשטותו, שא"כ כאשר ירפאו המכה ויסירו דבר המונע האיך מיד יחזור כח הראי' לראות בכלי העין מאחר שכבר נסתלק אלא מוכרח לומר שלא נסתלק אור הראי' אלא ישנה במציאות ומהותה בעין גם בהיותה בהעדר הראי' מפני המכה וכה"ג רק [שאינה אלא בהעלם שם] שאין זה שינוי כלל גם בבחי'

שו"ה המכה — שם: ז' ובסידור ניתוסף: ולא בגילוי.
שו"ה המכה — שאין... בחסרון התנועה: ד' ליתא.

גילוי הראי' מאחר שישנה בעצם מצד כח הראי' רק שלא נגלי' כנ"ל בחסרון התנועה, וע"כ לא יפול [שום] שינוי כלל באור הראי' קודם הראי' לאח"כ וה"ז [כמו] בחי' גילוי המטמון הנ"ל או כלי ע"י הדלקת האור בבית כו' (משא"כ האור דנר הוא בבחי' התפשטות כנ"ל כי העי"ן אין נק' עצם דבר המאיר כמו גוף השמש רק שבו נגלה כח הראי' וראי' ממה שאין העין רואה בחושך שאינה דבר המאיר מצד עצמה שיתכן לומר בה בחי' התפשטות באור השמש רק בחי' גילוי כח הראי' כו'), והמשל הג' כמו ענין גילוי הארת השכל שנק' התחכמות מעצם כח השכל כנ"ל אעפ"י שהחכ' נק' אור כמ"ש יהי אור כו' אין זה בבחי' התפשטות אור כאור השמש עד שבהעדר [אור] ההתחכמות יקרא העדר ההתפשטות כו' ויהי' שינוי כו' שהרי א"א לומר בעצם כח השכל [שיתייחס לו ההתחכמות כמו שיתייחס האור לגבי המאור מפני שהוא עצם הדבר המאיר כו', שהרי אין בעצם כח השכל] שום הוראה שמורה על בחי' התחכמות לא מינה ולא דוגמתה כלל, רק שייך לומר בו בחי' גילוי העצם בלבד כשמתחכם כו' ואין בהעדר הגילוי בחי' חסרון כלל כמו שאין חסרון בהעדר הראי' כו', ואעפ"י שנק' עצם כח השכל להשכיל כל מיני שכל אין זה כמו עצם כח הפועל לפעול כל מיני פעולה שבפעולה זו יש בחי' התפשטות הכח עכ"פ כנ"ל, משא"כ בחי' התחכמות אין זה כח התפשטות מן העצם רק בחי' גילוי כמראה גוון בעלמא (וראי' ממה שאין בו שינוי כלל בין קודם שיתחכם לאח"כ כידוע ובין שהוא חכם בכל החכמות למי שאינו חכם רק בחכמה אחת כמ"ש במ"א באריכות, אך יש ראי' להיפך ממה שביגיעת המוח דוקא יתחכם שאין זה רק בהיות כלי המוח בחזק ולא בחלישות או בהיותו לאחר הזדככות כמו לאחר השינה וגם הרי ביגיעתו בחכ' יותר מדאי לא יוכל להתחכם עוד עד שיבולבל וכיוצא, ונמצא יש מיעוט ההתפשטות וריבוי ההתפשטות כו' כמו יגיעת כלי התנועה שממעט כח ההתפשטות ולהיפך כמו בכח הדם שבה שתחזק כח התפשטות וכה"ג כו', הענין הוא שמיעוט וריבוי זה אינו בבחי' ההתפשטות אלא בבחי' הגילוי בלבד כמו בראי' בכלי העין אם בהירה בחומרה יותר יגלה בה כח הראות ויראה העין בבהירות יותר ולהיפך כשלא יזוכך חומר העין לא יראה בה כ"כ, ואעפ"י שאין ערך להזדככות העין לגבי אור הראי' הרוחניו' מ"מ היא בחי' כלי וחומר שילובש בה כח הראי' לפי אופן בחי' ההזדככות שלה דוקא וכמו בהירות הזכוכית שמקבלת אור השמש אעפ"י שג"כ אין ערך ויחוס ביניהם כו', וכך הוא בכלי המוח שמקבל צורת אור ההתחכמות שבאה בבחי' גילוי הארה מעצם כח השכל לפי אופן טוב הזדככות שלו כמו לאחר השינה ולהיפך כשמייגע כלי המוח או שיחלש המוח שלא יוכל לקבל הארת אור השכל ה"ז כמו סיבה המתהווה בכלי העין שלא יוכל לראות כמו אונס

שו"ה בחושך — באור: ז' ובסידור סאז: כאור.
שהחכ' נק' אור כמ"ש יהי אור: נסמן לעיל ע' מה.

שינה שסוגר עיניו, וזהו שהסתלקות אור השכל והסתלקות אור הראי' שניהם יתהוו מסיבה אחת ובבת א' כמו באונס שינה ששניהם בבחי' א' שהוא בחי' גילוי עצם השכל וע"כ נק' החכמים עיני העדה כו' וכידוע דב' עינים שרשן במוח ונק' בחי' נו"ה דחכמה ע"כ מדחיקת המוח יצאו הדמעות כמ"ש במ"א וד"ל), והמשל הד' כמו ענין הניצוץ היוצא מן הצור בהכאה כו' הרי מהות הניצוץ הזה הנראה לעין כשהי' בצור לא הי' במהות שלהבת ניצוץ כלל וכלל אלא רק שהצור יש בו [כח] חמימות בהעלם ובהכאה על הצור יוצא גילוי העלם החמימות ונראה בצור שלהבת, וכמו כל עיקר מציאת האור מאש היסודי אינו רק גילוי ההעלם ולא כמו ההארה דאור מן השמש ואור הנר שנק' בחי' התפשטות כנ"ל וע"כ אין שינוי והתחדשות כלל בין קודם שיוציאו השלהבת מן הצור לאח"כ (וגם הרי אין שיעור לגילוי הניצוץ מן הצור, משא"כ בחי' התפשטות כח הפועל שיש בו שיעור וכן כל בחי' גילוי מראה אין לה שיעור מאחר שהוא בחי' נפרד מן העצם כו') וכן שלהבת הקשורה בגחלת נק' גילוי ההעלם וזהו פי' קשורה בהעלם כמ"ש במ"א וד"ל.

וזה המשל אינו משתווה עם המשל הה' שהוא ענין גילוי העלם המח' בדיבור אעפ"י שאין במח' ממהות הדיבור כלל אך אין מהות האותיות דמח' נגלי' המה בדיבור ואין זה כמו שהשלהבת זו עצמה היתה כלולה בצור כו' רק ענין התגלות המח' בדיבור הוא כמו האור הנגלה [מ]תוך החושך שהמח' בהעלם נק' חשך והדיבור כגילוי נק' אור והוא כהתהוות האור כגילוי מהעלם אש היסודי וכיוצא, וז"ש ישת חשך סתר"ו כו' וכתוב יוצר אור כו' שהגילוי בדיבור נק' צורה כמו ציור הכלי שאין דבר חדש בעצם הכלי ע"י הציור רק שנגלה בה ציורים שונים בעצמה ומהותה כו', כך אותיות הדיבור אינו רק כמו גילוי אור וציור לזולתו מהעלם המח' כו' (וכך העדר גילוי אור כח השכל כשאינו משפיע אותו השכל לזולתו אין זה שינוי כלל רק נשאר בו בהעלם כמו שאינו מגלה בדיבור מה שחושב במח' וכה"ג, וזהו פי' מאיר עיני חכמים בבחי' גילוי האור ולא [ב]בחי' התפשטות כנ"ל), וזהו שהמח' הוא בעולם הבריאה והדיבור בעולם היצי' כו' כמ"ש ובור"א חושך כו' (אך כח

החכמים עיני העדה: ראה שלח טו, כד. ויקרא ד, יג. עץ חיים שער (ח) דרושי הנקודות פ"א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' רסד ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשמ. ושי"ן. בראשית ע' רה וע' תלג.

דב' עינים . . . נו"ה: בתורת חיים וירא קיד, ג בשם העי"ת. ראה ע"ח שם. מדחיקת המוח יצאו הדמעות: ראה גם תורת חיים וישלח מו, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקנן. ושי"ן.

שלהבת הקשורה . . . פי' קשורה בהעלם: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז. זהר אחרי ע, א. ספר המאמרים תקס"ט ע' קצא.

שו"ה שהגילוי — ציור . . . שנגלה בה: ד: ליתא.

מאיר עיני חכמים: ערובין יג, ב.

שהמח' הוא בעולם הבריאה . . . ובור"א חושך: ישעי' מה, ז. ראה פרי עץ חיים שער (ז) הקיש פ"א. אמרי בינה שער הקיש מב, סעי'ב ואילך. ד"ה לה"ע קרי"ס מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט) ע' 6 ושי"ן.

המוליד שבטיפה שיש בה כל ציור רמ"ח אברים בהעלם ואח"כ יוצאים לידי גילוי מן ההעלם או גרעין שנצמח מכח המצמיח א"א לומר בזה רק בשם גילוי ההעלם אלא בחי' התפשטות מצורף לזה כמו אילן הגדל שעקרו בו בחי' התפשטות כידוע שהצמיחה נק' התפשטות ולא גילוי בלבד, וכך הוא ענין הגידול של הולד בציור רמ"ח אברים גשמי' כו' רק בעוד שיש כל רמ"ח האברים בטפה או כל מהות התפוח בגרעין נק' העלם וגם העדר ההתפשטות כו', ולכך צריכים למים לעשות התפשטות הצמיחה וכמ"ש והרוה את הארץ והצמיחה כו' וכן בחי' מ"ן דנוקבא לעשו' בחי' התפשטות לטפת הזכר שיבא בציור רמ"ח אברים גשמי' כל זמן העיבור כמ"ש במ"א וד"ל).

והנה מכל דמיונות המובן מתוך כל הנ"ל בהפרש שבין בחי' התפשטות להתגלות הדמיון היותר אמיתי להבין בדוגמתו למעלה מעלה כפי' בחי' אור דא"ס או בחי' אורות המאירים מעצמותו שנק' ע"ס בל"י מ"ה כו' אינו רק כמו בחי' גילוי החושך לאור כמ"ש ישות חושך סתרו וכמו ציור הכלי או גילוי המח' בדיבור כו', וז"ש יהי אור אור קדמא"ה הוא בחי' ראשית הקו שאחר הצמצום שנק' בחי' יצירה כו' וכמ"ש בס"י כשלהבת הקשורה בגחלת או צו"ר כו', אך זהו העלם הע"ס הגנוזות בהעלם שבאו לידי גילוי, וזה שא' אור החכ' היינו בחי' גילוי אור מן ההעלם שיהי' מציאת חכ' וכן פ"י אור החסד גילוי הארה שיהי' מציאת חסד וכן מציאת החסד עצמו הוא נק' כלי לגבי אור זה משום דפי' אור זה היינו בחי' הארת אור המאציל להאציל בחי' החסד כו' כמ"ש במ"א ע"כ נק' בלי מ"ה בלי מהות חכמה וחסד כו' ואין אור זה שינוי והתחדשות כלל ואינו נק' בחי' התפשטות, וז"ש אני ה' לא שניתי כלל בין קודם שהאציל ע"ס לאח"כ כמובן מכל ה' משלים הנ"ל בבחי' גילוי ההעלם (ומבחי' הכלים דע"ס בבי"ע נק' בחי' התפשטות [ה]אור או כח כמ"ש במ"א), אך מה שאני ה' לא שניתי קאי גם

שבטיפה . . . ציור רמ"ח אברים: ראה ביאורי הזהר בלק קג, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ט. דברים ח"ד ע' איתנא. ושי"ג.
 והרוה את הארץ והצמיחה: ישע"י נה, י [ושם: כי אם הרוה . . . והולידה והצמיחה — ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תג. ויקרא ח"ב ע' תקצח. ושי"ג. דברים ח"ד ע' ארד. ושי"ג].
 שו"ה ההתפשטות . . . כל זמן: ד': ליתא.
 מ"ן דנוקבא . . . בציור רמ"ח אברים: ראה מאמרי אדה"א בראשית ס"ע תקט ואילך ובהנסמן שם.
 ע"ס בל"י מ"ה: ספר יצירה פ"א, מ"ב.
 יהי אור אור קדמא"ה: בראשית א, ג. ראה זהר בראשית ל, ב. תרומה קסז, ב.
 וכמ"ש בס"י כשלהבת הקשורה בגחלת: נסמן בפיסקא שלפניו.
 שו"ה הקשורה — העלם . . . זה שא': ה': ליתא . . . בסידור כאן מט, רע"ד וכן ב' ה': ח"ש. ד': זומה שנק'.
 כמ"ש במ"א: ד': בע"ח.
 בלי מ"ה בלי מהות: ראה מפרשים לספר יצירה שם.
 שו"ה משלים — בבי"ע . . . או כח: ד': כפנים. ובסידור כאן מט, ד: דאצי' בבי"ע . . . ד': כפנים ובסידור: כו'.

בבחי' עצמות וא"ס שאין בו שינוי והתחדשות מקודם הצמצום הראשון הנק' מק"פ וחושך סתרו כו' לאחר הצמצום שנכלל [האור] במאור מאחר שאין אור זה הראשון בבחי' התפשטות אלא רק בבחי' גילוי גוון וכה"ג שלא יפול בזה שינוי והתחדשות כלל וכלל, וע"כ קודם [הצמצו'] ואח"כ הרי הוא ושמו בלבד ואין שינוי כלל וכלל וכמובן מתוך כל הנ"ל וד"ל (ופי' הצמצום הזה אינו העדר ההתפשטות אלא העדר הגילוי בלבד כמ"ש במ"א באריכות, ולא שנכלל אור זה כמו שנכלל כח המתפשט כו' אלא רק כמו שלא האיר הכח השכל וכח הראי' בגילוי כמו כאשר פוסק מללמוד או לראות וכן כמו העדר גילוי התנועה ביד כנ"ל וד"ל.

ומעתה יש להבין במ"ש זכר רב טובך יביעו כו', כי הנה ידוע שבחי' יסוד שנק' צ"ע נק' טוב כמ"ש אמרו צדיק כי טוב וכן האור נק' טוב כמ"ש וירא אלקי' את האור כי טוב וגם החסד נק' טוב כמ"ש כי טוב חסדך אך טוב וחסד כו', וכ"ז מטעם א' והוא לפי שכל בחי' השפלה וירידת עצמו מגבוה לנמוך נק' טוב כמו שמטבע הטוב מפני שהוא טוב בעצם יחפוץ בטובות לזולתו שיומשך ריבוי טוב לזולתו והיינו ענין טבע הטוב להטיב יותר מכפי המדה דהיינו יותר מכפי מדת האהבה בלבו לזולתו שמחמתו מסתעף החסד [ו]הטוב שאין זה רק במדה ושיעור דוקא לפי שיעור השכל והטעם המוליד את האהבה בלבד, וכאשר יבטל הדבר תבטל האהבה או כמו למי שאינו ראוי לאותו החסד כלל עפ"י השכל או יופסק החסד ממילא אבל מצד טבע הטוב שהוא בחי' הטוב שיש בלבו בעצם הבריאה שנק' לב טוב אז לא יופסק ממנו החסד כלל גם שהוא לנגד השכל והאהבה או שעושה לפנים משה"ד וכיוצא, וא"כ הרי מוכרח מזה לומר שזה הטוב שבעצם הוא מהות דבר טבעי בפ"ע מלבד מדת החסד שנולד בלבו מצד השכל עד שגובר עליו בתגבורות כח להטיב יותר מכפי השכל והאהבה כו', ואין זה רק שטבע הטוב הוא בחי' שפלות עצמותו להיות מטיב לזולתו שהרי כל בחי' השפלה מגובה לנמוך ג"כ אינו רק מצד בחי' טבע הטוב, וכמו שאנו רואים גם במלך גדול שהוא בהתנשאות גדולה אם הוא טוב לב משפיל א"ע לדבר עם הנמוך ממנו הרבה ולהטיב גם לרעים כו' שאין השפלה זו באה רק

הצמצום הראשון הנק' מק"פ וחושך [בסידור: ישית חושך]: עץ חיים שער (א) דרוש עגולים יושר ענף ב. שו"ה בלבד — (ופי' הצמצום . . . כמו שנכלל: ד"ה: ופי' שנכלל. שו"ה גילוי — התנועה: בסידור כאן מט, ד: כח התנועה. יסוד . . . טוב: ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תתפט ובהנסמן לשם. אמרו צדיק כי טוב: ישעי' ג, י. האור נק' טוב כמ"ש וירא אלקי': בראשית א, ד. ראה בראשית רבא פצ"ב, ו. כי טוב חסדך [בסידור ניתוסף: מחיים] אך טוב וחסד: תהלים סג, ד. שם כג, ו. שו"ה בטובות [בסידור: בטובו] — והיינו . . . טבע . . . להטיב: ד' זהו . . . ד"ה: ליתא. ד' והמטיב. טבע הטוב להטיב: נסמו לקמן ע' תלו.

מצד עצם טובו כמו אם על המלך טוב כו', וע"כ נק' האור ג"כ טוב מפני שמאיר לזולתו כי כל בחי' התפשטות לזולתו נק' טוב, וכן החסד נק' טוב מפני שהוא בחי' השפלה והתפשטות לזולתו כו', וז"ש כי טוב חסדך כו' וזהו טוב ה' אמרו צדיק כי טוב כי כל עיקר צדקת הצדיק לזולתו הוא והוא מצד בחי' עצם הטוב שבו שלמעלה מן השכל והאהבה כו' וד"ל.

ומזה יובן ג"כ למעלה בבחי' צ"ע שנק' יסוד ז"א שהוא נמשך מבחי' הטוב בעצם שלמעלה גם מבחי' המוחין שבחסד העליון כמ"ש טוב ה' לכל וזהו כי טוב חסדך מחיים פי' גם מבחי' הבינה שנק' אלקים חיים ומלך עולם המלוכב במדות כי הוא גובר על השכל והחכמה שבמדות להשפיע גם לשאינו ראוי והוא גורם ענין השפלה וירידה ממהות האלקי' בלתי בע"ג להחיות רוח שפלים בע"ג גם שאין ערוך ביניהם כלל כמשל המלך שמשפיל א"ע ביותר רק מצד בחי' הטוב שבו בעצם כו', ומזה בא ג"כ סיבת בחי' ההתקשרות דמשפיע במקבל שמוזה בא ג"כ מבחי' יסוד כמ"ש כי כל בשמים כנ"ל דאחיד בשמיא וארעא מפני שבזה הטוב בא בחי' חיבור והתקשרות משפיע במקבל והוא במה שחפץ המשפיע להשפיע למקבל שהמקבל יקבל הימנו ריבוי טוב שזהו בחי' מדה וכח בפ"ע מלבד בחי' החסד שמצד האהבה והשכל, וכמו יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק כו' שדבר זה כמו טבע בכל בחי' משפיע להיות בו בחי' עצם הטוב הזה שלמעלה מבחי' החסד שנק' ענף החכמה אלא הוא בבחי' עצמיות ופנימיות הרצון והחפץ שהוא בחי' פנימיות הנפש כידוע כי הרי לפי המדה לא ה"י סיבה לירידת המשפיע אל המקבל מאחר שאין ערוך כלל למקבל אליו רק מצד בחי' עצם הטוב הזה בלבד כו', וז"ש אך טוב לישראל וכן אבקשה טוב לך בחי' יסוד וכמ"ש במ"א בפי' אם יגאלך טוב כו' וד"ל.

כמו (ד': כמ"ש) אט על המלך טוב . . טוב (ד': כי טוב): אסתר ג, ט.

טוב ה': נסמן בפיסקא שלאחיז.

שו"ה בחי' — הטוב: ד' טבע הטוב. בסידור כאן נ, א: בחי' הטוב.

שו"ה בחי' — מן . . בעצם שלמעלה: ד' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: שלמעלה . .

שלמעלה.

טוב ה' לכל: תהלים קמה, ט.

הבינה שנק' אלקים חיים: ברכת יוצר. ראה סידור האריז"ל שם. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע'

אקסח.

להחיות רוח שפלים . . כמשל (ד': והוא כמשל. הובסידור: והיינו כמשל): ישעי' נו, טו.

שו"ה ההתקשרות — יסוד: ד' ניתוסף: שנק' טוב.

התקשרות המשפיע במקבל . . יסוד: ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' בא.

כי כל בשמים כנ"ל (ה': כו', בסידור: ובארץ כו') דאחיד בשמיא וארעא: ראה דברי הימים א כט, יא. זהר

בראשית לא, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמב. וש"נ.

יותר משהעגל רוצה לינק: נסמן לעיל ע' מט.

החסד . . ענף החכמה: ראה זהר ואתחנן רסב, טע"א. לך צד, א. תרומה קעה, ב.

אך טוב לישראל . . אבקשה טוב לך: תהלים עג, א. שם קכב, ט.

והנה כ"ז הוא בדרך כללות בכללות ענין ובחי' יסוד, ודרך פרט יש בחי' יסוד בכל שפע פרטי' מעילה לעלול הימנו (והן ט"ו יסודות לנגד ט"ו ווי"ן דאמת ויציב וט"ו דיינו' שנק' טובה כפולה כו' ואנו או' אלף אלפי אלפים רבבות פעמים הטובות כו'), וכמו עד"מ בהשפעת שכל מרב לתלמידו שצריך לעיין תחלה בעצמו באותו השכל, ועיין זה אינו בשביל עצמו כלל כי לרוחב תבונתו שכל זה קטן הוא ומבינו ברגע א' ואין צריך לעיין בו כלל, רק העיין הוא איך להשפיע אותו לכלי השגת התלמיד בלבד, וא"כ הרי בהכרח שיצמצם הרב כל מהות רוחב שכלו באותו השכל כדי להשפיע אות[ו] לתלמידו ויש כאן שפלות וצמצום עצמו כדי להבין באותו השכל בשביל ההשפעה, ואח"כ כשמבינו ומעיין בו לצורך ההשפעה צריך עוד פ"ב להשפיל עיין אותו השכל באותיות מחשבתו לסדרו בסדר נכון כפי המצטרך רק לפי קבלת המקבל, וכ"ז עדיין הכל בבחי' עצמותו שנשפיל ויורד ממהות למהות עד שכאשר צריך להשפיע ממש בגילוי הדיבור יש עוד ירידת ושפלות מהות השכל הזה כמו שהוא במח' ולצמצמו בדיבור, וכן גם כאשר בא השכל בדיבור וצריך להביאו לידי מעשה צריך עוד צמצום המהות רק כדי הצורך לבחי' המעשה, וא"כ הרי ה' כאן בשכל זה ד' צמצומים הא' צמצום מהות השגת עצמו לעיין רק בשביל המקבל כנ"ל והב' צמצום עיין זה להביאו במח' והג' צמצום השכל מן המח' אל הדיבור והד' מן הדיבור אל המעשה (ואם השכל מתלבש במדות שבלב ומן המדות במח' יש עוד צמצום שמהשכל במדות כו'), ונמצא בזה גם מלמעלה מן השכל אל השכל דהשגת עצמו ועד"ו עד למעלה מעלה גם בלמעלה מן הרצון ותענוג כו' וכל בחי' צמצום והנחת העצמות בשביל ההשפעה מגבוה לנמוך כמו מן השגת עצמו לעיין כפי הצורך להשפעה נק' בחי' יסוד שהוא בחי' עצם הטוב דוקא כנ"ל, וכן מן העיין המצומצם הזה למח' נק' יסוד ב' ומן המח' לדיבור נק' יסוד ג' ומן הדיבור למעשה נק' יסוד ד' כו'. ועד"ו מובן שיכול להיות כמה מיני מדריגות צמצום אחר צמצום הכל בעצמותו עד שיבא לידי ההשפעה בגילוי בדיבור ומעשה והוא בחי' ריבוי יסודות, שכל זה הוא בחי' ריבוי הטוב בכמה מיני טוב, וכל שהוא משפיל עצמו יותר כמו בבחי' יסוד היותר אחרון שם הוא עיקר עצם הטוב שמחמת שירד כ"כ למטה כמשל המלך שמשפיל א"ע ביותר כנ"ל (וז"ש צדיק כתמר יפרח כארוז בלבנון ישג"ה כו' משום דנתב"ס דוקא וכמו כשעיקר הטוב בירידת היותר אחרונה כו').

ט"ו יסודות . . . ט"ו ווי"ן . . . וט"ו דיינו: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תנא. ושי"נ. בראשית ע' קמו. ושי"נ.

ואנו או' אלף אלפי אלפים: ראה נשמת (שחרית לשבת וי"ט). מאמרי אדה"א כמדבר ח"ג ע' אקננ. שו"ה בשביל — פ"ב: ד' פעם ב'. שו"ה שמהשכל — ונמצא: ד' ובסידור כאן נ, ב: וכיוצא. שו"ה מיני — עצמו . . . המלך שמשפיל: ד' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: משפיל . . . שמשפיל.

צדיק כתמר יפרח: תהלים צב, יג.

והנה הנמשל מכ"ז למעלה יובן איך שהי' כמה רבנות צמצומי' וירידת עצמות המאציל לצורך שפע האורות דאצי' כמשל צמצום השגת עצמו דרב בשביל עיון הצריך להשפעה בלבד וגם אחר העיון הזה כו' כנ"ל, אך הנפש מוגבלת וכוחותי' מוגבלים ע"כ יש מספר ל[כמה] מיני צמצומים אבל בעצמות המאציל אין שיעור לצמצומים הללו, כי האור דעצמות המאציל יורד בכמה רבנות מדריגות מעילה לעילה עד שיהי' מקור לאצי' שצריך להיות כמה רבנות פעמים בחי' השפלה וצמצום ממהות למהות כי לפ"ע גדולתו כו' מאחר דלגדולתו אין חקר כו' וד"ל.

וזהו כללות ענין רב טובך שבחי' הטוב שבעצמות המאציל הוא כריבוי גדול מאד מפני שצ"ל ריבוי צמצומים ממהות למהות שכל א' מהן הוא רק מבחי' הטוב כנ"ל, ע"כ בחי' ריבוי היסודות נק' רב טובך (ויסוד ז"א דאצי' המשפיע בבי"ע נק' יסוד אחרון ומקורו ראשון הוא בחי' יסוד דמל' דא"ס שלפני הקו כו', וז"ש כארז בלבנון כו' מטעם [ה]נ"ל מפני שנתב"ס כנ"ל), ואעפ"י שפי' הפשוט דרב טובך קאי בבחי' יסוד שבעצמות המאציל כמו ובטובך הגדול דבחי' שמו הגדול בחי' מל' דא"ס, אבל עיקר סיומו הוא בטורף מעשה שנתהווה יש מאין מבחי' דיבור העליון וע"כ על המלאכים דווקא אנו אומרים זכר רב טובך יביעו (משום דנתב"ס דוקא ומטעם הנ"ל) וד"ל, אך מ"ש זכר רב כו' רק זכרון אפס קצהו בלבד כו' הענין הוא לפי שא"א למלאכים שנבראו יש מאין מבחי' דיבור העליון וכמ"ש וברוח פיו כל צבאם להשיג לבחי' ריבוי הטוב שבעצמות המאציל וגם מה שהי' בחי' צמצומים דיסודות באצי' בחכ' ומדות עד בחי' יסוד ז"א כו' ועד בכלל, עד גם מה שנתצמצם האור בבחי' המל' שהוא בחי' הדיבור, מאחר שמן הדיבור נתהוו אין להם השגה כלל למעלה מבחי' האותיות שמהווה אותן כו'. ויובן זה עד"מ בתלמיד שמקבל השפע מרבו שלא יוכל התלמיד לידע ולהשיג בכל הצמצומים שמצמצם הרב א"ע בשכל זה עד שהביאו לדיבור אל התלמיד מאחר שאין כל עיקר השגת התלמיד בשכל זה אינו רק ממה שמקבל בשמיעתו מקול ודיבור של הרב בלבד, ודאי אין לו השגה במח' של הרב איך שהי' השכל הזה מושג במח' ואיך שצמצמו להביאו לדיבור, ומכ"ש למעלה מעלה עד עצמות השגת הרב דלא קאי אדעתי דרבי' כו' גם באותו העיון שלצורך השפעה זו עד מ' שנים שיוכל לעמוד במה שהי' נעלם בדיבור זה כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

שו"ת כנ"ל — יסוד [ד: יסוד ז"א] . . ובטובך הגדול: תפלת השחר (ריבוי של עולם).
למלאכים . . וברוח פיו כל צבאם: תהלים לג, ה. ראה אגרת התשובה פ"ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' קיב. ושי"ג.

המל' שהוא בחי' הדיבור: נסמן לעיל ע' ו.
דלא קאי אדעתי דרבי' כו' [ד: כלל]: ראה עבודה זרה ה, ב. לקמן פיסקא, וצדקתך ירגנו'. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. ושי"ג. דברים ח"ד ע' אמו. ושי"ג.

וכך יובן למעלה דרך זכר רב טובך יביעו (וקאי גם באורות דאצי" גם
 בבחי' או"א שרשני] האצי" דרך זכר רב טובך בחי' יסוד דעי' וא"א
 יביעו, ועד"ו עד רום המעלות מטעם זה עצמו ששייך בכל עילה ועלול עד
 בחי' עילת העילות קדמון לכל הקדומי' כו') וכידוע דכל עלול אינו מקבל
 רק מבחי' הבל וקול העילה כמו ויפח באפיו כו' וכמ"ש במ"א, והנה מ"ש
 זכר ל' זכרון הענין יובן עד"מ אדם שסופר מספר רב ועצום כמו ר' רבנות
 וכה"ג שמתחיל לספור מא' עד שמגיע למאה וממאה לאלף עד י' רבנות,
 ולפי שסופר א' א' עד שנמצא ריבוי האחדים בסך הכולל שהוא י' רבנות
 פעמים א' ע"כ יגדל מאד בעיני הסופר מספר זה לפי שיגדל החשבון ביותר
 עד י' רבנות מטעם שסופר מא' עד תשלום כל הסך וצריך שהות רב
 מהתחלתו לספור מא' עד כלותו, אך זהו דוקא כשסופר לעצמו אבל כאשר
 כבר נודע לו המספר הכולל שיש כאן בקופסא זו י' רבנות, וא"צ רק להודיע
 המספר לזולתו, אז יאמר דרך קצרה יש כאן מספר י' רבנות, ודיבור א' זה
 שאומר י' רבנות כולל הוא כל פרטי המספר שספר תחלה לאחדים מראשו
 לסופו. והנה גם שלא יהי' דבר חדש כאשר יספור לאחדים שבודאי לא ימצא
 לא פחות ולא יותר מי' רבנות, מ"מ אין זה הדיבור שאומר י' רבנות בחי'
 מספר עצמי ואמיתי כמספר שסופר לאחדים רק כמו קריאת שם בלבד
 לזיכרון דבר כמו ע"ד דוגמא שעושה אדם סימן לזיכרון על איזה ענין גדול
 שאין באותו סימן דבר שום הלבשה והוראה מותו הענין כלל וכלל רק שע"ז
 יזכור עליו בלבד או כמו קריאת שם לאדם כדי שיהי' לו זיכרון לזכור את
 גופו ומהותו ע"י אותו השם בזכרו אותו בשמו שאין מהות האדם בשם זה רק
 שהשם הוא לסימן וזיכרון על מהותו כשיזכרוהו בשמו ואם לאו לא הי' נזכר
 עליו כלל כו', ובכ"ז הוא ענין זכרון המספר בדיבור לקראותו י' רבנות
 וכה"ג, שאין בזה מספר אמיתי בעצם הדבר הנספר כמו שסופר א' א' כו'
 מאחר שאינו סופר כלל רק הוא נק' בחי' זכרון של המספר האמיתי שספר
 תחלה מא' עד תשלום כל הסך וד"ל (והנה יש בזה בי' ענינים הא' ענין
 הקטנות גדלות המספר כמו עד"מ לקראותו בדיבור א' י' רבנות אחר אשר
 הי' גדול המספר לעיני הסופר שספר א' א' כו' ששכלו השיג ריבוי האחדים

עילת העילות: תקוני זהר בהקדמה י, א.

קדמון לכל הקדומי' כו') [ד: כו']: תקוני זהר ח"ט (מב, א). ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע'

תנט.

ויפח באפיו . . . במ"א [ה' ובסידור: במ"א]: בראשית ב, ז. ראה גם ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תלה.

תורת חיים מקץ פג, ג.

שורה זכר — ר: ד'ה ובסידור: י' וראה בשורה הבאה.

שורה לסופו — שבודאי . . . שסופר לאחדים: ד: ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: לאחדים . .

לאחדים.

שורה שאין — דבר: בסידור ליתא.

שורה עליו — ובכ"ז . . לקראותו: בסידור: וככל זה . . לקרותו (וכן בסמוך).

שורה הקטנות — אחר: בסידור ליתא.

ביותר כנ"ל, והשומע ממנו מספר הכולל ד' רבבות הרי נתפס כללות המספר אצלו רק כמו מספר א', וה'ז ע"ד דוגמא י' רבבות ספורים שמונחים בכלי א' ואח"כ סופר עוד י' רבבות ומניחם בכלי [הב'] עד שממלא יו"ד כלים שאח"כ קורא למספר הכלים רק י' כלים כך לי' פעמים י' רבבות קורא עשרה מאות אלפים במספר יו"ד בלבד, ועד"ז מי' מאות אלפים שנעשה מהם במספר א' הנק' מיליאן קורא לו י' פעמים כמספר זה י' מיליאן, הרי עד"ז הוא הנק' הקטנות גדלות המספר ע"ד הקטנות הגדלות עד למעלה שמן הגדול נעשה קטן לגבי הגדול הימנו עד שגם מיליאן נחשב ונספר כמספר האחדים לספור רק י' מיליאן וכה"ג, וגם שהוא תכלית הקיצור אבל הוא באמת תכלית ההגדלה והריבוי כל שמתקצר יותר כמובן ממשל זה המספר וד"ל. והענין הב' הוא ענין להיפך מזה שנק' הגדלת הקטנות של המספר כמו לעשות הגדלה ממספר הקטן דרבבות שבמיליאן א' שהן רק מאה רבבות לספור כל רבבה לאלפים שיגדל החשבון ויהי' מספר אלף דהיינו אלף אלפים ולעשות הגדלה עוד במספר אלף זה לספור כל אלף לי' מאות ויהי' מספר י' אלפים מאות וכל מאות לספור לי' לעשירות יגדל עוד המספר להיות מספר ק' אלפים עשירות והעשירות לאחד' יגדל יותר עד להיות אלף אלפים אחד' שנק' מיליאן במספר הכולל, הרי ממיליאן א' נעשה ריבוי אלף אלפים אחדים כו' ומספר הראשון נק' מלמטה למעלה לעשות הקטנה מן הריבוי עד י' מיליאן וכה"ג, וממספר הזה הב' הוא נק' מלמעלה למטה לעשות הגדלה מן הקטנות לאחר שהוקטן הריבוי מלמטה למעלה כו' וד"ל.

והנמשל מזה יובן למעלה מה שלפעמים מצינו שהאחדים בכתר והאלפים ורבבות במל' שזהו מספר שלמעלה למטה לחלק המספר דרבבה (או מיליאן) לי' וי' לי' עד שימצאו מספר של האחדים במספר רבבה והוא בבחי' המל' דוקא, ולהיפך מלמטה למעלה להקטין הגדלות דהיינו ממספר כמה אחדים שנתרכו במל' נעשה מספר א' לגבי העליון כמו מי' רבבות אחד' שנחלקו לעשירות ולא נעשה רק מספר י' אלפים עשירות ומי' עשירות נעשה ק', הרי אין המספר רק מספר אלף פעמים ק' ומי' פעמים ק' אלף הרי רק ק' אלף עד מספר י' רבבות מספר י' בלבד שהן בבחי' ע"ס דכתר בבחי' מספר דאחדים אך נק' רבבות ככללות, ובמל' נחלקו לריבוי מספר א' א' כו' וד"ל. (ובזה מתורץ מה שלפעמים אלפים ורבבות בכתר שאין הכוונה בזה במספר האחדים אלא במספר הכולל דהיינו רק י' רבבות בלבד, וז"ש ואתא מרבבות קוד"ש ובמ"א מבואר תירוץ אחר).

שורה המספר — א': בסידור כאן נ, ד: יוד א'.

שורה האחדים — לספור . . זה המספר: ד': ליתא.

מה שלפעמים מצינו שהאחדים בכתר: ראה תורת חיים חיי שרה קכו, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע'

תתצב ואילך. ושי"נ.

מה שלפעמים אלפים ורבבות בכתר: ראה בהערה שלפניו.

ואחא מרבבות קוד"ש: ברכה לג, ב. ראה הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' כב.

וזהו זכר רב טובך יביעו רק בחי' זכרון וקריאת שם של המספר האמיתי דרב טובך שהן בחי' ריבוי בחי' היסודות שזהו כמה מיני טוב כנ"ל, אבל עצם ריבוי הטוב הזה א"א להם להשיג כנ"ל (וזהו ענין שלישי מלבד ב' ענינים הנ"ל והוא אשר לא ישיג ויכיל הקטן במהות עצם המספר רק קריאת שמו וזכרונו בלבד אבל אינו יודע מהותו כלל כמו שאינו מכיר במהות האדם רק יודע שמו בלבד, אף שבשם זה יש קצת ההארה מן העצם ומהות ולמעלה הוא בחי' שמות ומילויי' שעל ידם יש חיבור האוב"כ משפיע במקבל אבל לא מן המהות כו', וכך זכר שם דרב טובך הוא אשר יש ביכולת המלאכי' להביע אומר רק בדיבור בלבד אבל אינם משיגים כלל מהות של רב טוב הזה כו', ויתכן זה בין מלמעלה למטה שלא נתפס למקבל מהות המשפיע רק בחי' שם שלו בלבד כנ"ל ובין מלמטה למעלה שזהו כמו ענין המילוי דאות א' וכיוצא, שכל מה שיתפרש בא' ל' פ' הללו במילוי דמילוי עד סוף כל המילואים נכללו כולם באות א' או באלף, וכך כל מה שמשתלשל משם אד' ריבוי רבבות עולמות ע"י המילויי' שבו כולם נכללו רק בשם זה אד' כו', ונמצא בחי' שם דאד' הוא העליון יותר הכולל כל הפרטי' המסתעפים ממנו במילויי', ויש בחי' מילוי להיפך שהפנימי' שבו נעלם ולא נשאר רק החיצוני' והוא כמו שמו של אדם או קריאת שמות לכל האותיות הנכתבים בציור תמונתם שהשם כזה הוא בחי' החיצוני' היותר אחרון להיפך מבחי' דשם אד' לגבי העולמו' שהוא בחי' פנימיו' היותר עליון והיינו כדוגמת ב' עניני המספר הנ"ל די' רבבות בכלל שכולל כל פרטי המספר שבהם לאחדים הוא כמו האותיות שכוללים כל פרטי המילויי' שלהם שהן בהעלם באותיות, ולהיפך כשנחלקו לפרטי האחדים מלמעלה למטה כנ"ל היו כמו גילוי המילויים שהפנימי' [ש]בהם בהעלם כו' והוא ענין השמות שהן בחי' חיצוני' כו', כך לאחר שספר הרבבה ל' אלפים קוראם בשמות אלפים כו' עד שמספר האחדים הוא בחי' מילוי היותר אחרון שהוא בחי' שם היותר חיצוני כו'. ולפי"ז יתפרש זכר רב טובך בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה כמו גם אור הכתר שהוא בשם אהי' בבי' אופנים הנ"ל בחי' פנימיו' שלו בהעלם ולא נתפס רק בשם זה לגבי העלולים, ולהיפך שכל מה שמסתעף משם הזה למטה הוא בהעלם, והפנימיו' הוא אותיו' הללו כנ"ל בשם אד' כו', וכמ"ש במ"א שיש בשמות ב' ענינים הפכים הנ"ל. וז"ש ויקרא האדם שמות כו' וכל אשר כו', דגם שהשם הוא רק החיצוני' גם זה אמת שהוא המורה על בחי' היותר פנימי' שבו ע"כ יקרא בשם זה דוקא, וכמו גם

שו"ה ולמעלה — האוב"כ: בסידור כאן נא, א: האור בכל.

הכתר שהוא בשם אהי': ראה זהר ויקרא יא, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רכו.

שיש בשמות . . ויקרא האדם שמות . . וכל אשר: בראשית ב, כ. יט. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע'

אירסח ואילך ובהנסמן שם.

שו"ה שהוא — גם: דה: טעם.

קריאת שם זה לעצם הא' באלף ג' אותיות הללו דוקא משום דמורה ל' אולפנא אאלפך חכ' כידוע הי' שרש בחי' הא' כמו שהוא בבחי' פנימיותו שהוא בבחי' הכתר, וזהו ענין הני דרדקי' שפי' טעם קריאת שמות האותיות כו' וד"ל).

ומעתה יש להבין מ"ש יביעו ולא א' ידברו כמו וגבורתך ידברו וכה"ג, אך זה מובן עד"מ הנ"ל מהשפעת הרב לתלמיד שאין התלמיד יוכל לידע ולהשיג כל בחי' הצמצומי' שצמצם הרב א"ע עד שהביא שפע זו כדיבור אליו [ו] בחי' הצמצומים הללו הן בחי' ריבוי הטוב בחי' יסוד כנ"ל, כך א"א שיושג להם גם כדיבור מבחי' הצמצומים דריבוי הטוב העליון שהוא עליון מקבלת השגה, שהרי אין ההשגה באה עליהם רק מבחי' דיבור העליון כמשל שקבלת התלמיד אינו רק מבחי' קול ודיבור של הרב, אבל מה שמצמצם השכל קודם בואו לדיבור אינו מאיר בבחי' או"פ בגילוי גם בבחי' קריאת שם וזיכרון, כי דוקא מבחי' גילוי אור השפע יוכלו לדבר וגם זה בבחי' זכרון בלבד, אבל לא מה שמשפיל ומניח א"ע שזה ודאי מוסתר ונעלם לגמרי רק עכ"ז בבחי' מקיף יבי"ע עליהם, וז"ש יביעו גם לבחי' הצמצומי' שבבחי' מקיף על גילוי השפע והיינו מפני שמקבלי' דין מן דין כו', הרי יש גם בהם בחי' הטוב שנק' יסוד להשפיל א"ע כו' כי בכל משפיע ומקבל עד למטה מטה הוטבע טבע הטוב להטיב שהוא לצמצם א"ע ואם לאו לא הי' מסתעף ונמשך כלל מעילה לעילה כו', וגם שבחי' טוב זה שבהם הוא מצומצם ביותר רק לפי כלי הגבלת שפעם מזה לזה מ"מ הרי זה בחי' כלי לשכון בו בבחי' מקיף עכ"פ מבחי' טוב העליון שבאצ"י שנק' צדיק עליון או בחי' יסוד העליון כמ"ש ברכות לראש צדיק גם שהוא צדיק להשפיע מזון גשמי וכיוצא, ע"ז יוכל לשכון בו בחי' יסוד העליון דחוי"ב וא"א וע"י ולמעלה מעלה עד בחי' עצמות הטוב העליון שבעצמות המאציל כו' וכמ"ש צדיק כתמר כו' כנ"ל, וז"ש ועמך כולם צדיקי' וזהו זכר רב טובך גם בחי' יסוד שבעצמות יביעו שנובע עליהם בבחי' מקיף כו' וד"ל.

וצדקתך ירננו פי' צדקתך הוא בחי' המל' כי כללות ענין זה הפ' מדבר בבחי' יסוד ומל', ומ"ש זכר רב טובך מדבר בבחי' יסוד שהוא

באלף . . . ל' אולפנא: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' איכו. ושי"נ.
באלף . . . אאלפך חכ': נסמן לקמן ע' רפו.
הני דרדקי' שפי' [ד': ונתנו]: שבת קד, א.
וגבורתך ידברו: תהלים קמה, יא.
שמקבלי' דין מן דין: ע"פ תרגום יונתן ישעי' ג, ג.
ברכות לראש צדיק: משלי י, ו.
צדיק כתמר . . . ועמך כולם צדיקי': תהלים צב, יג. ישעי' ס, כא.
וצדקתך ירננו: המשך הכתוב זכר רב טובך.

עדיין בחי' המשכת האור והשפע מן המשפיע אל המקבל, ומ"ש וצדקתך כו' מדבר בבחי' המל' המקבל בבחי' גילוי אור השפע שנמשך מבחי' יסוד כמשל גילוי אור ושפע שכל שמקבל התלמיד מרבו וכיוצא כידוע. והנה ידוע שבחי' ההארה והשפע שבמל' הוא בא בבחי' יש ודבר מה שיש מי שנתפס במציאת דבר וע"כ המל' נק' דבר כמו ודבר דבר וכן דבר מלך שלטון כו', כי המלוכה נק' דבר להיות כי אין מלך בלא עם נפרד כו' רק שבחי' היש והדבר בא בבחי' הביטול במציאות לאין, ונק' ביטול היש אבל אין זה ערך כלל לגבי בחי' אין שמצד עצמו שבבחי' אור הזרוע לצדיק בחי' יסוד כמו שהוא טרם שיתגלה בכלי המקבל שהוא בחי' המל', ועד"מ בחי' המשכת האור מן המשפיע שהוא ג"כ בערך דקות השגות עצם השכל של המשפיע גם שבא בגילוי, אבל מה שהמקבל משיגו לפי ערכו הוא בשינוי המהות לגמרי מצד כלי המקבל שאין לו ערך לכלי המשפיע, וגם לגבי בחי' גילוי אורו אל המקבל כמו שהוא טרם התלבשותו בכלי המקבל, וע"כ לא קאי אדעת' דרבי' גם במה שבא אל התלמיד בדיבור כו' וד"ל. והנה מלבד קבלת המקבל הנה גם עצם אור השפע המגיע למקבל נק' בחי' יש ודבר מה לגבי אור השפע כמו שהוא במשפיע עצמו טרם בואה בגילוי אור אל המקבל כו', ועד"ז גם בחי' ומדריגה שהוא כמשפיע בשביל הגילוי הזה נק' יש לגבי עצם אור זה כמו שהוא אצלו במח' טרם שיצמצם המח' בשביל הגילוי בדיבור כו' ועד"ז עד רום המעלות בעצמות כנ"ל בד' צמצומי' שבעצמות עד שבא אל המקבל כו' וד"ל.

אך הנה ידוע שגם בחי' המל' נק' משפיע לגבי המקבלים המוגבלים דעולמות הנפרדים בבחי' יש מאין ממש כמו ד' מחנות שכינה מחנה מיכאל כו', וגם בזה יש ב' מדריגות הנ"ל הא' בחי' המשכת אור ושפע האלקי' הבלתי בע"ג טרם הגבלתו] בבחי' גבול דכלי המקבלים הנבראים בבחי' יש מאין כו' ונק' יסוד שבמל' כו', וכאשר נגבל האור והשפע הזאת במוגבלים הוא בבחי' יש ודבר כמו גילוי השכינה בג"ע העליון לנשמות ומלאכים שנהנין ומרגישי' בהרגשת כליהם המוגבלים כו', וזהו הנק' כח הפועל האלקי אשר בנפעל כו' כידוע, וז"ש על הרי בת"ר טורי דפרודא עלמין דפרודא שנפרדי' מאין ליש גמור רק שמ"מ יש בהם בחי' הביטול לאין ונק' ביטול היש לאין ואין לו ערוך לגבי בחי' האין דאור האלקי שבמל'

ודבר דבר . . דבר מלך שלטון: ישעי' נח, יג. קהלת ת, ד.

אין מלך בלא עם: בחי' וישב לח, ל. ראה הגסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תרלא.

לא קאי אדעת' דרבי': ראה לעיל בפיסקא ,וזהו כללות ענין'. וש"נ.

ד' מחנות שכינה: ראה זהר במדבר קיח, ב.

ש"יה במוגבלים — ודבר: בסידור כאן נא, ג ניתוסף: הפועל. וראה הערה הבאה.

ש"יה הפועל: בסידור ליתא. וראה הערה שלפני'.

על הרי בת"ר טורי דפרודא: שיר השירים ב, יז. ראה זהר בראשית כט, ב. ויצא קנח, א.

הנמשך אליהם כנ"ל ביסוד ומל' וד"ל, ומ"ש על הרי בשמים הן בחי' העולמות עליונים שהן בבחי' היחוד העליון האלקי בתכלית בחי' הביטול דאין מצד עצמו ולא בחי' ביטול היש בלבד (והיינו בין בבחי' השפע מיסוד למל' בין בבחי' השפע ממל' לנבראים כמוכנ מכל הנ"ל), (וזהו מ"ש גדול ה' כו' בעיר אלקינו וארז"ל אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו דוקא פי' עיר הן ריבוי צירופי האותיות דמל' כמו ה' אבנים בונות ק"ך בתים כו' כידוע, ושם נראה הגדולה שבעצמות אור האצ"י בבחי' יש ודבר מה כנ"ל, אבל טרם בואה לצירופי אותיות הללו אינו נק' גדול בגילוי רק הגדולה היא בעצם וז"ש לך ה' הגדולה כו', ועד"מ הגדולה הגשמי במלך ב"ו שעצם גדולתו הוא בעצמותו דוקא לפי ערך רוממות מלכותו אך היכן ניכרת בבחי' יש ודבר דוקא אין זה רק בבחי' ביטול היש של אנשי המדינה כשמשתחווים ומתבטלים לפניו אזי נראה גדולתו בבחי' יש דהיינו מה שהיש בטל, וכל שיש יותר ביטול היש ניכר בזה יותר עוצם גדולתו שבעצמותו כו', וכך הוא במלכות' דרקיע שבחי' הארת מל' דאצ"י בכי"ע שם ניכר בחי' גדולתו העצמי שלגדולתו אין חקר והוא בבחי' ביטול היש של הנבראים כו', וז"ש רז"ל אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו שמהם מתהווים כל העולמות שיש מהות נבראים מקבלים והמה בטלים מיש לאין כו' בזה ניכר מן ההעלם לגילוי בחי' גדולתו העצמי כו', אבל טרם שנמשך האור במקבלים להיות ביטול היש כו' לא נק' גדול בגילוי רק כלולה הגדולה בעצמותו וכמ"ש לך ה' הגדולה כו' וד"ל.

וזהו וצדקתך ירננו, כי הנה פי' צדקה הוא בחי' גילוי אור השפע מן המשפיע אל המקבל כמו צדקה גשמי לעני, אך זהו דוקא כשמתקבל במקבל ולא טרם בואה אל המקבל גם שהפריש מעות לצדקה כו', כידוע שצדיק הוא בחי' יסוד וצדקה הוא בחי' המל' המקבל השפע ועד"ו מהשפעת המל' לנבראים כנ"ל, וההפריש בזה מבואר למעלה שבחי' ההשפעה למקבל טרם קבלתו כו' הוא בבחי' האין דעצם המשפיע עדיין, משא"כ קבלת המקבל שהוא בחי' יש רק שבטל לאין כו', וזהו וצדקתך דוקא הבאה בבחי' קבלה למקבלים אז ירננו כי הרינה הוא בחי' ביטול כידוע שאין רינה בלא התפעלות וביטול עצמות כמ"ש וחסידיך ירננו וכן לבי ובשרי ירננו אל כו',

על הרי בשמים: שיר השירים ה, יד. ראה זהר ויצא שם.

גדול ה' . . אימתי גדול: נסמן לעיל ע' פ.

ה' אבנים בונות ק"ך בתים: נסמן לעיל שם.

שויה ושם — כנ"ל . . לך ה': ד' לה'.

לך ה' הגדולה: דברי הימים א כט, יא.

שלגדולתו אין חקר: תהלים קמה, ג.

שויה נבראים — בזהר ניכר: בסידור כאן נא, ד: ובזה ניכר יציאתו.

וחסידיך ירננו . . לבי ובשרי ירננו אל: תהלים קלב, ט. שם פד, ג.

אמנם עיקר הרינה הוא דוקא לאחר ביטול היש שכאשר כבר הי' תחלה יש נפרד גדול ומתבטל כו' אז יתפעל ברינה (וכמו ניצחון המלחמה להיות בה ביטול שכנגדו אז ירונו המנצחים כמו כל תרועת מלחמה לאחר הניצחון, וכך כל בחי' ביטול יש ודבר יריעו המריעים וירימו קול בכלי שיר בקול רינה וישועה כו', וכמו באבוד רשעים רינה כו', וז"ש בזוהר שמחה בצפרא ורננא ברמשא שמדת לילה הוא בחי' ביטול היש אבל בצפרא מדת יום חסד דאברהם כו' הוא השמחה מצד עצמות אלקות (וביה"ש כהרף עין חיבור חו"ג שזהו חיבור אין ויש ע"כ אינו מן היום [כו'] מפני שעקידת יצחק [הי'] בחי' התכללות חו"ג לכן אמרו דאילו של יצחק נברא ביה"ש כו'), וזהו וצדקתך בחי' ביטול היש כנ"ל ירננו בחי' רינה שהוא בחי' התגלות של הביטול היש שהוא בא במורגש גדול לפי שהי' כבר יש גדול ונתבטל כו', משא"כ מי שלא הי' יש כלל תחלה לא שייך בחי' רינה כו', וע"כ בבחי' השפעות דאין דבחי' יסוד א' זכר רב טובך יביעו בבחי' העלם דאור המקיף כנ"ל ולא בבחי' גילוי או"פ במורגש אך הא בהא תלי' דאחר שזכר רב טובך יביעו אז וצדקתך ירננו מן ההעלם לגילוי כנ"ל וד"ל.

ומעתה יש להבין מאמר הזוהר פ' ויצא (ד' קס"ב) ע"פ ישבעו עצי ה' ארזי לבנון כו' אינון תרין ציפריין כו' ומאילין אתפרשין ציפריין אחרנין אבל אילין עילאין ונפקין מלבנון דלעילא ודא היא וללבו שתי בנות כו', וזהו אשר שם צפרים יקננו כו', ומאמר זה ביאור למה שקדם שם דעלמא עילא' וכל אינון דנפקין מיני' על שמי' אקרון כו' ע"ש באריכות. וצריך להקדים תחלה ענין הידוע ומבואר במ"א בכמה מיני השפעות והמשכות שנמשכים בבחי' חיצוני' וחיצוני' דחיצוני' כו', והנה ידוע שבחי' חיצוני' היותר אחרון הוא הנק' מותרות דמותרו' וזהו הנק' חיצוני' דחיצוני' שאין עוד למטה הוא בחי' שפע היורד ונמשך בבחי' השערות והציפריים שהעור הוא מכסה על פנימיו' החיות שבדם כמו מסך גמור, רק נקבי העור שבהן יוצא הויעה

באבוד רשעים רינה: משלי יא, י [ושם: ובאבוד — ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תסז. דברים ח"ב ע' תרו. תורה אור ויחי קב, ב].

שמחה בצפרא ורננא ברמשא: זהר ויחי רכט, ב.

וביה"ש כהרף עין: ברכות ב, סע"ב. ראה גם אור התורה וירא ע' 200.

דאילו של יצחק נברא ביה"ש: אבות פ"ה, מ"ו ובתוספות יו"ט שם.

שויה וצדקתך — וד"ל: ע"כ נדפס בסידור.

(ד' קס"ב): סע"ב ואילך.

ישבעו עצי ה': תהלים קד, טז.

וללבו שתי בנות . . . אשר שם צפרים יקננו: ויצא כט, טז. תהלים קד, יז.

ומבואר במ"א: ראה ספר המאמרים תקס"ב כאן ע' פג. אור התורה מצורע כרך ג ע' תתיט. בהערות

הבאות.

שהעור הוא מכסה: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרצה.

נקבי העור . . . מחמימות הפסולת: ראה ספר המאמרים תקס"ב (כאן ע' פג) ע' רנד. אמרי בינה שער

הק"ש לה, ב.

מחמימות הפסולת שבדם הוא הנפש כידוע, וזהו הנק' מותרות וחיצוני' והמותרות הללו נעשי' בחי' אור וחיות שמזה יניקת החיות המצומצם שבחלל השערה, ונמצא בחי' חיות השערה נק' מותרות דמותרות עד שמהות גשם ממשות השערה הוא דבר נבדל מן חיות הגוף לגמרי עד שבהחתך אותן לא ירגיש כאב כלל כידוע, רק מה שבמשיכות השערה ירגיש כאב אין זה רק מצד בחי' אור וחיות המצומצם בחללה דוקא שיש לה חיבור וקשר לגוף בבחי' מותרות דמותרות עכ"פ כנ"ל, וכמ"ש במ"א בענין כרחל לפני גוזזי' כו' ששרש יניקת ע' שרים למעלה אינו רק מבחי' חיות המצומצם בשער דעור דנוק' כו' (וע"ד דוגמא מזיעתן של חיות שמתהווה מזה מציאת אש הגיהנם כו') והוא בחי' צירופים היותר אחרונים שבמל' שנק' צירופים זרים בחילופים ותמורות שונות שנק' בחי' מילוי אחריים דאחוריי' כו' כמ"ש במ"א (וע"ד דוגמא מענין צירופי אותיות שבחלומות שנתחלפו בריבוי חליפות ותמורות ואעפ"כ המה מעין הרהורי לבא כו', וזהו בשוב ה' כו' היינו [כחולמים שגלות השכינה נק' חלום כמ"ש ותחלימני כו', והוא ג"כ בחי' מותרות דמותר' המוחין שבשעת שינה כמ"ש עורה למה תישן כו' שהגלות נק' שינה וחלום כידוע).

והנה ידוע שבחי' חיצוני' דחיצוני' נק' בחי' עשי' שבעשי' אך הנה יש עוד בחי' עשי' שבעשי' שלמעלה מזה שבכחי' שערות והוא עד"מ מזריקת אבן בכח להלאה למרחוק כמ"ש במ"א, שזהו הנק' ג"כ עשי' שבעשי' לפי שהכח שביד עצמו המניע התנועה והפעולה קצתו נפרד ויצא חוץ מן היד ונתלבש באותו האבן הנזרק למרחוק, וראי' ממה שאין האבן נופל לארץ מפני שכח זה הנפרד מן היד נושא באויר ואינו מניחו ליפול עד כלות כח זה אז נופל לארץ וכמ"ש במ"א, וא"כ הרי זה בחי' עשי' שבעשי' שפעולת התנועה הבאה בגילוי נק' עשי' וכח הנפרד מכח פעולה זו היז כשלהבת ניצוץ קטן שנפרד משלהבת גדולה כו' שהרי אותו הכח הנפרד הוא בא

השטרה . . לא ירגיש כאב . . ירגיש כאב: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' רנג. ויקרא ח"ב ע' תשעח. ושי"ג דברים ח"ג ע' תתקמד. ושי"ג.
 כרחל לפני גוזזי': ישעי' נג, ז. ראה (הנסמן לקמן ע' תיא) מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א בהוספות (קד"ת תשמ"ט) ע' 14. פירוש המלות נז, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרצה.
 מויעתן של חיות . . הגיהנם: ראה תגינה יג, סעי"ב. לקמן ע' שיח וע' שלה.
 צירופים היותר אחרונים שבמל': נסמן לעיל ע' קנג הערה בארץ.
 שבחלומות . . מעין הרהורי לבא: ראה לעיל ע' ה, ושי"ג.
 בשוב ה' . . היינו (כחולמים: נסמן לקמן ע' תכד.
 ותחלימני: ישעי' לח, טז.
 עורה למה תישן . . שהגלות נק' שינה: נסמן לעיל ע' קו.
 מזריקת אבן בכח: ראה תורת חיים שמות פב, סעי"ב ואילך. (ובשינויים) בספר המאמרים אתהלך ע' עת.
 אמרי בינה שער הק"ש לד, ג ואילך. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אינו. ספר המאמרים תרמ"ז ע' מו.
 וכמ"ש במ"א: ראה שם.

מעצם כח של הפעולה בגילוי (ולא כמו ההארה דההארה שע"י המסך או חותם אותיו) שבשעוה שנחקקים בדבר אחר שנק' צורה לצורה כמו המצייר מן ציור הלוח, שא"כ הרי כח זה שבאבן לא נמשך רק אחר שינוי מהות דכח הפעולה ואין האמת כן דאותו כח הרוחני שביד הפועל הפעולה הוא שנפרד ויצא ונתלבש באבן כו', ובזאת יתרון מעלתו גם על ציור הפעולה בלוח מכח [התנועה] שביד שציור זה הגשמי הנשאר בלוח אין בו רק בחי' רשימו בהעלם מכח הפעולה הרוחניו' שביד המציירו, וכמ"ש במ"א שאין בחי' יחוס והשתוו' לאותיות הכתובי' בשטח הנייר עם כח רוחני המציירם גם שמצייר כדוגמתם ממש כמו י' שע"ג האלף כו' ע"ש, משא"כ בכח זה שבידו גם שנפרד ויצא ונתלבש באבן מ"מ הרי הוא בחי' רוחני' אותו הכח שביד ממש רק שנחלק בפ"ע כמו ניצוץ קטן שנחלק משלהבת גדולה וכה"ג, ואמנם במה שנבדל מהיד שידיו מסולקות ויוכל להצניע ידו וילך לו כו', משא"כ בציור התמונה שבפעולה בדבר הנפעל כל עת ורגע יש קישור וחיבור לציור זה עם כח המצייר מצד זה יש לו יתרון מעלה על הזריקת אבן כו', וזהו מובן שציור התמונה מכח התנועה ה"ז כדמיון אותיו' עצם החותם שעושי' תמונה שלהם בלבד בדבר הנפרד כשעוה ולא כמו חקיקת אותיות דשעוה בדבר אחר כו', שהרי מהות התנועה עצמו מתלבש בציור אותיות ולא בחי' הארתה בשינוי מהות כו' ועכ"ז נק' בחי' מל' שבמל' שהוא הנק' עשי' דעשי' כי גם מהות התנועה נק' עשי' וגילוי' בנייר נק' עשי' דעשי' וכך הוא זריקת אבן ברגע שזורק שהוא כמו בשעה שמצייר (רק אחר הציור יש הפרש בינו לזריקת אבן מטעם הנ"ל) רק שבזריקה נבדל ויוצא לחוץ כנ"ל וד"ל).

ומעתה הנה יובן שבחי' עשי' דעשי' זו שבזריקת האבן הוא למעלה מבחי' חיצוני' דחיצוני' שבשערות הנ"ל, שהרי מבואר למעלה בבחי' השערות שהשפע באה בשינוי מהות כמו הזיעה שהיא מהות אחר נפרד מן הגוף עד שהשערה יניקתה בבחי' חיות נפרד וכן הצפרנים (וכמ"ש במ"א בענין וגלחה את ראשה ועשתה את צפרני' כו'), משא"כ בחי' כח השפע שבתנועה אשר מלוכש באבן הנזרק מכח היד הרי זה הכח ממהות כח היד רק שנחלק בפ"ע (אבל בזה יתרון מעלת השערות קודם גזיזת' שעכ"ז יש להם חיבור בגוף, משא"כ כח היד שנחלק ונבדל לגמרי מן הגוף בהיותו מלוכש באבן הנזרק כנ"ל), ואעפ"כ נק' בחי' עשי' שבעשי' מטעם הנ"ל ועוד שידוע שיש ג' מדריגות ב"ע ויש בעשי' מבחי' בריאה ויצ' ונק' בריאה או יצ' שבעשי', והוא ג"כ ענין ג' מדריגות דחב"ד וחג"ת נה"י, ויש חב"ד וחג"ת

וכמ"ש במ"א שאין [ד': שא"א לומר בו] בחי' יחוס: ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' עג. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרלא.

וגלחה את ראשה: תצא כא, יב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקלא וע' תקלו.
 ויש בעשי' מבחי' בריאה ויצ': ראה עץ חיים שער (מב) כללות אבי"ע פ"ד. אמרי בינה שער הק"ש לד.
 סע"א.

שבנה"י כו' אך בעש' דעש' אין שם מבחי' בריאה ויצ' כלל, וכן בנה"י שבנה"י אין בו מבחי' חב"ד וחג"ת כלל (כי גם שבירכין שנק' נו"ה נפסק פנימי' המוחי' אבל חיצוני' שלהם מאיר וכן מן המדות חג"ת כמו הניצוח שיש בו בהעלם מן האהבה כו' כמ"ש במ"א, משא"כ בנה"י שבנה"י שהוא נק' עש' שבעש' כו') והיינו שאין בו מבחי' המח' והמדות כלל וכלל כו' וד"ל.

וביאור זה הנה אנו רואים שאין בזריקת אבן שום התלבשות מן המח' כלל וכלל גם לא מן המדות שבלב אעפ"י שיוכל להיות שיתכוון הזורק לזרוק למקום מיוחד, אבל מצד עצם הזריקה תוכל להיות בלא מח' כלל וכלל וגם שיוכל להיות שיזרוק עפ"י הרצון שבמוח ולב, מ"מ מצד עצם כח תנועות הזריקה תוכל להיות בלי רצון וחפץ בלב כלל, וראי' ממה שהבהמה תוכל להתיז צרורות ברגלי' שבודאי אין זה במח' ומדות [כלל] שהרי אין לבהמה מח' ומדות גם שבתנועת אברי' יש לה מח' ודמיון ומדות כמו לילך ברגלה או [לאכול] המאכל או הולד להניקו ולברוח מן השלהבת כו', זהו כמו בתנועת אברי האדם שהן ג"כ עפ"י הרצון והמח' שבמוח, ועפ"י חיות הרוחני שבלב בדם הוא הנפש לפי שאין זה נק' עש' שבעש' אלא בחי' עש' עצמה שמאיר בו מבחי' חב"ד וחג"ת שנק' בריאה ויצ' שבעש' כנ"ל, משא"כ בכח הנבדל מן היד שאין לו חיבור עם כח המניע שביד להיות נמשך מן המח' שהרי אין דומה למתעסק בידו באיזה פעולה ותמונה אעפ"י ששכלו ומחשבתו טרודים לגמרי מכל וכל ואין לו ידיעה כלל במה שמתעסק רק שמצייר או כותב כמתעסק בעלמא בלי מח' וכוונה לזה כלל וכלל, עכ"ז בודאי יש בהכרח בציור וכתובה זו מעט מזער מהארת המח' הנק' בחי' רשימו, ואם לאו לא הי' נפעלת מאילי' בלי מח' וכוונה כלל מאחר שיש קשר ויחוס לגידי המוח בתנועות הציור הזה (מלבד מה שיש בכל תנועות אברי' רצון ומח' הנ"ל גם באופן הציור שמתעסק בו יש [בו] מהארת המח' אעפ"י שאינו חושב כלל איך לצייר לכתוב רק שהוא מבחי' חיצוני' ואחוריי' שבמח' שהרי בחי' פנימי' שלה טרוד לגמרי כי א"צ להתעסקות זו רק חיצוני' דחיצוני' שבזה ע"ד שיוכל לדבר עם זולתו בטרדה גדולה ויעשה ויפעול ציור וכתובה אותיות וכה"ג ברגע א' כידוע, כי יש כמה דברים שאין צריך להם המשכה מבחי' פנימי' המח' כלל רק חיצוני' שבה בלבד ויש חיצוני' שאינה בלי פנימי' אבל כאן שיוכל לטרוד פנימי' מחשבתו בדברו עם זולתו ומ"מ יש חיצוני' במח' שיפעול הציור הזה ואינם שייכים זע"ז כלל וכלל וד"ל).

שבירכין שנק' נו"ה: ראה תקוני זהר ת"יג כט, א ובהנסמן בניצוצי זהר שם.
שבירכין . . חיצוני' שלהם מאיר: ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' פז. אמרי בינה שער הק"ש לד, ב. שער
תשובה ח"ב חינוך ע' 50. לעיל ע' קטו. לקמן ע' רנט.
שו"ה וביאור: ראה אמרי בינה שער הק"ש לה, ב פכ"ט.
שו"ה לזרוק — בלא . . תוכל להיות: **א"ל**: ליתא. וכנראה נשמט מפני חיבות הדומות: תוכל להיות . .
תוכל להיות.

וְדוֹגְמָא לזה הוא ענין החלומות שפנימי' המח' והשכל עולים כו', והדמיון שבמח' הוא המהרהר בעניני החלום כו', ומזה יובן בענין הגלות שנק' שינה וחלום כנ"ל) א[ו] יוכל להיות מה שמצייר במתעסק גם בכל פרטי אופני הציור כאלו הוא נעשה עפ"י המח' בעיון הדק היטיב ביופי והידור הוא מפני שכבר עשה ציור זה כמה וכמה פעמים עפ"י עיון המח' הפנימי' כמו ציור אותיות שהורגל בהם, ע"כ מצד הרגילות יוכל לצייר גם בלא מח' וכונה כלל וכלל כי נמשך מאיליו התנועה לפי רגילות המח' בזה מכבר, ואמנם גם בזה שמתעסק יש מהארת המח' רק שהוא בחי' רשימו מבחי' פנימי' המח' שכבר עשה וצייר כמה פעמים על ידה, רק מפני הרגילות א"צ לשום מחשבתו הפנימי' ודי לה בחיצוני' היותר תחתון במדריגה כו' וד"ל.

וְעַכְפִּי יהי' איך שיהי' הנה כל ענין המתעסק נק' בחי' עצם כח העשי' שהוא יצי' שבעשי', וגם מח' שבעשי' שנק' בריאה שבעשי' שהרי כח המניע שביד מחובר ומקושר ממש בעשיו' הציור הזה, וגם יש בו מעט מזעיר גם מן המח' ולא נק' עשי' נפרד[ת] מן כח הפועל כזריקת האבן שנפרד כח זה שבזריקה מעצם כח התנועה שביד, ומאחר שנפרד לגמרי הרי אין בכח הנזרק מן היד שום הארה מן המח' כלל וכלל, ע"כ לזה הטעם נק' בחי' נה"י דעשי' שנק' עשי' דעשי' שאין בה מבחי' המח' כלל כנ"ל, משא"כ במתעסק שנק' בחי' עשי' עצמה כו' ואעפ"כ יש בזריקת אבן יתרון מעלה על בחי' חיצוני' דחיצוני' שבשערות מטעם הנ"ל וד"ל. והנה יש עוד מדריגה ב' בבחי' עשי' והוא היותר פנימי כמו הכותב ומצייר במח' עמוקה להשכיל איך לצייר ולכתוב כו', שבודאי פנימי' השכל והמח' מלוכש בתנועת הציור שמצייר רק לפי אופן הוראות פנימי' השכל ועיון המח' כו', וזהו הנק' שכל שבעשי' שהוא רק בחי' ההתחכמות שבציורים ומעשה רוקם וכל מיני עשי' (שגם גוף השכל הזה הוא מדריגה התחתונה שבשכל מאחר שאין זה רק התחכמות בדבר עשי' גשמי'), אבל מ"מ הוא בחי' ההשפעה היותר פנימי' שבעשי' שהרי כל עצם המושכל כמו שהוא במח' ישנו באצבע בהעלם בעת ציירו הציור או הכתיבה ומכ"ש כשכותב דבר חכ' כו' וד"ל.

וְנַמְצָא מובן מכל הנ"ל שיש ג' מדריגות בכלל זו למעלה מזו והכל בבחי' עשי', האי' בחי' עשי' דעשי' שהוא כמו זריקת אבן הנ"ל (או בחי' שערות הנ"ל), והב' בחי' יצירה שבעשי' כמו המתעסק בידיו ויש בו גם רשימו חיצוני' מן המח' כנ"ל, והג' בחי' בריאה שבעשי' שהוא ענין התלבשות פנימי' המח' בעשי' כמו להשכיל בציור כנ"ל, ועפ"י ג' חילוקי מדריגות הללו יובן הנמשל והדוגמא מהם למשכיל למעלה בעולמות

שו"ה חיצוני' — והנה . . . [אד: ג]: ראה אמרי בינה שם לה, ד פ"ל.

שו"ה לפי — ועיון: ד ועומק.

שו"ה כל — במח' . . . ומכ"ש: אד: במוח . . . א: וכ"ש.

העליונים שנתהוו מאין ליש בכחי עשי העליונה כמ"ש ששת ימים עשה ה' כו' וכן מכל מלאכתו אשר עשה כו' כל אשר חפץ ה' עשה וירא אלקי' כו' אשר עשה ביום עשות ה' כו' וכה"ג רבות בכתובי, וכתוב ג"כ ל' בריאה ויצ' כמו בראשית ברא אלקי' כו' אשר ברא אלקי' לעשות אלה תולדות השמים כו' בהבראם כו' (וכן נא' ל' יצירה לשבת יצרה), וכל ג' אלה הן עיני ג' חלוקי הנ"ל בכחי עשי שכל בחי השפעת האור האלקי בהתהוות כל העולמו, מאין ליש בכחי עשי לא יצא מא' מג' אלה אם בכחי עשי שבעשי או יצירה שבעשי או בריאה שבעשי שגם בפרט יש ג' עולמות ביע כמו [באדם] שנאמר בו לכבודי בראתיו כו' מ"מ כולם נכללו בשם עשי בלבד רק שעולם הבריאה הוא בחי שכל ומח' שבעשי ולזה א' דאימא מקנא בכורסיי, ובעולם היצי הוא בחי יצי שבעשי שהוא בחי חג"ת שבעשי כנ"ל, וז"ש דו"א מקנן ביצי ואופן מקנן בעשי שהוא בחי נה"י דעשי שנק' עשי דעשי כנ"ל. ואמנם גם בכל עולם יש ג' חילוקי אלה כמו בעולם היצי יש בריאה שביצי [ויצי שביצי] ועשי שביצי וכן בבריאה כו', ועד"ז גם בעולם האצי יש ג' אלה החלוקי בריאה שבאצי ויצי שבאצי ועשי שבאצי ע"ד הנ"ל, ומג' אלה שבאצי נמשך בחי פנימי ג' העולמות הנפרדים דבי"ע כמו מבחי השפעת ז"נ דאצי בכחי עשי דעשי דאצי נמשך שרש התהוות נשמות ומלאכים דעולם העשי (והוא למשל כמו זריקת אבן או בחי שערות ונימין וכה"ג כנ"ל), ומבחי יצי שבעשי דאצי שבז"נ נמשך התהוות מלאכים ונשמות דעולם היצי, ומבחי בריאה שבאצי נמשך נשמות ומלאכים דעולם הבריאה ובכלל הן בחי למ"ד כלים דז"א ונוק' ונעשה מהם נר"נ דבי"ע שהן כמו בחי מח' דו"מ שבאצי המלבישים למדות כו' כמ"ש במ"א וד"ל.

ולהבין איך יש ג' אלה החלוקות הנ"ל בכל א' מהם כמו ביצי ובריאה ג"כ כנ"ל, הנה יובן ממה שאנו רואים בג' מדרגות דמדו"מ שנק' ג"כ

ששת ימים . . . מכל מלאכתו . . . כל אשר חפץ: יתרו כ, יא. בראשית ב, ב. תהלים קלה, ו.
 וירא אלקי' . . . ביום עשות ה': בראשית א, לא. שם ב, ד. — T: כ"ז ליתא.
 בראשית ברא אלקי' . . . אשר ברא אלקי' לעשות אלה תולדות . . . בהבראם [T ניתוסף: וכן ויברא כו']:
 בראשית א, א. . . שם ב, ג [ג': משמיט פסוק זה]. שם ב, ד. שם א, כא. כו.
 לשבת יצרה: ישעי' מה, יח. — בכת"י זה מחק תיבת יצרה. וכתב יצרו.
 שויה כל — מאי: אוצ"ל: כ"א.
 לכבודי בראתיו: נסמן לקמן ע' רב.
 דאימא מקנא בכורסיי: נסמן לעיל ע' יד.
 דו"א מקנן ביצי ואופן מקנן בעשי: נסמן לעיל שם.
 למ"ד כלים דו"א . . . נר"נ דבי"ע: ראה עץ חיים שער (מד) השמות. אמרי בינה שער הק"ש לד, ב. מאמרי
 אדה"א דברים ח"ג ע' התקכה.
 נר"נ . . . מדו"מ: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקמה. וש"נ.
 שויה ולהבין: ראה אמרי בינה שם לו, ג ואילך פל"א.ב.
 דמדו"מ שנק' ג"כ בי"ע: נסמן לקמן ע' שפ.

בי"ע כידוע, והנה בעש"י מבואר למעלה ג' החלוקי' [הנ"ל] ועד"ז ג"כ בדיבור עש"י שבדיבור הוא כמו עקימת שפתיים דדיבור דהוה מעשה ונק' עש"י שבדיבור, ויצ"י שבדיבור הוא הקול הברה שמורכב מאמ"ר שיוצאים מהבל הלב (וגם כזה יש ב' מדריגות א' קול גשמי שיוצא לחוץ שנק' עש"י שבדיבור חומר שלו כו', ועש"י דעש"י היינו קול זה כשנבדל ונפרד לחוץ כהבל הארץ כמו זריקת האבן שנבדל לגמרי והוא כדמיון חיצוני' דחיצוני' דשערות כמ"ש במ"א) או קול הנמשך בשביל מעשה כמו לצוות לעשות שמתלבש במעשה נק' עש"י דעש"י שבדיבור כו'), והג' בחי' המח' והשכל שבדיבור (וכמו ע"ד הנ"ל במתעסק בעש"י הנ"ל כן המדבר בלי מח' כלל שיש בו מעט מזעיר מן המח' ג"כ כפי אופן הנ"ל במתעסק, אם מפני שכבר הי' לו מח' באותיות הדיבור הללו והורגל בהם או כמו החלומות שנשאר קצת חיצוני' מן המח' כנ"ל, כך יש בדיבור קצת הארה חיצוני' דמח' גם שיטרוד במחשבתו לגמרי בענין אחר בשעה שמדבר, ובחי' המח' שבדיבור מקבל מבחי' אחרונה שבמח' עצמה דהיינו מבחי' עש"י שבמח' כמו כשמחשב איך לצייר אותיות קודם שמצייר בפ"מ או שמחשב איך לדבר שנק' ג"כ עש"י שבמח' והוא מקור המח' המלוּבש בעש"י ודיבור כו', משא"כ כשמצייר אותיות הכתב או אותיות הדיבור במח' נק' יצירה שבמח' (רק שיש הפרש בין ציור אותיות גשמי' במח' למח' שחושב אותיות קול הדיבור כו'), והג' מח' שבמח' והוא נק' מחשבת עיון השכל שלמעלה מבחי' אותיות המח' והיינו מח' פנימי' המלוּבש באותיות המח' סתם כו', וכאופן כללי יותר הנה ג' מדריגות דמח' הוא דמיון שבמח' לצייר כל גשם כו' ואותיות המח' שנק' הרהור סתם בין כשמהרהר בדב"ט או מהרהר בדבר שכל יש בזה אותיות עכ"פ ומחשבת עיון השכל כו' וד"ל.

והנה בחי' ג' מדריגות הנ"ל בבחי' העש"י נק' בג' ענינים דרך מסך ודרך נקב ודרך חלון, דרך מסך הוא כאשר האור והשפע יוצא בבחי' נפרד ונבדל לגמרי מן העצמות כמו זריקת אבן הנ"ל שהכח הוא נבדל לגמרי כו' או כמו יניקה שבחלל השערה שמקבל מן הזיעה שיוצא לחוץ כו', שכל זה נק' דרך מסך כמו המסך המבדיל לגמרי האור העצמי ומה שיוצא אור מנקבי המסך הוא בשינוי המהות לגמרי בבחי' מהות נפרד לגמרי מן עצם האור,

עש"י שבדיבור . . עקימת שפתיים: נסמן לעיל ע' קמה.

עקימת שפתיים דדיבור [ד': ליתא] דהוה מעשה: ראה בבא מציעא צ, סע"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקי. ושי"ג.

הקול . . שמורכב מאמ"ר: ראה זהר תצוה קפד, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תרגא. ושי"ג. דברים ח"ג ע' תתק. ושי"ג.

ועש"י דעש"י היינו קול . . ונפרד לחוץ: ראה אמרי בינה שער הקיש' לד, ד. לו, ד. לו, א.

שורה והנה: ראה אמרי בינה שם לו, ג פל"ג.

מסך . . נקב . . חלון: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פי"ג. ד. שער (מו) סדר אבי"ע פ"א. מאמרי אדה"א ענינים ע' לג ואילך ובהנסמן במראי מקומות לשם.

וכמו הבנת השכל מתוך המשל המעלים אור עצם השכל כמ"ש במ"א, וכך העור מכסה לגמרי ורק דרך נקבי דקי' יוצא יניקה נבדלת בחלל השערה, וכן בזריקת האבן שידו מסולק' כו' כנ"ל, ולמעלה הוא ענין מל' דאצי' שמאיר כבי"ע לאחר בקיעת המסך שנק' פרגוד כו' וכמ"ש באורך נראה אור (אך לא כמו הארה דהארה הזאת במסך הוא בזריקת אבן כנ"ל, אך מ"ש בס"י נטל צרור וזרקו מתחת כסא הכבוד כו' זהו כמו זריקת אבן, וזהו שהמל' נק' בריכ"ה כבריכת מים שכבר נפסקה ממקור המעיין כו' כמ"ש במ"א), ודרך נקב היינו שעצם אור המשפיע ממש מאיר ומתקשר במקבל שלא דרך התעלמות משל כלל בשינוי מהות כו' רק שאינו מאיר בהתרחבות כמו שהוא בעצם אלא בא בבחי' צמצום גדול כמו שהאור מאיר דרך נקב קטן בלבד אבל הוא עצם האור, והיינו כאשר צריך שיושפע מכלי גבוה לכלי נמוך כמו מרב לתלמיד שא"א שיומשך כמו שהוא בדעת הרב אלא צריך שיאמר לו אפס קצוהו והוא כמו אור השכל המתצמצם בהבליים שבדיבור בפה לתלמיד והוא הנק' יצי' שבעשי' בכלל כמו כח הפועל בציור שמתצמצם בכחי' נקב לצאת ממהות רוחני למהות גשם הציור כו', וכך בכל יציא' ממהות למהות המקבל הוא בא דרך צמצום בנקב כו', וכן כמו המתעסק שמאיר גם מן המח' רשימו בעלמא נק' ג"כ דרך נקב רק שהוא מצומצם ביותר מאחר שאינו נפרד לגמרי כו' וד"ל, ובחי' חלון הוא כאשר אור המשפיע בא בהתרחבות גדולה במקבל בלא צמצום כ"כ מפני שאין זה יציאה ממהות למהות נבדל בערך כ"כ כמו המשפיע לחכם כמותו וכה"ג שאין צריך לצמצם ולקצר הדברים כ"כ כו' זהו הנק' דרך חלון, והיינו כמו בחי' מח' שבמח' שמוה נמשך בריאה שבעשי' מח' עמוקה להשכיל בעשי' כנ"ל שאנו רואים שאור השכל מתפשט כמו שהוא בהרחבה במח' זו שנק' מח' ועיון השכל, וכן מחשבת שכל זו מתרחבי' באותיות המח' שנק' הרהור כו', וממילא גם בעשי' בפ"מ מתפשט הארת ההתחכמות בלי צמצום כ"כ גם שמתלבש בגשם הציור אין זה שינוי ממהות למהות מאחר שהמח' עצמה מקבלת השכל בהרחבה דרך חלון ונק' שכל שבעשי' כנ"ל גם בעשי' עצמה מתפשט בהרחבה כו' וד"ל.

המשל המעלים . . השכל: ראה שערי אורה שער הפורים ע' סו. דרושי חתונה ח"א ע' פח. אמרי בינה הנ"ל ספ"ג.

באורך נראה אור: תהלים לו, י.

מ"ש בס"י נטל צרור וזרקו . . הכבוד [א: הכבוד וזרקו]: במאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א"נ: במדרש (ראה שמות רבא רפ"ג. פרקי דרבי אלעזר פ"ג ובהנסמן שם). בספר המאמרים עזר"ת ע' קפג: בס' הבהיר. שהמל' נק' בריכ"ה: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת כרכה. אמרי בינה שער הק"ש לח. ב. שו"ה התעלמות — משל: אד: מסך.

שו"ה מרב — שיאמר . . הפועל בציור: ד: ליתא.

וכן כמו המתעסק: ראה אמרי בינה שם לח, סע"ב.

שו"ה נפרד — ובחי' חלון: ראה אמרי בינה שם פל"ד.

ולהבין יותר בפרטי החלוקות הנ"ל בבחי' חיצוני' וחיצוני' דחיצוני' כו', הנה יש להקדים בחקירת ענין א' הידוע שיש כח הפועל בנפעל ממש דהיינו בחי' מהות [1] עצמות דכח הפועל נמצא בנפעל, וראי' לזה הוא ממה שמצינו בספרי החקירה שמן טבע הנפעל יוכלו להכיר במהות טבע הפועל אעפ"י שלא ראוהו מעולם (כידוע בהה"מ ז"ל שהי' מכיר כל כח הפועל בנפעל כו', והי' מעשה ששלחו לו כוס של כסף והכיר בכוס שהפועל הצורף שעשאהו הי' סומא בעין א' כו') עד שיוכלו להכיר על כל פרטי ציור ותמונת הפועל ממש כו', והיינו דוקא כאשר הפועל עשה הכלי בהתלבשות כל מהות מחשבתו ושכלו דוקא כנ"ל בחלוקה הג' כשפנימי' המח' מלובשת בהשכלת הציור אעפ"י שעיקר פעולת הציור אינו אלא תנועה גשמי' מכח החיות גשמי' שבדם שבידיו וכה"ג, וא"כ איך יכירו בכל מהותו כמו שהוא בנפשו וכחותי' באברי ציור גופו שהרי אין הכרה בנפעל רק ברושם החיות שהוא נשאר בדבר הנפעל כידוע שכל נפעל יש בו רשימו בהעלם מכח הפועלו כו' (וע"כ כשיאבדו יגיע כפיו של אדם יצטער בנפשו מפני חלק חיות מעט מזעיר מן הנפש שנשאר שם שאבד כו', וכמ"ש במ"א בענין ונתחי משכני בתוכם משכונא דילי גבייכו כו'), וא"כ אין להכיר מן הנפעל רק בחי' האור והחיות שבתנועת הפועל בלבד שנשאר רושם ממנו בדבר הנפעל אבל איך יכירו במהות נפש הפועל ובכל פרטי כוחותיו המוטבעי' באברים (ובציור תמונת האברים דגופו כנ"ל שהכיר שהי' סומא בעין א' כו'). אך הענין הוא דגם מבחי' הרשימו שנשאר בדבר הנפעל יוכלו להכיר כל מהות הפועל, ואמנם לא מצד המשכת התנועה גשמי' שלו בנפעל בלבד אלא דוקא כאשר בשעת פעולתו הי' כל מחשבתו בשרש מהותה במהות הנפש (כמ"ש במ"א שהנפש כולה היא מתלבשת במח' כו') מלובשת בתוך פעולת ידיו ומעשיו כו', אבל אם הי' רק כמו מתעסק בעלמא שמחשבתו היתה טרודה כנ"ל אעפ"י שיש רשימו מכח התנועה שבידו בדבר הנפעל מ"מ לא יוכלו להכיר מהות הפועל וכל פרטי אופני ציורו מדבר הנפעל כלל וזה דבר פלא לכאורה, אך בהכרח לומר שיש כמה ענינים חלוקי' המדריגות בשכל ומח' שבעשי' בבחי' חיצוני' וחיצוני' דחיצוני' כמו בחי' רשימו מכח התנועה דמתעסק וכה"ג שנק' חיצוני' דחיצוני' גם שיש בו מעט מזעיר גם מן המח'

ש"ה ולהבין: ראה אמרי בינה שם לט, א.

בספרי החקירה: ראה גם אור התורה יתרו (קה"ת לד, א) ומי שיש לו כח הראות וחזקה הראי' שלו יכול לראות בכל כלי מעשה כח הפועל.

כידוע בהה"מ . . . כוס של כסף: בספר המאמרים תקס"ב (ואתהלך לאוניא ע' רנה) כאן ע' פד: כוס (ולא הזכר שמו של המגיד). ראה אמרי בינה שם לט, א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תתב. ובהנסמן במראי מקומות לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' קע ובהנסמן שם. במדבר ח"א ע' קעא ובהנסמן לשם בע' שח. דברים ח"ג ע' אינת.

ש"ה הפועל — כל: ד: ליתא.

ונתחי משכני בתוכם משכונא דילי גבייכו: בחוקותי כו, יא. נסמן לעיל ע' פח.

כנ"ל מאחר שלא יוכלו להכיר כמהות הפועל, ומכ"ש בזריקת אבן כמו ענין נטל צרור וזרקו כו' כנ"ל שהוא יותר חיצוני ונבדל כו', משא"כ בפנימי של המח' שבעשי' גם שהוא ג"כ חיצוני' שנק' עשי' שבמח' כנ"ל שנק' דמיון שבמח' לצייר כל גשם מ"מ בו מלוכש כח ההשכלה שבפנימי' המח' איד לצייר כו', שבזה יוכלו להכיר כל מהותו כו' גם שהשכלה זו [ג"כ] אינו אלא בחי' עשי' שבשכל שנעשה שכל לעשי' כמ"ש במ"א וד"ל.

וכמו"כ הנה יובן שיש כמה חילוקי מדריגו' פרטיו' בענין חיצוני' [ד] חיצוני' שבשערות הנ"ל שהרי גם שדרך כלל הרי בחי' השערות הוא שפע היותר חיצוני ונבדל מן הגוף כנ"ל, מ"מ נמצא בהן חילוקי מדריגות זו למעלה מזו ע"ד הנ"ל במח' שבעשי' כו', דהנה אנו רואים שיש הפרש גדול בטבע מהות השערות מפני שינוי מקום צמיחתן שהרי אין כל השערות דומות במהותן ממש, כי שערות הצומחי' ברגל אינן דומין לשער הגדל בשטח שאר הגוף ככרס וירכיי' וכתיפו, ושער החזה מובדל מכל שערות שבשטח כל הגוף, ושער בית השחי ובית הערוה חלוקי' ג"כ בטבע מהותן שזה רך יותר וזה קשה יותר, וכמו"כ שערות הראש ושערות הזקן שהמה גדולים ממותרי מוחי' שבראש ולא ממותרי חלל הגוף ג"כ חלוקי' במהות טבעם, ששערות הראש רך ושערות הזקן קשי' יותר ששערות הראש צומחי' מן העצם שבגולגולת שמחפה על המוח ושערות הזקן צומחי' ממותרי המוחי', וכן שערות הפאות מהגלגלת יש בהן חלוקי מדריגות משערות הראש כידוע, וגם בשערות הזקן יש הפרש בין שער שפה העליונה שעל הפה לשער שתחת הפה כו', וכמו"כ יש ריבוי פרטי התחלקות מדריגות בשערות הזקן כמ"ש באד"ר פרטי חלוקיהם, וכל זה הוא לפי טבע המקום שהם צומחי' שם, ששערות הרגל לפי טבע הרגלים וכן שער הערוה והשחי והחזה ושער גביני העינים לפי טבע העינים, וכך בשערות הראש והזקן בכל פרטיהם. וא"כ נמצא בהכרח שיש ריבוי חילוקי מדריגות [בהן] זו למעלה מזו והכל בבחי' חיצוני' וחיצוני' דחיצוני' כו' וד"ל.

ובאמת אין לפרטי חלוקי המדריגות שבשערות שיעור ומספר כלל כמ"ש קווצותיו תלתלים כו' ושער רישי' כו', וכן בדיקנא וכה"ג וכמ"ש בזוהר בענין ריבוי רבבות עלמין והיכלות שמתהווים מבחי' שערות ונימין כמו ת' אלף עלמין מתיי' נימין דגלגלתא כו' כי לא נוכל למצוא כל דוגמא שלהם באדם התחתון בכל פרטי פרטיהם שנמצאו למעלה באדם העליון

שורה שהמה . . . הראש רק: ד: לתא.

ריבוי . . . מדריגות בשערות הזקן כמ"ש באד"ר: ראה זהר נשא קל, טעיב ואלד.

קווצותיו תלתלים . . . ושער רישי': שיר השירים ה, יא. דניאל ז, ט.

ת' אלף עלמין מתיי' [אד": מת]: ראה גם תורת חיים וישלח מב, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע

דא"א וע"י וז"א כו', דגם שנאמר מבשרי אחזה כו' היינו משום שנא' בצלם אלקי עשה את האדם אבל אדם התחתון נק' אדם דעשי' שכבר נתמעט בו פרטי האורות וכלים וכל השייך לפרצוף אדם יותר מבאדם דיצי' ובריאה כו' עד שאין בו בגילוי כל פרטי ענינים דבחי' פרצוף העליון דאדם דאצי' רק בהעלם ימצא בו, ופי' בהעלם היינו עד"מ כמו הנקודה שיכולים להמשיך ממנה קו ושטח כפי שירצו אך קודם שימשיכוהו עדיין הרי אין בה רק העלם כל מה שעתידיים לימשך ולהסתעף ממנה כמו כל כ"ב אותיות כו' ונק' הנקודה בחי' העלם בלבד לכל כ"ב אותיות, וכך למעלה כל בחי' פרצוף של התחתון לגבי העליון נק' נקודה א' בלבד דהיינו שכל מה שיש בעליון בגילוי גמור לא יש בתחתון כל זה רק בבחי' ההעלם דהיינו בכח ולא בפועל ועתיד לצאת ממנו בגילוי כשיומשך למטה כו' וד"ל. וכמו עד"מ תלמיד לפני רבו דטריד למיבלע ואינו רק כנקודה א' אך יש בו בהעלם כל מה שבגילוי במשפיע ועתיד להתגדל ולהתפשט ולבא בו בגילוי כמ"ש ויהי נא פי שנים כו' וכן אמרו דלא קאי' אדעת' דרבי' עד מ' שנים אבל לאחר מ' שנים קאי' על כל מה שבדעת' דרבי' כו' וד"ל. וכך יובן עד רום המעלות בבחי' פרצוף אדם דאצי' שנק' ז"א לגבי א"א שלא נמצא בו כל הפרטי רק בהעלם בבחי' נקודה וכן בבחי' א"א לגבי א"ק כו' (ואמנם אין זה הכלל רק בבחי' המקיפים דחי' יחידה וכל השייך להן כמו השערות שהן גדילי' מן המותרות כו', אבל ציור גוף בנר"נ נעשה בצלם אדם העליון בגילוי ולא בהעלם וא"ל היז פגם מום דכתי' בי' אך אל הפרוכת לא יבא כו').

ואחר כל הנ"ל בענין פרטי חילוקי המדרגות שבהשפעות חיצוני' וחיצוני' דחיצוני' שבעשי' כו' יובן מזה ג"כ ביאור ענין המאמר דלעיל בענין תרין צפריין כו', דהנה מבואר בלשון המאמר הזה שקורא לב' בנות לבן רחל ולא בשם ב' ציפריין וידוע ששם ציפור אינו נופל רק על הנשמה שמצפצפת בקול בלא דיבור (וכמ"ש בזהר בענין גלגולים של הנשמות בעוה"ז שע"ז נאמר כצפרים הנאחזות בפח כו' ובענין כי יקרא קן ציפור כו'), והכונה הוא על בחי' נשמות דאצי' דוקא שנא' בהן למען אחיי ורעיי כו', דהיינו אחים

מבשרי אחזה: נסמן לקמן ע' רצט.

בצלם אלקי עשה את האדם: נח ט, ו.

ויהי נא פי שנים [א' ניתוסף: ברוחך]: מלכים-ב, ב, ט.

דלא קאי' אדעת' דרבי': נסמן לעיל בפיסקא, וזהו כללות ענין.

אך אל הפרוכת לא יבא: אמור כא, כג.

בזהר בענין גלגולים של הנשמות: ראה זהר מקץ קצה, ב. ויחי ריו, ב. מצורע נג, רע"א.

כצפרים הנאחזות בפח: קהלת ט, יב [ושם: וכצפרים האחוזות — ראה מאמרי אדה"ז כתובים-א ע' לת.

שערי אורה שער החנוכה ס"ע 12 ואילך]. ד: אשר שם צפרים — תהלים קד, יז. קהלת שם.

כי יקרא קן ציפור: תצא כב, ו. ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רנב, ב. רנג, ב. (תוספת) שט, א.

למען אחיי ורעיי: תהלים קכב, ה. ראה לקוטי תורה שיר השירים יט, סע"ב ואילך. וש"נ. מאמרי אדה"א

בראשית ע' שמה ואילך. וש"נ.

וריעים להקב"ה שהוא בחי' ז"א דאצי' כידוע להיות שנאצלו עמו יחד מבחי' מקור א' יצאו כאחים תאומי' והוא בחי' בינה אימא עילא' דאצי' שנק' אם הבנים כו' כידוע, ע"כ קורא אותן הנשמות דאצי' בשם אחי' והן גבוהות הרבה מאד מנשמות דבריאה ויצ' כו' (כמו נשמת משה ונשמות הג' סבי' ונשמת ר"ע ור"א ורשב"י וכה"ג), וא"כ הרי נשמות הללו הן בערך מדריגות האורות העליונים דאצי' ממש עד שהן שוין במדריגה לבחי' מדות דז"א ע"כ קוראם אחי' כו'. ולהבין זאת איך יוכל להיות שתהי' הנשמה במדריג' אלקות דאצי' ממש ונק' נשמה כו' הנה עפ"י הנ"ל שיש כמה בחי' השפעות חיצוני' וחיצוני' דחיצוני' כו' יובן ג"כ בענין אצילות הנשמות הללו, דהנה כאשר נאצלו בחי' המדות עליונות דז"א כמו חו"ג וענפיהן ממקורן בחי' בינה אם הבנים כו' נאצלו עמהם בבחי' השפעה חיצוני' מבינה דאצי' ג"כ אותן הנשמות דאצי' אך נשפעים בבחי' עשי' דעשי' הנ"ל עד שנק' בשם ציפרין בלבד שהוא בקול בלא דיבור כו' והן הנק' צפרין עילאי' דנפקי מלבנון שהן או"א דאצי'.

ויובן זה עפ"י המבואר במ"א בענין שבה"כ שזהו כמשל פיזור אותיות תיבה שלימה כמו בצירוף אותיות ברוך שוכן בתיבה זו השכלה שלימה דענין הברכה שהוא מבורך כו', וכאשר נתפזרו האותיות ונשאר אות בי"ת מן תיבת ברוך כפ"ע הרי הוא כשאר אות ב' שאין בו משמעות השכלות ברוך כלל, אך מפני שבהיות בי"ת זו מצורף ומחובר בתיבת ברוך קיבל הארת השכלה דברוך על חלקו המגיע לו מכללות התיבה כו', ע"כ גם לאחר הפרדו יש בו מעט מזעיר מאור השכלה זו בבחי' רשימו כנ"ל ברשימו שמחשבת הפועל נשאר בנפעל כמתעסק מצד הרגילות שכבר הורגלה מחשבתו והאירה כמה פעמים בנפעל זה כו', וזה הפירוד דאות ב' הוא כמו פירוד דחלק קטן נבדל מגדול גם בבחי' ההשכלה הרי נבדל קצת הארה ממנה ונשאר באות ב' זו לאחר הפרדה בבחי' רשימו עכ"פ (או כמו אותיות המח' שקיבלו אור השכל ומתפרדים ומתבלבלים מפני עומק השכל ביותר, דגם שנתפזרו האותיות דמח' יש בהן מהארת השכל קצת חלק ממה שקיבלו בהיותם בחי' כלי שלימה לאור השכל וראי' מן החלומות כו' וכנ"ל וכמ"ש במ"א באריכות והכל ענין א' וד"ל).

להקב"ה . . ז"א דאצי': ראה סידור שער התפליון ז, ג. שער המילה קמח, ג. תורה אור לך יב, ד. אמרי בינה שער התפליון פקל"ח.

בינה . . אם הבנים: נסמן לקמן ע' שיב.

נשמת משה ונשמות הג' סבי': ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אכד.

שויה הרבה — הג' סבי' . . ור"א: **אד**: ג' אבות . . ד: ליתא.

שבה"כ . . כמשל פיזור אותיות: נסמן לעיל ע' ה.

וכמ"ש במ"א באריכות: ראה בהנסמן לעיל שם.

וכך יובן בענין התהוות הנשמות דאצי' ממקור א' דבינה כנ"ל, להיות ידוע שכללות נ"י עבמ"ח וס"ר אותיות שבמח' המה מקורי' לס"ר נשי' כידוע וס"ר אותיות דמח' עילא' הן בחי' כלים מכלים שונים למדות עליונות עדי'מ כאדם התחתון למטה שאותיות מחשבותיו מלבישי' למדות שכלבו להרהר מה שלבו חפץ כו', והמדות הן באים ונמשכי' מאור השכל דבינה כידוע שהמדות כמו האהבה נולדה מן השכל וההתבוננות, ותחלה הרי האהבה מכוסה בהתבוננות בבחי' עיבור ובחי' גילוי שלה מן השכל נק' לידה כו', וכך גם בחי' אותיות המח' גם שמלבישים למדות כנ"ל מ"מ יצאו ממקור א' עם המדות דהיינו כמו שמהות האהבה יצא' מן השכל כך יצא עמה בחי' אותיות המח' שנק' כלי להאבה שבהם ועל ידם תתפס במהות התפעלות אהבה כמו שתתפס בהרהור שבמח' הנ"ל, ואותיו' השכל הוא ג"כ בחי' תולדה מן השכל שהרי השכל עצמו למעלה מבחי' אותיות כידוע.

אך הנה ע"י האותיות של השכל יוכל להיות כל התפעלות אהבה מצד השכל כנראה בחוש, שגם אם הי' משכיל בשכל באיזה דבר טוב לא הי' מתפעל לאהוב אותו בלתי אם לא שיחשוב אותו השכל באותיו' השכל שנק' מחשבת שכל עד שמתהווה אותיות מח' ממש, כמו שיחשוב בהרהור המוח באיכות טוב האוצר הנחמד המונח אז יתפעל לחמדו ואם לא יחשוב בו גם שידע בשכלו אינו מתפעל כלל, ונמצא חיבור וקשר התפעלות המדה מן השכל הוא ע"י אמצעות המח' (וזהו הנק' לאה ילדה ששה בנינים דגם שבינה נק' אם הבנים אבל יציא' המדות לגילוי התפעלות הוא ע"י המח' שנק' לא"ה שמתהוו' מן ההשגה שנק' אותיות השכל, ויש מח' שלמטה מן המדות כמו הרהור במוח מה שלבו כבר חפץ שנק' לבוש בלבד אל המדות שכלב כנ"ל (ובאמת הרי אנו רואים בחוש שאותה המח' ממש שעושה התפעלות המדות כנ"ל היא אותה המח' רק זה נק' הרהור הלב שעולה למוח וזה נק' הרהור המוח שיורד ללב כו'). וזהו שבחי' המח' עם המדות ממקור א' יצאו שהוא בחי' בינה רק שאותיו' המח' נחשב רק חלק קטן נבדל מגדול כמשל הנ"ל בתיבת ברו"ך שבשלימות התיבה מאיר כל ההשכלה ביחד, ולאחר הפרד אות ב"ת נשאר בו רשימ'ו, כו', כך ג"כ אור האהבה שתתפס בכמה אותיות דמח' ושכל כנ"ל, הרי מספר אותיו' המח' והשכל המה המגבילי' לפרטי חלקי' כמו שתיבת ברוך מספר אותיות דברוך מגבילי' לפרטי חלקי ההשכלה

נ"י עבמ"ח: ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. ושינ.
 וס"ר אותיות שבמח' . . . לס"ר נשי': ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שפח.
 לאה ילדה ששה בנינים: ויצא ל, כ. ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א בהוספות (בהוצאת תשמ"ט) ע'
 8. תורת חיים ויצא כט, ב ואילך.
 המח' שנק' לא"ה: נסמן לעיל ע' קג.
 שו"ה נובאמת — אנו . . . למוח וזה נק': ד: ליתא.
 שו"ה ושכל — המה . . . המגבילי': א: הזה. ד: ליתא . . . ד: המקבילים.

כו', ובהפרד אות א' דמח' ה"ז חלק פרטי נבדל מכל ריבוי החלקי' של האהבה המלוכשים בשאר אותיו' דמח' השייכים אלי' כו'. וכך יובן בענין התהוות נשמות דאצי' מבינה דאצי' עם התהוות המדות דאצי' יחד, כמו בחי' התהוות אותיות השכל עם המדות יחד רק שהמדות עם בחי' המוחין שבהם שנק' תבונה דהיינו בחי' השכלה וטעם המלוכש באהבה הוא העיקר ובחי' אותיות השכל והמח' שעייז' יתפעלו המדות מצד השכל כמו משל בחי' המח' כאוצר וכיוצא הוא בחי' כלי למדות ומוחי' שיתפסו על ידן כו' כמו אותיות ברוך להשכלה שבתיבה זו, ובהפרד אות א' הוא הנק' נשמה דאצי' שהיא בחי' חלק א' פרטי הנבדל מן המדות והמוחי' כו' ונשאר בה רשימו עכ"פ מאור דבינה הנק' מקור א' לשניהם, וע"כ נק' הנשמות האלו אחים למדות דז"א כי הרי היו פ"א ביחד עמהם בבחי' עיבור כבטן אימא כו' רק אחר בחי' הלידה של המדות יצאו ונפרדו כמו בהפרד חלק קטן מגדול כו' וד"ל).

וזהו שכניי נק' [בשם] בנים כמ"ש בנים אתם כו' ונק' [אחים] ושניהם אמת לפי שישראל עלו במח' היינו במח' דבינה אם הבנים כמשל הטיפה במוח האב שבעודנה במוח היא רוחניו', ובירידתה למטה נעשה ממנו ולד גשמי בשינוי המהות גם מטבע האב כך הנשמות דאצי' שנק' אחים לז"א נק' ג"כ בנים כמו שהן במח' עילא' בבחי' טיפת אור אבא באימא כו' כמ"ש בזוהר ע"פ כי מראש צורים כו', ובירידתן למטה הן בחי' נשמה ממש עד שתוכל להתלבש בגוף חומרי כמו הנשמה דבריאה ורוח דיצי' ונפש דעשי', וכמו דוד המלך ע"ה שהי' לו בחי' נשמה דאצי' הרי היתה בהתלבשות בגופו בכל דרכיו גם בעת אכילה והילוך וכל צרכי גופו לא נבדל אור הנשמה דאצי' כלל ממנו, וזהו ההפרש בין רוה"ק לנבואה שהנבואה נמשכה מבחי' המדות בעצמם שהוא בחי' אלקות ממש דאיהו וחיוהי חד כו' דהיינו מבחי' שם מ"ה דאדם עצמו ודוקא בהסתלקות חושי גופו ולא כש[ה]גוף החומרי בשלימות מפני שמבחי' המדות עצמם בא ונמשך גילוי אוא"ס בעצמו ולכך נק' אד"ם אדמ"ה לעליון כו', אבל בחי' רוח הקודש הוא רק בחי' חלק פרטי הנבדל מעצם האורות דמדות כנ"ל ולא נשאר בה רק בחי' רשימו כו' (שאינן זה רק כמו בחי' השפעה חיצוני' דחיצוני' הנ"ל בענין המתעסק וכה"ג) ע"כ יכולה להיות בגוף גשמי כמו נשמה דבריאה כו', וזהו שנק' רוח הקדש רק הארה וחלק בעלמא מקד"ש העליון בחי' מ"ה כו', אך זהו ההפרש בין נשמה דאצי' הנ"ל לנשמה דבריאה שלגבי בחי' אור נשמה דאצי' אין בחי' הבריאה

בנים אחס: ראה יד, א.

כמ"ש בזוהר ע"פ כי מראש צורים: ראה זהר בלק רג, ב (ובביאורי זוהר שם). בלק כט, ג.

דאיהו וחיוהי חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

שם מ"ה דאדם: נסמו לעיל ע' נא.

שורה בשלימות: . בא: אד: שבחי' . . ד: כאין.

אד"ם אדמ"ה לעליון: ישעי' יד, ד. ראה הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קסב.

יש מאין מסתיר כלל וכלל (כמ"ש במ"א בענין יוסף בכתבי חושבנא) כו', ולפי"ז גם שאוכל והולך ועושה כל צרכי גופו אור נשמה דאצי' אין בה שינוי כלל במהותה מאחר שלא באה בבחי' השתלשלות דבי"ע כו', משא"כ נשמה דבריאה יש מאין כו' שהגוף מסתיר עלי' לפרקים ויש בה בחי' קטנות וגדלות (כמו מט"ט שנא' בו אנוש כחציר כו' לפי שהוא אצי' שבבריאה כו'), משא"כ בחי' האצי' עצמו כמו שלשים הגיבורים אשר לדוד שהן מלמד כלים דו"א שלמעלה מבחי' מל' נפש דוד העוזרים לדוד שנא' בהן בל"א ל"ב ול"ב שניהם שוה כו' וד"ל), וזהו שנא' באצילי בני' ויחזו את האלקי' ויאכלו וישתו לפי שהיו מבחי' אצי' עצמו שלמעלה מבחי' אצי' המוסתר בבריאה כו', ע"כ גם שאכלו ושתו לא הי' שינוי מהות כלל בנשמתם דאצי' והיינו שנק' אצילי בני' כו' וד"ל.

והנה מבואר למעלה במשל ענין שבירת הכלים שזהו ענין פירוד ופיזור האותיות הרי יוכל להיות פירוד אחר פירוד עד שלא נמצא באות היותר אחרון רק הארת רשימו מצומצמת כמאד מאד כמו ערך חלק הקטן ביותר לגבי הגדול ביותר כמו גרגיר חרדל לגבי עיגול השמים או כטיפה בים וכיוצא, וכך יובן בבחי' נשמה דאצי' גם שהן בבחי' כחות אלקי' ממש כמו דוד שנק' איש האלקי' אבל הוא בא בירידת המדריגות בריבוי הצמצומים בבחי' האצי' עצמו עד שנחשב רק כמו חלק קטן היותר מצומצם שבאצי' כו' והוא הטעם שנק' ציפור דאצי' לבד כמשל הציפור הגשמי שאין בו רק קול צפצוף בלא דיבור ושכל, כי דוקא בחי' המדוי' בעצמם נק' קול אדם בשכל ודיבור אבל הנשמות דאצי' שהן אורות חלקי' קטני' המצומצמים ביותר כנ"ל הן בקול בלא דיבור, וזהו שא' על נשמות הללו שנק' צפריזן עילאי' דנפקי' מלבנון דלעילא בחי' או"א כו', אבל ירדו משם בבחי' תכלית הקטנות רק בבחי' קול בלא דיבור כמו בבחי' מלאכים דבריאה שנא' בהן

בענין יוסף בכתבי חושבנא: ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' יט. ושי"נ תקס"ה ח"א ע' קצב ואילך. שם ע' רסו ואילך. ומקבילו בתורה אור משפטים עו, ב. דרך מצותיך מצות דין עבד עברי ע' פא. מאמרי אדה"א בראשית ע' תלא. ויקרא ח"א ע' רסה. דברים ח"ד ע' אקסו. דרושי חתונה ח"א ר"ע ו. לקושי שיחות וישב כרך כ"ה ס"ע 196 ואילך. ושי"נ.

שו"ה יש — בכתבי חושבנא: א: (בכוהו וממעל לתיבה תוקן) בכיס"י ובחשבונו. ד: לעשות מלאכתו — ראה במקומות שנשמנו בהערה שלפניו.

מט"ט . . . אצי' שבבריאה: ראה גם הנסמן לקמן ע' שלד.

מט"ט . . . אנוש כחציר: תהלים קג, טו. ראה ביאורי הזהר בלק קמת, ג.

שלשים הגיבורים אשר לדוד: נסמן לקמן ע' שנ.

מל' נפש דוד . . . בל"א ל"ב ול"ב: נסמן לקמן שם.

ויחזו את האלקי': משפטים כד, יא.

שו"ה האותיות — פירוד . . . פירוד: אד: פירוד. ראה ספר המאמרים תקס"ב כאן ע' פו.

גרגיר חרדל . . . כטיפה בים: ראה לקמן ע' שלח.

דוד שנק' איש האלקי': נחמי"ב, כד. לו. דברי הימים ב, ח, יד.

ועוף יעופף כו' עוף זה מיכאל כו' נק' צפרין דבריאה שאין בהם גדלות המוח' דאדם דבריאה רק בחי' קטנות דקול בלא דיבור, עד'ז יש בחי' קטנות דציפור דאצי' ושרשן בצפרי' עילאי' דלבנון בבחי' אורות היוצאים מבינה עם המדות כנ"ל וד"ל. אך יש נשמות שנולדו מזווג זוי"נ דאצי' ונק' נשמות דאצי' שבכריאה שנולדו מאין האלקי לבחי' יש כו' כמו אליהו שא' אשר עמדתי כו' בבחי' עיבור במל' כו', מפני שהן בבחי' אדם הן למעלה במדרגה מבחי' צפרי' עילאי' דאצי' אעפ"י ששרשן בחו"ב דאצי' כנ"ל, ועכ"ז יוכל להיות גילוי אור האלקי לנשמות הללו דאצי' דבריאה מבחי' צפרי' עילאי' הנ"ל וכמ"ש ובעל כנפים יגיד דבר כו', דמצד זה ששרשן בבינה עד שנק' אחים לז"א כו' הן למעלה מבחי' נשמות שנולדו מיחוד זוי"נ כו' וד"ל. ועד'ז בצפרי' דבריאה שנשתלשלו מחו"ב דבריאה יש להן יתרון מעלה על נשמות דבריאה שנולדו מזווג זוי"נ דבריאה להגיד להם דבר כו' כמ"ש בזהר ע"פ והעוף יר"ב בארץ כי עוף השמים כו' וד"ל.

ואמנם הנה כתיב אני ה' וכבודי לאחר לא אתן משום דכתיב לא יגורך רע לא יגור במגורך כו', דהיינו שבכל עולם האצי' לא יש בחי' יניקה ושרש משם לבחי' הרע דנוגה שנק' אחר, וזהו וכבודי בחי' מ"ה דחכ' דאדם דאצי' וגם בכל פרטי הניצוצות והאורות דאצי' שהן בתכלית הקטנות מאד בבחי' נשמות דאצי' הנ"ל הנק' צפרי' דאצי', ג"כ לא יוכלו לשכון במקום שיש שם שרש אחיזה ודביקות לרע דקליפה כו', לפי שהוא בחי' אלקות ממש רק שלא נתפשט האור בבחי' הרחבה במוחי' ודיבור כו' כנ"ל, וגם על נשמות דאצי' הנ"ל נאמ' זה דכבודי לאחר לא אתן, וזהו הטעם שנסתלק רוח"ק מדוד בשעה שחטא חטא הידוע לפי שכל מי שיש לו רוח"ק גם שעצם נשמתו אינה רק מבחי' מל' דבריאה שהוא ע"י יחוד זוי"נ דבריאה כו', מאחר שיש אחיזה לחיצוני' דנוגה דבריאה בנשמה זאת ע"י חטא זה כמו ענין

ועוף יעופף . . . מיכאל [ד': ניתוסף: יעופף]: בראשית א, כ. ראה זהר בראשית מו, ב. אור התורה תנוכה כרך ה ס"ע 1836. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקא בשם המדרש.
נשמות דאצי' שבכריאה . . . אליהו: ראה גם לקמן ע' רכח וע' רלא.
אשר עמדתי: מלכיס"א יז, א.
ובעל כנפים יגיד דבר: קהלת י, כ.
כמ"ש בזהר ע"פ והעוף יר"ב בארץ כי עוף השמים: בראשית א, כב. קהלת שם ראה תקוני זהר בהקדמה ב, ב.
אני ה' וכבודי לאחר לא אתן: כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ב כאן ע' פו. ישע"י מב, ח [ושם: ה' הוא שמי וכבודי].
לא יגורך רע: תהלים ה, ה.
לא יגור במגורך: ראה ספר המאמרים תקס"ב כאן ע' פו. הנסמן במאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב לע' תתכט: דברים ח"ד ע' א'תצג.
מדוד בשעה שחטא חטא הידוע: בספר המאמרים תקס"ב כאן ע' פו: ענין בת שבע עם דוד.

לבושים צואים שהלבישו לנשמת יהושע כה"ג מפני החטא שנשא נשים נכריות או שלא מיחה כו', שמזה נעשי' לבושים צואים דנוגה, הרי לא תוכל אור רה"ק ששרשו בבחי' אצי' עצמו עכ"פ לשכון בנשמה זו משום שנאמ' וכבודי לאחר כו' לא יגורך [רע] כו' וד"ל. אך זהו דוקא בשעת מעשה החטא שהוא בחי' רע גמור דנוגה דכתיב ב' לא יגורך רע ר"ע דוקא שנק' אלקי' אחרים כו', אבל לאחר מעשה החטא שלא נשאר רק פגם גדול בנשמתו האלקי' ע"י אותו החטא יוכל להיות שיחזור אור רה"ק לשכון ולשרות בנשמה זו שנפגמה והוטמאה מטומא[ת] החיצוני' כמו לבושי' צואים הנז' ביהושע שהי' לבוש בהן כו', רק שהוא בבחי' גלות ומאסר כענין גלות השכינה בע' שרים דנוגה כו' מאחר שבחי' רה"ק הוא בחי' אלקות ממש בבחי' אצי' כו' (אעפ"י שאין הסתר וצמצום דכריאה יש מאין מסתיר לפניו כנ"ל, מ"מ לא תשכון שם בבחי' גילוי אור רק בהעלם בסוד גלות כו') וכמ"ש מלך אסור ברהטים כו', אבל הנה בבחי' הנבואה של הנביאים ששרשם מבחי' נו"ה דז"א שיורד ומאיר בנשמתם שהוא בעולם הבריאה או יצי' כו' אם נדבק בנשמתם אפי' חיצוני' דחיצוני' דרע דנוגה מיד מסתלקת הנבואה מהם לגמרי דאפי' יש פגם כל שהוא בנשמתם או לבוש חיצוני' הנטמא בטומאה החיצוני' מיד לא יוכל לשכון אור הנבואה על נשמתם כלל, ואפי' בחי' חומרי' גופם שאין בהם בחי' רע כלל וכלל אפי' בתערובות דנוגה כגון שלא אכלו לתיאבון וכל דרכיהם בטהרה וקדושה גדולה כגון קדש עצמך כו' בתכלית הפרישות והטהרה כו', מ"מ צריכים חושי גופם להסתלק בשעת גילוי אור הנבואה בנשמתם משום שנא' ביד הנביאים אדמה כו' שנגלה בנשמתם מהארץ אדם דאצי' ממש שבו עצמות אוא"ס אדמה לעליון כו' וקודב"ה לא שריא באתר פגים או גם בלבושים זרים כו' וד"ל.

ומעתה יובן כל דברי המאמר הנ"ל בפרטות, הנה מה שקדם במאמר זה דעלמא עילא' וכל אינון דנפקין מינה על שמי' אקרונ, פי' עלמא עילא' הוא בחי' בינה דאצי' כידוע בפ"י מן העולם ועד העולם כו' ונק' עולם החירות שאין לחיצונים יניקה משם כו' ולכך נק' עלמא עילא' והוא בחי'

לבושים צואים שהלבישו לנשמת יהושע [ד': הלבושים ליהושע]: זכר' ג, ג. יהושע . . . שנשא נשים נכריות: כ"ה בהכתי".

יהושע . . . שלא מיחה: ראה סנהדרין צג, סע"א. מפרשים לזכר' שם. מלך אסור ברהטים: שיר השירים ז, ו.

הנבואה . . . מבחי' נו"ה דז"א: ראה סידור שער הק"ש עט, א. אמרי בינה שער הק"ש עא, ב. לעיל ע' קמא. קדש עצמך: ספרי ראה יד, כא. יבמות ב, א. ראה תניא ספכ"ז וספ"ל. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ה.

וש"נ.

ביד הנביאים אדמה: נסמן לעיל ע' קה.

וקודב"ה לא שריא באתר פגים: ראה זהר אמור צ, ב.

מן העולם ועד העולם: תהלים קו, מת. דברי הימים"א טז, לו. ראה זהר ויגש רי, א.

עולם החירות . . . יובלא עילא' שנת החמישים: נסמן לקמן ע' שסד. בהר כה, י.

אימא עילא' שנק' יובלא עילא' שנת החמישים כו', ומה שאמר דכל אינון דנפקין מינה היינו כל בחי' האורות וניצוצי' פרטיי' שנאצלו עם ז"א שנק' נשמות דאצי' כנ"ל גם שהם בבחי' הקטנות מאד עד שנק' צפרין כנ"ל, מ"מ על שמי' אקרון בבחי' עלמא עילא' בחי' בינה (ואז נק' אימא דרביעא על בנין כמ"ש על גוזליו כו', והנשמות נק' אפרוחי' כמ"ש כי יקרא קן ציפור כו' והאם רובצת על האפרוחי' כו' שלח תשלח את האם כו'). ויובן זה ע"ד דוגמא ממ"ש ויאצל מן הרוח על ע' הזקנים, דגם שנאצל מרוחו של משה שהוא בבחי' יסוד אבא דאצי' וכה"ג עליהם מ"מ ודאי רק הארה דהארה בעלמא מעצם רוחו של משה נאצל עליהם דהיינו רק כמו חלק קטן נבדל מגדול כנ"ל בענין הצפרין כו', אך אעפ"כ נק' רוח הזקני' ע"ש רוחו של משה ממש, דהיינו שהוא בבחי' האצי' ממש רק שהוא בבחי' הקטנות מאד, וע"כ נק' בשם אצילי בני' והיינו דכתיב בהו ויחזו את האלקי' ויאכלו כו' פי' האלקי' הוא בחי' בינה שנק' אלקי' חיים כו' אלקי' עילא' כו' וכנ"ל, וז"ש ואל אצילי בני' לא שלח ידו כו' שלא נתבטלו ממציאיתם מטעם הנ"ל וד"ל.

וכד"ל להבין זה בתוס' ביאור פתח וא' ישבעו עצי ה' ארזי לבנון כו', פי' לבנון הוא ששם מאיר בחי' הארת אור דלובן העליון שהוא בחי' פנימי' הכתר הנק' ע"י שכולו חסדים ורחמים מבחי' לובן העליון, וכמ"ש באד"ר דלית שמאלא בהאי ע"י פי' שמאלא מקור [ה]דיני' המסתעפי' מכח השמאל לא נמצא בע"י שכולו חסדים כו', וכאשר חו"ב מקבלים מבחי' הלובן העליון הוה נק' לבנון בנו"ן פשוטה בבחי' בינה מאין ליש כו', ופי' ארזי לבנון המה בחי' המדות שגדולי' וצומחי' כארזים עלי מים מבחי' מי החסדים העליונים דא"א שנק' לבנו"ן, וז"ש כארו בלבנון ישג"ה לחיות שמדות דאצי' שגדולי' בבחי' החסדי' הגדולי' דפנימי' הכתר המאיר בחו"ב הנק' לבנו"ן הם מתפשטים ביותר וע"כ נק' ארזי לבנון ושם א' שצפרים יקננו בראשי הארזים ההם והן בחי' צפרין עילא' דנפקי' מלבנון העליון כנ"ל כמאמר שקדם, דכל אינון דנפקי' מעלמא עילא' ע"ש אקרון כו' רק שהן מבחי' הקטנות ביותר

אימא דרביעא על בנין . . על גזוליו: ראה זהר פינחס רנו, סע"א. תקוני זהר תיו סא, רע"ב. האיניו לב, יא.

כי יקרא . . והאם רובצת [ד': מ"מ רובצות] . . שלח תשלח: תצא כב, ו. ז.

ויאצל מן הרוח על ע' הזקנים: בהעלותך יא, כה (בדילוג). ראה מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' ז.

משה . . יסוד אבא: ראה לקוטי שיחות שמות כרך ו ע' 244 ואילך.

בינה שנק' אלקי' חיים: נסמן לעיל בפיסקא, ומזה יובן ג"כ למעלה.

שויה וכדו' — פתח וא': ד' פי' ואמר. ובספר המאמרים תקס"ב כאן ע' סו: וביאר [באתהלך כאן: וביאר]

לזה פתח ואמר. וראה זהר ויצא הנ"ל (קסב, ב).

וכמ"ש באד"ר דלית שמאלא בהאי ע"י: ראה זהר נשא קכט, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתעא. ושינ.

בראשית ע' רד.

בנו"ן פשוטה בבחי' בינה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שצב. ושינ.

כארו בלבנון ישג"ה: תהלים צב, יג.

כנ"ל, והארזי' הן בבחי' גדלות המוחי' ביותר אך הצפרים יקננו בראשי הארזים בגובהן כמ"ש אשר שם צפרים יקננו כו' וד"ל. וזהו שא' ודא הוא וללבו שתי בנות לאה ורחל כו', פי' לבחי' לובן העליון הנ"ל נולדו ב' בנות עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגלי' שהן לאה ורחל בחי' מח' ודיבור ויעקב הוא בעל עולם האצי' עבד ללבן העליון ז' שנים כו' לבנות פרצופי רחל ולאה להוליד י"ב שבטים מהם כו' כמ"ש בע"ח וד"ל.

ולהבין זה יש להקדים מ"ש ויאהב גם את רחל מלאה כו', ומה זה שנא' וירא ה' כי שנאה לאה כו' ורחל עקרה כו' ולאה דוקא ילדה ששה בנים ראובן ושמעון כו', והנה תחלה יש להבין בשרש ענין ארץ ישראל שהוא בבחי' רחל עלמא דאתגלי' כידוע בפי' ארץ ישראל כי ארץ כנען היינו קודם הבירור דשם ב"ן ולאחר הבירור דו' אומות נק' איי ארץ זבת חלי"ב ודב"ש, וע"כ כל המצות ניתנו בא"י דוקא כמו תרומות ומעשרות וכל המצות התלויות בארץ כיוצא בהן הכל הוא מפני שבא"י הוא עיקר בחי' התגלות אורות העליונים מריש כל דרגין כו' כמ"ש ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה כו' ע"כ נק' עלמא דאתגלי'. והנה עכשיו בזמן הגלות נא' ובפשעכם שולחה אמכם שהוא בחי' רחל כמ"ש רחל מבכה על בני' כו' ונק' גלות השכינה בע' שרים כמארז"ל גלו לאדום שכינה עמהם וכמ"ש ביעקב אנכי ארד עמך כו', ולפי"ז הרי מאחר שהשכינה שהיא בחי' רחל בגלות בחוץ לארץ א"כ בא"י אין השכינה שם גם בבחי' הגלות אלא אין ההארה בא"י מבחי' רחל כלל רק מבחי' לאה דוקא (וגם שבשעת בהמ"ק היו גם שניהם לאה ורחל אך עיקר הגילוי בהיכל ק"ק בחלקו של בנימין שנא' בו בין כתיפיו שכן ובחי' לאה ה'

וללבו . . . לובן העליון: ראה עץ חיים שער (ו) העקודים פ"א. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתקכ"א. מאמרי אדה"א בראשית ר"ע רכב. וש"נ.

עלמא דאתכסי' . . . דאתגלי' . . . לאה ורחל: נסמן לעיל ע' קג.

לאה ורחל בחי' מח' ודיבור: ראה עץ חיים שער (ד) אח"פ פ"א. הנסמן לעיל שם.

ויעקב . . . עבד ללבן . . . ד' שנים: כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ב כאו ע' פו.

שריה ולהבין זה: מכאן מיוסד על תורה אור ויצא כב, ד ד"ה וללבו שתי בנות.

ויאהב גם את רחל מלאה . . . וירא ה' . . . ורחל עקרה: ויצא כט, ל. לא.

ארץ ישראל . . . רחל: ראה לקוטי תורה — להאריז"ל — פ' לך לך ד"ה אל הארץ.

ארץ כנען . . . דשם ב"ן: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' שלח. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' פה.

ולאחר הבירור . . . נק' איי: ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' קפד בשם הלק"ת.

ארץ זבת חלי"ב ודב"ש: שמות ג, ח.

ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה: עקב יא, יב.

ובפשעכם שולחה אמכם: נסמן לעיל ע' קיח.

רחל מבכה על בני': ירמי' לא, יד.

גלו לאדום שכינה עמהם: נסמן לעיל ע' פח.

אנכי ארד עמך: ויגש מו, ד.

בא"י אין השכינה שם: ראה מאמרי אדה"א ענינים ע' רצו. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקיב.

גם בבחי' הגלות: ד' בהתגלות.

בהיכל ק"ק בחלקו של בנימין . . . בין כתיפיו שכן: יומא יב, א. ברכה לג, יב [ושם: ובין].

בהעלם משא"כ עכשיו שבחי' רחל בגלות בח"ל אין ההארה בא"י רק מבחי' לאה דוקא), ואעפ"י שבח"ל אין הארת השכינה בגילוי כלל כ"א בהעלם תחת השר בבחי' גלות מ"מ הרי ידוע שזהו בשביל לברר לע' שרים כמ"ש אשר שלט האדם באדם לרע לו כו', משא"כ בא"י שאין השכינה שם גם בהעלם כדי לברר כו' מאחר שנשלחו משם להיות בגלות בח"ל, ולפי"ז יש מעלה יתירה בח"ל על א"י בזה ואמנם יש מעלה יתירה בא"י עכשיו גם מבזמן בהמ"ק והוא מפני שעכשיו אין ההארה בגילוי רק מבחי' לאה, משא"כ בזמן בהמ"ק שההארה שם בגילוי מבחי' רחל ובחי' לאה בהעלם כו' וד"ל, ומזה הטעם יובן מה שאנו רואים עכשיו בא"י שאין כל אדם זוכה שם להשגות אלקות ועבודה האמיתית בביטול אמיתי כו', רק צדיקי' גדולי' שכבר עבדו והשיגו למעלת הזדככות החומר והפשטת הגשמי' כו' המה יעלו למעלה שם בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות כמו האריז"ל ותלמידיו שזכו לרוה"ק וג"א כו' והרב הבי' וכיוצא בו שלא נמצא כזה בח"ל גם בצדיקי' הגדולי' שבהם, אבל קטני הערך לא די שלא יעלו שם במעלה אלא יוכלו ליפול ממדריגתם להתגשם כו' ואין זה בח"ל דאדרבה גם קטני הערך יוכלו להתעלות במעלת התפעלות הדביקות והשגות אלקו' בנקל יותר מבא"י כידוע, ואין זה רק מטעם הנ"ל לפי שבח"ל הוא בחי' רחל עלמא דאתגלי' שנגלה אור האלקי בכל חד לפום שיעורא דילי' בנקל יותר גם רק עפ"י התעוררות קטנה כמו אם ישים אליו לבו כו' כי רוח אייתי רוח כו' מאחר שעיקר מקום הארת שכינה הוא בח"ל רק שהיא בהעלם בסוד גלות [השכינה], ואמנם לדורשי ה' ומבקשיו הוא נמצא מיד בבחי' גילוי דוקא לפי שהוא בחי' עלמא דאתגלי' הנק' בחי' דיבור העליון כידוע, אבל בא"י ששם עיקר האור מבחי' לאה עלמא דאתכסי' בחי' המח' עליונה שהיא בהעלם בבחי' אצ"י כמשל מח' שלמטה שהיא בהעלם בעצמותו ולא נגלית כלל לזולתו כו', כך לא נגלה אור ה' כ"כ [בנקל] לעובדי ה' בא"י גם ע"י יגיעה בעבודה רבה כו', ואדרבה יוכלו ליפול ממדריגת דביקות' מפני העדר גילוי אור דשכינה כו' ולבחי' לאה לא יוכלו להשיג בעבודתם כלל, אמנם בזאת יש שם יתרון מעלה לצדיקי' גדולי' שכבר זכו לבחי' התגלות אלקו' בנשמתם תמיד מצד עבודתם בביטול אמיתי כנ"ל שיעלו שם ויגיעו למדריגו' יותר עליונו' מבחול' כמו ענין השגו' סודות הגדולי' דהאריז"ל וכיוצא בו מפני ששם עכשיו בחי' לאה בגילוי יותר מבזמן בהמ"ק כנ"ל, ובחי' לאה הוא יותר עליון מבחי' רחל כיתרון מעלת המח' על הדבור למטה כידוע, וז"ש מי יעלה

שורה השר: **ד**: ע' שרים.

אשר שלט האדם באדם: ראה לקמן ע' תצו ואילך. ושי"ב.

שאין כל אדם זוכה . . . רק צדיקי' גדולי': ראה אור התורה שלח ע' תנו.

שורה הטעם — להשגות: **א**: להשגת. **ד**: להשיג שכל.

בכל חד לפום שיעורא דילי': נסמן לקמן ע' שפט.

אם ישים אליו לבו . . . רוח אייתי רוח: איוב לד, יד. נסמן לעיל ע' יב.

מי יעלה בהר ה' . . . וכמשל העולה: תהלים כד, ג. ראה ספר המאמרים חקסיג ח"א ע' רלו.

בהר ה' עלמא דאתכסייא כו' וכמשל העולה בהר גבוה שאם לא יוכל לעלות מעוצם הגובה בהכרח שיפול לאחור כו' רק נקי כפי' ובר לבב בהפשטת הגשמיו לגמרי אשר לא נשא לשוא נפשו כלל וכלל הוא ישא ברכה כו' וד"ל.

ומעתה יש להבין בענין ויאהב [יעקב] את רחל כו' למה אהב יעקב לרחל יותר מלאה דלכאורה בחי' לאה יותר עליון מבחי' רחל כנ"ל, אך הנה ידוע דיעקב נק' בריח התיכון המבריא כו' שהוא בחי' ת"ת שעולה עד פנימי' הכת"ר ששם הארת עצמות המאציל, והנה כל עיקר עבודת יעקב הי' להמשיך גילוי אוא"ס מבחי' אין האמיתי למטה מטה דוקא דהיינו בבחי' עלמא דאתגלי' דוקא שהוא בחי' רחל כידוע, וע"כ אהב יעקב לרחל יותר מלאה בחי' עלמא דאתכסי' שאין האור שם רק בהעלם ולא בגילוי כלל (ולהיות כי שרש יעקב מבחי' אין שכולל חו"ג שהוא ענין וי"ו דוהנור"א שמחבר חו"ג והוא בחי' אין שבכתר ששם הוא התכללות הגבורו' בחסדים, וז"ש בו כי [שם] נגלו אליו האלקי' כו' ורחל הוא בחי' דינא רפי' גבורו' ממותקות ע"כ אהב את רחל כו'), וזהו וישק יעקב לרחל בחי' נשיקי' הוא הבל הפנימי מבחי' פנימי' אור האהבה שלמעלה מן החכ' הכל המשיך ברחל דוקא לפי שהיא בחי' עלמא דאתגלי' כי נתב"ס דוקא דהיינו מה שעבמח"ת בעצמות המאציל הוא בחי' ההתגלות מאין ליש הנק' עלמא דאתגלי' וע"כ הי' כל עבודת יעקב רק בהמשכת גילוי אוא"ס למטה דוקא כמו במקלות אשר פצל כו' מחשוף הלבן כו' שכללות הכונה בעובדא זו רק בגילוי אור חסדים העליונים דעצמות המאציל שיומשכו מלמעלה למטה דוקא כו' וד"ל.

וזוהו כללות ענין עבודת יעקב ללבן ז' שנים בעבור רחל דוקא, כי הנה פי' לבן למעלה הוא בחי' לובן העליון שהוא בחי' רב חסד שבעצמות המאציל (כמ"ש במ"א במראה לובן שהוא בחי' עצמיו' ע"כ שינויי הגוונים כולן אינו אלא על מראה הלבן כמו אותיו' המצטיירים על הנייר הלבן, הרי כל אות שאין גויל לבן מקיף לה אינו אות כלל כו', כי הלבן הפשוט הוא

נקי כפי' . . . ישא ברכה: תהלים שם, ד"ה.

ויאהב [יעקב] את רחל: ויצא כט, יח.

דיעקב נק' בריח התיכון: ראה זהר תרומה קעה, ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' יט.

ת"ת שעולה עד פנימי' הכת"ר: ראה הנסמן לקמן ע' תקנב.

וי"ו דוהנור"א: ראה לקמן ע' תקמט ואילך.

כי (שם) נגלו אליו האלקי': וישלח לה, ז.

ורחל . . . דינא רפי': ראה עץ חיים שער (לח) לאה ורחל פ"ב. לקוטי תורה להאריזל ויצא כט, יז.

וישק יעקב לרחל: ויצא כט, יא.

במקלות אשר פצל . . . מחשוף הלבן: ויצא ל, לו.

במראה לובן שהוא בחי' עצמיו': ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארלו"ז ובהנסמן שם. עטרת ראש

שער יוה"כפ לא, ב. לב, א.

המעמיד כל האותיות כך כל ע"ס דאצי' אינן אלא כציור אותיו' על גבי בחי' עצמות דלובן העליון כו') וכמ"ש בזוהר דלית שמאלא בהאי ע"י שכולו חסדים ורחמים פשוטי' כנ"ל, וראי' לזה שהרי גם בבחי' נגעים דקליפה דאת זלע"ז כי אם כולו הפך לבן טהור הוא כו' וזה הי' כל עבודת יעקב שנק' בריח התיכו' כנ"ל להמשיך מבחי' לובן העליון בכל מיני עבודה שעבד לו, והכל בעבור רחל שהוא להיות גילוי עצמות המאציל בעולם הנפרד ג"כ כנ"ל, וזהו אעבדך ז' שנים כו' וד"ל.

והנה גם עכשיו בכל יום ויום כתיב וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו כו', פי' גילוי אור החסדים הגדולים שבעצמו' המאציל נגלה למטה בכל בוקר אור שאז זמן גילוי החסדים כידוע וגילוי הארה זו באה ונמשכה מבחי' לובן העליון בבחי' נשיקי' שהוא אתדבקו' רוחא כו' מבחי' פנימי' האהבה כו', וזהו וישכם לבן העליון בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו כל בחי' פרטי הפרצופים שבכל האצי' ולמעלה לבחי' זכרים בחי' מ"ה ולבחי' נקבות בחי' ב"ן כדי להמשיך בהם כח ועוז ליחודים עליונים שבהם ולהיות המשכת החסדים למטה כנ"ל, ואח"כ ולבן ש"ב למקומ"ו פי' למקומו העצמי שלמעלה מבחי' ההשתלשלות ויעקב הלך לדרכו פי' לבן העליון שב למקומו מלמטה למעלה אחר בחי' הנשיקין שלו שמנשק לבניו ובנותיו בבוקר כו', ומיד בחי' יעקב שהוא העובד ללבן העליון רק בבחי' המשכות אוא"ס למטה בעלמא דאתגלי' הולך לדרכו מלמעלה למטה להמשיך גילוי אלקות מלמעלה למטה, וזהו ויעקב הלך לדרכו שהוא בחי' דרך ההמשכה שמלמעלה למטה כנ"ל והיינו דוקא אחר שלבן שב למקומו אז מיד ויעקב הלך לדרכו כו', והתורה נצחית וישנה בכל דור וזמן בכל יום ויום וד"ל.

אך גם שיעקב אהב את רחל מטעם הנ"ל אבל כתיב ורחל עקרה כו' דהיינו שגם שבחי' רחל הוא בחי' ההתגלות דוקא כנ"ל אבל אין זה רק בעצם

וכמ"ש בזוהר דלית שמאלא: נסמן לעיל בפיסקא "וכדי להבין זה".

דאת זלע"ז: נסמן לעיל ע' כא.

כולו הפך לבן טהור הוא: תזריע יג, יג.

וישכם לבן בבוקר: ויצא לב, א. ראה גם לקמן ע' רמו.

בוקר . . . גילוי החסדים: נסמן לקמן ע' שכב.

אתדבקו' רוחא: ראה זהר משפטים קכד, ב.

ולבן ש"ב למקומו: המשך הכתוב וישכם לבן [ושם: וישב לבן למקומו — אבל כ"ה גם בתורה אור ויצא

כאן כג, א]. ראה גם לקמן שם.

ויעקב הלך לדרכו: ויצא לב, ב.

והתורה נצחית וישנה בכל דור [T ניתוסף: דור] וזמן [K: ובכל זמן]: ראה תניא פי"ז. קונטרס אחרון

לתניא ס"ה. מאמרי אדה"א בראשית ע' צג. ושי"נ. שמות ח"א ע' פח.

ורחל עקרה: ויצא כט, לא.

מהותה שהוא עצם מדת המל' [כמו] שהיא בבחי' האצ"י, ומה דכתיב [בה] ורחל באה עם הצאן כי רועה היא היינו כאשר בחי' המל' יורדת להיות ראש ומקור לעולמות בחיצוני' השפע שנק' רועה צאן כו' אבל נא' בה ורחל עקרה מלהוליד נשמות כו' לפי שבב"ע א"א להיות בחי' גילוי זה עדיין בבחי' הפנימי', וכידוע בענין א"י שלא בכל העיתי' הי' גילוי אלקות, וגם בזמן שהי' גילוי אלקות בהיכל ק"ק בימי שלמה הי' צד יניקה לחיצוני' מפני בת פרעה ובימי השופטים היו אוה"ע מושלים וגם לאחר דוד ושלמה פעם היו בני' בעלי' ולפעמים בירידה ומכ"ש לאחר החורבן שהמל' בגלות בע"ש כו' מפני שבעלמא דאתגלי' יש מקום ג"כ ליניקת החיצוני' וכמ"ש ומלכותו בכל משלה כו' ע"כ גם שנא' ויאהב את רחל כו' אבל ורחל עקרה מלהוליד בגילוי גמור מאין ליש כו' ואין יחוד יעקב ורחל רק בבחי' האצ"י בלבד וכמ"ש כי מנע ממך פרי בטן כו' וד"ל. והנה בלאה נא' וירא ה' כי שנואה לאה כו' ויפתח את רחמה ותלד ששה בנים ראובן ושמעון כו', כי הנה ענין ובחי' לאה הוא עולם המחשבה כנ"ל שנק' עלמא דאתכסי' כנ"ל, ומשם הוא עיקר תולדות המדות כנראה בחוש שכל התפעלות המדות אינו אלא ע"י המחשבה דוקא כנ"ל באריכות והיינו ענין ששה בנים שילדה לאה כו' וד"ל.

והנה פי' ראובן רא"ו ב"ן בבחי' רא"י ושמעון כי שמע ה' כו' בחי' שמיעה
 כו' וידוע דכח הרא"י וכח השמיעה תלויין ואחוזין במחשבה שבמדות,
 כי מה ששומע אינו אלא במח' ואם ירדם בשינה ויסתלק אור המח' לא ישמע
 מאומה כו', וכן כח הרא"י מאיר בה המחשבה וע"כ העין והאוזן סמוכים אל
 המוח שמשם מקבלים כו' אבל אינן מקבלים מהבל הדיבור שבפה ואינן
 תלויין בדיבור כלל אדרבה הרי יוכל לראות ולשמע ולא בא בגילוי הדיבור
 כלל, וע"כ בחי' ראובן ושמעון אין תולדותם רק מבחי' לאה דוקא בחי' עולם
 המח' דוקא ולא מבחי' רחל עולם הדיבור כו' וד"ל, וכן לוי ויהודה א"א
 שיולדו רק מלאה ולא מרחל כו' כי הנה בפ"י יהודה כתיב הפעם אודה את
 ה' כו' בבחי' הודאה שהוא בחי' ביטול וכמו אדם המודה לחבירו כו' כך

ורחל . . מדת המל': ראה פרדס שער (כג) ערכי הכינתיים מערכת רחל.

ורחל באה עם הצאן: ויצא כט, ט [בדילוג].

לפי שבב"ע א"א להיות: ראה גם תורה אור ויצא כאן כג, א (ומשל . . דרמ"ט).

וכידוע בענין א"י [כמ"א]: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ס"ע תשלג ואילך.

בימי שלמה . . יניקה לחיצוני': ראה גם לקמן ע' תרה.

ומלכותו בכל משלה: תהלים קג, יט.

כי מנע ממך פרי בטן: ויצא ל, ב [ושם: אשר מנע — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תנ].

ראובן רא"ו ב"ן: ראה בראשית רבא פ"א, ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' תצח. ובהנסמן בריש

המאמר שם.

כי שמע ה': ויצא כט, לג.

הפעם אודה את ה': ויצא כט, לה.

מודים אנחנו לך כו', ובדיה כתיב יהודה בחולם לשון הוה שתמיד יודה בהודאה כו' וכמ"ש במ"א.

והנה יש ב' מיני ביטול, הא' ביטול חיצוני כמו ענין ההודאה כאדם המודה כו' שאינו רק בחיצוני' בכפיפת הראש בלבד ונק' ביטול היש בלבד, וכך למעלה ה"ז בחי' ביטול היש של הנבראי' שהוא רק ביטול חיצוני וכמו וצבא השמים לך משתחוים, וכמו האופנים שיסבו ויתגלגלו בהשתחוואה כו' ונק' זה בשם ביטול הנגלה שנגלה לעין כל בחי' ביטול זה מפני שהוא חיצוני' הבא בבחי' גילוי (ואין זה כמו פי' ראו מ"ה שיראו איך שהוא מ"ה בבחי' ביטול שנק' פילגש כו' שזהו בחי' ההרגשה דביטול להיות מזה בחי' יש ודבר כמו ענין ראית איש חכם בעיניו שמרגיש א"ע ביותר כו', משא"כ בחי' ביטול היש של הנבראים שהוא להיפך מזה ממש דהיינו שהוא בהעדר הרגשת עצמו שהוא בטל באמת מבחי' היש שלו לבחי' אין כו' כידוע, רק שבחי' ביטול היש ג"כ אינו בהעלם אלא מאיר ובא בבחי' גילוי כמו ההודאה שבאה בגילוי להיותה בחי' חיצוני' כו'), והיינו בחי' חכמה תתאה דמל' בחי' יהודה בחולם שתמיד יודה כנ"ל, וז"ש לאה הפעם אודה את ה' כו' (ומשום דבינה עד הוד אתפשטת ולא יותר ע"כ לא נולד יוסף מלאה שהוא בחי' בינה, כי יוסף הוא בחי' יסוד כו' אבל בחי' הוד דיהודה עד גם זבולון דכתיב ב' וירכתו כו' בחי' הוד דז"א הכל מלאה) ובחי' ביטול הב' הוא הנק' בחי' ביטול הפנימי שהוא בהעלם ולא בגילוי כלל והוא בחי' לוי כמ"ש הפעם ילוה אישי אלי שהוא עצם בחי' ההתקשרות והיחוד הפנימי דמשפיע ומקבל שהוא בבחי' העלם וחשאי דוקא (כידוע שזהו ענין צלותא בלח"ש דלא לארמא קלא כו' כמ"ש בזוהר) דהיינו לא כמו ההודאה בדיבור בגילוי אלא

מודים אנחנו לך: גוסס מודים.

ובדיה כתיב יהודה בחולם: נחמי יא, יז. אבל כ"ה כמ"מ ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תצו. ושי"ג שמות ח"ב ע' תקלה.

שתמיד יודה: ראה מאמרי אדה"א בראשית שם ואילך ובהנסמן שם. שם ע' תקלא ואילך.

וצבא השמים לך משתחוים: נחמי" ט, ו.

שוריה וצבא — שיסבו: ד': שיש בו כו' — ע"כ נמצא שם.

ראו מ"ה . . . פילגש: ראה וירא כב, כד. מאמרי אדה"א בראשית ר"ע צו. ושי"ג. ויקרא ח"ב ע' תנד. ושי"ג.

במדבר ח"א ע' קסה. דברים ח"ד ע' א'תצג. ושי"ג. דרושי חתונה ח"א ע' רצ.

ראית איש חכם בעיניו: משלי כו, יב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תצב.

שוריה שבאה — חכמה תתאה: א': תית.

דבינה עד הוד אתפשטת: נסמן לקמן ע' רנט.

יוסף הוא בחי' יסוד: פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת יוסף.

זבולון . . . וירכתו . . . הוד דז"א: ויחי מט, יג. ראה זהר בהעלותך קנ, א. ובהגהות מהרח"ו שם את כ.

סתרי תורה ויצא קנב, א ובאור החמה שם.

הפעם ילוה אישי אלי: ויצא כט, לד.

צלותא בלח"ש דלא לארמא קלא . . . בזוהר: ראה זהר ויקהל רב, א. מאמרי אדה"א בראשית ר"ע עט.

ושי"ג.

הוא בבחי' הביטול הנעלם בהתקשרות המח' כמו המייחד יחודים עליונים בהתקשרות דביקות המח' בעולם, ולמעלה הוא בחי' מ"ה דח"ע בחי' ביטול האמיתי ולא בחי' ביטול היש בלבד כי בחי' ח"ת ביטול היש בהכרח שהוא ביטול שנגלה כאשר ה' יש ונתבטל לאין כו', משא"כ בחי' אין דח"ע כמו בחי' ביטול שבהתקשרות והעלא' המח' שזהו בחי' ביטול בעצם בלתי בא בהתגלות כלל, וכמו באיש שהוא בעל המחשבה בטבעו שאנו רואים שבחי' התקשרות מחשבתו במה שמהרהר וחושב הוא בחי' ביטול והעדר ההרגשה בעצמו מכל וכל עד שלא ירגיש גם בקול רעש גדול או ביטורים שעושי' לגופו (כמו רחבי"ד שהי' נחש כרוך על עקבו ולא הפסיק היחוד שעשה במחשבתו להיותו בתכלית הביטול במציאות מכל חושי גופו כו', ואין זה רק ע"י המח' שיש בה בחי' ביטול היותר פנימי בעוצם התקשרותם למעלה עד שמגיע למדריגת נבואה ורוה"ק כו'), וזהו בחי' לוי שהוא בחי' התקשרות במחשבה בדביקות נפלאה מאד ויש בזה כו' מדריגות, הא' בחי' התקשרות המקבל במשפיע כנ"ל והב' [בחי'] התקשרות המשפיע במקבל, וז"ש הפעם ילוה אישי אלי מלמעלה למטה (וכמו בנביאים דכתיב ביד הנביאי' אדמה שבחלום ודמיון המח' שלהם יתגלה אור האלקי מלמעלה למטה כו'), וזהו בחי' משה רבן של כל הנביאים שבא מלוי דוקא כמ"ש וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי זו יוכבד כו' שהוא בחי' מ"ה בחי' ביטול הפנימי דח"ע כמ"ש ונחנו מ"ה כו' וד"ל.

ובכל הנ"ל מובן שבחי' לוי ויהודה שהן ב' מיני ביטול הנ"ל הכל הוא מבחי' לאה דוקא (וגם אהרן כה"ג וכל הכהנים באים מלוי כי כל יחודים העליונים שנעשים ע"י עבודת הכהנים בקרבנות אינו רק במח' בחשאי ובהעלם כמ"ש בזוהר), וג' כתרין הן כתר תו' דמשה וכתר כהונה דאהרן וכתר מל' דדוד הכל מלאה ולא מרחל כו' מטעם כל הנ"ל וד"ל (אבל כתר שם טוב דמשיח גם שהוא בן דוד אבל שרשו בבחי' פנימי ע"י כו' כמ"ש והריחו כו' הוא למעלה מבחי' לאה כמ"ש לא למראה עיניו ולא

רחבי"ד שהי' נחש כרוך על עקבו: ראה תוספתא ברכות פ"ג, הי"ב. ירושלמי ברכות פ"ה, ה"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' מא. ושי"ב. ח"ב ע' תרטו.
 ביד הנביאי' אדמה: נסמן לעיל ע' קה.
 משה רבן של כל הנביאים: שמות רבא פכ"א, ד.
 וילך איש מבית לוי: . . . יוכבד: שמות ב', א. סוטה יב, א.
 ונחנו מ"ה: בשלח טו, ד"ח.
 כל יחודים . . . במח' בחשאי . . . כמ"ש בזוהר: ראה הנסמן לקמן ע' שה הערה שהכהן.
 וג' כתרין הן: אבות פ"ד, מ"ג.
 כתר שם טוב דמשיח: נסמן לקמן ע' רטו.
 דמשיח . . . פנימי ע"י: ראה מבוא שערים שיה ח"א ספ"ד בהגהת צמח. שער האמונה רפנ"ו. תורת חיים בשלח ע' ר"ט. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרצב. לקמן ע' תב.
 והריחו . . . לא למראה עיניו: ישע"י יא, ג [בדילוג — ושם: ולא].

למשמע אזניו כו' למעלה מבחי' ראי' ושמיעה שהן בחי' ראובן ושמעון שנוולדו מלאה כו' וד"ל).

וזהו וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה כו', דהנה מבואר למעלה בפ"י ויאהב גם את רחל כו' לפי שכל עבודת יעקב ושרש מדריגתו לא הי' רק בחי' ההמשכה מן ההעלם דעצמות אוא"ס שיבא לידי גילוי דוקא ע"כ אהב את רחל שהוא בחי' עלמא דאתגלי' כו', ובחי' לאה הרי הוא בחי' המחשבה שהיא תמיד בהעלם דוקא ולא באה בבחי' גילוי כלל הי' בחי' ההיפך מעבודת ומדריגת יעקב ממש מן הקצה לקצה כו', וע"כ הי' שונא את לאה כי היא בחי' המנגד אליו בתכלית ההתנגדות כו' וע"כ נא' כי שנואה לאה כו' (וגם מצד דעיקר התענוג הוא בבחי' הגילוי בבחי' ביטול היש בחי' רחל ואז אין מקום כלל ליניקת החיצוני, אבל מבחי' לאה דיני' מתערי' שנק' דינא קשי' כמו שנראה בחוש שעיקר הקפידה במחשבה דוקא שהרי גם שיכעוס אדם ביותר יוכל להתאפק כדיבור אבל לא יוכל להתאפק מלהרהר כו', כי תחלת הקפידה דוקא במח' שלא תסכול דבר שנגד הרצון כו' והוא להיותה בחי' גבורות מצומצמו' ביותר כו' ויעקב הוא היפך זה שהוא הממשיך ממקור החסדים כו', ובהיות שהחיצוני' דיני' קשי' לגמרי נק' שנואים למעלה כמו ואת עשו שנאתי כו' ע"כ שנואה לאה מצד תוקף כח הדיו הקשה המסתעף הימנו בסוף כל המדריגות), אך מפני שראה ה' ששנואה לאה ורחל אה"ב עשה להיפך שפתח את רחמה דלאה להוליד ששה בנים ראוב"ן ושמעון כדי שעייז יומשך לב יעקב אחר לאה וכמ"ש לאה הפעם ילווה אלי עד שבזבולון אמרה הפעם יזבלני כו' שהוא ודאי יותר עליון כאשר בחי' ההעלם בא לידי גילוי ע"י יחוד יעקב ולאה מיחוד יעקב ורחל כו' וד"ל.

לאה . . דינא קשי': ראה עץ חיים שער (לח) לאה ורחל פ"ב. פ"ג. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקצא ובהנסמן לשם.
 שעיקר הקפידה במחשבה: ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב שם וע' תקצד.
 ואת עשו שנאתי: מלאכי א. ג.
 שויה הפעם — אלי: א: אישי.
 הפעם יזבלני: ויצא ל, כ.

ב"ה.

לריח שמניך טובים שמן תורק שמך ע"כ עלמות אהבוך. הנה עלמות הן הנשמות עליונו' דאבי"ע שלא ירדו עדיין למטה בעוה"ז בחומר גופני שלא באו בגילוי מאין ליש בהיותם כלולי' למעלה במקור חוצבם בג"ע העליון או בגעה"ת (ואע"פ שא' לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו הרי הנשמו' כבר נכראו ונוצרו מאין ליש בבי"ע שהן ג' מדרגו' דנר"ג נשמ' בבריא' ורוח ביצ' ונפש בעש' כידוע, והיינו שנולדו מיחוד ז"ג שבבי"ע ועד"ז נשמו' דאצ"י שנולדו מיחוד ז"ג דאצ"י כו', עכ"ז העיקר הוא מ"ש אף עשיתיו כו' הוא ביריד' הנשמו' בגוף דוקא, וזהו שא' נשמ' שנתתה בי כו' אתה בראת למעלה ויצרת כו' ואתה נפחת בי בגוף כמ"ש אף עשיתיו בגוף שזהו עיקר בחי' אדם וכמ"ש באדה"ר אחר שנפח באפיו כו' ויקרא שמו אדם ולא קודם כו'). וזהו שא' ז"ל א"ת עלמו' אלא עולמו' לי העלם והוא כמו שהנשמו' למעלה הן בבחי' ההעלם בעולם הרוחני עדיין וע"כ נק' בתולו' ועלמו' כמו הבתולה לא קיבלו שפע עדיין כלל בבחי' יחוד ז"ג שאין בה שלימו' כלל, אבל הנשמו' שירדו למטה בגופי' וקיימו תו"מ בבחי' גילוי אלקו' ביחודי' עליוני' והוא נעשה בחי' כלי קיבול כחומר לצור' לגבי הנשמו' האלקי' שזהו ממש כיחוד ז"ג כידוע, ע"כ נק' אז בשם בעולות ולא בתולת וכמ"ש כי בועליך עושיך ה' צבאו' שמו דקאי בכללו' נשיי שכגופי' שנתייחדו

לריח שמניך: מיוסד על ד"ה זה שנדפס במאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' יח [ובאור התורה שיר השירים כרך א ע' מד. והגהות וכ"ו שם ע' נ]. ומקבילו בלקוטי תורה שיר השירים ג, ד. [במאמרי אדה"ז שם ע' כד נדפס חלק השייך למאמר דידן והוא ע"פ בוך ד דבסמוך]. המאמר נדפס מבוך ג-375 ע' פ. וכין אריחיים ניתוספו כפנים אומיות או תיבות מבוך ד-2002 ע' פה [ונמצא שם עד לקמן ע' ריט] ומבוך ז-2034 ע' רמד [בכותרת: בעו"ה ליל מוצאי ש"ק דפרשת עקב העבר מאדמו"ר ש"ג. ולקמן ע' רט רשם: בעו"ה אור ליום ה' ראה. ובע' ריז נרשם: בעו"ה ליל ש"ק עקב מאדמו"ר ש"ג — ולפי' משמע שנכתב בחי' כ"ק אדה"א]. נמצא גם בבוך א-23 ע' רל [עד לקמן ע' רטז]. ב-126 ע' לט [עד לקמן ע' רטז]. ד-416 קע, ב [מתחיל מלקמן ע' רטז]. א-2005 עכ, ג ונכתב עוה"פ עג, ג [בכותרת: מה שאמר אדמו"ר בק' פאלצק בליל שבת. ונמצא עד לקמן ע' רי].

לריח שמניך טובים: שיר השירים א, ג.
לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו: ישעי' מג, ז [ושם: ולכבודי — אבל כ"ה גם לעיל ע' קפא. לקמן ע' שכח. מאמרי אדה"א בראשית ע' ס. וש"ג. שמות ח"א ע' קכא. וש"ג].
בבי"ע . . . דנר"ג: תקוני זהר סת"כ"ב (סת, סע"ב).
שויה בבריא' — מיחוד . . . שנולדו: ז': ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: שנולדו . . . שנולדו.
נשמ' שנתתה בי: ראה ברכות ס, ב. כרכת אלקי נשמה.
ויקרא שמו אדם: בראשית ה, ב [ושם: את שמם. אבל כ"ה גם באור התורה שיר השירים כרך ב ע' שצג — נסמן לעיל ע' קכה].
א"ת עלמו' אלא עולמו': זהר אחרי עא, ב. עבודה זרה לה, ב.
עולמו' לי העלם: ראה ספר הבהיר (ס"ח) ס"י. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' שג. ח"ג ע' אינט.
במדבר ח"ג ע' איג.
שויה אלקו' — והוא: ה"ז והגוף.
כי בועליך עושיך: ישעי' נד, ה.

בהקדב"ה כי בכחי' יחוד דחוי"כ בנישואי' כידוע ואין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי והוא בחי' רוחא דשביק בגווה דכניי' שאל אישך תשוקתך תמיד בהעלאת מ"ן, וכמ"ש ונתתי משכני בתוככם משכונא דילי' גבייכו כו', וזהו דוקא מצד יריד' הנשמ' בגופים משא"כ בהיותם למעלה לא היו ראויים ליחוד אלקי [כלל] ונק' עלמו' כו', וזהו פלא לכאורה הלא הנשמ' במקור חוצבה היא במדרגה עליונ' ביותר כו'.

והנה יש ביריד' הנשמ' ב' ירידו' א' מה שתרד מלמעלה ממקור חוצבה ותתלבש למטה בגוף גשמי וכמא' ג' שותפי' כו' נשמ' שנתת בי והב' מה שתרד עוד למטה יותר והוא בשיעבוד מלכויו' בגלו' קשה דק"נ תחת ע' שרי' דעש' שהוא מה שנלחץ ונדחק האדם מאד כטרד' [עוה"ז ב]צוק העיתי' בפרנס' ובכלכול הדעת והלב להפרידו מיחודו ית' לגמרי עד שנק' שכורת כו', ויריד' זו קשה מן הראשונה כי מחשיך אור הנשמ' לגמרי מכל וכל ובלתי יהי' לה תקוה ח"ו לעלות למעלה, ואמנם זאת היריד' עצומ' בשביל עלי' גדולה דוקא.

והנה יש להקדים תחלה מא' הידוע דיפה שעה א' בתשו' ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב. ויש להבין מהו ל' חיי העוה"ב ל' רבים ומכל חיי העוה"ב יפה שע' א' כו', בהיות ידוע דו' אלפי שני' דהוי עלמא שרשם כו"ק דאצי' שנק' ו' יומין עילאי', וברירדת' [למטה] במל' דאצי' נק' ו' שנים עילאי' וכמ"ש בזוהר ע"פ שש שנים תזרע שדך כו' ונק' שמיטה א' והיינו ו"א שנין ואלף הז' שנת שביעי' שבת לה' שהוא העוה"ב כידוע. והנה יש ג' מדרגו' בשמיטה זו א' ג"ע התחתון שהוא תכלית העילוי של עוה"ז השפל בהגלו' נגלו' שם אור וזיו העונג העליון דמל' דאצי' ביצי' או עשי' והעלי' הב' מג"ע התחתון לגעה"ע שהוא בעולם הבריא', וידוע דיש נהר דינור רוחני מפסיק בין געה"ת לגעה"ע שצריכ' הנשמ' לטבול לשכוח לגמרי על השג' אלקי' שהי' לה בג"ע התחתון שלא יבלבל לעליית' בהשגו' אלקי' שבג"ע העליון

ואין האשה כורתת ברית . . . רוחא דשביק בגווה: ראה לעיל ע' ק. ושי"ג.

שאל אישך תשוקתך: ע"פ כראשית ג, טו.

ונתתי משכני בתוככם משכונא דילי' גבייכו: בחוקתי כו, יא. נסמן לעיל ע' פח.

ג' שותפי': נדה לא, א.

שכורת: ישעי' נא, כא. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקכ. ושי"ג. שמות ח"א ע' פג. במדבר ח"ג ר"ע התקמא.

דיפה שעה א': נסמן לקמן ע' תפח.

דו' אלפי שני' דהוי עלמא: ראה לקמן ע' תסה. ושי"ג.

שרשם . . . ו' יומין עילאי': ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז ובהנסמן שם.

שש שנים תזרע שדך: בהר כה, ג. ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ר"ע אישסח.

נהר דינור . . . בין געה"ת לגעה"ע: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתכב. ושי"ג. בהערות הבאות.

מפני שנבדל בערך (וכמו שאין ערך לעונג שבמדו' או"ר שבלב לעונג אלקי שבשכל כו'), וע"י העמוד שבו עולה לגעה"ע מתבטלת מציאות' הראשון לגמרי כענין מה פשפשת כו' [וכמו] שטובלת בנהר דינור גשמי בעלות' לגעה"ת שמקבלת תחלה צער ועונש קשה להתייטר ביסורי' קשים בגיהנום, ואחר שתטהר מלכלוך עון וחטא תבא בנה"ד לזכך הגסו' שלה שקיבלה מגופה החומרי בעוה"ז מתאו' זרו' כו' הגם שאין בו חטא כי אי"א לה לבא בגעה"ת בלבושי' צואי' כמ"ש ביהושע כה"ג כו', והכל כדאי הוא שתקבל כדי שתזכ' ליהנו' מזיו השכינ' בג"ע וכמ"ש באחר מוטב דלידיני' ולית' כו' (וכמו שמקבל אדם יסורי' קשים כדי שיגיע למדרג' גדולה בעונג נפלא ברוב הון וגדולה יתיר' או פרנס' טוב' כו'), וכך ממש יש הפסק בענין נה"ד בעליו' הנשמו' מגעה"ת לגעה"ע לפי שאין ערוך ביניהן כלל שכדאי שתקבל הכל כדי להגיע לעילוי גדול כזה וד"ל, והמדריגה הג' שלמעלה גם מג"ע העליון הוא העוה"ב שהוא אלף הו' שנק' עדן שעין לא ראת אלקי' זולתך כו' (וימהמ"ש הוא רק הכנה לזה ע"ד תח"ה כו'), ואפס קצוה מאיר בשבת ויו"ט בגעה"ע וגעה"ת כידוע, ונמצא ג' מדרגו' הן געה"ת וגעה"ע והעוה"ב שנק' עלמא דאתי והוא בכל שמיטה דו' שני' שבמל' שהן ז' אלפי' שנין למטה, כי ידוע דיש שמיטה אחר שמיטה וכל שמיטה ז' אלפי' שני' שהן ז' שני' לבד במל' דאצי' למעלה ואחר ז' שמיטות הוא היובל, ועד"ז עד נ' אלפי' יובלו' כו' והיינו שכל שמיטה הבאה הוא בעלי' המדרג' יותר מן הראשונו' עד שהמדרג' העליונ' דשמיטה הא' שהוא אלף הו' שנק' עוה"ב בשמיטה ז' הוא שיהי' בשמיטה הבאה אחרי' רק בחי' געה"ת לבד כו', וכמו שמיטה שלנו שבאלף הו' הוא הנק' עוה"ב ועלמא דאתי בשמיטה השני' דו"א שני' שיהי' בעליו' יותר גדול עד שעוה"ב זה יהי' שם רק בחי' געה"ת כו', ועד"ז בעלי' הב' משמיטה ב' לשמיטה ג' יהי' עוה"ב דאלף הו' בשמיטה ב' רק בחי' געה"ת בשמיטה הג' ועד"ז הולך ועולה משמיטה לשמיטה בכל ז' השמיטות שביובל זה, וכך יהי' עליו' בג' מדרגו' הנ"ל דגעה"ת וגעה"ע ועוה"ב משמיטה לשמיטה ביובל הב' והג' עד נ' אלפי' יובלו' וד"ל (וכמו שיש עלי' משמיטה לשמיטה ע"ד הנ"ל כך הוא העלי' מיובל ליובל עד נ"א יובלו', דכמו שהוא בפרט כך הוא בכלל עד רום המעלו' וד"ל).

העמוד שבו עולה: ראה לקמן ע' תעו. ושי"נ.

מה פשפשת: זהר בהקדמה א, ב.

שטובלת בנהר דינור: . . . לגעה"ת: נסמן לקמן ע' תסט.

בלבושי' צואי' . . . ביהושע כה"ג: זכרי' ג, ג"ה.

מוטב דלידיני' ולית': חגיגה טו, ב. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תערב ובהנסמן לשם. מאמרי

אדה"א שמות ח"ב ע' שטו. דברים ח"א ע' נט.

עדן שעין לא ראת: ראה ברכות לד, ב. ישעי' סד, ג.

נ' אלפי' יובלו': נסמן לקמן ע' תקסב.

שו"ה משמיטה — נ"א: נ' אלפים.

וזהו כי עמך מקור חיים מקור כל התענוג' העליוני' שבכל העליו' דג' מדרגו' הנ"ל בגעה"ת וגעה"ע ועוה"ב שבכל השמיטות הכל כלא ממש חשיבא לגבי עצמו' השעשועי' שבצמ' אא"ס ב"ה ממש שנק' שעשועי' המלך בעצמו ממש לפי שכל המשכ' עונג העליון הנ"ל אינו רק זיו והארה בעלמא מעצמותו ית', והוא מ"ש ע"ד כללו' ביו"ד נברא העוה"ב פי' יו"ד הוא מקור אור החכמ' שהיא כמו אות ה' שאין בה אורך ורוחב כלל ואח"כ מתפשט' לאורך ורוחב במחשב' והשג' דבינה כידוע, וזהו העוה"ב שנא' להנחיל אוהבי יש דוקא. והנה עדי"מ המחשב' באדם שמצמצם א"ע לחשוב רק מחשב' א' לבד שהיא כלא חשיבא ממש לגבי הרחבת עצם חכמתו ושכלו שלמעלה הרבה מכל מחשב' כו', כך הוא בענין מחשב' א' למעלה שהוא מחשב' הכללי' שצופ' ומביט עד סוף כל הדורו' דו"א שני' והעוה"ב כו', וכך הוא בכללו' יותר בכל השמיטות דיובל דני"א [יובלות] כנ"ל הכל נסקר בסקיר' א' ממש כמ"ש כי עמך מקור כו' דכלא חשיבא לגבי מוה"ע כנ"ל. וזהו ענין היו"ד שבו נברא העוה"ב בכללו' הכל שהוא כח המצמצם א"ע לחשוב מחשב' א' שבא בג' מדרג' הנ"ל שבפרט בכל שמיטה ובכלל בני"א יובלו', ויו"ד זה שנמשך מן העצמו' גם הוא כלא חשיבא ממש כמו אות א' כיו"ד שמצוייר בצמצום דכלא חשיבא לגבי עצמו' הנפש ממש כו' כך בחי' היו"ד המצמצם המחשב' אחת כנ"ל כלא חשיבא לגבי עצמו' השעשועי' כנ"ל וד"ל.

וזהו ענין חיי העוה"ב ל' רבים שמתחלקים בכל שמט' כו' כנ"ל, אבל יפה"ה שע' א' בתשו' ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב היינו למעלה גם מן היו"ד שבטהירו' עילא' שכולל כל חיי העוה"ב שבכל השמיטות דני"א יובלו' דהיינו בחי' עצמו' השעשועי' שאין ערוך כלל אליו כל חיי העוה"ב כנ"ל, אך התשו' ומע"ט בעוה"ז של הנשמ' בגוף דוקא יפה מכל חיי העוה"ב להיות שע"י תשו' ומע"ט לפי שסוף מעש' בבירורי' דרפ"ח כו' עלה במ"ת וקודם למחשב' כללי' הנ"ל והיינו למוה"ע דוקא דלמת"ב כלל אפי' מחשב' אחת הנ"ל, וע"כ יריד' זו ודאי לצורך עלי' גדולה היא דכל נשמ' במקור חוצבה

כי עמך מקור חיים: נסמן לקמן ע' תסח.

שעשועי המלך בעצמו: נסמן לקמן שם.

ביו"ד נברא העוה"ב: מנחות כט, ב. ראה עטרת ראש דרוש לעשיית ס"ע סד. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' מ.

להנחיל אוהבי יש: משלי ת, כא.

שצופ' ומביט . . . בסקיר' א': נסמן לעיל ע' קלה.

שו"ה בסקיר' — מוה"ע: ה': מהות ועצמו' — וכן לקמן. ז': מהות.

שסוף מעש' . . . עלה במ"ת: פירוט לכה דודי. ראה תורת חיים ויגש פט, א. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע'

רט.

דלמת"ב: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

אינו רק זיו השכיני' בגעה'ת וגעה'ע וגם בעוה"ב הכל כלא חשיב לגבי עצמו השעשועי' שבמוה"ע ממש שתזכה ליכלל שם ע"י תשו' ומע"ט בעוה"ז דוקא, וזהו הטעם שביריד' הנשמ' בגוף בעוה"ז דוקא נק' בעולה בבחי' יחוד עליון האלקי ע"י תו"מ ותשו' כו' וקודם ביא' לגוף היא נק' בתולה ולא בעולה כי אין בה רק לפי המדה המצומצמ' שמקבלת בגעה'ע וגעה'ת לבד וע"כ נק' עלמות ל' העלם וצמצום כמו עולמות דג"ע וגעה'ת וד"ל.

והנה יש להבין מ"ש תשוב' ומע"ט הרי הקדים תשו' למע"ט, העניו הוא משום דבע"ת גדולי' מצ"ג מצ"ג א"י לעמוד במקום בע"ת כמ"ש בזוהר הטעם משום דמשכ' ל' לקודב"ה בחילא יתיר והוא מצד שממשיכו' ממקור הר"ר העליוני' כו' שזהו למעלה גם משרש התו' והמצות שמהו נעשה חיי העוה"ב כו', והיינו לפי שענין התשו' הוא בא מן המיצר והשפלות העצום ע"ז מעורר' ע"ע ר"ר העליוני' ביותר וכידוע בעיקר התשוב' שאינה דוקא על חטאי' גמורי' אלא גם על עוצם השפלת ויריד' הנשמ' האלקי' בחומר גופני שמלא תאוות רעות כ"כ יותר מן הבהמ', וכמ"ש כי יצר לב האדם רע מנעוריו שרע יותר מן הבהמ' מצד היצה"ר שבו. וכאשר יתבונן עוצם ריחוקו כ"כ ממקור חוצבה באלקי' חיים כו', על זאת מאד מאד יתמרמר בנפשו ביותר ויעורר על נפשו רחמנו' גדולה ועצומה על שלא תאכד הנשמ' האלקי' ביריד' גדולה כזאת בחומריו' הבהמיו' ולא תראה אור פני אלקי' [חיים] לעולם ח"ו, ע"כ ודאי מצד התמשכו' הנשמ' למקור חוצבה לפרקי' יתעורר מאד בנפשו ולבו עד שיהי' לבו נשבר ונדכה באנחות גדולו' כמ"ש יגעתי באנחתי כו', ובזה יעורר ע"ע מבחי' ר"ר העליוני' שנק' רחמי' גדולי' דוקא, כי כל מה שתגדל השפלו' ויכנע לבו יותר, יותר מעורר למעלה להיו' הגדלת ר"ר העליוני' כמו שידוע בענין ברחמיך הרבים רחם עלינו כו' וכמו ר"ר על עני ואביון כו', וזהו ברגע קטן עזבתיך וברחמי' גדולי' אקבצך פי' רגע קטן היינו כל ו' אלפי' שני' כו' ששרשם רק מחשב'

שו"ה זהו — הטעם: ע"כ נכתב בכוך ו.

הקדים תשו' למע"ט: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקעט. ושי"ג. בראשית ע' שעא. עטרת ראש דרוש לשי"ש ע' 92.

דבע"ת גדולי' מצ"ג: נסמן לעיל ע' נג.

כמ"ש בזוהר . . . בחילא יתיר: ראה זהר חיי שרה קכט, ב. אגרת התשובה פ"ח. מאמרי אדה"א בראשית ע' קעב. ושי"ג.

התשוב' שאינה . . . על חטאי' גמורי': ראה תורה אור ויחי מה, א. לקוטי תורה ראה כד, ד. דרושים לר"ה ס, סע"ד. דרושים לשי"ש סו, ג. מאמרים שנשמנו בריש המאמר. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקצו.

כי יצר לב האדם: נח ת, כא.

שו"ה פני — התמשכו': ז' התקשרות.

יגעתי באנחתי: תהלים ה, ג.

ברחמיך הרבים רחם עלינו: ברכת יוצר. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תלג ואילך. ח"ג ע' אצב.

ברגע קטן עזבתיך: ישעי' נד, ה.

א' הכללי' גם עד נ"א יובלו' הוא הנק' רגע קטן לבד לגבי מוה"ע א"ס ב"ה וישראל עלה במחשב' העצמי' שלמעלה הרבה ממחשב' זו דהיינו למוה"ע ממש דל"מ [תפיסא ב"י] כלל אפי' מחשב' הכללי' כנ"ל בענין ביו"ד נברא העוה"ב כו' כמו באות א' כלא חשיבא ממש לגבי מוה"ע [ממש] כו', וע"כ א' רגע קטן לבד עזבתיך לירד בירידו' המדרגו' בהשתלשלו' העולמו' דאבי"ע עד שירדה הנשמ' (בפרט ובכלל היינו כללו' נ"י כידוע) כ"כ למט' בחיי הכל עוה"ז הגשמי בחומר גופני כ"כ כאילו נפרדה ונעזבה לגמרי ממקור חוצבה הראשון הנ"ל וז"ש עזבתיך כו', אך באמת כוונת עזיבה ויריד' הגדולה הזאת היא לצורך עלי' גדולה יותר משהי' תחלה כלולה במקורה הראשון, והוא במה שע"י תשוב' האמיתי' בהתעוררו' השפלו' וההכנעה העצומ' ביותר מצד חושך עוה"ז והגוף (וע"י הביטושי' בלחץ ודחק הפרנס' וכה"ג) מעורר ר"ר העליוני' שהוא בפנימי' ועצמי' דא"ס ב"ה שנק' רחמי' גדולי' דוקא וז"ש ברחמי' גדולי' אקבצך שהוא קיבוץ גליו' שיהי' רק ע"י רחמי' גדולי' דוקא. והענין הוא כמו דאית חסד ואית חסד כו' חסד שנמשך עפ"י קו המדה [כו'] אך בחי' חפץ חסד הוא בבחי' עצמיו' ונק' רב חסד שבבחי' א"ס ממש, כך יש רחמי' שבא בשיעור ומדה בקו המדה דקו"ח ויש רחמי' שנק' רחמי' גדולי' שבעצמו' ממש בבחי' עצמיו' כמו הבן יקר לי כו' המו מע"י לו רחם ארחמני' שבחי' רחמי' כזו היינו בחי' רחמי' שבעצמיו' ממש כרחמי' האב הפנימי' על הבן היקר שאין לו גבול כלל מפני שנוגע לפנימי' מוה"ע ממש כו', וזה אינו בא כ"א [ע"י] התעוררו' הבן אל האב ע"י תשוב' בקירות לבו בבחי' עצמיו' ממש.

וכמ"כ יובן במ"ש רגע קטן עזבתיך בכל היריד' העצומ' אבל היא בחי' עלי' גדולה ביותר כאשר יעורר ר"ר הגדולי' שלמעלה הרבה מייג' מדה"ר ג"כ וע"כ נק' רחמי' גדולי', כי הנה ייג' מדה"ר נק' עכ"פ בשם מדות ואע"פ שהן מדות גדולות שלמעלה מן החכמ' והטעם, אבל יש בהן עכ"פ ענין מדה ושיעור כו' עד כמה יהי' ההמשכה של הרחמים לעשות לפמשה"ד כו' (שהוא למעלה מחס' דתור' למחול ולסלוח עון ופשע) ע"כ נק' מדות הרחמי' כמו דבר הניתן במדה כו' רק שנק' מדות גדולים אבל אינם נק' גדולי' רק לגבי החכמ' שגדול התפשטות' מן החכמ' כו', אבל רחמי' גדולי'

וישראל עלה במחשב': ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע כו. ושי"ן.
דאית חסד ואית חסד: זהר ויחי ר"ט, א. ראה אגרת הקדש ס"י. סייג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשעו.
ושי"ן.

חפץ חסד הוא: מיכה ז, ית.

שויה רחמי' — שבא . . . ממש בבחי': ה"ל: ליתא.

הבן יקר . . . ארחמניו: ירמי' לא, יט.

שויה וכמי' — בחי': ה"ל: סיבת.

ייג' מדה"ר נק' . . . מדות: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ס"ע שכת ואל"ך. ח"ב ע' תקפו. וראה שם ס"ע תקפו ואל"ך.

היינו בבחי' מוה"ע ית' שהוא אח"פ בתכלית שנבדל בערך מבחי' מדות כלל אפי' מי"ג מדו' הרחמי' וכמ"ש [ו]לאו מכל אינון מדות כלל אף מדו' הגדולי' במשמע, וע"כ בחי' הרחמי' שבו נק' רחמי' גדולי' אשר עדיין לא ניתן להמשך ולהתחלק במדו' כלל וכלל כי הוא ית' בעצמו גבוה מאד נעלה מן המדו' כו' רק ע"י צמצום נמשך י"ג מדה"ר רק ע"י בחי' שערו' דת"ד כידוע והוא ע"י שם הוי' יו"ד צמצום והיא התפשטו' כו', וכידוע במ"ש ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' כו' דהיינו שקרא והמשיך מרחמי' הגדולי' והפשוטי' שבמוה"ע ממש שא"א שיבא לכלל בחי' מדה כלל אפי' במדה גדולה כו' [היינו] שיומשך ויבא לכלל התחלקו' מדו' להיו' נק' בשם רחום וחנון וארך אפי' ורב חסד כו' והוא מ"ש ויקרא ה' ה' ב"פ ה' היינו שיומשך מלמעלה משם הוי' דחכ' דאצי' עד שיבא למט' להיו' הוי' אל רחום כו' למחול עון כפ"מ למעלה מן החכ' דתור', אבל אין זה ערוך כלל לגבי בחי' הרחמי' הגדולי' עצמן כמו שהם כפנימי' מוה"ע ממש קודם שיבאו להתחלק במדו' בי"ג חלקי' די"ג מדה"ר כו', והיינו שהוצרך לקרות ולהמשיך ממוה"ע שיהי' מקור מוצא להתהוו' שם הוי' די"ג מדה"ר, וכמ"ש ויעבור [כו'] ויקרא ה' ה' כו' ה' שבהעלם העצמו' יבא לגילוי' בה[וי'] שבמדו' הרחמים וכמ"ש במ"א, אך קיבוץ גליו' להיו' מרחמי' הגדולי' בעצמם וכמ"ש והשיב לב אבו' [ע]ל בנים ולב בנים [ע]ל אבותם והשבה זו אינה רק ע"י התעוררו' תשוב' בלב בני' אל אבותם וכמ"ש שובו בנים כו' וכמ"ש והי' באחרי' הימים בצר לך ומצאוך כו' ושבת עד ה' כו' אז וברחמי' גדולי' אקבצך רחמי' גדולי' דוקא מטעם הנ"ל וד"ל.

וזהו עיקר טעם עלי' הגדולה שאחר היריד' עצומ' שברגע קטן עזבתך בגלות כדי שעי"ז יקבצך ברחמי' גדולי' שבמוה"ע ממש שהוא יותר בפנימי' ועצמו' גם מן השעשועי' העצמי' שהרי א' הבן יקר לי אפר' ילד שעשועי' העצמי' ע"כ המו מעי לו רחם כנ"ל וד"ל. אך אי"כ הי' צריך להיות תחילה התעוררו' תשוב' למטה כדי לעורר ר"ר הגדולי' הנ"ל ומשמעו' ברחמי' גדולי' אקבצך היינו מה שיהי' התעוררו' הקיבוץ הזה מנשמו' הנדחי' למטה כו' רק ע"י רחמי' הגדולי' שיתעוררו למעלה לקבצם ולכן א' תחלה

(ו)לאו מכל אינון מדות כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה י, ב.

ש"ה המדו' — רק: ה"ז: ליתא.

י"ד צמצום והיא התפשטו': ראה אגרת התשובה פ"ד.

יעבור ה' . . . ויקרא ה' ה': תשא לד, ו. ראה גם לקוטי תורה דרושים לר"ה נט, סע"א ואילך. ספר

המאמרים תק"ע ע' קעו.

והשיב לב אבו': מלאכי ג, כד.

שובו בנים: ירמי' ג, יד. כב.

וכמ"ש [ה"ז] וכתיב] והי' באחרי' הימים בצר לך ומצאוך . . . ושבת עד ה': ואתחנן ד, ל [ושם: בצר לך

ומצאוך . . . באחרי' הימים ושבת עד ה'].

והשיב לב אבוי' [ע]ל בני' ואח"כ ולב בנים [ע]ל אבותם, וכן אנו או' החזירנו בתשוב' שלימ' לפניך כמ"ש השיבנו ה' אליך ונשוב' כידוע.

אמנם הנה הענין הוא דזהו הטעם עצמו שהנשמה בהיותה בגוף נק' בעולה ובהיותה למעלה במקור חוצבה נק' בתולה ועלמה כנ"ל כי הנה ל' בתולה הוא ענין מה שרחמה אטום וסתום ולא תקבל שפע דכר כו' וכך הוא גם בנשמות שבגופים אנו רואים שיש מי שלבו אטום כבתולה בלי יקבל שום אור ושפע אלקי בתוכו כלל כמו מי שנתטמטם לבו והי' לאבן בקשיו מחמת גסות ועביות דתאוות עוה"ז החומריים שמלא לבו בהן גם בדברים המתרים כזולל וסובא וכריבוי המשגל ואף גם בתאוות חמדת הממון או כבוד וגדולה וכהנ"ל ומכ"ש בדברים האסורים כגזל ועריות וש"ד שהן טמא לגמרי, וכך יש אדם שהוא אכזרי וקשה בלתי ירחם כלל מפני שלבו כלב האבן או מצד תוקף לבו והוא בחי' החוצפא וענות הקשה ביותר כו' ובכל אלה הרי צריך שיפתחו את לבבו האטום וקשה כאבן ויהי' רך ופתוח כ"כ עד שימס והי' למים כאיש רחמני מאד בטבעו שלבבו רך ופתוח להתפעל מיד ברחמנות כל שהיא כו', וכך ע"י התעוררות ר"ר העליונים ע"י ב"ק פועל למטה לרכך ולפתוח כל לב אטום וקשה עד שיתפעל מאד ויכנע לבו בהתעוררות רחמים ע"ע ביותר עד שימס הלב כו' כי נפתח לבו ונתעורר בתשובה מעומקא דלבא וז"ש עד שיערה עלינו רוח ממרו"ם כו' וזהו השיבנו ה' כו' והוא ע"י רחמים גדולים הנ"ל שהוא מקור הראשון ל"ג מדה"ר שנמשכים למטה להיות פועל פתיחת הלב בכל א' בפרט וד"ל.

וזהו מ"ש כי בועליך עושייך כו' שזהו כאשר הנשמות באים בגופים כעוה"ז דוקא דגם שלבם אטום כבתולה כנ"ל נפתח לבם להיות בחי' כלי בית קיבול לגילוי אלקות ע"י המשכות ר"ר העליונים ממקור הרחמים שהוא בחי' רחמים גדולים הנ"ל ע"כ נק' אז כנ"י בשם בעולה כמ"ש כי בועליך עושייך כו' וכמו עדי"מ שאין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי שנפתח רחמה על ידו כו' כך בני' עדי"מ כשנפתח לבם האטום כבתולה ע"י י"ג מדה"ר כנ"ל אינם כורתים ברית (שהוא מחמת בחי' רוחא דשביק בגוי' כו') רק למי שעשאה כלי וע"כ א' וזהו בועליך עושייך שעשא' כלי כו' ומי הוא עושייך ה'

החזירנו בתשוב' שלימ': בתפלת שמונה עשרה (ושם: החזירנו).

השיבנו ה' אליך ונשוב': איכה ה' כא.

שוריה כבוד — וכהנ"ל: ה"ז: או כה"ג.

שוריה בהתעוררות — ע"ע: א: רבים עליונים.

עד שיערה [ה"ז: יערה] עלינו רוח ממרו"ם: ישע"י לב, טו.

כי בועליך עושייך: ישע"י נד, ה.

שוריה רחמים — כמ"ש . . . כך בניי: ה': ליתא.

שאין אשה כורתת ברית . . . רוחא דשביק בגוי': ראה בתחלת המאמר. וש"נ.

שוריה שעשאה — וזהו: ה': וזהו כי. אב"ז: כי.

צבאות שמו שהוא יחיד שם הוי' צבאות דוקא כידוע וד"ל (אבל בחי' הנשמות למעלה במקור חוצבם נק' בתולות ועלמות שאינם ראויים ליחוד לפי שלא נעשו כלי ע"י המשכת י"ג מדה"ר כלל כו'). וזהו עיקר ענין התשובה שהוא גורם החזרת פכ"פ שיהי' ראוי ליחוד והוא ע"י הקדמת הקריאה וההמשכה ב"ג מדה"ר בכל חדש אלול שע"י דוקא נמשך התעוררות תשובה אמיתית בעי"ת באמרו ממעמקים קראתיך כו' ומן התשובה שבעי"ת נעשה היחוד האמיתי בסוכות וש"ע במקיפים ופנימים וכמ"ש שמאלו כו' וימינו תחבקיני כו' וזהו השיבנו תחלה ונשובה בבחי' פכ"פ וד"ל.

אך הנה כל זה שא' כי בועליך כו' קאי לע"ל וכמ"ש והשיב לב אבות כו' ועכ"ז בכל שנה ושנה נעשה מעין זה ממש והוא בר"ה ויו"כ וסוכות וש"ע שבכל שנה ושנה אין היחוד פכ"פ בא רק באמצעות עי"ת ואלול תחלה מטעם הנ"ל וראי' לדבר זה הוא ממ"ש תביאמו ותטעמו דמשמעו ל' עתיד דוקא ואח"כ א' מכוון לשבתך פעלת ה' כבר פעלת כו' והענין הוא דבאמת כבר פעל מכוון לשבתו להיותו בבחי' יחוד פכ"פ עם בניי בכל שנה ע"י שפוחת לבכם בתשובה בעי"ת שזהו אתה פעלת דוקא כנ"ל שכנ"י נעשים כלי בית קיבול ע"י התעוררות והמשכות מ"ג מדה"ר וז"ש מכוון לשבתך בבניי עד שאינה כורתת ברית רק למי [שעשה] כו' את' פעלת כו' ה' כבר ולע"ל יבא לידי גילוי גמור למטה כמו למעלה ממש והיינו מקדש ה' כבר כוננו ידיך בהר נחלתך וכמ"ש תביאמו ותטעמו בבניי בהמ"ק דלע"ל שיהי' נצחי כו' וד"ל.

והנה דרך כלל ענין ההפרש בין יחוד פכ"פ לאב"א הוא מן הקצה לקצה ממש דפכ"פ הוא יחוד פנימי' בפנימי' ואב"א הוא יחוד חיצוני' בחיצוניות וכמו כי פנו אלי עורף ולא פנים שזהו מדבר בזמן הגלות דוקא, וידוע שזהו עד"מ באדם הרי יש הפרש גדול בין פנים שלו לאחוריו דבפנים

בי"ג מדה"ר בכל חדש אלול: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תכב. ושי"ג בעי"ת באמרו ממעמקים: ראה סידור אדה"ז בסיום פסוקי דזמרה (לפני ברכו). מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תתמא ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתסט. ושי"ג שמאלו . . . וימינו תחבקיני: שיר השירים ב, ו. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתלט. ושי"ג ח"ד ע' אישיג וע' אש"ט. תביאמו ותטעמו . . . מכוון לשבתך: בשלח טו, יז. שריה דוקא — כו' . . . שזהו אתה פעלת: ז' ליתא. וכנראה שנשמט מפני חיבות הדומות: פעלת . . . פעלת. מקדש ה' . . . כוננו ידיך: המשך הכתוב תביאמו . . . פעלת ה'. שריה ידיך — בהר נחלתך . . . ותטעמו: ה"ז: מובאים התיבות בהר נחלתך אחרי תיבת ותטעמו. יחוד פכ"פ . . . ואב"א: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרסו ואילך. כי פנו אלי עורף: ירמ"ב, כו. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תסט. דברים ח"א ס"ע קלח ואילך. ושי"ג ח"ב ע' עתר ואילך. ושי"ג לעיל ע' עג.

שם הוא עיקר הפנימי' והעצמיו' ע"כ נק' בשם פנים ע"ש הפנימי' דוקא כי בפנים הוא עיקר פנימי' החיות כראי' ושמיעה וריח ודיבור ופנימי' התענוג ורצון ושכל שבמוח מתגלה בפנים דוקא אבל בעורף הוא רק עצם א' גשמי בלי צורה רוחני' כלל (ע"כ אין ההרגשה כ"כ בעורף כמו בפנים), לפי שהנפש עצמה יש בה פנימי' וחיצוניות, וכמו ברצון יש פנימי' הרצון וחיצוניות הרצון וכן בשכל ומדות שבלב וכך הוא בנשם' בחי' הפנימי' של הרצון ושכל ומדות כו' שמתקשר ומתדבק לה' אחד בק"ש נק' פנים וכאשר אינו רק חיצוניות הרצון ושכל ומדות שנק' חיצוניות הלב. [ו]ז"ש כי פנו אלי עורף שפונים אלי ברצון ומדות שבלב אבל הכל הוא רק עורף ולא פנים וכמים הפא"פ כו' נמשך מלמעלה ג"כ רק בבחי' חיצוניות הרצון וכו', ועכ"ז יחוד גמור הוא כמו היח"ע שנעשה בקיום הרצון בקבלת מ"ש גם שהוא בחיצוניות וכן בק"ש ותפלה כו' אבל נק' יחוד אבי"א. וזהו כל השנה אבל יחוד פב"פ פנימי' בפנימי' זהו בא בסוכות וש"ע ע"י תשו' בעי"ת שמזה בא החזרת פב"פ כנ"ל וכך הוא דרך כלל ההפרש בין זמן הגלות לעיל שיהי' פב"פ כנ"ל וד"ל. ונמצא מובן מכל זה עכ"פ שע"י תשובה מעומקא דלבא דוקא שנק' פנימי' הלב שבא ע"י רחמים גדולים שע"ז א' כי בועליך עושיך כו' כנ"ל אזי אין האשה כורתת [ברית] כו' שאינה נזקקת אלא לבן זוגה כו' היינו ענין לב אחד לאביו שבשמים לבדו לאשתאבא בגופא דמלכא כו' והוא למוה"ע דוקא לבדו וכענין מי לי בשמים שהוא געה"ע ועמך לא חפצתי בארץ שהוא געה"ת שאינו רק הארה בעלמא מאות יו"ד שנכרא בו העוה"ב כנ"ל דכלא חשיב ממש כו' ע"כ לא תחפוץ רק למוה"ע דלמת"ב כלל וכמו אליך ה' נפשי אשא אליך ממש וזהו הטעם שיפה שעה א' בתשובה בעוה"ז [ומעשים טובים] מכל כו' שבזה באה להמשיך התעוררות רח"ג הנ"ל מצד הירידה העצומה מאיגרא רמא כו' שזהו למעלה מחיי העוה"ב שאינו רק יו"ד א' כו' וזהו שא' כי בועליך עושיך בתשובה בעוה"ז להיות ה' צבאות שמו בעוה"ב שהוא גילוי שם הוי' שנק' רק שמו כו' בחי' זיו לבד כמו הודו על ארץ ושמים כו' וד"ל.

פנים ע"ש הפנימי': ראה לקמן ע' רפא. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אעב. ח"ד ע' אישפ. ושי"נ. שו"ה שם — כי . . . בפנים דוקא: ז' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: דוקא . . . דוקא. אין ההרגשה כ"כ בעורף: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ת"ב שם. וכמים הפא"פ: ע"פ משלי כו, יט. שאינה נזקקת אלא לבן זוגה: ראה שיר השירים רבא רפ"ד. לב אחד לאביו שבשמים: ברכות נו, א. לאשתאבא בגופא דמלכא: זהר ויחי ריו, ב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שלט. ושי"נ. מי לי בשמים . . . ועמך לא חפצתי בארץ: תהלים עג, כה. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שפ. ושי"נ. אליך ה' נפשי אשא: תהלים כה, א. שו"ה (ומעשים) — רח"ג . . . מאיגרא רמא: רחמים גדולים. ראה חגיגה ה, ב. הודו על ארץ ושמים: תהלים קמה, יג. וראה לקמן ע' תיג.

ומ"ש עוד וגואלך קדוש ישראל הענין הוא כמ"ש אם יגאלך טוב יגאל ואם לא גאלתיך אנכי דיש ב' מיני גאולה א' כשיגאלך טוב והוא מ"ש כי בועליך עושיך ע"י בחי' המשכות די"ג מדה"ר כו' שזהו הנק' טוב שמחמ' רב טובו העצמי ממשיך התעוררות ר"ר העליונים לפתוח לבב כנ"י לשוב בתשובה שלימה להיות יחוד פב"פ הנ"ל, וז"ש אם יגאלך טוב אם יוכל לגאול כנ"י בחי' הטוב שהוא שרש ליי"ג מדה"ר יגאל והוא גאולה דמשיח שנק' טוב בחי' משה שנא' בו כי טו"ב בטי"ת רבתי כו' (והוא מ"ש כי בועליך בחי' יסוד דא"א וע"י כו'), ואם לא שלא יוכל טוב זה לגאול כי לא יוכל לפתוח לבב האטום ולא יהי' התעוררות תשובה שבלא זה א"א שיגאלו כמו שא' אם עושים תשובה נגאלין וא"ל כו' אז וגאלתיך אנכי ממש שהוא מוה"ע ממש שלמעלה גם מרחמים גדולים הנ"ל. וזהו שא' אחר כי בועליך עושיך וגואלך קדוש ישראל עצמו שהוא מ"ש וגאלתיך אנכי בעצמי שלמעלה מבחי' גאולה דטוב שהוא בבחי' משפיע ומקבל עכ"פ. וז"ש ואביוני אדם בקדוש [ישראל עצמו] יגילו וכידוע דקדוש הוא הפלגת ההבדלה בערך והוא קדוש ישראל העליון שעלה במחשבה דלמת"ב כו', ודוקא אביוני אדם שאין להם בית קיבול במוח ולב כלל ועכ"ז יגילו בקדוש ישראל בבחי' מקיף היותר עליון שלמעלה מבחי' אדם דכר ונוק' כו' וכמ"ש במ"א כפי' אז תשמח בתולה במחול דדוקא הכתולה שלא ראוי' ליחוד כו' תשמח אז לפי שהשמחה הוא בקדוש ישראל וזהו במחול בעיגול דמקיף כו' וד"ל. וזהו שא' גם כאן על כן עלמות אהבוך וקאי על רישא דקרא שא' לריח שמניך טובים שהן בחי' אורות המקיפים העליונים שא"א לבא גם ביי"ג מדה"ר (וכמשי"ת שהוא ענין מע"ט דמצו' כמו שהן למעלה כו'). ע"כ עלמות דוקא אהבוך ע"י ריח שמניך דוקא. והענין הוא דנשמות הצדיקים קודם שירדו בגופים שנק' עלמות לפי שא"צ להמשכות י"ג מדה"ר לפתוח לבבם אחר שאין בהן גסות וחומריות כלל ולא שייך אצלם ענין לב נשבר כו' אבל נשמות שבגופים שנק' בע"ת גדולים בזה מצד לפי שנשבר ונפתח לבבם מן ההיפוך כו' ובפרט כשגלו בשיעבוד ולחץ ודוחק כו' בירידה עצומה ביותר שמעוררים בחי' רח"ג הנ"ל ע"כ גדולים מן העלמות שלא ירדו ולא עלו כ"כ למעלה כו'. אך בזה יתרון

וגואלך קדוש ישראל: המשך הכתוב כי בועליך עושיך.

אם יגאלך טוב: רות ג, יג (בדילוג).

טו"ב בני — שרש ליי"ג: ז' י"ג.

משה . . . כי טו"ב בטי"ת רבתי: שמות ב, ב. וראה מנחת שי שם. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ז. וש"נ.

שמות ח"א ע' קלט. וש"נ. חי"ב ע' שצה.

אם עושים תשובה נגאלין וא"ל: ראה לקמן ע' שצו. וש"נ.

וגאלתיך אנכי ממש: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' צ. ויקרא חי"ב ע' תקעב. וש"נ. דברים ח"ג

ע' אצו.

ואביוני אדם בקדוש ישראל . . . יגילו: ישעי' כט, יט.

אז תשמח בתולה במחול: ירמי' לא, יב. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' רכ. מאמרי אדה"א דברים

ח"ד ס"ע אישטא ואילך.

מעלת העלמות שיוכלו לבא לאהבה ודביקו' במוה"ע ממש שהיא בבחי' המקיף היותר עליון מבחי' אור ושפע דרח"ג בייג מדה"ר הנ"ל מטעם הנ"ל בענין וגאלתיך אנכי וכן וגואלך קדוש ישראל שהוא למעלה מאשר יגאלך טוב שרש בועליך עושיך כנ"ל וד"ל. וזה שא' לריח שמניך טובים שמן תורק שמי"ך ע"כ עלמות דוקא אהבוך עלמות ולא בעולות שלא יוכלו להגיע לאהבה זו שע"י ריח שמניך שלמעלה הוא מבחי' משפיע ומקבל רק עולמות דוקא, וכענין אז תשמח בתולה במחול בתולה ולא בעולה כו' וד"ל.

ולהבין זה בתוס' ביאור יש להקדים תחלה מ"ש יפה שע' א' בתשוב' ומע"ט כו' הרי הזכיר ב' דברי' תשוב' ומע"ט בחיבורם יחד ולא ע"י תשובה או מע"ט כו', וזה פלא לכאורה דמאחר שבק"ת גדולי' מצ"ג ודאי יש בכלל מאתי' מנה ודי בתשוב' לבד אבל במע"ט לבד א"א לומר שיפה מכ' חיי כו' מאחר שהעוה"ב בא מן המצו' כמ"ש היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם כידוע. אך הנה תחלה יש להבין מ"ש לריח שמניך טובי' שמן תורק שמך כו' דמשמע בזה יש ב' מיני ריח טוב א' ריח שמניך הטובי' בעצם, והב' ריח שמן הטוב כאשר הורק מכלי אל כלי והוא מ"ש שמן תורק כו' שהוא עוד דבר נוסף במעלה ומדרג' מריח שמניך כו'. והענין הוא עדי"מ שמן הטוב שיש בו ריח ערב וטוב קודם שמורקין אותו לכלי הרי הריח הטוב אינו נרגש עדיין כלל רק כאשר מציקין את השמן הטוב הזה מכלי שעמד בו לכלי אחר אז מתהפך ויוצא ונעשה עליון תחתון ותחתון עליון וכאשר יריקו אותו אז נתחזק כח הריח בשולי הכלי שהריקו ממנו שהוא שמן התחתון שנעשה עליון בכלי השני שהוריקו בו עד אשר יהי' הריח חזק מאד בגילוי ובמורגש בכלי שהריקוהו בו אשר לא יהי' ריח חזק כזה בהיותו בעמדו בכלי הראשון כלל רק כשהורק השמן לכלי אחר ויוצא שמן התחתון שבשולי הכלי הראשון כאחרונה נתחבר אז הריח בחוזק גדול ביותר כו'.

והנמשל יוכן ברוחניו' בבחי' שמן העליון שהוא בחי' הח"ע ושמן סתם בלא ריח טוב הוא בבחי' אין והעלם דחכמ' טרם שבא לגילוי מאין ליש בהשג' דבינה כו', וזהו שא' שמן צף ע"ג יין בלתי חיבור ביניהם. אך יש עוד שמן שנק' שמן הטוב הימנו בחי' התענוג הנעלם [דחכ'] היינו בבחי' מקיף דריח הטוב והוא שמן משחת קדש, וע"ז א' כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן כו'. ולמעלה היינו בחי' העריבו' ומתיקו' טעמי תורה

יפה שנה א' בתשוב' ומע"ט: אבות פי"ד, מ"ז.

יש בכלל מאתי' מנה: בבא קמא עד, א.

היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם: ואתחנן ז, יא. ערובין כב, א.

שמן צף ע"ג יין: טבול יום פ"ב מ"ה. ראה לקמן ע' רפג. מאמרי אדה"א בראשית ר"ע מה. וש"נ.

טו"ה אך — הימנו [הז': היינו] . . . שמן משחת קדש: תשא ל, כה. לא. וראה ג"כ לקמן ע' תקצו.

כשמן הטוב על הראש: תהלים קלג, ב.

כמו שהוא בעצמו אא"ס ב"ה וכמ"ש ואהי' אצלו כו' שעשועי' כו' שהוא בחי' תענוג הנעלם בהעלם החכמ' כמו שהוא בעצמו ממש, וכאשר נמשך למטה נק' שמן משחת קדש להמשיך קדושה לכל קדש דחכמ' שבא בקו"ח כו' עד שגם שמן הטוב זה על ראש דכה"ג שהוא בבחי' רב חסד דא"א יורד גם על הזקן ביי"ג ת"ד כו', וזהו שא' לריח שמניך טובי' שמניך ל' רבי' כי בחי' ריח שמן הטוב העליון יורד ונמשך בהשתלשלו' דקו"ח באבי"ע כו', ואמנם זהו בהעלם בבחי' מקיף כמו שהוא השמן הטוב אינו נרגש כלל בהיותו עומד בכלי שלו אע"פ שמושחי' בו כו', אך כאשר מציקין אותו מכלי לכלי אחרת אז נרגש ונתחזק כח הריח הטוב ביותר כנ"ל והוא בהיפוך השמן העליון למטה ושמן שהי' תחתון יוצא באחרוני' כנ"ל.

והנמשל יובן למעלה בענין שמן הטוב בחכמ' דתו' כמו שהוא למעלה ממש כאשר תורק מכלי לכלי היינו כאשר ירד' התור' בסתר המדרגה לבא למט' בהתלבשו' בדברי' גשמי' בעה"ד טו"ר לברר כו' שזהו כמו משל ההרק' שמן מכלי לכלי שנתהפך מעליון לתחתון כו' כך בחכמ' שבתו' של מעלה מה שהי' שם עליון כשבא למט' בתחתית המדרגו' נעשה התחתון ומה שהי' שם תחתון נעשה כבוא' למטה עליון שבו כח הריח החזק ביותר מצד ההרק' שהתחתון יוצא בריח חזק כנ"ל, והענין הוא כידוע דנעוץ תחלתו בסופן דוקא וכן סופן בתחלתו כי סוף מעש' בתו"מ שבא למט' מט' בעניני' גשמי' לברר לעה"ד טו"ר כו' שהוא בירור והעלא' דרפ"ח ניצוצי' והוא שעלה והי' במחשבה תחלה היינו בעוד שהי' החכמה דתו"מ גנוז בעצמו' ממש בכלי שלה כו' (שנק' תשי"מ ומה שירד למט' נק' נובלו' חשי"מ וכמו הנובלו' שמתהפך מעליון לתחתון כמו משל ההרק' דשמן הנ"ל) שהי' אז השמן העליון יותר טוב ונק' תחלה ושמן התחתון שבה למט' אבל מצד שנעוץ תחלתו בסופן וסוף מעשה כו' ע"כ ע"י ההרקה דח"ע מכלי לכלי אחרת היינו כשבא בהתלבשו' למט' נעשה בחי' השמן העליון למט' והתחתון למעלה דמה שהי' עליון למעלה נעשה תחתון למטה כמשל הרקת השמן גשמי מכלי לכלי שמתהפך כנ"ל דשמן התחתון בכלי השני הי' עליון בכלי הראשון' והעליון בכלי הב' הי' תחתון בכלי הא' (לפי שזהו כחותם המתהפך

ואהי' אצלו . . . שעשועי' משלי ת, ל.

קדש דחכמ': ראה זהר (רעיא מהימנא) בא מג, רע"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכ. ושי"ג.
דכה"ג . . . רב חסד דא"א: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תצ. ושי"ג. במדבר ח"ג ר"ע תתפט. ושי"ג.
שו"ה בהעלם — שהוא: ה"ז: שריית.

דנעוץ תחלתו בסופן . . . סופן בתחלתו: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

סוף מעש' . . . במחשבה תחלה: ראה לעיל פיסקא, וזהו ענין.

נובלו' חשי"מ: בראשית רבא פ"י. ה.

כחותם המתהפך: ראה פרדס שער (יא) הצחצחות רפ"ז. שער (יג) השערים ספ"ו. שער (כג) ערכי הכינויים מערכת אמת. אגרת הקדש ס"כ (קלא, א). לקוטי תורה כמצויין במפתח ענינים בערכו.

שאותיו החותם מתהפכי בסידורן בחקיקותן בשעוה כך ס"ר אותיו דתשב"כ שנק' ספר נעשו' בהיפוך מעליון לתחתון ומראש לסוף כו' וכמו שהי' בבחי' אותיו החקיקי' בעצמו' שנק' תש"מ וכמ"ש ואת התור' והמצו' אשר כתבתי להורותם כו', וכן במצו' תית [הרי] א' ה' יושב ושונה כנגדו וכמ"ש ה' צילך ובצל ידי כו').

ונמצא מובן מזה כאשר כל נשמי' שיש לה אות א' בתו' כמו שהיא בשרשה הראשון במוה"ע דישראל מתקשרא' באורייתא ואורי' בקודב"ה ממש בבחי' סתום ובגליא כידוע [ד]עוסק בתור' שלמטה בהלכו' דאו"ה טומא' וטהרה ובכה"ג יוכל לבא בעילוי גדול היותר נעלה מח"ע דתו' הקדומ' שנק' שמן הטוב בעצם והוא מ"ש שמן תורק שמך כידוע דכל התו' שמותיו של הקדב"ה והן שמות ואותיו' התו' שבאי' למט' דוקא ע"כ נק' שמך והיינו דוקא כאשר הורק שמן הטוב דתו' מכלי לכלי למט' מטה בהתהפכו' כנ"ל, הרי כל מה שהורק יותר יותר ריחה נודף בתגבורת וכח חזק היינו בבחי' פנימיו' ועצמיו' התענוג המשים את הנפש בפנימיו' ביותר מפני שבסוף היותר אחרון נעוץ בחי' התחלה של כל התחלות כו', וז"ש לריח שמניך הטובי' בעצם כמו שהתו' במוה"ע נוסף ע"ז מעלה ומדריג' יתירה בתורה שלמטה שהוא כאשר בא השמן הטוב למטה בבחי' הרק' שזהו שמו' שבאותיו' תו' שלמט' זהו שמן תורק שמך העצמי' ממש אינו אלא בשמן תורק דוקא שריחו חזק יותר משמן הטוב מצד עצמו וכמ"ש טוב שם משמן הטוב שם דתו' שלמטה טוב משמן הטוב עצמו מטעם הנ"ל, וזהו קרוב ה' כו' לכל אשר יקראוהו באמת דוקא ואין אמת אלא תו' שמ"ט שיקראוהו ע"י שמות דתור' למהו"ע ממש וד"ל (והיינו בחי' כתר שם טוב דמשיח שלמעלה משמן הטוב שנמש[ח] כה"ג שנק' כתר כהונה ומלך שנק' כתר מל' וגם למעלה מכתר [תורה] ששרשה בשמן הטוב כנ"ל וכמ"ש ויעש דוד שם דהיינו מ"ש טוב שם משמן הטוב,

ס"ר אותיו דתשב"כ: נסמן לעיל ע' עז.

ואת התור' והמצו' אשר כתבתי להורותם: משפטים כד, יב [ושם: והתורה].

ה' יושב ושונה כנגדו: נסמן לקמן ע' שצג.

ה' צילך ובצל ידי: תהלים קכא, ה' ישעי' נא, טז.

כל נשמי' שיש לה אות א' בחו': נסמן לעיל ע' פא.

דישראל מתקשרא' באורייתא: ראה זהר אחרי עג, א.

שריה ממש — דאו"ה: ה': דרך ארץ והלכות.

דכל התו' שמותיו של הקדב"ה: ראה זהר יתרו פו, א. מאמרי אדה"ז ויקרא ח"א ע' נב, ושי"נ.

טוב שם משמן הטוב [ז': טוב]: קהלת ז, א.

קרוב ה' . . . באמת . . . ואין אמת אלא תו' שמ"ט [ז': של מטה]: תהלים קמה, יח. ראה ירושלמי ראש השנה

פ"ג. ה"ת. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שסט.

כתר שם טוב דמשיח: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' לה. ושי"נ. שמות ח"א ע' שה. ח"ב ע' שסב. לעיל ע'

ר. לקמן ר"ע תרד.

ויעש דוד שם: שמואל"ב ח, יג.

וּזֶשׁ יִשְׁכִּיל עֲבָדֵי כו' וּגְבַה מֵאֵד כְּבַחִי אֲרִיחַ דְּתוֹשֵׁמִיט כו', וְזֶהוּ שֶׁהִזְכִּיר בִּי דְבָרֵי תְּשׁוּבָה וּמַעֲיֵט כִּידוּעַ דְּתַכְלִית חִי' שְׁבִמְוֵה"ע תְּשׁוּבָה וּמַעֲיֵט שְׁשִׁנְיָהֶם יֶחֶד דּוֹקָא יִפָּה מְכַל חַיִּי הַעֲוֵה"ב כְּנִל לִפִּי שְׁשִׁנְיָהֶם כֹּא' טוֹבִי' שְׁעֵי הַתְּשׁוּבָה נִמְשָׁךְ בְּחַי' רַחֲמֵי גְדוּלַי הַנִּל שׁו"ע כִּי בּוֹעֲלִיךְ כו', וְאִז דּוֹקָא יִגְאֹלוּ בְּגֹאֻלָּה דְּאִנְכִי עֲצָמוּ וְהוּא בְּחַי' מְשִׁיחַ שְׁנֵא' בּו טוֹב שֶׁם כו' וְהֵינּוּ עֵי' מַעֲיֵט בְּתוֹר' שְׁלִמְט' שְׁנַעוּץ תְּבִ"ס דּוֹקָא [כ]מ"ש וְשִׁמּוֹן עַל רֵאשֶׁךְ שֶׁהֵן מַעֲיֵט הֵינּוּ שְׁמֵן תּוֹרֵךְ דּוֹקָא וְהוּא מ"ש עֵיכְ עֵלְמוֹ אֶהְבּוּךְ וְהוּא אֶהֱרֵךְ שְׁנֵךְ בְּחַי' אֶהְבִּי הַמְּסוֹתֶרֶת בְּעֲצָמוֹ מִמֶּשׁ שְׁלִמְעֵלָה מְעֵלָה גַם מִן הַחֲכָמִי שְׁבַתוֹ גַם בְּהִיּוֹתָה לְמַעֲלָה כו' וְהוּא בְּחַי' הַמְּקִיף הַעֲצָמִי שְׁלִמְעֵלָה מְבַחִי יְחוּד מְשַׁפִּיעַ וּמְקַבֵּל דָּאֵדֶם, וְהוּא מ"ש וּגְבַה מֵאֵד לְמַעֲלָה מְבַחִי אֵדֶם דְּכֵר וְנוֹק' כְּנִל בְּעֵינֵי אִז תְּשַׁמַּח בְּתוֹלָה בְּמַחּוּל בְּתוֹלָה דּוֹקָא כו', וּזֶשׁ לְרִיחַ שְׁמַנִּיךְ טוֹבִי' דּוֹקָא כֹּאֲשֶׁר שְׁמֵן זֶה בֹּא בְּהַרְקָה שְׁמֵן תּוֹרֵךְ שְׁמֵךְ בְּחַי' כְּתֵר שִׁט עֵיכְ עֵלְמוֹ דּוֹקָא אֶהְבּוּךְ עֵלְמוֹ וְלֹא בְּעוֹלוֹ אֶהְבּוּךְ בְּאֶהֱרֵךְ הַנִּל דְּהֵא בְּהֵא תְּלִיא שְׁבִזָּה יִתְרוֹן מַעֲלָה הַעֲלָמוֹ כְּנִל וְדִל.

וּבְכָל זֶה יוֹבֵן מ"ש כֹּל הַעוֹסֵק בְּתוֹשֵׁמִיט דּוֹקָא טַל תּוֹר' מַחִייהו לְעִל בְּחַי' טַלֵּא דְּנִטְיָף כו' כִּידוּעַ דְּהֵינּוּ לְמַעֲלָה מְרִיחַ שְׁמֵן הַטוֹב שְׁאִינוּ רַק בְּחַי' אֹר דְּתוֹ' שְׁנֵךְ טוֹב שֶׁהָאֹר נֵק' טוֹב אֲבֵל עֵי' תוֹשֵׁמִיט טַל תּוֹר' מַחִייהו לְנִשְׁ שֶׁתִּתְקַשֵּׁר כְּמוֹה"ע מִמֶּשׁ מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁמֵן תּוֹרֵךְ שְׁמֵךְ שְׁרִיחֵן חוֹק הַרְבֵּה יוֹתֵר דְּנַעוּץ תְּבִ"ס כְּנִל שְׁלֹזָה עֲצָמוּ אֶהְבּוּךְ וְגַם לְנִשְׁמוֹ שִׁיחֵי בְּגוֹפִי טַל תּוֹרָה זֶה מַחִייהו וְכַמ"ש כִּי טַל אֹרֵרִי טַלִּיךְ וְדִל.

וּמַעֲתָה יֵשׁ לְהַבִּיז סְמִיכַת הַפְּסוּק הַזֶּה לְרִיחַ שְׁמַנִּיךְ כו' עִם מַה שְׁקֵדֶם יִשְׁקֵנִי מְנַשְׁקוֹ פִּיהוּ כִּי טוֹבִי' דּוֹדִיךְ מֵיִן, דְּהֵנָּה עֵי' אִמְרוּ עֵרְבִי עֵלֵי ד"ס יוֹתֵר מֵיִנָּה שֶׁל תּוֹרָה, [ו]תְּחַלְּהָ יֵשׁ גַם לְהַבִּיז מ"ש יִשְׁקִינוּ מְנַשְׁקוֹ פִּיהוּ שֶׁהֵן ק' בְּרִכּוֹת שְׁאוֹמְרֵי כֹּל יוֹם שְׁמַבְרַכִּי בְּפֶה וְאוֹ' בְּרוּךְ אַתָּה הוֹי' פִּי בְּרוּךְ הֵינּוּ שִׁיתְּבַרְךְ הוֹי' מֵהָעֵלֶם עֲצָמוֹתוֹ לְגִילוֹי בְּלֵב וְלֹא בְּמִקִּיף דְּמַחְשָׁב' לְבַדּוֹ שִׁיחֵי אֶלְקִינוּ מִמֶּשׁ וְהוּא עֵי' גִילוֹי אֶהֱרֵךְ עֵלְיוֹנָה דְּמַשְׁפִּיעַ אֶל הַמְּקַבֵּל עֵי' הַבְּרַכּוֹ דְּמַצוֹת בְּפֶה דְּנוֹק' שֶׁהֵן [כְּנִי'] שְׁמַבְרַכִּי, וְזֶהוּ שֶׁא' יִשְׁקֵנִי [ג"כ] מְנַשְׁקוֹת פִּיהוּ דְּדְּכּוֹרָא מְלַמְעֵלָה לְמַטָּה בְּאִמְרוּ בְּאִי כו' וְהוּא פְּנִימִי אֶהֱרֵךְ

יִשְׁכִּיל עֲבָדֵי . . . וּגְבַה מֵאֵד . . . כו' [אוֹצֵל: כו'] : יִשְׁעֵי נְבִי, יג.

כֹּל הַעוֹסֵק בְּתוֹשֵׁמִיט . . . טַל תּוֹר' מַחִייהו: רֵאָה כְּתוּבֹת קִיא, ב. תְּנִיא סְפִלְיָ. מֵאִמְרֵי אֲדֵה"א דְּבָרִים ח"א ע' רַצַּט. וְשִׁינֵי. כְּמַדְבַּר ח"ב ע' תְּרַלז.

טַלֵּא דְּנִטְיָף: רֵאָה זֶהוּ בְּשִׁלַּח סֵא, כ. סב, ב. (אֲדֵרָא זוּטֵא) הַאֲזִינוּ רַפְח, א.

שֶׁהָאֹר נֵק' טוֹב: כְּרֵאשִׁית א, ג.

שׁוֹרֵה דְּנַעוּץ — עֲצָמוֹ [ז': עֲלָמוֹת]. . . כִּי טַל אֹרֹת טַלִּיךְ: יִשְׁעֵי כו, יט.

שׁוֹרֵה מַחִייהו — וְדִל: עֵיכְ נִמְצָא כֹּאב.

שׁוֹרֵה וּמַעֲתָה: מֵכָאן מִתְּחִיל בּוּךְ ד'. וּמִשֶׁם נִדְּפַס בְּמֵאִמְרֵי אֲדֵה"א כֹּאן ע' כד.

יִשְׁקֵנִי מְנַשְׁקוֹ פִּיהוּ . . . עֵרְבִי עֵלֵי ד"ס: שִׁיר הַשִּׁירִים א, ב. רֵאָה עֲבוּדָה זֶרָה לָהּ, א וּבְרַשִׁי שֶׁם.

שמתגלה בנשיקין כמו וישקו איש את כו', וזהו כי טובי' דודיך מיין מיינה ש"ת פי' אהבת דודיך הוא בחי' אה"ר הנק' אהבה המסותרת בפנימיות ועצמיות ממש כו' שהוא בהעלם גדול ונק' אהבת דודי' ובאה לגילוי מן ההעלם בנשיקין כמ"ש ישקני מנשיקות פיהו שהוא אתדבקות רוחא ברוחא ומפרש הדבר כי טובי' יותר דודיך שבא מן ההעלם לגילוי בנשיקין יותר מיינה ש"ת והן ברכו' המצו' שהן מד"ס שע"ז הוא בחי' הנשיקין, וז"ש עריבני' עלי ד"ס יותר מיינה ש"ת שהן פנימי' וסודו' התור' דיין גי' סוד ונכנס יין יצא סוד כו' (וכמו הנשיקין שקודם הווג יש בהן גילוי העלם האהבה שבפנימי' הרבה יותר מאהב' דיחוד גופני ונק' מקיף לפנימי כידוע), ופי' הב' מיין ע"י היין מחמת יינה ש"ת מסוד דנכנס יין יצא סוד האה"ר המסותרת הנ"ל מן ההעלם לגילוי, ופי' הא' כפשוטו שטובי' אהבת דודיך שהן ברכו' המצו' יותר ממה שיצא הסוד מייני' ש"ת יותר נכון, וראי' ממת' שע"י שא' נעשה שהוא קבלת מ"ש ברצון קודם ששמעו ע"ז א' מי גילה רו זה לבני שהקדימו נעשה לנשמע שממילא ע"ז יצא סוד הפנימי' דתור' בי' הדברו' שעל כל דיבור כו' כמ"ש פכ"פ כו' לפי שגילוי רו זה דנעשה קודם הוא הרבה יותר נעלה מגילוי רו' דיני' ש"ת עד שבכלל מאתי' מנה [וכו'] וד"ל], ועכ"ז א' ערבי' עלי ד"ס שהן ברכו' המצו' יותר מן המצו' עצמן שהוא גילוי רו דנעשה קודם לנשמע כו' וזהו פלא לכאורה.

אך יש להקדים תחלה בשרש ענין בחי' האה"ר המסותרת ממש הנ"ל למה נק' בשם מסותרת (שא' עלי' טובה תוכח' מגולה שהיא התו' שנא' בה כי נר מצו' ותור' אור ודרך חיי' תוכח' מוסר וכן שמע בני מוסר אביך מאהב' מסותרת' כו') דהיינו עיקר ענין אה"ר מסותרת הנ"ל הוא מה שאנו רואי' בכאו"א מישראל שיש בכחו למסין על קדה"ש בפ"מ כידוע בנסיון שזהו ודאי בלא טעם ודעת כלל רק מצד שאהמ"ס הנ"ל שהיא בבחי' עצמיו' הנפש ממש שהי' מסותרת בו בהעלם גדול מאד מאד יצא לגילוי כשבא לנסיון למסין בפ"מ שהרי בלא נסיון זה הי' חומר גופו מחשיך על הנשמ' לגמרי עד שהוא להיפך לילך בהבלי העוה"ז בהתקשרו' עצמיו', ונמצא יש כאן ב' מיני הסתר א' מצד הגוף והב' מצד הנשמ' עצמ' שהי' בחי' אהמ"ס בהעלם

וישקו איש את: שמואל"א כ, מא.

אתדבקות רוחא ברוחא: ראה זהר משפטים קכד, ב.

מיינה ש"ת שהן פנימי' וסודו' התור': נסמן לעיל ע' סה.

דיין גי' סוד ונכנס יין: ראה ערובין סה, סע"א.

וכמו הנשיקין שקודם הווג: ראה ביאורי הזהר פקודי קלו, ג ואילך. קלת, ג. תורת חיים שמות ע' קפט.

שא' נעשה: ראה בהערה הבאה.

מי גילה רו זה לבני שהקדימו נעשה לנשמע: שבת פה, א. משפטים כד, ז.

שעל כל דיבור . . . פכ"פ: שבת פה, ב. ואתחנן ה, ד.

שויה נק' [ה' ובנדפס ליתא] . . . שא' עלי' טובה [בנדפס: שאע"ג שישנה] תוכחז מגולה: משלי כז, ה.

כי נר מצו' . . . שמע בני מוסר אביך: משלי י, כג. שם א, ח.

גדול מאד ויצא לגילוי וכשבא לנסיון יצא האהמ"ס לגילוי לגבור על התקשרות שבגוף למאוס בחייו ממש וזה פלא גדול (וכן בבע"ת אמיתי כו').

אך הענין הוא שכנס"י נמשל לאגוז כמ"ש אל גינת אגוז ירדתי כו' כמו באגוז שתחלת צמיחתו הוא הקליפ' שבו דוקא עד שלא ניכר בו שום פרי כלל והולך וצומח וכשיוג[מ]ר אז נעשה קליפתו קשה יותר ומקיף וסובב לפרי שבו וכל שנגמר יותר יותר יפרד הקליפ' מן הפרי ונסתר ונעלם הפרי בו מעין כל עד ששובר הקליפ' ימצא בו הפרי והיינו בזמן גמר בישולה דוקא אבל קודם גמרה מעורב בקליפ' ואין הקליפ' קשה כ"כ ולא יוכל לשוברה ואין הפרי בטוב טעם כו', ונמצא יש כאן ב' מיני העלם והסתר א' בתחלת הצמיח' שהפרי בהעלם בקליפ' שלה לגמרי והב' לאחר גמר הצמיח' שהפרי נפרד' מן הקליפ' ומוסתרת ונעלמת בקליפ' הקשה הסובבה מכל צד עד ששוברה ימצא שם הפרי בגמרה כו' וד"ל (והתאנה היא להיפך שבצמיחת' בתחלה הוא הפרי מבחוץ וכל שתגמר הפרי יותר יותר מתקשה הקליפ' שהוא הגרעין שבה בהעלם והסתר, והרמון הוא להיפך שקליפ' הרמון מתקשה בגמר הפרי וכן הגרעינין שבה וכן הזית משא"כ בגפן). וכנ"י נק' לפעמי' תאנה כמ"ש בכורה בתאנה ראיתי את אבותיכם שהוא במצרי' שיצא וצמח הפרי הטוב בגילוי גמור והוא האמונה הפשוט', וזהו ראיתי בבחי' ראי' מקרוב כו' עד שעמדו במ"ת פכ"פ כו', וכן א' גפן ממצרי' תסיע כו' אבל בגלו' אדום ויון נק' אגוז שהוא כהיפך שהקליפ' תצמח תחלה והפרי בהעלם בתחלה ובסוף, וז"ש אל גינת אגוז ירדתי שהוא יריד' עצומ' בהסתר גדול דהיינו שהטוב מוסתר מאד בתחלה והרע הוא מבחוץ ובגמר הפרי דוקא נפרד הקליפ' יותר, וזהו המעלה היתירה שבו דבתחלת הצמיח' הטוב של הפרי מובלע ונעלם בתוך הקליפ' וזהו מצד שהיא רכה עדיין וכל שתגדל הצמיח' יותר יוכר הפרי ויופרד הקליפ' ויתקשה ביותר ומה שמתקשה יותר הוא לתועלת הפרי, וזהו עיקר סימן גמר בישולה דהיינו לאחר תשלום הבירור והפירוד בין טו"ר שהוא הפרי והקליפ' היפך הצמיח' שבתחלה וד"ל).

והנמשל מזה בכנ"י באור הזרוע לצ"ע בגינה שנק' גינת אגוז כו' עד שירד האור האלקי בירידת אור הנשמה בגוף שבתחלה בחי' הטוב שבנשמה שנק' פרי הוא בהעלם והסתר גדול בהיות' כלולה בהעלם בגוף כמו תחלת הצמיח' של קליפ' האגוז כנ"ל, והיינו בחי' אהמ"ס

שכנס"י נמשל לאגוז . . אל גינת אגוז ירדתי: שיר השירים ו, יא. שיר השירים רבא שם.

וכנ"י נק' . . תאנה: שמות רבא ר"פ תצוה.

כבכורה בתאנה ראיתי את אבותיכם: הושע ט, י [ושם: בתאנה בראשיתה — ובהוספת חיבת אה' וכי']

גם במאמרי אדה"א בראשית ע' תצט. וש"נ].

גן ממצר' תסייע: נסמן לקמן ע' תצה.

שמוסרת לגמרי בהעלם גדול והוא מה שיש בכח ובהעלם גדול למס"נ על קדה"ש וכנ"ל. אך מלבד בחי' ההעלם וההסתר זה מצד עצמ' כאשר הולך וצומח יותר הקליפ' שהוא בגוף הזה יש בזה מעלה וחסרון החסרון הוא שהגוף דהוא הקליפ' דנשמ' הולך וקשה וגם בהתקשרו' בהבלי עוה"ז החומריי' כו', ואמנם זהו עצמו המעלה שבזה נפרד הרע מן הטוב יותר ויותר ניכר הטוב שהוא הפרי בתכלית ביטלה והוא בחי' אהמ"ס הנ"ל שתוגמר מן ההעלם לגילוי בטוב רק שהיא מסותרת ונעלמת בתוך קליפת האגוז וא"צ רק לשבור הקליפ' וממילא תמצא אז תצא לגילוי לעין כל והוא מה שנמצא בכאו"א כח החזק במס"נ ותשו' אמיתי' בגילוי אחר שנשבר הגוף ע"י ביטוש כמו הנסיונו' דיסורי' הקשי' ומרי' בגלו' כו' וכמ"ש לנסותך הישכם אוהבי' [את] כו' וגם קודם שבירת הקליפה הרי הקליפ' טפל לפרי והפרי עיקר כך בכנ"י גם שגופי' שלהם מחשיך ומסתיר לגמרי לאור נשמתם האלקי' עכ"ז פנימיותם ותוכם שהוא הנשמ' אחוז וקשור בעבותי' אה"ר אהמ"ס הנ"ל למס"נ על קדה"ש כשיבא בנסיון ויכול לגבור על התקשרות הגוף בהבלי עוה"ז כנ"ל וד"ל.

והנה עדיין יש להבין מהיכן יש כח החזק בכאו"א מישראל למס"נ על קדה"ש אחר שגופו הולך וקשה בגסו' וחומרי' כו' [ואם] מפני שתוכו ופנימיותו אחוז וקשור למעלה כמו משל הפרי שבקליפ' האגוז כנ"ל, הרי מבוא' למעלה בענין כי פנו אלי עורף ולא פני' שהוא בחי' יחוד אב"א בזמן הגלו' שהוא להיפך גמור דהפנימי' ועצמי' שבלב מקושר בחיי עוה"ז והחיצוני' של הרצון כו' קשור ואחוז בעבודת ה' בתפלה ומע"ט כו', ואם מצד שיש בכח בהעלם ובהסתר בכל נשמ' אלקי' למס"נ כו' ה"ז ודאי בא בהסתר גדול בבי' אופנים הנ"ל א' בעצם הנשמ' והבי' מצד הקליפ' הגסה הסובב[ת] כו' וא"כ איך תבא לגילוי כ"כ מיד בנסיון כידוע (ואם ר"ע שהי' יחיד בדורו בתו"מ הי' ספק בנפשו במס"נ ונצטער ע"ז הפסוק בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך מתי יבא לידי ואקיימנו' בפ"מ למה נצטער אם יש כח זה בכאו"א גם בקלים כידוע). אך הנה הענין הוא דגם שלפי [ה]התגלות לעיני בשר הרי גסו' וחומרי' הגוף חזק מאד בהתקשרו' גדולה בהבלי חיי עוה"ז ומה שיש בהעלם בלבו ההתקשרו' אהבי' לה' אחד ותצא לפרקי' לגילוי כמו בשבת ויו"ט או ע"י הרהור תשוב' בעי"ת וכה"ג אינו רק בחיצוני' לגבי

שוריה האגוז — תמצא או תצא: ה' ובנדאס: תצא. ז': תמצא.

שוריה מה — ותשו'. בגילוי אחר: ה"ז: ותשוקה. ה': אחר. בנדפס בפ"מ אחר.

לנסותך [ז': לנסותכם] הישכם אוהבי': ראה יג, ד [בדילוג: ושם כי מנסה — ראם מאמרי אדה"א שמות חיב עי' תמו ועי' תצח].

שוריה בהסתר — בעצם: ע"כ נמצא בכרך ה'.

בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך: ראה ספרי ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א (במשנה). סא, ב.

מתי יבא לידי ואקיימנו': ברכות סא, ב.

עומק הרצון בחיי גופו בעניני העוה"ז, מ"מ אל יאמר אדם נואש לנפשו לגמרי ולא ידמה בנפשו שכבר אין לו תקוה לבא למקור חוצבו באלקי' חיי' לראות אור פני מלך חיים ח"ו מאחר שכבר נשתקע כ"כ בהבלי עוה"ז כו' ח"ו לא תהי' כזאת בנשי, שהרי א' וחשב מחשבו' לכלתי ידה ממנו נדה אפי' ניצוץ הק' שבקטנים וגם נפשו' הרשעי' כו'.

והענין הוא לפי שבאמת אין הענין כן אלא נהפוך הוא דגם שנשתקע בהבלי העולם הזה בכל עומק לבו ונפשו אין זה אמת לאמתו כלל וכלל רק אדרב' שקר הוא שהרי הוא בא רק מבחי' חיצוניו' דקליפ' שנק' שקר כו' ומה שמתעורר באהב' אלקי' שזהו בא מבחי' הפרי שבתוך הקליפ' הוא נק' אמת לאמתו (אחר שכבר נגמרה והובדלה מן הרע דקליפ' וגם כשהי' בהעלם בתחלת צמיח' הקליפ' כנ"ל) והוא האהמ"ס הנ"ל שהוא עצמיו' ונצחיו' בלי תפול לעולם כו'. וכמו שעיקר ההפרש בין אמת לשקר הוא רק בסופו ולא בתחלתו והוא בקיום הדבר שא' שקר אין לו רגלים שלא יקום הדבר שקר ויפול ממילא לפי שאין לו רגלי' לעמוד וכמו שא' שיקרא לא קאי אבל קושטא קאי שהאמת יש לו רגלי' ואדרבה עיקר קיומו בסופו כידוע דאמ"ת הוא בחי' רת"ס כו'. וכך הוא בענין האמת ושקר בפרי וקליפ' דאגוז שהן נשי' בגופי' שאעי"פ שההתקשרו' חזק בחיי הבלי עוה"ז הרי שקר אין לו רגלי' ולכך נק' עוה"ז עלמא דשקרא וכמו קליפ' האגוז שאין לו קיום כו' וממילא יפלו ויתפרדו כל פועלי און ורע כו' דשיקרא לא קאי, אבל בחי' אהמ"ס שבאה בהתעוררו' גם לפרקי' קושטא קאי שלא תמוט לעולם. וזהו שביכולת כאו"א למס"ג על קדה"ש גם שגבר מאד גסו' הגוף לפי שחזק' הרבה מהתקשרו' שבעוה"ז רק שהי' בהעלם ויצא לגילוי שנגלה האמת והשקר נופל היפך הנרא' לעיני בשר שחיי הגוף עיקר פנימי' הרצון והאהב' לאלקו' טפל וחיצוניו', אדרבה נהפוך הוא בעצם רק שאינו נרא' ונגלה שזה אמת וזה שקר כ"א בשעת נסיון במס"ג בפ"מ או בהרהור תשוב' מעומק הלב ביותר כמו ראב"ד שיצא נשמתו בכ"י וכה"ג הרי נגלה בו האמת והשקר נופל מפני שאין לו רגלי' כנ"ל וקושטא קאי, וכך הוא בכל עי"ת בכללו' נשי' וז"ש וחשב מחשבו' לגלות העלם הפרי כו' כמו בעי"ת וכהנ"ל וד"ל. וכאשר

אור פני מלך חיים: ע"פ משלי טו, טו.
 וחשב מחשבו' לכלתי ידח: שמואל יד, יד.
 שקר אין לו רגלים: ראה תקוני זהר תכ"ב (סו, א). מדרש איתיות דרבי עקיבא [נוסח ב — בתי מדרשות ווערטהיימער ס"ע שצו] בתחלתו.
 שיקרא לא קאי אבל קושטא קאי: ראה שבת קד, א.
 דאמ"ת . . . רת"ס: ראה בראשית רבא פפ"א, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקפא. וש"נ.
 ויתפרדו כל פועלי און: ע"פ תהלים צב, י.
 שביכולת כאו"א למס"ג על קדה"ש: ראה לקמן ע' תקעג. וש"נ.
 ראב"ד שיצאה נשמתו בכ"י: עבודה זרה יז, א. ראה ספר המאמרים תרמ"ו ע' יט. — בהנדפס (כאן ע' כז) ראב"ע והוא טעה"ד.

כל איש מישראל יתן לבו הטוב באמונה חזקה ע"ד זה שהוא אמיתי והיינו שהאמה"ס אמת והתקשרו' שלו בעוה"ז שקר לא יאמר נואש בנפשו שאין לו תקוה ח"ו אדרבה יתחזק לבו בה' אלקי' ויעורר הפנימי' נקוד' יהדותו שגנוז ונעלם ביותר שתבא לגילוי ויתגלה האמת ויפול השקר שהוא התקשרו' הגופני' ממילא יוכל לבא למס"נ באמת באמרו בכל נפשך אפי' נוטל כו' או לבא בתשוב' שלימה כו' וד"ל.

וזהו אל גינת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל הפרח' הגפן הנצו הרמוני', פי' מה שירדתי לגינת אגוז בזמן הגלות הקשה שהוא מסתיר מאד לאור נש"י כדי לראו' מזה באבי הנחל הפרח' הגפן כו' דהנה ידוע שע"י אתדלית נעש' אתדל"ע, וכמו שבכנ"י בגופי' יצא בחי' הסוד הנעלם באהמ"ס לבא במס"נ או בתשוב' שלימ' כנ"ל כך אתדל"ע [למעלה] יצא סוד אה"ר המוסתרת במוה"ע ממש לגילוי גמור כו'. והנה באמת יש להבין דעכ"ז בזמן הגלו' הרי האהמ"ס הוא בהסתר גדול בתוך הקליפ' וכמ"ש כי פנו אלי עורף כו' שהוא בחי' אב"א כנ"ל, וא"כ איך יעשה יחוד עליון בכל המצות שעושי' בנ"י בזמן הגלות ולא עוד אלא שממצות אלה יהי' השכר בחיי העוה"ב כמ"ש כ"י כו', אך הנה מבוא' למעלה בענין ישקני מנשיקו' פיהו כו' שהן ברכו' המצו' שנק' ד"ס שערבי' יותר מיינ' ש"ת וז"ש כי טובי' דודיך מיון, והענין הוא דע"י ברכו' המצו' דוקא יוצא הסוד הנעלם באהמ"ס הנ"ל שנק' אהבת דודיך העצמי' דכמים הפא"פ יצא סוד אהמ"ס שבמוה"ע ונק' מטעם זה אהבת דודיך שלא ימוט לעולם וכמ"ש וגם בהיותם כו' לא מאסתים כו' וע"ז [אמר] כי טובי' דודיך גם מיון ש"ת כו'.

והנה ידוע דג' קשרי' הן ישראל ואורייתא וקודב"ה כו' ובס"ר אותיו' הנגלה יש פנימי' הסוד שבהן שנק' טעמי תור' שבהן מתקשרא' ס"ר נש"י שלמעלה שקשורי' בעצמו' המאציל ממש כמ"ש ישראל עלו במחשב' [תחלה] היינו במחשב' העצמי' דלמת"ב כלל כנ"ל, אך בחי' פנימי' התור' שנק' סתים הלא הוא בכחי' ההעלם והסתימו' וכמ"ש הלא הוא כמוס עמדי [חתום] ונק' אור הגנוז כי רק לפרקי' יצא הסוד ה' לגילוי כמו במ"ת שנגלה באמרו אנכי ה' אלקיך ממש וישראל קיבלו בפנימי' שלהם בכחי' פכ"פ כו',

שנ"י אתדל"ת נעשה אתדל"ע: נסמן לעיל ע' לה.
 כ"י [כל ישראל]: סנהדרין ר"פ חלק (צ, א).
 וגם בהיותם . . . לא מאסתים: בחוקתי כו, מד [ושם: ואף גם זאת].
 דג' קשרי' הן: נסמן לקמן ע' תקא.
 ובס"ר אותיו' . . . מתקשרא' ס"ר נש"י: נסמן לעיל ע' עז.
 ישראל עלו במחשב' (תחלה): נסמן לעיל בפסיקא, והנה יש להבין.
 הלא הוא [!] ובנדפס: ליתא] כמוס עמדי: האזינו לב, לד.
 אנכי ה' אלקיך: יתרו כ, ב.

וזהו נק' יינ' ש"ת דיינ' גי' סוד [וכ] שנכנס יצא סוד כו', אך הגורם לזה שנתגלה הסוד כמ"ת הוא במ"ש בני' כל אשר דיבר ה' נעשה, וכמו שא' מי גילה רז זה לבני כו'. והענין הוא דמה שהי' בכח בני' לומר נעשה קודם לנשמע הי' בא מכח החזק של האמונ' הפשוט' שהי' נטוע בהם בירושה מאבותינו והיינו כחי' אהמ"ס הנ"ל שבכחה להביא למס"נ בפ"מ כי היינו הך ממש כידוע, ואמנם זהו הי' בהעלם וסוד גדול בנפשם ביותר ויצא לגילוי וזהו נק' גילוי סוד סתום ביותר להיותו בהעלם הפנימי' והעצמיו' ביותר ע"כ א' נעשה בקבלת מ"ש ברצון כל מה שישמע שזהו מקור כל קיום הרצון שאח"כ כו' שמחמת זה ממילא נגלה הסוד דפנימי' התו' בי' הדברות שאינו סוד סתום כ"כ, כי ודאי הגם שפנימי' התו' הוא מפנימי' שרש נשמתם למעלה וע"כ על כל דיבור כו' אבל זהו [רק] בפנימי' הח"ע לבד אבל בנעש' שהוא בחי' התקשרו' בנקוד' הרצון הרי הוא בבחי' ההעלם בעצמו' ממש שא"א לבא לגילוי בחכמ' גם בפנימי' כו' ע"כ יש בכלל מאתי' מנה ולכך מ"ש נעש' גרם יריד' דאנכי כו' כנ"ל וד"ל. אך ברכו' המצו' גבוהי' גם מעשי' המצו' עצמ' שא' נעשה שהרי א' כי טובי' דודיך דקאי על ד"ס שהן ברכו' המצו' מיינ' של תו"מ כו' והוא מ"שישקני כו' כנ"ל מפני שנק' אהבת דודיך ממש שהוא כחה העצמי של האהמ"ס הנ"ל לבא למס"נ בפ"מ כנ"ל היינו כמו שהיא ממש כו' ולא המשכת כחה לבד כמו שא' נעשה קודם לנשמע כו' שאין זה הכח בא רק מחמת המחשב' מכח האמונ' הפשוט' שנטוע בהם כנ"ל והאמונה הפשוט' העצמי' אינו רק חלק א' מכחה של האהמ"ס הנ"ל שמביא לקדה"ש כו', ונמצא ג' מדרגו' הן בגילוי סוד א' סוד אהמ"ס העצמי' והוא בא בגילוי ברכו' המצו' ובהעלם ומקיף בא' בא"י שיתברך מהעלם העצמי' ממש כמים הפא"פ, והב' אשר קדשנו במצוותיו להיות גילוי הכח בקבלת נקודת הרצון כמו נעשה שקודם נשמע, והג' גילוי פנימי' התו' שנק' יינ' ש"ת, וז"ש ישקני כו' בק' ברכו' דד"ס כי טובי' דודך מיינ' ש"ת וגם מן המצו' עצמן (ועכ"ז א' טוב' תוכח' מגולה והוא התו' כנגלה מאהמ"ס שע"ז יש תענוג גדול יותר במוה"ע, וז"ש לריח שמניך טובי' שזהו ע"י תשו' ומע"ט בעול מ"ש ולא מצד אהמו"ס בסוף מעשה בעול חיצוני עולה עה"כ וכמ"ש הקים ע"ל כו' שהוא מ"ש וגבה מאד כו' והיינו ע"י שמן תורק שמך דוקא שאז [עלמות] אהבוך שלמעלה גם מישקני מנשיקו' פיהו בדכר ונוק' כנ"ל, וזהו ענין הסמיכו' דפסוק זה לריח שמניך לישקני כו' וד"ל.

כל אשר דיבר ה' נעשה [בנדפס ניתוסף: ונשמע]: יתרו יט, ת. משפטים כד, ז.

על כל דיבור: שבת פח, ב.

שריה למעלה — הח"ע . . . התקשרו' בנקוד': ז: החכ' עצמה. בנדפס: הכח' (וכנצל: החכ'). . . ז' ובנדפס: נקודת.

הקים ע"ל . . . וגבה מאד: שמואל"ב כג, א. ישעי' נב, יג.

בעז"ה ביאור ב' על תורת שחורה אני

להבין שרשי הדברים הנ"ל, הנה בשה"ש נזכר בכל הפסוקי' בשם דודי וכלה בחי' חור"כ שהיא היא בחי' ז'ו"ג הנק' קודב"ה ושכינתו' כידוע בזוה"ק. וביאור הדברים ידוע שבחי' מל' דאצי' כשירודת למטה בני"ע להיות בחי' מקור להתהוותם מאין ליש, כמ"ש ואתה מחי' כו', מלכותך מלכות כו', אז נק' בשם שכינה וה[י]א הנק' בשם כלה ג"כ אבל בחי' המדות דאצי' הרי כלולי' בבחי' עצמות המאציל כמא' איהו וחיוהי חד ממש, וכמ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה כו', שהן בחי' נוק' דז"א כו', וגם בחי' מוחי' דאז"א שבמדות דז"א כלולי' מבחי' עצמות המאציל שהרי כלל הכל באמרו דאיהו וחיוהי כו', [ו]עד"מ מדותיו של אדם עם כח שכלו ותבונתו שכלולי' בעצמו' נפשו כך הוא המדע כו', ונק' חכים ולא בחכ' ידיעא פי' שגם שנאצל אור החכ' במהות בפ"ע מ"מ כלולה בעצמות המאציל להיות ממש בבחי' יש חכ' דא"ס כמ"ש לתבונתו אין חקר וכן המדות חו"ג דאצי' מאחר דאיהו וחיוהי חד ממש, כמ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה כנ"ל, גם הם בבחי' א"ס כמו חסדי ה' כי לא תמנו וכיוצא בו משום דמצד עצמותו לאו דאי' ב"י מכל אינון מדות כלל כידוע דעצמות אא"ס הוא בתכלית האחדות הפשוטה רק במקום גדולתו כו' ירד ונתצמצם להיות נק' בשם חכים ומבין כו', אבל גם לאחר הצמצום בעצמותו הרי אמרו דאיהו וחיוהי חד הכל בבחי' א"ס משום דע"ס דאצילות מיוחדים בעצמות המאציל בתכלי' היחוד כידוע וגם בבחי' הכלי' דע"ס יש יחוד עליון שכלולי' בעצמות, כמ"ש וגרמוהי חד דהיינו גם בחי'

להבין שרשי הדברים הנ"ל: נדפס מבוך ב=1218 עט, ב [בכותרת שבפנים]. ובין אריחיים ניתוסף בפנים חיבות או איתיות מבוך א=1084 ע' קכה. נמצא גם בבוך ג=1880 ע' נה [שהגיע לאחרי הדפסת הספר] בכותרת: "ביאור ב' על תורת שחורה אני בעז"ה". ובע' נט [לקמן ע' רלג שריה הארת — ודיל] בא מאמר חדש (?) ד"ה: שחורה אני כו' ולכאורה [כדלקמן בפנים]. ובראשו [ראה המשך ההערה לקמן ע' רמח] שו"ה וכלה — שהיא היא: א: שהם.

ז'ו"ג הנק' קודב"ה ושכינתו': ראה ספר המאמרים תקס"ד ע' רלה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רכב. ח"ב ע' תצב ובהנסמן להנ"ל.

מל' דאצי' כשירודת . . . בשם שכינה: ראה לקוטי תורה כאן ה, ב (פ"ב). אור התורה כאן ס"ע תתלא ואילך.

ואתה מחי' . . . מלכותך מלכות [א: ליתא]: נחמ"ט, ה. תהלים קמה, יג.

איהו וחיוהי חד . . . לך הוי' הגדולה והגבורה: תקוני זהר בהקדמה ג, ב. דברי הימים א כט, יא.

שו"ה הגדולה — נוק' [א: ריק] . . . הוא המדע: ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב, ה"י.

חכים ולא בחכ' ידיעא: ראה תקוני זהר בהקדמה י"ג, ב. זהר חדש יתרו לד, ד.

שו"ה החכ' — יש: א: ליתא.

לתבונתו אין חקר: ראה שיר היחוד ליום ב: ולתבונתו הלא אין חקר. ישעי' מ, כח: אין חקר לתבונתו.

מאמרי אדה"א בראשית ע' קלא. וש"נ. שמות ח"א ע' יט.

חסדי ה' כי לא תמנו: איכה ג, כב.

לאו דאי' ב"י מכל אינון מדות כלל: ראה תקוני זהר שם.

שו"ה מדות — אא"ס [א: א"ס] . . . במקום גדולתו: נסמן לעיל ע' לו.

כמ"ש וגרמוהי חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

חכ' מוחא חסד דרועא כו', וכה"ג ג"כ בבחי' א"ס (ומה שמבואר במ"א דמבחי' [השפעת דכלים] בא השפעת אור למטה בבחי' הגבול דוקא היינו בבחי' החיצונית של הכלים דוקא ולא בבחי' פנימיות כמשי"ת בסמוך [בעז"ה]).

והנה בחי' המל' יש בו ב' מדריגות בחי' מל' שבאצי' ובחי' מל' שמלוכש בכריאה וב' בחי' הללו נרמזי' בפ' לך הוי' הגדולה הממלכה כו' ואתה מושל בכל, דמ"ש לך [ה'] הממלכה ה"ז בחי' הביטול ייחוד עליון בעצמות המאציל כשאר הספי' כנ"ל בענין איהו וחיוהי חד כו', והכל בבחי' א"ס גם בבחי' המל', וז"ש לך ה' הממלכה [ב] שרש [ו] מקור חוצב מדה זו בעצמות אוא"ס דהיינו כמו אשר עלה במח' אנא אמלוך שהוא בחי' עצמו' אא"ס שלפני הצמצום שנק' מל' דא"ס בבחי' א"ס ממש ונק' מלך מלכי כו', וכמו שאנו אומרים אדון עולם אשר מלך בטרם כל יצור נברא, ולכאורה איך שייך לומר אשר מלך בטרם שהי' עולם מאחר שאין מל' בלא עם אך פי' אדון עולם הוא בחי' מל' [דאצי' שמלוכש בכריאה הנק' בשם אדוני דאשתמודע אדון על כולא כו' מאין ליש, רק ששרש מדה זו בבחי' אצי' שנק' מל' דאצי' מיוחד בעצמיות אשר מלך בטרם כל שהיא בחי' מל' [דא"ס [הנ"ל ו] כמ"ש ממכ"ע כו', ופי' ממלכה הוא בחי' מל' דאצי' שנעשה כתר לבריאה ונק' כתר מל' ע"כ נק' ממלכה ושרש הממלכה הזאת היא בעצמות כשאר המדות, וע"ז אמר לך ה' הממלכה כו' כנ"ל, וזהו ענין מלכות בריה אמרו לפני מלכות כו' פי' שכדי שיעוררו ביר"ד פסוקי' הללו שרש ומקור הראשון דבחי' מל' ית' והוא כמה שעלה במחתיק אנא אמלוך שמלך בטרם כל יציר נברא כו', ונק' מלך הקדוש מובדל עדיין בבחי' מלך על עם מאחר שזהו בבחי' עצמות עדיין עדי"מ כאשר יעלה במחשבת אדם ורצונו שיהי' מלך דהיינו רק התהוות הרצון למלוכה אז יוכל לקבל ע"ע כתר מל' להיות מל' על עם בפ"מ ובלי החלטת הרצון בעצמו לזה תחילה לא יקבל כתר מל' כו', וז"ש לך ה' הממלכה דוקא ואח"כ ואתה מושל בכל כמ"ש ומלכותו בכל משלה, וההפרש בין מלוכה לממשלה ידוע שהמלוכה הוא בעצם בחי' כתר

חכ' מוחא חסד דרועא: תקוני זהר שם יו, א.

דמבחי' . . . דכלים) בא . . . למטה בבחי' הגבול: ראה סידור שחרית נו, ג, עג, ג, אור התורה ואתחנן כרך ו ע' ברלג.

ש"ה בכריאה . . . הגדולה . . . ואתה מושל בכל: א: בני"ע . . . ליתא. דברי הימים א כט, יב. אנא אמלוך: נסמן לקמן ע' רסד.

אדון עולם אשר מלך: נוסח תפלת השחר. ראה עטרת ראש שער ר"ה ע' ו.

שאין מל' בלא עם: בחי' וישב לת, ל. ראה הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תרלא.

דאשתמודע אדון על כולא: תקוני זהר בהקדמה יו, רע"ב.

אמרו לפני מלכות . . . שכדי [א: ליתא]: ראה ראש השנה טז, סע"א. לד, ב.

ש"ה נברא — בבחי' . . . על: א: מבחי' . . . בלא.

ומלכותו בכל משלה: תהלים קג, יט.

וההפרש בין מלוכה לממשלה: ראה עטרת ראש שער ר"ה ע' 14.

מל' כשמכתירין אותו להיות נשמעי' לרצון[נו] ואח"כ כשנשמעי' לרצונו נק' מושל כו', וזהו פי' ומלכותו בכל משלה, [וכך] בענין יו"ד מאמרות כמו ויאמר אלקי' יהי אור ויהי כן דמה שבגזירת מאמר זה נעשה כן הוא כמו שנשמעי' לגזירת מלך ב"ו כך במלכותא דלעילא לאחר שנעשה כתר מל' כנ"ל כתיב דבר מלך שלטון ההוא אמר ולא יעשה כו' הוא צוה ונבראו וכיוצא, וזהו כל עיקר ענין המלכיות ברי"ה לעורר לבחי' כתר מל' בשרש הראשון בשביל התחדשות היו"ד מאמרות לכללות השנה לפי שזה היום תחילת מעשיך כו' כמ"ש במ"א כו' וד"ל.

ונמצא מובן מכ"ז שבפרט יותר יש ג' מדרגות דהיינו בחי' מל' דא"ס ובחי' מל' דאצי' בבחי' האצי' [ו]בחי' מל' [דאצי'] שמלוּבש בכריאה כנ"ל, ובוה יובן ג"כ ענין מלך מלך ימלוך עבר הוה עתיד, כי הנה פי' מלך ל' עבר שכבר מלך היינו ענין הנ"ל כפי' אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר כו' בבחי' מחשבה ורצון הפשוט שבעצמות כנ"ל, שהוא למעלה מבחי' הזמן לגמרי גם למעלה מהיות מקור למקור להתהוות הזמן מאחר שהוא בבחי' רצון העצמי ממש (אך א"כ לכאורה לא יתכן ל' מלך עבר כי גם ענין עבר נופל בגדר הזמן כו', רק לפי שגם מה שעלה ברצונו הפשוט אלא אמלך ה"ז כדמיון שיעלה ברצון אדם להיות מלך על עם כנ"ל שזהו ג"כ בגדר זמן מאחר שעלה רצון זה עכשיו ולא קודם לכן רק לגבי התפשטות מלכותו על עמו לאחר שמכתירין אותו כנ"ל לא יתחשב רצון זה שעלה במחשבה בזמן משך ימי מלכותו על עם מאחר שלא נק' אז בחי' מלך על עם, אמנם מלוכה זו שעלה בעצמותו להיות מקור להתפשטות שלה כו' ע"כ יתכן לומר למעלה אשר מלך בטרם כו', אך מה שעלה בעצמותו הרי הוא בבחי' א"ס שלמעלה מבחי' זמן לגמרי כידוע וד"ל). והמדריגה הב' בחי' מלך בבחי' הזמן ל' הוה שמלכותו בכל משלה להחיות רוח שפלים בדבר מלך הן היו"ד מאמרות כמ"ש ההוא אמר כו' כנ"ל, וידוע דוי"ו אלפי שנין דהוו עלמא הוא בחי' זמן מוגבל כי כח אלקי בא בבחי' הגבלת חלקי הזמן לשנים

ויאמר אלקי יהי אור [א: ניתוסף: כו'] ויהי כן: בראשית א, ג [ושם: ויהי אור. וראה שם פסוק ו. לקוטי תורה דרושים לרי"ה סב, ג].

דבר מלך שלטון ההוא אמר ולא יעשה: קהלת ת, ד. בלק כג, יט.

הוא [א: כי הוא] צוה ונבראו: תהלים קמח, ה.

עיקר ענין המלכיות ברי"ה: ראה סידור תפלת ר"ה רלח, רע"ב. עטרת ראש שער ר"ה פ"ו. לקמן ע' תיט

וע' הקב. ושי"ג.

שזה היום תחילת מעשיך: מוסף לרי"ה (כרכת זכרונות).

ונמצא מובן מכ"ז: ראה עטרת ראש שער ר"ה פ"ו.

שויה ובחי' — בכריאה: א: כבי"ע, ראה ריש פסקא שלפניו בהערה.

שויה עבר — כו' . . זמן: א: ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: הזמן . . זמן.

להחיות רוח שפלים: ישעי' גז, טו.

דוי"ו אלפי שנין דהוו עלמא: נסמן לקמן ע' תסה.

וימים כו' [ב]בחי' עולם שנה כו', כידוע בענין ר"ה והוא בחי' מל' דאצי' שנעשה מקור לבריאה שנק' מקור הזמן כידוע דהזמן עצמו במל' שמלובש בבריאה, וזהו שהזמן בנוק' ע"כ מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות ובחי' מקור הזמן הוא בבחי' מל' דאצי' ששרשו במל' דא"ס אשר מלך בטרם כל יצור נברא כו' בבחי' א"ס כנ"ל. והמדריגה הג' ימלוך ל' עתיד והיינו באלף הוי"וין שבחי' המל' תתעלה במקור הראשון בבחי' מל' דא"ס אשר מלך בטרם כל כו', אך יהי' בחי' ממוצעת בין בחי' מל' דא"ס עצמו שלמעלה מן הזמן לגמרי ובין בחי' מלך שבבחי' זמן ממש והוא אשר ימלוך ע"ז שהוא המשכות הזמן בלי הפסק כלל כמו וחי לעולם, ואע"פ שגם בזה יש גדר זמן בחלקי' מוגבלי' אך מפני שיאיר בזמן מבחי' [ש]למעלה מהזמן ע"כ גם בחי' הזמן יהי' בבחי' נצחיות דא"ס שלמעלה מהזמן לכך לא יופסק וזהו וע"ד חלופי' אתון דאח"ד כמ"ש במ"א בענין עד דוד הגדיל, כמאמר דוד מלך ישראל חי וקיים וקאי [על] לעתי' בעליות העולמות שתתעלה בחי' המל' להיות כמו מל' דא"ס, אך זהו רק בחי' הארת סובב בממלא וז"ש וע"י יתיב ע"כ מלכותו בכל משלה מלכותו מל' עלם דוקא משא"כ מל' דא"ס עצמו אשר מלך בטרם כל כו' [בבחי' העצמיות ממש כנ"ל שהוא למעלה מהתלבשות זאת דלמעלה מהזמן בזמן להיות מלכותי' מלכות עלם כו' אך מפני שמלך בטרם כל כו'] ע"כ ימלוך לעולם ועד כי נעוץ תחב"ס, ולפי"ז פ"י ימלוך לעתיד היינו כמו אשר מלך בטרם כל בבחי' נצחיות דא"ס כו' וד"ל.

וזהו שבחי' מל' דאצי' שמלובש בבריאה נק' שכינה אבל בחי' מל' דאצי' עצמו כמו שהוא באצי' לא יתכן לקרותו בשם שכינה, כי פ"י שכינה ל' השראה ושכינה ששוכן ושורה ש[א]י"ז נופל רק מדבר לדבר נפרד כמו אדם השוכן ושורה בבית והוא כמו עליון ששוכן בתחתוני' שהוא בחי' ירידה והשפלה ממהות למהות דוקא כמו אני מרום וקדוש את מי אשכון כו', וכן

מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות: קדושין כט, א (במשנה). ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' קלח ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תרכב. ושי"נ. בראשית ע' תקכ. שמות ח"א ר"ע קג. שו"ה לגמרי — ימלוך ע"ז: א: אמרו ימלוך לעולם ועד.

וחי לעולם: בראשית ג, כב.

וע"ד חלופי' אתון דאח"ד: ראה זהר תרומה קלד, א. ד"ה זה במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רכז ואילך. ושי"נ.

כמ"ש במ"א [א: וכמ"ש] בענין עד דוד הגדיל: שמואל"א ב, מא. ראה ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תקלו.

דוד מלך ישראל חי וקיים: ראש השנה כה, א. נוסח קידוש לבנה. עטרת ראש סאן ע' ת. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתכב.

וע"י יתיב . . . מלכותו בכל משלה [א: ליתא. וכנראה שנשחרבב מלעיל] מלכותו מל' עלם: נסמן לקמן ע' תנה.

פ"י שכינה ל' השראה ושכינה: נסמן לעיל ע' צב.

אני מרום וקדוש את מי [א: ב' תיבות אלו ליתא] אשכון: נסמן לקמן ע' תקסב.

ושכנתי בתוכם משום שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתוני דוקא כידוע, וכך הוא למעלה בבחי' שכינה עילאה שהוא בחי' יריד' אור האלקי מאצ"י לבריאה דוקא שאז נק' שוכן ושורה למטה דהיינו בבחי' עולמות הנפרדי' יש מאין כו', וכמו שידוע שמקום השראת ושכונת אור מל' דאצ"י הוא בהיכל ק"ק דבריאה לפי שכאשר בחי' אלקו' דמל' דאצ"י שורה בהיכל ק"ק דבריאה שהוא נתהווה יש מאין שייך לומר בזה ל' השראה ושכינה ששורה אלקו' ושוכן בתחתוני כו', אבל בעולם האצ"י דאיהו וחיוהי חד כנ"ל, שהע"ס דאצ"י כולם עם כל פרטי פרטיהם מיוחדים בעצמות המאציל לא שייך לומר במדת מל' דאצ"י ל' שכינה ששוכנת באיזה דבר מה כו' מאחר שבאצ"י מיוחדים בעצמות המאציל ואין שם דבר נפרד בבחי' יש מאין שיתכן בו לומר ל' השראה כו' וד"ל.

אך לכאורה יש סתירה לזה דמצינו ל' שכינה גם בבחי' מל' דאצ"י עצמה וכמ"ש בזהר בבחי' יחוד זו"נ שנק' יחוד קוב"ה ושכינתו וגם אמרו בכמה דוכתי דא"י שכינתא עילאה ואית שכינתא תתאה, אך הענין הוא דגם בחי' מל' דאצ"י עצמה נק' בשם שכינה אבל לא מטעם השראה למטה כי היא תמיד בבחי' האצ"י דאיהו וחיוהי כו' רק ע"ש השראה ויחוד' דז"א ששוכן עמה תמיד עד"מ אדם ואשתו למטה ששוכני' יחד תמיד כמו טב למיתב טן דו מלמיתב כו', כמו הפעם יזבלני אישי כו', וזהו הנק' שכינתו דוקא ולא בחי' שכינה שיורדת למטה בבריאה ע"כ נק' שכינתא עילאה שבבחי' אצ"י כו' וד"ל.

והנה ארז"ל לא זו מחבבה עד שקראה בתי [ו]עד שקראה אחותי כו' ובשה"ש נק' אחותי כלה, וההפרש בכ"ז הוא מ"ש וגם אמנם אחותי בת אבי [היא אך] לא בת אמי ותהי לי לאשה דבחי' מל' דאצ"י הנ"ל נק' בת אבי משום דאבא יסד ברתא וזהו שקראה בתי כו', וכידוע ששרש הדיבור הוא מבחי' החכ' שנק' אב למדות דאצ"י בחי' ז"א כו', ופי"י אחותי היא כמו

ושכנתי בתוכם: תרומה כה, ת.

שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתוני: תניא רפ"י. ראה בהנסמן בליקוט פירושים לשם. שמקום השראת... מל' דאצ"י הוא בהיכל ק"ק דבריאה: ראה זהר [שלה קסא, ב ובהגוזות מהרח"ו שם] ועץ חיים [שער (מו) כסא הכבוד פ"א. פ"ב ופ"ו] הוכחו בתניא פני"ב (עג, א).

דא"י שכינתא עילאה ואית שכינתא תתאה: ראה זהר בראשית כו, א. נ. ב. הנסמן במראה מקומות ללקוטי תורה פקודי ד, ד. שיר השירים א, ב.

טב למיתב טן דו מלמיתב... הפעם יזבלני אישי: יבמות ק"ח, ס"ב. וצא ל, ב.

לא זו מחבבה עד שקראה בתי: ראה שמות רבא פנ"ב, ה. הנסמן לקמן ע' רמט.

ובשה"ש נק' אחותי כלה: ד, ט. י. יב, ה, א.

אמנם אחותי בת אבי: וירא כ, יב [ושם: אמנה. וכיה בסוף פיסקא זו — אבל כיה גם במאמרי אדה"א

בראשית ע' שנג].

דאבא יסד ברתא: נסמן לעיל ע' יו.

אח ואחות שנולדו יחד מבטן אמם כך בחי' מל' דאצי' נק' אחותי לז"א להיותם נולדו' יחד מבטן אימם אימא עילאה בחי' בינה כו', וזה נראה כסותר לפסוק דאחותי בת [אכי] אך לא בת אמי, גם להבין ענין אחותי כלה שפי' כלה היינו עדימ אדם ואשתו למטה שלוקח איש אשה שאינה אחותו] כלל גם לא מצד האב כו', ונמצא יש ג' מדריגות אחותי ממש ואחותו בת אבי ולא בת אמי ובחי' כלה והד' אחותי כלה שזהו מ"ש וגם אמנה אחותי בת אבי כו' ותהי לי לאשה בבחי' נשואין שזה נק' אחותי וגם כלה כו' וד"ל.

וללהבין כ"ז י"ל ענין א' והוא אשר ידוע שיש בבחי' הכלי' דאצי' ב' מדריגות בחי' פנימיות הכלים ובחי' חיצוניות הכלים, בחי' פנימיות הכלים כלולים ומיוחדים בעצמות המאציל כמו בחי' האורות ממש כנ"ל, וע"ז ארז"ל דאיהו וחיהויה חד ואיהו וגרמוהי חד דמשמע שאותו היחוד העליון דאיהו וחיהויה הוא עצמו היחוד דאיהו וגרמוהי כו', לפי שבבחי' פנימיות הכלים הוא כמו חכמה מוחא חסד דרועא וכה"ג, הרי כמו ש[האור] החכמה שבכלי המוח מיוחד בעצמות כי הוא המדע כו', כמשל התאחדות אור השכל באדם בעצמות נפשו כו' כך גם בחי' כלי המוח המשכיל אור השכל מתאחד בעצמות, וראי' לזה מכח המוליד שבטיפה שבמוח שמוליד נפש המשכלת בדומה לו דוקא וע"כ נשי' שנמשכין ממוחא עילאה כמ"ש בנים אתם כו' כי אתה אבינו נק' אדם אדמה לעליון כו', והוא שרש יחוד עליון דזו"ג שנמשך בחי' טפת אבא כו', שזוהו נהוהו נשמות דאצי' הנק' בנות ירושלים שהן בבחי' אצי' ממש כמו נשמת אליהו שא' חי ה' אשר עמדתי לפניו בבחי' ביטול עצמי להיות מבחי' פנימי' הכלים דמיוחדים ביחו' עצמי וד"ל.

ולפי"ז יובן דכמו דפנימיות הכלים כלולים בבחי' א"ס, כמ"ש דאיהו [וחיהויה כו'] וגרמוהי חד כך הנשמות דאצי' שמתהוים מבחי' פנימיות הכלים יש בהם בחי' הארתו אא"ס להיות בטלים באא"ס בבחי' ביטול עצמי כו' משום דאיהו וגרמוהי חד ממש והם הנק' בכלל בשם בנות ירושלים כמו השבעתי אתכם בנות ירושלים וכה"ג וד"ל, ועל בחי' נשמות דאצי' הללו אמר נשמה שנתת בי טהורה היא מבחי' טה"ע דאא"ס שמאיר באו"כ דאצי'

שורה באדם — המשכיל: א: המגביל.

בנים אתם . . כי אחת אבינו: פ' ראה יד, א. ישעי' סג, טז.

אדם אדמה לעליון: ישעי' יד, ד. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קסב.

נשמות דאצי' הנק' בנות ירושלים: ראה גם לקוטי תורה כאן ת, ג.

נשמות דאצי' . . אליהו: ראה גם לעיל ע' קצא.

אליהו שא' חי ה' אשר עמדתי לפניו: מלכ"ס א יז, א (בדילוג), מלכ"ס ב ה, טז (באלישע). ועד"ז שם ג, יד.

ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קת. ושי"ב.

השבעתי אתכם בנות ירושלים: שיר השירים ב, ז, ג, ה.

נשמה שנתת בי טהורה היא מבחי' [א: בחי'] טה"ע: ברכות אלקי נשמה. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב

ט"ע תנח ואילך. ובהנסמן שם.

בבחי' יחוד עצמי כנ"ל. והנה יש עוד נשמות שהן מתהו' מבחי' חיצוניות הכלים. וביאור ענין חיצוניות הכלים היינו מה שנמשך מבחי' הכלים בהמשכה והתפשטות להיות התהוות [מהן] מהות דבר מה הנבדל [מ]עצם המשפיע כמו התהוות השגה שכל וסברא מכלי המוח או התהוות החסד מכלי החסד שבלב וכה"ג, וכך יובן גם בהתהוות הטיפה שבמוח דגם שנמשכת מעצם כלי המוח ממש היינו רק מהות הטיפה עצמה הנק' מ"ד גם שיוורת בהגשמת דרך חוט השדרה ונתגשמה ביותר כו' עדיין נחשבת מבחי' עצמות המוח, אך כשמתהווה ממנו ולד בציור רמ"ח אברים בחומר גופני ה"ז שינוי המהות עכ"פ גם שמוליד בדומה לו כנ"ל מצד שרש הטיפה במוח מ"מ הולד מהות בפ"ע הוא עד שיוכל למרוד במולידו וכה"ג, וזהו מצד בחי' התפשטות חיצוניות הכלי שהוא בחי' כח המוליד ולד שיש בטיפה שבמוח כו', וכך הוא בכל חיצוניות הכלים שהוא רק בחי' כח המתפשט שמתפשטים מהן להיות מהן התהוות דבר נפרד חוץ מהן כו', שע"ז לא יתכן לומר בחי' יחוד עצמות כמו בבחי' פנימיות הכלים וד"ל.

וכדוגמא זו יובן למעלה שיש הפרש בין] נשמות שנולדים מיחוד ז"נ [והן אותן] שמתהווים מבחי' עצמיות מ"ד דאור אבא כו' כנ"ל שנק' בנות ירושלים כנ"ל ובין אותן נשמות שהן [ב]בחי' תולדות ולד בבחי' האצי' כמו נשמת אליהו וגופו כו', כנפש המוליד בחומר גופני מטפת המוליד כו' (וכמו"כ בנשמה דבריאה כמ"ש ויברא אלקי' את האדם כו', שע"ז אמר אתה בראת בבחי' נברא יש מאין כו', ואעפ"כ נק' בנים מצד שרש נשמתם בטיפת מ"ד דאור אבא כו', ובהן אין בחי' הביטול ביטול עצמי כמו בנשמות דאצי' אלא רק בבחי' הביטול יש [ל]אין כו', וזהו טהורה [היא] בשרשה באור אבא כמ"ש כי אתה אבינו ואח"כ נמשכה למטה בבחי' ולד והוא נק' נשמה דבריאה והיינו אתה בראת כו' וד"ל.

ומעתה יובן ג"כ בשרש ומקור כל הנשמות שנק' כנסי' אם הבנים שמחה שיש בה ג"כ ב' מדריגות, הא' כמו שהיא בבחי' האצי' שהיא מיוחדת בעצמות המאציל כמ"ש דאיהו וגרמוהי חד כו' שע"ז נא' עצם מעצמי וכשר מבשרי כו' דו פרצופי' כו', ואח"כ ויבן ה' אלקים את הצלע שהוא בחי' בנין הנוק' כו'. והנה בחי' בנות ירושלים דאצי' הן אורות עליונים

שירה מהן — מהן כו' . . . עצמות כמו בבחי': א: מהשכל . . . עצמי ובחי'.
 שירה שנק' — ולד: א: ניתוסף: כמו נפש הגשמי בחומר גופני מטפת המוליד כו'.
 שירה האצי' — כנפש . . . המוליד כו': א: ליתא. וראה הערה שלפניו.
 ויברא אלקי' את האדם . . . אתה בראת: בראשית א, כו. ברכת אלקי נשמה.
 אם הבנים שמחה . . . ב' [א: ג']: תהלים קיג, ט.
 עצם מעצמי . . . דו פרצופי': בראשית ב, כו. ברכות סא, א.
 ויבן ה' אלקים את הצלע: בראשית ב, כב.

הנאצלים מאור אימא עילאה מבחי' ז"א כו', וכידוע דבחי' ירושלים של מעלה היא בחי' בינה דאצי' ובנות ירושלים הן הנמשכים מבחי' המדות דז"א כמו עד"מ אותיות המחשבה שמתהווה מבינה ביחד עם תולדות המדות מן השכל, וכל מדה מוגבלת בפרטי אותיות המחשבה ע"כ נק' בנות כמו יבנה ובנותיה שכתרים טפלים לעיר כו' כמ"ש במ"א, וע"ד הנ"ל בנשמות דאצי' שנמשכו ממ"ד דאבא כו', אך כתי' רבות בנות עשו חיל ואת עלית כו' שבחי' המל' שנק' עצם מעצמי כו' או בבחי' תאומי' בבטן אימא עילאה שנק' אחותי ממש כנ"ל היא עלית על כל הבנות ירושלים הנ"ל משום דאבא יסד ברתא ונק' בת אבי כו', כי בבחי' אור אבא שהוא החכמה יש בחי' פנימיות הכלים הוא פנימיות המוחין ע"ד הנ"ל בנשמות ומשם נמשך שרש המל' כמארז"ל לא זו מחבבה עד שקראה בתי (או אחותי משום דכאמ"ה בת"ה דשרש המל' בה"א עילאה כו' והיינו כשבחי' אור אבא מחבבה וקוראה בתי או אחותי כו', אבל בחי' ז"א כשמחבבה וקוראה בתי היינו הנק' בת נדיב בתו של אברהם כו' הוא מ"ש בת אבי כו'), והוא בחי' בנין הנוק' בבחי' האצי' שנק' שכינתא עילאה או כלה עילאה והוא נוק' דז"א בבחי' האצי' שנק' רחל כו' ונק' בת אבי ולא בת אמי משום דאבא יסד ברתא כו', ולפעמים נק' אחותי כשנולדים תאומים מאימא עילאה כו' ולפעמים אחותי כלה כמ"ש ותהי לי לאשה כו', [ו]זהו יחוד קוב"ה ושכינת' הנז' בכ"מ שהוא בחי' יחוד ז"נ בבחי' אצי', וכמו"כ ביחוד ז"נ בהיכל ק"ק דבריאה ששם המל' נק' שכינה תתאה להיות כי המל' מלוכש בבריאה ששייך שם ל' שכינה והשראה כנ"ל, ונק' כלה תתאה להיות בבחי' פרצוף בע"ס או"כ בבריאה להיות בחי' מקור לבע"ג דעולם הבריאה בחי' יש מאין כמ"ש כוזהר ע"פ שחורה אני ונאווה כו' אוצירת גרמה כו' שנסת[ר] כל פרצופה שבבריאה כשעולה באצי' ונכני' מחדש בבחי' האצי', וז"ש גיבורי כח עושי דברו כו', ה"א כמלקדמין כו' כמ"ש במ"א ואז הקב"ה נק' חתן חות דרגא שיורד מאצי' לבריאה בהיכל ק"ק דברי' להתייחד בכלה זו שהוא בחי' מל' המלוכש בבריאה כו', וגם היא נק' אחותי מצד שרשה באצי' וגם נק' בת אבי ובת נדיב כו' כנ"ל במל' שבבחי'

שוריה הנאצלים — מבחי': א: עם בחי'. ראה בסמוך הערה שוריה היא. ירושלים של מעלה . . בינה דאצי': תענית ה, א. ראה פרדס שער (ח) מהות והנהגה פי"ג. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ריע אכא.

שוריה היא — מבחי': א: עם בחי'. ראה לעיל הערה שוריה הנאצלים. יבנה ובנותיה . . כמ"ש במ"א: ראה ספר המאמרים תקס"ו ע' שפד. רבות בנות עשו חיל: משלי לא, כט. שוריה — שנק' אחותי ממש כנ"ל: א: ליתא. דכאמ"ה בת"ה: יחזקאל טז, מד. בת נדיב בתו של אברהם: שיר השירים ז, ב. סוכה מט, ב. שחורה אני . . אוצירת גרמא: שיר השירים א, ה. ראה זהר בלק קצא, א. ראה גם לעיל ע' קטו. וש"נ. גיבורי כח עושי דברו . . ה"א כמלקדמין: תהלים קג, כ. נסמן בהערה שלפניו. חתן חות דרגא: ראה יבמות סג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתקו. וש"נ.

האצי' [אך] בחי' יחוד זה להוליד נשמות דברי' מאין ליש ממש ואין להם ערך לבחי' נשמות דאצי' [הנ"ל הנולדו מיחוד ז"נ דאצי'] שהן בבחי' האצי' הנק' בנות ירושלים [ו] גם אותן שנולדו בחומר גופני בבחי' האצי' כמו נשמת אליהו שאמר אשר עמדתי לפניו כו', וע"כ גם גופו עלה לשמים כו' (ומ"ש טהורה [היא] אתה בראת יתפרש בכ' אופנים הא' בנשמות דאצי' שנולדים מיחוד ז"נ דאצי' בגופים דאצי' כמא' עד שיכלו [כל ה]נשמות שבגוף כו' דטהורה היא מצד האור של הנשמות בפנימיות מוחין דאבא ואתה בראת בבחי' ולד כו' כמו נשמת רב המנונא סבא וכה"ג והב' בנשמות דבריאה שהן מאין ליש גמור שנולדו מיחוד ז"נ שבבריאה דטהורה היא מצד שרש הנשמה במ"ד כו', ואתה בראת בבחי' גבול מאין ליש גמור כו' וד"ל.

וזשארז"ל ביום חתונתו זו מ"ת שהקב"ה נק' חתן וכנסי' נק' כלה לפי שמ"ת הוא בחי' המשכות אור ח"ע דאורייתא מח"ע נפקת מבחי' חכים ולא בחכמה ידיעא ונקלטת מ"ד דאור אבא בכנסי' שנק' כלה [ו] לכך נק' כלה כו' היא שנכללת מכל המשכות אורות עליונים כו', (וזהו שמלמדים כל התורה [כולה] לנשמות האלקי' בבטן אמם ואח"כ משכחין אותן וסטרן על פיו וחוזר ולומד כל התורה ביגיעות עצמו כשנשמתו מלובשת בגופו כל ימי חייו, להיות שנא' את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה שכל [ס"ר] שרשי' כוללים כל ענפים המסתעפים מהם הנולדים לדורות כולם כלולי' בכליה העליונה בחי' מל' כו', וכולם קבלו אור ח"ע שנמשך ביום חתונתו כו' ונקלטת בכאוי"א מהם ע"כ מלמדים אותו כל התו' כו', וכן מביט מסוף העולם כו', ואח"כ בגופו הוא מייגע להמשיך אור ח"ע דאורייתא שבנשמתו לברר לחלק[י] הגוף שבא מבחי' נוגיה כי זה כל עיקר מ"ת לאהפכא חשוכא לנהורא כו'), וזהו הטעם שנק' כלה מל' כלתה נפשי [כו'] מתי אבוא ואראה כו' דמשמע דעדיין לא בא לבחי' קרבת אלקי' רק

אליהו . . . גופו עלה לשמים: ראה מלכים ב, יא. פרדס שער (כד) היכלות פי"ג ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקלה וס"ע תתפא ואילך. דרושי חתונה ח"א ע' קיג ואילך. שם ע' קלא וע' רמב.

עד שיכלו (כל ה)נשמות שבגוף: נדה יג, ב.

ביום חתונתו זו מ"ת: שיר השירים ג, יא. תענית כו, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמו בהערה. שהקב"ה נק' חתן וכנסי' נק' כלה: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שטו. ויקרא ח"ב ע' תרסו. דברים ח"ג ע' תתנו. ח"ד ע' איתקו. לקוטי תורה ברכה צד, א.

דאורייתא מח"ע נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. (רע"א מוהימנא) משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

חכים ולא בחכמה ידיעה: נסמן לעיל קרוב להתחלת המאמר.

שויה (ולכך) — כו' היא שנכללת: א: כל ה' שכוללת.

שמלמדים כל התורה . . . וסטרן על פיו: ראה נדה ל, ב.

אח אשר ישנו פה: נצבים כט, יד (בדילוג).

מביט מסוף העולם: נדה שם.

לאהפכא חשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א.

כלתה נפשי . . . מתי אבוא ואראה: תהלים פד, ג. שם מב, ג.

שתשוקתו לבוא ולראות כו', וזה אינו רק בבחי' אור אלקי המצומצם בכריאה
 בכחי' מקור לבע"ג כו' הנק' כלה תתאה כנ"ל שכלתה נפשה לצאת מגדר[ה]
 בחי' הגבול להחיות רוח שפלים ולעלות לבחי' אצי' כמ"ש בזוהר אוזעירי'
 גרמה כו', אבל בחי' מל' דאצי' כמו שהוא באצי' לא שייך ל' כלתה לצאת
 מבחי' הגבול כו' ולא ל' מתי אבוא כו' וד"ל, ודרך כלל נק' מל' דאצי'
 [באצי'] בחי' אחותי שאהבה תמידי' מצד התאחדותם ממקום א' בינה או אבא
 כמ"ש בת אבי ושם נאמר בתולות אחרי' רעותי' מובאות כו' שהן בחי' בנות
 ירושלים הנ"ל, שגם שנק' בתולות שלא נתייחדו אבל בהיכל המל' תבואנה
 שהוא בחי' היכלות דאו"א כו', אבל מל' שמלובש בכריאה נק' כלה והוא בחי'
 שכינה תתאה כנ"ל וד"ל.

וזהו שחורה אני ונאווה בנות ירושלים [פי' בנות ירושלים] ירא"ה של"ם
 שמקבלים יראה שלימה מבחי' עצמות אא"ס שבאצי' דאיהו וחיהויה חד
 כו', וקאי בבחי' נשמות דאצי' הנ"ל [ד]אוא"ס מאיר בקו"ח כו' עד סוף האצי'
 שמסתיים שם האור, כידוע דבחי' פרסא מפסיק בין אצי' לכריאה והוא כאשר
 המל' בוקע המסך להיות ראש ומקור לכריאה כו', אבל בחי' מל' שבכריאה
 להיותה מסתתרת בבחי' צמצום לה[ח]יות בע"ג כו', אינם יכולי' לקבל יראה
 זו שבבחי' עצמי' אא"ס שבאצי' כי נפסק שם הארת הקו כו' רק ע"י בחי'
 גבול וצמצום בשיעור ומדה, ואם יאיר האור ביותר מכפי המדה לא יוכל
 האור להתקבל ויתבטל במציאות כמ"ש הושיט אצבעו קטנה ביניהם ושרפם
 כו', פי' אצבעו הקטנה הוא בחי' מל' דאצי' שבאצי' כשהושיט אצבעו למטה
 בעולם הכריאה ביותר מכפי המדה והצמצום נשרפו ונתבטלו לגמרי כו'
 וד"ל.

וזהו שחורה אני בבחי' חושך וצמצום ההסתר דאור האצי' בכריאה כו'
 דוגמת בחי' נשמה דכריאה בפרט, כך בכללות נשי' שבכריאה שנק'
 כלה תתאה הנ"ל נק' שחורה מפני שזפתני השמש כי שמש ומגן הוי' אלקי'
 שהצמצום הוא בחי' שם אלקי' המסתיר על שם הוי' שנק' שמש ומעוצם

להחיות רוח שפלים: ישע"י נו, טו.

שו"ה (באצי') ממקום א' בינה [א: ממקור א' בבינה] . בתולות אחרי' רעותי' מובאות: תהלים מה, טו.
 ירושלים) ירא"ה של"ם: ראה בראשית רבא פנ"ו, י. תוד"ה הר תענית טז, א. מאמרי אדה"ז פרשיות
 התורה ח"א ע' רצה ובהנסמן לשם. עטרת ראש שער ר"ה ע' 56.
 פרסא מפסיק בין אצי' לכריאה: נסמן לקמן ע' תלת.
 הושיט אצבעו קטנה ביניהם ושרפם: נסמן לעיל ע' טו.
 שו"ה כו' — אצבעו . . כשהושיט אצבעו: א: כשהושיט.
 שו"ה וזהו — כו' . . נשמה . . נשי": א: וכמו . . נשמר . . נשמות.
 שזפתני השמש: שיר השירים א, ו.
 כי שמש ומגן הוי' אלקי': נסמן לקמן ע' שצה.

ההסתר והצמצום כהדיו קמצא כו' אומר[ת] כנסי בשרשה במל' שמלובש
בבריאה שחורה אני בבחי' הצמצום והחושך להסתתר בכע"ג כו', אך עכ"ז גם
ששחורה אני נאווה אני יותר מבנות ירושלים שהן בבחי' אצי' שמאיר בהן
הארת אוא"ס [מ]בחי' [ט]ה"ע שנק' לובן העליון כו' וד"ל. ולכאורה זה יפלא
מאד איך יתכן [לומר] ב[מ]ראה השחרות ענין היופי ב[מ]ראה עד שיהי' נאווה
יותר מיופי הלובן שבבנות ירושלים הנ"ל. אך הענין יובן בהקדים תחילה
בשרש [ענין] מ"ע ומלית במ"ש שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח כו',
דהנה כתיב ושער [רישי'] כעמר נקי שהן בחי' רמ"ח מ"ע שהן בחי' הי"ח
[ש]שרשן מבחי' לובן העליון מבחי' רב חסד שבגלגלתא כו' שנק' עמר נקי
כו'.

וביאור הדברים הנה ידוע שבבחי' עצמות אא"ס ממש לא שייך לומר בחי'
שינוי כלל וכלל כי הוא בבחי' אח"פ בתכלית כו', ולפי"ז הרי בחי'
המשכת החכ' מעצמותו להיות נק' בשם חכים או מבין וכיוצא ה"ז לכאורה
בחי' שינוי באחדות הפשוטה כו'. אך הענין הוא שיש ב' מדריגות בעצמות
אא"ס [הא'] הוא הנק' בחי' טה"ע שוהו בחי' התגלות אור עצמותו ממש כמו
שהוא בבחי' א"ס ממש שלמעלה מהיות גם בחי' מקור להשתלשלות דאבי"ע
ע"י בחי' קו כו', והב' הוא בחי' יו"ד דס"ג שבטה"ע שנבקע ונמשך למטה
כמ"ש בס' עמ"ה וכזוהר בראשית נק' זה בשם מחשבה אחת, [כו'] בחי'
כלליות המחשבה שבעצמות הוא בחי' טה"ע עצמה ומה שנמשך חלק פרטי
מצמצם בבחי' מחשבה א' בלבד הוא בחי' היו"ד דס"ג כו', כמו עד"מ צמצום
מח' א' באדם לגבי כח ומהות מח' הכללית שהיא בחי' צמצום גדול כערך
טיפה בים כו' או כמספר א' בריבוי רבבות אלפי' כו', כך ערך בחי' מחשבה
א' הנ"ל [דבחי' טה"ע], דבחי' [ה]יו"ד דס"ג שבטה"ע לגבי בחי' עצמות
הטה"ע כערך טיפה בים אוקינוס וכדומה, ויש בהקדמת הזוהר בריש
הורמנא דמלכא גליף גליפו בטה"ע פי' גליף גליפו חקיקה דחקיקה דהיינו
[מ]אות יו"ד [ד]ס"ג הנ"ל שחקק כטהירו יצא ונמשך הארה ממנו למטה ע"י

כהדיו קמצא: ראה בראשית רבא פכ"א, ה. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשכ"א.
שו"ה הארת — ולכאורה: ג' מתחיל מאמר חידש (?) — ראה הנרשם בריש המאמר: שחורה אני כו'
ולכאורה.
שמי עם י"ה . . ושער (רישי') כעמר נקי: ראה לעיל ע' קב. ושי"נ. דניאל ז, ט.
חסד . . עמר נקי: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת עמר נקי. מאמרי אדה"א דברים חיד' ע'
אשצא.
יו"ד דס"ג . . בס' עמ"ה: בלקוטי תורה כאן ת, ב. שער ג (שער היו"ד של שם ס"ג). והובא מזה במק"מ פ'
בראשית על דף טו. ראה גם אוה"ת כאן ס"ע תלד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ר"ע תשכ"ה.
ובזוהר בראשית [א': וכוה"ק] . . מחשבה אחת: בלקוטי תורה כאן: פ' שמות (נ"א פ' בראשית) — ראה
זהר שמות כ, א. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תד. דברים ח"ג ע' תתמו.
כערך טיפה בים . . בהקדמת הזוהר בריש הורמנא: ראה לקמן ע' שלח. ראה זהר בראשית טו, א.

בחי' בקיעה לבד כמו אז יבקע כשחר כו' וזהו יעקב יבקע כו', והרי אנו רואים בחוש שלא [י]וכל אדם לחשוב רק מחשב[ה] א' מיוחדת רק ע"י צמצום גדול בעצמות המח' כו', ע"כ נק' בחי' צמצום עצמי' המחשבה למעלה בשם גליפו וחקיקה כו', וגם עוד ענין גליפו זו היא ענין בלי[ט]ה לחוץ כמו אותיות החותם שבולטים לחוץ והוא למעלה בחי' גילוי אותיות המחשבה הא' הנ"ל הבאה מן ההעלם העצמי' המחשבה הנעלמה בבחי' עצמותו והיינו ג"כ ענין הבקיעה שנבקע בחי' היו"ד דס"ג כמו בכל בקיעת אור שהוא גילוי ההעלם בבקיעת אור השחר או בבקיעת המים [מ]כלי הסתומה שנעלמו המים שבה כו', אך סיבת הבקיעה הזאת באה מתגבורת שפע האור הנעלם עד שלא יוכל להתעלם ויבוא קצתו לידי גילוי גם שלא יבוא ממנו רק בחי' המותרו' כו' כמו עד"מ שיחת חוליו דת"ח כו', או הענין חמרא אדרדקי כו', מפני שבתגבורת אור שפע דחכ' בחכם בהכרח שיפול מחכמתו להשפיע לזולתו כחכיות המלאה ביותר שמזה יבא סיבת הבקיעה בסדקים שבה כו' כמ"ש במ"א בפ' או יבקע כו' וד"ל.

והנה מזה יובן למשכיל למעלה גם בבחי' ירידת הארה מצומצמ[ת] דמחשבה [א'] הנ"ל שהוא אשר עלה ברצונו הפשוט כו', דהנה הוא בא בבחי' בליטת וגליפות אור שהוא בבחי' גילוי ההעלם וע"י בחי' בקיעה הבאה מצד בחי' תגבורת אור עצמות כו', וענין תגבורת אור זה הוא בבחי' תגבורת אוה"ח שירד מגבוה לנמוך כו', כי או"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית והיינו כי חפץ חסד הוא לפי שמטבע הטוב להטיב כו', וז"ש יומם יצוה ה' חסדו כו' פי' יומם הוא בחי' טה"ע הנ"ל ויצוה חסדו להאיר אור למטה כו', ומזה היתה הסיבה שעלה ברצונו הפשוט כו' שהוא בחי' צמצום וירידת המח' הא' הנ"ל, ולפי"ז מקור כל ההשתלשלות שנמשך מח' [א'] הנ"ל הוא רק בחי' הח' שירד מעצמותו בבחי' בקיעה כמו יבקע כשחר אורך כו' כי חפץ חסד [הוא] כו', ולזה עלה במחשבה אנה אמלוד שנק' בחי' מל' דא"ס כידוע שהוא ראשית המקור להשתלשלות דקו באבי"ע

אז יבקע כשחר . . יעקב יבקע: ישעי' נח, ת. ראה עץ חיים שער הכללים פי". סידור שער הסוכות רנה, ב. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' קנב ואילך ובהנסמן במראי מקומות לשם. שיחת חולין דת"ח: ראה סוכה כא, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ריו, וש"נ. ח"ד ע' אריט. וש"נ. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתלו, עת"ר ע' עא. או הענין [א]: וכענין אנברין חמרא אדרדקי: ראה גם לקמן ע' רפג ובהנסמן שם. בפ' [א]: בפסוק] אז יבקע: ראה גם במאמרי אדה"ז פרשיות התורה שם ע' קנה. שריה הבאה — כו' . . אוה"ח: א': כבי' = כביכול . . אור החסד. או"ס למעלה . . ולמטה: נסמן לעיל ע' מו. כי חפץ חסד הוא . . שמטבע הטוב להטיב: נסמן לקמן ע' תלו. יומם יצוה ה' חסדו: תהלים מב, ט. אנה אמלוד: נסמן לקמן ע' רסד. שריה שנק' — להשתלשלות . . מקור למקור: א': ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: המקור . . למקור.

כידוע, אבל מדריגה הא' הוא בחי' עצמיות וא"ס ממש שהוא בחי' כלליות מח' העצמי' למעלה מהיות ג"כ בחי' מקור למקור להמשכה בעולמות אפי' בעולם הא"ס שבמחשבה הא' הנ"ל, וז"ש לית מח' תפיסא בי' אפי' בחי' מחשבה [א'] הנ"ל מפני שאין ערוך לו רק כערך טיפה בים אוקינוס ויותר מזה כנ"ל וד"ל.

והנה לפי"ז הרי כל בחי' העלאת מכל ההשתלשלות עד מקורן הראשון בבחי' מחשבה א' הנ"ל לא יוכל להגיע [ו] לעורר בבחי' עצמי' אא"ס ממש משום דלית מחשבה תפיסא בי' כו', אך ע"י מל"ת יוכלו לעורר כי הנה שרש רמ"ח מ"ע הוא בבחי' ה"ח דע"י וא"א שרש הנאצלים שמזה שרש רמ"ח אברי' דז"א שנק' רמ"ח אברי' דמלכא שהמה בחי' כלים מכלים שונים להשראת וגילוי אא"ס באצ"י וכמ"כ מאצ"י לבי"ע כידוע.

אך הנה שרש בחי' ה"ח דע"י במקורן הראשון שאין למעלה הימנו בחי' ה"ח הראשונים שבעצמות אא"ס שירד בבחי' בקיעת אור למטה כי חפץ חסד [הוא כנ"ל], שמזה נעשה בחי' צמצום מח' א' הנ"ל הנק' מל' דא"ס כו' כנ"ל, וע"כ נק' מ"ע מצות המלך שהוא מל' דא"ס מלך המלכים כו', אבל אעפ"כ לא יוכלו להגיע ע"י מ"ע לעצמות אא"ס ממש שלמעלה מבחי' הח' שירד מעצמותו כו' משום דלית מחשבה תפיסא בי' כו', ואפי' מח' א' הנ"ל רק לעורר מחדש בחי' תוס' אור במקור ההשתלשלות במח' א' הנ"ל להיות עי"ז בחי' תוס' אור ממילא בנאצלים חכם מבין כו', כמאמר אור חדש על ציון תאיר כו' שהוא בחי' ציון דלעילא מל' דא"ס כו', כמו שאנו אומרים בתפילת המוסף גלה כבוד מלכותך מל' דא"ס כו' ואי"ז בחי' שינוי כלל בעצמות[ו] לפי שהוא רק בחי' צמצום העצמי כנ"ל, והיינו שאנו אומר[ים] המחדש בטובו [בכ"י תמיד מע"ב בטובו] באור עליון דמל' דא"ס כו' שנק' טובו כמ"ש כי טוב חסד[ך] בחי' רב חסד כו' בחי' המשכת אור חסד חדש תמיד בכל יום ויום כו' בפרט ובכלל וד"ל. וכי"ז מפני שחפץ חסד הוא להיות נמשך ברמ"ח מ"ע בחי' רמ"ח אברי' דמלכא בכלים מכלים שונים כו', אשר זה עלה

לית מח' תפיסא בי' [א': כד]: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

שו"ה מחשבה — בים אוקינוס: א': בימא רבא כו'.

שרש רמ"ח מ"ע . . . ה"ח: ראה שערי אורה שער הפורים ע' 188. ובמאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קיז בשם

הע"ח.

נק' מ"ע מצות המלך: נסמן לעיל ע' יג.

אור חדש על ציון תאיר: נוסח ברכות ק"ש שחרית (נוסח אשכנז).

שאנו אומרים בתפילת המוסף גלה כבוד מלכותך: דיי"ט וימים נוראים.

המחדש בטובו . . . כי טוב חסד[ך]: נוסח ברכות ק"ש שחרית. תהלים סג, ד.

שו"ה טוב — חסד . . . בכל יום ויום כו': א': ליתא . . . בבי"ע.

ברמ"ח מ"ע בחי' רמ"ח אברי' דמלכא: ראה תקוני זהר ת"ל (עד, סע"א). הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא

ח"א ע' ק. דברים ח"ד ע' אקצא.

ברצונו ומחשבה א' הנ"ל. וזהו הטעם ששרש רמ"ח מ"ע בבחי' לובן העליון [דהיינו] בחי' רב חסד הפשוט ונק' בחי' ירידת אור חסד זה למטה בבחי' גולגלתא דא"א בשם עמר נקי כו'.

אך הנה שרש המל"ת גבוהים [הרבה] משרש מ"ע שעי' יוכלו לעורר לאור עצמי דא"ס שלמעלה מבחי' מחשבה א' הנ"ל, והענין הוא להיות ידוע שכל עיקר בחי' ל"ת הוא רק ענין מניעה בלבד שלא לעשות דבר פלוני והוא העדר המשכה והתפשטות כו' ששרשו בבחי' הג' עליונות עד רום המעלות וע"כ נאמר במל"ת דוקא קווצותיו תלתלי' שחורות כעורב שחורות דוקא ולא לבנות כלובן דעמר נקי שהוא שרש מ"ע כי הגבורה הוא היפך החסדים כידוע ולזה הטעם עצמו הוא שעי' מל"ת יכולים להגיע בעצמו[תו] משא"כ במ"ע וכמ"ש שמי עם י"ה שס"ה כו', וביאור הדברים ידוע ומבואר במ"א שלא קודם להן כו' כי בחי' ההן הוא כ"ד [מה] הנתפס ונמשך בכלי כמו עד"מ שיכולים להמשיך את נפש האדם בהתלבשות שונות בדברים רבים מפני שיש לאותן דברים בחי' תפיסא והשגה ערך בנפש זו מאחר שתומשך ותתפס בהם כאור בכלי כו', אבל כאשר אור הנפש מרומם ומובדל בערך מאותן הדברים אשר ע"כ לא תומשך כלל אחריהן ולא תתפס ולא תתלבש בהן מפני שאין ערך תפיסא לדברים הללו בנפש זו כמו רוממות נפש המל' או שר גדול שלא תתפס נפשו בדברים קטני הערך אך בחי' לאו הוא כמו דברים רבים שעושין לפני המל' שלא יוכל לסבול אותם מפני ששנא[ה] נפשו אותם ע"כ יגזור להתרחק מהם בזה יכולין להשיג במהותו וטבעו נפשו בדרך שלילה עכ"פ כו' וכמ"ש במ"א באריכות.

וכך יובן בענין מל"ת כמו לא תאכל חלב ודם וכה"ג ה"ז דבר שנגד רצה"ע שמתרחק בהם בזה יושג קצת מבחי' מהות ועצמות אא"ס בדרך שלילה עכ"פ כו', וזהו למעלה מבחי' המשכת וגילוי אא"ס ברמ"ח מ"ע שהן בחי' כלים להשראתו שאין זה מגיע רק באותה מדריגה היותר אחרונה שבאוא"ס אשר יוכל לצמצם א"ע ולהתלבש בעולמות והוא בחי' מל' דא"ס כנ"ל בחי' מח' א' הנ"ל, ולזה האור צ"ל תפיסא בבחי' ריבוי [ה]השתלשלות מעילה לעילה עד בחי' הכלים דאצי' שנק' רמ"ח איברים כו' וכמאמר איהו תפיס בכו"ע כו', אבל בחי' עצמיות דאוא"ס ממש שאינו בא בבחי' תפיסא והלבשה למטה כלל וכלל כמ"ש לית מחשבה תפיסא בי' כו' אפי' מח' א' הנ"ל לא יוכל לבוא לידי גילוי רק בבחי' שלילה בבחי' לאו דל"ת כמו לא תאכל

קווצותיו תלתלי' שחורות כעורב: שיר השירים ה, יא.

שלא קודם להן: ראה לקוטי תורה פקודי ו, ד. תורת חיים שם ע' תרנא ואילך. תרס, ב. מאמרי אדה"ז חקס"ז ע' שמג. נביאים ע' קצט. אמרי בינה שער התפלין פ"ח. לעיל ע' ס ואילך.

וכמ"ש במ"א באריכות: ראה גם מאמרי אדה"ז כתובים כאן ע' נו.

לא תאכל חלב ודם . . בהם [א: ממנו]: ויקרא ג, יז.

שויה מח' — צ"ל [א: יכול להיות] . . איהו תפיס בכו"ע: נסמן לקמן ע' תכו.

[חלב] כו' מטעם משל הנ"ל, מאחר שאין הל"ת בחי' כלי להיות בו בחי' תפיסא כמו מ"ע אלא רק הוא דבר שנגד רצונו העצמי כו' שבזה דוקא יכולים להשיג קצת מבחי' העצמיות במה שאנו יודעים שזה הדבר נגד [רצונו] כו', וגם שאין זה ידיעה גמורה במהותו מ"מ נק' ידיעה בדרך שלילה כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. וזהו הטעם שעל מל"ת נאמר תלתלים שחורות כעורב כו' בבחי' הצמצום כו' והן הנק' תלתלים תילי תילים של הלכות הנק' דקדוקי סופרים להרחיק כ"ד שמנגד רצה"ע בכל מיני הרחקות שונות בדקדוקים גדולים [עד] מאד כו', שבזה ישכון אור העצמות יותר מבמ"ע וזהו [שמ"י עם י"ה שס"ה ל"ת כו' וד"ל.

ומעתה הנה י"ל מ"ש תלתלים שחורות כעורב, דלכאורה אין מראה השחורות ענין מעלה כלל אדרבה חיסרון ופחיתות [ערך היפך] ענין מראה הלבן כעמר נקי שהוא ענין מעלה יתירה כידוע וגם מלבד זה הרי הוסיף במראה זו דשחורות שהן שחורות כעורב והעורב אכזרי הוא כידוע, ולפי הנ"ל הרי יש יתרון מעלה הרבה למל"ת [על] מ"ע ואיך א' על מ"ע כעמר נקא ועל מל"ת שחורות כעורב הרי [הי'] מהראוי שיאמר להיפך מאחר ששרש [בחי'] מל"ת מגיע בבחי' העצמות יותר כנ"ל, אך הנה בזה אמר על ענין דקדוקי סופרים שבמל"ת שנאמר בהם קווצותיו תלתלים שחורות כו' שנחלקים לב' מדריגות דכ"י [ו]מסאבין כו'. וביאור הדברים הנה ידוע דבחכמה אתברירו דהיינו כמו עד"מ כל מי שהוא חכם בעצם החכ' ביותר יותר יוכל לברר וללבן הדבר ולהבדיל ביותר בין טוב לרע עד שידקדק בדבר כחוט השערה להסיר כל סיג דק ביותר כו', וזהו כל עיקר ענין התורה דמחכ"ע נפקת ולהבדיל בין טמא לטהור כו' [והן בחי' הגבורות שבחכמה אתברירו כו', וזהו ע"י בחי' המדות דחכמה לטהר ולטמא כשר ופסול כו', וכאשר בחי' החכמה באה בבחי' התחלקות המדות ולהבדיל בין טמא לטהור כו'] הוא בחי' [הגבו'] דח"ע הנק' בחי' ה"ג דח"ס שמשם מקור כל הבירורים שבחכמה וזהו שרש מל"ת בכל פרטי דקדוקים שבהם וד"ל, וזהו שנק' בזה דרך כלל דכ"י שהוא לטהר כ"ד הבא פסק אור החכמה שיהי' טהור, הנה לזה יש בחי' שערות מיוחדות הנק' דכ"י, ואשר המשכת אור החכ' באה לטמא כ"ד הוא בחי' שערות שנק' מאסבין לסאב ולטמא מפני שהמשכות הללו כולם מבחי' ח"ע הבא דרך [בירור] לברר וללבן שהוא בחי' הגבורה והצמצום כנ"ל במשל החכם ביותר שמדקדק ביותר כו', ע"כ כללות

תלתלים תילי תילים של הלכות: ערובין כא, ב. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקב ואילך. והעורב אכזרי הוא: ראה ירושלמי פאה פ"א, ה"א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתעט. בזה אמר . . . דכ"י [ומאסבין]: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלו, א. לקוטי תורה כאן ט, רע"ב. דבחכמה אתברירו: נסמן לקמן ע' תק. החורה דמחכ"ע נפקת: נסמן לעיל בפיסקא, וחשארז"ל כיום חתונתו. ולהבדיל בין טמא לטהור: ע"פ שמיני יא, מז.

השערות נק' שחורות אעפ"י שיש בהם מבחי' החסדים הנק' דכ"יין לקרב ולטהר ולהכשיר כו' וד"ל.

ועוד יתפרש ענין דכ"יין ומסאבין הכל בבחי' ריחוק דטומאה ופסול כו', אך הנה יש בזה ב' מדריגות בחי' פנימיות ומקיפים דאת זה לעז' עשה כו' כמו שיש בקדושה ב' מדריגות פנימיות ומקיפים והמקיפים תקיפים וחזקים הרבה יותר מאורות הפנימיים כידוע, כך יש בסט' דקליפה שמנגד ב' מדריגות פנימיות ומקיפים והמקיפים תקיפים וחזקים יותר הרבה מן הפנימיות, וזהו הכל במל"ת כי הנה אנו מוצאים בכללות מל"ת שיש הרבה ל"ת שהן דברים האסורים באכילה כמו לא תאכל חלב ודם וכה"ג וכל המאכלות אסורות בל"ת וכן יש דברים הרבה האסורים בביאה כמו כל העריות שנאסרו שהנפש נהנה מן המאכל והמשגל בבחי' תוס' אור וחיות בבחי' או"פ וכמ"כ איסור הגזל והגניבה שנפשו נהנה ממש, וכה"ג יש הרבה ל"ת שהן בבחי' או"פ אבל יש הרבה ל"ת שאין איסורן מצד ענין ההנאה וחיות כמו ענין אזהרת נגיעה בדבר טמא כמו טמא מת שהוזהר כה"ג, שאעפ"י שאין כאן רק נגיעה כ"ש מ"מ טמא טמא יקרא בטומאה חמורה כמו טומאת הקליפה עצמה שמקבלים מטומאת המת, וכה"ג יש הרבה מל"ת שאיסורן חמור הרבה מל"ת של אכילה ושאר הנאה מפני שהם בבחי' מקיפים דקליפה שהן תקיפים וחזקים הרבה [יותר] מבחי' פנימיות דקליפה שבמאכלות אסורות וכה"ג, וענין הדחי' לדחות ולרחק כ"ד הטומאה גם בבחי' נגיעה הוא בחי' דחיות המקיפים דקליפה שזהו גבוה יותר מדחי' וריחוק אכילת מאכל האסור כו', וגם הנה יש דבר שכולו אסור ואין בו צד היתר כלל כמו דברים הטמאים לגמרי או אסורים לגמרי כחזיר וכה"ג שאין במינו מותר או כמאכל אסור שאין במינו היתר (ומשארז"ל כל דאסר לן שרי לן כנגדו ה[ן] פרטי דברים יוצאים מן הכלל) זהו בחי' מבחי' מקיפים דקליפה, ודברים שנאסרו שיש במינם [היתר] ויש בהן עצמן אופנים להיתר הז מבחי' או"פ כו', וכמו"כ גזל ועריות יש בהם בחי' פנימיות ומקיפים כמו עריות שנאסרו לגמרי ואשר יש בהם צד היתר [וכן גם בטומאת נדה וכל אלה הפרטי' מובני' בפ' עריות במ"ש בהם לשון תיעוב וטומאה כו' כנ"ל וד"ל. וגם בחי' הלבושים כמו לא תלבש שעטנז כו' וכה"ג הוא בבחי' מקיפי']. וכן כלאים בשדה וערלה וכה"ג יש בהם הרבה חילוקי מדריגות בבחי' או"פ ואו"מ וזהו שכללן כמה שקורא דכ"יין [ו]מסאבן, דפי' דכ"יין הוא ענין טהרה הבא מכלל טומאה והוא דבר שיש לו טהרה והיתר רצה"ע רק

דאת זה לעז' עשה: נסמן לעיל ע' כא.

נגיעה בדבר טמא . . שהוזהר כה"ג: כ"ה בהכתי'. וראה לקמן הערה ד"ה: שו"ה מעיקרו. וראה גם אור

התורה שה"ש כאן ע' תתלה.

שו"ה שאעפ"י — כ"ש [א: כל שהוא בדבר טמא] . . טמא טמא יקרא: ע"פ לשון הכתוב תוריע יג, מה.

כל דאסר לן שרי לן כנגדו . . לא תלבש שעטנז: ראה חולין קט, ב. תצא ככ, יא.

שו"ה ענין — רצה"ע: א: מצ"ע.

שנאסר באופן כך וכך כו', והוא בחי' או"פ [ו]מסאבן הוא הטמא ואסור מעיקרו וכמו נגיעת הטומאה לכה"ג וכה"ג וד"ל, ובפי' זה יתכן יותר ענין מה שקורא למל"ת ככלל בשם שערות שחורות לפי שבכלל הן [רק] בחי' דחי' והרחקה רק זה בבחי' או"פ דקליפה וזהו בבחי' או"מ שבהם כו' וד"ל.

וזהו שחורות כעורב דוקא כמו שהעורב אכזרי בטבעו ע"כ נוטה טבע מראה שערות[יו] לעוצם השחורות שמורה על [עוצם] תוקף כח הדין והאכזריות כו', וכך הוא בבחי' דקדוקי סופרים להתרחק ביותר בכל מיני גדרים וסייגים במל"ת כמו ענין סחור סחור לכרמא כו', שזה מפני עוצם תוקף הדין להיות דוחה בתכלית דחוי והרחקה כו', ע"כ מראהו שחור כעורב באכזריות לעשות סייגים גדולים כו' וד"ל. והנה כמ"כ יובן למעלה כמ"ש שחורה אני ונאווה כו', דהנה [כתיב] ישת חושך סתרו כו' להיות ידוע שהתורה נתנה מתוך האש והענן והערפל שהן בחי' חושך גמור כמו עד"מ אש הגשמי הנה יש [בן] ב' מדריגות אש שחורה ואש לבנה אש שחורה הוא האש השורף את הפתילה ומכלה אותה ונק' נהורא אוכמא הסמוך לפתילה שדולק את הפתילה ומכלה אותה וזה אש אינו מאיר כלל אדרכה הוא מחשיך, ואש לבנה הוא הנק' נהורא חיורא אור המאיר ואינו שורף כלל והתורה נתנה מתוך האש החשוך שאינו מאיר רק שורף והוא להיות כל עיקר התורה לברר בירורים להיות בחי' ביטול היש לאין והיינו ענין מל"ת לא תאכל כו' לאהפכא חשוכא לנהורא כו' בבחי' העדר ומניעה דלאו שקדם להן שהוא למעלה מרמ"ח מ"ע ששרשן בה"ח שנק' אור המאיר שהוא לבן כי בחי' הדחי' והריחוק שנק' שחורות כעורב כנ"ל בענין דכין ומסאבן מגיע למעלה במדריגה גבוה יותר מבחי' הקירוב דמ"ע בהמשכות גילוי אא"ס כנ"ל באריכות וד"ל.

וזהו שחורה אני ונאווה שגם שמראה השחורות למטה הרבה ממראה הלבון כערך חושך לגבי האור שהלבן בהיר כמראה האור וחושך מחשיך כו', מ"מ נאווה אני כמראה השחורות יותר ממראה הלבון דבנות ירושלים, דהגם ששרשן דבנות ירושלים בבחי' אור המאיר שנק' נהורא חיורא בחי' גילוי אא"ס בבחי' ה"ח הראשונים כנ"ל בפי' כי חפץ חסד הוא כו', אבל ה"ז למטה ממדריגה ובחי' ה"ג הראשונים שנק' חושך סתרו שהוא למטה הנק' בשם אש שחורה שמכלה בחי' ביטול היש לאין זולתו שזהו [שרש] מל"ת שנא' בהם

ש"ה מעיקרו — לכה"ג: א: ליתא. וראה הערה דלעיל ד"ה נגיעה.

סחור סחור לכרמא: שבת יג, א.

ישת חושך סתרו: תהלים יח, יב.

ש"ה שדולק — אש: א: אור.

ש"ה כערך — כמראה האור וחושך: א: כאור המאיר והשחור.

ש"ה ממדריגה ובחי': א: במדריגה גבוה מבחי'.

שחורות כו' שלמעלה מעמר נקי מטעם הנ"ל שזה עיקר התורה שניתנה מבחי' אש חושך וערפל כו' וד"ל.

ומעתה י"ל מ"ש שחורה אני ונאווה כאהלי קדר זוקא, דהנה ידוע דאברהם יצא ממנו ישמעאל פי' אברהם היינו בחי' חסד עליון דקדושה יצא ממנו ישמעאל בחי' מותרי החסדים שהן בחי' סיג ופסולת להיות מזה בחי' ישמעאל חסד דקליפה, ופי' שיצא ממנו היינו שיצא לחוץ מאברהם בבחי' פירוד לעצמו כי תחילה הי' כלול באברהם [ומתאחד עמו] ואח"כ ע"י בחי' הברור דחכמה שבחכמה אתברירו יצא כל חלקי הפסולת מן החסדים העליונים להיות מופרדים מובדלים במהות בפ"ע [ולא יהי' כלולי' ומעורבי' בחסדי' דקדושה ולא יקבל יניקה מבחי' פנימי' כלל וזהו יצא ממנו ישמעאל להיות נפרד בפ"ע] וע"כ לא אמר הוליד אלא יצא, ולזה הטעם הי' ישמעאל בכור ליצחק כי יציאת הפסולת הוא תחילה ואח"כ יוצא הפנימיות כמאמר קליפה קדמה לפרי כו', שקודם שיצמח פנימיות הפרי תצמח הפסולת תחילה ותצא ראשונה כידוע, וכך ביצחק א' דיצא ממנו עשיו גם זה ענין יציאה זו בפירוד לעצמו ע"י בחי' הברור דחכמה ונק' סוסיפתא דדהבא שיוצא אחר ההיתוך והברור דמצרף לכסף וכור לזהב, וז"ש בעשו ויצא הראשון אדמוני שהי' בכור ליעקב מטעם הנ"ל דהסיג והפסולת יוצא תחילה לפנימיות כו'.

אך הנה גם לאחר שיצא ממנו ישמעאל מאברהם בבחי' נפרד לעצמו בבחי' סיג עכ"ז אינו מהות נפרד לגמרי מאברהם מבלי שיצטרך לקבל ממנו שפע כלל וכלל שהרי בנו הוא, וכמ"ש וירע לאברהם על אודות בנו כו' וא' לו ישמעאל יחי' לפניך כו', אך הענין הוא שנמשך אור ושפע מאברהם לישמעאל בבחי' מקיף מרחוק ולא מקרוב כו' כי כל שפע הקדושה המשפיע לסט' דקליפה להחיות אותם א"א שיבוא אליהם השפע בבחי' או"פ שהוא בחי' הקרוב כו', משום דטהור עינים כו' וכתוב וכבודי לאחר לא כו' רק מרחוק

דאברהם יצא ממנו ישמעאל: ראה פסחים נו, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ס"ע תקכג ואילך. ויקרא ח"ב ע' תרנה. ושי"נ. במדבר ח"ג ע' אקמו. דברים ח"ג ע' אקטו.

ישמעאל חסד דקליפה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקלה. לקוטי שיחות תולדות כרך כ ע' 102 בהערות.

שו"ה בכור — הפסולת: א' הסיג.

קליפה קדמה לפרי: ראה זהר (סבא) משפטים קח, רע"ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ס"ע רט. ושי"נ. וכך ביצחק א' דיצא: א' וכך בעשו לגבי יצחק אמרו דיצחק יצא.

סוסיפתא דדהבא: זהר פקודי רכז, ב. ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' לג. דמצרף לכסף וכור לזהב: משלי כו, כא.

ויצא הראשון אדמוני: . . . והפסולת [א': דהיינו שהפסולת]: תולדות כה, כה.

וירע לאברהם על אודות בנו וירא כא, יא. [ושם: וירע הדבר מאד בעיני אברהם].

לו ישמעאל יחי' לפניך: לך יו, יח.

דטהור עינים: . . . וכבודי לאחר לא: חבקוק א, יג. ישעי' מב, ח. מח, יא.

בהעלם משפיע אליהם וגם בבחי' מקיפים יש ב' מדריגות הא' מקרוב כמו הלבושים שגם שאינו חיות לפנימיות הגוף רק כמו שומר לחיצוניות הגוף מ"מ דבוק הוא בגוף ומתאחד עמו עד שנתפס ע"י כו', וזה נק' מקיף מקרוב והמקיף מרחוק הוא כמו הדירה והיכל שסובב לאדם מרחוק ואינו מתאחד בגוף האדם כלל רק מרחוק עומד עליו כו' והוא ג"כ ענין ד"א מקומו של אדם שבהם בחי' מקיפים מתפשט ולא יותר מדאי כי זהו שיעור מקום להיכל ודירה כמ"ש במ"א בענין אל יצא איש ממקומו כו' והוא ענין היכל ק"ק כו' וד"ל.

וזהו כאהלי קדר פי' קדר הוא ישמעאל שיצא בבחי' סיג מאברהם ויצא בבחי' נפרד אך מקבל יניקתו מחסד עליון דקדושה בבחי' מקיף מרחוק שנק' אה"ל ודירה ולא מבחי' מקיף מקרוב מטעם הנ"ל וד"ל, אך י"ל דאיך יתכן שמפני גרעון מעלת ישמעאל שנק' סיג מקבל מבחי' מקיף [גם] שהוא מרחוק ויצחק שהוא הפנימיות מקבל רק מבחי' או"פ כו' ועוד דמשמע דאהלי קדר הן עצמן [הנק'] מקיפים ולא שמקבלים מבחי' מקיפים דקדושה כו'.

אך הענין הוא ששניהם אמת דלפי ששרש יניקת ישמעאל מבחי' מקיף מרחוק ע"כ גם הם עצמן בבחי' מקיפים אך הם רק כקליפת הפרי שנק' שומר לפרי בבחי' מקיף [ו]מ"מ אינו] כלום שאין בו טעם וחיות כלל [וכלל] כו', ועיקר המשל בזה [הוא] מן השליא של הולד [דהנה אנו רואים שהשלי' אינו רק חיצוני עור בעלמא ומלביש לולד בבחי' לבוש חיצוני ביותר והרי ידוע דהכל נתהווה מן הטפה גם השלי' של הולד נתהווה] מן מ"ד ומ"ן רק שאין הולד [נולד] רק מן הברור שבטיפה והוא בחי' פנימיות דמ"ד ומ"ן הנברר ונקלט במעי הנוק' וכמ"ש וכגבינה תקפיאני וכמ"ש במ"א, ומבחי' חיצוניות דמ"ד ומ"ן הגם שנפרד לחוץ ומתברר ויוצא מן הפנימיות בבחי' סיג ופסולת הוא השליא שהוא העור המכסה עליו [כ]מלבוש [ובודאי] קודם שנברר הפנימיות [ונקלט] ה"י הכל מעורב ביחד כלולים בטיפת מ"ד ומ"ן ואין הפסולת ניכר בפ"ע רק אחר הבירור יצא הפסולת בפ"ע, ונמצא שזה [כמו] קליפת הפרי שיוצא תחלה ואח"כ הפרי כך השליא מתהווה תחילה כי הסיג נבדל תחילה כו', וכמו קליפת הפרי נעשה מקיף וסובב לפרי כך השליא נעשה מלבוש לולד אח"כ, והטעם הוא שהסיג יוצא תחילה היינו לפי

ד"א מקומו של אדם: נסמן לעיל ע' קלא.

שויה אדם — מקיפים . . . מדאי: א' המקיף מרחוק הזה . . . מד"א.

אל יצא איש ממקומו: בשלח טו, כט. ראה גם עטרת ראש שער יז"כ לא, רע"א. מאמרי אדה"א דברים

ח"ד ע' אירלה. הנסמן לעיל שם.

קדר הוא ישמעאל: ראה ח"י שרה כה, יג.

וכגבינה תקפיאני: איוב י, י. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שנו.

ששרשו בבחי' מקיף דגוף הפנימי ע"ד דוגמא מבחי' שערות הבוקעים ממותרי המוחין או הזיעה שיוצא מנקבי האור שסיבת יציאת המותרות או הזיעה הוא מחמת שלא יכול כלי המוח להכיל כמשל חבית המלאה ביותר שיוצא ובוקע דרך הסדקים כו' כמ"ש במ"א, וז"ש ויצא הראשון אדמוני ונק' איש שעיר להיות עשו מבחי' הפסולת הגבורות שיוצאים ראשונה ע"כ הוא בכור ליעקב שהוא הפנימיות, וכן בישמעאל לגבי יצחק כנ"ל. ולפי"ז הרי קבלת [ה]חיות פסולת זה אינו בא מבחי' אור וחיות הפנימי בבחי' או"פ בגילוי ובקירוב רק בבחי' מקיף מרחוק כחיות השערות ממותרי המוחין [שבחי'] פנימיות המוחין מאיר מרחוק בלבד ולא ניכר רק במה שאנו רואים שמחמת בלבול בהבלים דמוח יתהווה קליעת השערות כו', והיינו מצד ששרש המותרות מבחי' מקיף דפנימיות כו' ע"כ קליפה קדמה לפני, וזהו ענין ואלה המלכים אשר מלכו לפני מלוך כו' שמשם שרש ז' אומות למטה שהן [משוירי] ז' מלכים שמתו כו', וזהו כאהלי קדר הם עצמם בחי' מקיפים אך הם בקדרות ושחרות כשלי' לגבי הולד כו' מפני שבחי' סי"ג דישמעאל מקבל מבחי' המקיפים מרחוק כו' כנ"ל, ושניהם אמת דלפי ששרש יניקת אוה"ע מבחי' מקיף מרחוק כו' ע"כ הם עצמם בחי' מקיפים כקליפת הפרי או [כאהל ודירה כו' וזהו] כאהלי קדר וד"ל.

ולהבין כ"ז בתוס' ביאור הנה כדוגמא הזאת אנו מוצאים כמרכבה עליונה דפני ארי' ופני שור, דהנה כתיב פני ארי' להימין ופני שור מהשמאל כו' והימין קודם לשמאל בכ"מ במעלה ומדרגה כו', וא"כ יש להפליא ביותר [למה] למטה בחיות ובהמות בגשמיות הרי השור הוא הבהמה הטהורה והארי' הוא בהמה טמאה בדחי' ו[הרחקה דל"ת דלא תאכלו כו', ואיך יתכן לומר שמבחי' פני שור מהשמאל ימשוך חיות כל נפשות הבהמות הטהורות ובבחי' פני ארי' אשר להימין ימשוך חיות נפש בהמות וחיות הטמאות, [אך] הענין הוא מטעם הנ"ל להיות כי שרש הארי' העליון מקבל אור חיותו ושפעו מבחי' או"מ דקדושה מרחוק לחיות אותו, ע"כ בחי' יריד[ת] אור שפע[ו] למטה מתהווה נפשות וחיות הבהמות וחיות הטמאות ובחי' פני שור מקבל האור מבחי' או"פ ע"כ נמשך ממנו כל נפשות בהמות טהורות כו'.

ש"ה הזיעה — כלי המוח [כ: הכלי] . . חבית המלאה ביותר: ראה אמרי בינה שער הקיש נט, ד. ואלה המלכים אשר מלכו: וישלח לו, לא (בדילוג).

ז' אומות . . מלכים שמתו: ראה גם לקמן ע' ס"ע תלג. ושי"נ.

פני ארי' להימין [כ: אל הימין] ופני שור מהשמאל: יחזקאל א, י [ושם: ופני. בדילוג].

והימין קודם לשמאל בכ"מ: נסמן לעיל ע' קכא.

ש"ה הטהורה — בהמה: כ: חי.

פני שור . . נפשות בהמות הטהורות: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כח ובהנסמן שם.

ש"ה אור — אותו: כ: מאורו כו'.

וביאור הדברים מובן מתוך ענין הנ"ל בהיות ידוע בשרש ז' המלכים דתהו שנא' בהם לפני מלוך כו' שהן בחי' אורות ומקיפים בלתי מתיישבים בכלים ע"כ נסתלקו למעלה והכלים נפלו למטה בעולם הבריאה כו' כמ"ש בע"ח, ומזה נתהווה המרכבה דפני אר"י ופני שור כו' כי בבחי' האורות התהו הי' האורות בבחי' חיות ובהמות ואו"פ, ואח"כ נעשה [בחי'] התיקון שהוא פרצוף אדם כו' כידוע, ולהיות כי פני אר"י להימין מקבל תחילה אור שפעו מבחי' המקיפים דתהו שהן אורות תקיפים וחזקים ביותר כנ"ל, ע"כ לא יוכל לבוא ולהתלבש למטה בבחי' או"פ [להיות ממנו] התהוות נפשות בהמות וחיות טהורות וכמו כפני שור כו' דוקא נפשות הטמאות ששרשם מבחי' הגבורות דמל"ת דלאו קודם להן כו' כנ"ל כאריכות בענין לא תאכל ובחי' לאו הן למעלה מבחי' הן דמ"ע (היינו ג"כ בחי' התהו שהן האורות בלתי מתלבשים בכלים רק בבחי' לאו דל"ת מתלבשים וע"כ האר"י למטה הוא חי' טמאה בבחי' לאו דל"ת דוקא כנ"ל וד"ל, וזהו ענין מעלת הגבורות על החסדים כענין מעלת הזהב על הכסף כידוע בענין הכהנים הלויים כו'.

ורא' לדבר מענין בחי' הגבו' שבמלח שהוא ממתיק את הבשר ומוציא ממנו כל הטעם שבו להיות מוטעם ביותר כמ"ש היאכל תפל [מ]בלי מלח כו', ואעפ"י שהמלח דומם הוא והנפש קץ בטעמו כו' לפי שבחי' הגבורה שבו יש בו תוקף כח גדול כו' כנ"ל, ועוד רא' ממארו"ל מלה בסלע משתיקותא בתרין מפני שהדיבור נמשך מהארת או"פ דחכמה הכאה ונמשך ומתיישב בכלי הדיבור אבל משתיקא בתרין שא"א לבוא בדיבור שרשו מבחי' מקיף דחכמה שהוא כפליים מן האור פנימי' ע"כ משתוקא בתרין כו', כי ב"פ סלע גי' ש"ך והן בחי' ש"ך ניצוצי' כמ"ש במ"א ע"פ [ו]שים בסלע קינך כו', וכידוע דמה שנמשך מאור הכתר בחו"ב בבחי' או"פ ב' ש"י ב"פ קנה קנה

אורות ומקיפים בלתי מתיישבים בכלים: ראה עץ חיים שער (יא) המלכים פ"א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' איכא. ושי"נ. תורת חיים בראשית ט, א.
 שריה האורות התהו . . . ואו"פ: א: התהו . . . ועופות.
 התיקון שהוא פרצוף אדם: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשמח ובהנסמן שם.
 שריה נפשות — דוקא: א: אלא דוקא. ובכתי"י זה נכתב ונמחק.
 שריה למעלה — (היינו . . . מתלבשים בכלים: א: והיינו . . . מתיישבים בכלים.
 מעלת הזהב . . . הכהנים הלויים: ראה תניא פ"ג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ס"ע תרלא. ושי"נ.
 היאכל תפל (מבלי מלח: איוב ה, ה. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' כו. במדבר ח"ב ע' שפז.
 שהמלח דומם: ראה מאמרי אדה"א ויקרא שם. ושי"נ. במדבר שם.
 מלה בסלע משתיקותא [א: משתיקא] בתרין . . . או"פ [א: הפנימי]: ראה לקמן ע' שנת. ושי"נ.
 ב"פ סלע גי' ש"ך . . . ניצוצי' [א: נהורין]: ראה גם עטרת ראש שער יוה"כ ע' לד. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ס"ע ארמ.
 (ו)שים בסלע קינך: בלק כד, כא.
 ב' [א: גימטריא] ש"י ב"פ קנה קנה חו"ב: ראה משלי ד, ה. פרי עץ חיים שער (כה) תפלות ר"ה פ"ג.
 הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' טז. ח"ג ע' תשצ.

חוי"ב שהוא בחי' החסד והגבורה דעתיק אבל מלה שהוא הדיבור מקבל רק מהחסד דחסד דאבא יסד ברתא בסלע ק"ס כו' וד"ל.

ובכל הנ"ל יובן בתוס' ביאור שרש ענין שחורה אני ונאווה דבחי' השחרות המורה על בחי' הגבו' בשרשן ומקורן עד רום המעלות [ב]בחי' הגבורה דעצמיות שנאמר בהן ישת חושך סתרו שמוסתר ואינו בא בגילוי אור בכלי כלל רק בבחי' לאו דלית כנ"ל, בזה נאווה אני יותר מ[ב]בחי' בנות ירושלים שבבחי' לובן העליון מטעם מעלת הגבורה על החסדים כמובן מכל הנ"ל וד"ל, והנה כנס"י אומר[ת] אל תראוני שאני שחרחורת שזפתני השמש, פ"י אומר[ת] לבנות ירושלים שהן כלולים באורות דאצי' אל תראוני כו', כי הנה בחי' שמש למעלה הוא בחי' יחו"ע דלך הוי' הגדולה כו' כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים כידוע דעצמות המאציל נמשל לגוף השמש שנק' מאור ולא אור אבל בחי' אורות עליונים שנאצלים מאתו המה בטלים לגבי כמו ביטול אור השמש כו', וכל הקרוב יותר יותר בטל כמ"ש בזוהר אפי' אור צח כו' אוכם הוא לגבי עה"ע שקמ"י מ[ת]חשכאן כל נהורין עילאין מעוצם בחי' הביטול כמו תלמיד לפני רבו וכעבד לפני אדוניו שמשחירין פניהם מגודל האימה וכיוצא בזה כביטול דאור השמש הנה כל הארת אור השמש שמאיר בתוקף [ו]בתגבורת יותר אז יושחר פני דבר שמקבל האור התוקף כמו אהלי קדר ששחרורית שלהם מתגבורות [תוקף] אור השמש בא, וזהו שזפתני השמש ע"ד הפשוט, כך למעלה בבחי' שמש העליון שהוא עצמיות המאציל כאשר מאיר בתגבורת אור אז הוא בחי' שח[ר]ריות בכל האורות משום דמתחשכאן קמ"י אפי' אור צח [מ]עוצם בחי' הביטול היינו כללות האורות יחו"ע ויחיות שהם בטלים ונכללים תכלית הביטול, ולפי שכנס"י נק' עם קרובו שעלה במה"ק כו' שהן קרובים יותר לתוקף אור העצמיות ע"כ אומר

שירה חוי"ב — שהוא בחי' חסד והגבורה דעתיק: **A**: והו' בחי' הי"ח והי"ג דע"י הוא ש"ד.

שירה חוי"ב — רק מהחסד דחסד: **A**: מהי"ח דחכמה.

דאבא יסד ברתא: נסמן לעיל ע' יז.

בסלע ק"ס [A]: ליתא; ראה עטרת ראש שם: בסלע ג"י ק"ס [לקוטי תורה (להאריז"ל) חוקת ענין הסלע

שהכה משה (כ, יא)].

שנאמר בהן [A]: שם] ישת חושך סתרו: תהלים יח, יב.

אל תראוני . . . שזפתני השמש: שיר השירים א, ו [ושם: שזפתני].

דלך [A]: לך] הוי' הגדולה: דברי הימים א כט, יא.

כי שמש ומגן הוי' אלקים: נסמן לקמן ע' שצה.

השמש שנק' מאור: ראה בראשית א, יד ואילך. מאמרי אדה"ו תקס"ה חי"ב ע' תשעה. כתובים ע' ז. מאמרי

אדה"א ויקרא ח"א ע' מת. ושי"נ דברים ח"ג ע' תתקכ. ושי"נ לעיל ע' קלט.

אפי' אור צח . . . אוכם הוא לגבי עה"ע: ראה תקוני זהר ת"ע (קלה, ב).

שירה האימה — כביטול: **A**: במשל.

שירה בתוקף — פני . . . התוקף: **A**: כל . . . כ"ה בהכתיב.

שירה כאשר — בתגבורת אור: **A**: בתוקף אור ובתגבורת.

אל תראוני כו' שזפתני השמש וגם שנשיי מלובשים בגופים שהן נק' שחורה צד הצמצום דשם אלקים המסתר, גם ע"ז אומר אל תראוני שלא תראו זהו בחי' הסתר אלקות אלא שזפתני השמש מפני שא"א להשיג לבחי' העצמיות בבחי' כלים דרמ"ח מ"ע רק מבחי' הגבורות דלאו דל"ת שהוא בחי' צמצום וחושך שבא מצד ההתנשאות המשפיע ואין זה צמצום וחושך אמיתי אדרבה נאווה יותר מטעם מעלת הגבורה על החסדים כנ"ל באריכות.

כיריעות שלמה [הנה] לכאורה פסוק זה אין לו הבנה מ"ש [ו]נאווה כאהלי קדר כיריעות שלמה אשר לכאורה המה ב' הפכים דאהלי קדר הם בתכלית דקדרות והשחרות ויריעות שלמה הם בתכלית הלבון הזך כידוע ואיך אמר בבחי' היופי ונאווה בב' הפכים כאהלי קדר וכיריעות שלמה כו', אך הענין הוא להיות ידוע בפ"י המלך שלמה מלך שהשלום שלו וידוע פ"י הפסוק אז יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי שהן ב' שלומות שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה, והענין הוא בחי' יח"ע ובחי' יח"ת כי הנה פ"י שלום הוא התחברות עליון בתחתון או ב' הפכים [או] חיבור ויחוד משפיע ומקבל כמ"ש וידעת כי שלום אהלך כו' (והיינו בחי' מלמעלה למטה ומלמטה למעלה) ופ"י שלום בפמליא של מעלה הוא בחי' חיבור ויחוד עצמות המאציל בנאצלים שנק' פמליא של מעלה לפי שאין ערוך כלל לנאצלים לגבי בחי' העצמות כידוע ושלום בפמליא של מטה הוא בחי' חיבור ויחוד אצ"י בבריאה (ודרך כלל [נק'] בחי' יסוד דא"ק [ו]נק' שלום העליון ונק' רב שלום או שר שלום, אבל ולשלום אין קץ [כלל] הוא בחי' יסוד שבמל' דא"ס ומלך שהשלום שלו הוא בחי' עצמות אוא"ס שלמעלה מבחי' התחברות למטה כלל כו'), וז"ש תחילה יעשה שלום לי ולא [מ]פרש מי הוא כי הוא מלך שהשלום שלו שמצמצם עצמו בהיותו בבחי' שלום העליון בפמליא של מעלה כנ"ל ואח"כ בבחי' יח"ע נעשה יח"ת כמ"ש כגוונא דאינון מתייחדין אוף הכי כו', והיינו בחי' שלום בפמליא של מטה וע"ז אמר שלום יעשה לי דוקא בפמליא של מטה לפי שסוף מעשה [עלה]

המלך שלמה מלך שהשלום שלו: שיר השירים רבא ספ"א. פ"ג. יא. שבועות לה, ב.
 או [א: או — וכן בסמוך] יחזיק במעוזי . . שלום בפמליא . . של מטה: ישעי' כז, ה. סנהדרין צט, ב.
 וידעת כי שלום אהלך: איוב ה, כד.
 שו"ה העליון — או שר שלום . . דא"ס: א: עושה שלום . . כו'.
 שו"ה מבחי' — למטה: א: ליחא.
 שו"ה מי — עצמו בהיותו בבחי' שלום העליון: א: א"ע ועושה בחי' שלום.
 שו"ה העליון — כנ"ל . . וע"ז אמר: א: וע"ז יעשה שלום לי דוקא משום דנעוץ תחלתן בסופן וסופן כו'
 אומר יעשה שלום לי כמו בתחילה לי דוקא כמ"כ כאן.
 כגוונא דאינון מתייחדין אוף הכי: ראה זהר תרומה קלה, סע"א.
 שסוף מעשה . . במחשבה תחלה: פיוט לכה דודי.

במחשבה תחילה [כידוע וד"ל], והיינו ע"י התורה שנק' עוז כמ"ש [ה'] עוז לעמו [יתן] כו' ה' יברך את עמו בשלום וכמ"ש [במ"א] ורב שלום בניך וז"ש אז יחזיק במעוזי כו', והנה בחי' מלך שהשלום שלו הוא למעלה הרבה מכל בחי' השלימות בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה מאחר שהשלום שלו והוא הנק' שלמה ומ"ש שלמה בה"א בחי' נוק' היינו בחי' מל' דא"ס טרם ירידת צמצום חיבור הארת אוא"ס [ב]נאצלים ובחי' יריעות שלמה הוא בחי' המקיפים היותר עליונים שהן בחי' לובן העליון דעצמות אוא"ס שלפני הצמצום וכמ"ש אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עשה לו לגרמי' כמ"ש בזהר ומבואר במ"א וד"ל.

אך הנה יש בזה ב' מיני לובן א' לובן הבא בגילוי מראה לובן [כ] שאר המראות דאדום [סומק] וירק וכה"ג, ולמעלה הוא בחי' גילוי אור חפץ חסד עליון שבעצמות אוא"ס שנמשך ובא למטה להיות מזה מקור כל היחודים עליונים שבפרצופים העליון [נ'] דא"ק וע"י וא"א כו' עד בחי' ק"א שנק' יעקב דאצי' בבחי' רחל ולאח כו', וז"ש וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו [פ'] בבוקר הוא בחי' התעוררות חפץ חסד הנ"ל שבעצמות שבא"ס מחדש מע"ב ממקור הראשון שהי' קודם השתלשלות דאבי"ע, כמ"ש כי חפץ חסד הוא כמ"ש בע"ח, ופי' לבן הוא מקור כל החסדים הנמשכי' למטה שנמשך מבחי' לובן העליון דחפץ חסד ע"כ הוא משכים בכל בוקר בהתעוררות וימשוך ממנו למטה בכל הפרצופים העליונים שנק' בניו ובנותיו בחי' מ"ה ומ"ן דכ"ר ונוק' עד בחי' רחל ולא [ה] בבחי' האצי' [ו] י"ב שבטים [העליוני' כו'] וזהו וינשק לבניו כו' בבחי' נשיקין מאור אה"ר שבעצמות כו', ומזה יש יחודים בכל הפרצופים דמ"ה ובין ובכל בחי' עו"ע שנק' בניו ובנותיו ככלל ואחר שנעשה התועלת בנשיקין הללו מיד שב לבן למקומו העצמי בעצמות רב חסד שבעצמיות ונתעלם ונכלל בעצמות ובבוקר הב' חוזר ונמשך לנשק לבניו [ולבנותיו] וחוזר ושב למקומו [כנ"ל] וכך הוא בנשי' ככלל ובפרט עד רום המעלות וד"ל.

התורה שנק' עוז: ראה ספרי ברכה לג, ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שלה. בראשית ע' קלה. (ה') עוז לעמו [יתן] . . ה' יברך את עמו בשלום: תהלים כט, יא . . א: ליתא. ורב שלום בניך: ישעי' נד, יג. ראה לקמן ע' ער. שו"ה והוא — טרם . . צמצום . . הארת: א: שהוא בחי' . . וצמצום . . האורות. אפריון עשה לו: שיר השירים ג, ט. זהר בראשית כט, א. תרומה קכו, ב. שו"ה היחודים — ק"א: א: יהוד ד"א. וישכם לבן בבוקר: ויצא לב, א. ראה גם לעיל ע' קצו. שו"ה ולבנותיו — שבא"ס: א: שבכל יום. כי חפץ חסד הוא כמ"ש בע"ח: ראה לקמן ע' תלו. ושי"נ. שו"ה ומזה — יש יחודים: א: יכל להיות יחודים עליונים. שב לבן [א]: ולבן שב] למקומו: ראה גם לעיל ע' קצו. שו"ה העצמי — בעצמות . . ונמשך: א: כמו . . ומשכים. שו"ה בנשי' — בכלל ובפרט: א: בכל יום בפרט ובכלל.

אך זהו בחי' לובן העליון הנגלה ונמשך מעצמות אבל בחי' לבנון בנון פשוטה מורה על ענין בחי' הלבנונית שממנו בא כל גילוי מראה לובן כמו דבר גוש לכן שממנו מלבנין גווינין לובן הרי זה בחי' הלבנון[ני'] שכבחה ההיולי שעדיין אין בו גילוי גוון לובן כלל רק שממנו נמשך לפעמים גילוי מראה [לובן] ולפעמים כלול הוא [ב]עצמותו בהעלם עצם הלבנון[ני'] הפשוטה וזהו לבנון בנון פשוטה, וכך יובן למעלה לובן העליון כמו אפריון עשה לו המלך כו' לגרמי' מעצי הלבנון מבחי' עצמיות [הלובן העליון שבעצמי' א"ס מצד עצם רב טובו שהוא בבחי' עצם העלם עצמותו ממש בחי' א"ס ולפעמים נמשך הארה וגילוי בעלמא מבחי' גילוי גוון לובן כמו ב]בחי' חפץ חסד הנ"ל שנק' לכן ב]מראה כנ"ל ולפעמים כלול [הוא] בעצמותו וגם שיוצא ממנו הארה בנשי' גילוי אור חסד עצמו הנק' לכן כמ"ש וישכם לכן בבוקר כנ"ל, מ"מ אין זה ערך כלל לגבי בחי' עצמיות הלבנונית הפשוטה בעצמות כו' שבלתי אפשר שיומשך עצם הלבנונית [הפשוטה] כמו שהוא בעולמות כמו שא"א שיומשך כל עצם כח היולי לידי גילוי התפשטות כו', אך רק בבחי' מקיף מאיר כמו מלבוש [ו]יריעה כמ"ש נוטה שמים כיריעה, וכן הנק' יריעות שלמה כמ"ש עוטה אור כשלמה והו' בתכלית הלבנונית ושרשם בבחי' עצם הלבנונית שבעצמיות רק שבא למטה בבחי' לבוש כיריעה וז"ש אפריון עשה לו לגרמי' להיות לבחי' מקיף מעצם הלבנונית הפשוטה הנק' לבנון בנון פשוטה וד"ל.

וּמְזַה שְׂבִיקֶשׁ מִשֶׁה אַעֲבֵרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבַּנוֹן כִּי אֵי נֶקֶד הֵר [ה]טוֹב וְהַלְבַּנוֹן שֶׁשֶׁם מִתְגַּלִּים מֵעֲצֻמוֹת הַחֶסֶד וְהַטּוֹב וְהַפְּשׁוּט הַנִּלְכָּד כְּמִשׁ אֶרֶץ אֲשֶׁר הִיא אֶלְקִיךָ דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי הִיא אֶלְקִיךָ בַּה מְשׁוֹם דְּנִעוֹץ תַּחֲבִיטִים דּוֹקָא כּו', ע"כ הרבה מצות [נתנו ו]תלויות בארץ דוקא כמו כי תבואו אל הארץ ומשה נתאוה לקיים מצות התלויות בארץ כתרומות ומעשרות ע"כ ביקש אעברה נא כידוע, ומ"ש ואראה הרי לא ביקש רק לראות משום [דעיקר ה]התגלות דעצמות הפשוט הוא רק לעתיד דוקא בבחי'

שׁוֹיָה אֶךְ — מֵעֲצֻמוֹת . . עֵינֵי: א: בעולמות . . עצם.

שׁוֹיָה זָהוּ — לּוֹבֵן . . כְּמוֹ . . כּוֹ לְגֵרְמִי: א: בענין לבנון . . דְּמִשׁ . . שְׁלֵמָה.

שׁוֹיָה הָאָרֶה בְּנִשְׂיָה: א: בכל יום.

נוֹטָה שְׁמַיִם כִּירֵיעָה וְכֵן [א: והן] . . עוֹטָה אֹדֶר כְּשֵׁלֵמָה: תְּהִלִּים קֹד, ב.

שׁוֹיָה זָמָה — אַעֲבֵרָה נָא [א: ליתא] וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ [א: הֵר]: וְאַתְחַנֵּן גַּ, כֵּה [בְּדִילּוֹג. — וְכִיָּה

בְּלִקוּטֵי תוֹרָה כְּאוֹ יֵא, א].

אֶרֶץ אֲשֶׁר הִיא אֶלְקִיךָ דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ: עֶקֶב יֵא, יב.

שׁוֹיָה דְּנִעוֹץ — דּוֹקָא [א: כתרומות ומעשרות — וְרָאָה הָעֵרָה הַבְּאֵה] . . כִּי תִבּוֹאוּ אֶל הָאָרֶץ [א:

נִיתוּסָף: דּוֹקָא]: בֵּא יֵב, כֵּה. אִמּוֹר כֵּה, י. בֵּהר כֵּה, ב.

וּמִשֶׁה נִתְאוּוָה . . כְּתִרּוֹמוֹת וּמִעֲשָׂרוֹת [א: ליתא — וְרָאָה הָעֵרָה שְׁלִפְנָיִם]: רָאָה סוֹטָה יֵד, א. מֵאִמְרֵי

אֲדָהָא וְיִקְרָא חֵיב עֵי תְרַלּוּ. וְשִׁינֵי דְּבְרִים חֵיב עֵי זֵעַ קַמ.

לאו דל"ת כנ"ל באריכות, אך בבחי' ראי' והבטה. הי' ביכולת משה לראות ע"ד שיהי' לע"ל ע"י הלאו כי משה בבחי' ראי' דחכמה ע"כ גם [ב]מ"ע כתרומות כו' גם שהוא בבחי' החכמה שלמטה מבחי' לאו שלא נתפס בהם העצמות מ"מ הי' יכול לראות בבחי' ראי' עכ"פ, וזהו שביקש משה [ואראה] את ההר הטוב והלבנון (ופי' לבנון נו"ן כפולה כי כלול ב' מיני לובן מהעלם וגילוי כנ"ל), ועתה מתורץ מ"ש ב' הפכים כאהלי קדר כיריעות שלמה משום דמ"ש ישת חושך סתרו הוא בחי' העלם עצמות דלבנוני' ממש קודם שיבוא למטה ביריעות המקיפים הנק' יריעות שלמה הנ"ל, וז"ש שחורה אני ונאווה משרש העלם העצמות כאהלי קדר וגם כמו יריעות שלמה לעשות בחי' מקיפים דלובן העליון דהא בהא תליא וד"ל.

[המשך להערה מע' רכג] נרשם: „מתחיל כאור על שחורה כו' הנא' במלון אשונקע".
 חלק הראשון של המאמר (עד לקמן ע' רלג) הוא כנראה הנחת כ"ק אדה"א מלקוטי תורה שיר השירים ז,
 ד ואילך. ואור התורה שה"ש כרך ג ע' תתל ואילך. וחלק השני (מע' רלג ואילך) הוא ביאור על הנדפס
 במאמרי אדה"ז כתובים-ב ע' נד ואילך. ואפשר מאמר זה הוא הנחה ממאמר אדה"ז.

בעז"ה תורת אדמו"ר נבג"מ

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, ואמרז"ל ביום חתונתו זו מ"ת. הנה יש להבין לשון צאינה מהיכן תצאינה ומה ענין יציאה זו, והנה אמרז"ל לא זו הקב"ה מחבבה לכנ"י עד שקראה אמי וזה פלא האיך כנ"י בחי' מקבל תקרא אמי להקב"ה כו' אך הנה תחילה יש להבין פי' לשון זה שבחרו חכמים לקרות לו בשם הקב"ה דוקא. כי הנה פי' קדוש בוי"ו הוא בחי' המשכה מקודש העליון שהוא בחי' עצמיות אא"ס נק' קדוש ומובדל בעצם להיותו בבחי' אח"פ ממש בתכלית הפשיטות ובחי' המשכות קדושתו למטה הוא הוי"ו שכולל בבחי' סכ"ע וממכ"ע והיינו פי' ברוך הוא שיתברך ויומשך מן העולם לגילוי, משא"כ בבחי' קדושת עצמותו לא שייך עדיין לומר בחי' העלם וגילוי כו', אמנם בחי' המשכה זו הוא רק הארה בעלמא מצומצמת מאוד כדמיון הוי"ו שהלך ונמשך כקו כך מיו"ד דטה"ע נמשך להיות קו"ח שזהו בחי' סובב וממלא בכלל ואין לו ערך כלל לגבי עצמיות אא"ס שהוא אח"פ ממש. והטעם שנתצמצם כ"כ האור בבחי' וי"ו זה היינו לפי שעלה ברצונו הפשוט להיות ד' עולמות אבי"ע והרי כל הנברא בבי"ע הן בבחי' גבול ובבחי' מספר וגם שאמרו היש מספר לגדודיו מ"מ הרי הן בבחי' התחלקות והריבוי עכ"פ שגם שאין קץ ותכלית למספרים מ"מ בבחי' התחלקות וריבוי הוא רק שאין קץ לריבוי התחלקות זו. וכמו"כ גם בעולם הנאצל הרי האור בא בבחי' התחלקות ע"ס ומתחלקות לרבבות מדריגות כמו חסד שבחכמה שבנצח כו' כידוע, וכ"ז לא שייך כלל וכלל בבחי' עצמיות אא"ס שהוא אח"פ בתכלית שא"א לומר שיבא אורו הפשוט בבחי' ריבוי והתחלקות כידוע שמן האח"פ לא יסתעף הריבוי כו', אך ע"י בחי' הארה מצומצמת הנ"ל יכול האור והשפע לבא בבחי' התחלקות וריבוי מדריגות שונות כאו"א לפי מדריגתו והן כל פרטי המדריגות שבד' עולמות דאבי"ע מראש כל דרגין עד סוף עולם העשי' כו' השפל בהתהוות דצח"מ גשמי' [וזהו ענין מ"ש בע"ח דהארת הקו שהוא בבחי' ממלא בכלל הנמשך מבחי' סובב הכללי אינו רק להיות בחי' מעלה

צאינה וראינה: נדפס מבוך 524 ע' קמא. ומיוסד על מאמר זה שבלקוסי תורה שיר השירים כא, ב [ושם נוסף גם א) הוספה להמאמר (נדפס בהוספות להערות וציונים קל, ד). ב) ביאור להמאמר]. ובשנינויים וכו' (מגוב"ק) באור התורה שיר השירים כרך ג ע' תצג. והוספה באוה"ת שה"ש כרך ב ע' שפח. וראה גם ד"ה זה בפלח הרמון שה"ש ע' 90.

חסר כאן סיום המאמר, וראה השלמתו במקומות המקבילים בלקרית ואוה"ת שם.
צאינה וראינה בנות ציון . . . ביום חתונתו זו מ"ת: שיר השירים ג, יא. ראה רש"י ומצודת דוד שם. תענית כו, ב (במשנה). ספר הערכים חב"ד ח"ב ע' תי הערה 104.
לא זו הקב"ה מחבבה: ראה זהר ואתחנן רטב, א. הנסמן במראי מקומות ללקוסי תורה כאו.
היש מספר לגדודיו: איוב כה, ג.
מ"ש בע"ח דהארת הקו . . . להיות בחי' מעלה ומטה: נסמן לעיל ע' מ.

ומטה ובחי' התחלקות וכו'), אמנם גם בחי' ההארה המצומצמת הנ"ל נק' קדוש ומובדל מד' עולמות אבי"ע גם שבא אור זה בבחי' סובב וממלא כנ"ל והענין הוא כי שרש בחי' הארה זאת שנק' קדוש הוא ענין מחשבה אחת הנק' הקדומה שצופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה א' כמ"ש היוצר יחד לבם שהוא רק בחי' השגחה בעלמא שצופה ומביט על הכל כו' ואינה נתפסת מחשבה זו בתוך כל עלמין ממש כדמיון הנפש שמתלבשת בתוך אברי הגוף כו' ע"כ נק' קדוש ומובדל דהיינו שהווי' שהוא בחי' המשכ' ההשגחה הכללי בסקירה א' כנ"ל הוא ג"כ קדוש ומובדל כנ"ל כו'.

וביאור הדבר הנה אנו רואי' שהנפש המתלבשת בגוף להחיותו מתפעלת ממקרה הגוף גם שהנפש עצמה מושללת לגמרי מבחי' תוארי הגשם על הגוף מ"מ בבחי' הלבשה ותפיסא עכ"פ הרי היא נתפסת ממש בתוך הגוף ויש לה קשר וחיבור עמו ע"י תפיסא זאת עד שמתפעלת ממקרי הגוף כו', וגם מתחלקת בחלקי פרטי של אברי הגוף כמו הראי' בעין והשמיעה באוזן והשכל במוח וכו'. ועוד זאת אנו רואי' שהנפש בגוף כאשר תתלבש במח' אחת הרי כולה נתפסת בגוף ממש ע"כ במח' א' שמחשב במוח נתפסת כולה וכשצריך לחשוב מחשבה אחרת יוצא מזו ונתפסת באחרת אבל א"א לה להתלבש בב' וג' מחשבות כא' אלא בכ"א בפני עצמה וכשהיא מלובשת בזו אינה נמצאת באחרת כלל כו' וד"ל. אבל למעלה באח"פ נא' כי לא מחשבותי מחשבותיכם כו' דאעפ"י שהארה המצומצמת הנ"ל הוא בחי' המשכה להיות ממלא כ"ע וכו' בריבוי ההתחלקות במדריגות שונות עד אין קץ כו' אבל אין זה כדמיון התלבשות המשכת החיות של הנפש בגוף להיות נתפסת ממש בתוך כ"ע להיות מתפעל כו' שהרי נאמר אני הוא לא שניתי כו', רק הוא בחי' המשכת השגחה וידיעה צופה ומביט על הכל בסקירה א' כמ"ש היוצר יחד לבם כו', ואין השגחה וידיעה זו נתפסת בתוך כ"ע בכל א' בפרט אלא כוללם יחד בסקירה א' ממש נק' מחשבה א' הכללי שכולל את הכל והוא קדוש ומובדל מהכל כו', והמופת לכל זה הוא ממה שאנו רואי' בהתהוות ריבוי רבבות עלמין ומדריגות שונות שבוודאי אין דעותיהם שוות ומחשבותיהם בהשגת אלקי' אלא כ"א כפי מקור חוצבו באלקי' חיים כו' ואז הי' בחי' התלבשות הארת אור א"א בבחי' ממלא בתוך כ"ע בבחי' תפיסא

שו"ה הקדומה [אנצ'ל: מחשבה הקדומה] שצופה ומביט . . . בסקירה א': נסמן לעיל ע' קלה.

היוצר יחד לבם: תהלים לג, טו.

שו"ה הגשם — על: כנצ"ל: של.

א"א לה להתלבש בב' וג' מחשבות: ראה שו"ע אדה"ז הלי ק"ש סעי' קונטרס אחרון ג.

כי לא מחשבותי מחשבותיכם: ישעי' נה, ח.

אני הוא [כנצ"ל: ה] לא שנית: מלאכי ג, ו.

שו"ה בפרט — נק': כנצ"ל: ונק'.

שו"ה ומחשבותיהם — ואז . . . א"א: כנצ"ל: ואם . . . א"ס.

והלבשה ממש הרי הוא נתפס בכ"א לפי מדריגתו וא"כ הרי זה כדמיון הנפש אשר מתלבשת במח' א' שא"א לה להתלבש באחרת ואם מתלבש באחרת אינה לובשת בזו כו' וזה דבר שא"א לומר למעלה שכאשר יתלבש בתוך עולם זה אינו מלובש בזולתה שהרי הוא ממלא כ"ע וד"ל. אלא בהכרח לומר דבחי' מחשבה עליונה שצופה ומביט כו' אינו באה בבחי' תפיסא והלבשה ממש וכמאמר דאיהו תפיס בכ"ע ולית מאן דתפיס ב"י כו', ע"כ כוללם יחד בסקירה א' וגם מחשבה ודיעה א' בפרטי' הנמשך בעולם זה אינו מטריד ומבלבל שלא יתלבש במח' ודיעה אחרת שבעולם זולתה כמ"ש כי לא מחשבותי כמחשבות אדם, ואעפ"י שיש ריבוי רבבות מדריגות עולמות וכולם אין דעותיהם שוות כו', ומ"מ בעולם הוא משגיח וצופה ומביט במחשבה א' ואין א' מניעה לזולתו וכמ"ש כי אל דעות הוי' כו' וז"ש היוצר יחד לבם כו' מפני שאין מחשבותי כמחשבותיכם [לא שאין משגיח בפרט רק בכלל שהרי נאמ' עיני פקוחות על כל כו' וכן המבין על כל מעשיהם בפרטי פרטיות, כמ"ש מחשבות לשון רבים לפי שמתחלקות בכל פרטי חלקי המדריגות מראש עד סוף אלא הפרט נחשב כמו כלל מפני שסוקרים בסקירה א' להיות קדוש ומובדל דלית מאן דתפיס כו', והרי זה עד"מ כמו אדם שיודע מעצמותו מראש ועד סוף בסקירה א' שגם שיודע בפרט כל אבר ואבר עד הרגל מ"מ הרי סוקר במח' א' כל גופו ומדותיו ושכלי' ורצונותיו כו' וכמ"ש בר"מ בידיעת עצמו יודע את הכל כו', אך בחי' ידיעת עצמו ממש הוא בחי' אח"פ ואיך בידיעה זו יודע בחי' הריבוי כו', אבל הענין הוא שבחי' ידיעת עצמו זה אין זה עצמי' ממש אלא רק בחי' צמצום והמשכה להיות סובב וממלא שהוא רק בחי' וי"ו דקדוש הנ"ל שע"ז ג"כ אמר לית מחשבה תפיסא ב"י אפי' מחשבה א' הקדומה מפני שהוא רק הארה מלובשת מאוד ואין לה ערך כלל לגבי עצמי' אוא"ס ממש שנק' קדוש בעצם כנ"ל וד"ל]. וזהו שהמלאכים אומרים ג' פעמים קדוש עד שלא שאל ה' צבאות אות הוא בצבאות שלו כו'.

והנה כתיב שאו ידיכם קודש וברכו את ה' ולכאורה מה ענין ברכה לקודש, אך הענין הוא דהמשכות קודש העליון נק' בריכה לפי שצריכה לבחי'

דאיהו תפיס בכ"ע: ראה גם לקמן ע' תכו. ושי"ג.

כי אל דעות הוי': שמואל-א ב, ג.

עיני [כנצ"ל: עיניך] פקוחות על כל: ירמ"י יב, לט.

המבין על [כנצ"ל: אל] כל מעשיהם: תהלים לג, טו.

וכמ"ש בר"מ בידיעת עצמו יודע את הכל: ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב, הי"י.

לית מחשבה תפיסא ב"י . . . מלובשת [אוצ"ל: מצומצמת]: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.

שהמלאכים אומרים ג' פעמים קדוש . . . שלא שאל [בלקוטי תורה כאן: שאומרים]: ישע"י ו, ג.

אות הוא בצבאות שלו: ראה חגיגה טז, רע"א — כג"י העין יעקב. מאמרי אדה"א בראשית ע' שלה. ושי"ג.

אור התורה כאן ע' תתצד.

שאו ידיכם קודש וברכו את ה': תהלים קלד, ב.

ברכה והמשכה תמיד בכל דור ודור מחדש כי יוכל להסתלק מפני מעשה הדור שאינה כדאי להעלות אתעדל"ת להיות מוציא אתעדל"ע להיות חפץ חסד זה להמשיך מקדושתו העצמי להיות בבחי' טובב וממלא שהוא הוי"ו דקדוש הנ"ל, שאין לו ערך עצמו' אא"ס שלמעלה בבחי' גדר עלמין גם היות בחי' טובב כו' וכמ"ש בע"ח דבתחלת ההשתלשלות הי' חפץ חסד מעצמו ואח"כ תלוי במעשה התחתוני' כו' ע"ש, ע"כ צריך לברר ולהמשיך תמיד מקודש העליון כדי שלא יסתלק האור הזה ויוכשר בעצמיות כמו שהוא טרם ההשתלשלות אשובה אל מקומי כו', וזה ענין הברכה כמו ברוך כבוד הוי' ממקומו העצמי' משום דלית מאן דתפיס ב' כו' כנ"ל וכמו שאא"ס הוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו להיות כי בחי' קודש העליון שהוא בחי' אח"פ שלמעלה מבחי' טובב אין כל ההתחלקות תופס מקום אצלו כלל וכלל עד דקמ' כחשיכה כאורה רוחני' וגשמי' שווין [כי הרי הוא למעלה מבחי' מעלה ומטה שבבחי' הקו כו' וגם למעלה מבחי' המקיף דקו זה הנק' מקיף הכללי שמקיף וטובב לד' עולמות אבי"ע בשוה כו'], וע"כ שם נאמר אם צדקת מה תתן לו כו' שאין המצות מוסיפין אור שם ואין העבירות פוגמין שם כלל וזה שא' אם רבו פשעיך מה תעשה לו כו' אשר ע"כ אין מעשה התחתונים בסו"מ ועש"ט מגיע לשם להיות עי"ז גרעון אור או תוספות אור לכך משם דיקא מברכים וממשיכין אא"ס בעולמות גם שלא לפי מעשה הדור שבחי' ברכה והמשכה זו מקודש העליון ובשלא ע"י מעשה התחתוני' מטעם הנ"ל נק' קדוש מצד עצמו כי חפץ חסד הוא ע"כ מושך האור מקדושתו להיות בבחי' טובב וממלא כו'. וזהו קדוש ה' צבאות להיות ה' צבאות בבחי' טובב וממלא בריבוי ההתחלקות עד אין קץ כנ"ל ואעפ"כ אות הוא בצבאות שלו משום דאעפ"י דאיהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס בו וכולם אומרים קדוש ומוכדל כו' וד"ל.

וזהו לשון חכמים שקורין לעצמות אא"ס בשם הקב"ה ולא אמרו קדוש וברוך אלא הקדוש ב"ה מפני שבחי' וי"ו דקדוש הוא עצמו ענין הברכה שברוך ונמשך מקודש העליון בכל עת גם שלא לפי מעשה התחתוני' מטעם הנ"ל, אך הגורם להיות לבחי' הברכה זו מקודש העליון שהוא וי"ו דקדוש הרי הוא ע"י ישראל דוקא. וזהו שאו ידיכם קודש העליון הנ"ל ומשם

ש"ה דקדוש — בבחי' [כנצ"ל: מבחי'] . . וכמ"ש בע"ח . . במעשי התחתוני': נסמן לקמן ע' תכב.
 ש"ה מקודש — ויוכשר: כנצ"ל: ויוסתר.
 אשובה אל מקומי: הושע ה, טו.
 ברוך כבוד הוי' ממקומו: יחזקאל ג, יב.
 הוא מקומו ש"ע: נסמן לקמן ע' תכו.
 אם צדקת מה תתן לו: איוב לה, ז. וראה גם לקמן ע' תמו.
 אם רבו פשעיך מה תעשה לו: איוב שם ו [ושם: אם . . ורבו — ובאור התורה כאן ע' תתצד: ומאמרי אדה"א דברים ח"א ע' לט: לקמן ע' תקכ וע' תרא, ואמ"ן].
 כי חפץ חסד הוא: מיכה ז, יח.

וברכו את ה' להיות בבחי' סוכב כו'. והענין הוא כי הנה אמרו ידיכם ב' ידיים דוקא והוא יד ימין ויד שמאל חסד דרועא ימינא הוא בחי' ימינו תחבקני כו' ודרועא שמאלא בבחי' הדין שמאל דוחה כו' וב' הידים ישאו ויעלו אל בחי' קודש העליון הנ"ל. וביאור הדברים הנה ב' הידים הללו הם לנגד ב' פסוקים הראשוני' שבק"ש שמע ישראל ובשכמל"ו שהוא ב' יחודים יחודא עילאה ויח'ת כידוע. וענין יחודא עלאה הוא למסור נפשו באחד ממש דהיינו בבחי' אח"פ שנק' קדש העליון מפני ההתבוננות איך שהוא אח"פ ממש וכל מה שנמשך מאורו תפשט להיות לבחי' סומ"מ אינו רק הארה מצומצמת שהוא וי"ו דקודש הנ"ל, ולזאת תכלה הנפש האלקי ויוכלל במהותו ועצמותו ית' ולא שתתפוך בשום דבר בזולתו כלל וכלל כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא כו' כלה שארי כו'. וזהו ענין מס"ג באחד ממש לצאת לגמרי מנרתיק הגוף שהוא נפרד גמור כמו ר"ע שהי' מאריך באחד עד שיצאת נשמתו באח"ד כו'. אבל בחי' יח'ת הוא ההתבוננות איך שנמשך הארת עצמו' אא"ס להיות ממלא כ"ע להוות כל העולמות מאין ליש וזהו ענין ברוך שכמל"ו בבחי' שם ומלכות כמ"ש מלכותך מל' כ"ע. והנה בחי' יח'ת היינו לאחר שכבר נמשך שם כבוד מלכותו להיות מלך על עם להוות מאין ליש דוקא אז עיקר היחוד הזה להיות בחי' ביטול היש לאין כמ"ש כגוונא דאינון כו' אוף הכי אתיחדת לתתא בכורסייא ברזא דאחד כו' והן בהיפך יח"ע שהוא בחי' ביטול והתכללות אמיתי בעצמות המאצי' כמו שהוא טרם היותו בחי' ממלא כו' ובבחי' יח'ת הרי נעשה עכ"פ בחי' יש מאין רק שהוא בטל ונכלל באין ועולה מן הפירוד אל היחוד האלקי כו'. וכמו"כ בנפש האלקי' בבחי' יח'ת הוא להיות ביטול היש לאכפיי' כו' דהיינו שלא להיות נפרד מאלקו' ע"י הרע כמו העוצם עיניו לראות ברע וכל ענינים שמעורר המחשבה והרהורי' רעי' אשר לא לה' המה כמ"ש לא תתורו כו', וכמעשה סו"מ בלית וכל איסורי דרבנן וכה"ג הכל הוא בבחי' היש בטל רצונך מפני רצונו כו' כמו אל יאמר אדם אי אפשי כו' אלא אפשי אבל אבי שבשמי' כו'. וזהו בעיני אתה חי

חסד דרועא ימינא . . ימינו תחבקני: תקוני זהר בהקדמה יז, א. ע"פ שיר השירים ב, ו, ה, ג.

שמאל דוחה: סוטה מז, א.

שמע ישראל ובשכמל"ו . . יחודא עילאה ויח'ת: ואתחנן ו, ד. פסחים נג, א. זהר בראשית יח, ב.

למסור נפשו באחד: נסמן לקמן ע' תצו.

ש"ה שנמשך — תפשט: כנצ"ל: הפשוט.

מי לי בשמים . . כלה שארי: תהלים עג, כה. כו.

ר"ע שהי' מאריך באחד . . שיצאת נשמתו: ראה ברכות סא, ב.

מלכותך מל' כ"ע: תהלים קמה, יג.

כגוונא דאינון: ראה זהר תרומה קלה, סע"א.

לא תתורו: שלח טו, לט [ושם: ולא].

בטל רצונך מפני רצונו: אבות פ"ב, מ"ד.

אל יאמר אדם אי אפשי: ראה תורת כהנים ס"פ קדושים.

בעיני אתה חי: אבות ספ"ד. ראה תניא ספ"ג.

שהוא בבחי' יש נפרד כדי להיות ביטול היש כו' וזהו היפוך בחי' מס"נ ביח"ע הנ"ל שלא יחפוף בחי' הגוף כלל כמו כלה שארי כו'. וזהו בחי' רצוא ושוב כמ"ש אם רץ לבך ביח"ע שוב ביח"ת להיות בע"כ אתה חי בבחי' ביטול היש כו', וזהו שאמר אם ישים אליו לבו אליו ולא למדותיו בחי' סומ"מ רק אליו לבדו כמ"ש מי לי בשמים וכו' כנ"ל שזהו בחי' יח"ע ואח"כ רוחו ונשמתו אליו יאסף בבחי' יח"ת להיות בבחי' המשכות אא"ס בעולמות מאין ליש בבחי' וי"ו דקדוש הנ"ל והוא ענין בשכמל"ו להיות הוי' צבאות כנ"ל וד"ל. וזהו ענין ב' ידיים הנ"ל יד ימין בחי' רב חסד וימינו תחבקני הוא בבחי' יח"ע שהוא בחי' היחוד והדיבוק בתכלית הדביקות באח"פ ממש דוקא כמ"ש כלה שארי ולבבי וכנ"ל, ועי"ז מלמעלה למטה וימינו תחבקני בחיבוק דוקא שהוא בבחי' מקיף כאדם שחובק את חבריו שלא יזוז ממנו כלל דהיינו שא"א להיות בבחי' נפרד ויש כלל, משא"כ בבחי' יח"ת שנעשה בבחי' יש נפרד רק שהיש בטל לאין כו' הרי זה בחי' יד שמאל שהוא בבחי' דין שמאל דוחה בבחי' הגבורות דוקא שהרי כל בחי' ביטול היש נפרד לאין האלקי' א"א כ"א ע"י הגבורות כמו שאמרו שירגיז אדם כו' לדחות את הרע מפני שצריך להתגבר על בחי' המנגד לה כמו בראותו גשמי' העולם בבחי' יש נפרד לכן כל עניני תענוגי עוה"ז צריך להיותם בבחי' שמאל דוחה בהיותו מתבונן עליהם שהן הוי"ו ונפסדים כו' ומכש"כ רע גמור כמו עוצם עיניו כו' וכל דחי' ודחי' שדוחה בלבבו את הרע וגם במח' ומעשה הנ"ל הוא ע"י בחי' גבורות דוקא וזהו בחי' יד שמאל בועשה טוב כמו בת"ת וצדקה צריך להיות בחי' התגברות לעשות יותר מן כח טבעו כמו ק' פעמי' וא' שלא כפי הרגילות וכמ"ש בלק"א וד"ל. וזהו שאו ידיכם קודש ב' ידיים הללו שהוא בחי' יח"ע ויח"ת שניהם צריכים להיות בבחי' נשיאות והעלאה למעלה מעלה בחי' קודש העליון שאינו בגדר עלמין כלל והוא למעלה מבחי' סומ"מ כנ"ל [וגם שיד שמאל הוא בבחי' טוב ובע"כ אתה חי כנ"ל מ"מ הרי זה בא ג"כ בבחי' ביטול היש לאין כמו בטל רצונך כו' בסו"מ ועש"ט כו' שביטול זה עולה עד רום המעלות והוא בבחי' עצמו' קודש העליון כמ"ש מי לי בשמי' ועמך לא חפצתי רק בעצמותו דוקא]. וזהו שע"י שאו ידיכם קודש ב' ידיים אז וברכו את הוי' בבחי' וי"ו דקדוש להיות נמשך שפע ברכה והמשכה מקודש העליון להיות אא"ס למטה מטה בד' עולמות אבי"ע וכמ"ש אם ישים אליו לבו בבחי' ב' ידיים רוחו ונשמתו אליו יאסוף בבחי' ירידת קדש העליון למטה מטה דוקא כנ"ל וד"ל.

אם רץ לבך: ספר יצירה פ"א, מ"ח. תקוני זהר בהקדמה ז, א.
אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.
אליו ולא למדותיו: נסמן לעיל ע' לד.
שירגיז אדם: ברכות ה, א. הנסמן לקמן פיסקא, ולהבין כ"ז.
ק' פעמי' וא' . . . וכמ"ש בלק"א: פט"ז.

ובכל זה יובן מארז"ל לא זו מחבבה עד שקראה אמי כי הנה פי' הקב"ה מבואר למעלה שזהו בחי' ההמשכה מקדש העליון בבחי' עצמיות אא"ס ממש והוא וי"ו דקדש המורא על בחי' ההמשכה וכנ"י ע"י שמייחדים ב' יחודים יחו"ע ויחו"ת ב"פ פסוקי' הראשונים שמע ישראל ובשכמל"ו שזהו מ"ש שאו ידיכם קודש העליון ב' ידיים דוקא כנ"ל הרי עי"ז מברכים לאביהם שבשמי' כנ"י וכמ"ש וברכו את הוי' שהם הם הממשיכים לבחי' קודש העליון להיות הוי' צבאות ע"י נשיאות ידיהם לקודש העליון כנ"ל. וזהו לא זו הקב"ה מחבבה עד לכנ"י עד שקראה אמי ועד"מ האם שמברכת את בנה כך כנ"י מברכים להקב"ה שיהי' נק' קדוש בוי"ו וע"כ הקב"ה בוי"ו קורא לכנ"י אמי מפני שהן הממשיכים להיות קדוש וכידוע דוי"ו דקדוש הוא בחי' ז"א ונק' אדם ולמעלה מעלה הוא בחי' א"ק אדם דבריא שבראשית הקו ונמשך מקודש העליון בבחי' עצמי' אא"ס שלפני הצמצום הנק' מקיף כללי כו' ע"כ קורא לכנ"י ששרשן בבחי' מל' דא"ס אמי כו' וד"ל.

והנה בחי' ההמשכה מצומצמת הנ"ל דבחי' וי"ו דקדוש הנה היא נמשכת בדרך כלל ובדרך פרט הוא נמשך בבחי' ב"כ שבתורה דאורייתא מח"ע נפקת, וזהו מ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו' פי' מצוך הוא לשון צוותא וחיבור התקשרות מן עצמי' המאצי' בעולמות והוא בחי' המשכת ח"ע שהוא יו"ד משם הוי' וזהו שאמר אשר אנכי מי שאנכי בחי' סדכ"ס בחי' קודש העליון כנ"ל מצווח בבחי' התקשרות למטה והוא ע"י בחי' החכ' שבתורה כי ראשית בחי' כללי אא"ס הוא בחכ' דוקא. אך דרך פרט המשכה זאת נמשכת בבחי' ציור אדם ברמ"ח אבריו והוא ע"י רמ"ח תבין דק"ש כמ"ש בכוננת ק"ש שע"י רמ"ח תבין דק"ש ממשיכין לבחי' עצמי' אא"ס בבחי' רמ"ח אבריו עילאין דאדם העליון כמ"ש על הכסא דמות כמראה אדם להמשיך לבחי' אדם מקודש העליון הנ"ל דכתי' ב' כי לא אדם הוא כו' [וב' המשכות הללו דרך כלל הוא בחכ' הקדומה שנק' א"ק ודרך

שו"ה ב' — ב"פ: כנצ"ל: בבי.

שו"ה בדרך — ב"כ: כ"ה בהכתי". ואוצ"ל: חכמה.

דאורייתא מח"ע נפקת: זהר בשלח טב, א. יתרו פה, א. (רע"א מהימנא) משפטים קסא, א. קדושים פא, א.

חוקת קפכ, א. ואתחנן רסא, א.

והיו הדברים האלה: ואתחנן ו, ה.

אנכי מי שאנכי: נסמן לקמן ע' תיח.

ראשית בחי' כללי [כנצ"ל: גילוי] אא"ס הוא בחכ': נסמן לעיל ע' נט.

אדם ברמ"ח אבריו: אהלות פ"א מ"ח.

רמ"ח תבין דק"ש: תנחומא קדושים ו. ראה הנסמן בשערי זהר לתנחומא שם.

רמ"ח תבין דק"ש . . . רמ"ח אבריו עילאין: ראה פרי עץ חיים שער (ח) ק"ש פכ"ה. ומקבילו בשער

הכוונות שם דרוש ח.

על הכסא דמות כמראה אדם: נסמן לקמן ע' רצד.

כי לא אדם הוא: שמואל"א טו, כט.

פרט הוא במדות דאדם דאצי' וזהו מה שמו ומה שם בנו כו' כמ"ש במ"א
בענין חכ' בחוץ כו'.

ולהבין ביאור כ"ז הגם שא"א להשכיל ולהבין ע"ז בפרטיות כי אין לו
דמות הגוף כו' ח"ו אך מ"מ דברה תורה דרך משל ומליצה לשכך
האזון כו' וגם בדרז"ל אמרו מעלה אני עליכם כאלו עשאוני פי' עשאוני
בציור אדם בבחי' ראש ומוחין ומדות כו'. והענין הוא כי הנה ביעקב כתיב
ויקרא שמו ישראל לי ראש שכנ"י מלמטה עושיין למעלה בחי' ראש ומוחין
להקב"ה כבי' והיינו עד"מ באדם התחתון למטה שיש ראש ומוחין חב"ד כו'
שהוא ג' חללי שבמוח המונח בראש והראש עצמו הוא עצם הגולגולת
החופה על המוח ומכסה למעלה כו', כך ישראל הם הממשיכים למעלה
להיות בחי' מקור כל המשכות חכמות בכל העולמות כידוע ב' מדריגות ראש
וגולגולת ובחי' המוחין חב"ד כו'. וביאור הדברים הנה ע"י עסק התורה
למטה נמשך למעלה בחי' ח"ע חכ' מוחא מחשבה מלגאו שנק' חכים ולא
בחכ' ידיעה שהוא בחי' מקור כל המשכות חכ' בכל העולמות כידוע מפני
שבחי' ח"ע מבטת בענינים גשמי' שבתורה, שהרי אנו רואים שאין שכל
וחכמות התורה המלוכש בגשמי' כמו שכל וחכ' אנושית המושגת לא מינה
כו', כי כל המקראות שבתנ"ך לא ידע אינש סודו שלפי פשוטו כל המקרא
תנ"ך הוא מלא סיפורי פשוטי' שאין בהם שכל אנושי כלל, וזהו דבר הנראה
שיוצא משכל אנושי לגמרי. וגם תושבע"פ הלכות ודינין אין שרש יסודם
מוסד עפ"י טעם ושכל אנושי כלל, כידוע לכל מבין ומעיין בכל הלכות
דאו"ה כשר ופסול, וגם בד"מ חייב זכאי הוא למעלה מסברת שכל אנושי,
ומכש"כ בדיני טומאה וטהרה כמו שהנוגע יטמא כו' שהוא למעלה משכל
אנושי כו' [כמ"ש בזוהר דכ"י ומסאבין הם טעמי תורה ורזין דאורי' כו'].
אלא שרשן ויסודם בהררי קדש שהוא בבחי' חכ' נפלאה מן ההשגה גם
בעולמות עליוני' הרוחני'. ואף גם מה שנודע טעמי התורה עפ"י סוד שנק'
חכמת הקבלה כמו ע"י ספר הזוהר ובכתבי האריז"ל הנה מעט מזעיר הוא
מאוד. וגם בזה אין ביאור בפרטי העניני' להשיגם לעומקם רק הן חתומי'
ונעלמי' לי"ח ועומדים בסוד ה' כו' וד"ל.

מה שמו ומה שם בנו . . חכ' בחוץ: משל ל, ד. א. כ.

אין לו דמות הגוף: פיוט יגדל.

מעלה אני עליכם כאלו עשאוני: ראה זהר בחוקותי קיג, טע"א. ויקרא רבא פליה, ז. הנסמן במאמרי

אדה"א שמות ח"א ע' קא.

ויקרא שמו ישראל: וישלח לה, י [ושם: את שמו — אבל כ"ה גם בלקטי תורה כאן טא, רע"ד].

ישראל לי ראש: ראה פרי עץ חיים שער (כט) הלולב פ"א. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צה.

דברים ח"ב ע' שצ.

חכ' מוחא מחשבא מלגאו . . חכים ולא בחכ': ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א. ב.

לא מינה: לשון הגמרא סוטה ה, טע"א.

דכ"י ומסאבין הם טעמי . . ורזין דאורי': ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלו, א.

והנה בחי' המשכה זו דח"ע שמתלבשת בגשמי' תלוי' דוקא בישראל שהן הממשיכים אותה, כי ידוע דעצמי' אא"ס רם ונשא הגבוה למעלה גם מבחי' ח"ע וכמ"ש והחכ' מאין תמצא כו' בבחי' גילוי הארה בעלמא בלבד מעצמות אא"ס, ומאחר שעכ"פ בחי' ח"ע שרש התורה אעפ"י שנפלאה היא מן ההשגה בעולמות מ"מ בשם חכ' תקרא, וגם שנק' השרשה במאצי' בשם חכים ולא בחכ' ידיעה בחי' פלאות חכ' או תעלומות חכ' הקדומה כו' מ"מ בשם חכמה תקרא דכלא וכאין חשיבא לגבי עצמי' המאציל ממש וכמ"ש בזוהר דאפי' אור צח כו' אוכם הוא לגבי עה"ע כמ"ש עושה פלא דגם פלאות חכ' הכל הוא בבחי' עשי' בלבד, והיינו שאמר לית מח' תפיסא ב"י אפי' מחשבה וחכ' הקדומה, וזהו שאמר מאין תמצא מאין האמיתי תמצא כמו מציאה בעלמא כו' אך ע"י ישראל ע"י שאו ידיכם קדש לקדש העליון כנ"ל ביחוד דק"ש יח"ע ויח"ת אח"כ והיו הדברים האלה כו' אשר אנכי כו' ודברת במ כו' שאנכי מצורך כו' נמשך בחכ' ודבור. וזהו ישראל לי ראש בבחי' המוחין חכ' מוחא שיהי' נמשך גילוי אא"ס בח"ע כו' אך תחלה והיו הדברי' האלה אשר אנכי מצורך שהוא בבחי' רצה"ע הפשוט שרש כל המצות שהוא למעלה בחי' ארחין דגלגלתא הנק' ראש והוא עד"מ כמו עצם הגולגולת המקיף ומכסה על המוחין חב"ד כו' כי הרצון הוא למעלה מן הטעם והשכל המושג וגם למעלה מן טעם הכמוס שנק' בחי' ח"ס פלאות חכ' הנ"ל. וזהו בחי' הגולגולת שחופה על המוחין [כידוע שבמצחא מתגלה בחי' רדכ"ר כו'] והיינו לי ראש ממש וזה סדר אשר אנכי מצורך דבחי' הרצון בגולגלתא דחפ"י על מו"ס ואח"כ ושננתם לבניך ודברת במ כו' בבחי' ח"ע שרש התורה כנ"ל. אמנם במ"ש אשר אנכי מצורך הוא דרך כלל בלבד שהוא בבחי' הראש עצמו אבל אח"כ נמשך דרך פרט בציור אדם והן רמ"ח פיקודין רמ"ח אברי' דמלכא כידוע וזהו עשאוני בציור אדם כנ"ל וד"ל. והנה דרך כלל ציור אדם הוא ראש ומוחין ודרועא ימינא ודרועא שמאלא חו"ג וגופא שהוא ת"ת וירכין שהן נ"יה ויסוד סיומא דגופא כו' בחי' מל' פה כו'.

ולהבין כ"ו איך ובמה עושין כנ"י למעלה כל בחי' ציור אדם בזה, הנה בחי' הראש עושין ע"י ביטול הרצון שלהם דוקא וכמ"ש רז"ל בטל

והחכ' מאין תמצא: איוב כח, יב.

פלאות חכ': נסמן לעיל ע' קנז.

תעלומות חכ': איוב יא, ה. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרנג. ושינ. בראשית ס"ע ד. דברים ח"ד ע' ארי"ט.

אור צח . . . אוכם הוא לגבי עה"ע: ראה תקוני זהר ת"ע (קלה, ב).

עושה פלא: בשלח טו, יא. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמט. ושינ. בראשית ע' שנ.

לית מח' תפיסא ב"י: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.

והיו הדברים האלה . . . ודברת בס: ואתחנן ו, ה. ז.

שבמצחא מתגלה בחי' רכד"ר: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א. קלו, ב.

רמ"ח פיקודין רמ"ח אברי' דמלכא: נסמן לעיל ע' ב.

רצונך כו' שהרי ביטול רצון שהוא בלא טעם ודעת כלל, כי גם מה שאינו מושג בטעמי המצות ולא בח"ע שכתורה וגם אין בו חכ' והתבוננות בגדולת ה' רק אמונה פשוטה כו', גם הוא יש לו ביטול רצון מפני שביטול רצון הוא בחי' ביטול יש פשוט בלא טעם ודעת להיותו למעלה מן הטעם והשכל. וכמו"כ ע"ז מעורר למעלה בחי' גילוי רצון העליון הפשוט שלמעלה מן החכ' שבמוחין והוא מ"ש יהי רצון וכן עושים רצונו של מקום להיות בחי' המשכות רצה"ע שהוא בבחי' גלגלתא דחפי' על מו"ס כו', וזהו שעושין בחי' ראש כנ"ל בפ"י ישראל לי ראש ממש וד"ל. ואח"כ ממשיכים בחי' חכ' מוחא מלגאו כנ"ל ואח"כ ממשיכים בחי' תרין דרועין חסד דרועא ימינא דקודב"ה כו' והוא ע"י מעשה הצדקה וחסד שעושים ישראל למטה כידוע דכמו שלמטה משפיע הנותן לעני בידו הימנית להחיות רוח שפלים כך למעלה נמשך חסד דרועא ימינא דקודב"ה להחיות רוח שפלים בבחי' השפעה מאין ליש כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, ובחי' גבורה דרועא שמאלא דקודב"ה הוא בחי' שמאל דוחה למנוע יניקת ושפע לחיצוני' כו' היינו ע"י בחי' שמאל דוחה למטה לדחות הרע ולבערו בבחי' גבורות כענין לעולם ירגיו כו' והוא בבחי' מלחמה ככה וגבורה להתגבר לעשות נגד רצונו הטבעי הנמשך אחר תאוות גופני החומרי כמ"ש איזהו גבור הכובש את יצרו כו', ובחי' ת"ת גופא למעלה הוא בחי' מדת הרחמים מדתו של יעקב בריח התיכון כו' וזה נעשה ע"י בחי' הרחמים שישראל מעוררים על נפשם האלקי' שע"ז מעוררים מדת הרחמים למעלה כמ"ש הבן יקיר לי כו' המו מעי לו רחם ארחמנו כו', דבאמת א"א לומר בחי' התפעלות רחמי' בבחי' אח"פ כי בחי' התפעלות הוא בחי' שינוי רק ע"י החכ' נמשך בחי' מדת הרחמי' כמו שנמשך בחי' החסד כמ"ש לך הוי' הגדולה כו' התפארת שהוא בחי' הרחמי', אלא מעוררים בחי' רחמים פשוטי' שלמעלה מן החכ' והוא מ"ש המו מעי לו רחם ארחמנו כו' שזהו בחי' עצמיות עד"מ בן יקיר לאב שהמו מעי ברחמנות בבחי' פנימי' ועצמות ביותר, כך נש"י להיותם בבחי' עצמי' ופנימי' המאציל כמ"ש כי אתה אבינו ע"כ המו מעי כו' משום דנש"י נק' אדם כמ"ש ויפח באפיו נשמת

יהי רצון . . . עושים רצונו של מקום: בברכת השחר. ועוד. ברכות לה, ב. ראה לקמן ע' רעא. ושינ.
 להחיות רוח שפלים: ישעי' נז, טו.
 כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.
 לעולם ירגיו: ברכות ה, א. ראה תניא פכ"ט. לקוטי תורה שלח מא, א. דרך חיים שער התפלה קא, ב
 ואילך. תורת חיים בשלח שכה, סע"ב ואילך.
 איזהו גבור הכובש את יצרו: אבות פ"ד, מ"א.
 מדת הרחמים מדתו של יעקב: ראה זהר לך פו, ב. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קנו.
 יעקב בריח התיכון: ראה זהר תרומה קעה, ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' יט.
 הבן יקיר . . . רחם ארחמנו: ירמי' לא, יט.
 לך הוי' הגדולה . . . התפארת: דברי הימים"א כט, יא [ושם: והתפארת].
 כי אתה אבינו: ישעי' סג, טז.
 ויפח באפיו נשמת חיים: בראשית ב, ז.

חיים ומאן דנפח מתוכו ופנימיותו נפח כמ"ש אתה נפחת בי כו' וזהו שבחי' רחמים דיעקב נק' נחלה בלי מצרים שהוא בחי' רחמים פשוטי' שבצמות כמ"ש המו מעי לו כו' וד"ל, ובחי' נצח והוד תרין ירכין הנה בחי' נצח דו"א הוא מ"ש וגם נצח ישראל לא ישקר כו' שבחי' נצח אינה חולפת ועוברת וע"כ לא ישקר שאין לו הפסק, וזהו לא יכזב מל' נהרות הכוזבים כו'. וזה נעשה ע"י בחי' הנצח שלמטה בכנ"י שהוא ענין ההסכם החזק שנעשה בבחי' ניצוח גם לאחר שחלפה ועברה האהבה וההתפעלות שבתפלה לגמרי כמו כל היום בטרדתו בעסקיו מ"מ עומד בניצוח לנגד רצון הגוף בדרך אתכפיי' בלי טעם ודעת בלי אור אהבה שבתפלה רק מצד ההסכמה שנשאר אצלו בתוקף לילך בדרכי הוי' ולא להיות נפרד מיחודו כו'. וכן בבחי' ההוד שאין בזה בחי' טעם ודעת רק בבחי' הודאה בלבד כענין מודים אנחנו לך כו' שמודה שצריך להיות ביטול לרצון הוי' ולהתגבר לנגד כל מונע ומסתיר אור ה' כו', וגם דבינה עד הוד אתפשטת אבל הוא רק בחי' רשימו בעלמא מצומצמת ביותר, וכן בניצוח אין בו רק בחי' רשימו בעלמא מן ההתבוננות שבתפלה שהוא מה שנשאר ההסכם אצלו כך כנ"ל, אך הנה אנו רואי' שיש תוקף וחזק גדול בניצוח שלא יופסק לעולם וזהו דגם שנו"ה נק' בזהר בשם כדי ערכות שאין בהם טעם וריח בחי' המוחין ומדות רק בחי' רשימו בעלמא מ"מ תקיפים וחזקים ביותר וכמו עד"מ השוקיי' והירכים שהן מעמידין כל הגוף ועיקר כחו של אדם כשיוכל לעמוד כו' וד"ל, ובחי' יסוד סיומא דגופא הוא בחי' אות ברית קודש שהוא ע"י בחי' התקשרות כנ"י שמתקשרים ודבקי' ונמשכים רק באלקי' חיים כו' ואין להם תשוקה לד"א כמו היונה שאינה נזקקת רק לבן זוגה ולא כמו הזונה כו' וכמ"ש ולא תתורו כו' וכמ"ש ואל אישך תשוקתך [שהוא בחי' יסוד דנוק'] כך מלמעלה נמשך בחי' התקשרות דקודב"ה בכנ"י שהוא בחי' יסוד העליון כו' וד"ל, ובחי' מל' תושבע"פ קרינו לה זהו ע"י עסק התורה דכנ"י כדיבור בפה שנק' תושבע"פ דוקא הרי נאמר ודברי אשר שמתו בפיו שמעוררי' לבחי' דיבור דפה העליון כמו שאמרו כל

ומאן דנפח: מובא בשם הזהר בתניא רפ"ב; אגרת התשובה מהדויק ע' תקט: אגרת הקדש ט"ו. ובשם חז"ל במאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קה. ראה הנסמן בלקוטי הגהות לתניא שם.
 אתה נפחת בי: ברכות ס, ב. ברכת אלקי נשמה. ראה הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' עא.
 דיעקב . . . נחלה בלי מצרים: שבת קיח, סע"א. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אקח ואילך.
 וגם נצח ישראל לא ישקר: שמואל"א טו, כט.
 נהרות הכוזבים: ראה פרה פ"ח, מ"ט.
 מודים אנחנו לך: נוסח תפלת העמידה.
 דבינה עד הוד אתפשטת: ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רכג, ב. אמרי כינה (קה"ת תשמ"ה) שער התפילין ככ, ד. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תקפה.
 שנו"ה נק' בזהר בשם כדי ערכות: נסמן לעיל ע' קטו.
 היונה שאינה נזקקת: ראה שיר השירים רבא רפ"ד.
 ולא תתורו . . . ואל אישך תשוקתך: שלח טו, לט. בראשית ג, טז.
 ודברי אשר שמתו בפיו: ישעי' נט, כא.

הקורא ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו כמ"ש את ה' האמרת היום כו' כידוע וד"ל. ונמצא שכל בחי' ציור אדם העליון בחי' קומה שלימה שנק' שיעור קומה של יוצר בראשית להתלבש בבחי' ע"ס עליונות או"כ כמו חכ' מוחא חסד דרועא כו' הכל נעשה ע"י כנ"י שמשעבדים כחות נפשם כמו חכ' ורצון ומדות וחוב"ב כו' שבהן וע"י נמשך ג"כ מלמעלה מעצמות המאציל להתלבש בע"ס אורות וכלים כנ"ל. וזהו שקרא הקב"ה לכנ"י בשם אמו כאם המגדלת הולד כו' וכנ"ל שזהו משארז"ל כאלו עשאוני כו' וד"ל.

אך הנה מ"ש בעטרה שעטרה לו אמו בחי' עטרה זו הוא בחי' כתר מל' שהוא ע"ג הראש המלך מלמעלה עד"מ כשמכתירין למלך שעושיין עטרה מאבנים טובות המאירים ונותנים אותה ע"ג הראש להיות לו לתפארת כו' הרי נעשה ג"כ מאבנים טובות המאירים דוקא והן הן בחי' אותיו' התורה שנק' אבנים להיותם מלובשים בדברים גשמיים כמו גדילים תעשה לך כו' עשר תעשר כו' וכה"ג אבל בהן דוקא נעשה בחי' העטרות עטרת תפארת בראש המלך מלך מלכי המלכים כו' וד"ל. והענין הוא כי הנה אמרו"ל בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו מה"ש וכתרו להם ב' כתרים על כאו"א אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. וביאור הדברים הנה פי' נשמע לשמוע אל רצה"ע ובחי' ח"ע שבתורה כשאמר דבר ה' זו הלכה דהיינו שיהי' בטל במציאות לד"ת הנאמרים בפ"י שהוא רצונו וחכמתו ית' כאלו שומע מפי השכינה ממש כי דבריו חיים וקיימים וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפ"ך וה"ז כאלו השכינה מדברת מתוך גרונו והוא ענין שמוע לקול השכינה פי' בבחי' ביטול גמור בשמיעה זו כמו ששומע העבד דבר המלך ששומע בתכלית הביטול, וז"ש תען לשוני אמרתיך מפני שאין דבר ההלכה דברי עצמו אלא דבר ה' הוא ונק' אמרתיך רק שלשוני תען אמרתיך כו' וכענין השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפ"ך בחי' אתה הוא בחי' ואתה מחי' את כולם ואתה זה

כל הקורא ושונה: נסמן לקמן ע' שצג.

את ה' האמרת היום: תבוא כו', י.

שיעור קומה של יוצר בראשית: בתורת העולה ח"ב פ"ב (לב, ג) בס' היכלות. בביאורי הוהר ויקרא ט, ג: אמרי כינה שער הק"ש כו', ג: בס"י. במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשצו: במ"ר. ראה הנסמן באור התורה ואתחנן כרך ו ע' ברלג. מאמרי אדה"א ויקרא שם. דברים ח"ג ע' תתיט.

גדילים תעשה לך . . עשר תעשר . . עטרת תפארת: תצא כב, יב. ראה יד, כב. ישע"י סב, ג.

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע: ראה שבת פח, א.

דבר ה' זו הלכה: עמוס ת, יב. שבת קלח, ב.

דבריו חיים וקיימים: ע"פ ברכת אמת ויצ"ב.

השכינה מדברת מתוך גרונו: ע"ד הנסמן לעיל ע' יח.

תען לשוני אמרתיך: תהלים קיט, קעב. ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ר"ע א"סג. דברים ח"ג ע' א"ע.

וש"נ.

השמע לאזניך: ראה גם לעיל יט. וש"נ.

ואתה מחי' את כולם: נחמי ט, ו.

הוא המוציא דבר הוי' בפיו, וא"צ רק לשמוע באזניך מה שאתה זה מוציא מפיו כו' וד"ל. ועכ"פ בחי' ביטול זה הוא לרצון וח"ע שבתורה הנאמר בפיו בגילוי שזהו ונשמע והוא נק' כתר להיותו בבחי' ביטול רצון לשמוע רק אל רצה"ע, וז"ש למעלה בענין יהי רצון עושין רצונו כו' שעי"ז ממשיך מבחי' רצה"ע כו' שעושין בזה בחי' ראש ולא עטרה ע"ג הראש היינו רק ביטול הרצון מפני רצה"ע בלבד משא"כ בבחי' הביטול בשמיעה אל הרצון שעי"ז ממשיך ממקור הרצה"ע להיות גילוי רצון כו' שזהו דוקא נק' עטרה ע"ג הראש כו' וד"ל. ובחי' כתר הב' שלמעלה מבחי' כתר זה הוא מ"ש ונעשה והוא אשר הקדימו לנשמע, והענין הוא כי פי' ונעשה הוא בחי' ביטול הרצון לגמרי דהיינו לא כמו ביטול בשמיעה לבד בפרט שהוא אל אותו הרצון ששומע בלבד, אבל ונעשה הוא כל מה שיעלה ברצונו נעשה גם טרם ששומע הרצון שהוא בחי' ביטול לבעל הרצון דוקא שממנו נשמע כל רצון בפרט אח"כ א"כ זהו בחי' כתר בכלל ונק' רדכ"ר שהוא בחי' בעל הרצון לפי שנעשה זה הוא ג"כ בחי' ביטול כללי והיולי לבטל כל הרצונות ולא ביטול רצון בפרט שאינו ביטול עצמותו לגמרי כמו נעשה מה שנשמע אח"כ שהוא בחי' ביטול העצמי"י מכל וכל דהיינו בחי' הביטול בעצם הרצון שעי"ז מעורר למעלה בבחי' בעל הרצון שממנו נמשך בחי' רדכ"ר [כי בעל הרצון הוא למעלה גם מרדכ"ר שרדכ"ר אינו רק מקור הרצון ונק' בשם רעוא ורצון עכ"פ משא"כ בעל הרצון שעליו אמר שעלה ברצונו הפשוט הרי מה שעלה ברצונו הפשוט הוא רק הארה בעלמא מעצמותו כו' וד"ל], ודרך כלל ב' כתרים הללו נעשה הוא בחי' כתר שבכתר ונשמע הוא בחי' כתר שבחכ' כו' שהוא רצון הגלוי ומורכב בחכ' שנק' טעם כמוס לרצון כו', וזהו מי גילה לבני רז זה שהקדימו נעשה כתר הכללי לנשמע כתר הפרטי בביטול בשמיעה לכל רצון הבא בגילוי [כי גם הוא ביטול כללי לכל רצון הנגלה אבל עכ"פ לרצון הגלוי בשמיעה הוא בטל ולא לבעל הרצון כו'], ומבחי' כתר דנעשה נעשה בחי' כתר דנשמע דוקא דהיינו שתחילה צריך להיות ביטול עצמי לבעל הרצון כמו ביטול דנעשה ואח"כ ממילא יבא ביטול הב' דנשמע לרצון הגלוי בדיבור בד"ת כנ"ל כי רוח אייתי רוח ואמשיך כו' דהיינו שבחי' ביטול דבחי' נעשה הוא בבחי' העלאה דרצוא להבטל מכל וכל ולהכלל בבחי' עצמות אא"ס בעל הרצון דוקא ואז יומשך בחי' המשכה דנשמע שהוא קבלת הרצון הבא בגילוי כו' וד"ל. וזהו שאמרז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, פי' אין לי דוקא דהיינו שאין לי אלא בחי' ביטול הב' דנשמע בקבלת הרצון וחכמה שבתורה הבא בדיבור כנ"ל

שעליו אמר שעלה ברצונו הפשוט: בעץ חיים שער (א) דרושי עגולים ויושר ענף ב.

מי גילה לבני רז זה: שבת שם.

רוח אייתי רוח ואמשיך: נסמן לעיל ע' יב.

כל האומר אין לי אלא תורה: ראה יבמות קט, ב.

ואינו חפץ בביטול העצמי שקודם השמיעה שהוא לבעל הרצון שהוא בחי' מקור ההיולי וכללי לבחי' ביטול הב' דנשמע כנ"ל ואז אפילו תורה אין לו אין לו דוקא שאפי' בחי' ביטול זה דנשמע בדברו בד"ת גם אין לו כלל דהיינו שאין לתורה זו שהוא דבר ה' וגילוי רצונו וחכמתו שייכה אליו כלל ואין לה חיבור וקשר בנפשו כלל. וזהו אפי' תורה אין לו להיות שאין לתורה זו שאומר בפיו מקור מוצא מעצמות אא"ס שנק' בעל הרצון כי אין התורה נמשכת מעצמות אא"ס רק ע"י בחי' ביטול העצמי דנעשה שקודם לביטול דשמיעה שהוא לבעל הרצון שממנו נמשך בחי' ונשמע כי רוח אייתי רוח כו' ואם אין העלאה אין המשכה כו' כידוע וד"ל.

והנה כמו שאמר דמה"ש כתרו ב' כתרים על כאו"א מישראל מטעם הנ"ל כמו"כ נמשך בחי' כתרים הללו על ראשו דקודב"ה א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע ע"ד הנ"ל בבחי' ב' מיני ביטול דכנ"י מלמטה למעלה כך מלמעלה למטה בחי' כתר הא' [שנק' כתר שבכתר] הוא בחי' ביטול עצמי' רצונו ית' כבי' שמבטל א"ע כדי להשפיל א"ע להיות לו רצון בגילוי שבחי' גילוי זה העצמי כבי' גורם בחי' המשכת גילוי הרצון שבתו"מ מבעל הרצון עצמו כי בעהר"צ עצמו הרי עצם הרצון ג"כ כלול בעצמותו ממש בבחי' א"ס ואין תכלית וכאשר בא רצונו בתו"מ הרי זה בחי' צמצום עצמותו מאד רק כי חפץ חסד הוא להחיות רוח שפלים להיות מקור לעולמות ע"כ המשך צמצום הראשון בתו"מ, וראי' לדבר זה מה שמצינו שכל המצות נק' בשם צדקה וחסד כמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור כו' וכן אמר תען לשוני אמרתיך כי כל מצותיך צדק הרי כל מצותיו ורצונותיו אינו רק בחי' צדק וחסד ולכאורה אין זה מובן מה ענין הצדקה וחסד בגילוי רצון במצות אך מפני שבעל הרצון הוא רם ונשא הגבה למעלה מבחי' רצון זה המלוכב במצות ולא צמצם א"ע כ"כ רק מפני כי חפץ חסד הוא כדי להיטיב לברואים עי"ז כמארז"ל רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תו"מ שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל כו', וזהו וצדקה תהי' לנו כו' שבחי' צדקה העליונה שהשפיל בעל הרצון א"ע בתו"מ תהי' לנו כי נשמור כו' כי כל מצותיו רק צדקה וחסד כו' וד"ל. ועוד ראי' לזה ממה שנאמר אם צדקת מה תתן לו כו' הרי גם בקיום רצונו במצות מה תתן לו כי הרי בחי' צמצום גדול הוא לגבי בעל הרצון ואין בזה תוס' עילוי לגבי בעל הרצון עצמו מאחר שאין זה הצמצום רק מפני בחי' צדקה וחסד לגבי המקבל כלבד אבל לא לגבי עצמותו ממש וזהו מה תתן לו כו' וד"ל, והיינו בחי' ב' כתרים למעלה א' בחי' ביטול עצמותו שמניח א"ע כבי' להיות לו רצון בתו"מ והב' בחי' גילוי

שכל המצות נק' בשם צדקה . . וצדקה תהי' לנו: נסמן לעיל ע' נא.
רצה הקב"ה לזכות . . ה' חפץ למען צדקו: מכות כג, ב (במשנה). ישע"י מב, כא.
אם צדקה מה תתן לו: איוב לה, ז.

רצונו בתו"מ והיינו א' כנגד נעשה בחי' ביטול עצמי דכנ"י מלמטה למעלה והב' כנגד נשמע בחי' ביטול הב' לבחי' רצה"ע שעי"ז מתגלה הרצון ממקורו כו' כנ"ל וד"ל. וזהו בעטרה שעטרה לו אמו זו היא כנ"י מלמטה למעלה במ"ש נעשה לנשמע שעשו לו כבי' ב' כתרין כו' ובעטרה היינו כתר הא' דהקדימו נעשה לנשמע עטרה לו אמו בכחי' כתר הב' כי הא' בהא תלי' וד"ל.

אך מעתה י"ל מ"ש בעטרה כו' ביום חתונתו זו מ"ת דוקא ואם מפני שהקדימו נעשה לנשמע אין זה משום טעם דמ"ת עצמה רק מה שהקדימו ישראל קודם מ"ת נעשה לנשמע. אך הענין הוא דכתיב תען לשוני אמרתיו כי כל אמרתיו צדק הרי מה שאמרתיו צדק וחסד מבעל הרצון הוא ע"י שתען לשוני אמרתיו דוקא שהוא ע"י עסק התורה דוקא כנ"ל שהעטרה שעטרה לו אמו נעשה מאותיות התורה דוקא שנק' אבנים טובות המאירי' כו', ולכאורה אין זה מובן דהלא אורייתא רק מח"ע נפקת ואיך ביכולתה להמשיך בחי' צדקה וחסד זה דמצות מבעל הרצון כו'. אמנם הנה הגם שנאמר זאת התורה אדם שהתורה בבחי' אדם שם מ"ה דחכ' היינו רק דאוריית' מח"ע נפקת כו' אבל שרשה ויסודה היא מבחי' עצמות המאצי' שלמעלה מבחי' אדם כמ"ש כי לא אדם הוא כו' דהיינו שרק בחי' יציאתה מן העלם לגילוי הוא מן החכ' אבל שרשה העצמי הרי נאמר ואהי' אצלו אמון כו', והענין הוא דכתיב וממדבר מתנה שהתורה נתנה במתנה מבחי' מדבר דוקא שהוא בחי' ומדריגה עליונה למעלה מבחי' אדם כמו במדבר גשמי דכתיב ב' אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם שאין שם ישיבה לאיש ואדם כלל להיותו למעלה מבחי' אדם לפי ששורש בחי' אדם הוא רק מבחי' החכ' ולמטה [שהרי אנו רואים באדם התחתון שעיקר בחי' אדם שבו הוא בחי' פרצוף פנים שלו שנק' פני אדם והוא המוחין שבראש והחוטם כו' אבל בעצם הגולגולת והמצח הוא למעלה מבחי' אדם עדיין כו' אבל למעלה מבחי' החכ' נק' מדבר שלא ישב אדם לפי שאין אור העליון שלמעלה מבחי' החכמה מתיישב שם בבחי' מוחין דאדם רק בבחי' הארה בעלמא כמ"ש והחכ' מאין תמצא כו'. וכך למעלה בבחי' שורש חכמה דתורה שלוקח מקור שרשה ויסודה מלמעלה מן החכ' שנק' מדבר למעלה שלא עבר בה איש כי הקב"ה

אורייתא . . . מח"ע נפקת: נסמן לעיל בפסקא . והנה בחי' ההמשכה.

זאת התורה אדם . . . אדם שם מ"ה: חוקת יט, יד. נסמן לעיל ע' נא.

דאורייתא . . . שרשה ויסודה: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא חיב ע' תסא. וש"נ. דברים ח"ג ע' תתנ.

כי לא אדם הוא: שמואל"א טו, כט.

ואהי' אלו אמון: משלי ה, ל.

וממדבר מתנה: חוקת כא, יח.

אשר לא עבר בה איש: ירמ" ב, ו [בהוספת תיבת "אשר" — וכ"ה בלקוטי תורה כאו כב, א].

שורה בעצם — כו': כנצ"ל כו'.

החכ' מאין תמצא: איוב כח, יב.

נק' איש כמו ה' איש מלחמה היינו כשגבר נמשך בכחי' שם הוי' ביו"ד דחכ' ה"א בינה כו' שמזה נעשה מלחמה בעמלק כמ"ש מלחמה להוי' בעמלק לפי שאין שמו שלם וכן ביצי"מ נאמר ה' איש מלחמה לנצח מדה"ד והצמצום כידוע וכן כשנק' אדם הוא בכחי' שם מ"ה גימטרי' אדם [כמ"ש בזוהר בין הפרש שבין אדם לאיש שבאיש אין בו רק מוחין דאבא ואדם א' ד"ם כלול ממוחין דאו"א כו'] וע"כ גם כשהתורה בכחי' אדם כמ"ש זאת התורה אדם כו' אבל שרש יסודה למעלה מבחי' אדם וז"ש ממדבר מתנה כו' ושרשה בעצמיות אא"ס שלמעלה מבחי' אדם שלא עבר שם איש ואדם כו' ומשם נמשך דוקא כתר ועטרה על הראש ומוחין דאדם העליון להיות למעלה מבחי' ראש ומוחין דאדם. וזהו ע"י שאמרו נעשה ונשמע שהמשיכו נתנית הכתרים למעלה אבל גוף העטרה נעשה מאותיות התורה דוקא עד"מ עטרה שכבר עשה מאבנים טובות והמכתיר נותנה ע"ג הראש בלבד כו' וד"ל.

וזהו צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה דהנה שלמה בה"א להיות ענין מלך שלמה היינו מלך שהשלום שלו ע"כ כתיב שלמה בה"א, והענין הוא להיות ידוע שעצמות אא"ס ב"ה כשמו כן הוא בבחי' א"ס ואין תכלית כו' והוא קדוש ומובדל בערך מהיות בבחי' מקור למקור להשתל' העולמות להיות בתכלית האחדות הפשוטה ובחי' ההמשכה להיות השתלשות העולמות הרי זה בא בבחי' גבו' והתחלקות וריבוי כו' אשר זהו היפך גמור לבחי' אח"פ כידוע וא"כ לכאורה איך יומשך מאח"פ להיות השתלשות העולמות בע"ג בתכלית שהרי נאמר כי ממך הכל כו' מאחר שההמשכה הזאת הוא מן ההיפוך להיפוך לגמרי, אך הענין הוא שיש בחי' ומדריגה המחבר את בחי' ההמשכה הזאת מאח"פ להיות מקור לעולמות וה"ו כמו בחי' ממוצע המחבר ב' הפכים ממש שנק' שלום כמו כל עושה שלום שמחבר ב' הפכים כידוע, ומי הוא בחי' הממוצע העושה השלום לחבר ב' הפכים הללו הוא ענין ובחי' מלך דהיינו במה שעלה במחשבה הפשוטה אנא אמלוך שנק' מל' דא"ס כו'. וביאור הדברים הנה אנו אומרים יחיד חי העולמים מלך פי' יחיד שהוא לבדו ואין עוד זולתו שיהי' לו חיבור כלל ולא כמו ראשון שיש לו שני

ה' איש מלחמה: בשלח טו, ג.

ה' ביו"ד דחכ' ה"א בינה: ראה זהר ויקרא יז, א. תקוני זהר בהקדמה ג, ב. אגרת התשובה פ"ד. מלחמה לה' בעמלק . . . שאין שמו שלם: בשלח יז, טז. נסמן לעיל ע' יב. הפרש שבין אדם לאיש: ראה זהר תוריע מת, א. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' קו. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תעד.

ואדם א' ד"ם: ראה מאמרי אדה"א ויקרא שם ס"ע תנא ואילך. וש"נ. הנסמן לקמן ע' רפו. שלמה . . . מלך שהשלום שלו: שיר השירים רבא כאן (ג, יא). וספ"א. שבועות לה, ב. כי ממך הכל: דברי הימים א כט, יד. אנא אמלוך: ראה דרך מצותיך ע' 340 בשם האד"ר. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתצד. יחיד חי העולמים מלך: גוסס ברכת ברוך שאמר.

המחבר אליו כידוע אך מה שנעשה חי העולמים בחי' מקור להן אין זה מצד שיש להן ערך וחיבור אליו אלא ע"י בחי' אמצעי ביניהן והוא בחי' מלך שעלה במח' הפשוטה אלא אמלך, דגם שבודאי זו בחי' מחשבה זו דאנא אמלך כלולה בעצמותו בבחי' אח"פ עדיין אך מ"מ יש בה חיבור להיות מקור לעולמות להיות כי אין מלך בלא עם כידוע [וזהו שבחי' מל' דא"ס נעשה בחי' כתר דא"ק כו' כמ"ש בע"ח כמו שמבחי' מל' דאצי' נעשה כתר לבריאה שהוא בחי' ממוצע לחבר אצי' בבריאה כו' וד"ל], וזהו פי' מלך שהשלום שלו שבחי' מלך הוא המחבר ועושה השלום לחבר ב' הפכים ואח"פ בעולמות ע"כ נק' מלך שהשלום שלו כו' וד"ל וזהו שלמה בה"א שהוא בחי' ה"א תתאה דשם הוי' שזהו בחי' התפשטות.

אין מלך בלא עם: בחי' וישב לת, ל. ראה הנסמן במאמרי אדה"ז פרשית התורה ח"ב לע' תרלא.
 מל' דאצי' נעשה כתר לבריאה: ראה עץ חיים שער (ו) העקודים פ"ב.
 שו"ה ה"א — התפשטות: ע"כ נמצא בהכתי".

ב"ה נא' בשבוע' תקפ"ב בליבאוויץ

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זה מ"ת כידוע. הנה כתיב ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמו, ולחם לבב אנוש יסעד כו', פסוק זה מדבר הכל על מעלת התורה שנמשלה פעמי' ליין או לשמן וללחם וכמ"ש לכו לחמו בלחמי כו' וכידוע, ויש להבין מ"ש כאן שהשמחה ביין כמ"ש ויין ישמח וצהלת פנים משמן ולחם יסעד לבב, ומ"ש להצהיל פנים כו' מה שייך הצהלות פנים משמן [ל]יין ישמח לבב כו' והל"ל ויין ישמח לבב אנוש ולחם יסעד הלב ואח"כ להצהיל פני' משמן כו'. והנה תחלה י"ל כללות ענין ג' המדריגות האלו דיין ושמן ולחם למעלה והכל בבחי' חכ' שבתורה כו', דהנה י"ל מ"ש ולחם לבב אנוש יסעד למה א' אנוש דוקא ולא איש בהיות ידוע בפני אנוש שהוא בחי' קטנות דאיש כמו מה אנוש כי תזכרנו כו' וכן תשוב אנוש כו' וכה"ג, והרי פני' אנוש לשון חלישות כידוע. והענין הוא דעיקר בחי' איש הוא בחי' המדות שבלב כידוע ויש בלב בחי' גדלות וקטנות, והיינו בחי' גבורת הלב כמו כי כאיש גבורתו וכארי' שלבו בגבורה גדולה לעמוד כנגד כל כו', וכמו במלחמה שעיקר הגבורה הוא גבורת הלב דוקא שלא יפול מכל פחד ויתגבר בכל כחו לנצח המנגד ולכובשו ולהפילו תחתיו כו', [ו]הוא בחי' התפשטות הלב בתגבורת יתירה, והיפוכה הוא קטנו' הלב כאשר הלב עקוב מכל כו' ואין בו כח והתפשטות כלל להיותו חלוש בתכלית ורך הלבב שיפול

צאינה וראינה: מיוסד על ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ז ע' קע ומקבילו בלקוטי תורה שיר השירים כד, ד והערות באור התורה שיר השירים ע' שפט ועם הגהות וכי' שם ע' שצא. ושם נמצא גם ביאור להמאמר (ובאה"ת ביאור אחר).

המאמר נדפס מבוך א' 1278 ע' קמט. ובין אריזיים ניתוספו בפנים אותיות או תיבות מבוך ג' = 2011 ע' רנז [בכותרת: בעז"ה היום יום כני"ל — וחסר המאמר שבו נרשם התאריך]. ומבוך ג' = 2065 ע' שפג [בכותרת: ב"ה נא' בשבוע' תקפ"ב בליבאוויץ — ונעתק רק חלק קטן מהמאמר עד לקמן ע' רסח]. צאינה וראינה . . . ביום חתונתו זה מ"ת: נסמן לעיל ע' רמט.

ויין ישמח . . . אנוש יסעד: תהלים קד, טו.

התורה שנמשלה . . . ליין: בלקוטי תורה כאן מציין ויעיין ברכות נו, סע"א. ובמסכת ע"ז דליה, ע"א. וראה גם תענית ז, ע"א. לעיל ע' סה. וש"נ.

התורה שנמשלה . . . לשמן: בלקוטי תורה כאן מציין: ברבות בשיר השירים ע"פ לריח שמניך. וראה גם דברים רבא פ"ז, ג.

התורה שנמשלה . . . וללחם . . . לכו לחמו בלחמי: ראה שבת קכ, א. לקוטי שיחות בהעלותך כרך ד ע' 1038 הערה 26. משלי ט, ה.

אנוש . . . קטנות דאיש: ראה לקוטי תורה כאן וכה, א.

מה אנוש כי תזכרנו . . . חשוב אנוש: תהלים ח, ה. שם צ, ד.

איש . . . הוא בחי' המדות: ראה גם לקוטי תורה כאן כה, א. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' רלד וע' רלו.

כי כאיש גבורתו: ס' שופטים ת, כא.

הלב עקוב מכל . . . הלבב [בג': ליתא]: ע"ד ירמ' יז, ט.

לבו מכל כו' והוא הנק' לבב אנוש שהוא ל' חלישות כח הנ"ל היפך הגבו' שבלב, וע"כ אין ביכולת לבבו לעמוד בעצמו לנגד כל מנגד להכניעו, וכמו"כ אין כח בלבו לעמוד לנגד כל מונע כו' וכידוע, וכך יובן בעבודת ה' שיש הפרש בין איש לאנוש ע"ד הנ"ל בהיות שיש כמה בנ"א שמדת אהו"ר שבלבו בתפלה בכל עת מצוא הוא בכחי' גבו' שבלב ונק' איש כמו אשרי האיש ירא כו' כשהוא איש ולא אשה שלב האשה חלושה ורכה בטבעה כידוע, וע"ז א' איזהו גבור הכובש את יצרו שיש כח וגבורה בלבו בהתפעלו' אהו"ר שבנשמה לכבוש את יצרו הרע ג"כ, והוא לעמוד נגד היצה"ר שהוא חום הטבעי הרע שבחלל השמאלי שבלב שכובש כענין לבו ברשותו ממש הוא מצד בחי' הגבו' שבלב בחלל הימני ששם רוח החיים שבנפש האלקי' שיוגבר כחו כ"כ עד שגם היצה"ר שבחלל השמאלי יכבוש אותו שגם הוא יחלה ויתבטל בהתפעלו' אלקו' באהו"ר, וכמ"ש ואהבת בכל לבבך בשני יצריך ממש שגם היצה"ר שבחלל השמאלי יתפעל באהבה אלקי' וכמו לבי ובשרי ממש ירננו כו' כידוע, וזהו הנק' איש שהוא הנק' גבור הכובש את יצרו ג"כ (ובזה נק' מארי גיבורי' כו' כידוע) בין בסור מרע בין ועשה טוב כו', אבל בחי' אנוש הוא היפוכו כנ"ל לבו חלוש ורך ואין בו כח כלל לעמוד במלחמה נגד היצה"ר שבח"ש כו', וכמו שאנו רואי' כמה בנ"א שגם שיש להם התפעלו' אלקי' בלב מצד הנשמה אבל אין בלב זה כח וגבורה כלל לעמוד נגד הרע וכו' וכ"ש שלא יוכל להכניע לבבו החומרי הנ"ל שיתבטל ויתפעל גם הוא באהו"ר כו', וע"כ חולפת ועוברת, ואינו יכול לכבוש יצרו גם בסו"מ כל היום, ואפי' בעת התפעלות אלקי' בלבו ונק' אנוש ולא איש כנ"ל שאינו גבור כלל לכבוש את יצרו שיאהב בשני יצריך כו' והוא בחי' קטנות המדות שבלב שאין בו כח וגבו' כלל גם לעמוד בעצמו נגד כל מונע כו' ויפול הנופל כו' מצד בחי' חלישות כידוע וד"ל.

והנה התורה נק' לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי כו' שהוא הלחם שיסעוד לבב אנוש הנ"ל, דהיינו לכל אשר לבבו חלוש ועקוב מכל כו' שאין בו כח וגבורה שבלב כלל בעבודה שבלב בתפלה יחזיק לבבו להיות בו כח

אשרי האיש [אב: איש] ירא . . . כשהוא איש: תהלים קיב, א. ראה עבודה זרה יט, א (בר"ח שם וכו' בהמשך תעריכ חי"ב ע' תתפד: האיש). מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' רלג. תקסי"ג ח"א ע' קמו. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אירסח. דברים חי"ב ע' תקטו.

איזהו גבור הכובש את יצרו: אבות פ"ד, מ"א.
 שו"ה שיוגבר — יכבוש . . . שבחלל השמאלי: ג' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: השמאלי . . .

ואהבת בכל לבבך בשני יצריך: ואתחננו ו, ה (בדילוג). ראה ספרי שם. ברכות נד, א (במשנה). הנסמו לקמן ע' שיט.

לבי ובשרי . . . ירננו: תהלים פד, ג.

מארי גיבורי: ראה זהר (סתרי תורה) לך ז, א.

שו"ה גם . . . את יצרו: ג' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: יצרו . . . יצרו.

ועוז גדול שיקרא גבור לכבוש את יצרו שיכנע גם הוא ויבוטל לאלקות כנ"ל, והיינו לפי שהתו' נק' עוז כמ"ש ה' עוז לעמו יתו, ואין עוז אלא תורה כו', ונק' עוז ותושי', עוז לנשמה אלקי' לחזקה בכחי גבו' שבלב שנק' איש כנ"ל, ותושי' להתיש כח היצה"ר שיכנע וישבר להיות בו התעוררות אהבה ותשוקה בסו"מ וע"ט כו' כנ"ל, וזהו [ו]לחם לבב אנוש יסעד כמו הלחם בגשמיות שסועד הלב הגשמי ומחזקו כאשר יחלש מן התעני' וכה"ג, כך לחם דתו' מחזק ללב הרוחני שבו רוח החיים בנשמת אלקי' שנותן בה כח וגבו' גדולה לכבוש לנהיב כנ"ל, ואם אינו עוסק בתו' שנק' לחם יום או הרבה ימים יחלש כח הנשמה האלקי' ואין בה כח וגבורה כלל לעמוד לנגד כל מנגד ולא יוכל לכבוש הרע שבחה"ש כלל, ונק' אז לבב אנוש כנ"ל אך הלחם דתו' יסעדנו ויחזקנו (וזה נראה בחוש במי [שמבטל] מד"ת לגמרי או ע"י מו"מ בטרדא רבה וכה"ג שגם שיתפלל בכוונה ורעותא דלכא תמיד בהתפעלות אלקות [ביותר] אינו נק' גבור כלל לכבוש את יצרו וכנ"ל, וכמו שיחלש ביותר כח הנשמה מן ח"נ כמ"ש כשל בעוני כחי כח דנשמה כידוע כך ממש יחלש כח דנשמה בביטול ת"ת, שזהו כמו המתענה ג' ד' ימים שיחלש כח נפשו ולבו ביותר כו', וזהו הטעות הנופל בלב כמה בנ"א שיפול הנופל במח"ז ותאות רעות כו' אף שמוצא בנפשו טוב העסק ביגיעה בעבוד' שבלב בתפלה ובסו"מ בפו"מ, אך זהו רק מביטול ת"ת מטעם הנ"ל, ואפילו העוסקי' בפנימי' התו' אין זה לחם רק כמו יין ושמן שהיין ישמחו ואינו סועד הלב כלחם או כמו מיני מרקחת מדבש ומיני מטעמים שאינו סועד הלב כלל כלחם אע"פ שמפקחו כחמרא וריחא פקחין אין זה חיות גמור כלחם והוא התו' הנגלית לנו דוקא (וראי' ממה שמכריזין בג"ע אשרי מי שבא לכאן ותלמודו דוקא בידו כידוע, וזהו לכו לחמו בלחמי, פי' לחמי בלחם הוי' שהוא התו' שהתו' שלמעלה נק' לחם העליון לסעוד לכב אדם העליון להיות שכמו שלחמה של התו' הנגלי' נק' לחם למטה להיות מזון ממש לנשמה האלקי' כך לחם דתו' שלמעלה נק' לחמי לסעד ולחזק לב

ה' עוז . . ואין עוז אלא תורה: תהלים כט, יא. ראה ספרי ברכה לג, ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שלח. בראשית ע' קלח.
חורה . . ונק' . . ותושי': ראה מדרש תהלים ז, א. סנהדרין כו, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקלו. וש"נ.

שריה מנגד — שבחה"ש: ע"כ נכתב בבוך ג.

כשל בעוני כחי: תהלים לא, יא.

בפנימי' התו' . . יין ושמן: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תקסט ואילך. דברים ח"א ע' רמה ואילך. לקמן ע' תקיד.

שריין . . ואינו סועד הלב: ראה ברכות לה, ב. שלחן ערוך אדה"ז הל' פסח סתע"א, סי"ב. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אר"ח.

כחמרא וריחא פקחין: ראה יומא עו, ב. תניא פ"ז ובמהדורא קמא שם ע' נא.

אשרי מי שבא לכאן: פסחים ג, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ס"ע אית"ד. וש"נ. בראשית ע' תה. וש"נ.

האדם העליון, וז"ש לכו לחמו בלחמי, והוא למעלה מלחם הקרבנות דכתי' בהו לחמי לאשי כו' שהוא לריח ניחוח לבד כמ"ש במ"א, דהנה עדי"מ מלחם הגשמי היינו מה שהוא מחבר חיי הנפש באברי הגוף אם ירעב ולא יאכל לחם כמה ימים יחלש כח נפשו ותסתלק וגם כוחותיו כולם יתחלשו ויסתלקו ועל הלחם יחיי' האדם ותשוב רוחו אליו להתמשך ולהתלבש בכל אברי הגוף להחיותם מחדש כו', נמצא שהלחם הוא כמו ממוצע לבד לחבר ולקשר חיי הנפש באברי' רק שהלב הוא העיקר שבו רוח החי' והלב פליג לכל שייפין ע"י העורקי' וגידי' כו' ונפילת הלב הוא בתחי' מן התעני' והלחם יסעדנו ויגביהנו לקבל מן המוח כמ"ש במ"א.

וכך הוא למעלה בדרך כלל אע"פ שאין לו גוף כו' ובתו' ש"מ שנק' לחם העליון לחבר ולקשר אור חיי החי' העליונים הוא עצמו' אא"ס ב"ה שהוא מקור החי' העליוני' באצי', ומאצי' לבי"ע כידוע, וכמשל כוחות הנפש שמתחברי' באברים כו' כך ע"ס שנאצלו מעצמו' המאציל בכלי' מכלי' שונים כמו חכ' מוחא חסד דרועא כו', וא' אי אנת תסתלק מנייהו אשתארו כגופא בלא נשמתא כו' משום דמצד עצמו' המאציל לאו מכל אינון מדות כלל, שהרי נק' חכים ולא בחכמה ידיעא כו', אך בבחי' לחם העליון דתו' ש"מ הרי היא המקשר ומחבר להמשיך מחדש עצמו' המאציל להתלבש בע"ס דאו"כ וכמו שידוע בזהר ע"פ אכלו רעי' לעילא, וכן מ"ש באתי לגני כו' אכלתי יערי כו', ואכילה זו היא לחמה ש"ת דאצי' וכמו"כ מאצי' לבי"ע עד היו"ד מאמרות שנבראו בהם הכל, גם שם בחי' לחם דתו' דבריאי' הוא המקשר ומחבר להיות אור ושפע הע"ס באו"כ דבריאה עד ע"ס דמלי' דעשי' שהם י' מאמרות דעשי' להוות שמים וארץ וכל צבאם בפומ"מ הוא ג"כ ע"י התו' דוקא כמ"ש בראשית ברא בשביל התו' שנק' ראשית כו', דבראשית נמי מאמר הוא דהיינו החכ' שבמע"ב כתרגום בראשית בחוכמתא, וכמ"ש כולם בחכ' עשית, וכמארז"ל בג' דברים ברא בחכ' ובתבונה ובדעת דכתי' ה' בחכ' יסד ארץ

הקרבנות . . . לחמי לאשי: פינחס כה, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכב. והלב פליג לכל שייפין: ראה זהר שלח קסא, ב. מאמרי אדה"א דברים שם ע' תתקיז. וש"נ והלחם יסעדנו . . . לקבל מן המוח: ראה לקוטי תורה שלח מא, ד. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אקצט וע' אריז.

שאיין לו גוף: ע"ס פיוט יגדל.

חכ' מוחא חסד דרועא . . . אי אנת תסתלק: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א. ב. לאו מכל אינון מדות . . . חכים ולא בחכמה ידיעא: ראה תקוני זהר שם.

אכלו רעי' לעילא . . . באתי לגני . . . אכלתי יערי: שיר השירים ה, א. זהר ויקרא ד, א.

בראשית ברא בשביל התו' שנק' ראשית: נסמן לקמן ע' תקא.

דבראשית נמי מאמר: ראש השנה לב, א.

כתרגום בראשית בחוכמתא: ראה תרגום ירושלמי לבראשית א, א.

כולם בחכ' עשית: תהלים קד, כד.

בג' דברים ברא . . . ה' בחכ': ראה תנחומא ויקהל ה. שמות רבא פמ"ח, ד. ובהגסמן שם. משלי ג, יט. —

אבל בספר המאמרים תקס"ז כאן ע' קעא ב' (תגיגה יב, א).

כונן שמים בתבונה וכידוע, וכדי שיומשך מעצמו' אא"ס בחכ' דמע"ב הוא ע"י התו' שנק' לחם העליון שמחבר ומקשר הנפש במוח ולב האדם למטה וכמו עד"מ שע"י הלחם תשוב רוח האדם אליו להשכיל בחכ' שבמוחו ויסעד לכו כו' כך ע"י לחם העליון דתורה נמשך כה אא"ס בחכ' מוחא דמע"ב וכה"ג, מאחר שמצד עצמו' המאציל הוא למעלה גם מבחי' חכ' דאצי' שהרי נק' חכים ולא בחכ' ידיעא כלל כנ"ל וד"ל, וזהו לכו לחמו בלחמי, בלחמי ממש שסועד לכו של אדם העליון שהם ע"ס דאבי"ע בכללות ומקשר ומחבר לעצמו' [א]א"ס במוח ולב העליון להיות מקור חדש לכל חיי העולמות, וז"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמו"א לא שמתי כו' ואין העולם מתקיים אלא בהבל תשב"ר כו' משום שנק' לחם העליון שיסעד לב ומוחיו העליוני' כו' שהוא מבחי' חט"ה כ"ב אתוון דאורייתא שנק' מאכל האדם העליון כו' שזהו עיקר ענין שתי הלחם דשבועות כידוע ומבואר במ"א.

וזהו שבהתחלת הדברות במ"ת א' וידבר אלקי' את כל הדברים האלה שדיבור זה הוא מוצא פי הוי' שע"ז יחי' האדם וכמ"ש כי לא על כו', וזהו לאמר שיהי' נמשך בדיבור דוקא לדורות כי הכוונה הי' ב"י הדברות שיומשך מזון ושפע שנק' לחמה ש"ת בכל העולמות דאבי"ע ע"ז כו', וזהו פ"י לאמר שיהי' ע"ז קיום וחיוזוק מן העצמו' לי' מאמרו' דמע"ב כידוע ד"י הדברות הן פנימיות ומקורי' לי' מאמרו' וכמא' תנאי הי' כו', וכן עד רום המעלות גם בע"ס דאצי' כו' וד"ל. וז"ש או יחזיק במעוזי שהוא התו' שנק' מעוזי מטעם הנ"ל שנק' לחם שסועד הלב ומוח, יעשה שלום לי בפמלי' ש"מ בע"ס דאצי' בחב"ד ומדות לחזק מוחי' ומדות העליוני' כנ"ל שנק' פמלי' ש"מ כידוע, יעשה לי שלום בפמלי' שמ"ט שהן ג"ע דבי"ע לחבר ולקשר הארת עצמו' המאציל גם שם בחי' האורות בכלי' שכל חיבור המשפיע במקבל נק' שלום כידוע. וזהו ורב שלום בניך כו' אלו ת"ח ע"י לחמה ש"ת עושי' שלימות רבי' בפש"מ ובפמשמ"ט עד גם כנשמה בגוף יעשה שלום ליתן כח ועוז לנשמה ע"י לחם דתורה שיהי' ביכולתו לכבוש גם ליצר

אם לא בריתי: ירמי' לג, כה.

ואין העולם מתקיים . . . תשב"ר: נסמן לקמן ע' תקא.

חט"ה כ"ב אתוון דאורייתא: ראה זהר בלק קפת, ב. תקוני זהר חט"ט (קיד, ב. שם, ד).

שתי הלחם דשבועות: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' שטז ואילך.

וידבר אלקי' את כל הדברים האלה: יתרו כ, א.

כי לא על: עקב ח, ג.

ד"י הדברות . . . לי' מאמרו': ראה זהר יתרו צג, ב. ויקרא יא, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפ. ושינ.

בראשית ע' סז. ושינ. שמות ח"א ע' קע.

תנאי הי': ראה שבת פה, א.

או יחזיק במעוזי . . . שלום לי בפמלי' ש"מ . . . שמי"ט: ישעי' כז, ה. סנהדרין צט, ב.

חיבור המשפיע במקבל נק' שלום: ראה גם לעיל ע' רמה.

ורב שלום בניך: ישעי' נד, יג. ברכות סד, א. ראה גם לעיל רמו.

שבחה"ש לעבוד באהוי"ר כו' והוא רק מפני העוז וגבו' וכח שבנשמ' כאשר היא ניוזנית מלחמה ש"ת הנגלית לנו דוקא כו' וד"ל.

והנה עיקר הטעם לזה שהתו' ביכולתה לחבר ולקשר עצמו' אא"ס באבי"ע כנ"ל היינו לפי ששרש התו' היא בבחי' פנימי' ועצמו' הרצון ותענוג שבעצמו' אא"ס ממש, והוא הנק' כתר תר"ך עמודי אור תרי"ג מצות עם ז' מצות דרבנן וכמ"ש ואהי' אצלו אמון שעשועי' יום כו' קודם שנאצל ונברא כו' דהיינו גם מה שעלה ברצון הפשוט להאציל ולברא כו', נמשך רצון זה מבחי' רצון הפנימי שבתוה"ק, והיינו בחי' עצמות התענוג ורצה"פ שבשעשועי' העצמי' שלמעלה מבחי' טעם לרצון אפי' טעם כמוס לרצון כי אין לרצון העצמי טעם כלל כידוע, ומה שהתו' נק' לחם הוא בבחי' הטעמי' שכחכ' שבכת"ר כידוע בענין טנת"א כו' שהוא רק הארה בעלמא מעצם הרצון ותענוג כו' כמו הלחם שיש בו טעם ומזון, ועצם שרש התו' הוא למעלה מן הטעם כי אין טעם לרצה"פ כו', וזהו כי לא על הלחם לבדו שהוא לחם דתו' יחי' האדם העליון כי ע"כ מוצא פי ה' שבדיבור דתו' יחי' האדם שלמעלה מן הטעם ושכל דנתב"ס דוקא וד"ל. וכן ע"י מעשה המצות בפומ' דוקא כמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, מטעם הוה דסוף מעשה עלה בעצמו' הרצון והתענוג שלמעלה מן הטעם דחכ' כו' משום דנעוץ תחב"ס כמ"ש סוף דבר כו' ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם דלעילא כו', והיינו ועשיתם אותם אתם כתי' כאילו עשאוני כבי' היינו שעשו לרצון ה' העליון ממקורו בעצמו' ממש משום דנעוץ תחב"ס, וכענין ישראל עושין רצונו ש"מ וכמ"ש במ"א וד"ל.

והנה כתי' פותח את ידיך ומשביע לכ"ח רצון, בהיות שע"י בחי' רצה"ע הנ"ל נמשך הרצון להאציל ולברא כו', ועי"ז נמשך גם הרצון לבא

כתר תר"ך עמודי אור: ראה פרדס שער (ח) מהות והנהגה פי"ג. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא חי"ב ע' תסא.
 תרי"ג מצות . . . ז' מצות דרבנן: ראה תורת העולה להרמ"א חי"ג פלי"ח (לב, א). מאורי אור מערכת תר"ך סני"ז. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה חי"א לע' שלח.
 ואהי' אצלו אמון: משלי ת, ל (בדילוג).
 אין לרצון . . . טעם כלל: ראה מאמרי אדה"א דברים חי"א ע' כא. ושי"נ. בראשית ע' תג. ושי"נ.
 הטעמי' . . . טנת"א: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אתסט ואילך. ושי"נ. שמות חי"א ע' צט. ושי"נ.
 דנתב"ס: ראה ספר יצירה פי"א, מ"ז.
 אלה המצות אשר יעשה אותם האדם: חיבור שני כתובים בחוקותי כו', לד. אחרי יח, ה. וכ"ה בכ"מ. ראה מאמרי אדה"א ויקרא חי"א ע' תא. ושי"נ. בראשית ע' שצא. ושי"נ. שמות חי"ב ע' שכ. ושי"נ.
 סוף דבר . . . ואת מצותיו שמור: קהלת יב, יג.
 ועשיתם אותם: כאילו עשאוני: נסמן לעיל ע' רנו.
 ישראל עושין רצונו ש"מ: ראה ברכות לה, ב. מאמרי אדה"א ויקרא חי"ב ס"ע תתכד ואילך. ושי"נ. בראשית ע' תא. ד"ה בכ"ה בכסליו מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט) ע' 19. לעיל ע' רנח.
 פותח את ידיך: תהלים קמה, טז.

בבחי' החכ' ובינה כו' להיות מקור לכל ההשתלשלות דאבי"ע כמו בראשית [ברא] בחוכמתא ברא או בקדמין ברצונו כו', ומאין נמשך זה הרצון והחכמה הרי הוא הכל מעצמות הרצה"פ שבתוה"ק וכמ"ש אם לא בריתי כו' חוקות שמים וארץ כו' ונמצא שע"י תוה"ק נמשך בחי' רצה"ע לכל העולמות, וזהו מ"ש פותח את ידיך כו' פי' עד"מ עשיר הפותח ידו ליתן איזה שפע חסד לעני שיש בזה התעוררות רצון של חסד במה שפתח ידיו כמו פתוח תפתח את ידיך כו', שפתיחה זאת הוא בחי' התפשטות יתירה שלמעלה מן המדה כו', וכך כתי' כי אמרתי עולם חסד יבנה שרצון זה להאציל ולברא כו' שהוא רצון של חסד להיות בנין העולמות הוא כמו בחי' חסד הניתן בפתיחת היד יתר מכפי המדה לפי שאין ערוך כלל לנאצלי' ונבראי' כו' לגבי מהו"ע המאציל דלאו מכל אינון מדות כלל כנ"ל רק במקום גדולתו כו' שהוא בבחי' ההתפשטות החסד בפתיחת היד הגדולה כיד המלך כו' ביתר מכפי הצמצום והמדה כו', והיינו מחמת העושר הרב וגדולה יתירה ופתיחת ידו הגדולה, והיינו מאוצר דחכ' דתוה"ק שנק' הון ביתו כו' ופתח ידיו ביד הגדולה כיד המלך כו' וכמו ויין מלכות רב כיד המלך כו' ומשם משביע לכ"ח רצון, פי' לכ"ח לכל מקור חיי כל העולמות דאבי"ע משביע מבחי' הרצון של חסד שיהי' גילוי הרצון וחכ' לאצ"י ובריא' עד סוף העשי', וזהו בדרך כלל מכללות החסד שבעצמות הרצון דתורה כנ"ל, ובדרך פרט נמשך לכל מדה וספי' באבי"ע שזהו לכל חי בפרט עד כל חי העולמות הנבראי' כו' עד לכל חי ובריא' גשמית שימצא טרף לנפשו' לשובע רצונו כמ"ש נתון לחם לכ"ב כל"ח, והכל מבחי' רצה"פ שבתו' כמארז"ל ג"ש יושב ועסק בתו', שניות יושב ודן ע"פ משפט התו', שלישית יושב וזן את כל העולם כו' הרי מה שזן ומפרנס לכ"ח הוא ע"פ רצון שבתו' דוקא וד"ל. וזהו ומשביע לכ"ח רצון העליון, והוא מחמת פתיחת ידו להשביע לכ"ח כו', וא"ת ידיך אלא יודי"ך שהן יודי"ן ווי"ן שמבחי' יו"ד דח"ע דתו' נמשך כמו וי"ו להשביע לכ"ח כו', וס"ת דפותח את ידיך אותיו' חת"ך שהוא שרש של פרנסה כידוע ור"ת הוא

בראשית . . . בקדמין: תרגום אונקלוס לבראשית א, א.

פתוח תפתח את ידיך: פי' ראה טו, ח (ושם: יד).

כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.

במקום גדולתו: נסמן לעיל ע' לו.

הון ביתו: שיר השירים ת, ז. ראה תורה אור נח ט, ב. תורת חיים שם סב, ג.

ויין מלכות רב כיד המלך: אסתר א, ז.

נתון לחם לכ"ב כל"ח: תהלים קלו, כה.

ג"ש יושב ועוסק בתו': ראה עבודה זרה ג, ב.

וא"ת ידיך אלא יודי"ך: ראה תקוני זהר בהקדמה (ז, ב). תסי"ט קו, א). מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע'

תרעט. ושי"ג.

יודי"ן ווי"ן: ראה מאמרי אדה"א דברים שם. בראשית ע' רנה. ושי"ג.

דפותח את ידיך אותיו' חת"ך . . . ור"ת [אוצ"ל: ור"ת פאי"ן: ראה פרי עץ חיים שער (ז) הזמירות פ"ה.

שער הכוונות ענין תפלת השחר דרוש א.

בשפע אותיו' התו' עצמה שנק' לחם לנשמה כנ"ל שנק' עוז לחיי הנשמות כמו במ"ת שהי' השפע במתנה לתו' עצמה כמו באור פניך נתת לנו וכמו נותן התו' כו', וכ"ז ע"י אתדל"ת בעסק התו' שלמטה שנק' לחם ושרשה ברצה"ע שלמעלה מהחכ' כו' כנ"ל הוא שנעשה אתדל"ע כמי' הפא"פ כן לב האדם כו' להמשיך מבחי' חיי החיים עצמו' המאציל לפתוח ידיו ולהשביע לכל חיי העולמות מבחי' רצה"ע דוקא שהוא עיקר ומקור הרצון וחכ' דהשתלשלות כנ"ל וד"ל. ובכ"ז יובן מ"ש לכו לחמו בלחמי שהוא ע"י לחם דתורה כנ"ל שזהו ענין שתי הלחם דשבו"ע ששתי הלחם הללו שהקריבו בניי בעצרת הוא הנותן כח ועוז לנשי' שיהי' בהם חיבור וקשר לעצמו' אור א"ס ב"ה להיות כח וגבורה בנשמתם לכבוש גם היצה"ר שבנה"ב בכל ניצוץ אלקי בפרט כנ"ל, והוא ענין מעשה השלום בפשי"מ ופשמ"ט ע"י אתדל"ת בעסק התו' כך נעשה שלום בפשי"מ ופשמ"ט למעלה באבי"ע כנ"ל וד"ל.

ומעתה י"ל מ"ש לכו לחמו כו' מהו ל' לכו בהילוך דוקא, הענין הוא דפי' לכו זה הוא ענין הילוך מלמטה למעלה שהוא ענין יציא' מקום נמוך לגבוה וכמו לך לך מארצך כו' וכמו קומי לך כו' כו' לכו לך כו', כי הנה הגם שהתו' נק' לחם שלבב אנוש יסעד כנ"ל והוא עוז וכח לנשמות, ובודאי כל עוסק בתו' בהכרח שיסעד לבו בעבודת ה' כנ"ל, עכ"ז אין זה אלא במי שרעב ללחם אז הלחם סועד לבו, אבל מי שאינו רעב ללחם כלל לא תשוב רוחו ע"י הלחם כלל ולא יסעד לבו כו' באוכל לשובע וכה"ג, וכך הוא בלחמה ש"ת מי שאינו רעב ללחם דתו' אינו סועד לבו כלל, וע"כ כדי שיהי' רעב ללחם דתו' צריך שיתפלל תחלה בבחי' התפעלות אהבה ותשוקה ע"י התבוננות בסוכב וממלא ואיך שנשגב שמו לבדו כו' רק הודו על ארץ [ושמים כו'] וכה"ג ומתפעל בזה ביותר בק"ש במס"ג באה"ר בואהבת בכל לבבך, הנה זהו העושה כלי ריקן בנפשו להיות רעב ללחם דתו' אחר התפלה להשביע נפשו הריקנית וכידוע שעיקר התפלה הוא בחי' שפיכת הנפש כמ"ש ואשפוך את רוחי, והתורה תשביע הנפש כמה שאוכל לחם דתו' להיות למזון ממש, משא"כ כשאין בנפשו שום התפעלות ותשוקה אלקי' בתפלה [כלל] אזי

באור פניך . . . נותן התו': גוסס תפלת העמידה וברכת התורה.

אתדל"ת . . . אתדל"ע: נסמן לעיל ע' לה.

כמי' הפא"פ: נסמן לעיל ע' ע.

לך לך מארצך . . . קומי לך: לך יב, א. שיר השירים ב, י. (ג).

לכו לך: שיר השירים שם [ושם: ולכו].

שנשגב שמו לבדו: תהלים קמה, יג.

התפלה . . . שפיכת הנפש: ראה ר"ש פאה פ"א, מ"א. ד"ה וגמילות חסדים. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע

תרסט. ושי"ג.

ואשפוך את רוחי [ב: ואשפוך נפשי כו']: יואל ג, אי"כ [ושם: אשפוך — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א

ויקרא ח"א ע' רסט. ושי"ג. דברים ח"ד ע' א"חכא. ושי"ג]. אבל פסוק המובא לראי' על תפלה הוא (משמואל א א,

טו) ואשפוך את נפשי (ע"ד כתיב ב).

אינו רעב ללחם דתו' להשביע נפשו, וע"כ גם כשלומד בתורה זהו כאוכל לחם על השובע כו' שאין בזה סעידת הלב כלל כו', ולכך א' דהאומר אין לי אלא תו' אפילו תורה אין לו, וזהו לכו לחמו בבחי' הילוך והעלאת הנפש בבחי' הרצוא בתפילה בתחילה שהוא היציאה מן המאסר הגופני כו' ואז לחמו בלחמי בלחם דתו' כנ"ל (ופי' הב' בלכו לחמו בהיפך שהוא ההילוך מלמעלה למטה שהתו' נק' הליכת עולם כו' הליכות אלי כו' מגבוה לנמוך שהרי נק' ארחות ה' כמ"ש אביטה אורחותיך ממש, וזהו לכו להמשיך אור דח"ע דתו' מעצמות רצה"פ כנ"ל מלמעלה למטה ע"י בחי' לחם דתו' העליונה שנק' לחמי גם אתם לחמו בלחם התו' שלמטה ויחדיו יהיו תמים בלתי יתפרדו כי התו' שלמעלה נק' לחם מן השמים ותו' שלמטה נק' לחם מן הארץ כשירדה התו' למטה לברר לעה"ד טו"ר כו' כידוע, וזהו שא' לכו לחמו בתו' שלמטה בלחמי בתו' ש"מ והיו לאחדים דוקא, והוא ענין שתי הלחם דעצרת שהוא תשמ"ע ותשמ"ט שהוא תו' שבכ' ותושבע"פ וע"ז א' לחמו בלחמי לחברם כאחד דוקא וד"ל.

ובכ"ז יובן מארז"ל במשנה עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו, פי' עשה רצונו הוא בחי' רצה"ע הפשוט הנ"ל שלמעלה מבחי' הטעם וחכ' כי אור א"ס ב"ה הוא בחי' אח"פ אור פשוט בתכלית ואין רצונו כרצון האדם שיחוייב הרצון עפ"י שכל וטעם שזהו ענין הכרח וחיוב הרצון מדבר אחר שהוא השכל שנמצא אין שלמות לרצון בלא שכל וטעם ולא יתכן לומר כן בעצמות א"ס ב"ה שנק' שלימותא דכולא שמשלים את הכל ואין דבר חוץ ממנו שיושלם על ידו כידוע, וא"כ לא שייך לומר שום צד חיוב והכרח לרצונו הפשוט שיגרום לו הרצון עפ"י שכל וטעם וכה"ג שא"צ לשום דבר שיושלם על ידו, משא"כ נפש האדם שנשלם ע"י דבר זולתו, ולכך בהכרח שימצא בו הכרח וחיוב לרצונו ממקום אחר זולתו כו', וזהו הנק' רצה"פ באח"פ שנק' רדכ"ר מקור כל רצון לרצון כו', ולזה אנו מבקשים יה"ר מלפניך כו' פי' יהי רצון מעצמו' הרצה"פ [באח"פ] שנק' רעדכ"ר כו' וכמ"ש במ"א, וזהו עשה רצונו הפשוט במצות מעשיות שבא הרצון העליון בחכ' וטעם לרצון שהוא בחכ' שבתו' הנגלית והנסתרות כו' שנק' טעמי תורה

דהאומר אין לי אלא תו': ראה יבמות קט, ב.

הליכת עולם . . הליכות אלי: חבוקק ג, ו. תהלים סח, כה. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשפה.

ארחות ה' . . אביטה אורחותיך: נסמן לעיל ע' קא וע' קב.

התו' . . לחם מן השמים . . מן הארץ: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אירכז. ושי"נ.

עשה רצונו כרצונך: אבות פ"ב, מ"ד.

אור א"ס ב"ה . . אח"פ אור פשוט: ראה עץ חיים שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף ב.

שלימותא דכולא: עבודת הקודש ח"א חלק הייחוד רפ"ח.

אנו מבקשים יה"ר מלפניך: ראה גם ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' מד וע' מז ואילך. לקמן ע' שיג ואילך.

וטעמי מצות כו' והיינו כרצונך כמו רצון האדם שיחוייב ע"פ שכל וטעם לרצון כנ"ל כי רצון האדם נמשך גם בעבודה שבלב זו תפלה ג"כ ע"י טעם ושכל לרצון שהוא ענין ההתבוננות בגדולת ה' בבחי' יחוד'ע ויחוד'ת כו' עי"ז דוקא יחוייב בנפשו הרצון במס"ג בואהבת כו' בכל לכבד כו', אבל בלא שכל וטעם ע"י ההתבוננות לא יומשך רצונו לה' אחד בואהבת במס"ג כנראה בחוש, והיינו מפני שעושי' רצה"ע שבמצות ג"כ ע"י שכל וטעם שהוא בחי' הכונה והטעם שברצה"ע ע"ד דמצות צריכות כונה כידוע, וזהו עשה רצונו כרצונך שתעשה רצונו כרצונך ע"י טעם וכונה במוחא ולבא כו' שזהו ענין ההתחלה בעבודת ה' שתחלה יעשה רצה"ע הפשוט שיבוא ויומשך ויתגלה למטה מחמת טעם ודעת בהתבוננות, וכן במעשה המצות [ב]כונה כנ"ל שיתלבש רצה"ע בחכ' כנ"ל כדי שאח"כ יעשה רצונך כרצונו פי' שיהי' רצונך המורכב בטעם ושכל למעלה מהטעם ושכל בלתי ההרכבה כלל, אלא יהי' רצון פשוט ועצמי' שא"א שיבוא בהשגה וטעם כלל כמו בחי' רצונו הפשוט למעלה שאין טעם לרצון כלל רק פשוט בתכלית מטעם הנ"ל, ואע"פ שנפש האדם הוא בע"ג כו' ואין לו שלמות מצד עצמו כ"א שיושלם ממקום אחר כנ"ל אך מבחי' שלימות האמיתי דעצמו' אור א"ס יומשך ג"כ בנפש האדם לעשות רצונך המורכב שיהי' כרצונו הפשוט ממש, והוא בחי' אה"ר דכל מאדך למעלה מכפי ההשגה וטעם לגמרי שהוא בלי גבול כלל כידוע, וכן במעשה המצות יעשה בקבלת עומ"ש למעלה מן הטעם וכונה וכמ"ד מצות אינן צריכות כונה וכמ"ש הקים על כו' כמ"ש במ"א וד"ל (שזהו למעלה מבחי' אדם כמ"ש כי לא אדם הוא כו' להנחם מרצון לרצון שאין זה רק ברצון המורכב בחכ' וטעם ולא ברצון הפשוט הנ"ל כמ"ש במ"א).

אך הנה כ"ז שיעשה רצונך כרצונו למעלה מהטעם ודעת ע"י שתעשה רצונו כרצונך תחלה כנ"ל זה לא שייך רק בשעת התפלה לבד שאז הוא זמן ושעת הכושר בנפש האדם שנותן לבבו ודעתו בעיון תפלה ועבודה שבלב ומוח בהעמקות ההתבוננות ויתפעל באהוי"ר שכלי' וטבעי' כמו בפסד"ז שנסדרו שבחו של מקום וביוצר אור כו' עד שיגיע לק"ש לבחי' אה"ר דכל מאדך הנ"ל שזהו שיעשה רצונך כרצונו ממש כנ"ל, אבל אחר התפלה שנשכח מלבו ודעתו כל ההתבוננות והעבודה האלקי', ובפרט בהטרד האדם בעסק פרנסתו ביגיעה רבה בכל לבבו ונפשו בעניני העולם כל היום הנה ודאי בחי' אה"ר הנ"ל וגם הנשאר ברשימו בעלמא מהתפעלות אהוי"ר שכלי' חולפת ועוברת לגמרי מכל וכל כו' ונשאר ריקן לגמרי מכל אור

דמצות צריכות כונה: ראה לעיל ע' א. ושי"ג.

שו"ה מאדך — כידוע: ב: בא טאן המוסגר שמוכח בסמוך בסנים בשו"ה אינו.

מצות אינן צריכות כוונה: ראה לעיל שם.

הקים עול: שמואל"ב כג, א.

כי לא אדם הוא כו' [ב: ליתא] להנחם: שמואל"א טו, כט. ראה ספר המאמרים תקס"ט ע' קנו ואילך.

אלקי מפני שנעתק לבו לרצונות זרות היפוכו מן הקצה לקצה כידוע, ולזאת הנה אומר בטל רצונך מפני רצונו שזהו מדבר בכל היום בעסקו במדמו"מ כו' שעכ"פ זה בידו וברשותו שיבטל כל רצון זר שהוא שנאוי ותעוב בעיני ה' בתאוות חומרי' האסורות ובגזל וכה"ג שנק' רע גמור, ואפי' תאות היתר שהוא כבהמה ממש כמו במאכל ו[הנאת] תענוגות עוה"ז והרחבת פיו בלה"ר והוללות ופרי"ע כו') וכה"ג, ע"ז א' בטל רצונך הזר בעיני ה' לאכפיא לסט"א להיות לבו ברשותו לכוף אותו שלא יטה לבו אחרי ההבל והרע כלל וכלל שזהו הנק' בטל רצונך ממש נגד רצון ה' שזה עכ"פ יוכל אדם יהי' מי שיהי' גם שלא התפלל בכוונה כלל וכלל לבטל רצונות הזרות גם בעת טרדתו בעסקו במדמו"מ וכה"ג שלא יטה לבו כלל לכל דבר רע אפי' בהיתר כו' בהיות נגד רצון ה' המרחיקו מאור פני אלקי' חיים לעולם שיחוס על נפשו כו', והגם שכבר חלף ועבר לגמרי בחי' הרצון והתשוקה לאלקי' באהבה במס"נ, וגם אהוי"ר שמן ההשגה שהי' בתפלה כו', עכ"ז א' בטל רצונך גם כל היום שלא בשעת התפלה כו' מפני שזה הביטול רצון הוא רק מפני רצונו להיות המנגד לרצונו אשר שנאוי ותעוב בעיניו שזהו כל אשר בשם ישראל יכונה לא יחפוץ למרוד בקונו ויפול עליו עול מ"ש שלא למרוד ולילך בשרירות לבו הרע כו' להיות שנאוי ותעוב במעשיו שהן נגד רצונו ממש. ויובן זה עד"מ הידוע בבו גבני אביו שגם שלא יש באהבת הבן לשמור כל דרכי אביו ולילך בכל אשר הורהו ולעמוד לפניו בקירוב גמור אך עכ"פ בזה יוכל הבן לעמוד על נפשו שלא יהי' למורת רוח [ממש] לאביו לעשות נגדו דבר זר המאוס בעיני אביו שיגיע לנגד כבודו ורצונו וד"ל. וזהו שא' בטל רצונך מפני רצונו, וביטול רצון זה שהוא לאכפיה לס"א יש בו יתרון מעלה בשרשו שעולה לתענוג ונח"ר גדול למעלה יותר מאשר יקיים המצות שהן רצונו ית' וכמ"ש בזהר דכד אתכפיה סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין להיותו בבחי' תענוג הנעלם שאין בתענוג הנגלה כמוהו וכו' (וזהו ששס"ה ל"ת הן ב"ה דשם הוי' ורמ"ח מ"ע הן בו"ה דשם הוי' כידוע [וד"ל]), וזהו אחר שעשה רצונך כרצונו במצות מעשיות ובתפלה כנ"ל בטל רצונך בסו"מ כו' שהוא יותר עליון כדי שעיי"ז יבטל רצון אחרי' מפני רצונך, פי' רצון אחרי' הוא בחי' הרע דקליפות וסט"א שנק' אלקי' אחרי' ששרשו מבחי' אחורי' וחיצוני' דשם אלקי' כו' שנק' עומק רע, והן המביאי' לאדם לכל טומאה והתקשרות רצונות זרות ונק' כתרין דמסאבותא כו' ועולי' למעלה ומקטרגי' ומביאי' יסורים ועונשים קשי' לאדם וכמ"ש תיסרך רעתך כו', ובחי' ביטול

שו"ה שהוא — והרחבת: אוצ"ל: (והרחבת).

לאכפיה לס"א . . . דכד אתכפיה: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אג (סט"ו). ד"ה באתי לגני תשיל

(קונט' יו"ד שבט תש"נ). ע' 6 ס"ה וש"נ.

דכד אתכפיה סט"א: נסמן לקמן ע' תנא.

ששס"ה ל"ת הן ב"ה: נסמן לעיל ע' צג. וראה גם לעיל ע' קב.

כתרין דמסאבותא: ראה זהר שמיני מא, כ. אחרי ע, א.

תיסרך רעתך: ראה לקמן ע' תצו. וש"נ.

רצון אחרי' הללו היינו כאשר מתבטלים ממציאותם ואין להם מקום יניקה ואחיזה ושליטה באדם כלל, מפני שהאדם מבטל רצונו מפני רצון ה' ואינו הולך אחר שרירות לבו לימשך אחרי הרע דקליפה וס"א כנ"ל, ע"כ בורחי' מפניו כו' ולא עוד אלא שנהפכו מרע לטוב ממש והוא כענין קטיגור נעשה סניגור כו' ונהפך רצונם לרצון ה' לטוב כמו בלעם שהפך הקללה לברכה ע"פ צווי הוי' כו' וכך יבטל רצון אחרי' הללו שבע"כ יענה אמן וימליצו טוב היפך טבעם כו', ולמטה מתבטלי' ג"כ מפני רצון האדם לאכפ"י לסט"א כו' והוא כענין בכל לבבך בשני יצריך שגם יצה"ר מבטל רצונו מפני רצון האדם שהוא הנשמה לילך אחרי ה' בתשובה ולב נשבר באהוי"ר, וזהו בטל רצונך כל היום כדי שיבטל רצון אחרי' מעומק רע לטוב, וזהו מפני רצונך, וכך בגשמיות שכל אויביו יכחשו לו ויעשו רצונו בביטול רצונם בע"כ וד"ל.

וזהו ויין ישמח לבב אנוש, דהנה כמו שמבואר למעלה בענין לחם לבב אנוש יסעד בלחמי' דתורה בעסק התו' כך יובן במה שא' יין ישמח לבב אנוש שהוא לב עקוב כנ"ל שהוא חלוש ישמחנו ביין, והוא בשמחה ש"מ דוקא כמ"ש עבדו את ה' בשמחה דוקא וקאי בעבודת המצוה דוקא, וכן בשמחה וטוב לבב כו' מרוב כל, דהנה מבואר למעלה בענין עשה רצונו כרצונך שהוא ע"י ההתכוננות בהשגה [וטעם] שהוא מ"ש אם הבנים שמחה, דהיינו שמחה שמצד ההשגה דבינה, וכן במצות ישמח שמחה שמצד הכוונה שבה, אבל אח"ז יעשה רצונך כרצונו הפשוט שלמעלה מהטעם כו' הרי יעלה ויגיע לבחי' אה"ר דכל מאדך שלמעלה מהטעם כנ"ל, וזהו ענין שמחה של מצוה שהוא בשמחה וטוב לבב שלמעלה מהטעם והכוונה רק מה שעשה רצה"ע ונח"ר ליוצרו לבד שזהו מגיע בעצם רצונו הפשוט שבמצות, כי שרש המצות הוא בעצמו רצונו שלמעלה מהטעם כו' כמו רחבה מצותך מאד בלי גבול כלל (ומזה יהי' העוה"ב עצמית שנק' עדן סתימאה עצמי' התענוג הפשוט שלמעלה גם מטעמי מצות וטעמי תורה כו'), וכמו שאו' אשר קדשנו כו' אשר [לשון] דבר מאושר ומהולל עד מאד כמו באשר אשרוני כו'

קטיגור נעשה סניגור . . . שהפך הקללה לברכה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ז. וש"נ. ח"ב ע' תקפו וע' תרס ואילך.

בכל לבבך בשני יצריך: נסמן לעיל קרוב להתחלת המאמר.

עבדו את ה' בשמחה: תהלים ק, ב.

בשמחה וטוב לבב כו' [ב: ליחא] מדוב כל: תבוא כח, מז [ושם: ובטוב] — אכל כ"ה גם בספר המאמרים תקט"ז כאן ע' קעג. לקמן ע' שכו וע' שלו. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' נו. דברים ח"ד ע' א'שפט. וש"נ.

אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט.

רחבה מצותך מאד בלי גבול: נסמן לקמן ע' תע.

עדן סתימאה: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' מד. וש"נ. דברים ח"ב ע' תיז.

שאו' אשר קדשנו: נוסח ברכת המצות.

אשר . . . מאושר: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תנד. ויקרא ח"ב ע' תתיט.

באשר אשרוני: אולי צ"ל: באשר, אשרוני: או כאשרני כי] אשרוני — ויצא ל, יג.

ויאשרוני כו', וזהו אשר כלו' אשרינו שזכינו שקדשנו במצותיו ממש שהן בחי' פנימי' התענוג ורצה"ע שנק' מקור כל התענוגי' כו', ולכך השמחה ש"מ הוא ג"כ בשמחה וטוב לבב מרוב כל כו' למעלה מבחי' כל הוא כללות ההשתלשלות דטובב וממלא אלא מרוב כל שהוא מהות אא"ס ממש שנק' רוב כל מזה ישמח בטוב למעלה מן הטעם ודעת וכמו מי לי בשמים ועמך כו' וכידוע וד"ל. וזהו ויין ישמח לבב אנוש, יין המשמח אלקים שהוא שש"מ כנ"ל שלמעלה מטעמי תורה כנ"ל (וראי' לזה שמשמחה ש"מ יוכל אדם לבוא ממילא לרזון דאו' כידוע בשבחי האריו"ל שזכה לרוה"ק וגילוי אליהו מפני שמחה ש"מ לבד), וכך הוא ממש בשמחה שבעסק התו' לשמה, כי בענין ת"ת יש ב' דברים א' עסק התו' עצמה בלימוד שנק' לחם, והב' השמחה והחדוה שבעסק התורה כמו שאנו או' ונשמח בד"ת כו' וכמו רב ששת שא' חדאי נפשאי לך קראי כו' פי' לך קראי בשביל הנשמות לבוא ולהמשיך בה גילוי אור רצה"ע שבתו' ששרשו בעצמות אור א"ס ב"ה ממש שמתגלה בנפשו בעת קריאתו בתורה שבזה נעשה רצונך כרצונו הפשוט ממש כנ"ל, הרי מזה ישמח ויגל כמו בשמחה של מצוה הנ"ל שהוא למעלה מהטעם כנ"ל (וז"ש מעיקרא עביד אינש אדעתא דנפשי' כו' ואח"כ עוסק בתו' לשמה לשם התורה עצמה לחברה בעצמו' [א]א"ס שלמעלה מהחכמה כו', וזהו הנק' יינה של תורה פי' יין המשמח שהוא השמחה שבעסק התו' שמזה יבוא ממילא לגילוי סודות התו' דנכנס יין יצא סוד מטעם הנ"ל בשמחה ש"מ וד"ל.

והנה על בחי' גילוי אור שמחה הנ"ל בתו"מ שלמעלה מהטעם כו' נצטוינו ג"כ במועדי' ורגלי' שנק' מועדי' לשמחה כידוע ואע"פ שהשמחה שבמועדי' הוא כבחי' הטעם ושכל ככל מועד ורגל כפי מה שהוא כמו חג הפ' במדת חסד כו' וכידוע שהמועדי' נק' מקראי קודש שהוא כבחי' מוחין דאימא כו', אך עכ"ז הרי אנו או' בכל מועד בתפלת המועדי' וישמחו בך

ש"ה ויאשרוני: כ"ה בהכת"י. וראה משלי לא, כח.
 מי לי בשמים ועמך . . . יין המשמח אלקים: תהלים עג, כה . . . ע"פ ס' שופטים ט, יג.
 בשבחי האריו"ל שזכה לרוה"ק: נסמן לעיל ע' כו.
 שאנו א' ונשמח בד"ת: ברכות ק"ש דערבית.
 רב ששת שא' חדאי נפשאי: פסחים סח, ב. וראה לקמן פיסקא, והנה בכל הנ"ל.
 מעיקרא עביד אינש אדעתא דנפשי': ראה פסחים שם.
 לשמה לשם התורה: ראה פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד. מאמרי אדה"א שמות ח"א בתחלתו. וש"נ.
ח"ב ע' שסו.
 יינה של תורה . . . סודות התו': נסמן לעיל ע' סה.
 דנכנס יין יצא סוד: ערובין סה, סע"א.
 מועדי' לשמחה: נוסח התפלה ובקידוש היום דיר"ט.
 חג הפ' במדת חסד: נסמן לקמן ע' שעה.
 מקראי קודש . . . מוחין דאימא: נסמן לקמן שם.
 וישמחו בך ישראל: בהשמטת תיבת, כל' מובא בכ"מ — ראה מאמרים שנשמנו בריש המאמר. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קלב. וש"נ. שמות ח"ב ע' שנב. וש"נ.

ישראל מקדשי שמך, כך ממש שלמעלה מהחכ' והטעם כנ"ל, דאליכ מהו בך וכי יתכן שיהי' שמחה זולת ה' כו', אלא מפני שהשמחה הוא בך דוקא שהוא מהות ועצמות א"ס ב"ה ממש שנק' סדכ"ס דלית מח' ת"ב כלל, ואיכ י"ל מהו שא' ל' מקדשי שמך שהשם הזה הוא בחי' המל' בחי' ממכ"ע שנק' שם כמ"ש ויעש דוד שם כידוע בענין שם ומל' דמלכותך כו' שאינו רק בחי' אותיו השם לבד שממנו נמשך החיות של העולמות ואין לו ערך כלל לגבי מהו"ע, אך הענין הוא דישראל הן המקדשי לבחי' שם זה דמל' דאצי', דהיינו שהם ממשיכים בחי' קדושה העליונה שבמצמות א"ס ב"ה ממש בשמך שהוא בחי' מל' דאצי' בבי"ע. אך לכאורה זהו דבר פלא מהיכן יהי' הכח הזה לישראל להמשיך מקדושת העצמי' דא"ס בבחי' מל' ית', וכמו"כ יפלא מה שאו' ישראל קדושה למטה קדוש ה' צבאות כו' שבזה דייקא נמשך קדושת ה' בצבאות עליונה כידוע שאין המלאכים או' קדוש כו' עד שישראל או' למטה קדוש כו'. אך הענין הוא כידוע שישראל עלו במח' פי' במח' סתימאה שהוא פנימי' אור אבא דאצי' כמ"ש כי אתה אבינו ונק' בני' כו', וכמו בני בכורי ישראל כו', ועד"מ הבן שנמשך ממוח האב בבחי' כח המוליד שבטיפה שלו שמוליד בדומה לו כו', כך שרש נשי' נמשך מיח"ע הפנימי' דאור"א כו' מאחר שנק' בשם בנים וקוראי' אבינו ממש כו', ולכך הן נק' אדם בצלם אלקים ממש כו', וכמ"ש אור זרוע לצדיק לבחי' צ"ע שהוא בחי' פנימי' יסוד אבא שבז"א דאצי' כו' כידוע, והיינו מבחי' פנימי' המוחין העצמי' שבאדם דאצי' שכללותו הוא בחי' א"ק שנק' אדם דבריאה בכלל כו' רק שירדה נשי' למטה בג' עולמות בי"ע להתלבש בחומר וצורה כמ"ש בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כו' שזהו בחי' נר"נ וכידוע, ועד"מ מתולדת הולד מטפה הרוחנית שבמוח שהתענוג שברוחני' עצמי' הנפש ממש שלמעלה הרבה ונבדל בערך מתענוג שברצון ושכל כו' הוא שירד ונמשך לכוא בהגשמות טפה גשמי' לצייר הולד בבטן כו' וידוע דעיקר המוליד הוא שבאה מן הרוחני' אל הגשם דוקא, וע"כ עיקר גילוי התענוג בגמר ביאה שבא הוא במורגש יותר מתחילתו בעונג

סדכ"ס דלית מח' תיב: זהר יתרו פט, א. תרומה קמו, ב. תקוני זהר בהקדמה יז, א. ויעש דוד שם: שמואל"ב ח, יג. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמא. וש"נ. דברים ח"א ע' ריד. וש"נ. מאמרים שנשמנו בריש המאמר. קדוש ה' צבאות: ישעי' ה, ג. שאין המלאכים או' קדוש: ראה חולין צא, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקפט ואילך. וע' תרנו. לקמן ר"ע שמב.

שישראל עלו במח': ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. וש"נ. כי אחה אבינו . . . בני בכורי ישראל: ישעי' סג, טז. שמות ד, כב. בצלם אלקים . . . אור זרוע לצדיק: בראשית א, כו. תהלים צז, יא. כח המוליד . . . שמוליד בדומה לו: ראה ביאורי זוהר בלק קג, ג. קה, ב. א"ק שנק' אדם דבריאה: ראה מאמרי אדה"א ענינים בתחלתו. וש"נ. בי"ע . . . נר"נ: תקוני זהר תכ"ב (סח, סע"ב). בראתיו יצרתיו אף עשיתיו: ישעי' מג, ז. עיקר . . . התענוג בגמר ביאה: ראה לעיל ע' מט ואילך.

הנעלם שבטפה רוחני' שבמוח כו' וכך עד"מ בבחי' אור הזרוע לצ"ע ממקור המוחין העליוני' דפנימי' אבא ששם פנימי' ועצמי' התענוג שבהעלם הוא שירד זבא לגילוי תענוג במורגש להיות מציאות נשמה בציוור אדם העליון כו' מאין ליש בחומר וציוור בבטן המל' כידוע שהוא אוצר הנשמות ששמו גוף כמ"ש [בזהר] ע"פ מראש צורים אראנו כו', הרי ודאי בחי' גילוי אור הזרוע לצ"ע זהו עיקר גילוי פנימי' העונג שבשרש ומקור האור הזרוע כל פנימי' אבא כו' שנק' מח' סתימאה כנ"ל וד"ל, ומזה יובן שתענוג הנשמות הבאי' בתולדה יש מאין בבי"ע יותר עליון מן שרשם הראשון כשעלה במח' סתימאה כו'. ויובן זה יותר ממשל שפע שכל מרב לתלמיד שעונג המשפיע בסוף גילוי אור השפע למקבל יותר מתחילתו מטעם הנ"ל. וכך הי' במ"ת כשירד ה' על ה"ס וידבר את כל כו' שהי' גילוי אור התענוג שבחכ' עילא' מבחי' ההעלם העונג העליון שבעצמו' חכמתו שנק' שעשועי' העצמי' הרי הי' בגילוי אור זה יותר תענוג מתחילתו שהי' כלול בעצם העצמו' כמו חכמת אדם תאיר פניו כמשי"ת דהגם שאמר יותר ממה שהעגל כו' הפרה רוצה להניק זהו בתחילת השפע דמשפיע אבל בגמר שפעו התענוג גדול הרבה יותר מטעם הנ"ל.

והנה לזה הטעם יובן עכ"פ מה שיש ביכולת ישראל להיות מקדשי שמך להמשיך מבחי' קדש העליון שבעצמו' ממש לבחי' שמך שהוא בחי' המל' כנ"ל לפי ששרש שרשם הראשון הוא בחי' פנימי' המוחין עצמי' דח"ע שבעצמות המאציל ממש והוא בחי' פנימי' ועצמית העונג העליון שנק' קודש העליון ממש שלזה א' קודש ישראל לה' כו', וע"כ יש ביכולת נשי' שבגופי' דוקא מטעם הנ"ל שעיקר הפנימי' של עונג הנעלם בא למטה בסוף השפע דאור הזרוע לצ"ע כו' להמשיך קדושה זאת העצמי' גם בבחי' המל' סופא דכ"ד שיתלבש בבי"ע כו' וד"ל. וזהו שאו' בתפלת המועדים וישמחו בך ישראל כו' פי' לפי שהשמחה דכני' שהם בחי' בנים שנמשכי' ממוח האב כנ"ל, ישמחו ויתענוגו בשמחה ועונג העליון הפנימי' ועצמי' ומצד שיש לנשמתם בעונג הפנימי' שרש ומקור דישראל עלו במח' כנ"ל ועיקר גילוייו מן ההעלם הוא בשמחה זאת בנשמה שבא למטה דוקא מאור הזרוע לצ"ע

נשמה . . בבטן המל' . . מראש צורים אראנו: ראה בלק כג, ט. זהר בלק רג, ב. ביאורי הזהר שם קה, ב. המל' . . אוצר הנשמות: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקסה. וש"נ. אוצר הנשמות ששמו גוף: ראה עבודה זרה ה, א וכפרשיי ותוסי' שם. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' חקנן.

וידבר את כל: יתרו כ, א (בדילוג).

שעשועי' העצמי': נסמן לקמן ע' תסח.

שריה בגילוי — בעצם [ב: בהעלם] . . חכמת אדם תאיר פניו: קהלת ה, א.

יותר ממה שהעגל: נסמן לעיל ע' מט.

שריה שבעצמות — העליון: ב: שבח"ע.

קודש ישראל לה': ירמ"ב, ג.

כנ"ל, וזהו וישמחו בך, בך ממש בעצמו' התענוג והשמחה העליונה שא"א לשום נברא ומלאך להגיע לשמחה כזו שישמחו בך ממש כי אין שרש המלאכים וכל העולמות רק מבחי' רצון ותענוג המורכב בשכל ומדות לבד שהוא בחי' חיצוני' דחיצוני' לגבי פנימי' ועצמו' התענוג כו' כמו שאין ערוך לתענוג שברצון ושכל לעצם התענוג שבטיפה כו' כנ"ל, וע"כ בישראל דוקא יש יכולת הזה לקדש את שמך ג"כ שהוא בחי' המל' שיומשך גם בבחי' שם ומל' בחי' תוס' אור וקדושה העליונה הנ"ל, והיא השמחה שבמועדים ורגלים שנק' מקרא קדש העליון כנ"ל שגם זה ע"י ישראל דוקא דקדשינהו לזמני' כמ"ש אלה מועדי ה' אשר תקראו' אותם דייקא, אבל שבת מיקדשא וקיימא משי"ב בקדש העצמי' כמ"ש אות היא וכו', ולזה או' בתפלת המועדים וישמחו בך כו' ומסי' מקדש ישראל תחלה ואח"כ והזמנים כו' וכן קדושה שהמלאכי' אומרים אין אומרי' קדושה כ"א ע"י קדושה שישראל או' למטה קדוש ה' צבאות, מפני שהן העיקר ומקור להמשכת קדושת העצמי' להיות קדוש ה' צבאות ג"כ מטעם הנ"ל וד"ל.

ומעתה י"ל מ"ש להצהיל פנים משמן אחר שא' ויין ישמח לבב אנוש,
 דמשמע שהצהלת פנים אינו מן היין אלא מן השמן דוקא, וא"כ מהו שא' להצהיל כו' הלי' ולהצהיל פנים כו' דמה חיבור יש לצהילת פני' מן השמן עם שמחת הלב מן היין כו' לפי זה כו'. אך הנה י"ל תחלה מהו ענין הצהלת פנים בגשמית, דהנה ע"ד הפשוט ענין ובחי' הארת פנים היינו מה שתאיר פני אדם בבחי' התגלות אור וחיות [הפנימי'] והעצמי' שבאדם דוקא שהוא המתגלה בפנים דוקא ואז נק' הארת פנים שמאיר אור הפנים כמו כי קרן עור פני משה כו', והטעם שפנימי' החיות שבנפש מאיר בפני' דוקא, הוא להיות שכלי הפני' הוא המקום המוכן לגילוי אור וחיות הפני' דוקא, וע"כ נק' פנים ע"ש בחי' הפנימי' כו'. ואמנם סיבת גילוי זה שאור וחיות הפנימי' בפנים הבא בהתחדשות דבר מה עד שיהי' אדמומית הפני' כמו צהבו פניו של פלוני כו', הנה זה בא ע"י קיבוץ פנימי' החיות שבדמי' שבאברים בפני' דוקא, והענין הוא כידוע הגם שהדם הוא הנפש שחיות הנפש מורכב בדם האברים אבל הוא רק בחי' התפשטות חיות חיצוני' שבנפש שמתלבש בחיצוני' שבדם הגשמי לבוא מן חיות הרוחנית אל חיות הגשמי כחיות החי הגשמי לבד, אבל מה שיש בחי' פנימי' חיות הנפש בדם הוא אשר אינו מתגלה בדם רק לפרקים בבחי' הרוחני' שבדם ופנימי' שבו דוקא, שהוא כמו הדופק שניכר בו רוחני' חיות הנפש שבדם להכיר בו בטוב ורע שבנפש

ישראל . . . דקדשינהו לזמני': ברכות מט, א.

אלה מועדי ה': אמור כג, ד (בדילוג).

שבת מיקדשא וקיימא . . . אות היא: ביצה יז, א. תשא לא, יז.

כי קרן עור פני משה: תשא לד, לה.

פנים ע"ש בחי' הפנימי': ראה גם לעיל ר"ע ריא. וש"נ.

אם עונג או צער כן יהי' אופן הדופק שכן יהי' אופן מזיגת הרוחני' שבדם
אם טוב או רע בדמים טובים ומאירים או דמים רעים וחשוכי', וזהו הניכר
בפני' דוקא שמבשורה טובה ועונג הנפש יאירו פניו בדמי' טובי' המאירי' את
הפנים מפני שיתקבץ ויתאסף אז בחי' החיות הפנימי' שכנפש בפנימי' שבדמי'
שבאברי' ונכנסי' בתוך הפני' דוקא מטעם הנ"ל עד שיצהבו פניו ויאירו ברוב
אורה ושמחה מפני שמחת הנפש בבחי' פנימי' שבה מבשורה טובה ועונג
נפלא יתלכש בפנימי' החיות שבדמי' לבוא אל הפנים דוקא ונק' הארת פנים
כמו באור פני מלך כו' (ולהיפך מבשורה רעה וצער גדול או חולת אהבה
וכה"ג יהיו פניו חשוכי' ורעי' כמו מדוע פניך רעים כו').

והנה לפי זה הטעם הרי יכול להיות שיבוא סיבת הארת פני' הנ"ל גם בלא
בשורה טובה ועונג אלא מסיבת השמחה שע"י היין המשמח הלב
שע"י שמחה זאת יאיר בפניו חיות פנימי' הדם הנ"ל וכאשר נראה בחוש שיון
ישמח ויעשה קיבוץ הדמים בפני', אך שמחה זאת אינה עצמי' ופנימי' כ"כ כי
אינה באה רק ע"י סיבת היין המשמח לבו וכמו כי טוב לבו ביין כו' גם
שיבאו לכלל שמחה גדולה עד שיאירו פניו כו' אין זה רק שמחת הלב מפני
היין שגילה פנימי' החיות שבדם הוא הנפש ואין זה שמחת הנפש מצד עצמה
רק כאשר מתגלה בה מבחי' הפנימי' ועצמי' שבה ממש כמו מחמת בשורה
טובה ועונג נפלא שמאיר בפני' שלא ע"י היין כו' שזהו הנק' תענוג וחדוה
שמאיר בדמי' להיות פני' מאירות. וז"ש להצהיל פנים משמן ולא א' ויין
ישמח ויצהיל פניו כו', אלא יין ישמח לבב לבד ולא יצהיל פני' כלל אע"פ
שיבא ממנו הארת פני' אין זה נק' צהלת פני' לפי שלא יבוא ענין צהלת פני'
רק מן השמן דוקא ולא מן היין (רק ע"י תענוג הנפלא שבפנימי' הנפש
שיצהלו פניו מזה והוא למעלה [גם] מן השמחה שמחמת בשורה טובה שבא
עכ"פ מסיבת חיות הדמי' גשמי' שיהופך מזגם לטוב או לרע מלמטה למעלה
שהוא שמחת הלב וצער הלב, משא"כ בתענוג שבחכ' כמו שית'), דהנה סיבת
הארת פני' [ש]בא מחמת שמחה וטוב לבב כשמחת הלב מיין המשמח (או גם
מחמת בשורה טובה) שבאה מבחי' פנימי' החיות שבדם לפני' כנ"ל הנה זהו
העולה ובאה מלמטה למעלה מחיות הדמי' שבלב שמתגלה פנימי' החיות שבו
בפני' דוקא כנ"ל (וכן גם מבשורה טובה עולה פנימי' רוח החיים שבלב לפני'
וכמו ותחי רוח יעקב כו'), שכ"ז בא מפנימי' שבדם דוקא כנ"ל. אבל יש עוד
בחי' הארת הפנים שאין התחלת סיבתו באה מסיבת הדם כלל לא מנהו ולא
מקצתו, והיינו כמו בחי' הארת פני' שבאה באדם רק מצד אור החכ' שמאיר

באור פני מלך: משלי טו, טו.

מדוע פניך רעים: נחמי' ב, ב.

כי טוב לבו ביין: שמואל-ב יג, כח [ושם: כטוב לב אמנון]. אסתר א, י [ושם: כטוב לב המלך].

ותחי רוח יעקב: ויגש מה, כז.

בפניו כמו חכמת אדם תאיר פניו כו' וכתשובת ר"י להיא מטרוניתא שראתה פניו צהובות שאין שותה יין כלל אלא חכמת אדם תאיר פניו כו' וכו' אבהו שמצא תוספתא חדתא ונהירין אנפיהו כו' וכה"ג הרי יש הארת פני אדם שאינו בא מסיבת קיבוץ הדמי' בפני' מן השמחה כנ"ל אלא זה בא ונמשך אור פנימי' ועצמי' [מעצמו'] כח המשכיל שבנפש להשכיל שכל חדש ונפלא שנק' חכמת אדם מזה תאיר אור פניו, דהיינו מחמת כח ואור התענוג הנפלא שבכח המשכיל שכל נפלא ועמוק (שמקור מוצאו היא באה מבחי' הלחלוחית הרוחני' שבמוח חכ' כו') והוא אור הנמשך מלמעלה למטה ממילא ומאליו בפני' להאיר הפני' (שנעשה בהירות והבהקת הפני' גם בדמי' שהן הארת תרין תפוחין בבי' לחייו כו') והוא הנק' צהלת הפני' שהוא ענין בהירות והבהקה יתירה בפני' שנק' פני' צהובות כו' שלמעלה הרבה מהארת פני' שע"י שמחת היין (ובשורה טובה), וזהו להצהיל פנים משמן דוקא ולא מין שהשמן טבעו קר ולח והחמימות הוא ביין (וע"כ שמן צף ע"ג יין ואין להם חיבור כלל לענין טומאה לריב"נ), והיינו בחי' הארת אור החכ' מלמעלה למטה שמזה יאיר פניו כו' אבהו שמצא תוספתא חדתא כו' וכידוע ששרש השמן הוא בבחי' העלם החכמה שמאין תמצא, וע"כ מן השמן ידליק אור המאיר שהוא אור החכ' (רק מ"מ יש בשמן מבחי' גבורות דאש השורף מאחר שהשמן דולק כו') כידוע בענין שמן למאור כו' וד"ל (ומה שמצינו גם ביין המשמח שמוסיף אור החכ' כמו שא' אגברי חמרא אדרדקי כי היכא דלימרו מילתא כו' משום דנכנס יין יצא סוד וכמו חמרא וריחא פקחין וכה"ג, זהו מלמטה למעלה דוקא שעולה חום היין בלב ומן הלב עולה למוח החכמה לפקחו להיות עולה ונכלל בכח המשכיל להשכיל אור שפע חכמה חדשה, ועכ"ז אם שתה יותר מרביעית אל יורה משאי"כ אור שפע החכ' שבא מבחי' העלם כח המשכיל מצד עצמו מלמעלה למטה דוקא שהוא בחי' השמן שהוא בחי' או"י הרי הוא בא מעצם כח ומקור החכ' כו'). וזהו שרש ענין ההפרש בין בחי' הארת פנים שבא משמחת היין שבלב לבחי' הארת פני' שבא רק מצד הארת אור החכ' מאין כנ"ל, דמה שבא ע"י היין המשמח שהוא העולה מבחי' פנימי' החיות שבדם שבלב ומוח מלמטה למעלה בקיבוץ והעלאה שבא

וכתשובת ר"י להיא מטרוניתא: נדרים מט, ב.

וכו' אבהו שמצא תוספתא חדתא: ראה ירושלמי שבת פ"ח, ה"א. הנסמן במאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תשל.

שמן צף ע"ג יין: נסמן לעיל ע' ריג.

שורה חיבור — לריב"נ: כ"ה בהכתי.

שמן למאור: תרומה כה, ו. ראה מאמרי אדה"א בראשית ס"ע ת"ח. תורת חיים תצוה ס"ע תקיב ואילך.

הנסמן במאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' תתקיב.

אגברי חמרא אדרדקי: ראה סנהדרין לח, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ס"ע אקצו ואילך.

חמרא וריחא פקחין: נסמן לעיל בפסקא, והנה התורה.

אם שתה יותר מרביעית: ערובין סד, א.

בכחי רשפי אש שלהבת בוער כדמי' שבפני' [ש]טבעו לגלות הצפון ונעלם
 כמו שנראה בכל שמחה שביין שמגלה כל לבו ומעוררו להוציא כל נעלם
 שבשכלו ג"כ לגילוי, אבל אין זה רק ע"י העלאה שהוא רק סיבה ולא עצם,
 אך בחי' הארת פנים שמאיר מכח ומקור החכ' מן ההעלם לגילוי, הנה הארה
 זו מאירה מלמעלה למטה (כאור השמש [שעושה] בהירת האור [ו]זהו שנק'
 צהלת הפני' כו') והוא נמשך מבחי' יסוד המים שבמוח החכ' שהוא קר ולח
 בבחי' קרירות (כמ"ש בזהר ע"פ המקרה במים כו') ונק' ים החכ' או מ"ע
 וכידוע בענין אמיר כו', ואין באור זה שום חמימות ורשפי אש כחום הדמי'
 כלל ובלתי מורגש בהרגשת יש אדרבה הוא בבחי' אין שהוא בבחי' ביטול
 במציאות והוא העדר ההרגשה בתכלית שלזה נק' כח מה מה ממש שהוא
 בבחי' אין דחכ' כידוע (והוא בבחי' השמן שהוא היפוך טבע היין כנ"ל, ועכ"ז
 יש בחי' התפעלות גם בחכ' כאשר תאיר אורה והוא בבחי' התפעלות התענוג
 הנפלא שבחכ' כאשר משכיל שכל חדש שמזה יאירו פניו כנ"ל בל"א קוועלט
 כו') וזהו שנק' צהלת פנים שהוא ג"כ מלשון שמחה כמו צהלי ורוני כו',
 והעיר שושן צהלה ושמחה, אלא שהוא השמחה שבתענוג דוקא.

והנה יובן כ"ז בעבודה שבלב בתפלה שאנו רואים שמחמת השגה אלקי'
 בהתבוננות יתפעל האדם בשמחה ורשפי אש שלהבת יה הנק'
 התלהבות בלהט אש ממש בוער בלב ו[הוא] פנימי' החיות שבדמי' שמתקבץ
 בלב ע"י שמחה זו כמו יין המשמח ממש כנ"ל, וזהו ענין העבודה שבמרכבה
 עליונה דפני ארי' שור כו' שנק' חיות הקודש שנא' בהן בוערות כמראה
 הלפידים כו', וגם בכל מראה מרכבה זו [הרי'] הוא ענין התשוקה ברשפי אש
 לעלות למעלה כו' כמו וכנפיהם כו' שהם הן המעלי' אותם באהוי"ר ברשפי
 אש התלהבות והתלהטות אלקי' לעוף וליכלל באור וזיו השכינה המאיר
 עליה. וכך גם במ"ת נא' וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים כו' כי
 קולות וברקי' ולפידים הללו לא היו להפחיד את ישראל רק להבעיר בהם אש
 התשוקה האלקי' לעורר את האה"ר בישראל, וזה הי' ענין אתדל"ע באה"ר
 ברשפי אש דלפידים לעורר אתדל"ת בישראל שתלהב לבנם ברשפי אש
 התשוקה האלקית ליכלל בה' אחד, ולזה הי' [כל] עיקר ענין הקולות

ש"ה בכחי' — שלהבת: ב: התלהבות.

יסוד המים שבמוח . . המקרה במים: תהלים קד, ג. ראה זהר (רעיא מהימנא) שופטים ערה, א. א. ספר
 המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתיג.

בענין אמיר: ראה סידור שחרית ע, א. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שצד. במדבר ח"ב ע' תדש.

כח מה . . דחכי: זהר (רעיא מהימנא) צו כת, א. א. לד, א.

צהלי ורוני . . והעיר שושן צהלה: ישעי' יב, ו. אסתר ת, טו.

בוערות כמראה הלפידים: יחזקאל פ"א.

כמו וכנפיהם: יחזקאל א, ת. יא.

וכל העם רואים: יתרו כ, טו. ראה המאמרים שנשמנו בריש המאמר.

ש"ה ברשפי — שתלהב לבנם: ב: שיתלהב נפשם.

והלפידים (רק קול שופר הי' להחריד ולהביאם לבחי' ביטול במציאות ממש), וכן הי' שאח"כ ע"כ דיבור פרוחה נשמתם [ממש] בכלות הנפש לפי שהקולות והלפידים הלהיבו בנפשותם התלהבות אור אלקי' להיות להם כלות הנפש ממש כו'. ומעין זה הוא התפעלות והתלהבות בתפלה ע"י שמחה אלקי' כמו שיין המשמח בוער בלב כנ"ל וד"ל.

אך הנה בחי' החכמה הוא בהיפך מכ"ז שהרי ענין הארת אור החכ' באה מלמעלה למטה דוקא שהוא בא בבחי' הביטול במציאות כנ"ל שזה היפך התלהבות שע"י השמחה בהתבוננות הנ"ל. וכדוגמא זו מצינו במ"ש על ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא, פי' על ראשי החיות הוא למעלה הרבה ממקור של השגות מוחי' שלהן יש רקיע שהוא כעין הקרח, פי' קרח עד"מ הקרח הגשמי שהמי' נגלדו בו כמקשה ממש שאם ימס יהי' למים רבים, והענין הוא לפי שבחי' מים עליוני' שהוא בחי' ח"ע א"א שיומשך במלאכים וחיות הקודש שלא יכילו כלי המוחין שלהם כלל, ע"כ הנצרך שיתעלה מאד שפע דח"ע ויהי' כמו קרח ממש דאגלילו מיא כו' ש[זהו] בחי' העלם החכ' בבחי' אין וביטול במציאות, וע"כ מחמת הרקיע הזה שנק' קרח מתבטלי' המלאכים בבחי' ביטול המציאות שהוא ביטול השגת שכל שנק' כח מה מה שפשט כו', וזהו שנק' קרח הנורא ופי' נורא הוא בחי' הביטול שלמעלה מהטעם והשכל, דקרח זהו אותי' חר"ק שהוא כמו נקודה דחר"ק שתחת האותי' בבחי' ביטול כו', ושרש נקודת החול"ם שע"ג האותיות מורה על בחי' כתר שלמעלה מן החכ' שבאותיות כידוע וד"ל. וזהו שנא' במלאכים וחיות הקודש בעמדם תרפינה כנפיהם, פי' כנפיהם הן התפעלות אהוי"ר שלהם שמצד ההשגה אלקי' המצמצם בכלי מוחין שלהם, וכאשר יגיעו למעלה במקור השגה שלהם זהו הנק' בחי' עמידה שיבא לכלל ביטול במציאות מן ההשגה וכו' מטעם הנ"ל וע"כ א' בעמדם תרפינה כנפיהם כו' שנתבטל [התפעלות] אהוי"ר שלהם ואין בהם כח לעוף בכנפיהם כלל למעלה אלא תרפינה בכנפיהם כו' מצד שבאי' לכלל ביטול במציאות לגמרי שלמעלה מהשכל וכנ"ל בענין הרקיע כעין הקרח כו' וד"ל.

ע"כ דיבור פרוחה נשמתם: נסמן לקמן ע' שפא.

על ראשי החיות רקיע: יחזקאל א, כב [ושם החי' אבל כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ז כאן ע' קעו (ושם: ועל . . . וחסר תיבת רקיע). אור התורה כאן ע' שצט (ושם וכן בלקוטי תורה כאן כו, ב: ועל). סידור שחרית סג, סע"ב. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' רכא. דברים ח"ג ע' תתקלח. ושי"נ ח"ד ע' אריג].
שירה והחיות — שיתעלה מאד: ב: שיתעלם אור.

דאגלילו מיא: ראה זהר לך ע', א. בראשית רבא פ"ד, ב.
מה שפשט: זהר בהקדמה א, ב.

דקרח זהו אותי' חר"ק: ראה סדור שחרית סג, סע"ד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תח.
נקודה דחר"ק שתחת האותי': ראה תקוני זהר ת"י (כה, א). פרדס שער (כח) הנקודות פ"ב.
נקודת החול"ם . . . כתר: ראה זהר ויקרא יז, א. פרדס שם.

בעמדם תרפינה כנפיהם: יחזקאל א, כד. כה [ושם: כנפיהן] — אבל כ"ה גם בהמובא בסמוך. ועוד]. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' שסד ואילך. וע' תשג. מאמרים שנשמנו בריש המאמר.

ובכ"ז יובן סדר הפסוק ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן, פי' תחלה יהי' העבודה בבחי' יין המשמח בשמחה שבהשגה והתבוננות שיבא מזה לבחי' התלהבות רשפי אש ב[וע]רות כו' כמו בהתלהבות דמלאכי' וחיות שהן כמראה הלפידים וכנ"ל, ואח"כ יגיע למעלה מזה הרבה והוא להצהיל פני' משמן דבחי' החכ' כח מה שהוא בחי' הביטול במציאות שלמעלה מהשכל והשגה לגמרי כנ"ל. אך עדיין י"ל למה לא א' שמן יצהל פני' כמ"ש ויין ישמח כו', אלא אומר להצהיל דמשמע שמיד שיין ישמח יבוא להצהלת פני' משמן וכל עיקר שמחת היין לא הי' בתחלה רק בשביל שיצהלו הפני' אח"כ כי העיקר שמחת היין הוא טפל אליו, והיינו ויין ישמח כדי להצהיל פנים משמן, וזה פלא איך שייך כאן לומר שיהי' קשר וחיבור שמחה דיין עם צהלת פני' דשמן ושיהי' היין טפל לשמן, אדרבה הרי בחי' השמן דחכ' הוא היפך דבחי' היין המשמח כנ"ל.

והנה יובן כ"ז עפ"י כל הנ"ל דוקא בענין ההפרש שבין שמחה דיין שבאה מקיבוץ הדמים בפני' ברשפי אש, ובין הארת אור החכ' מלמעלה בבחי' קרירות וביטול כו' שיין הוא הגורם דוקא שיבוא [המשכת] אור החכ' מן ההעלם כו', וזהו ויין ישמח כדי להצהיל פני' משמן כו'. וביאור ענין זה [הנה] י"ל תחלה בענין פי' אדם א' ד"ם, והענין הוא כידוע [דא'] דאדם הוא בחי' אור החכ' שבראש שזהו ענין אלף אאלפך חכמה כו' שהוא בחי' התסדי' דמים כו', והדם הוא הנפש הוא בבחי' הגבורה דבינה כו', ובחי' א' דחכ' הוא שממתיק לבחי' גבורת דדם כו' וכמו בדמייך חיי כו', וזהו א' דם דאדם שהוא בחי' המתקת הגבורות בחסדי' בדרך כלל. וביאור זה ידוע בענין והחיות רו"ש שאחר בחי' הרצוא דוקא בא לבחי' שוב כמאמר אם רץ לבך שוב כו', והענין הוא מובן ע"פ הנ"ל, דבחי' הארת פנים דחכ' בא מלמעלה למטה בבחי' הביטול כו' ונמשך בחי' הקרירות כמים שיוורדים מגבוה לנמוך דוקא כו', וזהו כדוגמא כמים קרים על נפש עיפה, שכאשר הנפש עיפה מרוב החום [ביותר] עד שיסתלקו כו' אז המים הקרים המקררי' את החום משיבים את הנפש ממש שתשוב רוחו ונפשו אליו כידוע, כך הוא בחי' השוב דחכ' שנמשל למים כנ"ל והוא כאשר חכמת אדם תאיר פניו להיות משכיל ע"ד

אדם א' דט: ראה שלי"ה בהקדמת בית ישראל בית דוד כא, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אתמב. וש"נ. אלף אאלפך חכמה: ראה איוב לג, לג. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רכז ואלך. אמרי בינה שער הק"ש פס"ב.

בדמייך חיי: יחזקאל טו, ו.

והחיות רו"ש: יחזקאל א, יד.

אם רץ לבך שוב: ספר יצירה פ"א, מ"ח. תקוני זהר בהקדמה יז, א.

כמים שיוורדים מגבוה לנמוך: ראה תענית ז, א.

כמים קרים על נפש עיפה: ע"פ משלי כה, כה.

החכ' ושכל חדש ונפלא זהו כמו מים קרים שמשכיבים נפש עיפה הנ"ל, כך תשיב את נפשו ורוחו אליו ית' להחיותו בחיות חדש ממש (כמו והחכ' תחי' בעלי', תחי' ממש) וזהו שהמשכת החכ' ממקורו הוא בחי' שוב דוקא מפני שתשוב אל הנפש מלמעלה למטה כנ"ל, וכענין בחי' שוב שאחר הרצוא וכמ"ש אם רץ לבך שוב כו' פי' אם רץ לבך בבחי' התפעלות התשוקה האלקי' בהסתלקות וכלות הנפש מלמטה למעלה כמו צמאה לך נפשי כמה לך בשרי מיסוד האש שבלב כו', והנה אחרי בחי' הרצוא הזה שבתפלה יהי' בחי' שוב לאחר שיסתלק ויכסוף נפשו ותכלה ותשוב רוחו [ונפשו] אליו ע"י בחי' החכ' שהיא בבחי' שוב שהוא בחי' המשכות הנפש ממש כמו המים הקרים על נפש עיפה הנ"ל ממש, והיינו ענין עסק התורה אחר התפלה שזהו בחי' שוב שתאיר פני אדם להשיב נפשו מחדש ממש כנ"ל, והטעם הוא לפי שע"י עסק התו' נמשך גילוי אוא"ס בחכ' מלמעלה למטה להיות גילוי אור א"ס למטה כמו למעלה ממש, וכמ"ש ואשים דברי בפיך ממש כו', והיינו פי' אדם א' דם שבחי' א' דחכ' דתורה הוא הממתיק לבחי' גבורות רשפי אש בבחי' רצוא שבהתפעלות ההתלהבות דתפלה כמים קרים על נפש עיפה ממש וד"ל.

וזהו שא' ויין ישמח כו' כדי להצהיל פנים משמן, דהיינו שכל עיקר השמחה הוא ביין שהיא השמחה בהתבוננות שיתפעל ברשפי אש התשוקה אלקי' בבחי' רצוא להיפך כנ"ל, הוא רק כדי שאח"כ יהי' בבחי' שוב שהוא בחי' הביטול במציאות דכח מה דחכ' ע"י בחי' המשכות גילוי אור אלקי הבא ע"י החכ' דתו' מלמעלה למטה דוקא בבחי' הארת פנים שהוא הממתיק לגבו' דרשפי אש דרצוא כנ"ל בענין מים קרים, ולא הי' שמחה ביין דבינה בהשגות אלקות מתחלה רק להיות הכנה בלבד להיות ע"י גילוי אור החכ' בהארת פניו מלמעלה למטה שהיא העיקר (שאם לא הי' בחי' השוב שאח"כ הרי אין ברצוא רק בחי' הסתלקות למעלה שהוא העדר האור בכלי ולכך יגברו יניקת החיצוני' שהוא ליפול באש זרה כו', וגם זהו נגד רצה"ע שהיא הכוונה להיות לו דירה בתחתונים דוקא וכמ"ש הסיבי עיניך כו' דמוקדין לי' בשלהובי דרחימותא כמ"ש בזהר), אבל אם אין בחי' רצוא בתפלה קודם א"א להיות בחי' שוב דחכ' שאין שוב אלא אחר הרצוא דוקא, וכמו שאין מים קרים תענוג נפלא להשיב את הנפש כ"א על נפש עיפה דוקא, אבל כשאין הנפש עיפה מן החום אין המים קרים תענוג כלל ואינו

והחכ' תחי' בעלי': קהלת ז, יב [ושם: החכמה — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ע. ושינ].

צמאה לך נפשי: תהלים סג, ב.

ואשים דברי בפיך: ישעי' נא, טז.

שויה התשוקה — רצוא להיפך: ב:רץ לבך.

הסיבי עיניך . . . דמוקדין לי': שיר השירים ו, ה. ראה זהר קדושים פד, א. באורי זהר אחרי עז, א.

מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קלה. ושינ.

משיב את הנפש, וכל שהנפש עיפה ביותר, יותר יהי' המים קרים לבחי' השבת נפש כידוע, וע"כ האומר אין לי אלא תורה בלא תפלה בבחי' רצוא כלל, אז אפי' תורה אין לו מטעם שאין בזה גילוי אור האלקי בבחי' שוב כלל, דעיקר בחי' שוב דחכ' הוא א' דאדם להמתיק לבחי' גבו' דדם שהוא התפעלות והתלהבות בחום [פנימיות] החיות שבדמי' כו', והוא ענין ביטול היש לאין שגורם המשכת מאין דחכ' ליש, וכמ"ש במ"א בענין ג' קוצין ד' שיש באדם ג' מדריגות, א' עצם הנפש הרוחני' כמו שהוא נק' אין בעצם, והב' המשכת כללי' בבחי' אין זה שהוא מ"ה דבכח הנפש להחיות כללית כל הגוף שהוא בהשוואה אחת מראש לרגל בטרם שמחי' באו"כ בכל אבר בפרט שהוא מלוכב בדופק אותי' קפ"ד בחי' אחוריים דחכ' כו' וזהו ברוחני' חיות הדם הוא הנפש, והג' דם הוא חיות הנפש בגשמי' שמתפשט בכל אבר לפי מזגו בפרט, ונק' יש אין של היש ממש כו', ובנשמת אדם הא' הוא בחי' עצם של הנשמה, וכמו החכ' שבבחי' אין ממש, והב' מה שנמשך מא' דאין העצמי' להיות בבחי' ביטול כללי' לאלקו' בהשוואה אחת מרצון עד המעשה, והג' כמו בדם שבגוף שהוא בחי' הביטול בפרט כמות ולב וראי' כו' עד ההילוך ברגל בבחי' מעשה שזהו אין של היש, וע"י בחי' ביטול היש לאין בהתפעלות דם הוא הנפש כנ"ל נמשך מחדש מאין [דא'] דאדם מאין העצמי' להיות בבחי' ביטול דמה שלמעלה מן השכל גם בבחי' יש דרצוא שנק' דם, וזהו ענין המתקות דא' בדם כנ"ל וע"כ אם אין רצוא בהעלאה דדם, אין שוב בא' דאדם וד"ל (וראי' עוד לזה ממה שמצינו שיש בכח היין להוסיף ולגבור [כת] החכ' מאין ליש, וכמו חמרא וריחא פקחין, וכן אגברו חמרא אדרדקי כו' כנ"ל הרי היין שישמח הלב הוא סיבה להביא תוס' גילוי אור החכ' מלמעלה למטה כו', שהרי היין מפקח להחכ' יותר והוא מטעם הנ"ל בא' דאדם שהוא השוב שאחרי הרצוא דוקא כו', ואמנם מי שהוא פטור מן התפלה שהוא בבחי' השוב בלי קדימת הרצוא דתפלה כלל להיותו בבחי' עצם האין דחכ' כמו שהוא במקורה שלמעלה מבחי' המשכה דאין דחכ' לעשות בחי' ביטול דיש לאין כו' כנ"ל בג' מדריגות דאדם (והוא קוץ העליון דיו"ד שלמעלה מהמשכה כללית דנקודה ד', והיינו עצמו' הביטול דעצם הנשמה [כמו שהיא] כמו כל עצמותי כו', וכן כל הנשמה תהלל י"ה כו' שאין לה חיבור עם הגוף כלל, והוא בחי' יחידה כמו רשבי' שאמר בחד קטירא כו' בי' אנא אחידא כו' כידוע, וכן בכא"א מישראל בנשמה יתירה שבו בשבת כידוע,

האומר אין לי אלא תורה: ראה יבמות קט, ב.

בדופק אותי' קפ"ד: ראה לקוטי תורה שיר השירים לה, סע"ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תמה. וש"נ.

קפ"ד . . . אחוריים דחכ': ראה טעמי המצות להאריזל פ' וירא.

שו"ה מזגו — יש: ב' ליתא.

כל עצמותי . . . כל הנשמה תהלל י"ה: תהלים לה, י. שם קנ, ו.

בחד קטירא . . . בי' אנא אחידנא: נסמן לקמן ע' שצב.

בנשמה יתירה . . . בשבת: ביצה טז, א. ראה תורה אור ויקהל פז, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' קה. וש"נ.

וע"כ נק' תו"א שפטור מן התפלה שיש בכלל מאתים מנה שא"צ להיין המשמח דבינה לבוא להארט פני' דחכ', אלא הארת פני' דחכ' היא בבחי' עצמי' בתמידות, ואינו נק' בשם שוב כלל שאין שוב אלא אחר הרצוא, וכמו שעולה מלמטה למעלה שייך בו ענין ירידה וכמו מי יעלה כו', אבל מי שהוא תמיד למעלה, וכמו והיית אך למעלה כו', לא שייך בו ענין עלי' דרצוא, רק בחי' ירידה והמשכה תמיד' מלמעלה למטה, והוא בחי' משה שנאמר בו משה ידבר כו' (שהוא שוש' דמלכא, וכך כל מי שתו"א כו') וע"כ א' ויין ישמח לבב אנוש להצהיל [פנים] כו' שבבחי' אנוש דבחי' קטנות המוחין צריך ליין תחלה כדי לבוא לבחי' צהלת פני' משמן דחכ', וכעין אגברו חמרא אדרדקי דוקא [שהוא בחי'] אנפי זוטרי כידוע, אבל לא בחי' איש דבחי' גדלות המוחין דח"ע כמשה שנק' איש האלהים והאיש משה כו', וכך כל מי שתו"א שהוא בבחי' מדריגת משה כידוע וד"ל.

והנה בכל הנ"ל יובן ענין מ"ת שהי' ג"כ ענין ב' מדריגות כנ"ל ביין ושמן, דהנה אנו אומרי' בכ"י כי באור פניך נתת לנו תו"ת, וי"ל לכאורה מה שייכת יש למ"ת לענין הארת פנים דוקא כמ"ש כי באור פניך נתת לנו כו'. אך הנה מבואר למעלה בענין הקולות והלפידים שבמ"ת שהי' זה כדי להלהיב נפשות בני ישראל שיהי' להם תשוקה וכלות הנפש בה' ית' ובמצותיו, והוא בחי' הלפידים שהן כמו שאמר במלאכי' דמרכבה בוערות כמראה הלפידים כו', וע"כ הי' בכנ"י מס"נ באה"ר בתענוגים עד שע"כ דיבור ודיבור פרח נשמתו כו' ונמצא שזהו כמו בחי' יין המשמח כנ"ל שהוא בחי' רץ לבך כו' שעי' השמחה בהתבוננות והשגות אלקות שנתקבץ פנימי' החיות שבדם למעלה בהתלהבות אלקי' העולה למעלה בבחי' או"ח כו', כך הי' בהם התפעלות אלקי' בהתלהבות רשפי אש התשוקה מן הלפידים כשראו הקולות כו'. ואמנם עי"ז הי' המ"ת מן המשפיע אל המקבל שזה מעצמות אור א"ס ב"ה לכנ"י מלמעלה למטה בבחי' הארת פני' העליוני' דחכ' כחכמת אדם תאיר פניו שזה האור בא מלמעלה למטה בבחי' או"י כו' וכמבואר למעלה שאין ערך כלל לשמחה שבאה מזה הארת פנים מלמטה למעלה לבחי' הארת פנים שבאה מצד החכ' שמאיר בפנים ממקורה ששם מלובשים עצמי' אור

תו"א שפטור מן התפלה: ראה שבת י"א, א. שלחן ערוך אדה"ז הל' תפלה סק"ז ס"ד. אגרת הקדש סכ"ו.
 שיש בכלל מאתים מנה: בבא קמא ע"ד, א.
 מי יעלה: תהלים כ"ד, ג.
 והיית אך למעלה: תבא כח, יג [ושם: רק למעלה. אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תעה].
 משה ידבר . . שוש' דמלכא: יתרו י"ט, יט. נטמן לקמן ע' שמש.
 קטנות המוחין . . אדרדקי דוקא: ראה מאמרי אדה"א בראשית ס"ע רפח. דברים ח"ב ע' תקצ"א.
 אנפי זוטרי: ראה חגיגה י"ג, ב. הערה במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתק"א.
 כמשה שנק' איש האלהים . . והאיש משה: ברכה לג, ב. תהלים ז, א. בהעלותך י"ב, ג.
 כי באור פניך . . תו"ת: סיום תפלת העמידה (כדילוג השם).
 ש"ה להלהיב — בה"י: ב' לדבקה בו.

א"ס [ב"ה] ממש כי שמחת הנפש שמצד ההשגה אין זה רק עליי של המקבל שמגיע ועולה רק למקור השגת הנפש במה שהגיע ועלתה למעלה לדבק בה' ע"י ההשגת אלקו' כו', אך התענוג והשמחה שבאה מלמעלה למטה בחכמת אדם העליון שתאיר פניו זהו הבא מצד עצמות המשפיע למקבל שהוא אור א"ס שיורד ומאיר בחכ' ורצון הפנימי' כמו באור פניך כי רציתם ונק' אור פני מלך כו' (ויש בזה פנימי' הרצון והתענוג שלמעלה גם מן החכ' כמו יאר ה' פניו אליך פנימי' עצמותו ממש), וזהו כי באור פניך [ממש] נתת לנו תורה, תורת חיים דוקא, וכך הוא גם עכשיו יש אפס קצהו והארה הזאת באור פני ה' שבחכ' דתורה, וכל מי שעוסק בתורה לשמה שמדבר דבר ה' ממש שהי' במ"ת דבריו חיים וקיימים הרי יגיע לאדם שמחה וחדוה ותענוג העליון זה שהאיר פני אדם העליון למעלה במ"ת ממש, וכמו מי שתו"א שנמשך בו חדות ה' ושעשועים העליוני' שבתורה שלמעלה כמו ותורתך שעשעתי בבחי' שעשועי' העליונים שבתורה שלמעלה דכתיב ואהי' אצלו שעשועים כו' מאחר שתורתו אומנתו כמו ואהי' אצלו אמון כו'. וזהו שאמר רב ששת חדאי נפשאי לך קראי, חדאי נפשאי ממילא מחדות ה' ותענוג העליון שבדבר ה' שקורא ושונה כו', לפי שאין חדוה והארת פניו זה מצד עצמותו כמו מצד ההשגה כלל, רק היא באה מלמעלה למטה מאור פני ה' שחכמת אדם תאיר פניו כו'. וזהו ממדבר מתנה, שהתורה ניתנה במתנה כמו נותן התורה (וכמו אה"ר בתענוגים הבאה ממילא דרך קיבול שכר מלמעלה כמ"ש במ"א ע"פ עבודת מתנה אתן כו' כמ"ש בלק"א), וזהו א' דאדם שהוא אאלפך חכמה כו', ודוקא בחי' פלא שבאלף שהוא בחי' מקור החכ' שנק' חכמת אדם כמו שהוא בבחי' אין כמו בבחי' עצם המשכיל שמשכיל שכל חדש ונפלא שתאיר פניו בתענוג נפלא כנ"ל וד"ל. ונמצא מובן דמ"ת כלול מג' מדריגות הנזכר בפסוק יין ושמן ולחם, בתחילה יינה של תורה המשמח, שהוא ע"י ההעלאה פנימי' החיות שבדם הוא הנפש כנ"ל, והן היו הקולות וברקים כנ"ל, והבי' להצהיל פנים משמן שזהו עיקר המ"ת דחכמת אדם

באור פניך כי רציתם: תהלים מד, ד [ושם: ואור. אבל כיה גם בשערי אורה שער הפורים ע' 186. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' קצב]. ראה גם לקוטי תורה דרושים לר"ה נט, ד.
 אור פני מלך: ע"פ משלי טו, טו.
 יאר ה' פניו אליך: נשא ו, כה.
 דבריו חיים וקיימים: ע"פ ברכת אמת ויציב.
 ותורתך שעשעתי [ב': שעשועי]: תהלים קט, קעד [ושם: שעשועי וראה שם ע': תורתך שעשעתי. אבל כיה גם במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרנה. דברים ח"ד ע' אישנ].
 ואהי' אצלו שעשועים: משלי ח, ל (בדילוג).
 ואהי' אצלו אמון: משלי שם.
 רב ששת חדאי נפשאי: ראה גם לעיל פיסקא, וזהו ויין ישמח. ושי"נ.
 ממדבר מתנה: חוקת כא, יח [ושם: וממדבר]. ראה לעיל ע' רסג.
 נותן התורה: נוסח ברכת התורה.
 עבודת מתנה אתן . . . בלק"א: קרח יח, ז. תניא פי"ד. לקמן ע' שצג. ושי"נ.
 פלא שבאלף: ראה לקמן ע' תקסו. ושי"נ.

העליון תאיר פניו מלמעלה למטה דוקא, וכמ"ש כי באור פניך נתת לנו תו"ח כו' כנ"ל, והג' הוא ענין שתי הלחם דשבועות שהן תושב"כ ותורה שבע"פ שבאו בבחי' אותי' ממש להיות כמו מזון לחם לנשמה האלקי' כמ"ש לכו לחמו בלחמי כנ"ל, והוא מ"ש לחם לבב אנוש יסעד וד"ל.

ובכ"ז יובן מ"ש צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו כו', וכפל לומר בעטרה שעטרה כו', דהיינו ב' עטרות, א' הבאה בבחי' או"ח מלמטה למעלה והעטרה הב' בהבאה בבחי' או"י מלמעלה למטה כו' (וכמו שא' בכנ"י שניתן להם שני כתרים א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע, שהן ג"כ ב' בחי' דאו"ח ואו"י). והענין הוא כידוע שהעטרה היא בחי' כתר שנק' רצון כמו כצינה רצון תעטרנו שהרצון הוא בחי' מקיף כעטרה ע"ג הראש שזהו בחי' פנימי' רצה"ע שנמשך במ"ת בבחי' הארת פנים העליון כמו באור פניך כי רציתם כו' כידוע, והנה בחי' רצה"ע זה שנק' עטרה נמשך ונגלה במ"ת בב' מדריגות דאו"ח ואו"י, דהיינו ע"י ב' דברים, א' ע"י אתדל"ת בבחי' ביטול רצון מלמטה בכנ"י כענין בטל רצונך מפני רצונו כו' שע"ז יבטל רצון אחרי' [פי'] שלא שלט שם נה"ב כלל, וכמא' ישראל שעמדו על ה"ס פסקה מהם וזהמתן של נה"ק והי' חירות ממות לגמרי (לולי חטא העגל אח"כ), והעטרה זו שנעשה ע"ז הוא בחי' המשכת רצה"ע באה"ר ותענוג העליון ממילא ומאיליו כו' שזהו מ"ש וירד ה' על ה"ס שירדה שנאה לאוה"ע ואה"ר לבני' משום דכד אתכפי' סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה כו', ואמנם נעשה זה ע"י אתדל"ת במה שאמרו כל אשר דבר ה' נעשה בביטול רצון בכדי לקבל רצון ה' כמ"ש ומלכותו ברצון קבלו עליהם כו', וזהו כענין המאמר עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו הנ"ל שזהו ע"י ההשגה וההתבוננות בתחלה כמ"ש ויין ישמח לבב תחלה, ואח"כ יבא האור דרצה"ע שבחכמה שהוא להצהיל פנים משמו, וזהו העטרה הבאה מלמטה ע"י אתדל"ת כו', והעטרה הב' למעלה מזו והוא ע"י שמחה ש"מ שישמחו כך

שתי הלחם . . תושב"כ ותורה שבע"פ: ראה זהר ח"א (בהשמטות) רס, א.

לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה.

כתר שנק' רצון . . כצינה רצון תעטרנו: ראה אגרת הקדש סכ"ט. תהלים ה, יג.

בטל רצונך מפני רצונו: אבות פ"ב, מ"ד.

שויה שע"ז — נה"ב: ב: נחש הקדמוני.

ישראל שעמדו על ה"ס: ראה שבת קמו, רע"א. ספר המאמרים תרמ"ח ע' קצח ואילך.

חירות ממות לגמרי: ראה שמות רבא רפ"ב. פמ"א, ז. זהר בראשית לא, ב.

וירד ה' על ה"ס: יתרו יט, כ.

ה"ס שירדה שנאה לאוה"ע: שבת פט, א.

דכד אתכפיא סט"א: נסמן לקמן ע' תנא.

כל אשר דבר ה' נעשה: יתרו יט, ת. משפטים כד, ז.

ומלכותו ברצון קבלו עליהם: נוטח תפלת ערבית.

עשה רצונו כרצונך: ראה לעיל פיסקא, ובכ"ז יובן מארז"ל.

ממש למעלה מן הטעם לגמרי כנ"ל והוא מ"ש שיעשה רצונך כרצונו ממש כנ"ל משום דישראל עלו במח' כמשל טיפה במוח האב, ועי"ז מתעורר תענוג ואה"ר העליונה ג"כ למעלה מן הטעם וכו', והוא העטרה השני' שמאדתל"ע שמצד עצמה כמו [שיעשה] רצונך כרצונו ממש, והיינו אחר שיין ישמח ברצון שבטעם כו' להצהיל פניו כו' בב' מדריגות א' הרצון המאיר בחכ' והב' הרצון שלמעלה מן הטעם כו' (והוא כתר הב' כנגד נשמע). וזהו מ"ש בעטרה שעטרה, ב' עטרות כנ"ל, והן הם השני כתרם דנעשה ונשמע, והכל ע"י אמו דוקא, פי' אמו כמארז"ל לא זו מחכבה עד שקראה אמו שהוא בחי' בינה דכתי' אם לבינה תקרא, והוא ע"י ענין השמחה שבבינה דוקא דכתי' אם הבנים שמחה כו' כידוע, והיינו ע"י ההעלאה והתשוקה ברשפי אש התלהבות שע"י ההתבוננות וטעם עי"ז נעשה העטרה שנק' כתר והוא גילוי אור א"ס ב"ה ברצה"ע בבחי' הארת פנים כמ"ש להצהיל פנים משמן, וזהו שעטרה לו אמו דוקא, אך זהו העטרה הראשונה שבאה מלמטה למעלה כנ"ל והעטרה הב' שבאה מלמעלה מצד עצמותו כו' כענין שמחה של מצוה שישמחו בך למעלה מן הטעם כו' זהו ג"כ ע"י אמו כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו כו', משום שגם זה בא מבחי' אמו שהוא מ"ה שישראל עלו במחשבה, היינו מח"ע שהוא בחי' רצה"ע שלמעלה מן הטעם הוא בבחי' העצמי' ממש כבן שנמשך ממוח האב כנ"ל, וזהו כי רציתם ממש וד"ל.

וזהו צאינה וראינה דקאי בנשמות עליונות דאצי' שבאי' כגופים שיצאו במס"ג (או קאי בנשמות עליונו' שלפני האצי' שיצאו למטה לראות במלך שלמה כמ"ש ואשר איננו פה כו') ממאסר הגוף בבחי' ביטול רצון מכל וכל בלתי לה' לבדו, ואז יראו בעטרה שעטרה לו אמו למלך שלמה שהוא מלך שהשלום שלו, דהיינו בחי' אור דתורה שעושה שלום בפש"מ כו' ביום חתונתו דוקא כו', כי הנה מבואר למעלה בענין ולחם לבב אנוש יסעד שהוא לחם דתורה כמו הלחם ממש שהוא המחבר לעצמי' הנפש באברי הגוף ונעשה חיזוק גם לשכל שבמוח כו', וכך נק' התורה עוז לנשמה כמ"ש ה' עוז לעמו יתן כו', וזהו ביום חתונתו, שהוא בחי' חתן ממש כמ"ש והוא כחתן כו', או כחתן יכהן פאר כו', בחי' כתר תורה כו', והיינו גוף השפע דמשפיע

לא זו מחכבה: ראה שמות רבא פני"ב, ה. לעיל ע' רמט. ושי"ג.

אם לבינה תקרא: משלי ב, ג. ראה אור התורה משלי כרך א ע' תקמו.

אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט.

ואשר איננו פה: נצבים כט, יד [ושם: ואת אשר — אכל כ"ה גם בעטרת ראש שער ר"ה ע' כה. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' פג. ח"ב ע' תיג וע' תתמו. דברים ח"ג ע' תשנו]. ראה גם שערי תשובה ח"ב שער התשובה י, ב.

למלך שלמה . . . מלך שהשלום שלו: שיר השירים רבא ספ"א. פ"ג, יא. שבועות לה, ב.

ה' עוז לעמו יתן: נסמן לעיל בפיסקא "והנה התורה נק' לחם".

והוא כחתן . . . כחתן יכהן פאר: תהלים יט, ג. ישעי' סא, י.

שהוא לחם דתורה בחי' מזון ממש לנשי, וזהו עיקר קבלת התורה שיכולים כנ"י לקבל, והן אותי' דתוש"כ ושבע"פ שהן שתי הלחם דשבועות כידוע, והיינו שסידר ג' אלה בפ' זה זא"ז דוקא, בתחלה ויין ישמח לבב כו' בבחי' אתדלית לעשות העטרה כנ"ל ע"י שמחה בהתבוננות כו', ואח"כ להצהיל פנים משמן שהוא בחי' העטרה שעטרה כו' כמ"ש כי באור פניך נתת לנו כו' כנ"ל באריכות, ואין כאן עדיין גופו של ייחוד וזיוג, רק שקבלו בני' בחי' הארת פני' העליוני' דאור ח"ע דתורה שהוא כמו שהתו' למעלה ברוחני' דאור פניו ית', אבל גוף החיתון עצמו לבד העטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו כו' היינו כאשר בא התלבשות התו' באותי' דוקא ונק' לחמה ש"ת בחי' מאכל אדם, ועד"ז הלחם גשמי שמחזק כח השכל להחיות נפש האדם שיתפשט בכל הגוף כך יש באותיו' התורה כח ועוז לחזק לחכ' שבנה"א ולהאירה ולהחיותה מאור חיי החיים כמו כי אמרתך חיייתי ממש כו' כנ"ל בפ"י פותח את ידיך ומשביע לכ"ח לחיי הנשמות מרצון העליון כו', ומשביע ממש כו'. והנה זהו הנק' חתונתו ממש, עד"מ החתונה שמתחלה מרקדין עם החו"כ ומספקין ומטפחין בשמחת חו"כ בין המשמח כו', ואז יאיר פני חתן לכלה באור הארת פניו בחופתו כמו והוא כחתן יוצא מחופתו כו', כך כנ"י בשעת מ"ת קבלו אור דתו' בשמחה בהארת פני' כי באור פניך כו', אבל העיקר הוא מה שאח"כ מתייחדי' ומתדבקי' החו"כ כו' שנק' נשואין, והוא בחי' שפע ומזון לחם דתו' שהוא כמו בחי' זיווג ויחוד ממש כמו בלתי הלחם שהוא אוכל, לישנא מעלי' שהוא בחי' הזיוג כו', וכמו אכלה ומחתה כו' (וכך למעלה כתי' אכלתי יערי כו' וכה"ג, וכמ"ש במ"א ע"פ וישב המלך על הלחם לאכול כו' וד"ל.

ש"ה שיחפשט — שבנה"א [כ: שכנפש האדם] . . כי אמרתך חיייתי: תהלים קיט, נ.
בלתי הלחם שהוא אוכל: ועד"ז בספר המאמרים תקס"ז כאן ע' קעט (אשר הוא) — וישב לו, ו [ושם כי אם הלחם אשר הוא אוכל]. ראה רש"י שם.
אכלה ומחתה: משלי ל, כ.
אכלתי יערי: שיר השירים ה, א.
וישב המלך על הלחם לאכל: שמואל"א כ, כד. ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' קנג.

מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב כו'. הנה כתיב לא ינום ולא ישן שומר ישראל כו', ויש להבין מארז"ל יוחנן כה"ג ביטל את המעוררים כו' שהיו אומרים עורה למה תישן כו' הנה כתיב שלש רגלים תחוג לי כו' ויש להבין למה נק' בשם רגלים דווקא, אך הנה ידוע שהאבות הן הן המרכבה ונק' ג"כ בשם מרכבת כסא וכמו עד"מ הכסא שיש [לה] ג' רגלים הרי עיקר הכסא הוא מקום מושב שבה וג' רגלים שתחתיו אינם רק טפלים שתעמוד [הכסא] כו'. וכך יובן למעלה בבחי' כסא ה' כמ"ש על הכסא דמות כמראה אדם כו' ובחי' מקום מושב הכסא הוא [ה]עיקר וזה שאמר וישב ה' מלך כו' והן האבות שהן בחי' חג"ת שמהם עיקר מקור הנהגות העולמות חסד דין ורחמים כידוע ובני' שמסתעפים מן האבות נק' בחי' רגלים לכסא העליון כמו ברא כרעא דאבוה כו', וזהו ג"כ ענין הג' מועדים שנק' [מועדי ה'] שהן פסח שבועות וסוכות בחי' חג"ת שהיא בחי' האבות אברהם בבחי' החסד שהוא מועד דפסח ויצחק בבחי' הגבורה בשבועות ויעקב נסע סוכותה בבחי' הת"ת, אך זהו בחי' המועדים והיו"ט עצמם אבל [מה] שקבלו בני' עליהם שהם ענפים המסתעפים מן האבות כי אין קורין אבות אלא לג'. הנה זה ענין ג' רגלים שהיו"ט נק' אצלם בחי' רגל כמו רגל הכסא, וזהו ענין עולה רגל שהיו בני ישראל הולכים ברגלים דוקא בכל יו"ט כמ"ש ג' פעמים יראה כל זכורך כו' והי' עיקר המצוה שילכו ברגלים דוקא משום דברא כרעא דאבוהו

מה יפו פעמיך: נדפס מבוך ב-2068 ע' צג. ובין חצאי ריבוע ניתוספו בננים אותיות או חיבות מבוך א-947 לו, ב. ובוך ג-2077 ע' ר.

לע"ע אין ידוע אם זהו הנחה ממאמר כ"ק אדה"ו או מכ"ק אדה"א.

[בסיום המאמר כתב, כנ"ל בענין לעושה נפלאות... וכנוכח לעיל... נפלאות וקאי על ד"ה לעושי נפלאות בס' מאמרי אדה"ו [ראה להלן בשולי הגליון בהמ"מ שם] או על מאמר מקבילו מכ"ק אדה"א. כאם שהוא מאמר אדה"ו הרי גם ד"ה זה [מה יפו] הוא מהשנים תקס"א-תקס"ב כמו ד"ה לעושה נפלאות [ראה ברשימה במאמרי אדה"ו הקצרים ע' תרכה. פרשיות התורה ח"ב ע' א"טו הערה 154 וע' א"ט הערה 211. סה"מ ליקוט מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ע' קו. ועפ"י יש להוסיפו לרשימה הנ"ל]].

מה יפו פעמיך בנעלים: שיר השירים ז, ב.

לא ינום ולא ישן: תהלים קכ"א, ד.

יוחנן כה"ג... עורה למה תישן [ג':ניתוסף: ה']: נסמן לקמן ע' תג.

שלש רגלים תחוג לי: משפטים כג, יד.

שהאבות הן הן המרכבה: בראשית רבא פמ"ו, ו. פפ"ב, ו. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רטו. וש"נ על הכסא דמות כמראה אדם: יחזקאל א, כו [ושם: ועל דמות — אבל כ"ה גם לעיל ע' רנה. מאמרי

אדה"א במדבר ח"ג ע' תתצו. דברים ח"ב ע' תקעד. וש"נ. ח"ג ע' תתקכב].

וישב ה' מלך... האבות שהן בחי' חג"ת: תהלים כט, י. נסמן לקמן ע' תסה.

ברא כרעא דאבוהו: נסמן לעיל ע' כט.

פסח שבועות וסוכות בחי' חג"ת: נסמן לקמן ע' שעה.

פסח שבועות וסוכות... בחי' האבות: נסמן לקמן ע' שפא.

אין קורין אבות אלא לג': ברכות טז, ב. וראה לקוטי שיחות בלק כרך ד ע' 1068 הערה 12. ויצא כרך יו"ד

ע' 97 הערה 48.

ג' פעמים יראה כל זכורך: משפטים כג, יז (בדילוג). וראה בפיסקא הבאה.

כו' וע"כ נק' עולה רגל דווקא, וזהו מה יפו פעמיך כו' פעמיך דווקא בשעה שעולין ברגל ולזה אמר ג' רגלים תחוג לי ג' רגלים דווקא וד"ל.

אך יש להבין מה דכתיב מה יפו פעמיך בת נדיב מאחר שהעיקר הוא גוף המועדים שהן כנגד האבות שהן כמו גוף הכסא ולמה משביח כ"כ לטפל הנטפל לגבי העיקר שהן הרגלים שהי' עולים ברגל כו' ולזה אמר מה יפו פעמיך שהוא בכניי בחי' מל' שנק' בת נדיב הי' לו לשבח את העיקר כו', אמנם הנה ידוע שבחי' מל' כלולה מע"ס בחי' חב"ד חג"ת נה"י ובחי' חג"ת שבה הן האבות שהן המרכבה ונק' כסא לגופא בתרין דרועין כו' וג' רגלי הכסא הוא בחי' נה"י שבה והן י"ב שבטים שמסתעפים מהם סמ"ך ריבוי נשמות ישראל כו' וכמ"ש ת"ר אלף רגלי [העם] אשר אנכי בקרבו אנכי הוא בחי' ראש דחכמה כו', והנה הגם שבחי' נה"י אינו רק בחי' התפשטות המדות כמו תרין יריכין שאינו רק סמוכות לעיקר הגוף שהגוף נשען עליהם בלבד מ"מ הרי נעוץ תחילתן בסופן דווקא ויש מבחי' הראש והמוחין ברגלים דווקא ולזה אמרו דברא כרעא דאבוהו דווקא כרעא ולא אבר אחר ולכאורה כל שורש נפשו וגופו נמשך ממוח האב אך מפני שברגלים יש בחי' הראש והמוחין דווקא ע"כ נק' הבן כרעא דאבוהו להורות על בחי' הארת מוח ודעת האב בכו' כו', והענין הוא להיות [דלכאורה אין זה מובן דהלא אנו רואים שחיות הרגלים רחוק מאוד מבחי' המוחין שבראש וגם החיות שברגלים הוא] מצומצם ביותר ואין להם ערך לגבי פנימיות האור והחיות שבמוחין שבראש ואיך אפשר שיש חיות המוחין ברגלים, אך הנה יש ראי' לזה ממה שאנו רואים שכאשר יכה האצבע וציפורן [הרגל הכאה] גדולה ברגל וכה"ג מרגיש הכאב במוח שבראש ויוכל להיות שירגיש הכאב מזה יותר משירגיש כאב ההכאה מהראש עצמו כו', והיינו מפני שיש גידי המוח שמתפשטים בכל האברים פנימים וחיצונים (הנק' בל"א כערבין) וגידיים הללו מתפשטים עד הציפורן הרגל הדבוק באצבעות הרגל, הרי גם שם יש הארת אור וחיות שבמוחין שבראש עד שירגיש הכאב שבצפורן במוח שבראש, והיינו מפני שבצפורן נתפשט יותר ממוח שבראש בגידיים דקים ביותר אשר ע"כ [כ] מרגיש במוח כאב הציפורן ביותר מפני שנעוץ תחילתן בסופן דווקא יותר מבאמצען שהוא הגוף כו' ואם לא הי' ערך ויחוס כלל לחיות שבמוחין שבראש עם חיות הרגל כו' א"כ מאיזה טעם ירגיש במוח כאב הציפורן ביותר אלא מוכרח שחיות הרוחני הדק שבמוח ישנו ממש ברגל ע"י בחי' גידי המוח

בכניי בחי' מל': ראה זהר בלק קצו, א.

שו"ה אמנם — נה"י: ג' נה"ים וכ"ה בסמוך (שם) בשו"ה הכסא.

סמ"ך ריבוי נשמות ישראל: נסמן לקמן ע' שסא.

ת"ר אלף רגלי: בהעלותך יא, כא.

נעוץ תחילתן בסופן: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

שו"ה האברים — הנק' בל"א כערבין: א: הנק' נערווין, ג': נערווין בל"א.

שמתפשטים שם ביותר מטעם שנעוץ תחילתן בסופן דווקא אשר ע"כ יש קישור וחיבור שבראש עם הרגל והי' לאחדים ממש כו' וד"ל.

והנמשל בזה יובן [למשכיל] למעלה בכללות נשמות ישראל שהן בציור קומה שלימה ראש ומוחין וגוף ונהי' כו', והנה ס' ריבוי נ"י נק' בחי' נהי' לגבי האבות ומשה רבינו שאמר אשר אנכי בקרבן וכך בכל דור ודור יש בחי' ראש אלפי ישראל מבחי' הראש והמוחין ובחי' חג"ת כו' עד בחי' נהי' ומפני שנעוץ תחילתן בסופן דווקא ע"כ יש בחי' הראש והמוחין בבחי' נהי' דווקא כנ"ל בענין התפשטות גידי המוח ברגל יותר כו', אי לזאת הנה יובן ג"כ בענין ג' רגלים לכסא [ה]גם שהוא כמו טפל לעיקר הכסא מ"מ כל בחי' הראש והמוחין שבגוף האדם היושב נשען על ג' רגלים מפני שנעוץ תחילתן בסופן דווקא וכמ"ש ת"ר אלף רגלי אשר אנכי בקרבן דווקא כו', וזהו שורש ענין בחי' עולי רגלים ברגל דווקא דהנה כתיב ג' פעמים בשנה יראה כו' את פני הוי' כו' וידוע דבחי' ראי' זאת היינו שהיו משתחוויים בעזרת ישראל בפישוט ידים כו' ומיד יצאו משם שזהו בחי' הביטול במציאות שהיא בחי' ראי' דחכמה כ"ח מ"ה כמ"ש ואנחנו מ"ה כו' משום שכשם שבא לראות כו' וזהו יראה את פני הוי' ממש כו', וא"כ יש להבין לכאורה מאין הי' כח זה הביטול במציאות בכל ישראל גם לע"ה פחות הערך שאינם בעלי תורה כלל ואין להם השגת אלקות כלל רק אמונה פשוטה בלבד כו', אך הענין הוא שבעת עמדם לפני הוי' הי' בכל א' בחי' ביטול בהשתחוואה זאת לפני הוי' ממש כמ"ש את פני הוי' בלי חילוק והפרש כלל בין הראשים שבהם לפחות הערך כע"ה וכה"ג לפי שמצות ראי' זאת היא בבחי' החכמה שבראש בחי' ביטול ממש ונעוץ תחילתן בסופן דווקא, וע"כ גם בבחי' נשמות שבעקביים יאיר מבחי' המוחין שבראש והי' לאחדים ממש כמשל הנ"ל, וע"כ בענין השתחוואה וביטול זה הי' כולן שווין בעמדם לפני ה' במקדש וכמ"ש יראה כו' את פני הוי' כו' בהשוואה אחת, והכל חייבים בראי', והיינו ענין עולה רגל שהי' עולין ברגל דווקא לפי שעיקר מצותה זו היא הביטול בחכמה בראש כו' ונעוץ תחילתן בסופן דווקא ע"כ מצותה בהילוך ברגל דווקא ונק' עולה רגל כו', רק זה ההפרש בין ת"ח וראשי דור לע"ה ופחות

ש"ה קישור — שבראש . . והי': א' להראש. ג' עד שהמוח שבראש. ג' יהיו.

ג' פעמים בשנה יראה . . את פני הוי': פ' ראה טו, טז.

דבחי' ראי' זאת . . שהיו משתחוויים: ראה (הנחת כ"ק אדה"א) סידור שער החנוכה רעו, ג. (והנחת הר"מ

ב) ספר המאמרים תקט"ו ע' קב. לקוטי תורה ברכה צח, ב.

דחכמה כ"ח מ"ה: זהר (רע"א מהימנא) צו כח, א. לד, א.

ואנחנו [ג': ונחנו] מ"ה: שמות טז, זית. — ראה לקמן ע' תקל. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב

ע' שכ"א.

שכשם שבא לראות: חגיגה ב, א.

והכל חייבים בראי' [ג': כמארז"ל]: חגיגה שם.

הערך בעמדם במקדש במצות ראי' זו להיות שגם שנעוץ תחילתו בסופן דווקא אבל מ"מ הרגל הוא נמשך אחר הראש שהרי אל אשר יטה המוח שבראש שם ילך הרגל כו' (אע"פ שהעמדת הראש הוא על הרגל כו'). וזה שאנו רואים שברגל לא ירגיש באותו חיות הרוחני הזק שבמות הראש אשר יש בו רק שהוא טפל ובטל אל הראש בלתי הרגשה כלל ובאמת הרי זה מפני שנעוץ תחילתו בסופן דווקא והי' לאחדים ממש רק שאין הרגל מרגיש בזה אלא נגרר ונטפל אחר הראש כטפל לגבי העיקר, וכך יובן בענין בחי' ביטול דע"ה ופחות הערך בעמדם לפני הוי' במקדש שלא היו יודעים ומרגישים כלל בטעם בחי' ביטול שלהם אלא נגררים אחר בחי' הביטול דחכמים שהי' בראשי הדור ההוא ומ"מ כאמת נעוץ תחילתו בסופן והיו לאחדים [ממש] כו', ומזה מובן גם בכלל עולה רגל שהוא בבחי' נה"י בלבד גם הראשים שבהם הרי נעוץ תחילתו בסופן וכשעמדו לפני ה' במקדש שאז נמשך בהם בחי' הביטול דראי' דחכ' מפני שהיו עולי רגל לפי שנעוץ תחילתו בסופן דווקא וד"ל.

וזהו ג' רגלים תחוג לי דווקא כו' דהנה ידוע שבחי' חג העליון שהוא בחי' המוחין שבמדות העליונות שהן האבות כמו פסח הוא בחי' חסד ובחי' המוח שבחסד והוא הנק' מקרא קודש דחכמה כו' ונק' מועדי ה' דווקא כו' אבל ישראל הן רק בבחי' נה"י שנק' ג' רגלים כו' אבל מפני שנעוץ תחילתו בסופן דווקא ומפני בחי' ביטול הרגל לגבי הראש כנ"ל ע"כ אמר ג' רגלים שלכם תחוג לי מפני שביטולם לבחי' חג העליון כביטול הרגל לגבי הראש וכמ"ש יראה כו' את פני הוי' כו' ממש מטעם הנ"ל וע"כ תחוג לי דווקא וד"ל.

וזהו מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב כו', דהנה מ"ש מה יפו פעמיך זהו בשעת שהי' עולה לרגל שהרגל שוה עם הראש וזהו כמו ברא כרעא דאבוהו מטעם הנ"ל וזהו יראה את כו' את פני הוי' ממש כנ"ל, אך זהו בזמן שבהמ"ק הי' קיים אבל עתה בזמן הגלות שנפשות דבניי בעבודות וטרדות קשות כו' ואין לנפשם אלקות גם ביטול זה דרגל שהוא נמשך אחר הראש והמוחין כנ"ל ואין ביכולתם לעמוד לפני הוי' כמו בחי' עמידת הרגל במקדש בבחי' ביטול והשתחוואה כו' אלא הם בטלים לגילוי אור אלקות כמו ע"י אמצעות לבוש זר נפרד והוא כמו מנעיל נעל לרגל שהמנעל הוא עור קשה

שור"ה אלא — ונטפל . . העיקר: ג: וטפל ובטל אל הראש בלתי הרגשה כלל. ראה לעיל שור"ה יש.
מקרא קודש דחכמה . . מועדי ה': נסמן לקמן ע' שעה. אמור כג, ב. ד. לו. מד.
שור"ה שבהמ"ק — שנפשות דבניי: ג: נמלו בניי.
שור"ה אמצעות — מנעיל . . שהמנעל: אג: בחי'. אג: שהנעל וכיה בכל הבא לקמן.
נעל לרגל . . ואין שייך להרגל: ראה גם שערי תשובה ח"ב חינוך לו, ג.

ואין שייך להרגל להיות מושב לעצם הרגל כלל שהרי [גם] אם יחתוך המנעל לא ירגיש כאב ברגל כלל כי אין המנעל רק לבוש לרגל והוא לבוש נפרד וחיצוני ביותר אך מ"מ מאחר שהמנעל כמו לבוש למדת הרגל הרי מיד כשיניע את הרגל ממילא יניע גם את המנעל ג"כ עד שנראה לעין הרואה שהמנעל הוא ההולך ולא הרגל ובאמת תנועת הרגל הוא רק שממילא ינעה גם המנעל עמו מאחר שנתפס ומלוכש בו, וא"כ כל פרטי תנועת ההילוך שברגל עפ"י אותו אופן ממש הרי הרגל מניע תנועות המנעל עמו בכל אשר הרגל הולך אנה ואנה אבל הנעל מצד עצמו אין בו תנועה כלל כי הרי הוא בחי' דומם כו', אך אין זה אלא כאשר המנעל זה נעשה למדת הרגל לארכו ולרחבו כו' אז דווקא יתנענע המנעל בתנועות הרגל ולא יפריד מן הרגל לישאר עומד בלי נינוע כו' אבל אם תוסיף במדת המנעל או גרע באופן שאינו למדת הרגל כלל באורך ורוחב כו' אז הנה יפריד המנעל מן הרגל לישאר עומד בארץ בפ"ע בלי שום תנועה והילוך כלל כידוע וד"ל.

והנמשל מזה יובן למעלה בבחי' נה"י שבמל' דאצי' שהוא בחי' ההילוך ברגל שיש בכל נ"י כמו ענין עולה רגל בזמן שבהמ"ק ה' קיים וכך יש גם עכשיו נשמות רבות ההולכים לפני ה' תמיד בבחי' ביטול והשתחוואה בביטול הרגל לגבי הראש כמו ברא כרעא דאבוהו כנ"ל וכמו התהלך לפני כו' וכן ויתהלך חנוך כו' וכמו בנשמות בג"ע דכתיב בהם ילכו מחיל אל חיל כו' והילוכה ברגל הוא כו' אך עכשיו שמפני הגלות גם בחי' נה"י זה לא יוכל להיות רק ע"י בחי' לבוש נעל שהוא בחי' לבוש נפרד של עור וכמ"ש ויעש הוי' כו' כתנות עור כו' והוא הנק' נעלי שכינתא בכללות נ"י והוא בחי' מט"ט שנק' מנעל כמ"ש בענין של נעלך מעל רגליך כו', אבל בהיות בחי' מנעל זה עשוי למדת הרגל הרי גם היא עולה בבחי' ביטול והילוך לפני הוי' ממש בבחי' אחד עם הרגל [ממש] כמשל מנעל הגשמי שעשה למדת הרגל וכנ"ל, ומ"ש אחר[ני] הוי' תלכו [שגם] שהולכים בבחי' אחרים שהיא בחי' לבושים המסתירים כו' כמו בזמן הגלות כו' מ"מ הרי הולכים אחרי הוי' כמו בבחי' הילוך לפני הוי' כביטול הרגל שנמשך אחר הראש כו' כמו במקדש וכה"ג ואינן בבחי' נפרד כלל מאחדותו רק שהליכתן הוא בבחי' לבוש דמנעל כו' כי כמו שהרגל הולך אחר הראש הנ"ל כך

ש"ה ואין — מושב: אג: נחשב.

התהלך לפני . . . ויתהלך חנוך: לך יז, א. בראשית ה, כב.
ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

ויעש הוי' כו' כתנות עור . . . הנק': בראשית ג, כא. ג: בחי' חנוך — ראה גם לקושי תורה שיר השירים מד, ב. סידור שער התנוכה רעג, ב.

מט"ט שנק' מנעל: ראה תקוני זהר תכ"א (סא, א). פרדס שער (טז) אבי"ע פ"ד. לקושי תורה חוקת סד, ב. ובהנסמן בהמראי מקומות לשם. לקמן ע' שיג.

של נעליך מעל רגליך: שמות ג, ה. ראה זהר חוקת קפ, א. ובאור החמה שם.
ומ"ש [א: ויש] אחר[ני] הוי' תלכו: פי' ראה יג, ה [ושם: ה"א].

המנעל הולך תמיד עם הליכת הרגל כו', וזהו מה יפו פעמיך בנעלים פי' גם בהיותך פעמיך והליכך אחר הוי' במנעלים כמו בזמן הגלות (וכן בבהמ"ק בהיותם עולים לרגל במנעלים בדרך טרם עמדם לפני ה' במקדש כו') מ"מ מה יפו פעמיך מפני שעולים והולכים אחר הוי' בלי פירוד כלל וכלל כמו שלא יפרד המנעל מן הרגל לעולם בהילוכה כו' אך בתנאי כשהוא עשוי למדת הרגל דווקא. והענין הוא למטה בבחי' ההילוך [ב]דרכי הוי' שהוא בסור מרע ועשה טוב שזהו שימור מיניקת החיצונים שלזה עושים מנעל שלא יטנף בטיט וכך כתיב הארץ הדום רגלי ושל אטנף ויטמא בטומאות החיצונים עושים מנעל לשכינה וכמו חנוך הוא תופר מנעלים כו' כדי שיהי' הלויכות עולם לו ע"י המנעלים העושים כפי המדה דבחי' הרגל ולא להוסיף ולא לגרע כו' כאשר בחי' המנעל עשוי לרגלי השכינה אז עולין כנ"י עם עליות הילוך המל'. וז"ש מה יפו פעמיך בנעלים שעושים מבחי' הביירוים דנוגה וד"ל. וע"כ יוה"כ אסור בנעילת הסנדל כמ"ש במ"א.

והנה ידוע שעיקר ההפרש בין זמן בהמ"ק לזמן הגלות הוא שבזמן בהמ"ק לא הי' בחי' שינה לפני המקום כו' וכמ"ש הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל וע"כ יוחנן כה"ג ביטל המעוררים כו' אבל בזמן הגלות כתיב עורה למה תישן כו' והוא הנק' בחי' דורמיטא בחי' הסתלקות המוחין כו' כמו תרדימה נפלה על האדם וכידוע בענין הנסירה. והנה [להבין] למעלה בחי' שינה הלא אין לו גוף ואין לו כו' אך ד"ת כלשון ב"א כי בצלם אלקים עשה את האדם וע"כ אמר מבשרי אחזה כו' ולהיות שאנו רואים שאדם התחתון שיש בשינה בחי' עליות ובחי' ירידות בחי' עלי' [הוא] מה שכל כוחות הנפש יש להן עליות שעולין אל בחי' עצמיות הנפש כמו כח השכל שעולה למעלה מן השכל במקור חוצבה בעצם הנפש וכן המדות עולות בשרשן בעצמיות הנפש וגם בחי' אותיות המחשבה עולין בבחי' פנימי של

הארץ הדום רגלי: ישעי' טו, א [ושם: והארץ].

חנוך הוא תופר מנעלים: ראה עמק המלך שער קרית ארבע פציה (קג, ד) בשם המדרש. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א לע' נא. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' עח. לקמן ע' שיט וע' שכו.

הלויכות עולם לו: חבקוק ג, ו.

ש"ה עליות — הילוך: אג: ליתא.

יוה"כ אסור בנעילת הסנדל: יומא רפ"ח (עג, ב). ראה סידור שער חג המצות רצב, ד. מאמרי אדה"ז

הקצרים ע' שלח. נדפס בלקוטי תורה שיר השירים מד, א. דרושים לשבת שובה סח, א. אתהלך לאזניא ע' רט.

מאמרי אדה"א דברים ח"ג ס"ע אקוט. דרושי חתונה ח"א ס"ע סה.

תרדימה נפלה על האדם [א: אברהם כו']: לך טו, יב [ושם: ותרדמה].

בענין הנסירה: ראה בהנסמן לעיל ע' כד.

אין לו גוף ואין לו: ע"ד פיוט יגדל.

ד"ת כלשון ב"א כי בצלם אלקים: ברכות לא, ב. נח ט, ו.

מבשרי אחזה: איוב יט, כו [ושם ומבשרי — אבל כ"ה גם לעיל ע' קפו. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקנא. ושי"נ. ויקרא ח"א ע' לו. ושי"נ]. ראה הנסמן במאמרי אדה"א שמות שם. לעיל שם. ספר החקירה ע' כו.

המחשבה למעלה במקורה בעצם הנפש כו' וכן שאר כוחות הנפש כמו כח הראי' וכח השמיעה וכח הדבור וגם כוחות החיצונים דבגוף שהוא כמו כח התנועה וכח ההרגשה וכה"ג ולא נשאר רק בחי' קוסטא דחיותא גם ברוח החיים שבלב כו' כי כולם מתעלים אל בחי' פנימיות בעצמות הנפש כו', אבל באמת יש מעלה יתירה בניעור משנתו לגבי חיצוניות שעל גופו כמו הלבושים ונעליו וכה"ג להיות שאנו רואים בניעור משנתו דגם שאור שכלו מאיר מבחי' מקורו בעצם הנפש להאיר בכלי המוח כו' ונק' בחי' ירידה גדולה אצלו וכך [הוא] בכל הכוחות כו' אמנם בזאת יש יתרון מעלה שכשהוא נייעור מן השינה אז מאיר בו מבחי' גדלות השכל ביותר בכל עניני גופו ולבושים להשכיל בהן בתכלית ההשכלה, משא"כ בשינתו שאין לו כגופו ולבושין שום השגחה שכליות מפני שעולה השכל והמדות וכל חיות הפנימיות וגם חיצוניות לעצמות הנפש ממש ואעפ"י שזהו בחי' עליתן אבל לגבי [בחי'] לבושין הוא בבחי' ירידה גדולה ביותר. ויובן ד"ז ממה שאנו רואים שכאשר הוא נעור מן השינה אז כאשר יבוא האדם ויטנף בנעלו שעל רגליו ג"כ יקצוף ביותר מפני ששכלו ורצונו משגיחים על כל אשר על הגוף [ג"כ] כמו [על הלבושים] עד הנעל שברגל מאחר שנעלו ברצון וחפץ ויזהר מאוד שיהי' נקי מן הטינוף כו', וכאשר בא איש וטינפו יקצוף עליו כמו שאם הי' עושה שאר דבר שנגד רצונו ושכלו ואין הפרש בזה בין כשיעשה לו דבר המנגד הנוגע לפנימיות רצון הנפש באיזה דבר פנימי ביותר שהי' נקודת רצון פנימי בו או כשיעשה לו דבר המנגד לרצונו בדבר זה שטינף לנעלו כי זה וזה נגד רצונו ומה ההפרש בהעדר רצונו בין שהוא דבר גבוה ונכבד ובין שהוא דבר נמוך והשפל הכל הוא אחד בענין שהוא נגד רצונו כי אף שהמנעל הוא לבוש רגל בלבד ואין שייך לעצם הרגל כי לא ירגיש כאב בחיתוך והכאת המנעל כו' מ"מ כאשר יכהו על המנעל או יטנפו הרי [זה] ממש אצלו כאלו הכהו בגופו וכה"ג, לפי שכוונת זולתו אינו אלא לעשות נגד רצונו ויהי' איך שיהי' באיזה דבר שיוכל ואם לא יוכל לעשות לו נגד הרצון בהכאת הגוף יכהו על נעלו או יטנפו, וא"כ בהשכלת האדם בשכלו שכוונת זולתו רק לעשות לנגד רצונו לא יהי' לו הפרש לקצוף עליו בין כשיכה בגופו או במנעלו וכמו שיקצוף על הכאת בגופו כן יקצוף ממש על הכאת במנעלו או כשיטנפו וכה"ג, אמנם זהו דווקא כשניער מן השינה שאז מאיר בחי' [גדלות] שכלו גם על חיצונית לבושיו כמו על פנימיות גופו ואז הוא משכיל שהעדר רצונו אחד [הוא] בין שיעשה לנגד רצון הפנימי שבפנימי לדבר שהוא בחיצונית כמו בענין הטינוף לנעלו וכה"ג אך כשהוא יישן הגם שבחי' נפשו עולה לגבי עצמותו כו' מ"מ הי' בחי' צמצום גדול לגבי בחי' הלבושין שלו שאין בהם השגחת אור השכל והמדות כלל, כי בהסתלקות אור השכל אל העצמיות הרי כל מה שיעשה זולתו בלבושיו

ונעליו לטנפם ולקרעם וכה"ג לא ירגיש כלל כי אינו מרגיש בהעדר רצון שהוא בחיצונית כמו בלבושין רק אשר יכהו בגופו אז ירגיש וירגז ביותר מפני שהעדר הרצון בפנימיותו הוא מרגיש גם בשינה אבל [לא] העדר הרצון בחיצונית הנבדל מגופו כמו לבושיו ונעליו מפני שלא יאיר בהם הארת השגחת [אור] הרצון והשכל כלל ונמצא לגבי בחי' לבושין זהו בחי' ירידה וצמצום המוחין ביותר וכמו שהן מצומצמים במוח ולב ושאר חיות אכרים של הגוף כו' וד"ל.

ונמצא מובן עכ"פ שבחי' הארת השכל המאיר בגוף גם בענין נגד הרצון שיעשה בלבוש כמו שיעשה נגד הרצון בפנימיות החיות שבגוף שאז גם אם יטנף נעליו וכה"ג יקצוף ביותר כמו אם הי' עושה לנגד רצון הפנימי בדבר גבוה כו' כנ"ל וד"ל, וע"פ כ"ז יובן הנמשל למעלה בבחי' אדם העליון שע"ג הכסא כו' כשהוא בבחי' שינה כו' להיות ידוע בבחי' אדם העליון שהוא בחי' התלבשות האורות דע"ס בכלים כמו חכמה מוחא חסד דרועא כו' ת"ת גופא כו', כמו עד"מ באדם דלמטה שהחיות הוא רוחני ומוגבל באברים כך כביכול בחי' אור חסד עליון דאצי' מוגבל בכלי ונק' דרועא ימינא כמו הנותן לעני בידו צדקה וחסד שעיקר החסד הוא בחי' אור החסד שבלבבו שהוא רוחני ואור זה מוגבל בבחי' מעשה החסד בפ"מ, והוא במה שנותן בידו להחיות רוח שפלים שאין זה רק כמו הוראה בעלמא על עצם פנימיות מדת החסד שבלב כו', וכך הוא כל ענין בחי' הכלים של האורות העליונים שהן בבחי' ציור אדם וכמ"ש כמראה אדם כו' שנק' גופא דמלכא בחי' חיצונית הכלים והם המתפשטים בבי"ע כידוע, והיינו [בחי'] לבושין דמכסין על גופין שהוא בחי' נפרד מגופא דמלכא כו' ובחי' נה"י נק' רגלין כמ"ש ועמדו רגליו כיום שהוא כו', והנה בחי' המלי' שהוא בחי' אדם תתאה ג"כ בבחי' פרצוף אדם גלגלתא וגופא ונה"י כו' נגד בחי' רגלין ומתחילה הוא רק בחי' נקודה ת"י כמ"ש ותגל מרגלותיו כו' ואח"כ נבנת בבחי' פרצוף שלם ובחי' רגלים שבה הוא בחי' כנ"י, והנה בזמן הגלות מלובשים בבחי' נעל ונק' נעלי דשכינתא וכמ"ש שכינתא נעלי' דקוב"ה כו' ע"כ כאשר [ישראל בגלות] אוה"ע משעבדין בישראל וכמו בחורבן בהמ"ק שגוים מרקדין בהיכלו וכה"ג ה"ז כמו משל הנ"ל במי שמטנף נעלי רגלו בלבד, ויש בזה הפרש בין בחי' שינה שהוא בחי' הסתלקות המוחין באדם העליון שגם שזהו בחי' עליות כל

חכמה מוחא חסד . . . ת"ת: ת"ז בהקדמה י', א.

להחיות רוח שפלים: ישע"י נו, טו.

כמראה אדם . . . לבושין דמכסין על גופין: יחזקאל א, כו. ראה תקוני זהר שם.

ועמדו רגליו . . . המל'. . . אדם תתאה: זכרי' יד, ד. ראה גם לקמן ע' תיא.

ש"ה אדם — נגד [אג:עד] . . . נקודה ת"י: נסמון לקמן ע' שצג.

ותגל מרגלותיו: רות ג, ז.

האורות לגבי בחי' עצמות המאצי' כמשל הנ"ל בשנת האדם התחתון, אבל לגבי בחי' הלבושים שלו הרי זה בחי' צמצום וגרעון שלא ירגיש כלל במה שעושה לנגד רצונו בטינוף נעלו וכה"ג, וכך מה שאוה"ע עושים לנגד רצון האדם עליון במה שמטנפים לבחי' נעל רגלו כביכול לא ירגיש כלל ע"כ אינו מרגיש ג"כ בצרות ישראל להיות צר לו בצרתם כו', וזהו שהגלות נמשל לבחי' שינה כמ"ש עורה למה תישן הוי' כו' וכמ"ש ותרדמה נפלה כו' אבל בזמן בהמ"ק לא הי' בחי' שינה כלל לפני המקום כמ"ש לא ינום ולא יישן כו', והרי זה כמשל הנ"ל בנעור משנתו שמאיר בו בחי' גדלות השכל גם בחיצוניות הלבושים להיות מקפיד על שעושי נגד הרצון [ד] לבושין כמו נגד הרצון שבפנימיות כו' כך בזמן בהמ"ק הרי אמרו כל הנוגע בישראל כאלו נוגע בבית עינו ממש דהגם ששורש ישראל הוא [רק] בבחי' נעל רגלו כבי' להיותם נשמות מוגבלים בגופים שבעוה"ז שמבחי' לבוש חיצוני דנעל כו', אבל מ"מ בעמדם לפני הוי' במקדש וגם כשעלה ברגל הרי זה נחשב כמו בחי' נעלי רגליו גם שהי' נשמותיהן למטה בעולם הנפרד, ואמנם אז הי' מאיר בחי' גדלות המוחין עליונים להשיג גם על בחי' נעל רגליו להקפיד על המכה או לטנף אותו כאילו נוגע בפנימיות עצמיות שנק' [בבת] עינו כבי' מטעם הנ"ל כמשל משום שהניעור מאיר ב[ו] גדלות השכל להבחין בכוונת זולתו לעשות רק העדר רצונו בכל אשר יוכל ואם לא יוכל לכוון בפנימיות יעשה לו נגד הרצון בחיצוניות כמו לבושים וכה"ג כו', ע"כ גם אוה"ע שנק' עוברי רצונו כידוע אם הי' ביכולתם לעבור רצונו באור פנימיות יותר הי' עושין רק שלא ביכולתם ע"כ עושין בבחי' חיצוניות אבל ענין הקפידה עליהם אין הפרש בזה וע"כ כאלו נוגע בבית עינו שהיא משל לבחי' הפנימיות כו', וכמו ממשל הנ"ל ואז כתיב בכל צרותם לו צר ממש כביכול מטעם הנ"ל וד"ל.

וזהו שאמרו [שבזמן בהמ"ק] יוחנן כה"ג ביטל את המעוררים שהיו אומרים עורה למה תישן הוי' כו' [ו]הנה בזמן הגלות דווקא שאז הוא בבחי' שינה בבחי' הסתלקות המוחין שאין מרגיש כבי' בצרות ישראל להיותם מקבלים רק מבחי' לבושין דמכסין על הגוף כו', אך באתעדל"ת כשצועקין בקול ומעלין מ"ן אז נתעורר למעלה מבחי' שינה כמ"ש ויקץ כישן הוי' כו', וכמו בגלות מצרים כתיב ותעל שועתם אל האלקים כו' ואז נאמר וידע

שגוים מרקדין בהיכלו: יומא טז, ב.

כל הנוגע בישראל: ראה גיטין נז, א. מכילתא ותנחומא בשלח טו, ז. ספרי בהעלותך י, לה. אוה"ע שנק' עוברי רצונו: מכות כד, ב. ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ס"ע קמו ואילך. ומקבילו בתורה אור בשלח סא, ג.

בכל צרותם לו צר: ישעי' סג, ט.

ויקץ כישן הוי' [אג: ה] תהלים סח, סה [ושם: אדני — ראה סה"מ תשי"א ע' 12].

ותעל שועתם . . . וידע אלקים: שמות ב, כג. שם כה.

אלקים שידע והרגיש בצרתם כמ"ש וגם אני שמעתי את נ[א]קת בני ישראל כו', והיינו שע"י בחי' התעוררות מ"ן השינה מאיר בחי' מוחין דגדלות להכיר כמה שעושים נגד הרצון גם בבחי' הלבושים שזהו ממש כמו שעושים נגד רצונו [בבחי'] הפנימית כנ"ל וזהו וידע אלקים וכמ"ש כאלו נגע בבת עינו ממש כנ"ל וד"ל.

וכ"ז בזמן הגלות דווקא שאז צריך למעוררים לעורר לבחי' שינה באתעדל"ת כמו עורה למה תישן כו' אבל ב[זמן] בהמ"ק ביטל יוחנן כה"ג את המעוררים כו' כי בבהמ"ק כתוב עיני ה' אלקיך] בה מראשית השנה כו' בבחי' עינא פקחא דלא נאים כלל ולית גבינין דמכסין על עינין כו', ויש לא ינום ולא ישן שומר ישראל כו' ולכאורה אינו מובן דמה שייך לומר לענין שומר ישראל דלא ינום ולא ישן וכי יתכן לומר שבלא השמירה יהי' יראה מן החיצונים כו', אך הענין הוא עד"מ בית מלא כל טוב מכל [הזן] יקר ורב וכמו אבני חפץ ושאר כלי חמדה כו', ויש עוד בבית דברים קטנים כמו כלים פחותים שעומדים מקצה הבית מבחוץ. והנה הכלי יקר וכל הזן יקר וודאי מטמינים באוצר [נחמד] סגור ומסוגר ביותר וכלים הפחותים מונחים כך וכאשר הוא ישן אינו משגיח על הכלים הפחותים כלל ויוכל זרים ליקח אותם ולא ירגיש [כלל] רק בכלים היקרים ירגיש כשבא אדם ליקח, משא"כ כשאינו ישן אז משגיח על כל מה שבבית בשווה ואין הפרש בין כלי היקר למחט קטן שבארץ, שהכל ישתמר בשמירה אחד ואז יבוא אדם ליקח מחט ז[ה] או כה"ג יקצוף עליו כמו שהי' בא ליקח כלי היקר ביותר כו'.

והנמשל מזה יובן למעלה דיש ב' מיני שמירה הא' להסגיר את הטוב והיקר ולהניח את הפחות ולזה אין צריך שלא יישן, אבל שמירה הנ"ל כשלא יישן הוא שומר את הכל בשוה כנ"ל, וכך הוא למעלה דבזמן בהמ"ק כתיב לא ינום ולא יישן כלל ואז הוא נק' שומר ישראל לשמור גם לישראל שהם עומדים בבחי' חיצונית כאלו נוגעים בבת עינו בבחי' פנימיות האור העליון שזהו כמו כל הזן יקר לפי ששומר את הכל בשוה ממש מאחר שלא ינום ולא יישן כו', משא"כ בזמן הגלות שנאמר אלכה ואשובה אל מקומי הראשון שהוא בהיכלות הפנימיות ששם כל הזן יקר ונעים ומניח את החיצונית בלי שמירה [כלל כו'] כי בזמן הגלות הוא בבחי' שינה כנ"ל ע"כ צריך למעוררים שיאמרו עורה למה תישן הוי' כו', כי יכולים החיצונים

וגם אני שמעתי . . . עיני ה' אלקיך] בה: וארא ה' .ה. עקב יא, יב.

עינא פקחא דלא נאים: נסמן לקמן ע' תג.

ולית גבינין דמכסין על עינין: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, ב. (אדרא זוטא) האוינו רפט, א.

שויה הנ"ל: אג: הב'.

אלכה ואשובה אל מקומי: נסמן לעיל ע' פז.

לקחת יניקה גדולה בבחי' החיצוניות אשר ע"כ משתעבדין בישראל כו', ולזה צריך מעוררים שירגיש להיות בכל צרותם לו צר כו' ודל.

והנה יש [ג'] מדריגות למעלה, הא' הוא מ"ש לא ינום ולא יישן כלל וזה בזמן בהמ"ק כו', והב' שישן ומתעורר מן השינה ע"י אתעדל"ת והוא בזמן הגלות דכתיב עורה למה תישן הוי' כו' [והג'] כשישן ואינו מתעורר מן השינה כלל מפני שאין מתעוררים למטה באתעדל"ת. והנה בזמן בהמ"ק דכתיב לא ינום ולא ישן [שומר ישראל] כלל הרי א"צ [כלל] למעוררים באתעדל"ת לעורר למעלה כנ"ל דיוחנן כה"ג ביטל את המעוררים כנ"ל, וזה פלא לכאורה דלפ"ז לא הי' בחי' אתעדל"ת כלל בכנ"י כל זמן בהמ"ק כו' והרי היו מתפללים בבהמ"ק בכל יום, אך הנה הענין הוא דבאמת שלא הי' עליהם חובת התפילה בח"י ברכות בכל יום כ"א לפרקים כמו בעת הצרה כמ"ש הרמב"ם שזהו חיוב כדאורייתא כו' ולא הי' עליהם רק מצות ק"ש דאורייתא כו' וגם פסוק שמע ישראל היו אומרים בקול [רם] דווקא.

וי"ש להבין הטעם בכל זה, והנה יש להבין תחילה שורש ענין ובחי' אתעדל"ת ומה צריך להתעורר כו'. אך הנה ידוע שיש ב' מיני קול א' [קול] מעורר הכוונה והב' קול שיוצא ובא אחר הכוונה שבלב, והענין הוא דכ"ז שמעורר להיות הכוונת הלב הרי וודאי שלא [הי' לו עדיין שום כונה בלב רק ע"י קול זה נתעורר הכוונה, והיינו שאין לו] עדיין שום התפעלות בלב מפני שאין מכוון לבו כלל ואז וודאי קול הדבור שיוצא מהבל הלב אין בו חיות כלל בדבור וקול שיוצא מהתפעלות הלב שיש [בו] חיות גדול בקול רעם וברעש בהתלהבות גדולה כו', אבל קול שיוצא מן הלב בלא התפעלות יוצא בקרירות גדולה בלא רשפי אש והתלהבות כלל אבל ע"י קול זה מ"מ מעורר אח"כ הכוונה שבלב להיות [בבחי'] התפעלות גדולה בלב ואז יוצא קול מן הלב בבחי' התלהבות רשפי אש שהוא בחי' פנימיות הלב וזה קול הב' שאחר הכוונה שבלב הוא קול פנימיות הלב שיוצא בקול רם, כמו שאנו רואים שכאשר האדם בהתפעלות גדולה בלבו יוצא הקול בקול רעש בהתפעלות והתלהבות כו' ובבחי' קול פנימי כזה היו אומרים שמע ישראל בקול רם [ורעש] דווקא כי אין זה קול שמעורר אחר הכוונה אלא קול שיוצא אחר הכוונת הלב כי פסוק ראשון דשמע ישראל שצריך כוונה לכל הדיעות כמ"ש ע"כ מצות כוונה כו' הנה בזמן בהמ"ק הי' להם כוונה בלב בלי שום

התפילה . . . בעת הצרה כמ"ש הרמב"ם: כ"ה בכ"מ בדרושי אדה"א ומהם: מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צב. ושי"נ. ח"ב ע' תש. ושי"נ. במדבר ח"ד ע' אתקנ. דברים ח"ב ע' תקסד.

[קול] מעורר הכוונה: נסמו לעיל ע' מא.

שיר' רעם: **א**:רם.

שיר' בקול — אחר: **א**:את.

ע"כ מצות כוונה: ראה ברכות יג, ב.

שיר' כמ"ש — שום תנועה: **א**:ליחא.

תנועה יגיעה וטרחה לעורר את הכוונה שבלב מפני שהאיר ה' פניו עליהם בהיכל ק"ק בארון ולוחות כו' ובכל עניני עבודה שבבהמ"ק, כידוע דבזמן [בהמ"ק] יחוד קוב"ה ושכינתא שהן כנ"י [בחי'] פנים בפנים כו' כמים הפנים להפנים כן לב האדם אל האדם היינו בחי' כוונה שבלב בכנ"י ולזה היו אומרים שמע ישראל בקול רם דווקא שהיא קול היוצא מבחי' פנימיות הכוונה שבלב הנ"ל, ואין זה הקול כמו בחי' העלאת מ"ן לעורר את הכוונה כי כבר יש בהם כוונה שבלב וא"צ לעורר למעלה ג"כ בחי' כוונה שבלב אדם העליון ע"י הכוונה שבלב כנסי' להיות כמים הפנים לפנים כן לב האדם כו', מפני שלמעלה ג"כ בבחי' לב האדם עליון אין צריך לעורר את הכוונה כמ"ש השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ ממילא אבל א"צ אתעדלית כלל לעורר את האתעדל"ע מאחר שבזמן בהמ"ק נאמר הנה לא ינום ולא ישן כו' שבחי' גדלות המוחין מאיר בתמידות להאיר בלב בחי' פנימיות הכוונה וכמ"ש יאר ה' פניו דווקא וכמ"ש לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש בבחי' פב"ב כו', ומאחר שבזמן בהמ"ק לא היו צריכים לבחי' אתעדלית שיעוררו אתעדל"ע ע"כ זהו ג"כ הטעם שלא היו אומרים פסוד"ו לפני ק"ש שהוא ענין התפעלות באתעדל"ת ע"י קול שמעורר הכוונה בשירה וזימר[ה] כמו למען יזמר כבוד כו', כידוע שעיקר השיר הוא לעורר הכוונה כו' והיינו ענין פסוד"ו לזמר ולרגן בקול שיר כדי לעורר למעלה כו', וזה א"צ בזמן בהמ"ק רק השיר שהלויים היו אומרים בבהמ"ק זה הי' חיוב עליהם לפי שבחי' שיר זה לא הי' לעורר את הכוונה אלא הוא שיר שלאחר הכוונה שהרי היו אומרים שיר שהוא כבר מיוסד עפ"י רוח"ק כמו פסוקי תהלים, ולא היו צריכין ליגיעות וטרחות בבחי' יגיעות הנפש עד שיעוררו את הכוונה ע"י קול זה, אלא אדרבה שמתוך הכוונה שבלב היו מזמרים בקול שיר כמו אדם [שהוא] שמח ביותר, שע"י השמחה בהתפעלות יתירה ינגן בכלי שיר שהוא הקול שנמשך אחר הכוונה וההתפעלות שבלב כו', וע"כ אין אומרים שירה אלא על היין והיינו בשעת העלאת הקרבנות שהכהן הי' כבר מכוון ברעותא דליבא ביותר כמ"ש בזוהר, וכמו כל מזמורי תהלים שהי' דוד מנגן בכלי שיר עפ"י רוח"ק שהוא אחר בחי' [פנימיות] הכוונה שבלב וכמו מזמור לאסף וכידוע בס' דה"י וד"ל.

כמים [אג:] וכמים] הפנים להפנים [א:אל פנים. ג:לפנים]. . אל האדם [אג:לאדם]: נסמו לעיל ע' ע. השבעתי אתכם בנות ירושלים [אג:ליחא כי תיבות אלו]: שיר השירים ב, ו, ג, ה. [בדילוג]. יאר ה' פניו . . לך אמר לבי: נשא ו, כה. תהלים כו, ת. למען יזמרך כבוד: תהלים ל, יג. השיר שהלויים היו אומרים: סוף תמיד. ראש השנה לא, א. אין אומרים שירה אלא על היין: ברכות לה, א. שהכהן . . ברעותא דליבא . . בזוהר: ראה זהר בשלח נו, א. שמיני לט, א. אמור פח, ב. קרח קעו, ב. מזמור לאסף . . בס' דה"י: ראה תהלים עו, א. דברי הימים א ו, טז ואילך. טז, טז ואילך. טז, ה ואילך. ועוד.

וזהו שיוחנן כה"ג ביטל את המעוררים דהיינו שא"צ לקול אתעדלית לעורר את הכוונה למעלה רק כמו כשיר וזימר[ה] של הלויים וכה"ג וגם מזה הטעם לא ה" עליהם חובת התפילה בח"י ברכות בב"פ שהיא [בח"י] אתעדלית לעשות אתעדלית[ע] רק מצות ק"ש דאורייתא ה" חיוב עליהם וגם זה ה" אומרים בקול רם דווקא מטעם הנ"ל שבבהמ"ק לא ה" בח"י שינה כלל לפני המקום וכמ"ש לא ינום ולא ישן כו' דהיינו בח"י מדריגה א' הנזכר לעיל שלא ינום ולא ישן כלל וד"ל, אבל בח"י מדריגה הב' הנ"ל היא שישן ומתעורר מן השינה שזהו בזמן הגלות שצריך אתעדלית לעורר למעלה בח"י אתעדלית והיינו ע"י בח"י הקול הב' הנ"ל שמעורר את הכוונה, והענין הוא שבח"י קול זה אעפ"י שיוצא בבח"י קרירות בלא רשפי אש כלל כנ"ל הנה ביכולתו לעורר לבח"י הכוונה שבלב כמו ענין צעק לבם אל הוי' כו' ושצעקה זו בקול נמוך רק שהלב צועק בלבד והיא בבח"י לב נשבר שקולו לא ישמע וכמו בחנה שנאמר מדברת על לבה וקולה לא ישמע כי מרת נפש היתה שמזה למדו חז"ל שאין משמיעין קול רם בתפילה והמשמיע קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמנה כו', כי עיקר צלותא שבלח[ש] הוא לעורר את הכוונה שבלב למטה והוא הנק' בח"י העלאת מ"ן מאתעדלית שכמ"כ מעורר אתעדלית לעורר את הכוונה בלב למעלה בבח"י אדם העליון כמ"ש כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם כו', ואתעדלית זאת בא ע"י טירחה ויגיעת הנפש כמ"ש ערב ובוקר וצהריים אשיחה ואהמה ולזה צריכין תחילה ענין פסוד"ז לזמר ולרנן בקול ושיר כמארז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל כי בסידור שבחו של ממקום מפסוד"ז בקול שמעורר את הכוונה אז יוכל לעורר את הכוונה מרעותא דליבא בשיר כו', וזהו ענין מדריגה הב' שבזמן הגלות שיש מעוררין את הכוונה מלמטה למעלה מפסוד"ז ותפילה בכל יום דווקא שע"ז באדם העליון [ג"כ] מתעורר מן השינה כב"י כמ"ש ויקץ כישן ה' כו' והיינו המעוררים שאומרים עורה למה תישן כו' וד"ל.

והנה על בח"י אתעדלית זו שמעורר אתעדלית נאמר כי לאדם מערכי לב [ומה' מענה לשון] כו' [היינו] שיש מעוררים למטה שמעוררים

ש"ה הטעם — בב"פ: אג: בכל יום.

צעק לבס אל הוי' [אג: ה]: נסמן לקמן ע' תלא.

מדברת על לבה וקולה לא ישמע . . . כי מרת נפש היחה: שמואליא א, יג. ראה שם י.

והמשמיע קולו בתפילתו: ברכות כד, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשסו. וש"נ.

צלוחא שבלח(ש): ראה שלחן ערוך אדה"ז הל' תפלה סק"א, ס"ב"ד. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' צט.

ערב ובוקר וצהריים . . . לעולם יסדר אדם: תהלים נה, ית. ראה ברכות לב, א.

ש"ה הכוונה — בשיר: אג: בש"ע.

כי [ג: ליחא] לאדם מערכי לב: משלי טו, א [בהוספת תיבת כי מובא גם במאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע'

קכו].

ומעריכים לבחי' לב האדם עליון לעורר בו בחי' הכוונה שבלב העליון עי' קול המעורר את הכוונה שהוא בחי' פנימיות המדות שבלב העליון ולא בחי' חיצוניות שלהם בלבד כמו חסד דרועא ימינא כו' כנ"ל כמ"ש לך אמר לבי בקשו פני את פניך כו', וז"ש כי לאדם כו' [שמשמעות המקרא] קאי באדם התחתון שיש לו לערך לבו בכוונה כו'. [ו]הענין הוא דשניהם אמת דאתעדלית שבכנ"י בקול מעורר כוונה שבלבם עי' מעוררים ומעריכים לכוונה שבלב האדם העליון כמים הפנים לפנים כו' כנ"ל, והיינו לאדם דלמעלה ג"כ וכמו אשירה להוי' שזהו מלמטה למעלה אל הוי' כו' והוא כמו בחי' פסודי' שמזמרין [בקול מלמטה למעלה אל ה' לעורר את הכוונה שבלב אדם העליון וכמו שמזמרין] לפני האדם והשר לעורר הכוונה הטובה בלבו כו', וכמו והי' כמנגן המנגן ותהי עליו יד ה' כו' שקול המנגן הי' מעורר הכוונה שבלב ועי' הי' עליו השראת נבואה כו', ובה יובן לאדם מערכי לב כו' וד"ל.

והנה בחי' מדריגה הג' דלעיל בבחי' השינה שהוא ישן ואינו מתעורר מן השינה כלל וכלל לעורר למעלה בחי' אתעדל"ע כו' [הנה] זהו בזמן הגלות כשאין כח בכנ"י להעלות מ"ן כלל וכלל באתעדלית כמו גם בבחי' צעק לבם וכה"ג כו', אך הנה אז נאמר ומהוי' מענה לשון וזהו מ"ש ה' שפתי תפתח כו', והענין הוא להיות שיש בשורש ענין התפילה ב' מדריגות הא' בחי' אותיות הדבור שבתפילה מצד עצמן כמו באמרו ברוך אתה הוי' רופא חולים כו' וכה"ג והב' ענין צלותא שבלח[ש] שלחשה זאת שאינו יכול להוציא את הקול בקול רם היא למעלה מאותיות התפילה כו', ויש להקדים לזה שיש ב' מיני דבור הא' בחי' דבור שיוצא מתוך נקודת הלב שנק' דברים שיוצאים מן הלב שנכנסים ללב השומע עד שנתפעל ביותר כמו ויגש יהודא כו' שדיבר מתוך נקודת הפנימי שבלב שדיבור כזה עושה רושם גדול בלב השומע להתפעל ביותר עד שיתהפך מן הקצה אל הקצה ממש כמו מן האכזריות לרחמנות ביותר, וכמו שאנו רואים שדבור כזה פועל גם למחול העון והחטא הגדול שעושה עבד לאדוניו וכאשר ידבר דברי בקשה למחול לו מתוך נקודת לבבו שע"ז מתהפך מתכלית הדין לתכלית הרחמים [ו]כן כאשר יבקש מהאדון איזה דבר בקשה גדולה, אז כאשר יוצא הדיבור מתוך פנימיות הדיבור שבנקודת הלב יערב דיבור זה מאוד לאזני האדון עד שנכנס תוך לבבו ומתהפך לבו מאכזריות לרחמנות וחמלה יתירה מן הקצה לקצה

ש"ה בקשו — ח"ש: אא: ומ"ש.

אשירה להוי': בשלח טו, א.

והי' כמנגן [אא: כנגן] המנגן: מלכים-ב ג, טו.

ה' [ג: אדני] שפתי תפתח: תהלים נא, יז.

ברוך אתה הוי' רופא חולים [א: חולי]: נוסח שמונה עשרה.

דברים שיוצאים מן הלב שנכנסים ללב: נסמן לעיל ע' מא.

ויגש [א: ניחוסף: אליו] יהודא [ג: יהודה]: ויגש מד, יח.

ממש ומן הרוגז והקצף הגדול יהפוך לרחמים ואהבה גדולה כו', וכמ"כ יובן בבחי' אותיות הדבור שבתפילה שמתפלל ומבקש דבריו מתוך נקודת לבבו כמו לרפא את החולי מסוכן או למצוא טרף ומזון לנפשו או להצילו מן המות וכה"ג, שכאשר דבריו יוצאים מתוך נקודת פנימיות שבלבו ביותר אי שומע ה' לתפילתו כמו שאמר כי אתה שומע תפילת כל פה כו' כי דבר שיוצא מתוך נקודת הלב נכנס באזניו כמ"ש ויקשב ה' וישמע עד שיתהפך ממדת הדין למדת הרחמים בבחי' לב האדם העליון, כמו עד"מ שנהפך לב האדון מן הקצה אל הקצה ע"י שמיעת דברים שיוצאים מנקודת הלב כנ"ל וכמו שמצינו בכמה כתובים, וכמ"ש שלמה יהי' אוניך קשובות אל התפילה כו', והדבור הב' הוא ענין הדבור שבלח[ש] שזה שמדבר בלח[ש] מאוד הוא היפך ענין הדבור הנ"ל הנשמע לאוזן דווקא עד שאוזן השומעת מתפעל ביותר כנ"ל, משא"כ זה הדבור שבלח[ש] הרי אינו נשמע [לאוזן] כלל אבל אנו רואים שיש בו יתרון מעלה גם מבחי' דיבור הנ"ל שיוצא מנקודת הלב לפעול יותר היפך הדין לרחמים וחמלה יתירה כו', כי הנה הדבור בחשאי ובלח[ש] הנה הסיבה באה מצד שאין כח בלבו לדבר כלל מפני עצם השפלות וההכנעה שבלבו שלבו נשבר ושפל ביותר עד שבטל ממנו כח הדיבור להוציא דברים שבלב לעורר לב האדון אל הרחמים באמור לפניו אין מלה בלשוני להצדיק נפשו ואין בלבו כח לדבר דיבור לעורר לבב האדון לפייסו כו', שכ"ז מורה על עוצם התפעלות נקודת לבו בהכנעה גדולה כ"כ עד שאין לו כח לדבר שאז יתעורר הרבה יותר רחמי האדון משהוא מתעורר ברחמים כשאזנו שומעת דיבור שיוצא מתוך נקודת הלב כנ"ל, כי מצד עוצם השפלות שבמה שלא יוכל להרים קול כלל בזה נתפייס האדון ביותר, כי מתמלא עליו רחמים גדולים וחמלה יתירה נודעת לו עד שיתעורר לב האדון לחזקו ולפייסו בדברים טובים ונחומים לומר לו דבר דבריך אל תירא כו' וכה"ג הוא מראה לו אהבה וחמלה יתירה נודעת לו בדברים טובים רק מחזקו שיוכל לדבר דבריו כו', וא"כ מה שהעבד יוכל לדבר דבריו אח"כ לעורר לב האדון להפוך [אותם] מן הדין אל הרחמים וכה"ג אין זה בחי' דבור של עצמו כלל, שהרי מצד עצמו נפל לבו כ"כ עד שאין יכול לדבר כלל רק מחמת שחזק אותו האדון לדבר בהראותו לו אהבה וחמלה יתירה כו', והרי זה ממש כאלו האדון פתח פיו לדבר כו' וד"ל.

וכך יובן בבחי' הדבור שבתפילה שהיא בלח[ש] ובחשאי דווקא שזה מורה על היות שאין בלב כח לדבר מתוך הכוונה כו' מפני בחי' עוצם

כמו שאמר כי אחה שומע: בתפילת שמונה עשרה.

ויקשב ה' וישמע: מלאכי ג, טו.

וכמ"ש שלמה יהי' אוניך קשובות אל התפילה [ג': ליאת ב' תיבות האחרונות]: דברי הימים ב, ו, מ [ושם:

יהיו נא . . . ואוניך קשובות לתפלת המקום].

אין מלה בלשוני: בסמן לקמן ע' שנט.

שירה מחמת — וחמלה יתירה: אג: ורחמנות.

[הביטול ו]השיפלות וההכנעה שהוא בחי' ביטל במציאות והשתחוואות שבשמ"ע כידוע וכמו בחנה דכתיב וקולה לא ישמע כו', וזהו מ"ש אד' שפתי תפתח שפתיחת השפתים לדבר אינו דיבור של עצמו כלל רק שם אד' הוא אשר פותח שפתים לדבר עד"מ הנ"ל כעבד שנכנע ונשבר לבנו שהאדון מחזקו לדבר כו', וכמ"ש אין מלה בלשוני כו' רק מה' מענה לשון שיהי' מלה בלשוני כו', והוא ענין בחי' הרחמים רבים העליונים שנתעורר עי"ז למעלה בחמלה רבה ויתירה, ע"ד שמה' מענה לשון לחזק לב כנ"י שיהי' להם מענה לשון בתפילה וכמ"ש אד' שפתי תפתח, וא"כ הרי מה שנעשה בחי' אתעדל"ת באותיות הדבור שבתפילה בכוונה שבלב אח"כ באמרו ח"י ברכות זה בא למעלה שה' הוא המעורר לב כנ"י שיהי' להם כח להעלות מ"ן בדבור וכוונה, וכמשל הנ"ל שהאדון מחזק ואומר לו דבר דברי' כו' (כנ"ל בענין לעושה נפלאות כו'), וזהו ופי' יגיד תהלתך פי' אחר שאד' שפתי תפתח ואין זה דבור של עצמו כלל וכלל, הרי גם התפילה שמתפלל אח"כ אין זה תפילה שלו אלא מאת ה' היא שגורה בפיו וכל בחי' המתקות והמשכות מדין לרחמים שנעשה למעלה באצ"י ע"י בחי' הדבור שבתפילה בכוונה כנ"ל כמשל המדבר מנקודות הלב שמהפך לב האדון מן הקצה אל הקצה, וכל זה אינו בא מכח עצמו כלל מאחר שמה' מענה לשון והוא הפותח פיו לדבר כו' ע"כ התפילה היא שלך, וז"ש ופי' יגיד תהלתך פי' תהלתך בחי' התפילה שנק' תהילה וכמו ותהילתי אחטום לך כו', וזהו שבתפילה היא תהלתך לא תהילותי ותפילותי כלל וזהו ופי' יגיד פי' יגיד לשון המשכה והבאת דבר מה זהו הנק' בלה"ק לשון הגדה כמו בעל כנפיים יגיד דבר שדבר זה הוא כבר במציאות רק שמביאו וממשיכו ממקום למקום וכן הגדת עדות שהוא רק הודאת הדברים שידע כבר שיגיד אותם, וכן בחלום פרעה שאין צריך רק לפתור אותו אמר ואין מגיד לי, וכן כל מגיד שבמקרא כמו ויוגד הדבר כו' וכידוע וגם כאן מ"ש דווקא ופי' יגיד היינו לפי שהתפילה כבר הוא למעלה וא"צ רק ל[ה]משכה למטה מפני שע"י הביטול שבחשאי ובלח[ש] עד אשר אד' שפתי תפתח הרי כבר נתמלא רחמים גדולים לחזק לב בני' לפתוח להם פה ולשון, וממילא כבר נמתק כל דין לרחמים וא"צ רק להמשיך ולהגיד מן ההעלם לגילוי, ואח"כ באמרו ח"י ברכאין בדבור וגם שהדבור שמדבר הוא בכוונה שבלב דווקא ומ"מ אין זה מכח עצמו אלא מגיד מה שכבר ישנו

(כנ"ל ג' וכמ"ש) בענין לעושה נפלאות: תהלים קלו, ד. ראה מאמרי אדמו"ר ח"א כ"ב ואל"ך.

ופי' יגיד תהלתך: ראה גם לעיל ע' יט.

ותהילתי אחטום לך: ישע"י מת, ט.

יגיד לשון המשכה: ראה גם סידור שער חג המצות רפו, ד. ספר המאמרים חקסי"ג ח"ב ע' תרסב. לעיל ע'

יט. הנסמן לקמן ע' תקמז.

בעל ג' ובעל) כנפיים יגיד דבר: קהלת י, כ.

ואין מגיד לי: מקץ מא, כד.

ויגד א' ויגיד] הדבר: כ"ה בהכתיב.

למעלה מאחר שאתעדל"ת זו נעשית מלמעלה דווקא כמ"ש מה' מענה לשון
 (וכנזכר לעיל בענין לעושה נפלאות כו') וד"ל, ולפי"ז יתפרש הפסוק כי
 לאדם מערכי לב בהערכה שמלמעלה למטה בין [בזמן] בהמ"ק מצד שלא
 ינום ולא יישן כלל וע"כ היו צריכים לעורר לב העליון ומלמטה ע"י קול
 המעורר כנ"ל, ובין בזמן הגלות כשאין כח בכנס"י להעלות מ"ן כנ"ל שאז
 תפילתם בלח[ש] שעי"ז נערך לב [אדם] העליון בבחי' רחמים גדולים יותר
 עד שמה' מענה לשון כנ"ל, וזהו יותר גבוה מגוף התפילה שכדבור שבכוונה
 כנ"ל, כי הדבור שבכוונה נמשך מלמעלה שהוא המעורר אתעדל"ת כו',
 משא"כ דיבור שבכוונה שהוא בא מצד אתעדל"ת עצמו זהו ענין ובחי'
 העלאת מ"ן שמעורר אתעדל"ע לפי ערך ההעלאה והיינו ג"כ בזמן הגלות
 שכשיש מעוררים שאומרים עורה למה תישן כנ"ל והוא בחי' מדריגה
 אמצעית שבין ב' מדריגות הנ"ל וד"ל.

מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב כו', הנה פסוק זה נאמר על כנסיי בשעה שהיו עולים לרגל כמיש שלש רגלים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' כו', והנה עתה משחרב בהמ"ק תפילה במקום קרבן כידוע, והרי מ"ש יראה כל זכורך את פני ה' כו' עכשיו זהו בתפילה בכ"י צריך להיות יראה את פני ה' אלקיך כו', ו[ה]גם שמ"ש יראה את פני ה' כו' לא ה' רק ג"פ בשנה פסח שבועות וסוכות שהן לנגד האבות אברהם יצחק ויעקב ועכשיו התפילה בכ"י, הענין הוא שבזמן בהמ"ק ה' כחי' גילוי והשראת השכינה במקום גשמי והוא בהיכל ק"ק דוקא ע"כ נתחלק כחי' הארה הזאת ג"כ בכחי' התחלקות הזמן [ב]פסח ושבועות וסוכות בלבד, אבל עכשיו [בחי'] ההארה הזאת באה בכחי' הרוחניות דוקא שלא בכחי' מקום גשמי ע"כ הוא ממילא למעלה מבחי' התחלקות הזמן ולזה הוא בכ"י ויום, והגם שהתפילה ג"כ אבות תקנום כידוע אברהם תיקן תפילת שחרית, מ"מ אין התפילה באה בהתחלקות ג' זמנים כמו היו"ט שהם לנגד האבות ג"כ מטעם שהתפילה היא בכחי' הרוחניות דנש"י כו' ע"כ הוא בלי בחי' התחלקות זמן, ולזה בכ"י יש ג' תפילות שהן לנגד ג' האבות תפילת שחרית בכחי' [ה]חסד דאברהם ותפילת מנחה [ב]בחי' הדין דמדת יצחק כו' וכמיש ערב ובוקר וצהריים אשיחה ואהמה, וגם כל תפילה כלולה מג' מדריגות האבות [בחי'] חג"ת כו' כי הרי אנו מוצאים בסדר [פסוקי] התפילה הרבה פסוקים מבחי' אהבה דאברהם והרבה פסוקים מבחי' יראה ופחד דיצחק והרבה פסוקים מבחי' הרחמים דמדת יעקב כו' כמו כי אתה ה' לא תכלא רחמיך כו', והנה כתיב כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם להיות שאנו אומרים בברכ' שלפני ק"ש אבינו אב הרחמן רחם [נא] עלינו ותן בלבינו בינה להבין ולהשכיל כו', ולכאורה מה שייכות יש לבחי'

מה יפו פעמיך: נדפס מבוך א=180 בתחלתו [ועה"ג גרשם: נכתב בשנת ת"ר]. ובין אריחים ניתוספו כפנים אותיות או חיבות מבוך ב=947 בתחלתו [נמצא עד לקמן ע' שכב]. ובוך ג=2219 ע' קנה. מאמר זה מיוסד על ד"ה זה שנדפס בלקוטי תורה שיר השירים מג, ב. ובשניונים וכו' כאור התורה שיר השירים כרך ב ע' תקפד. ועם קיצורים וכו' שם כרך ג ע' תתקצ ואילך. ע' תתקצה. בהכת"י לא נסמן תאריך אמירת המאמר אמנם ממה שלקמן בהביאור ע' שלט מציון לשער היחוד שנדפס לראשונה בשנת תק"פ. משמע שהמאמר נאמר בין השנים תק"פ-פ"ח. מה יפו פעמיך בנעלים: שיר השירים ז, ב. פסוק זה נאמר על כנסיי . . . לרגל: לקמן בהביאור ע' שמב, במדרש — ראה שיר השירים רבא סאן. ובלקוטי תורה כאן מציון: ספ"ד דסוכה (דמ"ט ע"ב) ובפ"ק דחגיגה (דף ג ע"א). שלש רגלים [בג]: פעמים] בשנה יראה: [חיבור שני כתובים משפטים כג, יד]. ראה טז, טז. תפלה במקום קרבן: נסמן לעיל ע' עא. פסח שבועות וסוכות . . . לנגד האבות: נסמן לקמן ע' שפא. עכשיו . . . בבחי' הרוחניות . . . למעלה מבחי' התחלקות הזמן: ראה אור התורה שיר השירים כאן ע' תתקצ. שהתפילה . . . אבות תקנום . . . אברהם תיקן תפלת שחרית: ברכות כו, ב. ערב ובוקר וצהריים אשיחה ואהמה: תהלים נה, יח. כי [בג: ליתא] אתה ה' לא תכלא רחמיך: תהלים מ, יב [בהוספת תיבת כ"י]. כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם: ישעי' כט, כב [ושט: אל בית יעקב. אבל כ"ה בכ"מ ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' פח. ושי"נ. דברים ח"א ס"ע שלב. ושי"נ].

בינה לבקש ע"ז רחמים ואם אין בינה מה ענין הרחמנות נופל ע"ז (ואם משום שנאמר כי לא עם בינות הוא ע"כ לא ירחמנו כו' ה' לו לומר להפוך ותן בלבינו בינה להבין ולהשכיל ואח"כ רחם עלינו כו'), אך לא משום בחי' בינה עצמה, אלא מפני שמבחי' בינה נולדו המדות אהו"ר כי בינה נק' אם הבנים שמחמת ההתבוננות בגדולת הבורא ית' נולדו המדות אהו"ר כידוע, וענין ההתבוננות הוא בהתהוות העולמות כולן מאין ליש רק מבחי' דיבור א' כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו' וארז"ל הרי במא' א' יכול להבראות אלא שנחלקו ליו"ד מאמרות, וכמו עד"מ הדיבור באדם שהוא בטל וכלא חשיב לגבי המח' והשכל ועצמו הנפש כך כל התהוות כל העולמות עליונים ותחתונים שמבחי' דיבור א' כלא חשיב ממש לגבי עצמות אלקות, וכשמאריך אדם בהתבוננות כזאת יתעורר [האדם] ויתפעל לבבו כאהו"ר בחי' אברהם ויצחק ונמצא שע"י בחי' הרחמים שיבקש על ניצוץ האלקות על שאין לו בינה זו להבין ולהשכיל דבר מתוך דבר שהוא בחי' ביטול העולמות לגבי מקורו כו' ע"ז נמשך לו בינה להבין ולהשכיל דבר זה וממילא יולד בלבבו אהו"ר והרי בחי' יעקב [הוא] אשר פדה את אברהם כו' וד"ל.

וזהו ועתה לא יבוש יעקב וכמ"ש ולא נבוש ולא נכלם לעולם ועד פי' לעולם ועד הוא לעוה"ב שאז נק' יום שכולו ארוך כו' בבחי' ניצחית דא"ס וכמ"ש בדניאל וע"י יתיב כו' מלכות' מלכות עלם כו' וכמ"ש ה' ימלוך לעולם בלי הפסק הזמן כו', וגם אז לא נבוש על מעשה ידינו שעשינו בעוה"ז בבחי' הפירוד כו' וז"ש וברחמים גדולים אקבצך כו' קיבוץ זה הוא בחי' פיזור ופירוד של כל העבודה בעוה"ז אשר לא לה' המה כו', לפי שאז יתגלה כבוד ה' כמו שהוא לבדו באין מסתיר כלל וגם עתה אין מסתיר לפניו רק ההסתר הוא שנעשה מלמעלה כמו דהדין קמצא דלבושי כו' וכמו שאנו אומרים אתה הוא משנברא כו' וכמ"ש אני הו' לא שניתי וכידוע, וזהו ולא נבוש לעולם ועד כו' וד"ל.

כי לא עם בינות הוא: ישעי' כו, יא.

בינה נק' אם הבנים: ראה זהר ויחי ריט, א. יתרו פד, א. פה, ב. פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת אם הבנים. לקוטי תורה דרושים לשמ"ע פת, ד. לקמן ע' תקכח.

בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ה.

הרי [בג: ליתא] במאמר א' יכול להבראות: ראה אבות רפ"ה.

ועתה לא [ג: לא עתה] יבוש יעקב: המשך הכתוב כה אמר ה' — ישעי' כט, כב.

ולא נבוש ולא נכלם: ברכת אהבת עולם (בדילוג).

יום שכולו ארוך: ראה קדושינו לט, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתלא.

כמ"ש בדניאל וע"י יתיב: . . . מלכות מלכות עלם: ז, ט. שם ג, ט. ז, כו. ראה הנסמן לקמן ע' תנח.

ה' ימלוך לעולם: בשלח טו, יח.

וז"ש [בג: וכמ"ש] וברחמים גדולים אקבצך: ישעי' גד, ז.

דהדין קמצא דלבושי: ראה בראשית רבא פכ"א, ה. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשכא.

אחה הוא משנברא: בתפלת השחר. ראה לקמן ע' תקמג.

אני הו' לא שניתי: מלאכי ג, ה.

והנה ארז'ל דהמלאך סנדל קושר קשרים לקונו מתפילתן של ישראל, דהנה בחי' סנדל זהו הנק' בלשון הגמרא בשם סנדל ובלשון המקרא בשם נעל כידוע (ולפעמים נק' מט"ט [בשם] נעלא דשכינתא והוא ההפרש בין נעל לסנדל, שהנעל של עור וסנדל של עץ מחופה עור כו' שזה מבחי' החי וזה מבחי' הצומח כו'), והנה בחי' סנדל זה שנק' נעל החופה את רוב הרגל דבחי' מל' כו' הקושר כתרים לקונו מתפילתן של ישראל, והענין הוא להיות שכל עיקר ענין הבקשות שבחי' ברכות שבש"ע אינו רק להמשיך חידוש אור שהוא בחי' תוס' ברכה והמשכה חדשה דוקא להיות [בחי'] שינוי רצה"ע שזהו למעלה מבחי' אור' הרצון שמלוּבש בתורה, דהנה כמו שמבקש אדם בתפילה רפאינו גואלינו וכה"ג הרי [הוא] מבקש שיהי' שינוי רצה"ע מכמו שהי' קודם, כי וודאי אין יסורין בלא חטא ועון כי עפ"י משפט התו' דוקא הוא שדנין את האדם בכ"י כמארז"ל אדם נידון בכ"י וכל עת ורגע וכמ"ש לרגעים תבחננו וכמ"ש השופט כל הארץ כו', ומשפט הזה הוא עפ"י ד"ת דוקא שהתו' הוא הזין האמת דוקא משום דאורייתא מח"ע נפקת שהוא חכים ולא בחכ' ידיעא כו', ועפ"י ח"ע נעשה כל דבר במשפט צדק ודין ביותר (וע"כ אמרו המקובלים שהחכ' נק' דין כי עפ"י ע[יו]ן החכ' דוקא ידקדק עד כחוט השערה לענוש למי שאינו כראוי להיות עפ"י דקדוק ח"ע דוקא כו'), ולזאת לא יוכל להיות גם כל דבר הנהגת מלכות להשפיל ולהרים ולדקדק בזה בתכלית רק עפ"י דקדוק ע[יו]ן ח"ע שבתו' כמו כי לא שלם עון האמרי עד הנה, הרי שדקדקו בעון האמרי עד שיהי' ראוי לענוש עפ"י דקדוק ח"ע דבתו' כמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ במשפט התו' דוקא על צבא [ה]מרום במרום ועל מלכי האדמה כו' וגם בכל פרט ממין האנושי

סנדל קושר קשרים לקונו: ראה זהר וישלח קסז, ב. ספר המאמרים חרניו ר"ע שלא [נדפס גם בסה"מ תרנ"ד ע' רמה]. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תשי"ח ע' 202. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ס"ע רמת ואילך. שו"ה דהנה — הגמרא . . נעל: ג'. המקרא בשם נעל ובל' הגמ' נק' בשם סנדל. סנדל . . נעל: באור התורה כאן ע' תקפה וע' התקצא: תרגום יונתן [לך יד, כג] שרוך נעל סנדל. ובלקוטי תורה כאן מג, ג: של נעליך תרגום ירושלמי [שמות ג, ה] סנדלך והדרך בנעלים תרגום יונתן [ישעי' יא, טו] בסנדליו.

מט"ט . . נעלא דשכינתא: נסמן לעיל ע' חצר.

אין יסורים בלא חטא ועון: שבת נה, סע"א.

אדם נידון בכ"י . . לרגעים תבחננו: ראש השנה טו, א. איוב ז, יח.

השופט כל הארץ: וירא יח, כה.

דאורייתא מח"ע נפקת: זהר בשלח טב, א. יתרו פה, א. (רעיא מהימנא) משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קכב, א. ואתחנן רסא, א.

חכים ולא בחכ' ידיעא: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב. זהר חדש יתרו לד, ד.

שהחכ' נק' דין: ראה סידור שחרית מ, ג בשם הפרדס [ראה שם שער (ח) מהות והנהגה פ"ה]. תורה אור בראשית ה, ד: בשם החייט ע"ש [ראה מערכת אלקות פ"ד מערכת שמות המדות ד"ה השני בסופה ובפ"י החייט שם. עץ חיים שער (יג) א"א פ"ו]. ביאורי זהר להצ"צ כרך ב ע' תשיח ואילך. תורת חיים בראשית לא, ד ואילך.

כי לא שלם עון האמורי: לך טו, טז.

מלך במשפט יעמיד ארץ: משלי כט, ד. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תצא. ושי"ג.

על צבא (המרום במרום): ישעי' כד, כא.

ו[בכל] חלקי דצ"ח כו' ובפרט באיש הישראלי שבודאי שאין יסורין באים עליו רק עפ"י משפט התו' דוקא לפי שאין יסורין בלא עון כו' ויסורים ממרקין, וא"כ כאשר מתפלל [אדם] על החולה [ה]מדוכא ביסורים שהוא עפ"י משפט התו' דוקא ה"ז מבקש ומתפלל שיהי' שינוי ברצה"ע הזה המלוּבש ומורכב בח"ע דתו' להפוך ולחזור בו מרצון זה שנעשה עפ"י ח"ע דתו' להיות לו רצון אחר והוא שירפא את החולה הנשפט עפ"י ח"ע דתו' להיות לו רצון אחר, ולכאורה ה"ז דבר פלא איך יעשה תורתו פלסטר כו', אך בהכרח לומר שיש מדריגה למע' מרצון זה העליון שמורכב בח"ע דתו' והוא הנק' בערה"צ שמשם נמשך בחי' רעו"א דכ"ר [כו' ושם] יש [מקום] לרצון עליון יותר שלמעלה מבחי' [אור] אותו הרצון שמלוּבש בחכ' שבתו' כמו עד"מ שיש רצון באדם מצד הטעם והשכל לאותו הרצון למה הוא רוצה כך, ויש בחי' רצון העצמי בעצמות וטבעיות שלו שלמעלה מן הטעם והשכל עד אשר גם שהשכל והטעם סותר לזה הרצון מ"מ א"א לו לבטל רצונו זה והוא נק' רצון פשוט ולא מורכב כחכ' וטעם (גם לא טעם כמוס כמו שתוק כך עלה במח' כו').

וזהו ענין הבקשה באמרו בא"י רופא חולים כו' שמתפלל על החולה הזה שיהי' בחי' שינוי רצה"ע שעפ"י ד"ת לפי שממשיך מבעה"ר בחי' רצון פשוט שלמעלה מבחי' אור אותו הרצון שהוא עפ"י ד"ת כו' והיינו למעלה מבחי' התו' וד"ל. וכמו שמבקש גאלינו כו' שזהו דבר פלא האיך הוא מבקש דבר שהוא לנגד משפט התו' כי וודאי קץ גאולתינו הגבול עפ"י משפט התו' דוקא וכידוע דכל גלות מד' גל[יו]ת ה' זמנו קצוב עפ"י משפט ח"ע [ש]בתו' כו' וגם גלות אחרון הזה שנתארך ביותר, גם הוא כודאי ע"פ משפט התו' דוקא אשר הרבה קצין כלו דהכל בעוונות הדורות כשנשפטין עפ"י דין התו' דוקא, וא"כ איך הוא מבקש גאלינו גאולה שלימה כו' וחותרם בא"י גואל ישראל דלכאורה ה"ז ברכה לבטלה, אך הענין הוא דיכול להיות המשכה מבערה"צ לעשות בחי' שינוי רצון זה המלוּבש בח"ע דתו' כו' וד"ל, וכך הוא ענין כל [ה]ח"י ברכות דש"ע לשנות רצה"ע שבח"ע כו' וד"ל.

אך [הנה] לכאורה מהיכן יש כח גדול כזה לעורר ולהמשיך בתפילה מבחי' בערה"צ הנ"ל שלמעלה מבחי' רצה"ע שמלוּבש בחכ"ע דתו' כו', הנה זה נעשה ע"י סמיכת גאולה לתפילה [מקודם] שע"ז יוכל לבקש בקשות בח"י

ויסורים ממרקין: ברכות ה, א.
 שו"ה להיות לו רצון אחר: בג: ליתא. וראה שורה שלפניו.
 איך יעשה תורתו פלסטר: ע"פ ברכות לא, ב.
 שו"ה לרצון — שמלוּבש: בג: שמורכב.
 שתוק כך עלה במח': נסמן לקמן ע' תפג.
 הרבה קצין כלו: ראה סנהדרין צו, ב.

ברכאן מבעה"ר דוקא, והענין הוא להיות שבק"ש באמרו שמע ישראל כו' הוא מוסר נפשו בא' כידוע דפי' שמע הוא לשון התבוננות כמו דבר נא כי שומע עבדך כלומר מבין איך שה' אלקים הוא אחד"פ בתכלת וכל השתלשלות דקו"ח וכו' שהוא רק כמו אות א' לגבי עצמות כנ"ל, וע"י העמקות ההתבוננות זאת יתפעל בלבו ביותר ותכסוף נפשו להיות דבוק ונכלל בעצמות אוא"ס דוקא במוהו"ע כבי' שהוא אח"פ [בתכלית] כנ"ל ולא יחפוץ בשום דבר [מה] זולתו כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא הפצתי פי' אפי' מה שעמך והוא מ"ש כי עמך מקור [חיים כו' מקור] כל ח"י ד' עולמות אבי"ע כו' שהוא גם בחי' רצה"ע העצמי הפשוט כמו כאשר עלה ברצונו להאציל כו' רק במוהו"ע שלמעלה מן כל בחי' רצון והוא הנק' בשם בעה"ר כו' וד"ל, ואח"כ בחי' שוב שהוא בחי' המשכות גילוי אוא"ס בחכ' עילאה שבתו' והוא בפ' ראשונה באמרו והיו הדברים האלה כו' ודברת בם כו' בחי' דיבור העליון שהוא כלי לח"ע שבעצמות המאציל כו', ובפ' שני' ואספת דגנך כו' בכדי שיתן צדקה מיגיע כפו ששקולה [כ]נגד כל המצות והוא בחי' תו"מ בכלל כידוע וד"ל, וכ"ז נעשה ונמשך בנפש האדם ע"י בחי' מס"ג בתחילה בפ[סוק ראשון] דק"ש באח"פ כענין מי לי בשמים כו' שהוא למעלה גם מתו"מ כי הרי הוא בעצמו' אוא"ס שנק' בעה"ר כו' כנ"ל וד"ל, וכמבואר דבר זה בכמה מקומות במקרא ותלמוד וכמו שרמזו ג"כ בעובדא דר"א בן דורדיא שבכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה א' כו' להיות שהבע"ת הזה יצאה נשמתו ונכללה בעצמות אוא"ס שלמעלה מבחי' רצה"ע שבתו"מ ע"כ קנה עולמו בשעה א' הזאת יותר ממה שיקנה האדם כל העוה"ב [בתו"מ שקיים [ב]כמה שנים רבות כו', ומ"ש לי' שעה אחת לי' ושע' ה' כו' שזהו בחי' הפני' שיפנה אליו בבחי' הארת העצמיות אוא"ס ממש וכמו שכל עצמות המלך נפנה לקוראו בכל לבבו כו' ולא רצונו ושכלו לבד כו' וד"ל.

וזהו שע"י סמיכת גאולה לתפילה דוקא שהוא ההקדמת בחי' מס"ג שבק"ש תחילה עד אמת ויציב שהוא בחי' היכל הרצון בבחי' העלאו' רצון העצמי שלמעלה מן הרצון המלוּבש בטעם ושכל כו' מלמטה למעלה, כך

שמע ישראל . . מוסר נפשו בא': ואתחנן ו, ד. נסמן לקמן ע' תצו.

שמע . . התבוננות: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' צח. וש"נ.

דבר נא [ב': ליתא] כי שומע עבדך: שמואל"א ג, י [בהוספת חיבת נא' ראה הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' תקד].

מי לי בשמים . . כי עמך מקור [חיים: תהלים עג, כה. שם לו, י.

והיו הדברים . . ודברת בם: ואתחנן ו, ה. ז.

ואספת דגנך . . צדקה . . ששקולה (כ)נגד כל המצות: עקב יא, יד. כבא בתרא ט, א.

בעובדא דר"א . . שבכה רבי: ראה עבודה זרה יז, א.

ישעיה': בראשית ד, ד.

אמת ויציב . . היכל הרצון: ראה פרי עץ חיים שער (ז) הק"ש פכ"ז. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תו.

וש"נ.

כמים הפנים אל פנים יוכל אדם להמשיך מלמעלה למטה אח"כ בח"י ברכות דש"ע מבחי' בעה"ר שהוא בחי' עצמות אוא"ס ממש להיות בחי' שינוי רצה"ע שמלוכש בח"ע דתו' כמו באמרו רפאינו וגאלינו וכה"ג כנ"ל וד"ל, אך מחשבותינו ודבורינו בח"י ברכות שבתפילה הן אותיות גשמיות שיוצאים מהבל דפה הגשמי וצריך לשמוע תפילת כל פה דוקא כו', ואיך יש ביכולת תפילתנו לעורר למעלה כ"כ שהוא מבחי' בעה"ר גם שהרצון דכנס"י הוא בבחי' מס"ג שלמעלה מן הטעם כו', אבל אותיות התפילה הן גשמי' ואיך יבוא ויעלו למעלה מעלה כ"כ לעורר במקום גבוה כו'. אך הנה לזה הוא שאמר דמלאך סנדל הוא שקושר כתרים לקונו מתפילתן של ישראל, שכללות הענין הוא מפשיט ומעלה [את] אותיות התפילה מן הגשמיות שלהן לבחי' הרוחניות, כי בשעה שמקבל כל תפילה של כל אדם הוא מעלה אותה ומפשיט אותה מבחי' גשמיותה לבחי' הרוחניות כו' ואז הוא עושה וקושר כתרים לקונו מתפילה זו כו'.

ולהבין זה צ"ל תחילה ביאור ענין ובחי' המלאך זה שנק' סנדל ונק' נעל כו', והנה יש להקדים בביאור ענין ההשתלשלות של העולמות דבי"ע שהוא ענין ההתהוות מאין ליש דוקא, דהנה ידוע שבחי' מקור ההשתלשלות דבי"ע הוא נמשך מבחי' מדות דאצי' מבחי' ששה מדותיו ית' בחי' חג"ת כו' והן הנק' ו' ימי בראשית בכללות ההשתלשלות דוא"ש דהוי עלמא וכו', וכידוע דבאלף הא' נמשך מבחי' אור מדת הח"ע דאצי' ובאלף הב' מבחי' הגבורה כו' ובפרט הרי [ב]כל שבוע מחדש מעשה בראשית ביום הא' נמשך מבחי' חסד שהוא מאמ' יהי אור וביום הב' נמשך מבחי' הגבורה שהוא מאמ' יהי רקיע כו' וכמ"ש במ"א באריכות, אך הנה עכ"ז א"א לומר שיכול להיות התהוות יש נבדל בע"ג מבחי' אור חכ"ע דאצי' שהוא בלתי בע"ג כו' רק אדרבה הכל הי' בטל בבחי' ביטול במציאות ממש כביטול הנר בפני האבוקה (עד"מ חסד שבלב שנמשך לעני שזהו עצם החסד שבלבו רק שבאה בהלבשה ליתן לו פת לחם, וראי' לזה ממה שיתפעל הנפש מזה החסד לפי שהמדות הן בחי' עצמות מעצם הנפש משא"כ מדת ההתנשאות כמ"ש במ"א) אלא בחי' מקור כל העולמות הנפרדים הוא ע"י בחי' המל' דוקא שמ[מ]דה זו דוקא נמשך כל שפע מאין ליש כבי"ע משום דמדה זו היא בחי' ההתנשאות שהוא בריחוק דוקא כו' והוא ג"כ בחי' שם אלקי' שהוא בחי'

כמים הפנים אל פנים [ב: לפנים]: נסמן לעיל ע' ע.

דוא"ש דהוי עלמא: ראה לקמן ע' תסה. וש"נ.

באלף הא' . . . הח"ע [ג: חסד עליון] . . . הגבורה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז ואילך. וש"נ. ח"ג ר"ע תשצד. וש"נ.

יהי אור . . . יהי רקיע: בראשית א, ג. ו.

שויה שיכול — נבדל . . . חכ"ע: כג: נפרד . . . חסד עליון.

משא"כ מדת ההתנשאות: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ס"ע תתפא ואילך.

נרתק ומגן לשם הוי' להסתיר האור כמ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים ונק' מצות המלך דבר מלך שלטון כו' שהוא בחי' ההסתר והצמצום אור העצמות כמשל מדות שכלב שמצמצמי' בדיבור כו' וד"ל, אך הנה עכ"ז ה' העולם מתפשט עד בלי די עד שאמר לעולמו די כי גם בבחי' דבר מלך שלטון יש [בחי'] הארה דאוא"ס שבמדות וחכ' דאצי' דאיהו וחיוהי חד כו' כידוע, וא"כ איך ה' מתהוה בחי' בע"ג [ו]תכלית והדרא קושי' לדוכתי, אלא ע"י שאמר לעולמו די והוא ע"י בחי' המלאך הזה שנק' סנדל [ו]נק' נעל כמו עד"מ הנעל החופה את רוב הרגל כך בחי' המלאך הזה נק' רגל העליון כמ"ש והארץ הדום רגלי [ו]בחי' סנדל [זה] הוא החופה ומסתיר על עצם האור דבחי' מל' כדי שיהי' בבחי' גבול כו', ונמצא יש בו בחי' הגילוי וגם בחי' ההסתר, וזהו שגם העולמות והמלאכים הם בב' בחי' בחי' יש ובחי' ביטול וכמ"ש וצבא השמים לך משתחווים ואעפ"כ הם בבחי' יש לפי שנמשכו מבחי' גילוי ומבחי' צמצום והסתר דנעל כו' (והוא בחי' מט"ט שנק' נעלא דשכינתא בענין הידוע בענין מ"ש חנוך ה' תופר מנעלים כו').

ומעתה י"ל מה שבחי' סנדל קושר כתרים לקונו כו' מהיכן יש לו כח רב ועצום כזה לעשות בחי' כ"ע ע"ג הראש של הקב"ה כו', אך הנה ידוע שנעוץ תחב"ס וסוף מעשה עלה במח"ת דהיינו בחי' מל' דא"ס שהוא מה שעלה במח"ק אנא אמלוך כידוע, וזהו תחילתו ונעוץ בסופן בחי' סוף מעשה להיות התהוות יש מאין ע"י בחי' המל' כנ"ל, וז"ש ראו כי אני אני הוא אני ראשון ואני אחרון כו' ומפני שלזה ה' עיקר כוונת המאציל [בתחלת] המח' כשעלה במח' הפשוטה בעצמות אנא אמלוך ע"כ נעוץ תחב"ס דוקא כי סוף מעשה [זה] הוא שעלה במח"ת כו', והרי ענין הבריאה הוא יש מאין [והוא בטל מיש לאין ע"כ ודאי שכך עלה בתחלת המחשבה, וזהו עיקר תכלית הבריאה שיהי' בחי' יש ושיהי' בטל מן היש לאין כו' וד"ל. והנה כמו"כ אנו מוצאי' למטה בנפש הבהמיות שבאדם להיות ידוע ששרש נה"ב נלקח[ה מבחי'] פני שור שבמרכבה וידוע דכפני ארי' אל הימין כו' הוא בחי'

כי שמש ומגן ה' אלקים: נסמן לקמן ע' שצה.

דבר מלך שלטון: קהלת ת, ד.

ה' העולם מתפשט . . . עד שאמר לעולמו די . . . שלטון [בג:ליתא]: ראה חגיגה יב, א.

דאיהו וחיוהי חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

והארץ הדום רגלי: ישעי' סו, א.

וצבא השמים לך משתחווים: נחמי' ט, ה.

בענין מ"ש [בג: במה שאמרין] חנוך ה' תופר מנעלים: נסמן לעיל ע' רצט.

שנעוץ תחב"ס וסוף מעשה עלה במח"ת: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז. פיוט לכה דודי.

אנא אמלוך: נסמן לעיל ע' רסד.

ראו כי אני . . . אני ראשון ואני אחרון: האוינו לב, לט (בדילוג). ישעי' מד, ה.

ששרש נה"ב . . . פני שור: ראה לקמן ע' שכו. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקצט. וש"נ.

דפני ארי' אל הימין: יחזקאל א, י.

האה' האלקות ובחי' פני שור הוא בחי' היראה ופחד אלקי וכמ"ש והחיות זעות מחיל כסא כו', ואמרז"ל שמזיעתן של חיות הקודש נמשך נהר דינור כי הסיבה של הזיעה היא באה מעוצם אור האהבה כי רבה היא שנתחמם כרשפי אש האהבה עד שיוצא פסולת החמימות לחוץ מפני שקצר מהכילו וכן מסיבת עוצם הפחד כי רב הוא שלא יוכל שאת בנפשו עד שיצא פסולת הזיעה דרך נקבי העור, וכך למעלה בבחי' אהוי"ר האלקי דפני ארי' ופני שור וכה"ג דהיינו כאשר לא יוכל שאת עוצם האה' והפחד יוצא מבחי' כלי חומר שלהם בבחי' זיעה פסולת לחוץ והוא הנק' זיעה שיוצא מנקבי עורם עד"מ והוא מ"ש מזיעתן של חיות כו' בחי' פסולת דאהוי"ר שלהם נמשך נהי"ד כו' אבל בחי' עור עצמו שלא נמשך ממנו פסולת לחוץ היינו בחי' חיצוניות דחיצוניות דאהוי"ר שלהן והן בחי' אותיות והיינו מה שמהם נסתעף שורש [של] בחי' נוגה (והוא הנק' חשמל שממנו שורש לנוגה שהוא תערובות טו"ר כו' וכמ"ש במ"א בענין כתנות עור כו'), והנה מבחי' אותיות הללו נק' עור דחיות הקודש שבמרכבה כמו בחי' עור דפני שור הוא שנעשה שרש להתהוות נפש החיונית הטבעית והבהמיות דאדם כו' וכל נפשות הבע"ח כו', וזהו שאנו רואים בחוש שאין כל הטבעית שוין שטבע נפש זו לאהב ממון יותר מן הכבוד וזה טבעו לאהוב הכבוד יותר מן הממון, וכה"ג [יש] ריבוי רבבות שינוי מדריגות בין הטבעיות דנפשות בנ"א הטבעיות והיינו משום שיש לכל אחד מקור מוצא למעלה מבחי' האותיות שנק' עור (וכמ"ש במ"א דבעור יש ג' עורות והן ג' מיני אותיות מחדו"מ כו' פנימיות ואמצעיות וחיצוני' כו') והיז' כמשל שור למטה שבשר גידים ועצמות שבו הוא בחי' הפנימיות ועורות הוא בחי' חיצוניות שמלביש אותן כו' וד"ל.

והנה כמו שעושינו מן עור השור ובהמה מנעלים כך מבחי' עור דנה"ב ג"כ כאשר יהיו בה בחי' עיבוד ותיקון כמו בחי' עורות עבודים נעשה מזה בחי' נעל החופה את רוב הרגל כדי שיהי' בזה עיקר ההילוך לרגלי השכינה שהוא שרש כנס"י, והענין הוא כמו שלמעלה בחי' עור דפני שור כו' הוא בחי' אותיות כו' כך למטה בנה"ב בחי' [האותיו'] מחדו"מ ואותיות השכל והרצון כאשר מתהפכים מרע לטוב ממש בבחי' אתכפיי' ואתהפכא אזי נק' בשם עורות עבודים וראוי לעשות מהם בחי' נעל לרגל העליון להיות בו

והחיות זעות מחיל כסא: ראה פיוט והחיות במוסף (בנוסח הקדושה אשכנז) לראש השנה. שמזיעתן של חיות הקודש: ראה חגיגה יג, סע"ב. לקמן ע' שלה ואילך.

שו"ה הסיבה — אור: **בג: ליתא.**

שו"ה שור — דהיינו . . . זיעה: **בג: ליתא.**

חשמל . . . כתנות עור: ראה עץ חיים שער (מט) קליפת נוגה פ"ד. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' נ ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשלט וע' תשנא.

דבעור יש ג' עורות . . . אותיות: ראה לקמן ס"ע שלא וע' שלו. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכג. ושי"נ דרושי חנוכה ח"א ע' פה. ושי"נ שם ע' קיז.

שו"ה כאשר — בחי' [בג: ליתא] . . . עורות עבודים: נסמן לקמן ע' תכט.

ההילוך והעלי' למעלה מעלה שמוליך גם הראש כו' כידוע ובחי' אתכפי' ואתהפכא זה נעשה במס' בק"ש באמרו בכל לבבך בבי' יצרך דוקא גם בנה"ב כידוע, (וזהו שהי' חנוך תופר מנעלים שהוא בחי' הבירור דנוגה שמקבל מחשמ"ל שנק' עור כו') ולהיות כי נעוץ תחב"ס דוקא שהוא בחי' סוף מעשה להיות יש ולהיות בחי' ביטול היש כמו באתכפי' ואתהפכא כו' [כי] תכלית המכוון הי' שיהי' לו דירה בתחתונים דוקא וסוף מעשה זה [הוא ש]עלה במח"ת כו', אשר לזה אנו יכולים להתפלל אח"כ בש"ע לומר ברוך אתה ה' לעשות בחי' שינוי רצה"ע שבתו' כו', שזה צריך להמשיך מבעה"ר שהוא הנק' כ"ע שע"ג הראש, כי אורייתא רק מח"ע נפקת שהוא בחי' המוחין שבראש, אבל מתפילות ישראל ע"י מס' הבהמיות תחילה שנעשה בחי' נעל וסנדל הוא שעושה בחי' סנדל העליון הנ"ל בחי' כתר לקונו ע"ג הראש שהוא בחי' בעה"ר כו' וע"כ יומשך מבעה"ר שינוי רצון שמלוכב בחכ' שבתורה וכענין הרגל מוליך את הראש כו' וד"ל.

והנה בתפילה יש ג' מדריגות נגד ג' עולמות ב"ע, דהיינו תחילת התפילה מאדון עולם עד ב"ש שהוא עליות ותפילת עולם העשי' שרובו רע כו' הוא בחי' העלאת ובירורי' דנוגה דעשי' כמו באמרו שלא עשני גוי ועבד כו' (שהקליפות נק' עבדים כמ"ש בזוהר ע"פ לא תצא כצאת העבדים בחי' כתרים דמסאבותא כו'), הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזניים כו', וגם ענין הקטורת שהוא העלאות י"א ארורים דקליפה כו' וכן קרבן דם התמיד שהוא בחי' בירור דנוגה דעשי', אבל בחי' פסוד"ז עד ברכת יוצר הוא בחי' עליות ותפילת עולם היצי' שהרי נאמר יוצר אור שאור בבחי' יצי', וכל פסוד"ז הוא רק בחי' תוספת אור להאיר לשם הוי' כמו הללוי' לשון בהלו נרו [כו'] והיינו לשם הוי' שבנפש בחי' [י"ה] שבנפ"א היינו בחי' חו"ב שלא יהי' בחי' טמטום [המוח דהיינו כאשר אינו מתפעל כלל בחכ' שבנפש בבחי' התפעלות דכח מ"ה בחי' הביטול כו', וכן לא יהי' בחי' טמטום הלב שהוא] בלתי מתפעל כלל מן ההתבוננות וההשגה שבגדולת ה', כי בינה לבא ובה הלב מבין

בכל לבבך בבי' יצריך: ואתחנן ו, ה. ובספרי שם. ברכות נד, א (במשנה). ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ר"ע חסב וע' שעט. ושי"נ. לעיל ע' רסו. לקמן ע' תלד.

בתפילה יש ג' מדריגות: ראה גם לקמן בהביאור ע' שמב.

לא תצא כצאת העבדים: משפטים כא, ז. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשג. ושי"נ.

כתרים דמסאבותא: ראה זוהר שמיני מא, ב. אחרי ע, א.

הקטורת שהוא העלאות י"א ארורים: ראה עץ חיים שער (יא) המלכים פ"י. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'קלד. ושי"נ. ח"ד ע' אירלא וע' ארמד.

יוצר אור. . יצי': ראה פרי עץ חיים שער (ז) הק"ש פ"א.

בהלו נרו: איוב כט, ג.

טמטום (המוח. . הלב: בלקוטי תורה כאן מג, ד מציון: ועמ"ש כד"ה להבין ענין טמטום הלב — ראה מאמרי אדה"א הקצרים ס"ע תפב ואילך. וראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקס ואילך. ושי"נ.

בינה לבא ובה הלב מבין: תקוני זוהר בהקדמה יז, א.

ומתפעל כו', ובחי' ו"ה הוא בחי' אהוי"ר שגדלו בלב בהתגלות גמור כו' ובכ"מ צריך להאיר את הנפש האלקי וכך הוא למעלה בבחי' תוספת אור למעלה בשם הוי' דאצי' בחו"ב ומדות דאצי', וזהו הנק' בחי' יצי' להאיר בתוס' אור ע"י התבוננות כמו בהלו נרו כמ"ש נשמת שדי תבינם ונר הוי' נשמת אדם כו', וזהו ע"י הפסוקים דפסוד"ז כמו באמרו זכר רב טובך יביעו שכל מה שנמשך בהשתלשלו' כל העולמות [אינו רק בחי' זכר בעלמא דכלא חשיבא ממש לגבי בחי' רב טוביך העצמי שהוא יחיד חי העולמי כו', וכל ההשפעה וההמשכה לעולמות] אינו רק בבחי' מלך כו' והיינו רק וצדקתך ירננו בחי' צדקה להחיות רוח שפלים, וזהו כבוד מלכותך יאמרו כו' להודיע לבנה"א גבורותיו כו' הן גבורותיו וצמצומים הרבים עד [שנעשה] מקור חיי העולמים כו' וד"ל, ובברכות יוצר הוא בחי' עולם הבריאה שהוא מ"ש והאופנים וחיות הקודש כו' והיינו בהשגה והתבוננות דגדלות ה' (דאור אימא מקננא בכורסיי' כו'), וזהו שאומרים אחר ברכו' יוצר אור שמע ישראל בבחי' התבוננות בכדי להתפעל באהבה דכל לכבך כו', ואח"כ בש"ע הוא בחי' התפילה דעולם האצי' כי ההשתחואות דש"ע הוא בבחי' האצי' דוקא כמ"ש ואני תפלה כו' וע"כ הוא בלחש דוקא וכמ"ש ואחרי הרוח והרעש והאש קול דממה דקה שהוא בש"ע דתמן קאתי מלכא כו' וד"ל.

והנה כל העליות כל התפילות דחול הוא בשבת דוקא, שבשבת הוא עליות העולמות בפנימי' וחיצוני', ובפנימי' היינו מ"ש והי' מדי חודש כו' ושבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות והוא עליות הנשמות מגעה"ת לגעה"ע, וגם שכבר יש להם עלי' בכל תפילה שבכ"י וכמ"ש וקדושים בכ"י

שו"ה ומחפעל — שגדלו . . . ובכ"מ: **בג**: שנולדו . . . ובכל זה.

נשמת שדי תבינם: איוב לב, ח [ושם: נשמת — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א בראשית ע' לא. וש"נ. שמות חיב ע' תלה. וש"נ].

ונר הוי' נשמת אדם: משלי ב, כז.

זכר רב טובך יביעו . . . וצדקתך ירננו: תהלים קמה, ז. ראה גם מאמרי אדה"א במדבר חיג ס"ע אצב ואילך. דברים חיג ע' תתמה וע' תתנב.

יחיד חי העולמי: נוסח ברכת ברוך שאמר.

להחיות רוח שפלים: ישעי' נז, טו.

כבוד מלכותך יאמרו . . . להודיע לבנה"א גבורותיו: תהלים קמה, יא. יב.

הן הן גבורותיו: ילקוט שמעוני נחמי' רמז תתרע"א.

שו"ה חיי — בחי': **בג**: תפלת.

אימא מקננא בכורסיי': תקוני זהר ת"ו (כג, א). ראה מאמרי אדה"א שמות חי"א ע' ריו. וש"נ.

ואני תפלה: תהלים קט, ד.

ואחרי הרוח והרעש [**ב**: רעש ואחר הרעש אש ואחר] והאש [**ב**: אש]: נסמן לקמן ע' שמג. וראה ד"ה זה לעיל ע' יד. וש"נ.

דתמן קאתי מלכא: ראה זהר פינחס רכג, ב. תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

שו"ה והנה — כל העליות [**בג**: העליות] . . . שבשבת הוא עליות העולמות: נסמן לעיל ע' קמת.

והי' מדי חודש . . . ושבת: ישעי' טו, כג [ושם: ומדי שבת].

וקדושים בכ"י יהללוך סלה: נוסח תפלת העמידה (ברכת אתה קדוש).

יהלודך סלה שהן נשמות [ה]אלקות דבי"ע שעולין בתפילה בהעלאת מ"ן במל' ונק' באר כמ"ש עלי באר ענו לה כידוע, אך הנה גם לאחר שנתעלה במעלה [ומדריגה] ע"י התפילה צריך בירור ועולין מזה העילוי שבתפילות החול, כי בבואה למעלה יותר צריכה עוד עלוי יותר והוא מבריאה לאצילות שבחול עולה יותר למעלה כמ"ש להשתחוות לפני ה' ממש, וזהו ענין תפילת החול שעולין בשבת, וזהו דאיתחדת לתתא בכורסיי' [קדישא] שהוא עולם הבריאה ברזא דאחד, וכמו ענין מיכאל כה"ג מקריב נשמות ע"ג המזבח לאשתאבא בגופא דמלכא כו' וז"ש עולת שבת בשבתו כי בו שבת כו', וע"כ כל עליות פנימי' העולמות עולים בשבת דוקא, ולהיות כי מט"ט וסנדל' יושב וקושר כתרים לקונו מתפילתן של ישראל בחול היינו לעשות בחי' שינוי הרצון מבעה"ר כו' וזהו דוקא מצד ביטול היש לאין באתכפי' ואתהפכא כו' שמוזה נעשה בחי' נעל לשכינה [ש]הוא מט"ט וסנדל' כו' משום דנעוץ תחילתן בסופן מעשה דוקא כנ"ל, ע"כ בשבת ויו"ט מותר בנעילת הסנדל ולא נאסר כ"א ביוה"כ לפי שגם נה"ב שמבחי' נוגה [הוא ש]נעשה בבחי' בירור ותיקון דעו"ר החשמל לעלות גם הוא [עם] בחי' רגל דשכינה, והיינו לפי שבשבת ויו"ט מותר באכילה ושתייה ואדרבה מצוה לאכול וגם לתיאבון מותר כמ"ש בפע"ח שגם המותרות נבלע בקדושה האלקי' כו', לפי שגם נה"ב יש לה עלי' בשבת וכמרז"ל במה מענגו כו' [לכך מותר גם בנעילת הסנדל שנעשה מנפש הבהמי' כנ"ל, משא"כ ביוה"כ שאסור באכילה ושתי' ונק' שבת שבתון כו'] להיות למעלה מבחי' הבירורי' דנוגה כמ"ש במ"א ע"כ אסור בנעילת הסנדל שהנעל נעשה מבחי' עור דחשמל שרש בחי' נוגה כו' [ודל]. וביוה"כ עולה המל' עד בחי' הפנימי' ע"י וא"א שיעלו לשם גם בחי' נעל וסנדל' כו', אבל [בכל שבת ושבת שבחי' המל' עולה] מברורי [ד]נוגה דבי"ע בבחי' אתכפיאי ואתהפכא שבתפילת יומה"ח ע"ז א' מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב, בנעלים

עלי באר ענו לה: חוקת כא, יז.

להשתחוות לפני ה': ישעי' שם בדילוג.

דאיתחדת לתתא בכורסיי': ראה זהר תרומה קלה, רע"ב.

מיכאל כה"ג מקריב נשמות: נסמן לקמן ע' תסז.

לאשתאבא בגופא דמלכא כו' [בג' ממש]: זהר ויח ריז, ב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שלט. ושי"ג.

עולת שבת בשבתו כי בו שבת: פנחס כח, י. בראשית ב, ג.

מתפילתן של ישראל בחול: בג' מתפלות החול.

בנעילת הסנדל . . נאסר . . ביוה"כ: יומא עג, ב (במשנה).

שבשבת ויו"ט מותר באכילה . . לתיאבון: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפז. ושי"ג.

כמ"ש בפע"ח: ראה גם נגיד ומצוה (ירושלים תשכ"ה) ח"א דברים השייכים בסעודה (פה, סע"א ואילך).

במה מענגו: שבת קיח, ב.

ביוה"כ שאסור באכילה ושתי' . . שבת שבתון: יומא שם. אחרי טז, לא. אמור כג, לב.

למעלה מבחי' הבירורי': ראה עטרת ראש שער יוהכ"פ ס"ע כט ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע'

אירלג.

וביוה"כ עולה המל' . . ע"י: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אקה. ושי"ג.

יומה"ח: ג' ימות החול כו'.

דוקא שמלבד שבחי' נעלי' שלה עולים עמה אלא שעיקר יפיה הוא בעלותה עם נעלים דוקא כמ"ש מה יפו פעמיך בנעלים דוקא, כלומר אימתי פעמיך יפים כשהם בנעלים דוקא לפי שסוף מעשה דוקא עבמח"ת כי נתב"ס ולזה הי' כל עיקר כוונת המאציל במח"ת לפי שזהו תכלית כל ההשתלשלו' דאבי"ע כו' כידוע וכנ"ל דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא וד"ל, (וכן לעתיד כתיב והדריך בנעלים), ומ"ש בת נדיב בתו של א"א שנק' נדיב כו' לפי שכח זה שנוכל להפוך חשוכא לנהורא כו' במס"נ הוא בא מבחי' רב חסד עליון הנמשך למטה מטה ביותר גם לקבל שבים כמו וימינך פשוטה כו', וזהו בתו של א"א שנא' בו וישכם אברהם בבוקר שכל בוקר מאיר מבחי' מקור אור חסד דאברהם אוהבי כו' ליתן כח בהעלאו' מ"ן כמ"ש הבוקר אור, ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כו', ובפרט בבוקר בעמדו מן השינה שנוכל להתפלל ולהאיר את החושך דמשכא דחויא שאחו בשינה כי השינה א' מס' כו' ואילנא דמותא שלטא כו', אין זה רק מכח [אור] חסד [עליון] הבא מלמעלה דוקא, וי"ש בת נדיב שהנדיבות מורה על תוקף הארת החסד למטה מטה ביותר והוא מ"ש מה יפו פעמיך גם בנעלים בת נדיב בתו של א"א כו' כי חפץ חסד הוא ונעוץ תחב"ס דוקא וד"ל.

חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן, פי' ירכיך הם לבר מגוף, שהירכיים הן המשמשין וטפלים להילוך הגוף ממקום למקום כו', וכך התו' נק' גופא בחי' ת"ת בבחי' הממוצע בין המדות להבדיל בין טמא לטהור כו' ובחי' ירכיים שלבר מגופא דתורה הוא מעשה הצדקה שנאמ' בצדקה תכונני בחי' כן ובסיס לגופא, וכמו שההילוך הוא בירכיים ורגלים כך הצדקה הוא בבחי' הילוך ונק' דרך צדקה והוא שנותן מיגיע עסקו במו"מ כפי השגת ידו דוקא וכל עיקר היגיעה במו"מ אינו רק ההילוך והטלטול

דנתאוה הקב"ה [בג:ליתא] להיות לו דירה בתחתונים: תניא רפ"י. ראה הנסמן בליקוט פירושים לשם. והדריך בנעלים: ישעי' יא, טו.
וימינך פשוטה: נוסח תפלת נעילה.
וישכם אברהם בבוקר . . . החסד: וירא יט, כז. כא, יד. כב, ג. ראה תקוני זהר תכ"ב (סו, א). (רעיא מהימנא) משפטים קיט, ב. אחרי סד, ב.
דאברהם אוהבי: ישעי' מא, ח.
הבוקר אור ברן יחד כוכבי בקר ויריעו: מקץ מד, ג. איוב לת, ז.
דמשכא דחויא: נסמן לקמן ע' תלד.
השינה א' מס': ברכות נו, ב. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרא. ושי"נ.
ואילנא דמותא שלטא: ראה זהר במדבר קיט, א.
כי חפץ חסד הוא: מיכה ז, ית.
שו"ה בתו — וד"ל: ע"כ נמצא בבוך ב.
חמוקי ירכיך: המשך הכתוב מה יפו פעמיך.
התו' . . . בחי' ת"ת: נסמן לקמן ע' תקנה.
להבדיל בין טמא לטהור: ע"פ שמיני יא, מז.
בצדקה תכונני: ישעי' נד, יד.

שמטלטל [ומניע א"ע] ממקום למקום כמו לסחור הארץ או כאיזה עסק בביתו ובשדהו אינו רק טורח ההילוך של גופו ומזה הוא נותן צדקה לעניי הי"ב בכחי' ירכיים שלבר מגופא, וכמ"ש והי' מעשה הצדקה בכחי' עשי' גשמי' שבהילוך ויגיעת הגוף דוקא, וזהו עיקר מצות הצדקה כידוע, ולזה א' בצדקה תכונני דוקא וד"ל. אך הנה ברגלים יש ג' פרקין, פרק העליון הוא הירך שהוא בסתר כו', כך בחי' הצדקה שהוא [בבחי'] נו"ה העיקר הוא בכחי' פרק העליון שהוא שנק' ירכי', והוא ענין מעשה הצדקה בסתר דוקא, שהוא המעלה היותר עליונה המבואר בחי' מעלות בצדקה ברמב"ם שנק' מתן בסתר, וע"ז נאמר מתן בסתר יכפה אף כו', כי ממשיך ממקור הרחמים העליונים לפי שנעוץ תחלתו בסופן דווקא, וז"ש חמוקי ירכיך דווקא וד"ל.

והנה מ"ש כמו חללים הוא מין תכשיט אשה בראש שנק' חללים כמו וחלי כתם ובל' המשנה [נקי] טוטפת ושרביטין כו'. והענין הוא שכל שיר השירים הוא מדבר ביחוד קוב"ה ושכינתא, וכנסי' [ש]נק' כלה משבח להקב"ה ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים כו' שזהו בחי' תושב"כ ותושבע"פ כמ"ש כחתן יכהן פאר כו' במ"ת דכתי' בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו והוא ראשו כתם פז עטרה ע"ג הראש מאותיות דתושב"כ ושבע"פ כו', וזהו הנק' תכשיטי איש כו' דוקא, וכך הקב"ה משבח לכנסי' מלמעלמ"ט חמוקי ירכיך כמו חללים כו' שהוא ג"כ תכשיטי הראש באשה כמו טוטפת ושרביטין שמרוקמין נחלי כסף כתם פז כו', והיינו ע"י מעשה הצדקה דוקא שהן בבחי' ירכיים דלבר מגופא כנ"ל וכמו שלמעלה בהקב"ה כי נעוץ תחב"ס דוקא דלזה נאמר וילבש צדקה כשריון כובע ישועה בראשו שמזה נעשה עטרה ובחי' כתם פז על ראשה כו' כך למטה [בבחי'] כנסי' ע"י הצדקה מלמעלמ"ע נסוב"ת ונעשה מזה בחי' תכשיטי אשה בבחי' המל' והוא מ"ש כמו חללים ממש שהן עטרה ע"ג ראש האשה כו' וד"ל.

מעשה ידי אמן הנה עדי"מ האומן שהוא מלבין ומצרף מעפר ואדמה המעורב סיגי כסף וזהב לעשות מזה תכשיטי כתם פז כמו חללים

והי' מעשה הצדקה: ישעי' לב, יז. ראה תניא פל"ז (מת. ב).
 ברגלים יש ג' פרקין: ראה זהר יחיי רמא, א. שער האמונה פניה. ד"ה לה"ע קייס מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט) ע' 9. ושי"ג. לקמן ע' שמו.
 הצדקה בסתר . . . המעלה היותר עליונה . . . המבואר . . . ברמב"ם: ראה שם הלכות מתנות עניים פ"י, ה"ז ואילך. וראה הלשון בלקוטי תורה כאן מד, א ומציין לפ"ג דמועד קטן טז, ב.
 מתן בסתר יכפה אף: משלי כא, יד.
 וחלי כתם: משלי כה, יב.
 ובל' המשנה [נקי] טוטפת ושרביטין: שבת נו, א (ושם ובלקו"ת כאן ושרביטין).
 ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים: שיר השירים ה, יא.
 כחתן יכהן פאר: ישעי' סא, י.
 וילבש צדקה כשריון כובע ישועה בראשו: ישעי' נט, יז (ושם: וכובע).

שזהו רק מעשה ידי אומן לבד שיכול לברר וללכנ כ"כ כו', כמו ע"י מעשה הצדקה שהיא נעשית מיגיע כפו כמו"מ בעפר חומרי' העוה"ז בענינים גשמי' ביותר לחיות כחיי הגוים ולהתגאו' בחומרי' שלהם בעסק וטרחה גדולה כו' ואח"כ נותן מיגיעו זה לעני ה"ז כמו שמצדף ומלבין העפר ממש לעשות תכשיט חלי כתם, כך הוא זה הכירור שנברר מכל יגיע להחיות רוח שפלים ועניים וכה"ג וז"ש מעשה ידי אמן כו' וד"ל. אך הנה אמרו שאין תכשיט אלא ליופי, שאין התכשיט מועיל רק לעשות היופי באשה כדי שע"ז תמצא חן ויופי בעיני בעלה להמשיך אלי' אה"ר ביותר ויבוא מזה סיבת היחוד והזיווג באה"ר ונפלאה כו', וכך למעלה ע"י כחי' תכשיטין דאשה בחי' כנסי' שנק' שכינתא שבקשוטין אזלא ע"י הצדקה וכה"ג נמשך עליה מלמעלה בחי' אהבה וחשק נפלא להיות מזה עיקר סיבת היחוד העליון דקב"ה ושכינתא וד"ל.

ויובן [דבר זה] בתוס' ביאור עפ"י הקדמה מתחילה מ"ש תען לשוני אמרתך כי כל משפטיך צדק כו', וזה הפסוק אין לו חיבור מרישא לסיפא כלל באמרו תען לשוני אמרתך לפי שכל מצותיך צדק הרי מתחיל בתו' ומסיים במצות, דלפי שמצותיך צדק לפיכך תען לשוני אמרתך, ולכאורה אין להם שייכות זה עם זה כלל. אך הענין הוא להיות שאמרו כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו, פי' אין לו אלא תו' רק להמשיך אור דתו' בפיו שהוא דבר ה' ממש כמ"ש ודברי אשר שמתי בפוך ונק' בל' המקרא דברי אלקים חיים כמו אלו ואלו דברי אלקים חיים כו', ומ"ש אין לו לפי שבפיו בקראו בד"ת ממשך דבר ה' זו הלכה כו' אפי' תו' אין לו משום דאע"פ דאור העליון דח"ע שבתו' הוא מלוכש בדבר הלכה זו שאמרו בפיו אבל אין לו אור זה דתו' כלל שאינו מאיר בנפשו כלל וכלל לפי שאין לו שייכות והתקשרות וחיבור כלל לאור עליון האלקי דח"ע שבדבר הלכה שאומר בפיו להיות נק' דברי אלקים חיים מחיי החיים א"ס ב"ה, ואעפ"י שדבר הלכה [זאת] מצד עצמה נק' דא"ח שדבריו חיים וקיימים מחה"ח עצמיות אוא"ס (שנק' מאור שבה כמ"ש במ"א), אבל לא באדם זה בדברי

אין תכשיט אלא ליופי: ראה לקמן ע' של.

שבקשוטין אזלא: פזמון אזמר בשבחין להאריזיל לליל שבת.

תען לשוני אמרתך . . . משפטיך [ג: מצותיך. וכ"ה בסמוך בפנים]: תהלים קיט. קעב. ראה בסמוך בפנים.

מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"ע. ושי"ג.

כל האומר אין לי אלא תורה: ראה יבמות קט, ב.

ודברי אשר שמתי בפוך: ישע"י נט, כא.

דברי אלקים חיים: ירמי' כג, לו.

אלו ואלו דברי אלקים חיים: עירובין יג, ב. ראה לקמן ע' שלט.

דבר ה' זו הלכה: עמוס ח, יב. שבת קלח, ב.

מחה"ח: ג: מחיי החיים.

מאור שבה: ראה ירושלמי חגיגה פ"א, סה"ז. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקעא. ושי"ג. ויקרא ח"א ס"ע

שי"ג.

דא"ח הללו כי באמרו אין לו אלא תו' הרי חסר לו המעשה שהוא הצדקה שכוללת כל המצות מעשיות ואז בהכרח שאפי' אור דתו' אין לו ולא נק' דבריו זה שמדבר ד"ת בשם דא"ח אצלו להאיר נפשו כלל, וז"ש אפי' תו' אין לו דוקא, אך ע"י מעשה הצדקה למטה להחיות רוח שפלים דוקא אז נתב"ס לעורר ולהמשיך מבחי' אור דתו' להיות נק' דא"ח בפיו כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיו כו' והקב"ה יושב ושונה כנגדו כו' כי באתדל"ת דוקא במעשה הצדקה נתעורר אתדל"ע באור דתו' מפני שנסוב"ת כו' כנ"ל בענין הצדקה וד"ל. והו' תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק פי' תען לשוני אמרתך כמו שאדם עונה אחר הקורא כמו בפ"ג דסוכה עונה אחריהם מה שהם אומרים כו' כך תען לשוני לענות נגד הקורא ודובר בפיו שהוא [דבר ה'] המדבר בפיו והוא אינו אלא כעונה מה שאמר אחר הקורא וז"ש תען לשוני אמרתך [אמרתך] דוקא. אך כדי שיהי' ביכולת לענות לאמרתך בדבר ה' להיות כלי לדבר ה' ממש ויהיו נקראים דא"ח ממש בפיו, זהו [דוקא] ע"י מעשה הצדקה לפי שנתחב"ס וסוב"ת כנ"ל וז"ש כי כל מצותיך צדק דוקא ע"כ תען לשוני אמרתך והוא ע"י המצות שנק' צדקה וצדק כמ"ש וצדקה תהי' [לנו] כי נשמור כו' לפי שהמצו' הכלולים בצדקה נק' תר"ך עמודי אור וכמשל העמוד שמחבר מעלה ומטה כו', וז"ש בצדקה תכוני וכן בצדק אחזה פניך שהוא הארת מוחין עליונים דח"ע שבתו' כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו כו' וד"ל.

והנה פסוק זה חמוקי ירכיך כמו חלאים כו' נא' על התו' ג"כ והוא להיות שבתו' יש בה ג"כ ציור אדם שהרי נאמ' זאת תורת האדם כו' והוא מה שהתו' ירדה בבחי' עשי' גשמיות כמו סדר זרעים כו' והוא בחי' נו"ה שבה שנק' ירכיך שלבר מגופא, וגופא הו' בחי' המדות שבה שנק' גופי תו', וח"ע שבה הוא נק' בחי' המוחין שבה כו', וז"ש חמוקי ירכיך כמו שהוא בירידת התו' בשביל סוף מעשה דוקא שנתב"ס ועי"ז דוקא נמשך כמו חלאים כתם פז בבחי' תכשיט על הראש דחכ' שבמל' והוא תושבע"פ מל' קרינן לה

והקב"ה יושב ושונה כנגדו: נסמן לקמן ע' שצג.

באתדל"ת . . נתעורר אתדל"ע: נסמן לעיל ע' לה.

בפ"ג דסוכה עונה אחריהם: סוכה לת, א (במשנה).

וצדקה תהי' [לנו]: נסמן לעיל ע' צה.

תר"ך עמודי אור: ראה הנסמן לעיל ע' רעא.

וכמשל העמוד: ראה אגרת הקדש סכ"ט (קמ"ט, סע"ב ואילך). מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתסז ואילך.

ושינ' ד"ה בכ"ה בכסליו מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט ע' 19) .

בצדק אחזה פניך: תהלים יז, טו.

חכמת אדם תאיר פניו: קהלת ת, א.

חמוקי ירכיך . . נא' על התו': נסמן בסמוך בהערה ד"ה הירך.

זאת תורת האדם: שמואל"ב ז, יט [ושם: וזאת]. חוקת יט, יד [ושם: זאת התורה אדם]. אבל כ"ה בכ"מ

ומהם: מאמרי אדה"א בראשית ע' קיא. ושינ' שמות ח"ב ע' תרנב. ושינ' ויקרא ח"ב ע' תערה. ושינ' תושבע"פ מל' קרינן לה: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

כו', וזהו כמו חלאים מעשה ידי אמן שהוא מה שבחכ' אתברירו דוקא שנק' מעשה ידי אומן כמו מי שתורתו אומנתו לברר בירורים בבחי' עשי' גשמי' דוקא ועד"מ האומן שמלבין ומצרף העפר כנ"ל, כך ליבון הילכתא מקושיו' ופירוקי' עד שיודע הלכה ברורה למעשה דוקא, נק' מעשה ידי אומן דוקא שמזה נעשה תכשיט כמו חלאים של מעשה אומן כו' מפני שנתחב"ס דוקא וכנ"ל בצדקה [וד"ל]. וגם דוקא ירכיך שהוא פרק העליון כמו הירך שבסתר אף ד"ת בסתר כו', (ועוד יתפרש על תמכין דאורייתא שהוא בבחי' ירכיץ כמ"ש עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי' כו').

ומעתה י"ל מ"ש מה יפו פעמיך בנעלים ב' נעלים נעל ימין לרגל הימנית ונעל השמאל על רגל השמאלית כו', אך הנה יש ב' מיני נעל א' בבחי' החסד ברגל ימין שהוא בחי' ח"ע דמיכאל בחי' אהבה ונעל הב' בבחי' [הגבורה] דגבריאל בבחי' פחד ויראה כו'. ויובן בהקדים תחלה ענין הנ[ע]ל המבואר למעלה שהוא נעשה מבחי' נה"ב ששרשה מפני ארי' ושור שבמרכבה כו' והוא ע"י היפוך המדות הטבעי' דוקא כו' באתכפי' ואתהפכא כנ"ל באריכות, והוא ג"כ ענין המצות בגשמיות דוקא וצדקה כנגד כולן שמיגיע כפו בנה"ב כי הדם הוא הנפש כו'. והנה זהו בחי' היפוך גבו' קשות דנה"ב ששרשה בבחי' גבו' בפני שור כו', ולמעלה היינו בחי' גבריאל בבחי' יראה ופחד והוא ענין נעל הא' שהוא בבחי' הגבו' דרגל השמאל כנ"ל וד"ל, והנעל הב' הוא בבחי' החסד היינו בחי' שמחה של מצוה שאהבה שרש רמ"ח מ"ע כידוע והשמחה במצוה יקר עוז חיבת אהבתו ע"כ הוא שמח כשעושה רצונו, ושמחה של מצוה ג"כ נמשך מכח הדם הוא נה"ב שהרי השמחה באה מצד תוקף אור וחיות בדמים שבגוף וכידוע בס' הרפואה שהעצבות [והמ"ש] באה מסיבת קלקול הדמים בפסולת העכור שבים שבלב כמו המרירות שמקלקלת הדמים עד שנעשה דם שחור כו' והשמחה באה מצד צלילות הדמים ונקיות' כו', וא"כ הרי כשהוא שמח בשמחה של מצוה יש בה מבחי' הדם שבנה"ב דוקא וע"כ גם זה נק' נעל של עור בהמה כו' אך הוא מבחי' חסד והאהבה

שבחכ' אתברירו: נסמן לקמן ע' תק.

ליבון הילכתא: ראה לקמן ס"ע תכט, וש"נ.

הירך שבסתר אף ד"ת בסתר: סוכה מט, ב. וראה לקוטי תורה כאן מד, ב (ושייכות בחי' ירכיץ).
תמכין דאורייתא . . . עץ חיים היא למחזיקים בה: משלי ג, יח. ראה זהר בהקדמה ח, א. מאמרי אדה"א

שמות ח"א ע' דש.

שו"ה בבחי' — בחי' ח"ע: ג' מבחי' חסד עליון.

חסד . . . דמיכאל . . . דגבריאל . . . פחד ויראה: ראה לקוטי תורה במדבר י, א.

נה"ב ששרשה מפני [ג': בפני] ארי' ושור: השוה לעיל ס"ע שיו.

כי הדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

שאהבה שרש רמ"ח מ"ע: ראה תניא פ"ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' עה. וש"נ.

בס' הרפואה: בלקוטי תורה (כאן מד, ב) מספרי הטבעי'.

שהוא עיקר השמחה וזהו אק"ב אשר זה ל' תענוג כמו באשרני כו' כידוע והוא בחי' אהבה ותענוג בשמחה של מצוה לפי שכל המצות צריך לעשותם בשמחה וטוב לבב דוקא כמ"ש] תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה וטוב לבב דוקא, וע"כ במצות הצדקה שכולל כל המצות נאמר לא ירע לבבך בתתך לו כו' שצריך ליתן צדקה בשמחה וטוב לבב ולא ברוע לב שזהו היפוך ענין הצדקה שהוא החסד להחיות רוח שפלים שצריך לשמוח בזה דוקא וד"ל. וזהו בחי' נעל הימין שבבחי' החסד שהוא מבחי' מיכאל באהבה ושמחה, וז"ש בנעלים ב' מיני נעל בבחי' חו"ג מיכאל וגבריאל והנעל הימין עיקר להיות בת נדיב בתו של א"א שנק' נדיב איש החסד כידוע, אך לפי שא"א להילוך פעמיך כ"א בב' נעלים בחו"ב ימין ושמאל באו"ר לזה א' מה יפו פעמיך בנעלים דוקא שכלולים מחו"ג שזהו עיקר היופי שהוא בחי' הת"ת כידוע, (וזהו ויתהלך חנוך את האלקים כו' וארז"ל שהי' תופר מנעלים לשכינה כו' כי פי' התהלך הוא בחי' רוי"ש חו"ג והוא ענין תפירת המנעלים ליחד יחודים כמ"ש במ"א).

אק"ב: נוסח ברכת המצות.

אשר ל' תענוג כמו באשרני: ויצא ל', יג. ראה תקוני זהר ת"ל (עז, ב). תל"ט (עט, א). לקוטי תורה כאן מד, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשנט. ושי"נ. דברים ח"ד ע' אשכה. ושי"נ. תחת אשר לא עבדת: נסמן לעיל ע' כז. ראה לעיל ע' רעז. ושי"נ. לא ירע לבבך בתתך לו: פי' ראה טו, י (ושם: ולא — ובלקוטי תורה כאן מד, ב: אל). ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקסו.

מחוי"ג . . היופי . . הת"ת: ראה סידור שחרית מב, ג ואילך. פירוש המלות פק"ב. דרושי חתונה ח"א ע' נג.

ויתהלך חנוך את האלקים . . תופר מנעלים לשכינה: בראשית ה, כב. נסמן לעיל ע' רצט. התהלך הוא בחי' רוי"ש: ראה מאמרי אדה"א אתהלך לאוניא ע' א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשפ וע' תתעה.

להבין שרשי הדברים הנ"ל, הנה ידוע שתכלית המכוון בכל ההשתלשלות מעצמו א"ס ב"ה שהוא אח"פ בתכלית, ה' רק להיות לו דירה בתחתונים דהיינו שיהי' גילוי אלקו' שמעצמותו בבחי' סתימא דכל סתימין למטה מטה בעולם הנפרד יש מאין שנק' עולם התחתון ושם יהי' לו דירה והשראה, דהיינו לבחי' מהותו ועצמותו ל"ו ממש, כמו גילוי אלקו' בהיכל ק"ק וכה"ג שמצמצם שכינתו בין ב' בדי הארון כו' וכמו במ"ת וכה"ג, והוא ע"י בחי' ביטול היש לאין דוקא כמו צבא השמים לך משתחוי' שבחי' הנפרד יש גמור בטל אליו כו' כידוע, ונמצא שזה הי' עיקר התענוג בעצמותו שיתגלה למטה בבחי' יש נפרד בבחי' הביטול של היש כו', ולזה הי' כל עיקר הכונה בתחלת ההשתלשלו' וזהו תכלית בריאת כל העולמות מריש כל דרגין עד כו' וכמ"ש בזהר ע"פ לכבודי בראתיו כו' בגין דישתמודעין ל"ו כו', והוא ענין א' עם מאמר רז"ל במה שאמרו דנתאוה הקב"ה להיות לו דיר"ה בתחתוני' וד"ל, ולהיות כן הוצרך לבא גילוי עצמו א"ס ב"ה בבחי' אותיו' הדיבור שהוא בבחי' מל' דאצי' וכמו עד"מ באדם כשירצה להביא גילוי עצמותו כמו עצמי' רצונו ושכלו כו' א"א כ"א ע"י הדיבור שע"י הדיבור הוא מתגלה לזולתו כידוע, וכך הוא בחי' המל' שכדי שיהי' בחי' גילוי לסדכ"ס למטה צריך להיות ע"י בחי' המל' דוקא כי אין מלך בלא עם כידוע, ונמצא שנעוץ תחלתן בסופן דוקא דהיינו שבחי' ראשית פנימי' המכוון שבעצמו' שהי' עיקר התענוג ברצון הפשוט להשתלשלות בשביל דירה בתחתוני' דוקא כנ"ל הרי נשלם דבר זה ובא לידי גילוי בסוף מעשה דוקא שהוא בחי' המל' שנק' סופן כי סוף מעשה זה עלה במח' תחלה, והיינו נעוץ סופן בתחלתן כו' וד"ל. ויובן דבר זה עד"מ אבנים טובות היקרי' שנק' אבני חפץ וכל כלי יקר וכלי חמדה שהתענוג בהם נפלא ביותר עד שכל הון ביתו נתן בעבורם, הנה כשהם מונחי' בבית אפל בהסתר והצנע גדול שלא נודעו ונגלו לשום אדם כלל, אין מהם שום קבלת תענוג כלל כ"א כאשר הם עומדי' בחדרי ביתו

להבין שרשי הדברים: נדפס מבוך ג' 2219 קמא, ב. ומיוסד על ד"ה להבין ביאור הדברי' ענין מה יפו שנדפס במאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קפ. ועם הגהות וכו' באור התורה שיר השירים כרך ב ס"ע תקפ"ט ואילך. כרך ג' ע' תקצג.

סתימא דכל סתימין: זהר יתרו פט, א. תרומה קמו, ב.

שמצמצם שכינתו בין ב' בדי הארון: נסמן לעיל ע' עד.

צבא השמים לך משתחוי': נחמי' ט, ו [ושם: וצבא]. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתפז. מאמרי אדה"א בראשית ע' נו. וש"נ.

לכבודי בראתיו: בגין דישתמודעין: ישע"י מג, ז [ראה הנסמן לעיל ע' רכ] ראה זהר (רע"א מהימנא) בא מב, א ואילך. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רעת. ח"ג ע' אי"ו.

דנתאוה הקב"ה להיות לו דיר"ה בתחתוני': תניא רפ"ז. ראה בהנסמן בליקוט פירושים לשם.

אותיו' הדיבור: מל': ראה גם לעיל ע' ו. וש"נ.

אין מלך בלא עם: בחיי וישב לת, ל. ראה הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תרלא.

שנעוץ תחלתן בסופן: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ו.

סוף מעשה: עלה במח' תחלה: סופן בתחלתן: פוט לכה דודי. ראה ספר יצירה שם.

בהתגלות לעין כל רואה אזי מקבל מהם תענוג נפלא ואז נשלם עיקר התענוג שהי' לו בהם, והוא כאשר כולם יודעי' ורואי' גדול ועוצם יקר תפארתם ומקבלי' הכל תענוג גדול מהם, אבל מה שהוא יודע מהם גם כשהם מונחי' בהסתר אין זה עיקר התענוג אע"פ שיקרים בעיניו מאד כי עיקר שלימו' תענוגו מהם הוא כשבאי' בהתגלות לעין כל שיתענוגו מהם כולם כו', וכך יובן ע"ד דוגמא למשכיל למעלה בבחי' אור חסד עצמו' המאציל שהוא כמו אור יקר ביותר ועיקר התענוג ממנו הוא כשבא לידי גילוי בבחי' המל' דוקא שהוא בחי' ההתגלות מאין ליש דוקא ולא כשהוא כלול בהעלם והסתר בעצמותו כשנק' סדכ"ס כו' וד"ל.

אך עדיין יש להבין לכאורה דאיך שייך לומר דגילוי דסדכ"ס הוא בבחי' המל' דוקא, הלא אדרבה ע"י בחי' המל' נעשה בחי' ההסתר וההעלם על אור האצ"י כידוע בפי' כי שמש ומגן ה' אלקי', דשם אלקי' שהוא בחי' המל' הוא כמו מגן ונרתק להעלים ולהסתיר על אור דשם הוי' דאצ"י כו', והוא ע"י בחי' ה"ג דשם אלקי' שמצמצמי' כו' כידוע. אך הענין הוא דזה ההסתר והצמצום אינו רק בשביל שיהי' בחי' מלך על עם נפרד כו' כמ"ש ה' מלך גיאות לבש פי' מה שיהי' נק' ה' מלך גיאות לבש היינו ע"י שמסתתר בבחי' לבוש המסתיר ומצמצם עצמו' אורו שבבחי' האצ"י אז יוכל להיות נק' מלך, והגיאות הוא בחי' ההתנשאות אינו רק ע"י בחי' לבוש והסתר והוא ע"י שם אלקי' דוקא, ושניהם אמת ואין כאן סתירה כלל, וא"כ גם זה אמת דעיקר הגילוי דעצמו' אא"ס הוא לאחר הצמצום הזה דשם אלקי' דוקא להיות שע"י נעשה בחי' נפרד יש מאין והיש בטל לאין שבוה מתגלה בבחי' גילוי גמור יותר מכמו שהוא מתגלה באצ"י בלא לבוש והסתר והיז' כמשל האבנים טובות הנ"ל שעיקר התענוג מהם הוא כשבאי' לידי גילוי גמור לעין כל דוקא כנ"ל וד"ל.

והנה ידוע דבחי' המל' כלול מי"ס באורות וכלים ועיקר המלוכה הוא בחי' כתר מל' שבראשו כמו כתר יתנו לך כו', והנה אמר בזהר דרישא דמלכא בחו"ג אתתקן וע"ז נאמר כל המזמור כ"א שבתהלים ה' בעז"ך ישמח מלך שהוא בחי' הגבורה שנק' עוז וכח כו', ובישועת"ך מה יגל כו' הוא בחי' החסדי' שנק' ישועו' ואח"כ תאוות לב"ו נתת לו וארש"ת שפתי"ו בל מנעת

כי שמש ומגן ה' אלקי': נסמן לקמן ע' שצה.
 דשם אלקי' שהוא בחי' המל': נסמן לעיל ע' כ.
 ה' מלך גיאות לבש: נסמן לעיל ע' יד. וש"נ.
 כתר יתנו לך: נוסח קדושת כתר.

דרישא דמלכא בחו"ג דתתקן: בסוף פסקא הבאה: באד"ר. ראה זהר (אדרא דמשכנא) משפטים קכב, רע"ב.

כו' בחי' התענוג שבמדוי' שכלב והתגלותן דוקא בדיבור להיות דבר מלך שלטון כו', כי תקדמנו ברכות טוב תשי"ת לראשו עטר"ת פז הוא בחי' כתר מל' שבראשו שהוא עטרת פ"ז, וכל ענין המזמור הזה מדבר בע"ס שבמל' והעיקר הוא מה שמסיים תשית לראשו עטרת פ"ז שהוא בחי' כתר מל', והענין הוא דעטר"ת פ"ז נעשה דוקא מבחי' הבירורי' שעולה בבחי' א"ח וכידוע דגם שהמל' נחשב בחי' האחרונה שבאצ"י היינו דוקא בבחי' אור ישר אבל בבחי' א"ח הרי בחי' עליי' המל' הוא בבחי' הכתר ונק' כתר מל' דאיהו כ"ע כו'.

וביאור הדברים הנה ארוז"ל שאין אשה אלא ליופי והוא ע"י הקישוטי'
 שמתקשטת האשה לפני בעלה שע"ז נעשה בה היופי ואין היופי מצד עצמה רק מצד הקישוטי' שמייפי' אותה והקישוטי' עצמן הן מאבנים טובות ומרגליות בחי' דומם כו' וע"ז מקבל בעלה תענוג מיופיה עד שע"ז יהי' סיבת היחוד כו', וכמ"כ יובן למעלה בבחי' מל' דאצ"י שנק' אשה יראת ה' ובקישוטי' אזלא מאנין ולבושי' כו' והוא בשבת דוקא להיות שבכל ימות החול יורדת למטה מטה עד היכלות דנוג"ה לברר בירורי' וכמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טרף רפ"ח כו' ובכל יום הוא זמן עליי' המל' בבקר בתפלה של חול ע"י בחי' מס"ג שבכנ"י בכל לבבך בשני יצריך כו' ומכל התפלות של חול עולה בשבת בבחי' עליי' פנימי' העולמו' כמ"ש למעלה וע"כ נק' קישוטי' עד"מ האבנים טובות שהן בחי' דומ"ם ומאירי' את הפנים כו' כך מבחי' הבירורי' דנוג"ה דוקא נעשו בחי' קישוטי' כלה כו', ומחמת זה עולה המל' ברום המעלות דהיינו בבחי' כתר עליון שהוא בחי' כתר מל' דא"ס שזהו בחי' מח' הקדומה בעצמו' אנא אמלוך כו' והיינו שבבחי' א"ח דוקא נק' המל' כתר כו' לפי שבחי' כתר עליון הכללי הוא בחי' הרצון ומחשבה הקדומה להיות אנא אמלוך כו' ונק' כתר שבמל' דא"ס והוא המאיר דוקא בבחי' מל' שנק' סוף מעשה והוא כשמבררת ברורי' נוגה לאהפכא חשוכא לנהורא כו' בחי' קישוטי' האשה שזהו בחי' הבירורי' שנתברר רע לטוב ביטול היש לאין כו' אשר לזה הי' עיקר התענוג והרצון הקדום כשעלה ברצונו הפשוט להיות לו

דבר מלך שלטון: קהלת ח, ד.

כתר מל' דאיהו כ"ע: ראה תקוני זהר בהקדמה י, א.

שאין אשה אלא ליופי: ראה תענית לא, סע"א.

מל' . . אשה יראת ה': משלי לא, א. ראה תקוני זהר בהקדמה ו, א.

ובקישוטי' אזלא מאנין ולבושי': פזמון האריז"ל אומר בשבחין לליל שבת סידור אדה"ז שם [ושם: ומאנין

— ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתעד. שבת אמרי חן (ירושלים תשמ"ז) ע' לג במהר"מ

פאפירוש במאנין וכן בפירושו ד"ה אמר. ושם ע' לד (בשם מ"כ) ומנין].

ותקם בעוד לילה ותתן טרף רפ"ח: משלי לא, טו. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קמו. וש"נ.

בכל לבבך בשני יצריך: נסמן לעיל בהמאמר פיסקא, והנה כמו שעושי'.

התפלות של חול עולה בשבת: ראה לעיל בהמאמר פיסקא, והנה כל עליות.

אנא אמלוך: נסמן לעיל ע' רסד.

דירה בתחתונים דוקא כנ"ל באריכות שהוא ענין גילוי סדכ"ס למטה כו', אך בתחלה כשעלה ברצונו הפשוט להיות לו דירה כו' ה' אז בחי' העלאת מ"ן זה מיני' ובי' (והוא ענין זיוג ע"י מיני' ובי') דהיינו שכך עלה ברצונו הפשוט שיקבל תענוג מבחי' העלאו' מ"ן של התחתוני' כשיהי' בבחי' יש נפרד ויהי' היש בטל לאין כו' והיינו מיני' ובי' הכל בעצמו' מאחר שלא הי' עדיין גם מקור להשתלשלות העולמו' אלא הוא ושמו בלבד, אמנם אחר ההשתלשלות תלוי התעוררו' בחי' תענוג העליון הוזה שעלה ברצונו הקדום ע"י מעשה התחתוני' בביטול היש לאין באתכפי' ואתהפכא כו', וזהו שנעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן דסוף מעשה שבבחי' המל' בכירורי' דנוגה הוא שעלה במחשבה ורצון הפשוט תחלה כו', ולזאת נק' המל' בחי' כ"ע ממש בעלותה בבחי' א"ח מבחי' הבירורי' דוקא מפני שבוזה דוקא מתעורר הארת אור הרצון ומחשבה הקדומה במל' דא"ס שהי' בתחלה כו' דהיינו מה שנתאוה להיות לו דירה כו' ודוקא ע"י אתדל"ת אתדל"ע, וזהו כתר יתנו לך כו' שעושי' למעלה מעלה בחי' כתר מל' שכמל' דא"ס מחדש וזהו בקישוטי' אזלא כו' שע"ז תשית לראשו' עטר"ת פ"ז שהוא בחי' העטרה שע"ג הראש שנק' כתר מל' שנעשה מבחי' הגבורו' דא"ח שמצד בחי' הבירורי' דבי"ע דוקא וד"ל. ועל ענין זה הוסד כל המזמור דלעיל ה' בעוץ ישמח מלך כו' עד תשית לראשו כו', ומ"ש ה' בעוץ וכישועתך היינו בחי' חו"ג שנמשך מלמעלה למטה להיות כח ועוז במל' לברר בירורי' ולעשות לראשו עטר"ת פ"ז, וז"ש באדיר דרישא דמלכא בחו"ג אתתקן ואח"כ תאו"ת לב"ו נתת לו להיות לו דירה כו' בבחי' יחוד ז"נ שנק' מדות ודיבור כו' וד"ל.

ומעתה יש להבין מה שלפעמי' נק' המל' בשם נעל כמ"ש בפרדס ובע"ח שיש ג' מיני' נעל א' בחי' נעל דבריא והב' נעל דיצירה והג' נעל דעשי', ועל כולם א' מה יפו פעמיך בנעלים ששכינה מתלבשת בג' עולמו' בי"ע שנק' נעלים (וכמו חנוך ה' תופר מנעלים לשכינה כו'). והנה להבין כ"ז יש להקדים ענין א' והוא שיש ג' מיני' אותיו' וכולן הן בחי' לבוש נפרד וזר כמו עור הנעל לגבי הרגל כו' והן אותיו' השכל ואותיו' הדיבור ואותיו' המעשה שהוא אותיו' הכתב וכה"ג (והיינו ענין ג' עורות שיש בעור פנימי

העלאת מ"ן זה מיני' ובי': ראה ע"ח שער (כח) העיבורים פ"ב. שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש ב. אחר ההשתלשלות . . . מעשה התחתוני' . . . אתדל"ת אתדל"ע: נסמן לקמן ע' תכב. נסמן לעיל ע' לה. נק' המל' בשם נעל כמ"ש בפרדס: ראה שם שער (טז) אבי"ע פ"ד. ובע"ח שיש ג' מיני' נעל . . . דבריא . . . דיצירה . . . דעשי': באור התורה שיר השירים כאן ע' תקצא: בהיכל שביעי. ובע' תקצד: ע"ח . . . שמ"א פ"א [בדפוסים שלפנינו: שער (מ"ב) דרושי (כללות) אבי"ע פ"ג] ענין נעל דבין אצ"י לבריא וכן י"ע [יצירה ועשי']. ולפנ"ו נסמן: ע"ח ש"מ פ"א ב' [והוא בהיכל שש. ובדפוסים שלפנינו שער (מא) החשמל].

מה יפו פעמיך . . . חנוך ה' תופר מנעלים: נסמן בריש המאמר. נסמן לעיל ע' רצט. ג' מיני' אותיו' . . . ג' עורות: ראה לעיל בהמאמר פסקא. ומעתה י"ל מה שבחי". ושינ.

ואמצעי וחיצון כמ"ש במ"א), דהנה אנו רואים באותו השכל שהן כמו לבוש נפרד לגמרי לגבי עצם אור השכל ואור השכל מתלבש באותו הללו כמו אדם שמתלבש בלבוש נפרד ממש, שהרי אותו המחשבה שחושב בהן איזה שכל וסברא הרי עצם ההשכלה רוחני היא ואינה בגדר אותו כלל וכלל רק כשצריך להביא אור השכל והסברא לבחי' התגלות ממש כמו לזולתו וכה"ג מתלבש הוא במחשבת אותו, והאותו הללו אינם שייכי כלל אל עצם השכל לומר שהשכל יחייב ויכריח לחשוב אותם כי הן בחי' חיצוני' ודבר זר נפרד מעצם אותו השכל ואינן מערך השכל כלל רק על ידן יתגלה לזולתו לבד, כי מה הפרש ושינוי ימצא באור השכל של איזה ענין אם ילבישו באותו ומחשבה זו או באותו ומחשבה אחרת כמו עד"מ כשצריך לגלות שכל וחכ' של ענין המלאכה דציור וכתב וכה"ג מה הפרש יש בין שיגלה באותו הללו או באותו אחרי, וכמו לבוש יחליפנו מצירוף לצירוף כי לא נמשכו אותו המחשבה מעצם השכל כלל עד שיחוייב מציאותן מצד השכל כו' אלא הן מציאות ומהות נפרד בפ"ע והשכל הוא המתלבש בהן בלבד כו', ולא כמו המדו' לגבי השכל שהן נולדי' ומתהווי' מעצם השכל והשכל הוא מחייב מציאותם עכ"פ, והגם שנמשכי' רק מבחי' חיצוני' השכל רק מבחי' נהי' כו' מ"מ אין מציאותן כמו דבר זר ונפרד לגבי השכל אלא אדרבה יש להן יניקה בבחי' מקור ושרש בעצם השכל ממש וכמו אם הבנים שעובר ירך אמו הוא ואח"כ נולד שאע"פ שנולד צריך לאמו ליניק' כו' כך גם המדות שנולדי' מן השכל צריכי' לקבל תמיד יניקה מן השכל ונק' מוחי' דיניקה וגם במוחי' דגדלות המדות אנו רואי' שמעצם השכל נתהווה המדה ממה שתלוי' בחי' קטנות או גדלות המדות בקטנות וגדלות השכל דוקא כמ"ש לפי שכלו יהולל איש שהתינוק ששכלו קטן מדותיו קטנים וכשיגדל שכלו יגדלו מדותיו, וגם כח המוליד בדומה לו כו' וכמו שאנו רואים שהתפעלות האהבה נמשך מהתפעלות האהבה בשכל תחלה ע"כ לא יחליף מאהבה ליראה כי אין המדות כמו בחי' לבוש שיחליפו' בו אבל אותו המחשבה נק' לבוש לגבי השכל ואינן נמשכי' מעצם השכל כלל ע"כ כמו לבוש יחליפם כנ"ל (והוא בחי' עו"ר החשמ"ל שנמשך רק מבחי' אחורי' דאימא כו' כידוע וד"ל).

וכמו"כ באותו הדיבור בה' מוצאו' הפה הרי גם הם בחי' לבוש זר ונפרד שמתלבש בהן המדות שבלב שהוא הכל הלב שנמשך ומתלבש בדיבור כי הנה ידוע שאין הה' מוצאו' מהווי' לגופי' האותו' כהתהוות הקול בכלי המוזיקא אלא האותו' מניעי' את המוצאו' להוציא במבטא גשמי כמו אותו' בומ"ף מהשפתיים אין השפתיים מניעו' לאותו' בומ"ף אלא נהפוך הוא

שעובר ירך אמו: גיטין כג, ב.

לפי שכלו יהולל איש: משלי יב, ח.

שאין הה' מוצאו' מהווי' לגופי' האותו': ראה לעיל ע' קמה. וש"נ.

בומ"ף מהשפתיים: ראה ספר יצירה (מנטובא שכיב) פ"ב מ"א.

שאות הבי"ת מניע וקומץ השפתיים להוציא במבטא גשמי' לאות הבי"ת לפי ששרש אותיו' בומ"ף הוא באותיו' הנפש שהן כחות רוחני' רק שמתלבשי' בה' מוצאו' בומ"ף מהשפתיים אהח"ע מהגרונן וכה"ג. וראי' מן התינוק טרם שיכול לדבר שיש לו ה' מוצאו' וא"י לדבר מפני שלא נשלמו בנפשו עדיין בחי' האותיו' הרוחני' הקבועי' בנפש וכמ"ש ויהי האדם לנפש חי' ות"א לרוח ממללא, הרי הרוח והנפש הוא המדבר ונק' נפש המדבר', כמו ב' רוחות שהיו מספרי' זע"ז בלא ה' מוצאות כו' רק בהבל הלב בקול גשמי הבא בה' מוצאו' הפה הוא שבאי' שם בהתלבשות הברה ומבטא גשמי' להיות בבחי' קול ודיבור גשמי כדי שיהא מורגש לזולתו השומע כו'. ונמצא אותיו' הרוחני' הקבועי' בנפש מתלבשי' בקול ודיבור הגשמי שיוצא מהבל הלב (ואע"פ שגם הבהמה יש לה קול אבל אין לה דיבור שהוא עיקר בחי' אדם כמ"ש ויהי האדם לנפש חי' כו' וא"כ התלבשות אותיו' הנפש בדיבור גשמי ובהבל הלב כשזה רק ע"י אמצעי' הבל הלב הוא שמתלבשי' אותיו' הרוחני' באותיו' דה' מוצאו' כו'), ובכל זה הרי מובן עכ"פ שב' אותיו' הללו דמחשבה ודיבור הן רק כמו לכוש נפרד להתלבש בהן, השכל מתלבש במחשבה ואותיו' הנפש בהבל הלב בקול ודיבור כו'.

ויש עוד מדריג' ג' באותיו' והוא בחי' אותיו' דעשי' כו' כמו אותיו' הכתב שבכתב אין בו רק מהות האותיו' בגולמא שלהן לבד ואין בהן אור וחיות כלל, והוא בחי' דומם שבאותיו', וגם באותיו' הדיבור יש ב' מיני אותיות הא' בחי' צומח שהוא בחי' ו"ק דמדות בקטנות וגדלות שמאיר בדיבור כמו דברי אהבה או דברי יראה כו' או התפשטות הדיבור וצמצום הדיבור כו', אבל בחי' דומם שבדיבור הוא בחי' הבל חומר הדיבור עצמו שנק' אבנים בלא צורה והוא עצם ומהות אותיות בומ"ף וכה"ג. וז"ש בזוהר ע"פ שחורה אני כו' לית חור"א בגו אתו"ן כו' דאזעירת גרמא ואתעבדת נקודה חדא כו' שהוא רק בחי' מל' שבמל' כי גם בחי' המדות ו"ק שבדיבור נסתלקו והיינו לית חור"א כו' רק נקודה א' בחי' דומם כו' (והיינו ג"כ ענין הדיבור השייך אל המעשה לבד שנק' אותיו' דעשי' כמו ויאמר אלקי' יהי אור ויהי אור כו' וכמ"ש במ"א), וכמו עקימת שפתיו שבדיבור שנק' עשי' שבדיבור כו'), והוא ההפרש למעלה בין ג' עולמות דבריאה יצירה ועשי', דמלאכי' דבריאה הוא בחי' אותיו' השכל שמלבישי' את השכל בבחי' לכוש

אהח"ע מהגרונן: ראה ספר יצירה שם. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קה.

ויהי האדם לנפש חי' ות"א לרוח ממללא: בראשית ב, ז.

ב' רוחות שהיו מספרי' זע"ז: ברכות יח, ב.

שחורה אני . . . לית חור"א . . . נקודה חדא: שיר השירים א, ה. ראה זהר בלק קצא, א.

ויאמר אלקי' יהי אור: בראשית א, ג.

עקימת שפתיו . . . עשי' שבדיבור: נסמן לעיל ע' קמה.

זר ונפרד כנ"ל והוא הנק' בחי' נעל דבריאה (והיינו בחי' מט"ט דבריאה שנא' בו כי שמי בקרבו ששמו כשם רבו כו') כי אימא מקנא בכורסיא שהוא הארת חו"ב במלאכי' ונשמו' דבריאה כו', וכמו עד"מ הנעל שהוא עור ולבוש נפרד לרגל ההולך בו ולא ממנו מתהווה כלל אבל למדתו נעשה ולכל צד שיטה הרגל יניע ויטה לנעל עמו, וכך אותיו' המחשבה הולכי' אחרי השכל כפי מה שהוא הולך בלי נטי' ימין ושמאל כו' ולהיות כי הארץ הדום רגלי ע"כ נק' בחי' לבוש המחשבה בשם נעל לרגליו כבי' וד"ל. ומלאכים דיצי' נק' נעל דיצירה והוא כמו אותיו' הדיבור שהו' בחי' לבוש למדו' ששם הארת אותיו' עצם הנפש הרוחני' להתלבש בקול ודיבור גשמי כנ"ל והיינו מ"ש דו"א מקנן ביצירה שהוא בחי' הדיבור, ומלאכי' דעשי' שהו' האופני' נק' בחי' נעל דעשי' והוא מ"ש דמלכו' מקנן בעשי' וכמ"ש ואופן אחד בארץ כו', והוא בחי' מדרגה הג' באותיו' שהוא בחי' הדומם שבדיבור כאותיות הכתב ואותיות המעשה לבד כנ"ל והוא בחי' מל' שמצד עצמה שהוא רק בחי' האותיו' עצמן כו'. וזהו דמל' מקנן בעשי' בלבד כו' וכמ"ש בזהר דאזעירת גרמא ואתעבידת נקודה חדא כו' בלי התחלקות ו"ק כו' והו' מלאכי' דעשי' שנק' סנדל או נעל דעשי' כו', וכולם שרשם מעור' החשמ"ל שנעשה מחיצוני' בינה כמ"ש במ"א בענין ויעש ה' כו' כתנות עור וילבישם שמקיף עד מתחת רגליהם ונעשה בחי' נע"ל כו' (ולאחר הבירור לא יהי' העור הזה מסך מבדיל כלל וכמ"ש ז"ל דבתורתו של ר"מ הי' כתוב כתנות או"ר באל"ף כו'). ועל כל בחי' נעלים שבני"ע אמר מה יפו פעמיך כנעלים בת נדיב שהוא בחי' התלבשות המל' בני"ע שנק' נעלים כמו נעל דבריאה שהו' מלאכי' דבריאה כו' כנ"ל והו' ג' מיני אותיות הנ"ל וד"ל.

אך הנה עדיין יש להבין למה נק' המלאכי' של כל עולם ועולם בשם נעל דלכאורה אין זה רק כבחי' אותיו' ולמה נקראו בשם נעל שהוא עור

מט"ט דבריאה: ראה סידור שער החנוכה רעג, סע"א ואילך. שערי אורה שער הפורים ע' עב. לעיל ע' קצ (אצי' שבבריאה). ספר המאמרים תשי"ח ע' 202 הערה א. מלאכי עליון (מרגלית) מערכת מט"ט ע' פח"ט. כי שמי בקרבו ששמו כשם רבו: משפטים כג, כא. סנהדרין לח, ב.
אימא מקנא בכורסיא: נסמן לעיל בהמאמר בפיסקא. והנה בתפלה יש.
הארץ הדום רגלי: ישעי' סו, א.
דו"א מקנן ביצירה: נסמן לעיל ע' יד.
דמלכו' מקנן בעשי': תקוני זהר ח"ו (כג, א).
ואופן אחד בארץ: יחזקאל א, טו [ושם: והנה אופן. אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקנא. וש"נ].
ויעש ה' . . . כתנות עור וילבישם: בראשית ג, כא. ראה סידור שער המילה קמו, א. קמה, ד ואילך. ומקבילו בתורה אור לך יב, ג.
דבתורתו של ר"מ . . . כתנות או"ר באל"ף: ראה בראשית רבה פ"כ, יב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצג. וש"נ. דברים ח"א ע' קטו. וש"נ.

חיצוני לגמרי נבדל לגמרי כו'. אך הנה יש להקדים ענין א' והוא מ"ש בע"ח דהמלאכי מורכבי מבחי רוח ונפ"ש שהוא או"ר וכלי חומר וצורה דהיינו שיש להם בחי גופי נפרדי כמו גוף האדם רק שאינו חומרי אלא רוחני דהיינו שהוא מורכב מאש ומים רוח רוחני כמ"ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש כו' והגופי הללו שהן מאמ"ר הן בחי חיצוני ודבר נפרד ליש לגמרי ורחוק בערך מבחי אור האלקי שברוחם שהוא רוח אלקי חלק אלוה ממש כמו נשמת אור ה' שבאדם ויותר נעלה ממנה והוא ענין התפעלות השגתם באלקו בדו"ר שכלי"ו כו' ובאו"ר טבעי"ו והוא מצד בחי כלי חומר גופם שמורכב מאמ"ר כו', והנה כמו מחנה מיכאל שמתפעל בהשגה אלקי באהבה אלקי מצד אור חיות האלקי שבתוכם וכן מחנה גבריאל שמתפעל בהשגה אלקי ביראה ופחד אלקי כו' ה"ז נוגע גם לגוף וחומר שלהם שהוא בערך גשמי לגבי אור נשמתם ורוחם השוכן בתוכם וכערך הגשמת חומר הנה"ב לגבי נה"א (ולא כמו הגוף הגשמי שאינו בערך כלל לגבי הנשמה האלקי אבל במלאכי החומר מעין הצורה כי מהתעבות האור נעשה כלי וכמו חומר הגלגל לגבי בחי הנפש שבו כו' וכמ"ש במ"א), וזהו והחיות זעות מחיל כו' כמשל הזיעה באדם שבאה בגוף החומרי שלו מצד עוצם ההתפעלות שלא יכילנו הגוף ע"כ יוצא דרך נקבי העור החיצון שהן נקבי הזיעה כו', וכמ"כ ענין זיעתן של חיות הקדש כמו פני ארי' להימין כו' הנה מגודל ההתפעלות אהבה ופחד מצד תוקף אור ההשגה האלקי שלמעלה מכלי השגתו לא יכילנו כלי חומר גופם הנ"ל לסבול ויוצא בחי פסולת ההתפעלות ע"י בחי זיעה, ונקי זיעתן של חיות כמו אדם שמזיע מגודל הפחד שבלבו שלא יוכל שאת בגופו כו' (ולחיותו בחי פסולת ע"כ נעשה מזה נהר דינור פסולת הגבורו' עד שנתהווה אש הגיהנם וזהו שעל ראש רשעים יחול כו').

והנה בחי זיעתן של חיות הוא דוקא בנקבי עור החיצון של גופם ולהבין זה הנה ידוע שיש בכל גוף ג' מדריגות בשר וגידים ועצמו, העצמו

מ"ש בע"ח דהמלאכי מורכבי . . . חומר וצורה: ראה שם שער (ג) קיצור אבי"ע פ"ח. בהערה הבאה.
 גופי . . . מאש ומים רוח: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אילט וס"ע א"ק"א.
 עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש: תהלים קד, ד. ראה סידור שער החנוכה ערה, ד בשם ספר הגמול להרמב"ן. מאמרי אדה"א בראשית ס"ע קיב. ושי"נ. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"א ע' תד. ח"ו ע' קנו ואילך.
 ולא כמו הגוף הגשמי . . . החומר מעין הצורה: ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' כו ואילך.
 תורה אור בראשית ד, ב ואילך. תורת חיים בראשית כה, ב ואילך.
 מהתעבות האור נעשה כלי: נסמו לעיל ע' קלד.
 והחיות זעות מחיל: ראה פיוט והחיות ב(נוסח הקדושה אשכנז) תפלת המוסף לראש השנה.
 פני ארי' להימין: יחזקאל א, י.
 זיעתן של חיות . . . נהר דינור: ראה לעיל בהמאמר פסקא, ומעתה י"ל מה"ו ושי"נ.
 שעל ראש רשעים יחול: ירמיה כג, יט.
 בשר וגידים ועצמו: ראה ד"ה זה במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקטו ואילך.

מכפנים והוא בחי' הפנימי' והעצמי' והבשר הוא החופה על העצמות בבחי' חיצוני' כמו לבוש כמ"ש עור ובשר תלבישני והגידו' הן הממוצעי' המחברי' עצמות ובשר יחד, והן ג' מיני כלים פנימי ואמצעי וחיצון ראש תוך סוף כו', וידוע שהגוף נק' בחי' כלי לאור וכמו שיש ג' כלים בגוף רת"ס כך באור שהוא החיות נחלק לג' מדריגו' פנימי ואמצעי וחיצון רת"ס והוא בחי' חב"ד וחג"ת ונהי' והכל במדו' שנק' אור לגופא בחי' חב"ד שבמדו' וחג"ת שבהן כו' ולנגד זה הן ג' כלים דבשר וגידים ועצמו' כו' בשר לנגד נהי' ועצמו' לנגד חב"ד וגידו' בבחי' חג"ת המחבר כו' וכמ"ש במ"א וד"ל. אך הנה העור המכסה על כל הגוף הוא בחי' נפרד מעצם הגוף שהרי לא נק' אבר הגוף רק בשר וגידו' ועצמות ולא העור (וגם העור יש בו ג' כלים והכל בבחי' לבוש חיצוני והוא ג' עורות שיש בו פנימי ואמצעי וחיצון, ונקבי העור הוא בעור החיצון והן גקבי הזיעה ונקבי חללי יניקו' גומו' השערות כידוע), ואמנם גם שהעור הוא החיצון מכולם אבל הוא בבחי' מקיף על כולם ואין בו חילוק מדריגו' כלל ושוה הוא למעלה בראש כמו ברגל שהרי עור הראש ועור הרגל שוין להיותו בבחי' מקיף על כולם בשוה כו' וד"ל. וכמ"כ יובן בגופי' של המלאכים העליונים שמורכבים מאמ"ר רוחני' כנ"ל הנה יש בהן ג' מדריגו' שהן ג' מיני כלים פנימי ואמצעי וחיצון רת"ס כמו בשר וגידו' ועצמות בגוף האדם והיינו מה שמורכבי' מאמ"ר (א"ש ומי"ם היינו כמו בשר ועצמות שהדם הוא הבשר בבחי' גבורו' דאש והמים הוא הלחלוחי' שבעצמו' ושרשם בחי' חר"ג דאוי"א והגידו' שרשם בדעת שמחברם כו') וכך הוא בחי' רוח המחבר לא"ש ומי"ם כו' וד"ל), אבל בחי' עור החיצון שעל גופם הוא בחי' לבוש חיצוני ונפרד מעצם גופם כו' והגם שהוא חיצוני מ"מ נטפל ונדבק אחרי הגוף כמו הנעל ע"ג הרגל, וידוע דגופי' שלהם ג"כ בבחי' ביטול תמידי לכת האלקי המהווה אותם כמו וצבא השמים לך משתחווים כו' כמו הגלגל שמסבב ומשתחווה לפי שהאור שבכלי גופו מאיר ומושך את כלי גופו ג"כ להיות בבחי' ביטול תמידי כמוהו ממש בלי פירוד כלל אפילו רגע (וכידוע שג"פ קדוש או' ב"ב שעות כו') וכמ"ש וקרא זא"ז כו' ואז ממילא גם בחי' עור החיצון שע"ג גופם (המורכב מאמ"ר) נמשך ובטל כלי הפרש כלל כי דבוק בגופם כו' וד"ל. וע"פ כל זה יובן בדרך כלל ג"כ והוא בבחי' מל' דאצי' בבי"ע שנק' אדם תתאה הנה כל המלאכים דבי"ע בכלל נק' נעל (וכמו עור החיצון לגוף לבד כי בחי' אברי' דאדם זה נחשב מבחי' העצמו' כמו שא'

עור ובשר תלבישני: איוב י, יא.

ג' עורות: ראה לעיל בהמאמר פיסקא, ומעתה י"ל מה שבחי"ו. ושי"ב.

וצבא השמים לך משתחווים: נסמן לעיל בריש הביאור.

שג"פ קדוש או' ב"ב שעות: ראה לקוטי תורה שיר השירים כט, ב בשם תנא דבי אליהו ובהנסמן במראי

מקומות לשם. פירוש המלות מא, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תננ. ושי"ב. (וראה) דברים ח"ג ע'

תתקמט. אור התורה שיר השירים ע' תתלג.

וקרא זא"ז: ישע"ה ג, ג.

גופין תקינת לון כו', וע"ד דוגמא נו' תואר אדם באברי' כמו בשה"ש דכתיב עיניך יונים כו', ובחי' לבוש החיצוני הוא כמו בחי' נעל והן המלאכים שמקבלי' מחיצוני' הכלים דעור דנוק' כו' ונק' נעל כמו נעל החופה על הרגל כו' אבל הן בטלים ונמשכי' אחר בחי' המל' ויש בהן בחי' ביטול היש לאין כו' ולזה הי' עיקר התענוג בתחלה שיהי' יש ויהי' בטל כו' כי נעוץ תחלתן בסופן כנ"ל וד"ל.

והנה כמו שמבואר למעלה שיש ג' מיני נעל דבריאה כו' למעלה בג' עולמות כך יש ג' מיני נעל בנפש האדם, דהנה שרש נפש האלקי' הוא למעלה גם משרש נשמת המלאכי' שהמלאכי' שרשם רק מהבל ורוח פיו בחי' אותיו' לבד ושרש נש"י הוא במח' עילאה סתימאה הקדומה כו', אבל שרש נפש הבהמי' הוא למטה גם מבחי' חומר גופם של המלאכי' שמורכבי' מאמ"ר כו' להיות ששרש נה"ב נמשך מבחי' פסולת היוצא מבחי' עור החיצון דמלאכי' (בחי' חיצוני' האותיו' שבעור כו') ומזה נמשך למטה בחי' הגשמת מדו' טבעי' בתאוה בהמי' וכו' בחי' חיצוני' דחיצוני' בבחי' נפרד לגמרי כו' אך ע"י בחי' אתכפיא ואתהפכא דנה"ב כו' אז נק' נעל כמו בחי' ביטול היש לאין דמלאכי' גם בבחי' חיצוני' הכלים שלהם שהוא עור החיצון כו', וע"כ גם בנה"ב יש ג' מיני נעל כמו שיש במלאכי' דבי"ע כנ"ל. והנה בחי' נעל דבריאה הוא ע"י בחי' שמחה של מצוה כי הנה השמחה היא באה מצד הנפש הבהמי' בדם היא הנפש שבא בלב בחלל השמאלי בגילוי אור ביותר מפני התפעלות השמחה כי התענוג שבמוח הרי הוא רק בהעלם אבל גילוי התענוג בלב הוא ענין שמתלהב כמורגש גדול שזהו בבחי' נה"ב והוא ענין שמחה של מצוה ששמח בגילוי הלב החומרי דוקא וכמ"ש בשמחה וטוב לבב דוקא והוא בחי' נעל דבריאה להיות שזהו בחי' גילוי התענוג שבמוח כמו בחי' גילוי אותיו' השכל כנ"ל וד"ל. ובחי' נעל דיצירה הוא בחי' אתכפיא ואתהפכא של חומר חום הטבעי דנפש הבהמי' שבחלל השמאלי כמ"ש בכל לבבך בשני יצריך כו', וזהו עיקר מס"ג שבק"ש וכמ"ש ר"ע מתי יבא לידי כו' אע"פ שהי' לו מס"ג מצד נפשו האלקי' כו' כמ"ש במ"א. וזהו בחי' נעל דיצי' שהוא בחי' המדות שבלב והוא בחי' אותיו' הדיבור שהן לבוש למדות כנ"ל (ולמעלה היינו ז"א דמקנן ביצי' כנ"ל). ובחי' נעל דעשי' היינו כמו בחי' מעשה הצדקה שהביטול דלאכפ"י הוא בבחי' עשי' גשמי' כו' (כמשי"ת בע"ה) והוא לנגד בחי' אותיו' דעשי' הנ"ל (דמל' מקנן בעשי' כנ"ל).

גופין תקינת לון: תקוני זהר בהקדמה י, א.

עיניך יונים: שיר השירים א, טו, ד, א.

בשמחה וטוב לבב: נסמן לעיל ע רעו.

בכל לבבך בשני יצריך: נסמן לעיל בהמאמר בפיסקא, והנה כמו שעושי'.

וכמ"ש ר"ע מתי יבא לידי: ברכות סא, ב, ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע רטב. לקמן ע תפד, וש"נ.

וזהו מ"ש דסנד"ל קושר כתריו לקונו מתפלות ישראל שהתפלות הן ח"י ברכות דש"ע שבחול בשאלות ובקשו' רפאינו ברך עלינו וכה"ג שזהו בחי' שינוי רצון למעלה מבחי' התורה כנ"ל. וביאור הדברים הנה אנו אומ' ועתה אלקינו מודים אנחנו לך כו' ויש להבין מהו בחי' הודאה זו דמשמע שיש איזה מחלוקת בזה ואנחנו מודים על האמת כו'. אך הנה ידוע בענין כי אל דיעות ה' שיש ב' מיני דיעות א' מלמעלה למטה והוא בחי' ההשתלשלות מאין ליש שאא"ס ב"ה נק' אין האמיתי וכל מה שמשתלשל מעצמו' אורו הפשוט נק' בחי' יש, וגם בחי' החכ' ראשית ההשתלשלות נק' יש וכמ"ש והחכ' מאין כו' הרי החכ' ג"כ נמצא מאין ליש, וכמ"כ עד רום המעלות מעלה מעלה שלפני ההשתלשלות דחכ' הכל הוא בא בבחי' מאין ליש עד בחי' העצמו' ממש שנק' אין האמיתי כו', אך זהו כמו שהשפע נמשך מלמעלה למטה דוקא אבל מלמטה למעלה הוא להיפך שלמעלה בעצמות אא"ס ב"ה נק' יש האמיתי וכולא קמי' כלא וכאין כו' והרי זה מיש לאין וכמ"ש הנה מקום אתי שהמקום שהוא בבחי' יש בעל ו"ק מעלה ומטה כו' אתי הוא בבחי' אין דכלא חשיב ממש, וכמ"ש לך ה' הגדולה כו' לפי שהוא ית' מקומו של עולם ואין העולם מקומו, וז"ש הנה מקום אתי וכמ"ש כמ"א (ובמ"א מבואר להיפך דכמו שהוא קמי' כלא הרי זה מלמעלה למטה מיש לאין וכמו שהוא אצל המקבלי' מלמטה למעלה הוא מאין ליש ע"כ נראה לנו העולם לבחי' יש, ואם כפי הנ"ל ה' ראוי להיות ביטול היש לאין אצל המקבלים כו' וד"ל).

וזהו מ"ש בכהאריז"ל שכל ההשתלשלות הוא רק כמו טפה בים אוקיינוס, ובאמת זה המאמר אמר האריז"ל בעצמו ע"פ ריה"ק וג"א כו', ולא כמו שכתבו המקובלים האחרוני' שערך הביטול הוא כמו גרגיר חרדל לגבי גלגל חמה כו' דהנה הגם שגרגיר חרדל הוא בתכלית ערך הקטנות לגבי גדלות הגלגל חמה מ"מ אין זה משל ודמיון אמיתי, לפי שאין הגרגיר חרדל בטל במציאותו לגבי גלגל חמה גם שנראה קטן מ"מ מהות בפ"ע הוא. ועיקר הדמיון בזה הוא בחי' הביטול וההתכללות עד שאינו נחשב במציאות בפ"ע כלל וכלל שאז הוא דומה לנמשל שהוא כמו דכולא קמי' כלא ממש חשיבא

דסנד"ל קושר כתריו: נסמן לעיל בהמאמר (קרוב לתחלתו) בפיסקא "הנה ארז"ל דהמלאך".

ח"י ברכות דש"ע: ברכות כח, ב.

ועתה אלקינו מודים אנחנו לך: דברי הימים א כט, יג.

כי אל דיעות ה': שמואל"א ב, ג. ראה גם מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב סאן ע' קפב.

והחכ' מאין: איוב כח, יב.

וכולא קמי' כלא: ראה בהנסמן לעיל ע' לד.

הנה מקום אתי: תשא לג, כא.

לך ה' הגדולה: דברי הימים א כט, יא.

שהוא . . . מקומו של עולם: נסמן לקמן ע' תכז.

ובמ"א מבואר להיפך: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסב. ושי"ג דברים ח"ד ע' אישטו. ושי"ג

וכאלו אינן במציאות כלל. והוא כמו משל הטיפה בים שבטלה במציאותה ואינה במהות בפ"ע כלל לפי שמתכללת ומתאחדת בריבוי המים שבים עד שלא תקרא בשם דבר מה בפ"ע כלל כו' וזהו דומה לנמשל דקמי' כלא ממש חשיבא (אך מ"מ גם זה המשל אינו דומה גם בענין ההתכללות והביטול שהרי מ"מ הטיפה בים תופסת מקום שבלעדה חסר טיפה אחת רק שאינה ניכרת מגודל ביטולה במיעוטה כו' אבל המשל האמיתי הוא כמו זיו ואור דכלא ממש חשיב לגבי עצם המאור כו' ואינו תופס מקום כלל וכלל, וגם משל המספר לגבי למעלה מן המספר כו' הרי יש ערך בכמות אע"פ שאינו תופס מקום שהרי נמצא מציאותו בלמעלה מן המספר כו', משא"כ בחי' אח"פ כו' וכמ"ש בשער היחוד כו'). וזהו מודים אנחנו לך פי' אנו מודים שכמו שהוא למעלה אמת שהוא ית' בחי' יש האמיתי וכולא קמי' כלא וכאין ממש חשיבא (והיינו כמ"ש במ"א דדיעה זו היא דיעה הא' דכולא קמי' כלא וכאין והוא ית' בחי' יש האמיתי ודלא כדלעיל דאל"כ מה הודאה יש כאן אם מלמעלה למטה מאין ליש הרי גם אצלנו כן), וכל בחי' הודאה יתפרש על דרך זה וגם בצבא השמים שמשתחוי' ומודים ג"כ ע"ד זה ולכך הן משתחוי' ומודי' תמיד כו' וד"ל.

והנה ע"י בחי' ביטול זה דבבחי' הודאה דכולא קמי' כו' ע"ז מעוררי'
למעלה בחי' הארת אא"ס שבפנימי' כתר עליון להיות בחי' שינוי רצון כאמרו רפאנו כו' למעלה מבחי' התורה כניל, להיות ידוע דאורייתא מח"ע נפקת וע"פ חכ' שבתורה הרי אין יסורי' בלא עון ואיך מבקש דבר שנגד התורה באמרו רפאנו כו' וכן אריכות הגלות ודאי ע"פ תורה הוא ואיך מבקש וגאלינו כו', אך צריך שיהי' שינוי רצון למעלה מבחי' הרצון שבחכ' שבתורה והוא מבחי' פנימי' כ"ע כו'. והענין הוא להיות ידוע דהתורה יש בה מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור כמו ב"ש מטמאין וב"ה מטהרי' כו' ואלו ואלו דא"ח וזה דבר פלא ביותר איך אלו ואלו דא"ח כי ודאי אין אחד מהם דא"ח מאחר שהאמת כא' מהם לבד אם לטמא או לטהר או לאסור או להתיר ואיך אפשר שיהיו שניהם אמת עד שא' ששניהם שקולי' לענין שנק' דא"ח ממש כו', אך הענין הוא דבאמת אלו ואלו דא"ח ממש הגם שההלכה בהכרח כא' מהם לטמא ולא לטהר ולהתיר או להיפך, להיות ידוע דבחי' מ"ט פנים טמא כו' היינו בבחי' ז' המדות שבחכ' וזפ"ז הוא מ"ט ויש נטי' בחכ' לחסד

וכמ"ש בשער היחוד: ראה שם פי' ופי"א. וראה ג"כ אמרי בינה שער הק"ש פ"ח.

דאורייתא מח"ע נפקת: נסמן לעיל (קרוכ להתחלת המאמר) בפיסקא ,והנה ארזיל דהמלאך".

אין יסורי' בלא עון: שבת נה, סע"א.

מ"ט פנים טמא . . טהור: ראה ירושלמי סנהדרין פ"ד, ה"ב. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' יח.

במדבר ח"א ע' רג.

אלו ואלו דא"ח: ערוכין יג, ב.

טורה טמא — וזפ"ז: וד' פעמים ד'

ויש נטי' לדין כמו שכל המטה כלפי חסד כב"ה שמטהרי' וא"א להם לומר להיפך לפי ששרש נשמתם מבחי' חסד שבחכ' שבתורה ע"כ שכלם מטה תמיד כלפי חסד לטהר ולזכות ולהתיר כו' ושכל מטה כלפי דין כב"ש שמטמאי' ומחייבי' ואוסרי' כו' הוא בחי' הדין שבחכ' שבתורה וא"א להם לומר להיפך והיינו כמו בחי' חו"ג דח"ע דאורייתא וכל א' כלול מזפ"ז שהן מ"ט פנים לפי שכל מדה כלולה מז' המדו' כו' וזהו מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור שבתורה כו', אך כ"ז אינו רק בבחי' החכ' שבאה בבחי' התחלקות קוין לימין ושמאל כמו קו המאזנים שמטה כלפי ימין או כלפי שמאל כו' והיינו שהחכ' מתחלק להטות כלפי חסד או כלפי דין אבל פנימי' החכ' כמו שהיא מאין דכתר תמצא עדיין היא למעלה מבחי' התחלקו' קוין לחו"ג להטות השכל כלפי חסד או דין כו' והוא כמשל קו משקולת המאזנים טרם שיכריע לימין או לשמאל כו' ע"כ משם יוכל להיות השכל והטעם עצמו שמטה כלפי דין להיות מטה כלפי חסד ולטהר את הטמא ולזכות את החייב כו' משא"כ בחכ' שבאה בהתחלקו' חו"ג א"א שיתהפך השכל של דין לטמא או לחייב להיות הוא עצמו מטהר ומזכה כו' ועד"מ קו המשקולת דגם שכבר הכריע לכף השמאל ביכולתו להכריעו לימין בהטותו לצד כף הימין כי בו תלוי הטיי' המאזנים כו' וד"ל.

ושרש הדברים הוא לפי שיש ב' מיני רצון, א' המורכב בחכ' וטעם לרצון כו' והוא המתחלק לחו"ג והן מנגדי' ממש והן מ"ט פנים טמא פי' פנים בחי' פנימי' הטעם והמוחי' לרצון זה כו' והוא בחי' חיצוני' דח"ס שהוא הטעם לרצון, והב' בחי' עצם הרצון שלמעלה מן הטעם לרצון לגמרי והוא בבחי' בעהר"צ שמשם נמשך כל מיני רצון הרי משם יוכל להיות הטיית ושינוי הרצון דהיינו שאותו הרצון עצמו שבא בחכ' וטעם לחוב יתהפך לזכות ומטמא לטהור והיינו המשכ' מבעהר"צ העצמי להטות הרצון שבחכ' מימין לשמאל ומשמאל לימין להיות עדיין למעלה מבחי' התחלקות הרצון לימין ושמאל כו' ונק' כתר שבכתר המאיר בפנימי' חכ' כו', וז"ש אע"פ שאלו מטמאי' ואלו מטהרי' אלו ואלו דא"ח ממש. ואע"פ שכמו שרצון העליון בא בח"ע שבתורה בהתחלקות חו"ג ודאי הן מנגדי', וא' מהן אמת ודא"ח ולא זולתו המנגד אליו אם לטמא או לטהר ולא יתכן לומר דשניהם אמת ודא"ח כו', אבל בבחי' בעהר"צ העליון שמשם נמשך התחלקות הרצון בח"ע דתורה להטות לטמא ולטהר כו' שם אלו ואלו דא"ח ממש ושניהם אמת, ששם אינם מנגדים כלל מאחר שמשם יוכל להיות הטיית הרצון מטמא לטהור ומטהור לטמא כו', ע"כ גם ב"ש וב"ה שמחלקותן בא מצד בחי' התחלקו' קוין דח"ע בבחי' מ"ט פנים כו', מ"מ אלו ואלו דא"ח שקולי' ממש במקור ההתחלקות

כב"ה . . ששרש נשמתם מבחי' חסד . . דין כב"ש: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רמא, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקד. וש"נ. ח"ג ע' ארמג.

דמ"ט פנים כו' וכמו קו המשקולת ששוקל בשוה לבי' המאזנים כו' (וכמ"ש במ"א שזהו ענין מה שלא יכלו חבריו דר"מ לעמוד על סוף דעתו שהי' אומר על טמא טהור ומראה לו פנים כו' לפי ששרשו במקור ההתחלקות ע"כ הי' יכול להראות פנים וטעם בהיפך מטמא לטהור ומטהור לטמא כו' וד"ל).

ובכל זה יובן שרש ענין הבקשו' בש"ע להיות בחי' שינוי רצון העליון שבתורה כמו רפאינו גאלינו כו' שזהו ע"י בחי' ההמשכה מבעהר"צ להטות הרצה"ע שבח"ע מחוב לזכות כנ"ל, וכמו שאנו אומ' יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך כו' דמשמע שיתחדש הרצון מבעהר"צ כו' והוא ההמשכה שלמעלה מבחי' הרצון שבח"ע דתורה, וזהו דוקא ע"י בחי' אתכפי' ואתהפכא במס"ג דנה"ב בכל לבבך כו' להיות שרש הנה"ב בבחי' בהמה רבה שלפני האצי' והוא למעלה מן החכ' דאדם כו' וכמ"ש ואני בהמות הייתי עמך כו' ע"י יוכל לבקש שינוי רצון העליון שבחכמה דתורה מבעהר"צ כו' והוא ע"י בחי' ביטול והודאה הנ"ל איך דקמי' כולא כלא וכאין גם החכ' מאין תמצא כו' שמגיע לבחי' עצמו' אא"ס ב"ה שהוא בעהר"צ כו' וד"ל.

וזהו שאמרו שסנד"ל קושר כתר' מתפלות ישראל כו' דתפלות ישראל הוא לעשות בחי' שינוי רצון למעלה מבחי' הרצון שבח"ע דתורה והוא ענין בחי' הכתרי' לקונו ע"ג הראש כו' לפי שהוא נעשה ע"י ביטול הרצון דנה"ב דוקא שנק' נעל וסנד"ל ע"כ המלאך סנדל דוקא קושר הכתרי' הללו והוא ע"י שמעלה את כל התפלות תחלה מלמטה למעלה דהיינו שמפשיטן מגשמיותן בחומר גופני שכנה"ב להעלותם ולקשרם בבחי' הרוחני' של גוף שלו המורכב מאמ"ר כו' (כמ"ש בזהר דגפיף לה ונשיק לה כו' כמ"ש במ"א), וע"י בחי' ביטול שלו הגופני בבחי' נעל כנ"ל ע"י דוקא מעורר לבחי' רצה"ע שלמעלה מן התורה מטעם הנ"ל וד"ל. אך אע"פ שהמלאכי' מעוררי' למעלה בחי' רצה"ע שלמעלה מן התורה ע"י ביטול באהוי"ר שלהם, מ"מ אין ההמשכה למטה אלא ע"י התורה דוקא דהיינו שאחר ההעלאה לעורר לבחי' בעהר"צ נמשך להטות הרצון שבח"ע מחוב לזכות וכה"ג וחוזר ונמשך למטה ע"י התורה דוקא (כדוגמא שר"מ הי' מראה פנים של חכ' מטמא לטהור וכמו מי יתן טהור מטמא לא אחד כו') ולמלאכי' אין להם תורה כידוע וד"ל, וגם

שלא יכלו . . לעמוד על סוף דעתו: ראה ערובין יג, ב. לקוטי תורה תזריע כד, ד. ספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' יח ואילך. ע' כא. ע' כב. ע' רלג.
 שאנו אומ' יהי רצון . . רחמיך: ברכות ז, א. ראה תפלת השחר (רבנו של עולם). מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אקפב. דברים ח"א ע' רפו. ושי"ג. לקמן ע' תקצט.
 בהמה רבה שלפני האצי': נסמו לקמן ע' תלב.
 ואני בהמות הייתי עמך: תהלים עג, כב (בדילוג).
 דגפיף לה ונשיק לה: ראה זהר בראשית כג, ב. ויקהל רא, ב. סידור שער החנוכה רעג, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תי. ושי"ג. שמות ח"א ע' רמו. ושי"ג.
 מי יתן טהור מטמא: איוב יד, ד.
 ולמלאכי' אין להם תורה: ראה שבת פח, ב. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' מג ואילך.

מה שמעוררי לבחי' רצה"ע לעשות כתר אינו שלהם רק מתפלות ישראל דוקא וע"כ נק' אחים ורעים לנשי' כו' וכן אין המלאכי' אומ' קדוש למע' עד שיאמרו ישראל למטה לפי ששרש נשי' במח' עילאה בעהר"צ דוקא, ואמנם ע"י ביטול דאהו"ר דמלאכי' הם מעוררי' לבעהר"צ אבל א"א להם כ"א ע"י תפלות ישראל וקדושה שלהם וכה"ג לפי שאין למלאכי' שרש בבעל הרצון רק לנשי' דוקא לפי שישראל עלו במחה"ק רצון העצמי כו' וכמ"ש כי חלק ה' עמו כו' וכידוע וד"ל.

וזהו מה יפו פעמיך בנעלים כו' ואמרו במדרש בשעה שעולין לרגל, ויש להבין למה דוקא יפו פעמי הילוכם לרגל בנעלים דוקא. אך ע"פ כל הנ"ל בענין נעל יובן שעיקר היופי הוא בנעלים דוקא, דהנה זהו כלל גדול בכל העליו' ממטה למעלה שאז גם היותר תחתון גם הוא מתעלה למעלה ולא עוד אלא שעיקר ההעלאה תחשב ע"ש העלא' התחתון שכאשר התחתון עולה הוא עיקר העליו' ולא מעליו' העליון לבד. וביאור זה הנה כמו העלא' הדם הוא הנפש ללב ומוח ע"י המאכל שנהפך לדם שנעשה מזה בחי' תוס' אור וחיות בלב ומוח להתפלל בכח זה ולמס"נ באחד בהשגה אלקי' שבנה"א כו' שז"ש בכל לבבך ובכל נפשך כו', הרי יש כאן עליו' הרבה להרבה דברים, הא' גוף גשם המאכל שנתעלה להיות בבחי' דם הוא הנפש, ועליו' ב' לדם הוא הנפש שנתעלה להיות בבחי' תוס' אור וחיות בלב, וכן עליו' מן הלב אל המוח להיות תוס' אור במוח כו', ואחר כל זה עולה גם בחי' תוס' האור שבמוח להיות בבחי' תוס' אור בנה"א בהשגה אלקי' והתפעלות אלקו' למס"נ באחד כו' שמבחי' בהמה נעשה אדם כו', והנה עיקר ההעלאה תחשב ע"ש התחתון יותר שנתעלה והוא גשם המאכל שנהפך לדם והוא אשר בכמה עליו' וביורו' עולה למוח ומוסיף אור גם בנשמה שבמוח והוא שמבמה נעשה אדם כו' כמ"ש במ"א, וזהו עיקר העליו' שמפני שכאשר התחתון יותר מתעלה ברום המעלות זהו עיקר העליו' ולא מעליו' העליון לבד כו' וד"ל. ובדוגמא זאת יובן ג"כ בעליות עליונות בתפלה כידוע שיש בתפלה ד' מדריגות אבי"ע, עשי' שלפני כ"ש כו' עד ש"ע שהיא באצ"י, וסדר העליו' כך הן דבתחלת התפלה הוא עליו' מל' דעשי' עד בחי' כתר דמל' דעשי' ואח"כ

אחים ורעים: ראה גם מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב כאן ע' קפג.

אין המלאכי' אומ' קדוש: נסמן לעיל ע' רעט.

שישראל עלו במחה"ק: ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. וש"נ.

כי חלק ה' עמו: האוינו לב, ט.

מה יפו פעמיך . . . בשעה שעולין לרגל: נסמן לעיל בריש המאמר.

בכל לבבך ובכל נפשך: ואתחנן ו, ה.

שמבמה נעשה אדם: ראה סידור שער נטי" לטעודה קא, סע"א ואילך. נדפס גם בספר המאמרים תקס"ב

ח"א ע' קו.

בתפלה ד' מדריגות אבי"ע: ראה גם לעיל בהמאמר ע' שיט. לקוטי תורה כאן מד, ד. לעיל ע' טז. וש"נ.

כתר דמל' דעשי' עולה במל' דיצי' ואח"כ מל' דיצי' עולה בכתר דמל' דיצי'
 ואח"כ כתר דמל' דיצי' עולה במל' דבריאה ומבחי' מל' דבריאה עולה בכתר
 דמל' דבריאה ומבחי' כתר דמל' דברי' עולה במל' דאצי' וממל' דאצי' עולה
 בכתר מל' דאצי' כו' וכך עולה ברום המעלות עד בחי' כתר דמל' דא"ס כו',
 ודרך כלל ד' עליו' הן א' מעשי' ליצי' והב' מיצי' לבריאה והג' מבריאה
 לאצי' והד' מאצי' לעצמו' המאציל כו', וז"ש ואחרי הרוח רעש ואחרי הרעש
 אש כו' שהוא בחי' ביי"ע ואח"כ קול דממה דקה תמן קאתי מלכא שהוא בחי'
 האצי', וכך הוא באבי"ע שבאצי' ולפני האצי' עד בחי' כתר דמל' דא"ס כו',
 אמנם בחי' קול דממה דקה הוא בחשאי בצלותא דוקא ששם הוא בחי' כתר
 מל' בכל מקום שהוא אם בבחי' כתר דמל' דאצי' עד כתר דמל' דא"ס כו',
 וגם כפרטי העליו' שבתפלה עד ש"ע הכל הוא מבחי' המל' עד בחי' הכתר
 דוקא כמו בתפלה דעשי' הרי מל' דעשי' עולה עד בחי' כתר דמל' דעשי' כו'
 וכן מל' דיצי' עד כתר דמל' דיצי' ולהיות שמבחי' מל' שבעליון נעשה כתר
 לתחתון ע"כ כל בחי' כתר דמל' שבעולם התחתון עולה לבחי' מל' שבעולם
 העליון כו', ואמנם אנו רואים שעיקר ההעלאה הוא מבחי' ומדריגה היותר
 תחתון כשנתעלה כמו מבחי' המל' דעשי' שהוא בחי' נעל דעשי' כשעולה
 מבחי' העלאו' מ"ן דנוגה דעשי' וכן ממל' דיצי' שנק' נעל דיצי' כשעולה
 מבחי' הבירור דנוגה דיצי' כו' וכן ממל' דבריאה שנק' נעל דבריאה כנ"ל
 בענין ג' נעלים כו' וד"ל, וגם בעליו' תפלות החול בשבת ממטה למעלה
 מעלה כמ"ש כי בו שבת כו' כנ"ל גם זה עולה מבחי' ומדרי' התחתונה
 שבתפלת החול כו' ונק' גם הוא נעל, ועל כל העליו' שממדריגו' התחתונות
 שעלו' למעלה לפי שזהו עיקר ההעלאה מטעם הנ"ל הוא או' מה יפו פעמיך
 עליו' שלך בנעלים דוקא שזהו עיקר היופי דפעמיך וגם כשהיו עולין לרגל
 שזהו בחי' עליו' לנשמתם כמ"ש יראה כל זכורך את פני הוי' כו' בהשתחואה
 כמו בש"ע כו' גם זה עיקר היופי של העלי' הזאת הוא כאשר בחי' האחרונה
 החיצוני' שלהם עולה עם נשמתם והוא בחי' הנעל כנ"ל בג' מיני נעל שבנפש
 כו', וזהו שא' מה יפו פעמיך בנעליים דוקא (אבל ביו"כ אין עלי' לחיצוני'
 כלל מפני שעולה למעלה ומדריג' עליונה ביותר והוא למעלה מבחי'
 הבירורי' שאין בחי' הבירורי' מחיצוני' דנעל עולה לשם כלל ע"כ אסור
 בנעילת הסנדל כמ"ש למעלה).

ואחרי הרוח רעש: מלכ"ס א יט, יא [ושם ואחר — אבל כ"ה גם לעיל ע' שכ].
 ואחרי הרעש אש: נסמן לעיל ע' יד.

תמן קאתי מלכא: ראה זהר פינתס רכג, ב. תקוני זהר בהקדמה ג, ב.
 מל' שבעליון נעשה כתר לתחתון: ראה עץ חיים שער (מו) כסא הכבוד פ"ב ופ"ה. הנסמן במאמרי אדה"א
 בראשית ע' לו.

כי בו שבת: ראה לעיל בהמאמר פיסקא, והנה כל העליות.

יראה כל זכורך את פני הוי': פי' ראה טז, טז. ראה לעיל בהמאמר פיסקא הנ"ל.

בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב כו', פי' כח המעלה מ"ן מבחי' בירור דנה"ב בבחי' אתכפיא ואתהפכא שנק' נעל הוא בא מבחי' רב חסד העליון הנמשך מלמעלה שנותן כח ועוז לעלי' זאת והוא להיותה בת נדיב בתו של אברהם איש החסד ששרשו במקור החסדי', ע"כ הי' ביכולתו להיות א"ב המו"ן גוי"ם להעלות כל הניצוצי' שבאוה"ע כו' שזהו ענין נדיבות בכח שפע חסד יתירה על המדה הקצובה ע"פ מאמר קו המדה כי חפץ חסד הוא כו', וז"ש נדיבי עמים נאספו כו', וזהו שיש בכח כנ"י לעורר מקור החסדי' בכרכת המצות עובר לעשייתן באמרם בא"י אתה לנוכח להמשיך בחי' המשכה עילאה ממקור החסדי' שהי' לנו כח להעלות מ"ן במצוה זו ואח"כ או' אלקינו מלך העולם ל' נסתר שהוא גוף ההעלאת מ"ן מלמטה למעלה כו' וכמ"ש במ"א באריכות וד"ל.

חמוקי ירכייר כמו חלאי' מעשה ידי אמן כו', הנה בזה הוא מדבר בסוף מעשה דוקא שהוא בחי' נעל הג' הנ"ל בחי' נעל דעשי' בחי' אותיו' דעשי' שזהו למעלה בחי' מל' שמקנא בעשי' כו' כנ"ל, דהנה מבואר למעלה בבחי' נעל דעשי' שזהו כמו ע"י מעשה הצדקה שנק' מת"ן בסתר שבצדקה שבסתר יורד ונמשך מבחי' סתים העליון מבחי' סתימא דכל סתימין בגילוי וכמ"ש מתן בסתר יכפה אף לפי שנעוץ תחלתו בסופן דוקא וכמ"ש אני בצדק אחזה פניך וכן בצדקה תכוונני כו', והענין הוא להיות שכל בחי' נעל הוא בא מבחי' הכירורי' דנוגה דוקא כנ"ל בענין אתכפיא דנה"ב כו', והנה ידוע בע"ח דנוגה דברי' רובו טוב ומיעוטו רע ונוגה דיצירה חציו טוב וחציו רע אבל נוגה דעשי' רובו רע ומיעוטו טוב כו', ומלבד ענין הריבוי והמיעוט הנה בנוגה דעשי' התערובות טו"ר ביותר כי כל מה שיורד ומשתלשל למטה יותר שם נעשה התערובת טו"ר ביותר כו' שהרי ביצי' גם שחציו טוב וחציו רע אבל אינן מעורבי' טו"ר כ"כ אלא זה בפ"ע וזה בפ"ע ומכ"ש בנוגה דבריאה שרובו טוב כו' שם מובדל הטוב מן הרע יותר אבל בנוגה דעשי' מלבד שרובו רע גם זה שהתערובת דרע שם ביותר בהתאחדות בטוב כי הא בהא תליא, עד"מ י"ן בשמרי' כשנטרד למעלה עדיין השמרים במיעוט ונבדלו

בת נדיב בתו של אברהם: סוכה מט, ב.

אברהם איש חסד: נסמן לקמו ע' תמד.

איב המו"ן גוי"ם: לך יז, ה.

כי חפץ חסד הוא: מיכה ז, ח.

נדיבי עמים נאספו: תהלים מז, י.

בכרכות המצות עובר לעשייתן: ראה פסחים ז, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קמד. ח"ג ע' תתקד. שמות ח"ב ע' תיד ואילך.

חמוקי ירכייר . . . ידי אמן: המשך הכתוב מה יפו.

מתן בסתר יכפה אף: משלי כא, יד. ראה לעיל בהמאמר פיסקא. חמוקי ירכייר.

אני בצדק . . . בצדקה תכוונני: תהלים יז, טו. ישעי' נד, יד.

דנוגה דברי' . . . דעשי': ראה עץ חיים שער (מט) קליפת נוגה פ"ו. מאמר אדה"א בראשית ע' צו. וש"נ.

חלקי השמרים מן היין ובאמצע השמרים בשוה עם היין ומעורב יותר ביין ועדיין אינם מעורבי כ"כ ואין היין עכור כ"כ אבל למטה שיש שמרי יותר מן היין מעורב שם תכלית העירוב עד שהוא עכור ביותר כו', וכך יובן בחטא עה"ד טו"ר שנמשל בדרז"ל ליין ושמרי שנטרדו בחבי ע"כ בעשי התערובת יותר מכולם כו' וד"ל, ולזה הטעם הרי יובן שעיקר הבירור הוא בבחי נוגה דעשי דוקא להיות רובו רע ומעורב הרע ביותר בטוב צריך בירור יותר להפרידו ולהבדילו כו' משא"כ בנוגה דיצי שאין התערובת שם כ"כ איצ בירור כ"כ ומכ"ש בנוגה דבריאה כו' וד"ל. וזהו ההפרש בין בחי נעל דעשי שמבחי בירורי נוגה דעשי לבחי נעל דיצי מנוגה דיצי, שנעל דיצי אין בו תערובת טו"ר כ"כ לפי שבחי טו"ר דיצי הוא בבחי המדו' והוא מ"ש דז"א מקנן ביצי בבחי המדו' דאע"פ דחסד דאברהם יצא ממנו ישמעאל והוא בחי חסד דנוגה דיצי וכן ביצחק גבורה דיצי יצא ממנו עשו כו' מ"מ אין הטו"ר מעורבי כו' וא"צ בירור כ"כ ומכ"ש בנעל דבריאה דאימא מקננא בכורסייא בחי חב"ד כו' שהפסולת המועט הנמשך מובדל יותר ויותר כו' אך בחי נעל דעשי צריך בירור יותר, וכמו שאנו רואי ההפרש בין בחי מדות למעשה שבמדו' גם שיש בהן תערובת טו"ר כמו באהבה האלקי בחי לגרמי כמו ע"מ לקבל פרס וביראה שלא יקבל עונש וכה"ג מ"מ אין הרע מעורב כ"כ להיותו בבחי המדות שלא ירד למטה כ"כ אבל כשבא לידי מעשה להיותה בסוף הכל שם התערובת טו"ר יותר, כמו שאנו רואי שיעשה אדם מצוה רק לצד איזה פני' או להתייגר לעשות לו שם וכה"ג שלא לש"ש כלל עד שלא ניכר בחי הטוב כו', וע"כ בבחי העשי צריך בירור יותר כמו עד"מ במצרך לכסף הרי כל זמן שהכסף עדיין בלתי מעורב בסיגי כ"כ איצ צירוף כ"כ אבל כאשר הוא מעורב ביותר בסיגי' כמו עפרות זה"ב שמבררי' מן העפר זהב צריך צירוף גדול ביותר עד שמוציאי את הזהב כו' וד"ל.

והנה ידוע שבחי אתברירו דוקא וכמו עד"מ אומן הצורף שמלבן ומצרף את הזהב וכסף צריך שיהי חכם באומנו' הצירוף ובודאי לכסף וזהב שאינם מעורבים בסיגי עפר כ"כ איצ חכ' ואומנו' כ"כ לצרפם אבל לכסף וזהב המעורבי ביותר בעפר וסיגי צריך אומנו' וחכ' עמוקה ביותר איך להוציא ולברר את הטוב מן הרע כו' וכך בבחי הבירור דנוגה דעשי להיותו מעורב רע ביותר צריך בחי חכ' ואומנות יתירה לברר הטוב ולהבדיל הרע כו' וא"כ מה שבחכמה אתברירו הרי בנוגה דעשי צריך לברר בחי פנימי

בחסא עה"ד . . . ליין ושמרי שנטרדו בחבי: ראה הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' תקסד.

דז"א מקנן ביצי: נסמן לעיל ע' יד.

דאברהם יצא ממנו ישמעאל . . . ביצחק . . . יצא ממנו עשו: ראה פסחים נז, א.

שבחי אתברירו: נסמן לקמן ע' תק.

החכ' יותר מבירור דנוגה דיצי' ובריאה כו' וד"ל. וזהו חמוקי ירכיך כמו חלאי' מעשה ידי אומן והוא בענין בירור דנוגה דעשי' שזהו בבחי' עשי' גשמי' כמו מעשה הצדקה וכה"ג שהוא בחי' הבירור מעסקי עשיי' מו"מ שלזה נשא נפשו הבהמי' ביגיע כפו כו' ולברר הטוב מזה המעשה להיות בתכלית הבירור מכל סיג וכוונה רעה כו' הרי בחכ' גדולה צריך לברר כמו אומן גדול שחכמתו גדולה ולא ע"י אומן קטן בחכ' האומנו', וזהו חמוקי ירכיך בחי' נה"י דכנ"י שהוא בחי' המעשה ששם מעורב הרע יותר הוא נברר דוקא ע"י מעשה אומן בחכ' דאומן גדול כמו האומן המלבן עפרו' זהב וכה"ג וד"ל.

וזהו שאמר ירכיך דוקא, כי הנה ידוע דברגל יש ג' פרקין חב"ד חג"ת נה"י כו' (וביד ג"כ ג' פרקין אבל בחי' חב"ד שבו הוא בפרק הג' שבו האצבעות לכתוב ולעשות כל אומנו' של חכ' שנק' מעשה ידי אומן היפך הרגל וד"ל). והנה בחי' חב"ד הוא בירך וחג"ת בשוק ונה"י כרגל פרק הג' (כי בפרק העליון שם הוא עדיין מבחי' המוח' דחב"ד בנו"ה תרין ירכין שמסתיימי' בכליות יועצות כו' והירכיי' הן חיצוני' דנה"י דגופא שהן הכליו' כו') ולהיות שעיקר הבירור בעשי' הוא בחכ' דוקא כנ"ל ע"כ א' חמוקי ירכיך דוקא שהיר"ך הוא בבחי' החכ' שבעשי' איך לברר הטוב מרע בעשי' ונק' חב"ד שבנה"י כו' ונעוץ תחלתן בסופן שצריך לזה מעשה ידי אומן דוקא שזהו בחי' הארת פנימי' החכ' שבראש שמאיר במעשה ידי אומן (בפרק הג' שביד ששם יש תוקף הארת המוח', וראי' ממה שאמרו די לחכימא ברמיזא והרמז הוא ביד באצבעות כו' ועוד ראי' מנשיא' כפים שהן האצבעו' למעלה מן הראש כו'), והיינו שא' חמוקי ירכיך כמו חלאי' שעושה האומן בתכלית הגדלות דחכ' לפי שנעוץ תחלתן בסופן ובסוף מעשה דוקא צריך בירור מתחלת ופנימי' החכ' שבראש שזהו מעשה ידי אומן כמו מי שתורתו אומנתו וכמ"ש ואהי' אצלו אמו"ן א"ת אמו"ן אלא אומ"ן כו' וד"ל.

ובזה יובן מה שאמרו ז"ל דקופה של צדקה מתחלקת בשלשה אבל נגבית בשנים כו', כי שרש מעשה הצדקה הוא בבחי' נו"ה שהן תרין ירכין והיינו שנגבית בשנים כמו שמכואר למעלה שהבירור דמעשה הוא בחכ' שבעשי' שהוא הירך וב' ירכין הן נו"ה ע"כ נגבית שהוא הבירור ע"י שנים,

דברגל יש ג' פרקין: נסמן לעיל ע' שכנ.

די לחכימא ברמיזא: ראה מדרש משלי כב, טו. זהר בראשית כו, א. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה חיב לעי' תשנב.

מנשיא' כפים שהן האצבעו' למעלה מן הראש: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אשצג. ושי"ן. בראשית ע' רמט. שמות חיב ע' תקכ.

ואהי' אצלו אמו"ן א"ת אמו"ן אלא אומ"ן: משלי ח, ל. תנחומא בראשית א.

דקופה של צדקה: ראה בבא בתרא ח, ב.

אבל מתחלקת בג' שהוא ההשפעה להחיות רוח שפלים שזהו בפרק הג' סוף מעשה דוקא שהוא לאחר הבירור שבחכ' כו', שזהו עיקר הכל והוא בחי' נעל דעשי' שהוא בחי' מל' דמקנן בעשי' שזהו בחי' נה"י שבנה"י בכללו, וע"ז א' אני בצדק אחזה פניך וכן בצדקה תכונני שהוא עם פרק הג' שהראש עומד עליו כו' שנעוץ תחלתו בסופן סוף הכל דוקא וד"ל. ובכל זה יובן מה שאמרו ז"ל דאין מוסרי' מעות של צדקה אא"כ ממונה עלי' ת"ח כרחב"ת דוקא לפי שבחכמ"ה אתבריר'ו ורחב"ת הי' תורתו אומנתו לפי שנעוץ תחלתו בסופן דוקא וע"כ אמר דירכייך הן כמו חלאי' מעשה ידי אומן דהיינו שהצדקה בעשי' גשמי' שזה למי שתורתו אומנתו וע"כ אין מוסרי' מעות צדקה אלא לת"ח כרחב"ת שתורתו אומנתו ולא לזולתו שאין תורתו אומנתו שלא יוכל לעשות מן הצדקה כמו חלאי' מעשה ידי אומן וד"ל.

להחיות רוח שפלים: לשון הכתוב ישעי' נג, טו.
דאין מוסרי' . . . כרחב"ת: ראה נבא בתרא י, ב.

ב"ה, פורים תקפ"ג

ובהגיע תור אסתר בת אביחיל כו' לא בקשה דבר כ"א את אשר יאמר הגי
סריס המלך כו'. כתי' חונה מלאך ה' סביב ליראיו וידוע מ"ש
 בזוהר שיש לכל נשמה ונשמה מלאך א' שחונה סביב לה בבחי' מקיף שהוא
 המוליך ומנהל אותה בעלותה למעלה מדרגא לדרגא כמו בעלות הנשמו'
 מג"ע התחתון לג"ע העליון מדי שבת וחודש כו' שא"א שתעלה ותלך
 ממדריגו' געה"ת למדריגות געה"ע כ"א ע"י מלאך שיעזור לה להוליך[כה]
 ולהעלותה, [ו]עזר וסיוע זה שבא מכח האלקי העליון הרבה ממדריגו'
 הנשמות עצמ' ונק' מלאך הוי' וז"ש חונה מלאך הוי' דוקא סביב ליראיו (והן
 ג"כ בחי' שומרי' לנשמה בירידתה למטה בהיכלות דק"נ כמו כי מלאכיו יצוה
 לך לשמרך בכל דרכיך על כפים ישאונך פן תגוף כו' מפני שהן בחי' מקיפי'
 וכמו רגלי חסידיו ישמור וז"ש גם כאן בהגי שהוא שומר הנשים שהן הנשמו'
 דבי"ע כמשי"ת), וכל שומר גדול מן המשתמר כידוע וכמ"כ הוא המלאך
 המעלה את הנשמו' למעלה בכח העליון שאין זה בכח הנשמו' כלל וכלל
 ונכלל כל זה במ"ש חונה מלאך הוי' דאצי' סביב ליראיו שהן הנשמו'
 לשמירה ולהעלאה להולכה שיוכלו לילך מחיל אל חיל מדרגא לדרגא כו'
 ובלעדו לא הי' ביכולת כל נשמה לעלות יותר מעצם מדריגת[ה] באוי"ר
 שכלי"י, [ו]גם אף בתשו' שלימה כמו שא' הבא לטהר לבו בתשו' הרבה
 מסייעין אותו מלמעלה שהעיקר הוא בא מן המסייעי' ועזורי' את האדם

ובהגיע תור אסתר: מיוסד על דיה זה שנדפס במאמרי אדה"ז מרשית התורה ח"א ע' שעט (נדפס גם
 במאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קצא). ועם הגהות וכי באור התורה מגלת אסתר [בהוצאת קה"ת תשי"ג] ע' כ.
 המאמר נמצא בבוך א=191 ע' מא [בכותרת: בעזרה ליל שושן פורים תקפ"ד וויטעפסקי, ונמצא עד
 לקמן ע' שסה]. ב=614 ע' ט [בכותרת: בעזרה פורים (תק"פ) ואינו ברור השנה, ונעתק חלק עד לקמן ע' שסו].
 ג=655 ע' נג. ד=988 ע' קט [בכותרת: נאמרה בפורי' תקפ"ג]. ה=1000 ע' רכא [בכותרת: ב"ה פורים].
 ו=1209 ע' קג [בכותרת: ב"ה פורים תקפ"ג]. ז=1322 ע' סו. ח=1750 ע' 102 נעתק עד לקמן ע' שסד.
 ט=3036 ע' רמז [בכותרת: ב"ה ליל שושן פורים תקפ"ד וויטעפסקי]. ונעתק עד לקמן ע' שסה.
 [בכמה כתי' התאריך הוא תקפ"ג ובכמה תקפ"ד. וראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרפב (ברשימת
 המאמרים). שם ויקרא ח"א ע' קל וע' קפט בהערות].

המאמר נדפס מבוך ו' ובין אריחיים ניתוספו בפנים איתיות או תיבות מבוך ד' ומבוך ה'.

ובהגיע תור אסתר: אסתר ב, טו.

חונה מלאך ה' סביב ליראיו: תהלים לד, ח.

מיש בזוהר שיש . . מלאך: ראה הנסמן באור התורה כאן [בהוצאת תשי"ג] ע' כ.

בעלות הנשמו' . . מדי שבת וחודש: ראה זהר שלח קסת, א. לקוטי תורה ואתחנן ט, א. וש"נ. מאמרי

אדה"א שמות ח"ב ע' שיז. וש"נ. לקמן ע' תסז.

כי מלאכיו . . על כפים ישאונך: תהלים צא, יא. יב. שמואל-א ב, כט. לעיל ע' ל.

וכל שומר גדול מן המשתמר: ראה סידור דרושים לחתונה קלג, רע"א. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א

ע' קעה.

הבא לטהר . . מסייעין אותו: ראה יומא לח, סע"ב.

שהוא מ"ש אשר יערה עלינו רוי"ח ממרו"ם לעורר לב האדם בתשו' שלימה באמת וכמא' יצרו של אדם כו' ואלמלא ה' עוזרו לא יכול לו וכמ"ש במ"א ע"פ ה' לי בעוזרי כו', והן המלאכ' [ה]עליוני' דאצי' שיורדי' למטה בבי"ע להיות בחי' מקיפים לעזור לנשמו' שיהי' להם כח לעלות (ונק' כח המעלה מ"ן כו'), וכן בענין התעוררות אהבה ויראה אלקי' הכל בא מן העוזרי' הללו שמעוררי' באדם את האוי"ר כמו אם תעירו ואם תעוררו כו' והוא עיקר כח העלאות הנשמו' כולן בכאו"א לפי מדריגתה כך נמשך לה מלאך, לבד נשמות הגבוהות ביותר שא"צ לעזר למלאך העוזר להעלותם כלל שיכולים לעלות למעלה מעצמם בלי סיוע ועזר העליון כלל וכמו שא' בגמרא שראה גוהרקא דר"ח רבה דמנפשי' עייל כו' וכה"ג יש הרבה נשמות כנשמי' רשבי' וכה"ג, והטעם הוא לפי שרש נשמות הללו הן מבחי' האצי' עצמו קודם שמתצמם המל' בבי"ע שהם מבחי' שם מ"ה דז"א בבחי' דכורא (כמ"ש על רשבי' מאן פני אדם דכר כו' וכמ"ש מי שתורתו אומנתו כו') כנשמת משה שנק' שוש' דמלכא כו' משאי"כ נשמות שמבחי' מל' [ב]בי"ע בחי' [נוק'] שצריכי' לעזר ממלאכ' דאצי' שהן שושבינא דמט' בכלל כמו בחי' הגי' שומר הנשים כו' וכמו"כ בפרט בכל נשמה כו' וד"ל.

והנה עדי' ממש יפרש גם כאן בשרש כללות נשי' שנק' אסתר כמ"ש ויהי אומן את הדסה היא אסתר כו' שהיא בחי' המל' בבי"ע שנק' הדסה כידוע, ועי' אמר ובהגיע תור אסתר כו' שמסתרת בראש הבריאה כו', לא

אשר יערה עלינו רוי"ח ממרו"ם: ישעי' לב, טו [בהוספת תיבת „אשר" וכי' גם במאמרי אדה"א בראשי' ע' שמ. שמות ח"ב ע' תרמב].

יצרו של אדם . . . ואלמלא ה' [ד: תוקן עה"ג: הקביה] עוזרו: ראה סוכה נב, רע"ב. לעיל ע' כט.

ע"פ ה' לי בעוזרי: תהלים קיח, ז. ראה ד"ה זה מליל שמחית תקס"ה נדפס הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ד ע' רכט ומקבילו בלקוטי תורה דרושים לשמ"ע פח, ב. ובארוכה במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתקב.

אם תעירו ואם תעוררו: שיר השירים ב, ז, ג, ה.

שו"ה נשמות — להנלותם . . . כנשמי' רשבי': א: ליתא.

שראה גוהרקא . . . דמנפשי' עייל: נסמן לקמן ע' תעח.

שם מ"ה דז"א בבחי' דכורא: ראה עץ חיים שער (ה) טתניא פ"א (מ"ב). שם שער (י) התיקון פ"ב-ד. שו"ה שמתצמם — (כמ"ש . . . אומנתו כו'): אהחט: כו'. ד: (וכמ"ש על רשבי' מאן פני האדון כו'. (וכמ"כ מי שתורתו אומנתו) דמאן דאיהו דכורא כו'). החצאי עיגול (וכמ"כ . . . אומנתו) נכתב עה"ג. ואולי שייד אחרי התיבות „דכורא כו'). כשאר הכתי' כבפנים רק במקום תיבת „וכמ"ש מי' נכתב „וכמ"כ מי'. מאן פני אדם: זהר בא לח, א. ראה מאמרי אדה"א תקס"ד ע' קו.

משה [אט: ניתוסף: דוקא. דה: ניתוסף: ממש] שנק' שוש' דמלכא: ראה זהר (רע"א מהימנא) ויקרא כ, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קג. שמות ח"ב ע' שטו וע' שכז.

נשי' שנק' אסתר: נסמן לקמן ע' תצג.

ויהי אומן את הדסה: אסתר ב, ז.

המל' . . . הדסה: ראה גם מאורי אור מערכת הדסה סי"ז. ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קפג. דרך

מצותיך ע' קנט.

אסתר . . . שמסתרת בראש הבריאה: ראה עץ חיים שער (מו) כסא הכבוד פ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א

תקס"ב ח"ב לע' תכח.

בקשה דבר כ"א אשר יאמר הג"י כו' דהיינו בעלי' המל' שרש כנ"י למעלה מעלה להתיחד באצילות שאין עלי' זאת מכח עצמ' כ"א ע"י המלאך העליון דבחי' שם מ"ה דאצי' שנק' הג"י כמו ההוגה את השם כו', שנמשך מלמעלה מגילוי אור דשם הוי' דז"א בחי' המדות דאצי' להיות למל' כח לעלות למעלה מבי"ע לאצי' דהיינו בחי' השפעה העליונה מבחי' מדות דאצי' ממש שבאו בבחי' בליטה באותיות כמו ההוגה את השם באותיותיו והוא בליטת אותיות המח' שנק' הגיו"ן לפי שאותי' המח' באי' בבחי' בליטה לחוץ נק' הגיו"ן כמו כאשר הוגה מן המסילה כו' וכן כל לשון יגיה אור ונוגה לו כו' הכל הוא רק ענין בליטת האור [כ]אור השמש בענן שנעשה בהגשמה בבליטה ניכרת כמו בגווי"ן דקשת שהוא כמראה הנוגה כו' שבשמש עצמה אין הגוונים ניכרים כלל כו', וכך הוא אור השכל והמדות כשבאים באותיו' המחשבה ומאותיו' המח' הגם שהוא בהעלם עדיין מ"מ בולטי' ומאירים לאותיות הדיבור והיינו בחי' גילוי אותיות המח' כשנעשים מקור לדיבור כידוע דעקבי לאה נכנסים תוך ראש רחל כמ"ש ועקב ענוה כו' מה שעשתה ענוה עקב לשוליתה בבחי' ביטול האותיו' המח' בשכל ומדות עשתה יראה שהוא הדיבור עטרה לראשה כו', וכך יובן ג"כ שמתעם זה לא בקשה אסתר שהיא בחי' המל' עולם הדיבור דבר מה בעלותה באצי' כ"א אשר יאמר הגי' סריס המלך שומר הנשים שהוא בחי' המלאך דשם הוי' דאצי' ממש כמ"ש הנני שולח מלאכי כו' כי שמי שם הוי' בקרבו ממש רק שבא בדרך בליטה דאותיו' [ד]מח' ונק' הג"י הגיו"ן דשם הוי' שהוא הכח העליון דאצי' העוזר לבחי' המל' לעלות כנ"ל (והן ל' הגבורי' העוזרים לדוד בחי' המל' בלא לב ולב כמ"ש במ"א שהוא מבחי' ל' כלי דנהי' דז"א והן [ג'] עדרי [צאן] רובצים

ההוגה את השם . . . כאשר הוגה מן המסילה . . . לו [ד]ה:ליתא]: סנהדרין ז, א (במשנה). שמואל-ב, כ, יג. בגווי"ן דקשת שהוא כמראה הנוגה: יחזקאל א, כה. דעקבי לאה נכנסים תוך ראש רחל: ראה עץ חיים שער (לח) לאה ורחל פ"ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רנג ואילך. דברים ח"א ע' ריא וע' רפג. שם ח"ג ס"ע תתק. ועקב [ה]: עקב ענוה: משלי כב, ד. מה שעשתה ענוה עקב לשוליתה: ראה עץ חיים שם. שיר השירים רבא פ"א א (ט). הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא שם [ושם צ"ל: ספר המאמרים פרשיות התורה ח"א ע' קצ]. יראה שהוא הדיבור: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' תתקנה. המל' עולם הדיבור: ראה גם לעיל ע' ה. וש"נ. הנני שולח מלאכי: משפטים כג, כ [ושם: הנה אנכי שולח מלאך. אבל כ"ה גם באמרי בינה שער התמליון קלג, ג. פירוש המלות קא, א]. כי שמי . . . בקרבו: משפטים שם, כא. ל' הגבורי' העוזרים לדוד: ראה שמואל-ב, כג, ח ואילך ובמפרשים שם. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקפט. ויקרא ח"ב ע' תשצה. דברים ח"א ע' רכ. דרושי חתונה ח"א ע' קס. לעיל ע' קצ. לדוד בחי' המל': ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט. בלא לב ולב: דברי הימים-א יב, לג. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ר"ע ר"ב. לעיל שם. ל' כלי' דנהי' דז"א: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב שם. דרושי חתונה שם. לעיל שם. [ג'] עדרי [צאן] רובצים עליה: ויצא כט, ב. ראה זהר (סתרי תורה) ויצא קנא, ב. עץ חיים שער (ל) הפרצופים ריש דרוש ב. שער (כז) פרטי ע"מ פ"ב.

עליה כו' והוא מ"ש בשלשי' מעלות כו') ולכך לא בקשה דבר בעלותה באצי' רק אשר יאמר [הגין], אשר ימשיך לה הגי' שומר הנשים שהן כללו' נשי' למעל' שהוא בחי' מקיף הנמשך לכל נשמה להעלותה כנ"ל) (והוא ענין מיכאל כה"ר דאצי' שמקריב נשמו' ע"ג [ה]מזבח כו' וכמ"ש בפי' ונתן הלבוש ע"י איש משרי המלך כו').

ולהבין ביאור כל זה ולמה צריכים לעזר וכח העליון לנשמות שיוכלו לעלות כנ"ל יש להקדים ענין א' והוא מ"ש סומך ה' לכל הנופלים כו' ו[אמ]רז"ל מפני מה לא נא' נר"ן באשרי שנא' נפלה כו' וחזר דוד וסמכן ברוה"ק דכתי' סומך ה' לכל הנופלים כו' ואמרו בזהר בפי' נפלה לא תוסף קום מעצמה אבל קוב"ה יוקים לה כו' שז"ש סומך ה' כו'. והענין הוא דכתי' מי יעלה בהר ה' נקי כפים כו' דמשמע על מי שאינו נקי כפי' ובר לבב לא יוכל לעלות בהר ה' וגם אם עולה בהר מאחר שיכבד עליו ההילוך והעלי' [כי] כבדה עליו עוונותיו שאינו נקי כפי' כו' או עכ"פ שאינו בר לבב בתכלי' לפ"ע קדושת המקום שיעלה לשם שהוא הר הוי' ממש בודאי בהכרח שיפול אחר למטה, וזהו ענין נפילת כל נשמה בפרט בזמן הגלות שאין יכול לעלות ולידבק בה' אחד מפני שאינו נקי כפי' וכת' טהור עיני' כו' ע"כ ממילא יפול הנופל למטה מטה ביותר וכמשל הנופל מגובה ההר יהי' נפילתו למטה להלאה למרחוק למטה ביותר (וכמו שת"ח בנפילתם למטה נפילתם ביותר משאר אדם שכל הגדול מחבירו יצרו גדול כו' וכה"ג), וזהו ענין הנפילה שבאה מצד עצמו שלא יוכל לעלות למעלה שממילא נופל למטה כנ"ל אבל יש נפילה שהיא מלמעלה למטה דרך ירידה והשלכה כמו שנופל האבן מגובה השמים לארץ או הזורק ומפיל דבר מה מגובה ההר לארץ וכה"ג שנפילתו למטה מטה בלי שיעזר כלל לפי שכח הזריקה מגבוה לנמוך כל שבאה למטה יותר מתגבר כח נפילתו עוד למטה מטה עד התהום ובהגיע

בשלשי' מעלות: ראה אבות פי"ו, ו. מאמרי אדה"א דברים ח"א שם ע' רכ ובהנסמן שם. מיכאל כה"ר דאצי' שמקריב נשמו': נסמן לקמן ע' תסז.

ונתן הלבוש [א]: ניתוסף: כו' ע"י: אסתר ו, ט. ראה שערי אורה שער הפורים ע' 184 (פס"ו). סומך ה' לכל הנופלים: תהלים קמה, יד.

מפני מה לא נא' נר"ן באשרי... נפלה: ראה ברכות ד, ב. עמוס ה, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ס"ע פז ואילך. שם ח"ב ע' תרסז וע' תרעג.

ואמרו בזהר בפי' נפלה... קוב"ה יוקים לה: ראה זהר בהקדמה ג, א ובהר הרקיע שם. שמיני מ, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' פח. ושי"נ. ח"ב ע' תקכה וע' תרסז. לקמן ע' ת.

מי יעלה בהר ה' נקי כפים: תהלים כד, ג. שם ד. טהור עיני': חבקוק א, יג.

הנופל מגובה ההר... למטה ביותר: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמו. הנסמן לעיל ע' קמה. שכל הגדול מחבירו יצרו גדול: סוכה נב, סע"א. ראה מאמרי אדה"א מארז"ל ע' פה ובהנסמן במראי מקומות לשם. שערי תשובה שער התפלה נ, ג (פ"ד). לקוטי שיחות בראשית כרך ג ע' 748. לך כרך י' ע' 203 ואילך. קונטרס (מז) תורת התמידות ע' 17. וראה גם צוואת הריב"ש סקל"ח (ע' כו) — נדפס גם באור תורה (תהלים) ע', ג.

לארץ שם כח נפילתו חזקה יותר כידוע לפי שנעוץ כח תחלת הזריקה מן הגבוה בסוף דוקא שהוא בהגיע לארץ וא"כ הרי ממילא יובן דמי שיש בכוחו לעשות עיכוב והעמדה לעכב את נפילת האבן באמצע הילוכו מלמעלה למטה שלא יפול עוד למטה ודאי כח זה גדול מכח הזריקה שזרק האבן בכחו מלמעלה [למטה ו]אם לא שהוא בעל כח גדול יותר מכח מי שזרקו והפילו לא ה' יכול להעמידו ולעכב נפילתו בידו, וגם זה מובן ממילא דכל שמעכבו בסמוך לארץ יותר שם הוא יותר בהתגברות כח מאד כמו בתחלת הזריקה ויותר כנ"ל דנתב"ס ודאי צריך שיהי' בעיכוב והעמדה זאת כח וגבורה יתירה הרבה מכח ההעמדה ועיכוב בהיות האבן בהילוכו בגובה הרבה ששם אין ירידתו והילוכו בהתגברו' כ"כ כידוע בס' הטבע וד"ל.

והנמשל מכ"ז יובן למעלה ולמטה בנשמי האלקי' שיש נפילה שהיא מלמעלה למטה שכאשר הנשמה או מלאך לא יוכשרו לעמוד במחיצת הקדושה האלקי' מפילים ומשליכי' אותם למטה מטה עד היכלות החיצוני' כמו שמפילים לאבן מן הגבוה לנמוך וכל שיוורד יותר למטה יותר יגבר כח נפילתו כמו הנפילים היו בארץ שהו עזא כו' שהפילו אותם מלמעלה למטה ותרבה ותגדל רעתם למטה שהו בני אלקי' אשר יבואו כו' וכך ה' כמה נשמות שנפלו בדרך ירידה והשלכה למטה, וכך יש בכל אדם שיפול הנופל מעבודתו למטה מטה כי מבלבלים מחשבתו ונותנים אותו בידו החיצוני' שהו נש"ט לטמאו בכל מיני רע כו' (וכמו גם במי שמביא עצמו לידי הרהור [זנות] שאין מכניסין אותו במחיצת שכינה וממילא יפילו אותו למטה כנ"ל וכמו אלישע אחר שנפל למטה מטה לפי ששמע אחורי הפרגוד שובו בנים [כו'] חוץ מאחר), והנה יש עוד נפילה שאין בה שינוי כלל וכלל כמו בנשמה צ"ג שמרחיקי' אותו לפי שעה ונק' יורד או נזוף (כמו שא' רבא נזוף הוה שאינו עולה עד חביריו [למעלה] בג"ע כו'), וכך יובן למעלה בדרך כלל בכללות נש"י שנק' סוכת דוד הנופלת שנופלת מלמעלה למטה מטה ביותר כמ"ש נפלה כו' אבל לא נק' נפילה בעצם כלל וכלל שלא יחשיך אורה

לעכב את נפילת האבן . . . גדול מכח הזריקה: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ס"ע תקסט. במדבר ח"ג ע' אנה. דברים ח"א ע' פח.
 הנפילים היו בארץ . . . שהפילו אותם: בראשית ו', ד. ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תשס ובהנשמן לשם. לקוטי שיחות שלה כרך כח ע' 85 ואילך.
 שהו עזא: ביומא טט, בעזא. אבל בעין יעקב שם עזא ככפנים. וראה מלאכי עליון להר"א מרגליות מערכת עזיאל ובמערכת עזא. וראה גם לקוטי שיחות הנ"ל.
 בני אלקי' אשר יבואו: המשך הכתוב הנפילים (בהיפך הסדר).
 שמביא עצמו לידי הרהור . . . במחיצת שכינה [ה': במחיצה של הקב"ה]: נדה יג, ב.
 אלישע . . . ששמע אחורי הפרגוד שובו בנים: חגיגה טו, א. ירמ' ג, יד. כב.
 שריה כמו — צ"ג [ה': צ"ע] . . . שא' רבא נזוף הוה . . . עד [ד"ה: עס]: חולין קלג, א.
 נש"י שנק' סוכת דוד הנופלת: עמוס ט, יא. ראה זהר תצוה קפו, ב. מאמרי אדה"א תקס"ד ע' נב ומקבילו בפרשיות התורה ח"א ע' נו ובהנשמן במראי מקומות לשם. לעיל ע' צז.

כלל וכלל לפי שענין הנפילה הזאת הוא כמו בחי' ההרחקה ונזיפה לנשמה בפרט שנשפל ויורד למטה מטה מאד כמשל הנופל מן הגובה לארץ כמ"ש השליך משמים ארץ תפארת ישראל כו' והוא בחי' ירידת והשפלת השכינה מן הגבוה משמים [ל] ארץ מאצילות לסוף העשי' עד שנתלבשה בע"ס דנוגה דעשי' שהן ע' אוה"ע ליתן שפע האלקי' לזרי' שהן עוברי רצונו כו' וכאשר מתלבשת בהן ממילא נתלבשה בלבוש שק ממש שהן לבושי' דק"נ דכתי' ושק אשים כסותם כו' וזהו ירידה ונפילה גדולה בדרך זריקה והשלכה כמ"ש השליך משמים ארץ כו' וכן א' בפשעכם שולחה אמכם כו' מן עולם היחוד דאצי' כמו בהיכלי ק"ק לעולם הפירוד דע"ש כו'. ועכ"ז אין נפילה זו כנפילה דמלאכי' הנ"ל דבודאי אין ירידה ונפילה זו עושה שינוי וגרעון אור ח"ו בעצם אור האלקי דבחי' המלי' בהיותה בע"ש, אלא זהו כמו שנשמות צ"ג ממש יורדים מלמעלה ונופלים למטה לפי שעה להיות בגלות דגלות מכפרת עון ונתקן דבר עי"ז, כך הוא ענין גלות השכינה בע"ש שנק' גלות ממש [ש] ע"ז אמר כי שבע יפול צדיק וקם (כמשי"ת בענין יוסף צ"ע שהורד מצרימה).

והנה בחי' ירידה ונפילה זו דבחי' ה[מ]ל' בע"ש דנוגה דעשי' נק' גלות השכינה כידוע, וענין הגלות הוא ממש כמו היושב במאסר ותפיסה שיושב בזיקים בכבלי בידו לבלתי יוכל לצאת משם כלל, וכך הוא בבחי' גלות השכינה באדום וכה"ג וכמא' גלו לאדום שכינה עמהם זהו ענין התלכשות השכינה בלבושים חשוכי' ורעים דק"נ כמו אלביש שמים קדרות ושק כו' שהוא ההשפעה האלקי' בע"ש שאין רצונו בהם כלל ונק' זה בשם גלות כיושב במאסר שאסור בזיקים כו', כך אמר מלך אסור כו' דלבד בחי' הירידה ונפילה מלמעלה למטה כ"כ עוד זאת שבע"כ ישפיע להם כל תענוגי טוב עוה"ז, וזהו כמו שנשמ' צ"ג נופל בגלות בידי החיצוני' שמקבלים ממנו יניקה ושפע אלקי הרבה בע"כ כמו ביוסף [הצדיק] שהי' בגלות [ב]מצרים וכמ"ש ויוסף הורד כו' עד שישב בכור בית האסורי' שזהו ענו בכבל רגלו

השליך משמים ארץ: איכה ב, א.

בע"ס דנוגה . . . שהן ע' אוה"ע: ראה זהר ויקרא יד, ב.

ושק אשים כסותם: ישעי' ג, ג. ראה גם סידור שער המילה קמה, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצו. ושי"ג.

בפשעכם [ה]: ובפשעכם. ז': בפשעכם] שולחה אמכם: ישעי' שם ג, א.

ש"ה ח"ו: אדה"ט: הן. ח': ליהא.

דגלות מכפרת: ברכות נו, א. סנהדרין לו, ב.

כי שבע יפול צדיק וקם: משלי כד, טז.

ש"ה שיושב — בכבלי בידו: ד"ה: (ולבכבלי ברזל).

גלו לאדום שכינה עמהם: נסמן לעיל ע' פח.

אלביש שמים קדרות ושק: ישעי' שם ג, ג.

מלך אסור: שיר השירים ו, ו.

ויוסף הורד . . . ענו בכבל רגלו: וישב לט, א ואילך. תהלים קה, יח.

כו' שהוא בחי' צ"ע שיורד ונופל בהיכלות החיצוני' בבחי' גלות במאסר ותפיסה וע"ז נא' ה' מתיר אסורים שנמשך כח ועזר העליון להתיר האסורים בזיקים בע"ש דנוגה ולהקימם מנפילתם כמ"ש סומך ה' לכל הנופלים וזוקף כו', דאע"ג שנפ[נ]לה זאת ה' בדרך ירידה והשלכה מן הגובה ביותר לנמוך ביותר כמ"ש השליך משמים כו', הנה מיד נמשך כח עליון וגדול מאד מאור א"ס עצמו שבאצ"י שיורד למטה [לעזור ולסמוך נופלים ולהתיר האסורים שיוכלו לחזור ולעלות אעפ"י שאין בכח עצמם לעלות מעוצם הירידה והנפילה למטה] מטה כ"כ [ש]כל שבא למטה יותר נפילתו חזקה יותר לפי שנעוץ כח [ה]התחלה בסוף דוקא כנ"ל כאבן הנופל מן הגובה לארץ. אבל אור כח עליון הזה שיורד מלמעלה לעזור ולסמוך לנופלים ולהתיר אסורים הוא בא ממדריגה יותר גבוה וגדול כוחו הרבה מאותו הכח העליון שהשליך והפיל אותו עד שיש ביכולתו לעכב נפילתו גם בהיותו בסמוך לארץ ששם נפילתו חזקה מאד וכנ"ל דמי שיש בכוחו לעכב ולהעמיד הנפילה יש בו כח וגבורה יתירה על כח המפיל וזורק כו', וכך הנה כתי' כי יפול לא יוטל פי' כאשר יפול הנופל ויגיע בסמוך לארץ או לעומק התהום שנפילתו בלתי שיעור למטה ויכול ליפול לנפילה שאין לה תקומה כלל ע"זא כי יפול לא יוטל, [כלומר] לא יוטל בעומק הארץ או בעומק התהום באופן שלא יקום עוד לעולם שכל הטלה והשלכה הוא בעומק כ"כ שאינו חוזר ועולה עוד לעולם (כמו תשליך במצולות ים כו' צללו כעופרת כו' [וכידוע]), כי מיד שנפל למטה והגיע בארץ יקימנו ויעכבנו מנפילתו עוד שלא יפול עוד למטה וזהו כי יפול לא יוטל ויושלך לגמרי כי עזרו ויקימנו מיד והוא הסמיכה שסומך ה' לכל הנופלים בסמיכה והקמה שלא יפול עוד ולא יוטל ויושלך [בארץ] וזהו ע"י כח וגבורה [יתירה] ביותר הרבה מכח הזורק ומפיל, וכך יובן בכללו' ירידת המל' שהוא השכינה בגלות בע"ש שנא' השליך משמים כו' או אלביש שמים קדרות כו' ואמנם ע"ז נא' כי יפול לא יוטל לגמרי כי מיד ישלח ה' כחו הגדול שבעצמו' א"ס שבאצילות ממקום ומדריגה עליונה ביותר שהוא מבחי' מקיפי' דר"ר העליונים מבחי' רעוא דכ"ר שלפני השתל' דאבי"ע שחזקה הרבה יותר מכח הזריקה וההשלכה שהשליך והפיל לבחי' המל' וע"כ יש בכח המקיף הזה לעכב הנפילה שלה שלא יוטל גם בהיותה בתחת' הנפילה שלא תפול עוד והוא מ"ש סומך ה' [לכל הנופלים] סמיכה זאת היא מבחי' מקיפי' העליונים שמלבישתו ומעמידו שלא יניחנו ליפול עוד לפי שזה העזר והסמיכה בא מלמעלה הרבה מאותו מדריגה האלקית שמשם ירדה המל' [ל]הסתתר בירידה וצמצומי' שנק' נפילה אחר נפילה כמו סוכת דוד הנופלת עד ע"ש דק"נ כו' וד"ל, וכמו"כ [אמר] כי שבע יפול צדיק וקם

ה' מתיר אסורים: תהלים קמו, ז.

כי יפול לא יוטל: תהלים לו, כד.

תשליך במצולות ים . . . צללו כעופרת: מיכה ז, יט (ושם: ותשליך). בשלח טו, י.

שהוא בחי' צ"ע שיורד ונופל מלמעלה למטה בבחי' גלות כנ"ל וגם מכח עזר וסיוע העליון כמו ביוסף צ"ע שקם מנפילתו ועלה למעלה למלוך על מצרים וכך הוא בכל דור ודור שבחי' צ"ע יורד ונופל למטה בגלות בע"ש וז"פ נופל כנגד ז"מ וקם בכל נפילה בעלי' גדולה ביותר כמו במשיח שא' ישכיל עבדי כו' וגבה מאד (ומשיח נק' בר נפלי שנופל וקם כו' והוא ענין וישתחו ז' פעמים עד גשתו דאבות סי' לבנים שע"ז א' כי שבע יפול צ"ע דת"ת ויסוד וקם כו' וד"ל) (והוא ענין מ"ש אשר שלט האדם באדם לרע לו, שתפיסת וגלות זה דצ"ע וצ"ת דשכינה לרע לו לברר ממנו כל הניצוצי' דרפ"ח כו' כמ"ש מי זה בא מאדום כו')

והנה בחי' סמיכה ועזר זה לנופל שלא יוטל כו' הרי היא נמשכת ממקום גבוה מאד נעלה שהוא מבחי' המקיף העליון ביותר כנ"ל שאינו בא בבחי' גילוי כלל בדבר הנסמך והנעזר עד שאין הנסמך ונעזר יודע ומרגיש כלל מי עוזרו וסומכו לבל יפול עוד כו' וכמ"ש גבי צדיק כי יפול לא יוטל כי ה' סומך ידו ע"ד הנופל שיפול על פניו וידיו ורגליו לארץ ומיד שמגיע סמוך לארץ ה' יסמוך ידו ורגלו ויחזקנו לבל יפול ויוטל בארץ שזהו כח וגבורה נעלמת בגוף הנסמך בהעלם גדול מאד כו' וכן מ"ש כי שבע יפול צדיק עליון וקם שזהו ההקמה מנפילתו בארץ אין זה בא בדרך גילוי בגוף הצדיק כשקם שא"י מי הקימו אלא ניתן לו כח מלמעלה בבחי' העלם דמקיף עליון שיוכל לקום על רגליו מעצמו וז"ש וקם ממילא ומאיליו כו', וכן בסוכת דוד הנופלת למטה בארץ כמ"ש השליך משמים כו' הגם שאין בה כח לקום מעצמה כמ"ש לא תוסיף קום מעצמה אבל קודב"ה יוקים לה כו' היינו ג"כ בבחי' ההעלם והסתר הוא שנותן בה כח לקום וכן סומך ה' לכל הנופלים סמיכה זו בהעלם היא בגוף דבר הנסמך כו'. והטעם לפי שצריך העזר של העוזר לבוא במקבל העזר לפי אופן הלבושים של הנעזר באשר הוא שם דוקא לפי הנצרך לו באותו אופן ומדריגה שהוא ירד שם בנפילה שלו, כי מאחר שבא לעוזרו [ו]לסמכו מוכרח שיעזור לו במקום שנפל שם לפי אופן הלבושים שלו שם וא"ל לא יוכל לעזור לו ולא [י]תקבל העזר כלל, וכמו עדי"מ בתלמיד שנפל בטעות שצריך לרב המוציאו לאור האמת שיתלבש וישפיל [בעצמו] באופן אותו הטעות עצמו [ו] לבוא כדיבור עמו לפי טעותו דוקא ואז יוציאנו מן הטעות ושקר אל האמת בחכמתו וא"ל לא יוכל להסירו

במשיח שא"י ישכיל עבדי: ישע"י נב, יג. ראה תרגום יונתן וילקוט שמעוני שם. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קיב. ושי"נ.

ומשיח נק' בר נפלי: סנהדרין צו, סעי"ב.

וישתחו ז' פעמים עד גשתו: וישלח לג, ג (בדילוג).

דאבות סי' לבנים: ראה בראשית רבא פ"מ, ה. הנסמן בלקוטי שיחות תולדות כרך כה ע' 123.

אשר שלט האדם: ראה לקמן ע' תצו. ושי"נ.

מי זה בא מאדום: ישע"י סג, א.

מן הטעות כלל ונמצא שזהו עזר שבהעלם שנתעלם ונתלבש בלבוש הנעזר כפי שהוא כשפלות מדריגתו ומשם עוזרו לבל יפול עוד בטעות לעולם וד"ל, וכמו"כ בעזר ה' שעוזרו לנופל כמו צדיק שיפול יסמוך ידו באופן לבושי' שלו באשר הוא שם דוקא והיינו בירידתו ונפילתו בלבושי' הרעי' דק"נ יומשך בו כח ועוזו בהעלם גדול לפי אופן שהוא למטה שיוכל לקום ולעלות ולעמוד במעמדו הראשון ולא יפול עוד לעולם כמ"ש ביום הג' יקימנו ונח' לפניו חיי עולם דעוה"ב וד"ל. וכן מ"ש מקים מעפר דל שהיא השכינה שבגלות שנק' דל ומאשפות ירים אביון שהוא בחי' צ"ע כו' מושיבי עקרת הבית כו', והוא כפי משל העמדת האבן באמצע הילוכו ובפרט בסופו שמה שיעוכב ויעמוד זהו בא מכח עליון גדול מכח הזורק, ואמנם לא נודע ונגלה כח זה רק הוא מלוכב בהעלם באבן שלא יניחנו ליפול עוד כו' (וכך הוא בכל דור וזמן שרבו הקטרוגים למעלה ולמטה על ישראל ונק' גופלים בידי המקטריגי' עד שקרוב לנפילה בלי תקומה ח"ו וה' לא ינום ולא יישן וישלח עזרו מקודש העליון מבחי' עצמו' א"ס ב"ה שלמעל' מכח הנפילה שהפילם כ"כ ויקימם ויסמכם באופן שבלתי נגלה ונודע הדבר כלל, כי עזר זה מתלבש בהעלם לפי אופן הלבושים הרעי' דחיצוני' דוקא ומשם יעזרנו לבל יפול עוד כמשל הנ"ל וכמ"ש מי זה בא מאדום כו' פורה דרכתי לבדי כו' ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי אגאלתי מטעם הנ"ל וד"ל).

ומעתה יובן אחר כל זה בכלליו' ענין אסתר ואח"שורו"ש כו' דכנ"י בזמן הגלות נק' אסתר שמסתתרת מאד בגלות בסתר המדריגות בבחי' ירידה ונפילה גדולה מגבוה לנמוך וכמא' אסתר מן התורה מנין שנא' ביום ההוא הסתר אסתיר פני כו' וזהו ויהי אומן את הדסה כו' היא אסתר בת דודו כו' שהוא בחי' המל' שג[נ]דולה מבחי' יסוד ז"א בחי' צ"ע שהוא מרדכי מר דר[ו]ר [כו'] שבמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת כו', והנה בעת תכלי' ירידה ונפילה זו המל' בגלות נמשך לה כח ועזר העליון ממקור כל

ביום הג' יקימנו ונח' לפניו: הושע ה, ב.

מקים מעפר דל: שמואליא ב, ח.

ומאשפות ירים אביון: תהלים קיג, ז. ראה גם לעיל ע' נב. ושינ.

מושיבי עקרת הבית: תהלים שם ט.

לא ינום ולא יישן וישלח עזרו מקודש: תהלים קכא, ד. ע"פ תהלים כ, ג.

פורה דרכתי לבדי . . . אגאלתי: ישעי' סג, ג.

אסתר מן התורה . . . ביום ההוא: חולין קלט, ב ושם: אסתר מן התורה מנין [וילך לא, יח] ואנכי הסתר

אסתיר. א (ועד"ז) ט: הסתר אסתיר פני ביום ההוא. ג: הסתר אסתיר את פני.

ביום ההוא הסתר אסתיר פני: כ"ה גם בשערי אורה שער התנוכה ע' 102. וראה גם שער האמונה ע' ד.

ויהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו: אסתר ב, ז.

יסוד ז"א . . . מרדכי מר דר[ו]ר: חולין שם. תשא ל, כג. ראה גם ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קפג: יסוד

אבא שבתוך יסוד ז"א. ומקבילו בחיב ע' תכט. והנחה אחרת בדרך מצותיך ס"ע קנט.

שבמות אביה ואמה: המשך הכתוב ויהי אומן.

שויה תכלי' — ירידה ונפילה זו: דה: ירידת ונפילת.

המקיפים העליונים שתוכל לעלות למעלה כמ"ש סומך ה' לכל הנופלים כמ"ש כי יפול לא יוטל כי ה' סומך ידו כנ"ל, והענין שבא כח ועוז מבחי' המקיף העליון בלבוש והעלם והסתר המדריגות לפי אופן מדריג' נפילתה דוקא ליתן לה כח לקום מנפילתה כו'. וזהו ובהגיע תו"ר אסתר כו' שהיא בחי' המל' שהוא בזמן הגלות בהסתר ירידות המדריגות בנפילה גדולה שצריך להיות לה עלי' שתתעלה להרי' בבחי' כתר מל' להתיחד באחשורוש, הנה בעלותה צריכה סמך ועזר מכח המקיף העליון שתוכל לעלות לפי אופן נפילת[ה], ע"כ לא בקשה דבר מכח עצמה כלל וכלל כ"א אשר יאמר הגי דוקא שהוא כח המקיף דשם הוי' דאצי' שבא ונמשך בבחי' אותי' המח' להיות שומר לנשים והוא מ"ש וה' יגיה חשכי להאיר גם החושך שבא בבחי' המקיף דאור הוי' כו' להיותו מבחי' ההעלם דעצמו' המאציל שהוא העוזר וסומך לכל הנופלים שגם כי יפול לא יוטל כנ"ל והוא שא' כ"א אשר יאמר הגי ליתן לה ונתן לה שעי"ז תוכל לעלות ותתקבל למצוא חן להיות ראוי ליח"ע והוא המשכת החן וחסד מבחי' אור המקיפי' שנמשך עלי' שז"ש מיד ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואי' כמו ונח מצא חן כו' יותר מכל הנשים והבתולות וכמ"ש רבות בנות עשו חיל ואת עלית כו' וכן ס' המה מלכות כו' אחת היא כו' שהוא אשר יאמר הגי דוקא לבחור באסתר דוקא יותר להיות נמצא חן עלי' יותר מכל הנשמו' וזהו שאחר שאמר כ"א אשר יאמר הגי' כו' מיד ותהי אסתר נושאת חן כו' ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש אל בית מלכותו כו' וד"ל.

ומעתה יש להבין שרש ענין אחשורוש כו' דהנה כמו שקריאת שם אסתר מן בחי' מקבל בזמן הגלות הוא מפני טעם בחי' ההסתר והירידה ונפילה בתכלי' בסתר המדריגו' כמ"ש יונתי בחגוי כו', כך בבחי' המשפיע שבזמן הגלות הוא [ב]העדר השפע וגילוי אור אלא הוא עולה בעצמו'

שו"ה שצריך — שתתעלה להרי': **אד"ה**: שתעלה להיות.
 שו"ה דוקא — להיות שומר לנשים: **ה'**: ליתא. וראה בהערות הבאות.
 והי' יגיה חשכי' . . . שבא בבחי' **ד'**: שהוא מבחי'. **ה'**: מכח]: שמואל"ב כב, כט.
 שו"ה דאור . . . להיותו: **ה'**: דשם . . . **ה'**: להיותו שומר לנשים להיותו. וראה בהערות שלפנ"ו.
 שו"ה ליתן — ליח"ע: **ד"ה**: ליחוד [ה]עליון.
 שו"ה והוא — מבחי': **ב"ה**: שהוא מבחי'. **ד'** (נרשם עה"ג): כמו ונח מצא חן כו' שהוא מבחי'. **ב' מוסיף**: כמו . . . כו'. אחרי התיבות אור המקיפי'. וראה בהערה בסמוך שו"ה אסתר.
 ותהי אסתר נושאת חן . . . ונח מצא חן . . . יותר מכל הנשים והבתולות: אסתר ב, טו. בראשית ו, ח. ראה אסתר ב, טו.
 שו"ה אסתר — כמו . . . כו': **כ'**: ליתא. **ד'**: כתבו ומחקו. וראה בהערה דלעיל שו"ה והוא.
 רבות בנות עשו חיל . . . ס' המה מלכות . . . אחת היא: משלי לא, כט. שיר השירים ו, ח. ט.
 ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש: אסתר ב, טו.
 שו"ה ומעתה — שקריאת . . . מן בחי': **ד'**: שנקראת . . . **ד"ה**: מל' בחי'. אבל **ד'**: עה"ג נרשם (לאחרי תיבת שנקראת): מל' דאצי' בשם אסתר בחי'.
 יונתי בחגוי: שיר השירים ב, יד.

הרוממו, וכמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני בחי' הפנימי דשם הוי' ביום ההוא בעלמ' סתימין שנק' סדכ"ס כו', דפי' ההוא ל' נסתר ונעלם כמא' דקודב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא כו', וזהו פי' אחשורוש אח"ש ורו"ש אח"ש ל' ח"ש שהוא השתיקה [זהו] כמארז"ל על בחי' החשמ"ל עתים חשות ועתים ממללות שבשעה שהדיבור יוצא מפי הוי' חשות כו' בבחי' שתיקה וביטול ובשעה שאין הדיבור יוצא ממללות כו', והיינו בחי' חשמל דנוגה שהוא בבחי' לבוש ומסתיר לאור האלקי הפנימי וכמ"ש ונוגה לו סביב ומתוכו כעין החשמ"ל כו', ויש בו ב' מדריגות בחי' ביטול דשתיקה כשבחי' דיבור העליון יוצא בגילוי ובחי' פירוד ויש בדיבור בפ"ע כשאין הדיבור יוצא שממללות כו'. וזהו רמז על ענין אחשורוש כזמן הגלות דכתי' אלביש שמים קדרות ושק כו' שירד בחי' מקיף העליון שנק' חשמל העליון שהוא בבחי' הסתר והעלם שבעצמות שנקרא ביום ההוא סדכ"ס כו' כנ"ל למטה בבחי' לבוש והסתר בקדרות וחושך דחשמל שלמטה כמ"ש אתה אל מסתתר כו' כמו שלמעלה נאמר ישת חושך סתרו כו', ואז נק' אחשורוש שהוא ב' תיבות אח"ש ורו"ש פי' אח"ש הוא בבחי' השתיקה כמו עתים חשות כשהדיבור יוצא כו' בחשמ"ל שלמטה כך הוא בחשמ"ל העליון דישת חושך סתרו כו' שהוא בחי' ומדריגה דשתיקה עליונה שלמעלה מעלה הרבה מבחי' גילוי האור דחכ' שהוא בחי' פנימי' הכתר שהחכ' מאין דכתר תמצא ליש ומציאות שכל שזהו הבא בגילוי בדיבור דאבא יסד ברתא כו', אבל בבחי' מקור והעלם וסתימו' דפנימי' הכתר שם הוא בחי' השתיקה שנק' סיי"ג לחכמה שא"א לבוא בגילוי אור שכל וחכ' כלל, ע"כ ממילא לא יוכל לבא בדיבור כלל והוא השתיקה כידוע בענין מלה בסלע משתוקא בתרי', לפי שהשתיקה שא"א לדבר שרשו בבחי' מקור וכח המשכיל ההיולי שממנו נמצא מקור כל המצאות שכל וחכ' להשכיל כל שכל חדש ועדיין אינו בא בבחי' המשכות השכל מאין ליש רק גנוז כח זה בהעלם ובקדמי' שנק' כח המשכיל לכד,

ואנכי הסתר אסתיר פני: נסמן בפיסקא שלפניו.

סדכ"ס: נסמן בסמוך.

דקוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא: ראה זהר ויגש רי, א. ויקרא כ, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קכו. ושי"ג.

אחשורוש אח"ש ורו"ש: ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה כאן ע' שם ובהנסמן לשם. לקמן ע' ת וע' חס.

החשמ"ל עתים חשות . . . הוי' [ד"ה: הקב"ה]: ראה חגיגה יג, סע"א ואילך. אור התורה מגלת אסתר [בהוצאת חשי"ג] ע' א.

ונוגה לו סביב ומתוכו (א: ומתוכה) כעין החשמ"ל: יחזקאל א, ד.

אתה אל מסתתר . . . ישת חושך סתרו: ישע"י מה, טו. תהלים יח, יב.

שהחכ' מאין דכתר תמצא: נסמן לעיל ע' קמו.

דאבא יסד ברתא: נסמן לעיל ע' יו.

סיי"ג לחכמה: אבות פ"ג, מ"ג.

מלה בסלע משתוקא בתרי': מגילה יח, א. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תתטז ואילך. ושי"ג. כמדבר

ח"ב ע' שסב וע' שפד. לעיל ע' רמג.

שויה השכל — ובקדמי': ד"ה: ובעצמי'.

וע"כ השתיקה סייג ומקור החכ' מפני שחוזר כח השכל למקורו בעצם שלמעלה מגילוי אור השכל ע"כ הוא הממשיך ומביא המשכה חדשה מכח המשכיל, לפי שהשתיקה מעוררו להמציא שכל חדש כו', וכמו שהקשה תלמיד לרב שתיק רב, ובשתיקה זו שנתעלה ונסתלק כח השכל הראשון לעצמו' כח המשכיל הגנוז בהעלם ועצמיו' שנק' פנימי' ח"ס ממציא לו תירוץ חדש לתרץ הקושי' שהקשה על שכל וסברא הראשונה וכו', וזהו משתקא בתרי' בכפלי' מאור השכל שיכול לבוא בדיבור כו', וכך יובן בענין אח"ש ל' שתיקה כמו עתים חשות כו' שזהו בחי' מקור הנעלם דח"ע דאצילות שממנו מקור כל המשכות חכמה שעדיין א"א לבוא בגילוי אור בחכ' ומדות ודיבור כו' והוא בחי' סדכ"ס דלמת"ב כו', ע"כ משם דוקא הוא הבא ונמשך בבחי' מקיף הנעלם להיות עוזר וסיוע לבחי' המל' שהוא הדיבור להקימה מפילתה שזהו בא בבחי' העלם דוקא בדבר הנסמך כנ"ל והוא בבחי' השתיקה ובחשאי כו' (והיינו ג"כ מה שאסתר לא בקשה דבר בחי' גילוי אור הבא בדיבור ששרשו רק בגילוי אור החכ' והוא בחי' דבר מלכות כ"א אשר יאמר הג"י בסתימות והעלם דאותיות המחשבה כמו העיון שנקרא הגיון שמגיע ועולה בעצמות כח המשכיל שע"ז ימשיך שכל חדש לגמרי כו', שזהו בחי' המקיף הנעלם דחכ' ומדות דשם הוי' שהוא העוזר וסומך לכל הנופלים כו', לכך לא בקשה דבר שיהי' מורגש בגילוי בכח עצמו כ"א אשר יאמר הג"י גי' ח"י בחי' צ"ע כו' וד"ל) (וכענין אד' שפתי תפתח כו' כי אין מלה בלשוני כו' רק כפי מה שיומשך בכח הדיבור מלמעלה והוא מבחי' המקיף דח"ע שהוא כח ההגיו' שבעצמות כח המשכיל דבחי' ח"ס והוא כמו הדיבור בחשאי שנמשך מאליו ע"פ כח העלם ומקור השכל עצמו טרם שבא לגילוי ליש בהשגה דבינה כמו המרחש בשפתיו בשעה שמעמיק ביותר בעיון והגיון כו').

וזהו פי' אח"ש ורו"ש אח"ש בחי' שתיקה שהוא סייג לח"ע זהו בחי' הארת המשפיע שעוזר למקבל בזמן הגלות בבחי' ההעלם דמקיף דשם הוי' בכלל, וזהו שבכל מגלת אסתר לא נז' שם הוי' רק המלך סתם כידוע. ופי' ורו"ש הוא ענין ירידה והשפלת המשפיע העוזר וסומך לכנ"י שהוא המקבל באותו לבוש והסתר האחרון דק"נ שנק' לבוש ש"ק וכמ"ש אלביש שמים שהן מקיפי' העליוני' קדרות ושק אשים כסותם לפי שצריך הע[ו]ר להתלבש בלבוש והסתר [דברים] שמקבל מוסתר שם, והוא בחי' אסתר שהוא מל'

שתיק רב: ביצה ו, א.

סדכ"ס דלמת"ב: זהר יתרו פט, א. תרומה קמו, ב. תקוני זהר בהקדמה יז, א.

אד' שפתי . . כי אין מלה: תהלים נא, יז. שם קלט, ד. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"מא. ושי"ב.

לעיל ע' שט. לקמן ע' תנט.

הדיבור . . שנמשך מאליו . . המרחש בשפתיו: נסמן לעיל ע' קיג.

לא נז' שם הוי' רק המלך סתם: ראה לקמן ע' תיב.

דקדושה שמסתרת בלבוש דשק דק"נ והוא שנק' רו"ש כמו רו"ש ולענה
 והוא ענבימו ענבי רו"ש כידוע שזהו חשמ"ל דקליפת נוגה המסתיר לגמרי
 והיינו אח"ש ורו"ש ב' הפכ"י מקצה העליון לקצה התחתון, אח"ש בבחי' עלי'
 למעלה בתכלי' ההעלם דחושך סתרו בחי' חשמ"ל העליון שנק' חושך סתרו
 בבחי' השתיקה (כשאין דיבור דח"ע יוצא כו'), ורו"ש כשבאים בתכלי'
 הירידה בלבוש דשק דנוגה בחשמ"ל דנוגה לעזור להמל' להקימ[ה] מעפר
 דק"נ כמ"ש מקים מעפר דל כו' ואז יקרא רו"ש, ותיבת אחשורוש כולל ב'
 מיני חשמ"ל מקצה העליון לקצה התחתון משום דמאותו כח המקיף הנעלם
 העליון דחושך סתרו הוא עצמו שיורד ומתלבש בלבוש שק וקדרות למטה
 לעזור למל' מחושך גמור דק"נ כמ"ש אלביש שמים קדרות כו' ודל. והו
 שא' ויהי בימי אחשורוש כו' הוא המולך מהוד"ו עד כו"ש פי' מתכלי'
 ההעלם במדריגו' שהוא בחי' מקיף דאור החכ' שנק' הו"ד כמו הודו על ארץ
 עד התחתון במדריגה ביותר שהוא בחי' שחרות דלבוש שק שנק' אהלי קדר
 וזהו עד כוש שוה ומשוה קטן וגדול דקמ"י כחשיכ[ה] כאורה ממש בשוה ע"כ
 ביכולתו לבוא למטה בהעלם לעזור לנופלים גם בבחי' החושך ואפילה דק"נ
 והוא להקים ולהעלות לאסתר מק"נ כנ"ל ודל.

ונמצא מובן מכ"ז גם עתה בזמן הגלות דכנ"י שנק' [סוכת דוד הנופלת
 (הוא) בחי' אסתר שמסתרת בהתלבשות בלבוש שק דק"נ הרי
 העזר להקים אותה מנפילתה בא לה מבחי' פנימי' הנעלם דרו"ש שזהו בחי'
 פנימי' התו' עליונה דאצי' שלמעלה ממקור כל האצי' (שהוא בבחי' פנימי'
 ג"ר דעתיק ששם הוא מאיר מפנימי' ועצמו' א"ס ממש כמ"ש ואנכי הסתר
 אסתיר פני ביום ההוא כנ"ל) (ובזה יובן ג"כ הטעם מה שמצינו שנמצא
 נשמות גבוהות ביותר למטה בזמן הגלות יותר מזמן בהמ"ק כמו נשמת
 רשב"י שהי' ניצוץ משה ומשיח והי' אחר החורבן דוקא שלא הי' נשמה גבוה
 בזמן הבית וגם לא בנביאים, דגם שלא הי' נביא והנבואה היא גילוי אלקות
 ממש למטה ובזמן הבית הי' גילוי אלקו' בדבר ה' כפי הנביא ממש, [ו]לאחר
 חורבן נפסקה הנבואה אבל בבחי' השגת הנסתרות העליוני' בהתלבשות

רו"ש [ד': ראש] ולענה . . . ענבימו ענבי רו"ש: נצבים כט, י. האינו לב, לב.

ויהי בימי . . . כו' הוא [א': ליחא] המולך: אסתר א, א.

הודו על ארץ . . . אהלי קדר: תהלים קמח, יג. שם קכ, ה.

שוה ומשוה קטן וגדול: ע"פ פיוט (לימים נוראים) "האוחז ביד מדת משפט".

כחשיכנה) כאורה: תהלים קלט, יב. ראה עטרת ראש דרוש לעשיית ע' נא.

שו"ה העזר — הנעלם דרו"ש: ד': העלם דח"ס ה': העלם דחכ'.

רשב"י שהי' ניצוץ משה: ראה ליקוטי השי"ס להאריז"ל ריש מס' שבת (לג, ב ד"ה שמעון — בני ברק

השליח ו, א). מאמרי אדה"ו תקס"ג ח"א ר"ע רצט. תקס"ח ע' רפג (נדפס גם בביאורי הזהר בלק קו, ב).

פרשיות התורה ח"ב ע' תקפז ובהנסמן במראי מקומות לשם.

שו"ה רשב"י — גבוה: ד"ה: כמוהו.

(לאחר חורבן נפסקה הנבואה: ראה גם לעיל ע' קמג ובהנסמן שם.

הפרצופים עליונים עד רום המעלות ובהשג' הפנימית וסודות התו' הי' בזה נשמת רשב"י במעלה ומדריגה עליונה ביותר שלא הי' כמוהו בימי בית ראשון ושני כמבואר באד"ר, משום דבבחי' חכ' דחכם עדיף מנביא בהשגת אלקות יכול להיות שהנביא[י]ם לא הגיעו לזה כו', והטעם הוא לפי שבזמן הגלות נפלה כנ"י בירידת המדריגה מאד ונק' סוכת דוד הנופלת שנופלת למטה מטה בלי שיעור כו', ע"כ צריך דייקא לה העזר ממקום גבוה מאד נעלה שהוא אור נשמו' גבוהות כ"כ שלא הי' כמוהו בזמן בהמ"ק, ש[י]הי' ביכולתו להקימה מנפילתה שזה הכח להעמידה ולעכבה מנפילתה שלא תפול עוד בעת תוקף נפילתה למטה מטה זהו כח גדול וגבורה יתירה וכנ"ל בענין כי יפול לא יוטל כו', ולכך נמצאו למטה בכנ"י נשמות גבוהו' מאד לאחר החורבן דווקא יותר מזמן בהמ"ק ראשון ושני שהי' בבחינת הקירוב ולא בבחי' הנפילה כו' (שנשמות אלה מעמידות הנפילה שלא תפול יותר, כמו נשמת חנוך שירד למטה להעלות ולתקן דור[ו] שהי' בתכלית הנפילה, ולולי חנוך הי' ירידת המדריגות בתכלית עד שהי' שליטת החיצונים גברה ביותר וכך הי' טעם ירידת נשמת משה להעלות ס"ר נשי' מנש"ט דמצרים להביאם לקבלת התורה פכ"פ לתקן העולם. וכך בזמן כל גלות וגלות יורד אור נשמה גבוה ביותר שיוכל להיות ממנה עזר להעלות לנשי' ברוחני' ובגשמי' ויש שבאי' בגילוי אור לעזר ויש [ש]הן בבחי' העלם וסוד כו', וכמו כן באסתר שהיתה נשמה גבוה מאד שהיא בבחי' פנימי' המל' ונמצאת למטה בהעלם תחילה דכתיב ויהי אומן את הדסה כו' כהדס שהיא שושנה שהיא בין החוחים כו' ויצאה לגילוי לעזר לישראל וזהו מפני שהי' בזמן הגלות דוקא מטעם הנ"ל וד"ל) (ובפרט באורך הגלות האחרון שהנפילה למטה מטה שאין למטה הימנו ודאי בא[ו]ן עוזרי' ממקום גבוה [יותר] ויותר שיהי' בהן כח להקימה מטעם הנ"ל רק שהן בהעלם יותר כנ"ל שהעוזר בא בהתלבשות בהעלם דלבוש הנעזר וכו' שהוא בא ממקום עליון יותר כוחו גדול בהעלם דמקיף העליון ביותר וד"ל).

נשמת רשב"י . . . בית ראשון ושני כמבואר באד"ר: ראה שם קכח, א. קלב, ב. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה כאן לע' שפא.
 דחכם עדיף מנביא: בבא בתרא יב, א. ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל סוף מס' יבמות [בני ברק תשל"ב יא, ב]. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' רסד ובהנסמן לשם.
 שהנביאים לא הגיעו לזה: ראה לעיל ע' קמג.
 שר"ה למטה — דייקא: ד' דוקא שיבא. ה': שאז דוקא יבא.
 נשמת חנוך . . . נשמת משה: נסמן לקמן ע' תסט.
 להעלות ס"ר נשי': ראה בא יב, לו. תניא פל"ז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שפח. ושי"נ. בראשית ע' רכא. ושי"נ. לקמן ע' תקעט.
 להעלות . . . נשי' מנש"ט: כ"ה בכ"מ — ראה זהר חדש יתרו לא, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אירסב. בראשית ע' קא.
 שושנה . . . בין החוחים: נסמן במיסקא הבאה.

הנה מבואר למעלה בענין אח"ש ורו"ש שהוא מבחי' שנק' סייג לח"ע כו' שלמעלה מן החכ' ע"כ הוא המולך מהודו ועד כוש שמשפיל א"ע למטה ביותר דקמ"י כחשיכה כאורה כו' וע"כ א' בימים ההם כשבת המלך על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה פי' שושן הוא בחי' המל' שכאשר יורדת למטה בבי"ע נק' שושנה בין החוחים כו' כמ"ש כשושנה בין החוחים למטה בג' עולמות דבי"ע כך רעייתי בין הבנות העליונו' דאצי' כו'. והענין הוא דבחי' שם ב"ן בגלות הוא שיוורד למטה בבי"ע שהן בע"ג כו' אפילו במלאכים ונשמות דג"ע דבריאה ויצ' וכ"ש בסוף עולם העשי' זהו ממש כערך החוחים לגבי השושנה שנבדלה בהפלטת הערך במעלה וחשיכות בג' גוונין חוור וסומק וירוק וי"ג מכילין דרחמי דסחרי לה כמ"ש בזוהר (כמו אות הוא בחייל' דילי' כו'), כך רעייתי שהוא בחי' מל' דאצי' בהיות[ה] בבחי' האצי' ממש מובדלת ומופלגת שם בערך ומעלה על כל האורות וניצוצים שבאצי' שנק' בנות העליונו' דאצי'. וז"ש כן רעייתי בין הבנות למעלה וכמ"ש רבות בנות עשו חיל למעלה באצי' ואת עלית על כולנה וכן א' ס' המה מלכות ופ' פילגשים ועלמות אין מספר אבל אחת היא יונתי כו', לפי שבחי' המל' כלולה מכל המדריגו' דע"ס דאצילות בבחי' פרצוף שלם ונק' אחת שמקבל' אח"פ דפנימי' הכתר והוא בחי' כתר מל' דאצי' דאיהו כ"ע ממש ע"כ נבחרה מכל הבנות עליונות שהן רק בבחי' פרט כאור החסד או הגבורה וענפיהן. וז"ש ס' המה מלכות ששה מדו' כו' אחת היא כו' וכן את עלית כו' שראוי ליח"ע דעצמות א"ס שבכתר וחויב כו' להיות בחי' כתר מל' בראשה יותר מכל הבנות העליונות כמו שלמטה נבחרה אסתר מכל הבתולות והנערות להיות כתר מל' בראשה דכתי' ובהקבץ נערות רבות אל שושן הבירה אל יד הג"י ותלקח אסתר אל בית המלך אל יד הג"י כו' ותיטב הנערה בעיניו (בעיני הג"י וממילא חפץ בה המלך אחשורוש) ותשא חסד לפניו כו', והטעם הוא לפי שבחי' פנימי' אור הכתר מאיר בסוף בבחי' המל' דנעוץ תחלתו בסופן והוא בחי' הביטול הפנימי דקבלת מ"ש בביטול כל העצמו' מבלתי נראה ליש ודבר כלל וכלל עד דלית לה מגרמה כלום רק מה שתקבל מן המשפיע, וזהו הסי' שראוי ליח"ע הפנימי' ועצמי' יותר מכל הבנות והוא מה שאסתר לא בקשה דבר כשאר הבתולות דכתי' בהן ובוזה הנערה באה אל המלך כל אשר

בימים ההם כשבת המלך: אסתר א, ב (בדילוג).

שושן הוא בחי' המל': ראה לעיל ס"ע מה. ושי"נ.

המל' . . . נק' שושנה: ראה ספר המאמרים תקס"ד ס"ע רמה. לעיל שם. ושי"נ.

כשושנה בין החוחים . . . רעייתי בין הבנות: שיר השירים ב, ב.

השושנה . . . בג' גוונין חוור וסומק וירוק: ראה זהר ויחי רכא, א. הנסמן לעיל ע' ו.

השושנה . . . וי"ג מכילין דרחמי דסחרי לה: ראה זהר בהקדמה מה א, א. ביאורי זוהר שם.

אות הוא בחייל' דילי': ראה זהר בראשית ו, סע"א.

רבות בנות עשו חיל . . . ס' המה מלכות . . . אחת היא יונתי: משלי לא, כט. שיר השירים ו, ח. ט.

ובהקבץ נערות רבות . . . ותיטב הנערה בעיניו: אסתר ב, ח. ט.

בוזה הנערה באה אל המלך [ג': ניתוסף: כו']: אסתר ב, יג.

תאמר ינתן לה לבוא עמה כו' כמו עלית הנשמות מג"ע לאצי' שזהו מבית הנשים אל בית המלך שכל אשר תאמר כו' בערב היא באה כו' והן ר"ח בשמן המור כו', אבל אסתר בעלותה לא בקשה דבר מה שינתן לה דהיינו מפני שאין בה מכח עצמה כלו' לא אהבה ולא שכל ורצון ותענוג כ"א אשר יאמר הגי לבד כנ"ל וד"ל (ודוגמא לזה הי' דוד מ"י שהי' מרכבה לבחי' המל' הי' בו תכלית הביטול במציאות מכל עצמי' ממש בבחי' אין ממש וכמ"ש ואנוכי איש רש ונקלה וכמו כשהי' מפזז כו' וא' ונקלותי עוד מזאת כו' וקרא עצמו עני ואביון ממש ולא עוד אלא שגם אם לא יחפוץ בו הי' הוא מקבל בעצמו ברצון שהרי א' ואם כה יאמר לא חפצתי בכך הנני כו').

וכך יובן למעלה בבחי' פנימי' המל' שנק' אסתר העליונה נבחרה מטעם כל הנ"ל להיות בחי' כתר מל' בראשה יותר מכל בנות העליונו' דאצי' להיות מתייחד באחד ממש כנ"ל. אך כל זה כאשר יהי' עלי' המל' באצי' להיות שוין בקומתו כמ"ש והי' אור הלבנה כאור החמה ממש והוא מ"ש הי' אחד ושמו אחד למיהוי אחד באחד ממש כידוע, וכך א' יפה כלבנה ברה כחמה כו' אבל בזמן הגלות נק' אסתר שמסתרת בכי"ע ונק' שושנה בין החוחים כנ"ל, וכמו זיו השכינה גם בגי"ע דבריאה ויצי' הוא מוסתר ומצומצם מאד כשושנה בין החוחים להיות ראש לשועלים כידוע בענין מיעוט הירח כו', עד שהי' לה עלי' ע"י הגי' שנלקחה אל בית המלך דכתי' ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות וישם כתר מלכות בראשה כו', לכך א' בימים ההם שהוא זמן הגלות כשבת המלך על כסא מלכותו אשר בשושן כו' שזהו בחי' יריד[ות] והשפלו' בלבוש שק דמל' דנוגה שהוא בחי' ושתי בחי' מל' דנוגה שנגזר עלי' אשר לא תבוא ושתי לפני המלך ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה שהוא בחי' מל' דקדושה כו', ועכ"ז גם בגלו' הרי מוסתר בהעלם וצמצומי' מבחי' [מל']

בערב היא באה . . ו"ח בשמן המור: אסתר שם יד, יב.

דוד . . מרכבה לבחי' המל': נסמן לעיל בפיסקא, והנה עדין ממש.

ואנוכי איש רש ונקלה . . ונקלותי עוד מזאת: שמואל"א יח, כג. שם"ב ו, כב.

וקרא עצמו עני ואביון . . הוא [ד"ה: הי']: תהלים קט, כב. ראה מאמרי אדה"א בראשית ס"ע סא. וש"נ.

ואם כה יאמר לא חפצתי: שמואל"ב טו, כב.

להיות שוין בקומתו: ראה אור התורה בראשית ח"א ע' 80 ואילך. וש"נ.

והי' אור הלבנה כאור החמה: ישעי' ל, כו. וראה גם לעיל ע' קיב. לקמן ע' תסג.

הי' אחד ושמו אחד למיהוי אחד באחד: זכרי' יד, ט. ראה זהר בראשית יח, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב

ע' תקטב ועי' תשסב. דרושי חתונה ח"א ע' קנד.

יפה כלבנה ברה כחמה: שיר השירים ו, י.

כידוע בענין מיעוט הירח: ראה אור התורה שם.

ויאהב המלך את אסתר: אסתר ב, יז.

ושתי בחי' מל': ראה גם לקמן ע' תס. וש"נ.

אשר לא תבוא ושתי לפני המלך: אסתר ט, יט (בדילוג).

דקדושה שזהו ענין שושן הבירה, וכאשר עשה המלך משתה לכל שריו שבבחי' אצי' כו' עשה גם לכל [העם] הנמצאי' בשושן שהם נשמות ומלאכים דג"ע דבריאה שנק' חצ"ר גינת ביתן המלך כו', ומפרש והולך חור כרפס ותכלת כו' שהמה כל מעלת ומדריגו' עליונו' שבהיכלות דגעה"ע כו' לנשמות עתה שהן מסודרי' לפי הסדר דעכשיו בגעה"ע וגעה"ת כמ"ש בזהר, רק האות [ה]ח' דחור [באותיו' רברבין] כו' הוא מורה על העתיד בשלימות עלי' המל' בפנימי' בינה שנקרא חירות דיובלא עילאה כו' ועכשיו גם היא בהעלם מטעם הנ"ל וד"ל.

והנה אחר כל הנ"ל בכללו' ענין אחשוורוש ואסתר כנ"ל יש להבין כללו' ענין מה שגידל המלך אחשוורוש את המן כו' כמ"ש אחר הדברים האלה גידל המלך כו' הנה ידוע דאזלע"ז עשה האלקי' כו' דס"א דקליפה הוא בחי' המנגד לסט' דקדושה כידוע וע"כ כאשר בסט' דקדושה ירד האור ממקום גבוה מאד נעלה שהוא [מבחי'] מקיף העליון דכתר לעזור ולהקים לבחי' המל' שבגלות נק' סוכת דוד הנופלת למטה ביותר כנ"ל בענין כי יפול לא יוטל כו' שהוא ענין אח"ש ורו"ש מתכלי' העילוי דבחי' סדכ"ס שבא בלבוש שק [דנוגה] שנק' רו"ש, ועזר זהו שהגבוה מאד משפיל א"ע להקים את הנופל למטה ביותר כו' ואז בסט"א דק"ג נעשה בהיפוך שהנמוך ביותר מתעלה למעלה מעלה למקום הגבוה ביותר, שזהו ענין אשר גידל המלך את המן ונשאו על כל השרים דהיינו שגידל והרים את השפל להיות רם ומתנשא על כל השרי' כו' שהוא הגבוהות השפל והנמוך שיעלה למקום גבוה ביותר, היפך הענין שבסט' דקדושה שהגבוה ביותר משפיל א"ע למטה ביותר לפי דאזלע"ז, ע"כ בעת ירידת אור הקדושה מגבוה לנמוך מלמעלה למטה מטה יש בס"א דק"ג עלי' והגבה' הנמוך לגבוה כו' (וכמו אם תגביה כנשר כו' דהיינו בזמן הגלות דוקא דרישא שכיבת כו' וזהו כמשל היורד לדלות בדלי למטה שעולה צד שכנגדו).

עשה . . . משתה לכל שריו . . . עשה . . . (לכל) העם הנמצאי' בשושן; אסתר א, ג. ה.
 דג"ע דבריאה . . . חצ"ר גינת ביתן; אסתר א, ה. ראה גם מאמרי אדה"ז פרשית התורה כאן ע' שפא.
 תקס"ד ר"ע רמו. לקמן ע' תט.
 חור כרפס ותכלת; אסתר א, ו.
 שבהיכלות . . . לנשמות . . . לפי הסדר; ראה זהר בראשית לח, א ואילך.
 בפנימי' בינה . . . חירות דיובלא עילאה; ראה זהר תצוה פג, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' סז
 וחי' ע' אקו. לעיל ס"ע קצב.
 אחר הדברים האלה; אסתר ג, א.
 דאזלע"ז עשה האלקי'; נסמן לעיל ע' כא.
 שויה הוא — וע"כ ע"כ נכתב בבוך ח.
 שויה בלבוש — ועוד זהו; ב: לעזור כו', ד: לעזור זהו. ה: לעזור לדל שזהו.
 שויה את — בסט"א; א: במל'.
 אם תגביה כנשר . . . דרישא שכיבת; עובדי' א, ד. נסמן לעיל ע' גד.

וביאור טעם הדברים למה הדבר כך שלכאור' הי' צ"ל להיפוך שבירידת אור הקדושה למטה ביותר לא יהי' שום תקומה ועלי' בס"א לעלות למעלה כלל וכמו קומה ה' ויפוצו אויביך כו' וכה"ג. אך הנה יש להקדים לזה ענין אחד והוא שיש הפרש בהשתל' דע"ס בין עגולי' ליושר, דבכחי' יושר בא האורות בכלי' בהבדלה בין פנימי' לחיצוני' ומחיצוני' ואחורי' דכל ספירות מקבלים שם גם בחי' נוגה כמו גם בבחי' אור הכתר דאצי' שהוא פנימי' הרצון העליון שנמשך בגלגלת[א] דא"א, הרי נבדל הפנימי' מן החיצוני' וגם יש מקום ואחיזה לק"נ דאצי' ב[בחי'] כתר אבל אין קבלתם רק בחיצוני' ואחורי' דכתר שנק' עורף שהוא אחורי' דכתר דא"א וכן בחו"ב יניקה שלהם באחורי' דחו"ב (כמו חכמו' חיצוני' ששרשם באחוריים דא"א שנפלו למטה), ועד"ז בכל פרצוף דקדושה גם בז"א ונוק' מקבלים יניקה רק מבחי' אחורי' וחיצוני' [הנופל] מן ז"מ דז"נ דאצי' כדמיון אברהם שיצא ממנו ישמעאל כו' פסולת החסדים כו', וכך הוא בע"ס דקדושה שבג' עולמות בי"ע שנכללו בשם ב"ן אין בחי' נוגה דבי"ע מקבל רק מבחי' אחורי' דשם אלקים שהוא שם ב"ן בכלל ובפרט בכל עולם לפ"ע עד בחי' מל' דמל' דעשי' בעולם העשי' [שהן] מקבלי' מבחי' מ"ח צירופים האחרונים דשם אלקי' דמלך אלקים על גוים כו' כידוע, והוא ענין גלות השכינה בע"ש דנוגיה דעשי' שהקליפות מקבלי' יניקה יתירה בבחי' אחורי' דמל' דקדושה כו', ועכ"פ בחי' החיצוני' ואחורי' נגרר אחר הפנימי' ומתבטלים שם לקבל יניקה וכמ"ש מי לא יראך מלך הגוים וכה"ג מלך אלקים כו' (וכמ"ש בע"ח דמעמד ומצב היכלות דק"נ בין בחי' או"פ דיושר ובין בחי' או"מ דעיגולי' פנינים) אל האו"פ דיושר ואחורי' אל האור מקיף כו' לפי שלא יכלו לקבל רק מבחי' חיצוני' ואחורי' דאו"פ המוגבל בחיצוני' הכלים דמל' דיושר כו' אבל מבחי' מקיפי' לא יוכלו לקבל כלל וכלל שלא יתבטלו ממצאיותם לגמרי (כו'). אך הנה בבחי' העיגולים דמקיפים כשיררדים מלמעלה למטה שיררד המקיף העליון דכתר דא"א עד למטה מטה ביותר והוא ע"ד בחי' מל' דקדושה שנפלה בע"ש דנוגיה דעשי' בבחי' אחורי' שבה להשפיע להם ביתר מכפי המדה בבחי' גלות השכינה כנ"ל שבה להתלבש בהעלם בלבוש הנעזר

קומה ה' ויפוצו אויביך: כהעלותך י, לה.

שויה פנימי' — דא"א: ה' דח"ס.

חכמו' חיצוני' ששרשם באחוריים דא"א: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ט. ושי"ג.

אברהם שיצא ממנו ישמעאל: נסמן לעיל ע' רמ.

מ"ח צירופים האחרונים: נסמן לעיל ע' קנב.

דמלך אלקים על גוים: נסמן בהערה הבאה.

מי לא יראך מלך הגוים . . . או"פ . . . או"מ: ירמי' י, ז. תהלים מז, ט.

דמעמד ומצב . . . דק"נ בין . . . או"פ . . . או"מ: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"ג. מאמרי אדה"א

שמות ח"ב ס"ע תקדו ואילך. ושי"ג.

שויה פנינים) — אל: ע"כ נמצא בבוך א. והשאר חסר.

שויה רק — הכלים: ע"כ נעתק בבוך ט.

להקים לסוכת דוד הנופלת כנ"ל, אזי מפני שירד אור המקיף דכ"ע דקדושה כ"כ למטה בבחי' אחוריים דנוק' לעזור להם נעשה שם עי"ז תוקף ועוז וכח גדול לק"נ שדבוק באחוריים דמל' להיות עלי' לנמוך מלמטה למעלה בעילוי והגבה' יתירה, והוא שיהי' בחי' כתר שבק"נ בהתנשאות והגבהה יתירה שאינו לפי ערך המדה כלל והוא להגביה את השפל בעלי' גדולה שזהו בחי' החוצפא והגסות שנק' מל' בלא תגא כו' וכמו אם תגביה כנשר כו' שמגביה א"ע בחוצפא והתנשאו' [שוא] שאין בו ממש, וזהו ענין סיבת התנשאו' המן שגדלו המלך אחשוורוש על כל השרים כו' להגביה את השפל כו' לפי שבחי' אחשוורוש בבחי' הגלות הוא אח"ש ורו"ש שזהו ירידה ושפלות דמקיף דכ"ע (שהוא בחי' התנשאות דמל' דא"ס שמצד עצמו ממש כו') שיורד להתלבש למטה מטה בלבוש שק דנוגה כמ"ש אלביש שמים קדרות ושק כו' כנ"ל כדי לעזור לסוכת דוד כו', ואז יש תוקף ועלי' לבחי' ק"נ להיות בחי' כתר שבה בהתנשאות גדולה מלמטה למעלה והוא אשר שלט האדם באדם לרע לו כו'. וזהו אחר הדברים כו' גידל המלך אחשוורוש את המן ונשאו על כל השרים כו' לפי שהוא בחי' מנגד לסט' דקדושה שבעת ירידה ושפלות במקיף דכתר עליון (שהוא התנשאות שמצד עצם הרוממות ממש) מגבוה לנמוך כמ"ש אלביש שמים קדרות כו', ע"כ אז דוקא מתנשא בחי' כתר דק"נ והתנשאו' זאת ע"י המלך אחשוורוש שגדלו על כל השרים כו', וכך הוא בכל גלות וגלות כמו בגלות אדום דכתי' אם תגביה כנשר משם אורידך והגבה' זו מלמעלה למטה היא באה שמגביה השפל כו' מטעם שירד מגבוה לנמוך לעזור כו' שהוא בחי' מקיפי' דעגולי' דקמי' כחשיכה כאורה כו' וד"ל.

ובזה יובן ענין מה שהפיל פור הוא הגורל לפני המן כו' שזהו מצד בחי' עוצם ההתנשאות יתירה דהמן להדמות לבחי' התנשאו' העליונה מפנימי' ושרש דכתר דקדושה (שהוא בחי' התנשאו' שמצד עצם הרוממו' שנבדל בערך למעלה מהתנשאו' על העולמות כנ"ל), ע"כ הפיל פור הוא הגורל לפניו שעשה בדוגמא דבחי' הגורל העליון לפני ה' בעצם הרוממו' בבחינת פנימי' הכתר שבו פנימי' ועצמו' הרוממות והתנשאו' דשם שוין חושך ואור כמ"ש [דקמי'] כחשיכ[ה] כאו' ממש כו') וזהו מטעם הנ"ל דאזלע"ז כו', דכאשר בבחי' הקדושה יורד מגבוה לנמוך ולהתלבש למטה משום דקמי' כחשיכא כו' אז בבחי' הקליפה עולה הנמוך לגבוה להגביה א"ע

מל' בלא תגא: ראה סנהדרין צט, ב. קה, א. ספר המאמרים תקס"ג ח"א ס"ע ר. לקמן ע' תנד.

אשר שלט האדם באדם לרע לו: ראה לקמן ע' תצו, ושי"ג.

שויה לעזור — וד"ל: ע"כ נעתק בכרך ב.

שהפיל פור הוא הגורל: אסתר ג, ז.

(דקמי' כחשיכנה) כאו': כ"ה בכ"מ ומהם: ספר המאמרים תקס"ז ע' מה. לקמן ע' תמו. מאמרי אדה"א

ויקרא ח"ב ע' תתקט. דברים ח"א ע' קפה וע' רלה. שם ח"ב ע' תרכט. ושי"ג. ראה הנסמן לעיל סוף פיסקא

וזהו פי' אח"ש.

למעלה מעלה בבחי' פנימי' הכתר שלמעלה מן החכמה והרצון כו', והוא ענין הגורל למעלה כידוע בענין הגורלות דשני השעירי' ביו"כ דכתי' ולקח ב' השעירים והעמיד אותם לפני ה' כו' ונתן על ב' השעירי' גורלות גורל א' לה' וגורל א' לעזאזל כו' הרי קודם שנפל הגורל היו שניהם שווין שראוי כל א' לה' כמ"ש והעמיד אותם לפני ה' כו', ואעפ"י שבאמת הרי הם ב' הפכ"י ממש שהא' אשר לה' יעלה למעלה מעלה לכפר ולעשותו חטאת לה' בבחי' עלי' לחיי החיים העליונים, וזה השעיר שלעזאזל נשא עליו את כל עוונות בני' לארץ גזירה למקום צלמות המות דקליפה במדבר כו', ועכ"ז קודם שנפל הגורל היו שניהם שווין והי' ראוי השעיר שלה' להיות לעזאזל ואשר לעזאזל הי' ראוי לה' שזהו כמו שהחי ראוי למות והמת לחיים כו', אך ורק הגורל יפריד ביניהם ויבדיל לחלק אותם להכשיר לא' להיות לה' לחיים והב' למות לעזאזל כו', וא"כ יש מזה הוראה גמורה ששרש הגורל למעלה מן החכ' וגם למעלה מן הרצון כו', דהנה יש ב' מיני חלוקה הא' עפ"י שכל וטעם, כמו ב' אחים שחולקי' בירושת אביהם שזה יטול הנבחר לו כפי דעתו שבחר בשכלו וזה יטול חלקו כפי שבחר בשכלו, שחלוקה והבדלה זו בין חלק לחלק הי' עפ"י בחי' שבדעת ושכל כ"א. אך אם שני החלקי' שווין לשניהם ואין לא' מהם טעם ושכל לבחור בחלק זה יותר מחלק הב' אז יפילו הגורל לתלות החלוקה ביניהם רק כפי שיפול הגורל דווקא כו', הרי הגורל למעלה מן השכל ודעת שהרי עפ"י שכל ודעת ב' החלקים שווים לשניהם ולא יכריע השכל ביניהם כלל. וגם אם הי' השכל מכריע אין רצונם לסמוך על הכרעת השכל והטעם רק כאשר יכריע הגורל שלא עפ"י שכל ודעת בזה תולין רצונם שכן יקום דווקא, הרי הגורל למעלה מן השכל דגם שיפול הגורל לנגד חיוב וגזירת השכל כן יקום א"כ זהו רצון שלמעלה מן הטעם כו' וד"ל. ועוד זאת מובן מזה ממילא ששרש הגורל למעלה גם מן הרצון דגם אם ירצה ברצון שאין בו טעם ושכל כלל דאין טעם לרצון כלל כידוע, הרי אנו רואי' בענין הגורל שיבטל רצון הזה ויסמוך רצונו רק על אשר יכריע הגורל עליו כן יקום הגם שיעלה הגורל על החלק שלא ירצה בו תחלה [ירצה בו] מחמת הגורל שסמך רצונו [עליו] שירצה כמו שיפול הגורל דווקא הרי הגורל יעשה בו רצון לרצון דהיינו שיהי' רצונו כך גם במה שלא רצה, א"כ שרש הגורל למעלה [גם] מן הרצון מאחר שהגורל הוא שעושה את הרצון ויכול לסמוך ולתלות את רצונו כפי שיפול הגורל כן ירצה כו' וד"ל. וכ"ז עדיין [רק] בגילוי הרצון שזהו רק במה שסומך את גילוי רצונו

כידוע בענין הגורלות: ראה גם מאמרי אדה"ז פרשיות התורה כאן ע' שפב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישם. לקמן ע' תנב ואילך.
ולקח ב' השעירים . . . ונתן על ב' השעירי': אחרי טו, זח (בדילוגים).
לחיי החיים: ראה יומא ע"א, א.
נשא עליו . . . עוונות בני' לארץ גזירה: אחרי טז, כב.

כפי שיפול הגורל שכן ירצה בגילוי שאין מזה הוראה רק שהגורל הוא למעלה מגילוי הרצון, אבל באמת שרש הגורל הוא למעלה גם מעצמות ומקור כל הרצונות שהוא בעל הרצון מאחר שבעל הרצון עצמו סומך על הגורל שימשיך מעצמות שלו להיות רצונו כך כפי שיכריע הגורל כך וכך גם בב' הפכי ממש א"כ הרי בבעל הרצון הי' ב' רצונות הפכי' הללו שוין ממש, רק על הגורל [הוא] שסומך עצמו ממש ש[י]עשה רצונו כך דהיינו כמו שיפול הגורל מלמעלה מן הרצון כן רצה ירצה באמת, א"כ הרי הגורל הכריע את בעל הרצון עצמו שיעשה רצונו כך ואין זה רק לפי שהגורל הוא למעלה גם ממקור הרצון ע"כ יכריע גם להטות לבעל הרצון שיעשה וימשיך ממקור הרצון להיות רצונו כך או כך כמו שאדם סומך כל עצמו רצונו כמו שיפול מלמעלה כן ירצה כו' וד"ל.

והדוגמא מכ"ז יובן בענין הגורלות דיוה"כ על ב' השעירים שתחלה קודם הגורל היו שניהם שווין ממש כמ"ש והעמיד אותם לפני ה' ממש כנ"ל רק הגורל הוא שהפרידם שזה יהי' לה' וזה יהי' לעזאזל כו', א"כ וודאי הרי הגורל הזה הוא למעלה מבחי' הבחירה והבדלה שעפ"י ח"ע דתו' דאצי' כו', לפי ששרש יו"כ הוא למעלה מבחי' הח"ע דתו' כמ"ש לפני הוי' תטהרו למעלה משם הוי' דחכ' דתו' שלזה יוכל להיות סליחת העוונות לעוברי רצונו שע"פ תו', וזה הי' מצד בחי' הרוממו' דפנימי' הכתר שלמעלה מן החכ' וטעם לרצון [העליון] כידוע, וע"כ לא יש הכרעה ע"פ החכ' עילאה בין ב' השעירים מי לה' כו', כמו שיבוטל הבחירה שעפ"י שכל וטעם לגבי הגורל שלמעלה מן השכל כנ"ל, וגם לא יכריע הרצון שלמעלה מן הטעם וחכ' דתו' רק כפי שיפול הגורל מי לה' כו' וכנ"ל דשרש הגורל הוא למעלה גם מן הרצון עצמו כו' מאחר שסומך בעל הרצון את רצונו לבוא מן ההעלם לגילוי כפי שיעלה ויפול הגורל כו' כנ"ל, [ו]כך יובן למעלה בעצמות המאציל שהוא בעל הרצון העליון שהוא מקור כל הרצון שנק' רדכ"ר מן רצון הפשוט ועצמי שיתלה אופן המשכת הרצון ממקורו כפי שיפול הגורל להכריע כך ירצה ויבחר בעל הרצון העליון, והוא ענין ושרש הגורלות ביו"כ שהוא בבחי' פנימי' ועצמי' אור שרש הכת"ר שהוא רצה"ע שירצה ה' בעמו למעלה מן בחירת הרצון, אלא כפי שיפול הגורל להכריע ולהבדיל בין ב' השעירי' גורל א' לה' כו' והיינו לפי שהוא בבחי' עצם הרוממו' והתנשאו' שמצד עצמו א"ס ב"ה ממש כמו שהוא טרם שבא לכל בחי' מקור לרצון כו' [ו]שם שווים ב' השעירי' דקמי' כחשיכה כאורה, וע"כ גם חשך דקליפה כאור יחשב ואור כחשך (ולכך יכול להשפיל א"ע בלבוש שק דק"ג מגבוה לנמוך משום דגם חשך לא יחשיך כו' כנ"ל), אך עכ"ז נעשה ההכרעה וההבדלה עפ"י הגורל עכ"פ להיות זה השעיר לה' חטאת לעלות למעלה לחיים העליונים כו'

לפני הוי' חסדו: אחרי טו', ל. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקכג. ושינ.

וזה השעיר [יפול] לעזאזל [כו'] שישא כל עוונות אל ארץ גזירה כו' למות (וכמו בעוה"ב ג"כ א' אלה לחיי עולם ואלה לחרפות כו'), לפי שגם בבחי' עצם הרוממו' והתנשאו' דמל' דא"ס כמו שהוא בעצמו ממש משם דוקא נבדל הפנימי' מן החיצוני' שזהו ענין הפלת הגורלות כמו שיפול מלמעלה [מעלה] כן יהי' ההכרעה עכ"פ לבעל הרצון כו' והוא כמאמר ישראל עליה במח' כו', שזהו כללו' ענין נעילה דיו"כ בבחי' החותם כו' כמ"ש במ"א בענין יבחר לנו את נחלתינו כו', והוא מה שביקש משה ונפלינו אני ועמך כו' שלא תשרה שכניה באוה"ע מטעם הנ"ל דקמ"י כחשיכ' כאו' כו'. וזהו ג"כ כללות ענין הפורים שהוא כמו יו"כ ממש כמ"ש ע"כ קרא[ו] לימים האלה פורי' ע"ש הפור כו' שהוא הגורל כמו ענין הגורל דיו"כ ממש והוא מ"ש ובבואה לפני המלך ממש אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה שחשב על היהודים על ראשו כו', שזהו בחי' ההכרעה שעפ"י הגורל מעצמו' הרוממו' דווקא לבחור ביהודים להיות לרצון מבעל הרצון העליון ב"ה כנ"ל, ומחשבתו הרעה ישוב על ראשו כמו השעיר לעזאזל שנברר ע"פ הגורל למות ולאבדון כו' (כמשי"ת) וד"ל.

וזהו ע"כ קראו לימים האלה פורים ע"ש הפור כו' ולכאורה זהו פלא איך יקרא פורים לשמחה ויו"ט ע"ש הפור שהוא הגורל שהפיל המן לפניו על היהודי' לרעה כו'. אך הענין הוא דבאמת זה הפור הוא הגורל אשר הפיל המן לפניו הוא הי' עיקר הנס שישב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודי' על ראשו דוקא כו', והענין הוא מטעם הנ"ל שענין הגורל הזה שהפיל המן לפניו הי' זה מצד ענין ההתנשאו' וגסות יתירה שנק' חוצפא [מל'] בלא תגא עד שרצה להדמות בעצמו להיות כמו בבחי' ההתנשאו' האמיתי דעצמות א"ס ב"ה שבפנימי' ועצמו' אור הכת"ר דקמ"י כחשיכה כאו' כנ"ל, שלמעלה גם מבחי' מקור לרצון כו', והוא מטעם הנ"ל דאזלע"ז כו' דכאשר בקדושה ירד אור הגבוה לנמוך והוא בחי' מקיף היותר עליון בלבוש שק דגוגה שז"ש אלביש שמים עליונים קדרו' ושק כו', שמזה יש תוקף לכתר דקליפה שיקבל גם הוא מבחי' הרוממו' דמקיף העליון ביותר שבבחי' עגולי' מעלה ומטה שוין כנ"ל היפך בחי' היושר שאין החיצוני' מקבלי' רק מבחי' אחורי' כנ"ל,

אלה לחיי עולם: דניאל יב, ב.

ישראל עלה במח: ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. ושי"נ.

יבחר לנו את נחלתינו: תהלים מז, ה. ראה סידור דרושים לחתונה קלה, ב. מאמרי אדה"א דרושים לחתונה ח"א ע' רד ואילך. בהנסמן בהערה דלעיל ד"ה כידוע בענין הגורלות.

ונפלינו אני ועמך כו' שלא תשרה שכניה באוה"ע: תשא לג, טז. ברכות ז, א. ראה תורת חיים בא ע' קנד.

מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כט. ושי"נ. שם ח"ג ס"ע תשכג ואילך. לקמן ע' תמוז וע' תקב.

הפורים שהוא כמו יו"ט: ראה תקוני זוהר תכ"א (גז, ב). הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' עה. לקמן ע' תנד.

ע"כ קראו... ע"ש הפור... ובבואה לפני המלך: אסתר ט, כו. שם כה.

שאו יש עלי' לקליפה מנמוך לגבוה לעומת הקדושה שירד מגבוה לנמוך (כמו שיוכל להיות השראת השכינה באוה"ע כנ"ל), והוא ענין הגבהה והתנשאו' של שוא ושקר ממש רק חוצפא בלא טעם אבל הוא ג"כ בא בדוגמת הרוממו' האמיתי שלמעלה מן השכל ורצון כו', וכך הוא במנגד דקליפה שהוא בחי' החוצפא וההתנשאו' וגסות שלמעלה מן הטעם וגם למעלה מן הרצון שנק' פנימי' ושרש דכת"ר דקליפה בחי' עומ"ר שיבוא מזה מקור לרצון רע כו' להכריע לבעל הרצון להטותו לכל רצון זה (וכמו שיראה אדם בעצמו כשיפול הנופל מבחי' מקיף דקדושה האלקי' שבעצמות [ו]יורד ומתלבש למטה בלבוש שק כמו בטרדת העוה"ז שיתגבר לעומת זה בחי' הגסות והחוצפא בבחי' הרע [שבו] שיעלה מנמוך לגבוה בהתנשאות יתירה למעלה מן הטעם שהוא מקור כל רצון זר כו'), ואמנם ירידה זו דמקיף דנשמו' בא[ה] בהתלבשות למטה לעזור לנופל להשפיל גיאים שהוא מהתנשאות דקליפה, וכמו"כ באוה"ע בזמן הגלות שמתנשאי' ביותר כמ"ש שאון לאומים כו', וזהו שהפיל פור הוא הגורל לפני המן פי' שעשה בדוגמא בבחי' הגורל העליון שלפני בחי' רוממו' העצמו' שלמעלה מן הרצון והחכ' כנ"ל, כך ציוה המן להפיל פור הוא הגורל לפני עצמותו שיהי' בא ההמשכה מרוממו' והתנשאו' העצמו' למעלה מן הבחי' שברצון וחכ' רק אשר שיפול הגורל כן ירצה ברצון כנ"ל בחי' רוממו' העצמו' דקדושה. וזהו הפיל פור הוא הגורל לפני המן כו' והוא מצד עוצם ההתנשאו' יתירה בעצמותו להדמות לבחי' ההתנשאו' ורוממו' האמיתי דא"ס ב"ה ובאמת אין ההתנשאו' זאת רק חוצפה וגיאו' של שוא ושקר שנק' מל' בלא תגא כו' כמו אם תגביה כנשר כו' כנ"ל והי' [ה]כונה של המן שבוה הגורל שהפיל לפניו יבוא ג"כ מבחי' הרוממו' העליון המשכת הרצון לרעה על היהודי' כרצונו ומחשבתו שתלה הגורל שהפיל לפניו כפי [שיפול מלמעלה מן הרצון כו' והוא לפי שמקיף העליון ירד למטה ע"כ עלה השפל להגביה א"ע כ"כ כנ"ל. אמנם זה עצמו הי' עיקר הנס וכמ"ש ובבואה לפני המלך אמר עם הספר כו' וכאשר עלתה אסתר המלכה שהוא עליי' המל' למעלה מעלה בעצמו' הרוממו' האמיתי דא"ס ב"ה שם דוקא אמ' עם הספר שישוב מחשבתו כו', שיפול הגורל להיפך מרצונו ומחשבתו והוא שישפיל גיאים ויגביה שפלים להרים קרן ישראל השפל להיות בבחי' פנימי' ועצמי' ולהשפיל גאים והתנשאו' דהמן להשיב מחשבתו על ראשו כו' מטעם הנ"ל, דדוקא בעצם הרוממו' נבדל הטוב מן הרע ולכך הפור [ו]גורל הזה דהמן הוא עשה עיקר ענין הפורים שהם ימי שמחה ויו"ט שהוא כמו גורל דיו"כ שהוא מעין עוה"ב

ש"ה מקור לרצון רע . . . זה נוכחו: ה: לכל הרצונ' רעי' . . . ד: זה (וסימן. ה:זר) נוכחו.
 שאון לאומים: ישעי' יז, יב [ושם: ושאו]. וכ"ה גם במאמרי אדה"א דרשי חנונה ח"א ע' ר"ן.
 ש"ה כנ"ל . . . שברצון וחכ': ה': ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: והחכ' . . . וחכ'.
 אסתר . . . המל': עץ חיים שער (מו) כסא הכבוד פי"ו. פרי עץ חיים שער (כד) ר"ה פי"ג.

ממש שנבדל אז הרע מן הטוב בתכלי' כמ"ש אלה לחיי עוה"ב ואלה לחרפות כו', וע"כ נק' יו"כ שבת שבתון כידוע. וז"ש וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים כו' וכל המועדים בטלים חוץ מפורים לפי שהוא מעין דעוה"ב כמו יו"כ מטעם הנ"ל. וזהו ע"כ קראו לימים האלה פורי' ע"ש הפור הוא הגורל שהפיל המן לפניו כו' וקאי אדסמיך ל' ובבואה לפני המלך אמר עם הספר כו' מטעם הנ"ל ע"כ קראו כו' וד"ל.

והנה עיקר מפלת המן הי' במה שאסתר נישאה אותו ביותר ועשתה גם סעודה שני' שיבא אל המשתה שעשתה עם המלך יחדיו כמ"ש בתחלת בואה לפני המלך אם על המלך טוב יבא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשתה לו, דמשמע דכל שאלתה עד חצי המל' זה הי' שיבא המלך והמן היום כו' דר"ת הללו הוא שם הוי' כידוע, והי' כוונתה בזה לקרב את המן ולהגביה אותו כ"כ למעלה עד שישתוה אל המלך להיות משנה למלך, בא' י"בא הי'מלך ו"המן כו', והוא אות הוי"ו שאחר י"ה דשם הוי' והיא אחרונה הוא בחי' המל' כידוע, ונמצא הגביה אותו כ"כ להעלותו אותו להיות בחי' ממוצע בין המלך והמלכה שהוא אות הוי"ו בין י"ה להיא אחרונה כו', ובזאת היתה מפלתו בסעודה השני' דהנה אחר שאמר ויבוא המלך והמן אל המשתה כו' ויאמר המלך מה שאלתך כו' הרבתה בבקשתה יותר מן הראשונה ותיא שאלתי ובקשתי אם מצאתי חן כו' יבא המלך והמן אל המשתה אשר אעשה להם ומחר אעשה כדבר המלך כו', כי בבקשה הראשונה אמרה יבא המלך והמן דוקא אל המשתה אשר עשיתי לו בשביל המלך והמן נכלל בו, ובבקשה השני' אמרה יבא המלך והמן אל המשתה אשר עשיתי להם עשתה להמן כחבר למלך באמרה להם ומחר אעשה ולא היום כו', וזהו [הי'] קירוב גדול יותר להמן מקירוב הראשון במה שהשוה אותו למלך באמרה אל המשתה אשר עשיתי להם כו', וע"כ עיקר מפלת המן הי' בסעודה השני' בהיות בתכלי' העילוי שמחמת זה כאשר שב המלך מגינת ביתן וראה המן נופל על המטה כו' אמר [המלך] הגם לכבוש את המלכה

ש"ה ממש — עוה"ב ואלה לחרפות: א' עולם.

נק' יו"כ שבת שבתון: אחרי טז, לא. אמור כג, לכ. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ס"ע תתקיג. וש"נ. שם חיד ע' אקפ. וש"נ.

וימי הפורים האלה . . . וכל המועדים בטלים חוץ מפורים: אסתר ט, כח. מדרש משלי ט, ב. ילקוט שמעוני שם רמז תתקמד.

אם על המלך טוב . . . עשתה [ד' עשיתי] לו: אסתר ה, ד.

שיבא המלך והמן היום . . . דר"ת . . . הוי': נסמן לקמן ע' תקה.

אות הוי"ו שאחר י"ה . . . להיא אחרונה: ראה גם לקמן שם ובע' תקיב ואילך.

והיא אחרונה . . . המל': נסמן לעיל ע' מו הערה החכ.

ויבא המלך והמן . . . ויאמר המלך מה שאלתך: אסתר ה, ה. ו (בדילוג).

ותיא [והען אסתר] שאלתי . . . אם מצאתי חן: אסתר ט, ח (בדילוג).

שב המלך . . . וראה המן נופל . . . הגם לכבוש: אסתר ז, ח.

עמי בבית כו', מפני שהי' גדול כ"כ בעיני המלך מפני ההתקרבות שקרבה אותו אסתר המלכה והעליהו כ"כ עד שנדמה למלך שחפץ המן לכבוש המלכה עמי בבית כשנפל על המטה כו', ומזה הי' עיקר סיבת מפלתו שצוה המלך לתלותו על העץ מיד כשזכר חרבונה את העץ כו'.

והנה כללות ענין ההפרש בין הקירוב דנקודה הא' לקירוב הסעודה הב' הוא כמו ענין ההפרש בין הברורים שע"י תו"מ בעוה"ז ובין עוה"ב, שבעוה"ז העיקר הוא בהתהפכות החושך לאור ורע לטוב בסו"מ ועש"ט כו', שזהו ענין שם הוי' דר"ת יבא המלך והמן היום היום לעשותם דוקא, והוא יחוד דו"ה עם י"ה דשמי עם י"ה שס"ה ל"ת, וז"ש יבא המלך והמן וי"ו זה ממוצע להשפיע למל' שהוא היום לעשותם, ואמנם כל זה נכלל בי"ה דשם הוי' ושם הוי' זה נכלל במ"ש יבא המלך שהוא המלך סתם שבמג"י אסתר בר"ת הללו, וז"ש אשר עשיתי ל"ו ל"ו דוקא לשון נסתר שהוא בחי' סדכ"ס שם אהי' אנא זמין לאתגלאה כמאמ' נתארה [הקב"ה] להיות לו דירה בתחתונים שהוא היא אחרונה דבחי' המל' בחי' אסתר, וזהו היום דוקא אל המשתה אשר עשיתי לו כמא' היום אם תשמעו בקולי כו'. ואמנם בסעודה הב' הכוונה הי' לעוה"ב בקבלת שכר המצות שעשו בעוה"ז וכמ"ש ומחר אעשה כדבר המלך למחר דווקא זהו אלף הו' דעוה"ב אעשה כו' שתעלה למעלה בבחי' פנימי' הכתר דע"י ששרשו בפנימי' מל' דא"ס עצמו (וכמ"ש ובבואה לפני המלך ממש כמ"ש במ"א באורך), וזה יהי' אחר תשלום הבירורי' דרפ"ח כו' ממעשה התו"מ והתשובה שנהפך לאור שיש יתרון מן החושך דוקא כידוע שמזה יהי' עיקר העוה"ב כו', וע"כ עיקר בקשתה במשתה הא' הי' שיבא המלך והמן שהוא בחי' גסות דק"נ כמו שיהי' לאחר הבירורי' דעה"ד בעוה"ב כמאמר המן מן התורה מנין שנא' המן העץ, וזהו קירוב גדול ועלי' גדולה שיעלה התנשאו' בחי' [הגסו'] דשמב"ש דת"ח בבחי' הקדושה ממש, וע"כ א' יבא המלך והמן שלא א' רק ג' אותיות דיה"ו שאותיו י"ה נכללו בו"ו דוהמ"ן וז"ש [אל המשתה אשר עשיתי להם ולא לו

שצוה המלך לתלותו . . כשזכר חרבונה את העץ: אסתר שם ט.

ש"ה והנה — דנקוד: דה: דסעודה.

היום לעשותם: ואתחנן ז, יא.

דשמי עם י"ה שס"ה [ה' ניתוסף: זכרי עם ו"ה רמ"ח מ"ע]: נסמן לעיל ע' צג.

ושם הוי' . . שהוא המלך סתם: ראה לעיל פ"א פ"א אה"ש.

שם אהי' אנא זמין לאתגלאה: שמות ג, יד. ראה זהר ויקרא יא, א. אחרי סה, ב.

נתארה [הקב"ה] להיות לו דירה בתחתונים: תניא רפ"ו. ראה הנסמן בליקוט פירושים לשם.

היום אם תשמעו בקולי: תהלים צה, א. סנהדרין צה, א.

ובבואה לפני המלך ממש: ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תא. לקמן ע' תצג.

ש"ה דוקא — במשתה הא' הי': ה: הי' בסעודה הא'.

המן מן התורה . . המן העץ: חולין קלט, ב. כראשית ג, א.

ש"ה גדול — דשמב"ש: דשמיני שבשמינית.

לבדו כי י"ה נק' תרין רועין כו' ולאחר שנכרר בחי' ס"ג דבינה מתחבר עם יו"ד דחכ' כו' וז"ש] יבא המלך והמן כו' אל המשתה כו' שהוא עלי' המל' לע"ל למעלה מ"ה והוא שא' ומחר אעשה כדבר המלך אחר קבלת שכר של המצות כו', וכמו שא' שעתיד לעשות סעודה לצדיקים מלכותו ושור הבר ודוד יברך על הכוס שהוא בחי' המל' שתהי' עט"ב כו', ואמנם ע"י קירוב הגדול הזה שבסעודה הב' שהי' מרמז לע"ל לאחר הביורור ע"ז דוקא הי' מפלת המן דק"נ דעכשיו כי הי' המלך סבור שבא לכבוש המלכה עמו בבית מצד בחי' הרוממו' והתנשאו' יתירה דהמן שנדמה למלך העליון עד שהשכינה בגלות בע"ש (כענין בא נחש על חוה כו') שהוא בחי' פנימי' הכתר דקליפה שיפול פור לפניו כנ"ל.

ושרש הדברים הוא כי הגם שבזמן הגלות דאלכיש שמים קדרות דהגבוה יורד למטה מתעלה [בק"נ] מנמוך לגבוה כנ"ל זהו בבחי' ירידה המקיף דעיגולי' דווקא שיכולי' החיצוני' לקבל מבחי' הרוממו' דקמי' כחשיכה כו' כנ"ל, אבל כאשר עשתה אסתר משתה הא' והב' וא' יבא המלך והמן כו' שזהו בבחי' היחוד דשם הוי' ע"י תו"מ בעוה"ז ובעוה"ב לגמרי שהוא בבחי' היושר דאד"ם והעלתה לחושך דק"נ שהוא גסות דהמן למעלה לקבל מן הקדושה במ"ש יבא המלך והמן כו', ובבחי' היושר אין השרש דהמן רק בבחי' אחורי' דכתר וחוי"ב ומדו' דקדושה שנגרר אחר בחי' הפנימי' כנ"ל וכאשר יעליהו למעלה מכפי מדתו דהיינו שיעמוד לקבל מבחי' הפנימי' דכתר דקדושה לא יוכל לעמוד ויתבטל לגמרי ויפול למטה, והוא הי' כוונת אסתר שהעלתה להמן עד שנדמה למלך שרצונו לכבוש המלכה להפריד בין מ"ה ובין שלא יהי' היחוד בפנימי' דשם הוי' כמ"ש אין השם שלם כו', וזהו עמי בבית בבחי' פנימי' היחוד וכמאמ' כד ארי ואריותא קיימא ווי למאן דעבר כו', ולזאת לא הי' יכול המן לעמוד לפני המלך והמלכה כמ"ש הדבר יצא כו' ופני המן חפו שנבדל הרע מן הטוב, כי הפרידן מאחדותו העצמי כמ"ש וכבודי לאחר [דסט"א] לא אתן ונפל ממילא שישוב מחשבתו הרעה על ראשו ותלוהו אותו על העץ דעה"ד כמ"ש ראשית גוים עמלק כו' ששרשו הי'

י"ה נק' תרין רועין: ראה זהר בשלח נו, א. ויקרא ד, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' א. ושי"ג.
 שעתיד לעשות סעודה . . . ודוד יברך על הכוס: ראה פסחים קט, ב.
 סעודה . . . מלכותו ושור הבר: ראה בבא בתרא עד, ב. עה, א. ויקרא רבא פי"ג, ג. מאמרי אדה"א ויקרא
 ח"א ע' קלו (ושי"ג) וע' קמד ואילך. דברים ח"ג ע' אקית. ושי"ג.
 ודוד . . . שהוא בחי' המל': ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט.
 בא נחש על חוה: שבת קמו, רע"א.
 אין השם שלם: נסמן לעיל ע' יב.
 ארי ואריותא קיימא . . . כו' [ה': ניתוסף: ומאן דעבר כו']: באור התורה דרושים לרי"ה ע' אתכה מציון
 לוח"ג ס"פ ואתחנן דר"ע ע"א.
 הדבר יצא כו' ופני המן חפו: אסתר ז, ח.
 וכבודי לא . . . לא אתן: ישעי' מב, ת, מת, יא.
 ראשית גוים עמלק . . . אחורי' דדעת: בלק כד, כ. לקמן ע' תתיד. ושי"ג.

בבחי' אחורי' דדעת כו' ולאחר הבירור שלו שא' המן מן התורה מנין שנא' המן העץ כו' כנ"ל בענין סעודה הב' שמרמו לע"ל כו' וד"ל.

ובכל הנ"ל יובן ג"כ מארז"ל דחייב אינש לבסומי בפורי' עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כו' ולכאו' זהו פלאי דאם לא ידע בין ארור המן כו' שמחה זו מה היא [ו]לא עוד אלא דחייב לבסומי כו', ועוד האיך יתכן שישתכר כ"כ עד שיא' להיפך שיהפך מארור לברוך ויא' ברוך על המן וארור על מרדכי שהוא היפך שמחת פורים, אלא צ"ל שאין הכוונה שיא' להיפך ח"ו אלא שיבא בבחי' שלמעלה מן הדעת עד שלא ידע כלל בין ארור המן כו', דהיינו שלא יהי' בירור והבחנה זו בין ארור המן כו' עפ"י דעת ושכל אלא בבחי' שלמעלה מן השכל ולא שלא ידע כלל הבחנה זו ויא' להיפך ח"ו כו' אלא יאמר ארור המן וברוך מרדכי רק שאמירה זו יהי' שלא עפ"י הבחנה ובירור שע"י הדעת וכוונה בשכל אלא יא' ארור המן בלא כוונה ודעת ושכל כלל רק ממילא ומאיליו יבוא דיבור זה מלמעלה מן הדעת, והוא פשט המאמר דחייב לבסומי בשכרו' שיגיע לשמחה גדולה דהיינו שתגבר בו השמחה כ"כ עד שיהי' בלא דעת כלל ויא' ארור המן בלא דעת וכוונה כלל וכלל, וזהו עד דלא ידע בין ארור המן כו' שיהי' זה בבחי' שלמעלה מן הדעת כו' וד"ל.

ולהבין שרש וטעם הדברים הנה יובן מכל הנ"ל בשרש קליפ' המן שהוא החוצפא וההתנשאות וגסות יתירה שלמעלה מן השכל והדעת שנק' מל' בלא תגא כלל כו' וכמו אם תגביה [כנשר] כו', והוא בחי' פנימי' הכתר דק"נ שמתעלה למעלה מנמוך לגבוה כו' כנ"ל, וע"י אסתר נתעלה יותר להיות עומד בבחי' פנימי' דשם הוי' שלמעלה מן הדעת והוא בחי' פנימי' הכתר דקדושה כמו שיהי' לע"ל כנ"ל בענין סעודה השני' כו', וע"כ במפלת המן הי' צריך להיות באותו מקום ומדריג' שעלה לשם דווקא כמבואר למעלה בסיבת מפלתו שהי' מפני שלא הי' יכול לעמיד שם לקבל מבחי' הפנימי' כו' ע"כ במקום שעלה שהוא בבחי' הכתר שלמעלה מן הדעת שם תהא מפלתו וקבורתו ג"כ בבחי' שלמעלה מן הדעת דווקא ולא יהי' מפלתו ע"י בחי' הדעת משום דעיקר מפלתו צ"ל במקום שעלה דווקא שהוא למעלה מן הדעת (ולזה הטעם תלוהו על עץ גבוה נ' אמה שהוא למעלה מנש"ב והוא למעלה על העץ הדעת כמ"ש בו המן העץ כו', דשרש קליפת המן

דחייב אינש לבסומי בפורי': ראה מגילה ז, ב. לקוטי שיחות ויקרא כרך ז ע' 20 הערה 2. סידור שער הפורים רפג, ד. ומקבילו בתורה אור מגילת אסתר צו, רע"א. וראה גם לקמן ע' תסא.
 שאין הכוונה שיא' להיפך ח"ו וכיה במאמרי אדמו"ר פרשיות כאן ע' שפג ובמקבילו בתקס"ג ח"א ע' רה.
 ולהעיר מפרי עץ חיים שער (יט) הפורים פ"ו.
 אם תגביה (כנשר) . . . הכתר [ה': ליתא]: עובדי' א, ד.
 תלוהו על עץ גבוה נ' אמה: אסתר ז, ט"ו.

בבחי' ס"ג אותיו' ג"ס דבינה שלמעלה מן ההשגה וטעם כו' שהוא בבחי' הכתר כידוע ומבואר במ"א, וזהו שרש הטעם ומאמר זה שא' דחייב לבסומי בפורי' עד דלא ידע כו' דהיינו שיא' ארור המן בלא בחירה ע"פ כוונה ודעת אלא יא' ארור המן בבחי' שלמעלה מן הדעת דוקא, כי בזה דווקא עיקר מפלתו מטעם הנ"ל ולא שידע כלל בין ארור המן כו' אלא שהשמחה תגבור בו כ"כ עד שיהי' בבחי' שלמעלה מן הדעת ולא ידע בדעת בין ארור המן כו' אלא למעלה מן הדעת דווקא יבא זה שיא' ארור המן בלא כוונה כלל וכלל לפי שבאותו מקום ומדריגה שעלה שם דווקא צ"ל מפלתו שהוא למעלה מן הדעת דוקא וד"ל ([ו]לפי המבואר למעלה בענין הפיל פור הוא הגורל דהמן כו' שזהו כענין הגורלות דיו"כ כו' מעין דעוה"ב שהוא בבחי' רוממו' העצמו' ממש דקמ"י כחשיכה כאורה כו' רק כפי שיעול הגורל שלמעלה מן הבחירה דרצון ושכל כו' ע"כ חייב לבסומי עד דלא ידע ממש בין ארור כו' כפשוטו לפי ששניהם שווין שם ויכול להחליף מזה לזה כמו בענין ב' השעירים דיו"כ כו' ועכ"ז יא' ארור המן כו' רק שהוא בא מלמעלה מן הדעת ובחירה דרצון כו' כנ"ל).

ובזה המאמר דחייב אינש לבסומי בפורי' עד דלא ידע כו' יובן שרש ענין מעלת ומדריגת דשמחת פורים יתירה הרבה על שמחת המועדי' עד שמפני זה א' כל המועדים בטלים חוץ כו' וכמ"ש וימי הפורים האלה לא יעברו כו' (משום שהוא מבחי' השמחה העצמי' דעוה"ב שנא' שם נשמחה בו ממש שלמעלה מן הרצון ודעת כו' מטעם הנ"ל בענין הגורל דיו"כ כו'. והענין הוא לפי ששמחת המועדים צריך להיות עפ"י הדעת ושכל דוקא כידוע בשרש ענין המועדים שהוא בבחי' בינה דכתי' אם הבנים שמחה כו' וכמו שאו' מועדים לשמחה כמו בשמחה שמצד השגה האלקי' בבניה כו' והן בחי' חג"ת דג' רגלים שמאיר בהן מבחי' בינה בפסח מבחי' החסד ונק' מקראי קודש דחכ' כידוע, אבל שמחת פורים שרשה בבחי' פנימי' הכתר דווקא שלמעלה מן הדעת והשגה שמשם דווקא יומשך מפלת המן ששרשו למעלה מן הדעת כו') (ומטעם הנ"ל בענין הפור הוא הגורל ע"כ קראו

ס"ג אותיו' ג"ס: נסמן לקמן ע' תקיג.

ס"ג . . . שהוא בבחי' הכתר: ראה גם שערי אורה שר הפורים ע' 144 ואילך.

כל המועדים בטלים . . . וימי הפורים האלה: נסמן לעיל סוף פיסקא, וזהו ע"כ קרא'. שם נשמחה בו: תהלים טו, ו.

המועדים . . . בינה: ראה פרי עץ חיים שער (כ) מקרא קדש בתחלתו. לקוטי תורה צו יא, ד. ביאורי ההר קרת צב, ד ואילך. ומקבילו במאמרי אדה"ז תקס"ה ח"כ ע' תרסו. פרשיות התורה ח"כ ע' תקכ ואילך.

אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט. וראה גם לעיל ע' מח. וש"נ.

וכמו שאו' מועדים לשמחה: בנוסח התפלה ובקידוש היום דיו"ט.

חג"ת דג' רגלים: ראה סידור שחרית לד, א. לו, סע"א ואילך. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אקו. וש"נ. לעיל ע' רצד. לקמן ע' שפכ.

דג' רגלים . . . מקראי קודש: ראה זהר אמור צד, א. סידור שער המועדים ר"ז, א.

לימים האלה פורים שהוא כמו בעוה"ב ממש כנ"ל). וע"כ גזרו אומר דחייב לבסומי בפוריא עד דלא ידע כו' שיוגבר אור השמחה כ"כ למעלה מן הדעת דוקא עד דלא ידע כו' ובזה דוקא יהי ארור המן כו' כנ"ל וד"ל (וזהו שימי הפורים לא יעברו לעולם גם בעוה"ב וכמ"ש שם נשמחה בו בו ממש בעצמו רוממו דא"ס ב"ה שיתגלה בעוה"ב לישראל דוקא וכמ"ש אלה לחיי עולם כו' כנ"ל) (ומטעם הנ"ל דדוקא בבחינת עצם הרוממו נבחרו ישראל בבחי' הפנימי ועצמי כנ"ל בענין ובכואה לפני המלך כו').

וזהו שצ"ל תחלה ארור המן ואח"כ ברוך מרדכי היהודי כו', כי תחלה צריך להשפיל בחי' החוצפא וגיאות דהמן שלמעלה מן השכל והדעת באמרו ארור המן בבחי' ומדריגה שלמעלה מן הדעת דוקא כנ"ל, ואח"כ יכול לומר ברוך מרדכי היהודי שזהו בחי' גילוי אור המשכות אלקו' מלמעלה למטה ג"כ דהיינו מבחי' פנימי אור הכת"ר דקדושה למטה בבחי' מרדכי שהוא בחי' יסוד אבא שהוא מקור דתו"מ שבאו למטה, וזהו ברוך מרדכי שיתברך ממקור הברכות דבחי' פנימי דכ"ע והיינו מה שבנ"י שבאותו הדור מסרו עצמם על התו"מ במס"נ ע"י מרדכי דוקא והוא מ"ש בסוף ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות דאור תו"מ בבחי' הגילוי מן ההעלם דעצמו אור הכתר כו', וזה לא הי' כ"א אחר מפלת המן דוקא לאחר שתלוהו על העץ וניתן בית המן למרדכי כו' וע"כ או' תחלה ארור המן ואח"כ ברוך מרדכי כו' שא"א לומר תחלה ברוך מרדכי קודם למפלת המן כו'. והטעם לזה הוא לפי שא"א שיאיר מבחי' פנימי הכתר באור דתו"מ לבחי' מרדכי כנ"ל כ"א לאחר שנבדל והורד והושפל בחי' החיצוני ואחור' דכתר שלמעלה מן הדעת שלא יאיר להמן דקליפה כלל שלא יפסיק ויבדיל הפנימי היחוד"ע בשם הוי' דתו"מ כנ"ל וכמא' שאין השם שלם ואין הכסא כו' עד שימחה זרעו של עמלק תחלה כמ"ש כי יד על כס י"ה מלחמה כו' וכמו שא' ג' מצות נצטוו ישראל בא"י למחות זרעו של עמלק כמ"ש במ"א וד"ל.

והנה אחר כל הנ"ל יש להבין סדר הפסוקים עד ובהגיע תור אסתר כו', והוא מ"ש תחלה ובהגיע תור נערה ונערה לבא אל המלך כו' יב"ח כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ו"ח בשמן המור כו' ובזה הנערה באה אל המלך את כל אשר תאמר ינתן לה כו' בערב היא באה ובבוקר היא שבה כו' לא תבא עוד אל המלך כ"א חפץ בה המלך ונקראה בשם ובהגיע תור אסתר כו'

שם נשמחה בו . . . בעצמו: ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' מה. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ק"א.

אלה לחיי עולם: דניאל יב, ב.

מרדכי . . . יסוד אבא: נסמן לעיל ע' קב.

ומרדכי יצא מלפני המלך: אסתר ח, טו.

שאין השם שלם . . . כי יד על כס י"ה מלחמה: נסמן לעיל ע' יב.

ג' מצות נצטוו ישראל: ראה סנהדרין כ, ב.

לא בקשה דבר כ"א את אשר יאמר הג"י כו' דהנה מבואר למעלה שיש לכל נשמות האלקי' מלאך א' הבא ונמשך מלמעלה להיות לה לעזר ומסייע בסיוע שיש בו ממש שתוכל לעלות ולבוא לפני המלך לאשתאבא בגופא דמלכא ממש כו' וכללות העזר הזה הוא בא מבחי' הג"י שנק' שומר הנשים כנ"ל ופרטי הדברים שבחי' הג"י זה ממשיך ומשפיע לנשמו' הוא הנק' תמרוקי הנשים שהן שמן המור ובשמים שהוא בחי' מוחי' דאו"א [שכלול] מחו"ג דגבורות דאבא נקרא שמן המור וחסדי' דאמא הן הבשמים כו' שכל זה נמשך ונשפע לנשמה האלקי' ע"י הג"י כו' [וד"ל].

לאשתאבא בגופא דמלכא: זהר ויחי ריז, ב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שלט. ושי"ג.
דגבורות דאבא . . שמן המור וחסדים . . הבשמים: נסמן לקמן ע' תעו.

ב"ה פורים תקפ"ו.

ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב ותקם אסתר ותעמוד לפני המלך. הנה י"ל ענין שינוי הלשון שיש בין פרשה זו לפרשה שלפניה בכיאה ראשונה שבאתה אסתר לפני המלך דכתי' ויהי ביום הג' ותלבש אסתר מל' כו' עד ויהי כראות המלך את אסתר המלכה כו' ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט כו' דשם נא' ויושט את שרביט הזהב אשר בידו וכאן לא נאמר אשר בידו אלא שרביט הזהב סתם, וגם שם א' ותגע בראש השרביט דמשמע שלא נתן לה כל השרביט וכאן משמע שנתן לידה כל השרביט כפי פשט הדבר שא' ויושט המלך [לאסתר] את שרביט הזהב שהושיט מידו לידה ממש (וטעם הפ[שט]) הוא כי בכיאה ראשונה שהי' שלא כדת בלא קריאה מתחילה, דיו הי' בהושטת שרביט הזהב אשר בידו שתגע בראש השרביט כי לא נפלה לפני רגליו בהשתחוואה רק ראה אותה מרחוק ופן יפגעו בה להמיתה כו', אבל כאן הרי

ויושט המלך לאסתר: נדפס מבוך טו=1119 ע' קמא [בכותרת: בעו"ה פורים דשנת תקפ"ו שקלאב (הועתק מגוף כ"ק) (וראה לקמן ע' תיא הסיום והכותרת שבריש הביאור). ובסיומו נרשם: הועתק מכתובת יד קדשו נבגי"מ ז"ע פורים תקפ"ו]. ובין אר"חיים ניתוספו בפנים המאמר אותיות או תיבות מבוך א=104 נה, ב [בכותרת: ב"ה פורים תקפ"ו]. ומבוך א=691 סג, ב [בכותרת: תורת אדמו"ר מוה"ר דוב בער ז"ל נ"ע ז"ע. ומפורים שאמר בשנת תקפ"ו בק' ראהטש"ר יצ"ו. ובסיומו נרשם: סליק, תורת אדמו"ר ז"ל נבגי"מ ז"ע]. נמצא גם בבוך ב=117 ע' קג [בא' מראשי העמודים נרשם: תורת אדמו"ר מהור"ד בער פה ק' ליבאו"ן]. ג=135 ע' רנא [בכותרת: בעו"ה פורים התקפ"ו ובסיומו נרשם: סליק תורת אדמו"ר פורים תקפ"ו 97ק]. ד=182 ע' קכו [בכותרת: בעו"ה פורים. נעתק רק המאמר]. ה=340 ע' לו. ו=467 ע' קיד. ז=607 ע' קלט [נעתק רק המאמר]. ח=627 ע' נח [בכותרת: ב"ה פורים התקפ"ו]. יב=873 ע' צ [בכותרת: תורת אדמו"ר דשנת תקפ"ו 97ק פה ק"ק לובאוויטש]. יג=965 ע' שכז [בכותרת: ב"ה פורים ההתקפ"ו ובא' מראשי העמודים נרשם — תורת אדמו"ר הרב המפורסם נבגי"מ]. יד=1051 ע' קכט. טז=1247 ע' ר [בכותרת: פורים שנת תקפ"ו 97ק]. יז=1734 ע' קנב. יח=1749 ע' יב [בכותרת: תורת אדמו"ר הק' מו"ה ד' בער ז"ע ז"ע]. יט=2014 ע' רפו [ובסיומו נרשם: תורת אדמו"ר נ"ע. נאמרה פה ליבאוויטש פורים שנת תקפ"ג 97ק]. כא=2018 ע' רד. כב=2022 ע' רנט. כג=2039 בתחלתו [בכותרת: בעו"ה תקפ"ו פורים].

בכל הכתי"ב באו המאמר והביאור בהמשך אחד חוץ מכת"י זה (טו) וכן בכתי"ב כג שישנו כותרת להביאור. בתורה אור מגלת אסתר נדפסו שני מאמרים שלא עפ"י סדר הפסוקים ולא ע"פ סדר השנים והם: א) ויושט המלך לאסתר (אסתר ה, ד — משנת תק"ט) נדפס שם צג, ד ואילך. ב) ותוסף אסתר (אסתר ה, ג — משנת תקנ"ז) שם צד, סע"ד. — ואולי שניהם הם הנחות מכ"כ אדה"א. ומאמר דידן מיוסד על מאמר א' הנ"ל והביאור על מאמר ה'.

ד"ה והנה . . . מ"ש כרי"מ ע"פ וימררו את חייהם שנדפס במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ע. ושי"נ. כנראה ששי"ך למאמר זה [ראה לקמן ע' תכח]. וראה בציונים מכ"כ אדמו"ר שליט"א לתור"א שם שמציי"ן (על ד"ה ויושט) לפיה"מ נדפס באור התורה מגלת אסתר (קה"ת תשי"ג) ע' קכח (וראה גם שם ע' קיא ואילך). ועל ד"ה ותוסף אסתר לתור"א ד"ה יביאו לבוש מלכות ושערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"י ואילך פס"ו ואילך. וראה גם אורה"ת שם ע' שט. ד"ה בלילה ההוא משנת תשכ"ה (קונטרס פורים תשי"ג). לקו"ט שיחות ח"ז ע' 41.

בנוגע לתאריך אמירת המאמר ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א שם ע' ע ובהנמנן שם. ויושט המלך לאסתר . . . ויהי ביום הג' . . . ויהי כראות המלך . . . בראש השרביט: אסתר ה, ד. שם ה, א, ב.

א' ותפול לפני רגליו ותבך הוצרך להושיט לה כל השרביט הזהב כדי שתקום ותעמוד לפני המלך כו' [כי] כך היו הנימוס וז"ש ויושט המלך אז ותקם אסתר ותעמוד כו' וד"ל), והיינו ההפרש בין הבירור שע"י התו"מ בחכ' ומדו' דזהו שא' יחינו מיומים כו' עד תח"מ ועוה"ב שעז"א ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט שהו' ה"ג דבצ"ק שנק' שרביט הזהב (כמשי"ת) אבל בתה"מ ועוה"ב א' יקימנו ונחי' לפניו חיי עולם הא"ס עצמו שלמע' מבחי' הבירורי' דתו"מ ואוי"ר כו' שעז"א ויושט לה את שרביט הזהב כולו ותקם ותעמוד לפני המלך בעמיד' נצחיי' (כמשי"ת).

והנה להבין שרש הענין הזה גם בכדו"ד ובכל זמן הנה תחילה י"ל בשרש בחי' אסתר מהו למע', דהנה ארז"ל אסתר מן התורה מנין שנא' ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא פי' כנ"י בזמן הגלות נק' בשם אסתר ע"ש בחי' ההסתר וההעלם דאור ה' שמוסתר מאוד בנש"י ואינו מאיר בגילוי [אור] כלל וכלל, והוא מ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני פי' פני בחי' פנימי' דשם ה' שהוא מוסתר בנש"י דכתיב פני ה' היינו בחי' גילוי שכינה כמו יאר ה' פניו אליך דוקא (וכמו בג' רגלים דכתיב יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך וכשם שבא לראות כו'), אמנם בזמן הגלות אעפ"י שא' גלו לאדום שכינה עמהם (וכמ"ש ליעקב אנכי ארד עמך מצרימה כו') אבל מוסתר ונעלם האור אלקי בכנ"י מאוד, וז"ש אסתיר פני ביום ההוא דוקא דהיינו בזה"ג דוקא שמוסתר ומלוכש בלבוש שק (והוא מצד בחי' הסתלקות הפנימי' דמוחין ומדו' העליונים למע' מע' בעצמותו ממש כמו בבחי' שינה שנק' דורמיטא) ואז א' אלכה ואשובה אל מקומו וא' בזה"ג דקוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא כו') וזהו שא' ביום ההוא דתיבת ההוא מורה ל' נסתר ונעלם כידוע (כי אם הי' או' ביום הזה משמעו ענין גילוי כמו בעצם היום הזה כו' אבל ביום ההוא משמע שמורה על יום שאינו נראה ונגלה למט' בעלמא דאתגלייא אלא הוא בבחי' עלמא דאתכסייא כו' (כמשי"ת).

וביאור הענין הנה יוכן בד"פ בכל ניצוץ קטן מישראל שזהו כאשר נפשו האלקי בה' בחי' [ד]רצון ותענוג ושכל ומדו' אוי"ר מוסתרי'

וחפול לפני רגליו ותבך: אסתר ה, ג.

להושיט . . . השרביט . . . כדי שתקום: ראה ר"י ו' ששון כמנות הלוי כאו (ה, ג) קפב, ב.

יחינו מיומים . . . יקימנו ונחי' לפניו: הושע ה, ב.

אסתר מן התורה . . . ואנכי הסתר: חולין קלט, ב. וילך לא, יח.

כנ"י . . . נק' בשם אסתר: נסמן לקמן ע' תצג.

שו"ה דשם — דכתיב [א': דבחי'] . . . יאר ה' פניו אליך: נשא ו, כה.

יראה כל זכורך . . . וכשם שבא לראות: פי' ראה טז, טז. חגיגה ב, א.

גלו לאדום שכינה עמהם . . . אנכי ארד עמך מצרימה: נסמן לעיל ע' פח. ויגש מו, ד.

אלכה ואשובה . . . מקומו [ג': מקומי] . . . דקוב"ה בגלותא אסתלק: נסמן לעיל ע' פז.

בעצם היום הזה: נח ז, יג.

ומלובשי' בחיצוני' הלבושי' דמחדו"מ הגשמי' בלבד דהיינו שההשגה האלקי' במוחו במח' בהעלם בלבד בחיצוני' רק בהסבר ומשל וכה"ג וכן התענוג ורצון ואו"ר הן מכוס' ונעלמי' במח' זו בהעברה בעלמא (כענין ההודאה חיצוני' שבמוח) וכן גם בדיבור ומעשה בא בחיצוני' כמו מן השפה ולחוץ בדיבור בפסוד"ז וגם בק"ש ותפלה (וכמ"ש בפיו ושפתיו כבדוני ולבו רחק ממני כו'), וכה"ג גם במצו' מעשיות כמצו' אנשים מלומדה וכן בדברו בד"ת, וכ"ש במח' דו"מ החיצוני' לגמרי כמח' במילי דעלמא בטרדת פרנסה [ו]מח' של הכל וכן דבי"ט ומעשה זרות [ה]מסתירי' אור האה' והשגו' אלקו' לגמרי, ואין אור ה' מאיר במוחו ולבו ואין שורה ומתגלה בו להיות נתפס ונקבע ונקלט במוחו ולבו בהכרה והרגשה כמו שמרגיש חיי נפשו להי' דבוק בה' א' לפי שאין מאיר ובא בבחי' התגלות ממש בלב ומוח כ"א בבחי' מקיף מרחוק בהעלם גדול כמו מרחוק ה' נראה לי, ועכ"ז תוכו ופנימיותו] רצוף האה' אלקית והעונג והרצון אמיתי בה' א' בהשגה ודעת מורגש רק שהוא בבחי' ההסתר וההעלם מאוד, ע"כ נק' אה' זו בשם אה' המוסתרת שמוסתרת ונעלמת בנקודת הלב והמוח והוא שנק' אסתר כוה"ג (שנק' שינה כמ"ש אני ישנה ולבי ער כו') והוא מ"ש אסתיר פני בבחי' הפנימי' דאה"ר נסתר ונעלם ביום ההוא שהוא כוה"ג שעולה למע' ביום ההוא בבחי' עלמא דאתכסייא שאינה באה בגילוי רק בבחי' מקיף בהעלם (והוא בבחי' מקיף דיחידה) (ובחי' מ"ם דצלם שלמעלה מגילוי התפעלו' רצון ואה' בהשגה נגלית בשכל שנק' יום ההוא) (וכמו בשינה שמסתלק הכל לבחי' יחיד' וז"ש אני ישנה ולבי ער שהוא בחי' נקוד' פנימי' הרצון שבלב כו' והוא שנק' ג"כ [בחי'] נקודה בהיכלא שגנוז ונעלם נקודת הרצון בחי' אהמ"ס הנ"ל בפנימי' הלב ומכוסה במח' דו"מ החיצוני' כנ"ל ורק במקיף הנעלם ישנה במציאותה בשלימות ועל כן נקרא אסתר כנ"ל). ונמצא יש כאן ב' מיני כיסוי והעלם, א' כיסוי והעלם דלבושי' גשמי' דמוד"מ כל היום והב' כיסוי והעלם דמקיף דיחידה וכה"ג ונק' אהמ"ס מב' טעמי' הללו, וכך הוא למע' בבחי' אסתר שהוא בחי' המל' שמסתרת בג' עולמו' בי"ע שהן בחי' ג' לבושי' דמחדו"מ הנ"ל והב' מצד שמוסתרת ונעלמת למע' בבחי' יום ההוא שהוא מקיף דבינה עד העצמות דמקיף הכללי שנק' סדכ"ס שזהו דאסתלק לעילא לעילא והוא שנק' יום ההוא לע"ל (כמשי"ת).

שו"ה במוחו — בהסבר: א' בהסכמ.

בפיו ושפתיו כבדוני: ישעי' כט, יג [ושם: ובשפתיו — ראה הנסמך במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תסא]. מרחוק ה' נראה לי: ירמי' לא, ב.

אני ישנה ולבי ער: שיר השירים ה, ב.

מקיף דיחידה . . . מ"ם דצלם: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תצט ואילך.

אסתר שהוא בחי' המל' [א': הנקודה]: עץ חיים שער (מו) כסא הכבוד פ"ו. פרי עץ חיים שער (כד) ר"ה פ"ג.

בי"ע . . . דמחדו"מ: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תמא. וש"נ. דברים ח"א ע' קנא. וש"נ. אמרי בינה שער הק"ש לה, ב. לעיל ס"ע קפא ואילך.

והנה אעפ"י שבח"י אה"ר זו מוסתרת היא במאוד בכל נפש מישראל עכ"ז
 הרי ישנה במציאותה בכל אדם מישראל אפילו בפחות הערך וגם
 בקלים ורשעים שהרי מתעוררי' לפרקים רחוקי' כמו בעי"ת בתשו' שלימה
 מקירות הלב שגנוז ונעלם שם כח' נקוד' הפנימי' דאה"ר זו ויצא מן ההעלם
 לגילוי ואין לך אדם [מישראל] שאין לו נקוד' פנימי' זו (והוא עיקר [נקודה]
 פנימי' יהדותו שע"ש זה נק' יהודי), וזהו עיקר סיבת התעוררו' העבודה
 האלקי בכלל ובפרט בכ"י בתפלה בכל אדם לפ"ע מגדול ועד קטן הוא
 שיוצא רק מן ההעלם לגילוי, אלא שענין יציאה זו מן ההעלם לגילוי אינו
 שוה בכל נפש מישראל שבכ"א לפ"ע ולפ"ע מעשיו כו' כך יזכה לגילוי
 נקודה פנימי' זו ולפעמים במוח בהשגה יתפעל באה"ר ויתגלה בלב בחדוה
 ולפעמים באופן מרירות ושפלות כו' כידוע (והיינו ע"י האבות שנק' רועים
 שע"י יאיר אור הנעלם לגילוי בג' אופנים באו"ר ורחמי' בכ"י בג' תפלות
 ובכל תפלה או' אלקי אברהם כו' ובכלל הוא בג' מועדי' שהן לנגד ג' האבות
 (וכמשי"ת). ואף בפשוטי' וע"ה יתגלה נקודה זו רק ע"ד הפשוט באמונה
 פשוטה להיות סו"מ בפ"מ ולעמוד בנסיון עקה"ש שוה ענין גילוי הזה בכל
 נפש מישראל וכן בעי"ת בכלל' נש"י כמ"ש קראוהו בהיותו קרוב ממש כמו
 גילוי המאור לגבי הנצוצות כמ"ש במ"א וד"ל (וכמו במ"ת שעכ"ד פרחה
 כו'). וכמו"כ יהי' בימהמ"ש שאז יהי' הזדככות החומר בכלל וגם בכל
 העולמות שיתעלו למדריגה גבוהה מן הראשונה כו' עד גם בעוה"ז השפל
 יזדכך כל חומר באדם וגם בבהמה וכמ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כ"ב אפילו
 רוח הבהמה וחיות יהיו בבחי' ביטול לאלקו' (כדוגמא בפרות שנשאו הארון
 וא' שירה וכמ"ש בחמורו של רפב"י וכה"ג) וכמ"ש לא ירעו ולא ישחיתו,
 לפי שיראו כ"ב בראי' חושיות גילוי אלקות בארץ וכמ"ש ומלאה הארץ דעה

בקלים . . מתעוררי' . . בעי"ת: הוה לקמו ע' תקד.

שירה שוה — כו' . . באה"ר: א' כל ימיו . . באה"ר.

האבות שנק' רועים: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרכב. וש"נ.

בג' מועדי' . . ג' האבות: ראה ד"ה שופטים תרל"ג מכ"ק אדמו"ר מהר"ש (קה"ת תשט"ז ע' 5) בשם
 המד"ר ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א"ק. וש"נ. לעיל ע' רצד.

בעי"ת . . קראוהו בהיותו קרוב: ישע"י נה, ו. ראש השנה יח, א.

גילוי המאור לגבי הנצוצות: ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א"שס.

במ"ת שעכ"ד פרחה: ראה שבת פח, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ג. וש"נ. במדבר ח"ב ע' תקמו וע'
 תרה. לקמו ע' תמה.

ונגלה כבוד ה' וראו כ"ב: ישע"י מ, ה. ראה גם לעיל ע' צ. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסט. דברים ח"ג
 ע' תתלד.

בפרות שנשאו הארון וא' שירה: שמואל"א ו, יב. ראה מאמרי אדה"א דברים שם. וש"נ.

בחמורו של רפב"י: חולין ז, סע"א. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' צו. וש"נ.

לא ירעו ולא ישחיתו: ישע"י יא, ט. סה, כה.

ומלאה הארץ דעה את ה': ישע"י יא, ט [ושם: כי מלאה. אבל כ"ה בכ"מ, ראה לקמו ע' תיט. ספר
 המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשעא. עטרת ראש דרוש לעשי"ת ע' נה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסט. וש"נ.
 דברים ח"ד ע' אישיו. וש"נ].

את ה' לפי שיאיר אור האלקי בגילוי [כ"כ] עד שיהי' נקבע ונתפס גם במוח ושכל אנושי הגשמי כמו בראי' חושיות ממש, וראי' מפחד ה' שיהי' על כל הברואים וכמ"ש ובאו במע"צ וכמו שא' בר"ה ובכח תן פחדך כו' ויראוך כל המעשים לפי שידע כ"פ כו' וד"ל. וזהו שאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו כו' פי' ביום ההוא דוקא שזהו לע"ל בימוהמ"ש ובעוה"ב שיתגלה אור ה' מן בחי' ההעלם דסדכ"ס דלמתב"כ עד שיהי' בבחי' זה לנוכח עד שאו' הנה אלקינו זה כמו שכאו"א מראה באצבעו כו', והוא שיהי' נקבע [ונקלט] במוחו ולבו כמו ראי' חושיות ממש, וז"ש אלקינו זה קוינו לו שהיו מקווים אליו בזמן הגלות שהי' אז בהעלם ובהסתר גנוז ביום ההוא שז"ש הסתר אסתיר פני ביום ההוא [ומבחי' ביום ההוא הזה] שנסתר בו משם יבא הגילוי למט' דוקא וכמ"ש ו[ואמר] ביום ההוא דוקא הנה אלקינו זה כו', והיינו לפי שהיו מקווים אליו בזה"ג בתשוקה מרחוק ע"י תשו' ומרירות מתוך הריחוק והלחץ דוקא וכמ"ש והסתרת פני מהם והי' לאכול ומצאוהו צרות רבות כו' וא' ביום ההוא על כי אין אלקי בקרבי כו' וכמ"ש כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם. ואמנם בחי' הסתר פנים הוזה בזמן הגלות הוא שגורם דוקא בחי' התגלות דפנימיות ועצמות א"ס ב"ה מן ההעלם שנתעלם שם דוקא והוא מה שכתוב ואמר ביום ההוא דוקא (שנקרא יום שכולו טוב וגם שכולו ארוך כידוע) הנה אלקינו זה שקוינו לו (בהמשכות קוין לבד שהן חסד גבורה תפארת דמועדים ואבות ולעתיד לבא יאמרו כי אברהם לא ידענו כי אתה אבינו כו') ופירוש קוינו לו ממש שיהי' בגילוי והוא שאמר אלקינו זה הוא שקוינו לו כו'.

והנה ארז"ל כל המועדים יהיו בטלים חוץ ממגילת אסתר כמ"ש וימי פורים [הא]לה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם כו' (וגם ארז"ל דהלכות לא

ובאו במע"צ [במערות צורים] . . וכמו שא' בר"ה ובכח תן פחדך: ישעי' ב, יט. בתפלת העמידה. ואמר ביום ההוא: ישעי' כה, ט.
 שכאו"א מראה באצבעו: ראה תענית בסופה.
 שו"ה הסתר — הוזה: בכת"י זה (טו) י"ד: הנ"ל. ב: ליתא. ג: הנק' זה. י"ב: זה.
 שו"ה מתוך — דוקא [אי"א: דחק כו'].
 והסתרת פני . . ומצאוהו צרות רבות: וילך לא, יז [ושם: רעות רבות וצרות]. — ראה לקמן ע' תטו.
 וא' ביום ההוא: המשך הכתוב וילך שם (בדילוג).
 כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם: חגיגה ה, סע"א.
 יום שכולו טוב וגם [א': יום] שכולו ארוך: נסמן לקמן ע' תעח.
 שקוינו . . קוין: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' טו. וש"נ. ויקרא ח"א ע' קית. וש"נ.
 חסד גבורה תפארת דמועדים: נסמן לעיל ע' שעה.
 כי אברהם לא ידענו [א': ניתוסף: כו'] כי אתה אבינו: ישעי' סג, טז (בהיפך הסדר).
 כל המועדים יהיו בטלים חוץ ממגילת אסתר: בתורה אור כאו (צד, א): חוץ מפורים — מדרש משלי ט, ב.
 ימי הפורים (האזלה): אסתר ט, כת.
 דהלכות לא יובטלו לע"ל: ירושלמי מגילה פ"א, ה"ה. ראה לקמן ע' תא.

יובטלו לעיל ואעפ"י שיש מ"ד דמצות בטילות לע"ל). והענין הוא כידוע שבכל שבת וי"ט הוא בחי' עליות העולמות בכלל במע' ומדריגה גבוהה כמו בשבת העלי' הוא בפנימי' החכ' שנק' קודש העליון וביו"ט העלי' [הוא] בפנימיות בינה שנק' מקרא קודש, ובכלל הן ג' מדו' דחג"ת דאצי' שנמשכי' מפנימות בינה שנק' מוחין דאימא שהן ג' המועדים חה"פ הוא בכחי' חסד העליון ושבועות בכחי' גבו' וסוכות בת"ת שהן האבות בחי' אה"ר דאברהם מאיר מלמע' על כל הניצוצו' דכנ"י למט' בכל פסח להעלותם ולעוררם במדריגו' אה' והדביקות מפני אור ה' שבמועד שמתגלה בעיתים ההם דוקא כמ"ש אלה מועדי ה' וא' מועדים לשמחה שבכל מועד ורגל נמשך תוס' הארה ושמחה בכל הניצוצו' שלמטה בחדו' ה' להליט ולהלהיב הנשמות ולדבקה בו ית' באה"ר בתענוגים ביתר שאת ויתר עז להיות מזה כח ועוז האוי"ר על כל ימי השנה (וכמו שהיו עולים לרגל בכחי' ראי' פני ה' כאדם שמקבל פני רבו ברגל [שמאיר] מאור פני רבו אור גדול עד שמזה יותן לו כח לקבל כל אור ושפע כל הימים), ובד"פ הרי בפסח יתגלה אור האה"ר הע' לעורר את אה' בנשי' ומתעלי' כל הניצוצו' לה' אחד בהתעוררות אה' וחדוה ובאמצעות זה נדחה מהם כל חושך ומסך המבדיל שהן כל המ"ז המונעי' והמבטלי' כמו כל תאו' רעות שהן המשכו' הנפש הטבעי' רוח הבהמה באה' זרות שנמשך כמים שהן היפוך גמור לאה' האלקי' ומחמת שמחה ואה' האלקי' בפסח נתבטל כל מונע מבית ומבחוץ רק לב א' לה' לבדו כו', וכמו"כ בשבועות נמשך בחי' יראה ופחד אלקי' על כל הניצוצו' כמו במ"ת בקולות וברקים בשביל קבלת התו' כו' שהוא בחי' יצחק ובוה נעשה עיקר שמאל דוחה לקליפות שהן התאות הבורעת באש זרה וכעס ורציחה וכה"ג, ובסוכות נמשך מבחי' יעקב בחי' ר"ר שמעורר למע' על כל הניצוצין מבחי' המקיפי' דסכך כמו ויעקב נסע סוכתה כמ"ש במ"א, ושרש ויסוד הראשון הי' יצי"מ שיצאו מנשי"ט וכמ"ש למען תזכור את כו' והעיקר בנשי"ט דמצרים כו' להפוך קליפה דחכ' שהן בכורי מצרים כמ"ש למכה מצרים בכוריהם דוקא אז כל"ח מאיר אור חס' העליון בגילוי בקליטה במוח

דמצות בטילות לע"ל: נסמן לעיל בתחלת הספר. וראה לקמן ע' תא.

שבכל שבת . . עליות העולמות: נסמן לעיל ע' קמח.

בשבת . . שנק' קודש . . וביו"ט . . שנק' מקרא קודש: ראה זר' אמור צד, א. סידור שער המועדים ר"ז, א.

אלה מועדי ה' . . מועדים לשמחה: אמור כג, ד. נוסח התפלה ובקידוש היום דיו"ט.

כאדם שמקבל פני רבו ברגל: ראה ראש השנה טז, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תמ וע' תנג. ויקרא ח"א ע' קעח. במדבר ח"ה ע' איתתפב. דברים ח"ב ע' תקג.

ויעקב נסע סוכתה: וישלח לג, יז. ראה גם תורת חיים ויצא לה, ב.

למען תזכור את: פ' ראה טז, ג.

דחכ' שהן בכורי מצרים: ראה פרדס שער ערכי הכינויים מערכת בכור. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' סב. ושינ.

למכה מצרים בכוריהם: תהלים קלו, י.

ולב כנ"ל, [כי] קליפה זו דכורי מצרים הוא עיקר המונע לגילוי אור ה' בנפשו והוא עוצם ההתחכמו' יתיר' במילי דעלמא כו' שעושה שכחה והיסח הדעת לגמרי על ה' עד שמתמטם מוחו ולבו לגמרי כידוע וד"ל.

וזהו מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן מקוטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל פי' כנ"י שהוא בחי' המל' [למעלה נק' זאת כמ"ש בזהר ע"פ בזאת יבא אהרן כו' שהיא עולה מן המדבר שזהו מקור ושורש דיו"ד כתר' דקליפה] שנק' מדבר העמים, והוא בחי' הדם דנה"ט באדם שנמשך אחר כל תאוה רעה ומ"ז ודב"ט רק בדברי' גשמי' של הבל וריק שאין בהם אפילו אפס מקצתה טוב כלל וכלל והוא כל המו"ד ומעשיו שלא לה' המה שהן דומים למדבר ושממה שאין זרע זרוע שם ואין שם חיות כלל כך אין בהם אור וחיות אלקי כלל. וזהו כמו מדבר ושממון שאין שם השפע אלקי' כלל, וצריך אדם בקומו ממטתו לצאת מכל המ"ז ודב"ט ומעשיו שנתקשר נפשו בהם קודם שיתפלל והוא ע"י בחי' כובד ראש והכנעת הלב עכ"ז במרירות ושפלות כידוע. וזהו מי זאת עולה מן המדבר דק"נ ובפרט בשבתות ויו"ט שאור ה' מאיר מלמעלמ"ט בנשי' בכאו"א לפשע"ד לעורר את האוי"ר ורחמי' כנ"ל אז נפשט מן התקשרו' הזרות בהבלי עוה"ז יותר, כמו שצריך אדם לטהר עצמו קודם שיקבל פני מלך או [פני] רבו ובפרט כראות פני מלך יהפך לבו לטוב ויוסר ממנו כל שמץ רע ויבוטל לגמרי כמו שימס דונג מפני אש כו', כי האור דוחה החושך ממילא וכל רע ופסולת יבוער באור ואש האלקי הזה, וזהו כתמרות כעשן דוקא כי כמו [שהעשן] הגשמי היוצא מן העץ בעת שנשרף באש שהתהוו' בא מחמת שהאש שורף ומכלה הלחלוחית שבעץ שהוא היפך טבעו כטבע האש שמלכך המים וע"כ כל שיש בה לחלוחית העץ יותר יתר ירבה העשן כידוע שריבוי העשן הוא בא לפ"ע ריבוי של הלחלוחית שבעץ ופתילה וכה"ג (ו[גם]) יש אש אוכלת אש כמו חום האש שמוציא חום המכוח כו'), כך ע"ד דוגמא יובן באש הע' האלקי שנמשך בשבת ויו"ט באור האלקי שכלול מב' אורו' אור הלבן המאיר ואור האש השחור שמכלה ושורף לפסולת ולחלוחית דמים הרע' שהן התאו' הזרות שבגוף הגשמי המנגד ומסתיר כו' והוא ע"י התלהבו' אלקי שבנפש האלקי'

שויה ולב — כנ"ל . . . ההתחכמו': א' בשר כו' . . . ההתבוננות.

מי זאת עולה מן המדבר: שיר השירים ג, ו.

כנ"י . . . המל': ראה זהר בלק קצו, א.

המל' . . . נק' זאת . . . בזאת יבא אהרן: אחרי טו, ג. ראה תקוני זהר בהקדמה יא, סע"ב. פרדס שער (כג)

ערכי הכינייים מערכת זאת.

מדבר העמים: נסמן לעיל ע' ק.

שויה כתר' — הדם: א"א: הרע.

קודם שיתפלל . . . כובד ראש: ברכות ל, ב. ראה מאמרי אדמו"ר מארזיל (לברכות שם) ע' לח ואילך

ובהנסמן לשם.

בשמחה דוקא בכל יו"ט שנק' מועדי' לשמחה כידוע, ולכך נק' חג ל' התלהבות כו' וד"ל.

אך כ"ז הוא בביעור הרע לאכפייא לסט"א שבגוף שבכ"י יצרו ש"א מתגבר כו' ואמנם הוא כלה ובטל [ע"י] אש שלהבת י"ה בדביקות והתלהבו' בתפילה ומועדי' ושבתות וכה"ג. אבל יש עוד קיטור כקיטור עשן אבל אינו גס כ"כ ואינו בא מחמת ביעור הפסולת והרע כנ"ל, וזהו שאמר מקושרת מור ולבונה כו' והענין הוא כידוע כמו [בעשן] המוגמר ועשן הקטורת שהוא עשן דק ביותר עד שמפני רוב דקותו לא נק' בחז"ל בשם עשן כלל אלא בשם ענן דק מאוד כמו וכסה ענן הקטורת, להיות שאין בבשמי' שמקטירי' בקטורת כמור ולבונה ונרד שום תערובת רע ופסולת כלל ולא לחלוחית שיהי' היפך האש ששורף ומכלה דבר ההיפוך מטבעו כנ"ל, וכמו במזבח הזהב שהיו מקטירין הקטורת הי' האש הזה בלתי שורף ומכלה דבר היפוכו כלל ולא כאש המזבח החיצון שהי' שורף ומכלה את הקרבן בהקטרת חלב ואימורין כו' אלא אש זה הי' מע' עשן דק מאוד מכליון הבשמים שהיו מעלין ריח טוב מאוד שהוא ערב לנפש, וזהו ישימו קטורה באפיך כו' וזה הי' יתרון מע' של הקטורת על הקרבנות מן הבהמה וצאן כידוע, וכך הוא ההפרש בין בירור והיפך הרע דנה"ט שנק' בהמה שמקריב האדם שהוא הנשמה כו' כידוע שזהו ענין תפילת החול לאהפכא חל"נ ולאכפייא לסט"א לבער הרע הגס כנ"ל, והגם שבשבת ויו"ט נעשה בירור זה ג"כ ע"י אש ה' המאיר בנשמו' מלמע' ג"ז הוא כמו אש שלמע' שירד במזבח החיצון לכלות הקרבנות כו' וע"כ נק' חג ל' להב והן הקרבנות דיו"ט ושבת, אבל תפלת השבת הוא רק הקרבת הנשמות שעולי' למע' בהתקשרו' ודביקות כניצוץ שנמשך אחר השלהבת בעונג נפלא כמ"ש אז תתענג על ה' דא צלותא דמע"ש כו', והוא כמו עליות הנשמות בכל שבת מגעה"ת לגעה"ע עד שעולי' באצ"י לאשתאבא בגופא דמלכא ממש כמ"ש להשתחוות לפני ה' ממש שזהו כענין מיכאל כה"ר מקריב נשמות ע"ג המזבח שזהו כמו הקטרת הקטורת ע"ג מזבח הזהב דוקא כנ"ל שזהו רק ליכלל בעצמות המאציל באה"ר בתענוגי' ברשפי אש העונג

חג ל' התלהבות: מובא גם במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתי. ושי"נ.

שבכ"י יצרו ש"א [א"י: של אדם] מתגבר: סוכה נב, רע"א.

שירה דק — בחז"ל [א"י: בתורה] . . . וכסה ענן הקטרת: אחרי טו, יג.

שירה כו' . . . לנפש וזהו: י"א: ליתא.

ישימו קטורה באפיך: ברכה לג, י. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' שכב ואילך. דברים ח"ג

ע' קלו. ושי"נ.

חל"נ: חשובא לנהורא.

אז תתענג על ה' דא צלותא דמע"ש: ישעי' נח, יד. ראה הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' קצ.

עליות הנשמות בכל שבת . . . לאשתאבא בגופא דמלכא: נסמן לקמן ע' תסז.

להשתחוות לפני ה': ישעי' טו, כג (בדילוג).

מיכאל כה"ר מקריב נשמות: נסמן לקמן שם.

הע' כמו נכספה וגם כלתה נפשי והוא כמו בחי' ריח הקטורת כידוע במ"ש כל הנשמה תהלל י"ה שזהו הריח שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף ומרמז בזה בחי' כליון דנשמה בריח שהוא עונג העליון כמו שעולה הריח מן הכושם הנשרף במזבח שזהו שנק' קטורא דנשמתא שאין לגוף חלק בזה כלל וז"ש כל הנשמה תהלל כו' הנשמה דוקא שיקרבו כקטורת כו' וד"ל. וזהו מקוטרת מור ולבונה שזהו עליות והקרבות הנשמות בעא"ע בעונג הע' דזיו השכינה בג"ע לאשתאבא בגופא דמלכא ממש שאין בזה עליון עשן כלל כי אין בזה שריפת דבר ההיפוך כעץ ופתילה רק היפך המהות הראשון שהוא כמו ביטול ההשגה וההתפעלות [הראשונה] שהי' לנשמה בגעה"ת בעלותה לגעה"ע ע"י העמוד כמ"ש במ"א, וכך מגעה"ע בעלותה באצ"י הרי מתבטלת לגמרי כו' וד"ל. והוא שצריך עכ"פ להיות ביטול הישות שהי' לו קודם, וזהו שנק' מקוטרת מור בשם קטורת שעולה ענן דק ביותר כענן הקטורת והוא מה שבענן זה עול"י הנשמות למע' לאשתאבא בבחי' אור האצ"י והוא ע"י שנשרף וכלה בחי' הגסו' המעט שיש בלבו ודעתו בתחילה אעפ"י שאינו רע ופסולת כלל כדי שיוכל לעלות למע' יותר בכל נשמה לפי מעלתה ומדריגתה, ולפי העלות נשמתו בעא"ע כך לפ"ע צ"ל בבחי' כליון ושריפת דבר יש וגסו' שיש בה אפילו דק שבדקות מאוד ואפילו הוא בעבודת ה' כמו ויגבה לבו בדרכי ה' כו' כמו שא' בת"ח שצ"ל שמשב"ש גסו' אבל חלק ס"ג נק' גם ולא יוכל לעלות למע' כו' (כמ"ש במ"א).

וזהו שא' מקוטרת מור ולבונה, מור הוא הכושם שנעשה מדם חי' ידוע כך הוא בבחי' הגבו' דחכ' באדם א' דם שזהו בחי' המרירות מן ההיפוך המסתיר אור האלקי המהוה מאין ליש, כי בחי' ראי' דחכ' היינו כמו שחכם רואה את הנולד להבא כך רואה אדם בראי' עין השכל שכלב איך שהוא ית' עיקרא ושרשא דכ"ע וכולא קמי' כו', דהיינו כח האלקי המהוה מאין ליש בב' מדריגו' דממכ"ע וסובב כו' וכאשר נקלטה היטב כמו בראי' חושיות ממש כמו שיהי' לע"ל דכתיב ונגלה כבוד ה' וראו כ"ב כו' וכך הוא א' שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה זהו בחי' אור דחכ' שבנה"א, ובחי' המסתיר על

נכספה וגם כלתה נפשי: תהלים פד, ג.

כל הנשמה . . . הריח שהנשמה נהנית ממנו: תהלים קנ, ה. ראה ברכות מג, ב. מאמרי אדה"א שמות חי"ב ע' עדרת. ושי"ג. לקמן ע' תקצא ואילך.

בעלותה . . . ע"י העמוד: ראה לקמן ס"ע תעו. ושי"ג.

ויגבה לבו בדרכי ה' . . . שמשב"ש [שמיני שבשמינית]: דברי הימים ב יז, ו. ראה גם לקמן ר"ע תקי. ושי"ג.

מור . . . מדם חי' ידוע: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אקלו. ושי"ג.

באדם א' דם: נסמן לעיל ע' רפו.

שחכם רואה את הנולד: חמיד לב, א. ראה תניא פמ"ג. מאמרי אדה"א שמות חי"ב ס"ע שלב ואילך. ושי"ג.

עיקרא ושרשא דכ"ע: ראה זהר בהקדמה יא, ב.

ונגלה כבוד ה' . . . שאו מרום עיניכם: ישע"י מ, ה. כו.

אור הראי' הרוחני' האלקי' נק' מום שבעין כמו דקין שבעין המסתיר והוא מחמת חושך הגשם הנשאר מלבוש שק דנה"ט שנתקשר בעניני העוה"ז כ"כ עד שעושה העולם לבחי' יש ודבר דוקא וכאשר בא בעא"ע בבחי' ראי' דחכ' מקרוב ה' נראה לו אז יתמרמר בנפשו על בחי' ההסתר הזה (ונק' בחי' גבו' דאבא כמו המבין ומשכיל נקודת אור השכל לעומקו ואמיתתו דוקא אז לא יוכל לסבול ד"ז המנגד אליו באיזה טעות ושקר ויקצוף מאוד ואם לא יעמוד על בחי' פנימיו' המכוון מן השכל לאמיתתו כ"כ לא יקצוף כ"כ על המנגד ויקבל גם הטעות כו'). וזהו ענין קיטור המור שנק' מקוטרת מור הנה אחר שכירר וביער הרע הגס שבמדו' [ש]בלב כתאוות חומריו' ומ"ז שלא לה' המה כנ"ל שנק' עשן ממש שעולה מן המדבר שמפרר ומפריד כל בחי' תערובות רע גמור בשריפה זו דאש הע' והוא מה שכלה ונשרף והולך לאיבוד וכליון בעשן (ונק' תמרות העשן שיש בזה ג"כ מבחי' העלאו' הטוב דתהו כעשן המערכה שעולה מן הקרבנות דבהמה שנשרפה באש ש"מ והוא כירור והעלאות דרפ"ח כו' שנפל בק"נ וע"כ נק' תמרות עשן כתמרות עשן המוגמר (וכמו וה"ס עשן בחי' עולם שנה נפש שעולה מבירורי' דבי"ע שנק' מדו"מ למע' מפני שירד עליו ה' בשם הנ"ל באש שלמע' כמ"ש במ"א) וע"כ היו לוקחין גחלי' ממזבח החיצון דוקא ונתנו על מזבח הזהב על הקטורת (כמ"ש במ"א) וכך שריפת חום הטבעי שבחלל השמאלי באש האלקי מועיל לענין שריפת הנשמה בבחי' מס"נ ועלי' באצי' ממש), והנה אח"ז דוקא צ"ל בבחי' מקוטרת מור שזהו קיטור דק העולה מן השריפה וכליון הנשמה במס"נ באה"ר בתענוגי' שזהו ע"י בחי' המרירות ע"ד ההיפוך המסתיר אור אמיתית אחדות ה' כנ"ל וד"ל.

וזהו ענין הנז' במגילת אסתר ובזה הנערה באה אל המלך וקאי אדסמיך לי' ובהגיע תור נערה ונערה לבא אל המלך שזהו כל נשמה וכל ניצוץ אלקי שנק' נערה בחי' נוק' לקבל כל אור ושפע האלקי ביחוד עליון דקוב"ה ושכנתי' כו' לבא אל המלך מקץ היות לה ששה חדשים בשמן המור שמן הוא בחי' העולם החכ' כח מ"ה ש[הוא] בחי' הראי' מקרוב בביטול היש לאין אלקי כנ"ל ושמן המור הוא להיות בבחי' מרירות מן ההיפוך המסתיר על אור

דקין שבעין . . . חושך הגשם [א"א: רושם]: ראה מאמרי אדה"א שמות חי"ב ע' תרלד ובהנסמן שם.

מקרוב ה' נראה לו: ע"פ ירמ"י לא, ב.

ש"ה דאבא . . . ד"ז: א' דאצי' . . . א"א: דבר זר.

וה"ס עשן [א': ניתוסף: כולו] . . . עולם שנה נפש: יתרו יט, יח. ראה הקדמת הראב"ד לספר יצירה.

מאמרי אדה"א במדבר חי"ב ע' שלב ואילך. ובהנסמן שם.

דבי"ע שנק' מדו"מ: נסמן לעיל בפיסקא. וביאור הענין.

ש"ה למע' — ה' בשם הנ"ל: א"א: שם ה'.

היו לוקחין גחלים ממזבח החיצון: יומא מג, ב. מה, ב. תמיד לג, א. ראה ספר המאמרים תקס"ד ע' סז.

ובזה הנערה באה אל המלך . . . ובהגיע חור נערה: אסתר ב, יג. יב.

החכ' כח מ"ה: זהר (רע"א מהימנא) צו כח, א. לד, א.

האמת שזהו עיקר ההוראה על אור האמת דחכ' שבנה"א וכל נשמה שיש בה כחי' מרירות זו ביותר יותר תהי' ראוי' וקרובה לבא אל המלך ביחוד' דאצי' שאין אא"ס שורה רק בכחי' הביטול במציאות דחכ' כיח מ"ה כו' כידוע וד"ל, וששה חדשים בבשמים הוא ריח בושם המשיב את הנפש בעונג נפלא עד שמחי' אותו בחיות חדש ממש וזהו עונג הע' שנמשך מהשגה האלקי' דבינה שבנשמה כמו שמשיג רזין וסודות התו' בגעה"ע וכה"ג בהתענג על ה' בתפלה וק"ש באור השגה חדשה שעונג זה בא להשיב את הנפש (כי יש בריח ב' מיני עונג א' ריח העולה באף וחוטם לעשות כמו כיווץ בנפש בבחי' הסתלקות ואח"כ חוזר ונמשך בפיקוח הנפש, וריח הב' היורד להחיות התיישבות ברוח ונפש בתענוג המתפשט בנפש גם בגופו להתעדן בו כמו שאנו רואי' שהריח נקלט ונכנס לתוך כל חלקי הגוף ומתענג בדשן נפשו בכחי' התפשטו' לעדן גם הבשר, והגם שהבושם אינו דבר ממשי כלל ולא נראה ונגלה לעין הרואה כלל רק הריח שבו לבד הוא שנקלט ונכנס לכל חלקי הגוף עד שמריחין ריח מן הגוף שזהו תמרוקי הנשים שעושיין לעדן את הבשר שיריח כל ריח טוב כידוע וד"ל. ויובן זה ברוחניו' שזהו כחי' העונג הע' האלקי המורגש בהשגה דבינה כריח הבושם הטוב המורגש כו' עד שמשיב את הנפש לחדש אותה באור וחיו' האלקי ונתפשט בכל האברי' והוא ענין השמחה בהתבוננות בגדולת ה' או בסודות התו' שישמה גם הלב הטבעי ויוקלט בכל חיו' האברי' כו' כריח הטוב שנקלט בכל חלקי אברי הגוף כו' והוא עוצם ההרגשה גם בגופו לעונג ושמחה אלקי' במוחו ולבו וכמו שא' חלב ודשן תשבע נפשי כו' וזהו מקוורת מור בגבו' דאבא ולבונה שכולל כל מיני בשמי' שהו בבחי' מוחין דאימא והיינו בחי' השמחה וחדות ה' כענין ישמח ישראל בעושייו, וזהו כמו הבושם דגם שאין בו ממש נכנס בכל חלקי אברי הגוף ולא נראה לעין כלל כנ"ל וכך הוא ענין השמחה האלקי כנ"ל שהיא באה מבחי' עלמא דאתכסייא מבחי' מקיפי' העליונים (שהוא למע' מכפי ערך ההשגה המצומצמת בכלי המוח) שבבחי' ההעלם למע' במקיף דנפש רק שנמשכה למטה בגילוי מן ההעלם והוא מה שמשמח את המוח ואת הלב פתאום ומלהיטו ומלהיבו ללב להתלהב ולהתלהט בשמחה זאת באור ה' המאיר מלמעלה למטה כמו בכל שמחת הרגל שישמח ישראל בעושייו בלא הכנה ויגיעת השכל והלב כלל כו' וד"ל.

וזהו ששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים שיעלו הנשמות בהן לה' א' כמו בכל חודש ושבת שזהו מבית הנשים אל בית המלך כו' שהוא מגעה"ע דבריאה שנק' בית הנשים אל בית המלך באצי' ממש כו' וד"ל

שארן אא"ס שורה: נסמן לעיל ע' נט.
חלב ודשן תשבע נפשי: תהלים סג, ו.
ישמח ישראל בעושייו: תהלים קמט, ב.
מגעה"ע . . . בית הנשים: ראה גם לקמן ע' תעז.

(ובמ"א משמע להיפך דשמן המור הוא העשוי לעדן את הבשר בסיכה שזהו לעלות לריח טוב מן הגוף ובשמי' הוא בריח דאוי"ח להשיב את הנפש עצמה שזהו שא' כריח שאין הגוף נהנה ממנו כו') וכללות כל מיני ריח בשמים הוא להמשיך בחי' מקיפי' דנר"ג שיכאו מלמעלמ"ט וכזה יוכל להיות' עליות הנשמו' ממדריגה למדריגה שמן המור הוא בחי' הביטול דחכ' בחי' ביטול עצמי דוקא כו'. וזהו מכל אבקת רוכל דהיינו מכל מיני התלהבות ודביקו' הנשמה [ש] בכל נפש מישראל בכחוי"ח לפשע"ד שצריכי' לעלות למע' לאשתאבא בגופא דמלכא ממש כו' שזהו שנק' תמרוקי הנשים בכלל, ובד"פ יש בזה כמה מיני מדריגו' שונו' במיני בושם שנסרפי' ומעלי' עשן דק כני"ל שבוה דוקא תעלה הנשמה בבחי' יח"ע דאצי' כני"ל, וזהו מכל אבקת רוכל שהוא המוכר כל מיני בשמי' שנק' [תמרוקי הנשים ונק'] רוכל למע' לבשם הנשמו' שיעלו ריח טוב כו' שבכל אלה הבשמי' שנק' אבקת רוכל הנערה באה אל המלך כאוי"א לפי מדריגתו ושרשו למע' והיינו [בכל חודש ושבת שיבואו כל בשר כו' וזהו ובהגיע תור נערה ונערה לבא אל המלך כו' עד ובוה דוקא הנערה באה אל] המלך כו' וד"ל. והנה כ"ז הוא בבחי' עליות הנשמו' מגעה"ע לאצי' בפרט בהגיע תור כל נערה ונערה כו' כני"ל, אך כל נשמה בפרט א"א [לה] לעלו' באצי' בלתי תמרוקי הנשים כמו בשמן המור ובבשמי' שהן חו"ג דא[ו]א דהיינו ע"י בחי' העונג ושעשועי' דתו' שמוליד אה"ר בתענוגי' בבחי' או"ח ואוי"ו שהוא בחי' שמן המור ובשמי' (כמ"ש באתי לגני כו' אריתי מורי עם בשמי כו' כמ"ש במ"א) אבל בהגיע תור אסתר בת אביחיל כו' לא בקשה דבר כו' שזהו בחי' עליי' פנימי' המלי' שנק' אסתר למט' שהוא אה"ר המוסתרת שלמע' מן ההשגה וטעם לגמרי, והוא בחי' ההתקשרות עצמי' דנשמה האלקי' שהוא במהו"ע ית' עצמו דוקא ולא בעונג ושעשועי' שנמשך ממנו בגילוי כמו באור דתו' וגם בעוה"ב שהוא גילוי העונג הנעלם שבא במורגש לנשמות כו' וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ אף לא בעוה"ב בקבלת פרס. ו[זהו] לא בקשה דבר מן אותן הדברי' שנק' דבר מל' בבחי' שמן המור ותמרוקי הנשים שבגעה"ע ועוה"ב וכה"ג רק אשר יאמר הגי' שהוא פו"ע האור דשם ה' כו' והוא עצמו[ת] אור הרצון וחפץ העי' שלמע' מן העונג והטעם, וכמ"ש למע' לא תבא עוד אל

דשמן המור . . . ובשמי': ראה גם ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' שסו ואילך.
 בכחוי"ח לפשע"ד: הקדמת התניא ע"פ הזהר וירא קג, רע"ב. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע'
 שלב [נדפס גם בלקוטי שיחות בא כרך כו ע' 400].
 שו"ה לבשם — הנשמו': י"א: הנשים.
 באתי לגני . . . מורי עם בשמי: שיר השירים ה, א. ראה ד"ה זה וביאורו בסידור שער התפלה כו, ד ואילך.
 ובלקוטי תורה שיר השירים לא, ד ואילך.
 בהגיע תור אסתר . . . המל' שנק' אסתר: ראה אסתר ב, טו. נסמן לעיל בפיסקא וביאור הענין.
 מי לי בשמים: תהלים עג, כה.
 שו"ה וכה"ג — פו"ע . . . העי': י"א: פנימי ועצמות . . . א: העליון. י"א: העליות.
 לא תבא עוד אל המלך . . . בשם: אסתר ב, יד.

המלך כ"א חפץ בה המלך ונקראה בשם בחפץ ורצון העצמי הפשוט דוקא וד"ל.

והנה [כל] עליות הללו דנשמות בג"ע בכל חודש (או מקץ היות לה כדת הנשים יב"ח ובר"ה עולה שיפקד כל רוח ונפש ונשמה כו') שיש בזה ריבוי מדריגות בעא"ע עד רום המע' (ובפרט עליות והתקרבות דכנ"י בכל שבת ויו"ט כנ"ל) הכל הוא נק' רק בשם נגיעה בראש השרביט הזהב, ואף בעל"י אסתר בחי' המל' כמ"ש לבד מאשר יושיט לה המלך את שרביט הזהב וחי', והענין הוא דודאי בעל"י הזאת מבחי' בריאה לבחי' אצי' ממש אין ערך כלל בין זל"ז דאין ערוך כלל לנברא בע"ג לבורא בלתי בע"ג כידוע וא"כ איך יוכל להיות שיעלה הנברא מאין ליש באצי' ויתקיים במציאותו ולא יתבטל לגמרי והי' כלא הי' ממש, אך זהו ענין המשכת והושטת בחי' שרביט הזהב הזה שהוא המשכה עליונה מאוד מבחי' גבו' עליונ' דאא"ס ב"ה שבאצי' ממש מבחי' זהב העליון שנק' זהב טהור שהוא כמו יתרון המע' דבחי' הזהב על הכסף בגשמיות והוא מקור כל החה"ע ות', כמו שבאדם עיקר ומקור כל חיות הדם הוא הנפש זהו מבחי' הגבו' דוקא שהוא בחי' החום הטבעי שבלתי החום יתקרב ויכלה האור והחיות הרוחני שבדם וכל חום ורשפי אש הוא עיקר תגבורת האור והחיות ושפע כו' (וכידוע בכוונה דאתה גיבור לעולם [אדני כו'] שכל מקור השפע לעולמות הוא מבחי' הגבורות שנק' גיבור וע"כ מכלכל חיים בחדס שזהו בחי' גבו' שבחס' דוקא וע"כ מחי' גם את המתים שהוא הטל בחי' גבו' דע"י שבח"ס כו' (וזהו שהשולחן בצפון דוקא ששם מקור כל שפע של הפרנסה וזהו בני חיי ומזוני דבמזלא תליא כמ"ש במ"א), וזהו שא"א לשום נברא בע"ג לעלות באצי' ואף גם בהיותו למט' רק מאשר יושיט לה המלך בחי' שרביט הזהב דוקא [וחי'] מחי' האלקי' באור האלקי באור וחיות חדש להתקיים ולעמוד במציאותו (וכידוע דאע"פ שא' והון בחדס כסא מ"מ עיקר בנין המל' הוא [מבחי'] הגבו' דוקא מטעם הנ"ל), וכך יובן בכלל בכל עליות העולמות ונשמות למעלה להשתחוות לפני הוי' צריך

מקץ היות לה כדת הנשים יב"ח: אסתר ב, יב.

מאשר יושיט לה [א"א: לו] המלך: אסתר ד, יא.

שורה הזהב — דאא"ס: א: דא"ס.

שורה על — החה"ע ות': החיים העליונים ותחתונים.

בכוונה דאתה גיבור: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אתכה ואילך.

מחי' . . המתים . . הטל . . גבו' דע"י: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' שכב. ושינ.

גבו' דע"י שבח"ס: ראה עץ חיים שער (יג) א"א פ"ו.

שהשולחן בצפון: נסמן לעיל ע' קכב.

בני חיי ומזוני דבמזלא תליא: ראה מועד קטן כח, א. ביאורי הוהר פקודי נו, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד

ע' אתל. ושינ.

שורה יושיט — באור האלקי [א: ליתא] . . והוכן בחדס כסא: ישע"י טז, ה.

בנין המל' הוא (מבחי') הגבו': ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רית. ושינ.

שיושיט להם כחינת שרביט הזהב העליון ואז וחי' ולא יתבטל ממציאותו כי זהו מקור הראשון לכל חיי העולמות העליונים ותחתונ' כו' וד"ל.

וזהו שאמר גם באסתר ויהי כראות המלך את אסתר [כו'] ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט דמשמע מזה דכל השרביט נשאר ביד המלך ורק נגע[ה] בקצהו בראש השרביט, לפי שגם בתכלית העילוי והקירוב אינו מגיע למקבל רק מקצה מראש השרביט לבד ואינה יכולה לעלות ולראות כ"כ למע' לקבל האור והחיות מן המלך מעצמותו ומהותו כל השרביט הזהב הזה, רק עצם השרביט נשאר בידו ורק הארה בעלמא מגיע אליה מראש השרביט לבד. ולהבין זה הנה שורש בחי' שרביט הזהב הוא בחי' המשכה מן המשפיע ולהבין בחי' רשפי אש האה' עזה שעולה בבחי' או"ח למע' דהיינו מה שיהי' במקבל תמיד העלאה ותשוקה ברשפי אש לידבק וליכלל במשפיע (כענין מה שהי' במ"ת דכתיב קול ה' חוצב להבות אש שאש זה הי' המשכת קול באה"ר בוערת ברשפי אש לעורר את האה' והתשוקה בכנ"י מלמטלמ"ע כל הימים לכל הדור' המסתעפים מהם (וכמו בחי' רוחא דשביק בגווה שהאשה כורתת ברית לבעלה כל הימים שהוא מבחי' גבו' דמשפיע שנתן במקבל כו'), והוא מ"ש אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה שזהו בחי' ה"ג דנוק' שאל איש[ה] תשוקתה בתמידו' שנק' אש ה"א תתאה והוא אש המזבח שלא תכבה אף בזה"ג דכתיב רשפיה רשפי אש כו', וזהו רק מצד ההמשכה דגבו' באש דמשפיע במקבל שהוא בחי' אה' עזה כרשפי אש בוערת שנמשך למט' (שהוא עיקר ומקור שפע חיו' כל העולמו' כנ"ל רק שבנש"י נמשך מבחי' הפנימי' ביותר) והיינו כל מיני עליות הנשמו' והתקרבותן [כ]לפי מע' ליכלל ולדבק בה' א' בכל שבת ויו"ט כמו בג' רגלים שיראה כל זכורך את פני ה' כו' בהשתחוואה בעזרה כו' כידוע [ד]הכל חייבין בראי', כמו"כ כל מה שמתעלות הנשמו' עוד בעילוי אחר עילוי עד רום המע' (כמו נשמת האבות ומשה שעולי' למע' בעא"ע בלי הפסק כלל וכמ"ש וקדושי' בכל יום יהללוך סלה כמ"ש במ"א), הנה כ"ז אינו רק ע"י בחי' המשכו' דשרביט הזהב הע' הנ"ל שנמשך במ' האה' ברשפי אש שיוכלו לעלות למע' וזהו שנק' נגיעה בראש השרביט לבד כמ"ש ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט דהיינו רק הארה א' שמגיע לה מראש השרביט.

ויהי כראות המלך . . . ויושט המלך לאסתר: אסתר ה' ב.
 קול ה' חוצב להבות אש . . . ברשפי [א"א: כרשפי]: תהלים כט, ז.
 רוחא דשביק בגווה שהאשה כורתת ברית לבעלה: נסמו לעיל ע' ק.
 אש תמיד תוקד . . . שאל איש(ה) תשוקתה: צו ו, ו. ע"פ בראשית ג, טז.
 רשפיה רשפי אש: שיר השירים ה, ו.
 נשמת האבות ומשה . . . וקדושי' בכל יום: נסמו לקמן ע' תסה"ו.

והענין הוא [דיש] בכחי' שרביט הזה ב' קצות קצה התחתון שיוכלו להגיע לנשמות [ולעולמות] דהיינו מה שמוה האור הע' נמשך מלמעלמ"ט בדרך ההשתל' בכחי' סוכ"ע וממכ"ע כו' בב' שמו' דה' ואלקי', שזהו כמו שיש באדם התעוררות רשפי אש [התשוקה וה]אה' בוערת בלבו מחמת ההתבוננו' והשגה אלקי' בגדולת א"ס ב"ה מה שנתפשט ממנו אור ושפע בכחי' ממכ"ע שנק' כח הפועל בנפעל כידוע, ובכחי' סוכ"ע שהוא למע' מן העולמות בכחי' מקיף וסובב עליהם כידוע הנה כ"ז [נק'] נגיעה בקצה התחתון דשרביט הזהב הע' הנ"ל (שזהו מה שנתן ונמשך בחי' ה"ג וה"ח בכל עילה שירצה ויחשוק ברשפי אש להשפיע למקבל כמו יותר ממה שהעגל כו' ומזה יהי' התעוררות המקבל תמיד אל המשפיע כנ"ל, וא"ל הי' כ"ע דבוק בעילתו ואידי דטריד למבלע לא פליט כו' כמ"ש במ"א) והוא מה שנמשך ה"ג מעצמו' המאציל בכלל בהשתל' דאבי"ע כו' וד"ל, אבל בחי' קצה הע' דראש השרביט ביד המלך הוא בחי' רשפי אש האה"ר שמצ"ע א"ס ב"ה ממש שלמע' מכל ההשתל' דממלא [וסובב] אלא במהו"ע ית' ממש כמו שהוא (כמו התלהבות של נשמות הגבוהות כרשב"י וכה"ג שא' בחד קטירא אתקטרנא בי' אחידא בי' להיטא כו' כניצוץ הנכלל בשלהבת בלי פירוד כלל, והוא בזה"ג דוקא שנפלה לפני רגליו ותבך כו' שנתן לה כל השרביט כמ"ש רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה ממש (כמשי"ת), ויש במדריגה זו גם באש דתורה שהוא מעצמו' א"ס ב"ה ממש כמ"ש מימינו אש דת' כו' והוא מ"ש קול ה' חוצב כו' וזהו כמו שמצינו בב"ע שהי' שונה ואש מלהטת סביבו) (ובמ"א מבואר שזהו בחי' אתעדל"ע שמצד עצמו שלא הי' אתעדל"ת כלל כמו בכל חצות לילה ששא[ו]ג ישאג כו' ובטש בגדפוהי' שזהו מבחי' גבו' דאה"ר דמשפיע לעורר את המקבל אעפ"י שאין אתעדל"ת כלל בהעלאו' מ"ן, וכמו אדם העליון כי יקריב מקריב לנשמו' שיעלו למע' באצו' וזהו כאשר יתעורר המשפיע מעצמו דוקא כמו בשבת ויו"ט וכמו שנראה בחוש שיערה על האדם התעוררות פתאום באה"ר להתענג על ה' בתפלת השבת ויו"ט בעונג ושמחה עצמי' שבאה מאיליה בלי שום יגיע' והכנה כמוהו ולבו כלל כו' עד שיתלהב לבם

יותר ממה שהעגל: ראה פסחים קיב, א. לעיל ע' רפ. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפז. וש"נ.
 שויה ומזה — וא"ל . . . כ"ע: א"א: ואם לאו . . . כל עילה.
 ואידי דטריד למבלע: ראה חולין קח, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתצה. וש"נ.
 כרשב"י . . . שא' בחד קטירא: ראה זהר (אדרא זוטא) האזינו רפה, א. רצב, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שכט. וש"נ. דברים ח"ב ע' שפה. וש"נ.
 מימינו אש דת: ברכה לג, ב.
 בב"ע שהי' שונה ואש מלהטת סביבו: ויקרא רבא פט"ז, ד.
 ובמ"א מבואר שזהו בחי' אתעדל"ע: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שנו.
 בכל חצות לילה ששא[ו]ג ישאג: נסמן לקמן ע' תפד.
 ובטש בגדפוהי': ראה זהר בהר קז, סע"ב. שלח קעב, א. ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' שצז. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרמב. דברים ח"א ע' קמב.
 אדם . . . כי יקריב: ויקרא א, ב. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' א ואילך.

ומוחם משך זמן מה מבלי נודע להם מאין זה בא אליהם התעוררו' כזאת שלא הי' לו מצד יגיע' עצמו כלל, אך באמת בכח' מתנה ניתן להם כח התעוררו' הדעת מלמע' בימין מקרבת באור פני מלך חיים שנתעורר בגבו' רשפי אש האה' מצד עצמו לעורר את נש' שבגופי' באה"ר ותשו' כו' והוא רק שעת הרצון למע' מאור פני המלך באה"ר הע' כרשפי אש כו' המושך לב כאו"א פתאום ונק' עבודת מתנה ואינה עבודת האדם כלל. וע"כ אין מתארך זמן התעוררות [הזאת רק זמן מה כרבע שעה ומעט יותר מיד יכלה בכל איש לפ"ע וכשיכלה זמן ועת רצון העליון שיאר ההארה] מלמע' ומיד נפסק ההתעוררות וההתפעלות הזאת כאילו לא היתה מעולם ולא נשאר רק רושם בעלמא אף בשבת ויו"ט כידוע, והיינו ענין מ"ש כאן ויושט המלך את שרביט כו' ואז ותקרב אסתר שהוא בחי' עליו' המל' שעומד[ת] בחצר הפנימי דגעה"ע ותקם באצי' ותגע בראש השרביט כי כח התעוררו' עליו' זו רק מכה הושט[ת] השרביט הזה שהוא בחי' אור הגבו' דאה"ר דמשפיע למקבל שיוכל לעלות למע' כנ"ל וד"ל.

וזהו התעוררות אתעדל"ע שמצד עצמו דוקא כמו בשבת ויו"ט ואז ותקרב אסתר שעלתה בכח' אצי' ותגע בראש השרביט (בכח' נקודה תח"י) לאשתאבא בגופא דמלכא כו', אך כ"ז הוא בעליו' המל' בעת מיוחד בשבת ויו"ט וכה"ג (וכמ"ש בערב היא באה בע"ש ובבוקר היא שבה לגעה"ע לא תבא עוד כו' רק בהגיע תור אסתר כו' לא בקשה דבר לעזר לעוררה באה"ר ברשפי אש מלמע' כי מעצמה עלתה (וכמו שא' ברי"ח רבה דמנפשי' עייל לפי שתורתו אומנתו כו' כמ"ש במ"א) ולכך כשהושיט לה השרביט [ותקרב] אסתר מעצמה [ותגע כו'] ולא שנתבטלה ממציא אותה אלא שהיתה עומדת בכח' פכ"פ ורק השרביט הי' ממוצע ביניהם וזהו כמו קול תו' שה' יושב ושונה כנגדו בכ"א כמו בב"ע וכה"ג), אבל בחי' קצה הע' דשרביט הזהב הוא בחי' אה"ר ברשפי אש עזה שמצד העצמו' דא"ס [ממש] שלמע' מאצי' ובי"ע כו' (וזהו שא' ביום הג' יקימנו ונח' לפניו ממש בח"ע הנצחי (כמשי"ת) וכידוע דכל ענין ההשתל' דבחי' סומ"מ עד צמצום הא' דקו"ח הוא רק בחי' ההארה והמשכה א' מצומצמת לבד מעצמו' הא"ס ממש דבמה"ע ית' ממש לא שייך

ש"ה התעוררו' — הדעת [א"א: הזאת] . . באור פני מלך חיים: לשון הכתוב משלי טו, טו.

עבודת מתנה: קרח ית, ז. ראה לעיל ע' רצ. לקוטי תורה במדבר ה, א.

נקודה תח"י [תחת יסוד]: ראה זהר בלק קצא, א. ובהגהות מהרח"ו שם. לעיל ע' קו ואילך.

לאשתאבא בגופא דמלכא: נסמן לעיל בפיסקא .אך כ"ז הוא'.

בערב היא באה . . ובבוקר היא שבה: אסתר ב, יד.

ברי"ח רבה דמנפשי' עייל: נסמן לקמן ע' תעה.

שה' יושב ושונה . . בכ"א [א': בכל א']: ראה תנא דבי אליהו רבא רפי"ח. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע'

שסו. ושי"ג דברים ח"ד ע' אשעד. ושי"ג.

ביום הג' יקימנו: הושע ו, ב.

[לשון] סובב ג"כ כי בחי' סובב שייך ג"כ לבחי' ההשפעה באור וזיו המתפשט לבד, רק שהוא בא בד"כ לכלול לכל מה שעתיד להיות בגילוי אותיו' הדיבור כמ"ש במא' א' יכול להבראות כו' והוא כמו מח' א' הכללי שצופה ומביט בסקירה א' שהוא רק לגבי העלמין שנמשכו מאין ליש נק' סוכ"ע, אבל בעצמו' המאציל לא שייך לשון זה דסובב עלמין כי אינו בגדר אף להיות מקור כללי לכל העלמין כידוע דשם ה' הוא בבחי' סוכ"ע, והשם הזה מורה על ההוית העולמות ממקורא דכולא כמ"ש כי עמך מקור"ח וגם בשם ה' זה א' אני ה' לא שניתי כו', אבל קמי' ממש ג"ז לא שייך לומר משום דזהו רק בחי' הארה דהארה מאמיתית עצמותו כמ"ש באורך נראה אור, ואין לזה ערך כלל לגבי עצמותו ממש וכמ"ש ולגדולתו א"ח וכתוב לך ה' הגדולה דכ"ז שנתפשט מאור העצמו' להיות' בבחי' סומ"מ בכלל בטל בתכלית קמי' ממש דלגדולתו העצמי' כמו שהוא בעצמותו ממש אין לה חקר כו' (וכידוע דמל' דאצ"י שנעשה מקור דקור"ח זהו ע"י צמצום גדול בא כמ"ש ה' מלך גאות לבש לגבי בחי' ההתנשאות שמצד עצמו ממש שאין לו שיעור למע' כו' ונק' מלך הקדוש שיתגלה לע"ל (והוא המלך סתם שבמג"א), ומ"ש ז"ל ע"פ גדול ה' ומהולל מאוד בעיר אלקינו כו' כי אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו הר קדשו דוקא זהו הארת אור העצמו' דמל' דא"ס כמו שהוא בהתלבשו' באותיו' התו' והמצו' שנק' עיר אלקינו הר קדשו (וכמו שמצמצם שכינתו בארון ולוחות בהיכל ק"ק כו' וד"ל). ואמנם במה שנתפשט גדולתו בעולמו' זהו ע"י צמצום גדול והוא מ"ש דבמקום גדולתו דוקא העצמי' הנ"ל שם אתה מוצא ענותנותו שמשפיל א"ע להיות' מל' מכ"ע כמ"ש וישב ה' מלך לעולם וזהו שמתלבש בבחי' גדולה להיות מלך לעולם ועכ"א לך ה' הגדולה (וזהו ואתה קדוש ומובדל לגמרי מהיו' מלך כו' ומה שמצמצם א"ע להיות' מלך היינו ע"י

במא' א' יכול להבראות: אבות רפ"ה. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תעו. ושי"נ. שצופה ומביט בסקירה א': נסמן לעיל ע' קלה.

כי עמד מקור"ח . . . אני ה' לא שניתתי: תהלים לו, י. מלאכי ג. ו.

באורך נראה אור: תהלים שם.

ולגדולתו א"ח . . . לך ה' הגדולה: תהלים קמה, ג. דברי הימים א כט, יא.

שוריה דאצ"י: י"ב: דא"ס.

ה' מלך גאות לבש: נסמן לעיל ע' יד.

שוריה דאצ"י — ה' . . . ומ"ש ז"ל [י"א: רז"ל] ע"פ: א: ליתא.

ונק' מלך הקדוש: ראה גם לקמן בהביאר פיסקא, והנה כאן א"י. וע' חקב. ושי"נ.

המלך סתם שבמג"א: ראה לקמן פיסקא, וזהו שארז"ל. ובהביאר פיסקא, והנה כאן א"י. הנסמן לקמן ע' תקיב.

גדול ה' ומהולל מאוד . . . אימתי גדול: נסמן לעיל ע' פ.

שמצמצם שכינתו בארון: נסמן לעיל ע' עד.

דבמקום גדולתו . . . שם . . . ענותנותו: נסמן לעיל ע' לו.

מל' מכ"ע . . . וישב ה' מלך לעולם . . . ועכ"א [א: וע"כ א']: תהלים קמה, יג. כט, י.

ואתה קדוש . . . וישב תהלות ישראל: תהלים כב, ד.

ישראל שזהו בבחי' ישיבה כיושב על הכסא לקבל בחי' מל' וכמו בר"ה שאו' י"פ דמל' שתמליכוני עליכם וזהו יושב תהלות ישראל להיות תהילות ישראל ובאמת אתה קדוש ומובדל ונק' מלך הקדוש ממש כנ"ל וד"ל).

והנה לע"ל יהי' בחי' ההתגלו' מאור העצמו' דא"ס ב"ה למט' כמו למע' ממש במהו"ע ית' להיותו למע' מבחי' טובב וממלא כנ"ל ע"כ הוא למע' מבחי' מעו"ט בשמים ממעל בעומ"ר ועל הארץ בעומ"ת ממש בשוה (ואע"פ שגם עכשיו א' בשמים ממעל כו' אין עוד דלית אתר פנוי מיני' וכתיב את השוה"א אני מלא בהשוואה א' ממש כידוע וכן או' הקדוש בשו"א בשוה, זהו הכל בבחי' ההעלם והצמצום כי בחי' שם אלקי' בצירופי אותיו' הדיבור העליון הוא המעלים ומצמצם לשם ה' כשמש ומגן כו' כידוע וד"ל ולע"ל כתיב ונגלה כבוד ה' וראו כ"ב כי פי ה' דיבר כו' שבחי' טובב דעכשיו שנק' הוי' ה' הוה ויהי' כא' כנ"ל יהי' בבחי' גילוי' כאותיו' הדיבור וממילא לא יסתיר שם אלקי' כלל, והוא מטעם שיתגלה מהו"ע ית' ממש שלפני מקור ההשתל' דאבי"ע כנ"ל ע"כ יהי' ממילא בחי' ההעלם דטובב לגילוי' וע"כ יהי' מעומ"ט שוין ממש כו' וכמארו"ל דלעתיד לבא יוציא חמה מנרתיקה שהוא שם אלקים שנקרא מגן הוה"י שלא יסתיר כלל וכלל וכמ"ש במ"א).

וזה שאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו פי' מה שהי' א"ס עצמו מוסתר ונעלם בבחי' ביום ההוא דהיינו בבחי' הסתר והעלם בסוכ"ע הכללי שנק' סדכ"ס שיבא ויזמשך בגילוי' למט' ממש להיות בבחי' זה לנוכח ממש כמו זה אלי כו' ולא יהי' נצרך אז לעליות הנשמו' והעולמו' למע' מאחר שיהי' גילוי' א"ס למט' כמו למע' ממש, וזה קוינו לו מה שהי'

ש"ה ישראל — בחי' [א"א: כתר] . . שאו' י"פ דמל' שתמליכוני: בתפלת מוסף. ראה ראש השנה טו, סע"א. לד, ב.

ש"ה והנה — דא"ס: א: דא"ס.

מעו"ט . . בעומ"ר . . בעומ"ת: מעלה ומטה . . בעומק רום . . בעומק תחת.

בשמים ממעל . . אין עוד: ואתחנן ד, לט.

דלית אחר פנוי מיני': ראה תקוני זהר תניז (צא, ב). שם ת"ע (קכב, ב). לקוטי תורה ויקרא (הוספות) נב.

ג.

את השוה"א [השמים ואת הארץ] אני מלא: ירמי' כג, כד.

הקדוש בשו"א בשוה: ראה ברכת ישתבח. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תכב. ושי"נ.

שם אלקי' . . כשמש [א: כמ"ש כי שמש] ומגן: תהלים פד, יב. ראה שער היחוד והאמונה פ"ד. מאמרי

אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכ. ושי"נ. לעיל ס"ע רלב וע' שכת.

ונגלה כבוד ה': ישע"י מה, ה (בדילוג).

הוי' ה' הוה ויהי': ראה עץ חיים שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף א. שלחו ערוך אדה"א חאו"ח רס"ה.

דלעתיד לבא יוציא חמה: ראה עבודה זרה ג, סע"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתנג. ושי"נ.

ואמר ביום ההוא: ישע"י כה, ט.

זה אלי . . א"ס [א: א"ס]: בשלח טו, ב.

קוינו לו בעליות שונות ע"י שרביט הזהב להיו' המשכו' קוין דאו"י ואו"ח כו' עתה נג[נ]לה ונשמחה בו כי הרי נתגלה כמו שהוא בקרוב למט', וגילוי זה יהי' בנשמות דוקא, והיינו שארו"ל ע"פ כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל שמה' ישאלו זאת מיעקב ומישראל מה פעל אל כו' ונשה"צ יהיו במדריגה ובחי' קדושה האלקי' ממש עד שעתידין לשאול מהם שיא' לפני הצדיקים קדוש כמ"ש כל הנותר בציון קדוש יאמר לו, והטעם הוא לפי שכנ"י שהוא בחי' המל' בחי' שם ב"ן תתעלה לע"ל למע' משם ה' שהוא בחי' שם מ"ה כמ"ש אי"ח עט"ב פי' דמה דעכשיו נק' בעלה שהוא שם מ"ה דה' שמאיר בנשי' בר"ח ושבט ומועד כמו אלה מועדי ה' ברא"י דג' רגלים את פני ה' כנ"ל וביו"כ עולה כנ"י עד לפני ה', אבל לע"ל תתעלה להיות עטרת ת"ת לבעלה שהוא שם ה' דח"ב והוא בשם אהי' דפנימי' הכתר שלמע' גם ממקור החכ' שנק' ראשית כי יתגלה למט' בנשי' מעצמו' אא"ס שבפנימי' הכתר כמו שהוא למע' ממש עד שלא תצטרך לבא בעליי' למע' כלל כנ"ל וד"ל.

וזהו שרש ענין נס דאסתר שגדול מכל המועדים כנס דפסח וכה"ג וכמארו"ל דכל המועדים יהיו בטלים חוץ ממג"א כנ"ל דהנה כל המועדי' היינו בשם ה' שהוא בחי' סוכ"ע בכלל כנ"ל שמאיר ונמשך מאצ"י לבי"ע עד נשי' בגופי' בכל מועד כמו בפסח מאיר החס' דאצ"י בחי' חס' דאברהם כו', וזהו ענין העלי' דנשי' בר"ח ושבט ומועד מאור פני מלך בהמשכו' בחי' שרביט הזהב כנ"ל, אבל לע"ל הרי יתגלה מעצמו' אא"ס שלמע' מסומ"מ ה' ואלקי' למט' דוקא כנ"ל באופן שלא תצטרך לעליות כלל כנ"ל א"כ ממילא מובן מזה שיהי' המועדי' בטלים לע"ל. ופי' בטלים לא שיובטלו לגמרי שהרי מ"ע דפסח לא יבוטל ובפרט יצ"מ דכתיב למען תזכור

נגנ[נ]לה ונשמחה בו: המשך הכתוב ואמר ביום ההוא [ושם: בישועתו — ראה תהלים קיח, כד].
 כעת יאמר ליעקב: בלק כג, כג. ראה תנחומא שם יד. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תיג.
 שו"ה אל — שמה' . . . ונשה"צ: שמלאכי השרת. ונשמות הצדיקים.
 שו"ה במדריגה — לשאול מהם [י"א: מ"ה] שיא' לפני הצדיקים: א"מ: מה"ש שיאמרו לפניהם — ראה בבא בתרא ע"ה, ב.
 כל הנותר בציון קדוש יאמר לו: ישע"י ד, ג [ושם: והי' הנשאר בציון והנותר בירושלים אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שגא וע' תקכג. דברים ח"ד ע' אישצח. ושי"ג].
 שכנ"י שהוא בחי' המל': ראה זהר בלק קצז, א.
 המל' בחי' שם ב"ן: ראה עץ חיים שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש ז.
 שם ב"ן . . . למע' . . . שם מ"ה . . . אי"ח עט"ב: ראה לעיל ע' ט. ושי"ג. משלי יב, ד.
 שו"ה שמאיר — ברי"ח [א"א: בכל חדש — וראה הערה בסמוך שו"ה דאברהם. לקמן ע' תט בהערה] . . .
 אלה מועדי ה': אמור כג, ד.
 החכ' שנק' ראשית: ראה מאמרי אדה"א בראשית בתחלתו. ושי"ג.
 שו"ה דאברהם — ברי"ח: א"א: בכל חודש. וראה הערה דלעיל שו"ה שמאיר.
 ופי' בטלים: ראה גם תורה אור מגלת אסתר ז, ד. שערי אורה שער הפורים ע' 114.
 למען תזכור . . . אפילו בעוה"ב: פי' ראה טו, ג. ראה ברכות יג, ב (במשנה). מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' צב. ח"ב ע' תג. לקמן (בהביאור) ע' תכה.

כו' אפילו בעוה"ב, אלא שיהי' בחי' אור דשם ה' דמועדי' בטל ונכלל במאור עצמו שהוא עצמו אא"ס כביטול הנר בפני באבוקה כו' כנ"ל שמבחי' העלם דטובב יהי' רק בבחי' גילוי דאותיו' הדיבור לבד כו', חוץ ממג"א לפי שנס דאסתר הי' למע' מבחי' ש' ה' שהרי לא נז' ש' ה' ואלקי' בכל מג"א כי בחי' אסתר היינו בחי' הסתר פני' העליון ביום ההוא שלמע' מש' ה' כנ"ל והוא בגלות דקוב"ה אסתלק לעילא לעילא כו' כנ"ל, ומבחי' יום ההוא הנסתר ונעלם בעצמו' ממש הוא שבא לידי גילוי למט' ממש כמו שהוא למע' כנ"ל כמ"ש וא' ביום ההוא הנה אלקינו זה שלא בדרך ההשתל' כלל שזהו כעוה"ב ממש שיהי' נצחי' בח"ע ועכ"א וימי הפורים האלה לא יעברו ולא [יסוף] מזרעם כו' וד"ל.

והנה שרש הענין הוא לפי שכל עיקר ענין מ"ת הוא רק לברר ולהבדיל בין טו"ר שזהו כללות [כל] התו"מ להיו' טו"מ וע"ט שזהו רק לאכפ"א לסט"א לבד להכניעם שלא יוסיף להם יניקה כי א"א לרע לקבל יניקה רק מבחי' הטוב דקדושה, ויש לו מדה ושיעור עד כמה יכול לקבל וזהו השיעור הניתן במא' קו המדה עפ"י משפט החכ' דתו' דוקא משום דבכח' שהוא ש' מ"ה אתברירו כידוע, אבל בזה"ג שנק' חושך ולילה ששלט האדם כו' להסתיר ולהעלים האור לגמרי (שמפני זה נק' אסתר כנ"ל) אזי אינו מועיל האור דתיקון דחכ' דתו"מ להאיר את החושך הזה, כי שרשו בחושך העליון שקדם לאור חכ' דתיקון דשם מ"ה והוא בבחי' שם ס"ג דתוהו שקדם לתיקון כידוע, וא"כ א"א כ"א בבחי' התהפכו' חושך לאור בשרשו למע' דוקא שהוא בחי' צמצום הא' דישת חו"ס כידוע שעי"ז יהי' יתרון האור למע' הרבה מן האור דתיקון (וכמ"ש במ"א), וזהו ע"י התשו' דוקא שמתוך הצעקה במרירות עד הנפש יהפך חושך לאור שהוא היפוך הרע עצמו לטוב שעי"ז נהפך חושך והעלם הע' לאור עד שהאור דחכ' בטל ונכלל שם כו', וזהו שגזרו או' אם ישראל עושין תשובה דוקא נגאלין וא"ל אין נגאלין משום דבע"ת גדולי' מצ"ג שהן בבחי' האור דחכ' דתיקון דתו"מ לבד ובע"ת הרי הן מהפכי' חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, ואף לענין גילוי אור העצמי' דעוה"ב א' בווה' דמאן דלא מהפך חל"ג כו' בהאי עלמא דוקא ל"ל חולקא בההוא עלמא

ועכ"א [ועל כן אמר] וימי הפורים האלה: אסתר ט, כח (בדילוג).

דבכח' . . . אתברירו: נסמן לקמן ע' תק.

בוה"ג שנק' . . . לילה: נסמן לקמן ע' תטו.

ששלט האדם: ראה לקמן ע' תצו. וש"נ.

דשם מ"ה . . . שם ס"ג . . . שקדם: ראה עץ חיים שער (ה) טנת"א פ"א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ה הערה ד"ה: שם.

צמצום הא' דישת חו"ס [חושך סתור]: תהלים יח, יב. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' קעט וע' תצד. שעי"ז יהי' יתרון האור: ראה מאמרי אדה"א שם ע' קפ. וש"נ.

אם ישראל עושין תשובה: ראה סנהדרין צו, ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרט.

דבע"ת גדולי' מצ"ג: נסמן לעיל ע' נג.

א' בווה' דמאן דלא מהפך חל"ג [חשוכא לנהורא]: נסמן לעיל ע' פו.

שהוא העוה"כ והיינו מטעם שיהפך צמצום הא' דשם אלקי' שלא יסתיר שממילא עי"ז יהי' תוס' אור רב מאור העצמו' דא"ס כי יתגלה כמו שהוא ממש למט' כמו למע' [ממש] בלי העלם ולבוש מסתיר כלל וכלל כג"ל וד"ל. וזהו שאמר יחיינו מיומים שהן התו"מ שקיימו כל משך זמן הבית בגילוי אור דש' ה' ואלקי' סומ"מ כמו במועדי' ובקרבנו' כו', כידוע דיומים הן תושב"כ ושבע"פ קדמה לעולם אלפיים שנה כמ"ש ואהי' אצלו כו' שעשועי' יום יום כו' כי אלף שנה כיום כו', וזהו בימוה"מ שיהי' אז שלימות הבירורי' דרפ"ח ניצוצי' שנפלו מעולם התהו משיורי ז"מ דק"נ ונתבררו ע"י שם מ"ה דתו"מ אבל א"ז רק שלימות הבירור בין טו"ר שנתערב בחטא עה"ד ולא שנתהפך הרע עצמו לטוב כמו ע"י התשו' שנהפך חושך לאור כו', ואמנם ביום הג' שזהו שנק' יום ההוא שלמע' מגילוי דשם ה' ואלקי' יקימנו ונחי' לפניו ממש בח"ע הנצחי' דא"ס ממש וזהו למע' מתו"מ אלא בתשו' וגלו' ויסורים וצרות שעז"א העם ההולכי' [בחשך] דוקא (שהוא בבחי' הסתר פנים מאוד בגלו' כו') ראו אור גדול לעוה"כ מן אור העצמו' דא"ס [ממש] כו' וד"ל.

וזהו שארז"ל מ"מ לא נא' נו"ן באשרי שנא' נפלה לא תוסיף קום כו' וחזר דוד וסמכן ברוה"ק שנא' סומך ה' לכל הנופלים, כי הנה כאן [אמר] ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפול לפני רגליו ותבך ותתחנן לו וענין נפילה זאת הי' כאשר כבר עלתה לפניו בסיום המע' בהיותה עתה בבית המלך נפילה זאת להיות לעורר ר"ר על נש"י בהיותם בגלות ובחושך ואפילה מחמת רעת המן אשר חשב על היהודים, שזהו בחי' חוצפא וגסות דעמלק שמחשב רעה על היהודים להפילם בזמ"ר ממילא (כמשי"ת), ואין תיקון לזה רק במרירות לעורר ר"ר בשפלות והכנעה שזהו שנפלה לפני רגליו ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן כו' כי בזמן הגלו' נא' מלחמה לה' בעמלק

יחיינו מיומים: הושע ה, ב.

דיומים הן תושב"כ ושבע"פ: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תנה וע' תקיט. דברים ח"ד ע' אשם. ושי"ג קדמה [א: שקדמו] לעולם אלפיים שנה: נסמן לקמן ע' תקא. ואהי' אצלו . . . שעשועי' יום יום: משלי ח, ל. כי אלף שנה כיום: תהלים צ, ד [ושם: שנים בעיניך כיום — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א בראשית ע' נג. דברים ח"ג ע' תתה].

ביום הג' . . . יקימנו ונחי' לפניו: המשך הכתוב יחיינו מיומים.

העם ההולכי' [בחושך] . . . ראו אור גדול: ישעי' ט, א. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' רכו. ושי"ג.

מ"מ [מפני מה] לא נא' נו"ן באשרי: ראה ברכות ד, ב.

נפלה לא תוסיף קום . . . סומך ה' לכל הנופלים: עמוס ה, ב. תהלים קמה, יד.

ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך: אסתר ה, ג.

שויה נפילה — בסיום . . . עתה . . . המלך . . . להיות: יא: ברום . . . אתו . . . ג: ניתוסף: כו'. לא: נתוסף: כי . . . אי"א: הי'.

שויה שמחשב — בזמ"ד: בז' מדות רעות.

מלחמה לה' בעמלק מדו"ד [מדור דור] שאין השם שלט: בשלח יז, טו. נסמן לעיל ע' יב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקלא ואילך. ובהנסמן בריש המאמר שם.

מדו"ד שאין השם שלם כו' רק בהניח ה' מכל אויביך תמחה כו' [וכמ"ש ולמחר בעוה"ב אעשה כדבר המלך כו'] כמ"ש במ"א. וענין בכי' זאת הוא כמו בכי' דבע"ת מעומק הלב בשפלות והכנעה יתיר' כמו שהי' בכי' דאסתר בגשמיות על אודות הכתב הניתן ע"י המן להשמיד כו' שהי' בהפקירות ובמס"ג גמורה כל שנה זו, וזה הי' קשה יותר מן מרירות דעבודה קשה בחומר ובלבנים שהיו רק עבדים לפרעה ואסתר אמרה ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי כו' כי נתנו להריגה ולא יכוד מנער עד זקן עד שנתייאשו בחייהם לגמרי כו', לזאת וודאי הי' מר"ג למע' גם מן הצעקה דשאר הגליות כמו מטרדת הפרנסה המבלבל את המוח והלב לגמרי וכעבד נמכר כו' כי אין זה [א]יבוד לגמרי והיינו שרוצים וחפצים רק לצאת מן הרע המסתיר על האור, אבל במס"ג האמיתי בימי אחשורוש הי' בחי' גפילה לגמרי והי' תשו' שלהם בבחי' היפוך הרע [עצמו] לטוב והחושך עצמו נהפך לאור, וכמו שהי' הנס דאחשורוש משונה מכל הנסים אף מנסים דיצי"מ רק בדוגמא דמס"ג שלהם ממש שהי' בהיפוך הרע עצמו לטוב וחושך לאור כו' כך נהפך להם מרע לטוב ע"י אחשורוש עצמו שנהפך מרע לטוב. כי הנה עיקר הנס דפורים הי' מה שנהפך לב אחשורוש עצמו לטוב כי אותו הפה שא' להמן והעם לעשות [בו] כטוב בעיניך הוא עצמו הפך שאמר ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם שזהו ממש ענין ההתהפכות חל"ג ומרירו למיתקא הפך [ממש] להיפוך [מחשך לאור] ולא לאכפייא לפי שעה בלבד, כדוגמא דמס"ג שלהם שנהפך הרע עצמו לטוב שלא הי' כזה גם בגלות מצרים, ע"כ גם בגלות מצרים לא הי' ג"כ ענין היפוך חל"ג רק לאכפייא לסט"א בלבד, שהרי אעפ"י שהי' גילוי אלקות בנסים ונפלאות גדולי' ביצי"מ ובפרט במכ"ב דכתיב למכה מצרים בכוריהם לא הי' כ"ז רק להכניע לי' כחרים דק"ג דמצרים כמ"ש ובכל אלקי מצרים דתבר שלשליהון לעילא כו' ע"י האותות והמופתים אף שנכנעו והודו על האמת כמ"ש וידעו מצרים כי אני ה' לא נהפך לבכם עליהם רק בע"כ ע"י כפי"י והכרח דוקא (וכמו"כ במלחמת סיחון ועוג דכתיב ויהרוג מלכים וכה"ג במלחמת יהושע בז' אומות הכל הי' בדרך הכנעה וכפי"י שנלקחו ונכבשו במלחמה, וכן בימי דוד ושלמה

בהניח ה' מכל אויביך תמחה . . ולמחר . . אעשה: ראה לקמן ע' תקיד.

ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי: אסתר ז, ד.

שו"ה שנתייאשו — מר"ג: א: מרת נפשה. י"א: מרת נפשם.

והעם לעשות נכו כטוב בעיניך . . הפך [א"י: הפה] . . ואתם כתבו: אסתר ג, יא. ה, ח.

שו"ה לסט"א — ביצי"מ . . במכ"ב: א: כמו ב"י מכות. י"א: במצרים. א"י: במכת בכורות.

למכה מצרים בכוריהם: תהלים קלו, י.

לי' כחרים דק"ג: ראה זהר שמיני מא, ב. אחרי ע, א.

ובכל אלקי מצרים: בא יב, יב.

דתבר שלשליהן לעילא: ראה זהר בא לו, ב. מ, א.

וידעו מצרים כי אני ה' . . עליהם [א"י: מרע לטוב]: וארא ז, ה. כשלה יד, ד. יח.

ויהרוג מלכים: תהלים קלח, יח.

כו' הגם ששלחו מנחות וקרבתנו. כו' אכל לעיל הרי כ' אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לעבדו שכס א' כך וכן [א] כל העמים תקעו כף כו' וכה"ג, הרי מובן מזה ש[ני]קבלו מ"ש באה' ורצון וחשק גמור שזהו ענין [אתהפכא] חשוכא עצמו לנהורא כו' וד"ל, והיינו לפי שלעיל א' ונגלה כבוד ה' וראו כ"ב כו' כנ"ל שיתגלה כבוד ה' מן ההעלם ונעשה גילוי לפי שנתגלה מן החושך לאור למע' והוא ענין גילוי אא"ס למט' במקום חושך דוקא כמו למע' ממש כנ"ל וכמ"ש גם חושך לא יחשיך ממך וכך ה' בזמן אחשוורוש ממש מעין דלעיל ממש (כי בחי' המלך סתם זהו בחי' המלך הקדוש דלעיל שנתלבש בלבוש שק דאחשוורוש כמ"ש מלך אלקי' ונק' מלך הגוים והוא בלבוש דחשמ"ל דנוגה ששרשו בחשמ"ל העליון שזהו פי' אח"ש ור"ש דזו"ג כמ"ש במ"א) וזהו שמלך מהודו ועד כוש בחי' הוד אור וחשך שוין (כו').

וזהו ותפול לפני רגליו ותבך כו' ואח"כ א' ותקם אסתר ותעמוד לפני המלך בחי' קימה זאת כו' [היא] נצחיי' כמ"ש ביום הג' יקימנו ונחיי' לפניו כנ"ל מטעם הנ"ל שיש יתרון האור מהיפך החושך לאור הרבה יותר מן האור עצמו כנ"ל ולזאת בעי' גדולי' מצ"ג כנ"ל, וזהו דמאן דמהפך חל"ג דוקא יהי' לו חלק לעוה"ב משא"כ ע"י תו"מ לכד שאינו רק בבחי' אור דחכ' ולא בהיפוך חושך לאור שעז"א יחיינו מיומים לבד [וד"ל]. וזהו שרמזו רז"ל באמר' מ"מ לא נא' נו"ן באשרי כו' כי פ"י נפלה לא תוסיף קום לא תוסיף לקום מכח עצמה כמ"ש בזוהר דקוב"ה יוקים לה (והוא ע"י שרביט הזהב שנתן כולה לידה כמשי"ת), והיינו מטעם הנ"ל שלעיל יהי' גילוי אור העצמו' דא"ס ב"ה [למטה כמו למעלה ממש וע"כ לא יהי' שייך אז ענין עלי' וקימה מכח עצמו כעכשיו שהנשמות עולים בג"ע כו', וזהו לא תוסיף קום בעצמה ע"י נגיעה בראש השרביט כמו בשבת ויו"ט עכשיו כנ"ל מאחר שיהי' בחי' גילוי רב אא"ס למט' דוקא כנ"ל, והיינו משום דאתהפכא חל"ג למט' דוקא ע"י תשו' שנהפך הרע לטוב כנ"ל שעייז יהפך חושך הע' לאור כמ"ש ונגלה כבוד ה' כו' ובעוה"ב א' הנה אלקינו זה שנתגלה מן ההעלם דיום ההוא שהי' שם בהסתר פנים דוקא כו' כנ"ל וד"ל. וזהו שלא א' דוד נו"ן באשרי לפי שעכשיו עליי' המל' מצד עצמה ודוד הוא בחי' המל' אבל חזר וסמכן ברוה"ק שא' סומך ה' לכל הנופלים והוא מ"ש לעיל ביום הג' יקימנו ונחיי'

שויה כו' — מנחות [א: לו מנחה] . . . אז אהפוך אל עמים: צפני' ג, ט (בדילוג).

שויה שפה — כך [א: ליתא, יא: כו'] . . . כל העמים תקעו כף: תהלים מז, ב.

גם חושך לא יחשיך ממך: תהלים קלט, יב.

בחי' המלך סתם: ראה הנסמן לעיל בפיסקא, וזהו התעוררותי.

מלך אלקי' . . . מלך הגוים: תהלים מז, ט. ירמ"י י, ז.

פי' אח"ש ור"ש [יא: ור"ש] דזו"ג [א"א: דק"ג]: ראה לעיל ע' שנת.

שויה כמ"ש — אור: יא: וכיש אור.

כמ"ש בזוהר דקוב"ה יוקים לה: נסמן לעיל ע' שנא.

ודוד הוא בחי' המל': ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' התקט.

לפניו שקימה זו אינו מכח עצמו אלא יקימנו כמ"ש כאן ותקם אסתר ותעמוד כו' שזהו ע"י שהושיט לה שרביט הזהב בידה שבא מכח העצמו' דאה"ר ברשפי אש כמו שהוא בעצמו' ממש כנ"ל, וזהו סומך ה' שסמך לנו"ן דנפלה כו' שהוא בחי' המל' בזה"ג שנק' סוכת דוד הנופלת. ואמנם בנפילה זו שנפלה לפני רגליו ה"י לה קימה ועליי' בעמידה נצחיי' כמ"ש ותעמוד לפני רגליו כמו שיהי' לע"ל שאמר יקימנו ונחי' לפניו בחי' עולם הנצחי כידוע וד"ל.

ומעתה י"ל מ"ש דגם הלכות לא יהיו בטלים לע"ל כמו מג"א וזהו פלא גדול דמאותו הטעם שהמועדי' לא יתכן לומר בהם בחי' הביטול לגבי אור העצמו' דא"ס ב"ה [ש]למע' מש' ה' המאיר בכל מועדי' כו' כנ"ל, כמ"כ הוא ממש בהלכות שהן הן רק דבר ה' בביטול רצונו וחכמתו ומדותיו להמשנה להבדיל ולהורות זה טמא זה טהור כשר פסול חייב זכאי כו', שזהו בהכרח שיתגלה מן ההעלם דאור העצמו' למט' ע"י ש' ה' דחכ' ולמה לא יהיו בטלים לגבי אור העצמו' כו'. ועוד דלעתיד יהי' לאחר הבירור דעה"ד טו"ר ולא יצטרכו לבירור להבדיל בין טומאה לטהרה כו' וכמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכמ"ש ברע"מ דאילנא דטו"ר שלטא יתעבר מעלמא. ואמנם הנה באמת אעפ"י שיש מ"ד דמצו' בטילות לע"ל שיכלול האור דשם ה' דחכ' ברצה"ע שבמצו' שנק' מצו' ה' במאור העצמי [כנ"ל במועדים] כו', אבל הלכות [אע"פ] שאינם רק פ"י וביאור מעשה המצו' בפרט לא יהיו בטלים גם לעתיד (וראי' מ"ש דת"ח אין להם מנוחה אפילו בעוה"ב שנא' ילכו מחאי"ח וזהו ת"ח דוקא שהן בעלי המשנה והתלמוד לפי שתושבע"פ תעלה למעלה מתושב"כ כמ"ש א"ח עט"ב וכנ"ל במעלת עליות דאסתר שא' ותקם לפני המלך כו' וד"ל) (וז"ש כל השונה הל' בכ"י מובטח לו שהוא בן עוה"ב לפי שבהל' יש מבחי' אור הנעלם בעצמו' ממש דעוה"ב שלפני האור דחכ' דש' ה' שהוא בא מבחי' ההתהפכו' חל"נ למט' דוקא כנ"ל

סוכת דוד הנופלת: ראה הנסמן לעיל ע' שגב.

שו"ה שנפלה — לפני רגליו . . בחי': א"א: לפני המלך . . בחי'.

הלכות לא יהיו בטלים לע"ל: ירושלמי מגילה פ"א, ה"ה.

שו"ה גדול — לא: א"א: ליתא.

שו"ה כמ"כ — הן . . רק . . בביטול . . להמשנה: א"א: ליתא. א: רק גילוי. א"א: בגילוי. א"א:

כמשנה.

ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ: זכרי' יג, ב.

וכמ"ש ברע"מ דאילנא דטו"ר שלטא [א"א: ליתא] יתעבר מעלמא: ראה זהר נשא ככד, ב, ככה, א, הובא

באגרת הקדש סכ"ו. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרפה. ושי"נ. דברים ח"ד ע' איתעה. ושי"נ.

מ"ד דמצו' בטלות לע"ל: נסמן לעיל בריש הספר.

שו"ה מעלמא — שיכלול . . דחכ' ברצה"ע: א"א: לפי שיוכלל. א: דח"ע ורצה"ע. י"א: דחכ' ורצון.

דח"ח אין להם מנוחה . . ילכו מחאי"ח [מחיל אל חיל]: ברכות בסופה. תהלים פד, ח.

א"ח עט"ב: משלי יב, ד.

כל השונה הל' בכ"י: מגילה כה, ב.

(וכמשי"ת) (וזהו הלכה אותיו הכלה והוא שא' ועלמות אין מספר כו' אלו הלכו היינו ל' הילוך דהלכה כמ"ש ילכו מחא"ח שילכו בעא"ע עד אין שיעור למע' מע' גם מחיי העוה"ב כמ"ש במ"א ע"פ מ"ש בווה' על מה שא' אלקי' זולתך יעשה למחכה לו למאן דדייק מילי דחכ' דוקא שהוא המשנה והתלמוד [שמגיעין לבחי' עדן] העליון דעין לא ראתה כו' יותר נעלה וגבוה משכר המצו' בעוה"ב כמשי"ת, וז"ש יחיינו מיומיים שהן תו"מ בפו"מ בעוה"ז שיחיינו מיומים בימוה"מ ועוה"ב לקבל שכרם כמ"ש היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, והוא רק בחי' ההתגלות העונג הע' ברצה"ע וחכ' שבמצו' אבל ביום הג' יקימנו ונחי' זהו בחי' העדן הנעלם שלמע' מבחי' גילוי העונג בחכ' ורצה"ע שנק' שעשועי המלך בעצמו' ממש שלמעלה מאור השעשועים שכתורה ואז אמר ונחי' לפניו חיי עולם כמ"ש ותעמוד כו' כנ"ל. וזה שכתוב דהלכות דוקא לא יהיו בטלים לעתיד לבא גם כן לפי שלא יוכלו בהתכללות וכיטול במאור עצמו אחר שההלכות יעלו ויגיעו לבחינת השעשועים העצמיים שבעצמות אור אין סוף ממש כנ"ל וד"ל).

והנה להבין זה ילה"ק מארו"ל דמשחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה בלבד וזהו פלא דלמה משחרב בהמק"ד דוקא אין לו רק ד"א של הלכה ולמה ד"א דוקא, אך הנה ארו"ל ע"פ ברח דודי ודמה לך לצבי מה צבי אף כשהוא בורח מחזיר את ראשו לאחוריו פי' דגם בשעה שהוא בורח ממקומו מחזיר ראשו לאחוריו למקום שבא משם כו' והכוונה במאמר זה [לרמז] על ענין הגלות דוקא שאז בחי' הסתלקות אור ה' למע' מע' בעצמותו כו' כמ"ש אלכה ואשובה אל מקומו (דאסתלק לעילא לעילא כנ"ל) ונק' בבחי' בורח ממקום למקום כו', כי בזמן בהמ"ק הי' גילוי שכינה

הלכה אותיו הכלה: נסמן לעיל ע' קנו.

ועלמות אין מספר . . . אלו הלכו: שיר השירים ו, ת. ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רסו, א. מאמרי אדה"ו פרשית התורה ח"א ע' שעח ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א בראשית ע' לה. ושי"נ. הלכו היינו ל' הילוך: ראה נדה בסופה. תורה אור משפטים עה, ג. מגלת אסתר קכב, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ק. ושי"נ.

אלקי' זולתך יעשה למחכה לו למאן דדייק: נסמן לקמן ע' תעב.

דעין לא ראתה: התחלת הכתוב דאלקי' זולתך.

היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם: ואתחנן ו, יא. ערובין כב, א.

שורה ביום — זהו . . . אמר ונחי': א: ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: ונחי' . . . ונחי'.

שעשועי המלך בעצמו': נסמן לקמן ע' תסת.

דמשחרב בהמ"ק . . . ד"א של הלכה: ראה ברכות ת, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. ושי"נ. שמות ח"א ע' פא. ח"ב ע' תקפא.

ברח דודי ודמה לך לצבי: שיר השירים ת, יד. ראה זהר שמות יד, א. דרך חיים שער התפלה קט, ד ואילך.

שורה שהוא — שבא . . . ענין: א: שברח . . . א"א: זמן.

אלכה ואשובה אל מקומו [מקומי]: נסמן לעיל ע' פו.

בהיכל ק"ק ובחורבן בהמ"ק נשלחו ישראל בין הגוים היינו כמשל הצבי שהוא בורח ממקומו אך עכ"ז אף בשעה שהוא בורח מחזיר ראשו לאחוריו למקום שברח משם כנ"ל והענין הוא דאעפ"י שבזמן הגלות עולה שם הוי' למעלה מעלה ברום המעלות שלמעלה מכל ההשתלשלות דסובב וממלא כנ"ל (וכמשל השינה שהשכל והרצון עולין בעצמו הנפש וכמו ויקץ כו' ומ"מ הרי אין שינה לפני המקום דיוחנן כה"ג ביטל המעוררי' שאומ' עורה למה תישן ה' מצד פקיחא דעינין שהי' תמיד בהיכל ק"ק ע"י הקרבנו' כו', ואמנם בזמן הגלות לא ינום ולא יישן כלל ונק' ע"פ דלא נאים כלל והוא מ"ש דומה דודי לצבי מה צבי כשהוא ישן בעינו אחת וניער בעינו אחת דבר והיפוכו כא' לפי שגם בשעה שהוא ישן הוא ניעור כו', וזהו ג"כ ע"י הלכות וזהו ג"כ משא' בשעה שהוא בורח דוקא מחזיר (כו' וד"ל) מ"מ בשעה שעולה למע' (כמו בלילה רוכב על כרוב קל שלו ושט' כו') אז דוקא מחזיר ראשו כו' פי' ראשו הוא בחי' הגלגלתא שלמעלה מן השכל וחכמה ורצון שבמוחי' הפנימי' כמו שבאדם הרי עצם הראש מקיף וסובב להמוחין שהן כח שכלו ובינתו שמונחי' בתוכו ואם כן כשהוא מחזיר עצם ראשו לאחוריו ממילא מובן שגם מוח החכ' ובינה שבתוכו וגם הרצון שבא במורכב בשם נמשכו אחריו כו', וכך יובן הנמשל במ"ש ברח דודי ודמה לך לצבי כו' כי הנה כתיב ונתתי צבי בארץ החיים כו' דצבי לשון רצון כמו דמר צבי והיינו שפנימי' ועצמות הרצון העליון נמשך מבחינת בעל הרצון העליון והוא נמשך ושורה בארץ החיים דוקא והיינו במצות התלויות בא"י דוקא שנק' ארץ חפץ ארץ אשר ה' דורש אותה כו', וזהו ענין ירידת והמשכו' [אור'] הרצה"ע ועונג הע' כמו שהוא למע' במהו"ע ית' ממש שהוא בבחי' א"ס כמ"ש רחבה מצותך מאוד כו' בלי גבול כלל הרי יורד למט' מט' ונתלבש בדברי' גשמי' דצח"מ וארמ"ע הגשמי' דוקא לפי שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בת' דוקא משום

ויקץ: תהלים עח, סה.

אין שינה לפני המקום: ראה סוטה מה, א. מדרש תהלים קכא, ג.

דיוחנן כה"ג ביטל המעוררי' . . . עורה למה תישן ה': ראה סוטה מז, סע"א. מה, א. תהלים מד, כד. מאמרי

אדה"א דברים ח"א ס"ע מא ואילך. ושי"נ.

ע"פ [עינא פקיחא] דלא נאים: ראה זהר (ספרא דצניעותא פ"ק) תרומה קעו, ב. (אדרא רבא) נשא קכט,

סע"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ס"ע לב, ושי"נ. בראשית ס"ע קצט ואילך ושי"נ. ע' ר"א ואילך. לקמן ע' תכו.

דומה דודי לצבי מה צבי: שיר השירים ב, ט. ראה שיר השירים רבא פ"ח, יב [ד]. זהר שמות ודרך חיים

שם. לקמן ס"ע תכו.

בלילה רוכב על כרוב: עבודה זרה ג, ב.

ונתתי צבי בארץ החיים: יחזקאל כו, כ [ושם: חיים. וכ"ה ב"א"א כאן — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א

בראשית ע' שג וע' שיב. שמות ח"א ע' סז, ע' פו וע' צא (וכצ"ל שם)].

דצבי לשון רצון . . . דמר [א"א: דמארי] צבי: סנהדרין סה, ב. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' פו.

ושי"נ.

בא"י . . . שנק' ארץ חפץ ארץ אשר ה' דורש: מלאכי ג, יב. עקב יא, יב [ושם: ח"א]. ראה מאמרי אדה"א

שמות ח"א ע' סה. ושי"נ. דברים ח"א ס"ע קמה. ושי"נ. לקמן ע' תרו.

רחבה מצותך מאוד . . . בלי [א"א: ניתוסף: שום] גבול: נסמן לקמן ע' תע.

שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בת' [בתחתונים]: תניא רפ"ז. ראה הנסמן כליקוט פירושים לשם.

דנעתב"ס דוקא וזהו עיקר שלימו' העונג [ורצה"ע] שהי' לו בתחלה כו' וד"ל. וזהו שנמשל לצבי שמחזיר ראשו לאחוריו דהיינו שמחזיר כל עצם הרצון והעונג שלמע' מן החכ' דתוה"ק שמונח בתוכו (כטעמי מצות שנק' טעם כמוס לרצה"ע הפשוט) לאחוריו להיו' שורה ומתגלה בבחי' חיצוני' ואחוריי' שלו שהוא למקום שברח משם והוא להיו' דירה בת' דוקא שזהו מה שמלוכב רצונו וחכמתו ומדותיו בעניני' גשמי' דצח"מ וארמ"ע שהוא תחת ממשלת דק"ג שנק' רק בחי' חיצוני' ואחוריי' לגבי פו"ע דרצה"ע הנ"ל וד"ל.

אך עדיין י"ל מה זה שאמר שאין המשל לצבי כשהוא בורח דוקא מחזיר ראשו לאחוריו כו' הלא אמר דתו"מ כבר ניתנו במ"ת שהוא בחי' יריד' והמשכ' אור דרצה"ע וחכ' שלו למטה דוקא בעניני' גשמי' דרמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כידוע. אך הנה ידוע שיש ב' מדריגות בתו' א' בבחי' אור' שהוא כמו שהתו' מן השמים נתנה דהיינו מבחי' חכה"ק שבעצמו' או"ס ב"ה כידוע כמ"ש ואהי' אצלו אמון אמון מוצנע והוא בחי' פנימי' החכ' ורצה"ע דעצמו' המאציל שהוא בבחי' עה"ח שלמע' הרבה מעה"ד כו', וירד האור הע' הזה בהשתל' ע"י בחי' מא' קו המדה (שנק' בוצינא דקרדינותא) להיו' בא האור וההמשכה זאת במדה ושיעור באו"כ שהן בצירור קומה דאדם דאצי' ברמ"ח אברי' דמלכא כו' שנק' תו' האדה"ע שבאצי', ומתו"מ דאצי' שנק' מצותיו נמשך בג' עולמות דבי"ע עד תו' הנגלי' לנו כעוה"ז בצירופי אותיו' דתושב"כ בכל רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שעו"א כל אמרת אלוה צרופה כו' שהוא בחי' חכ' הברורה מכבר בתוה"ק [וכתיב] או ראה ויספרה בספר כו' וכתיב מי מדד כו', אמנם הנה כ"ז אינו רק בחי' המשכו' האורו' בכלי' גם למטה כמו בצירופי אותיו' דד"פ דתפילין וציצית ובשאר מצות הכתובי' בתושב"כ עד שנק' מצות ה' ממש וכמו שאו' אקב"ו ממש כידוע. אבל מדריגה הב' הוא בתושבע"פ שהוא בבחי' הביירוני' דאו"ח מלמטלמ"ע (ונק' לחם מן הארץ כמ"ש במ"א). וזהו ענין המשנה והתלמוד שא' העוסק במקרא מדה ואינה מדה במשנה מדה ומקבל עלי' שכר כו' כי הנה יש מע' יתירה כהל' דתושבע"פ במשנה ותלמוד שהן המפרשי' ומבארי' למצות הכתובים

שו"ה דק"ג — פו"ע: פנימית ועצמית.

שו"ה והמשכ' — אור: א"א: ליתא.

שהתו' מן השמים נתנה . . . או"ס [א"א: א"ס]: ראה גם לעיל ע' קמו. ואהי' אצלו אמון אמון מוצנע: משלי ת, ל. בראשית רבא בתחלתו.

מא' קו המדה . . . בוצינא דקרדינותא: נסמן לעיל ע' עא.

ברמ"ח אברי' דמלכא: נסמן לעיל ע' ב.

כל [א"א: ליתא] אמרת אלוה צרופה: משלי ל, ה.

או ראה ויספרה . . . מי מדד: איוב כח, כו. ישעי' מ, יב.

וכמו שאו' אקב"ו: בברכת המצות.

בתושבע"פ . . . ונק' לחם מן הארץ: ראה סידור שער בהמ"ז קז, ג. תורת חיים ויקהל ר"ע תרכד.

העוסק במקרא מדה ואינה מדה: ראה בבא מציעא לג, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ס"ע עו ואילך.

בתושב"כ ובפרט בשס"ה לית לברר ולהבדיל בין טו"ר וכה"ג אעפ"י שא"ז רק פי' וביאור לבד לגלות בפרטי' כל האופן של מעשה המצו' הכתובה בתושב"כ ולברר ולהבדיל הרע מן הטוב בדיני או"ה כשר ופסול טו"ט אבל זהו עיקר שלימות דח"ע ורצה"ע הנמשך באותיו' דתושב"כ בבחי' או"י מחה"ק כנ"ל הוא לפי שבהלכות הללו הוא בחי' הבירור האמיתי בהיפוך חל"ג כו' (וכמ"ש במחשכי' הושיבני זה תלמוד בבלי כו') שזה יתרון האור מבחי' החושך למע' הרבה מן האור בעצם דתו"א הקדומה והוא מ"ש דבינה יתירה נתנה באשה שהוא תושבע"פ יותר [מבאי"ש] שהוא תושב"כ, וזהו בחי' סיפור דתושבע"פ ששרשו למע' בבחי' סופר למע' מבחי' ספר דתושב"כ כמ"ש במ"א ע"פ איה סופר שסופרי' כל אותיו' שבתו' ולכך נק' ד"ס כו' כמו הסופר שיודע מקור השכל הכתוב בספר ע"כ יודע איך לדקדק בכתיבת האותיו' בספר כך ולא כך כו'.

וביאור הענין הנה ז"ש דומה דודי לצבי שמחזיר ראשו לאחוריו דוקא להיו' שגם אחר ירידו' והמשכו' דח"ע הק' בצירופי' אותו' דתושב"כ בהתלבשות בעניני' גשמי' כמו בקרבנות בבהמה גשמי' כו' הכל הוא בדרך קיצור ורמז בלבד כמו שהוא למע' במצו' ה' דקרבונו' למע' [ב]בירור דשם ב"ן [ב]פני שור כו' וכענין העלאה דקרבו' שלמי' ועולה למע' במזבח הע'. ואמנם לעשות מעשה הקרבן דבהמה וצאן בפומ' להעלותם ע"ג המזבח הגשמי זהו שמבאר ומפרש בהל' דתושבע"פ דוקא כמו כל סדר קדשים שמדבר בדיני והל' דקרבו' בבהמות [ובקר] וצאן בכל פרטי אופנים בכל דיני עולה ושלמים וחטאת כו' [ו]כמבואר במסכת זבחים ומנחות זהו בחי' בירור האמיתי כחושך דק"ג להבדיל בין הבהמה הטהורה כו' שבזה האופן דוקא יוכשר [לקרבן], ובוזה האופן יהיו כל פרטי דיני' העלאות הקרבן בעולה ושלמי' וחטאת וכמו"כ כל אורו' והמשכו' דרצה"ע וח"ע הק' שירדה להתלבש בדיני ממונות בדבר שבממון שנק' משפטי' כמו בפ' ואלה המשפטים כמו בד' אבות נזיקין שמדבר הכל בפ' ברמז וקיצור הכל עיקר הבירור האמיתי הוא דוקא בכל ס' נזיקין במשניות בדרך פרט להורו' בין חייב לזכאי שהוא עפ"י בחי' המדו' דח"ת דמל' כמא' מתניתין מל' כמלך שגוזר דמדו' אלה חייב וזכאי בסדר [דיני] נזיקין הוא המלביש לכל האורו' דרצה"ע וח"ע ומדו' הע' להביאם בבירור במעשה בפומ' דבח"ת דוקא אתברירו' שזה הבירור במעשה

שורה בתושב"כ — טו"ר: **אי"א**: טו"ט.

שורה מחה"ק [מחכמה הקדומה]: **אי"א**: מתה"ק [מתורה הקדומה].

במחשכי' הושיבני זה תלמוד בבלי: איכה ג, ה. ראה סנהדרין כד, א. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא

ח"א ע' קו.

דבינה יתירה נתנה באשה: נסמן לעיל ע' נז.

איה סופר שסופרי' כל אותיו' שבתו': ראה ד"ה זה שנדפס לעיל ע' נה ואילך. ושי"ג.

מתניתין מל': ביצה כה, ב. **אי"א**: מתניתא — כתובות סא, ב.

דבח"ת . . . אתברירו': נסמן לקמן ע' תק.

שנק' היפוך חושך לאור כו', כי הרי המברר צריך להתלבש בלבוש [דבר] המתברר דוקא בכל פרטי חילוקיו וכמו עד"מ הבירור בדבר שנתערב היטיב ואינו ניכר כתערובות מן במינו שאינו ניכר כלל שבוודאי צריך לחפש ולעיין בכל חלקי התערובות הזה עד שיסיר כל חלקי הפסולת גם הדק שבדקות מן הנקי והטוב באופן שיצא הטוב והנקי בפ"ע ברור מכל סיג ופסולת א"כ ה"ז תיקון ובירור אמיתי בגוף ד"ז המתברר [עד ש]נעשה כלי קיבול טוב לתועלת הצריך ממנו כמתקן ומעבד עורות או מאכל ומזון או כסף לכלי כו'.

וכך יובן בנמשל בבירור ותיקון בהלכות דו' סדרי משנה כמו בדיני טרפות שצריך החכם לידע [כל] ניתוח האברי הפנימי' והחיצוני' ולעיין ולדקדק בכ"א בפרט באופן הדין בטריפות או כשרות בריאה או וושט או גרגרת והמעיי' והאברים החיצוני' שזהו ממש כמו הטבח שנק' קצב שמתעסק באומנתו בניתוח כל אברי הבהמה לנתחי' הדק היטב וכן האברי' הפנימי' כריאה או קנה וכני מעיים כו' הוא הנק' אומן כטבח או קצב, ולכאורה מהו ההפרש בינו ובין הת"ח שגם הת"ח צריך לחפש ולידע בעין שכל שלו בכל הנתחי' דבהמה באברי' רק שהקצב חותך הנתחי' בפו"מ להדיחם ולתקנם למאכל וגם הת"ח צ"ל עיונו בכל פרטי אברי הבהמה הוא הנק' ג"כ מתעסק כדי לידע כל הל' ודיני' הפרטי' התלויין בכל אברי הבהמה כדי להבדיל ולהורו' היטיב בין טריפה לכשרה כידוע ובאמת זהו ענין הנ"ל שהמברר צריך להביא א"ע בכל חלקי דבר המתברר כדי לתקן הטוב וגם כאן בבחי' הבירור בדיני כשר וטריפה הוא עיקר התיקון של הבהמה להכשירה לאכילה שהוא לבער ולהבדיל כל חלקי הרע והפסולת שבה שזהו כל דיני הטריפות בפרטות האברי' ובהלכות מליחה לבער הדם שזהו ממש כטבח וקצב שמנתח האברי' לתקן להמאכל בגשמיות כו' כך הוא בבחי' הרוחניו' דהל' התלויים באברי הבהמה שתוכל להתברר ולעלות למע' וכמו"כ בכל קרבן בדיני קדשים שכ"ז נק' תיקון גמור לעשות כלי לאור רצה"ע מחושך דק"נ ונק' היפוך חל"נ כנ"ל שא"ז בתושב"כ כנ"ל שאינו רק כפי הנמשך מלמע' ברוחניות דח"ע בלבד כנ"ל וד"ל. וכמו"כ בדיני ממונות וכמו דין המשנה דמחליף פרה בחמור לידע כל פרטי החילופי' ואופנים כדי להורות ולהבדיל בין חייב לזכאי שזהו ממש כמו הסרסור ש[הוא ה]מחליף פרה בחמור בפו"מ להביא הדבר ביושר ואמת כו' וכך בכל דיני טו"ת בד"מ שזה טוען כך וזה טוען כך כמו [שיש] מבדיל ומפריד בין שקר ואמת כך בחי' ה[חכמה ד]הל' דד"מ להיות משפט צדק ואמת עפ"י התו' דח"ת דוקא שהוא השלימות דח"ע שבפ' משפטי' בדיני נזיקין בסדר נזיקין וכך הוא בס' טהרות בדיני הל' דטו"ט להבדיל כל פרט בנגעי' ואהלו' וטו"ט כו' שזהו שלימות התיקון

המשנה דמחליף פרה בחמור: בבא מציעא ק, רע"א.

שו"ה להביא — טו"ת בד"מ . . ומפריד: י"א: טענות ותביעות בדיני ממונות. אי"א: ומבחיין.

ובירור שעולה למע' יותר [מח"ע] שבהן כו' וד"ל וכך הוא גם במ"ע בס' מועד שנגלה [בהל'] כל פרטי רצה"ע שלמע' באופן מעשה המצו' בטו"ת וסוכה ולולב וציצית ושבת ויו"ט וכה"ג, וכך הוא בכל הל' דש"ס ופוסקי' ראשוני' ואחרוני' שמתגלים ע"י דוקא ומתברר היטיב בחי' רצה"ע וחכ' העצמיות שבתו' וע"י נפרד ומתברר הטוב כל פסולת ורע אפילו שמץ דק מבחי' הטוב דהיינו שנפרד ונברר הפסול מהכשר וטמא מטהור וחייב מזכאי כו' וד"ל. וכמו"כ יש גם במצות מעשיות בפר"מ שתלוי במדו' כגון שומר אבידה שפטור ממצות צדקה לעני כי העוסק במצוה פטור כו' והיינו אם עוסק בה לצרכה כמו לשטחה ולנערה כידוע ואין חילוק בזה בין אבידת עשיר או עני שכך רצה"ע מבואר ומפורש בתושב"ע"פ אך אם שומר את כסות שלו הגם שאינו עשיר כבעל האבידה הרי אין בו מצוה וחייב בצדקה [לעני]. וכן במצו' צדקה וחסד שעושה עם הבריות אם הוא כדו"ן וכהלכה שמבואר בהל' צדקה ה"ז מצוה ואם עושה [חסד] לצרכו ולהנאתו או איזה פני' למו"מ א"ז מצוה כו'. ועפ"י יובן עכ"פ בד"כ שכל ענין ההל' דמשנה הוא רק כדי לברר ולתקן להפוך חלי"נ שאז מתגלה שם בחי' אור ה' שברצה"ע הקדום שמאיר במקום חושך למט' דוקא שזהו [נק'] דירה בת' וזהו ענין המשל דצבי שמחזיר ראשו לאחוריו כנ"ל וד"ל.

וזהו שארז"ל שמשחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה [בעולמו] אלא ד"א של הלכה בלבד דוקא דהיינו הל' דתושב"ע"פ בו' סדרי משנה שהן מקומו של הקב"ה [כד' אמות] באדם שהוא נתפס שם ממש כו' לפי שע"י הלכות מתגלה ההעלם דחושך סתרו למט' ממש גם ממקום ההסתר והצמצום וכמשארז"ל דכל שיושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו ממש שנא' ה' צילך כצל הנוטה על האדם בבחי' מקיף מלמע' וכן א' ודברי אשר שמת' בפיך ובצל ידי כסיתיד ולכך בזה"ג דוקא הוא שאין לו בעולמו רק ד"א של הל' שזהו בחי' מקומו והוא שמחזיר ראשו לאחוריו אף בשעה שבורח אל מקומו הע' כנ"ל שזהו בזה"ג לפי שיאיר את החושך דוקא בהלכות שהן מהפכין חושך לאור דוקא כנ"ל. וזהו הטעם דהשונה הל' הוא בן עוה"ב שאז יוסר החושך ויתגלה מן ההעלם דחו"ס והיינו ג"כ הטעם דעדן העליון יעשה למחכה לו דוקא שהן ההל' דמשנה ותלמוד כנ"ל. ולמע' גם משכר המצו' בעוה"ב שאינו רק בחי' או"י דאו"ת ומצו' בשם ה' שנמשך מלמעלמ"ט

שור"ה העצמיות — וע"י . . הטוב כל: א' וע"י. א' היטיב כל י"א: הטוב מכל.

שומר אבידה שפטור ממצות צדקה: בבא קמא נו, ב. שלחן ערוך אדה"ז הלכות מציאה ופקדון הכ"ד.

העוסק במצוה פטור: סוכה כה, א.

דכל שיושב ושונה . . ה' צילך: נסמן לעיל בפיסקא . וזהו התעוררות אתעדל"ע. תהלים קכא, ה.

ודברי אשר שמת' בפיך ובצל ידי כסיתיד: ישע"י נט, כא. שם נא, טז.

שור"ה החושך . . דחו"ס: א"א: המסך . . דחושך סתרו.

שור"ה בעוה"ב — דאו"ת: דאור תורה.

שבטלי' ונכללי' במאור עצמו לע"ל כנ"ל, אבל הלי' הרי הן בעצמות המאור בבחי' מקור האור דתו' מטעם הנ"ל, וזהו דא"ח עט"ב ע"כ לא יהיו בטלי' ונכללי' במאור העצמו' גם לע"ל שהו בחי' שעשועי' העצמי' דעצמות אוא"ס ממש כנ"ל וד"ל.

ואחכ"ז יובן ג"כ מ"ש הנה זה עומד אחר כתלינו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכי' דהנה מבוא' למע' במשל הצבי דגם כשבורח מחזיר ראשו לאחוריו שזהו כל עצמו' הרצון וח"ע שיורד בהתלבשו' למט' דוקא ע"י הלי' כנ"ל, וא"כ הי' ראוי שיהי' התגלו' אור רצה"ע וח"ע שבתומ"צ שלמע' ממש גם למט' ממש במקום חושך והסתר ולא יסתיר כלל לפי שנהפך חושך לאור כו' (וכמו העוה"ב ממש שאמר הנה אלקינו זה לנוכח כו') וכך בהלי' שיושב ושונה כנגדו הי' התגלו' רצונו וחכ' ית' בבחי' זה לנוכח כמו במ"ת שהיו רואים את הנשמע כו'). אך הענין הוא דבאמת כך הוא שיש בחי' התגלות אור העצמו' ממש בעניני' הלכות דתו' גם עכשיו ונק' ד"א שלו בחי' מקומו העצמי כמו שהוא למע' בעצמותו ממש רק שעומד אחר כתלינו [דגם] שישנו בקרוב אלינו ממש, אך יש כותל ומחיצה מפסקת שזהו מחיצה של ברזל שנעשה מסך מפסיק בין ישראל לאביהם כו' אשר מחמת בחי' מחיצה זו אין אור ה' מתגלה ושורה באור תומ"צ שלנו ונק' כתלינו שאנחנו עשינו הכותל והמחיצה הזאת כמ"ש עוונותיכם מבדילים ביניכם כו' שהעוונות מבדילי' במחיצה ש"ב לבלתי יוכל להתגלות האור העצמו' דרצה"ע שבתו"מ כמו שיהי' בעוה"ב ועיקר יסוד כותל הזה הוא נעשה מבחי' חוצפא וגסה"ר דעמלק שקשה כברזל לבלתי [יוכל ל]יזון לבבו מהתבוננו' גדלו' ה' ולא יראה באור ה' מצד גסו' המסך הזה כמאמר שאין השם שלם כו' כמ"ש כי יד על כס י"ה שזהו בחי' כיסוי המבדיל בין י"ה דחו"ב שלא יתגלה בתו"מ ובאהוי"ר בלב כלל עד שלבו ומוחו מטומטם ונעשה קשה כאבן (כמ"ש במ"א באריכות) והוא שרש ומקור לפר"ע שהוא מקור כל המשכו' המדות הרעות דנה"ט שהן העוונות ממש כו' וד"ל.

אך הנה העצה היעוצה בזה להסיר המחיצה והכותל הזה שלא יפסיק [ויבדיל] כ"כ הוא [מ"ש] משגיח מן החלונות מציץ מן החרכי' שיש חלון

הנה זה עומד אחר כתלינו: שיר השירים ב, ט (המשך הכתוב דומה דודי לצבי).

הנה אלקינו זה: ישעי' כה, ט.

במית שהיו רואים את הנשמע: ראה מכילתא ורש"י יתרו כ, טו. לקוטי שיחות יתרו כרך ו' ע' 120 בהערה

וע' 416.

עוונותיכם מבדילים ביניכם: נסמן לעיל ע' נא.

שויה מבדילי' — במחיצה ש"ב: א"א: כמחיצה וכותל ממש.

שאינן השם שלם . . . כי יד על כס י"ה: נסמן לעיל בפיסקא, וזהו שארז"ל מ"מ. ראה מאמרי אדהיא שמות

חי"ב ע' תקה ואילך.

גם בכותל זה והוא גילוי אור ה' שבמצו' שמאיר מלמע' כו' ונק' ארחות ה' שמשגיח מן החלונות הללו גם במחיצה המפסיק שלא יסתיר כלל ומציץ מן החרכי' אלו ההלכות שעושי' כסדק קטן לעשות פתיחה וחלל קטן גם במחיצה זו אבל דרך סדק קטן יכול להביט יותר ונק' הליכות אלי כו' הליכות עולם, וכן מלמטלמ"ע יביטו דרך הסדק והיינו ע"י התשו' בלב נשבר ונדכה ממש דהיינו שישבור את לבו לב האבן לחלקי' קטני' ויהי' נבזה בעיניו נמאס [למאוס] בחיי הבלו שזהו עיקר הכח השובר למחיצה קשה זו דגסה"ר וחוצפא שעושה מעצמו יש ודבר דוקא וא' למען שמי יכבד ה' שחפץ עצמו יקרי' בעיניו מחפצי' שמים ובחי' רוח נשברה [ונפש] שפילה באמת לאמיתו הוא המנגד ומשבר לכל המסכי' הללו. וז"ש פתחי לי כחודה של מחס בחי' סדק קטן כמו רוח נשברה לחלקי' קטני' ואני אפתח לכם אור הגדול בחלונות דתו"מ כארובות השמים מלמע' למטה כנ"ל וד"ל.

ובכ"ז יובן ויבואר היטיב מ"ש בכאן ויושט המלך לאסתר את שרביט הזה ותקם אסתר כו' דמשמע שנתן לה כל השרביט ובביאה ראשונה כראותו את אסתר עומדת בחצר בית המלך הפנימי' נוכח בית המלך פנימה נשאה חן בעיניו כו' ויושט המלך לאסתר ותקרב ותגע דהנה מה שראה אסתר בחצר כו' שזהו בחי' געה"ע דבריאה שנק' חצר הפנימי' ויש חצר החיצוני' שנק' חצר [גינת] הביתן שהוא געה"ת ביצי' או עשי' ובכ"ז שייך בחי' עליי' המל' ונשמו' כמו ברי"ח ושבת ותחלת עלי' הוא מבחי' המדבר דקליפות נוגה כמ"ש [למעלה כמ"ש] מי זאת עולה מן המדבר ואח"כ עולה בוי"ו חדשי' בשמן המור כו' שנק' מקוורת מור כו', ואמנם עיקר מקום ישיבת ודירת המלך הוא בבחי' היכלו' דאצי' ממש שנק' בית המלך על כסא המל' וכראותו לבחי' המל' בחצר הפנימי' זהו ברחוק מבית המלך רק מפתח הבית ראה אותה אז ויושט המלך שנתגלה הארת אור האה"ר ברשפי אש שנמשך לעורר את האה' במקבלי' כו' ואז ותקרב [אסתר] ותגע כו' שנתקרבה ועלתה בעא"ע עד בית המלך הפנימי' ותגע כראש השרביט ממש ועלי' זאת [היתה] בתשוקה נפלאה לדודה אבל כל העליות והתקרבו' אינה רק [עד שתגע ב]ראש השרביט כלכד [וכל] השרביט נשאר בידו כו' וזהו יחיינו מיומים בגילוי אור ש' ה' דתו"מ משעשועי' הע' שנמשך באו"י בנשמו' כמו

שבמצו' . . . ונק' ארחות ה': נסמן לעיל ע' ג.

הליכות אלי . . . הליכות עולם: תהלים סח, כה. חבקוק ג, ו.

למען שמי יכבד ה' שחפץ [א': שחפצי]: ישעי' סו, ה. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' צו. וש"נ.

פתחי [א"א': פתחו] לי כחודה של מחוט: ראה ספר חרדים בהקדמה. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר

המאמרים התשי"ג ע' 198.

געה"ע דבריאה . . . חצר הפנימי' . . . החיצוני' . . . ביצי' או עשי': ראה גם לעיל ע' שסד ובהנסמן שם.

שויה בחי' — ברי"ח: א"א': בכל חודש. וראה לעיל ע' שצו הערה שויה שמאיר.

מי זאת עולה מן המדבר: ראה לעיל בפיסקא . . . וזהו מי זאת עולה.

בעוה"ב וגעה"ע שעולי' באצי' בבחי' עונג מורגש דוקא), אבל אח"כ כ' ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך דהיינו אחר עלייתה בהיותה אתה בבית וכבר תלו את המן ובניו ותפול לפני רגליו ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי ענין נפילה ובכי' זאת הוא לעורר ר"ר על הנשמה אלקי' שלא תהי' מתלבשת בלבוש שק וגס דמחשבות דקליפת המן שהוא בחי' גסה"ר וחוצפא ועזות וטמטום הלב שנק' מחיצת ש"ב כו'. וזה מבחי' מח' המן שחושב על היהודים לאבדם ולכלותם בזמה"ר ממילא כי ממנו באי' מח' וגסה"ר ליהודי' להשחית נקודת יהדותם שהוא בחי' הביטול והזזה ממקומה דוקא (ואעפ"י שכבר תלו להמן זרעו ואח"כ יוכל להיות השם שלם מלמע' למטה אבל אין כסא המל' שלם כי בחי' מח' שלו שכבר חשב על היהודים נשארה כתוב בספר כו' ומזה יפלו נשמות היהודים בגסה"ר כמ"ש י' קבין גסה"ר ירדה לעולם ט' נטלו עילם כו' שהוא שר של גסה"ר כו' וכן שר של זנות שמשפיעי' הרהורי זנות וגסות כו') ומצד הנפילה שנפלה ל[פני] רגליו והבכי' שבכתה לו ותתחנן לו ע"ז להעביר גם בחי' המח' של המן מן הספר לכתוב על היהודים שיעמדו על נפשם עי"ז נהפך חלי"ן ולא יסתיר גם בחי' המסך ומחיצה זו דקליפת עמלק והמן כלל (ויהי' גם בחי' הכסא דמל' שלם וזהו ותקם כו' כמו בעוה"ב במדריגה הב' דיקימנו ונחי' לפניו ממש בח"ע בבחי' שעשועי המלך בעצמו ממש כו' שנק' עונג הנעלם בלי מורגש גם בתומ"צ באה"ר בתענוגי' במס"ן כלל רק בביטול המציאות לגמרי כמו נפילה לפני רגליו (נקודה תחת יסוד) וכענין המבואר ע"פ ובבואה לפני המלך כו' דזהו ענין חד חרוב כו').

וזהו ותקם אסתר כו' לפי שהושיט לה כל השרביט הזהב שהי' בידו וזהו מה שיאיר אור העצמי דא"ס בכניי' בגילוי גמור כמו שהן למט' דוקא כמו למע' בעצמו' השעשועי' ממש ואו ותקם אסתר שע"ז קמה ועמדה כמו קמה אלומתי כו' על מעמדה ומצבה כבנין נצחי למט' דוקא (כבנין ירושלים ובהמ"ק דלע"ל בנצחיו' דא"ס בש"ע כו') שלא יצטרך עוד להיות' בבחי' עליות למע' כלל כמו ע"י שמן המור דעונג שכחור"ב וכה"ג כי למטה יהי' גילוי אור א"ס יותר מלמע' באצי' (ונק' מנוחה עצמי' שאין עלי' אחרת עוד כלל ולא מנוחה מן המלאכה דוא"ש כו') (כמבואר בפסוק דובבואה לפני המלך באריכות) וזהו ותעמוד לפני המלך עמידה [זו] נצחיי' שלא תוסיף עוד לעלות אלא תעמוד למט' דהיינו בפרצוף שלם לקבל כל אמית' אור דא"ס,

ש"ה בעוה"ב — ונעה"ע: א: גי"ע.

ש"ה היהודים — בזמה"ר: בז' מדות הרעות.

י' קבין גסה"ר ירדה לעולם: ראה קדושין מט, ב [כניסת העין יעקב].

ובבואה לפני המלך: ראה ד"ה זה שנדפס לקמן ובהנסמן בריש המאמר שם.

קמה אלומתי: וישב לו, ז.

ש"ה ובהמ"ק — בש"ע: א: בשמחת עולם.

וזהו לפני המלך ממש כמו ונח' לפני ממש בבח' ח"ע דא"ס עצמו וזהו ותעמוד לפני המלך כענין מעמד של [חשיבות שיהי' עומדת לפניו] במע' ומדריגה גבוה מאוד משום דא"ח ע"ב מטעם הנ"ל בענין ההלכות דתושבע"פ כו' וזהו לפני המלך למע' מע' ביותר וד"ל.

ביאור על התורה ויושט המלך לאסתר שרביט, פורים שנת תקפ"ז
(מגוף כ"ק) שקלאב.

והנה להבין ענין מ"ש ותוסף אסתר [ותדבר לפני המלך] ותפול לפני רגליו כו' בתוס' ביאור ילה"ק תח' עוד ענין א' והוא [ענין] ההפרש שבין קריאת שם אסתר לקריאת שם רחל והכל הוא בבח' המל' דוקא וכידוע שבח' המל' יש לה כמה שמות ובכלל הן בד' מדריגות דדצח"מ כמו אבן בבח' דומם כמ"ש אבן מאסו כו' והאבן הזאת כו' והוא בבח' אותיו' שנק' דומם ולפעמי' בבח' צומח כמו כשושנה בין החוחי' ולפעמים בבח' חי כצאן ובהמה בח' ב"ן גימט' בהמה וצאן הוא כשנק' רחל כמו כרחל לפני גוזזיה נאלמה ולפעמי' [בבח'י] מדבר בבח' אדם בדיבור דחכ' וג"ז נק' אדם תתאה כמ"ש בזוהר והנה רחל בתו באה עם הצאן כי רועה [היא] שנק' רחל עקרת הבית כו' וד"ל.

שורה זהו — דא"ס: י"א: דאצ"י.

שורה דתושבע"פ — וד"ל: בכתי" זה נרשם: הועתק מגוף כתיבת יד קדשו אדמו"ר נבגי"מ זיע"א. שורה ביאור . . . תקפ"ז: אודות התאריך ראה הנרשם בריש המאמר. כג: זה ביאור על התו' וי(ן)שט שלפני.

ותוסף אסתר: אסתר ח, ג. — להבא להלן ראה הנסמן בריש המאמר.
אסתר: . . . המל': נסמן לעיל קרוב להתחלת המאמר פיסקא, וביאור הענין.
רחל . . . המל': פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת רחל. לעיל ס"ע קצו ואילך.
המל' . . . אבן: פרדס שם מערכת אבן.
אבן מאסו . . . והאבן הזאת: תהלים קיח, כב. ויצא כח, כב.
אותיו' שנק' דומם: ראה סידור שער התפלה כג, ב.
כשושנה בין החוחי': ראה לעיל ע' שסב. ושי"ג.
ב"ן גימט' בהמה: ראה תניא ספמ"ו. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. ושי"ג.
כרחל לפני גוזזיה נאלמה: ישעי' נג, ז [ושם: וכרחל — אבל כ"ה גם בפיסקא הבאה. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א בהוספות ע' 14. ושי"ג].
אדם תתאה . . . בזוהר: ראה גם לעיל ע' שא.
והנה רחל בתו באה עם הצאן כי רועה (היא): חיבור שני כתובים ויצא כט, ו. ט.
רחל עקרת הבית: ראה עץ חיים שער (לא) פרצופי זי"ן פ"א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקכג ובהנסמן לשם.

והנה כאן א' ותבך ותפול לפני רגליו כו' וידוע דכל המלך סתם שבמג"א הוא מדבר בבחי' מלך העליון שנק' ממ"ה בחי' מל' דא"ס שקודם הצמצום הראשון שנק' מלך הקדוש מלך מרומם לבדו ממש שזהו בחי' התנשאות שמצד עצמו ממש כו', וא"כ איך א' ותפול לפני רגליו כו' בחי' רגל זהו מורה על בחי' ציור אדם בראש ורגל והלא שם הוא למע' מבחי' אדם באו"כ כידוע. אך בחי' רגל זה כמ"ש והארץ הדום רגלי שזהו בחי' אחרונה שבמלך עליון הנ"ל והוא מה שנתצמצם להיות [בבחי' מל' מכ"ע כמ"ש ה' מלך גיאות לבש כו' שנתלבש בלבוש גיאות להיות מתנשא על ימות עולם כו' עד מל' דאצי' בבי"ע כמל' דעשי' שנק' רגל] כמ"ש והארץ הדום רגלי שנק' רגלי השכינה כו' (וזהו בבחי' א"ק דעקבי א"ק מסתיי' בסוף עשי'). וזהו והארץ האירה מכבודו שזהו בחי' גילוי אור אלקי להחיות כל העולמות מאין ליש בהתגלו' ממש ונק' כח הפועל אלקי בנפעל כמו אד' ב"ם ממש כידוע וזהו בחי' ה' אחרונה דשם ה' דבה' בראם מאין ליש בדיבור דע"מ כמו ויאמר אלקי' כו' כי הוא אמר ויהי וכן בדבר ה' כו' וברו"פ כו'. וזהו בחי' רחל בחי' עלמא דאתגלייא דוקא שנק' בשם עקרת הבית כרחל שהי' רועה צאן כו' והוא בחי' המל' שמל' בכל משלה שזהו בחי' ההתגלות דאותיו' שנבראו בהן השמי' והארץ ושיוכלל במקוה"ח בביטול היש לאין כו' והכל מקבלים מבחי' רחל אפילו חיצוני' דחיצוני' השפע מבחי' השערו' דצאן רחל כמו כרחל לפני גוזזיה נאלמה שהגוזזי' הן המקבלים משערות הצאן (וכך כנ"י למטה נק' רחל כצאן סתם שנק' רחל שלפני גוזזיה והוא בחי' הביטול בתכלית והכנעה גדולה שיש בצאן כרחל יותר מכל הבהמות שהרי נאמר לפני גוזזיה כו' וכן טבע הצאן שפושטה צוארה לשחיטה כצאן לטבח כך יש בנש"י בחי' טבע הביטול בתכלית לאור האלקי עד שימסור א"ע להריגה עקה"ש

דכל המלך סתם שבמג"א: ראה גם לעיל ע' שצד וע' ת. ושי"נ.

מלך הקדוש: ראה לקמן ע' תקב. ושי"נ.

מלך מרומם לבדו: ראה הנסמן לעיל ע' יד.

והארץ הדום רגלי: ישעי' טו, א.

מל' מכ"ע . . . ה' מלך גיאות לבש: תהלים קמה, יג. תהלים צג, א. ראה לעיל שם.

כמל' . . . שנק' רגל: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת רגלים.

שנק' [א': וכמו] רגלי השכינה: ברכות מג, ב. חגיגה טו, א.

דעקבי א"ק מסתיי' בסוף עשי': נסמן לעיל ע' קל.

והארץ האירה מכבודו: יחזקאל מג, ב.

כרחל שהי' רועה צאן: ראה גם לעיל ר"ע קצח.

אד' ב"ם: תהלים סח, יח. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ס"ע תקעג. ושי"נ.

דבה' בראם: ראה בראשית רבא פ"ב, ב.

ויאמר אלקי' . . . כי הוא אמר ויהי . . . בדבר ה' . . . וברו"פ (וברוח פי'): בראשית א, ג. תהלים לג, ט. שם ו.

רחל בחי' עלמא דאתגלייא: ראה זהר (סתרי תורה) ויצא קנב, א. עץ חיים שער (כג) מוחין דצלם פי"ד.

לעיל ע' קצד.

שו"ה שנבראו — במקוה"ח [במקור החיים] . . . רחל: א': ניתוסף: כשהיא בבחי' חי וזהו בחי' רחל בצאן.

שו"ה בתכלית — נאמר: א': נאלמה.

כצאן לטבח יובל כמ"ש כי עליך הורגנו כו' והוא בחי' הביטול הרצון בכאו"א מישראל לכלל ולבטל רצונו נגד רצון ה' בתו"מ ובאהוי"ר ותשו' למהוי אב"א ממש. וכך הוא למע' בבחי' ביטול כל העולמו' והברואי' לכלל ולידבק בה' א' כו' שהוא בחי' הזיו ואור האלקי המתפשט בעולמו' להחיותם כמ"ש הודו על או"ש הודו וזיו שמו כמ"ש מכה"כ ות"א [זיו יקרי'] שהארץ האירה מכבודו בבחי' התפשטו' ובבחי' התגלו' ולה' הארץ ומלואה שכולם בטלי' ונכללים במקורם הנגלה עליהם, וכ"ז שהאור האלקי הוא בבחי' התגלו' והתפשטו' בהתרחבות בעולם נק' בשם בחי' רחל דוקא שזהו בחי' עלמא דאתגלייא בכלל ונק' רחל עקרת הבית כו' וזהו ברוך ה' מן העולם עלמא דאתכסייא עד העולם עלמא דאתגלייא כו' כידוע וד"ל.

אך כ"ז אינו רק בחי' הגילוי אור וזיו בלבד מן בחי' ההעלם שנק' עלמא דאתכסייא וכמו הזיו והאור שנכלל בהעלם העצמות כו' כאותיו' הדיבור שנכלל בהעלם המח' שנק' מאמר סתום ונעלם שלא יוכל לבא בדיבור בגילוי כלל וזהו בחי' אסתר ל' הסתר והעלם דוקא היפוך מבחי' הגילוי דבחי' רחל הנ"ל. וז"ש כבוד אלקי' הסתר דבר בהסתר והעלם דוקא והוא אלקי' מל' דתבונה שבמח' דבינה ה"א עילאה דוקא וכבוד מלכים חקור דבר בגילוי מן ההעלם דוקא שזהו בחי' רחל הנ"ל שהוא בחי' המל' שבאה בגילוי בעולמו' מאין ליש כנ"ל. וז"ש אסתר מן התו' מנין דכתיב [ואנכי הסתר] אסתיר פני פ"י הפו"ע דאלקות ביום ההוא שהוא בחי' ההעלם דעצמות או"א"ס ב"ה שנק' סדכ"ס (וכמ"ש במ"א בענין אוצר [של יראת שמים] שיש לה' משחרב בהמ"ק דוקא [שזהו יראת ה']רוממות דאו"א"ס ב"ה בסדכ"ס שבא לגילוי מן ההעלם וזהו אוצר העליון והוא בא מגילוי ההעלם דאוצר [התחתון] דהיינו מ"ש כמטמוני' תחפשנה אז תבין יראת כו' וד"ל) והוא בחי' התנשאות שמצד עצמו שהוא בחי' ההעלם בלתי יומשך למ[ט]ה כלל שנק' כבוד אלקי' הסתר דבר

כי עליך הורגנו: תהלים מד, כג.

הודו על או"ש [ארץ ושמים]: תהלים קמח, יג.

מכה"כ ות"א [זיו יקרי']: ישעי' ג, ג ובתרגום יונתן שם — וח"א ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צנ.

ח"ב ע' תשצא. במדבר ח"א ע' לד. ח"ד ע' ארצב.

ולה' הארץ ומלואה . . הנגלה עליהם [א: ליתא]: תהלים כד, א.

ברוך ה' . . דאתכסייא עד [א: נעד] . . דאתגלייא: תהלים קו, מח; דברי הימים א סו, לו (בדילוג). ראה

מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קכד. ושי"נ. אור התורה בראשית כרך ג ע' תקנא.

מאמר סתום: שבת קד, א. ראה ספר המאמרים תקס"ט ע' קפד. מאמרי אדה"א שמות ח"א ס"ע ריג. ושי"נ.

כבוד אלקי' הסתר דבר . . וכבוד מלכים חקור דבר: משלי כה, ב.

שו"ה דתבונה — דוקא: א"א: כו'.

אסתר מן התו' . . (ואנכי הסתר): חולין קלט, ב. וילך לא, יח.

שו"ה פ"י הפו"ע: א"א: בחי' הפנימי ועצמי.

שו"ה סדכ"ס — וכמ"ש . . כו' וד"ל: א: כו'.

אוצר [של יראת שמים]: ראה ברכות לג, ב. ראה תורת חיים בשלח ע' שכת ואילך.

כמטמוני' [א: וכמטמונים] תחפשנה אז תבין יראת: משלי ב, ד. ה.

(והוא בחי' כת' מל' שעז"א לעולם ה' דברך ממש נצב בשמים במקיף הכללי ובחי' ט"ס דמל' הוא שיורדי' להאיר בבי"ע שנק' רחל עקרת הכית כנ"ל וד"ל).

והנה בחי' אסתר הנ"ל שהוא הסתום ונעלם למ[עלה] כנ"ל יש ג"כ בכאו"א מישראל והוא בחי' האה"ר המוסתרת בהעלם העצמו' דנש"י כמו שהן למע' בשרשן במקיף הכללי הע' כמ"ש אע"ג דאיהו לא חזי מזלייהו חזי, ולא כמו שהאדם מדמה בעצמו שאין לו [גילוי] אור ה' שורה בנפשו במוחו ולכו באוי"ר לומר גואש לנפשו ח"ו דאעפ"י שאין [אלקי] ב"ה בבחי' התגלות גמור בנפשו לא יתיימש לומר שנתרחק מאלקים חיים ולא יאיר אור הוי' בו לעולם כי זה א"א לומר כן דודאי כל או"א יש] בלבו ומוחו מבחי' אה"ר הע' האלקי הנ"ל העצמי רק שהוא בבחי' ההסתר וההעלם מאוד ונק' אסתר שצריך לגלותה ממצפונה והסתרה כמו המחפש בעומק הארץ ומוצא מה שגנוז בתוכה, וכך החומר של הגוף מסתיר על נקודה פו"ע זו וצריך לגלותה מן העולם כמ"ש אם תבקשנה ככסף וכמטמוני' תחפשנה אז תבין יראת ה' שהיא בהעלם שיבא בגילוי והיינו מבינה שבמוח במקיף לגילוי בלב והיא למעלה הרבה מבחי' יראה דרחל הנ"ל שהיא תמיד בגילוי וכמא' מה שעשתה יראה עטרה לראשה הוא בחי' כת' מל' עשתה ענוה שבהעלם המח' דבינה עקב לסוליתה כו' כמ"ש עקב ענוה כו' מטעם הנ"ל בבחי' אסתר וד"ל.

והנה כתיב כשושנה בין החוחים כן רעייתי כו' דלפעמים נק' כנ"י בשם שושנה (כמו בזמן אחשורוש שהי' מלך בשושן הבירה ובחי' שושנה הוא [שמקבל משושן כו']) (והוא בחי' אסתר שא' בה ויהי אומן את הדסה ל' הדס שנק' שושנה היא אסתר בת דודו כו' כידוע דמרדכי הוא בחי' יסוד אבא שבבחי' הגלות יורד לגדל לבחי' המל' שהוא בהעלם למט' בלבוש שק דנוגה כו') (והיינו כאשר מסתרת [המל'] בע"ש דנוגה שנק' חוחי' כמו שושנה הגשמי' שמתגדלת וצומחת בין החוחי' דוקא והחוחי' הן הקוצים של ארזים הגדלים ביער שהמה מכסי' ומסתירי' על השושנה שהוא הוורד

לעולם ה' דברך . . נצב בשמים . . במקיף [א': במקור]: נסמן לעיל ע' צח.

אע"ג דאיהו לא חזי: מגילה ג, א.

שורה כמו — שורה . . לנפשו ח"ו: א"א: ליתא . . י"א: בעצמותו.

מה שעשתה יראה . . עקב ענוה: נסמן לעיל ע' שנ.

כשושנה בין החוחים . . כנ"י בשם שושנה: שיר השירים ב, ב. וזר בהקדמה א, א.

שושנה . . שמקבל משושן: ראה גם לעיל ע' מת.

ויהי אומן את הדסה . . היא אסתר בת דודו: אסתר ב, ז.

הדסה ל' הדס: ראה מגילה י, ב. יג, א.

דמרדכי הוא בחי' יסוד אבא: נסמן לעיל ע' קב.

שושנה . . שמתגדלת . . בין החוחי': ראה ספר המאמרים תקס"ו ע' שפד. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע'

תקיב. שמות ח"א ס"ע פא.

שגדילה ביניהם, ואמנם עיקר סיבת צמיחתה הוא בין החוחי' דוקא ואעפ"י שמסתירי' ומעלימים על השושנה נראית מתוכם דוקא בגילוי אור מצד יתרון האור שבא מן החושך דחוחי' כו', וכמו הבהקת ג' גוונ' קשת בענן וזהו יופי הגוונ' שבה ביותר (כמ"ש בזה' דבשושנה יש ג' גוונ' חיזור וסומק וירוק וי"ג עלין דסחרין לה שהן י"ג מדה"ר כו') (וכמו שיופי האשה הוא מריבוי הדמים טמאים דוקא כאשר מתטהרת מהם נעשה היופי במובחר הדם כמ"ש במ"א). ויובן זה בכנ"י בזה"ג כמו בנפש האדם שהנשמה האלקי' נעלם ונסתר אורה בחושך חומר הגוף שהן כמו המדו' הגופני' שנק' כמו חוחי' שמסתירי' על השושנה ומונעי' הם מלהיות גילוי אור אלקי' בנשמה כי מכסים עליו לגמרי כמו כל עניני תאוות חומריות דעה"ז וכל המ"ז ודו"מ שהם נעשים כל ימי חייו בהתקשרו' עמוקה מקרב ולב עמוק מאוד הן הן המסתירי' את אור [ה' שב]נשמה ומונעי' בחי' הגילוי אלקי' שאינו שורה ומתגלה במוח [ולב] כלל ונק' טמטום הלב וטמטום המוח כידוע, ואמנם אחר בחי' ההסתר של בחי' החוחי' או תצמח ותאיר אור בגוונ' דחג"ת שהן או"ר ורחמי' ביופי גדול שבהן דוקא נראית. וכמו שרואין שמתוך צוק העיתי' שבטרדת הבלי הזמן המונעי' את התפלה מקירות הלב אז יצעקו אל ה' דוקא מקירות הלב ויוצא ומתגלה נקודה פנימי' האה"ר שהיתה מוסתרת בלבוש שק כו' וד"ל. וזהו בחי' אסתר שמוסתרת ביום ההוא דוקא שזהו בזה"ג דוקא כמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא כו' (וקאי אדסמיך לי' והסתרתי פני מהם כו') והי' לאכול ומצאוהו צרות רבות ואמר ביום ההוא ע"כ אין אלוה בקרבי בגילוי מן ההעלם כו' מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר כו') והוא מטעם גודל הלחץ ודחק בטרדת הבלי הזמן שגוברי' אז המונעי' ומסתירי' ביותר כנ"ל.

והנה באמת י"ל בזה דהלא ידוע שהגלות נק' לילה ולמה א' ביום ההוא ועוד למה א' ביום ההוא ולא [ביום] הזה כו'. אך הנה ידוע שיש ב' מדריגו' בכלל מדת יום ומדת לילה, מדת היום הוא בבחי' החס' כמ"ש חסד אל כל היום כמשארז"ל יב"ש הוי היום ג' שעות ראשונות יושב ועוסק בתו' עד יושב וזן את כל העולם (ובלילה [מאי קא עביד] רוכב על כרוב קל שלו ושט [בחי' אלף עלמין] כו' שהוא בחי' גבו' דאו"ח) ומד' לילה הוא בבחי'

כמ"ש בזה' דבשושנה יש ג' גוונ' . . . וי"ג עלין דסחרין לה: נסמן לעיל ע' שסב.
 שיופי האשה . . . כאשר מתטהרת מהם: ראה סידור ערבית לשבת קע, ד. מאמרי אדה"א דברים שפ.
 שויה הומן — מקירות . . . מקירות: א: מקירוב. מקירוב. האו"ר.
 והסתרתי פני . . . כו' [א: ליחא] . . . ומצאוהו צרות רבות [א"א: רעות רבות וצרות]: נסמן לעיל ע' שפב.
 שהגלות נק' לילה: ראה זהר תרומה קסג, ב. (רע"א מהימנא) פינחס רלה, כ. תקוני זהר תכ"א (מט, ב).
 ספר המאמרים מלוקט — מכ"ק אדמו"ר שליט"א — חי"ב ע' רסו. וש"נ.
 היום . . . חסד אל כל היום: תהלים נב, ג. ראה פרדס שער (כג) ערכי הכינויים בערכו. ספר המאמרים
 תקס"ה חי"ב ע' תר. לקוטי תורה אמור לה, ד.
 יב"ש הוי היום . . . עלמין: ראה עבודה זרה ג, ב.

הגבו' וצמצום שהוא בחי' החושך המסתיר בלילה (ואין העולם עוסקי' במו"מ אלא ישנים בהסתלקות המוחין כו') וכמ"ש ויקרא אלקי' לאור יום ולחושך קרא לילה כו' אך הנה ידוע דחס' כלול מגבו' וגבו' מחס' ונק' גבו' שבחס' וחס' שבגבו' כו' כך יש בחי' התכללות מגבו' דמדת לילה ביום וחס' דיום בלילה (והיינו בחי' שילוב אד' בה' ביום דיב"ש היום הן י"ב צירופי' דש' ה' דחס' וכלול ונעלם בהם מגבו' דש' אד' כו' וביב"ש הלילה שהן י"ב צירופי' דאד' כלול מחס' דשם ה' והוא בחי' שילוב ה' באדנ"י כמ"ש במ"א) (רק שבי"ב שעות היום חסדים קודמים לגבורות דהיינו אור חסד שבג"ר ומדות דתורה ואחר כך יושב וזן בגבורות וצמצומים דהיינו מזונות שהוא בא בגבורות שבחסד ובלילה להיפוך שחצי לילה הא' בגבורות ומחצות לילה ואילך בחסדים) (וכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד שמשמע שהלילה קודם ליום וכמארז"ל דמפסוק זה מובן דברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא ובקרבנות הלילה הולך אחר היום שלפניו דוקא כמ"ש במ"א).

והנה זהו הטעם שיש בחי' העלם וגילוי בין כמדת יום בין כמדת לילה וכמו שמצינו בכתובים שאומרים כמדת יום לשון גילוי לנוכח שהוא תיבת זה כמו זה היום עשה ה' כו' וכן [ביום הזה כו'] בעצם היום הזה וכה"ג רבו' (ולפעמים או' גם כמד' יום שהוא בבחי' החס' לשון הסתר והעלם והוא כמו ויושע ה' ביום ההוא שהוא ל' נסתר כידוע וכן ואמר ביום ההוא כו' וכה"ג, וכמו"כ כמד' לילה אעפ"י שהוא בבחי' הגבו' ודין וצמצום או' לשון גילוי לנוכח כמו הוא הלילה הזה שמורים לה' (וכך בכל פ' ביציי"מ בקרבן הפסח א' ואכלו את הבשר באמ"צ בלילה הזה, ועברתי באמ"ץ בלילה הזה כו' לפי שהי' בלילה הזה בחי' גילוי אור אלקי שנגלה עליהם בכבודו ובעצמו כו' וע"ז אמר גם לע"ל בגאולה דלע"ל לעת ערב יהי' אור ולילה כיום יאיר כו') וכן או' ל' נסתר בלילה כמו שאו' בלילה ההוא נדדה שנת המלך

ויקרא אלקי' בראשית א, ה.

שילוב אד' בה' . . . שילוב ה' באדנ"י: ראה מבוא שערים שי"ג ח"ב ספ"ה. שער היחוד והאמונה פ"ז. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתקטז ואילך. ומקבילו בלקוטי תורה דרושים לשי"ש סה, ד ובהנסמן במ"מ לשם סד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תמה. ושי"ג.
היום . . . י"ב צירופי' דש' ה' . . . הלילה . . . דאד': ראה תניא פמ"א (נח, ב). מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתב. ושי"ג.

שו"ה שבי"ב — שבג"ר ומדות . . . בא: א' דבוקר ומדות. ב: ומדות. ג: דבג' ראשונה . . . א"א: ליתא. ויהי ערב ויהי בקר יום אחד . . . וכמארז"ל . . . דברייתו: בראשית א, ה. ראה שבת עז, ב. ובקרבנות הלילה הולך אחר היום: ראה חולין פג, סע"א. ראה גם אור התורה ויצא ע' 452. צו ע' יג. זה היום עשה ה' . . . ביום הזה . . . בעצם היום הזה: תהלים קיח, כד. נח ז, יא. שם ז, יג. ויושע ה' ביום ההוא . . . ואמר ביום ההוא: בשלח יד, ל. ישעי' כה, ט.
הוא [א': ליתא] הלילה הזה שמורים לה' [א': לה שמורים]: בא יב, מב.
ואכלו את הבשר באמ"צ [א"א: ליתא] . . . ועברתי באמ"ץ בלילה הזה: בא שם ח, יב.
לעת ערב יהי' אור ולילה כיום יאיר: זכרי' יד, ז. תהלים קלט, יב.
בלילה ההוא נדדה: אסתר ו, א.

(דאעפ"י שעיקר השינה הוא בלילה כמו לא נברא לילה אלא לשינתה א' נדדה שנת המלך, כך גם בזה"ג שנק' בחי' שינה למע' הרי א' לא ינום ולא יישן שומר ישראל כו') וכ"ז לפי שיש בחי' חס' דיום בלילה ע"כ יוכל להיות גם במד' לילה בחי' גילוי דזה ונק' לילה הזה וכן יש במד' יום מגבו' דלילה ביום נק' יום ההוא (דהיינו שילוב ה' באד' ושילוב אד' בה' בכלל וד"ל) (וביאור הדברי' הנה בקי"ס א' זה אלי לנוכח ואעפ"י שא' ויושע ה' ביום ההוא ל' נסתר לפי שבחי' התגלו' הזאת עד שא' זה אלי ממש הוא שבא מבחי' ההעלם דיום [ההוא] דוקא וזהו ויושע ה' ביום ההוא כו' דכל ישועה הוא בא מבחי' המקיפי' דנר"נ כו' שזהו בחי' ההעלם דעצמו' הרצון שלמע' מן החכ' והוא מעצמו' אוא"ס שבפנימי' החכ' שנק' סדכ"ס שבא לגילוי וזה ה' בקי"ס שהעלם נעשה גילוי כמ"ש כמ"א). וזהו ביום ההוא דוקא הוא שאמר זה אלי בגילוי לנוכח שהוא ג"כ ענין היום הזה כמו ביום הזה או זה היום כו' וכמו"כ יהי' לע"ל דכתיב ואמר ביום ההוא דוקא הנה אלקינו זה שמבחי' ההסתר וההעלם דיום ההוא הוא שבא בגילוי לומר אלקינו זה לנוכח דוקא כו' וד"ל.

וביאור הדבר יוכן עד"מ מל' דארעא כאשר המלך יושב בהיכלו מוסתר ונעלם ואינו יוצא מהיכלו רק לפרקים (וכמו בחצר גינת ביתן כו' שעשה משתה לכל העם אשר בשושן) או אימתו אימת מלך מתפשט על כל העולם ואנשי המדינה ובטלים אצלו בקיום גזירותיו ע"י שלוחו, כי מרחוק דוקא תפול אימתו ופחדו על כל המדינות גם הרחוקות. וזהו ענין מלוכה שהוא בחי' ההסתר וההעלם דוקא כי לא ראו מעולם אור פני מלך רק מרחוק יקבלו עול מל' באימה ויראה גדולה כו', אך מדריגה הב' בבחי' המל' הוא בהיפוכו כאשר המלך יוצא מהיכלו הפנימי ומתגלה לעין כל העם בחוץ וכל העם רואי' אותו מוכתר בכת' מל' בהוד מל' כמו מלך ביופי תחזינה עיניך כו' אז נתפשט אימת ויראת המלך ביתר שאת מצד בחי', התקרבות עד שרואים בעין הוד מל' שמחמת זה בחי' הביטול שלהם הוא בענין ובחי' ביטול פנימי' ועצמו' מכל וכל כמו רואים פני המלך ממש כו' וכל העם כאיש א' הן בביטול פנימי הזה מצד בחי' הראי' מקרוב דוקא והיינו דוקא מזה שהי' תחלה רוממות המל' בהסתר והעלם בהיכלו מרחוק הוא שבא לגילוי בראי' מקרוב דוקא לומר עליו זה מלך הכבוד כו', ונמצא שמצד בחי'

לא נברא לילה אלא לשינתה . . . לא ינום ולא יישן: תהלים קכא, ד. ראה עירובין סה, א.

זה אלי: בשלח טו, ב.

שורה מן — החכ': אי"א: הכתר.

בקי"ס שהעלם נעשה גילוי: ראה שער האמונה לב, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רד ואילך.

שורה העולם ואנשי: אי"א: אנשי.

מלך ביופי [א': ביופיו] תחזינה עיניך: ישעי' לג, יז [ושם: ביופיו — ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע'

חקסג. ושינ].

ההסתר וההעלם דרוממו' והתנשאו' המלך בהפלאה גדולה מרחוק דוקא כשבא מהעלמו והסתרו לגילוי הוא שנפלאה יותר אימת הוד וזיו המל' בהיותו מקרוב להיותו בבחי' ביטול פנימי' ועצמי' הרבה יותר מביטול שלהם בתחילה בהיות מרחוק בהעלם שהי' רק בבחי' ביטול היש בלבד לקיים רצונו ולא לעבור על רצונו ולמרוד בו בלבד משא"כ בראי' מקרוב כנ"ל וד"ל. ובדוגמא זאת יובן שהי' גם במ"ת שא' ישראל רצונינו [לראות] את מלכינו בראי' מקרוב דוקא שהגם שכבר האמינו בה' א' [ו] בכל לב ונפש [נמשכו] אחרי ה' בביטול היש לאין בתכלית כמ"ש לכתך אחרי וקבלו מל' ברצון כשא' כל אשר כו' נעשה, זה הי' קעומ"ש מרחוק מצד רוממו' וגדלו' ה' ונפלאותיו שיוקבע בלבם ולא ראו בראי' חושית מקרוב עדיין עד מ"ת שא' וכל העם רואים את הקולו' רואים את הנשמע שהרי שמעו קול אלקים חיים מדבר אנכי מי שאנכי בחי' סדכ"ס כו' וע"כ עכ"ד פ"נ וזהו בחי' ביטול פו"ע מכל וכל והוא מה שהי' אצלם בבחי' רוממו' אל בבחי' ההעלם וההסתר מרחוק ה' נראה להם הוא שבא לגילוי [בראי'] מקרוב ע"כ נתבטלו לגמרי כו' וד"ל (וקצת מעין זה הי' בג' רגלים דכתיב יראה כל זכורך את פני ה' ממש בביטול פו"ע שזהו בחי' ההשתחוואה בעזרה מצד בחי' הראי' מקרוב שבוה הי' גילוי ההעלם דסדכ"ס מעין שהי' במ"ת וד"ל). וכנ"ל בענין הנגיעה בראש השרביט דכתיב ותקרב אסתר כו' שזהו בראי' מקרוב [דוקא], וכללו' ענין זה היינו בביטול כל העצמי' מצד בחי' הראי' במל' דאיס עצמו כמו שהוא קודם הצמצום הראשון [דוקא] והוא שנק' מלך הקדוש או מלך המרום לבדו מאז כנ"ל שזהו בחי' התנשאו' שמצד עצמו' אאיס ברוממו' העצמו' ממש שאין לו שיעור למע' כלל ואינו בערך כלל להיות מכ"ע בקו"ח כנ"ל [ב]מ"ש ה' מלך גיאו' לבש כו', וזהו נכון כסאך מאז דוקא שהוא בעולם הא"ס עצמו (שזהו מה שאנו או' אדון עולם אשר מלך בטרם כל כו') וכמארו"ל המשל בזה לאגוסטוס יושב ומלך עומד דאגוסטוס מלך על המלכי' כידוע שהמלך עומד לפניו, וכך מבואר בזה' בענין קריאת מלך רב ומלך זוטא דכד יתיב בין עבדוהי מלך זוטא אקרי שנק' מלך על עם משא"כ

רצונינו (לראות) את מלכינו: מכילתא יתרו יט, ט. הובאה ברש"י שם.
 לכתך אחרי . . . מל' [אי': מ"ש] . . . כל אשר כו' נעשה: ירמי' ב, ב. יתרו יט, ח. משפטים כד, ז.
 וכל העם רואים . . . את הנשמע: יתרו כ, טו . . . נסמו לעיל ע' תח.
 שו"ה מדבר [אי': ליתא] אנכי . . . כו': אי': אנכי כו'.
 אנכי מי שאנכי: ראה תניא מהדורא קמא ספמ"ט (ע' תו). אבן עזרא תולדות כו, יט. מאמרי אדה"ז תקס"ב
 ח"א ע' יד. פרשיות התורה ח"א ע' רט. ובהנסמן לשם.
 עכ"ד פ"נ: נסמו לעיל ע' שפא.
 יראה כל זכורך את פני ה': פי' ראה טז, טו.
 נכון כסאך מאז . . . שאנו או' אדון עולם: תהלים צג, ב. בתפלת השחר. ראה עטרת ראש שער ר"ה ע' ו.
 לאגוסטוס יושב ומלך עומד: שמות רבא ר"פ כג. ראה שער האמונה פמ"ו. מאמרי אדה"א בראשית ע' תכו.
 בזה' . . . קריאת מלך רב: ראה זהר ויחי רלט, א. ראה גם סידור שער ר"ח ריא, ב.

מלך רב שנק' אגוסטוס היינו כשהוא בבחי' הרוממו' בעצמותו ומהותו ממש כנ"ל וד"ל.

והנה ידוע דבריה או' לפניו מל' ביי"פ בתנ"ך דוקא וזהו לכש ה' עוז אין עוז אלא תו' שא' בי מלכים ימלוכו כו', והיינו שמעוררי' לבחי' כת' מל' דא"ס שנק' מלך הקדוש ומרומם לבדו הנ"ל שיאיר מהעלמו בעצמות לבא לידי גילוי דוקא, ואמנם מצד בחי' הרוממות דמל' דא"ס בר"ה נק' יום הדין דגם שמים לא זכו בעיניו כו' והיינו בחי' ההעלם וההסתר דמל' דא"ס למע' מע' שנשגב לבדו כו' והוא בחי' פחד יצחק שמשם דוקא נמשך פחד כו' ונק' מלך גדול דוקא כמ"ש כל העמים כו' כי ה' עליון נורא מלך גדול כדוגמא דלע"ל שיהי' מלך גדול זה על כל הארץ בגילוי מן ההעלם ממש ולכך או' ובכן תן פחדך ה' ע"כ מעשיך עד ושמך נורא על כל כו' שזהו בחי' הביטול פו"ע כו' ולכולם בשוה גם לפחות הערך ובהמות וחיות שיפול פחד ה' על כל הברואים לע"ל משום דכתיב ונגלה כבוד ה' וראו כ"ב כו' כי פי ה' דבר שהוא גילוי ה' באלקי' שלא יסתיר שם אלקי' כלל וכלל וכמו"כ א' ומלאה הארץ דיעה את ה' כולם ידעו אותי ממש מקטנם ועד גדולם כולם בשוה ממש לפי שיהי' גילוי אלקי' דמל' דאצי" בעוה"ז בלי הסתר וצמצום דשם אלקים (דלא כעכשיו דברישא חשוכא והדר נהורא), ועתה בחי' הצמצום דאלקי' מסתיר כ"כ עד שנראה העולם ליש ודבר [מה] ובחי' אין האלקי [נעלם מעין הרואה ונק' בלשון העולם שנתהוה העולם יש מאין שעכ"פ קורין לעוה"ז בשם יש ודבר מה כו' וכן אלקי] מוסתר ונעלם בו ונק' אין, ובאמת נהפוך הוא שכאשר יתגלה כבוד ה' לע"ל וראו כ"ב יראו לעין ממש שכח האלקי המהוה הבריאה הוא בחי' יש האמיתי וכל העולם ומלואו כאין וכלא ממש חשיבא לפי שיראו בראי' חושי' כבוד מל' דאצילות, כמ"ש מי הוא זה מלך הכבוד ולע"ל יאמרו ה' צבאות [הוא] מלך הכבוד סלה בלי הפסק כלל. וזהו כמו שרואי' את המלך דהיינו מפני שבא בהתגלות לעין כל שמחמת זה יתבטלו כולם לגמרי במציאו' מכל וכל כנ"ל כך יהי' בחי'

דבריה או' לפניו מל' ביי"פ בתנ"ך: נסמן לקמן ע' תקב.

אין עוז אלא תו': ראה ספרי ברכה לג, ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שלח. בראשית ע' קלח. בי מלכים ימלוכו: משלי ח, טו.

שמים לא זכו בעיניו: איוב טו, טו. ראה עשרת ראש שער ר"ה ע' יא. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אירנב. פחד יצחק . . . פחד כו' [א"י: אלקי]: ראה מאמרי אדה"א דברים שם ואילך.

כל העמים . . . כי ה' עליון נורא מלך גדול: תהלים מז, ב. ג.

ולכך או' ובכן תן פחדך: בחפלת העמידה לימים נוראים.

ונגלה כבוד ה': ישעי' מ, ה.

ומלאה הארץ דיעה את ה': נסמן לעיל ע' שפא.

כולם [א': וכולם. יא': כי כולם] ידעו אותי . . . מקטנם ועד גדולם: ירמ' לא, לג [ושם: למקטנם — אבל

כ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשמז].

מי הוא זה מלך הכבוד . . . סלה בלי הפסק: תהלים כד, י. ערוכין נד, א.

שרי' שמחמת — כולם . . . במציאו': א"י: ליתא. א"י: בעצמות.

התגלות אלקי' למט' עד שידע כ"פ כי אתה פעלתו אפילו בהמות וחיות וע"כ יראוך כל המעשי' כו' (וכמו הפרות שנשאו הארון ואמרו שירה כמו פני שור דמרכבה וכחמור דרפב"י וכה"ג) וזהו כל העמים תקעו כף כו' כי ה' עליון נורא מלך גדול כו' לפי שכ"ז שיהי' במל' דאצילות בבי"ע בגילוי מן ההעלם דוקא כנ"ל זהו בא מצד בחי' שורש הראשון דבחי' מל' דא"ס שנק' מלך הקדוש שיתגלה מהעלמו בעצמותו הרוממות שיאיר בקו"ח כו' בלי צמצום ולבוש מסתיר כלל והוא עצמו שיבוא בגילוי מן ההעלם גם במל' דאצי' בבי"ע כמ"ש [אני ראשון ואני אחרון וכן ראו כי אני אני הוא כידוע וכאשר בחי' מל' דא"ס שנק' מלך הקדוש יתגלה גם למטה מטה כמו שהוא למעלה מעלה ברוממות העצמות דא"ס ממש אז יהי' הכל שוים בזה ולכך אמר] כולם ידעו אותי ממש כו' [וכן בקי"ס אמר ראתה שפחה כו'] וזהו לפי שמבחי' ההעלם וההסתר דסדכ"ס עצמו יבא [לידי] גילוי דאז גם חושך כו' (וראי' מנבוכדנאצר שהראו לו מקצת האור ממלך הקדוש ונתבטל לגמרי ונעשה כבהמה וכן מחנה סנחריב. וזהו תפול עליהם אימתה בהיא כאשר יתגלה ממל' דא"ס מן ההעלם דעצמות לגילוי כמו שמבואר במשל הנ"ל דהביטול הפנימי בראי' מקרוב בא מצד שיצאה מן ההסתר וההעלם דרוממותו ועצמותו כו' וד"ל. וזהו ענין יו"כ שהוא מעין דלע"ל שא' כי ביום הזה דוקא יכפר כו' בחי' זה בגילוי בא מן ההעלם דסדכ"ס כמ"ש כי בענן אראה כו' והיינו מה שהי' בהסתר והעלם במל' דא"ס בר"ה שנק' כסא משם דוקא בא לגילוי ביוה"כ (שנק' תהלה שהוא ש' ה' בניקוד אלקי' דאלקי' נכלל ובטל בה' (כשילוב אד' בה' הנ"ל) וע"כ אנפאה דמלכא נהירין רק בחי' הדין נעלם בו כמו שהוא רק בהתגלו' כו' שאימתו נכלל בו בהעלם ומן ההעלם יוצא לגילוי בבחי' פחד גדול בביטול פנימי' כנ"ל) רק שביו"כ הוא למע' עדיין ולע"ל יבא בגילוי גמור למט' ועפי"ז יובן ענין ביום ההוא דלע"ל שיהי' בגילוי לומר אלקינו זה לנוכח שמבחי' הסתר דיום ההוא דוקא הוא

הפרות שנשאו הארון . . וכחמור דרפב"י: נסמן לעיל ע' שפא.

שוריה ולבוש — מן ההעלם: א"א: ליתא.

אני ראשון . . ראו כי אני אני הוא: ישעי' מד, ו. האוינו לב, ט (בדילוג).

ראתה שפחה: מכילתא בשלח טו, ב.

מנבוכדנאצר . . ונעשה כבהמה: דניאל ד, כה ואילך.

מחנה סנחריב: ישעי' ל, ל. ראה מאמרי אדהיא במדבר ח"ג ע' א"מא. ושי"נ.

תפול עליהם אימתה: בשלח טו, טז.

יו"כ שהוא מעין דלע"ל: ראה גם סידור שער יו"כ"פ רמט, ד. הנסמן במאמרי אדהיא דברים ח"ד ע' אקפ.

כי ביום הזה . . יכפר . . כי בענן אראה: אחרי טו, ל. שם ב.

בר"ה שנק' כסא: ראש השנה ת, סע"א. ראה מאמרי אדהיא דברים ח"ד ע' אשעד. ושי"נ.

ביוה"כ . . תהלה . . ה' בניקוד אלקי': ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' שנ ואילך. ע' שס. נדפס בלקוטי

תורה נצבים נא, ד, נג, ב.

אנפאה דמלכא נהירין: נסמן לעיל ע' לו.

שוריה נעלם — שהוא רק בהתגלו' כו': א"א: המלך בהתגלותו כנ"ל.

שבא בגילוי דזה וכמו בקי"ס כנ"ל וד"ל. והנה לפי כל הנ"ל יובן עיקר הענין דבחי' [יראת] הרוממו' שמרחוק כמו בהתבוננו' דסוכ"ע וסדכ"ס דלמתכ"כ כו' כמ"ש שמעתי שמעך יראתי בחי' שמיעה מרחוק כמו שיראים מאוד מהפלגת רוממו' המלך כשהוא סגור בהיכלו כשבא יראה זו עצמה בבחי' ראי' מקרוב דוקא כמו כשרואי' את המלך בהארט פניו בחי' אור פני מלך וכך יהי' לע"ל כשיהי' התגלות אלקות דכהפב"נ בכל בשר כאילו רואים אותו בעיניהם ויראו ביטול כל העולם כאין ממש נגדו ית' וד"ל.

וזהו שרמז ריב"ז לתלמידיו הלואי שיהא מורא שמים עליכם כמורא ב"ו א' לו ע"כ ותו לא אמר להם הלא כשאדם עובר עבירה או' שלא יראני אדם רמז בזה [שיהי' כח] אור ה' בגילוי לעיניו כמו שויתי ה' לנגד עיני בראי' מקרוב כמו שיהי' לע"ל כנ"ל ואז יהי' מורא שמים מקרוב כמורא כו' שלא יראני אדם שהי' מתבייש מאוד, וכך באמת אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות כבהמה ממש שאם יש בו אור האלקי' בצלם אדם הי' מורא שמי' עליו בבושה נפלאה ואימה יתיר' ק"ו ממורא בוי"ד שיסתתר במסתרים וכמ"ש אם יסתר כו' ואני לא אראנו כו'. וזהו ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה ממש לנוכח עד שנא' מראה באצבעו כמבואר בדרז"ל (סוף תענית) ופי' זה כמו שהוא במהו"ע ית' דוקא בבחי' ההעלם וההסתר במקומו והיכלו כמו ישת חשך סתרו.

אך מהיכן יהי' סיבת ירידה זאת מן בחי' ההעלם וההסתר שלו למט' כ"כ להיו' בבחי' זה ונק' יום הזה, הנה יש בזה ב' אופני' א' בבחי' או"י שהוא בחי' מד' יום דחס' שיורד מעצמו מגבוה [גבוה] לנמוך ביותר (כמו נתאוהה הקב"ה להיות לו וכצבי שמחזיר ראשו לאחוריו) כמו במ"ת שירד ה' על ה"ס ונתגלה בחי' אנכי בקו"ד למט' לנשי' בגופי' כו' שיצא מהעלם דסדכ"ס לגילוי בראי' מקרוב בבחי' פב"פ כנ"ל (וכה"ג ברי"ח ושבת ומועדי' ה' בג' רגלים שאור ה' יורד מלמעלמ"ט בגילוי כמלך שיורד מהיכלו לגילוי

שמעתי שמעך יראתי: חבקוק ג, ב.

הלואי שיהא מורא שמים עליכם: ראה ברכות כח, ב.

שויתי ה' לנגד [א"י]: לנגדין עיני [א': ליתא. י"א: תמיד]: תהלים טו, ח.

אין אדם עובר עבירה: סוטה ג, א. ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרמה.

שירה מורא — נפלאה: א': והכנעה גדולה. י"א: גדולה.

אם יסתר כו' ואני לא אראנו: ירמי' כג, כד.

שירה הנה — (סוף תענית): א"א: ליתא.

ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב.

נתאוהה הקב"ה להיות לו: תניא רפ"ו. וראה בהנסמן בליקוט פירושים לשם.

שירה על — בקו"ד: בקול ודבור

שירה דסדכ"ס — ברי"ח: א"א: בכל חודש. וראה לעיל ע' שצו בהערה.

לכל העם כו' וכמ"ש בזה' על חה"ס דבי' מלכא בתרעא יתיב כו'), וכן הי' כק"ס שא' זה אלי בלי העלאו' מ"ן כלל כמ"ש ואתם תחרישון רק שפרעה הקריב כו' (והוא בחי' בקיעת המסך מלמעלמ"ט שאו"י גבר על או"ח ולפ"ד הזוה' הי' עלי' לכנ"י למע' כמ"ש במ"א) וכמשל ירידה של העליון שעומד למעלה בגובה ההר למט' (כמשה שידע ה' פא"פ כו' וכתוב משה ידבר בגילוי מן ההעלם וכך בדבר ה' דעכשיו בד"ת כידוע) [וזהו כמו ענין שילוב הוי' באדני כו' עד שלא יסתיר שם אלקים כלל על שם הוי' כמו לע"ל שיוציא חמה מנרתיקה כו' וכך בכל שבת שבוקע שם הוי' דחסדים בגבו' דשם אלקים כמו בכ"ו כלי"ח כידוע] ונק' אתעדל"ע מצד עצמו מצד עצם החס' והטוב כמו שהי' בתחלת ההשתל' (וכמ"ש בע"ח), ואמנם אופן הג' בסיבת ירידה גדולה זו מהעלם העצמות דסדכ"ס כו' הוא בא מצד אתעדל"ת בהעלאות מ"ן דאו"ח דוקא שעולה מלמעלמ"ע שמעורר אתעדל"ע שיצא מן ההעלם דעצמות לידי גילוי למט' כו', והוא כמו לע"ל שא' ביום ההוא הנה אלקינו זה לנוכח כו' שיהי' סיבת גילוי זה מהעלם דיום ההוא לפי שהי' בחי' הסתר אלקו' בזה"ג דוקא שנק' הסתר אסתר פני ביום ההוא [וכל] שהי' בהסתר פנים בעלי' למע' מע' ברוממות העצמו' ביותר מזה דוקא הי' סיבת התעוררו' ירידתו מן ההעלם דעצמו' להיו' בבחי' התגלו' [דיום] הזה (כאריכות הגלות דעכשיו בהסתר פני' דאסתלק לעילא לעילא משם דוקא יהי' ירידתו לע"ל בגילוי רב ועצום כנ"ל) והוא בחי' אסתר שבבחי' ההעלם למע' (וכמ"ש אין אסתר מגדת את עמה) יהי' בחי' גילוי למט' כמו בחי' רחל [עכשיו בבחי'] עלמא דאתגלייא עד שיראו כ"ב כנ"ל והיינו שיהי' מכה"כ מהעלם דמל' דא"ס שנק' מלך הקדוש דוקא (שזהו ענין יראת הרוממות שמרחוק כמו ברה"י יבא לגילוי ברא"י מקרוב כנ"ל). אך עכשיו נק' רחל בחי' נוק' בחי' מקבל משם ה' ע"י צמצום דשם אלקי' כנ"ל וע"כ נק' זאת ולא זה כמ"ש בזאת יבא אהרן כמ"ש בזה' והוא בחי' יר"ת בקעומ"ש מרחוק ולע"ל יהי' בבחי' זה בבחי' דכר כמו [באצי' ממש כמ"ש דמשה נתנבא בזה הדבר,

וכמ"ש בזה' . . . דבי' מלכא בתרעא יתיב: זהו אמור קב, ב. סידור שער הסוכות רנח, ד (נדפס גם בספר המאמרים תקטיב ח"א ע' כא).
 ואתם תחרישון: בשלח יד, יד. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קכג ואילך.
 שפרעה הקריב: נסמן לקמן ע' תצו.
 בקיעת המסך . . . ולפ"ד [ולפי דעת] הזוה': ראה פרי עץ חיים שער (כא) חגה"מ פ"ח. זהר בשלח מה, ב.
 מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ריב, ושי"ג.
 כמשה שידע ה' פא"פ . . . משה ידבר: ברכה לד, י. יתרו יט, יט.
 לע"ל שיוציא חמה מנרתיקה: נסמן לעיל ע' שצה.
 בכל שבת . . . בכ"ו כלי"ח: ראה שער האמונה ל, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תיו, ושי"ג לקמן ע' תקנב.
 (וכמ"ש בע"ח): ראה שם שער (ח) דרושי הנקודות ספ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' חתמג.
 אתעדל"ת . . . שמעורר אתעדל"ע: נסמן לעיל ע' לה.
 אין אסתר מגדת את [א': ליתא] עמה: אסתר ב, כ [ושם: מולדתה ואת עמה].
 בזאת יבא אהרן כמ"ש בזה': אחרי טו, ג. ראה זהר אחרי נו, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' כט, ושי"ג.
 דמשה נתנבא בזה הדבר: ראה ספרי ר"פ מטות והבא בריש"י שם.

היינו ענין בחי' מדת לילה שהוא בחי' המלי' בחי' נוקבה שיהי' גם היא בבחי' זה בבחי' דכר כמון] הוא הלילה הזה שביצי"מ [לפי] שנגלה עליהם מעצמו מל' דא"ס שנק' מלך מלכי' כו' בכבודו כו' ונק' לילה הזה וכמו ועברתי באמ"צ בלילה הזה אני ולא כו' שגם בבחי' חושך דלילה יאיר כמו ביום ממש והלילה כיום יאיר כו' לפי שנתגלה מהעלם עצמו או"ס למט' ממש כמו שהוא למע' (כמו שיהי' לעיל כו').

ואמנם סיבת הירידה הזאת מהעלם הע' גם בלילה להיו' בבחי' זה כמו בלילה הזה היינו מחמת גילוי ההעלם למט' דוקא כמו בעיית ע"י ויודים ותשו' מקירו' הלב שנתגלה העלם אה' המוסתרת שבנקודת הלב מחושך הגוף המסתיר (כנ"ל בענין שושנה בין החוחי' כו'), כמו המטמון שנתגלה מעומק עפר הארץ כך או' ממעמקים קראתיך כו' בלב נשבר מאוד ע"י עולה בבחי' או"ח למעלה מעלה להיות אתעדל"ע להפוך את ההעלם דעצמו' שנק' סדכ"ס לבא לגילוי, והוא ענין יו"כ שבענן אראה ע"י התשו' וקטורת כו' [כמו] שא' כי ביום הזה יכפר כו' לפני ה' תטהרו באור פני מ"ח מלך מקרוב עד שנמשך מאור פני מ"ח שבא מרוממו' דעצמו' ממש הנק' מלך הקדוש בחי' י"ג מדה"ר מבחי' רעדכ"ר לסלוח העון בפר"מ ולהיו' הזדוננו' נעשה כזכיות כו' שזהו היפוך מחושך גשמי [למטה] לאור כמו לע"ל שלילה וחושך כיום יאיר כו' כנ"ל (והיינו ענין [הנ"ל] כשושנה בין החוחי' המונעי' בגלות שמזה דוקא יצעקו מקירות הלב שיתגלה בחי' [א]סתר שמוסתר בחושך שלמט' כך יתגלה בחי' הסתר פנים שלמע' שיהופך חושך הע' לאור כמו שיהי' לע"ל), וכך הוא בכל גלו' שנק' לילה שאור האלקי מוסתר ונעלם במוח ולב מאוד כנ"ל מצד ריבוי המסכים שנק' חושך שמחשיך האור האלקי בהיותו מוטred בהכלי עוה"ז מאוד בחיי גופני ואמנם צריך לחפש בחפש מעומק אחר עומק ע"י רוח נשברה מאד שזהו כמחפש מטמון' בארץ כמ"ש נחפשה דרכינו וזהו אם כמטמוני' תחפשנה אז תבין

לילה שהוא בחי' המל': ראה זהר בא לח, ב.

הוא הלילה הזה . . שנגלה עליהם . . מלך מלכי' [א:ממיה]: בא יב, מב. הגדה פיסקא מצה זו.

ועברתי באמ"צ בלילה הזה אני ולא: נסמן לעיל ע' עט.

והלילה [א"א]: וכמ"ש ולילה] כיום יאיר: תהלים קלט, יב.

או' ממעמקים קראתיך: בעשרת ימי תשובה תהלים קל, א.

כי ביום הזה יכפר . . לפני ה' תטהרו . . מיח [מלך חיים — א"א:ליתא]: אחרי טו, ל.

שוריה מלך — מיח: א"א: מלך.

הזדוננו' נעשה כזכיות: ראה יומא פו, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' סג. וש"נ.

שוריה צריך — בחפש מעומק אחר עומק: א"א: בחיפוש בעומק הלב.

נחפשה דרכינו: איכה ג, מ.

אם כמטמוני' תחפשנה: משלי ב, ד [ושם: אם . . וכמטמוני' — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א וקרא ח"ב

ע' תקעד. וש"נ].

אז תבין יראת ה': משלי שם ה.

יראת ה' שיראת הרוממו' שלמע' ממש תבין בבינה שבא בגילוי שזהו בחי' רחל שבא במורגש ההתפעלו' בלב מהעלם דבינה כנ"ל וד"ל.

והנה מוכן מכ"ז עכ"פ שגם בבחי' לילה יוכל להיות בחי' זה כמו [הוא] הלילה הזה וכה"ג והיינו [ש]גם בזה"ג שנק' לילה שאז הוא בחי' חושך ואפילה שאינו רואה כלום באור האלקי אעפ"י שידוע בשכלו ונתאמת בלבו בחי' אלקו' בעולמו' בבחי' יחו"ע ויחו"ת אבל הוא בבחי' הסתלקות המוחי' כמו בשניה בדרך דמיון שבמח' בלבד כמ"ש (כשוב ה' כו' היינו כחולמי' כו' כמ"ש במ"א) רק מרחוק ה' נראה לו בהעלם ולא בא בגילוי גמור שלא נתפס ונקלט בלבו ומוחו כמו בראי' חושיות מקרוב כלל. אמנם עכ"ז גם בבחי' לילה זו יש בחי' גילוי עד שנק' הלילה הזה כנ"ל דהנה כי מכה"כ דהיינו רק בחי' זיו יקר' בלבד, והוא בחי' המל' למעלה שנק' רחל כנ"ל שא"ז רק בחי' התפשטו' הזיו והוד הבא בבחי' התגלו' לבד להחיות העולמו' מאין ליש כנ"ל (והוא בחי' אותיו' דשם אלקי' ואד' שמתחלק לצירופי' שוני' בג' עולמו' דבי"ע כידוע). וזהו שיכול להשיג בתפיסא וקליטה היטיב לכל בריאה העליונה [ע"כ הוא אומר שירה] ומתבטל ונכלל במקור עד שכלא וכאין חשיב ועכ"ז הוא בבחי' נפרד ג"כ רק שהוא בבחי' ביטול היש לאין בתמידות. אך בחי' פנימי' האור דאלקי' זה עצמו כמו שהוא באצ"י בטרם בואו בגילוי אותיו' או אור זיוו הנק' כבודו הוא המוסתר ונעלם מכל העולמו' והברואי' ואומרי' קדוש ה' כו' ואיה מקום כבודו כו' (מי הוא זה מלך הכבוד) רק מכה"כ לבד בחי' זיו יקר' כנ"ל וזהו עיקר בחי' מד' לילה כנ"ל, אך עכ"ז יוכל להיות גם באור דשם ה' המוסתר בעולמו' בחי' גילוי ממש והוא מ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא ופי' אני היינו אני ממש שהוא שם דה' בחי' סוכ"ע כמו אני ה' לא שניתי כלל כידוע ופי' אני מלא היינו בגילוי גמור כמו אותיו' וזיו האלקי [דשם אלקים] שנק' ממכ"ע בגילוי השגה ותפיסא ממש כך מ"ש אני ה' מלא בגילוי בכל הברואים בעליונים ותחתונים בשוה כמ"ש השמים והארץ דעומ"ר ועומ"ת דשמי' לרום וארץ לעומק כו', וכמ"ש בזה' דלית אתר פנוי מיני' ממש והוא בחי' סוכב שבממלא שבא בגילוי והשוואה למע' ולמט' בעומ"ר ועומ"ת בלי חילוק מדריגה כלל (כמו שיהי' לע"ל שכולם ידעו אותי [ממש] כנ"ל). ולכאורה ב'

בשוב ה' . . היינו כחולמי': תהלים קכו, א. ראה תורה אור וישב כה, ג. ומקבילו בספר המאמרים תקס"ה
 היא ע' קפד. תורת חיים שמות ע' נב.
 מרחוק ה' נראה לו: ע"פ ירמי' לא, ב.
 מכה"כ . . זיו יקר': ראה לעיל ע' תיג.
 קדוש ה' . . ואיה מקום כבודו . . מי הוא זה: ישע"י ה, ג. נוסח קדושת כתר. תהלים כד, י.
 את השמים ואת הארץ אני מלא: ירמי' כג, כד.
 אני ה' לא שניתי: מלאכי ג, ו.
 דשמי' לרום וארץ לעומק: משלי כה, ג.
 דלית אתר פנוי מיני': נסמן לעיל ע' שצה.

הפסוקים האלה סותרים זא"ז, אך שניהם אמת דכמו שהזיו בא בגילוי בחילוק מדריגות מעומ"ט בגעה"ע וגעה"ת שמתחת לארץ כך גם בחי' הפנימי' דמל' (שהוא כ' מל' בכלל והוא בחי' אסתר שנק' לילה ההוא כו' כנ"ל) בא בגילוי גמור למע' ולמט' בשוה ממש רק שהגוף להיותו חומרי ביותר וגם כל הברואי' הע' מצד כלי החומר שלהם המסתיר לא יוכלו לתפוס בתוכם אור ה' זה שבבחי' ממלא כמ"ש אני מלא ממש כו' ולע"ל יתגלה גם הוא להיות בבחי' זה ממש ונק' לילה הזה כמו שהי' ביצ"מ דלילה כיום יאיר (והוא ענין השוואה דיחיות' [דמל'] ליחוי"ע כו' בשוה ממש) למהוי אכ"א ממש) וכמ"ש ביום ההוא יהי' ה' ב"פ י"ה (והוא יום הגדול דגם הלילה יוסיף להחשב כיום וכמו ולא אץ לבא כיום תמים כו'). וזהו בליל דיצי"מ שנק' לילה הזה שגם שהיו בגלות נש"ט [במצרים] בחושך ואפילה אבל בחי' החושך הזה הי' לאור גדול יותר מאור היום לפי שיש יתרון באור הבא מהיפוך החושך יותר מן האור דיום. וזהו יתרון מע' דאוי"ח דמד' לילה על או"י כנ"ל בענין בע"ת ובענין ההלכות שיאיר מן החושך שע"ז יאיר מחושך הע' לאור כו' (כ"י הרי') אור וחושך היו משתמשים בערכוביא תחילה שהאור הי' נכלל בחושך כמו גולל אור מפני חושך כו' והבדיל אח"כ בין האור והחושך ויקרא לאור יום ולחושך קרא לילה וע"כ חושך דלילה קודם לאור גם אחר ההבדלה). וז"ש למען תזכור את יום צאתך מאמ"צ כל ימי חיך לרבות הלילות כימי' וגם לעוה"ב [שיהי' אלקינו זה יבא רק מחמת זה כנ"ל] והוא ע"י ענין האמונה פשוטה שהי' בכנ"י במצרים שגם שלא ראו עדיין בראי' חושיות עד מ"ת, מ"מ אמונה זו היתה בתוקף גדול באמונה שלימה וחזקה כ"כ עד שהיתה זכה וטהורה כ"כ כמו שהי' עיניהם רואות ממש, וראי' לזה הוא ממה שכך הי' שנגלה עליהם מלך כו' וא"כ הרי הי' גילוי זה העלם דאמונה זאת בבחי' זה ממש כמו זה אלי כו' דק"ס (ולכן נק' ליל שמורים הוא הלילה הזה) לנוכח ממש מחמת גודל תוקף האמונה העצמי' (וכך הוא בכל גלוי' שהוא בבחי' אסתר שא' בה ויהי אומן את הדסה שנק' שושנה בין החוחים כו' ופי' אומן להטביע בכנ"י בחי' האמונה הזאת העצמי' כאומן שמטביע ביונק כמו טבע שני ממש) (וכמ"ש במ"א [ורעה] אמונה שהאמונה זו

שו"ה מדריגו' — וגעה"ת: א"א: וגי'הנמ.

ביום ההוא יהי' ה': נסמן לעיל ע' קנב.

ולא אץ לבא כיום תמים: יהושע י' יג.

אור וחושך הי' משתמשים בערכוביא: ראה רש"י בראשית א, ב.

כמו [א"א: כמ"ש] גולל אור מפני חושך: בתפלת ערבית. ברכות יא, ב.

ויקרא לאור יום: בראשית א, ה (בדילוג).

למען תזכור . . . לעוה"ב: נסמן לעיל ע' שצו.

ליל שמורים הוא הלילה הזה: בא יב, מב (בדילוג).

ויהי אומן את הדסה: אסתר ב, ז.

ורעה) אמונה . . . רבה אמונתך: תהלים לו, ג. איכה ג, כג. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרכב ואילך

וע' תרכד. ובהנסמן בריש המאמר שם.

נקרא אמונה רבה במהותו ועצמותו ית' שלמעלה מסובב וממלא שנק' הוי' ואלקים והוא מה שכתוב רבה אמונתך על ידי משה שנק' רעיא מהימנא ולעתיד לכא יהי' בחינת אמונה זו בבחינת ראי' ממש ומעין זה הי' במצרים שנגלה עליהם כו' וד"ל).

(אך הנה מ"ש בלילה ההוא נדדה שנת המלך כו' [יש] בבחי' זו דלילה ההוא שהוא רק בבחי' ההסתר וההעלם יתרון מע' הרבה יותר מן ב' מדריגו' דיום הזה ולילה הזה כנ"ל) דהנה מוכן מכל הנ"ל בענין כיום ההוא שנעשה [בחי'] יום הזה שאינו רק ענין הגילוי של ההעלם דאור העצמו' דא"ס [שנק' סדכ"ס כו' מ]למעלמ"ט בבחי' אורי בגילוי ההעלם דק"ס ומ"ת וכה"ג וכמ"ש ביום ההוא הנה אלקינו זה וכן ענין בלילה הזה שהוא מלמטה למעלה [ע"י] בחי' אורח דהיינו בזה"ג באתעדל"ת מחמת גילוי ההעלם וההסתר שלמט' שיוצא האה' [מסותרת] מהעלם לגילוי ע"י התשר' מקירות הלב וע"י יסורי' כמו בגלות מצרים בחומר ולביני' כמשי"ת שע"ז יתגלה הסתר וחושך הע' כו' כנ"ל ואמנם הרי כ"ז אינו שייך רק בבחי' עלי' וירידה דאורח ואורי' בב' בחי' דמד' יום ומד' לילה כו' שזהו בחי' עומ"ר ועומ"ת כמו הקו הנמשך בעיגול גדול מלמעלמ"ט שיש בו ענין עלי' למע' שהתחתון עולה למע' או שהעליון יורד למט' כעולה ויורד בסולם כו'. אך הנה ידוע דזהו רק בחי' חו"ג דא"ס מה שהוא למע' עא"ק בעילוי אחר עילוי כו' ולמטה עד אין תכלית אבל בחי' מהו"ע ית' ממש כמו שהוא ממש באמיתית אור עצמותו כו' הרי הוא למע' מבחי' עומ"ר ועומ"ת דהיינו למע' מבחי' מעומ"ט לגמרי אפילו כח העצמות דא"ס כו' ושם נכלל ב' המדריגות דאורי' ואורי' יחד בהשוואה אחת ממש (וזהו את השמים [לרום] ואת הארץ [לעומק]) אני מלא בשווה כו') וכרבב"ח דחזי היכא דנשקי ארעא ורקיע אהדדי וכן מ"ד שמים לרום וארץ לעומק וכן שו"א כא' נבראו [שיעמדו יחדיו מטעם הנ"ל] וכן [א'] בכנ"י ואולך אתכם קוממיות ב' קומות [דע"ס] דאורי' ואורי' יחד [כו' כידוע ו]מבואר במ"א וכ"ז הוא מרומז בכל מדריגו' בהעלם וגילוי דרחל ולאה יחד וכן בלילה הזה ויום ההוא ויום הזה שיהיו שניהם שוין ממש. והיינו מ"ש בלילה ההוא [דוקא] נדדה כו' דהנה ארוז"ל ע"פ דומה דודי לצבי מה צבי ישן בעינו א' וניער בעינו א' הרי יש כאן דבר

משה שנק' רעיא מהימנא: ראה זהר (רעיא מהימנא) צו כו, סע"ב. ילקוט שמעוני איכה סוף רמז תתקצו.

וכרבב"ח דחזי היכא דנשקי ארעא ורקיע: כבא בתרא עד, א.

שו"ה אני — וכן מ"ד . . . וכן: א"א: וכמו מ"ד.

שו"ה כא' נבראו: תגיגה יב, א.

ואולך אתכם קוממיות: בחוקותי כו, יג. בבא בתרא עה, א. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשפד. ע'

תתפט וע' תתקי ואילך.

שו"ה יחד — בכל . . . ולאה יחד: א"א: בב' . . . ואסתר.

דומה דודי לצבי מה צבי: נסמן לעיל ע' תג.

והיפוכו ממש [כא'] שישן וגם נייער [וב' העינים הרי] מתכללי תמיד או בפיקחין דעיינין ששניהם פקחין או [בשינה] שניהם סגורים ובכאן א' א' ישן וא' נער וא' לפי שא' לא ינום ולא יישן הרי לא יישן כלל וב' עיינין פקוחות, אך זה מרמז על בחי' התכללו' דאורי' ואורי' יחד במקום שלמע' ממע' וממט' לגמרי כמו בבחי' השינה דבחי' לילה בעין א' זהו בבחי' אורי' שעולה מלמט' למע' מע' עד אין שיעור כלל לפי שאור איס למע' כו' ונייער בעינו א' הוא מה שבחי' אורי' מתגלה מהעלם העצמו' מלמע' למט' בבחי' חס' דמד' יום. ואמנם ב' הפכי' הללו הן כא' ממש שישן בעינו א' ונייער בעינו א' להיותם שוין ממש בעצמו' אואיס כמו שהוא למע' מבחי' אורי' דעומ' ועומ'ר כנ"ל ואינם ב' הפכי' כלל (והיינו ב' עיינין דחוג' דאתכללו כחד שנק' עינא פקחא דלא נאים כלל כמיש במ"א ע"פ פקח עיניך וזהו כמיש הוא מקשיע ואין העולם מקומו וכן איהו תפיס בכ"ע ולמת"ב ב' הפכי' כא' כמו שויא כא' גבראו מטעם הנ"ל). וזהו [בלילה ה]הוא בבחי' שינה דלילה שעולה בבחי' אורי' דוקא למע' (כענין בלילה רוכב על כרוב קל שלו ושט [בחי' אלף] כו') שנק' ההוא בהסתר [העצמות] אז דוקא נדדה שנת המלך שלא יוכל לישן כמו [שאמר דנייער בעינו א' (וכן בכנ"י א' אני ישנה ולבי ער) כמו לא ינום ולא ישן שומר ישראל ונק' עינא פקחא דלא נאים [שכולל ב'] המדריגו' דאורי' ואורי' [כא'] ממש. והוא בכל גלו' שנק' שינה דנדדה שנת המלך כאשר יגברו הדיני' הקשין למט' על ישראל לכולתם ממש כמו המן בשעתו שיפקח בעינא פקחא ולא ינום אף בעין א'. וזהו יתרון מע' [הרבה] מגילוי דיום ההוא להיו' בבחי' זה למט' או מבחי' לילה הזה כנ"ל דאינו רק [גילוי] ההעלם לבד ומבחי' לילה ההוא היז למע' מהעלם וגילוי דעומ'ר ועומ'ת (ואפשר ג"ז שיבא מן ההעלם דעצמות אורי' בגילוי ביום ההוא להיו' זה וכן בלילה הזה דאורי' זהו ג"כ שבא דוקא מבחי' מהו"ע ית' שלמע' מבחי' העלם וגילוי דאורי' ואורי' כידוע וד"ל.

והנה מה שזכו בניי בגלו' מצרים לבחי' אמונה חזקה [ותקיפה] כזאת במהו"ע ית' ממש כנ"ל עד שהי' בהם בחי' ראי' מקרוב כשנגלה עליהם מלך מלכי כו' (שהוא בחי' מלך הקדוש בחי' מל' דאיס עצמו כנ"ל) (שמפני זה נק' הלילה הזה דוקא הבא מכח העצמו' דאיס ממש שלמע' מבחי'

שור"ה בפיקחין — ובכאן . . . נער ואי: א' וכאן א' דישו בעין א' ונייער בעין א' ואם.

לא ינום ולא יישן: תהלים קכא, ד.

עינא פקחא דלא נאים . . . פקח עיניך: דניאל ט, יח. נסמן לעיל שם.

הוא מקשיע [מקומו של עולם] ואין העולם מקומו: ראה בראשית רבא פס"ה, ט. מאמרי אדה"א שמות

ח"א ע' קסו בהערה. דברים ח"א ע' רצא. וש"נ.

איהו תפיס בכ"ע ולמת"ב: ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רכה, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א

ע' קפב. וראה גם לעיל ע' רנא.

בלילה רוכב על כרוב קל: ראה עבודה זרה ג, ב.

אני ישנה ולבי ער: שיר השירים ה, ב.

העלם וגילוי דעומ"ר ועומ"ת כנ"ל) זה הי' מפני שהיו במיצר ובמצוק גדול בעבודה קשה בחומר ובלבני' ובכל עבודה בשדה ותעל שועתם אל האלהי' מן העבודה ויזעקו ויצעקו זו הי' מקירות הלב ממש [לפי] שנגעה עד הנפש ועד בכלל מגודל הלחץ זו הדחק שעבדו בהם בפרך וימררו את חייהם ממש חייה' דכנ"י למעלה כמו שהם בשרשם דוקא כידוע שזהו גלו' השכינה כמ"ש אנכי ארד עמך מצרימה וכמו"כ בכל גלו' כמ"ש גלו לאדום שכינה עמהם כו' שזהו אשר שלט האדם באדם והיינו כמו עכשיו בגלו' אדום שהעיקר הוא טרדת הפרנסה בלחץ ודחק עד מיצוי הנפש ממש כמו בנפשו יביא לחמו וידל ישראל מצרו כו' כידוע ועי'ז הרי יוצא מן ההעלם נקוד' פו"ע דאה' המסותרת ויצעקו אל ה' בצר להם ותעל שועתם אל האלקי' וידע אלקים כי בכל צרתם לו צר ממש ואז יוצא מהעלמו וכמו שנגלה עליהם בעת גלו' מצרים כו' וגם שעכשיו א' אותותינו לא ראינו כו' הרי א' עושה נפלאו' לבדו דוקא שלא נודע כלל למט' והוא מ"ש לא ינום ולא ישן כו' כנס דאחשורוש שהי' בהעלם בדרך הטבע ולא בדרך אותות ומופתים בהיפוך הטבע פו"ע ועכ"ז א' כימי צאתך מא"מ אראנו נפלאות דבחי' סדכ"ס למט' כמו למע' ממש (והוא בחי' אמונה רכה הנ"ל במהו"ע ית' שתהי' בבחי' ראי' מקרוב ממש כנ"ל).

והנה ברע"מ פי' וימררו את חייהם בעבו"ק בחומר דא ק"ו ובלבני' דא ליבון הל' ובכל עבודה בשדה דא ברייתא כו' וזהו פלא גדול לכאורה דאיך שייך ענין מרירות בעבו"ק [בלימוד] ק"ו ובלבון הל' דמשנה וברייתא דוקא כו' אך הנה ארז"ל כל הפורק ממנו עול תורה נותני' עליו עול ד"א

בעבודה קשה בחומר ובלבני': שמות א, יד.

ותעל שועתם . . . ויזעקו: וכ"ה במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' לו — שמות ב, כג (בהיפך הסדר).
וימררו את חייהם . . . דכנ"י למעלה: שמות א, יד. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' עא ובהנשמן שם.

אנכי ארד עמך מצרימה: ויגש מו, ד.

גלו לאדום שכינה עמהם: נסמן לעיל ע' פח.

אשר שלט האדם באדם: ראה לקמן ע' תצו.

בנפשו יביא לחמו: פיוט (לימים נוראים) כי כשמך.

וידל ישראל מצרו [א"א: מאוד]: ס' שופטים ו, ו.

שויה ויצל — דאה': א"א: דאה"ר.

ויצעקו אל ה' בצר להם: תהלים קו, ו. כת.

בכל צרתם לו צר: ישעי' סג, ט.

אותותינו לא ראינו: תהלים עד, ט.

עושה נפלאו' לבדו: תהלים עב, ית.

שויה שהי' — פו"ע: א"א: כניסים דמצרים.

כימי צאתך מא"מ: מיכה ז, טו.

ברע"מ פי' וימררו . . . בחומר דא ק"ו: ראה שם בהעלותך קנג, א. וראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א

ע' ע ואילך.

כל הפורק ממנו עול תורה: ראה אבות פי"ג, מ"ה.

והפורק ממנו עול ד"א נותני' עליו עול תו' כו' דאינו מובן לכאורה מה שייכות יש לעו'ת עם עול ד"א שהפורק ממנו עו'ת נותני' עליו עול ד"א כו' ועוד שהרי א' כל תו' שאין עמה מלאכה סופה בטלה וא' טוב תו' עם ד"א שיגיעת שניהם משכחת עון וא' הרבה עשו כרשבי' ולא עלתה בידם כו' וא"כ למה חלקו לגמרי שהפורק [עול תורה] כו', אך הענין הוא כידוע דכל [עיקר] ירידת הנשמה [בעוה"ז] בגוף חומרי אינו רק לתקן [לעה"ד טו"ר שזהו לאתהפכא חשוכא לנהורא דוקא ומרירו למתקא שנק' עובד אלקי' לתקן] לשם אלקי' כמו עורו' עבודים כידוע וכמו אינו דומה שונה פרקו ק' פעמים לק"א פעמים דפעם הא' ביותר מכפי טבעו מהפך טבעו החומרי וזהו כל האדם ונק' עול תורה כעול השור בעבודתו בחרישה כו' וכמו ביששכר שא' ויט שכמו לסבול בעמל ועול תורה להיו' נושא על עצמו עבודה ועמל ויגיעה גדולה בלימוד התו' כמו אשרי מי שגדל בתו' ועמלו בתו' שהוא מייגע א"ע ביותר מכפי כוחו במוחו ולבו להיו' שוקד על לימודו ולעיין תמיד בכל כלי מוח החכ' עד שיעמוד על אמיתית הדין והלכה וכמו המייגע א"ע בפרנסה שמתחכם בכל כוחו ונותן כל יגיעו בטלטול ופיזור הנפש ואינו מוצא ריוח כלל ועכ"ז אינו נח ושקט מיגיעתו וזהו שנק' עמל ועבודה קשה בשדה ובבית שכל עבודה שאינו לנחת ורצון כלל נק' יגיעה ועמל עד שמוציא ריוח להחיות נפשו בלבד אבל זהו עיקר הבירור ותיקון דעה"ד טו"ר שמברר הרע ופסולת ביגיעה רבה כמו שמתקן השדה לבער הקוצי' עד שמברר להחטה הזרוע להיות ראוי לאוכל ובתחילה הלך ילך ובכה נושא משך הזרע שמתייאש לגמרי עד שיבא ברינה כו' כך הוא ממש ביגיעת התו' שנק' עמל תו' שמתייגע בכל כח החכ' להבין הדין ובכל מיני יגיעה ושיקוד ואם לא ימצא הדין תמיד ויחזור עד כמה פעמים עד שיבא על האמת ויאר את החושך שהוא הטעות והשקר ומברר בטוב ונק' ליבון הל' שמברר ומלבן הדבר מכל סיג ופסולת, משא"כ ההל' שכבר הן ברורי' בטעמיהם א"צ יגיעה

כל תורה שאין עמה מלאכה: אבות פ"ב, מ"ב.

טוב תו' עם ד"א: אבות שם [ושם: יפה תלמוד תורה — ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' רכה].

הרבה עשו כרשבי': ראה ברכות לה, ב.

לתקן . . . עורו' עבודים: ראה שבת מט, ב. לעיל ע' שית. מאמרי אדה"א אתהלך לאוניא ס"ע קפו ואילך.

מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תלת. ושינ.

אינו דומה שונה פרקו: ראה חגיגה ט, ב. תניא פט"ו.

ויט שכמו לסבול: ויחי מט, טו.

טו"ה שא' — להיו' . . . מייגע א"ע: א' לתא.

אשרי מי שגדל בתו': ברכות יז, א.

טו"ה תמיד — והלכה: א' וההלכה, י' והחכמה.

הלך ילך ובכה: לשון הכתוב תהלים קכו, ו.

טו"ה ואם לא . . . תמיד ויחזור . . . עד שיבא: א"א: תמיד בחזרתו ולא. לתכליתו. רבות יבא.

ליבון הל': ראה לעיל ע' שכו. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קז. שמות ח"א ר"ע קפד. ושינ.

ועמל כלל ולא נקי' עמל [תורה] וז"ש ס' [המה] מלכות ס' מסכתות שהן המשניות ופ' פלגשים שהן הברייתות שנק' עבודה בשדה. וזהו כמו פיזור הנפש בפרנסה עד שבנפשו ממש יביא לחמו כך במיצוי הנפש יביא לחם דתו' כמא' אין התו' מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה וכה"ג להיו' תו' כאוכל במעיו להחיות נפשו כו' (וכנ"ל בענין הבירור דחכ' דתושבע"פ שמתלבש בלבוש המתברר כסרסור שמחליף פרה בחמור כנ"ל וכטבח שמנתח לחלקי' לאברי הבהמה כו').

ו"ש ברע"מ וימררו את חייהם בעבו"ק שהוא בעמל ועול תו' בק"ו שהוא בחומר ובלבני' בליבון הלי' שזהו כעמל ועול ד"א בפרנסה בלחץ ודחק גדול כנ"ל וע"כ יובן ממילא שהנותן עליו עול תורה ביגיעה ועמל כנ"ל שהוא היפוך חשובא זהו ממש במקום מרירות דטרדת הפרנסה כו' כמו בעבו"ק בחומר ובלבני' בגשמיו' דא' ותעל שועתם כו' וע"כ פורקי' ממנו עול ד"א בפרנסה ולא שא"צ לעסוק בפרנסה כלל שהרי הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה כו' וכל תו' שאין כו' סופה בטלה כו' אלא שתורתו קבע ומלאכתו עראי ומתברך במלאכתו בלי יגיעה ועמל כלל מפני שיש עליו עול ועמל דתורה דהיינו הך שמברר חשובא [לנהורא] והי' כמו השבת שאוכל מיגיעתו בחול, ולהיפוך הפורק ממנו עול ועמל דתורה ואינו מייגע עצמו כלל נותני' עליו עול ד"א שמתייגע נפשו בהתחכמו' [יתירה] בפרנסה ואינו מוצא רק במיצוי הנפש כנ"ל לפי שכל ירידת הנשמה בעוה"ז הוא רק להפוך חל"נ כו' יהי' איך שיהי' אם בעמל תו' אם בעמל ד"א וטוב תו' עם ד"א שיהי' תו' קבע [ומלאכתו עראי ע"ד] הנ"ל וז"ש אדם לעמל יולד וא' איני יודע אם לעמל תו' או לעמל שיחה (כמ"ש במ"א) כי בשניהם יוכל להיות היפוך חושך דק"נ לאור שזהו הכנה לעוה"ב כמו שהי' זה הכנה בגלו' מצרים למ"ת שזכו בזה לאמונה רבה במהו"ע ית' ממש להיות בראי' מקרוב שנגלה עליהם כו' וזהו למחכה לו דוקא שהוא למאן דדייק מילי דחכ' (ועכו"א כל עמל אדם לפיהו

ס' (המה) מלכות . . מסכתות: שיר השירים ו, ת. ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רטו, א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' שעז ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ע. ושי"נ.
ופ' פלגשים שהן הברייתות: שיר השירים שם. ראה תורה אור שמות נא, ב בשם הזהר. ובאורי התורה שמות ע' יב: ברכות שם [שיר השירים רבא פ"ו ט, ב] אלו פ' פרשיות שבתוכי' וזהו כעין ברייתא. ובגמ' פ"ק דברכות ד"א ב דתרי"כ נקי' מדרש.

אין התו' מתקיימת: ראה זהר (רע"א מהימנא) תרומה קנת, ב.
שתורתו קבע ומלאכתו עראי: ראה ברכות לה, ב.
שו"ה דתורה — שמברר: א"א: ברוחניות שמהפך.
שו"ה בחול — ואינו מייגע עצמו כלל: א: ליתא.
שו"ה עליו — שמתייגע . . בעמל ד"א: א: ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: ד"א . . ד"א.
אדם לעמל יולד . . לעמל תו' . . שיחה: איוב ה, ז. ראה סנהדרין צט, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' קלה.

ושי"נ.

למחכה לו . . למאן דדייק: נסמן לקמן ע' תעב.
כל עמל אדם לפיהו: קהלת ו, ז [ושם: האדם].

דוקא שזהו הגירסא שטוחן ואוכל לחם [דתורה ואז] פורקי ממנו עול ד"א מטעם הנ"ל א"כ לעמל זה עמל תו' דוקא להיו' עיקר מזון לנשמה ולא [למזון] הגוף יעשה עיקר במלאכתו [קבע] אלא יהי' טפל למזון הנשמה במה שפורקי ממנו עול ד"א כנ"ל) (וז"ש השמיעני את קולך קלא דאורייתא שעוסקי' בלילה דוקא שזהו עושה היפוך חושך דלילה לאור וזהו שגם בבחי' לילה בגלו' יש בחי' זה לנוכח כמו בעוה"ב שיהופך חושך הע' לאור דהא בה"ת כו' וזהו הקול קול יעקב הקול דתו' שבע"פ שנק' רינה ברמשא ואז לא יוכל להיו' הידי' ידי עשו למשול ביעקב כי פורקי' ממנו עול ד"א כו' וד"ל).

אך הנה גם כשפורק ממנו עו"ת שתורתו עראי ונותני' עליו עול ד"א בפרנסה [בלחץ] ועמל גדול כנ"ל עד שבנפשו יביא לחמו כו' (כמו בדור האחרון הזה שכל עיקר גלות השכינה בבחי' לילה וחושך זהו רק [ענין] יגיעה ועמל ועול ד"א שנוגע עד הנפש ועד בכלל כו'), מ"מ יוכל להיו' בבחי' הלילה הזה בגילוי אור להאיר את החושך כמו שהי' ביצי"מ כנ"ל והוא ע"י בחי' הצעקה בקול דתפילה מן המיצר ודוחק ביותר כמו בגלו' מצרים דכתיב ותעל שועתם כו' והענין הוא כמ"ש הקל קול יעקב קול קמא חסר וי"ז וקול בתרא מלא וי"ז שהוא קול דתו' כו' וד"ל. וביאור הענין הנה פי' וימררו את חייהם בעבד"ק כפשוטו היינו מרירות של עול הקשה בעבודה בחומר ובלבני' כו' וכן עכשיו בקול צעקה בעת צר לו מן דוחק ולחץ הפרנסה כו' או ברוחני' מאשר ברחוק מאור פני ית' והיינו בצלותא בלחש כתפלת חנה וקולה לא ישמע כו' כי מחמת גודל המרירות לא יוכל לצעוק בקול רם רק בלחש ונק' קלא פנימאה דלא משתמע כלל וכמו צעק לבס אל ה' שהוא צעקת הלב בלבד בתוך תוכו ופנימיותו וכך הוא בכל גלו' בצרות ישראל ויצעקו אל ה' מתוך קירות לבס בבחי' קלא פנימאה הנ"ל וכמו שהי' בגלו' מצרים דכתיב ותעל שועתם כו' וידע אלקים והוא קול קמא חסר וי"ז כנ"ל.

ואמנם צעקה זו הוא בבחי' הדעת שהוא ההרגשה בעוצם שפלותו וצערו ודוחקו כך לפ"ע יצעק מקירות לבו (וכן בגלו' בכל זמן אחשוורוש

השמיעני את קולך קלא דאורייתא: שיר השירים ב, יד. ראה זהר אחרי סא, א. פינחס ר"ג, א. ספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' צט.

הקול קול יעקב: תולדות כו, כב.

דתו' . . רינה ברמשא: ראה ויקרא רבא רפי"ט. זהר ויקרא כג, ב.

הקול קול יעקב קול . . חסר וי"ז: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שמה. ושי"נ. שמות ח"א ע' סא. ושי"נ.

ח"ב ע' תסא וע' תקע.

שו"ה הפרנסה — ברחוק מאור פני ית': א"א: מאוד נרחק מאור פני מלך כו' [יא:ה].

וקולה לא ישמע: שמואל"א א, יג.

קלא פנימאה דלא משתמע: ראה זהר בראשית ג, רע"ב. ויגש רי, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשסו.

צעק לבס אל ה': איכה ב, ית. ראה לעיל ע' שו [ושם: הוי]. הנסמן כמאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקנב.

כ' ויזעק זעקה גדולה ומרה כו' ובכל המדינות שק ואפר יוצע לרבים כו' כי כמו שזעק לכם בצעקת הלב [הוא בלי הרמת קול כלל כך יש צעקת קול רק שהוא יוצא] מקירות הלב שנק' קול פשוט שהוא למע' מן הדעת כשנגע עד עצם הנפש ממש שע"ז צועק ממילא [שהוא] למע' מן השכל לכך ויזעק זעקה גדולה כו' וכן ויצעקו אל ה' בצר להם וכן ותעל שועתם [וכן] ויזעקו בקול גדול כו'. ואמנם כפי העלאו' מ"ן מלמט' כך המשכה מלמעלה דכתיב וידע אלקי' כי בכל צרתם לו צר כו' ונתעורר ר"ר העצמי' ממש שלמעלה מן החכ' והטעם כו' וד"ל. אך יש עוד צעקה שהוא בבחי' קטנו' שלמט' מן הדעת כצעקת התינוק הקטן אחר אמו שבלא טעם ודעת כלל והוא בצר לו ביסורים גדולים שיצעק ויבכה אל אמו ואביו שירחמו מאוד על צעקתו ולא מצד היסורי' והצער בעצם שהוא צער ויסורי' דאביו ואמו ממש בלבד אלא מצד בחי' הקטנו' שהוא בלא דעת כלל שיגדל הרחמי' ביותר וכמו קול הצאן והגדי שיעורר ר"ר יותר מצד שפלותם כו'. וזהו שא' בתרגום שני ששאל ה' מן המלאכי' על צעקת נערי בני' בגזירת המן [כמ"ש בת"ש] (וכמו וישמע אלקי' את קול הנער כו' וכה"ג) [מה קול גדיא כו' והשיבו שהן צעקת קול נערי בני' להיו' דאף שקמ' ית' נודע שהוא צעקת קול נערי בני' מצרתם אל אמם אך למלאכיו א' מה קול גדיא שהוא לעורר ר"ר עליהם מצד בחי' הקטנות שלהם שצעקתם כצעקת הגדי אחר אמו למט' מן הדעת ששרשו למעלה מן הדעת כצעקה מקירות הלב בקול פשוט באדם הגדול. בדעת כו' כנ"ל וכמ"ש [דוד] ואני בהמות הייתי עמך כו' פי' עמך דוקא שם הוא הצעקה כבהמה שלמט' מן הדעת שהוא למע' מן הדעת דוקא כי בבחי' דעת והשגה לא יגיעו כו' לעצמ' [א]א"ס ב"ה שהוא למע' מן החכ' ודעת וכ"ש כי לא אדם הוא כו' רק בצעקה בקול פנימי הנ"ל או בקול פשוט שלמט' מן הדעת כבהמות ויותר מזה כמו בקול גדיא אחר אמו וד"ל. והנה שרש צעקה זו שלמט' מן הדעת שהוא למע' מן הדעת (והוא בחי' בהמה רבה שלפני האצי' כידוע) הוא רק מצד בחי' תוקף

ויזעק זעקה גדולה ומרה: אסתר ד, א.

ובכל המדינות שק ואפר יוצע לרבים: אסתר שם ג [ושם: ובכל מדינה ומדינה . . שק].

ויצעקו אל ה' בצר להם . . ויזעקו בקול גדול: תהלים קז, ו. כה. נחמי' ט, ד.

בכל צרתם לו צר: ישעי' סג, ט.

בתרגום שני . . מה קול גדיא: למגלת אסתר ו, א.

וישמע אלקי' את קול הנער: וירא כא, יז. ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תיד.

שו"ה להיו'. — מצרתם אל אמם: א: ליתא.

כמ"ש דוד: כ"ה בכ"מ — ראה עטרת ראש שער ר"ה ע' כב וע' כז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' י. ושי"נ.

במדבר ח"ב ע' שכא. ע' תסג. ע' תצ. ע' תתנט. ח"ג ע' תתקיו.

ואני בהמות הייתי עמך: תהלים עג, כב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ער. ויקרא ח"א ס"ע רמב.

ושי"נ. דברים ח"ג ע' תתצו. ושי"נ.

כי לא אדם הוא: שמואל"א טו, כט.

בהמה רבה שלפני האצי': ראה תניא ספמ"ז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרנז. ושי"נ. דברים ח"א ע' עב.

ושי"נ. בראשית ע' שסו. לעיל ע' שמא.

האמונה הפשוטה ע"כ צעקו בצר להם שיושיעם ויבטחו בדי' בבטחון חזק מאוד ע"י אמונה רבה זו ואמונה רבה זו הוא במהו"ע ית' לבדו דוקא כנ"ל וע"כ זכו שיבא בחי' ההעלם האמונה זו כבבחי' ראי' מקרוב ממש והוא במה שנגלה עליהם כו' וע"כ נק' בלילה הזה בגילוי לנוכח כו' וד"ל.

ועד"ז יובן ג"כ בענין [שרש] הנס דפורים בכלל שהיו בגלות בכל בשושן הבירה שהי' מעיקר הנס שנדדה שנת המלך כמבואר בת"ז והביא ס' הזכרונ' כו' ונק' בלילה ההוא שגדול יותר מנסי' דמצרים שנק' בלילה הזה כו' כי בחי' אסתר שהיא למע' בהעלם בהסתלקות המוחין למע' מע' כמ"ש אסתר פני ביום ההוא ולמט' הוא אה' מוסתרת העצמי' שמוסתר בעומק הלב יצא לגילוי כ"כ עד שקיבלו עליהם הריגה בפוי"מ על קדה"ש שזהו למע' מקול צעקה בקירות הלב שלמע' מן הדעת רק צום ובכי ושק ואפר יוצע כו' וזהו כמו טבע הצאן שפושטת צוארה לשחיטה בלי הרמת קול צעקה כלל כמו כצאן לטבח יוכל כו' כנ"ל שזהו בחי' ר"ר שנעשה מבחי' אסתר דוקא וע"כ בנס דפורים הי' למע' מגילוי ההעלם דמ"ת שהרי א' וקבל היהודים את אשר החלו כו' דבמ"ת התחילו ובזמן אחשוורוש גמרו הקבלה מצד מס"נ על תומ"צ והוא רק באמונה עצמי' הנ"ל שבכחה להביא עצמו למס"נ בפוי"מ כו' ולז"א דימי הפורים האלה לא יעברו כו' אף לעוה"ב שהוא בשכר התוי"מ כי מגיע למע' משרש התוי"מ וד"ל. וז"ש בלילה ההוא נדדה שנת כו' שלא ינום ולא ישן אף בלילה ההוא מטעם שעלה מס"נ שלהם במהו"ע ית' שלמע' מהעלם וגילוי דאוי' ואוי"ח כנ"ל וא"כ זהו למע' מבחי' הזה לילה דיצי"מ שע"כ א' כל המועדי' בטלי' לעיל אף מועד דפסח חוץ ממג"א כו' וד"ל.

וזהו ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותיפול לפני רגליו ותבך כו' כי הנה כתיב מלחמה לה' בעמלק מדוד' להיו' ידוע דז' אומות ה'כנעני הן ז"מ דתוהו שנפלו כשבירה בבחי' ס"ג ושרשם הראשון הוא בחי' עמלק שנק' ראשית גוים והוא בחי' דעת דקליפה שהוא מקיף לז' מדות רעות (והוא מ"ש

שו"ה הבירה — בת"ז והביא: א' בתרגום שני והביא. י"א: כמ"ש להכיא את.

כצאן לטבח יובל: ע"פ ישע"י נג, ז.

וקבל היהודים . . דבמ"ת התחילו: אסתר ט, כג. נסמן לקמן ע' תקטו.

דימי הפורים האלה לא יעברו: אסתר ט, כח.

כל המועדי' בטלי' . . חוץ ממג"א: נסמן לעיל ע' שטב.

ותוסף אסתר . . ותבך: אסתר ה, ג.

מלחמה לה' בעמלק מדוד': בשלח יז, טז.

דז' אומות . . ז"מ דתוהו: ראה גם תורת חיים בראשית ה, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמז. ושי"נ.

לעיל ע' רמב.

בשבירה בבחי' ס"ג: ראה עץ חיים שער (ח) דרושי הנקודות פ"א. מאמרי אדה"א בראשית ע' נו, ושי"נ.

עמלק . . ראשית גוים: בלק כד, כ.

עמלק . . דעת דקליפה: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תצו. ושי"נ.

המן מן התורה מנין שנא' המן העץ אשר צייתך שזהו בחי' עה"ד המרגיש א"ע ביותר שממנו מקור כל תאוה רעה כמ"ש במ"א באורך) והענין הוא כידוע בשרש הזמ"ר כתאו' זנו' ורציחה וכעס ונצחון והתפארות כו' זהו הכל בא מחמת חומריות הגוף שהן מדו' הטבעית דנה"ב דק"נ והוא נמשך מבחי' משכא דחויא שזהו זוהמא של נחה"ק שמתערב רע בטוב עד שיכול להיות רק רע גמור כו' ועכ"ז יוכל להיות היפך הרע לטוב או בביטול והכנעה להיות סו"מ בפו"מ והוא ע"י אור האלקי דז"מ הטובות דקדושה שהאור מאיר את החושך ויכול להאיר גם בלב בשר החומרי שיתפעל וימס"נ לה' א' כמ"ש בכל לבבך בב' יצריך אפילו ביצה"ר שבחלל השמאלי וכמו לבי ובשרי ירננו אל איה או ע"י לב נשבר בתכלית וכך כל מדה רעה החומרי' יכולה לבא בבחי' ביטול לאלקות בתכלית וראי' מבע"ת אמית' שנהפך לבכס מרע לטוב בפ"מ וגם רשעי' גמורי' מלאי' חרטות בהרהורי תשו' תמיד כו' וכמו בע"ת אמיתי כידוע. אך בחי' החוצפא והגסות דעמלק הוא תוקף וחוזק מעזות הנפש המאיר ומחזיק בכל מדה רעה זהו פלא לכאורה דמאין הוא בא כי אינו בא מצד חומריות הגוף שהרי בחי' החוצפא אינו כתאות בהמה או רציחה כמזיק וטורף אלא זהו בא מבחי' המקיף דנפש שהוא בחינת הגסות דרו"ח שהוא ברוחניות דרוח ונפש כמו שאמר מתלמידיו של בלעם הרשע רוח גבוה כו' והוא העזות הקשה דקליפת עמלק שבלתי יזוז א"ע ממקומו בשום ביטול לאלקות אף שעמלק ראה כל האותות כו' (וזהו בחי' מקיף דדעת מה שמרגיש את עצמו ביותר לבלתי יכול להפשיט את עצמו להיות בבחינת ביטול והוא גם דס"ג דהיינו בחינת ההתנשאות דקליפה שלנגד בחינת ההתנשאות באלקות העצמי דקדושה הנ"ל).

והנה ידוע דכל התורה כולה אינה רק לברר לעה"ד טו"ר להבדיל בין טמא לטהור כו' ולבער הרע דז"מ דתוהו בבחי' שם מ"ה דאור החכמה דבחי' התיקון אבל בחי' עמלק שהוא במקיף דז"מ שהוא שורש עה"ד בהרגשת היש וגסות וחוצפא יתירה דאפילו כלפי שמיא כו' על זה אמר

המן מן התורה . . המן העץ: נסמן לקמן ע' תקט.

עה"ד המרגיש א"ע ביותר: ראה תורת חיים בראשית ל, ג ואילך.

משכא דחויא: ראה תניא פליא (מ, ב). הנסמן כאור התורה חוקת כרך ו ע' איתתצג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ס"ע שכב. דברים ח"ב ע' תצ. ח"ד ע' אירסה. לעיל ע' שכב.

שו"ה ויכול — וימס"נ [א"א: ויכנע] . . בכל לבבך בב' יצריך: ואתחנן ג, ה. ראה ספרי שם. ברכות נד, א (במשנה). לעיל ע' שיט. ושיג.

לבי ובשרי ירננו אל איה: תהלים פד, ג.

רשעי' . . מלאי' חרטות: נסמן לקמן ע' תקד.

שו"ה בפ"מ — בע"ת אמית': א"א: בע"ת = בעשרת ימי תשובה.

מתלמידיו של בלעם הרשע: ראה אבות פ"ה, מ"ט.

שו"ה ביטול [א"א: אין] . . גם דס"ג: ראה לקמן ע' תקיג.

חוצפא . . דאפילו כלפי שמיא: סנהדרין קה, א.

מלחמה לה' בעמלק כו' ולזה הי' כל תחבולות אסתר שקרבה אותו כל כך ואמרה יבא המלך והמן היום כו' כדי להפילו ולומר עליו איש צר ואויב כו' כמ"ש במ"א. וזהו ותוסף אסתר דהיינו לאחר שפעלה שתלו אותו ואת בניו אך מחשבת המן שחשב על היהודים ונכתב בספר להשמידם כו' שזהו המשכות עליונות דקליפת עמלק בכל דור להיות בחי' גסות הרוח וחוצפא שמשפיע בכל או"א שמזה יש תוקף גדול בז"מ הרעות כפר"ע שכל זה נמשך עדיין מז' היכלות דמדות דקליפה שמקבלים ממחשבת דהמן שנכתב בספר בשם המלך שהוא בחי' ס"ג דתוהו שניתן ממשלה והתנשאות לרשעים כמו שנשאו המלך להמן כו' למעלה ממשפט התורה אור בכחינת שם מ"ה בביטול היש וגסות לאין רק כפי הקצוב בקץ דחושך כו' וד"ל.

אך עצה היעוצה לזה מאסתר במה שנפלה לפני רגליו שהן המלאכי' שנק' רגלי השכינה כמו שרפי' עומדי' ברגל ממעל לו לשכינה שזהו בחי' ההתגלו' דאלקות במורגש בלב בהתפעלות ובהתלהבות בבחי' יש והתנשאו' אלקו' בכליטה יתירה דוקא כמו ויגבה לבו בדרכי ה' כו' ומשם פעלה בבכי' ונפילה זו להעביר גם מחשבת ורעת המן כו' לבער כל הרהור וגסות והתנשאות דקליפה בהרגשת עצמו ליש כו' כמ"ש ה' מלך גיאות לבש כו' שזהו גיאות האלקי שכת"ח וצדיקי' (שמפני זה תלו להמן למעלה מנו"ן אמה שזהו למע' מעץ הדעת והוא בשער הנ' שאין שם צד אחיזה לגסות דעמלק כלל וז"ש כתבו על היהודים כטוב כו' וכמ"ש תמחה מכח עצמך כדי שיהי' הכסא דמל' שלם בעוה"ב) וזהו ותקם אסתר לעוה"ב ותעמוד בהתנשאות ורוממות דעצמות ממש כנ"ל.

יבא המלך והמן . . . איש צר ואויב: אסתר ה, ד, ז, ו, ראה לעיל ע' שעא. לקמן ע' תקיא.
 רגלי השכינה: ברכות מג, ב. חגיגה טז, א.
 שרפי' עומדי' . . . ממעל לו [א"י]: ליתא] לשכינה: ישעי' ה, ב. ראה זהר אחרי עט, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תחקמה.
 ויגבה לבו בדרכי ה': דברי הימים ב י, ה.
 ה' מלך גיאות לבש: תהלים צג, א.
 תלו להמן למעלה מנו"ן אמה: ראה גם מאמרי אדה"א פרשיית התורה ח"ב ע' תחקית. לקמן ע' תנד וע' תנו.
 כתבו על היהודים כטוב: אסתר ה, ח.
 תמחה מכח עצמך: תצא כה, יט. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקלט ואילך. ע' תקסג ואילך.

תורת אדמו"ר שליט"א פורים תקע"ה בק' ראהטשוב

וקבל היהודים את אשר החלו לעשות, ודרשו רז"ל את אשר החלו מכבר במ"ת גמרו עתה לעשות כו', וזה אינו מובן לכאורה דמה שייכות לפורים עם מ"ת לומר שמה שלא נשלם [ב]קבלת התורה אז נגמר בפורים. אך הנה מתחלה יש להבין שרש ענין מ"ת ואח"כ יובן ענין הפורים. דהנה ארז"ל דבשעת מ"ת כשאמרו ישראל נעשה ונשמע והקדימו נעשה לנשמע אמר הקדב"ה מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו וכתוב עושי דברו והדר לשמוע בקול דברו, וכן אמרו עוד דבאו שני מלאכים וכתרו לכאוי"א ב' כתרים א' כנגד נעשה כו'. ולהבין כל זה יש להקדים ענין א' בעבודת ה' שיש ב' אופנים באתדל"ע הא' אתדל"ע הבאה מחמת אתדל"ת דהיינו לפי ערך התעוררות האדם באוי"ר ודביקות מלמטה כך יתעורר [עליו] אתדעל"ע להאיר על נפשו באהבה וחסד עליון כמ"ש יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך וכמא' רוח אייתי רוח כו' וז"ש אם ישים אליו לבו כו'

וקבל היהודים: מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תק"ע ע' לא [ושם ע' מב ישנו ביאור להמאמר והמשכו נדפס בהוספה לשם בהוצאת תשמ"ז] והגהות וכו' באור התורה מגלת אסתר [בהוצאת קה"ת תשנ"ז] ע' קנו. וקיצורים בע' קע. וראה גם ד"ה קימו וקיבלו נדפס לקמן ע' תקיז.
המאמר נדפס מבוך T=1748 ע' קסט [ובראשו נרשם: בעז"ה (מאהליב שאצל אקשיק וואלכ"י) ובין אריחיים ניתוספו בפנים אותיות או חיבות מבוך ג=436 ע' לד ומבוך ו=549 ע' פט. נמצא גם מבוך א=157 רז. ב. ב=223 ע' קמד. D=470 ע' ריו [ובמפתח הספר נרשם: אמצעי" נעתק רק חלק ונמצא עד לקמן ע' תמו]. ה=538 ע' קלו. ז=691 בתחלתו [ובראשו נרשם: תורת אדמו"ר שליט"א פורים תקע"ה בק' ראהטשוב]. ח=700 ע' ק. יא=818 ע' קיא [ובראשו נרשם: בעז"ה (מאהליו שאצל אקשיק וואלכ"י)]. יב=1209 קח. ב. יג=1218 ע' קכה. טו=2041 ע' קט. טז=2045 ע' מה [ושם על כמה עמודים מע' תלט ואילך נרשם ביאור על תורה הנ"ל; ביאור וקבל היהודים]. [הכתרת, מאהליו כו" נרשם ב' יא"ד, כנראה שקאי על מקום אמירת המאמר בפעם הראשונה ע"י כ"ק אדה"ז — ראה אור התורה שם ע' שז (וסוף ע' שז ואילך): תק"ע דרוש וקבל היהודים במאהליב דניסטער].

וקבל היהודים את אשר החלו לעשות: אסתר ט, כג.

אשר החלו . . . במ"ת: נסמן לקמן ע' תקטו.

ארז"ל: ראה שבת שם.

שו"ה ארז"ל — דבשעת . . . הדקב"ה: ה"טו: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצאה בת קול ואמר. אבל בשאר הכתי" כפנים.

שו"ה אמר — עושי: ה"טו: ברכו ה' מלאכיו עושי. ובשאר הכתי" כפנים.

עושי דברו . . . לשמוע בקול דברו: תהלים קג, כ.

דבאו שני מלאכים: וכ"ה בספר המאמרים תק"ע (כאן) ע' לא. ראה שבת שם. ולהעיר מתחומא תצוה יב.

מדרש תהלים (באבער) קג, ת. וש"נ.

ב' אופנים באתדל"ע: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. וש"נ. דברים ח"א ע' קלה. שמות ח"ב ע' שמג.

אתדל"ע . . . אתדל"ת: נסמן לעיל ע' לה.

יהי חסדך ה' עלינו: תהלים לג, כב. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תסד. וש"נ. שמות שם ר"ע שדמ.

וש"נ.

רוח אייתי רוח: נסמן לעיל ע' יב.

אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.

כידוע (וזהו בחי' או"פ וכמ"כ הוא בבחי' או"מ כמו שאמרו אדם מקדש עצמו מלמטה מעט מקדשין אותו מלמעלה הרבה וכן הבא לטהר מסייעין אותו וכה"ג אמרו פתחו לי כחודה של מחט כו'), והב' בחי' אתדל"ע שמתעורר מלמעלה על נפש האדם מעצמו ומאליו בלי אתדל"ת כלל כמ"ש עד יערה עלינו רוח ממרו"ם שרות ה' מתעורר ממרום [ב]עצמו שאין אתדל"ת יכול לעורר כ"כ למעלה מעלה כמ"ש השבעתי אתכם אם תעירו ואם תעוררו כו' עד שתחפץ מאליו ומעצמו כו', וכמ"כ יש ב' אופנים הללו בבחי' אתדל"ע שכאה בבחי' מקור להשתלשלות כל העולמות [כולם] להיות גילוי א"ס מתפשט למטה מטה מריש כל דרגין עד סוף כו', להיות ידוע ומבואר בע"ח דבתחלת המחשבה כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו' לא ה' מצד אתדל"ת כלל מאחר שהי' הוא ושמו בלבד (שהוא בחי' מל' דא"ס) רק מצד שהוא חפץ חסד כמ"ש כי חפץ חסד הוא (כמו עד"מ שמתבע הטוב להטיב כמ"ש בע"ח וכמ"ש ובטובו מחד"ש כו') אך אח"כ כשנשתלשלו העולמות תלוי במעשה התחתונים שלפי ערך אתדל"ת (הנק' העלאת מ"נ) כך ערך בחי' אתדל"ע מעצמות המאציל להיות מקור להתפשטות האור והחיות בגילוי בעולמות אם מעט או רב הכל לפי ערך מעשה התחתונים דוקא וכנ"ל בנפש האדם דרוח אייתי רוח כו' ונמצא יש בזה ג"כ ב' מיני אתדל"ע כנ"ל.

וצריך להבין שרש הענין הזה ויש להקדים תחלה ביאור ענין בחי' סוכב וממלא, דהנה ידוע ומבואר במ"א בענין ממלא כ"ע שהוא בחי' האור הנמשך מעצמות אור א"ס בבחי' המשכת קו מלמעלה למטה להיות מהווה מאין ליש בכל עולם לפי מדרגתו דוקא וע"כ יש בו בחי' התחלקות המדרגות בחי' מעלה ומטה ראש וסוף בכלל ודרך פרט הולך האור הזה ומשתלשל ממדרגה למדרגה ברבוא רבבות השתלשלות עד אין קץ ושיעור כו' ובכללות הן ד' עולמות אצ"י ב"ע נגד ד' אותיות דשם הוי' יו"ד באצ"י כו' כידוע ובעולם האצ"י שם מאיר הארת הקו מאור א"ס בגילוי יותר מבי"ע

אדם מקדש עצמו מלמטה . . . הבא לטהר מסייעין אותו: ראה יומא לט, א. לח, סע"ב.
פתחו לי כחודה של מחט: נסמן לעיל ע' תט.
עד יערה עלינו רוח ממרו"ם: ישע"י לב, טו.
השבעתי אתכם אם תעירו: שיר השירים ב, ז. ג, ה (בדילוג).
ומבואר בע"ח: שער (א) דרוש עגולים ויושר ענה ב.
כי חפץ חסד הוא: מיכה ז, יח.

שמתבע הטוב להטיב כמ"ש בע"ח: ועד"ז בשם הע"ח ראה סידור שער בהמ"ז קט, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמג. ושי"נ. תורת חיים בשלח ריב סע"ב ואילך. שטו, רע"ב. ראה שער היחוד והאמונה פ"ד. ובטובו מחד"ש: ברכת יוצר.

תלוי במעשה התחתונים: נסמן לעיל ע' תכב.
בענין ממלא כ"ע: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשצא ואילך. שמות ח"א ע' יג.
אצ"י ב"ע נגד ד' אותיות דשם הוי': ראה עץ חיים שער (ג) סדר אצ"י למהרה"ו פ"א.

דהיינו שמאיר בבחי' אור דא"ס עדיין כידוע בפ"י אצ"י כמו ויאצל מן הרוח כו' ולכך אמרו בזהר דבאצ"י איהו וחייהו וגרמוהי חד הכל בבחי' א"ס משא"כ בעולם הכריאה ששם הנשמות ומלאכים המה בעלי גבול מפני שאור א"ס אינו מאיר שם [כ"כ] בגילוי גמור כמו בעולם האצ"י (כי המסך שנק' פרסא מפסיק בין אצ"י לבריאה וז"ש באור"ך נראה אור אור של תולדה כידוע), ועכ"ז מאיר שם בגילוי יותר מבעולם היצ"י שהנבראים שבעולם היצירה באין בבחי' ישות יותר מפני שנתצמצם האור שם יותר (מפני שיש מסך בין בריאה ליצ"י) עד שבעולם העש"י שם האור בצמצום ביותר וע"כ הברואים דעש"י הן בבחי' יש גמור רק שהן בטלין לאור האלקי כמ"ש וצבא השמים לך משתחווים עד שבעוה"ז החומרי יש בחי' הפירוד שגם שיודע את רבונו מכיון למרוד כו', ואמנם הנה גם כל עיקר שרש הראשון דקו הנמשך מאור א"ס בבחי' ממלא"א כ"ע כנ"ל אינו רק בחי' זיו ואור פרטי הנמשך ונבדל מגדר אור א"ס העצמי בריחוק הערך מאד (דהיינו ע"י בחי' הצמצום הנקי מקום פנוי כמ"ש בע"ח) שהרי אור זה הנמשך להיות מקור להעולמות מסתעפים ממנו מציאות פרטיות כמו אורות הנאצלים כח"ב וחג"ת כו' וכן הנבראים ונוצרים כו' וכ"ז אינו מתייחס כלל בערך לגבי בחי' אור א"ס העצמי שהוא נקי אור פשוט בתכלית הפשיטות דהיינו שהוא מושלל מגדר הסתעפות אור מציאת פרטי כו' כי הוא באחדות הפשוטה בתכלית כידוע (וכמ"ש בע"ח דאור א"ס העצמי הי' ממלא כל החלל ולא הי' נמשך ממנו גם מקור להשתלשלות כ"א אחר הצמצום שנק' מקום פנוי כו' שאז האיר דרך קו להיות בחי' מעלה ומטה כנ"ל), ונמצא שאין ערך כלל בין הארת הקו לגבי אור א"ס העצמי כערך הגבול לגבי בלתי בע"ג ולא כערך טפה בים כו' מאחר שהקו בא פכחי' מקור לגבול דהיינו בחי' מעלה ומטה משא"כ אור א"ס העצמי למעלה מבחי' מעלה ומטה כנ"ל וע"כ נקי סובב כ"ע שסובב ומקיף בהשוואה א' לראשית הקו וסופו שבסוף כל המדרגות בעוה"ז ומתחת לארץ אין עוד מלבדו כמו בשמים ממעל בהשוואה א' וכו' כמשל העיגול כידוע ובו נאמר כחשכה כאורה כו' קטן וגדול כו' רוחניות וגשמיות שוין וגם ראשית האצ"י וסוף העש"י שוין מטעם הנ"ל וד"ל.

אצ"י כמו ויאצל מן הרוח: נסמן לעיל ע' טו.

איהו וחייהו וגרמוהי חד: נסמן לעיל ע' ב.

המשך שנק' פרסא: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"ד. שער (מו) סדר אבי"ע פ"א. מאמרי

אדה"א דברים ח"ג ע' תתפא. ושי"ג.

באור"ך נראה אור: תהלים לו, י. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קפה.

וצבא השמים לך משתחווים: נחמ"י ט, ו.

שיודע את רבונו מכיון למרוד: ראה תורת כהנים בחוקותי כו' יד [הובא ברש"י וילקוט שמעוני שם].

רש"י נח, י, ט. שם לך יג, יג. זהר בשלח סה, א.

הצמצום הנקי מקום פנוי כמ"ש בע"ח: שער (א) דרוש עגולים וישר ענף ב.

וכמ"ש בע"ח דאור א"ס: הנסמן בהערה שלפניו.

והנה אחר שנתבאר בחי' טובב וממלא כניל יוכנ ג"כ ב' מיני אתעדל"ע הנ"ל. דהנה מה שעצמות אור א"ס נתצמצם הנק' מקום פנוי כו' כדי להאיר דרך קו הנק' בחי' ממלא כניל כ"ז נעשה רק מפני שחפץ חסד הוא כניל ע"כ צמצם א"ע כבי' להאיר דרך קו ולהיות מקור לעולמות בהשתלשלות והתלבשות בצמצומים רבים עד למטה מטה מאד כניל שכולן הן בבחי' גבול לגבי אור א"ס העצמי ואפילו מקור שרש הארת הקו כניל, וזהו בחי' אתדל"ע שהוא מעצמו ומאליו דוקא שא"א שיוכלו לעורר אתדל"ע זאת מלמטה אחר שאין ערך ביניהם כניל אבל לאחר שכבר נשתלשלו העולמות מבחי' הקו הנ"ל הכל תלוי במעשה התחתונים דוקא כניל לפי שכל המשכות העולמות דאבי"ע כולם אינם מקבלים רק מבחי' הארת הקו הנ"ל שהאור בא בבחי' כלי וגבול לאחר הצמצום כניל וע"כ לפי מעשה התחתונים בהעלאת מ"ן באתדל"ת שלהם בבחי' הכלים כך לפי ערך יעוררו אתדל"ע בהארת הקו שיאיר אור בכלי ולהתפשט מטה מטה להיות אור מאיר בכלי בכל עולם לפי ערכו מאחר שעתה כל השפע באה מבחי' האור שכבר נמשך בבחי' הקו כניל משא"כ לגבי עצמות אור א"ס שלפני הצמצום שנק' טובב כניל שלמעלה מבחי' מקור השפעת אור בכלי לגמרי כניל אין אתעדל"ת יכול לעורר שם כלל רק מעצמו ומאליו דוקא (ולפי"ז עיקר הטעם מפני שאתדל"ת הוא בבחי' הכלי ע"כ לא יעוררו [שם כלל] רק לאור המאיר בכלי שהוא הקו ולא בעצמות כו'. אך בע"ח מבואר דגם עכשיו במעשה התחתונים יכולים לעורר בעצמות אור א"ס שיאיר דרך צמצום רק מתחלה הי' זה חפץ חסד מעצמו וע"ז עיקר המכוון מה שעכשיו תלוי במעשה התחתונים כמובן למעיון שם וא"כ הדרא קושיא לדוכתא איך ביכולת ב"ג לעורר לבלתי ב"ג כו', אמנם האמת הוא דגם עכשיו מעוררים בעצמות אור א"ס כמ"ש באור"ך גראה אור"ר שהוא הקו ואם לאו הי' אור זה נפסק ולא הי' קיום לעולמות כלל כידוע רק זהו ההפרש שמתחלה הי' ההתעוררות מעצמו הי' מאיר באורו העצמי שהוא למעלה מגדר כלי לגמרי ואמנם עכשיו שתלוי באתדל"ת הנה מעוררים לפי ערך קבלת [הכלים ו]העולמות בלבד דהיינו שמאיר בחי' טובב בממלא רק עפ"י המדה הנק' קו המדה והוא לפי ערך העלאות מ"ן מן העולמות וכמשל תלמיד המחכים את רבו לפי ערך שאלותיו דוקא כו' כמ"ש במ"א וד"ל).

וליהבין כ"ז בתוספ' ביאור הנה מבשרי אחזה כו', דהנה הנפש של אדם מתפשטת בגופו להחיות כל האברים וההמשכות שמן הנפש הן כחות רוחניים כמו כח השכל וכח הראי' וכח"ג וכח השכל מתפשט בכלי

אך בע"ח מבואר דגם עכשיו במעשה התחתונים: נסמן לעיל ע' תכב.
שויה חסד — כמובן למעיון שם: א' כו'.
תלמיד המחכים את רבו: נסמן לעיל ע' קכה.

המוח וכח המדות בלב וכח הראי' בעין וכח השמיעה באוזן כו' ועד"ז בכל האיברים פנימים וחיצונים כידוע. אך הנה בחי' עצמות הנפש הוא בחי' עצם פשוט מושלל מבחי' כחות הללו לגמרי כ"א רק הארה בעלמא ממנה מאיר בכחות הללו וממנה בא בחי' חילוק המדרגות בכחות הללו כמו כח השכל שבמוח שהוא יותר רוחני מכח המדות שבלב וכן כח הראי' שבעין יותר רוחני מכח ההילוך וכה"ג וממה שאנו רואים בכחות הללו שבכלי הגוף שיש בהן חילוק מדרגות מהכרח שגם כנפש קודם בואה לגוף יש חילוק מדרגות והיינו מפני הארת האור מן הנפש שמתגלה בבחי' כח השכל שבנפש יותר ברוחניות מבחי' הארתה בכח המדות שבנפש או כח הדבור שבנפש שנק' רוח ממלא כו' ובחי' הארה הכללית המאירה בכל הכחות היא כוללת כולם ואין בה חילוק מדרגות כלל כידוע, אך הנה בחי' בחי' הכחות הכלולים בנפש עצמה נק' אורות בלי כלים דהיינו שעדיין לא באו בהתלבשות ובהעלם חומר המגביל לאור וצורה אלא המה רוחניים כרוחניית הנפש עצמה כמו כח השכל שבנפש או כח הדיבור שבה אינם מורגשים בבחי' מציאת שכל ודיבור ממש כמו שהן מלוכשים בחומר שהן מורגשים במציאות לפי ערך החומר המקבל הצורה כמו חומר כלי המוח שמקבל צורת אור השכל להיותו מוכן לקבל צורת השכל, והנה אור השכל כמו שהוא כנפש הוא רוחני ואינו בערך מציאת שכל וסברא גשמית רק בחומר כלי המוח כשמתלבש בו משתנה לפי ערך כלי החומר של המוח ונק' שכל וסברא גשמית, וכן כח הדיבור הרוחני בהתלבשותו בכלי המבטא הגשמי משתנה לדיבור גשמי וכן כל הכחות כמו כח הראי' הרוחניות שבנפש שבודאי א"א לומר בה ענין הבטה וראי' גשמית רק בחי' ראי' רוחניית ובבואה בחומר כלי העין הגשמי משתנה להיות בחי' ראי' והבטה גשמית מפני שכל כחות הרוחניים המה משתנים לפי השתנות החומר המוכן לקבל הצורה לפי אופן הכנתו כך ישתנה בו ויתגלה בו הצורה, וראי' לזה שהרי חומר כלי המוח לאחר שהקיץ מן השינה שנודכך ביותר אז צורת אור השכל מאיר בו בבהירות וצחות יותר להשכיל כל דבר על בוריו ועומקו ולהעמיד כל דבר על אופנו בבירור גדול משאי"כ באונס שינה או ע"י שתיית יין שכלי מוחו אינו בהודככות מפני בלבול האידים הגסים שמכסים על החומר המוח לבלתי מוכן לקבל צורת אור השכל אזי גם אור צורת השכל משתנה לפי גסות ובלבול כלי המוח ולא ישכיל בצחות ובירור ולא ישיג לעומק המושג כלל אלא תהי' ההשגה מבולבלת כפי החומר שמגלה הצורה, וכמ"כ בכח הראי' שבסיבות השתנות חומר כלי העין ישתנה כח הראי' שבה אם יזדכך כלי העין יותר יהי' הזדככות באור הראי' לראות למרחוק ובבירור להיות כי האור נעשה בהיר מצד בהירות החומר ולהיפוך בקילקול כלי העין כשאינו זך ובהיר ישתנה אור הראי' שהיא ג"כ אינה

ש"ה והיינו — יוחר . . שבנפש: ו' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: שבנפש . . שבנפש.
רוח ממלא: ראה תרגום אונקלוס לבראשית ב. ז.

מאירה בבחירות וממש לפי שינוי אופן כלי העין כך יהי שינוי אופן ההבטה כידוע בהבטת כלי הזכוכית [כו'] וכיוצא.

ועוד יש מופת וראי' יותר חזקה לשינוי האורות לפי הכלים שמתלבשין בהן מלבד הנראה לנו בכלים עצמן כנ"ל אלא גם בכחי' התפשטות פעולת הכלים לחוץ בדבר הנבדל מהן כמו כח ההבטה שבכלי העין כשמתפשטת חוץ מן העין לראות ולהביט על דבר מה הנבדל מן העין שהרי אנו רואים שאין כח ההבטה שבעין מתפשט כלל בלתי אם לא שיש איזה דבר נבדל הימנו שיחול ויתפשט בו ההבטה וההסתכלות של העין אבל כשהאדם בחדר סתום מכל צד שאין לעין על מה להתפשט אין הראי' מתפשטת כלל (כי בעין האור שבה הוא בחי' אור חוזר שמקבלת מדבר זולתו כמו כשיביט על דבר מה יחזור האור מהדבר ההוא ויכה בעין וע"כ לא יראה רק לפי אופן הדבר הנראה בלבד ולא באופן אחר כלל ולפי בחירות אור הדבר הנראה כך יהי' כח ההבטה כהירה כמבואר בספרי החקירה ולזה הטעם אין העין רואה בחושך כי אינו אור עצמי כמו האור ממש שמאיר גם בחושך כו' וכמ"ש במ"א) והרי לפי אופן התפשטות הראי' על הדבר הנראה כך ישתנה גופו של כח הראי' שבעין כו', וכך הוא בכלי המוח שמשתנה צורת השכל לפי אופן התפשטותו בדבר נבדל כמו אם עוסק בכלי ההשגה בלימוד דבר חכמה ושכל עמוק יותר מפני שהחכמה היא עמוקה והתפשטות התחכמות שכל שבמוח בה הוא כמו התפשטות הראי' מן העין לחוץ אזי גם כח השכל שבמוח הנק' צורה יאיר אז בעומק יותר דהיינו מה שימצא בחכמה היא שכליים וסברות עמוקות ביותר והיינו הטעם בכל מי שעוסק בחכמות מתחכם עצם כח שכלו יותר וכמו שאמרו הרוצה שיחכי"ם יעסוק בדיני ממונות [והיינו הטעם] מפני שדי"מ עניינם עמוק והתפשטות המוח המשיג בהן גורם להחכי"ם לאור צורת השכל עצמו כו' וא"כ הרי יש ראי' חזקה יותר להשתנות הצורה מהתלבשות שלה בכלים מהתפשטות שלה בדבר שחוץ מן הכלי בדרך ק"ו כו' (ובאמת אין זה ק"ו דכלי ההבטה בזכוכית יוכיח שבעין אינו מאיר אור הראי' ובכלי הזכוכית שע"ג העין יאיר יותר כו' וכמ"ש במ"א בענין המאמר אפיקת י' תיקוני"ן כו' שבחי' התפשטות שחוץ מן הכלי כמו כלי לכלי יותר הוא בחי' תיקו"ן לאור מהכלי עצמה מטעם שתתפשט אור הצורה בגילוי למטה יותר כו').

ונמצא מובן מכ"ז שהכחות ש[ב]כלי הגוף משתנים לפי אופן הכנת חומרי כלי הגוף, והטעם לכל זה היינו לפי שכחות הנפש בעצמם מובדלין

כמבואר בספרי החקירה: ראה גם רמ"ז לזהר פקודי רכה, ב (רמט, סעי"ב ואילך). המשך תערי"ב ח"א ע' תקמג. תורת שלום ע' 76.

הרוצה שיחכי"ם יעסוק בדיני ממונות: בא בתרא קעה, ב. וכמ"ש . . . אפיקת י' תיקוני"ן: תקוני זהר בהקדמה י, א.

הן מבחי' מציאת מורגש ונגלה כמציאות שכל וראי' וכה"ג כי הן כלולים בעצמות הנפש וגם שהן מתפשטים למטה בכלי הגוף הוא ע"י בחי' צמצום והעלם להיות מאיר במציאות אור וצורה כאו"א לפי מדרגתו אם שכל או ראי' אמנם אין זה רק כשיש חומר מוכן לקבל אז יאיר ויתפשט שם ואם לאו אינו מתצמצם להתפשט ולהאיר כלל כמו כאשר אין העין מוכן לקבל צורת הראי' יחזור אור הראי' ויסתלק ויוכלל בעצם הנפש ולא יהי' נרגש במציאת ראי' והבטה גשמית כלל רק הוא ראי' רוחניות ועד"ז בצורת השכל כשאין כלי המוח מוכן כמו בשינה וכה"ג וכו' וע"כ ממילא הצורה משתנה ג"כ לפי השתנות הכלי להאיר בריבוי או במיעוט כנ"ל וד"ל.

אך הנה כ"ז הוא בבחי' התחלקות י' כחות הנפש מאותה ההארה שמאיר מעצמות הנפש גם כהיות הנפש בלי גוף שאז יש חילוק מדרגות שבכח השכל יאיר הארה זו בדקות יותר כו' כנ"ל אבל מצד עצמות הנפש וגם מצד אותה ההארה המאירה ב"י כחות הללו כאשר עדיין אינה מתצמצמת ומתעלמת להאיר בהן הרי היא רק בחי' גילוי אור פשוט מעצמות הנפש ומושללת מכל בחי' י' כחות הללו אלא הוא רק בחי' אור וחיות פשוטה בלתי מורכבת מחלקי מדרגות חכמה ודיבור וכה"ג מאחר שאינה מאירה ומתלבשת בבחי' גילוי אור מורגש בפרטות כלל וכלל ואז נק' אור זה אור אחד פשוט וגם אחר שמתחלקים י' כחות ממנה ומאירים בכלי הגוף הנה בחי' אור זה נק' בחי' מקיף שמקיפם וכוללם יחד בהשוואה א' ממש בלי חילוק מדרגות כלל והוא ג"כ אשר אינו כערך שישתנה מהשתנות כחות הללו גם אם יחסר א' בנפש כמו שלא ישתנה כח א' מכחות הנפש משינוי אורו בכלי הגוף מטעם הנ"ל כך ערך הכחות הרוחניים לגבי עצמות אור הנפש הפשוט (כמ"ש במ"א בטעם הסומא דגם שיוליד בצלמו אינו מוליד סומא לפי שכחות הנפש אינם משתנים מגרעון האור שבכלי דהיינו מגרעון אור הראי' הגשמית מחמת חסרון כלי העין לא יגרע עצם כח הראי' שבנפש וע"כ הנפש הרי תוליד בצלמה שלם גם בב' עיני"ם כי הרי כח הראי' יוליד בנפש הולד כח הראי' והחומר שהוא כלי העין אינו מתהווה מכח המוליד שבנפש האדם רק מן הלובר והאודם דאיש ואשה וגם ששניהם סומין יוכל להתהוות חומר כלי העין לאור הראי' שבנפש הולד מצד שכל חומר מתהווה מיד בגמר ביאת הצורה כמו בהגדלת התינוק שיוכן כלי מוחו אז לקבל צורת השכל משא"כ קודם לכן שלא הי' צורת השכל מאיר לא הוכן החומר לכך כו' וד"ל. אך באמת גם אם הי' נחסר כל עיקר שרש כח הראי' שבנפש המוליד עכ"ז יוליד ולד בכח הראי' וראי' מטפש גמור שיוליד חכם גדול שבודאי נחסר כח

הסומא . . אינו מוליד סומא: ראה סידור ערב שבת קסד, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' רמט. תקס"ח ח"א ע' שמא. עטרת ראש דרוש לעשיית ע' סו. מאמרי אדה"ז שמות ח"א ס"ע רפב ואילך. ויקרא ח"ב ע' תקמד. שו"ה מחמת — שבנפש . . כח הראי': ר' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: הראי' . . הראי'.

המשכיל מעיקרו בנפש הטפש ועכ"ז יוליד גפש משכלת כל חכמה עמוקה כו' ומזה ראי' גמורה להיות עצם הנפש מושללת מבחי' כחותיה לגמרי וגם אם יחסר בה כח השכל לגמרי או הוא במיעוט ביותר יוכל להתהוות ממנה נפש שכלית גדולה ולהיפך נפש המשכלת תוליד לטפש כו', ועוד ראי' מענין הקטנות והגדלות שהנפש אחת היא ולא יש בה שינוי כלל בין בהיותו בן ב' שנים בבחי' היניקה בין בהיותו בן ע' שנה בתכלית המוחין דגדלות כו' כי מה שנתגדלו המוחין מאד בהיותו בן ע' מבחי' כח המשכיל שבנפש אינו אלא מבחי' הארה הנבדלת מעצם אור הנפש הפשוטה ע"כ לא יפול בה שינוי בריבוי אור [זה] או במיעוטו כו' וד"ל).

והנמשל מכל הנ"ל יובן למשכיל למעלה להיות ידוע מאמר רז"ל דכמו שהנשמה ממלא את כל הגוף כך הקדב"ה ממלא את כל העולם כו' שהוא כדמיון התלבשות כל כחות הנפש בגוף כנ"ל כך הקדב"ה שהוא עצמות המאציל ממלא את כל בחי' ההשתלשלות דאבי"ע בבחי' אורות וכלים כמ"ש חכמה מוחא כו' חסד דרועא ימינא כו' וכה"ג שמכל זה מובן שבחי' האור והחיות הנמשך מעצמות אור א"ס באצ"י ובריאה כו' הוא בא בבחי' גילוי מן העולם דהיינו עד"מ י' כחות הנפש שכלולים בהעלם עצמות הנפש כנ"ל שהן מושללים מבחי' מציאות כנ"ל כך למעלה בחי' ע"ס הכלולים בעצמות אא"ס ע"ז אמר חכים ולא בחכמה ידיעא כו' עד ולא מכל אינון מדות כלל וגם בס"י נק' ע"ס בלי מ"ה [ב]לי מהות וכמ"ש במ"א. אך כאשר [כאן] בבחי' כלי ה"ז כמו צורה לחומר כנ"ל ב"י כחות הנפש כשמאירים בכלי הגוף אז הן משתנים לפי אופן קבלת הכלים כו' וז"ש חכמה מוחא כו' וכה"ג, ויש בהן חילוק מדרגות מעליון לתחתון בהשתלשלות רבות ולכא"א בא האור לפי מזג חומר הכלי דוקא כנ"ל, וגם ישתנה האור אם בריבוי או במיעוט לפי שינוי התפשטות שחוץ מן הכלי כמשל ההבטה בעין מדבר הנראה או מהתפשטות התחכמות ההשגה בחכמה עמוקה כנ"ל באריכות (שזהו המבואר במ"א שנק' י' תיקונין כו'), וכ"ז נק' בחי' ממלא כ"ע כנ"ל שתלוי אתדל"ע באתדל"ת דוקא כנ"ל באורך דהיינו שלפי ערך בחי' הזדככות הכלים בעצמן או באמצעות התפשטותן לחוץ כנ"ל ע"ז דוקא בא מלמעלה

בן ע' שנה בתכלית המוחין דגדלות: ראה לקמן ע' תקיט. סידור שער הלולב רסג, ב ואילך. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' רי ובהנמנו לשם. ובהוספות לשם (קה"ת תשמ"ט) ע' 19. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' יב. ושי"ב. ח"ב ע' תקא. בראשית ע' רפט. דכמו שהנשמה . . . כך הקדב"ה: ראה ויקרא רבא פ"ד, ה. ברכות י, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשצא וע' תשצה.

חכמה מוחא . . . חסד דרועא ימינא: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

חכים ולא בחכמה ידיעא: תקוני זהר שם יז, ב.

ע"ס בלי מ"ה (ב)לי מהות: ספר יצירה פ"א, מ"ב ובמפרשים שם. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקטז. שנק' י' תיקונין: תקוני זהר שם יז, א. ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' צז (הנחת כ"ק אדה"א) ומקבילתו בתקס"ו ע' לא (הנחת הר"מ), תורה אור וירא יג, ג.

בחי' תוס' הבהקת אור בכלי וזהו הנק' אתדל"ע [שנא] מחמת אתדל"ת דוקא והיינו ענין הנז' בע"ח דלאחר ההשתלשלות תלוי במעשה התחתונים (בחי' תוס' אורות בכלים מעצמות א"ס שלפני הצמצום כנ"ל רק שבא במדה לפי ערך הכנת הכלי כנ"ל באורך), וענין מעשה התחתונים היינו בחי' הזדככות הכלי מצד עצמה או מצד פעולתה והתפשטותה למטה כנ"ל, ע"ד דוגמא הנה אברהם אבינו ע"ה ה' מרכבה לבחי' חסד דאצי' כידוע והיינו ע"י עבודתו למטה להתחסד עם כל הבריות להאכיל ולהלביש לעניים גם לערביים כו' וע"ז ה' ממשיך תוס' אור לבחי' חסד עליון דאצי' שמשם שרש מחצב נשמתו דהיינו מבחי' כלי החסד דז"א כו' כידוע והרי א"כ מצד הזדככות פעולת התפשטות בחי' כלי החסד דאצי' המאיר בנשמת אברהם אע"ה נמשך ע"ז בחי' תוספ' אור מן המאציל באור דחסד דאצי' המאיר בכלי והוא מטעם הנ"ל במשל כחות הנפש המתלבשים בחומר כלי הגוף שמשתנים אם בריבוי או במיעוט לפי הכנת חומר הכלים כו' (וכן יש להיפך שבגרעון הכלי או בגרעון התפשטותה יגרע אור המאיר בכלי וזהו שתלוי במעשה התחתונים אם להוסיף אור או למעט כו') וכמו"כ בעבודה שכלב באהוי"ר וכיוצא ע"פ] אתעדל"ת זו נמשך בשרש כנ"י בבחי' כלי"ם דז"א דאצי' ג"כ בחי' תוס' אור בחו"ג דז"א וע"י הזדככות שכלו והשגתו יאיר תוס' אור בחו"ב דאצי' ומשם יאיר אור זה הניתוסף על ניצוץ האלקי המלוכש בגוף להאירה באור האלקי בשכלו ומדותיו כו' וד"ל.

אך הנה כ"ז רק בבחי' ממלא כ"ע שהוא בחי' הארת א"ס בבחי' קו להאיר אור בכלי כנ"ל אבל בחי' טובב כ"ע הכללי היינו בחי' עצמות א"ס הפשוט שהוא למעלה מעלה מהיות גם מקור להשתלשלות העולמות וע"כ נק' טובב כנ"ל באריכות והיינו כדמיון עצמות אור הנפש קודם התלבשותה בכלי הגוף שהוא גילוי אור פשוט מושללת מכל בחי' התחלקות י' כחות ונק' בחי' מקיף להקיף ולכלול כל הכחות בהשוואה א' כנ"ל באורך וגם אינה מקבלת שינויים מהשתנות הכחות כו' כנ"ל, וכך למעלה הוא בחי' עצמות אור א"ס שנק' מל' דא"ס שלפני הצמצום שנא' בו אני ה' לא שניתי והוא בחי' מקיף כללי להקיף ולסבוב כל ההשתלשלות דע"ס בהשוואה א' מראש לסוף בלי חילוק מעלה ומטה כלל כנ"ל (ולא יפול בו שינוי כלל בין ריבוי תוס' האור בע"ס למיעוט האור כו' וכמובן ממשל הנ"ל בכחות הנפש בענין כח המוליד כו') וזהו בחי' אתעדל"ע שאין אתדל"ת מגיע לשם כלל וכלל רק מאליו הוא מאיר לפרקים כמו ביו"כ וכיוצא כמשי"ת, והטעם הוא כי בחי' אתדל"ת הוא בחי' הזדככות הכלי' לגרום המשכת תוס' אורות בכלים אבל

אברהם . . מרכבה לבחי' חסד: ראה זהר בראשית מז, ב. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תקפ. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' סח.
חסד עליון דאצי' . . נשמחו: ראה אגרת הקדש סט"ו. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתסב. ושי"ן.
אני ה' לא שניתי: מלאכי ג, ה.

לגבי עצמות א"ס הפשוט שאינו משתנה כלל משינוי האורות והכלים להיותו מושלל מהן לגמרי כי הוא אור פשוט בתכלית [הפשיטות] כנ"ל ע"כ אין הזדככות הכלים גורם אתדל"ע בעצמות א"ס כלל רק מאיר מעצמו דוקא (דהיינו שלא יאיר אור העצמי כמו שהוא אבל בבחי' קו המדה להאיר למקבלים כפי מדתם בלבד יוכלו לעורר כנ"ל), וגם אתדל"ת שלמטה בנפש האלקי' כמו בהזדככות נפשו באוי"ר ושכלו כנ"ל לא יעורר רק במקור דמקור חוצב נשמתו שהוא בבחי' ממלא שיתגלה להאיר גם על נפשו כנ"ל אבל בעצמות אור א"ס שלמעלה מן ההשגה לגמרי כמאמר לית מחשבה תפיסא בך [כלל] אינו מעורר שם כלל מפני שאין הזדככות הכלי מגיע לשם כלל מטעם הנ"ל להיותו מושלל מכל ספי' ומדה כו' רק מעצמו יאיר על כללות נ"י כמו יאר ה' פניו אליך וכה"ג (וכמ"ש במ"א ע"פ אהי' כט"ל לישראל כטל שירוד מעצמו כו').

והנה בשעת מ"ת ה' אז בחי' גילוי ההארה מעצמות א"ס הנק' בחי' סובב כ"ע כנ"ל בבחי' אתערותא דלעילא מעצמו ומאליו וכמ"ש וירד ה' על הר סיני שירד מעצמו ומאליו כו' ולזה הטעם אמרו רז"ל דעל כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתן ממש שהוא בחי' מס"נ והתכללות' בעצמות א"ס מפני שנתבטלו בביטול עצמותן מכל וכל מבלי הרגשת עצמם באיזה מציאות דבר מה כו' ואז יוכלו להתכלל בעצמות א"ס מפני שעצמות א"ס למעלה מבחי' מציאות ע"ס לגמרי כנ"ל ע"כ ממילא פרוחה נשמתן בבחי' מס"נ ממש וד"ל. ולהבין ביאור זה הנה לכאורה יש להבין בענין מס"נ למה לא מצינו בתורה שום נתינת טעם למצות מס"נ כמו שמצינו נתינת טעם למצות אהבה ויראה כמ"ש לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חיך וכה"ג דהיינו כמו שאוהב חיי נפשו אך למסור חיי נפשו בעבור ה' כמ"ש בכל נפשך כו' מה טעם והשגה למצוה זו ע"ד הסוד כו'. אך הענין הוא דבאמת בחי' מס"נ הוא ענין שלמעלה מן הטעם וא"א להיות טעם למה ימסור נפשו לאיזה כוונה לא משום כי הוא חיך וכה"ג אלא הוא דבר שבא ממילא ומאליו בלי טעם כלל. והענין הוא כי בחי' מס"נ היינו בחי' ביטול המציאות מכל וכל בתכלית ההפשטה והרגש

שו"ה אבל — ההשגה [ג: המח:] . . . לית מחשבה תפיסא: תקוני זהר בהקדמה יו, א.

יאר ה' פניו אליך: נשא ה, כה.

אהי' כט"ל לישראל: הושע יד, ה. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איקצו. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. דברים ח"ג ע' תתקיג.

שו"ה והנה: מכאן עד סיום הפיסקא נדפס גם בספר המאמרים תקיע ע' לד ואילך.

וירד ה' על הר סיני: יתרו יט, כ. וראה אור התורה מגלת אסתר כאן [בהוצאת תשי"ג] ע' קס (בהחצאי עיגול).

דעל כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתן: נסמן לעיל ע' שפא.

למה לא מצינו . . . טעם למצות מס"נ: ראה גם לקמן ע' תככ. תורה אור מגלת אסתר צט, ב (שם קכ, ד ואילך). לקוטי תורה ויקרא ד, ג. ספר המאמרים תקיע (כאן ע' מא). לקוטי שיחות אמור ח"ב ע' 212 ואילך.

לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חיך: נצבים ל, כ (כדילוג).

עצמותו גם ממציאות השגה ורצון ותענוג וכה"ג וזה לא יבא בנפש האדם כ"א ממילא ומאליו ולא ע"י בחירה ורצון כלל דהיינו רק מצד בחי' התגלות אא"ס שלמעלה מכל מציאות ההשתלשלות כנ"ל אזי ממילא כשיאיר אור א"ס הפשוט על נפש האדם יבא לכלל ביטול במציאות מכל וכל בתכלית והוא בחי' התכללות וביטול הנפש בעצמות אא"ס הנק' בשם מס"נ כמו עד"מ ביטול והתכללות אור הנר בפני האבוקה הגדולה שמטבע האור לימשך ולהתכלל באבוקה כידוע, כך נר ה' נשמת אדם בהגלות נגלות עלי' מבחי' עצמות אא"ס הפשוט ממילא תיכלל ותבטל בלי בחירה ורצון וטעם כלל אלא כשלהבת העולה מאליה כו' למעלה מן הרצון והטעם לגמרי, וע"כ לא מצינו שום נתינת טעם לענין מצות מס"נ כי הוא דבר שלמעלה מן הטעם כו' וד"ל, אך ורק בחי' הכנת הכלי שיהא בחי' כלי חומר מוכן לקבל בנפשו בחי' גילוי אור א"ס להיות בבחי' הביטול והתכללות הנק' מס"נ כנ"ל הוא רק ענין הכנעת החומר בתכלית להיות בבחי' שיריים וכתולעת ולא איש כו' וכה"ג וכל מה שיהי' בבחי' שיריים והעדר הכלי ביותר, יותר יהי' מוכן לבחי' מס"נ מפני בחי' גילוי אור א"ס כנ"ל וזה הי' בשעת מ"ת דכתיב וכל העם רואים כו' וירא כל העם וינועו בבחי' העדר הכלי ועי"ז יכול להיות בבחי' מס"נ דהיינו על כל דיבור ודיבור שפרחה נשמתן ממש כנ"ל וד"ל.

ומזה הטעם יובן מה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כו', כי הנה בחי' שמיעה הוא בחי' בינה שהוא הה[ב]נה וההשגה בשכל שבמוח באחדות אא"ס הפשוט כו' ומזה יבא ג"כ להתפעל במדותיו או"ר שהמדות נמשכין ונגררים אחר ההשגה כידוע ואז נמשך לבחי' עשי' שנכון לעשות כרצון ה' בלי נטי' ימין ושמאל כו' והרי בחי' שמיעה קדמה לעשי' לפי שזוהו כסדר המדרגות בנפש [האדם] שמה שהוטב בעין שכלו ומדותיו יעשה לדבר ההוא כו', אך במ"ת הי' בחי' הגילוי מלמעלה מסדר ההשתלשלות כנ"ל דהיינו שלא מצד אתדל"ת כלל ואם אתדל"ע באה מצד אתדל"ת הי' בחי' גילוי אור מלמעלה ג"כ בחי' שמיעה בבינה קודם לעשי' כו' אבל בבחי' גילוי אא"ס שלמעלה מכל מציאות גם לא במציאת השגה ורצון שע"י בחירה כלל אלא רק בבחי' ביטול והתכללות שנק' מס"נ שלמעלה מן הטעם והבחירה רק כשלהבת העולה מאליה כנ"ל אז בחי' עשי' קדמה לשמיעה שבחי' הטעם וההשגה שנק' שמיעה כנ"ל באה אח"כ ממילא כי בחי' העשי' הוא בחי' הביטול שלמעלה מן הבחירה אלא הכרחי כנר הבטל מפני האבוקה והטעם הוא בא אח"כ לפי שבשעת מ"ת הי' הגילוי שלא מחמת אתדל"ת כלל

נר ה' נשמת אדם: משלי כ, כו.

שו"ת לבחי' — כנ"ל: ע"כ נכתב בכו"ך ד'.

וכל העם רואים . . . וירא כל העם וינועו: יתרו כ, טו [בהוספת תיבת כלי].

שמיעה . . . בינה: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלח, ב. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א בהוספות ע' 12.

מאמרי אדה"א בראשית ע' כח. ושינ.

שתקדום שמיעה לעשי' אלא אתדל"ע מצד עצמו ואז בחי' העשי' שהוא בחי' הביטול שנק' מס"נ קודם לבחי' השמיעה ולכך הקדימו נעשיה לנשמע וד"ל. וזהו שארז"ל שכפה עליהם ההר כגיגית עד"מ המקיף לאדם כגיגית שנתפס בתוכו לבלתי יוכל לצאת ממנו כך הי' בחי' טובב מאיר עליהם כגיגית לבלתי יוכלו לצאת מיחודו ית' להיות כי אז הי' בחי' גילוי טובב מעצמו מלמעלה למטה שלא ע"י אתדל"ת דהיינו למעלה מבחי' הבחירה והרצון שנק' אתדל"ת שמלמטה למעלה כו' כנ"ל וד"ל.

וזהו שארז"ל אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו כו', ויש להבין למה נק' מפי הגבורה דוקא. אך הנה לכאורה יש להבין במה שאמר אנכי כו' ולא יהי' לך כו' מהו הרבותא שלא יקבלו אלקים אחרים כו' מאחר שאין עוד מלבדו וכולא קמי' כלא כו'. אמנם הנה עפ"י הנ"ל יובן זה בהיות מבואר למעלה שבשעת מ"ת הי' בחי' התגלות דעצמות אא"ס הפשוט בחי' טובב כו' שלמעלה מעיקר ההשתלשלות דמעלה ומטה כו' והיינו למעלה מבחי' התחלקות המדרגות לגמרי רק הוא טובב ומקיף בהשוואה א' כו' וא"כ שוין שם רוחניות וגשמיות וכמו אצ"ו ועשי' כו' עד ששוא חושך ואור כמ"ש דקמ"י כחשיכה כאורה (לפי שהארת הקו מראשו לסופו שוין שם כמו העיגול שתחתיתו ועליונו שוה כמ"ש במ"א). ולפ"ז אין הפרש שם בין שיהי' הוי' אלקיך אם לאו כי בחי' הוי' אלקיך היינו שיהי' נמשך בחי' גילוי אור האלקי למטה למקבלים אבל שם נאמר כחשיכה כאורה ואם צדקת מה תתן לו כו' שהרי מאיר גם למטה במקום חושך החיצונים כמו למעלה באור הראשון בהשוואה א' ולא שייך לומר שם בחי' התחלקות הזאת שיהי' ה' אלקיך דוקא ולא יהי' לך אלקים אחרים כו' דהיינו שלא יאיר לחיצונים שנק' אלקים אחרים כו' מאחר דקמ"י כחשיכה כאורה כו' ולזאת זהו הרבותא דקאמר אנכי ה' כו' דאעפ"י שההארה נמשך מעצמות אא"ס שנק' אנכי מי שאנכי מ"מ הוא ה' אלקיך דוקא ולא יהי' לך אלקים אחרים כו' לפי שגם מבחי' טובב לממלא בא האור דא"ס בבחי' ההתחלקות להאיר לסט' דקדושה דוקא כו', וזהו שבקש משה שלא תשרה שכינה באוה"ע כמ"ש ונפלינו אני ועמך כו' לפי שמצד עצמות אא"ס שוה ומשוה חש"ך ואו"ר והי' משרה שכינתו גם

שכפה עליהם ההר כגיגית: ראה שבת פח, א.

אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו: מכות כד, רע"א. ראה לקמן ע' תקכ.

דקמ"י כחשיכה כאורה: נסמן לעיל ע' שטו. וראה גם לעיל ע' רנב.

העיגול שתחתיתו ועליונו שוה: ראה מאמרי אדה"ו תקס"ב ח"ב ע' תעה ואילך וע' תעז ואילך. תקס"ז ע' שעז וע' שעח. תקס"ז ע' קנז נדפס גם בתורה אור יתרו ק, א. תקס"ט ע' קלג. חק"ע ע' ד ומקבילו בלקוטי תורה שיר השירים מא, א. סידור שער הת"ת צח, א. שערי תשובה ח"א שער התפילה כג, א. ח"ב שער התשובה יג, ג ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקמה וע' תתג. במדבר ח"ב ע' תכט ואילך.

ואם צדקת מה תתן לו: איוב לה, ז [ושם: אם].

אנכי מי שאנכי: נסמן לעיל ע' תיח.

שלא תשרה שכינה... ונפלינו אני ועמך: נסמן לעיל ע' שסט.

בחושך דע' שרים דאזה"ע כמ"ש גם חוש"ך לא יחשי"ך כו' מטעם הנ"ל, ולזה הטעם אמר ג"כ לרבנותא הלא אח עשו ליעקב ואת עשו שנאתי כו' דאעפ"י שמצד בחי' ממלא כ"ע שבא האור האלקי בחילוק מדרגות מעלה ומטה עד שהחיצונים הן למטה מטה ביותר אין זה רבותא כלל דאת עשו שנאתי כידוע. אך מצד בחי' סובב כ"ע שלמעלה מבחי' התחלקות מעלה ומטה לגמרי ושם אח עשו ליעקב בהשוואה א' מטעם הנ"ל ואעפ"כ את עשו שנאת"י מפני שהפרידן מאחדות הפשוט גם בבחי' הארת סובב לממלא וכמ"ש אשר חלק ה' כו' שהחליקן כו' וזהו רבותא גדולה וד"ל, וגם כאן במ"ש אנכי ה' אלקיך ולא יהי' לך זהו רבותא גדולה מטעם שזהו חידוש גדול שיוכל להיות בחי' התחלקות להבדיל בין אור לחושך גם במדרגה גבוהה זו שלמעלה מבחי' התחלקות כו' והיינו לפי שעצמות אא"ס כל יכול ויש שם גם מבחי' הגבורות והצמצומים והוא לצמצם ולהבדיל האור לבא בהתחלקות להיות אנכי ה' אלקיך דוקא ולא יאיר לחיצונים שנק' אלקים אחרים כו' וזהו שאמרו אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה דוקא שמענו מבחי' הגבורה שבאור א"ס מטעם הנ"ל וד"ל.

ובכל הנ"ל יובן מארז"ל הנ"ל דבשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע אמר הקדב"ה מי גילה רז זה לבני שמה"ש משתמשין בו כו', דהנה המלאכים נק' עומדים כמ"ש שרפים עומדים כו' והנשמות נק' מהלכים כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה כו' וכמ"ש באברהם התהליך לפני כו'. והטעם ידוע לפי שענין העמידה וההליכה בגשמיים היינו שהעמידה לא יהי' בה שינוי לא יעלה למעלה ולא ירד למטה אבל ההליכה יהי' בה שינוי שלפעמים ילך בעילוי למעלה ולפעמים ירד למטה וכך הוא ההפרש בין הנשמות למלאכים שבנשמות יש בחי' הליכה רוחנית שלפעמים עולה בעילוי אחר עילוי למעלה מעלה עד שתגיע ותכלל בעצמות אור א"ס וכמו באברהם שנא' הלוך ונסוע [הנגבה] כו' מדרגא לדרגא עד שנעשה מרכבה לעצמות אא"ס כו', ולפעמים תרד מטה מטה במקום מעמד החיצונים כמו הכרת שתד הנפש בשאול כו', והיינו שינוי מדרגות עליות וירידות וכמ"ש ימי שנותינו בהם ע' שנה אם לעליות או לירידות, אבל המלאך נק' עומד שעומד

גם חוש"ך לא יחשי"ך: תהלים קלט, יב.

הלא אח עשו ליעקב ואת עשו שנאתי: מלאכי א, ב"ג.

אשר חלק ה' . . . שהחליקן: ואתחנן ד, יט. עבודה זרה נה, א.

המלאכים נק' עומדים . . . והנשמות נק' מהלכים: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסו. ושי"ב במדבר

ח"ג ע' אלא.

שרפים עומדים: ישעי' ו, ב.

ונתתי לך מהלכים . . . התהליך לפני: זכרי' ג, ז. לך יז, א.

הלוך ונסוע: לך יב, ט. ראה זהר לך פ, א. תניא פמ"ו. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תרל, ומקבילו

בתורה אור יתרו עג, ד.

ימי שנותינו בהם ע' שנה: תהלים צ, י.

תמיד במדרגה א' כמו שהוטבע טבע מציאות התהוותו מאין ליש מבחי צירופי אותיות הדיבור העליון וכמ"ש וברוח פיו כל צבאם ואין בו בחירה ורצון לשנות מכמו שהוא כלל אלא כמו שנברא מאין ליש בחי' הביטול שלו וההשגה שלו לא ישונה לעולם לא יפול מזה ולא יעלה למעלה יותר, והמה המלאכים שנבראו בו' ימי בראשית שכמו שנבראו אז עומדין כך לעולם במדרגתן בלי שינוי כלל וכלל ואין בהן עליות וירידות כלל (ומ"ש מלאכי אלקים עוליים ויורדיים אין העלי' והירדה בעצם מהותן רק שיורדין בהתלבשות למטה כו' באיזה שליחות וכן בעליה), ואפי' המלאכים שמתחדשין בכל יום כמ"ש יוצר משרתים כו' וחוזרים ונכללי' ובטלי' באור האלקי וחוזרין ומתחדשי' (כמו החציר כמ"ש בזוהר דבהמה רבה רביעא על אלף טורין ושתית לון בגמיעא חדא והוא בחי' פי' בהמ"ה עליונה בחי' שם ב"ן כמ"ש מצמיח חציר לבהמ"ה ועשב כו' כמ"ש במ"א) גם המה נק' עומדים במדרגה א' כמו שהן נמשכין מאין ליש בבחי' ביטול והשגה שלהן כך המה עומדים בהכרח בלי בחירה ורצון כלל ואח"כ מתבטלים ונכללים באלקות וחוזרים ומתחדשין כו' (ושרש הדבר מבואר במ"א ששרש הנשמות יש בהן מבחי' אור א"ס שהוא הליכה בלתי גבול כו' והמלאכים שרשן מבחי' קו המדה כו' כי אד"ם אדמ"ה לעליון כו'), אך בזאת מעלת המלאכים מפני שהן בבחי' ביטול בלי בחירה כו' היינו מפני שהארת סובב בממלא בהן בבחי' גילוי ע"כ קדמה בהן עשי' לשמיעה כמ"ש גיבורי כח עושי' דברו והדר לשמוע בקול דברו דהיינו למעלה מן הטעם והבחירה כנ"ל הטעם באריכות בענין הקדמת נעשה לנשמע, משא"כ הנשמות שהן בעלי בחירה כו', רק כמ"ת הי' בכני' מבחי' ומדרגת המלאכים מטעם הנ"ל לפי שנגלה עליהם מבחי' סובב כו', וזהו שארז"ל אמר הקדב"ה מי גילה לבני ר"ז זה כו' פי' רז הוא בחי' אור ההעלם בחי' הביטול דבחי' סובב ששם קדם העשי' לשמיעה כנ"ל והוא מה שמ"ה משתמשין בו מפני שהן ג"כ בבחי' הביטול שלמעלה מבחי' שמיעה בטעם ובחירה כו' כנ"ל וד"ל.

וברוח פיו כל צבאם: נסמן לעיל ע' קסט.

מלאכי אלקים עוליים ויורדיים: ויצא כת, יב.

המלאכים שמתחדשין . . יוצר משרתים: ברכת יוצר. ראה איכה רבא פ"ג, ת. טור אורח חיים סניט.

מאמרי אדהיא ויקרא חיב ס"ע תרמג ואילך. ושינ. בראשית ע' קכו. ושינ.

כמו החציר: ראה מאמרי אדהיא דברים ח"א ע' רמג.

דבהמה רבא רביעא על אלף טורין: ראה זהר בראשית ית, ב. הנסמן במאמרי אדהיא ויקרא ח"א ע' יב.

שויה טורין — פי' [ג': ליחא] . . בהמ"ה . . ב"ן: נסמן לעיל ע' תיא.

מצמיח חציר לבהמ"ה ועשב: תהלים קד, יד. ראה סידור שחרית סב, ב. מאמרי אדהיא דברים ח"ג

ע' תתקד.

הנשמות . . והמלאכים שרשן מבחי' קו המדה: ראה מאמרי אדהיא ויקרא ח"ב ס"ע תרסו ואילך.

אד"ם אדמ"ה לעליון: ישעי' יד, ד. ראה הנסמן במאמרי אדהיא בראשית ע' קסב.

גיבורי כח עושי' דברו . . לשמוע בקול דברו: תהלים קג, כ.

אמר הקדב"ה מי גילה לבני ר"ז זה: נסמן בריש המאמר.

ומעתה יש להכין למה זכו בני בשעת מ"ת לבחי' גילוי אור גדול כזה
מבחי' עצמות אא"ס כנ"ל, והגם שמבואר למעלה שבחי' עצמות
אא"ס הנק' סוכב אינו מאיר ובא מצד אתדל"ת רק אתדל"ע מצד עצמו כמ"ש
וירד ה' שירד מעצמו אי"כ לא ה' ישראל צריכין זכות דמה יועיל זכותם כו'
אך אעפ"כ ה' איזה סיבה גורמת שיהי' גילוי עצמות אא"ס מעצמו בזמן
ההוא דוקא אשר בהכרח זה ה' מצד איזה זכות שזכו [אז] להיות בחי' גילוי
עצמות אא"ס מאליו אז דוקא כו'. והנה עיקר הסיבה לזה הגילוי אור הגדול
הי' רק מצד היותם תחלה בגלות מצרים בחומר ובלבנים וימררו את חייהם
בכל עבודה קשה כו' כמ"ש העם ההולכים בחושך ראו אור גדול, דדוקא
משום שהיו תחלה בחושך הגלות הקשה הזה ע"כ זכו לראות אור הגדול
דעצמות אא"ס ב"ה (גם במצרים וכמ"ש ובמורא גדול זו גילוי שכינה כו'
**מלך מלכי המלכים כו' הקדב"ה בכבודו [ובעצמו] כו' אני ולא מלאך כידוע).
 והטעם לזה ידוע לפי שהכניעו או לחומר גופם מאד בכל עבודה קשה**
וכמ"ש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה כו' עד שמאסו
בחייהם ממש וכמ"ש וימררו את חייהם שמאסו ומררו לחייהם לחפוף
במות יותר מחיים רעים כאלה כו' והוא בחי' העדר וביטול הכלי בתכלית
עיי"ז ה' גרם וסיבה להיות נגלה עליהם בחי' אור גדול דעצמות אא"ס כי
עיי"ז דוקא נעשה מוכנים לכך (שלא ה' ביכולתם להיות מוכנים לזה עיי"ז
שום אתדל"ת בכל הזכות שבעולם רק עיי' ביטול הכלי והכניעתו דוקא מטעם
הנ"ל דבחי' סוכ"ע אינו מאיר ומתגלה רק בבחי' ביטול והעדר הכלי בתכלית
כמ"ש למעלה בענין מס"ג כו' וד"ל. וראי' ברורה לענין הזה הוא אשר מצינו
בכתבי האריז"ל בענין נעילה דיו"כ שהוא בחי' עליית המל' בעתיק עיי' ז'
פעמים כי ה' הוא האלקים כו' כי ז' עליות המל' הוא בז"פ כי ה' הוא
האלקים דהיינו שאלקים יהי' מתעלה להיות במדרגת שם הוי' ממש ואין זה
כ"א מצד בחי' התגלות הוי' באלקים מלמעלה למטה וכמ"ש יעקב והי' הוי'
לי לאלקים כו', והענין הוא היינו בחי' התגלות דסוכ"ע הכללי בממלא כנ"ל
שהוא בחי' גילוי הוי' באלקים דרך כללות כידוע ועיי"ז מתעלה בחי' אלקים
דהיינו בחי' ממלא להיות בבחי' סוכב, וכמשל הידוע בב' בנ"א א' עומד

בחומר ובלבנים וימררו את חייהם בכל עבודה קשה: עי'פ שמות א. יד. וראה אור התורה כאן בקיצור
 לס"ד.

העם ההולכים בחושך: ישעי' ט, א.

ובמורא גדול זו גילוי שכינה: תבוא כו, ה ובספרי שם. הגש"פ פיסקא. ביד חזקיהו.

מלך מלכי המלכים כו' [ג: ליתא]: הגדה שם פיסקא. מצה זי.

אני ולא מלאך. . . ולא שמעו אל משה: נסמן לעיל ע' עט. וארא ה, ט.

נעילה דיו"כ. . . כי ה' הוא האלקים: נסמן לעיל כה.

והי' הוי' לי לאלקים: ויצא כח, כא. ראה לעיל שם. ושי"ג.

וכמשל הידוע בב' בנ"א: מובא בכ"מ — ראה הנסמן במראי מקומות ללקוטי תורה ר"פ ואתחנן (בהוצאת
 תשרי"מ ואילך). עטרת ראש שער ר"ה ע' 32. מאמרי אדה"א בראשית ע' קה. ושי"ג. במדבר ח"ה ע' אהרס.
 ושי"ג.

למעלה וא' [עומד] למטה שיש ב' אופנים באיכות התחברותם אם התחתון יעלה למעלה או העליון ירד למטה, ומה שהעליון יורד למטה היינו מ"ש והי' הוי' לי לאלקים שבחי' הוי' דסובב ירד להיות בבחי' אלקים, ומה שהתחתון יעלה למעלה היינו כמו עליית המל' בכת"ר בנעילה דיו"כ, ועל שניהם יתפרשו ז"פ כי ה' הוא האלקים שאו' בנעילה דיו"כ דוקא וד"ל.

והנה בחי' ההכנה הנעשה במל' להיות ביכולתה לעלות למעלה מעלה כ"כ בנעילה דיו"כ היינו ע"י החמשה וידויים שאומרי' ביו"כ וכמבואר בספרי הקבלה, ובלא ה' וידויים הללו לא הי' ביכולת המל' לעלות בכתר ולמעלה מעלה ולכאורה זה פלא דמה שייכות הוידוי שאינו אלא השפלות עצמו וההודאה על החטא להיות גורם עלי' גדולה כזאת. אך הענין הוא דע"י הוידוי באמרו אשמנו בגדנו כו' עד תעבנו תעינו כו' הוא משפיל את החומר בהכנעה ושפלות גדולה והוא בחי' העדר הכלי הנ"ל, וכל מה שיהי' בנפש בחי' הביטול והעדר הכלי בתכלית יותר, יותר יהי' מוכן לקבל בחי' גילוי אא"ס הפשוט שנק' בחי' סובב מטעם הנ"ל באריכות בענין מס"נ כו', וע"כ ע"י ה' וידויים דוקא מתעלה המל' מקור כללות נ"י למעלה בה' עליות דרך כללות עד בחי' הכת"ר (וז"פ כי ה' כו' היינו נגד ז' המדות דמל' שיש בכאור' הוי' ואלקים אך במ"א מבואר שזהו ענין ז' עליות מלמטה למעלה כי בחי' הוי' שבפרצוף התחתון מתעלה להיות בבחי' אלקים שבעליון ומלמעלה למטה מבחי' אלקים שבעליון נעשה הוי' לתחתון כו'), והרי מזה ראי' ברורה לענין הנ"ל דע"י הכנעת חומר הגוף שבגלות מצרים דוקא זכו לקבל גילוי עצמות אא"ס כי ע"ז דוקא נעשו מוכנים לכך ולא ע"י דבר אחר וזולת זה מטעם הנ"ל וד"ל (ובזה יובן מאמר הידוע דכד אתכפייא סט"א דוקא שהוא הכנעת החומר שמסט' דחויא בישא כו' אסתלק יקרא דקוב"ה כו' וד"ל).

ומעתה יש להבין ענין הפורים ובמ"ש וקבל היהודים את אשר החלו כו' כמארז"ל אשר החלו בזמן מ"ת כנ"ל. דהנה ענין טעם קריאת שם פורים הוא כמ"ש בביאור מפורש ע"כ קראו לימים האלה פורים ע"ש הפור כו' והיינו מ"ש הפיל פור הוא הגורל לפני המן כו' וזהו עיקר ענין פורים בכלל. ולהבין זה וגם מה שהמן הפיל פור הוא הגורל למה הוצרך לגורל וגם מ"ש לפני המן כו' וגם להבין כל המשך הסיפור כי המן בן המדתא

החמשה וידויים: ראה גם בסמוך פיסקא, והו' וקבל היהודים. ספר המאמרים תק"ע כאו' ע' לו. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אקכו.

במ"א מבואר: נסמן לעיל שם.

דכד אתכפייא סט"א: ראה זהר תרומה קכח, ב. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תיח וע' תקה. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ר"ע תקצב וע' תקצד ואילך. אור התורה שלה כרך ו' ע' איתשעב. וש"נ. ע"כ קראו לימים האלה פורים. . הפיל פור הוא הגורל: אסתר ט, כו, ג, ז. כי המן בן המדתא. . הפיל פור: אסתר שם ט, כד [ושם: והפיל].

כו' הפיל פור כו' ובקש להשמיד ולהרוג כו' דהנה משמע דעיקר הטעם שפעל זאת הרעה לישראל היינו מפני שהלשין על אשר אינם עושים את דתי המלך כו' והוא לעבוד ע"ז וא"כ אם היו עובדים ע"ז וממירים דתם היו ניצולים מן ההריגה לגמרי אך המה לא רצו לעבוד ע"ז ולהמיר דתם וגם אם יהרגו כולם מסרו נפשם על קדה"ש והוחלט אצלם ליהרג כו' ועי"ז ההחלט כבר נתבטלו ממציאיותם ונכללו נפשם באור האלקי במס"ג זאת שלמעלה מן הטעם והבחירה כלל כמ"ש למעלה בשרש ענין מס"ג שהוא למעלה מן הטעם לגמרי רק בחי' ביטול כו', ולפ"ז הרי גם בזמן ההוא האיר בנפשם ממש מאותה ההארה שהי' מאיר עליהם בזמן מ"ת שעל כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתן כמס"ג ממש כנ"ל שהוא בחי' גילוי אא"ס מבחי' סובב הכללי כנ"ל, וזהו וקבל היהודים את אשר החלו לעשות בזמן מ"ת שנתגלה בזמן אחרון עליהם ג"כ מבחי' סוכ"ע ע"י בחי' מס"ג שלהם שלמעלה מן הטעם כי אותה ההארה מאור דא"ס שקיבלו בזמן מ"ת נפסק מהם אח"כ ע"י חטא העגל כמ"ש ויתנצלו בניי את עדיים מהר חורב כו' אך מ"מ נשאר על שרש כנ"י למעלה בבחי' מקיף בהעלם עד זמן אחרון שחזר האור הגדול הזה להאיר עליהם בבחי' גילוי בנפשם, וזהו וקבלו עליהם בבחי' גילוי או"פ ממש בבחי' מס"ג שלהם מטעם הנ"ל בענין מס"ג כו' וזהו אשר החלו אז במ"ת ונפסק בנתיים חזרו וקבלו בפורים דוקא וד"ל.

אך עדיין יש להבין מה טעם לקריאת שם ע"ש הפור הוא הגורל מה ענין הגורל לכאן, ואם מטעם מס"ג הוא כנ"ל מה טעם לקרותו בשם פורים דוקא, ולמה בזמן הפורים דוקא חזרו וקיבלו הלא עיקר קבלתם הי' לפני זה כשגמרו בנפשם ליהרג על קדה"ש כנ"ל. והענין הוא דהנה יש להקדים לבאר תחלה שרש ענין הפלת הגורל מהו, דהנה ידוע ומבואר במ"א בענין הגורל דיו"כ על שני השעירים שעיר א' לה' ו[שעיר] א' לעזאזל שמתחלקין עפ"י הגורל דוקא כידוע, וזה פלא גדול לכאורה דהאיך יסמוך על הגורל לעשות זה השעיר לה' שעלה עליו הגורל לה' אם אפשר באמת [שהוא] אינו החלק הראוי ליקרב לה' אלא השעיר השני דוקא והאיך הגורל יעשנו חלק הראוי לה', ואם עפ"י הגורל הוא שנעשה ההתחלקות הזאת דוקא א"כ הרי מקודם שיפיל הגורל ב' השעירים שוין להיות שכל א' ראוי להיות לה' והאיך יתכן שאותו השעיר שנעשה אח"כ לעזאזל יהי' ראוי לה' קודם הגורל כו'. אך הענין הוא כי עיקר ענין הגורל בגשמיות הרי ידוע שענינו הוא להבדיל

אם היו עובדים ע"ז . . . היו ניצולים: ראה גם לקמן ע' תקכא. תורה אור מגלת אסתר צו, א. לקוטי שיחות
זאת חנוכה כרך כה ע' 249 הערה 50.
ויתנצלו בניי את עדיים מהר חורב: תשא לג, ו. ראה לקמן ע' תקכא.
וקבלו עליהם: ראה אסתר ט, כו. ה': וקבלו היהודים את.
שורה אך — שם: אב: שם פורים.
הגורל דיו"כ על שני השעירים: ראה לעיל ע' שסו. ושיג.

ולחלק בין חלק זה לחלק זה עפ"י הגורל שהוא תלות את ההתחלקות בדבר הגורל שלמעלה מן הבחירה בטעם ודעת רצוני, כי אם הי' כל א' בוחר את חלקו בטעם ורצון לא היו צריכים כלל לגורל אלא מפני שאין לכל א' טעם ורצון לבחור בחלק זה יותר מחלק זה אזי סומכין את דעתם ורצונם על הגורל לומר שאותו החלק שיפול לו הגורל הוא חלקו ונמצא שתולה רצונו ובחירתו בהפלת הגורל וקודם הפלת הגורל הוא עדיין למעלה מן הבחירה וב' החלקים שוין לפניו אי"כ הרי מה שיטול כל א' חלקו אחר הגורל ג"כ הוא למעלה מן הטעם למה יטול זה חלק הזה וזה יטול חלק האחר מאחר שאין להם בחירה כלל בזה רק הגורל עשה זה ובגורל מצד עצמו אין בו טעם בהתחלקות זאת, אלא מוכרח לומר שעיקר ענין הגורל הוא למעלה מן הטעם והרצון הנבחר (שהרי יוכל להחליף מרצון לרצון מאחר שאומר כמו שיפול הגורל כך יהי' הרצון אי"כ שוה אצלו ב' הרצונות) כי יש רצון שמלוכש בטעם והוא הבחירה כמו בוחר בטוב כו' מפני שהוא טוב ויש רצון שלמעלה מן הטעם לגמרי ואין שם התחלקות כלל לבחור בזה יותר מבה, ובחי' הטעם לרצון הנק' בחירה למעלה הוא הנק' בחי' ח"ס והוא בחי' חכמה שבכתר בכלל ובחי' הרצון שלמעלה מבחי' ההתחלקות הוא הנק' כת"ר שבכת"ר ושם הוא שרש הגורל ע"כ ב' שעירים שוים שם להיות כי שם למעלה מבחי' ההתחלקות כו' (וכמשי"ת), וכמ"כ יובן בענין הגורל דיו"כ על שני השעירים שקודם הפלת הגורל לא נודע כלל עדיין מי לה' וכו' כי אין טעם והשגה כלל לבחור דוקא בזה השעיר לה' אלא שניהן שוין וכנ"ל וא"כ ה"ז למעלה מבחי' הטעם והרצון שלמעלה אלא כמו שיפול הגורל כן יקום דהיינו שכך יהי' רצון העליון להיות זה השעיר לה' כו' כי בחי' הגורל למעלה הוא למעלה מן הבחירה והטעם אלא כמו שיפול הגורל למעלה מן הטעם שזה השעיר יהי' לה' נעשה ראוי לה' והב' לעזאזל ושניהם עומדים להיות כל א' ראוי לה' מפני שבחי' הגורל עדיין הוא למעלה מבחי' ההתחלקות כנ"ל, והיינו ענין הסמיכה על הגורל דוקא. שאותו השעיר שיפול בו הגורל לה' למעלה מן הטעם כן יקום, ובוה יתורץ הקושיא הנ"ל וד"ל.

אך יש להבין עדיין למה כיו"כ דוקא צריך לסמוך על הגורל שלמעלה מן הטעם כו', אמנם הענין ידוע לפי שביו"כ הוא עליית המל' בכת"ר עליון שלמעלה מבחי' התחלקות קוין ימין ושמאל כו' והוא בחי' פנימי' הכת"ר שנחשב מבחי' הא"ס ולא נמנה בכלל ע"ס שיורדין ונמשכין למטה בבחי' התחלקות קוין חח"נ מימין כו' והיינו למעלה מן הטעם כי החכמה מאי"ן תמצא מאין ליש בגילוי המשכה אבל בעצמות הכת"ר הוא למעלה מן החכמה

חח"ן מימין: נסמן לעיל ע' מז.

החכמה מאי"ן תמצא: ראה גם לעיל ע' קמו. ושינ.

והטעם לגמרי, וזהו שרש הגורל דיו"כ להמשיך מבחי' פנימי' הכת"ר שלמעלה מבחי' ההתחלקות כו' ששם נא' כחשיכה כאורה כנ"ל בענין אנכ"י ולא יהי' לך כו' ובענין אח עשו ליעקב כו' שבבחי' טובב שלמעלה מבחי' מעלה ומטה שזה רוחניות וגשמיות כו' ועשו אח ליעקב כו' כך שני השעירים שוין שם רק על מי שיפול הגורל לה' כנ"ל וד"ל.

וזהו שנק' יום הכפורים פי' כפוריים בכ"ף הדמיון כלומר כמו הפורים כי יש ביו"כ ג"כ מענין הפור הוא הגורל שע"ש זה נק' פורים כמ"ש ע"כ קרא[ו] לימים האלה פורים ע"ש הפור כו'. ויש להבין בזה איך אומר עיקר הטעם לקריאת שם פורים מפני הפור הוא הגורל הלא עיקר הנס לא הי' הגורל אלא ענין מפלת המן ע"י אסתר ולמה יקרא עיקר השם ע"ש הפור שאין בו עיקר הנס כלל, אך הנה עפ"י הנ"ל בגורל דיו"כ יוכן שעיקר בחי' פורים הוא הפור והגורל דוקא וממנו עיקר הנס. דהנה שרש בחי' המן למעלה בבחי' אחוריים דכת"ר דקדושה שהוא בחי' מקיף דקליפה למעלה מן הטעם ג"כ והוא ענין החוצפה וההתנשאות שבלא טעם שהוא הנק' מלכותא בלא תגא וכמ"ש אם תגביה כנש"ר כו' בחי' הגביה ורוממות בתכלית שנק' גסות הרוח לעשות א"ע יש גדול בחוצפה בלבד למעלה מן הטעם כי אין טעם כלל להתנשאות של דבר שוא באמת רק בדרך חוצפה בלבד (והוא לעומת בחי' הרוממות וההתנשאות דקדושה האלקית להיותו באמת בחי' י"ש האמיתי מקורא דכולא כו'), ולזה רמזו רז"ל המן מן התורה מנין שנאמר המן העץ כו' שהוא למעלה מבחי' התחלקות הקוין שמשם עה"ד כו' והוא העץ שלמעלה מנ' אמה דנש"ב כו') והוא תכלית הגסות דקליפה כידוע. והנה מבואר למעלה שבסט' דקדושה הוא בחי' פנימי' הכת"ר ששם נא' כחשיכה כאורה וע"כ ב' השעירים שוין שם כו' להיותו למעלה מבחי' ההתחלקות ולמעלה מבחי' מעלה ומטה כו' והטעם הוא כי לעוצם בחי' הרוממות וההתנשאות שבעצמות א"ס כולא קמי' כלא [חשיב] עליונים ותחתונים בשוה אינם תופסים מקום כלל וכלל וכמו שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך שמפני העדר תפיסת מקום של השממית היא בהיכל מלך ולא מרגיש בה המלך לעוצם פחיתת ערכה כך גם יניקת החיצונים מפני שכל ההשתלשלות אינו תופס מקום כלל לגבי עצם הרוממות דאור א"ס הרי יוכל להיות מגיע גם אליהם השפע ממש כמו לעליונים בשוה משום דקמי'

יום הכפורים . . . כפוריים: ראה גם לעיל ע' שסט. וש"נ.

מלכותא בלא תגא: נסמן לעיל ע' שטו.

אם תגביה כנש"ר: עובדי' א. ד.

המן מן התורה . . . המן העץ: תולין קלט, ב. בראשית ג, יא.

העץ שלמעלה מנ' אמה: ראה גם לעיל ע' תלה. וש"נ.

שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך: משלי ל, כח.

כחשיכה כאורה לעוצם הרוממות וכמו השממית כו' והכל שוין שם וז"ש אם צדקת כו' וע"כ מאריך אף לרשעים כמו לצדיקים וכמו שאמרו הן הן גבורותיו שגויים מרקדיים בהיכלו והוא שותק מפני העדר תפיסת מקום לכל ההשתלשלות בעצמות אא"ס ע"כ גם סט' דקליפה יכול לקבל משם והוא שותק כשממית שבהיכל מלך וכיוצא. ובזה יובן מה שביקש משה שלא תשרה שכינה באוה"ע כמ"ש ונפלינו כו' כנ"ל באריכות בענין אנכי ולא יהי' לך כו', וע"כ גם המן מצד שרש אחיזתו באחוריים דכת"ר עליון (כחי' עורף שכנגד המצח ששם שרש עמל"ק לנגד הדעות ולמעלה הימנו כמ"ש במ"א) הי' רצונו להמשיך משם להשמיד ולהרוג כו' משום דשם הרי שוה חושך ואור כו' והוא ע"י ענין הגורל שהפיל המן שהוא לעורר במקום שהוא למעלה מן הטעם רק כמו שיפול הגורל, וכמו בב' השעירים שנפל ע"ז לעזאזל כו' כך הפיל הגורל להיות מגיע הרעה על ישראל בלא טעם כו', וזה לפני המן לפניו כאילו אין זה נוגע אל עצמותו כלל מפני שהוא מקום שלמעלה מן הטעם כו' (דעשה א"ע בדוגמא כאותו השרש להפיל לפניו הגורל בבחי' חוצפה והתנשאו' כאילו הכל שוה לפניו רק כמו שיפול הגורל כו'), אך הנה ע"י בחי' מס"נ דישראל שמגעת בעצמות אא"ס דוקא כנ"ל ע"ז המשיכו משם דוקא בחי' הפלת הגורל שיפול הגורל הרע על ראש המן דוקא, וז"ש להשיב גמולו בראשו פי' גמולו שגמל וחשב להמשיך חלק הגורל הרע שיפול על ישראל מלמעלה מן הטעם מאותו מקום עצמו הוא שנפל הגורל להיפך להיות חלק הרע על ראשו וחלק הטוב על ישראל כו' וכמבואר למעלה בענין אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו שעצמות אא"ס כל יכול וגם משם יוכל להיות בחי' ההתחלקות לבא האור לישראל ולא לאוה"ע כמ"ש אנכי ה' אלקיך ולא יהי' לך אלקים אחרים וכמ"כ ואת עשו שנאתי כנ"ל באריכות וד"ל (ובזה מתורץ קושיא הנ"ל, מפני שיעקר הנס הי' דוקא הפלת הגורל שיפול על ראש המן וע"כ קראו] לימים האלה פורים ע"ש הפו"ר דוקא וד"ל).

וזהו וקבל היהודים את אשר החלו לעשות בזמן מית כנ"ל, דהנה המשך הפסוקים כך הם, וקבל היהודים את אשר החלו כו' כי המן בן המדתא האגגי כו' חשב על היהודים לאבדם והפיל פור הוא הגורל להומם ולאבדם,

אם צדקת . . מאריך אף לרשעים: איוב לה, ז. סנהדרין קיא, סע"א.
 הן הן גבורותיו מרקדיים בהיכלו: ראה יומא סט, ב. ילקוט שמעוני נחמי רמז תתרע"א.
 שביקש משה שלא תשרה שכינה . . ונפלינו: נסמן לעיל ע' שסט.
 עורף . . שרש עמל"ק לנגד הדעות: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תצה ואילך.
 להשיב גמולו בראשו: בספר המאמרים תקיע כאן ע' לח: להשיב את גמולו בראשו. ובאור התורה מגלת אסתר כאן (בהוצאת תש"נ ע' קסד): והשבות לו גמולו בראשו — נוטח ועל הנסים (כימי מרדכי) לפורים.

ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אותו כו' ע"כ קראו לימים האלה פורים ע"ש הפור כו'. פי' וקבל שקבלו כנ"י את אשר החלו לקבל זה האור הגדול בזמן מ"ת כנ"ל אעפ"י שנפסק בנתיים כנ"ל, ומפרש הדבר לאיזה סיבה הי' זה הדבר הגדול ואמר כי המן בן המדתא כו' ששרש אחיזתו בבחי' כת"ר ומקיף דקליפה בחי' חוצפה כנ"ל חשב להמשיך רעה על היהודים ע"י הפלת הגורל מלמעלה מעלה מכל ההשתלשלות דשם כחשיכה כאורה כנ"ל, אך ובבואה אמר עם הספר ישוב כו' פי' ובבוא"ה לשון נוק' היינו בחי' עליית המל' מקור כנ"י למעלה מעלה בעצמות אא"ס ממש ע"י מס"ג שלהם כנ"ל אזי אמר עצמות אא"ס ע"ם הספ"ר שהוא בחי' התחלקות הרצון בחכמ"ה שנק' ספ"ר להיות להיפך שיפול הגורל מלמעלה מן החכמה על ראש המן כנ"ל והיינו ישוב אותה המחשבה והרצון הרע אשר חשב להמשיך על היהודים על ראשו וממילא ותלו אותו למטה על הע"ץ למעלה מנ' אמ"ה כגמולו וד"ל. וגם הפשוט דובבואה דקאי על אסת"ר ג"כ יתפרש ע"ד הנ"ל משום דאסת"ר למעלה היא בחי' מקור כנ"י והוא בחי' מל' דאצי' שמסתרת בבריאה בבחי' גלות כו' וע"כ שלחה אסתר שלמטה צומו עלי ג' ימים כו' וגם אני ונערותי אצום כן ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת של תורה למעלה מן החכמ"ה, והענין הוא כנ"ל בענין גלות מצרים שע"י הכנעת החומר הוא ההכנה להיות בבחי' ביטול דמס"ג שהוא בבחי' גילוי עצמות אא"ס כנ"ל ולכך צייתה ג"כ לצום ג' ימים להכניע החומר מאד וגם אני ונערותי הן ז' הנערות הראויות לתת לה מבית המלך שהן בחי' ז' היכלות דבריאה אצו"ם כן ועי"ז יהי ביכולת המל' לעלות למעלה בבחי' ביטול ומס"ג בעצמות אא"ס, וז"ש ובוה אב"א בזה דוקא וכנ"ל בענין גלות מצרים שגרם גילוי סובב דמ"ת וכמו ענין ה' וידויים דיו"כ שקודם עליית המל' בנעילה דיו"כ כו' וד"ל, וזהו ובוה אב"א אל המלך סתם מלך מלכי כו' בחי' סובב אשר לא כד"ת למעלה מן החכמה והטעם וממילא כשיש עליי' למל' דקדושה נופלת מל' דקליפה וכמארז"ל כשזה קם זה נופל וממילא יפול הגורל על ראש המן, וז"ש

בחכמ"ה שנק' ספ"ר: פרדס שער (יב) הנתיבות פ"א.

ותלו . . על הע"ץ למעלה מנ' אמ"ה: נסמן לעיל ע' תלה.

אסת"ר . . מל' דאצי' שמסתרת בבריאה: נסמן לעיל ע' שמש וע' שע.

צומו עלי ג' ימים . . אשר לא כדת: אסתר ד, טז.

ונערותי הן ז' הנערות הראויות לתת לה מבית המלך: ראה יוסף לקח כאן (ד, טז).

ז' הנערות . . ז' היכלות: זהר פקודי רמ, ב.

ובוה אב"א: וכ"ה בספר המאמרים תק"ע כאן ע' לט. ובאור התורה כאן (בהוצאת תשי"ג ע' קסה): ובכן

אבא.

ה' וידויים: נסמן לעיל בפיסקא, והנה בחי' ההכנה.

שויה ה' — ובוה: ג' ובכן.

כשזה קם זה נופל: רש"י בראשית כה, כג.

ובבוא"ה לפני המלך דוקא אז אמר עם הספר ישוב מחשבתו כו' וד"ל. וזהו וקבל היהודים לשון יחיד כי ע"י בחי' מס"נ שלהם נעשה כולם כאיש א' לקבל מבחי' אחדות הפשוט כי רצון א' לכולם רצון פשוט שלמעלה מן הטעם כו' (וכמו שהחלו לעשות בזמן מ"ת דכתיב ויח"ן ישראל כאיש א' מטעם זה וכמ"ש במ"א), ולהיות שקיבלו מאח"פ שלמעלה מן ההתחלקות דע"ס בקוין כנ"ל ע"כ אמר וקב"ל ל' יחיד למהוי אח"ד באח"ד וד"ל.

אך הנה אחר זה אמר קימו וקיבלו היהודים עליהם ועל זרעם כו' להיות עושים את שני הימים האלה כו' ויש בתיבת וקבלו זה קרי וכתיב הכתיב וקבל בלא וי"ו והקרי בוי"ו, והענין הוא כי בתיבת וקבל הנ"ל הקרי ג"כ בלא וי"ו לפי שהיו כולם אז במס"נ ממש והאיר על נפשם בבחי' גילוי גמור מבחי' אח"פ ע"כ בין בקרי בין בכתיב אמר וקבל ל' יחיד אבל מה שקיבלו עליהם ועל זרעם אחריהם לדורות הבאים שאין להם מס"נ בגילוי כמוהם רק בחי' רשימה והארה בעלמא מאותה ההארה נשארת גם לזרעם אחריהם ע"י מס"נ שלהם ע"כ אמר בקרי וקבלו ל' רבים ולא וקבל ל' יחיד להיותו אינו מאיר בגילוי כמו בהם עצמם אבל הכתיב גם על זרעם וקבל ל' יחיד לפי שהכתיב עיקר ענינו הוא בחי' גילוי האור ממש בהמשכת אותיות ואז הרי נגלה עליהם בבחי' גילוי גמור ע"כ גם בקבלתם על זרעם להמשיך בחי' רשימו מאור זה עדיין גם הוא בבחי' אח"פ בל' יחיד וד"ל. ובזה יובן ענין התי"ו דותכתוב אסתר המלכה בתי"ו גדול דוקא, כי האות של התי"ו מורה על בחי' הרשימו מן האור כענין חותמו של הקב"ה אמ"ת (והתי"ו במל' כי אמ"ת ראש תוך סוף כו') וכמו והתוי"ת תי"ו על מצחות כו' תי"ו תחי' וכמאמר תי"ו רשי"ם רשימ"ו לע"י דלית דכוותי' כו' ובהיות שבחי' אסתר הוא מקור כנ"י לדורות הבאים ע"כ כתבה בתי"ו גדול להמשיך אור רשימו

וזהו וקבל היהודים: מאן עד סיום פיסקא הבאה (וא' זעירא דויקרא כו') נדפס בספר המאמרים תקיע ע' לת.

כולם כאיש א' . . . בזמן מ"ת: ראה ספר המאמרים תקס"ו ע' קכה ואילך. ומקבילו בתורה אור מגלת אסתר צו, סע"ד ואילך.

ויח"ן ישראל כאיש א': יתרו יט, ב וברשי" שם — ראה הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרמו. למהוי אח"ד באח"ד: ראה זהר תרומה קלה, סע"א.

קימו וקיבלו היהודים: אסתר ט, כו.

קרי וכתיב: ראה גם ספר המאמרים תקיע כאן (בהוצאת תשמ"ז) קפג, ב.

דותכתוב אסתר המלכה: אסתר ט, כט.

חותמו של הקב"ה אמ"ת: שבת נה, א.

אמ"ת ראש תוך סוף: ראה בראשית רבא פפ"א, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקפא. ושי"ו והתוי"ת תי"ו על מצחות . . . תי"ו תחי': יחזקאל ט, ד. שבת שם.

תי"ו רשי"ם רשימ"ו לע"י: זהר (אדרא רבא) נשא קכה, ב. — בזהר שם: רישומא. וכן הובא ב(שער מאמרי רשביי לשם ר, ב) לקוטי תורה ראה כא, סע"ג. אבל בקול ברמה שם הובא בלקו"ת בהר מג, ג. (הוספות לויקרא) נג, סע"ב: פרי עץ חיים שער (יח) השבת פ"כ (וכן הוא בשער הכוונות שם): רשימו.

גדולה מאור הכת"ר על זרעם אחריהם מעצמות אא"ס (כידוע דאותיות גדולות בכת"ר ובינונית כבינה וז"א וקטנות במל' וכמ"ש במ"א בענין אדם דד"ה וא' זעירא דויקרא כו') וישם אחשורוש מס על הארץ כו' וד"ל.

ובכל הנ"ל יוכן מארז"ל כל המועדים בטלים לעתיד חוץ (מיו"כ) ופורים שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו כו' וזכרם לא יס[ו]ף אפילו לעתיד כו', להיות ידוע שלעתיד יהי' בבחי' גילוי סובב הכללי בבחי' ממלא כנ"ל כמ"ש כי עין בעין נראה כו' והגילוי יהי' בבחי' א"ס ממש (כמ"ש במ"א בפ"י ה' ימלוך לע"ו שלמעלה מן הזמן יאיר בזמן וע"כ אין לו הפסק כמ"ש ועתיק יומין יתיב כו' מלכותי מלכות עלם כו') וזהו ממש ענין יו"כ ופורים כנ"ל שבי"כ ופורים מתגלה מבחי' [א]א"ס מלמעלה מן כל ההשתלשלות וע"כ כל המועדים שהן בבחי' קוין חג"ת כמו פסח כו' יהיו בטליו לעתיד רק יו"כ ופורים לא יבטלו וכמ"ש וימי הפורים לא יעברו כי שרש הגורל למעלה מבחי' ההתחלקות כנ"ל וד"ל.

ובכל זה יוכן ג"כ מארז"ל כל הנביאים בטלים לעתיד חוץ ממקרא שהן ה' חומשי תורה ומגילה בלבד, ולכאורה זהו כפלא מה שייכות למגילה עם ה' חומשי תורה דוקא. אך הענין הוא כנ"ל דבחי' מ"ת ובחי' המגילה שרש אחד להם והוא בחי' התגלות מעצמות אור א"ס הפשוט בחי' סובב לממלא הוא שרש ענין קריאת התורה שדבריו חיים וקיימים כמו במ"ת דכתיב וידבר אלקים כו' וכמ"ש ודבר"י אשר שמתו בפ"ך כידוע, רק שבקריאת התורה כאמרו וידבר ה' אל משה זה הדבר וכיוצא הרי בא הארת סובב לממלא בבחי' גילוי גמור למטה בעולם העשי' ממש כידוע משא"כ בקריאת המגילה שאור זה בא למטה בבחי' ההעלם וההסתר דוקא שהרי לא נז' שם הוי' או שם אלקים בכל המגילה לפי שבא כל הענין הזה בהתלבשות

דאותיות גדולות בכת"ר . . דויקרא: ראה ספר המאמרים תקס"ח ח"ב ע' תרסט ואילך ומקבילו שם ע' תרעז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' יד. ושי"ג. — י"א: רשם עה"ג: ע' לעיל דף ל, ב — והוא ד"ה ויקרא אל משה משבת חוה"מ פסח תקצ"א. נדפס באור התורה ויקרא ח"ג ע' תשכד.
וישם אחשורוש מס עלה ארץ כו' וד"ל [כ"ז ליתא בא"ב] אסתר י, א [ושם: המלך אחשורוש].
כל המועדים בטלים . . (מיו"כ) [ג': מיו"כ]: ראה מדרש משלי ט, ב. ילקוט שמעוני שם רמז תתקמד.
וימי הפורים האלה: אסתר ט, כח.
כי עין בעין נראה: שלח יד, יד [בדילוג וכ"ה גם במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כב. ושי"ג. ח"ב ע' שמ וע' שמח]: יראו — ישעי' נב, ת.
ה' ימלוך לע"ו . . ועתיק יומין יתיב . . מלכותי מלכות עלם: בשלח טו, יח. דניאל ז, ט, ג. לג, ז. כו. ראה עטרת ראש שער ר"ה ע' ה. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ריב ואילך. לעיל ע' רכו.
כל הנביאים בטלים: ראה ירושלמי מגילה פ"א, ה"ה.
שדבריו חיים וקיימים: ע"פ ברכת אמת ויצ"ב.
וידבר אלקים . . ודבר"י אשר שמתו בפ"ך: יתרו כ, א. ישעי' נט, כא.
וידבר ה' אל משה זה הדבר: ראה אחרי יו, איב. ובספר המאמרים תקיע כו' ר"ע מ: וידבר משה אל בניו זה הדבר אשר צוה הוי'.

והעלמות דרכי הטבע באחשורוש והמן ומרדכי ואסתר אך בשרשן למעלה הנה ידוע בבחי' אסתר שהוא בחי' מל' דאצי' שמסתרת בראש הבריאה כו' כמ"ש [ו]אנכי הסתר אסתיר פני כו' שהוא גלות השכינה בעי' שרים וע"כ אמר אין אסתיר מגדת כו' להיותה בבחי' ההסתיר וההעלם דוקא וז' הנערות הן ז' היכלות כו' שנותנין לה מבחי' בית המלך (וכל המלך סתם הוא מלך מלכי המלכים עצמות אור א"ס כו' בחי' טובב כו'), ובחי' עליית המל' לפני המלך בחי' טובב כו' הוא מ"ש ובהגיע תור אסתר בת אביחייל כו' לבא לפני המלך לא בקשה דבר כ"א את אשר יאמר הגי' סרס המלך כו', פי' לא בקשה דבר כי עליית כנ"י בבחי' מס"נ שלהם כנ"ל הנה עי"ז נעשה למעלה בחי' עליית המל' מקור כנ"י דלעילא לבא לפני המלך לבחי' טובב בבחי' ביטול והתכללות בחי' מס"נ מכל וכל למעלה מן ההשגה והטעם והתענוג כו' כנ"ל בענין מס"נ, וע"כ לא בקשה דבר איזה מבוקש באיזה תענוג ורצון שבהשגה או איזה אהבה ויראה וכיוצא, כי זהו בחי' מציאת דבר מה ועלייתה הוא בבחי' ביטול כל מציא' רק כשלהבת העולה מאליה בא"ס בתכלית ההפשטה מכל דבר מפני שאור א"ס הוא למעלה מכל מציאת מדה וספי' כו' כנ"ל. ולכך בהגיע תו"ר אסתיר לא בקשה' באתדל"ת שם דבר וגם לא בקשה' דבר בבחי' אתדל"ע להמשיך מלמעלה למטה דבר מה רק את אשר יאמר הגי' כו' פי' הגי' הוא בחי' מקור הממשיך והמביא לצירופי אותיות הדיבור שיוכל לדבר בדיבור (בל"א ער מאחט ריידען) כי הגי' לשון הוגי' מן המסלה כו' הוא מפני שממשיך ומוציא מן העלם שיבואו האותיות בולטין לתוך כמחשבה ודיבור כמו ההוגי' את הש"ס כו', והיינו ע"ד מ"ש אד' שפתי' תפתח' שמפני בחי' הביטול אין להמל' דיבור רצוני בבחירה שמצד השגה רק כפי אשר יבא מלמעלה לפתוח אותיות הדיבור וז"ש שפתי' תפתח' כו' וכמ"ש במ"א, וכך גם כאן בחי' אסתיר לא בקשה' דבר מלמעלה למטה כ"א את אשר יומשך ממילא ומאליו ע"י הגי' שיאמר וימשיך מבחי' טובב לדיבור העליון דמל' כו', והיינו רק אשר יבא ממילא ומעצמו בחי' אתדל"ע מעצמות אור א"ס בחי' טובב לדיבור העליון שהוא בחי' ממלא, וז"ש לא בקשה' דבר כ"א את אשר יאמר הגי' משא"כ שאר הנערות בהגיע תור כל נערה ונערה כל אשר תאמר ינתן לה פי' כל אשר תבקש באתדל"ת באיזו מציאות ההשגה ורצון וטעם פרטי ותאמר שיומשך לה בחי' מ"ד באתדל"ע ינתן לה דהיינו שינתן ויומשך לה מלמעלה איזה דבר מה כפי ערך אתדל"ת שלה בלבד וא"כ הרי כל הנערות בעליות שלהן למעלה באצי' בקשו דב"ר רק אסתיר

(ו)אנכי הסתר אסתיר פני . . . אין אסתיר מגדת: וילך לא, יח. מגלת אסתר ב, ב.

וכל מלך סתם הוא מלך מלכי המלכים: ראה הנסמן לקמן ע' תקיב.

ובהגיע תור אסתר: אסתר ב, טו [ושם: לבא אל המלך].

הוגי' מן המסלה: שמאל-ב, כ, יג.

ההוגי' את הש"ס: סנהדרין ז, א (במשנה). ראה גם לעיל ע' שנ.

אד' שפתי' תפתח: ראה גם לעיל ע' שנט. ושינ.

בלבד לא בקשה דב"ר מפני שעלייתה במס"נ בבחי' ביטול מכל מציא' כ"א אשר יאמר הג"י מקור הצירופים מלמעלה למטה ממילא ומאליו דוקא כנ"ל וד"ל. והטעם הוא לפי שאסתר היא בת אביחיי"ל דו"ד מרדכי, כי מרדכי פי' מר"י דכ"א שהוא בחי' יסוד אבא ואסתר היא ב"ת דוד"ו שנק' אביחיי"ל וכמ"ש ויהי אומן את הדס"ה כו' ובמות אבי"ה ואמ"ה לקח"ה מרדכי ל"ו לב"ת כו' כי המל' נק' ב"ת אבי' כו' כי אבי"א יס"ד ברת"א ובחי' מרדכי יס"ד אבי"א אומן את הדס"ה כו' וידוע דבחי' אור אבא הוא ממוצע בין עולם הא"ס לעולם האצ"י כי החכמה נק' ראשית הגילוי באצילות וסוף לגבי עולם הא"ס כו' וז"ש ומרדכי יושב בשער המלך להמשיך מבחי' טובב לממלא והשער הזה הוא בחי' שער הפונה קדי"ם לקדמונו של עולם שנק' שער המלך סתם וע"י ישיבת מרדכי שם הוא כממוצע להביא כל העלם לידי גילוי כמ"ש כולם בחכמה עשית כו' וכמ"ש במ"א וד"ל (וטעם קריאת המלך סתם על אחשוורוש כי פי' אח"שורוש אח"ש הוא בחי' טובב ורו"ש בחי' ממלא ומה שלמעלה בחי' ממלא ומקבל נעשה לגבי תחתונים בחי' טובב ומשפיע כידוע בפ"י אמת ואמונה כל זא"ת וקיי"ם ל' זכ"ר כו' וע"כ נק' המלך סת"ם וד"ל) ובחי' ושת"י הוא מל' דקליפה ואשר לא תביא ושת"י שלא יהי' עלי' לנוג"ה כי מלכות"ה ניתן למל' דקדושה לאסתר כמ"ש וימליכה תח"ת ושת"י מפני שנשאה ח"ן וחס"ד לפניו כו').

וזהו ליהודים היתה אורה כו' אור"ה ל' נקבה ולא אמר אור ל' זכר, כי הנה בפורים הוא בחי' עליית המל' בפנימי' הכתר ששם עצמות אא"ס כנ"ל וכמ"ש ובבוא"ה לפני המלך ממש כנ"ל (ומתחילה נפלה לפני רגליו שהוא בחי' נקודה ת"י ואח"כ עלתה למעלה ממש), וכמו שיהי' עליית המל'

מרדכי פי' מר"י דכ"א . . יסוד אבא: ראה חולין קלט, ב. נסמן לעיל ע' קב.

ויהי אומן את הדס"ה: אסתר ב, טו.

אבי"א יס"ד ברת"א: נסמן לעיל ע' יז.

אור אבא הוא ממוצע: ראה גם ביאורי הזהר ויצא טו, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקכז. פרשיות

התורה ח"א ע' שנד.

ומרדכי יושב בשער המלך: אסתר ב, יט.

שער הפונה קדי"ם: ראה יחזקאל מג, א. ד. תורה אור ויקהל פז, ד.

כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.

אח"שורוש אח"ש . . ורו"ש: ראה גם ספר המאמרים תקיע כאן ע' מ. לעיל ע' שנה ואילך ובהנסמן שם.

אמת ואמונה כל זא"ת . . זכ"ר: ראה לעיל ע' כג. וש"נ.

ושת"י הוא מל': ראה גם ספר המאמרים תקיע כאן ע' מ. וע' קפג[ד] [בהוצאת תשמ"ז] אור התורה כאן

(בהוצאת תש"נ) ע' קסו. לעיל ע' שסג.

ואשר לא תביא ושת"י: אסתר א, יט.

וימליכה תח"ת ושת"י: אסתר ב, יז.

ליהודים היתה אורה: אסתר ה, טו.

נפלה לפני רגליו . . נקודה ת"י [תחת יסוד]: אסתר ה, ג. ראה זהר בלק קצא, א ובהגהות מהרח"ו שם.

לעיל ע' קו ואילך.

לעתיד דכתיב נקביה תסוביב גביר איח עטיב שהמלי תתעלה למעלה מבחי המשפיע שהוא בחי הקיז הנ"ל כי תתעלה בבחי עצמות אא"ס ממש, ע"כ אמר אור"ה לשון נוק' שהוא בחי מל' דא"ס וזהו ויקר בחי ת"ת ומל' שבצמות אא"ס כו' וד"ל.

ובכל הנ"ל יובן מארז"ל חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, להיות כי בחי מס"ג עולה למעלה מן הדעת והרצון הנק' בחיר"ה מפני שהוא למעלה מבחי ההשתלשלות וההתחלקות לגמרי וע"כ נא' דשם כחשיכ"ה כאור"ה כנ"ל ואין שם הפרש ג"כ בין ארור המן דקליפה לברוך מרדכי דקדושה וע"כ חייב לבסומי עד דלא ידע כו' וד"ל.

ומעתה הנה יש להבין טעם קריאת המגילה ביום י"ד בערי הפרזות דוקא וביום ט"ו בעיירות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון דוקא, דלכאורה אין לכל זה הבנה כלל ע"ד הפשוט דמה שייכות לקריאת המגילה בין י"ד לט"ו בעיר אם מוקפת חומה מימות יב"ג אם לאו כו'. אך הנה יש להקדים תחלה ענין המא' הידוע בדברי רז"ל דפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, ולכאורה אין שייכות לכנות פני משה כפני חמה דוקא ולמה פני יהושע כפני לבנה דוקא. אמנם הנה מבואר בזהר בכמה דוכתי לקרות שם בכינוי שמשא וסיהרא לקדב"ה וכנ"י שהוא ע"ד הידוע מ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים שהוא בחי טובב וממלא בכלל והוא בחי עצמות אא"ס הפשוט שלפני הקו כו' נק' שמשא ובחי' הקו הנמשך בבחי' ממלא כ"ע באבי"ע נק' סיהרא, ומבואר הענין במ"א לפי שהשמש נק' משפיע אור כי השמש עצמו נק' מאור ולא אור וההשפעות אור הוא הנמשך מן השמש אל הלבנה והלבנה אורה העצמי אינו בחי' משפיע אור כלל כי מיעטה הירח עצמה כמארז"ל הידוע ומקבלת האור מן השמש בלבד ואז מאיר אורה למטה וכמ"ש בזהר בכמה דוכתי דסיהרא לית לה מגרמה כלום (ויש בזה ב' פירושים הא' דלית לה אור כלל מגרמה ומעצמה רק מה שמקבלת מן

נקביה תסוביב גביר איח עטיב: ירמ" לא, כא. משלי יב, ד.

חייב אינש לבסומי בפוריא: ראה גם לעיל ע' שעד. וש"נ.

קריאת המגילה ביום י"ד . . . ט"ו . . . מימות יהושע: ראה מגילה ב, א-ב.

דפני משה כפני חמה: בבא בתרא עה, סע"א.

כי שמש ומגן . . . טובב וממלא: תהלים פד, יב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רטח. וש"נ.

ומבואר הענין במ"א: ראה בהערות הבאות.

השמש . . . נק' מאור: ראה בראשית א, יד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' מח. וש"נ. דברים ח"ג ע' תתקב.

והלבנה אורה העצמי: ראה הנסמן בסמוך.

מיעטה הירח עצמה: חולין ס, ב.

דסיהרא לית לה מגרמה כלום: ראה זהר תולדות קלה, סע"ב. ויחי רלו, ב. רמט, ב. ויקהל רטו, א.

בחוקותי קיג, ב. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שפג.

ויש בזה ב' פירושים: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתפג. וש"נ. דרושי חתונה ח"א ע' כט.

השמש, והפי' הב' דלית לה בחי' אור משפיע למטה בלתי קבלתה בעצמה תחלה אבל היא בחי' משפיע אור עצמותה למטה אחר קבלתה מהשמש כדמיון אשה כי תזריע ותוליד כו' כמ"ש במ"א, וכך הוא הדמיון למעלה בבחי' טוב ומלא שנק' הוי' ואלקים בכלל שעצמות א"ס בחי' טוב הוא בחי' מאור המשפיע אור כמ"ש באור"ך נרא"ה אור"ר בבחי' השפעה והמשכה לק"ו וחוטט שהוא מקבל האור כמו פני לבנה שמתמלאת אור מן השמש כו' וד"ל. והנה גבי יהושע כתיב נער לא ימיש מתוך האהל דר"ל שהוא בחי' מקבל מאורו של משה בתמידות ובלי זה אין לו אור מעצמו כדמיון פני לבנה שאין לה אור מעצמה בלתי קבלת אור השמש כנ"ל, וראי' לדבר זה ממ"ש ונת"ת מהוד"ך עלי"ו דהוצרך משה להשפיע מהודו ואורו ואז הי' ביהושע מרוחו של משה כדמיון קבלת הלבנה מן השמש והוצרך לסמוך ב' ידיו עליו כו', וזהו שאמרו ז"ל דפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה וד"ל.

והנה אמרו בזוהר דבימי יהושע קיימא סיהרא באשלמותא וכן בימי שלמה כו' והיינו שכל בחי' ע"ס דמל' שנק' סיהרא הי' במילוי אור ושפע מכל ע"ס דז"א שנק' שמשא כידוע, לפי שיהושע איש אשר רוח בו כו' שהי' מקבל בשלימות מכל הוד"ו של משה שנק' פני חמ"ה ולמעלה מעלה היינו כשבחי' ממלא דקו וחוט הנ"ל מקבל במילואו מכל הארת אור דסובב שבעצמות א"ס כו' והוא ענין מילוי הלבנה למעלה כידוע שהוא כד קיימא באשלמותא דוקא בכל קומת פרצופה כו', והנה אנו רואים למטה בהליכת השמש והלבנה שכאשר השמש מרוחק מן הלבנה כמו בתחלת החדש אזי אין הלבנה מקבל ככל חצי כדורה רק בחלק קטן ממנה כנקודה בלבד והוא הנק' בשם פגימת הלבנה ובכל יום ויום שהשמש מתקרב אל הלבנה יותר יאיר בה בשטח הכדור שלה יותר עד שבחצי החדש היא מתמלאת אור בכל שטח חצי כדורה שעומד לנגד השמש (וי"א להיפך שחצי של עבר השני יאיר והחצי כדור שעומד למול השמש הוא חשך וכמ"ש בספרי התכונה וגם מבואר במ"א שיש בזה ב' דיעות בין המקובלים וגם יש משמעות במאמרי הזהר לפרש כב' הדיעות) מפני עוצם התקרבותה אל השמש ע"כ מאיר בה בכל חלקיה והוא

אשה כי תזריע: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תא. ויקרא ח"ב ע' תר. וש"נ. דברים ח"ד ע' אקצה.

באור"ך נרא"ה אור"ר: תהלים לו, י.

נער לא ימיש מתוך האהל: תשא לג, יא.

ונת"ת מהוד"ך עלי"ו . . . לסמוך ב' ידיו עליו: פינחס כו, כ. שם כג.

דבימי יהושע קיימא סיהרא באשלמותא: ראה זהר ויקהל רטו, א.

וכן בימי שלמה: ראה זהר ויצא קנ, א. הנסמן במאמרי אדה"ו פרשיות התורה ח"ב לע' תקפט.

אשר רוח בו: פינחס כו, יח.

השמש מרוחק מן הלבנה כמו בתחלת החדש: כ"ה בהכת"י.

וי"א להיפך: ראה ספר נחמד ונעים שער ח (סא, ב). הובא בסידור שחרית לשבת קפב, ד ואילך. פירוש

המלות כט, ג ואילך. תורת חיים יתרו שעא, סע"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רטז. וש"נ.

הנק' מילוי הלבנה שהוא בט"ו בחדש ומט"ו בחדש ואילך היא מתרחקת מעט מעט מן השמש ונפגם אורה מעט מעט עד שבסוף החדש נק' פגימת הלבנה כתכלית המיעוט כו' וכך חוזר חלילה כידוע ונמצא עכ"פ בט"ו בחדש מקבלת הלבנה מאור השמש בתוקף ובמילוי גדול ולא קודם לכן אפי' יום ושעה א'. והנמשל משמש ולבנה הגשמיים יובן למשכיל למעלה בבחי' יחוד עליון דסובב וממלא למעלה בכלל שנמשלו לשמשא וסיהרא כנ"ל שבתחלת החדש לא יאיר אור דסובב בממלא רק כנקודה א' עד חצי החדש שבחי' ממלא בכלל מקבל כל הארת סובב בתוקף ובמילוי גדול (וע"כ אין מברכין על קידוש הלבנה רק אחר ז' ימים שקיבלה השפע בז' מדות שבה כידוע ומבואר במ"א), וכמ"ש באור"ך נראה אור"ך באור"ך דסובב כ"ע נרא"ה אור"ך בבחי' ממלא כ"ע מעט מעט עד שבחצי החדש נק' למעלה בחי' מילוי הלבנה (רק לעתיד כתיב והי' אור הלבנה כאור החמה כו' שיהי' ז"ו"נ שוי"ן בקומת"ן כו' וכמשי"ת בסמוך), וכמו"כ יובן בענין קבלת יהושע נער משרת משה שנמשל לפני' לבנה שמקבל מפני חמה פני משה שאמרו בזוהר דבימי יהושע קיימא סיהרא באשלמותא משום שהוא בחי' מילוי הלבנה בקבלת אור השמש בתכלית כו' לפי שהוא נער לא ימיש מתוך האה"ל בתכלית הקירוב וד"ל.

ועכ"ז יובן ג"כ ענין הטעם לקריאת המגילה ביי"ד בערי הפרזות ובט"ו בעיירות המוקפין חומה מימות יהושע דוקא, להיות ענין העיר המוקף חומה ידוע שהחומה היא המקפת לכל העיר בעיגול מכל צד והבתים מוקפים בה כו' ולמעלה היינו בחי' אור מקיף המקיף וסובב לבחי' או"פ וכמ"ש אני חומ"ה כו' ואני אהי' לה חומ"ת אש סביב וכיוצא שהוא ענין בחי' או"מ שמקיף וסובב לבחי' ממלא, שהעיר והבתים למעלה הוא בחי' או"פ והוא בחי' ממלא כ"ע כמ"ש בס"י ה' אבנים בונות ק"ך בתים וכמארז"ל אימתי (הוא) גדול כשהוא בעי"ר אלקינ"ו שהוא בחי' צירופי אותיות הדיבור העליון שנמשלו לאבנים שבונים מהן הרכה בתים כידוע ומבואר במ"א, ובחי' החומ"ה המקפת לעי"ר האלקי' למעלה הוא בחי' הארת סובב להקיף לממלא, וז"ש ואני אהי' לה חומ"ת אש או אנ"י חומ"ה וכיוצא וד"ל. וזה שאמרו ז"ל דעיירות המוקפות חומה מימות יהושע דלמעלה היינו שבחי' הארת המקיף דחומה העליון מאיר לכל בחי' ממלא כמו מילוי הלבנה הנ"ל קורין המגילה

מברכין על . . . הלבנה . . . אחר ז' ימים: ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' קנב ביום ה' כמ"ש הטעם בפע"ח.
ע' קנה [נדפס גם בתורה אור יתרו כט, ג] וכמ"ש בפע"ח. הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לסידור שכ"א, א. וש"נ.
והי' אור הלבנה כאור החמה . . . ז"ו"נ שווי"ן בקומת"ן: נסמן לעיל ע' שסג.
אני חומ"ה: שיר השירים ה, י. ראה גם לעיל ע' פ.
ואני אהי' לה חומ"ת אש סביב: זכר"י ב, ט (בדילוג).
כמ"ש בס"י ה' אבנים: שם פ"ד, מ"ד [נדפוס מנטובא שכ"ב. ובדפ"א ראה שם מ"ב].
אימתי (הוא) גדול: נסמן לעיל שם.

בט"ו דוקא לפי שבט"ו בחדש אז הוא בחי' מילוי הלבנה למעלה כנ"ל באריכות, וזהו שאמר מימות יהוש"ע דוקא שאז קיימא סיהרא באשלמותא כמו פני לבנה דיהושע מפני משה כנ"ל, ואם אינן מוקפות חומ"ה מימות יהוש"ע שאין האור דמקיף בשלימות במקבל ומכ"ש ערי הפרזות שאין מוקפות חומה כלל כו' קורין המגילה כי"ד לפי שבי"ד אין הארת סובב שנק' שמשא מאיר לכל בחי' ממלא שנק' סיהרא כנ"ל וקריאת המגילה הרי הוא בחי' ההמשכה מבחי' סובב לממלא כמו ענין קריאת התורה כנ"ל באריכות, ואעפ"י שלא הי' בחי' מילוי הלבנה למעלה רק בימי יהושע דוקא מ"מ בעיירות המוקפות חומה מימות יהוש"ע נשאר בבחי' ההעלם עכ"פ הארת בחי' סובב בממלא בשלימות ע"כ זמן קריאת המגילה להם בט"ו בחדש שהוא זמן מילוי הלבנה כנ"ל משא"כ בערי הפרזות כו' וד"ל (וכ"ז עכשיו אבל לעתיד דכתיב והי' אור הלבנה כאור החמה כו' שיהיו שני המאורות שוין כמו קודם שמיעטה הירח א"ע ואז אין בחי' ממלא נק' בחי' מקבל מבחי' סובב כו' וע"כ לעתיד נא' פרזות תש"ב ירושלים כו' בלי חומ"ה המקפת כלל כי החומה אעפ"י שהיא בחי' מקיף הרי היא מגבלת ליושבי העיר כו' וזהו חומ"ת חות"ם תחומ"ם כמ"ש במ"א, ולפ"ז אעפ"י שנא' וימי הפורים האלה לא יעברו כו' מ"מ לא יהי' חילוק זמן הקריאה בין פרזות למוקפות חומה מימות יהושע כן נון לעתיד מטעם זה וד"ל).

פרזות תש"ב ירושלים: זכרי' ב, ת.

חומ"ת חות"ם תחומ"ם: ראה פרי עץ חיים שער (בט) הלולב פ"ד. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקצח. ובהגמטן לשם. תקס"ח ח"א ע' שפג ובהגמטן לשם בח"ב (ע' תתכה).

בעז"ה פורים שנת תקפ"ו לפ"ק

ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה כו', הנה ארז"ל שיתא אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב, ופי' חד חרוב קאי על אלף הו' שהוא העוה"ב שנק' חיי עולם, ואיך א' ע"ז וחד חרוב דמשמע בחי' ביטול ושממון כו' מאחר שהוא עיקר קבלת שכר על מעשה המצות בעוה"ז כידוע. אך הענין הוא כידוע שכל ימות העוה"ז בכל ו' אלפי שנין דהוי עלמא עד ימות המשיח ותחיה"מ שאחר זה עד אלף הו' שהוא העוה"ב הכל הוא בבחי' העליות של העולמות בכלל ופרט בעליות הנשמות שילכו ויתעלו למעלה מעלה בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות כמ"ש ילכו מחיל אל חיל כו' שכל הילוך זה הוא רק בבחי' עילוי המדרג[ות] בבחי' ומדרג' העונג העליון האלקי והכל הוא רק במה שנהנין מזיו השכינה שהוא בחי' זיווא עילאה דע"י כו' שיש בזה ריבוי המדרגות זו למעלה מזו עד אין שיעור למעלה (וראי' מן הנשמות הגבוהות ביותר כנשמת האבות ומשה ואהרן וכל הנביאים וצדיקים הגדולים שכבר נפטרו זה יותר מב' אלפים שנה מהו ענין [מעשיהם ו]עבודתם למעלה במקור[ם] אף שכבר זכו לעלות למקורם הראשון, כמו נשמת האבות ששרשם הוא בפנימי' המדות דחג"ת דאצי'

ובבואה לפני המלך: מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' שצח [הנחת כ"ק אדה"א]. ומקבילו בתורה אור מגלת אסתר זו, א.
 המאמרים ד"ה ויאמר . . . לך לך ודיה כי ידעתי [ענין רצון ועונג] שבש"מ תרסי' ס"ע סג ואילך — מיוסדים על מאמר זה [כמצויין לקמן ע' טז].
 המאמר נמצא בסוף א'—117 ע' סח [בכותרת: תורת אדמור"ד מוהר"ד נבג"מ ז"ע]. ב—141 רלה, ב [בכותרת: בס"ד פורים שנת]. ג—255 ע' עו [ובראשו נרשם: בס"ד פורים. ובאמצע חסר (מע' תעט עד ע' תצג)]. ד—373 ע' תסא. ה—610 ע' תמג. ו—655 ע' סה. ז—696 ע' מט [ומתחיל מלקמן ע' תפח]. ח—697 ע' קכב [ובראשו נרשם: (שי"ך לפורים) ונמצא עד לקמן ס"ע תצב]. ט—815 ע' קמב והמשכו בע' קלח [ומתחיל מלקמן ע' תסת. בכ"מ קרוע. באי מראשי העמודים נרשם: בע"ה תורת אדמור"ד נבג"מ]. י—873 פד, ב [בכותרת: ב"ה פורים תקפ"ו לפ"ק. נמצא עד לקמן ס"ע תצב]. יא—960 ע' קפד [ובראשו נרשם: בעז"ה פורים תקפ"ו (מאדמור"ד מוהר"ד נ"ע ז"ע)]. יב—988 ע' עו. יג—1119 ע' קס. יד—1281 ע' קד [ובראשו נרשם: בע"ה פורים שנת חקפ"ו לפ"ק]. טו—2017 ע' מזו. טז—2018 קכג, כ. יז—2034 ע' קט.
 המאמר נדפס בסוף י"ג ובין אריחיים ניתוספו בפנים אותיות או תיבות מבין ט"ו וכוך ט"ז.
 ובבואה לפני המלך: אסתר ט, כה.
 שיתא אלפי שנין: ראש השנה לא, א. ראה לקוטי תורה בהר מא, רע"ב. אור הגנוז (להר"ל כה) פ' ויחי י, סע"א. לקוטי שיחות משפטים כרך כא ע' 453.
 ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ה.
 שנהנין מזיו השכינה . . . זיווא עילאה דע"י: ראה ברכות י, א. (ראה גם) מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שטו. במדבר ח"ה ע' אהש.
 שרה למעלה — וכל הנביאים . . . הגדולים: ט"ז: ליתא. א': גמור'י.
 נשמת האבות . . . דחג"ת: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ס"ע לד ואילך. וש"נ.
 נשמת האבות . . . משה ואהרן: ראה מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' כ. וש"נ. בראשית ע' תמט. לעיל ע' שצא.

ונשמת משה ואהרן בנו"ה דחכמה כו' וכה"ג, עכ"ז הרי אנו אומרים וקדושים בכל יום יהללך סלה וכל מקום שאמר סלה הוא בלי שיעור והפסק כלל והיינו מה שהן עולים בעילוי אחר עילוי בכל יום בהילול ושבח עליון יותר ברוממות אור א"ס ב"ה שאוא"ס למעלה עד אין קץ כו' ולכך יהללך עד אין שיעור [למעלה] בלי הפסק כלל (וכמ"ש במ"א במ"ש משובח ומפואר עדי עד כו' שאין מגיע לאמיתית אור עצמותו דא"ס ממש כמו עדי עד ולא עד בכלל כו'), וכך [הוא] בעליות הנשמות בפרט בכל דור ודור גם עכשיו כנ"ל).

וביאור הענין עליות הנשמות הכל בבחי' עונג [האלקי] שנק' זיו השכינה
זהו ע"י בחי' המשכת באור העונג העליון האלקי' כמו העונג שברצון וח"ע ומדות דאצי' שיורד ונמשך בבחי' המל' שנק' זיו השכינה והוא עונג העליון שיורד במל' דאצי' מזיו [ו]עונג העליון הכלול בכל האורות דאצי' להיות גם הנשמות דבריאה ויצירה יכולים להתענג בעונג האלקי' [הזה] הנק' נועם ה' כמו לחזות בנועם ה' אע"פ שהנשמות הם בבחי' בריאה מאין ליש בבחי' גבול כמו בהשגות דבינה שלהם ומכ"ש במדות דאהוי"ר הגם שנק' אהבה בתענוגים הרי אין זה ערך כלל [וכלל] לגבי בחי' אור עונג העליון שבמל' דאצי' שנק' זיו השכינה כנ"ל וא"כ האיך אפשר שיוכלו הנשמות בע"ג להכיל ולקבל האור הגדול הזה מזיו השכינה ולהתקיים במציאותם וכמו שאנו רואים בנשמות שבגופים אף בנשמות גבוהים שלא יוכלו להכיל אור עונג העליון הנפלא ומתבטלים ממציאותם לגמרי כמו ב"ע הציץ ומת כו', וכמו ג' סבות שנסתלקו באד"ר שלא יכלו להכיל אור העונג העליון הנפלא שברזים וסודות העליונים וכה"ג. אך צ"ל שיש בחי' מלבוש להלביש הנשמה במקיף העליון שע"י דוקא תוכל לקבל האור האלקי' הנפלא ולא תתבטל ממציאותה (וכמ"ש במ"א בענין ואתה משמרה בקרבי שלא תצא בכליון במס"נ הוא לבוש דמעשה המצות שהוא בחי' שוב דוקא היפך מבחי'

ונשמת משה ואהרן בנו"ה דחכמה: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שלד וע' תקד. ושי"נ וקדושים בכל יום . . . סלה . . . בלי שיעור והפסק: נוסח ברכת אתה קדוש. ערובין נד, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שית. ושי"נ.

שאוא"ס למעלה עד אין קץ: נסמן לעיל ע' מו.

משובח ומפואר עדי עד: ראה סידור שחרית מד, א. פירוש המלות עת, ב ואילך.

שויה במ"ש — כו' . . . עדי . . . (כו') וכך: אהטו: (כו') . . . אטז: ליתא . . . א: כו' וכך. ה: (כו') (וכך.

עד ולא עד בכלל: ברכות כו, סעי"ב.

שויה וביאור — (האלקי): א: העליון. י: העליון האלקי.

המל' שנק' זיו השכינה [טוטז]: שנק' שכינה]: נסמן לעיל ע' יח.

לחזות בנועם ה': תהלים כו, ד.

ביע הציץ ומת: חגיגה יד, ב.

ג' סבות שנסתלקו באד"ר: זהר (אדרא רבא) נשא קמד, א"ב.

ואתה משמרה בקרבי: ברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב). ראה לקמן ע' תמד. עטרת ראש זרוש לשי"ש ע'

לט. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קלה. ויקרא ח"ב ע' תשנז. דברים ח"ב ע' תקטו.

רצוא שמתגבר על בחי' רצוא כו') והן לבושים שנעשו ממצות בפ"מ בגשמיות (שנק' לבוש מל' כמ"ש ותלבש אסתר מלכות דאתלבש[ת] באוירא דג"ע כו') וזהו ענין כח העלי' של הנשמות בעילוי אחר עילוי כ"כ כנ"ל ולא יתבטלו ממציותם אדרבה יוכלו לעלות ולקבל מדריגות אור העליון ביותר כמו שעולין הנשמות מג"ע התחתון לג"ע העליון שזהו כערך העונג שבמדות באהבה בתענוגים לעלות לעונג העליון הנבדל בערך שהוא עונג שבהשגה שבשכל עצמו שבג"ע העליון דכריאה דאימא מקננא בכורסייא וז"א מקנן ביצירה כידוע וא"כ ה"י ראוי שבעלותם לג"ע העליון יתבטלו ממציותם, אך ע"י בחי' לבוש דמצות כמ"ש והלך לפניך צדקך ואחר וכבוד ה' דגעה"ע יאספך וד"ל. ועד"ז יובן בכל פרטי העל[י]ות דנשמות בעילוי אחר עילוי וכמ"ש וה' מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר הוי' שזהו ענין עליות [ה]נשמות ממדרגה למדרגה מהיכל להיכל כמו מגעה"ת לגעה"ע בכלל כנ"ל, כך יש עלי' [עליונה] יותר מגעה"ע לאשתאבא בגופא דמלכא בבחי' האצ"י ממש, והוא בעונג הפשוט שלמעלה מעונג המורכב בהשגה אלקי' ברזים וסודות התורה, וכמו שאומרים בשבת אז תתענג על הוי', למעלה משם הוי' שהוא יו"ד דחכמה וה' דבינה כו' והיינו בעצמות התענוג הפשוט שלמעלה מן הטעם לגמרי שנכללים בכלות הנפש באה"ר בתענוגים כמו נכספה וגם כלתה נפשי כו', וזהו לאשתאבא כו' כמו הניצוץ העולה מאליו [ונמשך] ונכלל בשלהבת כמ"ש משכני אחריר נרוצה כידוע, וזה כענין מיכאל [כה"ר] מקריב נשמות ע"ג המזבח העליון כו' וזהו שבכל חודש ושבת דייקא שאז הוא [זמן] עליות העולמות בבחי' או"ח

ותלבש אסתר מלכות דאתלבשנת) באוירא דג"ע: אסתר ה, א. ראה זהר שלח קסט, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצו.

דאימא מקננא בכורסייא וז"א מקנן ביצירה: נסמן לעיל ע' יד.

והלך לפניך צדקך [ט"ז ניתוסף: דוקא] ואחר וכבוד [ח: ואו. טוטז: ואי כבוד]: ישע"י נח, ח.

וה' מדי חודש בחדשו . . . עליות (ה)נשמות: ישע"י טו, כג. ראה זהר תרומה קנו, סע"ב. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תשכט ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שיו וע' תלה. דברים ח"א ע' סה וע' קעט. ושי"נ דרושי חתונה ע' סה. לעיל ע' שכ וע' שמה.

עלי' [עליונה] יותר . . . בבחי' האצ"י: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקסו.

לאשתאבא בגופא דמלכא: זהר ויחי רי"ן, ב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שלט. ושי"נ.

בעונג הפשוט שלמעלה מעונג המורכב: ראה ביאורי הזהר בראשית ג, סע"ב ואילך. עטרת ראש שער יוה"כ"פ ס"ע לב ואילך. תורת חיים שמות ע' מו. שם בשלח רכ, ב.

אז תתענג על הוי': ישע"י נח, יד. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ר"ע אק"י. ושי"נ שמות ח"א ע' קסט ואילך וע' ר"י.

הוי' שהוא יו"ד דחכ' וה' דבינה: ראה זהר ויקרא יז, א. תקוני זהר בהקדמה ו, ב. אגרת התשובה פ"ד.

נכספה וגם כלתה נפשי: תהלים פד, ג.

משכני אחריר נרוצה: שיר השירים א, ד.

מיכאל (כה"ר) מקריב נשמות: ראה חגיגה יב, א [כ"ג העין יעקב]. תוד"ה ומיכאל מנחות ק, א. זהר [סתרי תורה] לך פ, סע"א. פא, רע"א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' א. ושי"נ שמות ח"ב ע' שלט. ושי"נ לעיל ע' שכא, ע' שנא וע' שפה.

מלמטה למעלה [דוקא] שבחי' עשי' נכללת ביצירה ויצי' בבריאה ובריאה באצי' ע"י בקיעת המסך שבין עולם לעולם העליון ממנה וע"כ בקבלת שבת דוקא עת וזמן עליות הנשמות [ב]ג"ע מהיכל להיכל עד שעולים להיכל דאצי' [שנק'] אדרין עילאין כו' וכמ"ש להשתחוות לפני הוי' ממש שהוא בחי' התכללות באלקות ממש כנר בפני האבוקה כו' וז"ש ילכו מחיל אל חיל שהולכין ועולין עד למעלה בעילוי המדרגה והכל בבחי' עונג העליון גם בבחי' האצי' כמו ממל' דאצי' שהוא בחי' אותיות הדיבור העליון לבחי' אותיות המחשבה המלבשת למדות דאצי' וממח' למדות דאצי' וממדות לחי"ב ומחוי"ב לכתר כו' עד שעולין ברום המעלות בבחי' עצמיות התענוג העליון דאוא"ס עצמו שנק' שעשועי המלך בעצמו שלפני הצמצום דקו"ח ששם אמר כי עמך מקור חיים שהוא [מקור של כל] בחי' התענוגי' העליונים שירדו להתצמצם בע"ס דאצי' ומן האצי' לבי"ע עד ג"ע התחתון דעשי' כו' והכל הוא רק בבחי' זיו והוד דעונג דכתר דמל' דא"ס שנמשך בקו"ח עד מל' דאצי' בגעה"ע וגעה"ת שנק' זיו השכינה כנ"ל (שגם נשמות קדושים הנ"ל עולים בזה לאין שיעור למעלה כנ"ל).

והנה ידוע דמ"ש והי' מדי חודש כחדשו ומדי שבת בשבתו כו' שעולים הנשמות בגעה"ע ממדריגה למדריגה כנ"ל זהו הכל בבחי' עלי' חדשה בכל שבת וחדש מה שלא הי' בעלי' הראשונה בשבת וחדש שלפני' עד שמדי שבת וחדש יש עלי' חדשה לנשמות בגעה"ע בהילוכם שילכו מחיל אל חיל כו' והטעם הוא כי הרי הוא ית' מחדש בכ"י מעשה בראשית מאין ליש, וכל ו' ימי החול מתחדשים באור ושפע חדשה ממש שלא הי' כמוהו בשבוע העבר, וא"כ בכל ליל שבת יש עלי' חדשה מלמטה [למעלה בבחי' או"ח אל העצמות העונג העליון כנ"ל שזהו שנק' עליות העולמו' בכלל בכל שבת מעשי' ליצי' ומיצי' לבריאה כו' עד רום המעלות] ממש כנ"ל, ולפי' גם בעליות הנשמה יש עלי' חדשה בכל שבת וחדש כמו בעלותם מגעה"ת לגעה"ע למעלה מעלה בכל שבת העלי' במעלה ומדרגה העליונה [יותר] לפי שמתחדש האור העונג העליון האלוקי' מביירוים דו' ימי החול כו', וזהו והי' מידי חדש כחדשו שזהו כחידוש כללי דלמ"ד יום, ובפרט יש בו חידוש בכל

אדרין עילאין: ראה גם לעיל ע' פ.

ממל' . . . הדיבור העליון: ראה גם לעיל ע' ו. ושי"נ.

שעשועי המלך בעצמו: ראה שבר יוסף למהר"י סרוג בתחלתו. עמק המלך שער שעשועי המלך. מאמרי

אדה"א שמות חי"ב ע' תנג. ושי"נ דברים חי"ג ע' תתפז. ושי"נ.

כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' סה. ושי"נ חי"ג ע' תתמט. ושי"נ.

שמות ח"א ע' קד. ע' רי וע' רטו. לקמן ע' תפח. לעיל ע' רה.

ש"ה דאצי' — (שגם: מכאן מתחיל בוך ט).

ש"ה הנשמות — בגעה"ע [וכן בש"ה שמדי]: טו"ז: כג"ע.

שבת מדי שבת בשבתו עלי' חדשה בכל שבת מטעם הנ"ל, וכמו"כ יש עלי' כללית בכל שנה ושנה מכללות הי"ב חדשים דשנה, והיינו בכל ר"ה שהוא עלי' כללית יותר ועלי' הכללית יותר מכל העליות דכל שנה ושנה הוא שמיטות דיובל שהוא שנת החמשים שהן בכלל היותר וכמה יובלות נכללים באלף שנה כמ"ש כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כו', ועלי' דאלף שנה הראשונה מביא וממשיך להמשכה כללית דאלף הב' להתחלק לאלף שנים, וכן מאלף הב' לאלף הג' כו' כמו מיום לחבירו כו"מ [ה]שבו, וזהו ענין כללות הו' אלפי שנים שהן כמו וי"ו ימים בלבד בבחי' האצ"י כמ"ש כי אלף שנים בעיניך כו' ויום הו' הוא אלף הו', ובכללות אלף השביעי הוא תח"מ שאחר ימה"מ והן הכל עלי' זו למעלה מזו, דימוה"מ הוא עלי' הכללית בכללות דו' אלפי שנים שגבוה מכל העליות הראשונות ותח"מ למעלה יותר (וכמו בעליות הנשמות בגעה"ת צ"ל ע"י טבילה בנה"ד וכן מגעה"ת לגעה"ע כך חבלי משיח בחי' הבירור שלפני עלי' דימוה"מ וטהרה דתח"מ בירור שני שלפני חיי העוה"ב (ויש מי שאומר דתח"מ הוא בעוה"ב עצמו שנק' חד חרוב כמשי"ת), עד אלף הו' שהוא העוה"ב עצמו גבוה מכל העליות דו' אלפי שנים שאין עוד עליות אחרי' כלל בשמיטה זו דוא"ש (שהוא [מ]בחי' הדין והפחד וקדם לה שמיטה דו' אלפי שנים מבחי' החסד ומשם נמשכו ב' נשמות גבוהות נשמת חנוך ונשמת משה שנאמר בו כי מן המים משיתיהו כמ"ש במ"א).

ולכך נק' אלף הו' שהוא העוה"ב חד חרוב, פי' חרוב שאין בו בחי' עבודה ומלאכה בבחי' הבירורים דרפ"ח לתקן דבר [מ"ה] כו' מאחר שיהי' אחר שלימות [כל] הבירורים דרפ"ח הנק' עבודה ותיקון כעובד בשדה בל"ט מלאכות חורש וזורע וקוצר כו', ובעוה"ב נאמר ושבתה הארץ שבת להו' כו'

דיובל שהוא שנת הו"משים . . כי אלף שנים בעיניך: כהר כה, יא. תהלים צ, ד.
 הו' אלפי שנים . . וי"ו ימים: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז ואילך וע' רסז. ושי"נ ח"ג ע' תתה.
 ושי"נ
 שו"ה כללות — שהן . . אלפי שנים: ו' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: אלפי שנים . . אלפי שנים.
 שו"ה שנים — ובכללות . . השביעי: ט"א יב"ט: כפננים. ובשאר הביטויים: ובכללות (ובכללות) . . בכל הביטוי הששי.
 בעליות הנשמות . . טבילה בנה"ד: ראה זהר מקץ רא, א. ויקהל ר"א, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתכא וע' תתכב. ושי"נ דברים ח"ד ע' איש"לג. ושי"נ לקמן ע' תעז. לעיל ע' רד.
 בשמיטה זו . . הדין והפחד . . החסד: בתורה אור שמות נא, ג בשם ס' התמונה (בהקדמה לתמונה ג' דכ"ז כ"ט ל"א).
 ב' נשמות . . חנוך . . משה: ראה ס' התמונה ותי"א שם. ומקבילו בספר המאמרים חק"ה ח"א ע' קעט.
 תורת חיים שמות ע' ס. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שצה. לעיל ע' שסא.
 כי מן המים משיתיהו: שמות ב, י. ראה מאמרי אדה"א שמות שם ע' שצד ואילך ובהגסמן שם.
 ושבתה הארץ . . בחריש ובקציר תשבות ופי' [ט"ז]: לפי: כהר כה, ב. תשא לד, כא. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשסו. ושי"נ.

וכתי' בחריש ובקציר תשובות ופי' שלא יהי' נצרך אז לעבודה ותיקון כלל אלא הכל יהי' בבחי' ביטול מן העבודה שהוא בחי' המנוחה והשביתה כאדם ששובת בעצמו שנק' מנוחה עצמית, כך יהי' או בחי' מנוחה לחיי עולמים שלא יהי' עוד עלי' למעלה כלל מאחר שיהי' בבחי' מנוחה העצמי' [במקור העצמי'] שממנו נמצא מקור כל התענוגים העליונים ומקור כל חיים שלמעלה גם ממקור כל חיים העליונים, כמ"ש כי עמך מקור חיים גם בחי' מקור [כל] חיים העליוני' טפל ובטל שם בתכלית להיותו בבחי' מנוחה בעצמותו ממש (והיינו הנק' שעשועי המלך בעצמו ממש שנבדל בערך לגמרי להיות גם מקור למקור לתענוגי' היורדים ונמשכים למטה בצמצום דקו"ח באבי"ע ולכך לא יגיע לשם [כלל] רק בבחי' ביטול במציאות בתכלית כו') [ו]לפי שאין שם בחי' עליות כלל רק בבחי' ביטול במציאות בתכלית [וזהו שנק' ח"ד חרו"ב ע"ש בחי' הביטול בתכלית] להיותו למעלה מכל השגה ועונג מורגש ואפי' עונג העליון שברצון וחכמה דתומ"צ לא יגיע לשם כלל כמ"ש אם צדקת כו' שגם שעיקר העוה"ב הוא משכר המצות דוקא [ו]זהו עיקר השכר במה שעולה לקבל ממהו"ע התענוג הנעלם הפשוט שבעצמותו ית' ממש שבלתי מורכב בד[ב]ר מה אף לא ברצון העליון [שבמצות] כי רצה"ע שבמצות זהו בחי' עונג מצומצם ברצון זה שמתלבש בו אע"פ שנאמר רחבה מצותך מאד שהעונג שמלוּבש במצותך ממש הוא בבחי' א"ס ממש כמ"ש לכל תכלה ראיתי קץ, תכלה הוא ענין עונג כידוע, ולפי"ז עיקר העוה"ב הוא התענוג העליון שבמצות עצמן כמאמר כל ישראל יש להם חלק כו' שעמך כולם צדיקים כמצות כפו"מ דוקא כמאמר היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם כו', גם זה אמת שיש שכר גדול לצדיקים בעוה"ב ממעשה המצות בעונג נפלא שיתענגו על הוי' כמורגש דוקא כמו ישבעו ויתענגו כו' וכת' להנחיל אוהבי יש כו' כמו נשמות בג"ע עכשיו שנהנין מזיו השכינה דהנאה זו באה בעונג מורגש דוקא כידוע.

שוריה העצמי' — חיים: טו: חיי העולמות. טז ניתוסף: העליונים.

שוריה מקור — העליוני': טו טז: ליתא.

אם צדקת: איוב לה, ז.

העוה"ב הוא משכר [טו טז: כשכר] המצות: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שצב. ושי"ג שמות ח"ב ע' שעג. ושי"ג.

רחבה מצות מאד . . לכל תכלה: תהלים קיט, צו. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' מג. ושי"ג שמות ח"ב ע' שמת. ושי"ג לעיל ע' רעו וע' תג.

תכלה הוא ענין עונג: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' מג. ושי"ג שמות ח"א ע' יח. ושי"ג כל ישראל יש להם חלק . . שעמך כולם צדיקים . . היום לעשותם: סנהדרין ר"ס חלק (צ, א). ישעי' ט,

כא. ואתחנן ז יא. ערוכין כב, א.

ישבעו ויתענגו [טו ניתוסף: מטובך] . . להנחיל אוהבי יש: נוסח. ישמחו במלכותך — תפלת העמידה לשבת. משלי ח, כא.

אך זהו שנק' ע"מ לקבל פרס שהוא לשון פרוסה שהוא חלק המחצה מעיקר חיי העוה"ב (והוא מ"ש י"ש דש"י חצי מן הכתר שעולה תר"ך כמ"ש במ"א) ואמנם למעלה מזה הוא בחי' הביטול במציאות שאינו בבחי' מורגש כעצמו כלל שאינו כשמתענג בעונג דבר מה שזהו בחי' עונג הנעלם בעצמות א"ס ב"ה שהוא למעלה גם מעונג [העליון] דרצה"ע דמצות שלא יגיע לשם כלל וכמ"ש ובשביעית יצא לחפשי חנם, חנם בלא מצות רק ו' אלפי שנין דשש שנים יעבוד כו' וכמו שבת דעכשיו שיש בו ג"כ [ב' מדריגות העונג א' עונג המורגש כמו בהתענגו על הוי' במורגש בתפלת השבת וכן בסעודות השבת שאו' דא היא סעודתא דע"ק כו'] וכה"ג וכמו שאו' ישבעו ויתענגו כו'. והבי' בחי' עונג הנעלם דיום שכולו שבת שמאיר בכל שבת כידוע שזהו ענין [עולת שבת בשבתו והוא ענין מזמור שיר ליום השבת שיום השבת עצמו או' שיריה בביטול המציאות שיעלה לבחי' יום שכולו שבת דעוה"ב כו'. ויש בשבת [זה] ג"כ ב' מדריגות, א' מצד מעשה ועבודת הבירורים דרפ"ח כו' דימות החול במצות אהו"ר ותשובה ותפלה שע"ז יתכן ענין השביתה מן המלאכה, ועבודה זו במצות השבת הוא רק בשב ואל תעשה אז יתכן בחי' עונג המורגש בעונג הש[ו]בת מיגיעתו במלאכה שמרגיש בעונג זה כי חוזר רוחו אליו במורגש דוקא כנ"ל כמו מי שטרח בע"ש יאכל בשבת, אבל המדריגה הבי' בשבת הוא בבחי' מנוחה העצמי' דעוה"ב שנק' עונג הנעלם בביטול גדול שבלתי מורגש ומורכב בדבר מה כלל שלמעלה מאכילה כו', וזהו עיקר העוה"ב שאין בו אכילה ושת"י רק צדיקים כו' וכמו להחיות' ברעב שהרעב עצמו הוא החיות שהוא רק בחי' הביטול והכליון הפך ממש מן

ע"מ לקבל פרס: אבות פ"א, מ"ג. ראה גם תורה אור נח י, רע"ב. תולדות יח, ב. לקוטי תורה תזריע כ, ב. דרשים לשמ"ע פה, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' מט ואילך. במדבר ח"ב ע' תקמב. ושי"ג. ח"ג ע' אמת. דברים ח"א ע' כב.

י"ש דש"י חצי מן הכתר: משלי ח, כא. סנהדרין ק, סע"א. הקדמת הראב"ד לספר יצירה (ירושלים תשכ"ב ד, א).

הכתר שעולה תר"ך: ראה עץ חיים שער (יז) ז"א ספ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארצט. ושי"ג. שו"ה א"ס — ב"ה: טו"טז: ממש. ובשביעית יצא לחפשי חנם. . בלא מצות: משפטים כא, ב. ראה תורה אור משפטים עו, א וסע"ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אקל. ושי"ג. ח"ד ע' אישפד. במדבר ח"ג ע' אעו. שו"ה דשש — ב' מדריגות. . דע"ק כו': ככת"י זה: כתר דע"י כנ"ל. דא היא סעודתא דע"ק: סידור אדה"ז סדר קידוש ליום השבת. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפו ואילך. ושי"ג. לעיל ס"ע קמח ואילך. דיום שכולו שבת שמאיר בכל שבת: סוף תמיד. ראה מכילתא תשא לא, יג. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קצ וס"ע ר"א ואילך. ויקרא ח"ב ע' תקסו. במדבר ח"א ע' נט. עולת שבת בשבתו: פינחס כח, י. מזמור שיר ליום השבת: תהלים צב, א. ראה פירוש המלות עט, סע"ג ואילך. מי שטרח בע"ש: עבודה זרה ג, א. העוה"ב שאין בו אכילה: ברכות יז, א. להחיות' ברעב: תהלים לג, יט [ושם: ולחיתם — ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תסג. ושי"ג]. שהרעב עצמו הוא החיות: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קכת. כהנסמן בהערה שלפניו.

השביע' בעונג המורגש כו' (וכענינו דיוהכ"פ שנהפך לעונג [וכבע"ת וכה"ג] כמ"ש במ"א), וזהו שצדיקים יושבי' ועטרותיהן בראשיהם כנ"ל, וכמו לאשתאבא בגופא דמלכא בביטול וכליון ממש וזהו עיקר חיותם ותענוגם העצמי' ממש, וכן ענין מיכאל מקריב נשמות ע"ג המזבח [ליכלל באש ש"מ] וכג' סבות שנסתלקו וכב"ע שהציץ וכו', [אבל] אם היו יכולים לחיות דוקא מכליון וביטול כזה כמו ענין דעייל ונפיק זהו כמו העוה"ב האמיתי שאמרו בתחיה"מ יקימנו ונחי' לפניו ממש חיי עולם שלמעלה משכר המצות בעונג מורגש, כי יש מ"ד דתחיה"מ בסוף אלף הו' [שהוא] לאחר שיקבלו הצדיקים שכרם בעונג מורגש כידוע שע"ז אמר יחינו מיומים דתומ"צ כו' (וזהו שא' דת"ח אין להן מנוחה אפי' בעוה"ב דאע"פ שאין עלי' עוד בבחי' מנוחה העצמי' כנ"ל אבל בבחי' ביטול וכליון זהו שילכו בעילוי אחר עילוי עד אין שיעור למעלה והכל בבחי' עונג הנעלם הנ"ל שנק' שעשועי המלך בעצמו דוקא וכמ"ש הטעם במ"א במ"ש למחכה לו למאן דדייק כו' וד"ל).

והנה יובן דבר זה גם עכשיו כנשמות בג"ע שנהנין מזיו השכינה כנ"ל שזהו בבחי' מל' דאצי' בבריאה כנ"ל, הנה כתי' לכו חזו מפעלות אלקים שזהו (כמו שקורא בזה"ק פ' בראשית ואז נק' שמות [אבל] אנו קוראים בשם הוי' כמ"ש בתילים קט"ו) אשר שם שמות בארץ [וא'] אית שמות אלא שמות כו', פי' מפעלות אלקי' הוא שם אלקים המצמצם על שם הוי' שממנו נמשך כל התהוות העולמות מאין ליש דוקא כידוע [בל"ב] ויא' אלקים דמע"ב כמו ויאמר אלקים יהי אור [כו'] תדשא הארץ כו' תוצא הארץ כו' וכללותם בראשית ברא אלקים שהוא אותיות מ"י אל"ה, כלומר מי דיבנה ברא אלה דאבא אמר לאימא כו', ונמשך למל' שהוא בחי' אותיות הדיבור

דעייל ונפיק: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קמא, סע"א. מאמרי אדהיא ויקרא ח"ב ע' תשנז. ושי"נ. בתחיה"מ יקימנו ונחי' לפניו . . יחינו מיומים דתומ"צ: הושע ו, ב. ראה גם מאמרי אדהיא בראשית ע' קו. דתיח אין להם מנוחה: ברכות בסופה. ראה גם מאמרי אדהיא שמות ח"א ע' פ. למחכה לו למאן דדייק: ישעי' סד, ג. ראה זהר חיי שרה קל, ב. הנסמן במאמרי אדהיא ויקרא ח"ב ע' תקעט. דברים חיד ע' איתסו. לעיל ע' תב. לכו חזו מפעלות אלקים . . בזה"ק פ' בראשית: תהלים מו, ט. נח, ב. (וראה מנחת שי שם. מפרשים לזהר שם).

בתילים קט"ו: א: מו. י: ליתא. ט"ז: קמו. אשר שם שמות . . אית שמות אלא שמות [ט"ז: שמות]: המשך הכתוב לכו חזו. ברכות ז, ב. [בל"ב] ויא' אלקים דמע"ב: נמנו בפרטיות בתקוני זהר חדש קיב, ג. הנסמן במאמרי אדהיא ויקרא ח"ב ע' תרכה. בראשית ר"ע ד. ויאמר אלקים יהי אור . . תדשא הארץ . . תוצא הארץ . . בראשית ברא: בראשית א, ג. יא. כד. א. אלקים . . מ"י אל"ה: זהר בהקדמה ב, א. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תקפט ואילך. ומקבילו בלקוטי תורה במדבר ו, ד. מי . . ברא אלה: ישעי' מ, כו. דאבא אמר לאימא: ראה זהר בראשית כב, א. מאמרי אדהיא ויקרא ח"ב ע' תרכה. ושי"נ. דברים ח"ב ע' תרנא ואילך.

דעש"מ כידוע והוא מדת מל' שמחי' כל העולמות מאין ליש כמ"ש מלכותך מכ"ע כידוע, וזהו חזו מפעלות אלקי' זהו כמו ראו מי ברא אלה דמפעלות אלקים דמע"ב הוא אשר שם שמות בארץ דוקא כי הארץ הוא בחי' סוף מעשה דעבמ"ת כמ"ש ביום עשות ארץ ושמים דארץ קדמה לשמים כו' (כמ"ש והארץ היתה תוהו כו' ואע"פ שהוא בחי' אחרונה שבכל המדריגות העליונות כמ"ש והארץ הדום רגלי כו' מ"מ נעוץ תחילת' בסופן דוקא, וע"כ כל מאמר דויאמר אלקים דמע"ב הכל הי' לארץ דוקא, כמ"ש תדשא הארץ תוצא הארץ ד[ארץ] אפיק תולדין מאין ליש ממש, וכך הוא בבחי' ארץ העליונה הרוחניות דגעה"ת וגעה"ע שנק' ארץ החיים העליונים ארץ תתאה בגעה"ת שנק' ג"ע הארץ שבג"ע זה צומח כל עץ נחמד למראה וארץ עליונה געה"ע דבריאה כו', וזהו מפעלות אלקים דבינה שמאיר כבינה שבמל' דאצי' בג"ע העליון להאיר לנשמות בהשגות עמוקות בעילוי אחר עילוי, וכן בג"ע התחתון לנשמות דיצי' ועשי', וז"ש אשר שם שמות בארץ ענין שמות העליונים שהוא בחי' ירידות והמשכות עליונות דשם אלקים עילאה דבינה במל' דאצי' רק בבחי' שמות בשם ומל' שהן האותיות והצירופים בלבד שמתכללים ומתחלפים בחילופים ותמורות שונות וכ"ז במדת מל' ית' שיווד להחיות רוח שפלים מאין ליש [בג'] עולמות דבי"ע בפנימי' לנשמות בג"ע והחיצוני' למלאכים כידוע, וידוע שעיקר בנין המל' הוא רק מבחי' אותיות וצירופים דשמות עליונים שנק' כלים לאורות העליוני' (והיינו מפעלות אלקים דשם שמות בארץ בחי' מל' דהיינו מה שאימא אוזיפת מ[א]נהא שהן ה"ג מנצפ"ך דיסוד אימא שנמשך למל' שנק' ברתא כמ"ש כאמ[ה] כתתה והו צירופי התחלקות האותיות דמחשבה דבינה שנק' מל' דתבונה שנמשך לעשות התחלקות הצרופים שמות בדיבור שנק' ארץ בכלל כו' וד"ל).

והנה כמו שנמשך בחי' אותיות שמות העליונים שזהו [ששם] שמות כארץ בגעה"ע וגעה"ת בבחי' ירידה והמשכה דבחי' או"י מלמעלה למטה

מלכותך מכ"ע: תהלים קמה, יג.

סוף מעשה דעבמ"ת: פיוט לכה דחי.

ביום עשות ארץ ושמים: בראשית ב, ד (כדילוג השמות). תגיגה יב, א.

והארץ היתה תוהו: בראשית א, ב.

והארץ הדום רגלי: . . . נעוץ תחלות' בסופן: ישעי' טו, א. ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

דנארץ אפיק תולדין: ראה זהר בהקדמה יב, א. בראשית מו, א.

דגעה"ת וגעה"ע שנק' ארץ [טו"ט]: ארצות] החיים: תהלים קטז, ט. ראה גם מאמרי אדה"א שמות חיב ע' תס, ושי"ג.

ש"ה בגעה"ת — שבג"ע [טו"ט: שבגן] . . . עק [טו"ט: עשב] נחמד מרמאה: בראשית ב, ט.

להחיות רוח שפלים: לשון הכתוב ישעי' גו, טו.

בארץ בחי' מל': ראה זהר (תוספתא) בראשית לא, ב.

שאימא אוזיפת: . . . ה"ג מנצפ"ך דיסוד אימא: נטמן לעיל ע' יז.

כאמנה) ככתה: יחזקאל טז, מד [ושם: כתה וכ"ה בט"ז].

כדי שיוכלו הנשמות והעולמות לקבל מזיו השכינה כנ"ל, כך הוא בבחי' עליות שעולה או"ח מלמטלמ"ע שהן עליות העולמות והנשמות ומלאכים מעשי' ליצי' ומיצוי' לבריאה ומבריאה לאצי' כו' וכך עולים עד רום המעלות בכל שבת וחדש כנ"ל כידוע בענין קבלת שבת בג' פעמי' הבו כו' (שזהו ע"י בקיעת [ה]מסך שבוקע מלמטה למעלה בעלותם מעשי' ליצירה עד שעולים מגעה"ע לאצי' ממש) שו"ש להשתחוות לפני הוי' ממש בבחי' ביטול במציאות לגמרי לפי שמגיעי' לפני הוי' ממש שא"א להגיע שם כ"א בבחי' ביטול במציאות לגמרי שזהו ענין ובחי' השתחוואה שמשתחווים לפני הוי' ([כ]השתחוואה בעזרה בעלותו לראות פני הוי' מקרוב כו') כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה [ב]בחי' ראי' מקרוב דוקא שם הוא למעלה מהשגה דבינה כענין מה פשפשת כו' בפנימית בינה שמקבל מאין דחכמה שהוא בבחי' ביטול עצמי בתכלי' (משא"כ לכו חזו מפעלות אלקים אשר שם שמות בארץ וצירופים [כו'] זהו בחי' חיצוני' דשם אלקים דבינה שנמשך בהשגה למדות וממדות לדבור עד גם לנשמות ומלאכים דבריאה וזהו חזו תרגום וראו מי ברא אלה דמי אליה אותיות אלהי"ם בבחי' פנימי' בינה שמתייחד בפנימי' חכמה כידוע וד"ל), וזהו אשר שם שמות לשון שממון כפשוטו שזהו השממון בבחי' ביטול במציאות מכל השגה ומכל אור וחיות לגמרי, וכמו אשתומם כשעה חדא כו' כי בהגיעם לבחי' עצמיות דשם הוי' דאצי' כענין לאשתאבא בגופא דמלכא שאין שם עלי' עוד כנ"ל מימ הרי אז הו' בבחי' שממון וביטול כל העצמות מכל וכל שזהו למעלה הרבה מכל עונג האלקי שמקבלים הנשמות בג"ע בהשגות כו' (והיינו כנ"ל בבחי' עונג הנעלם בעצמות המאציל שבלתי מורכב בדבר מה אף לא ברצון וחוי"ב כנ"ל), וזהו עיקר תכלית שלימות קבלת [השכר] של הנשמות למעלה בכל חדש ושבת במה שיבואו לבחי' הביטול במציאות לגמרי לפי שבאים בקירוב לפני שם הוי' העצמיות דאצי' לאשתאבא וליכלל בעצמות האצי' ממש כנ"ל וד"ל.

[וכך יובן מזה גם בדרך כללות יותר שהוא תכלית הנשמות בעליות הנשמו' בעוה"ב כנ"ל שהוא בחי' עלי' האחרונה מכולם] שאין עלי' אחריה עוד והוא באלף הז' הנ"ל שנק' חד חרוב בבחי' שממון וביטול דוקא כענין

בענין קבלת שבת בג' פעמי' הבו: תהלים כט, א"ב, ראה פרי עץ חיים שער (יח) השבת פ"ח. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' מו. וראה ג"כ לעיל ע' קמח.
שו"ה לגמרי — ממש . . לפני הוי': טז: ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: לפני הוי' . . לפני הוי'.

מה פשפשת: זהו בהקדמה א, ב.
חזו תרגום וראו: תרגום יונתן ישעי' מ, כו.
אשתומם כשעה חדא: דניאל ד, טז. שבת מז, א. ראה גם הנסמן במאמרי אדה"א דברים חיד ע' אתס.
שו"ה דאצי' — מ"מ . . מכל עונג: טוטז: ליתא . . מקבלת עונג.
שו"ה במה — שם . . האצי': טז: ליתא . . המאציל.

הנ"ל במ"ש שם שמות בארץ שמרמו גם באה"ח דעוה"ב שאמר לעולם ירשו ארץ דגם שם א"א להגיע לבחי' העצמות דא"ס ממש (שהוא בבחי' עונג הנעלם הפשוט שנק' שעשועי המלך בעצמו ממש [כנ"ל]) כ"א בבחי' ביטול וכליון שנק' שממון דוקא (וכידוע בענין עינוי דיוהכ"פ שמוזה יבא לבחי' העצמיות כמ"ש לפני הוי' [תטהרו לפני הוי'] ממש) ולא בשום מס"ג ברצון ועונג ושכל כו', וזהו העיקר השלימות האמיתי דנשמות בעוה"ב מטעם הנ"ל, והיינו לפי שחיי העוה"ב הוא בבחי' מנוחה העצמי' דוקא שנק' מנוחה לח"ע כנ"ל שאין עלי' עוד שם ע"כ בהכרח שלא יעלו שם יותר אלא יתבטלו שם בביטול עצמי ופנימי מכל וכל וזהו עיקר שלימותם דוקא כנ"ל וד"ל (ועכ"ז א' שת"ח אין להם מנוחה [אפי' לעוה"ב כנ"ל שגם בבחי' ביטול במציאות זה הולכי' ועולין בעאח"ע בבחי' עונג הנעלם שבצמ' א"ס שאין לו שיעור למעלה כנ"ל אעפ"י שנק' מנוחה] לח"ע כנ"ל וד"ל) (ושרש הענין כמבואר למעלה דמה שהנשמות הולכים לעלות בעילוי אחר עילוי ולא יתבטלו ממציאיותם לגמרי זהו מצד שיש להם בחי' מלכוש שנעשה מביוררים דרפ"ח כו' כמו שע"י המצות בפו"מ דוקא שנעשה בעוה"ז מדברים גשמי' דנוגה דעשי' כמ"ש והלך לפניך צדקך [דוקא] ואז כבוד הוי' כו' וכנ"ל (וזהו ובוה הנערה באה אל המלך כו' (וכמשי"ת), אך זהו בחי' לבוש המעלים לנשמות בעונג העליון דג"ע שמורגש בהשגה וחכמה כרוזים וסודות דאורייתא שיתגלו בימהמ"ש דכתי' ישכיל עבדי כו' (וכן באברהם א' באינון יומין עילאין שהן בחי' הלבושים דמצות ברוחניות שעשה כל ימי חייו כמ"ש במ"א) והיינו ג"כ שלימות העליות דנשמות בעוה"ב להתעדן ולהתענג על הוי' בגילוי אור התענוג העליון דבחי' ע"י סתימאה (שמלובש בתרי"ג ארצין כו') (והיינו בחי' י"ג חוורתא דע"י כידוע ומבואר במ"א), אבל במדרגה הב' הנ"ל שהוא בעונג הנעלם שבצמיות ממש שכלתי מורכב אפי' בתו"מ אינו מועיל שם בחי' הלבושים דמצות פו"מ שלא תתבטל כו' אלא אדרבה רק בבחי' הביטול במציאות לבד יוכלו הנשמות להגיע לשם, וכמו מי שתורתו אומנתו שהוא בתכלי' הביטול במציאות כו', וז"ש ואהי' אצלו אמון אמון מוצנע כו' והן

שריה הנ"ל — באה"ח [טו: בארץ החיים] . . לעולם ירשו ארץ: ישע"י ס, כא.

שריה הנעלם . . כמ"ש לפני [טו: ליתא] הוי' נתטהרו: אחרי טו, ל.

שריה למעלה — הולכים: טוטז: יכולים.

והלך לפניך צדקך . . כבוד הוי' . . ובוה הנערה באה אל המלך: ישע"י נח, ת. אסתר ב, יג.

ישכיל עבדי . . באינון יומין [טו: ואברהם בא בימי ביזמין] עילאין: ישע"י נב, יג. חיי שרה כד, א

(בדילוג). ראה זהו שם קכט, א. ויחי רכד, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' שצג (וש"ג) וע' תנב. שמות ח"א ע' שמא.

שריה החענוג — ע"י: טו: עתישא. — ראה עץ חיים שער הכללים ס"ב. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר

שליט"א ח"ב ע' רל. ספר המאמרים מלוקט ח"ב — מכ"ק אדמו"ר שליט"א — ע' רנח.

בתרי"ג ארצין . . י"ג חוורתא דע"י: ראה זהו (אדרא רבא) נשא קכט, א. קכח, ב. מאמרי אדה"א דברים

ח"ג ע' תתג. וש"ג.

ואהי' אצלו אמון אמון [טו: ליתא] מוצנע . . ואהי' . . שעשועיט: משלי ה, ל. בראשית רבא בתחלתו.

ת"ח בתושבע"פ דוקא ואח"כ ואהי' אצלו שעשועים בשעשועים העצמיים הנ"ל).

וז'הו שמרמו במג"א דקאי לע"ל בעוה"ב או בגעה"ע ובוה הנערה באה אל המלך והיינו במלאות ימי מרוקיהו שאמר בסמוך והיינו ו' חדשים בשמן המור שהוא בכחי' עונג העליון שבח"ע שנק' שמן המור (כגבורות דאבא ששרשם בגבו' דע"י שמלובש בח"ס) ו' חדשים בכשמים ו[ב]תמרוקי כו' שהן בחי' מוחין דאימא בעונג המורגש בהשגה כסודות ומתיקות התורה שיש בהן ריח טוב המשיב הנפש כמו ריח שמן המור שהוא התענוג הנעלם שבחכמה בבחי' ריח כמו המשיח דכתי' ב' והריחו דמורה ודאין כו' וכ"ז מדבר בעונג הנשמות בג"ע שנהניו מזיו השכינה בהעלם ובגילוי כח"ב, וז"ש ובוה הנערה באה [אל המלך] כו' היינו שאז הוא ראוי לבא למעלה ממש שהוא להתייחד ביחוד בחי' אצ"י ממש להיות חפץ בה המלך ונק' בשם [ו]מל' כו' וכמ"ש ששים המה מלכות אחת היא כו' וכן רבות בנות עשו חיל ואת עלית כו' והיינו בזה דוקא אחר בחי' הביטול במציאות שהוא עלי' שעולין הנשמות מגעה"ע לבחי' האצ"י ממש שזהו מבית הנשים דגעה"ע אל בית המלך את כל אשר תאמר ינתן לה לבא עמה מבית הנשים כו' דהיינו כל בחי' אורות העליונים הגנוזות בסודות התורה שנק' מור ובשמים כמו אריתי מורי עם בשמי כו' והכל בבחי' הביטול פנימית דמ"ה דח"ע אבל עיקר הביטול [הוא] בחי' הביטול במציאות לגמרי למעלה מביטול שמצד הח"ב אף לא [במס"נ] בעונג ורצון כנ"ל רק בבחי' השממון והכליון כנ"ל הטעם והוא כמו ענין העמוד שבין כל עולם ועולם שעולים הנשמות שמתבטלים ונכללים בעמוד זה במציאות לגמרי מכל וכל וכעמוד שבין געה"ת לגעה"ע שע"י זה

במלאות ימי מרוקיהו . . . ו' חדשים: ראה אסתר ב, יב.

עונג העליון שבח"ע שמן המור: ראה גם ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' צב. תורה אור מגלת אסתר ק"ז, ב.

שמן המור (כגבורות דאבא: ראה גם ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' שסו. תורה אור מגלת אסתר צב, א. שערי אורה שער הפורים ע, א. לעיל ע' שעו. לקמן ע' תקלא. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' פד.

בגבו' דע"י שמלובש בח"ס: ראה עץ חיים שער (ג) א"א פ"ו.

בכשמים ו[ב]תמרוקי . . . מוחין דאימא: ספר המאמרים תקס"ב שם ע' שסח. תורה אור שם. לעיל שם. שריה בהן — טוב: ט"ז: ליתא.

והריחו דמורה ודאין: ישע"י יא, ג. סנהדרין צג, ב. ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' סב ואילך. דרושי חתונה ח"א ע' קכה ואילך. ושי"ג לקמן ס"ע תקצ ואילך.

חפץ בה המלך ונק' בשם: מגלת אסתר ב, יד.

ששים המה מלכות אחת היא . . . רבות בנות עשו חיל: שיר השירים ו, ה. ט. משלי לא, כט.

מבית הנשים דגעה"ע: ראה בסמוך הערה ד"ה בית הנשים.

אל בית המלך . . . מבית הנשים: נסמן בסמוך הערה לא תבוא.

אריתי מורי עם בשמי: שיר השירים ה, א.

העמוד שבין כל עולם ועולם: ראה הערה הבאה.

וכעמוד שבין געה"ת לגעה"ע: בתורה אור מגלת אסתר ק סע"ב: ע' זהר ויקהל ר"א, א. ויחי ריט, א. ראה

ישכחו לגמרי על מדריגתם ומהותם הראשון ויוכל לבא לקבל מדריגה עליונה שבג"ע העליון (וכטבילה בנה"ד [בבואם] לגעה"ת [ומגעה"ת לגעה"ע]) כו' וכך הוא בעולמות הנעלה מהיכל שהוא להתפשט ולצאת ממהות ההשגה ורצון וחכמה שבג"ע העליון גם מהלבושי' דשם בעלותו באצי' ממש לאשתאבא בגופא דמלכא כו', וזהו ובזה דוקא בביטול עצמי כזה אחרי ימי מרוקיהן בביטול דמור ובשמים הנ"ל הנערה שהיא הנשמה באה אל המלך להתייחד באצי' בערב היא באה לעלות לאצי' ובבוקר היא שבה אל בית הנשים שנית כי בית הנשים [סתם] הוא געה"ת ובעלותה אל המלך ממש כמו מידי חדש ושבת להשתחוות כו' אל בית הנשים שנית [היא שבה] שהוא געה"ע כו' לא תבוא עוד אל בית המלך כי אם חפץ בה המלך ונקראה בשם הוא דוקא בעוה"ב אחר שממלא תמרוקי הנשמות בימוהמ"ש ו' חדשים בשמן המור כו' כמו בגילוי רזין וסודות התורה כנ"ל וד"ל.

ולכאורה א' דבר והיפוכו דכרישא אמר ובזה הנערה באה כו' דמשמע ו' חדשים בשמן המור כו' ובזה יכולה לבא ואח"כ [א'] לא תבוא עוד [אף] בהכנה רבה זו כו' חדשים כו'. הענין הוא דו' חדשים בשמן המור כו' זהו [בא] מבחי' הביוררים תומצי' בעוה"ז שזהו השכר בעונג המורגש בעוה"ב שע"ז אמר ובזה הנערה באה [אל המלך] כו' כמו מידי חודש ושבת שיבאו להשתחוות לפני הוי' ממש כו', אבל בחלק הב' דעוה"ב בעונג הנעלם שהוא היפוך העונג המורגש כריח המור והבשמים הנ"ל ע"ז אמר לא תבוא עוד אל המלך באיזה כח המעלה כריח המור ובשמים דפנימי' התורה [ומצות] אף בשרשם למעלה רק בביטול המציאות לגמרי דוקא כנ"ל, והוא כ"א חפץ בה המלך מצד עצמו בפנימי' התענוג ורצון הנעלם בעצמות ממש שלמעלה מעונג ושעשועים שבתומצי' כנ"ל שז"ש ובהגיע תור אסתר כו' לא בקשה דבר אף דבר המלך בתומצי' כ"א אשר יאמר הגי כו' (כמו שעלו נשי' במחשבה הקדומה) ולא נצרכה [לעזר] לעלות כמו בלבושים או [בבחי'] ריח

מאמר אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תשעג. ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רל. ח"ב ע' שיה. ויקרא ח"ב ע' תרעו. במדבר ח"ב ע' חמ. דברים ח"א ע' עב. ושי"ן. לעיל ע' רד וע' שפו. שו"ה לגעה"ע — בעולמות הנעלה מהיכל: טו: בעלי' הנעלה על הכל. טז: בעלי' הנעלם מהכל. בית הנשים . . געה"ת . . געה"ע: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה (כאן) ר"ע ת. תורה אור (כאן) צ, א. לעיל ס"ע שפח.

לא תבוא עוד אל בית [טו:ז: ליתא] המלך: אסתר ב, יד.

שו"ה הוא — הנשמות: טז: הנשים.

שו"ה שיבואו — ממש: טו:ז: ליתא.

ובהגיע תור אסתר . . לא בקשה דבר . . כ"א אשר יאמר הגי: אסתר ב, טו [ושם: את אשר].

שעלו נשי' במחשבה: ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. ושי"ן.

ולא נצרכה [לעזר] . . לא בקשה דבר: ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' שעט (וראה שם ע' שעח) הנחת כ"ק אדה"א. והנחת הר"מ בספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' רו. והנחה אחרת בחורה אור מגלת

אסתר ק, ג. לעיל ס"ע שטט ואילך.

דתומ"צ וזהו לא בקשה דבר כו' (כמ"ש במ"א), וסימן לזה גם עכשיו בעליות הנשמות בג"ע ולמעלה דיש מלאכים שמוליכים כל הנשמות ועוזרים לעלות שהן בחי' הלבושים דמצות או תפלה או תורה כו', אך גוהרקי דר"ח רבא [ד]מנפשי עייל בלא עזר כלל לפי שהן בבחי' תורתו אומנתו כמ"ש במ"א דתורתו אומנתו למעלה מן התפלה שאין צריך להעלות בהעלאת מ"ן כלל וזהו חלק הב' דעוה"ב הנ"ל שיעשה למחכה לו למאן דדייק כו' שז"ש ת"ח דוקא אין להם מנוחה כו' והוא מ"ש ואהי' אצלו אמון בחי' תורתו אומנתו שמזה ואהי' שעשועים יום יום כמ"ש יחינו מיומים כו' בשעשועי' עצמי', ומ"ש ביום הג' יקימנו ונחי' לפניו חיי עולם שהוא למעלה [גם] מאלף הז' שנק' חד חרוב כביטול ועלי' לבד (וזהו הרוצה שיחי' בחיי עולם ימית א"ע בעלי' וביטול המציאות דבחי' שממון כנ"ל בענין ילכו מחיל אל חיל כו' כדי לעלות בבחי' עונג הנעלם כו', והרוצה להמית א"ע יחי' א"ע באור וחיות עונג המורגש כב"ע שהציץ ומת וכה"ג וד"ל) (וראי' לזה הוא מ"ש ורבים מישיני עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה כו' שזהו כמו הבירור וביעור הרע מן הטוב ועכ"פ בתחיה"מ שיקיצו ויחי' חיי עולם דוקא שהוא למעלה מאלף הז' [ג"כ וזהו וביום הג' כו' ונחי' לפניו ממש בחיי' הנצחי' וזהו עיקר העוה"ב שא' שאין בו אכילה ושת' רק צדיקי' כו' כי אלף הז'] אף שנק' יום שכולו טוב יום שכולו ארוך מ"מ שייך הוא לבירורים דו' אלפי שנין שנחשבו ו' ימי החול דמי שטרח בע"ש יאכל בשבת שזהו כאכילה דשבת עכשיו רק שהוא ברוחניות יותר שישבעו ויתענגו על ה' בעונג האלקי במורגש וכאדם וחוה בג"ע קודם החטא שאכלו מכל עץ נחמד כו', וכהשגת עונג הנשמה עכשיו בגעה"ע וכה"ג וד"ל, וכמ"ש ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו כו' ביש מורגש ולא הי' בהן ביטול כלל (וכמשה שלא הי' צריך לביטול דגופו ג"כ

שריה דתומ"צ — וסימן: **אסתר**: במ"א באות וסימן.

דיש מלאכים . . . ועוזרים: ראה הנסמן בהערה דלעיל: ולא נצרכה. סידור עשר החנוכה רעג, א. גוהרקי דר"ח רבא [ד]מנפשי עייל: ראה בבא מציעא פה, ב. הנסמן למאמרי אדה"ז פרשיות התורה שם. סידור שם. לעיל ע' שמט וע' שצג. דתורתו אומנתו למעלה מן החפלה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפח. בראשית ע' קט. שמות ח"ב ס"ע שכז ואילך.

למחכה לו למאן דדייק . . . ת"ח . . . אין להם מנוחה: נסמן לעיל סוף פיסקא, אך זהר.

יחינו מיומים: הושע ו, ב.

הרוצה שיחי' . . . ימית א"ע: ראה תמיד לב, א.

כביע שהציץ ומת: חגיגה יד, ב.

ורבים מישיני [ה] ניתוסף: אדמת] עפר יקיצו: דניאל יב, ב. לקמן ע' תצג.

יום שכולו טוב: גוסס הרחמן ליום טוב (בברכת המזון).

יום שכולו ארוך: ראה קדושין לט, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תחלא.

דמי שטרח בע"ש: עבודה זרה ג, א.

ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו: משפטים כד, יא.

כמ"ש אשר ידבר בו כו' וא' בזהר באתי לגני דוקא אכלתי יערי עם דבשי כו' ייני עם חלבי מורי ובשמי כו' זהו הכל בעונג מורגש בריח וטעם ומתיקות ועריבות דח"ע דתורה אבל באתרי' ממש לאו אורחי' למיכל כלל וזהו העוה"ב שאין בו אכילה ושתייה כלל כו' שזהו בחי' עונג הנעלם הנ"ל, וזהו ובזה הנערה באה כו' [ע"י] בחי' עונג שהוא בחי' ביטול דחו"ב ואמנם כדי שתתעלה ותבוא אל המלך ממש שהוא אחר אלף הז' בחיי עולם דא"ס עצמו (כי אלף הז' הוא כמו יום השבת דעכשיו שבליל השבת עליית העולמות בכלל וכך בכללות אלף הששי כנשמות דדור משיח שיעלה למעלה לה' להתייחד ביחוד כמו אז תתענג על הוי' בצלותא דמע"ש בכלל וזהו אז דייקא כו' וד"ל, וזהו בערב היא באה בערב דליל שבת ובבוקר דיום שכולו שבת היא שבה לגעה"ע שנק' בית הנשים שנית דעוה"ב באלף הז' שישבעו ויתענגו בעונג מורגש כו', אך לעלי' הב' לעונג הנעלם בעצמו שנק' חיי עולם כנ"ל לא תבוא עוד אל המלך אף בו' חדשים בשמן המור כו' כ"א [כ]אשר חפץ בה כו' בחפץ עצמי שלמעלה מעונג המורגש כו' כמו כי תהיו [אתם] ארץ חפץ, חפצי בה כו' ונקראה בשם כי תהי' כלי בית קיבול בשם ומל' לאמית' מהו"ע א"ס ב"ה עצמו [ממש] כמ"ש במ"א בענין ורעה אמונה דאיהו אמת ואיהי אמונה רבה [כחי' אמונה] דר"מ כנ"ל וד"ל).

והנה עדיין י"ל במ"ש ו' אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב שהוא אלף הז' דעוה"ב כנ"ל מאחר שאמר היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם דודאי ערך קיבול השכר בעוה"ב הוא לפ"ע דמעשה המצות בעוה"ז דוקא ולפ"ע האהוי"ר ותשובה ומס"נ בק"ש כו', וא"כ מהו שאמר וחד חרוב שהוא מצד בחי' העליות בביטול במציאות בעילוי אחר עילוי שאין זה נק' קיבול שכר כלל וכלל כו'.

אך הנה יש להקדים תחלה בשרש ענין הרצון והתענוג בהפרש שבין זה לזה ומזה יובן שרש [ענין] התענוג ורצה"ע שבמצות מעשיות ובאה"ר

כמ"ש אשר ידבר בו [טו': איש. טז': ליתא]: תשא לג, יא.
 וא' בזהר באתי לגני . . . אכלתי . . . מודי ובשמי . . . באתרי' . . . לאו אורחי' למיכל: שיר השירים ה, א
 (כשינוי הסדר). ראה זהר פינחס רמא, ב.
 שבליל השבת עליית העולמות [טז': הנשמות]: ראה לעיל פיסקא, והנה כמו שנמשך, וש"נ.
 שו"ה בכלל — לה: טוטז': ליתא.
 אז תתענג על ה' בצלותא דמע"ש [דמעלי שבתא]: ישע"י נת, יד. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קצ.
 וש"נ.
 כי תהיו [אתם] ארץ חפץ, חפצי בה: מלאכי ג, יב. ישע"י סב, ד.
 ורעה אמונה . . . דר"מ [דרע"א מהימנא]: תהלים לו, ג. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרסא ואילך.
 ובהנסמן בריש המאמר שם.
 דאיהו אמת ואיהי אמונה: ראה זהר בלק קצח, ב.
 שו"ה דאיהו — כנ"ל: מכאן עד לקמן ע' תצג חסר כג.
 היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם: ואחחנן ז, יא. עריבין כב, א.

בתענוגים ומס"נ כו' ושרש העוה"ב שנק' וחד חרוב כנ"ל, דהנה מבואר במ"א שיש ב' אופנים הפכים בהפרש שבין עונג לרצון, דלכאורה אנו רואים שהתענוג הוא בחי' הפנימית בנפש ש[אין] למעלה הימנה כמאמר אין לך למעלה מן התענוג כו' והרצון הוא רק בחי' לבוש חיצוני לגבי התענוג דהיינו רק מה שמתפשט מכח התענוג בלבד שהרי אנו רואים שכל דבר מה שאין האדם מתענג בו כלל לא יתעורר ברצון אליו, ולא יחפוץ בדבר הזה כלל וכל דבר שמתענג בו יטה רצונו להתמשך ולחפוץ בו ולפ"ע כח התענוג שמתענג בו אם בעומק ובפנימיות או בחיצוני [כך יהי' ערך הטיי' הרצון והמשכתו לאותו הדבר אם רב או מעט בפנימי' או בחיצוני] כי ע"פ הרוב אין אדם חפץ ורוצה בדבר מה רק כאשר מתענג בו דייקא ואנו רואים שהתענוג בדבר ההוא בהעלם ובפנימיות בנפשו והרצון הוא בא בגילוי כלבוש חיצוני שאינו רק התפשטות התענוג וגילוי שלו ברצון [זה] ולפ"ז הרי התענוג הוא בחי' פנימי' הרצון (שנק' חפץ כמו כי חפץ בבת יעקב כו' וכה"ג) והרצון הוא חיצוני' המלביש להתענוג שהוא ככלי לאור כו' וד"ל (וע"כ יכול להיות התענוג בלא רצון כתענוג בשכל ומדות גם בלא התעוררות רצון ואין רצון בלא תענוג בתחלה כו'), וכמו שיש בתענוג ריבוי מדריגות זו למעלה מזו כך יש ברצון ממש לפ"ע אופן התענוג דוקא, וכמו שאנו רואים בבחי' התענוג שמתענג אדם באיזה מעשה כמו בכלים נאים או בבנין מפואר וציור מעשה רוקם ואורג או בכתב וכן במלבושים זהו הכל למטה מן התענוג שבדבור שלו שהוא רוחני יותר כמו ראוה מדברת [ע"פ כו' בדברי] אה"ר בתענוגים

ב' אופנים . . . עונג לרצון: ראה מאמרי אדה"י תקס"ח ח"א ע' מז. הקצרים ע' תקלת. מארזיל ע' ער. תורת חיים בשלח ע' רצא. תצוה תקס, סעי' ואילך. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' שעח וע' תקלה ואילך. דברים ח"ד ס"ע ארצא ואילך. — מכאן ואילך נעתק בהמשך תרס"ז ס"ע סג ואילך. בהוספות וכו'.
ש"ה שיש — רואים: א' ויתוסף: בחוש.

אין לך למעלה מן התענוג [טוטז]: העונג: ספר יצירה פ"ב. מ"ב (מנטובא שכ"ב). ושם: אין למעלה מענג. וכ"ה בפרדס שער (כג) ע"כ הכינויים מערכת נגע. המשך תרס"ז כאן. אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תקל ור"ע תרצד.

ש"ה אדם — דייקא ואנו רואים: בהמשך תרס"ז כאן ע' סד: כו'. וניתוסף קטע. אח"כ ממשך כפנים (כש"ה ברצון) ואנו רואים.

ש"ה במדבר — ההוא: טו: מה הוא. טז: זה הוא. בהמשך תרס"ז: הזה הוא.

ש"ה שאינו — (זה) ולפ"ז: בהמשך תרס"ז בין תיבות אלו ישנו קטע נוסף. ואח"כ ממשך כלפנינו (בש"ה הרגש) ולפ"ז.

פנימי' הרצון (שנק' חפץ כמו [T: שנק' . . . (כמו): ראה סידור סדר הגדה רצג, סעי' ואילך. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ו' וס"ע רסט ואילך. דברים ח"ד ע' ארצ. וש"נ.

ש"ה בחי' כמו . . . וכה"ג): כ"ז ליתא בהמשך תרס"ז כאן.

כי חפץ בבת יעקב: וישלח לד, יט.

ש"ה חיצוני' — שהוא . . . וד"ל: בהמשך תרס"ז כאן: שבו כו'.

ש"ה רוקם — במלבושים: א': כלבושים [וכה"ג ב' טוטז] נאים.

ש"ה שלו . . . ראוה מדברת (ע"פ [א': עם איש פלוני] כו': ראה כתובת יג, א (במשנה). וכו' הובא ראי' זו

או כדבור של השכל וחכמה שמשפיע לתלמיד וכה"ג, ועונג שבדבור למטה מן העונג שבחכמה שהוא רוחני יותר כו' [וכן עונג שבמח' לגבי עונג שבמדות באהבה שבלב] וכן עונג שבמדות למטה מן עונג השכל, עד העונג שלמעלה מן הרצון כמו בהתנשאות גדולה שהעונג שבו גדול מכולם גם יותר מעונג שבמאכל ומשגל וכל הון יקר כידוע, וכך הוא ג"כ ערך המשכות הרצון בדבר זה שמתענג בו הוא לפ"ע העונג אם הוא במעשה ודו"מ ומדות ושכל ורצון עד בחי' העונג שבגדולה שהרצון בעומק בזה ביותר מהכל כו', ויכול להיות שבחי' התענוג שבמעשה כמו במעשה הכנין ובכלים [ולבושים] נאים מתענג יותר גם מעונג שבגדולה ועונג החכמה וכל הון יקר לפי שיש בכח עונג המעשה יותר מתחלת עונג הרוחני ביותר כו' (כמשי"ת).

ואמנם הנה אנו רואים להיפך ג"כ שהרצון הוא בחי' פנימית והעונג הוא בחי' חיצוני המלביש לרצון כי הרי אנו רואים להיפוך שכל דבר שאין האדם [חפץ ו]רוצה בו [כלל] לא יקבל עונג ממנו ולא ירצה להתענג בו כלל כי מה שהוא נגד רצונו אינו לעונג [לו] אלא לצער יחשב וכל מה שיומשך ויטה רצונו לדבר מה יותר מתענג ומשתעשע בו כמו בתענוגי המאכלים ומלבושים והיכלות נאים אם אין תפצו ורצונו בהם כלל לא יתענג מהם כלל וכלל ולפ"ע הרצון אם בעומק ובפנימית או בחיצוני כך ערך התענוג, דבאהבת ריעים או איש לאשתו שרצונם וחפצם זה בזה יתענגו על חיבורם וטובתם זה עם זה וישקו איש את חבירו כו', ובשונא [גם] אהבתו [וקרבתו] וטובתו לא יחפץ [ולא י]תענג מטובו כלל, וכמו"כ בעת צרת האדם לא יחפץ בעונג אלא בצער, גם בתענוג להתענג על בנו יחידו לא יחפץ כלל, ולהיפך בעת שמחתו ירצה לקבל תענוג אף משונאו וכל דבר שלא הי' מתענג בו [כלל] מעולם כי עיקר התפעלות התענוג תלוי ברצון דוקא וא"כ הרי הרצון הוא [ה]פנימיות של התענוג וקיומו כו' והתענוג

לקמן ע' תקצא. שערי תשובה ח"א שער הכוזרה טו, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' תעו. ובהמשך תרס"ו כאן כ"ז ליתא. ולהעיר מכתר שם טוב (קה"ת תש"ג) ס"ב.

ש"ה או — זכה"ג: בתרס"ו ניתוסף: שיש בזה עונג רב הרבה יותר מהתענוג שבהעשי.

ש"ה מו — שבחכמה [א"ל: שבמח']. . הון יקר כידוע: ראה תרס"ז שם בשינויים.

ש"ה שלמעלה . . גדולה: א"ל: שברצון ולמעלה . . א"ל: וגדולה.

ש"ה ושכל — שהרצון . . ביותר: א"ל: שהרצון (ש)בוה (הוא) בעומק יותר.

ש"ה בחי' — לרצון: בתרס"ז שם (ע' סה ש"ה המלביש) ניתוסף: ותלוי העונג ברצון דוקא.

ש"ה בחי' — הרי . . להיפך: ט"ז: (ובהמשך שם) הלא . . ליתא.

ש"ה שאין — ממנו: בתרס"ז ניתוסף: גם שעצם הדבר הוא דבר עונג מ"מ כש"אין רצונו לזה לא יתקבל

עונג.

ש"ה שיומשך — כמו: שם: אף שאינו דבר תענוג בעצם וכמו.

ש"ה מהם — ולפ"ע . . ערך התענוג: שם באים תיבות אלו לקמן בש"ה חיצוני' — קודם התיבות

וכמו"כ — ובמה שבנתים בא שם בשינויים.

ש"ה דוקא — והתענוג . . הטעם ועונג כו': ראה שם בשינויים.

חיצוני' שלו הנגלה לעין הרואה, וכמו"כ ב[ענין] עליות התענוג זו למעלה מזו תלוי ג"כ בעליות הרצון זה [למעלה] מזה כנ"ל בריבוי המדריגו' דתענוג במעשה דו"מ ומדות ושכל כו' וד"ל (וכן מוכרח לפ"ז לומר שיש רצון בלא תענוג ואין תענוג בלא רצון תחלה שירצה בעונג זה כי אנו רואים שאין שום טעם לרצון כלל והיינו לא טעם ושכל לכד אלא מטעם ותענוג לרצון זהו [הרכבה] שמורכב הרצון בעונג אבל בעצם נקודת הרצון הוא למעלה גם מעונג אלא רצון פשוט שכך רוצה בלא טעם ועונג כלל כמו הנצחון ברצון שלמעלה מן הטעם ועונג כו').

אמנם [הענין] הוא דשניהם אמת דהתענוג ורצון א' הוא ע"כ לפעמי' התענוג פנימית והרצון חיצונית כנ"ל, ולפעמים להיפך דהרצון פנימית והתענוג חיצוני' כי מתחלפים להיות זה מלביש לזה כו' (וכמ"ש במ"א בענין ג' רישין דא לגו מן דא), אך יש חילוק בזה דאינו מתחלפים כנ"ל רק בבחי' התפשטות שלהם מן העצם לכד כמו [כ]שמתפשט הרצון מן העצם דתענוג דאם העצם הוא תענוג אז יהי' התפשטות הרצון בבחי' חיצוני' שזהו התפעלות הרצון בכל דבר שיש בו עונג בעצם ולפ"ע העונג דוקא כנ"ל, ואם העצם הוא הרצון שיש בלבו רצון עצמי ופשוט לדבר זה ירצה להתענג בו ואז התענוג הוא בבחי' התפשטות כו' אבל מה שיש ברצון בלא תענוג בתחלה כנ"ל וכן יש תענוג בלא רצון בתחלה כנ"ל זהו בבחי' העצם הרצון ועצם התענוג שנק' תענוג פשוט ורצון פשוט שאין הרצון מלביש לתענוג ולא התענוג לרצון כו' וד"ל.

והנה ע"ד כ"ז יובן ג"כ בשרש המצות שהן בבחי' רצה"ע כידוע וכל רצון א"א בלא תענוג בתחלה כנ"ל באופן הא' שהתענוג הוא בבחי' הפנימי' והרצון [הוא ב]חיצוני' המתפשט ממנו, כך ברצה"ע שבכל מצוה יש בו בחי' התענוג העליון שברצון זה שמחמתו יומשך ויתפשט הרצה"ע הזה לפ"ע התענוג דוקא כנ"ל (ובכלל זהו שנק' טעמי המצות דאין הכוונה בטעם והשגת שכל לכד אלא ענין העונג שברצון שנק' טעם כמוס טעם המתקנות, וכמו טוב טעם ודעת יש בו ב' פירושים טעם של דעת וטעם העונג שנק'

שור' חיצוני' — התענוג: ניתוסף ע"ס **TK**.

שור' אמנם — א' הוא: בהמשך תרס"ז שם ע' סו ניתוסף: דשניהם בחי' עצם והיה שוין במדריגתו. דהרצון . . . והתענוג . . . מתחלפים: ראה ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' מז וע' שלד. מארז"ל ע' ער. קצרים ע' תקלה. נביאים ע' ר"ז.

וכמ"ש . . . ג' רישין דא לגו מן דא: ראה זהר (אדרא זוטא) האוינו רפת, סע"א.

שור' כנ"ל — כמו . . . כו' וד"ל: ראה תרס"ז שם בשינויים.

שור' והנה ע"ז כ"ז: ראה בהמשך תרס"ז ע' סו שור' בתחלה — והדוגמא.

שור' והשגת — כמוס [טו"ז]: כמון . . . טוב טעם ודעת: תהלים קיט, צו.

שור' וכמו — שנק' פנימי' ע"י [בתרס"ז ע' סו]: כר' והו' י"ג חזרתא: ראה לעיל פיסקא, וכך יובן.

פנימי ע"י והן י"ג חוורתא שבארחין דגלגלתא כו', שהן בחי פנימית לרצה"ע שנק' אורחות הוי' בהתפשטות ובגילוי בחיצוני עד למטה במצות הגשמיים כו' וכן לענין מחדו"מ ומדות ושכל בחי' התענוג שבמעשה המצות הוא הפנימי והרצון שבמעשה הוא החיצוני המלביש לפנימית ולמעלה ממנו התענוג שבמחדו"מ בדיבור ומח' דתורה (או בינה במוח ולב במצות וכן אהו"ר בעונג ורצון פנימית וחיצוני), ואמנם יש בזה היפוכו ג"כ דרצה"ע הוא כפנימית המצות והתענוג שבהם מלביש לרצון כמו שאין אדם מתענג בלא רצון בתחלה כנ"ל, ולפ"ע הרצון כך הוא התענוג וכך הוא ענין טעמי המצות הנ"ל שלמטה מן עצם הרצון כו' כי אין טעם לרצון אפי' עונג שנק' טעם ממש ואמנם מורכב ומתלכש הרצון בעונג וכמו שמורכב התענוג ומתלכש ברצון, ואמנם מה שמתחלפים להלביש זה את זה כנ"ל זהו בבחי' התפשטות מן העצם כו', אבל בעצם התענוג ועצם הרצון שבמצות שניהם כא' באים בלי מלביש זה את זה ויכול להיות תענוג בלא רצון כמו נח"ר לפני שאמרת ונעשה רצוני שהוא למעלה מן הרצון בפרט, וכן יש רצה"ע [העצמי] במצות שלמעלה מן העונג רק כך הוא רצון הפשוט במצחא דע"י כו' דבי' אתגלייא כו' בתוקף הרצון בלא טעם כלל וכמו החוקים וכמו שתוק כו' ובעוה"ב או בג"ע העליון שהוא שכר המצות מתגלה בחי' פנימי דע"י ובחי' פנימי דא"א שזהו בחי' פנימי' התענוג העצמי ופנימי' הרצה"ע שבמצות והוא השכר לנשמות שיתענגו בעונג ורצה"ע העצמי שבמצות שעשו בעוה"ז וד"ל.

אך הנה עכ"ז אנו רואים שיש יתרון כח ומעלה ברצון מן התענוג בין בהתפשטות בין בעצם כו', להיות שאנו רואים שיש כח גדול ברצון יותר מן התענוג עד שיוכל להפוך מעונג לצער ומצער לעונג כמו אם [יחפון] בדבר מה אע"פ שהוא צער גדול לעונג ממש יחשב שהרי אם יקבל עליו יסורים וסיגופים גדולים ברצון והסכם יהי' לו היסורים לתענוג גדול ולהיפך אם ימאס בתענוג אף בתענוג היותר יקר ואהוב יחשב לצער ויסורים

אורחות הוי' [בתרס"ז ניתוסף: בחי' תרי"ג ארחין]: ראה לעיל ע' ג. וש"נ.
 שו"ה התענוג — שבמח' דו"מ [ט"טז: שבדו"מ] . . . (או בינה [ט"ז: או כוונה] . . . וחיצוני): בתרס"ז
 (במקום החצעי) או בכונת המצות.
 שו"ה אהו"ר — ואמנם: מכאן עד סיום פיסקא זו — ראה המשך תרס"ו כאן בשינויים.
 נח"ר לפני שאמרת ונעשה רצוני: ספרי פינחס כח, ת.
 במצחא דע"י . . . דבי' אתגלייא: ראה זהר (אזרא רבא) נשא קכט, א. קלו, ב.
 וכמו שתוק: מנחות כט, ב. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתסז. במדבר ח"ב ע' שפד וע' תסו. דברים
 ח"ב ע' שסט.
 שו"ה כו' — העליון: ט"טז: ליתא.
 שו"ה אך הנה עכ"ז . . . כמו אס: ראה המשך תרס"ו ע' סט שו"ה הרצון — עכ"ז. וע' ע שו"ה ומצער —
 וכמו.
 שו"ה עליו — וסיגופים: שם ניתוסף: דמשריז התירו ת"ח כשבת מפני שהוא לעונג לו.

ממש כו' וראי' מבע"ת אמיתי שימאס בכל תענוגים הגופנים ויקבל כל צער וסיגוף לעונג מפני גודל חפצו ורצונו לשוב באמת. וכן בענין מס"נ על קדה"ש שצער המיתה והעינוי יקבל ברצון, וזהו אפי' נוטל את נפשך כו' אבל מס"נ באמצעות אה"ר בתענוגים אינו רק כפי ערך אופן התענוג בהתקשרות עצמי' עד שנכספה וגם כלתה נפשי כו' זהו למטה הרבה ממס"נ בפומ' וכמ"ש ר"ע מתי יבא לידי כו' אע"פ שהי' לו מס"נ באה"ר כו' וד"ל. ויובן מזה עכ"פ שיש בכח הרצון לעלות בעילוי אחר עילוי כ"כ שאין [כח] זה בתענוג כלל, כי אין עלי' בתענוג כ"א במקום שמגיע סוף עומק העונג בעצם בנפשו בלבד ולא יותר מזה, משא"כ ברצון העצמי שמגיע בעצם הנפש למעלה גם מעצם הנפש [עצמה] שהוא למעלה מן העונג, וראי' ממס"נ או סיגופים קשים להשחית נפשו ברצון תקיף כמס"נ בפומ' או כמו הפקירות ליהרג במלחמה, או גם בבע"ת כראב"ד שיצא נשמתו בבכי' שזה למעלה הרבה מכח העלי' דתענוג בנפש גם עד כלותה שלא יוכל לעמוד נגד תוקף הרצון בהפיכו כשאינו חפץ כלל בעונג עצמי זה, וראי' ממה שיוכל לעמוד על נפשו [ולא תכלה נפשו באה"ר והוא בכחי' שוי"ב כמו בע"כ אתה ח"י וכמ"ש במ"א בענין ואתם בני' לא כליתם וכנ"ל בענין ואתה משמרה כו', וא"כ עכ"פ הרצון מושל על התענוג ואין התענוג מושל על הרצון ואע"פ שיגבר התאוה והתענוג גם בדבר המזיק ומשחית לנפשו ולא יוכל לעמוד על נפשו] בתוקף הרצון למנוע מזה כי יגבר כח התאוה בעונג נפלא בחשק ותשוקה על הרצון, וכן הכילי והקמצן שאין ברצונו לפזר אף על כל הנוגע לחייו כי ממונו חביב עליו מגופו עד שיכול למס"נ על פרוטה עכ"ז בשעת התענוג והשמחה יכול לפזר כל הון היפך טבעו ממש (וכן גם בנצחון הגדול בפירוד גדול [ברצונו] בין איש לאשתו או ריעים אהובים שנפרדו בתכלית מגבר כח התענוג והתאוה להתייחד בהפרדם זמן רב כו') (וכמו בגלות ששאוג ישאג על כו' בכל חצות לילה אע"פ שמאד יקצף עליהם כו' וכן מן

ש"ה ממש — כו': שם נמצא קטע נוסף.

ש"ה וסיגוף — באמת: בהמשך תרס"ז שם (ע' ע"א) ישנו קטע נוסף.

אפי' נוטל את נפשך . . . וד"ל: ראה ספרי ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א (במשנה). — ראה תרס"ז כאן בהוספות כו'.

מס"נ . . . אה"ר בתענוגים . . . למטה . . . ממס"נ בפומ': ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שפת. וש"נ. שמות ח"ב ע' שנת. וש"נ.

וכמ"ש ר"ע מתי יבא לידי: ברכות סא, ב. לעיל ע' שלו.

ש"ה וכמ"ש — ויובן . . . על הרצון כו': ראה בהמשך תרס"ז שם בשינויים.

כראב"ד שיצא נשמתו בבכי': עבודה זרה י, א. ראה ספר המאמרים תרמ"ז ע' יט.

בע"כ אתה ח"י: אבות ספ"ד. ראה תניא ספ"ג.

ואתם בני' לא כליתם: מלאכי ג, ו. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תרכט.

ואתה משמרה: ראה לעיל ע' תסו. וש"נ.

ששאוג ישאג על . . . בכל חצות לילה: ירמ"י כה, ל. ראה ברכות ג, א. זהו ויקהל קצה סעיב ואילך.

ש"ה ששאוג — שמאד יקצף . . . המקבל: ט"ז: שמאס וקצף . . . ט"ז: המקרא.

המקבל דכנס"י בגלות רשפי' רשפי' אש כו' במרירות בחי' מ"ת בוכין כו' וגם במצות שלהן יש יחוד עליון [אעפ"י] שהן בבחי' אבי"א כזיווג ז'י"ג שלא ברצון כו') (אך עכ"ז אין התענוג מושל ברצון אלא מצד שהתענוג מגיע ברוממות עצמות הנפש עד כלותה ממש עד שלא יכול הרצון [למשול ע"ז] כנראה מכל הנ"ל, ועכ"ז יש בכח הרצון למשול על התענוג שאין בזה בתענוג על הרצון כו').

אך איכ מה זה שאמרו אין לך למעלה מן העונג הל"ל אין לך למעלה מן הרצון מאחר שהרצון מושל בתענוג כו'. אמנם באמת אין הכרח בזה כלל, דודאי בענין התוקף והממשלה יש כח ברצון יותר מן העונג כנ"ל ויש כח בתענוג יותר מן הרצון כנ"ל, וזה ראי' מאשר לא יוכל לעמוד בנסיון ביסורים שנגד העונג ויעבור על רצונו המוחלט מכבר (וגם על עונג גדול כחמרא דפרגותא קפחי כו') ויהפך לכו כמו שמנת כו' וגם בתענוג הגדולה והממשלה במניעתו ממנו יהפוך כל רצונו וכן לענין שארי תענוגים ותאוות ישליך] כל רצונו ויעשה רצון אחרים, וכן לענין [תענוג] בסוף מעשה שגדולים יותר העונג הרוחני מושל בכל רצונו להפקיר כל הון יקר כו', וכמו אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה כו' וכתוב כי עזה כמות אהבה כו' שהוא אהבה בתענוגים כמו ויתפשט יהונתן כו', ובאמת משרש א' בעצם הנפש ממש באו שישליך כל רצון ותענוג עצמי מפני רצון עצמי וכל רצון עצמי ישליך נגד תענוג עצמי כמובן מכל הנ"ל מפני שזה עוזר את זה ולא יוכל האחד להיות לבדו כי שניהם בעצם הנפש ושניהם נק' נפש, רק הרצון הוא המשכת הנפש כמו היש את נפשך שזהו התקשרות הרצון בדבר זולתו דוקא כי יש ברצון תחילה וסוף שנק' תחילת המחשבה וסופא דמחשבה שזהו תחלת התעוררות והמשכות הרצון מן הנפש וסופא היינו להיכן שהרצון

רשפי' רשפי' אש: שיר השירים ח, ו. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' תקג. ושי"ג.
מ"ת בוכין: ראה תקוני זהר ת"ה (יט, ב). הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קג. שמות ח"א ע' לו.
שריה ברוממות — שלא יכול הרצון . . . ועכ"ז . . . בזה: טו: שלא יש כח ברצון. טז: שאין הרצון . . . טז:
ואיכ . . . טז: כח כזה.
שריה אך איכ: ראה המשך תרס"ז כאן ע' עכ בשריה וספ"ית.
שריה הרצון — הכרח: טו: הכרע.
שריה כח — חזה: טו: וגם.
כחמרא דפרגותא קפחי . . . שמנת: ראה שבת קמז, ב. האוינו לב, טו.
שגדולים [טו: שגדול] . . . העונג . . . מושל: אד: מתחלת העונג . . . ד: ומושל.
אם יתן איש . . . באהבה [טז ניתוסף: בזה יכוז לו]: שיר השירים ח, ז.
כי עזה כמות אהבה: שם ח, ו.
ויתפשט יהונתן: שמואל"א יח, ד.
שריה שהוא — ובאמת: ראה המשך תרס"ז כאן ע' עג שריה כו'.
הרצון . . . היש את נפשך: כ"ה גם בהמשך תרס"ז כאן (ע' עג). לעיל ע' צח. מאמרי אדה"א בראשית ע'
שלט. ושי"ג.
יש ברצון תחלה וסוף: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' שעח ואילך.

מתפשט ו[נת]קשר בו שהוא באותו הדבר שחפץ ורוצה בו, משא"כ בתענוג שהוא רק בפנימי הנפש שמתענג ולא ניכר מרוצתו בדבר מה שמתענג בו כלל, כי מטעם זה יש יתרון מעלה ברצון מן התענוג כי הרצון משמעותו ג"כ ענין מרוצה שהוא מרוצת הנפש כמו אחריו נרוצה וכמו ובך ארוץ שזהו הטעם שנק' ארץ שרצתה לעשות כו' כמ"ש במ"א ויש תוקף וכח גדול בהמשכות ובהתקשרות הנפש ברצון הזה [עד] שתרוץ בכל כחה [ו]עוז, והוא הרצון מקרב ולב איש עמוק ביותר שאין כח זה בתענוג שגם שתוכל להתענג בעונג נפלא עד כלותה בדבר שמתענג בו כו', אבל אין זה במרוצה בכח עצמות כל הנפש כמו הרצון העמוק ביותר, והאות והסימן לזה היינו מה שאנו רואים באמיתת הרצון ותכליתו שכל עיקר רצונו וחפצו הוא באמתת מהו"ע אותו הדבר שרוצה בו ולא בדבר שהוא [טפל ו]בטל ונכלל בו, כאהבת איש בכל רצונו לרעהו כגפשו שאינו חפץ ברכושו [ולא ב]חכמתו וכל הון יקר שבביתו רק אותו לבדו כמו שהוא מצד עצמו דוקא ולא מצד העונג שמקבל ממנו וכה"ג, וזהו הסימן על אמיתית עמקות הרצון שלו ביותר [כש]רוצה בפנימית ועמקות של [אותו] הדבר כמו שהוא דוקא ולא בחיצוניות שלו בלבד וד"ל.

והנה הדוגמא מכ"ז יובן בענין מס"נ האמיתי באחד אמת' כמו בק"ש העיקר הוא בבחי' המשכה א[ו]ר הרצון דוקא כאשר הוא בעומק אחר עומק דוקא כמו ממעמקים קראתיך מעומקא דעומקא דליבא שזהו למעלה מעומק א[ו]ר התפעלות התענוג אפי' באה"ר בתענוגים עד כלות הנפש ממש מטעם הנ"ל, וענין עומק אחר עומק ברצון [הכל] הוא במרוצת כל העצמות דנפש דהיינו גם אחר שמתפעל לאלקו' בכל לב ונפש עדיין יוכל להגיע ולבא לרצון הפנימי ועצמי בעמקות הנפש יותר שזהו מקרב הפנימית שבלב [ב]יותר כמו התפילה מקירות הלב כתפילת חנה ותפילת חזקיהו כידוע, וכך יוכל להיות עומק ההתקשרות הרצון שחפץ ורוצה בו לדבק בעצמות אוא"ס ממש דוקא, וכמו בכל קראינו אליו, אליו דוקא ולא למדותיו, וכן אם ישים אליו לבו כו' אליו ממש ואף לא בעונג העליון שנמשך ממנו [ב]חיי העוה"ב

הרצון . . ענין מרוצה: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארצ. בראשית שם.
 אחריו נרוצה . . ובך [טו"טז: כך] ארוץ: שיר השירים א, ד. תהלים יח, ל.
 ארץ שרצתה לעשות [טו ניתוסף: רצון קונה]: בראשית רבא פ"ה, ח. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע'
 תקפ, שם ע' איל ואילך. נדפס גם במאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' זה ואילך ובהנסמן לשם.
 שו"ה מהר"ע: טו: מהות ועצם.
 שו"ה והנה הדוגמא: ראה המשך תרס"ו כאן ס"ע עד שו"ה והדוגמא.
 ממעמקים קראתיך: תהלים קל, א. ראה זהר בשלח סג, ב. אחרי ע, רע"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע'
 תשעא. וש"נ. ויקרא ח"ב ע' תקצ ואילך.
 כחפלת חנה ותפילת חזקיהו: שמואל א, י ואילך. מלכים ב, ב. ג. ישעי' לח, ב. ג.
 בכל קראינו אליו . . ולא למדותיו: נסמו לעיל ע' לד.
 אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.

וכה"ג רק אליו לבדו ממש כמו [שהוא] באמיתית עצמותו כמ"ש דוד אמתך אלקי כו'.

והענין הוא כי באמת עיקר האות והסימן להבין ההפרש שבין רצון שמקרב איש ולב עמוק בעומקא דעומקא אם לא הי' רק בהתפשטות והתקשרות הרצון באותו הדבר שיחפץ וישתוקק אליו אם הוא באמיתותו של הדבר יותר כמו הפנימי ועמקותו בעצמות שלו ביותר לא כ[ש]השגה וחפץ רצונו אינו רק בחיצוני של אותו הדבר [בלבד] שזה הוראה גמורה שלא הי' התחלת התעוררות הרצון רק מחיצוני הנפש ולא מפנימיות ועצמיות שלה כני"ל וד"ל (וכמ"ש במ"א ע"פ קמה אלומתי שבוה הי' יתרון העלאת מ"ן דיוסף על השבטים שהי' מנקודת פנימי הרצון שבלב ונפש ביותר ע"כ עולה התפשטות רצונו בפנימי ועצמות דא"ס בעילוי המדריגה ביותר כו') (וזהו הטעם [שהתפלה] שמקירות הלב עולה למעלה בעצמות ממש כידוע שהתפלה נק' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וזהו עומת שמגיע לעומ"ר והוא מ"ם דממעמקים בעומת כמ"ש במ"א וד"ל).

וזהו ענין עליות עומק הרצון בעילוי אחר עילוי דהיינו באותו הדבר שמגיע אליו הרצון לידבק בו ולמעלה ממנו התקשרות הרצון בעצמות א"ס ב"ה לבדו דייקא, וכמ"ש דוד צמאה לך נפשי לך דייקא ואמר מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ הכוונה באא"ל זה לשלול כל דבר זולתי ה"א אחד לבדו, ובוה בא להורות אות וסימן אמיתי על בחי עמקות רצון נפשו לידבק בה' אחד במה שלא ירצה ויחשוק בשום דבר שחוץ מפנימי ועצמות א"ס ב"ה לבדו, רק כל חפצו ורצונו ישים דוקא בפנימי אור א"ס במהו"ע

כמ"ש דוד אמתך אלקי: תהלים עא, כב.

שו"ה והענין הוא: ראה המשך תרס"ז כאן ע' עה שו"ה כו'.

שמקרב איש ולב עמוק [ט"ז]: שמקרב ולב איש: תהלים סד, ז.

ע"פ קמה אלומתי: וישב לו, ז. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' צט (ע' קיג) ואילך. ומקבילו בתורה

אור וישב נה, א.

תפלה נק' סולם מוצב ארצה: ויצא כה, יב. ראה זהר (רע"א מהימנא) ח"א בהשמטות רסו, כ. ח"ג

בהשמטות שו, ב. תקוני זהר תמ"ה (סג, א).

עומת . . לעומת: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ה. מאמרי אדה"א בראשית ע' רסח. ושי"ג לקמן ע' תקנט.

מ"ם דמעמקים בעומת [א]: בעית: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ס"ע תקצד ואילך וע' אקכות.

עטרת ראש דרוש לעשיית נה, ב.

שו"ה וזהו: ראה המשך תרס"ז כאן ע' עה שו"ה כח'.

שו"ה שמגיע — בו . . שממנו: ניתוסף ע"פ אד"טו . . ט"ז: היינו.

וכמ"ש דוד צמאה לך נפשי: תהלים סג, ב.

וכמ"ש דוד . . מי לי בשמים: תהלים עג, כה. ראה בבא בתרא יד, ב: דוד כתב ספרו ע"י . . אסף. הנסמן

במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקעו.

שו"ה בשמים — בא"ל: ט"ז: במאמר.

ית' דוקא ולא בשום דבר זולתו אף שנמשך ונסתעף מאור א"ס בכחי' קירוב שז"ש מי לי בשמים העליונים שהוא מקיף הכללי סוכ"ע הכללי שהוא עונג ורצון הכללי שבא בשביל ההשתלשלות דאבי"ע מלמעלה למטה, וגם מה שיורד ונמשך למטה מעונג העליון בג"ע העליון וגעה"ת שנק' ארץ חפץ. [ו]ז"ש ועמך לא חפצתי בארץ שכ"ז אינו רק בחי' טפל ובטל בעצמות א"ס כי [אין כ"ז] רק בחי' צמצום אור התענוג ורצון להיות ההשתלשלות בו' אלפי שנין, וגם לאלף הז' דעוה"ב א' אין ערוך לך ואין זולתך לחיי העוה"ב בו' כי אינו רק טפל ובטל כאור וזיו בעלמא לגבי שעשועים המלך העצמי' שנק' שעשועי המלך בעצמו שלמעלה ממקור כל התענוגים העליונים הכללי' והפרטי' כמ"ש כי עמך מקור חיים אפי' מקור כל התענוגים בו' וע"כ מי לי בשמים ועמך מה שעמך טפל ובטל כמ"ש כי עמך מקור חיים בו' גם בזה אינו חפץ בעיקר הרצון גם לא בשכר המצות [ש]נק' נועם הוי' רק במהו"ע [ממש] דוקא, וזהו עיקר ההוראה על בחי' עומק הרצון מקרב ולב [עמוק] ונפש בפנימי' [ב]יותר מטעם הג"ל וד"ל.

ומ"ש לא חפצתי בארץ דוקא הענין כנ"ל בענין שם שמות בארץ שהן השמות העליונים שנמשך בג"ע העליון וגעה"ת להיות כי בסוף מעשה בארץ דוקא [שם] יורד ומאיר מתחילת העונג העליון ביותר משום דנעוץ תחילתו בסופן דוקא כידוע (וכמו משחקת לפניו בתבל ארצו שהן הארץ העליונה שמאיר שם משחוק ושעשועים העליונים שבתוה"ק בו'), והן שמות דאותיות התורה בנגלה ונסתר שמשיגים הנשמות בג"ע ועולים בעליות מידי חדש ושבת כנ"ל ע"י העמוד שמתבטלים בו שע"ז הביטול נק' שממון לעלות למעלה יותר בו', ואע"פ שנק' ארץ חפץ שהוא פנימי' העונג שבפנימי' הרצון שבמצות וזהו העוה"ב מ"מ אין כ"ז רק בחי' זיו השכינה בלבד עד בחי' מל' דא"ס בעוה"ב וכמס"נ בעומק הרצון אינו חפץ רק בעצמיות אור א"ס שנק' מאור ולא [אור ו]זיו בלבד, וכנ"ל [ב]מ"ש כי עמך מקור חיים בו' [כי עמך בו'], וז"ש ועמך לא חפצתי בארץ כי הרצון האמיתי מגיע למעלה מבחי' שם ומל' דעונג העליון שירד למטה רק במהו"ע לבד ואף לא בעוה"ב [כנ"ל]. וז"ש דיפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז [מכל חי

שור' שיורד — חפץ: טוטז: ליתא.

אין ערוך לך ואין זולתך לחיי העוה"ב: ע"פ ברכת יוצר לשבת.

שעשועים המלך [טז: ליתא] . . המלך בעצמו: נסמו לעיל ע' תסח.

שור' שעשועי — מחקור: מכאן מתחיל בוך ז.

כי עמך מקור חיים . . מקור כל התענוגים: נסמן לעיל שם.

דנעוץ תחילתו בסופו: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

משחקת לפניו בתבל ארצו: כ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' יו. והוא חיבור שני כתובים משלי

ה. ל. לא.

שור' הארץ העליונה: טוטז: ארץ החיים העליונים והתחתונים.

דיפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז: אבות פ"ד מ"ז [ובהוספת דאות ד (דיפה) מובא בכ"מ ומהם:

העוה"ב אעפ"י דחיי עוה"ב בא בשכר המצות שהן מע"ט אבל בשעה א' בתשוב' ומע"ט בעוה"ז] דוקא שהתשובה באה במס"נ בעומק נקודת הרצון מקירות הלב דוקא [כנ"ל]. הנה זה מגיע למדריגה היותר גבוה אף מחיי העוה"ב דהיינו בעצמות אור א"ס שלמעלה ממקור כל התענוגים שנק' מנוחה לח"ע העצמי שאין שם עלי' עוד כי מעלה ומטה שוין [שם] ממש להיותו מובדל בערך לגמרי אף מהיות בחי' מקיף וסובב למקור הראשון [ש]בהשתלשלות שבעונג ורצון הקדום כנ"ל. ומטעם הידוע שבאמת הוא בעצמותו ית' מובדל ומושלל בערך מבל תואר ושם וכינוי אף לא בשם וכינוי דבחי' עונג ורצה"ע כו' וכ"ש מבחי' חכמה ומדות כו' וכמאמר אתה הוא חד ולא בחושבן י"ס כלל דקריאת שם עונג ורצון זה הנמשך ע"י צמצום ג"כ מן העצמות דא"ס שהוא אחדות פשוט בתכלית הפשיטות כו', וכמא' אתה הוא עילאה על כל עילאין כו' עד אתה הוא ממלא כל שמהו לית לך שם ידיעה כו' (ומ"ש אין לך למעלה מן העונג זהו בנפש שנכרא בע"ג ומן העונג תתמלא אורה ובצער יגרע אורה ונק' מרת נפש וכן כה"ג ברצון ומקור הרצון ועונג כו' משא"כ למעלה מן הטעם הנ"ל וד"ל).

ומעתה י"ל מ"ש ו' אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב שהוא אלף הו' אחרי
 דהיום לעשותם הוא במס"נ ברצון בעומק כמו בתשובה ומע"ט שמגיע למעלה מחיי העוה"ב כנ"ל וא"כ איך יהי' בקיבול שכר בעוה"ב דהיום לעשותם דוקא שהוא למעלה מן העוה"ב, ועוד מ"ש וחד חרוב שהוא הביטול והשממון מאחר שמתגלה אז בחי' העונג שברצה"ע שבמצות שזהו עיקר קבלת שכר כידוע, ועוד דמבואר למעלה שהרצון הוא חיצונית התענוג שמלבישו מבחוץ וא"כ איך ע"י קיום הרצון במצות יקבלו שכר מן העונג שלמעלה מהם (ועוד שבאמת גם התענוג מלביש לרצון דאם אין רצון אין תענוג כלל [וכלל] כנ"ל וד"ל). אך הענין דהגם שמבואר למעלה דיש מעלה בעונג מה שאין ברצון ויש מעלה ברצון כו' ושניהם אמת דמלבישים זה לזה ובעצם הנפש גדול כח שניהם כא' עד שיכול להיות מס"נ כמו בכלות הנפש באהו"ר בתענוגים ובהתפעלות הרצון נגד התענוג כנ"ל והכל הוא בתענוג הנמשך מהנפש בבחי' או"ח כמו כלתה נפשי, אבל יש תענוג שהוא בחי' או"י

לקמן ע' תצב וע' תצג. לעיל ע' רג. עטרת ראש דרוש לשי"ש ע' 92. מאמרי אדה"א בראשית ע' קנה. וש"נ. שמות ח"א ע' קיא. ושי"נ. חי"ב ע' שי"ט.

שו"ה דבחי' — ורצה"ע: **טו"ז**: (ו)רצון הפשוט.

אנת הוא חד ולא בחושבן: תקוני זהר בהקדמה י"א, א.

אנת הוא [טו] ליתא] עילאה. . את הוא [טו"ז: ליתא] ממלא כל שמהו: ראה תקוני זהר שם י"א, ב.

מרת נפש: לשון הכתוב שמואל-א, י.

ו' אלפי שנין הוי עלמא: נסמן בריש המאמר.

שו"ה באהו"ר. . ובהתפעלות. . כנ"ל: **טו"ז**: באה"ר. . ובהפקירות. . כו'.

כלחה נפשי: תהלים פד, ג.

והוא עיקר התענוג כמו מן התענוג שיש בהתכוננות והשגה אלק"י שהוא ית' מקור החיים והתענוגים בבחי' טובב וממלא דכולא קמי' כו' ואיך שנמשך ממנו כל ההשתלשלות דאבי"ע ומיוחדים בעצמות ממש כנ"ל, שיתענג על ה' באה"ר ודביקות שהוא השגת העונג נפלא האלקי כנפשו שמה מוליד הרצון בהתפעלות שיחפוץ לדבק בו ית', ובודאי בחי' התעוררות הרצון בזה הוא בא רק מן התענוג שבבחי' או"י כנפשו כנ"ל ומלכיש בגילוי לאור התענוג הזה כי אינו נראה לעין רק התעוררות הרצון והתשוקה במורגש בלבו [לה' אחד] אך אח"ז להיות כי מבואר למעלה שבטבע הרצון להיות הולך ונמשך במרוצה גדולה בעומק אחר עומק עד שיגיע הרצון בדבר שרוצה בפנימיותו דוקא כו' זהו שמגיע הרצון למעלה גם מהתפעלות העונג האלקי שהי' לו בהתכוננות בתחלה שנוולד הרצון מחמתו עד שאינו חפץ גם בחיי העוה"ב רק במהו"ע ית' לבדו [דוקא] כנ"ל וד"ל.

וביאור שרש וטעם הדברים [הוא], כי הנה יש ב' מיני רצון א' רצון החיצוני שמלכיש לעונג שבהתפעלות התענוגים כנ"ל שבבחי' או"י שנק' בחי' שוב [למטה] שהוא ירידה והמשכת העונג והרצון למטה שמאיר אור ה' כנפשו למטה כמו שהוא, והיינו ע"י תומ"צ שמלוּבש בהם רצונו וחכמתו ומתענג על רצון הוי' שבמצות וחפץ מאד לע[ש]ות באה"ר כו' (ומזה יהי' העוה"ב שהוא בירידה והמשכה העונג ורצה"ע ולמטה מן המצות [בפומ"מ] כנ"ל, וכמו"כ בג"ע העליון שניתוסף באור הזה מן המצות בכל חודש ושבת כו'), והרצון הב' הוא שנק' בחי' רצוא כמ"ש אם רץ לבך כו', [ש]זהו שנק' רצון ע"ש המרוצה דוקא כמו אחריו נרוצה, והוא התפעלות הרצון אשר יעלה למעלה [מעלה] בעומק אחר עומק שזהו הסתלקות בכלות הנפש ממש כמ"ש אליך ה' נפשי אשא למעלה בבחי' או"ח דרץ לבך במרוצה בעומק אחר עומק כמ"ש ממעמקים קראתיך, ובחי' מרוצה זאת שעולה מלמטה בבחי' או"ח הולך ועולה למעלה עד אין שיעור כלל עד שמגיע לבחי' העצמות דא"ס ממש דוקא כנ"ל מאחר שאינו אלא בחי' עליות לעלות למעלה מעלה תמיד בלי הפסק כלל, וזהו טבע דאו"ח שחוזר לקדמותו לעצמות השעשועים שבא"ס עצמו וזהו דבע"ת גדולים מצ"ג כו', וזהו הטעם שיש ביכולת דמס"ג דרצון במרוצה דרץ לבך הנ"ל להגיע למעלה מכל חיי

ש"ה באה"ר — נפלא . . בחי': טוטז: ליתא . . בתחלת.

ש"ה אן אח"ז: ניתוסף ע"פ ט"א.

אחריו נרוצה: ספר יצירה פ"א, מ"ח. תקוני זהר בהקדמה ז, א. שיר השירים א, ד.

אליך ה' נפשי אשא: תהלים כה, א.

ש"ה בעומק — קראתיך . . מלמטה: טוטז ניתוסף: כנ"ל . . למעלה.

טבע דאו"ח שחוזר לקדמותו: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תנג: לכלל המונח בס' קבלה ובס'

חקירה. וראה בהנסמן שם שמות ח"ב ע' שפת. עטרת ראש שער ר"ה ע' 50. לעיל ע' קג.

דבע"ת גדולים מצ"ג: נסמן לעיל ע' נג.

העוה"ב כנ"ל כי כל חיי העוה"ב אינו רק בחי גילוי מהאור העונג העליון שנמשך משעשועי העצמי בבחי' שוב דאורי' בירידה והמשכה מצומצמת להאיר למטה שנק' אורי' שהולך ביושר ומצמצמת למטה מטה לנשמות ואין זה ערך לגבי עצמיות השעשועי ממש כמ"ש כי עמך מקור חיים כו' ששם אינו מגיע רק בבחי' אורי' דרך לבך בעומק הרצון שעולה למעלה מן העונג מטעם הנ"ל וד"ל.

וזהו הטעם שבמהות הרצון הוא שיגיע בדבר שרוצה בפנימיות ועצמיות דוקא ולא בדבר הטפל שבו כו' כי רצון זה הוא בכח המרוצה דאורי' למעלה דוקא שעולה למעלה גם ממקור כל התענוגים דעוה"ב וכה"ג רק במהו"ע ית' לבדו דוקא (שאינו [כח] זה אפי' באורי' דתענוג הנ"ל, הגם שהוא בכלות הנפש כמו באה"ר בתענוגים או בתענוג שבשכל במתיקות סודות התורה שנסתלקו הסבות כאד"ר וכה"ג [[ש]זהו מיתת נשיקה וכנ"ל], כי אין זה מגיע רק בבחי' העונג העליון שיורד מעצמות השעשועים לנשמות, וכמו ושעשועי את בני האדם כו' מאחר שהסתלקות דאורי' זה הוא בבחי' התענוג לבד כנ"ל כי כל דבר נמשך לשרשו לבד כו'), אבל במס"ג דרצון באורי' דרך לבך שהוא בעצמות הנפש בכליון עצמי לעלות רק לעצמות א"ס ממש שעולה למעלה הרבה מבחי' מקור כל התענוגים שבתומצ' ועוה"ב וכה"ג, כי הרי אין עלי' זו מצד העונג כלל אשר הוא בא בהיפוכו שמואס בחייו ממש כמ"ת בוכין כו' וככ"י דכע"ת אמיתי' וכנשמות שנכללי' לאשתאבא בגופא דמלכא ממש שזהו כמו מס"ג בפוי"מ שהי' ר"ע מצטער מתי יבא לידי כו', וזהו ואהבת ב' פעמים אור אורי' ואורי' וד"ל.

ואחר הקדמה זו יובן ענין העוה"ב שנק' חד חרוב בבחי' ביטול המציאות דוקא אע"פ שהוא קיבול שכר לנשמות מן המצות שעשו בעוה"ב [ז] דוקא כידוע, להיות שבדאי בעוה"ב יהי' גילוי אור התענוג שברצון העליון דמצות כנ"ל אך זהו מבחי' עונג העליון שיורד בבחי' אורי' בבחי' שוב [ונמשך] ומלוכש ברצה"ע, [ו]ע"כ הרצון עכשיו תיצוני' המלביש לעונג שבמצות, ובעוה"ב יתגלה בחי' העונג הפנימי שברצון העליון ויהי' מזה

שנסתלקו הסבות באד"ר: זהר (אדרא רבא) נשא קמד, א"ב. לעיל פיסקא, וביאור הענין.

ושעשועי את בני האדם [טז: בניא]: משלי ח, לא.

כל דבר נמשך לשרשו: ראה גם ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' (תעה וע') תעו. מאמרי אדה"א שמות ח"ב

ע' תרכח.

שורה שעולה — כל . . . אשר הוא [טוטז: ליתא] בא: טוטז: ליתא. א: אדרבה.

לאשתאבא בגופא דמלכא: גסמן לעיל קרוב לריש המאמר פיסקא, וביאור הענין.

ר"ע מצטער מתי יבא לידי: ראה לעיל ע' תפד.

ואהבת ב' פעמים אור אורי' ואורי': ראה פרי עץ חיים שער (ח) הק"ש פכ"ג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע'

שנא. ושי"ג דברים ח"ד ס"ע אתקה האילך. ושי"ג.

קיבול שכר לנשמות, וזהו היום לעשותם בגילוי הרצון החיצוני ולמחר לקבל שכרם שיהי מתענג על הוי' בעונג העליון שבמצות כמ"ש ויהי נועם ה' עלינו לפי [ש]מעשה ידינו כו' וכמו לחזות בנועם ה' כו'. אך מ"ש וחד חרוב זהו בהגיע מדרגה הב' דעוה"ב הנ"ל שהוא בחי' עצמות השעשועים העליונים למעלה הרבה מבחי' העונג העליון שירד ונתלבש במצות, וזהו עיקר השכר לנשמות מעצמות השעשועים כמ"ש יחינו מיומים ואח"כ [יקימנו] ונחי' לפניו ממש חיי עולם כנ"ל. ואז ודאי שצ"ל תחלה בבחי' ביטול במציאות בעונג הראשון שקבלו בשכר המצות בבחי' שוב דאוי' הנ"ל מעין דוגמת ביטול ושממון בעלי' בעמוד שבין געה"ת לגעה"ע הימנו, וכענין דוגמא דביטול ושממון של הנשמות שמקריב מיכאל כה"ר ע"ג המזבח בכיטול המציאות ממש מפני שצריכים לעלות למעלה מג"ע העליון והוא בבחי' האצי' ממש לאשתאבא כנ"ל כמ"ש להשתחות לפני הוי' ממש כנ"ל, שאז בהכרח שיתבטלו ממציות עונג הראשון שקיבלו תחילה בג"ע התחתון כו' כנ"ל, וכך הוא בעונג דאוי' שבעוה"ב כנ"ל שצ"ל בו בחי' ביטול ושממון (כענין שמות בארץ הנ"ל שיהי' גם בארץ החיים דעוה"ב), מפני שצריכים הנשמות לעלות ולקבל משעשועים העצמיים שלמעלה הרבה גם ממקור כל התענוגים היורדים בבחי' אוי' כנ"ל, וזהו א"א להשיגו כ"א ע"י בחי' מס"נ דבחי' רצוא כרץ לבך דרצון בעמקות ביותר שעולה באו"ח למעלה מעלה במהו"ע ית' [ממש] דוקא כנ"ל שלמעלה מחיי העוה"ב שבא תחלה בשכר המצות בפוי"מ. וע"ז א' ג"כ היום לעשותם שכוונתם בזה לעשותם במס"נ דרץ לבך כו' דזהו בתשו"ש מקירות הלב דוקא שע"ז גורו אומר דיפה שעה א' בתשומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כנ"ל וד"ל (ובזה יתורץ כל הקושיות דלעיל דמ"ש וחד חרוב שהוא בחי' ביטול ושממון וביטול דעונג הפנימי דמצות לפי שיעלה הרצון דמס"נ למעלה בעצמות השעשועים), וזהו כמ"ש במ"א בענין ואכיוני אדם שהן בע"ת בקדוש ישראל יגילו למעלה מתומ"צ דצדיקים גמורים וכנ"ל בעלי' וביטול דת"ח כו' בחלק השני דעוה"ב כדי לקבל מבחי' עונג הנעלם הנ"ל וד"ל.

ויהי נועם ה' עלינו . . . לחזות בנועם ה': תהלים צ. י. שם כו. ד.

יחינו מיומים . . . [יקימנו] ונחי' לפנינו: הושע ו. ב.

שריה ושממון — הימנו: טו"ז: ליתא.

הנשמות שמקריב מיכאל כה"ר: נסמן לעיל ע' הסו.

להשתחות לפני הוי': ישע"י סו, כג (בדילוג).

שריה ממציות — בג"ע התחתון: טו"ז: כגעה"ע.

שריה היום — בתשו"ש: טו: בתשובה שלימה.

שריה חיי — יתורץ . . . שהוא בחי' ביטול ושממון: טו"ז: יתורצו . . . הוא שממון.

שריה דמס"נ — השעשועים) . . . וד"ל: ח: השעשועים . . . וד"ל).

בענין ואכיוני אדם: ראה לעיל ע' נב ואלר. ובהנסמן בריש המאמר שם.

שריה הנ"ל — וד"ל: ע"כ נעתק בכרך ח. ובכרך י.

וזהו ובבואה לפני המלך א' עם הספר כו' פי' ובבואה קאי על אסתר שהוא כנ"י בזמן הגלות דוקא שעולים במס"נ אמיתית בתשו' שלימה מקירות הלב בעמקות הרצון כנ"ל עד שמגיע לפני המלך ממש (שהוא בחי' שעשועי המלך שמצד עצמו בחי' העדן העליון [הנעלם] בעוה"ב [כמדריגה הב' הנ"ל]) שלמעלה מבחי' שם ומל' שנמשך למטה מעונג העליון בבחי' או"י אף בחיי העוה"ב שמן המצות שבפ"מ מטעם הנ"ל וד"ל), והיינו מ"ש דיפה שעה א' בתשובה ומע"ט כו', וזה הי' ג"כ בימי אחשורוש שהי' כנסי' אז בבחי' מס"נ בפ"מ שביקש [המן] להשמיד ולהרוג [ולאבד] את כל היהודים והם עמדו על נפשם ועמדו בנסיון ליהרג על תומ"צ ע"י תשובה שלימה מן המיצר כו' שעולים בבחי' או"י למעלה בעצמות ממש שעולה למעלה מרצון ועונג העליון שבתומ"צ כנ"ל, ולזה א' כאן ובבואה לפני המלך [דוקא] (דכל המלך סתם [שנוכר] כמג"א מדבר לע"ל דוקא שהוא במקור חיי העוה"ב שלמעלה משם הוי' ואלקים וע"כ לא נזכר שם הוי' ואלקים כמ"ש במ"א) ע"י מס"נ דרצון ברץ לבך הנ"ל, אז דוקא אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה כו' ופי' עם הספר היינו בחי' ספר החיים העליון שבו נכתבים הכל, כמו שאו' ברה"ה כתבינו בספר החיים כו' שנק' ספר הזכרון שבו יזכר ויפקד נפש כל חי וכל השתלשלות בכלל ובפרט וכמו שאמר משה ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת כו' וצדיקי' נכתבי' [ונחתמים] בספר זה לחיים וברשעים א' ימחו מספר החיים כו' להיותו בחי' הבירור שנברר שם בין טוב ובין רע אמת ושקר, וכמו שיהי' בספר זה שלימות הכירורים לע"ל אף בתהי"מ לפני עוה"ב שנק' חיי עולם וכמו דכתי' ורבים מישני עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם כו'.

והנה להבין זה הבירור בספר החיים העליונים ומ"ש כאן עם הספר דוקא אחר שבאה לפני המלך ממש (דלכאורה אינו מן הצורך לומר עם הספר דוקא אחר שכבר באה לפני המלך כנ"ל), יש להקדים באור ענין א'

שורה זוהו: מכאן מתחיל שוב בוך ג.

אסתר שהוא כנ"י: ראה לעיל ע' שמט וע' שעט. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תו. וש"נ.

להשמיד ולהרוג [ט"ז: להרוג] [ולאבד] את כל היהודים . . . ועמדו [ט"ט:ז:ליתא]: אסתר ג, ג.

לא נזכר שם הוי' ואלקים: ראה תורה אור מגלת אסתר ק, ב. קכא, ג.

ספר החיים העליון: ראה גם בסמוך בפנים. לקמן פיסקא, וזהו ובבואה. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' עה.

שאו' ברה"ה כתבינו בספר החיים: כתפילת העמידה, ובנוסח אבינו מלכנו.

ספר זכרון: ע"ד מלאכי ג, טו. ראה גם לקמן שם.

ואם אין מחני נא מספרך: תשא לב, לב.

ימחו מספר החיים [ט"ט:ז: חיים]: תהלים סט, כט.

ורבים מישני עפר [ה: אדמת עפר] יקיצו . . . ולדראון עולם [ט"ט:ז:ליתא]: דניאל יב, ב [ושם: לדראון].

ראה לקמן ע' חקד.

שורה הספר — דוקא . . . כנ"ל: ט"ט:ז: זה . . . כו'.

והוא מ"ש כי כוס ביד הוי' כו' ויגר מזה אך שמריה ימצו ישתו כל רשעי ארץ כו', דהנה כתיב בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים כו' דהיינו מה שנבדל ונברר בחי' פנימי' מן החיצוני' שז"ש בהפרידו בני אדם שהפרידו כו', והוא מ"ש שישראל עלו במחנה"ק בכחי' פנימית כו' ובחי' הרע דק"נ נבדלו בחי' החיצוני' ואחוריים שמקבלים רק מבחי' התמצית והפסולת דקדושה אלקי כידוע וד"ל, וז"ש ויגר מזה אך שמריה שהן בחי' החיצוני' והפסולת ימצו [ישתו] כל רשעי ארץ שהן הרשעים שבארץ שעושים קלקול ופגם גדול למעלה, ע"כ נבדלו לק"נ רק מבחי' השמרים שבין העליון שהוא שאמר כי כוס ביד הוי' כו'.

וביאור הענין הנה ידוע במשל היין שבחביות שעומד זמן רב אז מתברר היין ביותר ונופלים השמרים למטה ועמידת היין על השמרים הוא בשביל תועלת היין שמתחזק כח היין מכח החזק שיש בשמרים, וכל שהיין [עומד יותר על השמרי' מתחזק כחו יותר ונק' חמ"ר ט"ב דיתב על דורדי' כו' והיינו לפי שיש כח חזק בהעלם בשמרי' שנופלי' למטה אחר הבירור דוקא (כי בעוד הבירור הכל מעורב יחד ונק' יין תוסס שאין כחו חזק אעפ"י שהוא מתוק ביותר ואמנם כל מה שהיין טוב בעצם יותר כך יהי' ערך [חזוק] כחו מן השמרים שלו שהן חזקים ביותר כו'), (ובעמידת היין הטוב על השמרים מצד שיש כח חזק מאד בשמרים דוקא אע"פ שהן רעים בעצם בטעם חריף ומר א[ך] בהבדיל יפיג טעמו ויחליש כחו במעט זמן כידוע), ואמנם זהו בתנאי דוקא שאין היין והשמרים מתערבים יחד אלא היין עומד בפ"ע והשמרים בפ"ע ורק כח השמרים עולה למעלה ביין כ"א מתערבים השמרים ביין מקלקלי' טעם היין בטעמ' הרע וגם יפסיד כח היין, כי אין עיקר כח השמרים רק בהיותם שקטים ויושבים למטה והיין יהי' צלול וברור יותר וכל מה שהיין יהי' נבדל ונברר וצלול יותר כיין הישן מאד שעומד זמן רב על השמרים ולא נתערב בהם יותר יתחזק כחו, ונק' יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו (ויש יין הטוב בעצם שא"צ לשמרים כלל כמו [וחכ"ך] כיין הטוב שהוא יין המשומר בענבים מוימ"ב כו').

כי כוס ביד הוי' . . . ארץ: תהלים עה, ט.

בהנחל עליון גוים: האינו לב, ת. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' סו.

שישראל עלו במחנה"ק: ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. וש"נ.

שורה קלקול — לק"נ: א: לקבל.

במשל היין: ראה מאמרי אדה"א מארזיל ס"ע שיד ואילך. אמרי בינה שער התפילין קל, סע"א ואילך.

פירוש המלות פה, ג. מאמרי אדה"א דברים שם.

חמ"ר ט"ב דיתב על דורדי': ראה זהר (אדר"א רבא) נשא קכת, ב. זהר חדש (מדרש הנעלם) שיר השירים

סד, סע"ב. ביאורי זוהר נשא פח, ד.

יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו: ראה מגילה טו, ב. אמרי בינה שער הק"ש נג, א. מאמרי אדה"א

בראשית ע' רפט. דברים ח"ב ע' תקצא.

(וחכ"ך) כיין הטוב: שיר השירים ז, י.

יין המשומר בענבים מוימ"ב: ראה ברכות לד, ב. פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת יין. ביאורי

זוהר שמיני סו, סע"ג ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' סו. וש"נ.

והנמשל מכ"ז יובן למעלה [בהיות ידוע] בשרש חטא אדה"ר בעה"ד טו"ר ולמ"ד גפן ה"י וז"ש שאשכול של ענבים סחטה לו חוה והיין ה"י מעורב ברע ופסולת שבו, והיינו כמו שמערב ומבלבל חבית יין בשמרים שנתערב הרע בטוב וקלקל הכל וצריך בירור והבדלה בין טו"ר, והיינו שעומד היין על השמרים ויפול השמרים למטה בהבדלה כפ"ע ואז יתחזק [מהזן] כח היין ביותר כנ"ל. וכך הוא בכנס"י שנמשל לגפן כמ"ש גפן ממצרים תסיע כו' והוא שנק' כרם הוי' צבאות כידוע, ואמנם נשמות שהן מק"ג מעורב טו"ר נתערב רע ופסולת הרבה [ב]נש"י וצריך בירור הטוב מן הרע והוא ענין הגלות שנק' כור ומצרף לצרף וללבן לנשמות מן הפסולת שנבדלו בפ"ע, וענין הגלות היינו שע"ש דק"ג ששרשם מבחי' התהו שלפני התיקון שהם תקיפים וחזקים מאד כידוע שזהו בחי' המדות הטבעיים שלמעלה ממדות שבשכל שקשה כארזו כו' שנפלו למטה בחטא עה"ד שהן מבחי' השמרים שכחם חזק מאד אבל הן רעים בטעם כעצם כשנופלים למטה דוקא (אבל כ"ז שמעורבים הן ביין לא ניכר רוע הטעם לפגם [כ"כ], וכמו הרע שמעורב בטוב אינו ניכר לרע כ"כ עד שימצא הרע מובדל בפ"ע נעשה רע גם וקשה ביותר כסיגים היוצאים מן הכסף ע"י בישול באש המצרף כו'), וכך בהנחל עליון [כו'] בהפרידו בני אדם עד שנעשה מפורדים בפ"ע ניכר הטעם הרע שבהן יותר ואמנם יש בהן כח חזק לחזק כח היין דוקא כנ"ל, וזהו ענין הבירורים שמתבררים נש"י בגלות בע"ש מתחזק כח האלקי שבהן הרבה יותר ע"י וכל שהיין עומד על השמרים זמן רב יותר יחזק יותר ונק' חמר טב כו' כנ"ל, וכך הוא באריכות הגלות דעכשיו (וכמו ע"י שינה ארוכה שמתחזק כח ה[שכל] ויתברר אור השכל ביותר), וזהו ויגר מזה אך שמרי' ימצו ישתו כו' שכל רשעי הארץ שהוא הרע הגס דק"ג (שגם בחי' הטוב שבנוגה מתברר [כ]חסידי אוה"ע וכטוב הנמצא גם ברשעים כשעושים תשובה שלימה בלב נשבר כו') וכל זמן שהשמרים נבדלי' למטה יותר [בגסות יותר], יותר יוצלל ויתחזק כח היין, כך גם כל מה שהרע [יוצא] בגסות לשעבד בישראל בצרות ולחץ יותר יקרבו לבם [יותר] לאביהם שבשמים ויתבררו ויתלבנו יותר כענין גלות מצרים בחומר ובלבנים ובכל עבודה קשה כו'

בעה"ד . . גפן ה"י . . שאשכול של ענבים סחטה לו: ברכות מ, סע"א. כראשית רבא פ"ט, ה. ראה הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קלו.
 בכנס"י [טז: בנש"י] . . לגפן . . גפן מצרים תסיע: תהלים פ, ט. חולין צב, א. ראה תורה אור מקצ' לא, רע"א. ויחי מו, ב. תורת חיים ויחי צה, ב. דרך חיים שער התפלה צו, א. צח, ג. קג, ד.
 בכנס"י . . כרם הוי' צבאות: ישע"ה ה, ז.
 הגלות שנק' כור: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר חיב ע' תשע.
 שריה שנבדלו — שע"ש: טו: שע"ס.
 שע"ש . . ששרשם מבחי' התהו: ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' עב. תורת חיים נח עג, ג.
 המדות . . שקשה כארזו: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א סע"ה ואילך. וש"ג.
 שריה שמתחזק — הנשכל: טז: החכ'.
 בחומר ובלבנים ובכל עבודה קשה: ע"ד שמות א, יד.

דכתי' ותעל שועתם אל האלקים כו', ובק"ס אמר ופרעה הקריב שהקריב לכם כו' וכמ"ש בזהר, וכן שאר הגליות בגלות בבל ויון ואדום דכתי' הוי אשור שבט אפי כו' וכה"ג בכל הד' גליות שכולן בכלל רק לברר ולחזק כח היין שהן נש"י שנק' כרם הוי' [צבאות] כנ"ל ביתר שאת וכמ"ש אשר שלט האדם באדם לרע לו (כמשי"ת בסמוך). והנה מובן עוד ממשל היין הנ"ל כשעומד על השמרים שכ"ז שהיין [בחביות עומד ומונח שם להתברר עד שתתחזק כחו וטעמו לשבח או צריכים לו שמרים דוקא לחזק כח היין דוקא והיינו באופן שהיין עומד ונברר] בפ"ע והשמרי' נבדלים בפ"ע מהם ומונח [למטה בשולי החבית] דוקא כנ"ל שאם עדיין לא נבדל היטיב רק מעורבים ביין מקלקלים את היין כנ"ל וד"ל.

ויובן מזה בנש"י ג"כ שכ"ז שנברר מהם בחי' הפסולת ונופל למטה כמו הרע שבנה"ט אז יוצא כח החזק שיש בפסולת שנק' שמרים ויחזק כח הטוב בנשמתם האלקי וצ"ל תמיד בבירור והבדלה זו בין הטוב ובין הרע שיהי' הטוב שבנשמתם עומד למעלה על השמרים דנה"ט (ששרשו מבחי' שמרי האופנים כידוע), ואז אין מקום לדין ולשפוט את הרע הגס דנה"ט ואשר שלט על נה"א ובלבלו במ"ז או להמשיך [ל]תאוות זרות כו', כי זהו טבע רוח הבהמה שיורדת למטה ואינם כדאי להביאם במשפט ודין כלל לברר ממנה מקצת הטוב הגנוז בה כו' כי כמה נחשב הוא, אך כאשר בחי' הטוב שבנשמה עולה למעלה שזהו כמו שמגביהים ומעלים היין מן השמרים אחר הבירור ולאחר שתעלה למעלה לפני המלך בתכלית הבירור אזי מדקדקים לדין ולשפוט גם נה"ט שיבורר ממנה חלק הטוב ולהפיל הרע שבה כמו שמסננים השמרים להוציא הטוב שבהן. אך זהו לאחר שהוציאו מן החביות ונשארו השמרים אבל כ"ז שהיין עומד עליהם הרי צריך לשמרים [לחזק היין] ואינו כדאי להביאם בסינון ובירור כלל כו' (וכמו ברה"ה שכל הנשמות עולים למעלה בספר החיים הנ"ל ויוצאים משם בתכלית הבירור גם משמץ רע דקות שבדקות ואז יש משפט גם על חיי הגוף בפרנסה לפי מעשיו כו' אבל כ"ז שלא נבררה הנשמה בעלותה למעלה אין מקום כלל להביא בדין ומשפט לברר לנה"ט כי לא תעלה בשם וזכרון כלל מצד שפלות ערכה כו').

ותעל שועתם . . ופרעה הקריב . . וכמ"ש בזהר: שם ב, כג. בשלח יד, י. ראה זהר בשלח מז, א. לך פא, ב. שמות רבא פכ"א, ה. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' סח. ושי"נ. שמות ח"ב ע' תריג. ושי"נ.

הוי אשור שבט אפי: ישעי' י, ה.

הד' גליות: ראה לקוטי שיחות וארא כרך טז ע' 91.

אשר שלט האדם באדם: קהלת ת, ט. ראה הנסמן במאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב לע' עתר. לעיל ע' קצה וע' שנה.

דנה"ט . . שמרי האופנים: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רפח. ושי"נ.

שריה שמרי — דנה"ט: טו"ט: דנה"ב.

רוח הבהמה שיורדח למטה: קהלת ג, כא.

וכמו שרואה אדם בנפשו בעת התפלה שאז עולה רוחו ונשמתו למעלה במס'נ באחד בבחי' הבידור הרע מן הטוב בתכלית, כמו מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב דוקא כו' ואז ישים דעתו ולבו גם על הרע הגס שבגופו לברר[ו] ג"כ מגסות הרע הנ"ל, משא"כ בהיותה הנשמה מתבררת בעמדה למטה בהתלבשות כחומר הגופני בחיי הכל וצער ולחץ ביסורים הממריקים כו' אז אין דין ומשפט כלל לגוף הגשמי כי נצרך הוא לחזק כח הנשמות כנ"ל).

וע"ד דוגמא זאת יובן למעלה בבחי' הרע דק"נ שנק' שמרים הגסים כמדות הרעות כרציחה וגזל ותאוות רעות של איסור וטומאה כו' שנק' רשעי ארץ בכלל [כשר] של רציחה [ושר של] זנות [וכה"ג] שנק' כתרין דק"נ כידוע), שכ"ז [ש]בחי' הטוב דמדות דקדושה עומד בהם בבחי' גלות להתברר שם כנ"ל כמו במשל המצרף כו', אז אין דין ומשפט כלל על הרשעים אף שפוגמים ומקלקלים במעשיהם מאד ויחלצו וישתעבדו בצדיקים וכמו כבלע רשע כו' ורשע מכתיר לצדיק כמו הרע שמקיף וסובב לטוב ובולע אותו כמו שבלעו פרות הרעות לטובות כידוע, כי הן [רק] נעשו רצועה לאלקאה כאשר שבט אפי וכמ"ש תייסרך רעתך וכמו שאינו לאדם לקצוף על שבט המכהו שאינו כלום רק ע"י הרמת יד מי שמרימו בשליחות העליון, כמו"כ הרבה שלוחים של דין קשה נשלח על האדם והכל מרעות שעשה בעצמו ואינם כדאי כלל להביאם במשפט ודין למעלה, כי זהו דרך הטבע לעושה הדין הקשה שזהו חיותם כארי וזאב הטורפים כו' וכמו [ו]על חרבך תחי' (וכמ"ש במ"א שזהו כעלוקה שמושכת הדם ומתה כו'), ואיך יעלה למעלה בחי' דין ומשפט על דבר שאינו בערך דין ומשפט כמו שלא יעלה דין [ומשפט] על שבט המכהו ומייסר אותו או גם על מי שמרים השבט ומכה שאינו אלא שליח לעשות זאת וכרצועה לאלקאה שהן שנק' שלוחי הדין הקשה כמ"ש הרבה שלוחים למקום כו', וכפ"ע הרע בפו"מ כן נעשה מן הרע המלאך [הרע] והמקטרג למעלה ונעשה שליח לעשות הדין הקשה בפו"מ

במס'נ באח"ד: ראה זהר (רע"א מהימנא) משפטים קיט, א. צו לג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תו. ושי"נ שמות ח"א ע' רעה ואילך.

מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב: תהלים כד, ג. ד.

כבלע רשע: חבקוק א, יג (ושם כבלע — אבל כ"ה גם כמאמרי אדה"א דברים ח"א ע' סא. ח"ב ע' תרכ"ז).

ורשע מכתיר לצדיק: ע"פ חבקוק א, ד.

שבלעו פרעות הרעות לטובות: מקץ מא, ד.

רצועה לאלקאה: ראה זהר בהקדמה יא, ב.

תייסרך רעותך: ירמ"ב, יט. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תקנו. ושי"נ. לעיל ע' צא וס"ע רעו.

(ועל חרבך תחי': תולדות כו, מ. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קסה. ושי"נ.

כעלוקה שמושכת הדם: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרה. ושי"נ.

הרבה שלוחים למקום: ראה אגרת הקדש טכ"ה (קלת, ב). רש"י בשלח טו, לב. משפטים כג, ז.

וכמ"ש תייסרך רעתך ממש, וברשעי' א' תמות רשע רעה שהרע עצמו תמות אותו [וכמ"ש ואת המות ואת הרע] דרע ומות ענין א' הוא ממש.

וידוע דאת זה לעו"ז עשה האלקים וכמו [שיש מקור כל בחי' הטוב דקדושה שנק' עומק טוב שזהו בחי' בירורי' דקדושה בבחי' מקיף דכתר כו' כך יש בקליפה בחי' עומק רע וכמו] וירא העם כי ברע הוא והוא מקור כל מדה רעה כתאוות ורציחה כו' ונק' כתרין דמסאבותא שנק' רשעי ארץ בכלל שמשפיעים כל מיני רע בעולם (כמו עשרה קבין זנות ירדה לעולם ט' נטלו מצרים וכן עשרה קבין גסה"ר כו' וכה"ג) ומקום משכנם הוא במדבר דוקא דשם הוא מקור מדורם שנק' מדבר בלא ישוב כלל כמ"ש בזהר אתר אית במדברא כו' ע"כ נשלח השעיר לעזאזל המדברה דוקא שנשא שם כל העוונות כו' לפי ששם מקור כל רע שנק' עומק רע ולכך הלכו בני"י במדבר להכניעם לג' קליפות הטמאות לגמרי שהן בחי' נחש שרף ועקרב, שנק' מדבר הגדול והנורא כמ"ש במ"א, ולזאת מאחר שזה המדבר מקורם הראוי להם מתחלת הבריאה (שנבראו בע"ש בין השמשות כמ"ש בזהר) מי יתן לבו עליהם לדונם במשפט ודין שלמעלה, כי הרי זהו מקום המיוחד להם שנמשך להם בחי' הפסולת דגבו' קשות דק"נ שאינו תופס מקום כלל וכלל (וכמו שלא יחוס האדם ולא יתן לב לבער הריח הרע מן הבורסקי או בזבל שדות ואגמים שדרכם בכך שהוא מקום המיוחד להם לזה אין איש שם על לבו לדקדק ע"ז כו').

תמוחת רשע רעה: תהלים לד, כב. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תרל"ט. תורת חיים מקץ עה, ג. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תשסו וע' תתי. ואת המות ואת הרע: נצבים ל, טו. דרע ומות ענין א': ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קסא ואילך. דאת זה לעו"ז עשה האלקים: קהלת ו, יד. ראה ביאורי הזהר פקדי נט, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תצה, ושי"נ.

שויה דקדושה — בירורי': א: כתרין. וירא [א' ניתוסף: את] העם כי ברע הוא: חיבור שני כתובים תשא לב, (יט) כה, כב [וכי"ה גם בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתכט וע' תתמ]. מאמרי אדה"א בראשית ע' תצו. וראה הנסמן שם ע' שסח. דברים ח"ב ע' תקמא. כתרין דמסאבותא: ראה זהר שמיני מא, ב. אחרי ע, א. עשרה קבין זנות . . . ט' נטלו המצרים: ראה אסתר רבא פ"א, ט"ז. עשרה קבין גסה"ר: קידושין מט, ב (כג"י העין יעקב). כמ"ש בזהר אתר אית במדברא: ראה זהר וישלח קעה, ב. נשלח השעיר לעזאזל המדברה: ראה אחרי טז, ת. כא. מאמרי אדה"א תקס"ב ח"א ע' מא. תקס"ח ח"א ע' שנה. ולכך הלכו בני"י במדבר . . . כמ"ש במ"א: ראה דרושי אלה מסעי הבי והג' בלקוטי תורה. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' קסו ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם. לג' קליפות הטמאות . . . נחש שרף ועקרב: עקב ת, טו. ראה מאמרי אדה"א במדבר שם, ושי"נ. שנבראו בע"ש בין השמשות . . . כמ"ש בזהר: בפירוש המלות פה, ב, בזהר פ' קרחי קעה, סע"א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתמו. ושי"נ.

אך הנה כאשר יעלה ויבורר בחי' הטוב דקדושה האלקי' ועולה למעלה [ליכלל] באח"פ ואינו עומד על השמרים שהן בחי' הגסות דנה"ט להתברר שם (כעליות נשיי בכל ר"ה למעלה מעלה בספר החיים כנ"ל) אזי יש מקום לדקדק ולעיין גם בשמרים הגסים דק"נ שיש בהם במקצת טוב לבררם ולהוציאם מהם וכמו יתבררו ויתלבנו רשעים כו', והוא מדה"ד [מ]כוס מלא חמר שיגר מזה להבדיל ולהעלות היין הטוב למעלה ושמרים ימצו וישתו כל רשעי ארץ לבררם ולדקדק עמהם בדיון ומשפט דוקא על כל פועל רע ודיון קשה שעשו ביותר מכפי המדה שניתן להם בשליחות [וידונו] על כל קושי שעבודם וכל רעתם בטובים וצדיקים שבלעו בחרב לשונם וכחץ שחוט לשונם כו', ועל כל פרטי מעשיהם מצד עצמן הרעים וחטאים ביותר כחטאת סדום ועמורה וכה"ג, אע"פ שעד הנה לא היו כדאי להביאם במשפט ודיון כלל מטעם הנ"ל, אך לאחר עליית הטוב בתכלית הבירור מעלים גם את הרע והפסולת כשמרים שבשולי החביות שאין צריך להם לחזק היין כנ"ל שיתבררו גם הם בדיון ומשפט להוציא מהם כל בחי' הטוב [במקצת] שגנוז בהם (בחי' הבליעה שבלעו מן הטוב דקדושה כמ"ש והוצאתי את בלעו מפיו כו' חיל בלע ויקיאנו כו' וכה"ג וכידוע) כמ"ש ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כו' כי אשם לא תכבה והיו לדראון כו' שהוא הרע הגס ביותר שנשאר בשמרים שלא יצאו ממנו בחי' טוב אפי' במקצת שיושלכו חוץ ויאבדו לגמרי וכמ"ש שישחוט ליצה"ר ויב[ו]לע המות כו' וכן א' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ לגמרי כמ"ש ימחו מספר החיים (כמשי"ל).

וזהו ובבואה לפני המלך דוקא אז אמר עם הספר כו', דהיינו כאשר נשיי באים ועולין [למעלה] בעצמות אוא"ס ממש זהו ובבואה לפני המלך לאשתאבא בגופא דמלכא לפני המלך [ממש] בבחי' מס"נ אמיתי' בעצם כו' אז א' עם הספר [העליון] כו', דהנה בעלי' כניי כ"כ למעלה מעלה במהו"ע ית' ממש אז ודאי שכבר יצאו בבחי' בירור בספר החיים העליון שמשם מסדרים הנ"ל כנ"ל והוא שנק' ספר הזכרון שבו נכתבים ונזכרים כל יצורי קדם וכל מעשיהם בפרטיות כמ"ש משמים הביט כו' ע"ש המבין אל כל

יחבררו ויתלבנו רשעים: דניאל יב, י (בדילוג).

בחרב לשונם וכחץ שחוט לשונם: ע"פ תהלים סד, ד. ירמי ט, ז.

והוצאתי את בלעו מפיו . . . חיל בלע ויקיאנו: ירמי נא, מד. איוב כ, טו. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תקכא. ושיי. לעיל ס"ע קב האילך. ע' קיח.

ויצאו וראו . . . כי אשם . . . לדראון [טו"ט]: דראון: ישעי' סו, כד (ושם: כי . . . ואשם).

שישחוט ליצה"ר: סוכה נב, א. ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כו.

ויבולע המות . . . ואת רוח הטומאה . . . ימחו מספר חיים: ישעי' כה, ח. זכרי' יג, ב. תהלים סט, כט.

שורה לאשתאבא — לפני . . . אמיתי': טז: כאו תיבות אלו בשורה שלפניו אחרי תיבת [למעלה].

שורה ית' — ודאי . . . מסדרים הנ"ל: טז: נראה . . . טו"ט: מתבררים הכל.

שורה מסדרים — הזכרון: טו: ספר החיים סי' הזכרון.

משמים הביט . . . ע"ש [טו"ט: עד] המבין אל כל מעשיהם: תהלים לג, יג-טו.

מעשיהם וגם כל מעשיך בספר נכתבים כו' (וכמו בחטאת סדום ועמורה שאמר הכצעקתה הבאה אלי ממש שהוא בחי' המל' שהוא בחי' אותיות הדבור [העליון] שעי' צרופים רעים וחטאים העולים ממעשה בני אדם עושים צרופים קשים של דין קשה בגבורות קשות כמל' להמשיך עליהם רצועה לאלקאה כנ"ל וד"ל. וז"ש המבין אל כל מעשיהם בפרט וכל מעשיך בספר נכתבים שנק' שטרי חובותיו כשטר באותיות כתובים וחתומים, וע"כ [א'] כתבינו בספר חיים טובים כי הנה שרש הצרופים דאותיות הדבור שנק' [סיפור עולה באותיות המח' העליונה שזהו בבחי' צירופים אותיות דבינה עילאה בחי' הג' מנצפ"ך דאימא המחלקי' אותיות המח' כידוע, והוא שנק'] ספר החיים וכמ"ש בס"י בג' דברים ברא כו' בספר וסופר וסיפור, סופר הוא בחי' קו המדה שנותן מדה ושיעור במספר האותיות דבינה שנק' ספר החיים העליונים, שבו נזכרים ונחקקים כל מע"ב העליונים ותחתונים כמ"ש משה מספרך אשר כתבת כו', והוא עיקר מקום המתברר שמתבררים בו כל הנשמות ומלאכים וכל העולמות העליונים שמתבררים שם בספר העליון (שזהו שא' ספר החיים דתושב"כ שבמשפט התורה נידונים כל העולמות לברר ולהבדיל בין טו"ר אמת ושקר כו' דבחכמה אתברירו דוקא כמו ג"ש יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל העולם כו' ואח"כ יושב וזן כו', ואע"פ שבחכמה דוקא מקור הברור אבל מקום המתברר הוא במח' דבינה שהוא כמו אותיות פנימית המחשבה כשבא לבררו לעיין בעיון השכל לתכליתו עד שמתברר שם בתכלית כמו נמצרף לכסף כו' (וכמ"ש במ"א שהחכמה עצמה נק' אמת ומקום המתברר הוא בכינה ובפנימי' שבה שנק' חותם של אמת כו'), וזהו א' עם הספר כו' כי הנה באמת כל שרש ומקור ההשתלשלות דג' עולמות דבי"ע שנמשכו מאותיות [דמח' ו] דבור העליון שנק' ספר וסיפור כנ"ל כלא חשיב, וכמשל אותיות מח' ודיבור למטה באדם דכלא ממש חשיבא לגבי פנימית ועצמית הרצון וחכמה שלו (ונק' עמל שיחה

כל מעשיך בספר נכתבים . . . הכצעקתה הבאה אלי: אבות פ"ב מ"א. וירא יח, כא.

המל' . . . אותיות הדבור: ראה גם לעיל ע' ו. וש"נ.

וע"כ (א') כתבינו בספר חיים טובים: נוסח אבינו מלכינו.

ה"ג מנצפ"ך דאימא: נסמן לעיל ע' יז.

בס"י בג' דברים . . . בספר וסופר וסיפור: ראה שם פ"א, מ"א.

שו"ה בחי' — במספר: טו: בספר.

מספרך אשר כתבת: תשא לב, לב.

ספר החיים דתושב"כ: ראה הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' עט. חיב ע' תקלא.

דבחכמה אתברירו: באגרת הקדש סכ"ח בווה"ק. ראה זהר (היכלות) פקודי רנז, סעי"ב. הנסמן במאמרי

אדה"א שמות חיב ע' שבא.

ג"ש יושב ועוסק בתורה . . . ודן . . . וזן: ראה עבודה זרה ג, ב.

שו"ה שהחכמה — ומקום: א' ושקר.

עמל שיחה: ע"ד סנהדרין צט, ב.

בלבד כידוע בענין עש"מ שנק' שיחה בעלמא כמאמר יהי רקיע תדשא הארץ וכה"ג ולא אורחא דמלכא לאשתעי במילי דהדיוטא, רק מצד הארת אור החכמה דתוה"ק שקדמה לעולם אלפיים שנה כמ"ש ה' קנני ראשית דרכו הוא שאמר בשיחה זו דעש"מ כמ"ש אם לא בריתי כו' חוקות שמים וארץ לא שמת, וכידוע דפי' בראשית בשביל התורה שנק' ראשית כו' וע"כ גם בבריאת העולמות אסתכל באורייתא וברא עלמא כו', וכמ"ש ואהי אצלו אמון אומנא כו' ולכך גם אחר השתלשות אין קיום עולמות עליונים ותחתונים [רק ע"י אותיות התו' דוקא, כמ"ש ואשים דברי בפיד כו' לנטוע שמים וליסוד ארץ ואין העולם מתקיים] אלא בהבל תשב"ר כו' (וכן בשביל ישראל שנחקקו נשמתם באותיות התוה"ק שנק' ספר החיים כידוע דג' קשרין הן ישראל מתקשראן באורייתא כב' מדריגות בסתים וגליא כו' וזהו בראשית בשביל התורה שנק' ראשית וישראל כו', וע"כ בהבל תשב"ר דוקא נתקיים העולם וכן מ"ש ואשים דברי בפיד דוקא, וזהו שהתורה נק' עדות כמ"ש אלה העדות עדות ה' נאמנה ובישראל א' אתם עדי כו' ע"ד הנסתר והנעלם כו' כמ"ש במ"א).

(וזהו אז ראה ויספרה בספר שנק' סופר וספר באותיות דתוה"ק אז הכינה וגם חקרה במו"ד בחי' ספר וסיפור דתושב"כ ותושבע"פ כו' כנ"ל ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסומ"ר היא בינה דסוף מעשה הבירורים דתומ"צ הוא שעלה במחה"ק בספר העליון כו', ולזאת הי' בחי' שכחה על כל [ה]השתלשלות שנמשך ממו"ד העליון עלמין סתימין ועלמין

עש"מ שנק' שיחה . . ולא אורחא דמלכא: אבות רפ"ה. ראה זהר בהעלותך קמט, ב. לקוטי תורה אחרי כה, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' פ וע' קלה.
 יהי רקיע תדשא הארץ: בראשית א, ג. יא.
 דתוה"ק שקדמה לעולם אלפיים שנה: ראה שבת פת, ב וברשי' שם. מדרש תהלים צ, ד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כ.
 ה' קנני ראשית דרכו . . שאמר [טו: שמאר] . . אם לא בריתי: משלי ה, כב. ירמ' לג, כה.
 בראשית בשביל התורה . . בשביל ישראל: ראה רשי' ר"פ בראשית. הנסמן בלקוטי שיחות נח כרך ג ע' 755. שם מקץ ע' 820. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' נו.
 אסתכל באורייתא וברא עלמא: ראה זהר תולדות קלד, א. תרומה קסא, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' קל ואילך. דברים ח"א ע' רעט.
 ואהי אצלו אמון אומנא: משלי ח, ל. בראשית רבא בתלתו.
 ואשים דברי בפיד: ישעי' נא, טז.
 ואין העולם מתקיים . . בהבל (פי' תשב"ר): ראה שבת קיט, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קמ. ושי"נ לעיל ע' פו, ס"ע צד וע' ער.
 דג' קשרין הן: ראה זהר אחרי עג, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צט. ושי"נ. דברים ח"א ע' לט. ושי"נ שם ח"ג ע' תשעח ואילך וע' תשפג ואילך.
 אלה העדות עדות ה' נאמנה . . אתם עדי: ואתחנן ד, מה. תהלים יט, ח. ישעי' מג, י. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרנא ואילך. ובהנסמן בריש המאמר שם.
 אז ראה ויספרה . . הכינה וגם חקרה . . ויאמר לאדם . . היא [טו: ליתא] בינה: איוב כה, כז. כת.
 ממו"ד . . עלמין סתימין ועלמין דאתגליין: ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' רפ. ושי"נ.

דאתגליין רק מצד [ש]שרשם אחוז וקשור באותיות התורה שנק' ספר החיים העליון [בבחי' הפנימי' ועצמי' דח"ע הקדומה כנ"ל ע"כ מתחדש חידוש האור והשפע לכל ההשתלשלות העולמות בכל ר"ה ור"ה מבחי' ס' החיים העליון] והיינו כשישראל אומרים ' פסוקים דמלכות זכרונות ושופרות כידוע במ"ש אמרו לפני מלכות כו' שתמליכוני עליכם וזכרונות שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר כו', דהיינו לפי שבכל ר"ה מתחדש ממקור הרצון הפשוט שיהי' לו רצון למלוכה בלבוש וצמצום דמלך גיאות לבש להיות מלך על עם נפרד כו' ומאין יבא חידוש הרצון ועונג לזה, זהו שאמ' אמרו לפני מלכות כו' שזהו ע"י ישראל דוקא שעלו במחנה"ק בספר החיים דתוה"ק כו', ואו' ' פסוקים דמלכות שזכר בתנ"ך דוקא ומקבלים עליהם עומ"ש בעול תומ"צ דוקא שז"ש שתמליכוני עליכם דוקא וע"פ התורה שנק' עדות ואתם עדי מטעם הנ"ל דישראל ואורייתא מתקשראן בקוב"ה בבחי' סתים כנ"ל, אזי יומשך לו רצון מחדש במלוכה והוא עש"מ דויאמר אלקים דמע"ב וכל הצירופים העליונים [דמו"ד העליונים] שנמשכים מחדש [בבחי' הבריור מחדש] ע"פ ספר החיים העליונים הנ"ל, שזהו ענין ' פסוקים דזכרונות בכלל כמ"ש אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל כו' שיפקוד מחדש כל מע"ב, ואמנם העיקר הוא שיעלה זכרון הברית בבחי' פנימיות ועצמיות לישראל דוקא כמ"ש במ"א באריכות, שזהו ענין החותם דנעילה דיוכ"פ כו' וד"ל).

וזהו ובבואה לפני המלך דוקא שהוא בר"ה שעולין לפני המלך במל' דא"ס עצמו שנק' מלך הקדוש כידוע (שזהו בחי' ההתנשאות שמצד עצמו ממש שאין ערוך כלל להיות בבחי' התנשאות על העולמות שבאו בגבול כו', אבל כתי' ותרועת מלך בו ב"ו דוקא וכנ"ל אמרו לפני מלכות, וכן בתו' שאמר בי מלכים ימלכו כו' שעיי"ז דוקא מתצמצם מחדש להיות מלך על עם כו', והיינו ע"י מס"ג בתשובה אמיתית שעולים למהו"ע ית' ממש כנ"ל ע"כ אז דוקא א' עם הספר העליון שיחודש כל מע"ב מספר החיים העליון, וזהו עדי"מ מי שרוצה לברר הדבר [שכבר עשה הגם שנעשה הכל עפ"י השכל

אמרו לפני מלכות: ראה ראש השנה טו, סע"א. לד, ב.
 שבכל ר"ה מתחדש . . . רצון למלוכה: ראה גם סידור שער התקיעות רמו, רע"א.
 בלבוש וצמצום דמלך גיאות לבש: נסמן לעיל ע' יד.
 ' פסוקים דמלכות שזכר בתנ"ך: ראה סידור תפלת ר"ה רלת, ב. עטרת ראש שער ר"ה ע' יג ואילך.
 הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישס.
 כמ"ש אתה זוכר מעשה עולם: במוסף דר"ה — בברכת זכרונות.
 זכרון הברית . . . לישראל דוקא: ראה עטרת ראש שער ר"ה (ס"ע 28 ואילך) ע' 30 ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשס ואילך.
 החותם דנעילה דיוכ"פ: ראה סידור שער יוה"כ רג, ד. עטרת ראש שער ר"ה ע' יז.
 במל' דא"ס . . . מלך הקדוש: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישפד. שמות ח"ב ר"ע תיו. ושי"ג. לעיל ע' תיב.
 ותרועת מלך בו . . . בי מלכים ימלכו: בלק כג, כא. משלי ה, טו.

ורצון שנברר אצלו מכבר וגם עפ"י מדותיו הממוצעים שנמשכו מן השכל וגם במחוד מ"מ כשחפץ לברר הדבר] מן התערובות שנמצא בו מביא לדבר ההוא שהי' בהעלם המח' שבמוח ובגילוי בלב ומח' ודיבור כו' לבחי' עיון השכל ומחשבה לעיין בו מחדש ככח השכל הפנימית ועצמיות שלו בכדי לבא הדבר בכירור נכון בצירופי אותיות השכל עד שיהי' בירור נכון לברר ולהבדיל בתערובות טו"ר בין הטוב ובין הרע עד שימצא נקי מכל סיג ופסולת והפסולת ילך לאיבוד כנ"ל וד"ל, וכך יובן למעלה בכל ר"ה שיחודש הרצה"ע להיות מלך על העולמות כנ"ל שכל העולמות נזכרים ונפקדים בספר הזכרון העליון דהיינו שמעלים אותם לבחי' צירופי אותיות דחו"ב שנק' ספר החיים שזהו אותיות התורה שלמעלה שיברר אותם וללבן אותם מן התערובות [טו"ר כו'] שנעשה ע"י עה"ד טו"ר משום דבכח' דתו' דוקא אתברירו (ואעפ"י שכבר) נעשה מאין ליש בעש"מ שהוא בחי' ח"ע וח"ת שבדיבור כו') (ואע"פ שמבואר למעלה דגם בתחילת השתלשלות [העולמות] הי' רק ע"י החו"ב שנק' ספר וסיפור כו', אבל בכל ר"ה מצד שמתחדש [מ]מקור הרצון [למל'] כנ"ל מתחדש גם הכירור דמ"ב כספר החיים דתורה כו'), ואמנם הנה נש"י שעלו כבר במחה"ק באותיות דתוה"ק כנ"ל בענין ג' קשרים כו' וע"כ בר"ה עולין לפני המלך דוקא ממש לשרשם הראשון (כמו כי אתה אבינו) ע"י תשובה ומס"נ האמיתי כנ"ל, ע"כ גם בבחי' העלאת הזכרון להביאם ג"כ בספר החיים להתברר שם מן התערובות שנעשה בהם בהיותם בגופים כו' יצאו [גם] משם נקיים לפי שכבר עלו למעלה במהר"ע ית' (כמו מלפניך משפטי יצא), וע"כ א' גם עם הספר שיכתבו לחיים העליונים בבחי' הכירורים בתכלית מן הרע כו', וכמ"ש ביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו כו' דהיינו שיצאו זכאין בדין ומשפט התורה ג"כ, לפי שלא הביט און ביעקב כו' לפי שתרועת מלך בו מבחי' רעדכ"ר מצד התשובה שנמשך י"ג מדה"ר להיות נושא עון כו' כמ"ש כי עמך הסליחה כו', ואז גם בדין ומשפט דתו' יצאו זכאי בתכלית וכמאמר צדיקים נכתבים לאלתר לחיים כו' וכתוב כי עמך כולם צדיקים ע"י התשובה דוקא, אבל הרשעים שבהן שאין עושין תשובה אף ביוהכ"פ וכה"ג כל רשעי ארץ בכלל, עליהם אמר ימחו מספר חיים העליון לגמרי והוא לפי [שלא יוכלו] לעמוד שם בנסיון הכירור דצירופי אותיות בפנימית חו"ב דתו' לברר מהם בחי' הטוב כי יגבר הרע על מקצת הטוב, ואף שיתבררו ויתלבנו גם הם שם ויוציא מהם [כל] בחי' הטוב, ג"כ כסיג ופסולת יחשב וע"כ אמר ימחו מספר החיים לגמרי ואין להם חלק באור

כי אחה אבינו: ישעי' טז, טז.

מלפניך משפטי יצא: תהלים יז, ב.

לפני הוי' תטהרו . . . שלא הביט און ביעקב: אחרי טז, ל. התחלת הכתוב ותרועת מלך בו.

כי עמד הסליחה: תהלים קל, ד.

צדיקים נכתבים לאלתר לחיים . . . כי עמד [טו: ועמך] כולם צדיקים: ראש השנה טז, ב. ישעי' ט, כא.

שורה אותיות — כי . . . החיים לגמרי: טו: ליתא.

החיים העליונים וכמתים יחשבו (וכמאמ' רשעים בחייהם קרויים מתים וכמ"ש שובה בנים למה תמותו כו' ומ"ש כי לא אחפוץ במות רשע כו', וזהו שפושט יד לקבל גם הרשעים בתשובה אם לא יוכל להתברר שם כלל (וראי' שהרי אנו רואים שגם קלים גמורים יבכו במר נפשם ביוכ"פ ועי'ת ועכ"ז הם עומדים במרדם ופשעם כל השנה כו'), וכמו שמסננים השמרים הגסים שגם שיש [בהם] מקצת יין הטוב וחזק בשמרים אחר שיסננו היטיב עכ"ז מצד ריבוי הגסות דשמרים יקלקלו גם בחי' הטוב וכמ"ש טובים כי חזק כו', עכ"ז יש מהן רבים שיעלו מן הבירור בתשובה שלימה כידוע.

וזהו ובבואה לפני המלך, שזהו כאשר בחי' הטוב דנשי' עולה למעלה במס"נ אמיתי ומתכרר שם מכל סיג בספר החיים כנ"ל, אז אמר עם הספר לדקדק ולעיין גם ברשעי ארץ שיבורר מהם בחי' הטוב במקצת כמו שמסננים השמרים אחר שיעלו ויוציאו היין הטוב מבורר מכל סיג כו', אבל כ"ז שלא נתעלה למעלה בחי' הטוב שבנשי' להתברר בספר החיים העליונים הנ"ל, אז אין מקום כלל וכלל עדיין להביא ולהעלות בחי' הרע דק"נ לבחי' ספר החיים הנ"ל להתברר שם גם הם, כי אינם כדאי כלל להיות [העלא'] הזכרון עליהם כי אינם תופסים מקום כלל מטעם הנ"ל ששרשם רק מבחי' הפסולת כמו הפסולת שבשמרים (שנק' שמרי האופנים כו'), אך כאשר מעלים לבחי' הטוב והנקי להתברר בטה"ח הנ"ל ויצאו זכאי ונקי וברור בתכלית בספר הזה שהוא עולה לפני המלך לפקוד כל נפש ורוח ונק' ספר הזכרון כנ"ל, אז יזכר גם בחי' הרע דק"נ דבי"ע להיפקד בספר הזכרון הזה, כדי לברר מהם ג"כ בחי' הטוב במקצת שגנוז ונעלם בהם כו' כמו שאנו רואים גם ברשעי ארץ שמלאים חרטות כו', ואמנם לא כולם יוכלו לעמוד שם בבירור הזה מצד עוצם הגסות שלהם וממילא הם נופלים למטה באבדון ושחת כו', וז"ש ימחו מספר החיים כו' (כמו שיהי' בירור שלם בזה לע"ל דכתיב אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון כו' (וגם בכל יוכ"פ יש מעין בירור זה בחותם דנעילה כו'), וכמשל מי שמסנו יין מן השמרים שבהכרח [י]שאר השמרים הגסים ביותר ויפלו למטה וממילא הולכים לאיבוד (וזהו ישוב מחשבתו הרעה על ראשו כו' מאחר שהובדל הרע מן הטוב לגמרי ואין ברע אפי' שמץ מן הטוב רק רע והוא שישוב מחשבתו הרעה על ראשו

רשעים בחייהם קרויים מתים: ברכות יח, ב.

שובה [טו: שובה] בנים [טוטז: כו'] למה תמוחו: יחזקאל לג, יא (בדילוג. ושם: ולמה).

ומ"ש [טו: וכמ"ש] כי לא אחפוץ במות רשע: יחזקאל שם [ושם: אם אחפץ].

שגם קלים גמורים . . . ביוכ"פ ועי'ת: השוה לעיל ע' שפא. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שמו. וש"נ.

טובים כי חזק [טוטז: טובים כחדק]: מיכה ג, ד.

ברשעי ארץ שמלאים חרטות: ראה תניא ספ"א. לעיל ע' תלד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שסה.

אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון [א: ליתא. ג: לדראון]: נסמן לעיל ע' תצג.

להמיתו כמ"ש תמותת רשע רעה כנ"ל כי אין לרע קיום כלל בלא טוב כידוע
(וד"ל).

וז'הו שאמרה אסתר יבא המלך והמן היום כו' כידוע דיש בר"ת הללו שם
הוי"י י"ה ביב"א המל"ך ו"ה והמ"ן היום"ם, ונמצא דהעלתה להמן בין
שני ההי"ן דשם הוי"י ה' עילאה וה' תתאה ובין המלך והמלכה כו' לחבר
המשפיע למקבל כו' ואין עלי' גדולה מזו, אך זאת היתה [מפלתו ב]עצת
אסתר להשפיל את המן ע"י הגבהה זו שמגביהו ומקרבו למעלה מעלה כ"כ,
שלא יוכלו הרשעים לעמוד שם בבחי' הקירוב והעלי' כזאת, ואז ממילא יפלו
למטה כמו שהי' שבועצה זו השפילה להמן בתכלית דוקא מצד ההתנשאות
שהי' לו ביותר, ויובן זה ע"פ הידוע ומבואר במ"א במ"ש על אדום אם
תגביהי כנשר משם אורי"ך נאום הוי"י כו', דהנה לכאורה אין לזה הבנה ע"ד
הפשוט דודאי ממשלה והתנשאות לכל שר ואומה הכל מאת ה' המרים וגם
משפיל כו', וא"כ ודאי שהי' התנשאות שר של אדום עד אשר הגביה א"ע
כנשר בשמים מאת ה' מלמעלה, וא"כ איך אמר אם תגביהי כו' דמשמע
דהגבהה זו מכח עצמו [הוא] אלא שיורידו מגדולתו כו', ועוד מ"ש משם
אורי"ך דמשמע שזוהו רבותא דגם שכבר נתעלה ברום השמים משם אורי"ך,
ואין זה רבותא לכאורה אחר שרוממתו הי' [מ]למעלה מאת ה' ממנו ודאי
יוכל להיות השפלתו כמ"ש ה' משפיל אף מרום. אך הנה ה' אמר לאיוב
ואם זרוע כאל לך כו' עדה נא גאון וגובה כו' וראה כל גאה השפילהו והדוך
רשעים תחתיו כו' תטומנם בעפר יחדיו כו' גם אני אודך כו', הכוונה במאמר
זה שהורה ה' לאיוב שאין כח זה [לשום אדם] גם לצ"ג שיוכלו להכניע
ולהשפיל כל גאה וגאון וגובה כמו שהוא ברוממותו ושלותו, וזהו [ו]הדוך
רשעים תחתיו וכמו שהמה לטומנם בעפר שזוהו מן הרוממות אל השפלות מן
הקצה אל הקצה, כ"א לה' לבדו שמשפיל גאים דוקא כמו שהרשעים בגאותם

תמותת רשע רעה: תהלים לד, כב. לעיל טו"ח פ"סקא, וע"ד דוגמא.
יבא המלך והמן היום . . . בדי"ח . . . הוי"י: אסתר ה, ד. ובמנות הלוי שם. ראה הנסמן במאמרי אדה"א
דברים ח"ב ע' תקלא. לעיל ע' שעא.
דהעלתה לקמן בין שני ההי"ן: ראה גם לעיל שם ולקמן ע' תקיב.
אם תגביהי [טו"ז]: תגביה — וכן בהבא להלן] כנשר: עובד"א, א, ז (בדילוג).
ה' משפיל אף מרום: שמואל"א ב, ז (בדילוג).
ואם זרוע כאל לך . . . עדה נא גאון וגובה: איוב מ, ט. י.
וראה כל גאה השפילהו: איוב שם, יא [ושם: והשפילהו. — אבל כ"ה גם בסמוך. מאמרי אדה"א שמות
ח"ב ע' תקיט].
והדוך רשעים תחתיו [טו"ז]: תחתם — וכן לקמן] . . . תטומנם [טו"ז]: טמנם — וכן לקמן] בעפר
יחדיו [טו": כו'. יחד]: איוב שם, יב. יג.
גם אני אודך: איוב שם יד [ושם: וגם]. תהלים עא, כב.
שהורה ה' לאיוב . . . גם לצ"ג: ראה ספר המאמרים תקס"ו ע' קפט ואילך. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע'
תקיח. דברים ח"א ע' כז. ושי"ג.

ושלוותם בהתנשאות יתירה אז דוקא מכניעם ומשפילם בתכלית השפלות לעפר ממש, וזהו והדוך רשעים תחתיו תטמנם בעפר כו' וכמו שהי' זה להמן שגידלו המלך בתנשאות יתירה והי' לו התנשאות עוד ביותר מכפי מדתו ע"י אסתר, ובגיאאותו ורוממותו הוא שהי' לו השפלה גדולה כמו שהי' עדיין בשלימות גיאאותו, שאין זה הכח והעוז רק באלקים חיים המשפיל גאים כמו שהן כו' (והענין הוא דומה [בדוגמא] לענין המבואר במ"א בקורח ועדתו שירדו חיים שאולה דוקא כמו שהן חיים וקיימים ע"ז א' אם כמות כל האדם ימותו כו' ואם בריאה יכרא ה' ופצתה הארץ את פיה כו') כי הנה אנו רואים שדרך הרשעים כשהם מרשיעים וחוטאים ביותר [ועולים בהצלחה רבה ויתרה אז הן מגביהי' ומנשאים א"ע ביותר מכפי המדה וכל שהן מנשאים א"ע ביותר בשעת שלוותם הן מעלי'] ומצליחים בגדולה יתירה עד שרם לבבו מאד בגאווה וגאון מאד וימרדו ויאמרו לאל סור ממנו כו', [כי נדמה להם בגיאאותם שלעולם יעמדו בתקפם ומי יוכל להשפילם כו'] אך הנה באמת מה שעלה בלכם להתנשאות ולהגביה כ"כ הרבה ביותר מן המדה זהו האות והסימן כי הגיע קיצם ועת שפלים דוקא כי זהו עצת ה' והשגחתו הפרטי כדי להפילם ולהשפילם ע"כ מתנשא ומגביה [אותם] בהצלחה בתחלה וע"י התנשאות והגבהה זו דוקא הוא ית' מורידם ומשפילם לעפר [כמ"ש] לפני שבר גאון דוקא כו', וכמ"ש ראה כל גאון וגאווה השפילהו והדוך רשעים תחתיו דוקא כו' (ודוגמא לזה הוא מה שאנו רואים בגלי הים שע"י הרוח סערה יתרוממו הגלים כשאון ורעש גדול וכאשר יתרוממו הגבה למעלה מעלה אז יורידם וישפילם למטה כמ"ש [ב]שוא גלין[ו] אתה תשבחם ותורידם כו' וכך אמר ושאון לאומים כשאון מים [כבירים] וברוממות הגלים יפלו, כך גם הרשעים כים נגרש ויעלו מעלה מעלה וירדו ויפלו מיד וכל התנשאותם הוא רק להפילם וכמ"ש בפרוח רשעים כמו עשב כו' כדי להשמידם עדי עד כו', ובהפוך בצדיקים כתיב צדיק כתמר יפרח כו' שפריחתו הוא [מן] הקטנות ושפלות דוקא לרוממות וגדולה ולא יעלה למעלות הרוממות והגדולה בלי יוקדם תחילה בחי' הביטול והכנעה והשפלות בתכלית, כמו שאנו רואים ביסורי הצדיקים שיקבלו בעוה"ז [כדי לרומם ולהעלותם בעוה"ב] בדרך כלל ובדרך פרט בכל אדם יראה בעצמו שלא יעלה להצלחה בין ברוחניות בחיי

בקורח ועדתו שירדו חיים שאולה: קרח טז, לג. ראה פירוש המלות פו, ד.

אם כמות כל האדם: קרח טז, כט.

ואם בריאה . . . ופצתה הארץ: קרח שם, ל [ושם: האדמה].

שרה ויתירה: טז ועשירי.

ויאמרו לאל סור ממנו: איוב כא, יד.

לפני שבר גאון: משלי טז, יח.

ראה כל גאון [טו: גיאה וגאון. טז: גאה] וגאווה [בהניל: ליתא]: נסמן לעיל הערה ד"ה וראה.

[ב]שוא גלינו[ו] אתה תשבחם . . . ושאון לאומים כשאון מים [כבירים]: תהלים פט, י. ישעי' יח, יב.

הרשעים כים נגרש: ישעי' גז, כ.

בפרוח רשעים . . . להשמידם עדי עד . . . צדיק כתמר יפרח: תהלים צב, ח. שם יג.

נשמתו האלקית בין בחיי [גופו ב] פרנסה בלי ביטול והכנעה של הגסות מאין ליש ממש כמו בבחי' לב נשבר לגמרי עד שיאמר בנפשו נושא ואז יצליח כמו הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע כו' וכמ"ש במ"א, וכן בענין אור החכמה לא יותן רק לבחי' חכם לב שיש בו בחי' ביטול והעדר הרגשה כמא' לא בשמים היא לא תמצאינה כו' ואין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה וע"כ היו ישראל בגלות במצרים בחומר ולבינים תחלה לפי שהי' צריך שיעלו לעלי' גדולה כמו לקבלת התורה פכ"פ כו', וזהו ענין היפך הצלחת הרשעים שיתרוממו ויעלו בגיאות והתנשאות דוקא ואז הוא מפלתם דוקא כנ"ל וד"ל).

והנה שרש הטעם לזה שינשאם ויגביהם בתחילה דוקא ואז יורידם ויפילם היינו מפני ענין הנ"ל בהעל[אה] ובירור בספה"ח שלא יוכלו הרשעים לעמוד שם בבירור הזה וממילא יפלו למטה כו'. והענין הוא לפי שכאשר רוצה ה' בשפלות רשעים הוא מעלה אותן בתחלה למעלה מעלה הן בהצלחה גשמיות למטה והן ברוממות מזלם ושרשם למעלה כדי שיחשבו ויתפסו מקום להביאם במשפט ודין בספר הזכרון כנ"ל שיתבררו ויחשבו גם הם והוא מצד בחי' מקצת הטוב שיש בהם בדרך נפילה מרפ"ח ניצוצין כו' (שזהו שנק' רשע וטוב לו בעוה"ז במקצת הטוב שנמצא בו כו'), ואעפ"י שמעט מועיר הוא וכלא ממש חשיב ובטל באלף אלפים כו' בחלק הרע שיש בו מ"מ מעלים ומנשאים לבחי' הטוב המעט הזה לרוממו ולזכותו למעלה ולהשפיע כל טוב ולהרים קרנו ומזלו למעלה כו', וכאשר יעלה למעלה להביאו במשפט ודין לדקדק על מעשיהם בפרט בבירור גדול על נכון [בעיון] דפנימית החו"ב שנק' ספר החיים כנ"ל, וישקלו במשקל נכון כל הרע נגד הטוב שבו בדקדוק וחשבון גדול ואז לא יוכלו לעמוד כלל בבירור פנימי' הזה, וממילא ידונו בנפילה וירידה למטה מטה להשפילם בתכלית ברוחניות למעלה ולמטה בגשמיות כנ"ל מה שלא [הי'] הדין ומשפט בעיון ודקדוק כ"כ עליהם מתחילה כלל כנ"ל לפי ערכם השפל ונבזה בבחי' פסולת וסיגים בשמרים כמו שהן למטה, גם מצד שרשם למעלה רק בחיצוניות ואחוריים כנ"ל הרי כלא ממש חשיבא ולא נותן לב עליהם כלל להביאם בדין ומשפט למעלה כנ"ל, אך כאשר מעלים אותם למעלה מעלה ועושיין מהן בחי' יש ודבר מה על אודות מעשה הטוב הנמצא בהם, וע"ד ההתנשאות שמתנשאים כ"כ כו', אז מתחיל ב"ד שלמעלה להתבונן ולעיין בהם במהותם ואיכותם בכי

ש"ה נשמתו — מאין ליש: טז: לאין.

הלוך ילך ובכה: תהלים קכו, ו. ראה מאמרי אדה"א בראשית ס"ע קמד ואילך. וש"נ.

לא בשמים היא לא תמצאינה: נצבים ל, יב. ערובין נה, א.

ואין התורה מתקיימת: ראה זהר (רע"א מהימנא) תרומה קנח, ב.

מרפ"ח ניצוצין: ראה עץ חיים שער (יח) רפ"ח פ"ב. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' כא.

וש"נ. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקעד. וש"נ.

טוב בכל פרטי מעשיהם נגד מעט הטוב היוצא מהם, וכאשר באים בעיון היטיב לעיין בהם [אז ודאי] לא יוכלו לעמוד בבירור ויפלו למטה כמו שדוחים את הפסולת כשמבררים את הכסף במצרף, משא"כ אם לא היו מעלים אותם בעילוי הרוממות והתנשאות כ"כ מי הי' מדקדק ונותן לב עליהם אף [על] כל הרע שעושים שאין תופסים מקום כלל (וכך הי' בפרעה וס"ג ונ"ג שהי' בהן התנשאות יתירה קודם מפלתם כמ"ש פרעה מי הוי' כו' ואמר לי יאורי כו' ומחמת התנשאות זו העלוהו לדין בב"ד שלמעלה ונפל וכן סנחריב אמר מי בכ[ל] כו' וכה"ג), כמו אנשים קטנים בערך [ב]יותר כע"ה וחסרי הדעת או תינוקות וכה"ג שאין מדקדקים על מעשיהם כלל [אם] הם מכווערים ומקולקלים כי בלא דעת עשו ולפ"ע פחיתות ערכם מעשיהם ראוי להם ואין איש שם על לבו כלל וכלל כו', אך עכ"ז כשרוצים לדון ולשפוט גם האיש הפחות והנבזה מעלין אותו בין חשובי העם כדי לתפוס איזה מקום בעיניו ובעיני העם ואז יתנו עליו קובלנא על מעשים הרעים שעשה שאז לא יוכל לעמוד שם וידונו אותו בנוזיפה והרחקה או עונש, אבל אם הי' בשפלות ערכו ומעמדו כעבד בחוץ לא הי' נידון כלל כו'. וכמו"כ עושה גם המלך כאשר יחטא לפניו העבד הפחות הערך שאין כדאי לדונו כמשפט השרים יודעי דת ודין, אם המלך רוצה להראות לשרי המלוכה רוע מעללי האיש נבזה הזה ופחות הערך מה הוא עושה מושיבו ומעליהו ומכבדו ביותר מכפ"ע שיאכל עם המלך ושרים ומושיבו בינו ובין השרים הגדולים רואי פני המלך וע"י העילוי הגדול הזה מתנשא מאד בנפשו לפי שעה וירום לבבו מאד ואז יתחיל המלך לדבר בעניניו במעשים הרעים והמכווערים מאד שלפ"ע רוממות המלך וערך חשיבות האיש הזה בשעה זו גנאי גדול לו שיעשה מעשים כאלה ואז יעינו בו השרים במהותו ואיכותו השפל ורע ביותר ולא יוכל לעמוד כלל שם מגודל הבושה ויפול ממדרגתו בנפילה עצומה לפ"ע רוממותו ויצוה המלך לאבדו לגמרי, אבל אם לא הי' המלך מעלה ומרומם אותו כ"כ להושיבו בינו ובין השרים לא היו מעשיו תופסים מקום כלל כי לפ"ע פחיתותו ושפלותו הנבזה ונמאס כך הן מעשיו כמו שאין גותנין לב במעשה הבהמה וחיה וכה"ג ולא הי' עליו דין ומשפט להאשימו על מעשיו כלל כי מעשיו ראויים לו כו' והיו השופטים מתביישים לשפוט ולדון איש פחות כזה, אך כאשר העלוהו כ"כ אז לא יוכל לעמוד במשפט ודין גם ע"ד קטן שעשה במעשיו הרעים לפ"ע רוממות המלך שהעלוהו לפניו שמדבר בו ומעיין במעשיו כמו שמעיין ומדבר במעשה שר הגדול

וס"ג ונ"ג: וסנחריב ונבוכדנאצר.

כמ"ש פרעה מי הוי' . . . לי יאורי: שמות ה', ב. יחזקאל כט, ג.

סנחריב אמר מי בכ(ל): מלכים ב, יח, לה (רבשקה בשם סנחריב ראה פסוק כט). ישעי' לו, כ.

שריה וכן — בערך: טז: פחית הערך.

יודעי דת ודין: אסתר א, יג.

וחשוב שלפ"ע החשיבות והקירוב אל המלך כך יגדל ערך החטא אפי' בחטא קל ביותר כידוע וד"ל.

ועוד מובן ע"ד אחר כמו תלמיד קטן הערך בחכמה ודעת שמגביה א"ע וחולק על גדול ממנו בנצחון וזדון לכו הרע בגיאות וג"ה ביותר ומה עושין מעלין אותו ומביאין אותו לפני חכמי הסנהדרין וכה"ג שיהי' יושב ביניהם ועוסקים עמו בחכמה ודעת ומתרומם לבכו יותר ואז יבקשו שישפיע ויציע לפניהם דעתו וחכמתו באיזה דבר שחולק על שכנגדו ומתחילין לעיין בדבריו ורואים פחיתות ערכו וקוטן שכלו ומיד יפול מגיאותו ממילא ומאיליו כו' וכיוצא בזה בכל דבר שפל שמגביה ה' [אותו] ביותר אינו רק כדי להפילו עי"ז דוקא מטעם הנ"ל וד"ל. וזהו הטעם שהרשעים מתנשאים ביותר קודם זמן מפלתם כנראה לעי"ן בכל דור ובכל זמן לפי שלמעלה מנשאים ומגביהים אותם כדי להפילם עי"ז דוקא ולפ"ע הרוממות כך הנפילה ביותר לשופטם במדה דוקא.

ושרש הענין הוא לפי ששרש הקליפות הטמאים לגמרי שהן הרשעים הגמורים שנשארו משירי ז' מלכים שלא נתבררו כו' הרי הוא מבחי' [שם] ס"ג דתהו שהוא בחי' ההתנשאות ויש בתכלית [שנק'] ג"ס והוא כולו ס"ג שהן סיגים ופסולת דק"ג שנק' נפילים כמ"ש והנפילים היו בארץ כו' ששרשם הם בכלים דתוהו שנק' גבורים אנשי השם כו' בגבורה דס"ג דקדושה ולזאת הי' נפילת רפ"ח ניצוצים כי לא יכלו הכלים לסבול האור כו', ולכך גם למטה זהו התנשאות הרשעים שמתנשאי' בגסות ויש גדול בבחי' נפרד גמור, ואמנם זאת דוקא סיבת נפילתם שנפלו מן הרוממות והישות שלהם וזהו תיקונם דוקא, כי איבודם זהו תיקונם ואינו אלא כמו שהי' בשרש נפילתם למעלה שהוא מבחי' הרוממות והתנשאות בבחי' יש דס"ג כמ"ש הנפילים היו בארץ, כנראה עכשיו בעובדי ה' בגסות ובהתנשאות יתירה כמו ויגבה לבו בדרכי הוי"ו כו' (וכמ"ש בענין המן מן התורה מנין שנאמר המן העץ כו' שהוא רק בבחי' ההרגשה שמרגיש א"ע בעבודתו

שויה וחולק — וגיה [טו: וגסה"ר] ביותר ומה עושין: טז: ליתא.

(שם) ס"ג: נסמן לעיל ע' לד.

ס"ג . . . גס . . . כולו ס"ג: ראה לקמן פיסקא, והנה כיז הוא.

והנפילים [טו: הנפילים — וכ"ה בסמוך בפנים] היו בארץ . . . גבורים אנשי השם: בראשית ו, ד (ושם:

הגבורים. בדילוג).

איבודם זהו תיקונם: ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' תסו. ושי"ן שמות חי"ב ע' תקלח.

ויגבה לבו בדרכי הוי"ו: דברי הימים ב' יז, ו. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' צו. לעיל ע' שפו.

המן מן התורה . . . המן העץ: חולין קלט, ב. בראשית ג, יא. ראה תורת חיים שמות תמ, ב ואילך. לעיל

ר"ע חלד.

בבליטה גדולה ויתירה כו' שמזה יפול הנופל בתאוות וכעס ואם הגסות הוא בחלק ס"ד לבד בת"ח אינו מזיק ומותר לו כו'), משא"כ הצדיקים הם מבחי' התיקון דשם מ"ה דתומ"צ כידוע, ע"כ הם בהיפך דוקא שע"י ביטושים וירידות ושפלות הן עולי' ואינם מתנשאים כלל וכן דוד מ"י שאמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל כו', וכן אמר כי עני ואביון אני (וע"י ביטושים יאיר אור נשמתם יותר, אבל הרשעים מחרפים יותר כמ"ש בזהר ואין להם תיקון רק איבודם זהו תיקונם כמו דור הפלגה שפוזרם כו', וכך הוא בענין הנפילים כנ"ל).

וזהו אם תגביהי כנשר משם אוריךך נאום כו' משם דוקא אוריךך מאותו המקום עצמו שהגביה א"ע ברוממות והתנשאות כ"כ משם דוקא יהי' סיבת נפילתם מטעם הנ"ל. ויתורץ גם הקושיא דלעיל מאחר שהגבהה זאת מלמעלה באה וא"כ למה ל"י להעלותו ולהפילו כו', ואמנם לפי הנ"ל יובן דמ"ש אם תגביהי כנשר כו' הגבהת הלב באה לו מלמעלה בעצת [ה'] והשגחתו כדי שע"י דוקא יפול למטה, כ"א לא היו מגביהים א"ע כ"כ לא הי' מקום וסיבה לנפילתם מצד העדר תפיסת מקום כנ"ל, וזהו משם דוקא אוריךך מטעם הנ"ל, והוא עצמו הטעם שאמר ה' לאיוב עדה נא גאה וגאון כו' כי הדוך רשעים תחתיו כמו שהן במילואם ושלימותם כנ"ל, דזהו מנפלאות ה' [בממשלתו] והשגחתו להשפיל גאים דוקא ולהגביה השפלים באופן זה שמרומם ומגדל לגאים ביותר כדי שע"י העלי' הגדולה הזאת יפלו למטה כנ"ל, כי זהו ענין העלי' והקירוב דוקא כדי שיבואו למעלה דוקא בבחי' הבידור העליון בספר החיים, וכשבאים בקירוב ועלי' כזאת במקום ומד[ריג]ה דבירור דפנימי' חו"ב שלמעלה בחי' ספר וסיפור כנ"ל שהן שרשן ומקורן דכללו' כל ההשתל' העולמות (כמ"ש במ"א בזהר דאית ספר ואית ספר ובחי' ספר תתאה דמל' וספר עילאה בבינה כו' שנק' ספר החיים כידוע דחי' בחכמה וחיים בבינה שנק' ג"כ עה"ח כו' שלא יכול לסבול שם כל שמץ תערובות רע ושקר כו' ונדחה [מ]שם מיד לחוץ כמ"ש אם רחץ ה' כו' כמ"ש במ"א), וז"ש ימחו מספר החיים דוקא לפי שרשעים כשעולים ומתקרבים

הגסות . . בחלק ס"ד . . ומותר [טוטז]: ומעטרי': ראה סוטה ה, א. תורה אור מגלת אסתר קיט, ג.
מאמרי אדה"א שמות שם. ויקרא חי"ב ע' תעז. ושינ. לעיל שם
ונקלותי עוד מזאת . . כי עני ואביון אני: שמואל"ב ו, כב. תהלים פ, א.
הרשעים . . כמ"ש בזהר: ראה שם שלח קסח, א. מאמרי אדה"א שמות חי"ב ע' תקכו. ושינ.
דור הפלגה שפוזרם: נח יא, ט.
במ"א [טוטז]: ליתא] בזהר דאית ספר ואית ספר: ראה זהר יתרו ע, א.
דחי' [א]: דחי. ג: דחיה. טז: דחיה] בחכמה: ראה סידור שחרית מא, א. — טז: דחיה. ראה מאמרי
אדה"א דברים ח"א ע' רנג.
וחיים [טז]: ומים] בבינה: ראה סידור שם. — טז: ומים. ראה זהר תרומה קכו, א. פרדס שער (כו)
האותיות ספטיז.
אם רחץ ה': ישע"י ד, ד. ראה הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא חי"ב ע' תקיב.

כלפי מעלה כ"כ עד שרש ומקור כל ההשתלשלות שהוא פנימי דח"ב (ד'תושב"כ ותושבע"פ), שהוא מקום הבירור האמיתי שם לא יוכלו לעמוד כלל ונדחים לחוץ מיד כמו שנזרק הפסולת מן המצרף לאחר הבירור הטוב ע"כ ימחו מספר החיים הזה ממילא, אבל צדיקים נכתבים בס' זה לחיים [לאלתר] מטעם כל הנ"ל במ"ש ובבואה לפני המלך אמר עם הספר כו' דלפי שבאו בניי לפני המלך ממש ע"י תשובה ומס"ג אמיתית במהו"ע [א"ס ממש] אז ממילא יצאו זכ"א]ים ונקיים בבירור דספר החיים הנ"ל וד"ל.

והנה [מ]טעם כל הנ"ל יובן ג"כ בדרך כלל בענין השגחה האלקית במעשה זו דהמן ואחשוורוש אשר גדלו המלך להמן ונשאו על כל השרים כו', שזהו ה" ע"פ עצת ה' כדי שע"ז יהי לו נפילה דוקא, ועד"ז ממש היתה עצת אסתר המלכה כמ"ש יבא המלך והמן היום כו' שעשתה משתה למלך והמן [לבדם ויחדיו יהיו תמים והיו לאחד] בגדר ומדריגה אחת אחר שאמרה המלך והמן] כו' שבזה העלתה להמן בעילוי גדול כ"כ וקירבה אותו בזה אל המלך בתכלית הקירוב עד שהי' לו השתוות וערך א' עם המלך בעצמו וכמ"ש אשר עשתה לו דמשמע [בשביל המן, דבזה עשתה] להמן כמו בחי' ממוצע בין המלך להמלכה שע"ז יהי חיבור ויחוד וקירוב אל המלך עם המלכה כמו בחשיבתו וקירובו אל המלך כ"כ ימשיך לב המלך אל המלכה ברוב עוז אה"ר וחיבה יתירה, וכמו"כ מן המלכה אל המלך (שזהו כמו השושבין שמחבר החתן אל הכלה והוא ענין הוי"ו שבתוכה והמן שבין ב' ההי"ן ה"א עילאה וה"א תתאה [דמל'] כמשי"ל), והיתה עצת אסתר בזה בתחבולה עמוקה כדי שיתרומם ויגבה לב המן ע"ז ביותר להוסיף על גיאות והתנשאות שנשאו המלך כו', וכמו שהתפאר בעצמו לפני זרש אשתו ובניו כו' כדי שע"ז דוקא יהי סיבת נפילתו דוקא, וכמו שהי' באמת דבזאת הי' סיבת נפילתו במשתה השני, כי לאחר שהעלתה אותו כ"כ והושיבו בינה ובין המלך ובקשה אותו גם על המשתה השני' שניתוסף בלבו גיאות והתנשאות יתירה אז דוקא [הי'] ביכולתה לגלות קלונו לפני המלך ואמרה עליו איש צר ואויב המן הרע הזה, ולולי העלי' והקירוב הגדול הזה ב' המשתאות הללו לא הי' ביכולתה לגלות קלונו פתאום כ"כ, כי לכאורה לא יובן ע"ד הפשוט למה הוצרכה לתחבולה זו לנשאות אותו כ"כ ואח"כ לומר עליו איש צר ואויב הרי מיד [בעת] בואה לפני המלך [ואמר לה מה שאלתך וכו'] היתה מספרת לו כל הענין, אך לא הי' הדבר תופס מקום כלל אצל המלך נגד

גדלו המלך להמן . . על כל השרים: אסתר ג, א.

אשר עשתה [טו"ט]: עשיתי לו: אסתר ה, ד.

שהתפאר . . לפני זרש אשתו ובניו: כיה בהכתי' — ראה אסתר ה, י ואילך.

איש צר ואויב: אסתר ז, ו.

ואמר לה מה שאלתך: ראה אסתר ה, ג.

רוממות המלך והמלכה, רק כאשר העלתה לו כ"כ בשרשו למעלה מעלה לפני המלך העליון מלכו ש"ע שהוא הקדב"ה (שהוא ענין המלך סתם שבכל מג"א כידוע) ובסיבת התקרבות הזאת למטה לפני המלך כנ"ל דמל' דארעא שהוא כעין מל' דרקיע (כמ"ש מלך [אלקי'] על גוים כו' ונק' מלך הגוים בזמן הגלות כידוע), ובמקום עלי' כזה דוקא אז לא יוכל המן לעמוד בגודל רשעו וממילא נגלה קלונו עד שיכלה לומר עליו איש צר ואויב כו' [ומטעם הנ"ל בענין ההעלאה ובירור בס' החיים כו', משא"כ אם לא היתה מעליהו ומקרבו אל המלך במשתאות הללו לא הי' נגלה קלונו ורשעתו למעלה כלל לומר עליו איש צר כו'] כי כל גיאותו והתנשאותו הי' כלא ממש חשיבא לפ"ע פחיתות ערכו הגס כנ"ל, ולזאת היתה כל עיקר כוונת אסתר במשתאות הללו לנשאות להמן כ"כ להשוותו בערך מעלת וחשיבות המלך בעצמו כו' רק כדי שתוכל לומר עליו אח"כ איש צר ואויב המן הרע הזה כדי שעי"ז ידע המלך וירגיש במעשיו הרעים כנ"ל וד"ל.

והנה כ"ז הוא בדרך הפשוט בגשמיות למטה, וכך הוא למעלה (בשרש המן דקדושה שהוא המן מן התורה מנין המן העץ כו') דזהו ר"ת יבא המלך והמן היום, שהוא הוי"ו דוהמן שבין המלך והיום שעשתה אותו בהשואה א' עם המלך שהעלתו כ"כ להיות אחוז וקשור בוי"ו דשם הוי' שהוא נמשך ומסתעף מן הה"א דשם הוי' (והיינו בחי' מדות שמסתעפים מבינה שהוא הה"א כמו התנשאות בהגבהת הלב כאהוי"ר במורגש שנמשך מהתפעלות בהשגה במורגש ומן המדות נמשך אל הדבור שהוא בחי' המל' ה"א אחרונה דשם הוי' ונמצא הוי"ו בחי' ממוצע בין ה"א ראשונה לה"א אחרונה, וזהו שעשתה אותו ממוצע בין המלך והמלכה (וכנראה בחוש שאם לא ההגבהה וגסות הלב בהתפעלות מורגש בלב אין אור וחיות כלל בגילוי מן העולם דבינה שבמות, וכמו"כ זהו המחבר וממשיך התקרבות וחיבור הארת האור והשפע מן המוח ללב שנק' משפיע ומקבל וזהו בחי' המן דקדושה כמ"ש המן העץ שהוא עה"ד הבא במורגש בבחי' יש דוקא), והנה קירוב ועלי' גדולה כמו עד שיהי' ממוצע בין המלך והמלכה צריך שלא יהי' [בן] שום שמץ רע ודבר זה המפסיק וחוצץ כו', ולזאת הי' ביכולתה לומר איש צר במשתה הב' כו' כי מצד עוצם בחי' תערובות הגסות ממש דהמן דקליפה שנמשך מן ההרגש בעצמו ביותר (שנק' ס"ג ממש היפך גמור מן

הקב"ה . . המלך סתם שבכל מג"א: ראה זהר (רע"א מהימנא) בהר קט, רע"א. אסתר רבא פ"ג, י. תורה אור מגלת אסתר קכ, ב. לעיל ע' שנט, ע' שעב, ע' שצד, ע' ת ור"ע תיב. לקמן ע' תנט. דארעא . . כעין מל' דרקיע: ברכות נח, א. מלך (אלקי') על גוים . . מלך הגוים: תהלים מז, ט. ירמ"י י, ז. שהוא הוי"ו דוהמן: ראה גם לעיל ע' שעא. שו"ה מן — וכמו"כ: אגו: וא"כ.

בחי' הביטול דמ"ה דחכמה דתומ"צ כמו כולו סג אותיות ג"ס כמ"ש [במ"א] בענין [שורש ד] ערב רב כו' שהוא חוצפא דעמלק שנעשה שונא וצר ואויב לכל מי שנק' בשם יהודי שהוא מי שיש בו בחי' הביטול והזזה ממקומו לאין האלקי בתכלית) ולא הי' ניכר בחי' המן הרע הזה למטה רק בעלותו לשרשו למעלה בקדושה שלא יוכל לעמוד שם בבירור דפנימי' חוי"ב הנמשך למל' שזהו בין המלך והמלכה ומשם דוקא הי' סיבת נפילתו בהבדלת הרע שבו עד שניכר בגילוי לאיש צר ואויב המן הרע הזה כניל וד"ל.

וביאור הדבר [בטעם] שעשתה משה בשביל המן כמ"ש אשר עש[ית] לו כו' הנה יובן ע"פ המבואר במ"א ע"פ אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כו' כי גחלים אתה חותה על ראשו כו', לפי שהשונא הוא בחי' המקטרג הרע דדין הקשה ביותר כו' וכדי להמתיקו ישפיע חסד ביותר מכפי המדה להאכילו לחם ומים דתורה שזהו להעלותם למקום ומדה עליונה ביותר שבזאת השפע העליונה יתירה שניתנה לשונא מעליוהו למקום עליון ביותר שלא יוכל לעמוד שם כלל מטעם הנ"ל, וזהו כי גחלים אתה חותה כו' כמו גחלי אש האלקי ששורף ומכלה כל בחי' רע וטומאה להעבירו ולדחותו שלא יוסבל שם כלל וד"ל (וכמו שמצינו בכמה דוכתי' שנותן שפע יתירה לחיצונים דק"נ ביותר מכפי מדתם (ע"פ מאמר קו המד[ריגה] דקץ שם לחושך כו') כמ"ש בזהר בענין קוצא דשערי דתפילין כו' וכן מצינו בענין מצות שעיר המשחלח לעזאזל המדברה שנושא עליו עונות דבניי שזהו ליתן להם יניקה ושפע ביוכ"פ מן המותרות וחיצוני' דרצה"ע כמו שיפול הגורל דוקא כידוע, וכן מצינו שנמשך שפע ומותרות בכל יום מעשן המערכה דקרבנות התמידים כמ"ש בזהר ובפרט [בע'] פרי החג שמקריבים בשביל ע"ש דנוגיה דוקא כמו שיהי' לע"ל אחר הבירור דב"ן דנוק' ע"י שם מ"ה דתומ"צ כידוע במ"ש אז אהפוך אל עמים כו', ואמר הללו

כולו סג אותיות ג"ס: תהלים נג, ד. ראה לעיל ר"ע שעה. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקסו. ושי"ג. כמ"ש בענין . . . ערב רב: ראה גם בענין ערב רב לקמן ס"ע תקמב ואילך. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' רמו ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א בראשית ע' צו. אם רעב שונאך . . . כי גחלים אתה חותה: משלי כה, כא. כב. ראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תד. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תפס. ושי"ג. דקץ שם לחושך: איוב כח, ג. קוצא דשערי דתפילין: ראה זהר פקודי רלו, ב. הערה במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקצו. שעיר המשחלח לעזאזל: ראה תורת חיים בראשית לב, א. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תתכ ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרח. ושי"ג. שפט . . . מעשן . . . התמידים: ראה עץ חיים שער (מט) קליפת נוגה פ"ג. מאמרי אדה"א שם ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' מב. ושי"ג. במדבר ח"ג ע' א'קפח. (בע') פרי החג . . . ע"ש דנוגיה: ראה סוכה נה, ב. זהר תצוה קפו, רע"א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישנו. הבירור דב"ן דנוק' [או': דנוגה] ע"י שם מ"ה: נסמן לעיל ע' ט. אז אהפוך אל עמים . . . הללו את ה' כל גוים: צפני ג, ט. תהלים קיז, א.

את ה' כל גוים כו', והוא שנותן להם מקום יניקה ושפע בקדושה העליונה ביותר מכפי מדתם דוקא כנ"ל וד"ל).

אך הנה אסתר ג"כ בשביל זה עשתה משתה בשביל המן בהיות שבקירוב זה דוקא יפול למטה כנ"ל, ואע"פ שהי' ראוי שתתן [לו] לחם ומים כמ"ש אם רעב שונאך כו' כנ"ל והיא עשתה משתה של יין דוקא, כי אסתר ראתה ברוה"ק שצריך להשקות להמן יין דוקא ולא מים (כי בחי' מים [ד]תורה יוסיף לו יניקה וחיות כעוסקים בתורה שלא לשמה רק להתגדל שנק' סם המות כו', אבל ביין תורה שהוא פנימי' התורה שלמעלה מעה"ד לא יוכל לעמוד שם כלל אדרבה משם יפילנו כו' לפי שבפנימית בינה [שהוא יין] גימט' סוד אין שם שרש לעה"ד, וזהו שתלוהו על העץ למעלה מנ' אמה כידוע).

והנה במשתה השני' אמרה יבוא המלך והמן ולא אמרה היום א"כ אין כאן רק ג' אותיות דיו"ד ה"א וי"ו וחסר ה"א אחרונה דגם שבמשתה א' עשתה אותו ממוצע בינה ובין המלך, זהו עכשיו שמלחמה לה' בעמלק מדור דור עד שאין השם שלם ואין הכסא שלם שהוא בחי' המל' כמ"ש במ"א ע"פ כי יד על כס י"ה כו' דקליפת עמלק הוא מבדיל בין י"ה לו"ה שהוא [בעורף] דוקא כו', אבל במשתה הב' מדבר לעיל כמו שיהי' לעוה"ב דכתי' ואחריתו עדי אובד שימחה זרעו של עמלק לגמרי [והוא מ"ש] והי' בהניח ה' אלקיך [לך] מכל אויבך כמו שיהי' יהי' בזמן קיבוץ גליות כימוהמ"ש תמחה את זכר עמלק מכה עצמך כו', וע"כ חסר ה"א אחרונה דבחי' המל' ולא אמרה היום, כי זהו [ב]אלף הו' דעוה"ב שזהו שא' ולמחר אעשה כדבר המלך למחר דוקא ולא היום דהיינו לעיל שאמר אז תמחה, אז דוקא אעשה לקיים דבר המלך במצות למחות את זכר עמלק ולא היום, דהי[ום] מלחמה זו להוי' בעמלק, ולכך אמרה יבא המלך והמן היום בשלימות דשם הוי' מלמעלה למטה, ולעיל יהי' עליות המל' למעלה מחוי"ב והוא בפנימית הכתר, ע"כ אמרה

ש"ה אך — בשביל: טוטז: מטעם.

מים (ד)תורה . . . ביין דתורה: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קמא. שמות ח"ב ע' קצג. וש"נ. לעיל ע' סה. וש"נ.

בתורה . . . סם המות: ראה שבת פת, ב. יומא עב, ב.

בינה . . . יין: ראה זהר נשא קכו, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקעא. ויקרא ח"א ע' לג. וש"נ.

יין גימט' סוד: ראה ערובין סה, סע"א.

שמלחמה לה' בעמלק . . . שאין השם שלם: נסמן לעיל ע' יב.

ש"ה דור — שאין . . . ואין הכסא: א"ו: שיהי' . . . והכסא.

עמלק . . . (בעורף): ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תצה ואילך.

ואחריתו עדי אובד . . . והי' בהניח ה' אלקיך: בלק כד, כ. תצא כה, יט.

ולמחר אעשה כדבר המלך: אסתר ה, ח [ושם ומחר — אבל כ"ה גם לעיל ר"ע שצט. מאמרי אדה"א

שמות ח"ב ע' תקיט]. ראה גם לעיל שם.

במשתה הב' יבוא המלך והמן אל המשתה אשר עשיתי להם ולא אמרה לו לכדו אלא להם שכללה אותם יחד (לפי שעה שיעלה ש' ב"ן למעלה מש' מ"ה וגם למעלה משם ע"ב [וסיג] דחוי"ב כו') ולזאת [א'] ולמחר דוקא אעשה כדבר המלך כו' וד"ל (וזהו כדוגמא שמצינו בע' פרי [החג] שמתמעטים והולכים עד שבשמ"ע אינו רק פר א' נגד כנ"י כו' [כך] אסתר במשתה הא' אמרה יבא המלך כו') שזהו לבירור [ע"ש] דנוג"ה כמו ע' פרי החג ליתן להם יניקה יתירה ע"י עלי' וקירוב זה ואח"כ במשתה הב' שמדבר לע"ל נתמעט הה"א ולא אמרה היום כי אז יהי' עליות המל' לבררה וזהו למחר אעשה כדבר המלך כו' וד"ל (וכמ"ש קיימו וקבלו היהודים את אשר החלו לעשות במ"ת שא' נעשה כו', ושלימות הבירור דמצות יהי' לע"ל שהוא בחי' כתר [ש"ט] דמשיח שיעלה בבחי' ראש ועטרה כו', וזהו ולמחר אעשה כדבר המלך ממש כו').

ובכ"ז יובן בתוס' ביאור במ"ש ובבואה לפני המלך א' עם הספר ישוב מחשבתו הרעה על ראשו דהיינו דוקא לאחר שא' עם הספר אז ישוב מחשבתו הרעה כו', כי הנה לאחר שעלו נש"י למעלה לפני המלך ממש בתשובה אמיתית ואמר עם הספר החיים דתורה ג"כ ויצאו משם נקיים ע"כ הביא גם לרשעים בספר הזה להתברר גם הם במקצת הטוב שבהם כנ"ל ולא יוכלו לעמוד שם מטעם הנ"ל. וזהו ישוב מחשבתו הרעה על ראשו כי נברר בחי' הטוב ממנו ולא נשאר רק בחי' הרע שלו לבד כו' שזהו אשר חשב רעה על היהודים כו' והרעה הזאת תיפול על ראשו ותמיתנו כמ"ש תמותת רשע רעה שהרעה הזאת שהוא רק רע ולא טוב כלל שלא יוכל לברר ממנו תמותת אותו כנודע שהרע והמות א' הוא ממש כמ"ש [ו]את המות ואת הרע כו', וזהו בפרוח רשעים כמו עשב כו' להשמדם עדי עד כו' דפריחה זאת היינו הצלחת רשעים לפי שעה שהשעה הזאת משחקת להם להוציא מהם בחי' הטוב במקצת שיש בהם בהעלם גדול ואח"כ ישאר רק רע ויאבד וישמד

שו"ה לבדו — שעה: אג"ו: ליתא.

שיעלה ש' ב"ן למעלה מש' מ"ה: ראה לעיל ע' ט ובהנסמן שם.

משם ע"ב: נסמן לעיל ע' לד.

שו"ה מ"ה — ולזאת . . המלך כו': ט"ז: ליתא. וכנראה נשמט מפני חיבות הדומות: כו' . . כו').

קיימו וקבלו היהודים [ט"ז ניתוסף: עליהם] את אשר החלו לעשות: חיבר שני כתובים אסתר ט, כו. כג.

אשר החלו לעשות במ"ת: בספר המאמרים תרע"ח ע' קצו, ואמר"ל בגמ' דשבת' [ראה שבת פה, א עה"פ

קיימו וקבלו]. ומובא בשם רז"ל במאמרי אדה"ז תקס"ו ע' קכ. תקע ע' לא. שערי אורה שער הפורים ע' 176.

לעיל ע' תלו. וראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ע' רצג. ספר המאמרים מלוקט מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"א ע' ש"ג. תשי"א ע' 24.

במ"ת שא' נעשה: יתרו יט, ח. משפטים כד, ג. ז.

ושלימות . . דמצות יהי' לע"ל: ראה הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רכו.

כתר (ש"ט) דמשיח: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' לה. וש"ג. שמות ח"ב ע' שסב. וש"ג.

תמותת רשע רעה . . (ואת המות ואת הרע: נסמן לעיל סוף פיסקא. וע"ד דוגמא זאת.

בפרוח רשעים כמו עשב: תהלים צב, ח.

לגמרי, וכך הוא בעמלק דכתי' ראשית גוים עמלק (שהוא כחי' הדעת דקליפה שהוא מלך הא' בלע בן בעור כו' כמ"ש המן העץ כו' כמו המן מן התורה כו' להרגיש א"ע בישות וגסות וחוצפה יתירה כו' כנ"ל שממנו מקור של המדות הרעות דקליפה דתאוות ורציחה כו' כידוע) ואחריתו עדי אויבד שלא יהי' ממנו שום בירור אלא איבודו זהו תיקונו, וזהו לע"ל דוקא [דכתי'] והי' בהניח ה' לך כו' דקאי לע"ל דוקא אז תמחה את זכר עמלק כו' באיבוד לגמרי גם בשרשו למעלה שזהו דכתיב מתחת השמים כו' כמו ואשמיד פרוי ממעל כו', וכמ"ש אסתר ולמחר דוקא אעשה כדבר המלך שמרמז למלך העליון שלא תוכל לקיים בעמלק רק למחר ולא היום שלא לנו המלחמה כ"א להוי' (שזהו [לעשות] השם שלם כו', וזהו במשנה הא' אמרה יבוא המלך כו', אבל להיות הכסא שהוא כחי' המל' שלם זהו שאמרה במשנה הב' [ולמחר] אעשה כו', ובזה יתורץ למה לע"ל צריך למחות זכר עמלק ע"י ישראל אחר שמלחמה להוי' בעמלק כו' וד"ל).

ראשי"ח גוים עמלק: בלק כד, כ.
 עמלק . . . הדעת . . . בלע בן בעור: נסמן לעיל ע' יב.
 איבודו זהו תיקונו: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקסה ואילך. שם ע' תקכב ואילך.
 ואשמיד פרוי ממעל: עמוס ב, ט.

תורה מה שאמר אדמו"ר בק' ראהצונו בפורים

קימו וקיבלו היהודים את אשר החלו לעשות, פי' קיימו מה שקיבלו כבר כי ענין פורים הוא ענין אחד עם קבלת התורה, פי' כמו שבקבלת התורה ה' גילוי בחי' אנכי מי שאנכי בחי' עצמותו כו' כמ"ש במ"ת וירד ה' על הר סיני כו' אנכי הוי' אלקיך פי' אנכי מי שאנכי ה' בא בגילוי בבחי' הוי' אלהיך שהוא בחי' סובב וממלא, כמו"כ ה' בפורים. ולהבין זה כי הנה קודם שנברא העולם ה' הוא ושמו לכד פי' שבחי' שמו שהוא בחי' התפשטות בחי' גילוי ה' לכד שה' מיוחד בעצמותו ית' בחי' הוא כמ"ש אתה אחד ושםך אחד שבחי' שמך ה' בבחי' אחד כמו בחי' הוא שלא ה' שייך להבדיל הגילוי מן העצם ונקרא גילוי העצם, ולהבין זה מבשרי אחזה כו' וכמארז"ל כשם שהנשמה ממלא כו' כן הקב"ה ממלא כו' וכמו הנפש המחי' ומתלבש בגוף כח השכל בכלי המוח כח המדות בלב כח ההילוך ברגל ע"כ יש כל הכחות בעצם הנפש קודם שמתלבש בגוף וכמ"ש ילכו מחיל אל חיל שתי רוחות שמשפרות דקאי על נשמות בלא גוף וכהנה רבות, נמצא שיש כל הכחות בעצם הנפש רק ששם הם כל הכחות מיוחדים בתכלית היחוד עם העצם עד שאין שייך לחלק בין העצם להכחות מחמת שהם בלי מהות כלל, והוא עד"מ כמו כח התנועה שביד שכ[ש]מתנונע היד נראה גילוי התנועה במציאות ובוודאי גם קודם שמתנונע היד יש ג"כ כח התנועה אבל אינו נראה כי מיוחד ממש בתכלית, וכמשל רוח החיים שמחי' יש ודבר שנראה בהרגשה ובוודאי גם קודם שמחי' יש ג"כ הכח החיים רק שאינו נראה מחמת שהוא מיוחד בתכלית היחוד עם העצם. וכמשל הגשמי מאור השמש שמתפשט לארץ ולדורים כו' שהוא נראה לעין כל ובוודאי שבעצם השמש יש ג"כ האור שמתפשט ממנו רק ששם הוא היחוד בתכלית עם העצם השמש עד שאין שייך להקרא בשם אור כי נכלל ונתייחד במאור. כמ"כ יובן למעלה שכל העיס' שנשתלשל בעולמות מחכ' ומדות ישנו ג"כ בעצמיות אא"ס ונקרא חו"ג דא"ס חו"ג תו"מ דא"ס רק ששם הם מיוחדים בתכלית עד שהם בלי

קימו וקיבלו היהודים: נמצא בכרך 417 כג, ב. מאמר זה הוא הנחה מרשימת השומעים. וראה בארוכה ד"ה וקבל היהודים נדפס לעיל ע' תלו.

קימו וקיבלו היהודים את אשר החלו לעשות: חיבור שני כתובים אסתר ט, כו. כג.

קימו מה שקיבלו כבר: ראה הנסמן לעיל ע' תקטו.

אנכי מי שאנכי: נסמן לעיל ע' תיח.

וירד ה' על הר סיני . . . אנכי הוי' אלקיך: יתרו יט, כ. שם כ, ב.

קודם שנברא העולם: ראה פרקי דרבי אליעזר פ"ג. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארעא.

שבחי' שמו . . . ה' לכד: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשל.

אתה אחד ושמן אחד: נוסח תפלת — העמידה — מנחה לשבת.

כשם שהנשמה . . . כן הקב"ה: נסמן לעיל ע' תמג.

ילכו מחיל אל חיל שתי רוחות שמשפרות: תהלים פד, ת. ברכות יח, ב.

שורה חו"ג דא"ס: אולי תיבות אלו מיותרות.

שורה חו"ג — תו"מ: תפארת ומלכות.

מהות כלל ונקרא ע"ס בלי מה עד שאין שייך להקרא להם בשם חכים ולא בחכ' ידיעא, כי הפי' חכים ולא בחכ' ידיעא הוא שיש חכ' אבל לא ידיעה אבל הע"ס שבעצמיות הם בלי מהות כלל אעפ"י שנקרא בשם מספר עשר ולא תשע כו' הוא רק מחמת שכ[ש]ישתלשלו למטה יהי' עשר אבל בעצמותו הם בלי מהות כלל וכמ"ש ולא מכל אינון כלל ונקרא ע"ס הגנוזות במאצילן וזהו קודם שנברא העולם הי' הוא ושמו לבד.

אך להבין איך יכול להשתלשל מזה למטה הוא כמ"ש בע"ח שהוא ע"י צמצום והארת קו"ח, ולהבין ענין קו"ח הוא מבשרי אחזה כמו שהנפש המתלבש בגוף שנקרא הארה כללית שמתפשט בגוף ומן הארה כללית מתפשט לכל האברים בפרט והארה המתפשט בכלי המוח נעשה מזה שכל והארה המתפשט בכלי הלב נעשה מזה מדות וכמו"כ כל הכוחות השינוי שלהם הוא מחמת הכלים אבל בהארה כללית שבנפש אין שום שינוי, נמצא שכל העשר כוחות יש בהארה כללית שבנפש המתלבש בגוף רק ששם הם בהשוואה אחת שכח השכל עם כח ההילוך הם בהשוואה אחת, והראי' שכשירגיש א"ע הוא מרגיש הראש והרגל בהשוואה אחת ובפעם אחת בלי שינוי כלל רק מחמת שינוי הכלים מתחלף, הראש נקרא ראשון ראש לכל האברים רגל נקרא אחרון, אבל בהארה כללית הם בהשוואה אחת. כמו"כ יובן למעלה שההארה כללית הנמשך מאא"ס להחיות העולמות נק' בשם קו"ח כמשל הקו"ח הגשמי שהוא כמו אמת הבנין שממנו יכול לעשות כל האותיות שכשכופין אותו ויקפיל על ג' חלקים נעשה אות ב' וכשיקפיל אות אחר נעשה אות אחר ויש בו בחי' מעלה ומטה אבל שוין בו המעלה והמטה, שכשרוצין עושין זה הראש למעלה וכשרוצין עושין זה הראש למעלה נמצא שמעלה ומטה שווין בו ויש בו בכלל כל האותיות שהוא שורש לכל האותיות. כמ"כ למעלה נאמר אני ראשון ואני אחרון שהוא בחי' הארה כללית דאא"ס שיש בו בחי' מעלה ומטה בחי' ראשון ואחרון אבל הם בהשוואה אחת וכמ"ש את השמים ואת הארץ כו' בהשוואה אחת, וכמאמר ממלא את כל עלמין בהשוואה אחת ונק' מח' ומאמר אחד וכמ"ש והלא במאמר אחד יכול להברא כו', במח' א' צופה ומביט עד סוף כל הדורות ונקרא בשם חכים ולא בחכ' כו'.

ע"ס בלי מה: נסמן לעיל שם.

חכים ולא בחכ' ידיעא: ראה תקוני זהר בהקדמה יו, ב. זהר חדש יתרו לד, ד. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' קפח.

עשר ולא תשע: ספר יצירה פ"א, מ"ד.

ולא מכל אינון כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה יו, ב.

כמ"ש בע"ח . . צמצום: ראה שם שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף ב.

אני ראשון ואני אחרון: ישעי' מד, ו.

את השמים ואת הארץ: ירמי' כג, כד.

שויה את — ממלא: כ"ה בהכתי".

והלא במאמר אחד יכול להברא: ראה אבות רפ"ה.

צופה ומביט עד סוף כל הדורות: נסמן לעיל ע' קלה.

ידיעה שיש בחי' חכ' אבל לא ידיעה וכל העיס רק שאינם ידועים מחמת שכולם בהשוואה אחת, וזהו נקרא בשם הוי' שהוא בחי' טובב, ושם אלהים הוא בחי' ממלא היינו אורות בכלים שהאור נמשך לפי ערך הכלי וכמ"ש וכלים מכלים שונים ממילא ויין מלכות רב כי טבע האור להמשיך אחר הכלי כמו טבע האור שנמשך אחר הפתילה, ומבשרי אחזה שאור השכל הוא מלובש בכלי המוח שנראה בחוש שהאור הוא לפי ערך הכלי מוח שכשכלי המוח קטן השכל ג"כ קטן מאוד עד בן י"ג שנה שהגדיל כלי מוחו הגדיל שכלו ג"כ, ולכן הפעוטות מקחון מקח במטלטלי אביו כי לא נתפשט [ו] שכל רק השייך למדות ועד בן ד' שנה שהגדיל עוד כלי מוחו נמשך לו שכל יותר ומקחו מקח בנכסי אביו עד תשלום ע' שנה שהגדיל בשלימות כלי מוחו אז נשלם כל השכל ונתלבש בכלי מוחו להשלים כל השכל השייך למדות ונק' זקן זה שקנה חכ' כי אז קנה כל החכ' מחמת שנתגדל כל הכלי שלו, ולכן לא היו רשאים לעשות סנהדרין לדון דיני נפשות כ"א זקנים דוקא שנתגדל כל כלי מוחם ונתלבש כל השכל בכלי, וכמו כח הראי' שמתלבש בכלי העין הוא לפי ערך הכלי אם כלי העין הוא זך אזי גם הראי' הוא זך וברור ואם יש איזה קלקול בכלי העין אז גם הראי' אינו זך והיא כהא דהיינו שכשיזקין נכהא מאור עיניו, ואין החסרון מחמת כח הראי' שבכח הראי' אין שום שינוי רק השינוי הוא מחמת שנתקלקל הכלי מחמת הזקנה אין יכול כח הראי' להתלבש בו היטיב, והראי' שכשיעשה תיקון לכלי מן זכויות שקורין בל"א (שפאקולין) אז מתלבש בו כח הראי' היטיב, וכמו"כ בכח השכל אנו רואין כשאינו מבין השכל אזי צריך לייגע את השכל עד שיבין אין הפי' שמייגע את אור השכל, כי אור השכל אינו מבלבל כלל רק שמייגע את הכלי עד שיהי' מזוכך אז ממילא השכל יהי' מזוכך כי הבלבול שבשכל הי' מחמת שהכלי לא מזוכך הי' וכשמזכך הכלי ממילא השכל מזוכך וכמאמר הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות שמחמת זה מייגע הכלי ואז ממילא נעשה הכלי מזוכך נמצא השינוי הוא מחמת הכלים. וכמו"כ למעלה בהארה הכללית שנק' הוי' נאמר אני ראשון כו' אני הוי' לא שניתי רק השינוי הוא לפי ערך הכלים כי באצילות איהו וחיהו וגרמוהי חד כו', כי שם הכלים אינם בהגשמה כ"כ

וכלים מכלים שונים . . . ויין מלכות רב: אסתר א, ז.
ומבשרי אחזה: איוב יט, כו. ראה מאמרי אדה"א שמית ח"ב ע' תקנא. ושי"ב.
הפעוטות מקחון מקחון: גיטין נט, א (כמשנה).
בו ד' . . . ומקחו מקח בנכסי אביו: בבא בתרא קנה, א. קנו, א. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תפח.
דברים ח"א ע' רמד.
ע' שנה . . . בשלימות כלי מוחו: נסמן לעיל ע' תקמג.
זקן זה שקנה חכ': תורת כהנים קדושים יט, לב. קדושין לב, ב.
סנהדרין . . . זקנים: ראה סנהדרין יז, סע"א. רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב, ה"ז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רמד.
הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות: בבא בתרא קעה, ב.
אני הוי' לא שניתי: מלאכי ג, ז.
איהו וחיהו וגרמוהי חד: ראה תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

ונק' למעלה, ולמטה הכלים הם מגושמים ביותר האור הוא ג"כ לפי ערך הכלים אבל לפניו למעלה ולמטה שווין כמ"ש אני ראשון כו', וכמשל שנשתנה מראה המים לפי גוון הכלי כו' ונק' שם אלקים בגימ' הטבע בחי' ממלא, ובשעת מ"ת הי' בא בגילוי בחי' אנכי, שאנכי בחי' הי' אתה אחד ושמך אחד בגילוי בבחי' הוי' אלקים.

אך להבין מ"ש אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו וגם להבין למה נאמר סמוך לבחי' אנכי הוי' אלקיך שהוא בחי' גילוי עצמותו נאמר לא יהי' לך אלקים אחרים על פני כו'. כי הנה כתי' ונפלינו אני ועמך כו' ודרשו רז"ל בקש משה שלא תשרה שכינה על אוה"ע ולכאורה הוא תמוה למה הי' צריך לבקש רחמים ע"ז הלא מן הסברא הי' צריך להיות כן שישרה שכינה על ישראל ולא על אוה"ע מפני שישראל מקיימים תורה ומצות שהוא רצונו ית' והאומות עוברים רצונו כו' כמ"ש להבדיל בין האור והחושך ובין טמא לטהור כו' וא"כ למה הי' צריך לבקש רחמים ע"ז שלא תשרה שכינה על אוה"ע, אך האמת הוא כי לפי סדר ההשתלשלות לא הי' צריך לבקש רחמים ע"ז כי מן הסברא הישראל נבדלים מן אוה"ע כמ"ש להבדיל בין האור והחושך וכמ"ש ואת עשו שנאתי, אבל קמי' דווקא היינו לפני עצמותו ית' בחי' אנכי מי שאנכי דכתי' בי' כחשכה כאורה אם צדקת מה תתן לו ואם רבו פשעיך מה תעשה לו משם יכול להיות יניקה לאוה"ע כמו לישראל, כי שם ישראל ואומות עלו במח' ע"ז ביקש משה יהי רצון שלא תשרה שכינה על אוה"ע אפילו מבחי' עצמותו ית' שכחשכה כאורה יהי' דווקא לישראל ולא לאומות כו', יבחר לנו דייקא את נחלתנו הבוחר בעמו ישראל דייקא ולא לאומות כו', והבקשה של משה הי' ע"י שיש לישראל בחי' מס"ג שאין לאומות העולם כי בחי' מס"ג הוא למעלה מטעם ורצון ודעת, כי על כל המצות יש טעם ודעת להמצות ועל מצות מס"ג אין שום טעם כי הוא למעלה מטעם ודעת ורצון כי אין שייך רצון על מס"ג כי היא למעלה מהרצון ונק' יחיד"ה שבנפש, ולכן יכול אפילו קל שבקלים למסור נפשו על

אלקים בגימ' הטבע: ראה שער היחוד והאמונה רפ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקעג.
אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו: מכות כד, רע"א. ראה לעיל ע' תמו.
ונפלינו אני ועמך. . . ביקש משה שלא תשרה שכינה: נסמן לעיל ע' שסט.
להבדיל בין האור והחושך ובין טמא לטהור: עסי' בראשית א, יח; שמיני יא, מז. פסחים קד, א.
ואת עשו שנאתי: מלאכי א, ג.

כחשכה כאורה: תהלים קלט, יב. ראה עטרת ראש דרוש לעשרית ע' נא.
אם צדקת. . . ואם רבו. . . מה תעשה לו: נסמן לעיל ע' רנב.
ישראל ואומות עלו במח': ראה לקוטי תורה להאריז"ל וישלח לו, לא. מאמרי אדה"א בראשית ע' רנ. ושי"נ.

יבחר לנו. . . את נחלתנו הבוחר בעמו ישראל: תהלים מז, ה. נוסח ברכת — אהבת עולם — ק"ש.
ועל מצות מס"ג אין שום טעם: נסמן לעיל ע' תקמה.
אפילו קל שבקלים למסור נפשו: ראה גם לקמן ע' תקעג. ושי"נ.

ק"ה אף שאין בו טעם ודעת כי הוא מחמת יחידה שבנפש שהוא למעלה מטעם ודעת אבל אוה"ה אין יכול להיות להם מס"נ בלא טעם ורצון רק המצות דעבדין לגרמיהו הוא דעבדין כו' שהוא עפ"י רצון דוקא אבל בחי' מס"נ שהוא למעלה מהרצון בחי' יחידה אין יכול להיות להם כי בכואה דבכואה לית להו, ולכן ביקש משה מחמת המס"נ שיש לישראל ולא לאומות ישרה שכינה על ישראל ולא על אומות אפילו מבחי' אנכי שהוא בחי' עצמותו ית' שכחשכה כאורה יומשך לישראל דוקא מחמת המס"נ שלהם, כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח שלפי העל[א]ה כמ"כ הוא המשכה, כי כמו השאלה ששואל התלמיד לרב כמ"כ משיב הרב לתלמיד לפי ערך השאלה, וא"כ ההעל[א]ה של מס"נ הוא למעלה מטעם ורצון כמ"כ ההמשכה מבחי' אנכי מי שאנכי שהוא בחי' עצמותו למעלה מרצון, וזה הי' בשעת מ"ת כי מתחילה הי' נשבר גופם במצרים ע"י חומר ולבנים ואח"כ מסרו נפשם להוי' כמ"ש לכתך אחרי במדבר כו' שהוא בחי' מס"נ וגם בשעת מ"ת אמרו נעשה ונשמע מעיקרא עושי והדר לשמוע כו', שבחי' עשיי' ע"י שמיעה מתחילה הוא בחי' עשי' ע"י טעם ורצון אבל עשי' בלא שמיעה מתחילה הוא עשי' בלא טעם ורצון ודעת פי' נעשה כל מה שיצווה והוא בחי' מס"נ, ולכן זכו שיומשך להם בחי' אנכי מי שאנכי להם דוקא, ולא יהי' לך אלקים אחרים אפילו מבחי' אנכי מי שאנכי בחי' עצמותו ית' שכחשכה כאורה יהי' הבדל בין ישראל לאוה"ע, וזהו מפי הגבורה שמענו בחי' התחלקות בין ישראל לאומות אפילו בבחי' אנכי והוא מחמת המס"נ שלהם, אך בחטא העגל כתי' ויתנצלו בני את עדים מהר חורב מחמת שחטא העגל הי' ג"כ בלי טעם ודעת ורצון, כי עפ"י טעם ודעת לא היו עושיין כי היו דור דעה רק היו למעלה מטעם ודעת בחי' כתי' דקליפה ולכן ויתנצלו כו', ובפורים שהי' אז מס"נ להרוג ולאבד כי הגזירה כן מחמת ודתייהם שונות כו' ואם היו רוצים לחלל את התורה היו נשארים חיים אבל הם מסרו עצמם על ק"ה כו' להרוג כו' למעלה מטעם, לכן זכו אז ג"כ להמשיך בחי' אנכי כמו במ"ת, וזהו קיימו וקיבלו את אשר החלו, קיימו מה שקבלו כבר במ"ת, וזהו אשר החלו במ"ת ולא נגמר מחמת החטא העגל, ועתה כפורים קיימו וגמרו את אשר

המצות דעבדין לגרמיהו הוא דעבדין: ראה תניא ספ"א. הנסמן במאמרי אדה"א במדבר חיב ע' תחת. אגרות קודש מכ"ק אדמ"ר שליט"א ח"א ע' כג ואילך.
 בכואה דבכואה לית להו: ראה גיטין טו, א. מאמרי אדה"א דברים חיב ע' תקמב ואילך.
 רוח אייתי רוח ואמשיך רוח: נסמן לעיל ע' יב.
 לכתך אחרי במדבר: ירמ" ב, ב.
 נעשה ונשמע מעיקרא עושי והדר לשמוע: ראה שבת פח, א.
 בחטא העגל . . . כתי' דקליפה: נסמן לקמן ע' תר.
 ויתנצלו בני את עדים מהר חורב: תשא לג, ו.
 דור דיעה: ראה זהר בשלח סב, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' עו. וש"נ.
 להרוג ולאבד . . . ודתייהם שונות: אסתר ג, יג. שם ת.
 ואם היו רוצים לחלל . . . נשארים חיים: נסמן לעיל ע' תנב.

החלו במ"ת, וזהו ובזה באה הנערה אל המלך, המלך הוא מלך מלכי המלכים נערה היא בחי' נשמה ברתא דמלכא את כל אשר תאמר ינתן לה היינו לפי ערך העל[א]ה מלמטה כן הוא המשכה מלמעלה, ואסתר לא ביקשה דבר כ"א כי בחי' אסתר הוא בחי' העלאה של מס"נ, כי אסתר גזרה הצומות כו' שהוא למעלה מטעם ורצון ולכן לא ביקשה דבר מחמת שהוא בחי' ביטול של מס"נ ביטול במציאות בחי' יחידה שבנפש כ"א אשר יאמר הגי פי' יאמר שיאמר ויומשך מעצמו למטה וזהו נק' בחי' הגי מלשון הוגה השם באותיותיו אדנ"י שפתי תפתח היינו ממילא יופתח ויומשך מלמעלה למטה.

ובזה באה הנערה אל המלך: אסתר ב, יג [ושם: הנערה באה]. ראה גם לעיל ע' שפז.
 ואסתר לא בקשה דבר כ"א [אוצ'ל כו']: אסתר ב, טו.
 אסתר גזרה הצומות: אסתר ד, טו.
 הגי מלשון הוגה השם באותיותיו: ראה גם לעיל ע' תנט. וש"נ.
 אדנ"י שפתי תפתח: ראה גם לעיל ע' שנט. וש"נ.

יהב חכמתא לחכימין כו' כל מי שיש בו חכמיה שנק' חכים הקדב"ה נותן בו חכמה. וזהו פלא לכאור' הלא אנו מבקשים אתה חונן לאדם דעת כו' משמע שהקדב"ה נותן חכמה לפתאים ואיך אמר לחכימין דווקא יתן חכמה כו', ועוד איך נמצא בו חכמה מתחילה שנק' חכימין הלא נאמר ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה וא"כ מהו שנותן חכמה לחכימין דוקא מהו רבותא בהשפעת חכמה זאת מאחר שכל יכול הוא להוות מקור החכמה. וכמ"כ י"ל מ"ש ובלב כל חכם לב נתתי חכמה [מאין הוא חכם לב הלא ה' נתן לו וא"כ מהו נתתי חכמה] מהו רבותא דהאיך ולמה דוקא כאשר כבר הוא חכם לב כו'.

אך הענין הוא הנה כתיב חכמות בחוץ תרונה ואמרו בזהר ב' חכמות ח"ע וח"ת ושניהם בחוץ תרונה. להבין זה צריך להבין ענין הידוע בשה"כ [הנה ידוע שנפלו רפ"ח ניצוצין בשבה"כ, ויש בהן בחי' ד' מדריגות דע"ב ס"ג מ"ה בין שהוא חו"ב ת"ת ומל', כמו שמקורן קודם שנפלו ה"י בהם ד' בחי' הללו ע"ב ס"ג כו', ע"ב דחכמה וס"ג בבינה כו', ולהבין איך יש בניצוצות הללו שבאין למטה בבחי' נפרד בע"ג ד' בחי' הללו]. הנה יש להבין תחלה ענין הניצוצות [הללו] שנפלו למטה מה הם דהנה שרשם למעלה מעלה הן בחי' כח אלקי' ממש להיות[ם] מבחי' פנימי' הכלים דאצי' ע"כ נקרא ניצוץ כמ"ש בע"ח ההפרש בין אור לניצוץ כו' שהוא כמו ניצוץ הנבדל מאור גדול (והוא בבחי' אור' משא"כ אור הוא בבחי' אש

יהב חכמתא לחכימין: נדפס מבוך ד' = 2001 ע' קה. ובין אריחים ניתוספו בפנים אותיות או תיבות מקבץ ב = 330 ע' מא [בכיתרת: דרוש חדש מבן אדמו"ר ש"י. ובסופו רשם: סליק דרוש חדש]. ומבוך ג = 1084 ע' קמה. נמצא גם בכרך א = 269 כט, ב. ה = 2132 עג ב.

מאמר זה מיוסד על ד"ה זה שנדפס במאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קעז.

יהב חכמתא לחכימין . . כל מי שיש בו חכמיה: דניאל ב, כא. ראה ברכות נה, א.

אנו מבקשים אתה חונן לאדם דעת: בתפלת שמונה עשרה.

שויה חכמה — איך [בג: מאין] . . ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה [בג: כו']: משלי ב, ו.

שויה חכמה — וא"כ . . מאחר שכל: ב: נמצא שהי' הוא מקור החכמה, וא"כ מאי רבותא בהשפעה זאת

שנותן חכמה לחכימין הלא זה רבותא טפי שהוא כל.

שויה בהשפעת . . הוא: ג: בהוספת . . בג: ליתא.

ובלב כל חכם לב נתתי חכמה: תשא לא, ו.

שויה מהו — דהאיך [ה: בכר] . . חכם לב: ב: דהך ולא בזה שכבר נתן.

חכמות בחוץ תרונה: משלי א, כ. ראה זהר תולדות קמא, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' ככג. וש"נ.

צריך להבין ענין הידוע: בג"ה: יש להקדים ענין אחד.

רפ"ח ניצוצין: נסמן לעיל ע' תקו.

דעיב ס"ג: נסמן לעיל ע' לד.

דעיב ס"ג . . חו"ב ת"ת ומל': ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אביע רמ"א.

שויה בניצוצות — נפרד: ג"ה: נברא.

שויה כמו — אש: ה: אור.

כמ"ש בווהר השמים מספרים כבוד אל מנהרין ומנצין כו). והנה נפלו למטה [מטה] כריבוי צמצומים עד שנפלו בע"ש דנוגה כו' כמו נשמות הגבוהות שלפני אברהם וכמו נפשות גרים כשמע"י ואבטליון וכיוצא. ולכאור' יש להפליא מה שאנו רואים נצוצות הללו שירדו כ"כ בצמצום והסתר אלקות בבחי' נוגה כו' מאין יש להם בחי' הביטול והתשוקה אלקות בבחי' הסתלקות וכלות הנפש ממש בביטול כל וכל לצאת מן הגבול לגמרי [כמא]מר מים תחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא [פי' מים תחתונים שנפלו מרפ"ח ניצוצין למטה נק' מי בוכין שבוכים במס"נ אנן בעינן למהוי קדם מלכא] בבחי' פנימי' ולא בבחי' אחוריים וחיצוניות כהסתר אלקות למטה כו', וא"כ יפלא מהיכן נמצא בהם בחי' זו [מ]אחר שכבר נתרחקו מאור פני מלך חיים כו'. אך הענין הוא דאור אלקי' הוא שמאיר בהם גם בהיותם שקועים ומובלע' בנוגה משום דקמי' כחשיכה כאורה ואין הסתר לפניו כלל כידוע, ע"כ מצד שרשן באלקי' חיים בבחי' פנימי' כלים דאצי' שהוא בחי' גילוי מדות דאצי' דאיהו וגרמוהי חד הוא לא יפסקו בחי' התקשרותם בקבלת [אור ו]שפע אלקי' מהם להחיותם ולקיימם גם בהיותם בנו"ן שע"ט דקליפה כו' ולזה הטעם נמצא [בהם] בחי' הביטול והתשוקה באלקות בבחי' בכי' במס"נ. וזהו דכתיב אם יהי' נדחך בקצה השמים כו' [כי] בלתי ידח ממנו נדח. ויש ניצוצין שנק' חולים הוא רופא חולים, ויש נק' נופלים הוא סומך נופלים כו' כידוע לפי שלא נפסק מהם האור אלקי' בבחי' שורש ומקור שלהם שבניצוץ כמ"ש גם כי אלך בגי'א] צלמות כו'. ובזה יובן ג"כ שגם כל פרטי המדרגות שבמקורן באצי' נמצא גם בהם אחר שמקבלים מבחי' זו והארה אלקות דאצי' מבחי' הכלים דאצי' והיינו ענין ד' מדריגות ע"ב ס"ג מ"ה בין שנמצא שניצוצות הללו כמו שהן במקורן ושרשן למעלה באצי', אך למעלה הם בבחי' ירידת אור והמשכה מלמעלה למטה שנק' המשכת מ"ד, ובניצוצות הללו הן בבחי' ההעלאה מלמטה למעלה בבחי' אורח שנק' העלאת מ"ן כידוע.

אך הנה יש להקדים תחלה בבחי' כללות העלאת מ"ן דרפ"ח ניצוצין שהוא עולה בבחי' רו"ש כמו דפיקא דליבא שהחיות דופק בו בבחי' רו"ש

כמ"ש בווהר השמים מספרים . . מנהרין ומנצין כו' [א: כמ"ש במ"א]: תהלים יט, ב. ראה זהר תרומה קלו, ב. סידור שחרית לשבת קעה, א ואילך.
 שו"ה כמ"ש — כבוד אל: ב: ליתא.
 מים תחתונים בוכין: נסמן לעיל ע' קנה.
 מי [ב: מים] בוכין: ראה לקוטי תורה במדבר ג, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' עט.
 שו"ה יפלא — בחי': ג: בכי'.
 כחשיכה כאורה: לשון הכתוב תהלים קלט, יב.
 דאיהו וגרמוהי חד: נסמן לעיל ע' ב.
 אם יהי' נדחך בקצה השמים . . בלתי ידח ממנו נדח: נצבים ל, ד. שמואל-ב יד, יד [ושם: לבלתי].
 שו"ה כידוע [ב: שבניצוצים. ג: שבאצי']. . גם כי אלך בגי'א] צלמות: תהלים כג, ד.

כמ"ש והחיות רוי"ש, וזהו שבחי' המל' עולה בבחי' או"ח כמ"ש אלקים אל דמי לך כו' ונק' לב כמ"ש לך אמר לבי [בקשו] כו' אני ישינה ולבי ער משום דכללות [בחי'] הביטול של הנבראים לאלקות נק' [לב] בחי' רוי"ש דוקא, לפי שמהות הענין הוא בלב שהוא רק בחי' דפיקות האור והחיות בבחי' תנועה ורו"ש ומשוב לרצוא ולא ינוח במדרגה [ומקום] א' אלא מתנענע תמיד נשמת רוח החיים אם לעלות או לירד שזהו הנק' תנועה והילוך היפך המנוחה שהוא בחי' הדומם כו'. [ו] זהו עיקר ההפרש בין [ה]חי לדומם שהדומם כאבן ינוח בלתי תנועה והחי יש לו תנועה אנה ואנה מפני שבחי' אור החיות הוא בחי' רוי"ש והוא ענין עיקר החי[ים] היפוך המות שהוא כאבן דומם כו'. וע"כ נק' כללות חיות הנבראים כולם לב וגם בחי' מקור למקור החיות של הנבראים הוא ג"כ בבחי' רוי"ש שנק' לב כמ"ש בזהר תלת שליטין אינון לעילא מוחא ולבא וכבדא והוא בחי' לב דז"א (ושרש בחי' לב הוא מצד המשכת המאציל בנאצלים ג"כ בבחי' מולי"מ כמ"ש במ"א). וזהו אלקים אל דמי לך ואיתא בזהר דנהורא תתאה קרי תדיר לנהורא עלאה ולא שכיך לעלמין כו' פי' נהורא תתאה הוא בחי' מל' מקור הנבראים ובחי' העלאה וביטול החיות של כללות הנבראים היינו נהורא תתאה דקרי תדיר בבחי' רוי"ש כמ"ש לך אמר לבי [בקשו] כו' לבבתי אחותי כלה כו' וכיוצא, ונהורא עלאה בבחי' ז"א שנק' נהורא חוורא כו' וכמ"ש ואל אישך תשוקתך וזהו כללות ענין העלאת מ"ג דמל' כידוע.

ומעתה י"ל פרטי ד' מדריגות דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן בהעלאת מ"ג דרפ"ח
 ניצוצין הנ"ל הא' בחי' ב"ן שהוא רק ביטול היש כידוע, [ו] למעלה היינו ענין תשוקת של המקבל לצאת מהגבלת פחיתות ערכו לגבי אור המשפיע העליון מהם הרבה כענין נהו"ת דקרי לנהורא עלאה שהוא מפני ההשתוקקות לגבי נהו"ע ע"כ קרי תדיר שהוא בחי' עלית המל' מן המיצר והצמצום דאבי"ע שהוא בחי' ביטול עצמותה בלבד שנסתר כל [פרצופה] ונעשית נקודה תחת יסוד ז"א כו' וזהו מי זאת עולה מן המדבר מבחי' מדבר

והחיות רוי"ש . . . אלקים אל דמי לך: יחזקאל א, יד. נסמן בסמוך הערה ד"ה אלקים.

לך אמר לבי [בקשו] . . . אני ישינה ולבי ער: תהלים כו, ח. שיר השירים ה, ב.

ש"ה בחי' — ענין עיקר . . . כולם: ה' עיקר ענין . . . בג: בשם.

תלת שליטין אינון: ראה זהר תרומה קנג, א.

ושרש בחי' הלב: ראה גם מאמרי אדה"ו תקס"ז ע' לא ואילך. מאמרי אדה"א בראשית ע' שלח.

ש"ה לעילא — (ושרש . . . במ"א): ב: כ"ז ליתא.

מולי"מ [מטי ולא מטי]: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רפ. ושי"ג. לעיל ע' קנה. ושי"ג.

אלקים אל דמי . . . דנהורא תתאה: נסמן לעיל ע' טו.

לבבתי אחותי כלה: שיר השירים ד, ט.

ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טו.

ש"ה והצמצום — דאבי"ע: אב: דבי"ע.

נקודה תחת יסוד ז"א [אבג: ליתא]: ראה זהר כלק קצא, א. ובהגדה מהר"ז שם. לעיל ע' קז ואילך.

מי זאת עולה מן המדבר . . . מדבר העמים: שיר השירים ג, ו. ח. ה. נסמן לעיל ע' ק.

העמים שיונקי מאחוריים דמלי כידוע, ולמטה היינו יציאת הניצוץ האלקי מן המיצר וצמצום חומריות הגוף ע"י בחי' מרירות בצעק' לבם כו' שזהו מרירות על הסתר אלקות כענין מים תחתוני' בוכין אנו כו' (כמ"ש בלק"א שזהו בחי' גבורות קדושות ולמה יסתיר כו'). והבי' בחי' מ"ה שהוא בחי' ביטול יותר גבוה, והיינו ענין הביטול [אמיתי] מצד המשפיע עצמו ולא מצד פחיתות ערכו שנק' [בחי'] ביטול היש בלבד כנ"ל, וזהו כענין לאסתכלא ביקרי' דמלכא שהוא [ב]ת"ת הוי' והדר גאונו איך הוא עיקרא ושרשא דכל עלמין כו', וכמשל הנכנס בהיכל המלך שמתבטל מכח גדולת המלך שהוא ביטול אמיתי יותר מביטול היש שלו בטרם שיכנוס [אל] היכל המלך כידוע, וזהו בחי' ביטול יותר גבוה שמתבטל בהמקור עצמו ולא ביטל עצמו מצד פחיתותו בלבד. וכמשל הכפרי כשרואה נימוסי משרי המדינה והמלוכה שהוא נפלא מאוד בערך מלאכתו השפילה שהורגל בה בעבודת האדמה בכלי המחרישה וכה"ג שיש בזה ב' מיני ביטול, הא' מיד בראותו מתבטל ממקומו ומדריגתו השפילה עד שיוצא מדעתו מגודל הפלאת הערך על ערכו השפל, וזהו [ה]ביטול [בא] מצד ערכו השפל כנ"ל ואח"כ כשישוב רוחו אליו הוא מתבונן במהות ואיכות נימוסי המלך בבחי' עצם רוממותו וגדולתו ואז מתבטל ביטול הבי' מצד עצם הגדולה של המלוכה משא"כ זה הוא רק ביטול והוזה ממקומו השפל בלבד שנק' ביטול היש כו'. וכך יובן למעלה בבחי' ב' מיני ביטול הא' הוא בחי' [ה]ביטול להיות ניזון ממקומו השפל ועולה למקום גבוה ממנו הרבה, והביטול הבי' לאחר שכבר עלה ומסתכל ביקרי' דמלכא במהות ואיכות רוממות המלך כו' וד"ל, והג' בחי' ס"ג שהוא בחי' בינה שהוא להתבונן בעצמות אוא"ס שלמעלה מבחי' התפשטות תפארת גדולתו כמ"ש לך הוי' הגדולה [והגבורה והת"ת] כו' שגם בחי' מדותיו ית' גדולה וגבורה תפארת כו' (שנק' יקרא דמלכא) בטילים וכלא חשיבי לגבי עצמותו שהוא אור אח"פ בתכלית ולא מכל אינון מדות כלל, כמ"ש אם ישים אליו לבו אליו ולא למדותיו כו' כידוע שאין ג"כ ערך אל עצמות אוא"ס ב"ה לפי

כמ"ש בלק"א: פלי"א.

ש"ה פחיתות — ביטול: ה': ביטול יותר גבוה מביטול.

לאסתכלא ביקרי' דמלכא: ראה זהר מקץ קצט, א. בראשית לת, א"ב. פקודי רמז, ב. תרומה קלד, א.

עיקרא ושרשא דכל עלמין: ראה זהר בהקדמה י"א, ב.

ש"ה וזהו — כנ"ל: ג' ניתוסף: ולא מבחי' הרוממות של הגדולה בלבד כנ"ל. ואולי נשתרבו מלקמן ש"ה

ולא.

ש"ה מתבטל — זה הוא רק ביטול והוזה: א': ביטול ראשון אין זה כ"א הוזה. ב': זה רק הוזה. ג':

מתחילת הביטול אין זה רק הוזה.

לך ה' הגדולה: נסמן לעיל ע' לד.

ש"ה תפארת — (שנק' יקרא דמלכא): כ"ה גם ב"א. ב"ג: ליתא. ה': שנק' יקרא דמלכא הנ"ל.

ולאו מכל אינון [ב"ג: אילין] מדות כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה י"ב, ב.

כמ"ש [אבגה: ויש] אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.

אליו ולא למדותיו: נסמן לעיל ע' לד.

ש"ה אליו — ג"כ. . . אלא: אבגה: גדולה וגבורה. . . אבגה: ליתא.

שאינו נאצלים אלא רק ע"י אותיות ושמות ע"ב ס"ג כו' כמ"ש בווהר דכל ע"ס דאצ"י אינם רק רזא דשמא קדישא כו' כמ"ש במ"א. והנה בחי' ביטול והתפעלות זאת היינו שמתפעל בהתכונות ענין ביטול הגדולה לגבי עצמות ולא בבחי' הרוממות של הגדולה בלבד שזהו רק לאסתכל' ביקרי' דמלכא הנ"ל אלא מבחי' ביטול הגדולה לגבי עצמות כמ"ש לך הוי' הגדולה כו', וגם מה שמתפעל ממדותיו ית' אינו רק משום דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד בבחי' א"ס כמ"ש ולגדולתו איז חקר וכן בחכמ' הרי הוא המדע כו' שהוא טעם חשיבות המדות ולא מצד עצם מהותן כי כלא חשיבי לגבי העצמות ואין הרצון ומס"נ רק לעצמות אוא"ס ב"ה לבדו וכמ"ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף אליו דוקא, וא"כ הרי בחי' ביטול זה שבהתכונות זאת יותר גבוה מבחי' ביטול בבחי' מ"ה וד"ל.

אך [הענין] הנה גם בחי' ביטול זה שבא ע"י התכונות בהשגה ממש איך שאין ערוך למדותיו לגבי עצמות הנק' בינה הוא בחי' יש, שיש מי שמשיג בדעת ושכל וטעם איך שהמדות בטילים ושכלו מחייב להכריח שהדבר כן שאין הגדולה ערך כו' וכדומה, אבל מהות הדבר עצמו [ד]היינו איכות מהות הביטול של הגדולה לגבי העצמות כמו שהוא למעלה אינו משיג כלל בהשכל והשגה רק עומד אצלו מרחוק בהשגתו, ומה שהוא עדיין אצלו בגדר השגת השכל דבר ביטול [זה] אין לו ערוך לגבי אמיתת [ה]ענין של הביטול כמו שהוא כו', וזהו עיקר ההפרש בין בחי' חכמה לבחי' בינה, שבחי' חכמה הנק' כ"ח מ"ה בחי' אין שלמעלה מבחי' גדר והשגה בהרחבה במוח אלא רק בחי' נקודת העומק של הענין כמו שהוא בעצם לאמיתו ועיקר נקודת עצמותו [ו]לא בבחי' התפשטות והשגה [ו]הרחבה כו', כידוע שזהו ג"כ ההפרש בין רא"י לשמיע' שרא"י דחכמה הוא בעצם הדבר בסקירה אחד ותנועה בלבד דהיינו איכות הדבר כמו שהוא בעצמו כאלו רואה בעיני בשר ונק' ראית השכל שהשכל רואה כמו חכם [ה]רואה את הנולד כו', וכמו ראית השכל בחיות כל האברים שאינו מושג מהות חיות רוחני שבגשם בשרו

כמ"ש בווהר . . . רזא דשמא קדישא: ראה זהר יתרו סו, ב ונמפרשים שם. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אירסח ואילך. ושי"ב.

דאיהו וחיוהי [בג': ליתא] וגרמוהי חד: נסמן לעיל ע' ב.
כמ"ש [אבג': כמו] ולגדולתו אין חקר: תהלים קמה, ג.
הוא המדע: ראה רמב"ם הלי' יסודי התורה פ"ב, ה"י.

שו"ה לגבי — ב"ה . . . רוחו ונשמתו אליו יאסוף: אבג'ה: ליתא . . . אבג'ה: ליתא.
שו"ה שאין — הנק' . . . לגבי העצמות: ג': ליתא. וכנראה נשמט מפני חיות הדומות: לגבי העצמות . . . לגבי העצמות.

חכמה הנק' כח מ"ה: זהר (רע"א מהימנא) צו כח, א. לד, א.
שו"ה ההפרש — אחד . . . בלבד: אבג': ליתא . . . אבג': א.
חכם (הרואה את הנולד: ראה לעיל ע' שפו. ושי"ב.

בהבנה והשגה אלא כך נתאמת זה הדבר בכח שכלו בסקירה אחד כאלו רואה בעיני בשר כו', וע"כ נק' החכ' ראי' והבינה שמיעה ואינו דומה שמיעה לראיה כידוע, כך יובן בבחי' ראית השכל בענין ביטול מדותיו ית' לגבי העצמו' כנ"ל בענין לך הוי' הגדולה כו' [שהוא למעלה הרבה מבחי' התפעלות שבאה ע"י השגה דבינה באיכות הביטול הזה דלך ה' הגדולה כו'], והיינו בחי' ע"ב דחכ' שלמעלה מבחי' ס"ג דבינה כערך מעלת הראי' על השמיעה כנ"ל וד"ל.

והנה בחי' ע"ב דחכ' בחי' ראית השכל הנ"ל שהוא מדריגה הד' היותר עליונה הוא הנק' חכם לב, כי הנה ידוע דבחי' בינה נק' אם הבנים פי' עד"מ עובר כמעט אמו שהוא נחשב ירך אמו ואח"כ נולד ויצא מכן אמו לחוץ, כך המדות אהו"ר ות"ת וכה"ג כלול' תחלה בהשגה דבינה בחי' עובר במעי אמן ומתאחד' עם השכל כנראה כחוש שמתפעל באהבה גם בשכל והשגה כשמשיג ומתכוונן על הדבר יתפעל בשכל לאהוב אותו דבר כו' ואח"כ נולד אהבה בגילוי במהות התפעלות בלב מובדל מן השגה דשכל כולד הנולד, ע"כ נק' בינה אם הבנים בחי' עיבור ולידה, אבל בחי' החכ' לא נק' אם אלא בחי' א"ב שהוא כח המוליד להיות התהוות המדות בשכל והשגה, ע"כ החכ' נק' אין מובדל מבחי' הישות של המדות כמו שהן בעיבור ולידה, אבל בינה נק' יש מאחר שהמדות יש להם שייכות כעובר במעי אמו שנק' ירך אמו עכ"פ שהן [כ]מהות א' כו', אמנם בחי' אור החכ' שנק' אבא כאשר מתגלה במדות שבלב לאחר בחי' הלידה מאור הבינה שנק' אם הבנים הוא הנק' חכם לב, והיינו בחי' ראית [השכל ד]חכ' כח מ"ה הנ"ל שמתגלה בלב שהלב רואה ראית השכל ואז נק' ל"ב מפני מוחין דאבא שכולל ל"ב נה"ח כמ"ש בשורש ענין [הלב] שסיבת גילוי רשפי אש שבלב מפני גילוי המוחין שמבחי' יסוד אבא, וזהו הנק' חכם לב בבחי' מל' דאצי' שנק' לב הוא בחי' ע"ב דחכ' שמאיר בלב דמל' שהוא בחי' הסתלקות ברו"ש עפ"י בחי' ראי' דחכ' דוקא (שהוא בבחי' הקירוב למהוי קדם מלכא כמ"ש במ"א). וכל פרטי ד' מדריגו' דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן היינו [בבחי'] מל' דאצי' שנק' לב שעולה

החכ' ראי' והבינה שמיעה: ראה תורה אור משפטים עה, א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה חי"ב ע' תקלו ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א שמות חי"ב ע' תלז. דברים היא סיע רלה. ושי"ן. ואינו דומה שמיעה לראיה: ראה מכילתא יתרו יט, ט. לקח טוב שלה יג, יח. מאמרי אדה"א שמות שם. ושי"ן.

בינה נק' אם הבנים: נסמן לעיל ע' שי"ב.

עובר . . . ירך אמו: גיטין כג, ב.

החכ' . . . נק' . . . אי"ב: ראה תניא פ"ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' א. ושי"ן.

שו"ה ע"כ — בשכל . . . של המדות: ג' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: המדות . . . המדות.

ל"ב . . . שכולל ל"ב נה"ח: ראה עץ חיים שער (לא) פרצופי זרין פ"ד. שער (ה) סנתיא פ"ה. מאמרי אדה"א

שמות היא ע' לג. ושי"ן דברים ח"ד ע' אירמב. ושי"ן.

בבחי' רו"ש, [ו]כמו"כ ככל העולמות הנבראי' בע"ג דכתי' בהו והחיות רו"ש יש בהם בחי' ד' מדריגות [הנ"ל דע"ב ס"ג כו' עד נשמה האלקית שבעוה"ז בגוף חומרי יש בה ג"כ ד' מדריגות] הללו ע"ד הנ"ל [ו]בכלל העלאת מ"ן דמל' שהרי נא' ובלב כל חכם לב שהוא בחי' ראיית החכ' דנפש האלקי' כו' כנ"ל וד"ל.

אך כ"ז הוא מלמטה למעלה דוקא דהיינו בבחי' ביטול של הנבראי' שבא מלמטה למעלה שהוא בגדר וגבול של הנבראי' שמאיר אור אלקי בהם בבחי' צמצום גדול כידוע, וזהו מ"ש בע"ח דיש בחי' ע"ב ס"ג כו' ברפ"ח ניצוצין שנפלו למטה כנ"ל. אבל בשרשם למעלה בע"ס דאצי' הן בבחי' ע"ב ס"ג כו' מלמעלה למטה ע"ב חכ' דאצי' ס"ג בינה דאצי' כו' והוא הנק' בחי' המשכת מ"ד] שאינו נמשך רק לפ"ע העלאת מ"ן אם בבחי' העלאת מ"ן ממל' דאצי' בנשמות ומלאכי' דבי"ע עולה בבחי' ב"ן כנ"ל שהוא הביטול לצאת מן ההיפך ביטול היש ואזי גם מאצי' לבי"ע נמשך מ"ד עד"ז בבחי' ב"ן שבאצי', ואם העלאת מ"ן דרפ"ח כו' עולה בבחי' ביטול דמ"ה אז מלמע' למטה נמשך ג"כ בחי' שם מ"ה כו' כי רוח אייתי רוח ואמשיך כו' כמ"ש אם ישים אליו לבו (בחי' המל' שנק' לב) רוחו ונשמתו אליו יאסוף בחי' ב"ן כו' וד"ל.

וההפרש שבין בחי' מ"ד למ"ן הוא ההפרש בין אלקות לנבראים בע"ג, שבחי' הביטול שיש לנבראים הוא רק לפ"ע כלי הגבלתם שהוא בחי' הביטול הבאה מלמטה למעלה כנ"ל (ואפילו בחי' חכם לב הנ"ל ג"כ אינו [אלא] בערך הגבלת בחי' חכ' דנבראי' בע"ג כו') אין לו ערך לגבי [בחי'] הביטול האלקי שנמשך מאצי' לבי"ע מלמעלה למטה לנבראי' אף שנמשך הביטול הזה בכלי הגבלתם אבל הוא בא להם מצד בחי' המשכה מלמעלה למטה ולא מצ"ע ה"ז בחי' אלק' ממש שאין ביכולת קע"ג להגיע אליו כלל (כענין ובמורא גדול זו גילוי שכינה מורא [בחי'] דכר כו' כמו מורא מלך ב"ד שתפול על העומדי' לפניו שאין זו אימת עצמו רק אימת המלך שנופל עליהם כו'). וערך ההפרש שיש בין ב' מיני ביטול, הא' כערך ביטול עובד אדמה כשרואה נימוסי המלוכה שניזון ממקומו לבד, [לגבי בחי'] ביטול הב' מצד שמשיג באמיתת מעלת רוממות נימוסי גדולת הממלכה שביטול זה מגיע לו מצד רוממות המלוכה כנ"ל שהוא ביטול אמיתי לגמרי מכל וכל ולא הזזה ממקומו [לבד] כנ"ל.

כי רוח אייתי רוח ואמשיך [אבג: ליתא]: נסמן לעיל ע' יב.

שו"ה ישים (בחי' . . לב) . . בין: כ"ה גם בא. בג: ליתא . . אבג: מ"ד.

שו"ה אליו — (כענין . . כו'): ב: ליתא.

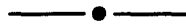
ובמורא גדול זו גילוי שכינה: תבוא כו, ח ובספרי שם. הגש"פ פסקא, כ"ד חזקה.

והנה האשה נקנית בשלשה מעלות (כידוע כח"ב חג"ת נה"מ ג' מיני כלים
לנגד למ"ד כלים דז"א שמהם בנין המל' וכללותם ג' דרכים כסף
שטר וביאה כו', ופי' נקנית כולל מ"ו ומ"ד כמו משיכה בכסף וארשת"ך לי
בכסף כו') והם כמה מיני התפעלו' הביטול מלמטה למעלה (ולנגד זה נמשך
מ"ד מלמעלה למטה כנ"ל שזהו הקנין דאיש כו') בנפשו האלקי בבני'
(כללות בחי' ס"ג מ"ה וב"ן הנ"ל) והעיקר העולה על כולם הוא בחי' חכם לב
הנ"ל שהוא בחי' הביטול דחכ' בלב הנ"ל, וזהו ובלב כל חכם לב נתתי חכמה
פי' דמי שיש בו חכ[מה ב]לב הנ"ל שהוא בחי' הביטול דראי' דחכ' מלמטה
למעלה כנ"ל נתתי בו בחי' חכ' העליונה שהיא בחי' שם ע"ב דחכ' דאצי'
בחי' [ה]ביטול [ש]מלמעלה למטה, לפי שבחי' חכ' שמלמטה למעלה נעשה
בחי' כלי לשכון בו בחי' ח"ע ואם לאו אין] כלי שישכון בחי' ביטול העליון
דמ"ה דחכ' עילאה [מצד] עצמו' אא"ס ב"ה שבחכ' שהוא בחי' ביטול הכ'
שנמשך בבחי' מ"ד וד"ל.

וזהו ג"כ יהיב חכ' לחכימין כבר דוקא, דכל מי שיש בו ח"ת בבחי' הביטול
מלמטה הקב"ה נותן בו חכ' פי' הקב"ה שהוא [שם] מ"ה החדש
שבמצחא דא"ק מקור התיקון היינו ממנו מקור כל המשכות מ"ד כידוע,
[משם] נמשך בו בחי' ביטול האמיתי דח"ע דאצי' שמצד התלבשות אוא"ס
בחי' כידוע כמ"ש משה ואנחנו מ"ה וכן מ"ה שמו כו'. ובוה מתורץ הקושי'
דלעיל למה לחכימין דוקא, משום דחכמה תתאה כלי לח"ע, ולפ"ע הברור'
שבמל' בח"ת דנוק' כך נמשך [ב]בחי' ח"ע, וזהו חכמות בחוץ תרונה ב'
חכמות חכמה בראש ח"ע וכל מי שיש בו חכ' קוב"ה נותן בו חכ' היינו ח"ת

האשה נקנית בשלשה מעלות: משנה דקדושין ב, א.
שורה והנה — (כידוע): א"ג: נגד ע"ס. ב: כל החצאי עיגול ליתא.
למ"ד כלים דז"א: ראה עץ חיים שער (ל) הפרצוטים דרוש א. שם שער (מד) השמות. מאמרי אדה"א
דברים ח"ג ע' תתקכה.
ג' דרכים כסף שטר וביאה: קדושין שם.
משיכה בכסף: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תתסב.
וארשת"ך לי בכסף: ראה הושע ב, כא. מאמרי אדה"א שם בסוף העמוד.
שורה בכסף — (ולנגד . . . כו'): ב: ליתא.
שורה (כללות) — ס"ג מ"ה: א: ס"ג. ג: ע"ב ס"ג מ"ה. ב: כל החצאי עיגול ליתא.
שורה מלמטה — הקב"ה נותן בו חכ' פי': ב: למעלה.
(שם) מ"ה החדש: ראה עץ חיים שער (י) התיקון פ"ב.
התלבשות אוא"ס בחכ': נסמן לעיל ע' נט.
ואנחנו מ"ה: נסמן לעיל ע' רצו.
מ"ה שמו: נסמן בסמוך.
חכמות בחוץ תרונה . . . חכמה בראש . . . חכ' בסוף: משלי א, כ. ראה זהר בראשית כו, ב. מאמרי אדה"א
שמות ח"א ע' קסט. וש"נ. ח"ב ע' תנד. וש"נ. ויקרא ח"ב ע' תצה. וש"נ.
שורה חכמות — בראש ח"ע: ב: בראש וחכ' בסוף ח"ב [חכמה בראש] ח"ע. ג: בסוף וח"ע.

דמלי שנק' חכ' בסוף כמ"ש מה שמו ומה שם בנו דהיינו א"ק ואדם בתרא, אדם בגי' מ"ה כמ"ש כמים הפא"פ כן לב האדם לאדם. וזהו הקב"ה נותן בו חכ' שהיא לב האדם העליון לאדם התחתון מח"ע לח"ת, וזהו חכמות ח"ע וח"ת שניהם בחוץ תרונה כי מצד בחי' הבירורי' דנוגה שעולה מבחי' ח"ת למשוך מוחא עילאה במוחא תתאה ושניהן מתגלים ונמשכין בחוץ למטה מטה דוקא שהוא בחי' נוגה כו'. וקושי' הב' דלעיל מאין נמצא החכ' תחלה, הרי נא' ה' יתן חכ' כו' והענין הוא דגם בחי' ח"ת [ו] בחי' ביטול דלמטה היינו בחכ' אתברירו כו' ג"כ נמשך מלמעלה להיות כח לברר, והיינו בלב כל חכם לב כפל לומר ב"פ לב ובלב הא' היינו בחי' גבו' דאבא להבדיל הרע מן הטוב שהוא היפך הביטול הוא ע"י בחי' גבו' דחכ' שלא יסבול ההיפוך מן השכלת הביטול וכמ"ש במ"א בענין ששה חדשים בשמן המור וד"ל.

מה שמו ומה שם בנו: משלי ל, ד.
 אדם בגי' מ"ה: נסמן לעיל ע' נא.
 כמים הפא"פ [אג: לפנים]: נסמן לעיל ע' ע.
 שו"ה אדם — וזהו הקב"ה: ב' כי חכמות ח"ע וח"ת שניהם בחוץ תרונה כי מצד שהקב"ה וכנראה
 נשתרשב משורה שלאח"י.
 ה' יתן חכ' משלי ב, ו.
 בחכמה אתברירו: נסמן לעיל ע' תק.
 שו"ה חכם — דאבא . . . בחי' גבו': ב' ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: גבו' . . . גבו',
 גבו' דאבא . . . בשמן המור: נסמן לעיל ע' תעו.

בעזרה לקוטי אמרים, ביאורי פסוקים ומאמרי רז"ל
הנלקטים מתורות וביאורים

(א) לך הוי' הגדולה כו' להבין מארז"ל ע"פ גדול ה' כו' בעיר אלקינו אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו דוקא, הנה מבואר בס"י שהאבנים הן בחי' אותיות כמ"ש שם ה' אבנים בונות ק"ך בתים כו' כמו ה' אותיות שבשם אלקים הן ק"ך צרופים והן כוללים כל השתלשלות העולמו' כמ"ש מ"י ברא אל"ה אותיו' אלקי' כידוע, והטעם שנק' האותיות אבנים דוקא היינו עדימ' הדומם שאין בו חיות כלל כך האותיו' שמצד עצם מהות חומר הבל הדיבור אין בו חיות כלל רק הבל מצומצם מרוח הבל הלב וכמ"כ בדבר ה' כו' ורוח פיו כו' הן אותיות אלקים שנבראו בהן כל עולם ועולם בצירופים שונים ה"ז בחי' דומ"ם וכאבנים שנבנה בצירופם בתים רבים כך כתי' אמרתי באותיות הדיבור עולם חסד יבנה וכת' בחכמה יבנה בי"ת וכה"ג נו' ל' בנין, וכך ענין ה' אבנים בונות ק"ך בתים שא' בס"י וע"י ריבוי אופני הצירופים של האותיו' כך נמשך ריבוי . . . עולמו' שנק' היכלות וכתים וכללות הכוללם יחד נק' עיר אלקינו, כמו עדימ' עיר שיש בה בתים רבים מאד ולכך נק' עיר אלקינו' שהוא צירופי' דאותיו' דש' אלקי' דוקא . . . המצמצם ומפרד הבל הדיבור בה' מוצאו' הפה הן בחי' ה"ג דשם אלקיים כידוע, ומסיבת זה נעשה ריבוי צירופי' עד אין שיעור וכמ"ש בס"י וקבען בפה כו' ולכך ארז"ל אימתי גדול בעיר אלקינו' דוקא כי ריבוי ההיכלות ועולמו' הן עד אין שיעור כלל בעיר אלקינו' וכמ"ש בס"י מכאן ואילך צא וחשוב עד אין שיעור כו' וכמ"ש ועלמות אין מספר א"ת עלמות אלא עולמות' והכל מצד ריבוי אופני התחלקו' הצירופי' מה"ג מנצפ"ך שבה' מוצאו' כו' וז"ש ואת"ה מחי' כו' כ"ב

לך ה' הגדולה: נדפס מגוכתיק בוך 1194 [עלים נפרדים] ע' קסד ונמצא רק פ"א (בשולי הגליון נרשם תחלת עמוד הבא: (ב). ואינו ברור אם אכן נרשם המשך אותיות נוספות שלא הגיעו לידינו, או שמתחלה לא נרשם רק זה). כמ"כ קרוע בגוכתיק ונסמן כאן בנקודות [מקום שקרוע עד תיבה אחת נסמנו שתי נקודות. ובמקום שקרוע יותר נסמנו שלשה נקודות]. מאמר זה מיוסד על ד"ה בשעה שהקדימו תקס"ב ח"א ע' רה [הנחת כ"ק אדה"א]. ומקבילו הנחת הרי"מ שם ח"ב ע' תמה: וכשינויים בלקוטי תורה במדבר יב, סע"ג ואילך. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תקעה. אור התורה דרושים לשמועות ע' קנו.

לך ה' הגדולה . . . גדול ה' . . . אימתי גדול: דברי הימים א כט, יא. נסמן לעיל ע' פ.

בס"י . . . ה' אבנים . . . ק"ך בתים: נסמן לעיל שם.

אלקים . . . ק"ך צירופים: נסמן לעיל ע' יד.

מ"י . . . אל"ה אותיו' אלקי': ראה לעיל ס"ע תעב. ושי"ג.

בדבר ה' כו' ורוח פיו: תהלים לג, ו.

אמרתי . . . עולם חסד יבנה . . . בחכמה יבנה בי"ת: תהלים פט, ג. משלי כד, ג.

וכמ"ש בס"י וקבען בפה: ראה שם פ"ב, מ"ג.

וכמ"ש בס"י מכאן ואילך צא וחשוב: ראה שם פ"ד, מ"ב.

ועלמות אין מספר א"ת עלמות: שיר השירים ו, ת. וזה אחרי ע"א, ב. וראה עבודה זרה לה, ב. אור התורה וראו ס"ע קצו האילך.

ואתה מחי': נחמ"י ט, ו. ראה שער היחוד והאמונה פ"ב.

אותיו א"ת וה' מוצאו שבה"א ברא"ם בכלל כו'. והנה כתי' גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר דמשמע דמה שמהולל מאד עד אין שיעור כמו בעי"ר אלקינ"ו מטעם הנ"ל עדיין אין לזה ערך לגדולתו העצמי שאין לה חקר כלל וז"ש לך ה' הגדולה כו', דהנה כתיב כבוד מלכותך כו' וגבורתך כו' להודיע לבני"א גבורותיו וכבוד הדר מלכותו ויש לתמוה דלמה בפסוק ראשון הקדים כבוד מלכותך לגבורתך ואח"כ . . . גבורותיו לכבוד הדר כו'. אך הנה כתיב ברוב עם הדרת מלך עדי"מ מלכותא דארעא כאשר יש למלך ריבוי חיילות ביותר בכמה אופנים שונים יש הידור וכבוד . . . כן כאשר יש לו מדינות ועיירות רבות ביותר וכמו מולך בכיפה יש תחתיו רבבות אומ' שונות ומדינות שונות וכל אומה מתבטל לגבי המלך לפי אופן מנהגה ודתה) . . . בה ויגדל כבוד המלך, וזהו ברוב עם בריבוי חלוקות שונות (ודוקא כשהן מרובין בעצם ביותר דבאוכלסא קטנה גם אם הן בריבוי חלקו' אופני' שונים עדיין אין זה גדולת המלך כי עיקר הגדולה בא מן ערך הריבוי עם בעצם וכמלך ושר גדול וקטן וגדלו וקטנו תלוי רק בערך ריבוי ומיעוט עמו במשקל מכוון ולכך א' ברוב עם דוקא אך מ"ש הדרת מלך ולא א' גדולת המלך לפי שההידור תלוי בריבוי אופני' שונים כמראה וגוון כשהיא באופני' שונים דוקא נק' הידור כו'). והנה באמת הגם שכל עיקר גדולת המלך אינו בא רק מן עמו ועבדיו (לפי ערך ריבויים כנ"ל) שהם המנשאים ועושים אותו מלך עליהם בכת"ר ועטרה שעטרוהו וגדלוהו עליהם וכמה שהן מתבטלים ממציאיותם לפניו זהו עיקר גדולתו ורוממותו ואם לא היו מתבטלים לפניו אינו נק' מלך ואינו גדול כלל מ"מ לאחר שקיבלוהו למלך עליהם נעשה רם ומתנשא בערך עליהם עד שמה שמתבטלים לפניו אינו רק בחי' התפשוט' גדולה וכלא חשיבא ממש לגבי גדולתו ורוממותו בעצם וכאשר נראה בחוש בענין רוממות והתנשאות המלך כשיושב בהיכלו לבדו דוקא אזי כולו אומר כבוד בתכלית הרוממו' והתנשאו' בעצמו עד אשר מה שכיציאתו מהיכלו אל עמו וארצו ובכל מדרך רגליו משתחווי' לפניו כלא חשיבא בעיניו לגבי עצם הרוממו' והתנשאות ונק' ירידה מעצמותו דהיינו בחי' ירידה מגדולתו רוממות עצמותו לבא לכלל גדולה זו שמשתחווי' לפניו, וראיה לזה מאשר לא יחפוץ המלך לפרקים כלל בכל הכבוד וגדולה שיתנו לו עבדיו ועמו וגם מאשר לא יקצוף על מיעוט הכבוד שעושיין לו כו' שום דכלא חשיבי לגבי

שבה"א ברא"ם: ראה כראשית רבא פ"ב, ב.

כבוד מלכותך . . . להודיע לבני"א גבורותיו: תהלים קמה, יא. יב (ושם: האדם).

ברוב עם הדרת מלך: משלי יד, כח.

רבבות אומו: כ"ה בגוכתי"ק.

שויה . . . בה: אולי כתוב כז"ה יותר ירבה.

שויה כשהן: אינו ברור בגוכתי"ק.

שויה גדולה — וכלא: אינו ברור בגוכתי"ק אם נכתב כאן עוד תיבה.

שויה מאשר — שום: בגוכתי"ק קרוע — ואולי ה" כתוב: משום.

רוממו' עצמותו ואינו תופס מקום כלל וכלל ע"כ לא יתפעל מרוב הכבוד שעושין לו ולא יקפיד במיעוטו כו', וכל זה לכאורה פלא גדול הוא מאחר דכל עיקר תחלת הגדולה והתנשאות באה אליו רק מצד שקיבלוהו למלך ברצון שהוא מה שברצון מתבטלים לפניו א"כ איך לא יתפוס מקום אח"כ כו'. אך הענין מבואר במ"א דודאי אין מלך בלא עם שקיבלוהו למלך אבל אח"כ נעשה נעשה רם כרוממו' נבדל מערך רוממו' למלכו'ת עליהם והוא הנק' עצם הגדולה שהתפשטו' הגדולה וההתנשאות עליהם אינו תופס מקום כלל לגבי העצם שהוא הנק' כת"ר מ"ל, וכמ"כ במלכותא דרקיע ז"ש כבוד מלכותך יאמרו שהוא בחי' כת"ר מל' ואח"כ גבורתך שהוא בחי' התחלקו' שפע רוממו' זו כשבא בהתפשטות הגדולה להיות מלך על עם כביטול הי"ש לאי"ן, וזהו מלמעלה למטה אבל מלמטה למעלה הרי בחי' התחלקו' הגדולה שמתפשטת בריבוי עולמו' עד אין שיעור כו' מזה מתפעלו' הנבראו' וז"ש להודיע לבניא גבורותיו כו' בחי' הריבוי צמצומי' והתחלקו' עד אין שיעור כנ"ל ואח"כ וכבוד הד"ר מלכותו כמ"ש למעלה בפ"י ברוב עם הדרת מלך שלפי ערך ריבוי חלוקו' שונו' מרוב מיני עמים כך ירבה הידור המלוכה ביותר כו' והיינו ענין הנ"ל בפ"י גדול ה' ומהולל מאד שזהו בעיני אלקינו בריבוי עולמו' עד אין שיעור כלל כנ"ל ומ"מ אין לזה ערך כלל לגבי עצמו' הגדולה ורוממו' שבעצמו' ממש הנק' כת"ר מל' וז"ש ולגדולתו אין חקר כביטול ערך בחי' ההתפשטות לגבי העצם וז"ש לך ה' הגדולה כו' וד"ל.

ולהבין זה בתוס' ביאור הנה ידוע שהחסד נק' גדולה לפי שהגדולה הוא בחי' ההתפשטות וטבעה העצמית שבגדולה עיקר מהות' רק בשביל בחי' התפשטות גם כהיותה כלולה בעצם עדיין כידוע, וכך מדת החסד עיקר מהותה הוא רק בחי' ההתפשטות ולירד מגבוה לנמוך להחיות רוח שפלים, וכך מדת הגדולה דכל שהוא גדול בעצם יותר יותר יתפשט למטה מגבוה לנמוך ביותר כידוע, וגם הלא אנו רואים שלפי ערך הגדולה והכבוד כן ערך ריבוי החסד והטוב שכל שאינו גדול כ"כ אין חסדו גדול (ולא מצד מדת ההתנשאו' כי גדולה והתנשאו' ב' ענינים הן, ויוכל להיות החסד בריבוי עצום מצד הגיאו' וההתנשאו' ואין זה מצד עצם הגדולה רק מצד ההתנשאו' כמ"ש במ"א בחסד דישמעאל להתייהר כו', וכך היא המדה בכל אדם לפי מהות

אין מלך בלא עם: בחי' וישב לה, ל. ראה הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה חי'ב לע' תרלא. שהחסד נק' גדולה: ראה גם פירוש שער (כג) ערכי הכינויים מערכת גדולה. מאמרי אדה"א במדבר חי'ב ע' תקעה. ושי' דברים ח"א ע' ר. ח"ג ע' תשעה ובהנסמן שם. לקוטי תורה עקב יו. ד. מים רבים תרל"ז ע' נג ואילך.

להחיות רוח שפלים: ישע"י נו, טו.

בחסד דישמעאל להתייהר: ראה סידור שער הסוכות רנט, ג [נדפס גם בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' כד]. סה"מ תקס"ח ח"א ע' תקכ. לקוטי תורה עקב יח, א. תורת חיים תולדות ד, א ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקלה ואילך. ח"ד ע' איתצב.

אד"ם שהוא טבע גיאותרמי והתנשאותו כן ירבה חסדו כו' וכאשר החסד מצד הגדולה דוקא היינו לפי ערך עושרו והוא שנק' י"ד הגדולה כ"ד המלך וכה"ג והחסד עיקרו מסתעף מן הטוב כמ"ש אך טו"ב וחס"ד כו' ומורכ"ב הוא בעושר וכבוד שהן גדולה והתנשאות וד"ל). ולמעלה יובן מזה בג' מיני חסד הללו הכל בבחי' א"ס העיקר של החסד מצד עצם הטוב שבעצמות א"ס וחסד המורכ"ב מצד בחי' גיאותרמי והתנשאות בבחי' מל' דא"ס כמ"ש ה' מלך גיאור' כו' ומצד גדולתו העצמי שאין חקר וד"ל, וכמ"כ יובן למעלה במ"ש גדול ה' ומהולל כו' שזהו בחי' החסד עליון דאצי' שנק' גדולה להיותה באה בבחי' התפשטות מגבוה לנמוך להחיות רוח שפלים מאין ליש בדיבור שבצירופי' שונים מאד כנ"ל, וז"ש כי אמרת"י עולם חסד יבנה פי' מה שאמרת"י עולם בדיבור מאיין ליש הוא בא רק מצד בחי' החסד עליון שבאצי' שנק' גדולה ואמנם מה שמתפשט החסד עליון בריבוי הצירופי' כנ"ל נק' גדולה בה"א שהוא בחי' כח הפועל אלקי בעולמות בי"ע ושם הוא מהולל מאד בריבוי רבבו' צירופי' דאותיו' הדיבור כנ"ל בענין אימתי גדול בעיר' אלקיניו כו' אבל בחי' התפשטות' זו בטילה במציאת לגבי עצם החסד עליון כמו שהוא באצי' שנק' גדול בלא ה"א כמו האל הגדול כו' (עד"מ הנ"ל בהתפשטות' גדולת המלך כשעובר במדינה לגבי עצם גדולתו ורוממותו כו'), כמו עד"מ ביטול כל הצירופי' שבדיבור לגבי עצם המדה שבלב כך כל אור ושפע חסד אלקי שבדבר ה' ורוח פיו בלא חשיב לגבי עצם חסד עליון שבלב אד"ם העליון דאצי' וז"ש לך הוי' הגדולה פי' הוי' בחי' חסד דז"א דאצי' מקור כל החסד הנמשך בעולמו' ע"י הדיבור העליון כמ"ש כי אמרת"י עולם חס"ד כו' וכמ"ש והוכן בחס"ד כסא הארה א' מעצם מדת חסדו שבלב כו' במה שנק' גדול ב. . . אלקינו בבחי' המל' נכלל בעצם גדולתו כנ"ל וד"ל.

והנה ידוע בסדר השתלשלו' האצי' הוא בא בצירור ג' קוין חח"ג ובג"ה ודתי' וחכמה חסד נצח בא כסדר בקו הימין כידוע, ולפ. . . כמו שבחי' התפשטות' הגדולה כבי"ע הארה והמשכה אחת בלבד וכלא חשיבא לגבי עצם החסד שבלב כנ"ל, כך גם עצם אור החסד עליון דאצי' הארה אחת מאור החכמה עילא' דאצי' דכמו. . . שהנצח ענף החסד בלבד כך החסד ענף החכמ' בלבד, מפני שהשכל וטעם שנמשך למדת החסד שבלב הרי מצומצם מאד במדה זו שבלב ואינו רק הארה א' מעצם אור החכמ' כמו שהוא כענף

אך טוב וחסד: תהלים כג, ו. וראה גם לעיל ע' קטו.

ש"ה הוא — בג': כ"ה בנוכחית.

ה' מלך גיאור: תהלים צג, א.

והוכן בחס"ד כסא: ישעי' טו, ה.

ג' קוין חח"ג ובג"ה ודתי': נסמן לעיל ע' מז.

שהנצח ענף החסד: ראה תקוני זהר תכ"ב (סת, ב).

החסד ענף החכמ': ראה זהר ואתחנן רסב, סע"א. לך צד, א. תרומה קעה, ב.

מן האילן (ודרך פרט יותר ידוע דגם בחכמה יש בחי' חסד ונק' חסד שבחכמה והוא עצם אור השכל המטה כלפי חסד שנק' שכל של חסד כמו ב"ש אוסר"י וכו' מתירין מפני ששכלם מטה כלפי חסד כו', ואחר שיצא ונולד אור שכל של חסד נמשך ממנו אור וחיות למדת החסד שבלב והוא בחי' המוח"י שכמדה שבלב שנק' חכמ"ה שבחסד ששרשה מחסד שבחכמה כמ"ש במ"א, וגם החכמ' עצמה טרם שממציא שכל של חסד יש לה שרש מלמעלה מן החכמה והוא מבחי' הכת"ר שנק' אי"ן וכמ"ש והחכמ"ה מאי"ן תמצא כידוע, וגם שרש זה בא רק מבחי' החס"ד שבכת"ר ואמנם נק' ר"ב חס"ד דבי' אחיד אור אבא דאצי' כו', וחס"ד שבכת"ר נמשך מחכמ"ה סתימא שבכת"ר דא"א וכן בע"י וא"ק עד רום המעלות בחסד וחכמה שבעצמו המאציל שע"ז א' ולגדולתו אין חקר והוא הפ"ץ חסד שבעצמו כו'), וזהו ה' בחכמ"ה יסד ארץ וידוע מאמר הזוהר בזה דאב"א יס"ד ברת"א פי' ברתא הוא בחי' המל' שנק' בת"ו של אברהם איש החסד שבאצי' ואבא יסד ברתא היינו שרש החסד' שבדיבור העליון נמשך ממקור הראשון שהוא בחי' חסד' דאבא והוא בחי' החכמ' שהחסד ענף ממנה בלבד כנ"ל, וז"ש כי אמרת"י באמ"ר דחכמ"ה חסד יבנה חסד דא"ק עולם הדיבור וכמ"ש והוכן בחסד כסא כו', ואע"פ שהתחלקות הדיבור בה' מוצאו נק' בחי' גבורו' דוקא כנ"ל בפ"י להודיע לבנ"א גבורותיו כו', אבל שרש כח המצרף שמצרף להתחלקו' הדיבור שע"ז נא' מצרף לחכמ' דוקא כמו שידוע ממה שהתינוק . . שיש בו התחלקו' אותיות בה' מוצאו קודם היותו בן שנה מ"מ אינו יכול לצרף ולחבר אותם באופן מיוחד כ"א אחרי היותו ערך ב' שנים שאז מאיר כח החכמ' שמצרף ממילא בלי . . . ואיך לצרף, וזהו פי' דאבא יס"ד לצרף כו' וז"ש ואת"ה מחי' ה"א זה ה"ח דאבא לצרף האותיות וה"ג דאימא דאזויפת לברתא לחלק האותיות ושניהם אמת כמ"ש במ"א . . . שביאור ענין הפסוק דלך הוי' הגדולה שהוא בחי' התפשטו' החסדים מעצמו המאציל בקו הימין חח"ן עד חסד שבמל' דעשי' כו' הכל . . . בי בחי' חסד וגדולה שבעצמות המאציל ממש שע"ז נא' ולגדולתו אין חקר כנ"ל וד"ל:

(ב)

חסד שבחכמה: ראה גם לעיל ע' קיא.
 ב"ש אוסר"י וכו' מתירין: ראה חולין יח, א.
 והחכמה מאי"ן תמצא: נסמן לעיל ע' קמו.
 ר"ב חס"ד דבי' אחיד אור אבא: ראה עץ חיים שער (יד) או"א פ"א.
 ה' בחכמ"ה יסד ארץ . . . דאבא יס"ד ברת"א: משלי ג, יט. נסמן לעיל ע' יז.
 מצרף לחכמ': נסמן לעיל ע' ככ.
 דאימא דאזויפת לברתא: נסמן לעיל ע' יז.

הוספות

הקדמה

ב"ה

דער מאמר מזמור שיר ליום השבת, אַרויסגעגעבן אין דער חוברת¹, איז געדרוקט געוואָרן אין יאָר תרנ"ח — בווארשאַ אין דעם ספר דרכי תשובה, וועלכער ענטהאַלט אויך אַ צווייטען מאמר מחיתי כעב פשעיך,

ובנוסח השער „מהרב הגדול המפורסם חסיד ועניו וכו' מוהר"ר דובער זצ"ל נוסף על ספר פוקח עורים שנדפס מכבר בלשון אשכנז והמה מאמרים יקרים מעוררים הלבבות לתשובה לקרבם לאביהם שבשמים".

ביידע מאמרים געפינען זיך אין לשון הקודש אין ספר בונה ירושלים (ירושלים, תרפ"ו) סימן קיג, לזי — וועלכער ענטהאַלט מאמרים פון אלטען רבי'ן, ווי עס איז צו זעהען אויך פון זייער סגנון.

עס זיינען אָבער דאָ מערערע מאמרים וואָס זיינען געזאָגט געוואָרן פון איין נשיא און דערנאָך איבערגעזאָגט געוואָרען פון די נשיאים נאָך אים — מיט שינוים, אָדער אַמאָל אויך אָן שינוים.

און דערפאַר, אויב דער אַרויסגעבער פון „דרכי תשובה" איז אַ בר סמכא, איז ניט קיין אויסנאָם אַז דער מיטעלער רבי זאָל אַרויסגעבען אין אידיש אַ מאמר פון זיין פאַטער דעם אַלטען רבי'ן — ווי דאָס איז מיט'ן מאמר מזמור שיר ליום השבת —, ווי אויך אַז דער צמח צדק זאָל זאָגן אַ מאמר פון זיין זיידען דעם אַלטען רבי'ן און דערזעלבער מאמר זאָל אויך זיין אַרויסגעגעבען אין אידיש פון מיטעלען רבי'ן — ווי דאָס איז מיט'ן מאמר מחיתי כעב פשעיך.²

. . .

אין דעם מאמר מזמור שיר ליום השבת אין אידיש זיינען דאָ אייניגע שינויים אין פאַרגלייך מיט דעם מאמר אין לשון הקודש.

(1) היכל דביעי' — דער פערטער נשיא: (1) דער בעל שם טוב, (2) מעזריטשער מגיד, (3) אלטער רבי, (4) מיטעלער רבי.

שער ששי' — צוליב בעקועמליכקייט האָט „אוצר החסידים" איינגעטיילט זיינע ספרים ווי פאָלגט: אלע ספרים וועלכע ווערען אָנגערופן מיט'ן נאָמען שערים (התשובה והתפלה, הבחירה, התשובה וחינוך, דרך חיים, אמרי בינה, עטרת ראש אורה, האמונה, היחוד) — שער ראשון, תורת חיים — שער שני, פירוש המילות — שער שלישי, פוקח עורים — שער רביעי, קונטרס ההתפעלות — שער חמישי, מאמרים (מאמרים יקרים, ענין ההשתתחות, שני המאורות, דרכי תשובה וכו') — שער ששי, בד קודש — שער שביעי, נגלה — שער שמיני.

(2) געדרוקט אויך — צוזאמען מיט פוקח עורים — אין פיעטרקוב — עת"ר, לאָדז — תרפ"ד.
(*) ונדפסו גם במאמרי אדה"ז הקצרים ע' רכה וע' קמח. המו"ל.
(3) זע „אדמור" ה.צמח צדק" ותנועת ה„השכלה" ע' לא.

תקלט

— די הוספות וועלכע געפינען זיך אין בונה ירושלים, זיינען געבראכט געווארן אין דעם קונטרס אין די הערות —
 א טייל שינוים זיינען, ווי עס ווייזט אויס, א טעות פון דרוקער, א טייל אבער ערקלערן זיך לייכט דורך דעם ספעציעלן צוועק פון „שרייבען די וועגען פון תשובה אויף טייטש, אז אלע זאלען זיך דערוועקען“ אויך „די מענטשען וואס קענען ניט לשון קודש“ „ומכל שכן די געמיינע לייט“.
 ווי מען געפינט אויך דעם ארט שינוים אין מיטעלען רבי'נס פוקח עורים אין פארגלייך ווי ער אליין ערקלערט די זעלבע ענינים אין זיינע אנדערע ספרים.⁴

. . .

אויך פארלייכטערן דעם לערנען זיינען צוגעגעבן געווארען — צום סוף עמוד — אייניגע מראה מקומות און הערות פון ארויסגעבער.

מנחם שניאורסאהן

ג' בכסלו ה'תשט"ז. ברוקלין, נ.י.

(4) לשון פון מיטעלען רבי'ן אין זיין הקדמה צו פוקח עורים.

(5) זע אויך ביאור הרשד"ם צו פוקח עורים — געדרוקט צוזאמען מיט פוקח עורים (ניו יארק — ה'ת"ש. ברוקלין ה'תשט"ז).

בס"ד

מזמור שירי ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון להגיד
בבוקר חסדך ואמונתך בלילות. עם שטייט געשריבן: טו תשובה
איין טאג פאר דעם טויט, מען ווייס דאך אָבער ניט ווען מען וועט שטאַרבען
נמצא דארף מען אַלע טאָג תשובה טאָן, וואָרום טאַמער וועט מען מאַרגען
שטאַרבין. איז דאָס ניט פאַרשטאַנדיג וואָס איז דער פירוש פון תשובה ער
זאָל תשובה טאָן [אַלע טאָג], אַז ער טוט שוין איינמאַל תשובה צו וואָס
באַדאַרף ער מאַרגען ווידער תשובה טאָן. איז דער ענין אַזוי, וואָרום עס
זיינען פאַרהאַנדין צוויי ערליי תשובות, וואָרום אין דעם שם הוי' איז
פאַרהאַנדין צוויי הוי' איז צוויי תשובות, איין תשובה איז דער פירוש תשוב
ה' זאָלסט אום קערן דעם ה' [צו זיין אַרט האיינט אז עש דאָ צוויי הוי' איז
איז צוויי תשובות]. די אונטערשטע תשובה איז אום צוקערן דעם
אונטערשטען ה' פון דעם שם הוי', און תשובה עילאה איז אום צוקערן דעם
ערשטען ה' פון דעם שם הוי', נמצא באַדאַרף איטליכער מענטש ווייל ער
לעבט, עוסק זיין [זיך] תמיד אין די ביידע תשובות, נאָר פריער דאַרף ער
טאָן די [אונטערשטע תשובה דאָש הייסט דיאָ] נידעריגע תשובה און דער
נאָך די העכערע תשובה. וואָס איז די נידעריגע תשובה, איז דאָך (אויך)
תשוב ה', זאָלסט אום קערן דעם ה'. איז דער פירוש אַזוי, לאַמיר פאַר-

(מזמור שיר ליום השבת: גנדפס בקונטרס בפ"ע (קה"ת תשס"ז). ולפניו בחוברת דרכי תשובה זיטאמיר
 תרכ"ג [וראה לקמן בהוספות ע' תריז פקסימיליות מדף השער והתחלת הדרוש של הוצאה זו]. ווארשא
 תרבי"ח ועוד.

המאמר גנדפס כאן ע"פ הקונטרס הגדפס הוצאת קה"ת והשווה לבוד ד, וניתוסף כאן בפנים בין אריחיים
 הוספות מהבוד, ומה שליתא שם כ"א בקונט' הגדפס נכנס כאן בין חצאי עיגול. ושינייים אחדים נסמנו בשולי
 העמוד בתוך חצאי ריבוע. הציונים בשולי העמוד שאינם בתוך חצאי ריבוע הם ההערות מכ"ק אדמו"ר
 שליט"א שגדפסו בהקונטרס שם.

נמצא גם בבוד א=141 ע' 120. ב=154 ע' נ. ג=258 ע' רמד. ד=613 ע' קה. ה=956 ע' יג (ובאמצע
 חסר). ו=958 בתחלתו. ז=2231 רסט, ב.

כל ביכלאך אלו הם כתבי"ד מאוחרים כנראה נכתבו לאחר תקופת כ"ק אדה"א וכוללים מאמרים
 שונים].

(1) תהלים צ"ב, א"ג: איין געזאַנג צו זינגען אום שבת. עס איז גוט צו לויבען צו ג"ט און צו זינגען צו
 דיין נאָמען וואָס איז העכער פון אַלע. צו זאָגען אין דער פרי דיין חסד און דיין אמונה אין די נעכט.

(2) פרקי אבות ב, י"ד.

(3) זע וועגען דעם ד"ה מחיתי כעב פשעיד פון כ"ק אדמו"ר ה.צמח צדק' (געדרוקט אין קונטרס
 אדמו"ר ה.צמח צדק' ותנועת ה"השכלה" ע' 60). [אור התורה ישע"י כרך ג ע' אירלב].

(4) זע אגרת התשובה פרק ד.

(שו"ה איז צוויי תשובות: ד': ליתא. אבל כ"ה גם ב"א וכו' מובא שם ההוספה דבסמוך בפנים).

שטיין פאר וואָס דערמאָנין מיר יציאת מצרים אַלע שבתות און ימים טובים און ראש השנה און יום כיפור, מען האָט נאָר באַדאַרפט דערמאָנין אום פסח דען (דאָס) מאָל איז מען אַרויס פון מצרים אָבער ניט אַנדערע צייטען, נאָר דער אמת איז, עס שטייט, אין איטלעכן דור, האָטשע היינטיגע [דורות] וואָס זענען ניט אַרויס פון מצרים איז איטליכער מענטש מחויב זיך אַנצוזעהן גלייך ווי ער איז אַליין אַרויס [גיגאַנגען] פון מצרים, און עס שטייט דאָך דער לשון חייב איז דאָס משמעות אַז דאָס איז אויף איטלעכען איין רעכטער חוב, אַז ער מוז זיך אַנזעהן גלייך ווי ער איז אַליין אַרויס פון מצרים, איז דער ענין אַזוי, וואָרום אין איטליכען מענטשען איז פאַרהאַנדען ביי זיך די זאך פון מצרים היינט אַז דער מענטש דערזעהט אויף זיך אַז ער האָט ביי זיך די בחינה פון מצרים דאַרף ער זעהן אַרויס צו גיין פון זיין מצרים.

(ב) וואָס איז ביי איטליכען דער מצרים. מחשבות פון ניאוף אָדער אַנדערע שלעכטע תאוות און פוסטע געדאַנקען. נו מיר זעהען אַז אין פיל מענטשען איז פאַרהאַנדען די שלעכטע זאַכן וואָס עס איז גערעכנט געוואָרען טאַקי אַזוי בגשמיות גראַב, און ביי פיל מענטשען איז דאָס ניט [אַזוי] אין גראַבקיט [אַזוי וויא עש שטייט] נאָר אין איידעלקייט, דהיינו למשל אַזוי ווי עס שטייט דער וואָס איז אין כעס איז גלייך ווי ער דינט עבודה זרה, און נאָך אַזעלכע זאַכען וואָס גלייך צו די זאַכען, (דרום) דאַרף איטלעכער מענטש אַנזעהן זיין מצרים און ער דאַרף אַרויסגיין פון זיין מצרים, ווידער געפינען מיר עס שטייט במשנה סוף פרק ד' דסנהדרין חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, איז דאָך דאָס ניט פאַרשטאַנדיג, דאָס הייסט דאָך אַזוי ווי איין גאווה און איין גדלות צו זאָגען אַז די וועלט איז נאָר פון זיינעטוועגען בעשאַפן געוואָרען. נאָר דער אמת איז דער ענין אַזוי, וואָרום עס שטייט "השם יתברך האָט געזאָגט צו משה נידער אַראַפּ וואָרום דיין פאַלק האָט פאַרדאַרבען זייערע מעשים, די וואָס משה האָט זיי אַליין צוגענומען דעראַיבער רופט ער זיי דיין פאַלק, און דער ערב רב האַבען

(5) פסחים קט"ז ע"ב. זע אויך תניא פרק מז.

(6) בבונה ירושלים: והענין הוא כך דאיתא הללו עציג כר והנה בכל אדם ...

(7) לויט ווי געדרוקט אין ספר בונה ירושלים דאַרף דאָ שטיין, עבודה זרה. דערמיט איז פאַרשטאַנדיק וואָס ער רעכנט ווייטער: כעס איז גלייך ווי ער דינט עבודה זרה. [בד: ע"ז אָדער].

(8) שבת ק"ה ע"ב. זע אויך אגרת התשובה פרק ז.

(נש"ה מצרים — במשנה . . נברא העולם: בד: ליתא. ובמקומו הובא ע"ד הערה הבאה — וכן להלן בכ"מ שמוכא פסוק נכתב רק התרגום).

(9) א מענטש דאַרף זאָגען אַז פון זייענטוועגען איז די וועלט באַשאַפן געוואָרען.

(10) לויט בונה ירושלים: וואָרום פון מצרים זיינען אַרויס אויך ערב רב, ווי עס שטייט ... [ועד"ז ב אבד].

(11) שמות לב, ז. זע רש"י דאָרט. זוהר חלק א כה, א"ב.

דאך אויך געוואלט באהעפטען זיך צו ג-ט נאָר זיי זענען דאָך ערב רב געווען זיי האָבען נאָר געמיינט אַלץ צו זיך, זיי האָבען זיך ניט געוואַלט אוועק געבען זיי זאָלען פון זיך נישט מאַכען פון ג-ט'ס וועגען. אַזוי איז דער ענין, עס איז פאַרהאַנדען מענטשען וואָס ווילען זיך צוקלעפען צו ג-ט אַזוי ווי דער ערב רב, דהיינו ער מיינט נאָר אַלץ זיך ער דינט ג-ט (ער) מיינט ער טוט ג-ט איין טובה, אַזוי ווי עס שטייט (אין ישעי' קאָפיטעל ס"ו פסוק ה' אמרו אחינו שונאיכם מנדיכם למען שמי יכבד ה' דער פירוש איז) זיי האָבען געזאָגט אייערע ברידער אייערע פיינד אייערע פאַרוואַגלער [פון מאיין גרושקייט וועגן] פון מיין נאָמען וועגען זאָל ג-ט געערליכט ווערען. איז עס אַזוי איין זאך ער דינט ג-ט אָבער ניט דאָס איז די רעכטע תשובה, וואָרום ער וויל זיך אַזוי באַהעפטען צו ג-ט כ"ה אַזוי ווי דאָס ערב רב, אָבער די רעכטע תשובה איז תשובה ה' אַזוי ווי דוד המלך האָט געזאָגט (בתהלים קאָפיטעל כ"ה אליך ה' נפשי אשא דער פירוש איז) צו דיר ג-ט טו איך מיין זייל אויף היבען.

ג) **דהנה** וואָרום דער אמת איז דאָך אַז השי"ת איז [דאָך אַזוי] ווי זיין נאָמען איז הוי', איז דער פירוש היה הוה ויהיה, דאָס מיינט מען אַז די זאך פון זמן איז ניט שייך צו זאָגען אויף אים, וואָרום איז איין זאך וואָס עס איז באַשאַפען געוואָרען זאָגט מען איידער די זאך איז באַשאַפען געוואָרען און היינט אַז עס איז באַשאַפען געוואָרען און נאָך דעם אַז עס וועט פון דעם באַשאַפונג נישט ווערען, אָבער דער באַשעפער איז [דאָך פאַר אים ניט שייך צו זאָגן פרייער און שפעטער עש איז דאָך] אַלץ פאַר אים גלייך, וכמאמר"י אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם הפירוש הוא דו ביסט איידער די וועלטען זענען באַשאַפען געוואָרען און נאָך דעם אַז די וועלטען זענען באַשאַפען געוואָרען גלייך, און דאָס וואָס עס ווערט אָנגעזעהן פאַר אונז אַז (היינט) זענען פאַרהאַנדלן באַשאַפען געוואָרען וועלטען וואָס זענען אַ גאַנצע זאך פאַר זיך, איז דאָס ווייל מיר זענען דאָך שוין באַשאַפענע אונטער דער צייט זאָגען מיר היינט

(ש"ה דער — איז . . ווילען זיך: ד' איז אויך . . בד: ווילען זיך ניט).

(ש"ה מיינט — ער טוט: ד' ער ער אַז טוט (תיבת אז נכתבה ממעל לשורה) וכנציל: ער אַז ער טוט.

ש"ה מאיין — געערליכט . . ניט: בד: גיהערט . . בד: ליתא.

ש"ה איך — זייל: אד: נפש).

(12) ער איז געווען איז איצטער, וועט זיין. — זע אויך שער היחוד והאמונה פרק ז.

(13) אין דאָונען אינדערפרי. — בבונה ירושלים: ואף קודם שנברא העולם הי' הוא כ"ה מלך ואין

הקב"ה צריך לביא ואם נראה שעכשיו יש עולמות ומקודם לכן לא הי' עולמות ועל מי ימלוד זה אין אנו

מבינין שהוא למעלה מן הזמן דשם ברגע א' הי' הוה ויהי' ויאמר אני כאין בעולם.

(ש"ה משנברא — דו ביסט: אבד: ער איז [דאָך. ד': ליתא].

ש"ה ווייל — שוין . . אַז די: בד: פון . . אבד: איז דאָ.

אז די וועלטען ווי מען זעהט מיט דעם אויג (איז) א גאנצער יש, אבער פאר דעם באשאפער איז דאך פריער און שפעטער און איצט נאר גלייך, און דאס מיינט דער פסוק בדניאל קאפיטעל ד' פסוק ל"ב וכל דיירי ארעא קמי"י כלא חשיבין היינו אלע וואהנער פון דער וועלט זענען גערעכענט אנטקעגען ג"ט ברוך הוא אזוי ווי גארנישט גלייך ווי פריער, איי זיי זענען באשאפען געווארען, כמו שכתוב בתניא פרק כ"ף ופרק כ"א, ווארום דאס וואס מען רופט פריער און שפעטער דאס איז ערשט אויך איין באשאפונג. היינט א מענטש זאל דאס נעמען אין זיין טראכטן אז ער זעהט אז היינט זענען פארהאנדין וועלטען באשאפענע דארף דער מענטש זאגען דאס וואס איך בין געקומען אויף דער וועלט איך וויל זיך גאר נישט [ווארום איך בין דאך אזוי איך בין בישאפין גלייך אז איך בין ניט בישאפין אין איך וויל זיך גאר ניסט] נאר דעם טייל געטליכקייט דאס איז די נשמה זאל פאראיינסט זיין מיט הקב"ה, און דאס איז דער פירוש פון דעם פסוק וואס דוד המלך האט געזאגט אליך ה' נפשי אשא דער פירוש איז — צו דיר ג"ט טו איך מיין נשמה אויף הויבען, דאס הייסט ער ענטפערט איבער זיין נפש צו ג"ט טו איך מיין נשמה אויף הויבען, דאס הייסט ער ענטפערט איבער זיין נפש צו ג"ט און זאל זעהן ארויסצוגיין פון [אלע תאוות און שלעכטע מחשבות וואס דאס הייסט] זיין מצרים און זאל אלץ אום קערען צו די איינציגקייט פון ג"ט ברוך הוא.

ד) און דאס דארף איטליכער מענטש אויף זיך מקבל זיין אלע פיר מיתות בית דין אין קריאת שמע (שעל המטה), וואס זיי זענען אנטקעגען די פיר אותיות פון דעם שם הוי' ברוך הוא כידוע¹⁴, און דאס הייסט יציאת מצרים, ווארום ער איז אין גלות אין אלע זיינע תאוות אזוי ווי אויבן איז דערמאנט, און היינט גייט ער דערפון ארויס, ווארום ישראל זענען אויף געגאנגען אין דער מחשבה, וואס השם יתברך האט געטראכט צו באשאפען אלע וועלטען זענען די ישראל געווען אין אגפאנג פון דער מחשבה (כמה שכתוב במדרש רבה סדר בשלח פ' י"א)¹⁵, און דאס ווייסט מען אז (סוף מעשה במחשבה תחלה, פירוש) דער אויסלאז פון דער מעשה איז געשטאנען אין אנהויב פון דער מחשבה וואס ער האט אנגעהויבן צו טראכטען צו טאן

ש"ה דעם — איצט נאר גלייך: אבד: איין רגע איז גאר גלייך איז האיינט האטש עש איז אן גיזעהן וועלטין [גלייך] וויא פרייער ווארום פאר אים [איז] דאך ניטא פריער און שפעטער.
ש"ה דעם — און . . . ופרק כ"א: בד: ליתא. וכן ליתא במאמרי אדה"ז הקצרים כאן.
14) קמי" — אזוי איז דער פירוש, אבער דער ווארט שטייט ניט אין פסוק. [א': קמי"י].
(ש"ה מענטש — זיין: אבד: זינען צו.
ש"ה פארהאנדין — באשאפענע: ראה לעיל הערה 13).
15) זע אגרת התשובה ענדע פרק ז. ליקוטי תורה דברים סד, ד.
16) טעות הדפוס. אפשר דארף זיין: בראשית פ' א. [כ"ה ב' א] — זע איך תקוני זוהר ענדע תיקון וא"ו.

די זאך, היינט אז עס גייט די נשמה ארויס פון די תאוות הרעים און קערט זיך אום צו גיט ברוך הוא קען ער זאגען פון מיין נשמה וועגען איז די וועלט באשאפען [גיווארין], האטשע ער איז גאר איין בעל עבירה, נאך ווייל ער קערט אום זיין נשמה פון די טומאה אין קדושה און דאס איז דאך דער אנפאנג פון דער מחשבה וואס די וועלט זאל באשאפען ווערען, איז דאך פון דעסטוועגען (געווען) אז האטשע מען וועט זיין גאר אין חושך זאל מען זיך ארויסרייסען אומצוקערען זיך צו גיט ברוך הוא, און דאס הייסט אזוי ווי עס שטייט אין פסוקי' ואם תוציא יקר מזולל דער פירוש איז אז דו וועסט ארויסציהען איין טייערע זאך דאס מיינט מען די נשמה פון דעם פרעסיר דאס מיינט מען דעם גוף וואס גייט נאך תאוות אכילה נאכצוגעבען דעם גוף, אין דער אמת זעהט מען אז אפילו איין קל שבקלילים וויל ניט פאר- בייטען די אמונה חס ושלום, היינט האטשע דעם מענטשען דאכט זיך אז ער האט קיין אמונה ניט אין גיט ברוך הוא פון דעסטוועגען זאל ער ניט מיינען אז חס ושלום אבדה תקוותו, ווארום ניט אלע צייטען זענען גלייך. על כן דארף ער זיך ווידער שטארקען אין גיט ברוך הוא, און איין משל איז דערצו איין מלכות האט איין זון געהאט איז ער געחאפט געווארען אין תפיסה און נאך דעם האט ער זיך אומגעקערט צום פאטער האט ער זיך (פריער) ארום געוואשען פון דעם וואס ער איז געווען איינגעריכט אין תפיסה, נמצא וואס ער איז פריער אלץ מער איינגעריכטער געווען איז היינט אז ער איז ביי זיין פאטער איז אלץ די שמחה גרעסער און וואס איז דער מייז געווען וואס דער מלך האט אים פריער געלאזט זיין אין גלות און אין תפיסה דאס איז אלץ פראבירען דעם זון, דער מלך מאכט זיך אז ער גייט און אנטלויפט אוועק און באהאלט זיך פון איהם און גייט אוועק, ממילא אז דער זון איז איין קלוגער זון און גייט נאכ'ן פאטער האטשע דער פאטער גייט ווייטער אוועק פון אים גייט ער פארט נאך און זוכט אים, און עס דארף אזוי געפירט ווערען אז דער פאטער דארף זיך פון אים הינטער שטעלען און דער זון דארף זיך מיט זיין גאנץ טיפען ווילען צו אים וועלען צוקלעפן, היינט אז ער קערט אום זיין חלק נשמה צו השם יתברך און איז

(ש"ה ער — טומאה: **אבד**: קליפות).

(17) ירמי טו, יט. — [**באבד**: אט].

(18) לויט בונה ירושלים: איז דאס ווייל ער (דער יצר הרע) מאכט עס א טעות הנבען, אבער דאס איז א ליגען, ווארעם יעדער מענטש האט אמונה, און אפילו אז מען וואלט עס געפירט דערהרגעט ווערען דערפאר וואלט ער זיך מוסר נפש געווען אויף קידוש השם ברוך הוא. און דאס הייסט תשובה, אומקערען די נשמה, חלק אלוהה וואס אין עס צו גיט ברוך הוא. און איך צייטענווייז וואס ער קען ניט ארויס פון די געדאנקען און זיי זיינען עס מבלבל, פונדעסטוועגען זאל ער ניט טראכטען אז ער האט ניט קיין אמונה און זאל זיך ניט מייאש זיין חס ושלום. און איין משל... [ועד'ו' **באבד** — א: קודם התיבות, און איין משל' נמצא גם הקטע שבמנים].

(ש"ה דארף — פון . . דארף זיך: **בד**: לתא. אולי נשמת מפני תיבות הדומות: דארף זיך . . דארף זיך).

(19) בכונה ירושלים: והוא מפני שציל מקודם פנים באחור כידוע.

זיך מדבק צו אים אזוי ווי עס שטייט צו דיר ג-ט טו איך מיין נשמה אויף
הייבען דענסטמאל האָט דער פּאָטער תענוג און נחת רוח.

ה) והנה שבת אותיות תשב היינו אום שבת גייט אַרויף דער (חלק)
געטליכקייט פון דעם מענטשען אויבען און דער אייגענער תענוג קומט
אויבען ווערט דערפון אויבען איין תענוג און דער אייגענער תענוג קומט
ווידער אַראָפּ אין מענטשען אונטען אזוי ווי עס שטייט²⁰ אַז שבת איז איין
צייכען צווישען מיר און צווישען די ישראל און דאָס זאָגט מען אום שבת²¹
אהבה בתענוגים ב' תענוגים [איז די משמעות צוויי תענוגים דאָס הייסט]
אזוי ווי אויבען איז געשטאַנען אַז עס איז דאָ אויבען איין תענוג און אונטען
איין תענוג. היינט דאַרף מען וויסען וואָס איז תשובה עילאה, דאָס איז איין
גלויבונג וואָס איז העכער פון דעם שכל, מען זאָל גלויבען וואָס שטייט²²
אני ה' לא שנית איז דער פירוש אַז פאַר ג-ט ברוך הוא איז גאָר קיין שום
שינוי ניט פאַרהאַנדען [אוידער דיא וועלטין זיינען בישאָפּין גיוואָרין און אַז
דיא וועלט איז בישאָפּין גיוואָרין און אַז] (ו) בתחית המתים (ולימות המשיח)
וועט דאָס זיין בגלוי כמה שכתוב²³ ונגלה כבוד ה' דאָס איז טייטש אַז עס
וועט אַנטפלעקט ווערען דער כבוד פון ג-ט, און דאָס וועט זיין דורך תורה
ומצות וואָס מען איז היינט מקיים²⁴, האַטשע מיט שכל קען מען דאָס ניט
דערלאַנגען אָבער מיט אמונה קען מען גלויבען און דאָס ווערט גערופען
איין עטרה למשל ווי אַ קרוין רינגעלט אַרום די קאָפּ אזוי איז אמונה העכער
ווי שכל און דאָס זאָגען מיר אין קדושה פון שבת כתר²⁵ יתנו לך ה' אלקינו
מלאכים המוני מעלה ועמך ישראל קבוצי מטה.

ו) וזהו פי' מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' וואָרום באמת שטייט
[דאָך]²⁶ אַז מיט די צוויי אותיות יו"ד ה"א האָט ער באַשאַפען אַלע

(ש"ה ה) — והנה . היינו: בד: און.

ש"ה וידער — מענטשען: אבד: דעם נפש.

(20) שמות לא, יז.

(21) זע תורה אור פ' יחי דיה הכלילי וביאורו. תורת חיים דאָרט.

(ש"ה אהבה — (איז): ניתוסף ע"פ אב. ג נמצא זה במקום התיבות ב' תענוגים).

(22) מלאכי ג, ו.

(ש"ה וועט — שכתוב: אבד: ניתוסף. בישעי' סי' [א: מ. ב: חלק. ג: ז] פסוק [אניתוסף: ה].

(23) ישעי' מ, ה.

(24) זע תניא פרק ל"ו.

(ש"ה איין — העכער ווי שכל: אבד: גלויבונג איז אויך אזוי, איין ענין וואָס רינגילט אַרום דיא קאָפּ,

דאָס הייסט דער שכל וואָס דאָש איז מוח פון קאָפּ, וואָרום דאָש איז איין העכערע זאָך ווי דער שכל רינגילט

אַרום דעם שכל אזוי וויא אעטרה רינגילט אַרום די קאָפּ].

(25) אַ קרוין וועלען דיר געבען מלאכים די מאַסען אויבען און דיין פאַלק ישראל פאַרזאַמעלטע אונטען.

[ועדיו באבד — כהוספת תיבות ה' אלקינו, וכפנים השמיטום].

(26) ישעי' כו, ד. מנחות כט, ב.

וועלטין, [נאָר מיט דיא צוויי אותיות] דאָס איז דער פירוש פון מודה זיין, מיר זענען מודה אז מיר זענען גאָר נישט און מיר זענען דיר מוסר דעם חלק נשמה וואָס דו האָסט אין אונז אַריין געבלאָזען און מיר ענ[ט]פערען דיר איבער אונזער נפש, להגיד בבוקר חסדך [וואָש איז דער פירוש פון דעם וואָרט להגיד צו מאַכין ציהען, מען זאָל דער מיט מאַכין ציהען דעם בישעפער און דיא הוליקייט צו אונז, אַזוי למשל איז איינער טוט מיט דעם אַנדערין איין טובה און איין חסד ציהעט ער אים צו זיך, אַזוי איז [אידין] טוען איינער מיט דעם אַנדערין חסדים ציהעט מען דעם בישעפער און דיא הייליקייט צו זיך און דאָש איז] דער פירוש בבוקר איז טייטש איין שיין וואָרום אין איטלעכע מצוה איז פאַרהאַנדלן אַ שיין וואָס עס שיינט דערניצען פון השם יתברך און דערמיט וואָס מען טוט די מצוה ציהט מען²⁷ דעם שיין אויף די יודען פון אויבען, ואמונתך בלילות [איז דער פירוש אַזוי דיין אמונה צו זאָגן בלילות אין דיא נעכט] דאָס מיינט מען האָטשע דער מענטש איז אין פינסטערניש, (כלומר ער לייגט זיך ניט אַריין) דהיינו זיינע מחשבות זענען אים מבלבל ער זאָל ניט קענען זיין צוגעקלעבט צו גאָט נאָר מחמת דעם כח פון דער אמונה וואָס ער האָט אז דאָס וואָס השם יתברך ווערט פון אים פאַרבאָרגען אז ער קען ניט דערהערען (און פיהלען דאָס) געטליכקייט (גאַנץ טיף) איז דאָס אַלץ כדי ער זאָל אים מער זוכען און שטאַרק צו באַ- העפטען זיך אין [תשובה צו אים] ג-ט ברוך הוא, אַזוי ווי אין משל איז אויבען געשטאַנען.

וזהו פירוש הפסוק בירמיה' זכרתי לך חסד נעורייך, איז דער פירוש איך טוא דיר געדענקען דעם חסד וואָס דו האָסט געטהאָן אין אָנהייב. ער מיינט אז ער האָט איין פלאַמעדיגען ברען צו גאָט און באמת איז דאָס נאָר איין אויסדאַכט עס דאַכט זיך אים אַז ער פלאַמט מיט אמת צו ג-ט. אהבת כלולותיך ער טוט דאָס ווייל ער האָט אַ תענוג און אַ ליבשאַפט צו השם יתברך עס דאַכט אים אַלץ אַזוי. זאָגט השם יתברך דאָס איז אויך פאַר מיר אַנטפלעקט. לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה וואָס דו ביסט נאָכגע- גאַנגען נאָך מיר אין דער מדבר, דאָס הייסט ריידענדיג²⁸, האָטשע [דיא מחשבות האַבין דיך צו מישט נאָר ריידן האָסטו] יוא גערעט אַז דו ווילסט צו ג-ט [וואָרום פאַר וואָש איז דאָש גיווען וואָרום] (אַבער) די ערד איז נאָך

(שו"ה וועלטין) — (נאָר): א: כמיש כי ביה צור עולמים נאָר ועדיו במאמר אדה"ו הקצרים כאן.
שו"ה 19 — און . . . 19 אויבען: אבד: די הייליקייט ציהעט מען דער וואָש טוט די מצוה פון אויבן אויף די אידין].

27 לויט בונה ירושלים [ראה מה שניתוסף כאן בפנים] — להגיד איז אויך דער טייטש ציען. זע יומא עה, א. בחיי ויצא ל, יא. ועוד.

28 ב, ב. — זע ליקוטי תורה במדבר פג, ד.

29 בבונה ירושלים: במדבר מ' פתוחה. — ולהעיר מליקוטי תורה במדבר ג, ד.

ניט איין געזייעטע געווען, דאָס הייסט ער איז נאָך ניט מיט'ן אמת'ן רצון צוגעקלעבט צו ג-ט, האַטשע ער איז נאָך אין פינסטערניש כלומר ער זעהט נאָך ניט דעם אמת פון דעסטוועגען געדענק איד דיר דאָס אַלץ, און עס וועט זיין דער סוף אַז עס וועט אַלע גוטע זאַכען אין אים געזייעט ווערען וואָרום עס שטייט¹⁰ מיינע פיילען וועל איך פאַרלענדען איבער זיי, איז דער פירוש אזוי די שלעכטע מחשבות זענען געגליכען צו פיילען וואָס שיסען דעם מענטשין וועלען זיי אויסגיין פון זיי, עס וועט פון זיי נישט ווערען, אָבער די יודען וועלען ניט פאַרלענט ווערען זיי וועלען נדבק ווערען צו ג-ט ברוך הוא און וועלען קומען צו זייער שורש [והמשכיל יבין].

(שורה ניט — רצון: אבד: האַרצין).

(30) דברים לב, כג. לויט סוטה ט, א, געבראַכט ברשי' דברים.

ועזו נוראותיך יאמרו

ועזו נוראותיך יאמרו וגדולתך אספרנה כו'. הנה יש להקדים תחלה מהו בחי' נורא, בהיות ידוע בענין הכוונה בש"ע הגדול הגבור והנורא, דנורא הוא בחי' ת"ת הממוצע בין חו"ג דגדול וגבור כו', ויש להבין מהו שייכות לנורא להיות ממוצע בין חו"ג זה דגדול וגבור כו', ומהו וי"ו דוהנורא, וידוע שיש שרש ומקור לנורא זה והוא מה שנאמר כי עמך הסליחה למען תוורא פי' למען להיות נק' נורא כו'. והנה יש להקדים דיש ב' מיני נורא א' נורא סתם שממוצע בין חו"ג דאצי' כמו והנורא כו', והב' נורא העליון שבבחי' ת"ת דכתר עליון והוא כמו נורא תהילות עושה פלא, הרי יש בחי' נורא שלמעלה מבחי' פלא העליון שהוא פלאות חכמה ח"ס כו' עד שעושה פלא כו', וכן א' נורא תהלות אדון הנפלאות הרי מנורא תהלות נמשך אדון הנפלאות כו', וכן קדוש אתה בעצמו אא"ס ממש ונורא שמך שהוא בחי' נורא תהלות הנ"ל וכה"ג. ולפי"ו מ"ש כי עמך הסליחה למען תוורא קאי על ב' מיני נורא הנ"ל העליון והתחתון וע"ז נאמר ועזו נוראותיך ב' מיני נורא עליון ותחתון, ומהם בא ריבוי מיני נוראות המסתעפים בכל ההשתלשלות כו' וד"ל.

ולהבין כ"ז הנה ידוע שיש ג' קוין באצי' חח"ן ובג"ה קו ימין וקו שמאל וקו האמצעי דתי' ונק' בריח התיכון המבריה כו', וביאור ענין קו האמצעי הזה המבריה כי אין הכוונה רק על היותו מבריה מן הקצה אל הקצה מקצה העליון דכתר עד המל' שהוא קצה התחתון לבד שהרי כל

ועזו נוראותיך: נמצא רק בבוכ' 1119 ע' ריב. וחסרים כמה עמודים של סיום המאמר.
למאמר זה ראה ד"ה זה בסידור שחרית מז, ג. מאמרי אדה"ז — מארו"ל ס"ע שסד ואילך. תק"ע ע' קלג-ד. תקס"ב ח"א ע' יד ואילך. עטרת ראש (דרוש לעש"ת) ע' 130 ואילך.
חלק קטן מהמאמר (בהוספות וכו', כנראה) נעתק בספר המאמרים תרס"ה ע' נו"ז (כמצויין להלן בהערות). אבל לע"ע לא נתברר אם מאמר זה הוא מכ"ק אדה"א (ובהיכל אין רשום למי המאמר).
במאמר כאן מצוין. מבואר למעלה בענין עושה נפלאות לבדרי. וכן "כנ"ל". מזה ניכר שמאמר זה הוא המשך או נאמר בסמיכות למאמר אחר, שלע"ע אינו ידוע.
ועזו נוראותיך יאמרו: תהלים קמה, ו.
הכוונה בש"ע. . דנורא הוא בחי' ת"ת: ראה פרי עץ חיים שער (ט) העמידה פי"ב. הנסמן במאמרי אדה"ז ענינים לע' נח.
כי עמך הסליחה: תהלים קל, ד. ראה סידור שער ר"ה רלה, א. מאמרי אדה"א בראשית ר"ע מב. וש"נ.
נורא תהילות עושה פלא: בשלח טו, יא.
פלאות חכמה: נסמן לעיל ע' קנו.
נורא תהלות אדון הנפלאות: ברכת יוצר.
קדוש אתה. . . ונורא שמך: תפלת העמידה לימים נוראים. ראה גם לקמן פיסקא "ובכ"ז מתורץ".
ג' קוין. . . חח"ן ובג"ה: נסמן לעיל ע' מז.
ברוח התיכון המבריה: ע"פ לשון הכתוב תרומה כו, כח. ויקהל לו, לג.
קו האמצעי הזה המבריה: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אקצה.

ההמשכות שבקו הימין והשמאל חח"ג ובג"ה הכל נמשך לבחי' המל' כמו שנמשך מקו האמצעי דת"י, אלא הכוונה שמכריח מב' הקוין שמחברם יחד ובו יעבור שפעם ויכריח הכל מן הקצה כו' להיות שיש יתרון מעלה בקו האמצעי על כ' הקוין בשני דברים א' שראשו אחוז וקשור בקצה העליון בפנימית הכתר שלמעלה משרשי ב' הקוין שע"כ מחבר הוא קצה התחתון בעליו' יותר מב' הקוין, ועוד בעצם מציאותו כשהוא הולך ביושר מחבר ב' הפכים דקו הימין והשמאל ונכללים שניהם בו, ע"כ גם מה שבהם הרי הוא המכריח ומחבר מעליון לתחתון שבהם, עד"מ עמוד האמצעי שתוך הבית נשען עליו מחבר גגו לקרקעיתו וב' הכתלים יחדיו יוסמכו בו ומכריח לכולם יחד כו' וד"ל.

והנה תחלה יש להבין בחי' התחברות שמחבר ב' הפכים בקו ימין ושמאל שהן חח"ג ובג"ה שזהו בג' מקומות, הא' בבחי' הדעת שכולל חו"ב ב' הפכים והב' בחי' הת"ת שכולל חו"ג והג' בחי' יסוד שכולל חו"ב או יסוד שכולל נו"ה כו', ומה שייכות לקריאות שם נורא לזה כו'. אך הנה צריך להקדים הכלל הידוע שבכ"ד שיש בו חיבור מב' הפכים כאחד בהכרח שיש שם מבחי' גילוי המשכות כח האין האלקי המחברם יחד, שאל"כ הא"ך שביכולתם להתחבר ולהתכלל כאחד אחר שהמה ב' הפכים כאש ומים יחד, וכידוע בענין עושה שלום במרומיו מיכאל וגבריאל שר של אש ושר של מים ואין מכבין זאיז כלל, ולא עוד אלא שמתחברים ומתכללים יחד להודות ולהלל ולפאר ליוצרים ביחד באו"ר כלולה מב' הפכים כא' ממש. וז"ש עושה השלום ממש כו' ואין זה רק מפני הארת אור האלקי העליון שהוא בחי' אין שנכללו בו והיו לאחדים כו' כי נתבטלו שם ממציאיותם הישות הרי ישכון בזה בחי' אין בגילוי גמור כו'.

ויובן זה גם כגשמיות למטה כהיות שאנו רואים שכל צמיחה ותולדה באה מן הרוחניות אל הגשם שהמה ב' הפכים מנגדים מן הקצה כו', והוא

הדעת שכולל חו"ב: ראה עטרת ראש שער יוהכ"פ ע' 70. תורת חיים וירא קי' ג.
 ת"ת שכולל חו"ג: ראה זהר (רעיא מהימנא) צו כח, סע"א. שם (תוספת) שב, א. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' רפה.

אך הנה צריך להקדים: ראה ספר המאמרים תרס"ה ע' נו.
 הכלל הידוע שבכ"ד . . חיבור מב' הפכים: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רלג. וש"נ. ח"ב ע' תקפה. וש"נ.

עושה שלום במרומיו מיכאל וגבריאל: איוב כה, ב. ראה במדבר רבא פ"ב, ח. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תרמה ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קפה. וש"נ. ח"ד ע' אשיא. וש"נ. לקמן פיסקא .אך הנה כתיב.

וז"ש עושה השלום: בסיום תפילת העמידה בעשרת ימי תשובה (בברכת שים שלום לנוסח אשכנז ו)אחרי אלקי נצור ובסיום הקדיש. ואוצ"ל: עושה שלום. ולהעיר שתיבות אלו לא הועתקו בספר המאמרים תרס"ה כאן.

דבר פלא והפלא שלא מושג לכל נברא רק מאת ה' עושה נפלאות שמפליא לעשות ולקשר רוחני בגשמיות והיו לאחדים ממש, וזהו רק מבחי' המשכת כח האיין האלקי שבכח הצומח שבארץ ממא' תדשא הארץ שתוליד ותצמיח בלי שיעור כו' לחבר ולקשר רוחניות הצמיחה בגשם הדבר הנצמח כו', וכך בחיבור נפש הרוחניות החיונית אל גשם הגוף שיצר האדם בחכ' כו' שמפליא לעשות לקשר רוחניות בגשמיות ויהי האדם לנפש חי' בחי בשר וכמ"ש במ"א וד"ל. וכך בתולדה מה שנולד איש בדומה לו חומר וצורה רוחניות וגשמיות מתאחדים כא' ע"י בחי' יחוד והתכללות מ"ד ומ"ן ב' הפכים מן הקצה כו' היינו רק מכח אלקי בחי' איין ממש שמחבר ומיחד ב' הפכים ויולדו י"ש מאיין בלי הפסק, וכך בכל שפע עו"ע בעליונים ותחתונים בכולם מתלבש כח האין האלקי ובלעדי זה א"א שיהי' נמצא שום מציאות כו'. ודוגמא לדבר אנו רואים בחוש מכל מעשה ה' ונסים ונפלאות שבגילוי בזה העולם למעלה מן הטבע האנושית שזהו ג"כ מחמת הארת אור האלקי מבחי' איין וכמו מקום ארון אינו מן המדה הרי הי' עשרים לכל רוח במדה ומקום ארון עצמו אינו נתפס במדה כלל. ויש להבין בזה דאם מקום ארון אינו תופס מקום כלל להיותו למעלה מגדר מקום כו', אי"כ האיך נתפס בפ"ע בהיכל ק"ק למדה שהרי הארון יש לו אורך ורוחב במדה אלא זהו מן הפלא של חיבור רוחניות בגשמיות שבמקום מדה דווקא יהי' הארון נתפס ואינו נתפס שהרי אינו תופס מקום כלל וכמו ארון נושאו נשא ואם נושאו נשא מה זה שהן נושאים, וכן החיות נושאות את הכסא וכמו"כ נושאו הוא נושא כו', ובכ"ה יש חיבור וקשר והתכללות דאין ב"ש ויש באין אע"פ שהן ב' הפכים ואיך יתהווה יש מאין אלא מוכרח לומר שיש בו כח עליון האלקי המחבר האין ליש כו', וזהו בחי' פלא העליון שמקשר בחי' הרוחניות וגשמיות כו', וכמו"כ בנסים הבאים מלמעלה מן הטבע ונעשים בדברים שהן תחת הטבע שזהו בהכרח בא ע"י בחי' כח האין האלקי שמחבר מאור האלקי שלמעלה בתוך העולם המוטבע לעשות בו היפוכו שזהו עיקר מפליא לעשות שבודאי כמו שאור האלקי למעלה מן הטבע בעלמא דאתכסי' לא נקרא בשם פלא כלל רק בבואו למטה בעולם המוטבע ועושה בו פעולתו, ומפני שהוא פועל פעולתו בזה העולם נק' נפלא ומחודש בעיני כל רואה שלא ראה

ויהי האדם לנפש חי' בראשית ב, ז. ראה רמ"א בשלחן ערוך אורח חיים ס"ז, ס"א. וראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תנו ואילך.

מקום ארון אינו מן המדה: ראה לעיל ע' עד. וש"נ.

הרי הי' עשרים לכל רוח: כ"ה גם במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמה. ובספר המאמרים תרס"ה כאן:

עשר אמות. ראה מגילה י, ב.

הארון יש לו אורך ורוחב: תרומה כה, י.

ארון נושאו נשא: נסמן לעיל שם.

החיות נושאות את הכסא: ראה בחי' תרומה (כה, י) בשם הפרקי דרבי אליעזר ספ"ד. מאמרי אדה"א

בראשית ע' שעג. וש"נ.

מעולם מאשר למעלה מן הטבע ודומה לו שזהו מן הנמנעות ועכ"ז כאשר רואה בעיניו דבר הנס ומתפלא ביותר ונפלא הדבר בעיניו, א"כ זהו בהכרח מכח האלקי העליון שמחבר שני הפכים הללו שלמעלה מן הטבע שיהי' בתוך הטבע בחיבור אי"ן ביי"ש ורוחניות בגשמיות בצמיחה ותולדה וחיבור נפש החי ויותר מזה שהרי בכל אלה כח האלקי המחבר מוסתר ונעלם כי נראה הצמיחה ותולדה יש מאין כמו טבעיות כו', אבל הנסים וכה"ג הי"ז בחי' אין האלקי בגילוי כנ"ל ונק' נפלאות ה' וגבורותיו כו' ועיקר הפלא הוא פלא העליון הרוחני שהוא העוז והגבורה שהוא מה שמפליא לעשות לחבר ב' הפכים והן החסדים דשם הוי"ו שלמעלה מן הטבע בגבורות דשם וצמצום דשם אלקים שיבקע הטבע והצמצום דשם אלקים, והוא שרש הנסים כידוע בענין ד"ו כל"ח וד"ל.

והנה ידוע שיש לג' מדות עליונות חג"ת ג' שמות והן אל בחד אלקים בגבורה והוי"ו בת"ת וכמו שא' בני גד אל אלקים הוי"ו כו' ועיקר שם הכולל הוא שם הוי"ו והוא במדת הת"ת דוקא כמ"ש מי כמוך באלים הוי"ו כו', ויש להבין למה במדה זו דת"ת דוקא יותר מב' המדות דחוי"ג הלא אין בה יתרון עליהם כלל כמו החסד והדין כ"א מדה בפני עצמה כך המכריע שהוא הת"ת מדה בפ"ע וכמ"ש לך הוי"ו הגדולה והגבורה והת"ת כו', אך הנה ידוע הטעם כי בשם הוי"ו יש בו בחי' התכללות מכל הפכים דחוי"ג יחד שבו יש בהכרח מבחי' האי"ן דאלקי בגילוי כנ"ל, וע"כ שם הוי"ו זה במדת הת"ת דוקא כי מדה זו כלולה מב' הפכים דחוי"ג וסובלם יחד ע"כ בהכרח יש בה מבחי' אין האלקי דבחי' כתר בגילוי, וכמו עד"מ דוגמת התכללות אש ומים יחד שזהו ב' הפכים מנגדים בתכלית בלתי מתחברים וא' בס"י טרף אש ומים ובללן זה בזה, והאיך אפשר שיוכללו ויוכללו זע"ז אלא שמפני שבכ"א יש מן היפוכו המנגדו והוא חלקי האש במים וחלקי המים באש, וז"ש שם הוציא אש ממים ומים מאש כו', וזהו ובלל וטרפן כו', אך מי יוכל לעשות מציגה והתכללות מב' הפכים כאלה הנה זהו מצד כח האי"ן ממש כמו עושה שלום במרומי' בין שר של אש ושר של מים כו' שמתכללי' יחד ועושה השלום הזה

בענין ד"ו כל"ח: נסמן לעיל ע' תכב.

חג"ת . . אל . . אלקים . . והי' זהר אחרי סה, א (עה"פ תהלים נ, א). פרדס שער (כ) השמות פ"א. שא' בני גד אל אלקים הוי"ו: יהושע כב, כב. ראה המשך תעריב ח"א ע' תקנד.

מי כמוך באלים הוי"ו הוי"ו [כ"ה בהכתיב]: בשלח טו, יא. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשפד. ושי"נ. המכריע שהוא הת"ת: ראה פרדס שער (ט) המכריעין פ"ג. שליה תורה שכתב רצא, ב. אגרת הקדש סי"ב. ספר המאמרים תרמ"ז ע' ק.

לך ה' הגדולה והגבורה והת"ת: דברי הימים א כט, יא.

הת"ת . . כלולה מב' הפכים: נסמן לעיל ע' קיד.

וא' בס"י טרף אש ומים: כ"ה בכ"מ — ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אכג. במדבר ח"ג ע' תתקכ.

הוציא אש ממים ומים מאש: כ"ה בכ"מ — ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אהלא.

היינו בחי' אין דכתר כו'. וכמו"כ בבחי' ת"ת להיותו מדה מקבלת ב' הפכים דחסד ודין יחד יש בזה מכח האין דכתר ע"כ בו הוא שם הוי' ולא הוי' במדות דחוי"ג ולכך בחי' הת"ת דז"א דאצי' נק' נורא ע"ש בחי' הגילוי דבחי' אין בגילוי דנסים וכה"ג כנ"ל וד"ל.

וזהו שבכל קו האמצעי עיקר שם הוי' הוא בת"ת ולא בדעת שכולל חוי"ג כי בת"ת בא בחי' גילוי ב' הפכים דחוי"ג אור בכלי שזהו העיקר (כענין המקום שבו נעשה הנס כו' יש בחי' כלי להכיל ב' הפכים וכן מקום ארון בהיכל ק"ק כו' שבא בחי' אין האלקי בגילוי, וכך אנו רואים במדת הת"ת המכריע וכלול מחוי"ג כמו במדת משפט שסובל ב' הדעות בחסד ודין ונעשה פסק כך שנמצא מלוכש בכלי שהוא דבר המשפט ב' הפכים הללו, משא"כ הדעת שכולל חוי"ג הוא בהעלם דהיינו שיכול להטות כלפי חסד וכלפי דין יחד אבל לא בא ממנו ב' הפכים דחוי"ג בגילוי בכלי כו', וזהו שהת"ת דז"א עולה עד הכתר ששם בחי' האין בעצם כמו שהוא נמשך מעצמות המאציל ומשם נמשך המשכות האין בגילוי בת"ת דוקא מטעם הנ"ל וד"ל.

וזהו ענין וי"ו דוהנורא להיות מבואר למעלה שיש ב' מיני נורא א' בבחי' ת"ת דאצי' והב' בת"ת שבכתר כו' וזהו ועוזו נוראותיך כו', ותחלה יש לבאר ענין הג' קוין דאצי' חח"ג כו' שזהו מ"ש הגדול הגבור כו' בה"א הידיעה הה' היינו מקור הנמשך לקו הימין דחח"ג היינו הגדול ומקור הנמשך לקו שמאל בג"ה היינו הגבור והמקור שנמשך לקו האמצעי דתי' היינו והנורא, ויש להבין למה אמר בכאן והנורא. ויש להקדים ענין א' המבואר במ"א והוא בבחי' הקו שנמשך מעצמות אוא"ס אחר הצמצום הנק' מק"פ כו' שמן הקו"ח הזה נמשך שרש להתחלקות ג' קוין דאצי' הנ"ל, וענין זה הקו ידוע שיו"ד נקודה העדר ההתפשטות וקו הוא המשכה בצמצום ביושר וכלול הוא מב' הפכים מבחי' הצמצום דרשימו דיו"ד שנשאר במקו"פ כו' שהוא בחי' המגביל כל גבול, ע"כ ממנו שרש התהוות הכלים ומבחי' עצמות אוא"ס שלפני הצמצום הזה דמק"פ כו'. וכיאר ענין בחי' הרשימו זהו

המקום שבו נעשה הנס: ראה ברכות נד, א. שערי תשובה ח"א שער התשובה יד, ג ואילך. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תו.

שורה בהיכל — בגילוי: אוצ"ל: בגילוי.

שהת"ת דז"א עולה עד הכתר: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשפג. ושי"ג דברים ח"ד ע' אישא. לעיל ע' קצו.

הגדול הגבור . . . בה"א: ראה גם סידור שער הלולב רסב, א. שער התנוכה רעג, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תשכב ואילך.

המבואר במ"א . . . מב' הפכים: ראה מאמרי אדה"א ענינים ע' שדמ. אמרי בינה שער הק"ש מ, ב.

הצמצום הנק' מק"פ: ראה עץ חיים שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף ב.

וענין זה הקו ידוע: ראה ספר המאמרים תרס"ה ע' נו שו"ה הקו — וענין.

דרשימו . . . שרש התהוות הכלים: ראה מבוא שערים שי"א ח"א פ"א. פ"ב. סידור ערב שבת קסו, א.

כמשל אות וסימן לבד שמצייר אדם ועושה רושם שהוא מגביל אותו הדבר באותו הרושם והסי' כמו רושם ואת וסימן שעושים הבונים בקוין קצרים ומצומצמים שמצייר ציור הכנין הגדול באותו ציור רשימות קצרות ומצומצמות מאד כו', וכך ע"ד דוגמא בעלמא יובן בחי' רשימו דיו"ד שנשאר בחלל ומק"פ שזהו אחר ההעלם והצמצום הראשון שנכלל האור במאור נשאר כח המגביל כל גבול כו' כי עצמות אא"ס התפשטות בלי גבול כלל כנ"ל והוצרך לצמצם ולהעלים עצמות אורו ולהגביל מדה ושיעור להתפשטותו לפי שהוא ית' כל יכול ויש בו כח המגביל כל גבול אע"פ שבעצם הוא בחי' א"ס, לפי שזהו עיקר השלימות האמיתי כו' וע"כ בא ברשימו זו כח הגבול להגביל אור הא"ס הבלתי מוגבל כו', ולכך ממנו שרש הכלים המגבילים האור למטה כו', ואמנם א"כ אם הי' הכל נמשך בבחי' כח הגבול זה לא הי' נאצל מציאות אור האצ"י בע"ס כו', ע"כ חוזר והאיר אחר הרשימו בבחי' קו והוא הקו"ח שנמשך ביושר שיש בו מעצמות אוא"ס הבלתי מוגבל שהי' ממלא כל החלל כו', ונק' הקו"ח בשם אא"ס ממש להיותו מאותו אא"ס העצמי שהי' קודם הצמצום כו' רק שלא נמשך כמו שהוא אלא דרך קו לבד וגם זה אחר הצמצום שצמצם והעלים אור העצמות, ולזה נק' קו הקו"ח בשם קו המדה כי יש בו ג"כ כח המגביל למדוד כל אור במדה מצד בחי' הרשימו שלפניו ויש בו ג"כ מבחי' עצמות אא"ס שאין סוף להתפשטותו אך אם הי' הקו"ח כמו שהוא בעצמות לא הי' נאצל האצ"י כי הי' הכל בבחי' א"ס, ע"כ בא הקו אחר הצמצום והגבול דרשימו להיות כלול משניהם מן ההתפשטות והצמצום דהיינו כח הבלתי גבול וכח הגבול, ולזה נק' קו המדה למדוד האור שהוא בהתפשטות כמה יהי' ומודד הכלי שהוא הגבול להגביל כמה יהי' נמצא כלול מב' הפכים למדוד או"כ התפשטות וצמצום ושרשו בעצם מאוא"ס שלפני הצמצום כל יכול, ולזה יש בכח הקו"ח גם לאחר שנאצלו ג' קוין דאצ"י באו"כ לעשות בהם יחוד והתכללות בין ב' הפכים כמו בבחי' חו"ג שהן ב' קוין כו', וכן להחליף האור בכלי המנגדו כמו אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד וכה"ג כידוע שמ"ש אנת הוא דמייחד לון כו' לפי ששרשו בעצמו' הכולל ב' הפכים צמצום והתפשטות כא' לפי שהוא כל יכול כו' וע"כ הקו הזה בא וממשיך שרש לכל היחודים עליונים או"א וזו"ג כו', ועכ"ז נק' המדה שמודד שיעור למשפיע ולמקבל כו' או"כ מטעם הנ"ל וד"ל. ונמצא דקו זה למעלה מן המדה ומודד לכל מדה כי נמשך במדה אחר הצמצום ושרשו מעצמות אא"ס שלמעלה מכל מדה כו' (והיינו כמו ענין דוגמת הנ"ל במקום ארון שאינו מן המדה ונתפס במקום ומדה בהיכל ק"ק, כך בחי' קו זה הוא מקור כל גבול ומדה והוא עצמו למעלה מן המדה כו'), לפי שכולל ב' הפכים כא' כמו בעצמו' אוא"ס שהוא כל יכול כנ"ל וד"ל.

שו"ה כח — כנ"ל: ראה גם לקמן ע' תקסא וע' תקסו. ובהנסמן בריש המאמר.

שו"ה וגם — קו: אולי תיבה זו מיותרת.

אנת הוא דמייחד לון: ראה תקוני זהר בהקדמה יו, א.

ובכ"ז יובן ענין וי"ו דוהנורא שזהו בחי' נורא העליון שנק' נורא תהלות עשה פלא (והוא בחי' ת"ת דא"א כשית"ל), כי הנה הוי"ו הזה הוא נמשך מבחי' הקו כנ"ל שנמשך מעצמות אא"ס שלפני הצמצום דגבו' שכלול מב' הפכים דחוי"ג שבעצמות, ויש להקדים תחלה שרש ענין הג' קוין דאצי' שזהו בחי' הג"ת דא"א קו ימין שנמשך מחסד דא"א וקו שמאל מגבורה דא"א וקו האמצעי מת"ת דא"א, וזהו הגדול הגבור והנורא כו' ולא נזכר וי"ו בהגבור רק בהנורא לפי שבת"ת דא"א נמשך בחי' הקו דעצמות הנ"ל שנק' וי"ו בכלל כמו ציור אות הוי"ו שהולך ומתקצר.

וביאור הדברים להיות ידוע שאין ערוך כלל בין עצמות המאציל עם הנאצלים ובחי' ממוצע לחבר אור המאיר בנאצלים היינו ע"י בחי' ע"י וא"א שיש בהם מבחי' אחרונה שבעצמות דהיינו מבחי' הקו הנ"ל ונעשה שרש וראש לנאצלים כידוע, ואמנם עיקר התלבשות הקו הנ"ל להאיר למטה הוא דווקא בבחי' ת"ת דא"א והוא וי"ו דוהנורא ולא בחוי"ג דא"א כו', והטעם הוא לפי שקוי"ח הזה שרשו בעצמות אוא"ס שלמעלה מהתחלקות קוין וכולל ב' הפכים כא' כנ"ל ע"כ בחי' גילוי אור הקו הזה בת"ת דא"א דווקא בהיותו כלול מב' הפכים דחוי"ג שבהכרח מתגלה בזה מבחי' האין העצמי דאא"ס עצמו שבקו הזה וכנ"ל בבחי' ת"ת דו"א דלכך עיקר שם הוי"ו בת"ת ולא בחוי"ג פי' גילוי הארת הקוי"ח הנ"ל הוא בקו האמצעי דכתר שהוא בחי' ת"ת שבו הוא מקור לקו האמצעי דאצי' דתי"ו ולא בב' הקוין דחוי"ג שבכתר הנ"ל, וע"כ מפני התגלות אותו האור העצמי דאוא"ס בת"ת דא"א נק' נורא תהילות כו' וממנו נמשך לקו האמצעי דאצי' בבחי' ת"ת דו"א דווקא להיותו סובל ב' הפכים בגילוי, וזהו שדוקא ת"ת דו"א עולה עד ת"ת דא"א שאין כח בחוי"ג דאצי' לעלות שם כו' משום דהכל א' רק ההפרש בין ת"ת דו"א לת"ת דא"א היינו בין בחי' הגילוי לבחי' ההעלם שבת"ת דו"א בא בחי' האין לחבר ב' הפכים דחוי"ג בגילוי גמור, ובת"ת דא"א בא האין האלקי דעצמות לחבר ב' הפכים בחוי"ג שבו בבחי' ההעלם עדיין והוא בחי' האין בעצם כמו שהוא טרם גילוי למטה, ומשם נמשך למטה לבא בגילוי והיינו בת"ת דו"א ששם הוא בגילוי שם הוי", משא"כ בת"ת דא"א הוא בשם אהי' דכתר אנא זמין לאתגלאה כו' דבחי' הכתר הוא ממוצע ונק' שרש לנאצלים והוא למעלה משם הוי' עדיין כידוע רק מן ההעלם שלו בא לגילוי אין באו"כ דמדת הת"ת דאצי' כנ"ל, וזהו מי כמוך באלים הוי' ת"ת דו"א שמשם האין בגילוי, מי כמוך נאדר בקודש הוא בחי' הכתר בכלל שהחכ' נק' קודש מאין דכתר בא כו', ואמנם למעלה מזה הוא הארת הקו הנ"ל בת"ת דא"א שנק' נורא תהלות

ממוצע . . ע"י וא"א: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א.

אהי' דכתר אנא זמין לאתגלאה: שמות ג, יד. ראה זהר ויקרא יא, א. אחרי סה, ב.

שהחכ' נק' קודש: ראה זהר (רע"א מהימנא) בא מג, רע"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכ. ושי"נ.

שעושה פלא העליון וכמ"ש קדוש אתה הוא הקו"ח הנ"ל ששרשו מעצמות
אוא"ס כנ"ל ונורא שמך שם אהי' דכתר והוא בחי' ת"ת דא"א דווקא וכמ"ש
בענין ישכיל עבדי כו' וגבה מאד שזהו ת"ת דע"י וא"א וע"ז אמר עושה פלא,
וכמו"כ נורא תהלות אדון הנפלאות כנ"ל וד"ל.

וביאור הדברים הנה ידוע דיש ב' מיני מדות, מדות שלמטה מן השכל
באהו"ר שנולדים מן השכל ובחי' ממוצע הכולל ב' הפכים דרו"ש
יחד הוא ודאי כח האין האלקי כנראה בחוש בהתפעלות אלקי שברו"ש כא'
בשיר וניגון כלול מב' הפכים דחדוה ומרירות יחד כו', משא"כ באהבה לבד
כו' (וכמשי"ת בפ"י ועוזו כו' יאמרו בסמוך), ונק' ת"ת שכלול מחו"ג וכן
מדה"ר שכלול מחו"ג יש בה כח ההעלאה למעלה כנראה בחוש
שבהתעוררות רחמים על עצמו יעלה מלמטה למעלה בקירוב אחר קירוב
הרבה יותר מבאהו"ר כו' וד"ל, והב' במדות שלמעלה מהשכל והוא ברצון
ותענוג שבלתי מורכב כלל בשכל וטעם והוא הנק' כתר ואהו"ר הם הן
בבחי' התפשטות לאין שיעור ונק' אה"ר כו', ובחי' הממוצע דשם שכלול
מאהו"ר שברצון ותענוג הוא בחי' ת"ת ונק' טורי חשוכא מצד בחי' ההעלם
דרצון ותענוג בעצמות, אמנם בחי' הממוצע שכלול מב' הפכים דרו"ש דרצון
ותענוג בעצם בו ודאי ישכון בחי' אין האלקי שבעצם הנשמה האלקית אך
שהוא בהעלם העצמות ולא נודע ונגלה הארתו רק כאשר בא במדות שלמטה
מן השכל בחי' חו"ג שהן אהו"ר כלולים יחד כמו בשיר או ברחמים וכה"ג
זהו בחי' אין האלקי הבא בגילוי היינו בבחי' כלי ממש שסובל ב' הפכים כא'
ממש כמו וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה, הרי התכללות דבר
והיפוכו יחד אין זה רק מצד אור אין האלקי שבא בגילוי גמור וכמו עושה
השלום בין שר של אש כו' שלום ממש שאין מכבין זאי' כלל, וכך באהו"ר
יחד הרי ישכון האור בדבר מצוה שהוא עושה באו"ר כאחד ממש דהיינו
בחי' התפעלות הנפש לעשות המצוה הוא מצד שרשה בחי' האין האלקי
שנמשכת עלי' לעשות רצונו אז ממילא נכללים בזה ב' הפכים דאהו"ר כו'
וד"ל. ואמנם בחי' אין האלקי שבת"ת דרצון ותענוג הוא בהעלם להיותו
בעצם עדיין בלתי מתחלק לב' קוין רק בבואו לשכל וטעם לרצון אבל גדול
כחו שגם בהפרד הרצון לשנים ימין ושמאל בחו"ג שלמטה מן החכ' יאיר
אור אין שבעצם הרצון שבמדות שבלב מן ההעלם לגילוי, וזהו מישרים

ישכיל עבדי . . . וגבה מאד: ישעי נב, יג. ראה ביאורי הוהר וישב כג, א ואילך.
ב' מיני מדות: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' טז ומקבילו בתורה אור תולדות יט, ב. שם מקץ לה, ד.
טורי חשוכא: ראה זהר פינחס רמט, רע"ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' פט. שמות ח"א ע' פח.
וגילו ברעדה במקום גילה: תהלים ב, יא. ברכות ל, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קצא. שמות
ח"א ע' מז. וש"נ.
מישרים אהבון: שיר השירים א, ד.

אהבוך בקו היושר שהוא קו האמצעי דת"ת שעולה עד ת"ת שבכתר ששם האין האמיתי כנ"ל וד"ל.

והדוגמא מכ"ז יובן למעלה בהפרש שבין ת"ת דז"א לת"ת דא"א, שבת"ת דא"א שהוא הכתר שם האין דא"א בא בהעלם עדיין אך ממנו נובע האור לבוא בגילוי בת"ת דז"א שהוא במדות שבלב אדה"ע דאצ"י, וזהו כי תפארת עוזמו אתה ע"כ ברצונך העצמי תרום קרנינו שזהו כאשר בחי' הת"ת דז"א עולה עד ת"ת דא"א שנק' רצונך משם תרום קרנינו שהוא קרן דוד מל' דאצ"י שהוא עולה ג"כ לכתר שבכתר וד"ל, אך עדיין יש להבין דהלא ת"ת דא"א הוא מדות עליונות שברצון שלמטה מן החכ' שברצון שזהו בחכ' שבכתר שנק' ח"ס דא"א והוא הנק' פלא ואיך יאמר דנורא תהלות שהוא ת"ת דא"א עושה פלא שלמעלה היינו שממנו לוקח כו', וגם י"ל אם נורא זהו בת"ת דא"א כו' למה יש יתרון בקו האמצעי שהוא מת"ת דא"א על ב' הקוין שהם מחו"ג מצד הארת הקו"ח כו' יותר מבחו"ג דא"א מאחר שחג"ת דא"א משרש אחד לוקחו והוא מבחי' ח"ס דא"א ואם בח"ס לא בא הקו הזה בגילוי ואיך ימצא בלמטה ממנו שהוא מדת הת"ת שנולד ממנו, ועוד דח"ס הוא עיקר הממוצע בין עצמות כו' ויש בו מבחי' אחרונה שבעצמות דהיינו בחי' האין דא"א כו' וכו' הי' ראוי להיות גילוי אור הקו הזה ולא בת"ת דא"א, וכאן אמר להיפוך דנורא תהלות עשה פלא זה, וזה סותר גם למה שא' כי עמך הסליחה למען תורא והסליחה הוא ב"ג מדה"ר שנמשכים מח"ס ומשם נמשך להיות נורא, ומ"ש להיות נורא עושה פלא שהוא ח"ס הוא היפוך זה ממש והאיך יתכן לומר שהמקבל ישפיע למשפיע שלו כו' וד"ל.

אך הנה יש להקדים לזה ביאור ענין הנ"ל בבחי' קו האמצעי שנק' בריח התיכון שמכריח כו', דהנה באמת יש להבין למה יש יתרון למעלה לקו האמצעי לעלות לקצה העליון שהוא הכתר שבכתר דוקא שאין בו הקוין מגיעין לשם כידוע, הלא שרש של הקו האמצעי מת"ת דא"א לבד ואיך יעלה למעלה מחכ' דכתר ולמה לא יגרעו גם ב' הקוין דחו"ג ששרשם בחו"ג דא"א, וגם מה שיש בכח הקו אמצעי כל ב' הפכים שבב' הקוין וגם מכריח

כי תפארת עוזמו אתה: תהלים פט, יח.

דוד מל' דאצ"י: ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט.

דח"ס הוא עיקר הממוצע: ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תריד ובהנסמן לשם. אמרי בינה

שער התפילין קטז, ב ואילך.

כי עמך הסליחה למען תורא: תהלים קל, ד.

שורה האמצעי — בו: כנצ"ל: ב.

הוא לקצה התחתון במל' יותר מב' הקוין כ"ז אינו מוכן לכאורה. ואמנם הנה יובן זה מן המדות שבלב שלמטה מן השכל שיש שם ג"כ רצון ונק' רעותא דלבא שלמעלה מן השכל והטעם שבמדות שבלב כו', דכמו שיש ב' מיני רצון במוח א' מורכב בשכל שבמות והב' הרצון הפשוט שבלתי מורכב בשכל כך ברצון שבלב א' רצון המורכב בשכל שבמדות והב' רצון שבלתי מורכב בשכל וטעם שבמדות וראי' מאוהב ושונא שמהפך משנאה לאהבה למעלה מן הטעם שבלב שבסיבתו מורכב כו' וכמ"ש במ"א בענין שיר פשוט ושיר כפול ושיר משולש ושיר מרובע דהיינו גם כשיר שבלב כמו בשיר שבמות, וכמו לבי ובשרי ירננו אל אל חי לבי ובשרי ממש כידוע שהניגון מהבל הלב ממש מעומקו הוא נמשך והוא בנקודת הרצון שבלב ונק' שיר פשוט, וכאשר מורכב בטעם באהבה התלוי בדבר כו' נק' שיר כפול בחו"ב ושיר משולש בג' אופנים דאהו"ר, והממוצע הוא הממוזג מבין ב' הפכים דאהו"ר הנק' עריבות הקול הוא נקודת הרצון שלמעלה מן ההרכבה בשכל וטעם של אהבה הנ"ל. וכדוגמא זו נמצא ברצון שבמות שלמעלה משכל וטעם כמוס לרצון נק' שיר פשוט, וכאשר מורכב בחו"ב שנק' טעם לרצון נק' שיר כפול, וכאשר בא עוד בהתפעלות מדות שברצון זה שמסתעפים מטעם כמוס לרצון שנק' שיר משולש ברצון העצם כו', וזהו שברית התיכון בחי' ממוצע דתי' הוא מברית לקצה העליון היינו כתר שבכתר בחי' הרצון העצמי שבמות שלמעלה מחכ' וטעם כמוס לרצון שנק' למעלה בחי' ודוקא בחי' ת"ת שבחזה הוא קול הממוזג מב' הפכים מטעם הנ"ל. וזהו קול ה' בהדר בחי' ת"ת כלול מחו"ג שנק' שיר משולש והוא קול התורה שכלול מאש ומים חו"ג כידוע שהתורה בחי' ת"ת כו', וזהו ובלילה שירה עמי כו' ושרשו מגיע בשיר השירים דשלמה שיר פשוט שלמעלה מחי' כו' שיר מרובע בבחי' מל' שמתלבשת בנה"י דז"א שנק' ד' רבתי כו' והוא דבע"כ שצועקים מעומקא דליבא שיש בו מעומק הרצון שבלב שכולל חו"ג שברצון זה ועומקי רצון שבמות הנ"ל ע"כ נחלק לד' דוקא כמ"ש בזהר בענין ד' בתים דתפילין שנחלק לד' מפני ששרשו ממקיפים דחו"ב אע"פ שבגילוי א"פ נחלק לג' חללי

רעותא דלבא: זהר וירא ק, א.

שיר פשוט . . מרובע: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רכז, ב. תקוני זהר בהקדמה ג, א. אשל אברהם לר' מרדכי בהר"ל אשכנזי — פיורדא תס"א — בתחלתו. ד"ה ותלד עדה תקס"ט נדפס בספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תקנה ואילך. ומקבילו בתורה אור בראשית ז, ג. תורת חיים בראשית לד, ד ואילך. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' רנד.

לבי ובשרי ירננו . . קול ה' בהדר . . ת"ת: תהלים פד, ג. ראה לעיל ע' מ. ושי"נ. שהתורה בחי' ת"ת: ראה דברי הימים"א כט, יא. ברכות נח, סע"א. תקוני זהר בהקדמה ו, א. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' נג.

ובלילה שירה עמי: תהלים מב, ט.
בשיר השירים דשלמה שיר פשוט: ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ס"ע קמו ואילך. כמדבר ח"ב ע' תרפט.

שירה שמתלבשת — דבע"כ: אוצ"ל: דבע"ת = דבעלי תשובה.

ד' בתים דתפילין: ראה זהר רסב, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א"מא ואילך. ושי"נ.

גלגלתא חב"ד, ובזה יש יתרון למעלה למל' על הת"ת ששורש הת"ת באו"פ דכתר שבכתר ולא במקיף, אבל המל' נעוץ סופן בתחילתן ממש ע"כ מה שמבריא לקצה התחתון דמל' הוא ממש בשוה כמו שמבריא לקצה העליון דכתר שבכתר כי היינו הך, וכידוע בענין עומק רום ועומק תחת ששניהם א' ממש וד"ל.

ומעתה יתורץ כל הנ"ל דמה שיש בכח הקו אמצעי לעלות לקצה העליון דכתר, היינו מצד שרש הממוצע דת"ת דוקא שאין מגיע לשם שאין ב' הקוין דאהו"ר מגיע לשם להיותם מורכבים בדבר פרט באהבה התלוי' בדבר כו', ואע"פ שגם הדעת כלול חו"ג היינו בחו"ג המסתעפים רק מצד השכל ולא בחו"ג שברצון שלמעלה מן השכל כי הדעת שבמוח כלול חו"ב לבד, אבל הת"ת שבמדות ששרשו גם במדות שברצון למעלה מן הטעם כמוס לרצון שהוא שרש המדות שברצון שנק' ח"ס והוא בכתר שבכתר עצם הרצון מטעם הנ"ל בשיר פשוט ושיר משולש, ולזאת יש יכולת הת"ת למעלה מחכ' וגם מבריא לקצה התחתון דמל' בחי' סוף מעשה שכלול מאהו"ר יחד וסובלם כא' ממש (שהרי אנו רואים כאיש תם וישר שכל מעשיו לשם שמים כולל ב' הפכים בלבד במעשה הטוב היינו שעושה רק מפני תמימות רצונו וכולל אהו"ר כנ"ל וד"ל, ועיקר הענין הוא שבחי' קו האמצעי יש בו מכל עצם הנפש ואנו רואים זה במה שאין הפסק בגופו של אדם ומתאחד מן המוח הדעת עם הלב עד היסוד מרגיש כא' וראי' שאין קישוי אלא לדעת ועיקר התולדה מקו זה, משא"כ יד ימין מופסק מרגל ימין כו'), וזהו נורא תהלות שבחי' ת"ת דא"א נק' נורא ושרשו בבחי' קו"ח שכלול מב' הפכים כנ"ל עושה פלא העליון דח"ס שהוא טעם כמוס לרצון (שזהו שיר כפול דחו"ב הנ"ל, וכמו שאנו רואים בהתפעלות רוי"ש כא' שמטה הרצון בטוב טעם ודעת סוד בבחי' שיר כפול, וראי' משיר שהלויים אומרים בבהמ"ק דאי' בזוהר ועבד הלוי הוא הוא דא עתיקא פנימי' הכתר והיינו ע"י התכללות רוי"ש שבשיר בקול ערב והיו משוררים בכוונה בטוב טעם בסוד ה' בשיר של

נעוץ סופן בתחילתן: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

עומק רום ועומק תחת: נסמן לעיל ע' תפז.

באהבה התלוי' בדבר: ע"פ אבות פ"ה, מט"ז.

הדעת כלול [כנצ"ל: כולל] חו"ג: ראה עץ חיים שער (לד) תיקון הנוקבא פ"ג. מאמרי אדה"א בראשית ע'

ד. וש"נ.

שארין קישוי אלא לדעת: יכמות נג, סע"ב. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אקמה. וש"נ.

משא"כ יד ימין: ראה מאמרי אדה"א שם.

משיר שהלויים אומרים: סוף תמיד. ראש השנה לא, א.

ועבד הלוי הוא דא הוא [אוצ"ל: הוא דא] עתיקא: קרח ית, כג. ראה זהר קרח קעח, ב. ראה מאמרי אדה"א

דברים ח"ד ע' אישמו. וש"נ.

אותו יום דהיינו הוא בחי' בינה, ולפי דעיקר התגלות בחי' ע"י בבינה כמ"ש במ"א ע"כ אמר ועבד הלוי הוא דא ע"י כו' שהוא שיר הפשוט דהכל א' מטעם הנ"ל וד"ל).

אך עדיין יש להבין למה נק' הת"ת בשם נורא דוקא בין גילוי ת"ת שבמדות דז"א ובין ת"ת דא"א דשם האי"ן שבו בהעלם. ויש להקדים מ"ש כי עמך הסליחה כו' והקושיא הנ"ל עדיין במקומה עומדת, דהסליחה היא ב"ג ת"ד שבוקעים ממו"ס שנק' פלא וא"כ הסליחה מקור לנורא שהוא ת"ת דא"א, וה"ז סתירה למ"ש נורא עושה לפלא דח"ס כו', אך הנה ענין הסליחה ששרשו בעצמו' בבחי' בעל הרצון שיוכל ליכלל ב' הפכים דהיינו הגם שחטא והי' למרת רוח במה שעבר רצונו יסלח לו ויקבלנו ברצון ממש, א"כ זה מוכרח שיש מקום שלמעלה מעלה מהרצון עד שעובר רצונו ולא יתפס מקום ויסלח ויקבל ברצון והיינו הנק' רעווא דכ"ר שבהאיר האור הזה מרעדכ"ר במצחא דע"י נק' עת רצון להרבות סליחה והוא שרש י"ג מדה"ר שבוקעים מאור פני מלך מו"ס כידוע, וו"ש כי עמך הסליחה שלגבי רעדכ"ר שם הוא מקור הסליחה ונק' מרבה לסלוח עד אין שיעור כמ"ש סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך העצמי שברעדכ"ר כו' ומשם יגדל נא כח אד' שנק' אל רחום כו' י"ג מדה"ר, וזהו למען תורא שיהי' נק' נורא כי ענין נורא הוא גילוי אור עצמותו שהוא בבחי' האי"ן שכאשר המלך סגור בהיכלו אינו נק' נורא רק כאשר מתגלה לכל כמו שהוא דוקא, והיינו דוקא כאשר מרבה לסלוח שהן הן גבורותיו כו' למעלה מן הרצון, והיינו בחי' גילוי קו"ח הנ"ל שמשם מקור לבחי' נורא זה שבו מתגלה בחי' האי"ן האמיתי לכלול ב' הפכים מפני היותו בעצמו למעלה מב' הפכים והיינו מבחי' העצמות ממש שהוא כל יכול כו' וסובל ב' הפכים דחו"ג בצמצום והתפשטות, ומ"ש נורא תהלות עושה פלא גם זה אמת אך זהו מלמטה למעלה משום דהת"ת עולה עד הכתר בכל מקום שהוא גם בכתר עצמו ואין כאן סתירה כלל וד"ל.

והנה עדיין אין מתיישב לגנון קושיא החזקה הנ"ל בהני תרי קראי דסתרי לכאורה, מ"ש נורא תהלות עושה פלא ומ"ש כי עמך הסליחה למען תורא דהסליחה הוא בח"ס כמ"ש באדרא והוא בחי' פלא כו' (וזה דוחק

הוא בחי' בינה: ראה עץ חיים שער (לד) תקון הנוקבא ספ"ב. לקוטי תורה קרח נה, ב. התגלות בחי' ע"י בבינה: מובא בשם הע"ח בתורה אור תרומה פ, ב; מאמרי אדה"ז פרישית התורה ח"ב ע' תקמח: אמרי בינה שער התפילין קכג, ג. וראה הנסמן בהג"ל. אור התורה לך כרך ו ע' תתרעז. ספר המאמרים תרל"ד ס"ע כח ובהנסמן שם.

רעווא דכ"ר שבהאור . . במצחא דע"י: ראה זהר (אדרא זוטא) האי"נו רפת, ב.

מרבה לסלוח: ע"פ שמונה עשרה. ישע"י נה, ז.

סלח נא . . יגדל נא . . אל רחום: שלח יד, יט. שם יז. תשא לד, ו.

דהסליחה הוא בח"ס כמ"ש באדרא: ראה שם זהר נשא קל, רע"ב. ויקרא כ, א. מאורי אור מערכת סליחה

אות יא.

דמלמטה למעלה קא' דהפשוט דנורא תהלות למעלה מן בחי' הפלא עד שעושה פלא איכ נורא זה בכתר עצמו שלמעלה מח"ס ואיך אמר כי עמך כו'), אך הנה יש עוד פי' בנורא באופן אחר דלא כפי' הנ"ל מצד חיבור ב' הפכי' לבד אלא כפשוטו דנורא שהוא המשפיע אימה ויראה (בל"א זייער פארכטיג), ויש להקדים לזה משי"א ביעקב שהוא בבחי' ת"ת וירא ויאמר מה נורא המקום הזה כו'. ותחלה יש להבין איך שנורא בבחי' ת"ת שכלול חו"ג דוקא להיות ידוע ההפרש בין אהבה ליראה הוא, דאהבה תולד מצד הריחוק ויראה מצד הקירוב, והוא ב' מיני התבוננות הפכים בסוכ"ע במרומם ומתנשא בעילוי אחר עילוי בעצמותו, והב' בהתפשטות באא"ס למטה עד שנגלה לעין מה שבורא יש מאין כו'. והנה אנו רואים שבזמן הגלות בנקל יותר להתפעל באהבה מביראה ובזמן בהמ"ק וכן לע"ל יהי' היראה יותר מאהבה, והטעם הוא דבגלות כתי' אסתיר פני ביום ההוא פי' פני בחי' פנימי' הרצון שמסלק רצונו ואינו רוצה בעמו גם כי ירבו תפלה כו', וכמו בפרישכם כפיכם אעלים עיני כו' כמו שמלך שמעשה עבדו שנאו לו אינו יכול לסובלו ומסלק רצונו ממנו עד שאינו רוצה בו ולא בטובו כלל כו', וגם אם ירבה העבד תחינה שילך לביתו יסרב ולא עוד אלא גם כשהי' בביתו יצא וילך לביתו והיכלו ויסגור בעדו, כך בגלותא אלכה ואשובה אל מקומי הראשון מקומי העצמי בהתנשאות העצמי שאין לו שיעור למעלה כנ"ל, וכן א' בזהר קודב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא כו', והי' יתרון למעלה בהתנשאות זאת שהוא בא אל עצמותו ממש וסיבתו מצד רוע מעשה התחתונים שלא ירצה בהם ולא יוכל לסבול אותם ומסלק רצונו מהם מפני שהרשעים פוגעים בבחי' הכלי דאורות וכמ"ש הפושעים בי בגופא דמלכא, ואע"פ שאין לו ערך כלל לגבי העצמות ממש דלא אדם כו' וכמ"ש לאו מכל אינון מדות כלל מ"מ גורמים הסתלקות פנימית הרצון שיעלה לעצמותו ברוממות העצמות ואינו חפץ עוד להטות ולירד רצונו למטה כו', ואמנם לפי שהרשעים גורמים בחי' התנשאות

ביעקב שהוא בבחי' ת"ת: זהר (סתרי תורה) יצא קנו. ב. זחיג (תוספות) שב, א. וירא ויאמר מה נורא המקום הזה: יצא כח, יז.

ההפרש בין אהבה ליראה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קצו ואילך. ושי"נ שבזמן הגלות . . . (בזמן בהמ"ק וכן לע"ל: ראה מאמרי אדה"א תקסי"ב ח"א ע' כ. תקסי"ט ע' פו וע' צו. עטרת ראש דרוש לעשיית ע' ע.

אסתיר פני ביום ההוא . . . פנימי: וילך לא, יח. ראה עטרת ראש שם ע' 132. לעיל ע' שעט. גם כי ירבו תפלה . . . בפרישכם כפיכם אעלים עיני: ישע"א, טו [בהיפוך הסדר ושם: ובפרשכם תרכו]. שמלך שמעשה עבדו שנאו לו: ראה גם ספר המאמרים תקסי"ב ח"א ע' טו. עטרת ראש שם ע' סה. אלכה ואשובה אל מקומי: נסמן לעיל ע' פו. שו"ה בהתנשאות — כנ"ל: ראה גם לעיל ע' תקנד. קודב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא: נסמן לעיל ע' צג. הפושעים בי בגופא דמלכא: ישע"א, כד. ראה זהר יתרו פה, ב. עטרת ראש שם ע' 132 וע' סו. לאו מכל אינון מדות כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

העצמו' שנק' גאה גאה כו' משם יהא מפלתם כו' כמ"ש קומה ה' ויפוצו אויביך כו' שהוא גיא על גוותנייא על המורדים כחוצפא והתנשאות ותנשא עליהם מבחי' התנשאות העצמו' וכמ"ש וברוב גאונך תהרוס קמיך גאונך דוקא וד"ל, אך ע"י התשובה האמיתי' נהפוך הוא שעצמות רוממות יורד ונשפל ונמשך ברצונו למטה מטה, וכמ"ש מרום וקדוש כו' את מי אשכון את דכא ושפל רוח, שזהו מי שבלבו נשבר לגמרי בתשובה שלימה ודכא לב בעומקא דעומקא גורם למעלה להיות ממעמקים קראתיך הוי' מעומק דעומק שהוא מבחי' ההתנשאות שבעצמות עולם הא"ס שאין קץ לעילוי אחר עילוי כנ"ל, והן הנק' עמוקות עומק אחר עומק רבים מאד וכמו מגלה עמוקות כו' (וכידוע בענין נ' אלפים יובלות כו' שהן עליות זא"ז כו' והכל בשעשועי המלך בעצמותו וכמ"ש בס' עמ"ה בענין השמיטות עליונות כו'), וכמו"כ ע"י מצות מעשיות בעוה"ז דוקא ממשיכים רצונו הפשוט למטה שירצה ה' בעמו כו' וכמו עבד שמעשיו רצויים למלך (בל"א ער איז ביוליגט) שהוא רצוי לו בכל מעשיו ממשיך רצונו אליו ומשפיל א"ע בהשראות הרצון זה עד שמניח ביתו והיכלו והולך תמיד אל בית העבד להשתעשע עמו והוא צמצום וירידה גדולה מן העצמות מלמעלה הימנו ירידת אור האלקי בתוך מעשיהם מפני שמעשיהם רצויים וישכח אתם גם בתוך טומאתם כו' וירבה לסלוח להם כו', וכמו"כ ע"י צעקתם מן הגלות בכל צרתם לו צר ממש כמ"ש בצר לך ומצאוך כו' ובקשת משם דוקא את ה' כו' כי תדרשנו כו' וכאב את בנו ירצה בכל פנימי' שלו ונמשך אחריו בעת צרתו ויגונו ודוחקו וצועק לבו ביותר אם האב התעורר בפנימי' עצמותו המו מעיו לו לנחמו ולדבר על לבו כמ"ש נחמו נחמו כו' וד"ל.

גאה גאה . . קומה ה' ויפוצו אויביך: בשלח טו, א. בהעלותך י, לה.
 גיא על גוותנייא: ראה תרגום אונקלוס בשלח שם (ושם: אתגאי). תורה אור בשלח סב, ד.
 וברוב גאונך תהרוס קמיך: בשלח שם ז. ראה עטרת ראש דרוש לעשיית ע' טו. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקיח.
 מרום וקדוש כו' את מי אשכון: ישע"י נו, טו (ושם: מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח — ראה הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ס. שמות ח"ב ע' רמח. לעיל ס"ע רכו).
 ממעמקים קראתיך: תהלים קל, א.
 מגלה עמוקות: איוב יב, כב.
 נ' אלפים יובלות: ראה ש"ך ר"פ בהר. לעיל ע' רד. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' רסו. ספר השיחות תשמי"ט ע' 33.
 וכמ"ש בס' עמ"ה . . כו': ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' יז. עטרת ראש שם ע' סז.
 עבד שמעשיו רצויים למלך: ראה גם הנסמן לעיל ע' תקסא בהערה ד"ה שמלך.
 בכל צרתם לו צר . . בצר לך ומצאוך: ישע"י סג, ט. ואתחנן ד, ל.
 ובקשת משם . . את ה' . . כי תדרשנו: ואתחנן שם כט (ושם: ובקשתם. אבל כ"ה גם בשערי תשובה ח"ב שער התשובה ט, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקכה).
 וכאב את בנו ירצה: משלי ג, יב (ושם: בן).
 המו מעיו לו . . נחמו נחמו: ע"פ ירמ"י לא, יט. ישע"י מ, א.

והנה עכ"פ יובן שיש כאן ב' הפכים א' הטיות רצונו מעצמותו שהרצון הוא צמצום העצמות ולהמשיך הרצון למטה הוא ירידה גדולה ועונה יתירה (אך בזה בחי' פנימיות העצמות ממש כמו יאר ה' פניו אליך כו') כמו גם כאשר עלה ברצונו להאציל ולברוא צמצום זה של הרצון בא בדרך ירידה מן העצמות ומכ"ש המשכה של הרצון למטה לקבלת תשובה בע"ת ומע"ט וצעקת הנדכאים כו', והב"ת הסתלקות הרצון לעצמו' כמו אסתיר פניו כו' בזמן הגלות שישב אל מקומו בהתנשאות העצמו' מפני שאין מעשיהם רצויים כלל כנ"ל. ויובן מזה ג"כ ההפרש בין אהבה ליראה, דהנה אהבה מרחוק יותר תתעורר כאב לבן שמקרוב אין בו שום התפעלות אהבה רק מרחוק יותר יתפעל עד שבמשך זמן רב תכלה נפשו, לפי שהאהבה טבעה בבחי' המשכה כמים והמים כל שנמשך למרחוק יותר יותר מתגברים, כך תתעורר פנימי' האהבה ביותר כל שמרחוק האהוב יותר, וכמו"כ ההתבוננו' הנפלאה ורחוקה ביותר איך שהוא ית' רם ונשא בהתנשאות העצמיות ואיך שהרצון הוא ירידה גדולה כנ"ל וכה"ג מזה תגדל התפעלות האהבה ביותר, ויש בזה אופן ב' שהוא מגיע להתבוננות הנפלאה שהוא מרחוק מאד והוא כמשכיל על ערך שפלות הנברא לגבי הבורא איך דכלא חשיב וכה"ג שזה ממש כמו שהגיע לרוממות העצמו' בשבחי ההפלאה בעצמו כו'.

ויובן זה עדי"מ שמשבחים לחכם גדול א' בהפלאה לערך חכמתו בעצם איך שנבדל בערך למעלה עד שאין חכם יכול להגיע לסוף עומק תבונתו והב' שפלות ערך כל חכם לגביו עד שהוא כקליפות השום ושאיין חכמתו נחשב למאומה לנגד שיחת חולין של אותו חכם עד שגם שיחתו לא ישיג וכה"ג, הרי ערך שפלות שמשפיל כל חכם לגביו הוא מגיע באותו ערך חכמתו הנפלא ממש והכל א' וד"ל. וכך יובן בהתבוננות שפלות ערך הנברא שאינו רק מצמצום היותר אחרון ואיך דכלא חשיב כו', וכך בעולם הנאצל כו' כל שיעמיק יותר גודל עוצם השפלות ה"ז ממש כאלו השכיל בגודל עוצם ההפלאה והתנשאות שבעצמות אלקות משום דהכל א' ממש כמובן במשל הנ"ל וד"ל, אבל הנה התפעלות היראה הוא דוקא מקרוב ולא מרחוק דהיינו כשמתבונן מירידות והמשכות אלקות למטה מטה דוקא להחיות כל חי ורוח כל בשר עד שקרוב בעיני השגתו שמחי' את הכל ועומד גילוי אלקות מקרוב אליו תפול בו היראה והבושה שכל יראה בא רק מחמת התגלות מי שהוא נורא, וכמו השר הגדול כשרואה הבא לביתו ממש ותחלחל בו הפך הטבע דאהבה שהוא מרחוק דוקא והיראה דוקא מקרוב אבל מרחוק תבוטל לגמרי כידוע, וזהו הטעם שבגלות מצד הרחוק אלקות כמ"ש אסתיר פני האהבה תתגבר בקל יותר מן היראה ולעיל יהי' פחד ה' על כל בשר מפני

יאר ה' פניו אליך: נשא ה' כה.

שורה וצעקת — והב"ת . . פניו: כנציל: והב"ת . . פני.

שאו יהי גילוי אלקות מקרוב וכמ"ש וראו כל בשר כו' והיראה מקרוב דוקא, וכן הי' בבהמ"ק שהי' גילוי אלקות בהיכל ק"ק היראה עיקר שהוא מקרוב דוקא וד"ל (וכמו יראה כל זכורד כו' למען תלמד ליראה כו' וכן מה הי' אלקיך שואל מעמך כו' כנ"ל וד"ל).

ומעתה יש להבין בבחי' הת"ת שהוא הנק' נורא שכלול מחו"ג דאוי"ר ב' הפכים הנ"ל, והיינו מ"ש ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה כו' דיעקב א' אלקי אבי אברהם הוא האהבה שמצד הריחוק ופחד יצחק הי' לי שמצד הקירוב וכלול הי' מב' הפים אלה יחד כו', ויש להבין מ"ש ויירא ויאמר הל"ל ויאמר מה נורא כו', יראה זו משמע שמתמלא בעצמו יראה מן המקום ההוא שנק' נורא להיות קרוב אליו ביותר. והענין הוא דעיקר ענין נורא היינו כאשר משפיע אימה ויראה לזולתו העומד לפניו כמו והאלקים עשה שיראו מלפניו ע"י הברקים ורעמים שהן נוראותיו ע"י שמפשיט עקמימות שבלב כו', וכך במ"ת ע"י קולות וברקים ויראו העם וינועו כו' והוא היפוך האהבה והקירוב ע"ד דוגמא כאשר המלך יש לו אהבה עזה בכל קירוב עם עבדיו ומגלה כל עצמותו לא יוכל העבד להמשיך ע"ע יראה מפני עוצם הקירוב הגדול עד שהמלך מתלבש בלבוש היראה והיינו שמסתיר ממנו עצמותו ופנימיותו מרחוק יעמוד וכאלו לא הי' לו אהבה וקירוב כלל אדרבה ישפיע עליו באימה ויראה ופחד ואימה ופחד זה בא מבחי' רוממות העצמות שלו כשהוא מתנשא בעצמו ביותר בהיפוך השפלות עצמו בקירוב לעבד (אע"פ שזהו גילוי פנימיות דוקא אבל בא בדרך ירידה ושפלות לעבד, משא"כ רוממות עצמותו בא בדרך הבדלה והפלאה מרחוק דוקא), וזהו מפני שצריך להראות אימה ופחד מלכותו אבל כשאינו צריך אדרבה משפיל א"ע ומדבר עם עבדו כא' הפשוטים וזהו היפוך מלכותו.

והנה כאשר ירבה להשפיע אימה יתירה ולא יראה לעבדיו בקירוב בשום פעם ישנאוהו וימרדו בו, ואם יתנהג עמהם הכל באהבה וקירוב ולא יראה להם אימתו כלל ימרדו יותר, ע"כ צריך למצוא הממוצע דוקא והוא כדי שיהי' סרים למשמעתו יתלבש באימה ויזרוק עליהם אימה ויראה עד שיראים ממנו כ"א לפי מדרגתו דיראה לנוק' בכל מקום היראה כפי שמקבל

וראו כל בשר: ישע"י מ, ה.

יראה כל זכורד: משפטים כג, יז. תשא לד, כג. פי ראה טו, טז.

למען תלמד ליראה . . מה הי' אלקיך שואל מעמך: פי ראה יד, כג. עקב י, יב.

אלקי אבי אברהם . . ופחד יצחק הי' לי: ויצא לא, מב [ושם אלקי אבי אלקי אברהם — אבל כ"ה בכ"מ

ומהם: מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשסג. ושי"נ. בראשית ע' רכז. ושי"נ].

והאלקים עשה שיראו מלפניו . . עקמימות שבלב: קהלת ג, יד. ברכות נט, א.

ויראו העם וינועו: יתרו כ, טו [ושם: וירא].

דיראה לנוק' . . דנורא הוא המשפיע: ראה סידור שער התנוכה רעג, ד. ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע'

יט. עטרת ראש שם ע' 138.

ממי שיראים ממנו שהוא הנק' נורא בעצם כידוע, שזהו ההפרש בין נורא ליראה דנורא הוא המשפיע יראה שהכל יראים ממנו (בל"א ער איז פארכטיק זייער) ובתוך רגע יתהפך לחסד וטוב לקרב באהבה כו' באור פני מלך ובאור פניו יש בהעלם פחד ואימה על העומד לפניו כו' כי כלול מאוי"ר למען יעבדוהו עבודה תמה מאוי"ר יחד כו'. וכך יובן למעלה בנורא העליון שהוא מדה ממוצעת מחו"ג להשפיע אימה וגבורה עליונה וגם אהבה וחסד מאור חסד העליון דאם הי' האור ושפע רק מחסד העליון הי' הכל בבחי' פירוד כדור של אנוש שמרדו כו' ואם הי' באימה גם שמים לא זכו כו' לא יצדק כו', שלפ"ע הרוממות דעצמות שמזה נמשך הפחד כצדיק כרשע יחשב כו' אלא מדה ממוצעת בהכרעה נכונה מחו"ג, וזהו מלך במשפט כלול מחו"ג יעמוד ארץ כו' ע"כ כל הנהגות העולמות הוא במדת הת"ת דוקא שהוא שם הוי' ולא בחו"ג לבד שהן אל ואלקים דאל חסד חסד לבדו כמ"ש חסד אל ואלקים גבורה לבד ואין העולם מתקיים באחד משניהם רק בהתכללות משניהם והוא הת"ת שנק' נורא והיינו וי' דוהנורא שכלול מגדול וגבור יחד וד"ל.

וזהו ויירא ויאמר מה נורא דיעקב הי' בחי' מרכבה לת"ת דז"א דכלול מחו"ג והי' רואה גילוי אוא"ס בהיכל ק"ק שכזה המקום שהוא בהמ"ק שהוא במדריגתו בחי' ת"ת שנק' נורא להיות שם גילוי רוממות העצמות כמו שהוא דנופל היראה ופחד, וזהו וירא ואח"כ ויאמר מה נורא לפי שהי' בחי' מרכבה לקבל בקירוב בחי' נורא ואבות סימן לבנים בכל ג' רגלים שיבאו ויראה כל זכורך כו' בהשתחוואה מקבלים מבחי' נורא זה שא"א לקבלו כ"א בבחי' יראה עילאה דוקא שהוא ביטול במציאות ממש בהשתחוואה והיינו וירא דיעקב בבחי' חכמה כ"ח מ"ה ממש (וכנ"ל דשפלות דמקבל ביותר מגיע לרוממות המשפיע כנופל לפני רגלי האדון שראשו לארץ לפני הדום רגלי האדון ענין ביטול כזה מגיע גם שישפיל אדונו עצמותו המרומם אליו ולא בכל דבר זולתו כלל, וזהו סימן לעצם הרוממות בכל שמרומם יותר צריך שיהי' לפניו בביטול פנימי מכל וכל יותר, וכמו ההפרש שבין מלך ושר. ובזה יובן מ"ש בזוהר דכ"ע אע"ג דאיהו אור צח כו' אוכם הוא לגבי עה"ע

כדור של אנוש שמרדו: ראה בראשית ד, כו. שבת ק"ח, ב. רמב"ם ריש ה' ע"ו.
גם שמים לא זכו: איוב טו, טו [ושם: ושמים — ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קצג].

לא יצדק: תהלים קמג, ב.

מלך במשפט . . . יעמוד ארץ: משלי כט, ד [ושם: יעמיד].

חסד אל: תהלים נב, ג.

ואבות סימן לבנים: ראה בראשית רבא פ"מ, ו. הנסמן בלקוטי שיחות תולדות ט"ך כה ע' 123.

חכמה כ"ח מ"ה: זהר (רע"א מהימנא) צו כה, א. לד, א.

דכ"ע . . . אוכם הוא לגבי עה"ע: ראה תקוני זהר ת"ע (קלה, ב).

ולפעמים א' אתחשך קמ' עה"ע כו'), וזהו בראשית ירא בושת הפוך אתוון דבראשית כו' דכתר מקור לחכמה ונק' אלף, אבל בחי' ביטול דכתר ע"י עה"ע עד דאתחשב כאדם קטן לפני הגדול ביותר ונק' ירא בושת כו' כקטן הנופל פניו ומתבייש עד שמתבטל לגמרי לפני הגדול, ויראה ובושה זו נק' יראה פנימי' שהוא בפנימי' הכתר כמו שהוא בבחי' ביטול באין ממש ונק' ע"י פלא למעלה מבחי' מקור לחכ', אבל עה"ע דאפי' אור צח כו' נק' נורא שממנו מתבטל ומתחשך אור צח כו' אבל לאחר שאור צח שהוא כתר עליון קיבל היראה ובושה קמ' עה"ע ויורד למטה נק' הוא בשם נורא לגבי הנאצלים דכתר הוא הממוצע והוא בחי' אחרונה שבעצמות ושרש וראש לנאצלים כידוע, וזהו שמיראה בושת דאור הכתר נעשה בראשית להיות מקור לחכ' כו', והמקור לח"ע הוא בחי' פלא שנעשה אלף אאלפך חכ' כידוע וד"ל.

ובזה יובן ענין נורא תהלות עושה פלא דמלמעלה למטה קא' כפשוטו
דהיינו בחי' עה"ע עצמו שנק' נורא תהלות דלא אתיידע ולא ידע לי' בר איהו כו' הוא העושה פלא שהוא אור צח בחי' הכתר שנק' פלא אור מופלא בסתימות והעלם דלגבי הנאצלים הוא בהעלם כו' וד"ל. וזהו ג"כ נורא תהלות אדון הנפלאות שזהו ממש ענין עושה פלא הנ"ל, דהנה מבואר למעלה בענין עושה נפלאות לבדו כו' שנפלא נפעל מפלא וכדוגמא דקי"ס שע"ז א' עושה פלא לפי שמהעלם דים נעשה גילוי היבשה כמ"ש הפך ים ליבשה שלא כסדר ההשתלשלות דים ויבשה שא' יקוו המים ותראה היבשה זהו הנק' פלא, וזהו עושה פלא כפשוטו שעשה לפלא בגשמיות והוא משם הוי' דבחי' ת"ת דוקא כמ"ש מי כמוך באלים הוי' כו' שעושה ב' הפכים כא' שברוח פיו נערמו מים כו' צללו כו' וישראל הלכו ביבשה כו', וזהו מחמת הביטול דאין על היש ביתר מכפי המדה והיינו עושה פלא העליון, וכמבואר

בראשית ירא בושת הפוך אתוון דבראשית: בראשית א, א. ראה תקוני זהר ת"ז ותכ"ח. מאמרי אדה"א בראשית ע' א וס"ע לה ואילך. דברים ח"ד ע' אה"ט.

דכתר . . אלף: ראה תקוני זהר תמ"ט. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסא. ושי"נ.

דכתר הוא הממוצע: ראה לעיל פיסקא 'וביאור הדברים' ושי"נ.

פלא שנעשה אלף אאלפך: ראה תקוני זהר ת"ע קלה, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רכו. ח"ג ע' א"י. שמות ח"א ס"א מב ואילך. איוב לג, לג. לעיל ע' רצ.

דלא אתיידע ולא ידע לי' בר איהו: ראה זהר (אדרא זוטא) האוינו רפת, רע"ב. (אדרא רבא) נשא קכט, ב. קמ, ב.

מבואר למעלה בענין עושה נפלאות לבדו: לע"ע לא נתברר לאיזה מאמר כוננתו. וראה גם לעיל ע' תקנד בהערה שריה כח.

הפך ים ליבשה: תהלים טו, ו.

יקוו המים ותראה היבשה: בראשית א, ט (כדילוג).

מי כמוך באלים הוי': נסמן לעיל בפיסקא 'והנה ידוע שיש'.

שברוח פיו נערמו מים . . צללו . . וישראל הלכו ביבשה: בשלח טו, ת. י. שם יד, כט, טו, יט.

למעלה דפלא העליון היינו כאשר אור צח אתחשיך כו' בבחי' ביטול לאין העצמי כו' שנק' נורא תהלות. וזהו אדון הנפלאות שנעשה מבחי' נורא תהלות דוקא, דנורא תהלות היינו מבחי' עה"ע עצמו וממנו יומשך להיות אדון הנפלאות וד"ל.

ובכ"ז מתורץ הקושיא החזקה בענין הסתירה דב' המקראות הנ"ל, דהיינו מ"ש כי עמך הסליחה כו' דהיינו הך עם עושה פלא הנ"ל, ולא סתרי אהדדי כלל בהיות שמוכן מכל הנ"ל דהרצון הוא בחי' ירידה והמשכה מצומצמת למקבל כפי ערכו אם רב או מעט וכלא חשיב לגבי העצמי כנ"ל דכאשר מסלק רצונו בא הוא לעצמות ההתנשאות כמו בגלות כו', וענין הסליחה ה"ז לאחר שסילק הרצון מעוברי רצונו וכבר בא אל עצמותו חוזר וממשיך רצונו למחול ולסלוח והתרת הרצון בבחי' ירידה להיות בקירוב למקבלים, וזהו שכתוב כי עמך הסליחה להחזיר הרצון, מפני שאין ערוך לגבי עצמות שנק' עה"ע דגם אור צח אתחשך קמי' כו' והוא בחי' פלא שבכתר עליון ששם בחי' הסליחה אך צורך ירידה זו דסליחה רק למען תוורא פי' כנ"ל בוירא ויאמר כו' שהוא ע"י כח מ"ה ביטול במציאות יוכל לקבל בחי' נורא (זהו ירא בושת דבחי' פלא לקבל בחינת נורא העליון דעה"ע שהוא מצד הרוממות בעצם אך הרי היפוך זה הוא כדי שיהי' בקירוב ויהי' היראה למקבלים מצד הקירוב היינו החזרת הרצון דסליחה כו'), ולכך כדי שיהי' נורא בגילוי שאין היראה מקרוב כנ"ל באריכות הגם שהאבה דוקא מרחוק בהתנשאות העצמות ובקירוב תתקרר האהבה אבל למען תוורא שיומשך יראה אינו אלא מקרוב ע"כ עמך הסליחה שהוא החזרת הרצון בגילוי למקבלים בקירוב שמזה יהי' נמשך היראה ופחד ה', וכמו לע"ל באמרו ובאו במערות צורים כו' מפני פחד ה' והוא גילוי דנורא וד"ל, והיינו לפי שאחר שבחי' פלא העליון נק' יראה בושת לגבי עה"ע הרי יורד ונמשך למטה ונק' נורא לגבי הנאצלים כנ"ל, ונמצא דשניהם אמת דנורא תהלות דעה"ע עושה פלא דבחי' כתר עליון דאתחשך קמי' אבל עמך הסליחה בהחזרת הרצון נק' אז בחי' הכתר נורא, וז"ש למען תוורא לגבי הנאצלים (ולכך א' קדוש אתה בחי' עה"ע ונורא שמך בחי' כ"ע אור צח הנ"ל, וזהו ושםך נורא על כל כו' ובאמרו ברי"ה ויוהכ"פ שהוא דוגמא דלע"ל קאי זה על בחי' עה"ע עצמו שנק' נורא לגבי אור הכתר דאוכם הוא לגבי כו' וד"ל.

ובכל הנ"ל יובן מ"ש נוראותיך יאמרו בשני אופני פירושים הנ"ל, הא' בענין נורא שבו בחי' גילוי האינן להיותו סובל ב' הפכים דחוי"ג כנ"ל, הנה פי' ועוזו נוראותיך בחי' התוקף והכח והחיוזק של כל נוראותיך בפרט

ובאו במערות צורים . . מפני פחד ה': ישעי' ב, יט.
קדוש אתה . . ונורא שמך . . ושםך נורא על כל . . ובאמרו ברי"ה ויוהכ"פ: בתפלת העמידה.

יאמרו, והענין כמ"ש למעלה בענין קו האמצעי דת"י והעיקר הוא בחי' ת"ת שעולה עד ת"ת דא"א ושם יש מקור למקור מבחי' הקו"ח שאחר הצמצום שיש בו מעצמות אא"ס שלמעלה מב' הפכים וסובל הכל התפשטות וצמצום כו', לפי שהוא שלימותא דכלא ומשם מאיר עד בחי' הכתר שהוא בחי' אחרונה שבעצמות ונבדל הוא בערך מן הנאצלים, ולכך נק' הכתר נורא לגבי הנאצלים ע"כ מכחו בא ההארה והכח והעוז לכל הע"ס שיהי' בהם בחי' התכללות דב' הפכים, ונק' נוראותיך דרך פרט כי כל חיבור ויחוד עו"ע משפיע ומקבל שהם ב' הפכים שם מאיר בחי' האין דכתר ששם הוא בהעלם וכח שמקבל מן העצמות שבקו"ח (כמו איש ואשה למטה זכו שכינה ביניהם וכך כל תולדה וריבוי דצ"ח הכל מבחי' האין האלקי המחבר כנ"ל באריכות), ודרך פרט יש בג' קוין כמה מיני ריבוי התכללות ויחודים ובכלל הן י"ב גבולי אלכסון ובקו האמצעי עיקר התכללות מפני שנק' בריח התיכון והיינו בג' מדריגות דת"י בדעת שיוכל לסבול חו"ג בא לו זה הכח מאור הכתר וכן בת"ת ונר"ה רק העיקר בכללות הכל כא' הוא בת"ת דוקא, וע"כ גם הת"ת נק' נורא כמו הכתר עצמו (כמו עד"מ לוח קטן שמצוייר בו כל האריכות שבלוח גדול שזהו ענין ז"א כו'), ונמצא שבכל פרט ופרט שבקו האמצעי שיש שם התכללות ויחוד מב' הפכים הוא הנק' נורא בפרט ובהתחבר כולם יחד הן הנה ריבוי נוראות ונק' נוראותיך שכל א' יש בו מהארת אור העצמות שבקו"ח שעליו א' אנת הוא דמייחד לון ומקשר לון כו' וד"ל.

ולפי' הב' בנורא כפשוטו שמשפיע יראה כמו נורא תהלות כו' שהוא גילוי אור העצמות כמו שהוא ברוממות שלו עושה פלא כנ"ל, הנה יתפרש ועוזו נוראותיך בחי' התוקף והחוזק של בחי' נורא זהו עד"מ מלך גדול יותר אימתו גדולה יותר ונק' נורא ביותר והקטן הימנו אין אימתו גדולה מפני שיעור גדולתו בעצם, ולפי זה תוקף נוראתיו הוא רוממות גדולתו הבלתי בע"ג ומשם ערך הכח של נורא שמשפיע אימה ופחד, וכמו שלע"ל יתגלה עצמות הרוממות ובאו במערות מפני פחד ה' והדר גאונו כו' והדר גאונו זהו תוקף הכח להתגלות נורא זה כמו תפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך כו' וכת"י מי לא יראך מלך הגוים כו', וזהו ועוזו נוראותיך לבא לידי גילוי נורא, ודרך פרט היינו בכתר שנק' נורא תהלות וכמ"ש כי עמך כו' למען תורא ומשם ירד האור דרך פרט שמשפיע אימה מכל המדרגות מיוחדות

מעצמות אא"ס . . שלימותא דכלא: עבודת הקדש ח"א חלק היחוד רפ"ח.

איש ואשה . . זכו שכינה ביניהם: סוטה יז, א. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תב. וש"נ.

י"ב גבולי אלכסון: ספר יצירה פ"ה, מ"א. ספר הבהיר סמ"ב [סצ"ד-ה]. ונמנו בפרדס שער (כא) פרטי

השמות פ"ח.

אנת הוא דמייחד לון: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.

תפול עליהם . . מי לא יראך מלך הגוים: בשלח טו, טז, ירמ"י י, ז.

כמו מבחי' היד החזקה שנק' זרועך וכן ימינך תרעץ כו' או זרוע תפארתו ולפעמים בחי' הנצח או הוד וכלולתם יחד הוא בת"ת שנק' נורא בכלל רק שבא לעולמות בדרך פרט ע"כ אמר ועוזו נוראתיך יאמרו המלאכים וכל העולמות כו' וד"ל.

אך לכאורה יש להבין מהיכן יש כח למלאכים ועולמות בע"ג להבין ולהשיג בעוזו נוראתיך העליונים שבאצי' ולמעלה מהאצי' ואיך יתכן שיוכלו לומר בפה, הענין הוא משום דבחי' נוראות העליונים הללו באין למטה מטה בעולמות התחתונים עד עוה"ז השפל, ויובן זה בהקדים ענין א' והוא מה שאנו אומרים ומקבלים עליהם עומ"ש זה מזה ונותנים באהבה כו' משפיעים זל"ז דמשמע שהמלאכים כלולים כא' זה מקבל מזה וכת"י וקרא זא"ז ומקבלין דין מן דין, ולכאורה האיך יתחברו ויתכללו ב' הפכים כאש ומים ומיכאל וגבריאל במלאכים לפני ארי' לפני שור שבמרכבה וכה"ג שא' בזהר דכלילין דא בדא ושליבין דא בדא כו' (ואם לא היו כלולים זע"ז האיך נק' מרכבה שנושאת את הרוכב שבהכרח שיתאחדו בכל כחותיהם יחד לנשאות את הכסא העליונה ולא יפרקו וכמ"ש כי רוח החי' באופנים ולא יסבו בלכתן כו' והוא פני אדם לארבעתן, כדוגמת בחי' ת"ת דאצי' שכוללם יחד כו').

אך הנה כתיב עושה שלום במרומיו כו' ב' הפכים דאש ומים והיינו שלום בפשמ"ט והוא לפי שנמשך משלום העליון שבפשמ"ע והיינו בחי' חיבור והתכללות דיי"ב ג"א שבקו האמצעי דת"י דאצילות בכלל ופרט שזהו קשר ה"ס זע"ז עד שיתחברו אורות בכלים הפכים המנגדים כמו אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד, כמ"ש במ"א בענין לאכללא שמאלא בימינא וימינא בשמאלא בענין ב' פ' דק"ש באריכות, ומכח התכללות זו יבא האור והשפע אלקו' גם למטה מטה בעולמות ומלאכים בבחי' התכללות זע"ז שיקבלו דמ"ד כו' וכולם כא' אומרים ביראה ובאימה קדוש כו' בלי התחלקות

ימינך תרעץ . . זרוע תפארתו: בשלח טו, ו (בדילוג). ישעי' סג, יב.

ומקבלים עליהם עומ"ש: ע"פ ברכת יוצר.

וקרא זא"ז ומקבלין דין מן דין: ישעי' ו, ג ותרגום יונתן שם. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקצב ואילך.

דכלילין דא בדא ושליבין דא בדא: ראה זהר תרומה קעא, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשמו.

כי רוח החי' . . ולא יסבו בלכתן: יחזקאל א, כ. שם יב; יז [ושם: לא].

פני אדם לארבעתן: ראה יחזקאל א, י. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קנו. שמות שם ע' תקצ.

עושה שלום במרומיו: ראה לעיל פיסקא, והנה תחלה"ו ושי"ג.

שלום בפשמ"ט: סנהדרין צט, ב.

לאכללא שמאלא בימינא . . ב' פ' דק"ש: ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תשח ואילך.

ובהנסמן במראי מקומות לשם.

שו"ה שיקבלו — דמ"ד . . וכולם כא' אומרים: דין מן דין. ע"פ ברכת יוצר.

כלל הגם שהם ב' הפכים כאש ומים כו' (וכמו לפני המלך יתחברו ב' הפכים דב' שם המנגדים, וזהו רק מצד היראה והפחד שמתבטלים לגמרי מרוב אימה המתפשט מן המלך והוא כאשר נורא ואיום ביותר ולפ"ע אור הנורא ופחדו ויתכללו ביותר וא"כ יובן שב' הפכי הנ"ל עולים כא'. ויובן זה במלאכים ובמרכבה עליונה שידוע שסיבת הטעם להתכללותם הוא מצד הארת אור העליון הנעלה מאד שמתבטלים לפניו (והוא שם מ"ה דח"ע כמ"ש במ"א) והוא הנק' נורא שמשפיע אימה ופחד כנ"ל וממנו יוכלל ב' הפכים כא' והכל א' מצד שרש בחי' הנורא בעצמות כו', והנה נמשך בחי' התכללות זו עד למטה מטה גם בעוה"ז השפל במזלות ודצח"מ וארמ"ע שכלולים זמ"ז בריבוי מיני אופנים הרכבות שונות כידוע והכל מצד בחי' נוראות העליונים שנמשך למטה במרכבה עד מרכבה דעשי' עד היכלות ומזלות כע' שרים המשפיעים למטה בארץ עד שכל א' מקבל מזולתו, כמו שאקלים זה דצח"מ שבו כך ואקלים זה דצח"מ וארמ"ע שבו באופן אחר היפוכו ועכ"ז כלולים זמ"ז ומתחברים כא' וכמ"ש ואגודתו על ארץ יסדה כאגודה א', וראי' שמתפרנסים זמ"ז ומקבלין דין מן דין ממש (וראי' מסדום ועמורה שנהפכו מפני שאמרו שלי שלי שלך שלך כפירוד התחלקות בחי' תהו היפוך בחי' התיקון שהוא בחי' היחוד והתכללות כידוע), וכמסחור הארץ

להתכללותם הוא מצד . . שם מ"ה: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתפב.

ואגודתו על ארץ יסדה: עמוס ט, ו.

מסדום . . שלי שלי שלך שלך: אבות פ"ה, מ"י [ושם: ושלך. אבל כ"ה גם בהנסמן בסמוך]. ראה מאמרי

אדה"א דברים ח"ג ע' תשנב. ושינ.

חננון ורחום הוי' כו', הנה תחילה יש להבין מה שלפעמים הקדים רחום לחנון והוא בייג מדה"ר דכתיב ויקרא הוי' הוי' אל רחום וחנון כו' וכאן אמר חנון ורחום כו', אך ידוע שיש ב' מיני מדות אחד מדות שבכתר והב' מדות שבז"א שבמדות שבכתר הן בבחי' הרוממות והתפשטות בלי גבול כי הוא למעלה מן השכל עדיין כידוע, ומדות שבז"א היינו המדות שהן נולדים מן השכל בצמצום גדול, וידוע דבייג מדה"ר מדבר בבחי' מדות עליונות דכתר ולכך הקדים רחום לחנון, והקדים שם הוי' להיות רחום וחנון נמשכים משם הוי', ור"ל ה' אל רחום כו' וכאן מדבר במדות דז"א לכך הקדים חנון לרחום ואמר חנון ורחום ה' שהוי' זה נמשך מי' מדות חנון ורחום כו', וכל זה פלא גדול דלכאורה הכל בהיפך כידוע דעיקר שם הוי' בז"א והי' ראוי שיאמר במדות דז"א ה' תחלה ואח"כ המדות שבו ובמדות שבכתר שבייג מדה"ר הי' לו להזכיר שם הוי' אח"כ, כי שיומשך שם הוי' הוצרך להיות ע"י מדות דא"א שהן רחום וחנון. ויותר יתרון שבפסוק זה דחנון ורחום ה' מדבר בבחי' הכתר ובייג מדות הרחמים שאומר ה' אל רחום מדבר במדות דז"א כו', ועוד דענין קדימת חנון לרחום ורחום לחנון לכאורה אין הפרש בזה בין מדות שבכתר למדות דז"א ומהו ענין חנון שלפעמים יוקדם לרחום ולפעמים יאחר.

אך הנה כל זה יובן בהקדים בשרש ענין מדות שבכתר ומ"ש הוי' הוי' ב' פעמים, להיות ידוע דהכתר הוא בחי' הממוצע בין העצמות לנאצלים והוא למטה בנפש האדם בחי' התענוג והרצון ויש בו ב' מיני מדות א' מדות שברצון הנולד שיש להן שיעור בנפש כב' דברים אחד [שיעור] בעצם ומהות

חנון ורחום הוי': נדפס בבוך א' = 191 ע' עט וכין אריחיים ניתוספו בפנים אותיות או חיכות בבוך ג' = 801 ע' קד. בבוך א' הנ"ל נרשמו הפרקים לט"ז [וניכר מזה שזה המשך לביאר על סדר הפסוקים דאשרי (וכי"ב) ולע"ע לא מצאנו המאמרים הקודמים].

לפרקים מג' מד ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' מדה (פ"ג-ד). מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' קלד ואילך. ולכללות המאמר ראה גם ד"ה זה בסידור שחרית נב, א. מאמרי אדה"ז מארז"ל ס"ע שפח ובהנשמן כמראי מקומות שם לע' שפח וע' שסב.

בוך א הנ"ל כולל מאמרי אדה"א כמה מהם בין השנים תקפ"א-תקפ"ו (כנרשם בהבוך. וכמה שנרשמו בכתי' אחרים) ומאמר דידן נמצא בבוך הנ"ל וראה לקמן ע' תקצ שמציין, וכמ"ש במ"א באריכות בענין חד נוקבא דפרדשקא בשער התפילין שנדפס בסידור' (שכנראה הכוונה לחלק אמרי בינה הוצאת קה"ת תשל"ח כמצויין לקמן — האמ"ב נדפס בפעם הראשונה בקאפוסט תקפ"א —) ובע' תקצה מציין לדרוש, והנחש הי' ערום כו' הנדפס באריכות' שנדפס בין השנים תקפ"ד-פ"ו (ראה רשימת הדפוסים בסוף תורת חיים בראשית קה"ת תשל"ד) בסופו. ולפי' הנה מאמר דידן הוא לאחרי שנת תקפ"ג. וכל אופן מגוף הכתי' אין ברור אם מאמר זה הוא מכ"ק אדה"א.

חנון ורחום הוי' . . . ויקרא הוי' הוי' אל רחום וחנון: תהלים קמה, ת. תשא לד, ו. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' התקטו וע' התקכב. הנשמן בריש המאמר.

שויה הקדים — מ"י: ג' ע"י.

שם הוי' בז"א: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א.

דהכתר הוא בחי' הממוצע: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א.

אור התפעלות אהבה זו שברצון הנולד והב' שיעור בעצם הנפש והוא מפני שאין זה הרצון חלק עצמי מן עצם הנפש, שידוע שעצם הנפש בלתי מתחלק לחלקים ואם אנו רואים שמתחלקת כל חלק מן העצם כמו העצמ[ות] ממש יחשב והוא במה שאין לו שיעור שהרי כליון כל הנפש יכלה בחלק זה, וכמו ואהבת את הוי' בכל לבבך ובכל נפשך ואפילו נוטל את נפשך ממש כמו כלתה נפשי ממש, והגם שעיקר הדבר הוא רק התפעלות האהבה בלבד כמ"ש ואהבת רק שהאהבה היא בכל נפשך לב ונפש עד כלות[ה] כו', ואם הי' אור האהבה זו מרצון הנולד לפי שעה ודאי אין זה הרצון מעיקר מהות הנפש ולא חלק מן העצם שהרי יחלוף ויעבור מיד ויבוטל, ואם הסיבה תבטלנו אינו מעצמות הנפש רק מהארתו והתפשטותו בלבד, והיינו שלפי שנק' רק רצון הנולד שנולד לפי שעה אע"פ שיוכל להיות למעלה מן השכל שהרי אינו רק רצון נולד מן השכל אלא רצון בעצם שאין לרצון טעם מה ושכל לחזק הוא יותר מן השכל, כידוע בטבע אהבת דבר הטוב בטבע ורצון של אדם חומדתו בלא טעם ושכל כלל אע"פ שאינו מבין בטוב טעם איך ומה כו' כאהבת הכבוד והממון והלבוש ומאכל וכל טוב עוה"ז מ"מ נק' רצון הנולד ויכול למאוס בהם ויש לו כליון לגמרי. וכך יובן באהבה האלקית אם היא באה ברצון הנולד לפי שעה מהתבוננות בטוב וחיים עליונים כמו ובחרת בחיים כו' לאהבה [את הוי'] כי הוא חייך וכה"ג, ואע"פ שזהו למעלה מן הטעם באמת כי כמו טבע בנפשותינו האלקית לאהוב ברצון בעצם לאלקים חיים כמו דבר הטוב בעצם הטבע כנ"ל, אך הרי יוכל להיות בזה ביטול וחילוף אחר שעה כידוע וא"כ ודאי אין זה אמיתית האהבה דבכל נפשך שהרי שפת אמת תיכון לעד כו' כידוע, אלא צריך לומר לאהבה ככל נפשך זהו הנק' אהבת הנפש עצמה ולא רצון הנולד מבחי' אורה וזיווה לבד.

וְדוֹגְמָא לזה הוא מה שמצינו כאהבת דוד ויהונתן, דאהבת נפשו אהבו שזהו בכלות הנפש כמ"ש ויתפשט כו' שיכול למסור כל נפשו עבורו כו', וכאהבת אב לבנו יחידו וכן בן לאב מצד התקשרות הנפשות בעצם (ואברהם אוהבי כבש רחמיו לבנו יחידו, הרי גבר בו אהבה האלקית

שעצם הנפש בלתי מתחלק: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תרמ. דברים ח"ג ע' תתכד. ושי"ן. ואהבת . . . בכל לבבך ובכל [ב: בכל] . . . ואפי' נוטל את נפשך: ואתחנן ה' ה' (בדילוג). ראה ספרי ואתחנן שם, ברכות נד, א (במשנה). סא, ב. כלתה נפשי: תהלים פד, ג. ובחרת בחיים . . . לאהבה (את הוי') כי הוא חייך: נצבים ל, יט. כ (בדילוג). שפת אמת תיכון לעד: משלי יב, יט. ראה תניא פ"ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' שצה. ושי"ן. דאהבת נפשו אהבו: שמואל-א כ, יז. כמ"ש ויתפשט: שמואל-א יח, ד. ואברהם אוהבי: ישעי' מא, ח. ואברהם . . . כבש רחמיו לבנו יחידו: ע"פ תפלת השחר (רבונו של עולם).

יותר מאהבתו לבנו יחידו שזהו אפילו נוטל את נפשך ואכות סימן לבנים דירושה הוא מאבותינו, וא"כ בהכרח שנטועה בכל נפש אלקית מישראל גם בקל שבקלים האהבה רבה העצמית הזאת ממש והוא מה שראינו שבאו רבים על קדוש השם גם הקלים ביותר כו', וכן מענייני תשובה עד שתצא נשמתו כר"א בן דורדיא כו', וזהו מ"ש ר"ע מתי יבא לידי כו'), וזהו ההפרש בין מדות שברצון הנולד ובין מדות שברצון העצמי כ[מו] שהוא בא בכח' חלק מן העצם ממש כאהבת הנפש הנ"ל עד שתכלה כל הנפש בה כו', ועד"ז יש כל המדות בעצם הנפש והן בלי שיעור וגבול כלל דהיינו שיגיע כוחם לכה ועצם הנפש ממש, משא"כ מדות שברצון העצמי בעצם הנפש (ודרך כלל הוא ההפרש בין מדות דיחידה למדות דז"א, דמדות דיחידה הן מדות העצמיים שבעצמות הנפש ומדות דחי' הוא בהתהוות אור הרצון עכ"פ כו'), ונמצא יש כאן ג' מדריגות האחד רצון הנולד מן השכל וחולף והולך כשיפסק השכל והטעם לרצון והב' רצון בעצם הטבע שלמעלה מן השכל והטעם, אע"פ שגם הוא יולד לפי שעה ויבוטל מפני סיבה מ"מ למעלה הוא מרצון המורכב בשכל והג' אהבת הנפש עצמה שעל זה אמר אפילו נוטל את נפשך כו' כנ"ל, וכידוע שיש מדות בנפש עצמה שלמעלה מהתפשטות הנק' רצון הנולד הנ"ל, וזה אינו לפי שעה לבד כי לא יבוטל משום סיבה בעולם וכמו מס"נ על קדוש השם כנ"ל.

אך מעתה יש להבין מהו אהבת דבכל מאורך כו' אחר שכבר הזכיר מדות דעצמות הנפש ממש, והנה באמת גם מדות דיחידה הן בהעלם כ"א הי' בגילוי לא הי' איש בארץ שיוכל לבא לידי חטא כלל, כי מאחר שהי' גילוי אור התקשרות בדביקות הנפש בעצם האלקות בתמידות בלי הפסק וביטול שום דבר אלא בהכרח שהאהבה רבה שבעצם הנפש כלולה בהעלם גדול ולפרקים תצא מן ההעלם לגילוי כמו בעת מס"נ כו' או דרך מתנה יאיר קצת אור לנשמות שבגופים מבחי' יחידה שלהם וכמ"ש אך בצלם יתהלך איש מ"ם דצלם היינו מבחי' יחידה, וצ"ל שנק' צ"ל הוא מקיף דחי' שמאיר תמיד בכל חלקי גר"נ שבגוף ומוח ולב כו', וצדי"ק דצלם הוא הרצון העצמי שיחולף גם

ואכות סימן לבנים: ראה בראשית רבא פ"מ, ו. הנסמן בלקוטי שיחות תולדות כרך כה ע' 123.
 דירושה הוא מאבותינו: ראה תניא פי"ח. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' שיא. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' ש"מט.

על קדוש השם גם הקלים ביותר: ראה תניא פי"ח. ביאורי הזהר תשא נד, ד. תורה אור משפטים עח, ב.
 מגלת אסתר צט, ב. לעיל ס"ע תקכ ואילך.
 תשובה . . . כר"א בן דורדיא: נסמן לקמן ע' תקצו.
 מתי יבא לידי: ברכות סא, ב.
 שו"ה ההפרש — דז"א: ב: דחי' וכ"ה כשורה הבאה.
 שו"ה וכידוע — מהתפשטות: ב: מהתפעלות.
 אך בצלם יתהלך איש: ראה הנסמן לעיל ע' ל.

הוא להיות שייך למדות שבלב לבד, ולמ"ד דצלם הוא הג' חללים שבמוח שהרצון מאיר שם והוא הממוצע להביא אור דיחידה לגילוי במוח ולב. והענין הוא כנ"ל דרצון הנולד ע"פ השכל נק' מורכב בשכל הנה בעצם גם הוא למעלה מן השכל רק שמתלבש בו לבד לפי שעה שהרי גם שיבוטל השכל עדיין לא יוכל לבטל רצונו מצד עצמו כידוע. והנה ידוע שיש במדות שבלב יתרון מעלה הרבה מן המדות שבשכל וטעם לרצון וגם למעלה ממדות שברצון העצם עד שיגיע למדות שבעצם הנפש ממש.

ויובן זה כב' ענינים אם נחסד ואהבה שבלב שתתפשט בלי שיעור למעלה מן השכל המולידה ולמעלה גם מן הרצון שבלתי מורכב בשכל שיוחלף כנ"ל, והרי יש התקשרות אהבה רבה כלב דוקא שלא ישונה [ט]וב טעמה ולא יוחלף כאהבה בתענוגים [ב]רעים האהובים בנפשם [כ]איש ואשתו וכה"ג, וכמו שידוע ומבואר במ"א כשיש התפשטות אהבה או פחד בלב יעלה כוחם עד כלות הנפש ממש, א"כ הרי יש כח רב במדות שבלב שלמעלה ממדות שבהתפעלות הרצון העצמי כו', וענין הב' הוא נמצא בלב גם בחכמה שבמדות שבלב ימצא יתרון אור החכמה יותר מכמה שהוא במקור חוצבה בכתר שנק' רצון, וכידוע דבחי' מזל ונוצ"ר אותיות רצון משם נובע השכל וכתוב לקנות חכמה ולב אין הרי בלב יקנה חכמה כמאמר קנה חכמה והוא בקנה הלב דוקא וכמו פתח לבי בתורתך כו' ובלב כל חכם לב דוקא נתתי חכמה פי' חכם לב שמשרכת הלב המוכן בכי טוב להתקשר בחכמה ונכון לבו לקבל חכמה רבה, וכך אמר בשלמה ויתן ה' חכמה לשלמה ותבונה כו' ורוחב לב כחול כו', ולכאורה מה שייך רוחב לב לחכמה אלא הענין הוא דרוחב לב הוא בחי' כלי לרחבת החכמה בלי שיעור ממש הרבה יותר ממה שהוא בעצם כנ"ל וד"ל.

ונמצא שבב' דברים שהן רצון ושכל שנק' כתר וחכמה יש יתרון רב בלב מה שאין במוח, וז"ש ואהבת בכל לבבך כב' לבבות אחד הבא ונולד ממדות שבשכל ורצון המורכב כו' וגם מרצון הבלתי מורכב בשכל כאשר בא

אהבה . . . עד כלות הנפש: ראה בסיום פסקא שלאחי".

ונוצ"ר אותיות רצון: ראה תשובות וביאורים מכ"ק אדמו"ר שליט"א [קה"ת תשל"ד] ס"י. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"כו. ושי"ג.

לקנות חכמה ולב אין: משלי י', טז. ראה עטרת ראש שער ר"ה ע' 40. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שפו ואילך.

קנה חכמה . . . פתח לבי בתורתך: משלי ד', ה. ברכות י', א. סיום תפלת העמידה (אלקי נצור).
ובלב כל חכם לב . . . נחתי חכמה: תשא לא, ו.

ויתן ה' חכמה לשלמה: מלכים"א ה', ט. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ר"ע תנט וע' תסג.
ואהבת בכל לבבך כב' לבבות . . . כו' [ב': בן]: ראה ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א (במשנה).
בראשית רבא פמ"ח, יא. הובא ברש"י וירא יח, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ר"ע תסב.

ללב ויתפעל ביותר כידוע, אך כל זה לא יתקיים בלב רק לפי שעה ויוחלף וילך כו', אבל התפעלות שבלב המתקיים ולא יחלוף ויעבור לעולם היינו מעצמות הנפש ממש הנק' יחידה והוא מ"ש בצלם שיעשה העלם גם ברצון שבנפש כו' ובלב בא הגילוי דוקא כמו לבני כו' צור לבני כו' שז"ש בכל לבי דרשתיך [כו'], דכל לבי זה כולל עצמיות הנפש וכמ"ש כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך כו'. והנה מבואר במ"א שעיקר שרש למדות שבלב רק בבחי' מדות שבכתר והוא מ"ש במ"א דע"י אחיד ותליא [כו'] היינו בחי' עצמות שלמעלה מבחי' חו"ב שמשם נק' מקור למדות שבשכל והוא עצם הרצון והתענוג שאין טעם לרצון ותענוג כו', אך כאמת שרש זה הענין ידוע שיש ב' לבבות הא' לב הפנימי שהן מדות שבלב מתפעלים מן השכל שבמוח ע"י התבוננות וגם למעלה מן השכל ירגיש רוח החיים שבלב והוא בחי' רצון פשוט ועצמי ממש ונק' רעותא דלבא שלמעלה מחו"ב דכתר ועל זה אמר ז"א בע"י כו' ולא למעלה מזה, אבל לב החיצוני שנק' לב בשר שרשו למעלה מלב הרוחני והוא כמ"ש לבי ובשרי ירננו כו' לב בשר דוקא, וזהו בכל לבי דרשתיך וכן ואהבת בכל לבבך דוקא בב' לבבות הנ"ל, והכוונה הוא על שרש לב חיצוני שיש לו שרש במדות דבחי' יחידה הנ"ל דוקא ש[מ]זה מגיע עד כלות הנפש ממש שלמעלה הרבה מהתפעלות הרצון (וראי' מענין חולת אהבה שהנפש תחלה ברוע עד כלותה ממש מאשר יאהב דבר בלב בשר דוקא בלתי הסיבה מן השכל והטעם ולא מצד החפץ ורצון כאשר הוא [כא] בעצם שיחלוף גם הוא [כנ"ל אלא הוא] כאשר החפץ ורצון נשרש בלב בשר דוקא שיש שם מעצמות כל הנפש ממש ונק' אהבה בתענוגים בכלות הנפש ממש כו', וכמו כי חפץ בבת יעקב כו' וכמעשה באחד שהעלה בלבו טינא כו' ונטה למות כו', וכן יש אהבה ודביקות בלב בשר עד שאמר כלה שארי כו' וכן לבי ובשרי ירננו אל אל חי עד כלותה ממש כו'.

ש"ה מעצמות — שיעשה העלם: ב' שמאיר בהעלם.

צור לבני כו' [ב' כיז ליתא] . . בכל לבי דרשתיך: תהלים עג, כו. שם קיט, י.

כי תדרשנו בכל לבבך: ואתחנן ד, כט.

שעיקר שרש למדות: ראה בהנסמן בהערה הבאה.

ש"ה בבחי' — במ"א דע"י [ב' ד"א בעתיקא] אחיד ותליא: ראה זהר (אדרא ווטא) האזינו רצב, א. עטרת

ראש שער ר"ה ע' כו. מאמרי אדה"א בראשית ע' ערה. ויקרא ח"א ע' רמא. דברים ח"ג ע' אקט. דרושי חתונה

ח"א ע' רכ. ובהנסמן במקומות הנ"ל.

ש"ה טעם לרצון: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כא. ושי"נ. שמות ח"ב ע' שלט. ושי"נ.

ש"ה שיש — הפנימי: ב' הרוחני.

לב בשר: לשון הכתוב יחזקאל יא, יט. לו, כו.

לבי ובשרי ירננו: תהלים פד, ג.

ש"ה בעצם — החפץ ורצון . . ונק' אהבה בתענוגים בכלות הנפש ממש כו': א' ליתא.

כי חפץ בבת יעקב: וישלח לד, יט.

וכמעשה באחד שהעלה בלבו טינא: סנהדרין עה, א.

כלה שארי: תהלים עג, כו.

ונמצא מובן מזה עכ"פ דבכל לבבך בלב בשר לעומקו יגיע למעלה מרוח החיים שבלב רוחני ע"פ סיבת העונג שבשכל אלקי כו', והאות לזה יראה כמו במס"נ במלחמה וכך בנסיון גדול שאינו בא רק מגבורת הלב בשר שדמו בנפשו ימסור לנגד רצונו וחפצו הטבעי באהבת החיים ומואס בחייו אשר אין [זה] ביכולת התפעלות הלב באהבה מן הרצון ושכל אלקי מצד עצמו כמו שהוא רק כאשר מאיר מבחי' יחידה כנ"ל וד"ל.

ומעתה מתורץ הקושיא דלעיל הלא אהבה דבכל מאודך שזהו מ"ש בכל לבבך דכל לבבך היינו התפעלות עצם נקודת הלב כמו שהוא בטבע שלמעלה מהתפעלות הרוחניו' שבלב כו', ולמעלה מאהבה ורצון העצמי שבנפש שיש לו ביטול כו' אלא הוא אהבה בתענוגים דעצמות הנפש ממש שאין לו [כליון ו]הפסק כו', והיינו בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך רק שבג' אלה יחד בג' מקומות א' בלב בכל לבבך והב' ברצון העצמי שבנפש שבא בגילוי עד כלותה שזהו בכל נפשך כו' והג' בהעלם עצמות הנפש שנק' מאודך למעלה מהכלי המוגבל בכוחות הנפש המאיר ובא מההעלם אל הגילוי בנפש שבגוף והוא בכל לבבך ובכל נפשך והכל אחד רק במוח וחור"ב הוא מאיר בלמ"ד דצלם ובלב הוא מאיר בצד"ק דצלם, וכאשר בא למדות שבלב שהוא ממש מדות שבעצם הנפש נעוץ תחלתו בסופן כו', וזהו אך בצלם ג' מדריגות הללו דצלם הכל מן העצמות ומפני שהעיקר הוא בסוף שהן מדות שבלב איש לכך נאמר יתהלך איש דוקא אבל לא מכה נר"נ שבו רק מבחי' יחידה וד"ל.

ובהקדמות כל הנ"ל באדם התחתון יובן מזה למעלה בענין י"ג מדות שנק' מדות גדולים והן מדות שבכתר והוא ענין מ"ש אל רחום וחנון כו' ונזכר ב' פעמים הוי' הוי', והענין הוא שהוי' הא' הוא בעצמות אא"ס כעצמות הנפש באדם למטה שנק' מדות דיחידה כנ"ל שהן בבחי' אא"ס ממש כמו חסדי ה' כי לא תמנו כו' ואנו אומרים הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך וכל מדות שנזכרים בפסוק לך ה' הגדולה כו' היינו כמו שהמה בעצמות אא"ס ממש (קודם הצמצום שנק' רושם המגביל), וזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם קדמונו של עולם והוא ימים קדמונים שבעצמות שמאיר למטה במדות שבכתר, שהכתר הוא

שו"ה החיים — העונג: ב ניתוסף: הרצון — ואוציל: והרצון.
 שו"ה בטבע — ולמעלה מאהבה ורצון: ב: והוא למעלה מאהיר רצון.
 חסדי ה' כי לא תמנו . . . ואנו אומרים הטוב: איכה ג, כב. בתפלת שמונה עשרה.
 לך ה' הגדולה: דברי הימים-א כט, יא.
 אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם: מיכה ז, כ.
 קדמונו של עולם: לשון בראשית רבא פ"ח, ז.

ממוצע בין עצמות המאציל לנאצלים וכמ"ש חדש ימינו כקדם שיחדש מעצמות אא"ס לימינו שהוא בבחי' הכתר שרש האבות כידוע דחג"ת דאצילות שרש שרשם בחג"ת דע"י וא"א ולהיות הדילוג מן העצמות למדות שברצון ותענוג שנק' ע"י וא"א שזהו הוי' הא', והוי' הב' הוא מדות דע"י וא"א כשבאין להיות בגילוי למטה לגבי המקבלים, וזהו ויקרא הוי' הוי' אל רחום והפ"י מהעלם מדות עצמותו לגילוי הרצון מהתענוג עד שנק' אהבה בתענוגים עד שבא לחוי"ב דכתר ומשם לז"א והוא כמו אך בצלם הנ"ל כנ"ל. ומבואר למעלה דג' אלה דצלם הכל מבחי' יחידה כו' כך למעלה הגם דז"א בעתיקא אחיד ותליא כו' היינו רק בבחי' הרצון הפשוט העצמי שנק' רעוא דכל רעוין שהוא פנימיות ע"י אבל מדות דעצמות אא"ס הוא כמו בחי' מ"ם דצלם שמאיר בסוף [דוקא] בלב איש דאצילות זהו הקב"ה כמ"ש ה' איש, וזהו והשיב לב אבות כו' שהוא רק מצד שרש אהבה רבה הטבעי ועצמי שבלב של הקב"ה כמו שהיא בשרשה בעצמות אא"ס ממש כנ"ל בענין דכל לבבך וד"ל (וכמו בכל צרתם לו צר ממש ודאי אין זה מצד המדות שבשכל ורצון מורכב שבלב רק מצד עצם נקודת הלב שבעצמות ממש כו' כאב על בנו, הגם שחטא לו והמו מעיו רחם ירחמנו ויגיע לעצם נפש צרת בנו, וזהו לו צר ממש כאלו נוגע בבבת עינו כו'), [והנה מובן מכל הנ"ל עכ"פ שכאשר מאיר מעצמות המדות דא"ס במדות שבלב בז"א באצ"י יהיו גם הם בבחי' א"ס ממש], וזהו אשר נשבעת לאבותינו כו' כנ"ל, וא"כ יש להבין מ"ש ויקרא ה' ה' פסיק טעמא כו' ומשמע דמשה המשיך זה ע"י בקשתו ובאמת כבר מושבע ועומד בזה וכמ"ש אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם וכן ושמר לך את הברית והחסד אשר נשבע לאבותיך וכמ"ש [זכ]ות אבות לא תמה מטעם זה ששרשה במדות דא"ס עצמו כנ"ל וגם משה עצמו אמר זכור לעבדיך לאברהם וליצחק כו', וגם יש להבין מה זה אשר נשבע[ת] לאבותינו באיזה מדה בפרט אם בחסד או ברחמים ומה תועיל השבועה לזה ומה הוצרך משה לבקש כו'.

חדש ימינו כקדם: איכה ה, כא.

דחג"ת . . שרשם בחג"ת דע"י וא"א: ראה גם מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקעג.

שו"ה רחום — מהתענוג: ב' והתענוג.

ה' איש . . והשיב לב אבות: בשלח טו, ג. מלאכי ג, כב.

בכל צרתם לו צר: ישע"י טג, ט.

והמו מעיו רחם ירחמנו: נסמן בפיסקא הבאה.

ויקרא ה' ה' פסיק טעמא: תשא לד, ו. זהר (אדרא רבא) נשא קלת, רע"א. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב

ע' תשיח וע' תחסג. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצ. וש"נ. ספר המאמרים מלוקט ח"ב מכ"ק אדמו"ר שליט"א ע' רלב הערה 24.

ושמר לך את הברית והחסד: עקב ז, יב [כדילוג השם. ושם: ואת החסד — אבל כ"ה גם לקמן פל"ט.

מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' פז].

[זכ]ות אבות לא תמה: שבת נה, א. ראה לקמן בסיום המאמר. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שמג. וש"נ.

זכור לעבדיך לאברהם וליצחק: עקב ט, כז [ושם: ליצחק].

אך הנה עיקר ההפרש בזה הוא כמו שמושבע לאבות זהו בחסד שנק' חסד זוטא שיאיר בהחסד הזה מבחי' רב חסד שבכתר, אבל מה שהמשיך משה היינו מבחי' רחמים רבים ונק' י"ג מדות הרחמים דוקא והוא מ"ש אל רחום וחנון כו', ויש להבין תחלה ענין רחום שהוא שם התואר והעצם דהיינו שבו כל מיני רחמנות לפי שהוא רחום בעצם על כן נפעל ממנו כל מיני רחמנות (כאיש רחמני בטבעו שכולו רחמים ואין בו בחי' דין כלל), והיינו הנק' רחמים פשוטים [דווקא שאינם מורכבים בטעם ושכל ולא בדבר מה בפרט, רק כמו שהוא בעצם, שהוא בחי' העצם ממש היינו בחי' היותר פנימי שבעצמות ממש] וכולל כל העצמות ולא בבחי' פרט לבד. ויובן זה ברחמים העצמית שהאב ירחם על בנו יחידו החביב לו כנפשו ממש כמו הבן יקיר לי אפרים כו' רחם ארחמנו כו' ואע"פ שהתפעלות הרחמים הוא כהתפעלות שאר המדות דחו"ג וכה"ג, אבל באמת בבחי' הרחמים העצמיות כזאת הרי מתפעלת כל פנימיות ועצמות הנפש ממש בלי ישאר חלק ממנו שלא יתפוס בהתפעלות זה שהרי ממילא יתעורר גם הרצון והתענוג והחסד כו', וכמו המו מעי לו שהוא כל פנימיות עצמותו כנראה בחוש. וכך יובן בענין פי' רחום למעלה בעצמות א"ס אע"ג דלאו מכל אינון מדות כלל אבל מדה דרחום גדולה מכל המדות דעצמות וכוללת הכל, וכמו שאנו אומרים הטוב כי לא כלו כו' דגם מה שהוא טוב וחפץ חסד היינו משום דלא כלו רחמיך להיותו בבחי' רחמים פשוטים בעצם כו' שכולו רחמים ובא מפנימיות כל עצמותו שאין לו שיעור למעלה שזהו מ"ש [כי] לא כלו [רחמיך] כו' שהתפשטותם למטה מטה, וזהו המרחם כי לא תמו חסדיך שמצד החסד שבא בבחי' אין סוף מכח הרחמים העצמיים הנ"ל על כן מרחם על הכל כמו מרחם על הבריות, ונמצא החסד תלוי ברחמים ורחמים בחסד והכל אחד, משא"כ כאשר החסד נבדל מן הרחמים אז יש כח הדין המנגד לבטל החסד ואם ע"י שיתוף מדות הרחמים לא תמו חסדיך לעולם משום מנגד כו' וד"ל.

וזהו תתן אמת ליעקב דיעקב שרשו בבחי' ת"ת דז"א שהוא רחמים ושרש שרשו הוא ברחמים הגדולים שנק' נחלה בלי מצרים שהן רחמים פשוטים שבעצמות והארתם מאיר בתיקון הז' ואמ"ת שהוא בתרי"ץ תפוחי"ן

הבן יקיר לי אפרים . . . רחם ארחמנו: ירמי' לא, יט.

דלאו מכל אינון מדות כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

שאנו אומרים הטוב כי לא כלו רחמיך: נסמן בפיסקא שלפניו.

מרחם על הבריות: גוסס ברוך שאמר.

תתן אמת ליעקב: מיכה ז, כ.

דיעקב שרשו בבחי' ת"ת: ראה זהר ויצא קנו, ב. זחיג (תוספות) שב, א.

נחלה בלי מצרים: שבת ק"ה, סע"א. ראה גם ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתקכ"א.

בתיקון הז' ואמ"ת . . . תפוחי"ן: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלא, א. קלג, ב. עץ חיים שער (יג) א"א פ"ט.

לקוטי תורה מסעי צג, א.

דע"י כמו כשיאיר פני מלך בשעשועים לבנו יצהבו פניו לו, שזהו כל בחי' פנימיות העצמיות שלו נתגלה באור פניו ולכך הוא למעלה מכל התענוגים שהן בבחי' שערות דדיקנא, והפנים הוא מקום חלוק מן השערות להיות שם גילוי כל הפנימיות ועצמיות, וזהו מ"ש יאר ה' פניו אליך שזהו כללות ענין מקור י"ג תיקוני דיקנא והיינו תתן אמת זה דאור פנים העליונים ליעקב שהוא בחי' הרחמים מטעם שהרחמים פשוטים, כמו כן יאר פני מלך כמו המו מעי לו רחם ארחמנו [מאוד] דלפי שהוא נותן אמת ליעקב ילד שעשועים ירחמנו ברחמים העצמי' הנ"ל, וזהו עיקר ענין י"ג מדות הרחמים שהמשיך משה כמ"ש ויקרא ה' ה' אל רחום כו' שמזה ממילא יהי' ענין אמת ליעקב וחסד לאברהם אשר נשבעת כו', והיינו כמו בחי' הפרט שיוצא מן הכלל והוא בחי' החסד והטוב העליון שנמשך בכני' לפי מעשיהם ברמ"ח מ"ע שהן בבחי' חסדים להמשיך בחי' רמ"ח אברים דמלכא שהוא בחי' ז"א חסד זוטא שמעורר בחי' רב חסד דא"א, ואע"פ שתיקון ואמת לנגד תיקון ורב חסד אבל הוא הקודם לכולם כמ"ש תתן אמת ואח"כ חסד מטעם הנ"ל, וזהו אשר נשבעת לאבותינו היינו בבחי' או"א שמקבלים מ[חוג דע"י ו]א"א ששם מאיר ימי קדם [שהן] מדות שבעצמות, אבל זהו דרך פרט היוצא מכללות העצמות והוא אל רחום בעצם שכולל כל [פרטי] פנימי' העצמות ומשם תתן אמת ליעקב וחסד כו' הארה פרטי' לבד וד"ל. ובזה אין עדיין הקושיא הנ"ל מתיישבת שהרי כבר נשבעת לאבותינו ונתן אמת ליעקב שזהו קודם שהמשיך משה י"ג מדות הרחמים ואיך אמר תתן אמת [ליעקב] שהוא תיקון ואמת כו'.

(לט) אך הנה מבואר בענין אך בצלם כו' דמ"ם בצלם שהוא עצמיות דיחידה מאיר בסוף דוקא וזהו בחי' אהבה הטבעית הנק' אהבה המסותרת בתעלומות נקודת הלב שיש בכא"א מישראל, והנה מבואר במ"א בפ"י הפסוק כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני כו', דאבי ואמי הוא למעלה בחי' או"א שמקבלים ממזלות ונוצר' ונק"ה והן מקורי' ראשונים לכל הנשמות דאבי"ע כמו כי אתה אבינו כו' ויש לכא"א שרש בא"א (כידוע דששים רבוא נשמות ישראל שרשם כו"ק דז"א שהן ת"ר אלף וגם מי שנשמתו מעשי' הרי כלים החיצונים דז"א נעשים שכל בעשי', וז"ש בחמץ ונכרתה הנפש מיום

יאר ה' פניו אליך: נשא ו, כה.

ברמ"ח מ"ע . . רמ"ח אברים דמלכא: נסמן לעיל ע' ב.

ש"ה שמעורר — רב . . לנגד: ב: ליתא . . לאחר.

ש"ה (לט): ב: ליתא.

כי אבי ואמי עזבוני: תהלים כז, י. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איקסח. וש"נ.

כי אתה אבינו: ישעי' סג, טז.

ששים רבוא נשמות ישראל: נסמן לעיל ע' שסא.

ונכרתה הנפש מיום הראשון: בא יב, טו (בדילוג).

הראשון כו' והוא הנרמז בקדיש ג' מדריגות בחייכון הוא או"א כמ"ש יחינו מיומים ונק' אבות וביומיכון היינו מדות דו"א ובחיי דכל בית ישראל הוא בחי' המל' אימא תתאה כו'), וזהו הנק' מזלות כמו אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי והוא מצ"ל דצלם שנק' צל כמ"ש ה' צלך כו' דהיינו שרש נשמות כמו שהיא בעצם בזו"נ דאצילות שמקבל מאו"א שנק' אבות, וגם מי שחטא באיזה חטא ונכרתה נפשו מעם בית ישראל בחי' אבות הללו אין זה רק שלא יבא בגילוי אור בנפשם האלקית להמציא תולדות מן האבות הללו שהן תשובה ומעשים טובים שנק' תולדות של המזלות דכל נשמה (כמ"ש במ"א בענין העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו כו'), וזהו כי אבי ואמי שהן אבות המזלות הנ"ל עזבוני מפני שהחטא גרם שנכרתה נפשו ממקור חוצבה בחי' מזלות שיונקים באצילות מאו"א כחבל שנפסק כו', ונק' יתום שאין לו אב ואם למעלה שימשיכו באור נשמתו ע"י המזלות הולדות דתשובה ומעשים טובים כלל, אבל ה' יאספני כמ"ש בך ירוחם יתום ב"ך דוקא והוא מצד בחי' הרחמים רבים שלמעלה [מ]חסדי אבות לבנים כו', והוא מ"ש אשר נשבעת לאבותינו פי' שנשבע לבחי' אבות הנ"ל מימי קדם שהוא מדות שבעצמותו לבלתי ידח ממנו נדח ח"ו וישוב ירחמינו יכבוש כו', ומהיכן קיום השבועה אשר נשבע[ת] לאבותינו (שהן ב' מזלות ונוצ"ר ונק"ה כו' מימי קדם כו'), הנה זהו ע"י התשובה דווקא מעומקא דליבא כשבוכה במר נפשו על חטאי' איך שעייז נכרתה נפשו והוא יתום ואין לו אב כו' מתעורר בחי' רחמים רבים העליונים להשיב נדחו כו' כמ"ש ישוב ירחמינו מלמעלה למטה, וזהו שכתוב השיבנו ה' אליך עד שנשובה בכל לב ואז יחדש ימינו כקדם ממש כמו שישראל עלו במחשבה בפנימיות ועצמות ממש בבחי' קדמון לכל כו' לקיים השבועה שנשבע כי באמת הרי אמר והי' עקב תשמעון ושמרתם ועשיתם כו' אז ושמר לך הברית והחסד אשר נשבע לאבותיך, משמע דתלוי בתנאי דקיום המצות דוקא ואם לא ישמעו ויעשו כו' יפר ברית ושבועה כו', אך י"ג מדה"ר הוא למעלה מן התנאי עד שגם אם יהיו חטאיכם כשנים

יחינו מיומים: הושע ו, ב.

המל' אימא תתאה: ראה תניא רפני"ב. אנה"ק סכ"ה (קלט, א).

אע"ג דאיהו לא חזי: מגילה ג, א.

ה' צלך: תהלים קכ"א, ה.

שור"ה חטא — מעם בית ישראל: ב' ליתא.

העונה אמן . . . בכל כחו: שבת קט"ז, ב.

בך ירוחם יתום: הושע יד, ד. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קסח וע' אישכד.

לבלתי ידח ממנו נדח . . . וישוב ירחמינו יכבוש: שמואל"ב יד, יד. מיכה ז, יט.

השיבנו ה' אליך [ב] ניתוסף: ונשובה: איכה ה, כא.

שישראל עלו במחשבה: ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו, ושי"נ.

קדמון לכל: תקוני זהר תי"ט (מב, א). ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תנט.

והי' עקב חשמעון: עקב ז, יב [בדילוגים, ושם: החסד — נסמן לעיל בפיטקא, ובהקדמות].

אם יהיו חטאיכם כשנים: ישע"א, יח.

[כש'לג ילבינו] כו' ירבה לסלוח עון כו' למעלה ממשפט התורה והוא רק מצד שהוא אל רחום בעצם כנ"ל, ואע"פ שאבי ואמי עזבוני ע"פ התורה שבחכמה עלאה כו' אבל ה' יאספני כי רחום וחנון הוא כו', וזהו אך בצלם מ"ם דצלם דוקא יתהלך איש שהוא הנשמה שנק' מהלך למעלה מעלה ולא יופסק מן שרשו לעולם ולא בצ"ל לבד שהן המזלות ואבות הנ"ל וד"ל כלו כו' יפסוק כנ"ל וד"ל. וזהו יתורץ היטב הקושיא דלעיל, דגם שכבר נשבע לאבותינו מימי קדם אבל קיום השבועה זו הוא ע"י י"ג מדות הרחמים דוקא שאינו תלוי בתנאי, וזהו שע"י י"ג מדות הרחמי' תתן אמת ולא שנתן כבר כי מתחדש הנתינה זו ע"י תיקון ואמת מטעם הנ"ל וד"ל.

ואחר כל הנ"ל יש להבין מהו ההפרש בין רחום לחנון ולמה הקדים כאן חנון לרחום היפך מ"ש ב"ג מדה"ר כנ"ל, והנה בענין חנון כלול ב' פ"י [א'] כפשוטו לשון חנינה שחונן כמו טוב איש חונן ומלוה כו' וכן אלקים יחנונו כו' ויברכינו וכה"ג שזהו ענין מעלה ומדריגה שאין ב"ג מדות הרחמים והוא גם במקום שאינו פועל מצד הרחמים או כגון איש שאינו צריך לרחמים יחנונו בחנינה כמו איש טוב בעצם חונן ומלוה שזהו לא מצד הרחמים רק מפני שחנון הוא יחנון להלוות לאיש למלאות רצון כל איש (בל"א חנון בעוילידיגער רחום דער בארימדיגער), ועניינו הוא דגם במי שאינו ראוי לחסד ירצה בו ברצונו לחנונו חנינה וימחול לכל פושע בו מאוד כי נוח לרצות תמיד מצד עצם טבעו זהו שנק' חנון שאין ברחום וכמו חנון המרבה לסלוח כו' וכמו ויחונניהו כו' שלא ירד שחת כו', והפ"י הב' לשון חן כמו ויחונך אלקים יחנך בני ונח מצא חן כו' וכן כמו הזן בחן בחסד כו', וכמו עד"מ איש המוצא חן בעיני רואיהו או שר ומלך יאר פניו אליו תמיד לקרבו בכל עוז בלא טעם ודעת כלל רק שמצא חן וחסד וכאסתר שנשאה חן בעיני כל כו', וזהו מלמטה למעלה שהמקבל ש[ב]ן יש בו חן שראוי לחנינה דמשפיע, נמצא שהכל אחד דמה שירצה בו המשפיע (בל"א בעויליגט צו אים) בחנינה יתירה שלא מצד הרחמים כנ"ל בא מן המקבל שמצא חן ובאמת אם לא בחי' חנון לחונן לכל איש ביתר מכפי המדה (בל"א בעוילידיקער) בעצם כנ"ל לא הי' מועיל חן המקבל, וזהו דמיון להבין ב' הפירושי' שהן אחד למעלה כמו במ"ש ויחונך שסובל ב' הפ"י הנ"ל לשון חנינה ולשון חן, והיינו שיחנך בחנינה ויחנך בחן שימצאו בני ישראל חן שלמעלה מן הטעם

שור"ה יופסק — וד"ל: ב' ליתא.

טוב איש חונן ומלוה . . . אלקים יחנונו כו' [ב' ליתא] ויברכינו: תהלים קיב, ה. שם טו, ב.

חנון המרבה לסלוח . . . ויחונניהו [ב' ויחנונו]: תפלת שמונה עשרה. איוב לג, כד.

ויחונך אלקים יחנך בני ונח מצא חן: נשא ו, כה. מקץ מג, כט. בראשית ו, ח.

הזן בחן בחסד: ע"פ נוסח ברכת המזון (בדילוג).

וכאסתר שנשאה חן בעיני כל: אסתר ב, טו.

שור"ה בעצם — הפירושי': ב' הפכים.

ורצון כלל באופן שלא נפסק לעולם כמ"ש אלקים יחננו ויברכינו יאר פניו אתנו סלה בלי הפסק לעולם, וכן יאר ה' פניו אליך ויחונך דמשמע דהכל אחד או מחמת הארת פנים על כן יחונך או יחננו תחלה ואח"כ יאר פניו אתנו סלה משום דהא בהא תליא, ועל דרך דוגמא אנו רואים בעבדי המלך שמי שיחוננו המלך חנינה יתירה שלא לפי מעשיו כלל אף שיש הרבה טובים וגדולים ממנו בחכמה ומעשה הטוב למסור נפשם וכל אשר להם ויש מהם רבים ממנו בכח וגבורה גדולה שינצחו מלחמות רבות, ועכ"ז ירצה המלך באור פניו רק לזה לבדו שאין בו חכמה וגבורה ולא מעשים טובים כ"כ, אין זה רק שחנן אותו למעלה מן הטעם ואינו נפסק כלל מאחר שבא מן העצמות שאין לרצון טעם שתמיד ירצה בו בלתי שיעור ותמורה מרצון לרצון ולא יועיל שום מקטרג בעולם גם שימצא בו רע לא יורידנו כי יחננהו ויפרדיהו כו', אך זהו הבא דרך פרט לאיש אחד בלבד ואם טבע המלך שאיש חנון הוא לכל באופן זה זהו למעלה ממדות הרחמנות לגבי המקבל לחננם תמיד גם בעת שאינם ראוים לרחמים כו' וד"ל, וזהו ההפרש בין חנון לרחום ויש בזה מה שאין בזה שברחום יש מעלה במה שבעצם רחמני הוא שאין שיעור להתפשטותו כנ"ל וחנון יש בו מעלה לגבי המקבלים שאין ברחום ושניהם כאחד טובים שיהיו הטוב מכל צד מן המשפיע ומקבל ולכך הקדים לפעמים חנון לרחום ולפעמים רחום לחנון כו' משום דכל חנון הוא רחום ורחום הוא חנון ולא ימצא זה בלא זה כלל וד"ל.

(מם) וזהו חנון ורחום ה' הקדים חנון לרחום ובי"ג מדות הרחמים אומר אל רחום וחנון, וגם להבין מ"ש בפרשה כי תשא כאשר ביקש משה הראיני נא את כבודך ואמר לו הנה אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם ה' לפניך וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם הרי הקדים חנון לרחום וגם מדבר לעתיד שיחנן את אשר כו' וירחם את אשר ירחם כו', ובסמוך לזה אמר משה כאשר עלה להר עם לוחות אשר פעל משה וירד הוי' בענן כו' ויקרא בשם ה' ויעבור ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון כו' הקדים רחום לחנון כו', ועוד יש להבין מה שנזכר שם הוי' אחר חנון ורחום כנ"ל. אך הנה יש להקדים מארז"ל וכי אפשר לדבק בשכינה אלא הדבק במדותיו מה הוא רחום וחנון כו' הלא איתא בספרי אליו ולא למדותיו כו', והנה באמת מצות הדביקות היינו דוקא במהותו ועצמותו דוקא כמ"ש ובו תדבקון אך משארז"ל הדבק במדותיו מוכרח לומר שמדותיו אלה הן כמו

סלה בלי הפסק: ערובין נד, א.

שו"ה (מם) . . פרשה כי תשא: ב: ליתא. ראה שם לג, יח"ט.

וכי אפשר לדבק בשכינה: ראה סוטה יד, א. כתובות קיא, ב. ויקרא רבא פכ"ה, ג.

הדבק במדותיו מה הוא רחום וחנון: ראה לקוטי תורה פינחס פ, ג. שבת קלג, ב. ספרי עקב יא, כב.

איתא בספרי אליו ולא למדותיו: נסמן לעיל ע' לד.

ובו תדבקון: ראה יג, ה. ראה אמרי בינה פתח השער ז, ד.

רחום וחנון ורב חסד כו' וזהו ממש כמו שבבוק במהותו ועצמותו ממש, ויש להבין דאם עצמו ומהותו לאו מכל אינון מדות כלל איך מדותיו נחשבו כעצמותו ממש, אך הנה כתיב אל יתהלל חכם בחכמתו כו' כ"א בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי לעשות חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאום ה' כו' ובודאי חכם בחכמתו לא בחכמה אנושית ואעפ"כ לא יתהלל כו', הענין [הוא] מבואר במ"א דג' קוין חח"ז נג"ה דת"י היינו בחי' חכם וגבור ועשיר למעלה ואין זה תכלית המכוון כי באלה חפצתי כו' כ"א השכל כו' לעשות כו' שהוא המשכת חסד כו' בארץ שהוא בחי' המל' דנעוץ תחלתו בסופן וסוף מעשה עלה במחשבה תחלה כו', וז"ש הדבק במדותיו להמשיך למטה בארץ דוקא כי באלה חפצתי ובהו כאילו דבוק בעצמותו ממש כמ"ש סוף דבר הכל נשמע את אלקים ירא כו', סוף דבר זה נעץ בתחלת הכל שז"ש באלה חפצתי כשעלה במחשבה תחלה וזהו השכל כו' כאלו ידע בעצמות ממש, ומזה מוכרח דרחום וחנון שנק' מדותיו כשהוא נעשה בארץ דוקא יותר נעלה מכמו שהן במקורן כו' מטעם הנ"ל וד"ל.

אך יש להבין לכאורה דאם הדביקות במדותיו כאלו דבוק בעצמות ממש הדרא קושיא לדוכתי וכי אפשר לדבק במדותיו מאחר דמדותיו בעצמותו ועוד איך אפשר שידבק אדם בעל גבול וכו' במדות עליונות דאין סוף שהוא בלתי בע"ג כו' שהרי אנו אומרים אין ערוך לך כלל, דהנה מבואר במ"א שזהו ההפרש בין ק"ש לש"ע דמ"ש אליו ולא למדותיו היינו במס"ג בק"ש אליו לבדו דוקא אבל בש"ע היינו המשכות גילוי א"ס למטה הדבק במדותיו דוקא שהן ח"י ברכות דש"ע, כמו אתה חונן לאדם דעת וכמו ברוך חונן הדעת ובהשיבנו אומר בא"י הרוצה בתשובה ובסליחה אמר בא"י חנון המרבה לסלוח וכה"ג הכל בשם הוי' ששרשה במדות עליונות דכתר שנמשך לז"א בדרך פרט להמשכות דעת אמר חונן הדעת וכן בסליחה אמר חנון המרבה לסלוח כו'.

וביאור הדבר ידוע דמס"ג היינו מ"ש ולא מכל אינון מדות כלל ומה שנק' רחום וחנון הוא כשבא לכלל השפעה, ואע"פ שחנון ורחום הוא שם

לאו מכל אינון מדות כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

אל יתהלל חכם כ"א בזאת לעשות: ירמ"י ט, כב-כג [בדילוגים]. ושם: עושה — ראה הנסמן במאמרי

אדה"א שמות ח"ב ע' תלאן.

חכם בחכמתו לא בחכמה אנושית: ראה ספר המאמרים תקס"ח ח"א ס"ע מא.

דג' קוין . . . חכם וגבור ועשיר: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תשסד. וראה בהנסמן שם ע' תרטז.

דנעוץ בסופן וסוף מעשה עלה במחשבה: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז. פיוט לכה דודי.

סוף דבר הכל נשמע: קהלת יב, יג.

אנו אומרים אין ערוך לך: בברכת יוצר לשבת.

ההפרש בין ק"ש לש"ע: ראה סידור שער הק"ש פה, ג. ומקבילו במאמרי אדה"א תקס"ז ע' כב. תקס"ז ע'

רמו. אמרי בינה פתח השער ח, א.

העצם טרם שישפיע עכ"ז אליו לבדו ולא למדותיו גם הכלולים בעצמותו כמו שהוא בעצם, אמנם הנה זה יפלא האיך ידבק אדם למדותיו העצמיים הגם שזהו בהמשכות אחר שאין ערוך לו כו', הנה יש להקדים לזה ענין אחד והוא מה שאנו מוצאים באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כמוהו ממש וכמ"ש כי לך אד' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דוקא כו' כמו החסד שעושה אדם למטה בפועל ממש לגמול להחיות רוח שפלים וכן גם גמ"ח לעשירים בגופו ובממונו וכה"ג, הכל עושה אתערותא דלעילא למעלה במדות דז"א דאצילות כמ"ש כי לך החסד כו', וכך יומשך חסד דאצילות לפי ערך המעשה חסד כמ"ש יהי חסדך [ה'] עלינו כו' כמעשהו דוקא כל זה פלא אחר שאין ערוך כו' ב"ע לאצילות.

אמנם הענין הוא שבצלם אלקים עשה את האדם כו' האדם דעשי' וכתוב אך בצלם יתהלך איש, וא"כ גם איש שנשמתו מעולם העשי' מתחתית המדריגה די"ס דעשי' בעשותו חסד גשמי בפועל ממש ויש לו שכל שרשו בכלים החיצונים דז"א דאצילות, על כן מעורר גם הוא לחסד עליון דז"א שמאיר בו מצלם דאז"א שעליו נאמר אך בצלם כו' כנ"ל עד בחי' מ"ם דצלם באדם דאצילות הוא בחי' מקיף שלו דיחידה שרשו היינו בעצמות א"ס במקיף דמדות העצמיים, וזהו באברהם ע"ה שהי' איש חסד בפועל ממש עם כל הבריות נאמר תתן חסד לאברהם דלעילא שהוא חסד דז"א מרב טוב שבעצמות ממש כנ"ל וד"ל.

וזהו הדבק במדותיו מפני שכל אחד מישראל יכול לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם כו' דאבות סימן לבנים וכירושה היא שכל א' מישראל גם הפחות כו' [יוכל] להדבק נפשו במדות דא"ס ממש בהיותו בצלם אלקים עכ"פ כו' כמ"ש נעשה אדם כו', וזהו מלמטה למעלה בהעלאת מ"ן שנק' אתערותא דלתתא שנעשה אתעדל"ע כו' בז"א שנק' אדם העליון בחי' התרחבות האור בו מעצמות המדות דא"ס ממש שזהו למעלה מסדר

באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא: נסמן לעיל ע' לה.
כי לך אד' החסד: תהלים סב, יג [ושם: ולך . . חסד — אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקצו. ושי"נ].

להחיות רוח שפלים: ישעי' נז, טו.

יהי חסדך [ה'] עלינו: תהלים לג, כב. ראה גם לעיל ע' תלו. ושי"נ.

שבצלם אלקים עשה את האדם: בראשית א, כז. נח ט, ה.

שויה המדריגה — שכל: ב' מזל.

שויה הבריות — טוב . . ממש: ב' חסד . . ליתא.

מתי יגיעו מעשיי: ראה תנא דבי אליהו רבא רפכ"ה.

דאבות סימן לבנים: נסמן לעיל בפיסקא, ודוגמא לזה הוא.

נעשה אדם: בראשית א, כז.

בז"א שנק' אדם: ראה עין חיים שער (יח) רפ"ח ניצוצין פ"ה.

ההשתלשלות, כי הרי ידוע דבחי' ז"א הוא צמצום המדות שבלב שבא מן השכל והדעת מליב חדרים שאין להם ערך לגבי מדות שברצון ומכ"ש לגבי מדות שבעצמות, ולזה נק' זעיר כמו עד"מ ילד קטן שמדותיו קטנים כו' וכמו ציור הלוח ברשימות וקוין קצרים מאוד שיצוייר ממנו בנין גדול או כמו ציור המפה לכדור הארץ וכה"ג, ומ"מ הן בדומה לכל דבר בפרט רק שהוא תכלית הקיצור כו' לכך נק' ז"א סוף עולם הא"ס, ועכ"ז נק' אדם אדמה לעליון להיות שכל אריכות דמדות שבעצמות כלולים במדות דז"א שבאו אחר צמצום השכל כו', וכמו באדם למטה מדותיו העצמי' שבעצמות הנפש כאין לצמצם הרצון והשכל עד מדות שבלב שמצומצמין מאוד מן השכל כו' וכידוע, ולזאת האדם התחתון שבצלם האדם דאצילות יכול לעורר למטה שיומשך בחי' עצמות המדות דא"ס מלמעלה למטה להאיר בהתרחבות דא"ס בז"א ומשם לבי"ע, וכמו חסדי ה' כי לא תמנו ממש בעולם השפל הזה למעלה מהגבלת אור החסד דז"א דאצילות בבי"ע שאינו רק במעשה בז"א כו', וכן וה' נתן חכמה לשלמה מלמעלה הרבה מהגבלת אור שפע חכמה דאצילות בבי"ע והוא מחכמה דא"ס בחכמה דז"א עד חכמה שבמל' דאצילות ששופע על נשמת שלמה שבגופו כנ"ל, וזהו שכל אחד יכול לבקש אתה חונן לאדם דעת אתה ממש מטעם הנ"ל. וזהו הדבק במדותיו מלמטה למעלה להמשיך אא"ס ממש שבמדותיו למטה ממש וד"ל.

(מא) והנה בכל זה יתורץ הקושיא דלעיל איך ידבק אדם בע"ג במדות דא"ס כנ"ל מאחר שבצלם אלקים דאדם דאצילות הוא ממש ובו נאמר נעשה בצלמינו כו' ועדיין אינו מתורץ שהרי בלא אתערותא דלתתא הרי אינו מאיר [מ]עצמות א"ס רק אחר הצמצום דקו"ח ויורד עוד ומתצמצם ברבוי צמצומי' לפרצופים דא"ק וע"י וא"א ואו"א עד בחי' ז"א שנק' סוף עולם הא"ס בכלל, איך מתערותא דלתתא דנשמות שבגופים שנק' בריאה יש מאין כמו אתה בראת כו' יכול לעורר אור עצמות דא"ס במדות דז"א כו' שהרי באתעדלית אין אתדל"ע רק בצמצום דז"א לבד כנ"ל. אך הנה מבואר למעלה דסוף מעשה עלה במחשבה תחלה לעשות חסד וצדקה בארץ דוקא הוא העולה בעצמותו בחפץ ורצון העצם כמ"ש כי באלה חפצתי כו', והוא ענין מדות רחום וחנון שבעצמותו שאינו נשלם רק כאשר נעשה בארץ

מליב חדרים: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארמב. ושי"נ.

נק' ז"א סוף עולם הא"ס: ראה סידור דרושים לחתונה קל, א. תורה אור תרומה פא, ב. ספר המאמרים

תקס"ה ח"א ע' תקת. אמרי בינה שער הקי"ש רפ"ט. מאמרי אדה"א בראשית ע' רכח. ושי"נ.

אדם אדמה לעליון: ישע"י יד, ד. ראה הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קסב.

חסדי ה' כי לא תמנו: איכה ג, כב.

וה' נתן חכמה לשלמה: מלכים"א ה, כו.

שוריה (מא): ב' ליתא.

אתה בראת: נוסח ברכת אלקי נשמה.

כי בהיות המדות הללו בעצמותו לא הי' רק בכח ועצם ועיקר השלימות של המדות שבעצם כשבאין לפועל במקבל דוקא, וכאשר אנו רואים באיש רחום בעצם שלא נמשך בפועל הרחמי' אינו נק' רחמנות כלל ועל כן באתערותא דלתתא בחסד ורחמים שבני אדם עושים מוסיפים כח במדותיו העצמי' שנק' רחום וחנון ורב חסד כו', ועל זה הוסדה יסוד כל התורה ומצות כמ"ש כל ארחות ה' חסד ואמת ונק' משפט וצדקה והכל בגשמיות בפועל ממש סוף מעשה מטעם הנ"ל וד"ל.

והנה כל זה באתערותא דלעילא שנעשה מאתערותא דלתתא אמנם אם אין אתערותא דלתתא בחסד ורחמים וצדקה ואדרבה להיפך כמדת סדום וכה"ג הנה עכ"ז יש אתערותא דלעילא מצד עצמו שהוא רחום וחנון כו' אע"פ שלא יש אתעדל"ת כלל וכמו ע"י י"ג מדה"ר שאמר ויעבור ה' כו' ויקרא ה' ה' אל רחום [וחנון] כו' שקרא והמשיך ממקורא דכולא מבחי' עצמות אא"ס שיהי' נק' אל רחום וחנון כו' למחול ולסלוח ונושא עון ממש כו' שזהו מצד המשכות גילוי עצמות המדות דאין סוף למעלה מגדר קו המדה דהקו"ח בע"ס דאצילות להיות האור דא"ס מאיר גם במדות דו"א שיהיו גם הם בבחי' א"ס ממש (ע"ד הנ"ל ממש מלמטה למעלה ע"י אתעדל"ת בהעלאת מ"ן כו') ובוקע המסך עד שמאצילות מאיר גם בעולמות בי"ע עד עולם השפל הזה (כמו אתה חונן כו' וכל ברכות ש"ע הכל יכול להיות מלמעלה [למטה] גם שאין העלאת מ"ן כלל כידוע) כי ידוע די"ג מדות הרחמים דאור א"ס [ו]דאצילות באין עד למטה מטה ממש והיינו עד מל' דעשי' למחול ולסלוח ולברר עון הנעשה בפועל ממש כענין י"ג תיבות והוא רחום יכפר עון כו' שזהו ממש י"ג תיבות דאל רחום כו' כידוע וד"ל. (ובכל זה יתורץ ענין הנ"ל דמה דאיתא בספרי אליו ולא למדותיו שהוא בק"ש כנ"ל [ז]הו בחי' העלאת מ"ן דנשמות שבגופים למסור נפשו באחדות פשוט לעורר משם מדותיו העצמיים דרחום וחנון כנ"ל והוא בש"ע [להמשיך] אור המדות דאין סוף באבי"ע כנ"ל, והיינו הדבק במדותיו מה הוא רחום כו' להמשיך מדותיו העצמי' באבי"ע ע"י שיעשה האדם חסד כו' כנ"ל, ואינם סותרים זה את זה כלל ולא יקשה דכמו שא"א לדבק בעצמות כך א"א במדות אם הם בעצמותו כנ"ל דודאי זה אמת שנחשבים כעצמותו ממש כנ"ל אבל לעשות חסד משפט וצדקה בארץ שבאלה חפצתי זה יכול האדם לדבק והרי זה כאלו דבק בעצמות ממש וד"ל (ואחר כל זה יש להבין מ"ש פ' כי תשא דביקש משה הראיני נא כו' והשיבו אני אעביר כל טובי דהיינו טובי העצמי שרש י"ג מדה"ר וקראתי בשם הוי' לפניך לעורר בהעלאת מ"ן ואח"כ

כל ארחות ה' חסד ואמת . . . סוף מעשה [ב: דווקא]: תהלים כה, י.

י"ג תיבות והוא רחום יכפר . . . דאל רחום: ראה פרי עץ חיים שער (יד) מנחה ומעריב רפ"ג. סידור האריזל — ר"ש ראשקוב — תפלת ערבית (טז, ב).

ויעבור ה' ויקרא כו', להיות ידוע דשם הוי' הוא בחי' ד' אותיות צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות וישנו בשני אופנים אחד בהעלאה ואחד בהמשכה דהיינו שנעשה ע"י ההעלאה או שנעשה רק ע"י ההמשכה, והיינו ב' ענינים הנ"ל באתעדל"ת ואתעדל"ע א' אתערותא דלתתא שממנו נעשה אתעדל"ע שהוא שם הוי' דז"א שבא נוסף על העצם מעצמות א"ס כנ"ל, והבי' אתעדל"ע מצד עצמו לבד שנמשך אא"ס בשם הוי' דז"א כו', והו' הנה ב' שמות דהוי' הנזכרים בייג מדות הרחמים אחד שנעשה ע"י העלאת מ"נ והבי' שלא ע"י העלאת מ"נ כלל כנ"ל כידוע, וידוע ג"כ דשם הוי' הוא הבא מן ההעלם לגילוי ע"י ד' אותיות הללו דוקא ושם אהי' הוא בכתר אנא זמין לאתגלאה כו', וז"ש אני אעביר כל טובי העצמי' וחנותי את אשר כו' כלומר אנא זמין לאתגלאה לחונן את אשר יעלה בהעלאת מ"נ ורחמתי את אשר ארחם כו' [כי] כשיהי' ראוי לרחמים מצד העלאות מעשים הטובים או ע"י התשובה וכה"ג שזהו מה שעתידי בגילוי מן ההעלם, אך אח"כ כשנתייצב וקרא בשם הוי' אמר ויעבור ה' בעצמו בלי העלאת מ"נ כלל ויקרא מעצמו ה' ה' אל רחום כו' אז נגלה מן ההעלם מצד עצמו לא אמר לשון עתיד ורחמתי את אשר כו' אלא שהוא כבר רחום וחנון כו' לסלוח ולנשוא עון כו' וכמו שאנו אומרים חנון המרבה לסלוח כו' משום שנאמר כי עמך הסליחה מצד עצמות כו' וד"ל.

ועכ"ז יובן מ"ש כאן חנון ורחום ה' הקדים חנון לרחום ובייג מדה"ר
 הקדים רחום לחנון, וגם מה שנזכר שם הוי' לאחר חנון ורחום כאן ובייג מדה"ר הזכיר שם הוי' קודם רחום וחנון ולכאורה הי' ראוי להיות בהיפך כנ"ל. דהנה מבואר למעלה בהפרש שבין רחום וחנון דרחום הוא בעצם שמתעורר מצד עצמו וחנון שחונן ביותר מהמדה שזהו לגבי המקבלים ושניהם כאחד טובים ולזה מקדים לפעמים רחום לחנון, ואמנם זהו באתערותא דלתתא שעושה אתערותא דלעילא הקדים חנון לרחום וכמו וחנותי את אשר אחון ע"פ העלאת מ"נ כו', וכן כאן מ"ש דוד שהוא בחי' מל' שמקבל מן אור המדות דא"ס שבז"א אחר העלאת מ"נ מלמטה הקדים חנון לרחום שיחנינו ואח"כ ירחמינו ואז נק' שם הוי' דז"א בבחי' הרוחב דאא"ס ממש ע"ד הנ"ל מלמטה למעלה בסיבת עשיות חסד בארץ דוקא, אך כאשר נמשך מלמעלה למטה בלי אתערותא דלתתא כלל אז הקדים רחום לחנון כמו בייג מדה"ר שנאמר ויעבור ה' כו' מעצמו כנ"ל ונעשה שם הוי' מעצמו על כן הקדים שם הוי' לפני רחום וחנון כו' להיות שמעצמו בא לידי גילוי כו',

דשם הוי' . . . צמצום והתפשטות: ראה אגרת התשובה פ"ד.

ושם אהי' הוא בכתר אנא זמין לאתגלאה: שמות ג, יד. ראה זהר ויקרא יא, א. אחרי סה, א. מאמרי אדה"א

דברים ח"א ע' רכו. ושי"נ.

כי עמך הסליחה: תהלים קל, ד.

אבל כאשר שם הוי' נעשה באצילות ע"י העלאה מלמטה הקדים חנון לרחום והוי' שע"ז נק' בשם הוי' כנ"ל וד"ל (והוא ענין הנ"ל הדבק במדותיו כו', וז"ש ועתה יגדל נא כח אד' כו' ולא הזכיר שם רחום וחנון כלל לפי שלא הי' אז אתערותא דלעילא גם מצד עצמו כלל וכלל ועל כן אמר יגדל ביו"ד רבתי והיינו רק שהוא ארך אפים ורב חסד ולא הזכיר ואמת וכמשי"ת).

(מב) ארך אפים וגדל חסד. הנה יש להבין מארז"ל על פסוק כוסי רוי"ה כסא דמלכא משיחא מחזיק רכי"א רוי"ה בגימטרי' הכי, ומבואר במ"א שזהו בחי' אור הכתר במל' והוא ארך אפים ארך היינו רכ"א כו'. והנה יש להקדים תחלה במה שיש להבין בפסוק זה על דרך הפשוט האחד מה שהזכיר ארך אפים אחר שם הוי' שהרי מבואר למעלה דשם הוי' הוא בחי' ז"א וארך אפים הוא בבחי' א"א כידוע ואם מפני שתיקון ורחום שבהוי' זה מאיר מרחום וחנון שבא"א על כן גם ארך אפים זה נק' בחי' א"א דא"ס הל"ל רחום ואח"כ חנון כסדר בא"א, ועוד מה שאמר וגדל חסד ולא אמר ורב חסד כמו שאמר ב"ג מדות הרחמים, ועוד יש להבין קשר וחבור הפסוקים זה עם זה מהו שאמר חנון ורחום הוי' אחר שאמר זכר רב טובך כו' דודאי דבחי' רב טובך העצמי כולל הכל גם רחום וחנון וארך אפים וגדל חסד כנ"ל באורך ויש בכלל מאתים כו', אך הנה תחלה יש להבין בגוף ענין ארך אפים דהנה יש בו ב' ענינים האחד בפשוט דאריך אנפין אין הכוונה אורך הפנים כולה אלא אריכות אף והיינו מאריך אף שהוא החוטם וכמאמר לבעל החוטם אני מתפלל כו' כמ"ש ותהלתי אחטם לך כו', והבי' על דרך הקבלה שנק' אריך אנפין שהוא אורך הפנים כולו ולא אורך אף בלבד כו' ובאמת תיבת אפים סובל ב' הפירושים כמו ויקד אפים אר[צה] כו' שאפים זה הוא הפנים וכמו ויפול על פניו והפשוט הוא דאפים היינו האף ושניהם אמת משום דעיקר הפנים הוא נכלל כולו בחוטם שהוא האף וידוע שיש אנפי רברבי ואנפי

ועתה יגדל נא כח אד': שלח יד, יז.

ש"ה (מב): ב' ליתא.

כוסי רוי"ה . . היינו רכי"א: תהלים כג, ה. ראה יומא עז, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כג. ושי"נ.

בראשית ע' רפכ. ושי"נ.

ש"ה ז"א — שתיקון . . ארך . . בחי': ב' שחנון . . בזה ארך אפים נק' כמו.

ש"ה טובך — באורך [ב' ליתא] ויש בכלל מאתים: בסא קמא עד, א.

ארך אפים . . ב' ענינים: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א"עא.

לבעל החוטם אני מתפלל: ראה מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' קלד, שאמרו בגמרא' — זהר

(אדרא רבא) נשא קל, ב. ספר המאמרים תקס"ט ס"ע רלג ואילך.

ותהלתי אחטם לך: ישע"י מז, ט.

ש"ה סובל — הפירושים [ב' הפכים] . . ויקד אפים אר[צה]: שמואל"א כח, יד.

ויפול על פניו: קרח טז, ד.

שיש [ב' בשורש ענין] אנפי רברבי ואנפי זוטרי: חגיגה יג, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תקא

בהערה.

זוטרי וניכר בחי' הגדלת והקטנות באף דוקא עד"מ כאשר גדול בשנים ובחכמה יש לו אריכות אף ביותר לסבול כל מנגד לו וכאשר הוא קטן בשנים ובחכמה שנק' אנפי [זוטרי] אין לו אריכות אף כלל ומיד כועס, ומשום דעיקר האף והקצף הוא באף והוא החוטם על כן כל דין ורוגז נק' אף וחימה כו', ובכמה כתובים מבואר דכל עיקר הדין והכעס וחרון הכל הוא באף כמו וחרה אף הוי' כו' וכמו ויחר אפו וכן באפו ובחמתו כו' ודוד ביקש אל תט באף עבדך וכן אל באפך תוכיחני ואל בחמתך כו' וכה"ג רבים, דאף וחימה הכל אחד וזהו הנק' חרון אף למעלה משם מסתעפים ד' מאה בתי דינין שהמה כל שרשי הדינין תקיפין וכמ"ש תרדוף באף ותשמידם כו', ואם כן יש להבין איך יתכן שבאף זה עצמו יהי ממנו כל הארת רב טוב וחסד והוא כשנק' ארך אפים [וגדל חסד] עד שמאריך אף לרשעים כמו לצדיקים כו' וכמאמר הוודיע כמה ארך אפים לפניו כו', ולכאורה ב' הפכים כאלה מן הקצה אל הקצה איך ישכנו במקום אחד והוא האף כו' עד שיכולים להמתיק הדין הקשה שבאף גם בעת החרון והרוגז כאשר עלה עשן באפו מרוב כעס כו' יתהפך מן הקצה לקצה כמו ע"י הקרבנות דכתיב בקרבן נח וירח ה' את ריח הניחוח כו' וינחם על הרעה ואמר לא אוסיף עוד להכות את כל חי, וכן בקטורת כתיב ישימו קטורה באפיך כו' וכמו עד"מ באדם ריח הבושם הטוב שיערב לאף להשיב נפשו בתענוג ונחת גדול כו' עד שיהפוך הדין והרוגז לחסד ורחמים כו' כידוע בזוהר, וגם יש להבין מה זה שיש הפרש בזה בין קטן לגדול כנ"ל אם תלוי בהמתקת הדין והרוגז גם בקטן יועיל להמתיק וגם בגדול יוכל להיות להיפך שיחרה אפו מאוד כאשר עושים נגד רצונו בתכלית כידוע (וכמו שאנו רואים שהזקן נוח לכעוס יותר מבחור ויותר יביאוהו לקפיידא) כו', אך הנה הן ענין אחד והוא בשרש מהות החוטם שהוא האף והוא מ"ש בע"ח בשער המוחין כו' שהרי שם נק' שער המוחין פי' כמו שער לבית והיכל שבו יוצאים לחוץ ובו נכנסים להיכל כו' כך החוטם שער למוחין דחו"ב כו'.

וחרה אף הוי' . . ויחר אפו . . באפו ובחמתו: עקב יא, יז. וישב לט, יט. נצבים כט, כב. אל תט באף עבדך אל באפך תוכיחני ואל בחמתך: תהלים כז, ט. שם ו, ב. ד' מאה בתי דינין: ראה (אדרא רבא) נשא קכט, סע"א. תרדוף באף ותשמידם: איכה ג, טו. שמאריך אף לרשעים . . להודיע כמה ארך אפים לפניו: סנהדרין קיא, סע"א. אבות פ"ה, מ"ב. שו"ה הקצה — והוא האף כו' עד: ב' כו' ולא עוד. עלה עשן באפו: שמואל"ב כב, ט. תהלים יח, ט. וירח ה' את ריח הניחוח . . לא אוסיף: נח ת, כא (בדילוג). לקמן ע' תקצד. ישימו קטורה באפיך: ברכה לג, י. בע"ח בשער המוחין . . שהרי שם [ב': שהחוטם] נק' שער המוחין: ראה גם ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' סג. מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' קלד. שו"ה לבית — דחו"ב: ב' לחריג.

וביאור הדברים הנה ידוע שמשכן הנשמה במוח והרוח בלב ולכך נק' נשמה על שם הנשימה והוא הנשימה שבחוטם דוקא וכמו רוח החיים שבלב כלול מרצוא ושוב הסתלקות והתפשטות כאחד תמיד, כך ממש הנשימה שבחוטם ב' נקבים שם באחד הסתלקות ובאחד התפשטות כנראה בשינה (וכמ"ש במ"א באריכות בענין חד נוקבא דפרדשקא בשער התפילין הנדפס בסידור) ובגמרא דשבת מפקחין עליו כו' עד החוטם דמשמע גם שנסתלק החיות שבלב יכול להיות חיות עדיין כאשר נשמתו עדיין בחוטם (וכן לענין יציאת הנפש דמת ניכר בחוטמו דוקא כו') משום דיש בכלל מאתים מנה, וכאשר תשיב רוח באפו יחי' גם רוח החיים שבלב וכל האברים, ואם כן יש להבין מה שנק' רק בשם שער המוחין אם שם עיקר החיות של הנשמה שבמוח, אך הענין הוא כמ"ש בסמוך בענין הריח כמו והריחו ביראת ה' דמשיח, שהחוטם הוא כמו הפה לגבי הבל הלב דאע"פ שעיקר החיות בלב מ"מ יציאת ההבל מלב כפה דוקא וכניסת ההבל מן החוץ ללב הוא ג"כ דרך הפה ומזה עיקר החיות שמתקיים בלב כ"א יסתום הפה ולא יהי' רוח החיים שבלב אין לו קיום רק בכניסה ויציאה דפה כידוע, וכך החוטם שנק' שער המוחין שהוא הנשמה עיקר החיות של הנשמה שבמוח היא ביציאת אורו דרך נקבי החוטם בהתפשטות והסתלקות שנק' רצוא ושוב והוא עיקר הנשמה שנק' נשמת רוח חיים אשר באפו דוקא כאשר יסתום החוטם יסתלק החיות של הנשימה שבמוח ולכך מפקחים כנ"ל עד החוטם כו' שאם אין נשימה בחוטם הוא מת בודאי כנ"ל, ונמצא מובן דאע"פ שנק' שער המוחין הוא העיקר ויותר מפה ללב כו' עד שעיקר פרצוף פנים הוא החוטם כמ"ש לבעל החוטם כו' וכמו לענין עדות אשה אין מעידין על פרצוף פנים אלא עם החוטם דוקא וד"ל.

(מג) **והנה** להבין זה בתוספות ביאור יש להקדים ענין אחד בענין הריח המבואר במ"א על פסוק ותהלתי אחטם לך כו' כמ"ש במשיח

שמשכן הנשמה במוח: ראה תקוני זהר תכ"א (מט, א; נג, א). מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתסו. ושי"נ. נשמה על שם הנשימה: ראה בראשית רבא ספ"ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' שלח. שמות ח"א ע' קד. דברים ח"ג ע' תת. ושי"נ.
 וכמ"ש במ"א באריכות . . . בשער [ב': בדרוש] התפילין הנדפס בסידור: ט, ב. אמרי בינה (קה"ת תשמ"ה) שער התפילין קכד, ב. לקמן ע' תקצה.
 ובגמ' דשבת מפקחין עליו: ועד"ז בספר המאמרים תקס"ט ר"ע רלד. אמרי בינה שם קכד, א. — ראה יומא (פג, א במשנה) פה, א.
 והריחו ביראת ה': ישע"י יא, ג.
 אין מעידין על פרצוף פנים: ראה יבמות קכ, א (במשנה).
 שריה (מג) [ב': ליתא] לפרקים אלו (מג"ד): ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' ס"ה (פי"ד). מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"א ע' קלד ואילך.
 הריח . . . ותהלתי אחטם לך: ראה גם ביאורי זהר וישב כג, ג. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' שסו ואילך. במשיח . . . דמורח ודאין: סנהדרין צג, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' יז. ושי"נ. לעיל ע' תעו. ושי"נ.

והריחו כו' דמורח ודאין כו', דהנה ארז"ל על פסוק כל הנשמה תהלל י"ה זה הריח שהנשמה נהנה ממנו ולא הגוף כלל והלא גם הפה פתח ושער להבל הלב כמו שהחוטם שער למוחין כו', אך הנה אנו רואים ברוח החיים שהלב שם משכן המדות אהבה ויראה יוצאים ובוקעים אורותיהם דרך הפה בדיבור כדברי אהבה ויראה ונצחון והתפארות וכה"ג הנה ודאי גם בחי' המוחין דחכמה שנמשך בלב להוליד מדות הללו דאהבה ויראה כו' יוצאים גם הם בעת דיבר הפה בדיבור עד שגם מחשבות השכל והטעם של אהבה ויראה שבמוח עצמו גם הוא יוצא מתוך הבל הלב עד הרהורי לבו שנמשך מן המחשבה שבמוח הבא בלב והמחשבה שכלי' שבמוח מקבלת ממקור השכל המוליד כו' שתמיד מתחדש מכח המשכיל שכל המחשבה להאיר בלב הכל יוצאים ומתגלים מפה, ולכך נק' הפה שער כללי שהכל יוצאים בו והוא מראשית מקור החו"ב שבא במדות שבלב עד סופן בהבל זה הלב כו' יחד יוצאים, וגם עומק שבשכל ההעלם ההיולי שנק' כח המשכיל יוצא בהבל הפה (וכמו ראוה מדברת עם פלוני הרי העונג הנעלם שברצון הפנימי למעלה מן הטעם גילוי לרצון בא בדבור לגילוי עד שלא יוכל אורות וכלים להתאפק בדבור זה לזה, ואם דברי אהבה יש לו מקור בעצמיות הנפש המלוכב בעונג ורצון העצמי כו', כך בדברי שנאה כבושים שהוא נגד הרצון העצמי' כמו לשונא בעצם הכל מתגלה בפה וכן צער נעלם וכבוש בהעלם כנפשו בפה הדבור יתעורר בדבור בגילוי ביותר, וגם חכמה עמוקה ונעלמה ביותר בפה תבא לגילוי כמו פי' פתחה בחכמה כו', ועל כן הפתח בחכמה להביא הסתום לגילוי כו') וכמ"ש דאגה בלב איש ישיחנה גם זה אמת שבדיבור יבוטל כי יצא בתוך הבל הדיבור וגם זה אמת שבדיבור יתעורר יותר, משא"כ בדברי אהבה וחשק שיתעורר בדיבור יותר ולא יבוטל הטעם מבואר במ"א שזהו ההפרש בין יסוד האש ליסוד המים כו') וכענין השיר שבפה בהתפעלות הבל הלב יוצא, כי גם פנימיות העונג שבעצמיות נפשו ממש כמו לבי ובשרי ירננו כו' וכידוע בענין שיר פשוט שהוא רק הבל פשוט בפשיטות הבל הלב כו', וכן אנו רואים ענין הנשיקין שבפה שיוצאים מתוך הבל הלב כו' כמ"ש ישקני מנשיקות פיהו כו'. ואמנם הנה כל זה רק יציאה בלבד שיוצא ובוקע לחוץ אך הנה אנו רואים כח מיוחד בפה לשאוף רוח בשעה שממשמש כניסה

כל הנשמה . . הריח שהנשמה נהנה ממנו: נסמן לעיל ע' שפ.

ראוה מדברת עם פלוני: נסמן לעיל ע' תפ.

שויה הטעם — אורות וכלים: ב' ליתא.

פי' פתחה בחכמה: משלי לא, כו.

דאגה בלב איש ישיחנה: משלי יב, כה.

בדברי אהבה וחשק שיתעורר בדיבור יותר: ראה שערי תשובה ח"א שער הבחירה פ"א (טז, א-ב).

לבי ובשרי ירננו: תהלים פד, ג.

ישקני מנשיקות פיהו: שיר השירים א, ב.

ויציאה והוא מה ששואף הבל האהבה ויראה שבחוץ כו' כמ"ש פי פערתי ואשאפה, ומ"ש כי על כל מוצא פי ה' כו' אין הכוונה יציאות הבל הלב בלבד אלא גם הכניסת הבל מחוץ שחוזר ללב, הרי מזה נעשה בחי' ההתחדשות וחיות בלב מסוף לראש הכל היינו שמתחדש כח החיות הבל רוחני שבלב וממילא מתחדש כח המדות אהבה ויראה ושכל שבה עד גם הראש ומקור הראשון דהיינו ירדת כח המשכיל להשכיל מחדש ולהמשיך תוספות אור במוחין שבמדות גם המחשבה שבא מן המוח ללב יתחדשו כו', וזהו שהפה נק' שער לכניסה ויציאה והכניסה שהוא מלמטה למעלה עושה אור וחיות חדש בקול כו' וד"ל.

והנה כל זה הדמיון מן הפה שבאדם יש להבין גם בחוטם שנק' שער ג"כ כנ"ל, אבל יש הפרש גדול ביניהם וכלל ענין ההפרש הוא שבמוחין שבמדות גם במקור הראשון שבהם שהוא התענוג שבא מכח השכלי הנ"ל אין זה ירדת כח מהות התענוג כמו שהוא בעצם הנפש רק שבא בהתלבשות בהעלם גם בשכל כמו בחידוש השכל מאין דחכמה שנק' עונג מורכב והוא הנק' עדן כידוע, משא"כ ע"י העצמיו' שבנפש הוא בלתי מורכב בדבר מה רק פשוט בתכלית, ולפעמים בא גם הוא בגילוי אך ירד בהגשמה ביותר כמו בטיפה רוחניות שבמוח להוליד כו', וכך הוא ענין ההפרש בין הטעם להריח דהטעם הטועם שבמאכל הוא בא מעונג המורכב בחיך גשמי וכך חיך רוחני יטעם אוכל שהוא בחי' טוב טעם שבחכמה הנק' עדן כנ"ל, אבל הריח הרי הוא בבחי' מקיף שאינו בא בטעימה רק בוקע ועולה ריח הבושם או ריח התפוח למעלה מן המוח והוא שמגיע בעצם הנפש שנק' יחידה להשיב נפשו בכלי המוח והלב כידוע (שנק' קויקט), וזהו ענין הרגשת הריח בחוטם בבחי' הרגשה גשמיו' להיותו בא בעצם הנפש לחזקה והוא מ"ש שהריח הוא מה שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו דכל חיי הגוף הוא בדם שהוא הנפש (והוא דם מאדם בחי' בינה) אבל אין תוספות חיות בדם רק בטעם אוכל וכה"ג ולא בריח שאינו מועיל לחיות הדם כלל רק לנשמה שהיא בחלק המוח דחכמה שהוא בלתי מורכב בחלק החיות דדם, והיינו בבחי' מקיף דיחידה שנמשך שם ע"י הריח שנק' ניחות נחת רוח ונחת רוח זה רק לנשמה בלבד ולא לגוף שהן גם המדות שבלב כלל והוא להיות זה התענוג ונחת רוח בבחי' עצמות מהות התענוג הפשוט ממש כו' וד"ל.

ויובן זה בנשמת האדם גם בעבודת ה' בתפלה כידוע שיש הפרש בין תפלת החול לתפלת השבת, דבשבת כתיב אז תתענג על ה' שזהו עצם

שריה ויציאה . . . האהבה ויראה . . . כו' כמ"ש: ב: ליתא . . . האויר . . . כי.
פי פערתי ואשאפה . . . כי על כל מוצא פי ה': תהלים קיט, קלא. עקב ת, ג.
שריה הראשון — ירידת: ב: חידוש.
שריה דיחידה — ניחות נחת רוח ונחת רוח: ב: נחת רוח.
אז תתענג על ה': ראה לעיל ע' שפה. וש"נ.

התענוג הפשוט שבנפשו כמו שהוא בלתי מורכב בחלקי הגוף כלל וכלל רק מצד הנשמה עצמה שהיא בחי' יחידה כמו שהוא בלא גוף כלל כו', והנשמות בג'ע שנהנין מזיו האלקי שהוא עונג האלקי ממש [ו]אע"פ שמורכב בהשגה אלקית שמשיגים שם גם היא בלתי מורכבת בהשגה שכלי' בגוף כלל כו', משא"כ בתפלת החול בלי התפעלות העונג האלקי שבנשמה מורכב בחלקי נפש הטבעי' במוחין גשמיים ולב גשמי הגם שנק' אהבה ויראה שכלי' כו' וד"ל (ואע"פ שמבואר למעלה בהתפעלות שיר פשוט מנקודה פשוטה שבלב וכן הנשיקין גם הם מגיעים בפנימיות העונג שבעצם הנפש כו' והשיר והנשיקין בא מהבל הלב המורכב אוי"ר מחלקי' הדם הוא הנפש וכמ"ש לבי ובשרי ממש ירננו כו'. והנה הענין הוא כידוע שבאמת זהו ג"כ למעלה מעונג המורכב בשכל שבמוח (וכך הם כל השירים דמלאכים ונשמות בלא גופים חומרי' כ"כ אבל כלולה מחומר וצורה) אבל אין דעונג העצמי כמו שהוא בנפש עצמה טרם התלבשותה בגוף למעלה הרבה ונבדל בערך גם מאור עונג זה העצמי שכא בשיר פשוט או בנשיקה וגם מעונג עצמי ופשוט שכא בטיפה רוחני' להוליד כדומה לו כו', כי גם עונג פשוט שבעצם ממש בבואו להתלבש בדרך מעבר הגוף נק' מורכב על דרך דוגמא עונג גשמי ובשרי מעונג תאוה חומריות שבודאי זהו התפעלות עצם הנפש ולהיפך צער עצום מיסורי הגוף ודאי זהו התפעלות עצם הנפש ממש עד כלותם ממש מ"מ אין לזה העונג וצער בערך לעונג וצער הנפש כמו שהוא בלתי גוף כלל.

ובכל זה יובן איך שהחוטם נק' שער למוחין היינו שבו יעבור כל עונג העצמי המופלא כמו שהוא בא בהתלבשות בהעלם במוח (ולא הבא בגילוי עונג הנק' עונג מורכב בשכל כנ"ל) וכמו הריח ששרשו מגיע בעצם ירגיש החוטם ובו יכנס ובו יוצא להשיב נפשו ולהיות ניחוח נחת רוח כמו הפה שהוא הפתח ושער למדות שבשכל שבלב עד התענוג שבשכל המורכב (וגם שיר פשוט ונשיקין כנ"ל) כך החוטם נק' שער ופתח משמש יציאה וכניסה למהות עצם התענוג המופלא שהוא בעצם השורה בהעלם גדול במוח, והיינו בחי' יחידה ששורה בהעלם ובחוטם מתגלה (ולמעלה היינו כל פרצופי' ע"י וא"א ולמעלה כו' הכל בא בגילוי בשער שלהם שהוא החוטם וכל פרצוף ז"נ ואו"א הכל בא בגילוי בשער שלהם שהוא הפה וד"ל), וזהו הנק' שער המוחין שבו יצא כל שפע חיותם ועונג הנעלם שבעצמות הנפש כמו הריח שהנשמה נהנית כו' וד"ל.

(מד) וזהו ותהלתי אחטם לך וכן לבעל החוטם אני מתפלל כו', דהנה בקרבנות כתיב ריח ניחוחי וכן בקטורת ישימו קטורה באפיך כו'

שור"ה ודל — מנקודה פשוטה: ב' ממקור הפשוט.

שור"ה גופים — כ"כ: ב' כלל.

שור"ה (מד) [ב' ליתא] . . . ריח ניחוחי . . . ישימו קטורה באפיך: פינחס כה. ב. ברכה לג, י.

וידוע ומבואר במ"א הפרש בין ריח הקרבן לריח הקטורת, שבקרבן יש ב' דברים אכילת בשר והקטרת אימורין והבשר נק' קרבני לחמי כו' והקטרת אימורין נק' ריח ניחוחי שריח העולה מן האימורין גם הוא ריח המאכל ואין לו דמיון לריח הקטורת שהוא ריח הבושם שאין הגוף נהנה רק הנשמה בלבד. וכך יובן עד"מ למעלה באלקים חיים שאין לו גוף כו' דברה תורה כו' שריח הקרבן שנק' לחמי וגם ריח ניחוחי עולה למעלה מבחי' גופא דמלכא שהן מדות שבלב דז"א וגם כל המוחין עליונים דאז"א שנק' ג' שליטין מוחא ולבא וכבדא כו', אבל אין זה ערך לבחי' ריח הקטורת שבאפו שעולה בשער זה שנק' חוטם שרש מקור התענוג הפשוט שבעצמות המאציל ממש כנ"ל בשרש הריח שהנשמה בלבד נהנית כו', וזהו ישימו קטורת באפיך כו' (וזהו קאי גם בבחי' חוטמא ואפיך דז"א שנמתק כל דין ונתבשם כו' כמשי"ת) וכה"ג אמר בקרבן נח וירח ה' כו' מפני שריח זה עולה ללב דרך שער המוחין שהוא בחי' חוטמא להמשיך מקור התענוג שהי' בהעלם גדול במוחין עליונים יבא לידי גילוי בפתח ושער הזה שנק' חוטם כמוכּן מכל הנ"ל וד"ל.

וזהו ותהלתי היינו התפלה שנק' תהלה ועולה הוא בהעלאת מ"נ כמו הקרבן ממש וכידוע דתפילות כנגד תמידין תקנום, אך א"כ זהו רק כריח הקרבן ששרשו רק בעונג שבמוחין דאז"א שיומשך למדות שבלב דז"א בתוספות אור חדש כמו להפוך דין לחסד כמו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך מעלינו כו', ושינוי הרצון בא מתוספות אור עונג מחודש במוחין דאז"א ומדות דז"א וכענין שאמר לא אוסיף עוד להכות כו' ומצא זכות כי יצר לב האדם כו' וכידוע, אבל למעלה מן הרצון והעונג הבא מן החכמה אין ריח הקרבן עולה שם רק ריח הקטורת שאין לבחי' נר"ג דגופא הרגשה והשגה שם כלל רק בחי' פנימי' האור דנשמה שבלתי מורכב במוח החכמה והוא בחי' מקיף דצלם כו' הוא הנהנה מן ריח הקטורת ומשיב בחי' נחת רוח בגילוי בחוטם מה שאין בריח הקרבן כלל לבסם ולהמתיק גם כל דין קשה בי"א ארורים דקליפה להפוך גם הרע עצמו לטוב שאין זה בכפרת הקרבן כמ"ש במ"א וד"ל, וכאשר התפלה עולה כמו בבחי' ריח הקטורת דהיינו קטורא דנשמתא מצד העצם העונג האלקי כמו שהוא בלתי מורכב במוח ולב כנ"ל בעונג תפלת שבת כו' זהו תהלתי ממש אחטם לך שבא האור

הפרש בין ריח הקרבן לריח הקטורת: ראה עטרת ראש שער יוהכ"פ ע' 74.

שארין לו גוף . . . דברה תורה: ע"ד פיוט יגדל. ברכות לא, ב.

ג' שליטין מוחא ולבא וכבדא: ראה זהר תרומה קנג, א.

וירח ה' . . . ללב [ב: למעלה]: נח ת, כא.

דתפילות כנגד תמידין תקנום: ראה ברכות כו, ב. לקוטי תורה פינחס עו, ג ואילך.

יהי רצון מלפניך: ראה ברכות ז, א.

לא אוסיף עוד להכות . . . כי יצר לב האדם: ראה נח שם (לעיל ע' תקפט).

בי"א ארורים דקליפה: נסמן לעיל ע' שיט.

שארין זה בכפרת [ב: בכח] הקרבן: ראה עטרת ראש שם ע' לו.

וההמשכה ע"י ההעלאה זו מבחי' העונג הפשוט שבעצמות מקור הריח הזה דתפלה לגילוי בשער המיוחד לזה והוא החוטם שהוא שער המגלה כל מצפון העונג הנעלם בעצמות והוא ע"י העלאת מ"ג של המתפלל באופן זה שהוא בבחי' התפעלות תענוג עצמי של הנשמה בלתי מורכב בחלקי נר"ג שבמוח ולב כו', וזהו לבעל החוטם אני מתפלל לבעל החוטם אני מבקש פי' לבעל החוטם להיות שהכוונה על דרך הפשוט הוא אומר לפני הדור שנק' פנים כשער החוטם כי החוטם הוא מקור הוד הפנים (ולכך אין מעידין על הפרצוף כו' כנ"ל) לפי שכל מקור ואמיתות של המוחין שנק' פנים של החוטם יבאו כולם ולכך לשם הוא מבקש שיעלה תפלתו ברורה כריח ניחוח כריח הקטורת ושימו באפיך כך תפילות שאני מתפלל לבעל החוטם יומשך משם ויבא בהמשכה בבחי' חוטמא כו' וד"ל, וזהו מ"ש במשיח והריחו ביראת ה' וארז"ל דמורח ודאין כו' דהנה עתה בזמן הזה עת אשר שליט כו' והוא עה"ד טו"ר שבא להתב[ר]ר מבחי' ג"ר דחכמה שבה העונג במורכב כנ"ל (ובתפלת החול לברר [בין] טוב ורע שבנפשו ע"י התפעלות מורגש בעונג שבשכל האלקי כנ"ל), וזהו כל התורה ומצות לברר לעץ הדעת [טו"ר] בדבור ומעשה אבל למעלה מן העץ הדעת שהוא בהעץ החיים דפנימי' ג"ר דע"י והוא בחי' עונג הפשוט הנ"ל הוא בבחי' חוטמא דע"י שנק' שער ובו מורח ודאין ולא לבער הרע כלל רק כמו שהי' אדה"ר בג"ע קודם החטא, דעץ הדעת טו"ר דכתיב ויניחחו בג"ע לעבדה ולשמרה כו' שזהו רק גילוי תוספות אורות עליונים למטה וכמ"ש במ"א (על פסוק והנחש הי' ערום כו' הנדפס באריכות), וכמו תפלה דשבת כנ"ל בפ"י אז תתענג על [ה'] כו' בעונג דנשמה עצמה כו' וד"ל.

והנה אחר שנתבאר בענין מהות החוטם שנק' שער לגבי אור עונג העליון, הנה כמו הפה שנק' שער ליציאה וכניסה כך החוטם יבואו ויכנסו בו הכל ובו יעבורו מלמעלה כו', כמו שהפה שואף אור שבחוץ כנ"ל כך החוטם בנשימתו ישאף, וזהו שיש בו ב' נקבים א' השואף ומושך כלפי מעלה בהסתלקות והב' בירידה והמשכה למטה כנראה בשינה וכמ"ש במ"א, ולמעלה יובן שזהו בהעלאת ריח מעשים הטובים דכנ"י וכמ"ש וריח שלמותיך כריח לבנון שהן ריח טוב דתורה ומצות שנק' לבושינ', וכמו וריח ריח בגדיו כו' וכמ"ש במ"א שזהו בחי' הטוב דניצוצות דתוהו שנפלו למטה

לבעל החוטם . . . אני מבקש: ראה תענית כט, א. זהר (אדרא רבא) נשא קל, ב.

ויניחחו בג"ע לעבדה ולשמרה: בראשית ב, טו.

והנחש הי' ערום הנדפס: בראשית ג, א. תורת חיים שם לב, ב.

ב' נקבים . . . כנראה בשינה: ראה לעיל ע' תקצ. ושי"נ.

וריח שלמותיך כריח לבנון: שיר השירים ד, יא.

וריח בגדיו: תולדות כו, כז [ושם: את ריח — אבל כיה בכ"מ ראה מאמרי אדה"א בראשית ס"ע קעב.

ושי"נ]. ראה סידור שער התפלה כו, ב. כת, ד. לקוטי תורה שיר השירים לב, ב. יג, ב.

בלבושים דנוגה שנק' חשמל (בגדי עשוי החמודות) וזהו לאחר הבירור דעץ הדעת טוב ורע, וכן בתשובה שנהפך הרע לטוב עולה כוח כמו ע"י הקטורת שנהפך ארור לברוך כנ"ל, וזהו כריח לבנון והיינו לע"ל בימות המשיח שאז יבנה ירחו עיר התמרים ששם גדל שמן אפרסמון שהוא ריח הטוב אשר בשמן כשמן הטוב הנעשה בכשמים שנק' שמן משחת קודש שהוא מפנימיות העונג שלמעלה מן החכמה, וכידוע בענין י"ג נהרי אפרסמונא דכיא שזהו כשמן הטוב על הראש דא"א כו' למעלה (והיינו ג"כ עכשיו בכנ"י מבחי' תשובה מעומקא דלבא בכלות הנפש ממש כתשובת ראב"ד שבכה עד שיצאה נשמתו וכה"ג, שזהו ודאי מצד ההתקשרות עצמות מיחידה שגנוז בהעלם כו' והוא הנק' יסוד דנוק' שהוא ירחו מנעולה דא"י ועתה נתקללה מיהושע אשר יבנה אותה בבכורו כו', אך לע"ל ירחו דוקא תבנה להיות בשרשה בעצמי' התענוג שיאיר במשיח דכתיב ב' והריחו כו' אבל עכשיו כתיב ויר[י]חו סוגרת ומסוגרת העלם בתוך העלם אין יוצא ואין בה, כי השער הזה הוא סתום שנק' גן בעול מעין חתום, כי לפי שעתה זמן הבירור דעץ הדעת טו"ר ובחי' החכמה שלמטה מן העונג הנעלם כו' רק שע"י בירורים דנוגה עתה יהי גילוי הריח הזה הנעלם לע"ל, וז"ש וריח שלמותיך דתשובה ומעש"ט עכשיו יהי' לע"ל כריח הלבנון שהוא התענוג שבעצמות שנק' לבנון לובן העליון כידוע), וכמו"כ יובן ענין שמן וקטורת ישמח לב שמן הוא בחי' שמן הטוב הנ"ל וקטורת שנאמר ישימו קטורה באפיך להמתיק הדינין מפני שישמח לב העליון דז"א עד שכל האף והחמה שמסתעפים מאף דז"א בעת

בגדי עשו החמודות: תולדות כו, טו.

שריה הדעת — עולה כוח: [אוצ"ל: עולה לריח] ב: או לריח.

ירחו עיר התמרים: ברכה לד, ג. ראה מאה קשיטה — לרמ"ע מפאנו — סי"ב.

ירחו . . ששם גדל שמן אפרסמון: יוסיפון הובא ברש"י מלכ"ב כ, כג: יחזקאל כו, יז; ברכות מג, סע"א

ד"ה שמן ארצנו.

שמן משחת קודש: תשא ל, כה. לא. ראה גם לעיל ס"ע ריג.

י"ג נהרי אפרסמונא דכיא: ראה תענית כה, א. מאמרי אדה"א דרושים לחתונה ח"א ע' קלט. ושי"נ. שמות

חי' ע' תנו. דברים חי' ר"ע תקסת.

כשמן הטוב על הראש: תהלים קלג, ב.

ראב"ד שבכה עד שיצאה נשמתו: עבודה זרה יז, א. ראה ספר המאמרים תרמ"ז ע' יט.

שריה נשמתו — שגנוז: ב: שנוגע.

יסוד . . ירחו: ראה בהנסמן בהערה הבאה.

ירחו מנעולה דא"י: ראה במדבר רבא פט"ז, טו. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' שסט. לקוטי תורה מסעי

צא, א (ובהנסמן במראי מקומות לשם). מאמרי אדה"ז כתובים חי' ע' ריח וע' ריט. מאמרי אדה"א דרושי

חתונה ע' קמ.

אשר יבנה אותה בבכורו: ראה יהושע ו, כו.

ויריחו סוגרת ומסוגרת: יהושע ו, א.

שריה הוא — מעין חתום כו': ב: סתום כו'.

שמן וקטורת ישמח לב: משלי כו, ט.

חרון כו' יתהפך גם הרע לטוב, וראי' מעצירת המגפה ע"י הקטורת דאהרן שעמד בין החיים כו' לפי שארור דקליפה נעשה ברוך שאין זה בקרבנות, ו[כ]עץ החיים שמהפך מרירו למיתקא וזדונות כזכיות על כן אין למות שליטה כלל, משא"כ מברור עץ הדעת בתורה ומצות בלי תשובה וד"ל (ומעשה דר' אחא מכפר טרשא יוכיח דאע"ג דע"י עובדא שלו בעובדא דקטורת סר המות לא יפה עשה משום דהרע נשאר במקומו מאחר שלא עשו תשובה ועלמא בחובא אשתכח כמ"ש) מפני שזהו כמו שאם הי' אדה"ר אוכל מעץ החיים אחר שאכל מעץ הדעת טו"ר שנתערב רע בטוב שהי' לרע קיום נצחי כו' מעה"ח מפני שלא נתברר מצד עצמו רק שיחי' חיי עולם והרע כמו שהוא (וכמ"ש בדרוש דוהנחש הי' ערום הנ"ל).

(מה) **ואחר** כל הנ"ל יובן ענין פי' ארך אפים בשני אופנים הנ"ל, אחד אריכן דאנפין ואריכות אף דהכל ענין אחד והוא כענין לבעל החוטם כו' שנק' פני הדור להיות דכל עיקר המוחין שבפנים המאירים מוגבלים המה באור העונג הנמשך ומורכב ברצון ושכל אך אריכן דאנפין שהוא בלתי גבול בהיות שמאיר מלמעלה מן העונג המוגבל בחכמה והוא העונג הפשוט כנ"ל ששם נאמר [ו]תהלתי אחטם לך, וכמו שיריה ריח הקטורת שיכול להתמשך למטה מטה עד שנהפך מקללה לברכה כנ"ל, וכמו"כ מאריך אף לרשעים כמו לצדיקים וכמו דור של אנוש וכמאמר להודיע כמה ארך אפים לפניו כו', וזהו פי' הפשוט דארך אפים אריכות אף דהא בהא תליא והכל אחד וד"ל, ופי' זעיר אנפין כמשל אנפי זוטרי דרביא היינו ג"כ ב' אופנים הנ"ל להיפוך שממנו מסתעף שרשי הדינין שנק' אף וחימה כנ"ל, והוא כמו שאנו רואים שעיקר הקצף וחרון אף הוא באף וחוטם וזהו מצד שחוטם זה שער למוחין מצומצם מאוד שלזה נק' זעיר אנפין על כן יסתעף הדין והרוגז תמיד מאף וחוטם זה היפך ענין מ"ש ותהלתי אחטם לך שהוא בחי' חוטמא דא"א כנ"ל וד"ל, ומפני שעיקר הפנים נכלל בחוטם שנק' שער המוחין כנ"ל ע"כ הפריש בין בין בחי' הקטנות והגדלות דא"א וז"א ניכר הכל בחוטם באופנים הפכיים מן הקצה לקצה שזהו שסובל הרבה מאריך אפו לתכלית החסד והרחמי' וזה יחרה אפו מיד ובדין קשה בלתי יסבול כלל ולא יסור כו', וכמשל הרביא שתיכף יקצוף ולא יסבול והוקן

מעצירת המגפה ע"י הקטורת דאהרן: קרח יו, יא ואילך.

הקטורת . . . שארור . . . נעשה ברוך: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרטא. ושי"נ.

ומעשה דר' אחא מכפר טרשא: זהר (מדרש הנעלם) וירא קא, א ואילך. לקמן (קרוב ל)ספמ"ו.

בדרוש דוהנחש הי' ערום הנ"ל: בפיסקא שלפניו. ראה תורת חיים שם לא, א ואילך.

שו"ה (מה): ב: ליתא.

וכמו דור של אנוש: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ר"ע איתעו. ושי"נ.

להודיע כמה ארך אפים לפניו: אבות פ"ה, מ"ב.

טובל וכולו רחמים כו' (ומ"ש בים נדמה להם כבחור עושה מלחמה כו') ואעפ"כ נצח למדה"ד שטען מה נשתנו אלו מאלו כו' היינו מצד התגברות אור הרצון העצמי בישראל וכמ"ש במ"א).

והנה עדיין לא יתישב הקושיא דלעיל איך יהי' ב' הפכי' במקום אחד שהרי גם כאף וחוטם דבחי' ז"א עצמו יתהפך לרחמים וחסד ע"י ריח הקרבן וריח הקטורת שמ"ש וירח ה' את ריח הניחוח בכח זהו בשם הוי' דז"א דאצילות, וכן מ"ש ישימו קטורה באפיך וכה"ג הכל בשם הוי' שהוא במדות דז"א ששם אמר ויתעצב אל לבו עד שיעלה עשן באפו וכתוב וחרה אפו כו' וריח הקרבן והקטורת מהפכים מדין לרחמים הפשוטים, וכן ע"י העלאת מ"ן דבעי' וצדיקים בתורה ומצות שנק' ריח שלמותיך כנ"ל הכל ב' הפכי' דין ורחמים במקום א' (וא"כ גם במדות שבלב יכול להיות ב' הפכים חו"ג, אבל שיתהפך מהיפוך להיפוך בחוטם הרי הדבר תלוי רק בעצם ההפרש שמצד הגדלות והקטנות כנ"ל), וגם הקושיא הב' דלעיל דא"כ מהו ההפרש בין גדול לקטן מאחר שתלוי בהמתקה כמו ע"י הריח גם הקטן בשנים יאריך אף וגם הגדול יכעוס כנ"ל, אך הנה מבואר בע"ח בהתלבשות הפרצופים דאורות דא"א מתלבשים באו"א ואו"א מלובשים בז"א וז"א לגבי א"א כננס לגבי הענק כו') עד שהכל אחד ממש, וכל בחי' הארת התענוג בפשוט שבחוטמא דא"א וע"י הכל נמשך לז"א כמו ע"י הקטורת ששימו [קטורא] באפו דז"א עולה עד בחי' חוטמא דא"א, ומ"ש וירח ה' [את] שהוא ז"א עולה בחוטמא דא"א ומשם נמשך ממקור התענוג העליון לחוטם דז"א ונק' ריח ניחוח לה' דז"א, וזהו מ"ש ותהלתי אחטם לך וכן לבעל החוטם כו' היינו שנמשך מבעל החוטם בחי' א"א לז"א ואז גם בחי' ז"א כולו רחמים ומתבסס כל דין ורוגז שהי' באפו תחלה מהיפך להיפך כנ"ל, ומ"ש לפעמים וחרה אף ה' היינו כשלא נמתק ע"י ריח הקרבן ותשובה ומעש"ט כלל (ולפעמים אמר ג"כ ולא אריח בריח ניחוחכם ובפרישכם כפיכם אעלים עיני כו' שלא לקבל העלאת מ"ן דתשובה ותפלה וקרבן כלל), אך אין זה מתיישב לנכון ע"פ הידוע בספרי הקבלה דז"א פרצוף קטן בערך ונק' אנפי זוטרי לגבי פרצוף א"א שנבדל הרבה ממנו בערך ואין להם חיבור כלל גם ע"י

בים נדמה להם כבחור: ראה מכילתא בשלח טו, ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' רפב. וש"נ. ויקרא ח"א ע' רמח. וש"נ.

מה נשתנו אלו מאלו: לשון הגמ' שכתב נה, א. ראה זהר תרומה קע, ב. ילקוט ראובני בשלח יד, כח. שו"ה הקרבן — בכח: כ"ה בהכתי'. ואוצ"ל: בנח.
 ויתעצב אל לבו. וחרה אפו [ב' אפי]: בראשית ו, ו. משפטים כב, כג.
 שו"ה העלאת — דבעי' וצדיקים: ב' צדיקי' ובעי' וצי"ג.
 וחרה אף ה': עקב יא, יז.
 ולא אריח בריח ניחוחכם ובפרישכם כפיכם אעלים עיני כו' [ב' מכמ]: בחוקותי כו, לא. ישעי' א, טו.

אוי"א מאחר שהן מקבלים רק מב' מזלות דא"א ונוצ"ר ונק"ה שהן מן שערות התיקוני דיקנא דא"א ואיך יתכן לומר שיאיר בו מבחי' חוטמא דא"א וע"י כנ"ל, רק הנה זה מבואר בזהר בכמה דוכתי באסתכלותא דא"א בז"א נמשך שע"ה נהורין כו', וז"ש יאר ה' פניו אליך פי' בחי' פנים דא"א מאיר בז"א ואז גם הוא יש בו מבחי' א"א מצד שמקבל אור פני א"א, וזהו באור פני מלך חיים כו'.

וביאור הדבר ידוע דזהו עד"מ איש גדול מאוד שמאיר פניו לאיש קטן בערך או לילד קטן שע"ז מתחזק מאוד ומקבל כל כחו שבאדם הגדול (וכדוגמת תלמיד שמקבל פני רבו שמהארת פני הרב יאירו פניו להיות כמוהו), וכך יובן במדות דז"א שהן מצומצמים מאוד מפני קטנות המוחין דחו"ב כאדם התחתון שמדותיו שבלב מקבלים מצמצום המוחין שבראש, וכאשר יאיר בו ממדות שכח"ס דא"א שנק' פנים העליונים כמו חכמת אדם תאיר פניו כו', הרי גם מדות שבלב מתפשטים בלתי גבול כמוהו ויאיר פניו בבחי' אריכות פנים העליונים ממש עד שיהופך מדין לרחמים גמורים, וכמ"ש ישמעאל בני ברכני אמר לו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך [מעלינו] כו', וכן אמר ג"כ מנין שהקב"ה מתפלל כו' ומה מתפלל יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי כו', והענין הוא דהקב"ה הוא בחי' ז"א כידוע ותפלתו היינו שיומשך לבחי' בעל הרצון שהוא בכתר דא"א שלמעלה וסימן טעם כמוס לרצון העליון שנק' ח"ס דא"א משם יוכל להפוך מרצון לרצון עד שיכבשו רחמיו לכעס גם במדות שבלב דז"א, וזהו יהי רצון בבעל הרצון העצמי דא"א כו' (וזהו בא ע"י תשובה מעומקא דליבא שעולה ריח טוב למעלה בבחי' חוטמא דא"א להפוך מרצון של דין לרצון של חסד ונמשך עד למדות דז"א כו'), וכאשר אנו רואים באדם התחתון שבמדות שבלב יהפוך מדין לרחמים מחמת שינוי הרצון שלמעלה מן הטעם שבמוח וד"ל, וזהו ענין א"א שנמצא גם בבחי' ז"א שהרי ידוע דאסתכלותא דא"א בז"א היינו ארך

אוי"א . . . מקבלים רק מב' מזלות: ראה עץ חיים שער הכללים פ"ה. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקטז ובהנסמן לשם.

באסתכלותא דא"א בז"א: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכח, ב. קלו, ב.

שע"ה [ב: שע] נהורין: בסידור (שחרית) כאן נב, ב בשם הזהר. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' רפ (ושי"ג) וע' רפכ. שמות ח"א ע' יב. ושי"ג.

יאר ה' פניו אליך: נשא ו, כה.

באור פני מלך חיים: משלי טו, טו.

שו"ה בערך — כחו: ב: בחי'.

חכמת אדם תאיר פניו: קהלת ח, א. וראה לעיל ס"ע רפכ ואילך.

ישמעאל בני ברכני . . . מנין שהקב"ה מתפלל: ברכות ז, א. ראה גם לעיל ע' שמא.

דהקב"ה הוא בחי' ז"א: נסמן לעיל ע' קפז.

שו"ה ותפלתו — וסימן טעם כמוס: ב: מן הטעם הכמוס.

רכ"א ועם הק"נ אורות דאבא המאירים בה"ח שהוא קנה חכמה הרי רכ"א וקנ"ה שעה חסר אלף דא"א עצמו, וזהו ולתפלתם שעה כו' שזהו העיקר [הענין היינו] התפשטות בתפלה כמו ויש"ע ה' אל קין כו', וכן אנו אומרים ממקומו הוא יפן ברחמיו [לעמו המיוחדים] וכו' שאין זה רק המדות הרצון וטוב למעלה מכפי המדה כלל וד"ל.

ובכל זה יתורץ כל הקושיות דלעיל, מה שהזכיר ארך אפים בז"א שהוא הוי' שאמר תחלה חנון ורחום הוי' להיות דא"א מאיר בו גם הוא נק' ארך אפים וגם זה אמת דזירח ה' ריח ניחוח מבחי' חוטמא דא"א כנ"ל, ומה שהזכיר חנון קודם לרחום מפני שבמקבל נשתנה הכל מכמות שהוא במשיע מימין לשמאל כחותם המתהפך כו', ועל כן מה שבי"ג מדות הרחמים דא"א רחום קודם באור פנים דז"א מתהפך ושם חנון קודם ומטעם הנ"ל שבא מצד העלאת מ"ג מלמטה כו' וד"ל.

(מו) **ומעתה יש להבין** מאמר דכוסי רוי"ה גימט' (רכ"א לוגין) אר"ך שהוא כסא דמלכא משיחא כו', דלכאורה לפי הנ"ל גם בז"א מאיר בחי' אר"ך ועם ק"נ דאבא היינו שעה [נהורין] כו' ומאי רבותא דמשיח שיהי' בבחי' גיר דע"י כידוע, ועוד דכתיב רוי"ה דוד אמר שהוא בחי' המל' ומשיח הוא בבחי' עליות המל' דוד בכתר שבכתר שנאמר בו ישכיל עבדי כו' וגבה מאוד, וא"כ מאי רבותא דארך זה שהוא רכ"א לוגין ומה שייך זה לענין כוסי כו', וגם יש להבין מ"ש וגדל חסד ולא אמר ורב חסד ואמת כמו בי"ג מדה"ר. אך הנה באמת יש להבין בגוף ענין מדה זו דארך אפים שהוא מאריך אף כו', דלכאורה משמע כולו רחמים פשוטים ולא דין כלל ואנו מוצאים בפי' זה די"ג מדה"ר במדה זו עצמה היפך הרחמים והוא כמ"ש ה' אל רחום וחנון ארך אפים כו' עד נושא עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה פוקד עון אבות על בנים ועל בני בנים ועל שלשים [ועל ריבעים] כו', הרי זה היפך מדת ארך אפים שמאריך אפים ביותר והוא אומר ונקה לא ינקה ופוקד העון עד דור שלישי ו[עד דור] רביעי כו', ונמצא כל אפים שוין מאחר שגם בא"א אמר לא ינקה כו', וכמו בחטא העגל שחטאו חטאה גדולה

שו"ה רכ"א — בה"ח: ב: בז"א (?) בה"ח. — כנצ"ל: וה"ח.

ולתפלתם שעה: ברכת רצה בתפלת העמידה (נוסח ספרד ואד"ה). וראה סידור שחרית כאן נב, ב.

ויש"ע ה' אל קין [ב: הכל]: בראשית ד, ד.

ממקומו הוא יפן ברחמיו: נוסח קדושת כתר.

כחותם המתהפך: נסמן לעיל ע' ריד.

שו"ה (מו): ב: ליתא.

דמשיח שיהי' בבחי' גיר דע"י: ראה גם לעיל ס"ע ר.

דוד . . המל': ראה הנסמן במאמרי אד"ה"א דברים ח"ג ע' תתקט.

ומשיח . . ישכיל עבדי . . וגבה מאוד: נסמן לעיל ע' שנה.

בחטא העגל . . שפגמו באור הכתר: ראה גם לעיל ע' תתקא. מאמרי אד"ה"א שמות ח"ב ע' תתקב. דברים

ח"ד ע' א'שפכ. וש"נ.

שפגמו באור הכתר נפקד עונם אחר זמן כמ"ש וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם, וכך בחטא מרגלים אמר ועתה יגדל נא כח אד' [וכו'] אך אפים רוב חסד כו' ונקה כו', אך הנה יש להבין תחלה שרש ענין י"ג מדה"ר דמשה שסותר ל"ג מדה"ר שאמר מיכה מי אל כמוך נושא עון כו' לא החזיק לעד אפו כו' כי חפץ חסד הוא כך משמעות [הפי'] מב' הפסוקים אלו שמדברים ב"ג מדה"ר אך [הנה] הרי מ"ש אל רחום וחנון וארך אפים [ורב חסד] כו' משמע שמחמת זה יכפר ונושא עון לגמרי ובסופו אמר להיפך ונקה לא ינקה פוקד עון כו' הרי אין העון נמחל לגמרי ואיך אפשר ש"ג מדה"ר שהמשיך משה אינם כמו י"ג מדה הרחמי' דמיכה, ועוד שגם ב"ג מדות הרחמים דמשה אמר נושא עון ועובר על פשע וקשיא רישא לסיפא דנושא עון משמע שנסלח העון לגמרי כו'.

והנה מ"ש לא החזיק לעד אפו וכן מ"ש והרבה להשיב אפו משמע שזהו כמו איש טוב בעצם שלא יקום ו[לא] יטור איבה לשונאו שעשה נגד רצונו מאוד לא יחזיק לעד כעסו [ושב] ממנו אפילו בזמן קטן וכמו [קטן] נוח לרצות כו', וזה א"א לומר כלפי מעלה כמו ענין נקימה ונטירה לשלם לעוברי רצונו תגמולם שהרי אמר לפעמים אם צדקת מה תתן לו ואם רבו פשעיו מה תעשה לו, וכידוע בענין ל"ו ולי"א נתכנו עלילות לו ולא קרי וכתוב כו', אך הנה אמר להיפך לא תשתחוה לאל אחר כי אל קנא הוא קנא שמו כו' ומיד שאמר אנכי [מיד] אמר לא יהי' לך אלקים אחרים ובדבור א' נאמר. והענין הוא דתכלית הכוונה בבריאת האדם הוא לתקן ולברר עץ הדעת כו' ולזה א"א לחטא בלא יסורים שממרקין העון שלא יועיל לכפרת עון בתשובה שבלב לבד בלי סיגופים ותעניות, ולא יתקן לנפש החוטאת גם אחר התשובה והתפלה כ"א בעונש יסורי הגוף, וכידוע בענין עונש המלקות דזהו חסד אלקים לתקן ולא לענוש לרעתו והיינו י"ג תיבות דזהו רחום כו'

וביום פקדי ופקדתי: תשא לב, לד.

ועתה יגדל נא . . . אך אפים: שלח יד, יו. יח.

מי אל כמוך: מיכה ז, יח.

והרבה להשיב אפו: תהלים עח, לח.

אם צדקת . . . לו [כו'] ואם רבו פשעיו: איוב לה, ז. [ושם: ורבו — ראה הנסמן לעיל ע' רנב. מאמרי

אדה"א שמות חיב ע' תרסח].

ל"ו ולי"א נתכנו עלילות: שמואל"א ב, ג. ראה זהר (אדרא זוטא) האזינו רצב, סע"ב. מאמרי אדה"א תקס"ה

חיב ע' תתעח. תקס"ו ע' רח ומקבילו בתורה אור יתרו סח, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רטג. חיב ע'

תשצח.

לא תשתחוה . . . קנא שמו: תשא לד, יד [ושם: כי ה' קנא שמו אל קנא הוא].

אנכי . . . לא יהי' לך . . . ובדבור א' נאמר: יתרו כ, ב"ג. ראה שריע אדה"א חא"ח סתצ"ד ס"ח.

המלקות . . . דזהו רחום: תהלים עח, לח. מכות פ"ג מ"ד (כב, ב). וראה תויו"ט ומלאכת שלמה שם.

ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רעט. מאמרי אדה"א דברים חיב ע' תרד.

[וכמו] שיכוין הנלקה לכפר על נפשו והן חסדים העליונים שחשב לבלתי ידח ממנו נדח ח"ו והוא הנק' גבורות ממותקות, וכמו אשרי הגבר אשר תייסרנו י"ה יסורים של אהבה לתקן נפשו, וכמו שאמר דוד לשלמה על אודות שמעי אל תנקהו כי איש חכם אתה דהיינו שלא ירד לשאול ויאכד כו', וזהו גם בצדיקים וכ"ש ברשעים הלא אמר לא אחפוץ במות המת כ"א בשוב הרשע מדרכיו כו', ולזה תשובה קדמה לעולם וכמנשה ששב בכל לבו ע"י יסורים ונתקבל אך ע"י תשובה בלא יסורים יש לרע שנעשה ע"י העון קיום אע"פ שנתכפר לנפש החוטאת (וכמעשה דרבי אחא מכפר טרשא שאמר עלמא בחיובא אשתכח היינו מפני שלא עשו תשובה משמע דבתשובה ובמעשה הקטורת אין רע בארץ ויוה"כ יוכיח וד"ל), וזהו ונקה לא ינקה פוקד עון אבות כו', וכמ"ש וביום פקדי ופיקדתי עליהם חטאתם הגם שנשלח העון בשעה זו מפני שהוא רחום וחרון ארך אפים ורב חסד כו' עד שנושא להם עון אבל הרע הנשאר מזה צריך נקיון ע"י יסורים שממרקין [את העון] מעט מעט, וזהו מפלאות חסדיו מה שמאריך הזמן כ"כ לנקות העון בדור שלישי ורביעי וגם לרשעים כמו כי לא שלם עון האמורי עד הנה כו', וכמ"ש בסאסאה בשלחה כו' כשנתמלא הסאה כו' וכ"ש לצדיקים שהרי יו"ד השבטים נמתקו ביו"ד הרוגי מלוכה שהיו קרוב לבי' אלפים שנה וכן חטא העגל נפרע מהן בדורות האחרונים מעט מעט, וזהו הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט כו' לתקן האדם וזהו מאריך אף שלא לענוש מיד כי כאשר לא הי' מאריך אף הי' הדין שולט לכלות העולם וכתוב טוב ארך אפים מגיבור

לבלתי ידח ממנו נדח: שמואל-ב יד, יז.

אשרי הגבר אשר תייסרנו י"ה: תהלים צד, יב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תריד. וש"נ. ח"ג ע' אלו.

אל תנקהו כי איש חכם אתה: מלכים-א ב, ט. ראה תורת חיים בראשית לב, א. לא אחפוץ . . . בשוב הרשע מדרכיו [ב: כשבו מדרכו]: יחזקאל יח, לב. כג. וכ"ה גם במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקפד (לעיל ע' פד).

תשובה קדמה לעולם: פסחים נד, א.

וכמנשה ששב . . . ע"י יסורים: סנהדרין קא, ב.

וכמעשה דרבי אחא: ראה לעיל ספמ"ד. וש"נ.

כי לא שלם עון האמורי: לך טו, טז. ראה גם לעיל ע' שיג.

בסאסאה בשלחה . . . כשנתמלא הסאה: ישעי' כו, ת. ראה סוטה ט, א. רשי' לך שם.

יו"ד השבטים נמתקו [ב: נתקנו] ביו"ד הרוגי מלוכה: ראה פיוט אלה אזכרה (סדר עבודה ליוה"כ). מדרש משלי פ"א, יג ובהנשמן כשערי זהר לשם. רבינו בחיי ס"פ מקץ (ברכה לג, ו). רקנטי ר"פ וישב. לבוש אבן יקרה ויחי מט, ז. מדרש תלפיות ענף הרוגי מלוכה. שער מאמרי רשב"י למדרש הנעלם רות. שער מאמרי רז"ל לשבת קי"ט, ב. ספר הגלגולים פמ"ב. ספר הליקוטים וישב סל"ז (לו, יח). עמק המלך שער (ו) עולם התהו פס"ו ואילך. זהר הרקיע לזהר פקודי (רנד, ב) ע' קסט. כסא מלך לתקוני זהר תסי"ט (ק, ב). קנד, ב ס"ו. אמת ליעקב מערכת ה אות מג בסופה.

קרוב לבי' [ב: לג'] אלפים שנה: מכירת יוסף בי' אלפים רטו — עשרה הרוגי מלכות לערך ג' אלפים תתכ"ח (ואילך). סדר הדורות ע"ש.

הצור תמים פעלו: האזינו לב, ד.

טוב ארך אפים מגיבור: משלי טז, לב. ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תתסו. ח"ג ע' אע"א.

שגבורה גדולה כזו לסבול ולהאריך אפו זמן רב הוא בא מלמעלה מן החכמה וטעם כו', ואמנם לא שאריכות אף יפטור העונש לגמרי אלא נשאר לזמן ארוך כמלך שקצף על עבדו ומצד רחמנותו יאריך אפו לו לזמן כמה שנים אבל נקה לא ינקהו לטובתו שלא ישאר ברעתו כנ"ל, ולפי"ז באריכות אף כלול מחו"ג והדין הוא מגבורה שבחסד דוקא וזהו מזל ונקה כו', אך מ"ש מיכה לא החזיק לעד אפו כו' הוא למעלה מאריכות האף דהיינו שיהי' העון נכבש ולא יצטרך עוד לבא לבחי' תיקון ע"י יסורים וכמ"ש כי חפץ חסד הוא ישוב ירחמינו וכבוש וכו', וכן אמר והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו לעולם ולא שיפקוד העון לאחר זמן כלל, וזהו מבחי' י"ג מדה"ר בא"א ששם מאיר מימי קדם שהוא תיקון הי"ג בי"ג מדות דמיכה (כידוע בזהר ובספרי הקבלה) שהוא היפך תיקון הי"ג דונק"ה בי"ג מדות דמדה"ר לפי ש"ג מדות דמשה הוא שבא בבחי' ז"א ששם עיקר הדינין רבו ביותר וצריכין מיתוק ותיקון רב וכמ"ש ויקרא בשם הוי' שקרא מהעלם דא"א עד מל' דעש' לסלוח העון דעגל בפו"מ, אבל מיכה אמר בי"ג מדה"ר דדיקנא דא"א שהוא מחיי' הנשמות למעלה ששם יכול לכבוש העון בלי תיקון דיסורים, וזהו לא החזיק לעד אפו כדי לתקן כו' כי ישוב ירחמינו מצד עצם הרחמנות כמ"ש בזהר מההוא עתיקא סתימאה כו' והיינו והרבה להשיב אפו לגמרי מכל וכל וכמ"ש מי יודע עוז אפיך וכיראתך עברתך אך שובה ה' עד מתי כו' כמשי"ת.

(מז) וזהו ארך אפים וגדל חסד ולא אמר ורב חסד כו', דהנה מ"ש דוד הפסוק זה מדבר בי"ג מדות הרחמים שמקבל המל' מא"א ולכך נשתנה הסדר מחנון לרחום כו', וזהו מאסתכלותא דא"א בז"א ומז"א למל' שהן שצ"ה נהורין כו' כנ"ל, וז"ש יאר ה' פניו אליך לכנ"י עד שכל א' מישראל מבקש י"ג מדה"ר ושומע לתפלת כל או"א מישראל להאיר לו פנים כמ"ש אליך בפרט לכל ניצוץ מישראל כו', וזהו כוס ישועות אשא הן רבוי החסדים שנק' ישועות שמקבלים כוס מלא מאור י"ג מדה"ר דכתר, וכמ"ש במ"א על פסוק אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי מאין ממש כו' וההרים הן הרים הגבוהים מדות שבכתר שנק' רחום וחנון כו', אך מ"ש במשיח כוסי רוייה וכו' אר"ך הוא למעלה הרבה מזה כו' לא יצטרך להיות אור המאיר

מימי קדם . . . תיקון הי"ג: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלא, ב. עץ חיים שער יג) א"א פ"ט. שו"ה דמשה — ז"א: ב' זר"ג.

מההוא עתיקא סתימאה: ראה זהר ויקרא טז, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשמו. וש"נ. מי יודע עוז אפיך . . . שובה ה' עד מתי: תהלים צ, יא. יג.

שו"ה (מז): ב' ליתא.

יאר ה' פניו אליך: נשא ו, כה.

כוס ישועות אשא: תהלים קטז, יג.

אשא עיני אל ההרים: תהלים קכא, א. ראה ספר המאמרים תקס"ט ס"ע קיא ואילך. פירוש המלות ס"פ

למל' מן א"א אלא בחי' המל' יהי' במדריגת א"א עצמו, וכידוע בכתר שם טוב דמשיח עולה על ג' כתרין כתר תורה וכתר כהונה וגם מכתר מלכות, וז"ש ואלה דברי דוד האחרונים כו', וזהו ועינינו מאירות מאור ולא אור (ולא שוין בקומתן לבד) ולכך אמר דכסא דמלכא משיחא כו' לפי שנאמר בו וגבוה מאוד כנ"ל וד"ל.

ולהבין זה יש להבין ענין תפלה למשה עד ויהי נועם שזהו בחי' משיח שהוא משה גואל ראשון וגואל אחרון כידוע, והנה כללות ענין התפלה הוא שאומר מענין אותיות נועם הוי' בחי' פנימיות ע"י שהוא בהעלם עתה בתורה ומצות ותשובה בטרם בנין הפרצוף ותכליתו שנק' הרים וארץ כו' וזהו בטרם הרים יולדו ותחולל ארץ כו' תשב אנוש [עד דכה] כו' ותאמר שובה כו' שהוא לברר עץ הדעת טוב ורע ע"י תורה ומעש"ט כו' שמה דוקא יבא משיח, וכמו שמסיים שובה ה' עד מתי כו' וסופר הענין כמו שהוא עתה בו"ו אלפי שנה כו' שהוא זמן הבירורי' דנוגה שימי שנתינו בהם שבעים שנה כו', ועל היות שרבו הדינין והגבורות הקשות בכל יום ובכל זמן שהוא עת שליט האדם באדם כו' על כן אמר כי כלינו באפיך ובחמתך כו' שתא עונותינו לנגדך כו' כל ימינו פנו בעברתיך כלינו שנינו כו' ימי שנתינו בהם בנוגה ע' שנה כו' עד מי יודע עוז אפיך וכיראתך עברתיך שזה ענין בירור ומיתוק הרע על יסורים דאף וחימה ועברה כו' שנמשכים מעוז אפיך שלמעלה שהוא מדת הדין דינא דמלכותא כו' והיינו כיראתך עברתיך, וכמשל מלך שלפי ערך גדולתו ורוממותו כך ערך כעסו ועברתו שמורה לנצח יותר וכל הגדול גדול במעלה כמו שמדת הטוב שלו מרובה יותר כך כעסו ורוגזו מרובה יותר, וא"כ לפי עברתו כך יראתו הרי אין שיעור לדבר וחוזר ואומר שובה ה' עד מתי כו' כי אדרבה לפי ערך הרוממות כך ירבה לסלוח והרבה להשיב אפו כו' והוא ע"י גילוי אור עצמות התענוג הפשוט כשיהי' נועם ה' עלינו בזמן משיח שהוא משה רק שהוא בהעלם עתה ויבא לגילוי, וזהו שבעינו בבוקר חסדיך כו' שאז לא יהי' רעה כלל כי יתברר עץ הדעץ טו"ר ונרננה ונשמחה בכל ימינו וישמחינו כימות עיניתנו בזמן הבירורים מקטרגים הרעים שנק' ימי הרעה כידוע שזהו שנות ראינו רעה

בירור ושה טוב דמשיח: נסמו לעיל ע' רטו.

ואלה דברי דוד האחרונים: שמואל"ב כג, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שסא. דברים ח"א ע' יט. וש"נ.

ועינינו מאירות: ראה מאמרי אדה"א מארז"ל ע' תסא. פירוש המלות נט, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תקסב. ח"ג ע' תתקסד. וש"נ.

תפלה למשה . . . יהי נועם: תהלים צ, א"ו.

משה גואל ראשון וגואל אחרון: ראה מנחות נג, ב. שמות רבא פ"ב, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שנט.

וש"נ. בראשית ע' שס. וש"נ. שמות ח"ב ר"ע תקכא.

בו"ו אלפי שנה: נסמו לעיל ע' תסה.

עת שליט האדם באדם: קהלת ת, ט.

הדין דינא דמלכותא: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"ט. וש"נ.

ממש ויראה פעלך והדרך כי עין בעין יראו בנועם כו' והוא מ"ש ויהי נועם ממילא, והיינו בחי' עליות המל' דמשיח שיהי' בבחי' פנימיות ע"י ממש ששם גילוי אור העצמות דא"ס ממש, וזהו כוסי רוי' גמט' ארך כמו שהוא למעלה ולא הארתו לבד כו' ונק' יום שכולו ארוך יום שכולו טוב וכמ"ש יחינו מיומים עד ונחי' לפניו ממש, וזהו לא החזיק לעד אפו היינו עד בימי המשיח לבד כי חפץ חסד הוא ואז ישוב ירחמינו יכבוש כו' שישחוט ליצה"ר ויושלך במצולות כו', משא"כ עתה אמר להיפוך ימי שנתינו כי מי יודע עוז אפיך כו' אע"פ שמאריך אפו נקה לא ינקה עד שיבורר בתכלית כו' וד"ל.

וזהו ההפרש בין רב חסד לגדל חסד דהנה מבואר למעלה בי"ג מדה"ר דמשה שהוא לברר ולהמשיך הדין הקשה בבחי' גבורות שבחסד ולכך נקה לא ינקה כו', וזהו שאמר ורב חסד רב הוא רבוי בחלקי דחסדים שמתכפר לפרוע מן העון מעט מעט בכמה סיבות ותחבולות לטוב כידוע בענין הגלגולים (וכמו כל דורות מלכי בית ראשון שעבדו ע"ז נתקנו מעט מעט כמו בגזרת תתנ"ו עד שלי"ג שנפטר האריז"ל) אבל עצם הטוב והחסד היינו כמו שהוא נק' גדל חסד כמו שאיש שהוא חסדן [גדול] חסדיו גדולים בעצם על כן התפשטותם לאין שיעור להתחלק רק נק' חסד שבחסד שאין אורו מתעבה לעולם גם בחושך ואפילה יאיר כמו ביום כמו גם במקום הקליפות שהן גבורות קשות לא יחשיך אור חסד העצמי הזה וראי' משלמה שהוכיחו בשבט אנשים ונגעי בני אדם וחסדו מאתו כו' וד"ל.

והנה דוד שהוא מרכבה לבחי' המל' והי' במדריגת המל' כמו שיהי' במשיח שאז יהי' נועם ה' בגילוי כנ"ל על כן וגדל חסד שזה החסד נמשך מן עצמות המאציל למעלה ולמטה בשוה משום דלגדולתו העצמי אין חקר על כן גדולת חסדיו למעלה ולמטה שוין והוא למעלה מבחי' החסד שבא לתקן ולברר כנ"ל, וזהו כי חפץ חסד הוא שאמר מיכה שלוח ישוב ירחמינו בתשובה עלאה ואז ונשובה תשובה תתאה וחדש ימינו כקדם שזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם תיקון הי"ג מדות הרחמים דמיכה שהוא למעלה מתיקון הא' דאל רחום כו' (ואע"פ שמבואר למעלה בפ"י תתן אמת ליעקב וחסד לאברהם היפוך זה דקיום השבועה לאבותינו מימי קדם הוא ע"י

כי עין בעין יראו: ישעי' נב, ח.

יום שכולו ארוך יום שכולו טוב: נסמן לעיל ע' תעה.

יחינו מיומים: הושע ו, ב.

שישחוט ליצה"ר: סוכה נב, א.

ורב חסד: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אעד.

שויה שמתכפר לפרוע: ב' לנקות לרע.

דורות מלכי בית ראשון: . . שנפטר האריז"ל: ראה גם שערי תשובה ח"א שער התשובה ה, ב.

משלמה שהוכיחו: . . בני אדם: ראה שמואל-ב ז, יד וברשי' ורד"ק שם.

וחסדו מאתו: ראה שמואל שם טו: וחסדי לא יסור ממנו.

דיד שהוא מרכבה לבחי' המל': נסמן לעיל רפמ"ו.

מדה"ר דאל רחום גם זה אמת שזכות אבות לא תמה אך ע"י י"ג מדה"ר הללו וע"י תשובה דהיינו מארז"ל על פסוק ה' ה' ב' פעמים א' קודם שיחטא ואחד לאחר שיחטא ויעשה תשובה הענין הוא [דהוי'] הא' הוא מדות העצמי' גם לבלתי חוטא שהן צדיקים גמורים והוי' הב' לבע"ת שגדולים מצדיקים גמורים, וזהו בימי המשיח שנגאלין ע"י התשובה דאתא לאתבא אף לצדיקים גמורים בתשובה וכמ"ש תשב אנוש כו' או ויהי נועם כו') ועיין רש"י פ' כי תשא בפסוק ויאמר אני אעביר כו' דגם שתכלה זכות אבות אני אעביר כו' משמע ד"ג מדה"ר למעלה מזכות אבות. והנה בחטא המרגלים אמר ועתה יגדל נא כח [אדני] כו' ה' ארך אפים ורב חסד ולא הזכיר רחום וחנון כלל וגם לא ואמת, הענין הוא כידוע דהמרגלים מאסו בארץ חמדה שהוא בחי' המל' וגדול העון יותר מחטא העגל שפגמו בת"ת דז"א, שלזה אמר ושלחתי לפניך מלאך שהוא מט"ט ואמר לו משה אם אין פניך הולכים כו' וע"י הי"ג מדות דאוי"א שנמשך לז"א נתקן הפגם לפי שעה ונמשך התיקון גם לדורות אך חטא המרגלים הרבה קשה משום שא"ח עטרת בעלה וכידוע דמל' עולה עד פנימיות הכתר ממש וארץ חלב ודבש נק' לע"ל ארץ חפץ והם מאסו בה ולכך א"א לתקן בתיקון דרחום וחנון כי נסתלקו כל י"ג תיקונים דאל רחום וחנון שבכתר והוא מצד שנעוץ תחלתו בסופן דוקא והוא כאשר תהי' בחי' המל' במילואה מאור העצמי ממש כשנק' ארץ חפץ או חפצי בה שאז אין צריך לתיקון דאל רחום כו' להאיר בה רק בחי' ארך אפים כמו בעצם יהי' במשיח כמ"ש והריחו כו' ותהלתו אחטם כו' כנ"ל שזהו למעלה גם מבחי' הרחמים רבים, וז"ש יגדל כח אד' דוקא ולא הזכיר ואמת שזהו תיקון הז' בחי' הארת תרין תפוחין כו' ואין צריך לזה כאשר יגדל כח אד' כו' ואם לא יגדל כח אד' הרי אינו מועיל הארת פנים ולא רחום וחנון מאחר שמאסו בארץ חמדה ומטעם הנ"ל וד"ל.

שזכות אבות לא תמה: נסמן לעיל סוף פיסקא ובהקדמות כל הנ"ל.

ה' ה' ב' פעמים: תשא לד, ו. ראש השנה יז, ב.

לבע"ת שגדולים מצדיקים גמורים: נסמן לעיל ע' נג.

בימי המשיח שנגאלין ע"י התשובה: ראה סנהדרין צו, ב. מאמרי אדה"א דברים היא בתחלתו ואילך. המשיח . . . לאתבא אף לצדיקים: ראה זהר (רע"א מהימנא) בהעלותך קנג, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע'

קכה. ושי"ג דברים ח"ג ע' איקבט. ושי"ג ח"ד ע' איקעט. ושי"ג.

רש"י פ' כי תשא בפסוק ויאמר [ב': ליתא] אני אעביר: ראה שם לג, יח.

ועתה יגדל נא . . . ה' ארך אפים: שלח יד, יז, יח.

דהמרגלים מאסו בארץ חמדה: ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' איכא ואילך.

ושלחתי לפניך מלאך . . . מט"ט: תשא לג, ב. ראה סנהדרין לח, ב. רש"י משפטים כג, כא.

אם אין פניך הולכים . . . דאוי"א [ב': דאריך אנפין]: תשא לג, טו.

שא"ח עטרת בעלה . . . ארץ חפץ: משלי יב, ד. נסמן לעיל ע' תג.

חפצי בה . . . תיקון הז' . . . תרין תפוחין: ישעי' סב, ד. נסמן לעיל כפיסקא ווהו תתו'.

הקדמת המו"ל להוצאה ראשונה דמאמר ויספו ענוים

ב"ה

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א הננו מו"ל בזה — לראשונה מכת"י — את המאמר ד"ה ויספו ענוים בה' שמחה מכ"ק אדמו"ר האמצעי נבג"מ ז"ע.

המאמר נמצא בכתבי-יד רבים, ונדפס כאן מתוך כת"י 3514 8 ו-5150 8 אשר במחלקת כתה"י שבבית הספרים הלאומי בירושלים ת"ו.

שינויי גירסאות עיקריים שבין כתה"י סומנו • בגוף המאמר וה"נוסח אחר" ניתן בהערות.

מאמר זה יסודו במאמר ד"ה ויספו גו' שנאמר ע"י כ"ק אדמו"ר הזקן נבג"מ ז"ע בש"ק פ' לך תקס"ב, וב"הוספה" נדפס אותו מאמר על-פי ספר מאמרי אדמוה"ז תקס"ב (קה"ת, תשכ"ד) עמ' נא-נו.

כל הנ"ל נערך לדפוס בתוספת מ"מ וציונים ע"י הרה"ת ר' יהושע שי' מונדשיין

מערכת אוצר החסידים

י"ד כסלו, ה'תשמ"ה, כפר חב"ד

הקדמת המו"ל להוצאה ראשונה דמאמר מזמור לתודה

ב"ה

פתח דבר

לקראת ימים זכאים (שבהתחלת חודשי זכאי זה) הבע"ל — ט' כסלו (יום הולדתו ויום' הלולא' רבאי) וי"ד כסלו' (יום הגאולה) של כ"ק אדמו"ר האמצעי, הננו מו"ל מאמר שלו (מכתי מעתיק) ד"ה מזמור לתודה.

מערכת „אוצר החסידים“

מוצש"ק תולדות החשי"ג (ה' תהא שנת נסים)
מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר צ"צ
שנת הארבעים לנשיאות כ"ק שליט"א
ברוקלינג נ.י.

- (1) בפרשי' ד"ה זכות (ערכין יא, ב) משמע דגם בנוגע לחדש כן הוא (לקו"ש ח"ה ע' 419).
- (2) ולהעיר דחודש זה תחלתו וכן סופו מועד — ראה ט' השיחות תשמ"ח ח"א ע' 107.
- (3) יום ד' לפ' ויצא תקליד.
- (4) יום ד' לפ' ויצא תקפ"ח.
- (5) שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום (ר"ה יא, א) — ראה ספר התוועדויו תשמ"ב ח"א ע' 446. תשמ"ג ח"א ע' 523.
- (6) לקוטי לוי יצחק אגרות ע' שכו. וע"ש עוד כמה ענינים אודות כ"ק אדהאמי"צ.
- (7) להעיר מלקריד ח"ג ע' 976. י"ד כסלו, אין דער זמן הלידה פון א' חסיד', הובא ונת' בלקו"ש חכ"ה ע' 353 בהערה.
- (8) יום א' לפ' וישלח תקפ"ז. ראה לקו"ש חכ"ה ע' 159 בהערה. ולהעיר שבשנת תקפ"ז נאמר מאמר ד"ה בראשית ברא כשבת חנוכה (נדפס במאמרי אדהאמי"צ בראשית בתחלתו).

רשימת מאמרי אדה"א על סדר פסוקי נביאים וכתובים*

הספרים שאליהם צויין ברשימה זו הם: **אתהלך** (מאמרי אדה"א אתהלך לאזניא).
במדבר (מאמרי אדה"א – ה' חלקים). **בראשית** (מאמרי אדה"א). **דברים** (מאמרי אדה"א – ד' חלקים). **ד"ח** (דרך חיים). **ויקרא** (מאמרי אדה"א – ב' חלקים). **חטונה** (מאמרי אדה"א דרושי חטונה ב' חלקים). **נביאים** (מאמרי אדה"א). **נ"ך** (מאמרי אדה"א). **עם דא"ח**. **עטר** (עטרת ראש). **פיה"מ** (פירוש המלות). **שמות** (מאמרי אדה"א – כ חלקים). **שה"א** (שער האמונה). **ש"א** (שערי אורה). **ש"ת** (שערי תשובה – ב' חלקים). **תו"ח** (תורת חיים על ספר שמות). **תקס"ג-תקס"ו** (מאמרי אדה"א).

שופטים

ה, יא	מקול מחצצים בין משאבים – תקפ"א ¹	תו"ח שמט, ב.
	צדקת פרזונו בישראל – תקע"ח ²	תקס"הרב תתקפט
	צדקת פרזונו בישראל – תקפ"י ³	תו"ח שכב, א

שמואל-א

טו, כב	להבין מ"ש שמואל לשאול הנה שמוע מזבח טוב	נ"ך א
כ, יח	יאמר לו יהונתן מחר חודש – תקפ"ג	במדבר-א קכ

שמואל-ב

כב, כט	כתיב כי אתה נרי ה'	ש"א לד, ב
--------	--------------------	-----------

מלכים-א

ח, סו	ביום השמיני שלח את העם – תקפ"ז	דברים-ד אישנה
יט, יא	ואחר הרוח רעש	נ"ך יד

* ברשימה זו נכללו: התחלות הדרושים: ביאורים: פירוש המלות: ועוד.

(1) ראה דברים-א ע' שטא הערות 9-10.

(2) ראה דברים-ד ע' איתקנד הערות 10-11.

(3) ראה דברים-ד ע' איתקנד הערות 8-9.

ישעי'

דבריס־א קד	ציון במשפט תפדה	א, כו
ד"ח פט, ב	חדלו לכם מן האדם – תקע"ח ⁴	ב, כב
חתונה־א א	כי על כל כבוד חופה	ד, ה
נביאים מז	ביום ההוא יגלח . . בתער השכיר' – תקע"ט ⁵	ז, כ
חתונה־א קכה	ונחה עליו רוח ה'	יא, ב
שמוּד־א א	ביאור הבאים ישרש יעקב .	כו, ו
נ"ך כז	ויספו ענוים בה' שמחה	כט, יט
נ"ך נה	לבך יהגה אימה (תקע"ט־תקפ"ח)	לג, יח
נ"ך פב	שאו מרום עיניכם – תקע"ז	מ, כו
בראשית עז	להבין מארז"ל ע"פ וקווי ה' יחליפו כח	מ, לא
שה"א א	כתיב ותאמר ציון עזבני ה'	מט, יד
תקס"ד רח	כי ההרים ימוש – תקע"ז ⁶	נד, י
דבריס"ב תרסד	כי ההרים ימוש	
דבריס"ב תכ	ושמתי כדכד שמשותיך – תקפ"ה	נד, יב
דבריס"ב תנה	ושמתי כדכד שמשותיך	
ש"ת־א עב, ג	וכל בניך למודי ה'	נד, יג
ש"ת־ב ב, ג	וכל בניך למודי ה' – תקע"ו ⁷	
דבריס"ב תתלח	שוש אשיש בה'	סא, י
דבריס"ג תתנח	ביאור שוש אשיש בה'	
דבריס"ג תתעו	ביאור שוש אשיש בה'	
תקס"ו שמו	כי כארץ תוציא צמחה – תקע"ז ⁷	סא, יא
דבריס"ג תתצח	כי כארץ תוציא צמחה	
חתונה־א טו	כמשוש חתן על כלה – תקע"ח	סב, ה

ירמי'

נ"ך פז	זכרתי לך חסד נעוריך – תקע"ז	ב, ב
נ"ך צז	כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך וביאורו	

(4) ראה שמו"ב ע' תרפג והערות 35-6.
 (5) ראה דבריס"ב ע' תשכט ובהערות 27-8.
 (5*) יום ב' פ' כי תצא תקע"ט. ע"פ בוך 1880 ע' עב.
 (6) ראה דבריס"ב ע' תשכו ובהערות 4-5.
 (7) ראה דבריס"ג ע' אקנה והערה 4.

יחזקאל

א, טז מראהם ומעשיהם במדבר־ב תכו

הושע

יד, ב שובה ישראל – תקפ"ב⁸
 שובה ישראל – תקפ"ה

תקס"היב תתקח דברי־סיג אנו

עמוס

ג, ו אם יתקע שופר בעיר – תקע"ז
 ביאור אם יתקע שופר בעיר

אתהלך קיח דברי־סיג תתקלט

מיכה

ז, כ תתן אמת ליעקב במדבר־ג אקס

זכרי'

ב, יד רני ושמחי – תקע"י¹⁰
 ביאור רני ושמחי – תקע"ז¹⁰
 רני ושמחי
 רני ושמחי – תקפ"ז

סידור רעת, ג תקס"היא קכד ש"א כד, ב בראשית שכט

תהלים

י, טז ה' מלך . . אבדו גוים מארצו
 ב, יט השמים מספרים כבוד אל
 ג, יט יום ליום יביע אומר
 ד, יט אין אומר ואין דברים
 ה, יט בכל הארץ יצא קום
 ו, יט והוא כחתן יוצא מחופתו
 ז, יט מקצה השמים מוצאו

פיה"מ קד, ג פיה"מ א, א פיה"מ יד, ג פיה"מ ית, ד פיה"מ כא, ב פיה"מ כו, ב פיה"מ לא, ב

(8) ראה דברים־ג ע' אקנו והערה 19.
 (9) ראה דברים־ב ע' תשכו והערות 8-9.
 (10) ראה בראשית ע' תקפ והערות 58-61.

רשימת מאמרים

תריב

פיה"מ לד, ב	תורת ה' תמימה	יט, ח
פיה"מ קה, ג	כי הוא אמר ויהי	לג, ט
ש"א מד, ב	כי עמך מקור חיים	לו, י
נ"ך קכא	הר ציון ירכתי צפון [וביאורו]	מת, ג
שז"א מט, א	פדה בשלום נפשי	נה, יט
פיה"מ קו, ב	והוא רחום יכפר עון	עת, לח
עט"ד מט, ב	תקעו בחדש שופר [וביאורו]	פא, ד
דברים"ג תתקעט	תקעו בחדש שופר	
פיה"מ קז, ב	אשרי יושבי ביתך	פד, ה
פיה"מ מא, ג	מזמור שיר ליום השבת	צב, א
פיה"מ עט, א	מזמור שיר ליום השבת	
נ"ך תקלט	מזמור שיר ליום השבת	
פיה"מ פא, ב	להגיד בבוקר חסדך	צב, ג
פיה"מ פב, א	עלי עשור ועלי נבל	צב, ד
פיה"מ פג, ג	איש בער לא ידע	צב, ז
פיה"מ פו, ב	ואתה מרום לעולם ה'	צב, ט
פיה"מ פז, א	ותבט עיני בשורי	צב, יב
פיה"מ פז, ד	שתולים בבית ה'	צב, יד
פיה"מ פח, ג	להגיד כי ישר ה'	צב, טז
פיה"מ פט, ב	ה' מלך גאות לבש	צג, א
פיה"מ צ, א	נשאו נהרות ה'	צג, ג
פיה"מ מ, ב	מזמור שירו לה' שיר חדש	צח, א
פיה"מ צ, ד	מזמור לתודה	ק, א
נ"ך קלט	מזמור לתודה (תקע"ג-תקי"פ)	
פיה"מ צח, א	עבדו את ה' בשמחה	ק, ב
פיה"מ ק, ב	הודו לו ברכו שמו	ק, ד
פיה"מ ק, ד	יהי כבוד ה' לעולם	קד, לא
ד"ח ב, א	כתיב ראשית חכמה יראת ה'	קיא, י
פיה"מ קב, ד	ממזרח שמש עד מבוא	קיג, ג
בראשית שסא	מי כה"א המגביהי לשבת – תקפ"ז	קיג, ה
ויקרא"א שפז	ההרים רקדו כאלים (תקע"ג-תקי"פ)	קיד, ד
דברים"ד איתסו	ביאור הללו את ה' כל גוים	קיו, א
דברים"ד איתקב	ה' לי בעזורי (תקפ"ב-תקפ"ח)	קיא, ז
עט"ד סד, ב	כי עמך הסליחה	קל, ד
פיה"מ קג, ג	ה' שמך לעולם	קלה, יג

תריג

רשימת מאמרים

פיה"מ קח, א	תהלה לדוד ארוממך	קמה, א
פיה"מ קיא, ג	בכל יום אברכך	קמה, ב
פיה"מ קיב, ג	גדול ה' ומהולל מאד	קמה, ג
פיה"מ קיג, ג	דור לדור ישבח מעשיך	קמה, ד
נ"ך תקמט	ועוזו נוראותיך יאמרו	קמה, ו
נ"ך קנח	זכר רב טובך יביעו (תקע"ג-תקע"ו)	קמה, ז
נ"ך תקעא	חנון ורחום ה'	קמה, ח

משלי

תו"ח פב, ב	כי ה' יתן חכ'	ב, ו
בראשית שיג	להבין שרשי הדברים . . דעטרת תפארת	טז, לא

שיר השירים

נ"ך רב	לריח שמניך טובים	א, ג
נ"ך רכג	ביאור שחורה אני ונאווה	א, ה
נ"ך רלג	שחורה אני	
תקס"ג-ב תשלו	הגידה לי שאהבה נפשי [וביאורו] – תקע"ז ¹¹	א, ז
חתונה"א כט	לסוסתי ברכבי פרעה	א, ט
ד"ח קד, ד	הנה כתיב דומה דודי לצבי	ב, ט
נ"ך רמט	צאינה וראינה	ג, יא
נ"ך רסו	צאינה וראינה – תקפ"ב	
	לבבתיני – תקפ"ב ¹²	ד, ט
תקס"ד קנה	אני ישינה ולבי ער – תקע"ח ¹³	ה, ב
ש"ז"א ס, ג	ששים המה מלכות	ו, ח
חתונה"א ע' נט	מה יפו פעמיך בנעלים [וביאורו] – תקע"ט	ז, ב
נ"ך רצד	מה יפו פעמיך בנעלים	
נ"ך שיא	מה יפו פעמיך בנעלים [וביאורו] (תקי"פ-תקיפ"ח)	

איכה

דברים"ב תעו	השיבנו ה' אליך ונשובה	ה, כא
-------------	-----------------------	-------

(11) ראה דברים-ב ע' תשל ובהערות 47-46.

(12) ראה שמות-א ע' שיג הערה 48.

(13) ראה שמות-ב ע' תרפג ובהערות 4-33.

רשימת מאמרים

תריד

אסתר

במדבר-ג ארכד	והשתי' כדת	א, ח
נ"ך שמח	ובהגיע תור אסתר - תקפ"ב	ב, טו
ש"א נד, א	יביאו לבוש מלכות	ו, ח
נ"ך שעח	ויושט המלך לאסתר [וביאורו] - תקפ"ו	ח, ד
ש"א פח, ב	וקבל היהודים	ט, כג
נ"ך תלו	וקבל היהודים - תקע"ה	
תקס"ה-א שצח	ובכואה לפני המלך - תקפ"ב ¹	ט, כה
נ"ך תסה	ובכואה לפני המלך - תקפ"ז	
נ"ך תקיז	קימו וקבלו היהודים	ט, כז

דניאל

נ"ך תקכג	יהב חכמתא לחכימין	ב, כא
----------	-------------------	-------

דברי הימים-א

נ"ך תקלב	לך ה' הגדולה	כט, יא
----------	--------------	--------

כפר
דרכי תשובה

מהרב הגדול המפורסם הגדול הנגיד וכו'
מנהיג דוב בער זצ"ל נוסף על
כפר פוקח עורים שרפם ככפר
בדשון אשכנז והמה מאמרים יקרים מעוררים
הלכות לתשובה לקרבם לאביהם שבשמים:
דער ספר איז ניטאכט עווארין אף לשון
אשכנז כרי נימיגע לייט נאכן זיך קענין
אפ בייסן פון תבלי התאוח אין תשובה
טאן אין מקשר זיך זיין צום איינפירשטן
יחזקיהו קטן וזכור:

נרפם
כזיטאמיר
בענת תרכ"ג לפ"ק

ДАРКЕ ТШУВА
г. е. Пути раскаянія
ЖИТОМИРЬ
въ типографіи А. Л. Шапиро
1863

דרכי תשובה כ 3

(א) **מזמור** שיר ליום השבת טוב להודות לה'
ולזמר לשמך עליון להגיד בנזקך
חסדך ואמתך בלילות עש שמיים נשדרכן טוא
תשובה איין טאג פאר דעם טויט מען וויילט דאך
אכר ניט זען מען זעט שטארבן נמצא דארף
מען אלי טאג תשובה טאן ווארום טאמר זעט
מען מארגן שטארבן איז דאש ניט פאר שטארבן
דאש איז דער פירוש פון תשובה ער זאל תשובה
טאן אז ער בוש שוין איין מאל תשובה צוא דאש
בדארף ער טארבן וידר תשובה טאן איז דער
ענין אזוי ווארום עש איז פאר האנגן צווייא ארלייא
תשובות ווארום אין דעם שם הוי' איז פאר האנגן
צווייא דעין איז צווייא תשובות אין תשובה איז
דער פירוש תשובה ה' זאלעט אום קערן דעם
ה' דיא אנטרשטי תשובה איז אום צו קערן דעם
אנטרשטן ה' פון דעם שם הוי' אין תשובה עלאה
איז אום צוא קערן דעם ערשטן ה' פון דעם שם
הוי' נמצא בדארף אמליכר מענטש וייל ער לעבט
עוסק

פקסימיליא מדף השער וע' ראשון של קונטרס דרכי תשובה
ראה לעיל ע' תקלט ואילך

לזכות

ובעלה אהרן בן גיטל לאה	שניאור זלמן בן אסתר
ובנם לוי יצחק בן רבקה	חוגתו חוה בת שרה ברכה
ובתם חנה בת רבקה	בנו יצחק מאיר בן חוה
ובנם יהודה לייב בן רבקה	בתו אסתר בת חוה
נכדתו שרה ברכה בת אסתר	בנו נתן בן חוה
ובעלה מנחם מענדל בן האדא רייזל	כלתו חנה רבקה בת רחל דוואשע
ובנם לוי יצחק בן שרה ברכה	חתנו מנחם נחום בן גיטל – חירות אמיתי
ובתם חנה בת שרה ברכה	כלתו צבי' מרים בת שיינא חוה
נכדתו מלכה בת אסתר	נכדו מנחם מענדל בן חנה רבקה
ובעלה רוד בן חוה	וב"ג אסתר בת פריידא באבע מאליא
ובתה חי' מושקא' בת מלכה	נכדתו שרה ברכה בת חנה רבקה
נכדתו חנה בת אסתר	ובעלה יהושע בן עטא דבורה
ובעלה ישראל מאיר בן חנה הינדא	ובנם מנחם מענדל בן שרה ברכה
ובנם לוי יצחק בן חנה	ובתם חי' מושקא בת שרה ברכה
ובתם חי' מושקא בת חנה	ובנם אלחנן בן שרה ברכה
נכדו אברהם יהושע העשיל בן אסתר	נכדתו אסתר בת חנה רבקה
נכדו יוסף יצחק בן אסתר	ובעלה יוסף בן מנוחה
נכדו נתן בן אסתר	ובתם חי' מושקא בת אסתר
נכדו שלמה בן אסתר	ובתם דבורה לאה בת אסתר
נכדתו רחל רייזל בת אסתר	נכדו אברהם יהושע העשיל בן חנה רבקה
נכדו שלום דובער בן אסתר	נכדו צבי הירש בן חנה רבקה
נכדתו דבורה לאה בת אסתר	נכדתו נחמה דינה בת חנה רבקה
נכדו אברהם יהושע העשיל בן צבי' מרים	נכדו נתן בן חנה רבקה
נכדתו חנה בת צבי' מרים	נכדתו פריידא מלכה בת חנה רבקה
נכדו משה מרדכי בן צבי' מרים	נכדו ישראל בן חנה רבקה
נכדתו אסתר בת צבי' מרים	נכרתו גיטל בת חנה רבקה
נכדתו דבורה לאה בת צבי' מרים	נכדו שמואל בן חנה רבקה
נכרתו רבקה בת צבי' מרים	נכדו משה בן חנה רבקה
נכרתו שטערנא שרה בת צבי' מרים	נכדתו רבקה בת אסתר

שיחיו

(*) ולע"נ אבי' המנוח אליעזר אלימלך ע"ה בן ניסן שיחיו
